CIRKEV VÍŤAZNÁ

ŽIVOTY SVÄTÝCH A SVÄTÍC BOŽÍCH

IV. DIEL (Október - December)

František Ekert

CIRKEV VÍŤAZNÁ

ŽIVOTY SVÄTÝCH A SVÄTÍC BOŽÍCH

IV. DIEL (Október - December)

Preklad knihy: **CÍRKEV VÍTĚZNÁ. ŽIVOTY SVATÝCH A SVĚTIC BOŽÍCH. Pořadem roku občanského sepsal FRANTIŠEK EKERT, farář u Matky Boží Sněžné v Praze, majetník čestného kříže papežského *„Pro Ecelesia et Pontifice.“***

Podíl údů Dědictví Svatojanského čís. 79 za rok 1892.
Vyšlo v Dědictví sv. Jana Nepomuckého v Prahe v roku **1892**.

Poznámka. Tento preklad je doplnený aj o životopisy všetkých svätcov a svätíc uvedených v knihe: **LEGENDA ČILI ČÍTANIE O SVÄTÝCH A VYVOLENÝCH BOŽÍCH. Dľa prastarých a najnovších, cirkevnými vrchnosťami odobrených prameňov spracovali: ANDREJ TRUCHLÝ, VINCENT HAVLÍČEK A MARTIN KOLLÁR.**

Vyšlo v Spolku sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave v roku **1907**.

Pre vnútornú potrebu

www.tridentskaomsa.weebly.com

OBSAH

OKTÓBER ... 9
1. OKTÓBER ... 9
Sv. Remígius, apoštol Frankov (5. stor.) ... 9
2. OKTÓBER ... 15
I. Sv. Leodegar, biskup (7. stor.) ... 15
II. Sv. Bávo, pustovník (7. stor.) ... 21
3. OKTÓBER ... 23
I. Sv. Dionýz, alexandrijský biskup (3. stor.) ... 23
II. Sv. Ammon, pustovník (4. stor.) ... 28
III. Sv. Melor, mučeník ... 30
4. OKTÓBER ... 33
Sv. František z Assisi, zakladateľ rádu (12. stor.) ... 33
5. OKTÓBER ... 64
Sv. Placid, opát a jeho spolumučeníci (6. stor.) ... 64
6. OKTÓBER ... 67
Sv. Bruno, zakladateľ kartuziánskeho rádu (11. stor.) ... 67
7. OKTÓBER ... 74
I. Sv. Justína Paduánska, panna a mučeníčka (3. stor.) ... 74
II. Sv. Osita, panna a mučeníčka (7. stor.) ... 76
III. Sv. Thais, kajúcnica ... 78
8. OKTÓBER ... 82
Sv. Brigita, vdova (14. stor.) ... 82
9. OKTÓBER ... 88
Sv. Dionýz, parížsky biskup a mučeník (3. stor.) ... 88
10. OKTÓBER ... 90
Sv. František Borgia zo Spoločnosti Ježišovej (16. stor.) ... 90
11. OKTÓBER ... 108
I. Sv. Bruno Veľký, kolínsky arcibiskup (10. stor.) ... 108
II. Sv. Ľudovít Bertrán z rádu sv. Dominika (16. storočie) ... 110
III. Sv. Tarachus, Probus a Andronikus, mučeníci (4. stor.) ... 112
12. OKTÓBER ... 118
Sv. Maximilián, biskup a mučeník (3. stor.) ... 118
13. OKTÓBER ... 120
I. Sv. Eduard, vyznávač, anglický kráľ (11. stor.) ... 120
II. Sv. Koloman, mučeník (10. stor.) ... 125
14. OKTÓBER ... 128
Sv. Kalixt, pápež a mučeník (2. stor.) ... 128

15. OKTÓBER....134
Sv. Terézia, panna karmelitánskej rehole (16. stor.)....134
16. OKTÓBER....144
Sv. Gallus, opát (6. stor.)....144
17. OKTÓBER....149
Sv. Hedviga, vojvodkyňa a patrónka Sliezska (12. stor.)....149
18. OKTÓBER....163
Sv. Lukáš, evanjelista Pána (1. stor.)....163
19. OKTÓBER....167
Sv. Peter z Alkantary (15. stor.)....167
20. OKTÓBER....173
I. Sv. Ján Kentský, patrón Poľska (14. stor.)....173
II. Sv. Vendelín, opát (10. stor.)....178
21. OKTÓBER....181
I. Sv. Uršula, panna a spolumučeníčka (5. stor.)....181
II. Sv. Hilarion, pustovník (3. stor.)....183
22. OKTÓBER....186
I. Sv. Filip, heraklejský biskup a jeho spolumučeníci (3. stor.)....186
II. Sv. Malchus, pustovník (4. stor.)....189
III. Sv. Agathon, pustovník (3. stor.)....191
23. OKTÓBER....193
I. Sv. Teodor, kňaz a mučeník (3. stor.)....193
II. Sv. Vitál, biskup (7. stor.)....196
III. Sv. Ján Kapistrán, františkán (14. stor.)....197
24. OKTÓBER....204
I. Sv. Rafael, archanjel....204
II. Sv. Burkard, biskup (7. stor.)....206
III. Sv. Ignác, konštantínopolský patriarcha (8. stor.)....209
25. OKTÓBER....215
I. Sv. Krispín a Krispinián, bratia mučeníci (3. stor.)....215
II. Sv. Aretas a jeho spoločníci, arabskí mučeníci (5. stor.)....217
26. OKTÓBER....220
I. Sv. Lucián a sv. Marcián, mučeníci (3. stor.)....220
II. Sv. Amand, biskup (7. stor.)....222
27. OKTÓBER....224
I. Sv. Frumenc, apoštol Etiópčanov (4. stor.)....224
II. Sv. Vincent, sv. Sabina a sv. Kristeta, mučeníci (3. stor.)....227
28. OKTÓBER....228

I. Sv. Šimon a sv. Júda, apoštoli Pána (1. stor.) ... 228
II. Sv. Alfréd Veľký, anglický kráľ (9. stor.) ... 230
29. OKTÓBER ... 233
I. Sv. Narcis, jeruzalemský biskup (1. stor.) ... 233
II. Sv. Arsenij, srbský arcibiskup (13. stor.) ... 235
30. OKTÓBER ... 236
I. Sv. Marcel a jeho synovia, mučeníci (3. stor.) ... 236
II. Sv. Ida, pustovníčka (12. stor.) ... 238
III. Sv. Alfonz Rodriguez, pokorný kláštorný brat (16. stor.) ... 242
31. OKTÓBER ... 244
Sv. Wolfgang, regensburgský biskup (10. stor.) ... 244
NOVEMBER ... 254
1. NOVEMBER ... 254
I. Sviatok všetkých svätých ... 254
II. Sv. Mária, služobnica, panna a mučenica (2. stor.) ... 255
2. NOVEMBER ... 257
Pamiatka všetkých verných zosnulých ... 257
3. NOVEMBER ... 260
I. Sv. Hubert, lutyšský biskup (7. stor.) ... 260
4. NOVEMBER ... 262
Sv. Karol Boromejský, kardinál, milánsky arcibiskup (16. stor.) ... 262
5. NOVEMBER ... 274
I. Sv. Malachiáš, arcibiskup (11. stor.) ... 274
II. Sv. Imrich, uhorský princ a vyznávač (11. stor.) ... 278
6. NOVEMBER ... 281
Sv. Leonard, pustovník (6. stor.) ... 281
7. NOVEMBER ... 285
Sv. Engelbert, kolínsky arcibiskup, mučeník (12. stor.) ... 285
8. NOVEMBER ... 289
Sv. Godfrey, amienský biskup (11. stor.) ... 289
9. NOVEMBER ... 294
Sv. Teodor, mučeník (3. stor.) ... 294
10. NOVEMBER ... 297
Sv. Ondrej Avellin, kňaz rádu Teatínov (16. stor.) ... 297
11. NOVEMBER ... 303
Sv. Martin, biskup z Tours (4. stor.) ... 303
12. NOVEMBER ... 313
I. Sv. Benedikt a bratia, mučeníci a patróni českí (11. stor.) ... 313

II. Sv. Martin, pápež a mučeník (7. stor.) 321
13. NOVEMBER 328
Sv. Stanislav Kostka (16. storočie) 328
14. NOVEMBER 335
Sv. Homobon (12. stor.) 335
15. NOVEMBER 337
I. Sv. Leopold, rakúsky markgróf (11. stor.) 337
II. Sv. Gertrúda, mníška rádu sv. Benedikta (13. stor.) 342
16. NOVEMBER 344
Sv. Edmund, anglický arcibiskup (12. stor.) 344
17. NOVEMBER 348
Sv. Gregor Divotvorca, biskup (2. stor.) 348
18. NOVEMBER 353
I. Sv. Odo, opát (9. stor.) 353
II. Sv. Roman, diakon a mučeník (4. stor.) 357
19. NOVEMBER 359
Sv. Alžbeta, durínska kňažná (13. stor.) 359
20. NOVEMBER 373
I. Sv. Jakub, perzský mučeník (4. stor.) 373
II. Sv. Felix z Valois, spoluzakladateľ rehole (12. stor.) 376
III. Sv. Korbinián, biskup (7. stor.) 377
21. NOVEMBER 378
Sv. Kolumbán, opát (6. stor.) 378
22. NOVEMBER 383
Sv. Cecília, panna a mučeníčka (3. stor.) 383
23. NOVEMBER 387
Sv. Klement I., pápež a mučeník (1. stor.) 387
24. NOVEMBER 391
Sv. Ján z Kríža, kňaz karmelitánskeho rádu (16. stor.) 391
25. NOVEMBER 399
Sv. Katarína Alexandrijská, panna a mučeníčka (4. stor.) 399
26. NOVEMBER 403
I. Sv. Konrád, kostnický biskup (10. stor.) 403
II. Sv. Leonhard z Porta Mauricia, františkán (17. stor.) 407
27. NOVEMBER 409
I. Sv. Virgil, salzburský biskup (8. stor.) 409
II. Sv. Barlám, pustovník a sv. Jozafat, indický kráľ (3. resp. 4. stor.) 413
28. NOVEMBER 415

I. Sv. Jozafat Kuncevič, poľocký arcibiskup, mučeník (16. stor.) 415
II. Sv. Štefan Mladší, opát a mučeník (8. stor.) 434
29. NOVEMBER 443
I. Sv. Saturnin, biskup a mučeník (3. stor.) 443
II. Sv. Flora, panna a španielska mučeníčka (9. stor.) 445
30. NOVEMBER 448
I. Sv. Ondrej, apoštol Pána (1. stor.) 448
II. Sv. Tomáš Morus, anglický kancelár, mučeník (15. stor.) 451
III. Sv. Andrej Svorad, pustovník a sv. Benedikt, mučeník (10. stor.) 457
DECEMBER 462
1. DECEMBER 462
Sv. Eligius, biskup (7. stor.) 462
2. DECEMBER 466
Sv. Bibiána, panna a mučeníčka (4. stor.) 466
3. DECEMBER 470
Sv. František Xaverský, apoštol Indie a Japonska (16. stor.) 470
4. DECEMBER 496
Sv. Barbora, panna a mučeníčka (3. stor.) 496
5. DECEMBER 500
I. Sv. Peter Chryzológ, učiteľ Cirkvi (5. stor.) 500
II. Sv. Sabas, opát (5. stor.) 503
6. DECEMBER 508
Sv. Mikuláš, myrský biskup (3. stor.) 508
7. DECEMBER 511
Sv. Ambróz, milánsky biskup a učiteľ Cirkvi (4. stor.) 511
8. DECEMBER 520
Sviatok Nepoškvrneného Počatia Panny Márie 520
9. DECEMBER 523
I. Sv. Leokádia, panna a mučeníčka (3. stor.) 523
II. Sv. Gorgónia Nazianska (4. stor.) 526
10. DECEMBER 527
I. Sv. Menas a alexandrijskí spolumučeníci (3. stor.) 527
II. Sv. Melchiades, pápež a mučeník (3. stor.) 529
11. DECEMBER 530
Sv. Damas, pápež (4. stor.) 530
12. DECEMBER 533
Sv. Jodok, pustovník (7. stor.) 533
13. DECEMBER 535

II. Sv. Lucia, panna a mučeníčka (3. storočie) 535
II. Sv. Otília, opátka (7. stor.) 538
14. DECEMBER 542
Sv. Spiridion, biskup (3. stor.) 542
15. DECEMBER 545
I. Sv. Eusebius, vercelský biskup (3. stor.) 545
II. Sv. Kristiana, panna (4. stor.) 549
16. DECEMBER 551
Sv. Adela, cisárovná (10. stor.) 551
17. DECEMBER 556
Sv. Olympias, vdova (4. stor.) 556
18. DECEMBER 559
Sv. Vunibald, opát (8. stor.) 559
19. DECEMBER 563
I. Sv. manželia Timotej a Maura, mučeníci (3. stor.) 563
II. Sv. Pelagia, kajúcnička (5. stor.) 565
20. DECEMBER 571
Sv. Peter Klaver, misionár (16. stor.) 571
21. DECEMBER 576
Sv. Tomáš, apoštol Pána (1. stor.) 576
22. DECEMBER 579
I. Sv. Flavián, mučeník (4. stor.) 579
II. Sv. Servulus, žobrák (6. stor.) 581
23. DECEMBER 582
Sv. Viktória, panna a mučeníčka (3. stor.) 582
24. DECEMBER 584
I. Štedrý deň 584
II. Sv. Anastázia, mučeníčka (3. stor.) 586
III. Sv. Gregor, kňaz a mučeník (3. stor.) 587
IV. Sv. Mikuláš, vojak a vyznávač (10. stor.) 589
25. DECEMBER 590
Sviatok Božieho narodenia 590
26. DECEMBER 594
Sv. Štefan, diakon a prvý mučeník (1. stor.) 594
27. DECEMBER 599
Sv. Ján, apoštol a Pánov evanjelista (1. stor.) 599
28. DECEMBER 604
Pamiatka svätých Neviniatok 604

29. DECEMBER 608
Sv. Tomáš Becket, canterburský arcibiskup, mučeník (12. stor.) 608
30. DECEMBER 613
I. Sv. Melánia Mladšia (4. stor.) 613
II. Sv. Sabinus, biskup a mučeník a jeho spoločníci (3. stor.) 617
31. DECEMBER 619
Sv. Silvester, pápež (3. stor.) 619
REGISTER (Január – December) 624

OKTÓBER

1. OKTÓBER

Sv. Remígius, apoštol Frankov (5. stor.)

V piatom storočí sa Galia stala korisťou výbojných germánskych kmeňov. Prevrat za prevratom zasiahol túto rímsku provinciu. Severovýchodnú časť obsadili Frankovia, na východe sa usadili Alemani a Burgundi, juhozápadná časť pripadla Vizigótom. Len malá časť na severozápade zostala dočasne pod rímskou vládou, ktorá však bola už blízko úplného zániku. Počas týchto ďalekosiahlych svetových prevratov Božia Prozreteľnosť pripravovala v Galii a v susedných krajinách pôdu pre katolícku Cirkev. Hlavným nástrojom tohto veľkého diela sa stali Frankovia, a ich najvýznamnejším apoštolom bol arcibiskup sv. Remígius z Remeša.

Tento slávny svätec pochádzal zo šľachtického, bohatého rímskeho rodu. Narodil sa v meste Laon (staroveké Laudunum), ktoré je dnes hlavným mestom departmentu Aisne v severnom Francúzsku. Jeho rodičia, otec Emílius a matka Cilínia, ktorí už mali dvoch synov (jeden z nich, Principius, sa stal biskupom v Soissons), stratili nádej, že budú mať ešte ďalšie dieťa. Vtedy ich navštívil pustovník Montán a predpovedal im, že vo vysokom veku budú obdarení synom, ktorý rozšíri svetlo Kristovho evanjelia po celej Galii a prinesie jej obyvateľom spásu. Tak sa v roku 436 narodil synček, ktorého pomenovali Remígius. Považovali ho za vzácny Boží dar, venovali mu nežnú starostlivosť a viedli ho cestou bázne Božej. Remígius, obdarený bystrým rozumom a nežnou povahou, rýchlo napredoval v učení i v nábožnosti. Svoje roky mladosti strávil v pokojnej domácnosti zbožných rodičov a rozhodol sa, že sa úplne oddá Bohu v duchovnom stave. Odišiel na pustatinu, kde sa určitý čas pripravoval modlitbou a pokáním, a následne prijal nižšie svätenia. Napriek tomu, že sa vyhýbal svetu, jeho výnimočné schopnosti neunikli pozornosti duchovenstva ani veriacich. V roku 458 zomrel arcibiskup Remeša Bennagius a bolo potrebné zvoliť jeho nástupcu. Dvadsaťdvaročný Remígius sa zúčastnil volieb ako skromný svedok, netušiac, čo sa mu v meste prihodí. Biskupi, kňazi a veriaci ho jednomyseľne zvolili za arcibiskupa. Zaskočený Remígius pokorne prosil, aby táto veľká a svätá dôstojnosť nebola zverená jemu, uvádzal svoju mladosť a neskúsenosť. Práve táto jeho pokorná reč však presvedčila voličov, že zvolili správne. Počas jeho reči sa zamračená obloha rozjasnila a slnečné lúče osvetlili jeho tvár, čo bolo vnímané ako nadprirodzené znamenie Božieho súhlasu. Remígius sa podvolil vôli duchovenstva i ľudu, prijal kňazské a biskupské svätenie a nastúpil na svoj apoštolský úrad v Remeši.

Remeš (Rheims), v tom čase hlavné sídlo kmeňa Rémov na rieke Vesle, patrila do územia, kde ešte pretrvávala rímska nadvláda. Obyvatelia tohto územia boli katolíci, podobne ako väčšina domáceho obyvateľstva rímskeho pôvodu v Galii. Germánske kmene, ktoré ovládli ostatné časti krajiny, boli zväčša pohania alebo ariáni. Najmocnejšími z týchto kmeňov boli Frankovia, sídliaci v dolnom Porýní a pri rieke Máza. V roku 458, v tom istom roku, keď bol Remígius zvolený za arcibiskupa, sa Childerich stal kráľom salijských (západných) Frankov. Frankovia boli v tom čase

ešte pohania, no neprenasledovali katolícke obyvateľstvo a vážili si jeho duchovenstvo. Childerich, keď sa dopočul, ako sa svätá Genovéva počas vpádu divokých Hunov do Galie v roku 451 múdro a statočne zachovala v Paríži, pojal k nej veľkú úctu. Na jej príhovor prepustil väzňov, ktorí už boli odsúdení na smrť. Po Childerichovi nastúpil na trón jeho pätnásťročný syn Chlodovik. Tento výbojný panovník porazil v roku 486 v bitke pri Soissons posledného rímskeho miestodržiteľa v Galii, Syagria, a zničiac posledné zvyšky rímskej moci v krajine položil základy mocnej franskej ríše, ktorá po ďalších jeho víťazstvách siahala od rieky Mázy až k Pyrenejám.

Chlodovik spočiatku prebýval v meste Tournai na rieke Skalda (v dnešnom Belgicku), no po víťazstve nad Syagriom presunul svoje sídlo do Soissons na rieke Aisne a neskôr do Paríža. Keď spoznal arcibiskupa Remigia, obľúbil si ho a vrátil mu drahocennú liturgickú nádobu, ktorú ukoristili jeho vojaci počas vojny v roku 486 v katedrále v Remeši. Z Božieho riadenia sa Chlodovik v roku 493 oženil s nábožnou burgundskou princeznou Klotildou. Tá sa usilovala priviesť ho ku kresťanskej viere, pričom ju v tomto snažení povzbudzovali a podporovali horliví biskupi, najmä Remigius. Jej úsilie však spočiatku neprinášalo výsledky; drsný vojvodca Chlodovik zostával pohanom, hoci nemohol popierať mocné dojmy, ktoré v ňom zanechávalo kresťanské náboženstvo vyznávané jeho svätou manželkou. Súhlasil, aby jeho synovia Ingomer a Chlodomer boli pokrstení, prejavoval priazeň svojim katolíckym poddaným a radil sa s biskupmi o dôležitých veciach. Takto sa postupne približoval ku kresťanstvu, až ho ku krstu priviedla významná udalosť. V roku 496 vtrhli Alemani vojensky na územie východných (porýnskych) Frankov a Chlodovik vytiahol svojim súkmeňovcom na pomoc. Pri Zülpichu (Tolbiacu) neďaleko Kolína nad Rýnom sa strhla rozhodujúca bitka. Víťazstvo už bolo naklonené Alemanom. Chlodovik márne vzýval pohanských bohov; hoci Frankovia bojovali statočne, boli nútení ustupovať a zdalo sa, že budú porazení. V tejto osudnej chvíli začal Chlodovik vzývať Ježiša Krista, Syna Božieho, a sľúbil, že v neho uverí a dá sa pokrstiť, ak mu daruje víťazstvo nad nepriateľmi. Zrazu nastal zvrat v bitke; kráľ Alemanov padol a jeho vojsko sa Chlodovikovi vzdalo. Víťazný kráľ pripojil územie Alemanov ku svojej ríši. Hneď po bitke vyslal Chlodovik poslov ku Klotilde s radostnou správou o víťazstve a o sľube, ktorý dal na bojisku. Kráľovná ihneď povolala Remígia, aby kráľa vyučoval v kresťanskej viere a pripravil ho na krst. Chlodovik, presvedčený o ničomnosti pohanských bohov, uveril v Krista a prejavoval pre neho veľkú horlivosť. Keď Remígius jedného dňa vykladal umučenie Krista Pána, kráľ rozhorčene zvolal: *„Keby som tam bol so svojimi Frankami, urite by som ho pomstil!“*

Chlodovik sa však obával odporu svojho pohanského ľudu, ak by bez ich vedomia a súhlasu opustil bohov, ktorých dovtedy uctieval. Remígius mu poradil, aby zvolal veľké zhromaždenie národa a poradil sa s ním. Arcibiskupovi záležalo na tom, aby sa s kráľom ku Kristovi pripojili aj jeho poddaní a prijali krst. Frankovia, ktorí už poznali kresťanstvo od katolíckych obyvateľov svojich krajín a zakúsili moc kresťanského Boha počas vojny, nemali dôvod Chlodovikovi odporovať. Keď sa zhromaždenie zišlo, kráľ chcel hovoriť, no Frankovia, už vediac, o čo ide, ho predbehli a nadšene volali: *„Ó kráľu, zavrhujeme smrteľných bohov a budeme*

nasledovať nesmrteľného Boha, ktorého hlása Remígius!“ Arcibiskup sa s veľkou horlivosťou, takmer dňom i nocou, pustil spolu s ďalšími duchovnými, do vyučovania Frankov v pravdách kresťanskej viery. Táto práca rýchlo prinášala ovocie.

Remígius starostlivo pripravoval slávnostný krst kráľa Chlodovika i jeho poddaných, aby hlboký dojem a vznešenosť kresťanskej viery zapôsobili na predstavivosť týchto drsných bojovníkov. Krstenci sa na krst pripravovali pôstmi a modlitbami, planúc horúcou túžbou po prijatí tejto sviatosti. Podľa vtedajšieho zvyku bol krst udeľovaný dospelým na Veľkú noc, no Remígius, vyhovejúc želaniam kráľa i ľudu, neotáľal a rozhodol, že krst sa uskutoční už na Vianoce v roku 496 v Remeši.

Napokon nadišiel vytúžený deň. Celé mesto bolo vyzdobené kobercami a zelenými ratolesťami, pričom katedrála Panny Márie poskytovala pohľad na nádhernú krásu; jej steny boli pokryté drahými látkami, priestory osvetlené tisíckami lámp a sviec, a vo vôni kadidla sa leskol veľký kríž. Chrám sa ozýval vznešeným zvukom posvätných spevov. Chlodovik, sprevádzaný kráľovnou, dvoma svojimi sestrami, niekoľkými biskupmi a slávnostnou družinou najvýznamnejších šľachticov ríše, kráčal v čele ohromného zástupu ulicami mesta do katedrály. Pri bráne ho čakal Remígius. Keď kráľ vstúpil do svätyne, užasol a povedal: *„Otče, je toto to nebeské kráľovstvo, o ktorom si mi rozprával?“* *„Nie,“* odpovedal arcibiskup, *„toto je iba začiatok cesty, ktorá k nemu vedie.“* Keď Chlodovik vstúpil do krstnej kaplnky, Remígius mu prikázal pokľaknúť a povedal: *„Skloň svoju hlavu, znič to, čomu si sa doteraz klaňal, a klaňaj sa tomu, čo si doteraz ničil.“* Potom krstenci vyznali vieru v Najsvätejšiu Trojicu a všetci boli pokrstení – kráľ, jeho sestra Albofleda a približne 3000 mužov z jeho vojska spolu s ich ženami a deťmi. V ten istý deň jeho druhá sestra Lantilda opustila ariánske bludy a bola prijatá Remígiom do katolíckej Cirkvi. Sestra Albofleda, ktorá bola pokrstená, zasvätila svoj život Bohu sľubom večného panenstva. Keď krátko nato zomrela, kráľ bol nesmierne zarmútený. Remígius ho utešil listom, v ktorom vysvetlil, že takáto smrť je pravým šťastím a že Albofleda bola povolaná na večnosť, aby prijala korunu panenstva.

Nasledujúci rok prijalo podľa kráľovho príkladu kresťanstvo približne 11.000 Frankov, čím katolícka Cirkev zapustila medzi týmto statočným národom pevné korene na všetky budúce časy. Remígius i ostatní biskupi sa snažili, aby Frankovia nielen poznali a vyznávali katolícku vieru, ale aby podľa nej aj žili. Zvlášť Remígius

neprestával kráľa napomínať, aby zavrhol skutky temnoty a stal sa pre svoj ľud vzorom bohumilých cností. Klotilda ho v tom podporovala. Pokresťančený Chlodovik sa však nedokázal vzdať svojich starých vášní a náklonností. Sklonil hlavu pred Kristom, ale jeho duch sa neobrodil. Jeho viera nebola živá; zostal lakomým násilníkom, ktorý sa prioritne zameriaval na šírenie svojej svetskej moci, pričom sa neštítil ani hrozných násilností a ukrutností, dokonca ani voči vlastným príbuzným, aby si zabezpečil ich majetky a územia. Napriek tomu bol Chlodovik verný obranca katolíckej Cirkvi, aj keď možno viac z politických dôvodov než z náboženských. V tom čase bol jediným katolíckym kniežaťom v Európe. Remígius od neho i od pokrstených franských šľachticov dostal mnoho darov, ale ponechal si len nepatrnú časť; zvyšok rozdal chudobným a chrámom. Obzvlášť štedro obdaroval chrám vo svojom rodisku, Laone, kde založil biskupstvo. S podporou kráľa Chlodovika a jeho svätej manželky Klotildy arcibiskup horlivo vykoreňoval pohanské zvyky medzi Frankami, staval chrámy, ničil modly, vychovával zbožné duchovenstvo a sám neúnavne hlásal Božie slovo. Remígius starostlivo dohliadal na to, aby sa do jeho stáda nedostali ariánske bludy, ktoré boli rozšírené medzi susedmi Frankov – Vizigótmi a Burgundmi. Kdekoľvek sa tieto bludy objavili, snažil sa ich vyhubiť.

Chlodovik, ktorý mal svoje sídlo v Soissons, si želal mať Remígia často pri sebe, aby mohol počúvať jeho múdre rady. Keď to nebolo možné, Remígius mu písal listy. V jednom z nich čítame toto napomenutie: *„Buď pre svoj ľud záštitou a otcom. Vyberaj si múdrych mužov za svojich radcov, maj úctu k duchovenstvu, teš a podporuj chudobných, buď živiteľom sirôt a ochrancom vdov, a netoleruj žiadne útlaky. Tvoje dvere nech sú otvorené každému, kto hľadá spravodlivosť, a nikto nech od teba neodíde zarmútený. Správaj sa tak, aby ťa všetci milovali a zároveň sa ťa báli.“*

Remígius vlastnil pri Soissons malý majetok; ostatná pôda v okolí tohto mesta patrila kráľovi. Avšak poddaní na týchto pozemkoch boli úradníkmi veľmi utláčaní, a preto si želali mať za pána radšej dobrotivého arcibiskupa. Klotilda teda presvedčila Chlodovika, aby sľúbil darovať Remígiovi toľko pôdy, koľko by stihol obísť a označiť počas toho, ako si kráľ popoludní zdriemne. Podľa svedectva starého kronikára sa tento pozemok neskôr nazýval *„zem sv. Remígia“.* Svätý arcibiskup však netúžil po svetskom majetku a nelipol na ňom. Raz, predvídajúc, že v nasledujúcom roku nastane neúroda, zhromaždil vo svojom hospodárstve veľké zásoby obilia, aby mohol zabezpečiť chudobných, o ktorých sa neprestával otcovsky starať. Niektorí zlomyseľníci však túto jeho opatrnosť považovali za lakomstvo. Ohovárali ho a jedného dňa, opití, zapálili jeho zásoby obilia. Arcibiskup sa ponáhľal k horiacim stohom a keď videl, že požiar nemožno uhasiť, zostal pokojný. Postavil sa k ohňu a žartovne povedal: *„Stratili sme chlieb, tak sa aspoň zohrejme, lebo dnes je zima.“*

Remígius bol vo všeobecnosti tichý, mierny a dobrotivý. Na naliehavú prosbu kráľa Chlodovika vysvätil jeho chránenca Klaudia za kňaza. Klaudius sa však po nejakom čase dopustil zločinu, za ktorý mal byť podľa cirkevných zákonov navždy zbavený kňazského úradu. Arcibiskup sa u podriadených biskupov prihováral, aby s týmto hriešnikom nezaobchádzali podľa prísnych zákonov, ale ak bude svoj pád ľutovať a konať pokánie, aby mu dali nádej na milosť. Biskupi s tým súhlasili, až na troch, ktorí

dôrazne trvali na jeho vylúčení z duchovného stavu. Remígius im na to napísal tieto dohovárajúce slová: *„Podal som vám prosbu týkajúcu sa hriešneho kňaza, a vy ste so mnou jednali tvrdo a nemilosrdne. Hoci nemám žiadne zásluhy, aspoň moja staroba si zasluhuje trochu úcty. Nikto so mnou doteraz takto nehovoril. Akú neprávosť som spáchal? Čo sa hodí k biskupovi – hnev alebo miernosť? Ustanovil nás Boh v Cirkvi ako nemilosrdných sudcov alebo ako milujúcich otcov?“* Takúto zhovievavosť a miernosť prejavoval Remígius voči hriešnikom. Práve táto jeho láskavá povaha priviedla množstvo pohanov i bludárov ku katolíckej Cirkvi. Pápeži, počujúc, ako si Frankovia vážia katolícku vieru a chránia ju, dúfali, že Cirkev v tomto národe získa hojnú náhradu za škody spôsobené bludármi. Pápež Anastáz II. vyjadril Chlodovikovi radosť z jeho obrátenia a vyzval ho, aby bol Cirkvi železným pilierom a helmou spásy proti nepriateľom. Pápež Symmach, poznajúc veľké zásluhy Remígia pri upevňovaní a rozkvete katolíckej viery medzi Frankami, a vediac o jeho priazni na kráľovskom dvore, ho vymenoval za splnomocnenca Apoštolského stolca pre celú Chlodovikovu ríšu.

Remígius podnikal dlhé cesty po ríši a v rôznych mestách organizoval zhromaždenia biskupov a kňazov, na ktorých sa rokovalo o prostriedkoch na odstránenie ariánskeho bludu a na zveľadenie náboženského života veriacich. Zatiaľ čo v severnej Galii, kde vládli Frankovia, katolícka viera úspešne rástla, gallo-románski katolíci na juhu krajiny trpeli veľké útlaky od ariánskych Vizigótov. Títo obyvatelia túžili po franskej vláde, a tak Chlodovik zhromaždil Frankov a v roku 507 vtrhol na ich územie. Vizigótov porazil v bitke pri Poitiers, kde zahynul aj ich kráľ Alarich II. Takmer celá južná Galia sa tak dostala pod Chlodovikovu moc a franská ríša sa značne rozrástla.

Pádom vizigótskej vlády v južnej Galii bola uštedrená smrteľná rana ariánskemu bludu v tejto oblasti a miestnym katolíkom nastali lepšie časy. Na radu arcibiskupa Remígia a biskupa Melana z Rennes Chlodovik zvolal v roku 511 veľký cirkevný snem v Orléans, na ktorom sa zúčastnilo 5 arcibiskupov a 27 biskupov z celej ríše. Zhromaždení biskupi si uctili Chlodovika čestným titulom *„najstarší syn Cirkvi“.* Kráľ sám predložil biskupom články, o ktorých mali rokovať, a po schválení ich záverov sa zaviazal, že svojou mocou bude tieto cirkevné nariadenia chrániť. Ešte v tom istom roku Chlodovik zomrel a bol pochovaný v chráme sv. Petra a Pavla v Paríži, ktorý dal postaviť podľa svojho prísľubu po víťazstve nad Vizigótmi.

Remígius aj vo vysokom veku pracoval s neúnavnou horlivosťou na duchovnom prospechu veriacich a na náprave blúdiacich. Raz, keď predsedal stretnutiu duchovenstva, objavil sa na ňom nepozvaný hosť – istý ariánsky biskup, ktorý chcel diskutovať o viere a brániť svoje bludy. Prišiel pyšne a vyzývavo, pričom prítomných katolíckych biskupov ani nepozdravil. Starec Remígius ho prijal s láskavosťou a jednoducho, jasne a výstižne mu vysvetlil katolícke učenie. Po skončení sa ho spýtal, či má nejaké argumenty na vyvrátenie toho, čo bolo práve povedané. A hľa, v tej chvíli sa pyšný bludár zázračne zmenil. Trasúc sa od strachu, nedokázal povedať ani slovo, padol arcibiskupovi k nohám a dal najavo, že sa ho dotkla Božia milosť, vďaka ktorej spoznal pravdu a bol pripravený sa svojho bludu vzdať. Remígius mu prikázal vyznať

vieru v Ježiša Krista, jednorodeného Božieho Syna. Obrátený bludár začal pokorne odmietať nesprávne učenie ariánov a vyznávať katolícku pravdu. Tento náhly obrat pohol aj ďalších bludárov k tomu, aby sa kajúcne vrátili do Cirkvi.

Remígius si počas celého života udržiaval Božiu milosť a horlivosť vo svojom povolaní neustálou modlitbou, zbožným rozjímaním a kajúcimi skutkami. Všade bol vysoko vážený a velebený, no zostával vždy skromný, pripisujúc všetko dobré, čo vykonal, Bohu, darcovi každej milosti. Boh mu doprial mimoriadne dlhý vek a obdaril ho darom zázrakov. Lyonský cirkevný snem, ktorý zasadal ešte za jeho života, slávnostne vyhlásil, že pohanstvo medzi Frankmi bolo potlačené zázrakmi, ktoré Remígius z Božej milosti konal. Uvádza sa najmä, že vrátil zrak slepcovi a vzkriesil mŕtve dievča.

Remígius na sklonku života oslepol, no podobne ako starozákonný Tobiáš po nejakom čase opäť videl. Zomrel v Pánovi 13. januára 533 vo veku 97 rokov, pričom vo svojom úrade slúžil 75 rokov. Jeho telo bolo pochované v chráme sv. Krištofa v Remeši. Pamiatka na neho zostala požehnaním pre ďalšie generácie a veriaci ho vzývali ako svätca. V roku 1049 nariadil pápež Lev IX., aby boli jeho ostatky prenesené z pôvodného hrobu do chrámu pri benediktínskom kláštore v Remeši, ktorý odvtedy nesie názov opátstvo sv. Remígia. Toto slávne prenesenie sa udialo 1. októbra, a preto sa výročná pamiatka sv. Remígia slávi v tento deň. Chrám sv. Remígia pri bývalom benediktínskom opátstve v Remeši dodnes uchováva jeho ostatky uložené v starobylom nádhernom náhrobku. Zlatý kalich, ktorý mu patril, je uložený v pokladnici hlavného chrámu v Remeši. Dve kosti z jeho ostatkov boli darované chrámu sv. Víta v Prahe, z ktorých jednu dostal Karol IV. v roku 1356 z Francúzska. Katolícke Francúzsko si sv. Remígia ctí ako jedného zo svojich hlavných patrónov.

Sv. Remigius býva zobrazovaný v arcibiskupskom rúchu s holubicou, ktorá mu v zobáku prináša nádobku so svätým olejom. Pekná povesť hovorí, že keď mal byť pokrstený Chlodovik birmovaný a pomazaný na kráľa, sv. Remígiovi chýbal svätý olej. Jeden z duchovných odišiel, aby ho priniesol, ale nemohol sa cez dav ľudí dostať k oltáru. Vtedy priletela holubica s fľaštičkou svätého oleja a položila ju na oltár. Chlodovik bol potom Remígiom pomazaný. Táto povesť má hlboký zmysel; holubica symbolizuje Ducha Svätého, ktorého milosťou bolo vo Francúzsku ustanovené katolícke kráľovstvo. Chrám Panny Márie v Remeši bol po celé stáročia korunovačnou svätyňou francúzskych kráľov. Všetci francúzski králi (okrem Henricha IV.) boli v tomto chráme pomazaní a korunovaní arcibiskupmi z Remeša, ktorí boli nástupcami sv. Remígia. Táto svätyňa právom dostala názov *„kolíska francúzskych kráľov“.* Pri slávnostnom pomazaní kráľov sa používala nádobka so svätým olejom, ktorá bola vzácnou pamiatkou na sv. Remígia. Bola považovaná za národný svätý poklad a patrila ku korunovačným klenotom Francúzska, až kým ju počas veľkej revolúcie niektorý z buričov nerozbil.

Poučenie:

Starý životopisec sv. Remígia poznamenal, že tento svätec sa po celý život riadil tromi hlavnými pravidlami, ktoré sú obsiahnuté v slovách: *„Zdržuj sa, buď trpezlivý, konaj horlivo.“* Tieto zlaté slová nech sú aj pre nás pravidlom nášho konania! Zdržujme sa nielen akéhokoľvek hriechu a každej príležitosti, ktorá ku hriechu vedie, ale neváhajme sa z lásky k Bohu niekedy zriecť aj vecí, ktoré samy osebe nie sú zlé, ale sú zbytočné. Míňať peniaze na mierny prepych a primerané zábavy je síce dovolené, ale pred Bohom je záslužné, ak si uložíme nejakú obetu, uskromníme sa a ušetríme takto zbytočné výdavky, aby sme radšej mohli prispieť na účely, ktoré sú Bohu milé a blížnym prospešné. Koľko peňazí premárnia i nie príliš bohatí kresťania na zbytočnosti, a koľko dobra by mohli vykonať, keby namiesto toho mysleli na stavbu potrebných Božích chrámov, na misie medzi pohanmi, na kresťanské školy a výchovné zariadenia pre opustenú mládež, na podporu chudobných! Buďme trpezliví, keď na nás dolieha utrpenie, keď sa nám práca nedarí alebo nás premáha únava, keď naše čestné snahy zostávajú neocenené alebo keď sa nám deje krivda. Vždy majme na pamäti, že Boh nás trestá za naše hriechy; a ak sme nevinní, spomeňme si, že i Kristus Pán trpel nevinne. Konajme horlivo, keď ide o česť a slávu Božiu a o duchovné dobro naše i blížnych. Nemlčme a nebuďme leniví, keď zaslepenci a zlomyseľníci otravujú ľudí nevierou a nemravnosťou, ale vzchopme sa proti týmto škodcom a pracujme horlivo pre Božiu vec i pre spásu ľudských duší. Neodkladajme dobré skutky; čo môžeme urobiť dnes, nenechávajme na zajtra, lebo nevieme, či sa zajtrajška ešte dožijeme.

---

1. októbra si pripomíname aj pamiatku sv. Arety a spolumučeníkov; sv. Priska a spolumučeníkov; sv. Verissima a jeho sestier sv. Maximy a sv. Júlie, umučených za Diokleciána v Portugalsku; sv. Piata, kňaza, umučeného za Maximiana v Tournaji; sv. Báva, pustovníka; sv. Nicécia, biskupa, ktorého jednu kosť získal pražskej katedrále daroval Karol IV.; a sv. Leodegara, biskupa.

2. OKTÓBER

I. Sv. Leodegar, biskup (7. stor.)

Franská ríša bola v 6. a 7. storočí dejiskom neustálych nepokojov. Synovia kráľa Chlodovika I. si ju rozdelili na štyri časti, neskôr bola ríša zjednotená a znova rozdelená. Panovníci sa zbavovali svojich rivalov ukrutnými vraždami, a tak bola franská krajina dlho poznačená žalostnými vnútornými nepokojmi a násilnosťami. Králi, ktorí žili nemravne, nechávali správu ríše na správcoch svojich dvorov, čím panovnícka moc Chlodovikových potomkov postupne upadala a prechádzala do rúk týchto úradníkov (majordómov). Tí boli často závislí od šľachty a neskôr boli dokonca nimi dosadzovaní, pričom fakticky vykonávali kráľovskú moc. V takýchto pomeroch trpela aj Cirkev. Panovníci aj ich majordómi si osobovali právo rozhodovať vo veciach náboženských a biskupov pokladali za svojich poddaných, ktorých mohli dosadzovať a odvolávať podľa ľubovôle. Z tohto dôvodu sa na biskupských stolcoch často ocitli neschopní muži. No aj v týchto časoch sa vo Franskej ríši našli biskupi,

ktorí vynikali svätým životom a apoštolskou horlivosťou. Takým veľkým pastierom bol aj biskup z Autunu, sv. Leodegar.

Leodegar sa narodil v roku 616 vo vznešenej franskej rodine. Ako mladý bol poslaný na dvor kráľa Chlotara II. (613–628). Neskôr sa ho ujal jeho strýko, biskup z Poitiers, Dido, ktorý sa postaral o jeho dôkladnú výchovu a vzdelanie. Nadšený Leodegar napredoval nielen v učení, ale aj v bázni Božej. Keď jeho strýko spoznal, že Leodegar má skutočné povolanie k duchovnému stavu, vysvätil ho na diakona vo veku dvadsať rokov a čoskoro ho povýšil na svojho arcidiakona a spolupracovníka v biskupskom úrade. Mladý Leodegar, ktorý bol ustanovený do vysokého úradu v biskupstve Poitiers, dával duchovenstvu i ľudu nádherný príklad svätých cností a svedomitej pracovitosti. Vynikal čistotou mravov, skromnosťou, tichosťou, horlivosťou v modlitbe a schopnosťou zriekať sa. Vo svojom náročnom úrade si počínal mierne, spravodlivo a opatrne, čím si získal dôveru i lásku duchovenstva a veriacich.

Po niekoľkých rokoch ho strýko ustanovil opátom benediktínskeho kláštora sv. Maxencia v Poitiers, keďže vtedajším zvykom bolo, že biskupi často zverovali správu kláštorov a farností horlivým členom svojich kapitúl. Leodegar, ktorý už od mladosti inklinoval k životu plnému odriekania, šesť rokov príkladne riadil svoje rehoľné spoločenstvo. Dohliadal na disciplínu, dbal na poriadok, predchádzal mníchov svojou horlivosťou v modlitbe a v sebaodriekaní, obnovoval kláštorné budovy a zvýšil materiálne zabezpečenie svojho rehoľného ústavu. Záležitosti kláštora priviedli Leodegara opäť do styku s kráľovským dvorom, a kráľovná Bathilda, ktorá vládla v mene svojho maloletého syna Chlothara III., si povolala tohto výnimočného opáta za svojho radcu a spolupracovníka.

V tom čase došlo v burgundskom meste Autun (Augustodunum) k krvavým sporom medzi dvoma rivalmi, ktorí sa uchádzali o tamojší biskupský stolec. Obaja nehodní muži spôsobili svojimi hádkami veľké pohoršenie, až kým jeden z nich v boji nepadol a druhý nebol vyhnaný do exilu. Kráľovná Bathilda, podporená šľachtou a duchovenstvom, s radosťou vymenovala v roku 660 Leodegara za biskupa v Autune. Leodegarovi prinieslo pôsobenie v Autune veľa práce, pretože biskupstvo, ktoré bolo

dva roky uprázdnené, sa nachádzalo v žalostnom stave. Nový biskup sa s horlivosťou pustil do obnovy tejto zanedbanej *„vinice Pánovej“.* Hlásal pokoj a zmierenie, a kde jeho láskavé slová nezaberali, postupoval rozhodne a prísne. Časom sa mu podarilo odstrániť spory a priviesť rozhádané strany k zmiereniu. Neustále kázal slovo Božie, vytrvalo odstraňoval rôzne nešváry, dohliadal na mravy ľudu, dbal o dôstojné slávenie bohoslužieb, staral sa o dôkladné vzdelanie duchovenstva, obnovoval chrámy poškodené počas domácich vojen a zabezpečoval ich bohoslužobnými potrebami. Pomáhal chudobným i sirotám, upravoval slabé opevnenia svojho sídelného mesta a bol dobrým pastierom a otcovským kniežaťom svojho ľudu. Veriaci milovali svojho výnimočného biskupa, ale zlí ľudia ho nenávideli, pretože im nedovolil presadzovať ich svojvoľné konanie.

Najväčším nepriateľom biskupa bol majordóm Ebroin. Tento chamtivý a panovačný násilník sa dopúšťal strašných nespravodlivostí. Nedbajúc na právo a zákony dával zatýkať a popravovať osoby, ktoré mu neboli po vôli, a preto bol všeobecne nenávidený. Leodegar mu nelichotil, ako to robili iní dvorania, neprehliadal jeho zločiny a nebál sa jeho hrozieb. Preto sa Ebroin stal jeho úhlavným nepriateľom. Po smrti mladého a bezdetného kráľa Chlothara III. v roku 669 sa franská ríša ocitla vo veľkom zmätku. Kráľovná vdova Bathilda sa vzdala vlády a vstúpila do kláštora. O vládu nad celou ríšou sa uchádzal austrasijský kráľ Childerich, ale skôr než došlo k jeho zvoleniu, drzí Ebroin dosadil na trón jeho mladšieho brata Teodoricha bez toho, aby sa kohokoľvek opýtal. Toto rozhodnutie rozhnevalo franských veľmožov, ktorí sa zišli a zvolili za kráľa celej ríše Childericha. Na tejto voľbe sa zúčastnil aj biskup Leodegar. Podlý Ebroin, vidiac, že jeho moc je zlomená a obávajúc sa pomsty ľudu, utiekol do chrámu a chytil sa oltára. Rozhnevaný ľud by ho bol z chrámu vytiahol a zabil, keby ho Leodegar a iní biskupi nezachránili. Na ich príhovor dostal Ebroin od kráľa Childericha milosť a bol rozkazom kráľa ostrihaný za mnícha a uväznený v kláštore Luxeuil, kde mal konať pokánie za svoje zločiny.

Leodegar, ktorý sa stal hlavným radcom kráľa Childericha, spravoval ríšu múdro, podľa zásad kresťanskej spravodlivosti. Kým násilný Ebroin vládol bez ohľadu na práva franskej šľachty, Leodegar sa snažil obnoviť staré zákony, tradície a slobody každej z troch spojených častí ríše. Usiloval sa rozdeliť moc tak, aby mal prístup k úradom a hodnostiam každý, kto mal na to oprávnenie na základe pôvodu a schopnosti. Leodegar múdro a spravodlivo spravoval ľud, nedopúšťal krivdy a dbal, aby každý dostal ochranu zákonov. Popri svojich svetských povinnostiach neprestával verne plniť aj úlohy svojho apoštolského poslania. Bol nielen obozretným správcom štátnych záležitostí, ale aj bdelým pastierom veriacich.

Kráľ Childerich sa spočiatku riadil múdrymi radami biskupa Leodegara, no časom sa priklonil k nečestným lichotníkom, ktorí ho úplne pokazili. Podnecovali jeho vášne a neprestávali v ňom vzbudzovať nedôveru a odpor voči Leodegarovi. Tým sa kráľ odcudzil svojmu vernému radcovi a ignorujúc jeho napomínania, žil zhýralo a utláčal svoj ľud. Nakoniec sa Childerich oženil so svojou neterou, čím porušil cirkevné zákony, a Leodegarovi nezostávalo iné, než tento zväzok vyhlásiť za neplatný. Keď

kráľ pokračoval v neviazanom živote, biskup ho verejne pokarhal a pohrozil mu Božím trestom, ak sa nepolepší.

Podľa vtedajšieho zvyku Leodegar v roku 673 pozval Childericha, aby sa so svojím dvorom zúčastnil veľkonočných slávností v katedrále v Autune. Kráľ prišiel do Autunu, ale sotva na Veľký piatok vstúpil do chrámu a uzrel biskupa pri oltári, zmocnila sa ho vášnivá zlosť takou mierou, že tasil meč a vrhol sa naňho. Len s veľkými ťažkosťami sa podarilo zabrániť krviprelievaniu na posvätnom mieste. Leodegar utiekol, no bol dolapený a na kráľov rozkaz odvezený do kláštora v Luxeuil. Tam sa stretol so svojím nepriateľom Ebroinom. Ebroin ho privítal navonok priateľsky a dokonca mu sľuboval večné priateľstvo, no naďalej ho nenávidel, hoci mu vďačil za záchranu vlastného života.

Kým bol Leodegar vo vyhnanstve v kláštore Luxeuil, franskí veľmoži a poddaní začali povstávať proti kráľovi Childerichovi, ktorý pod vplyvom nečestných dvoranov porušoval dané slobody a kruto prenasledoval nielen poddaných, ale aj urodzených šľachticov. Niektorí veľmoži zosnovali sprisahanie a v roku 673 zabili kráľa aj jeho manželku.

Po Childerichovi nastúpil na trón jeho brat Teodorich. Biskup Leodegar získal slobodu a vrátil sa do Autunu, kde ho veriaci privítali s veľkou radosťou. Aj Ebroin bol prepustený z väzenia a dúfal, že znovu získa moc nad ríšou. Leodegar, ktorý mal na zreteli blaho krajiny, poradil kráľovi, aby vymenoval za majordóma šľachetného Landesa. Ctižiadostivý Ebroin sa však rozhneval a za každú cenu sa snažil obnoviť svoju stratenú moc. Začal spriadať intrigy, aby ríšu uvrhol do zmätku. Získal stúpencov a šíril falošné zvesti o smrti kráľa Teodoricha. Vyhlásil akéhosi chlapca, údajného syna Chlothara III., za nástupcu na tróne, zhromaždil početné vojsko, vpadol s ním do Neustrie, porazil kráľovské vojsko vo veľkej bitke a vykonával krutú pomstu na svojich odporcoch.

Leodegar zotrval v Autune, horlivo sa staral o duchovné potreby svojich zverencov. Jedného dňa k mestu dorazila Ebroinova armáda a jej veliteľ odkázal biskupovi, aby uznal uzurpátora a prisahal mu vernosť. Leodegar, verný právoplatnému kráľovi Teodorichovi, to rozhodne odmietol. Keď mu jeho priatelia radili, aby vzal svoje poklady a utiekol, odpovedal: *„Načo by som si bral veci, ktoré si nemôžem vziať do neba?“* Zhromaždil všetky svoje strieborné predmety, daroval z nich chrámom to, čo sa hodilo na Božiu službu, a zvyšok dal roztaviť a rozdať chudobným. Čoskoro nato vyslal Ebroin silné vojsko pod vedením vojvodu Vaymera k Autunu. Vidiecky ľud sa uchýlil so svojím majetkom do mesta a mešťania, zatarasiac brány, sa pripravili na obranu. V obliehanom meste čoskoro zavládol hlad. Keď sa nebezpečenstvo stupňovalo, Leodegar sa prejavil ako dobrý pastier, ktorý dáva svoj život za svoje ovce. Vyhlásil, že radšej zomrie, než by zradil prísahu vernosti zákonitému kráľovi, a že na záchranu nevinných životov sa sám vydá do rúk nepriateľov. Posilnil sa najsvätejšou sviatosťou, vyšiel z mesta a vzdal sa do nepriateľskému táboru. Tu sa na neho vrhli žoldnieri ako dravci a na Ebroinov príkaz mu vypichli oči. Mučeník znášal tieto muky pokojne a povedal: *„Moje trápenie je menšie ako sláva, ktorá je mi pripravená v nebi.“* Nedovolil ani, aby mu spútali ruky, a svoje hrozné bolesti znášal,

kým si recitoval žalmy. Ani tento ukrutný čin však neuhasil divokú pomstychtivosť jeho nepriateľov. Ebroin prikázal zmučeného biskupa odviezť na pustatinu, aby tam zahynul hladom, a zároveň dal rozšíriť klamlivé zvesti, že biskup sa na úteku utopil. Dokonca pre oklamanie ľudu pripravil prázdny hrob.

Vojvodovi Vaymerovi, ktorý mal tento príkaz vykonať, prišlo úbohého mučeníka Leodegara ľúto. Tajne ho odviedol do benediktínskeho kláštora vo Fécampe. Tu slepý biskup zostal dva roky. Medzitým kráľ Teodorich, neschopný vzdorovať Ebroinovi, a túžiac ukončiť občiansku vojnu, bol nútený prijať ho za majordóma. Ebroin tak získal najvyššiu moc v ríši a krvavo prenasledoval svojich odporcov. Tam, kde nemohol predstierať zákonnosť svojich činov, obviňoval svojich nepriateľov z účasti na sprisahaní proti zavraždenému kráľovi Childerichovi. Takto boli aj tí najušľachtilejší nevinní muži obvinení, mučení a popravení, až nakoniec došlo aj na slepca Leodegara. Keď sa Ebroin dozvedel, že ten stále žije, prikázal ho predviesť pred súd. Tam sa úbohý biskup bránil, dokazujúc svoju nevinu, no divoký Ebroin, ignorujúc jeho dôstojnosť a zákon, nariadil katom odrezať mu pery a časť jazyka, vláčiť ho ulicami mesta a potom ho uvrhnúť do žalára. Gróf Vaning, ktorý mal dohliadať na zmrzačeného biskupa, sa nad ním zľutoval, zaobchádzal s ním láskavo a dovolil jeho priateľom, aby ho navštevovali, prinášali mu jedlo, nápoje a liečili jeho rany.

Božím riadením sa zmučený Leodegar tak vyliečil, že aj so zmrzačeným jazykom a perami dokázal zrozumiteľne hovoriť, čo bolo považované za zázrak. Neskôr Vaning presunul Leodegara do istého kláštora panien. Tam Leodegar tri roky konal bohoslužby, zotrvával v modlitbách a bol duchovným správcom mníšok. Svätým životom, príkladnou trpezlivosťou a odovzdanosťou do Božej vôle si získal veľkú úctu medzi veriacim ľudom. Po zázračnom vyliečení z hrozných rán ho všeobecne považovali za svätca.

Táto všeobecná úcta ľudu k svätému slepcovi však Ebroina hlboko urážala. Rozhodol sa ho zničiť. Aby sa zdalo, že všetko, čo Leodegar zniesol, bolo podľa práva, dal Ebroin zvolať súdny dvor zložený zo svojich stúpencov. Títo skorumpovaní sudcovia obvinili slepca z podielu na zavraždení kráľa Childericha, nedbali na jeho obhajobu a odsúdili ho na smrť. Zbavili ho kňazskej a biskupskej hodnosti aj akýchkoľvek ďalších titulov. Leodegarov brat Guerin bol z rovnakého zločinu nespravodlivo obvinený a ešte v ten istý deň ukameňovaný.

Zomrel modliac sa za svojich vrahov. Leodegar bol odovzdaný správcovi kráľovského domu Chrodobertovi, ktorý mal vykonať jeho tajnú popravu v odľahlom lese a telo pochovať tak, aby nik nepoznal miesto jeho odpočinku. Chrodobert však necítil v sebe dostatok sily na vykonanie krutého rozkazu, a tak odovzdal slepého starca štyrom žoldnierom, ktorí ho mali popraviť. Keď bol Leodegar privedený na určené miesto v lese, traja žoldnieri padli k jeho nohám, prosili o odpustenie a on sa za nich pomodlil. Vyhlásil, že je pripravený na smrť, a štvrtým vojakom bol sťatý mečom.

Leodegar ukončil svoj pozemský život 2. októbra 678 v Ivelinskom lese na hranici biskupstiev Arras a Cambrai. Miesto je dodnes známe ako *„les sv. Leodegara.“* Jeho

telo bolo najskôr zhodené do jamy a zahrabané, no zbožná Chrodobertova manželka si vyprosila povolenie, aby ho mohla dôstojne pochovať.

Telo svätého biskupa bolo prenesené do Sarciny a slávnostne pochované. Boh oslavoval tohto mučeníka zázrakmi a úcta k nemu sa rýchlo šírila. Vo Francúzsku, Holandsku a iných krajinách mu boli na jeho počesť postavené mnohé chrámy.

Biskupi autunský, arraský a poitierský si zároveň priali získať ostatky tohto svätca, a keď rozhodlo losovanie, poitierský biskup si ich odniesol zo Sarciny a uložil ich v kláštore sv. Maxencia. Zlosyn Ebroin dostal zaslúžený trest; zostávajúc v nepravostiach, bol podlým spôsobom zavraždený. V roku 1365 získal Karol IV. hlavu sv. Leodegara a daroval ju stoličnému chrámu v Prahe.

Sv. Leodegar je zobrazovaný v biskupskom rúchu a v ruke drží mučidlo – kliešte alebo železný hrot.

Poučenie:

Sv. Leodegar sa preslávil v krutom súžení hrdinskou tichosťou, trpezlivosťou, láskou k nepriateľom a oddanosťou do Božej vôli. Predvídajúc svoju mučenícku smrť, nezľakol sa jej a napísal svojej matke Sigrade, ktorá našla útočisko pred vrahom Ebroinom v kláštore, tieto slová na útechu: *„Blahoslavená smrť, ktorá nás uvedie do lepšieho života. Blahoslavená strata vecí pominuteľných, lebo nám udeľuje poklady nehynúce. Blahoslavený smútok, lebo nám spôsobuje anjelskú útechu. Som šťastný, že som zhodil ťažké bremeno sveta a vzal na seba sladké bremeno Krista. Nasledujme odvážne a statočne Pána, kamkoľvek nás jeho milosrdenstvo privedie, pretože on si stojí za svojim slovom, bojuje za nás, pomáha nám poraziť nepriateľov a udeľuje nám víťazstvo. Hľa, už volá svojich bojovníkov do zápasu a pripravuje víťazom odmenu – korunu; bojovníkom dáva zbroj, ktorú naši protivníci nemajú a nepoznajú; sú to štít viery, brnenie spravodlivosti, prilba nádeje spásy a meč Ducha, ktorý je Božím slovom. Učí nás modliť sa a bdieť, ako sám nespí ani nedrieme.“* A keď sa v tom istom liste zmienil o svojich nepriateľoch, svätý biskup pokračoval: *„Čo je šľachetnejšie než milovať nepriateľov? Čo nás robí Božími synmi viac než láska, ktorá odpúšťa? Ak mi niekto slúži, povedal Spasiteľ, nech ma nasleduje, a kde ja som, tam bude aj môj služobník. A v čom máme teraz nasledovať Pána? Na túto otázku odpovedá sám na kríži: 'Otče, odpusti im, lebo nevedia, čo činí.' Keď teda knieža večného života, ktoré sa narodilo z Panny, nepoškvrnené, sa modlil za svojich nepriateľov, o čo viac máme my, hriešni a poškvrnení, milovať nepriateľov a modliť sa za nich, aby sme nasledovali Pána a stali sa hodnými s jeho vyvolenými a mali podiel v jeho svätosti.“*

II. Sv. Bávo, pustovník (7. stor.)

Starobylé hlavné mesto východného Flámska, dnes Belgicka, Gent, sa pýši 55 významnými chrámami, najväčším z ktorých je katedrála sv. Báva, ktorá je slávna svojím vekom, históriou a stavebným štýlom. Tohto svätca si flámski katolíci uctievajú ako svojho patróna.

Bávo sa narodil na začiatku 7. storočia niekde vo Flámsku v rodine šľachtického pôvodu, bol nábožne vychovávaný a keď vyrástol, oženil sa podľa vôle svojich rodičov s urodzenou pannou Ageltrudou. S ňou žil niekoľko rokov v spokojnom a harmonickom manželstve. Po smrti svojej bohabojnej manželky sa začal zamýšľať nad pominuteľnosťou a nestálosťou všetkého pozemského šťastia a rozhodol sa opustiť svet a zasvätiť sa výlučne službe Bohu.

Počas minulých prevratov zažila kresťanská viera vo Flámsku a v susednom Holandsku veľkú pohromu, ale neskôr prišiel horlivý apoštol Amand, ktorý priniesol lepšie časy. Tento svätý biskup pochádzal z Nantes, vstúpil do kláštora vo veku dvadsiatich rokov, z ktorého ho nevylákali ani prosby, ani hrozby jeho príbuzných. V roku 628 putoval do Ríma a po návrate do Francúzska bol vysvätený za misionárskeho biskupa. Potom šíril kresťanstvo v rôznych krajinách, až prišiel do Flámska, kde bolo väčšinou pohanské obyvateľstvo. Kázanie Božieho slova začal v Gente a jeho okolí. Na začiatku sa stretával s odporom ľudí a bol niekoľkokrát zbitý, no nezastavil sa a vytrval na tejto opustenej vinici Pánovej, až sa mu podarilo obrátiť mnoho pohanov a zabezpečiť budúcnosť Cirkvi v tejto oblasti.

Mladý Bávo, keď počul o požehnanej činnosti biskupa Amanda, odišiel do Gentu, aby si ho vypočul a poradil sa s ním, čo má ďalej robiť. Bol natoľko uchvátený jeho kázňami, že sa od neho viac neodlúčil a stal sa jeho sprievodcom na apoštolských cestách. Keď biskup spoznal jeho skutočné povolanie k vyššej kresťanskej dokonalosti, dal mu radu, aby sa zbavil všetkých záväzkov, ktoré ho viazali k svetu, a slúžil v chudobe a kajúcnosti Bohu. Bávo ihneď predal svoj majetok, časť získaných peňazí rozdal chudobným a zvyšok daroval na výstavbu nového chrámu sv. Petra v Gente. Takto sa dobrovoľne stal chudobným, zapieral sa pôstmi, bdením a inými kajúcimi skutkami a bol horlivý v modlitbách a svätých rozjímaniach. Aby nebol ničím rušený, odišiel neskôr do odľahlého lesa a postavil si na tejto pustatine pri dutom dube chatrč, kde žil v samote. Avšak zakrátko ľudia z okolia svätého pustovníka vypátrali a začali k nemu prichádzať. Bávo sa preto presťahoval na inú

pustatinu v lese neďaleko Gentu, no ani tam nenachádzal potrebný pokoj. Veriaci mu prinášali potraviny a dary, žiadali si poučenie a radu v rôznych potrebách.

Medzitým bol dokončený chrám sv. Petra v Gente a biskup Amand pri ňom zriadil benediktínsky kláštor, do ktorého prijal mnohých mníchov. Bávo sa vrátil do Gentu, bol Amandom vysvätený za diakona, zložil rehoľné sľuby a v kláštore si zariadil skromnú izbu, kde v poslušnosti opátovi žil prísnym spôsobom. Nestačilo mu dodržiavanie rehoľnej disciplíny, dobrovoľne sa podroboval ďalším odriekaniam. Keď mu radili, aby vo svojej horlivosti zachovával mieru, odpovedal: *„Čo je všetko moje odriekanie a kajúcnosť oproti sláve nebeskej, ktorú si mám zaslúžiť!“*

Kedykoľvek musel znášať nevinné krivdy, ďakoval Bohu, že ho takto navštevuje krížom, a počas bolestivej choroby si nikdy nesťažoval ani slovom, ani povzdychom, veriac, že si za svoje hriechy zaslúži horšie tresty. Dlho chorľavel a stále si želal byť spojený s Kristom Pánom, ktorého nadovšetko miloval. Po posilnení svätými sviatosťami zakončil svoj pozemský život sväto a pokojne v prítomnosti sv. Amanda. Jeho telo bolo pochované v kláštornom chráme sv. Petra v Gente, ktorý pomáhal vybudovať. Boh potvrdil jeho svätosť mnohými zázrakmi.

Chrám sv. Petra v Gente bol v roku 1578 zničený protestantskými obrazoborcami a následne v rokoch 1629–1718 znovu postavený. Z prastarého opátstva, kde sv. Bávo žil a zomrel, sa zachovali len niektoré zvyšky. Ostatky sv. Báva (vo flámčine Sint Baafs) sa teraz uchovávajú vo veľkom chráme v Gente, ktorý bol na jeho počesť vysvätený v 10. storočí.

Poučenie:

V súženiach a utrpeniach sa zverme podľa príkladu sv. Báva do Božej vôle a zachovajme pokoj. Sv. Gregor hovorí: *„Ak si uvedomujeme svoje spáchané hriechy, všetky krivdy budeme znášať trpezlivo, pretože spoznáme, že sme si zaslúžili omnoho viac. Boží vyvolenci hľadiac na večnú slávu spoznávajú, že oproti nej je všetko, čo tu musíme trpieť, nepodstatné. Aj neznesiteľné bolesti sa zmierňujú myšlienkou na budúcu odmenu.“*

Dňa 2. októbra sa tiež koná pamiatka sv. Eleutéria a jeho spoločníkov-mučeníkov z Nikomédie; sv. Teodoricha, opáta z Remeša († 533), odchovanca sv. Remigia; sv. Leodomíra, biskupa z Châlons († 588); sv. Teofila (Bohumila), mnícha, ktorého cisár Lev Isaurik mučil a poslal do vyhnanstva pre uctievanie posvätných obrazov; sv. Modesta, diakona a mučeníka z Beneventa a ďalších.

3. OKTÓBER

I. Sv. Dionýz, alexandrijský biskup (3. stor.)

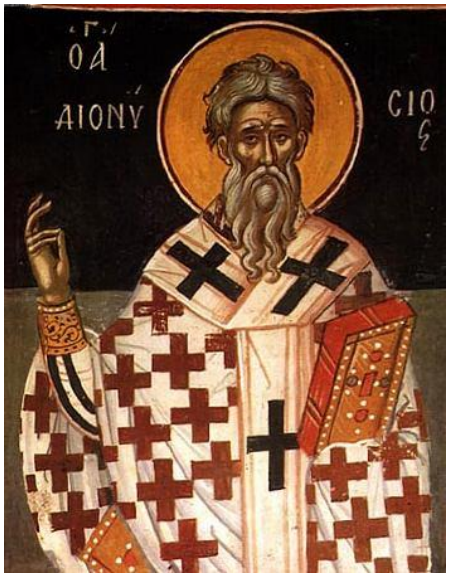

V ľudnatom hlavnom meste Egypta, Alexandrii, vznikla hneď na začiatku kresťanstva škola na vyučovanie katechumenov. Keďže Alexandria bola nielen centrom vtedajšieho gréckeho a židovského vzdelania, ale aj ohniskom rozličných sektárskych bludov, čoskoro sa ukázala potreba zriadiť v tomto dôležitom meste kresťanské učilište vyššieho rádu. Tu by sa duchovní aj vzdelaní laici mohli utvrdzovať v neporušenom Kristovom učení a pripravovať sa na obranu proti útokom pohanov, židov i bludárov. Tak sa časom katechetická škola v Alexandrii rozvinula na prvú kresťanskú univerzitu, ktorá vychovala veľký počet slávnych obhajcov katolíckej viery.

Najznámejším mužom tejto školy bol Origenes, ktorý počas dvadsiatich ôsmich rokov obrátil na vieru mnohých heretikov a pohanov. Pre Cirkev získal veľké množstvo horlivých a nadšených mužov, ktorí buď hájili jej učenie, alebo oslavovali Krista Pána mučeníckou smrťou. Sláva, ktorou títo kresťanskí učenci a mučeníci zažiarili v Cirkvi, osvetľovala aj ich učiteľa Origena, hoci tento významný muž sám upadol do niektorých omylov voči presnému učeniu katolíckej Cirkvi. Stalo sa tak nie úmyselne, ale neúmyselne, z nadmernej horlivosti, keď sa snažil dokazovať pravdy kresťanského náboženstva argumentmi pochádzajúcimi zo systému gréckeho filozofa Platóna.

Medzi priateľov a žiakov Origena patril aj slávny alexandrijský biskup Dionýz (Diviš). Dionýz pochádzal zo vznešených pohanských rodičov a Origenes ho obrátil na kresťanskú vieru. U neho sa zdokonalil v teológii natoľko, že sa sám stal učiteľom a v roku 232 správcom alexandrijskej školy. Táto kresťanská inštitúcia pod jeho vedením fungovala pätnásť rokov, až kým nebol po smrti biskupa Herakla v roku 247 zvolený za jeho nástupcu v Alexandrii. Vznešený úrad biskupa zastával Dionýz sedemnásť rokov. Počas celého tohto obdobia, takmer nepretržitého prenasledovania, horlivo dbal o spásu svojich veriacich a o dobro celej Cirkvi. Bol bdelým obhajcom pravej viery proti rôznym bludárom a pohanom.

V tom čase vládol cisár Filip Arab (241–249), ktorý bol ku kresťanom taký zhovievavý, že ho považovali za kresťana. Jeho manželka Severa bola kresťanom naklonená. V poslednom roku vlády cisára Filipa však v Alexandrii vypuklo veľké utrpenie pre veriacich. Akýsi pohanský veštec predpovedal mestu veľa zlého a podnietil pohanský ľud proti kresťanom. Pohanom sa podarilo vystopovať a mučiť veriacich, pričom úrady nezasiahli. Biskup Dionýz, ktorý bol očitým svedkom týchto udalostí, ich opísal v liste antiochijskému biskupovi Fabiovi. Najprv pohania umučili starca Metrasa, ktorý sa odmietol rúhať proti Ježišovi Kristovi. Na predmestí ho ukameňovali. Potom pohania zajali veriacu ženu Kvintu, odvliekli ju do pohanského

chrámu a nútili ju obetovať modlám. Keď to odmietla ako ohavnosť, zviazali jej nohy a vláčili ju po uliciach, jej telom bili o mlynské kamene, bičovali ju a nakoniec ju vyviedli na predmestie, kde ju ukameňovali. Potom zaútočili na domy kresťanov. Susedia vyťahovali veriacich von z ich príbytkov, odnášali si ich šperky a drahocenný nábytok, menejcenné veci rozhadzovali po uliciach a pálili. Mnohí kresťania utiekli z mesta na odľahlé miesta, zanechávajúc svoj majetok pohanom. Neskôr povstalci zajali sväticu Apolóniu, staršiu pannu, a zmlátili ju tak, že jej vybili všetky zuby. Potom jej hrozili, že ju upália zaživa, ak sa nebude rúhať Kristovi. Svätica sa však pomodlila a sama skočila do plameňov a takto ukončila svoj život. Svätý Serapión bol zajatý vo vlastnom dome, polámali mu všetky údy a nakoniec ho z najvyššieho poschodia zhodili na ulicu. Toto kruté prenasledovanie kresťanov trvalo v Alexandrii dlhý čas, až kým úrady nevzali do väzby najvýznamnejších buričov. Kresťania z Alexandrie si mohli na chvíľu vydýchnuť, no čoskoro na nich udrela ďalšia, oveľa krutejšia búrka.

Ešte v roku 249 bol cisár Filip Arab zabitý vojakmi, a za jeho nástupcu na tróne bol povolaný Decius (249–251), nepriateľ kresťanov, ktorý ihneď obnovil staré trestné zákony proti nim, snažiac sa vykoreniť kresťanské náboženstvo. Prísnym vykonávaním týchto príkazov sa celá ríša stala krvavým bojiskom. Mnohí kresťania zostali verní Kristovi Pánovi a svoju vieru spečatili mučeníckou smrťou. No boli aj slabosi, ktorí zo strachu pred mukami Krista zapreli – či už tým, že obetovali modlám, jedli pokrmy obetované modlám, alebo podplatili úrady, aby získali ospravedlňujúce listy, akoby zapreli Krista a obetovali modlám, hoci to v skutočnosti neurobili.

Aj v Alexandrii v tom čase mnohí veriaci dosiahli mučenícku korunu. Starca Juliana, ktorý pre bolesti v nohách nemohol ani stáť, priviedli spolu s dvoma kresťanmi, ktorí ho niesli, pred súd. Jeden z nosičov zaprel vieru, no druhý, Kronion, a samotný starec Julian pevne vyznali Krista. Previezli ich mestom na ťavách, počas jazdy ich bičovali a nakoniec upálili na hranici. Počas ich cesty na popravu sa na vieru obrátil vojak menom Bésas, ktorého následne sťali sekerou. Afričan Makar, ktorý nechcel zaprieť Krista, bol zaživa upálený. Epimach a Alexander, ktorých v žalári mučili ostrými nožmi a bičovali, boli tiež upálení. Tri ženy – starenka Merkuria, matka Dionýzia, a panna Ammónarion – zostali verné Kristovi a boli sťaté. Egypťania Heron, Ater a Isidor boli ukrutne zbičovaní a upálení. Rovnakou smrťou zomrel aj Egypťan Nomesis. Pätnásťročný mladík Dioskur, predvedený pred súd, vzdoroval všetkým nátlakom a hrozbám. Prepustili ho, aby si to údajne lepšie premyslel, no on zostal pevný vo viere. Vojaci Ammon, Zeno, Ptolemaios a Ingenuus spolu so starcom Teofilom stáli pred súdom, práve keď sa jeden kresťan chystal zaprieť vieru. Povzbudzovali ho, aby to neurobil a vytrval vo viere. Následne sami vyznali, že sú kresťania, čím posilnili ostatných prítomných, aby sa nebáli múk. Súd sa podivil ich odvahe. Títo vyznávači odišli zo súdu s veľkou radosťou nad tým, že vydali svedectvo o Kristovi. Mnohí ďalší kresťania boli v malých mestách a dedinách roztrhaní na kusy. Iní veriaci, blúdiac po púšťach a horách, zahynuli hladom, smädom, zimou, chorobami, od zločincov či divej zveri.

Počas tohto prenasledovania biskup Dionýz, nie zo strachu, ale podľa vlastných slov na Boží príkaz, utiekol z Alexandrie spolu so svojimi sprievodcami Kajom, Faustom, Petrom a Pavlom. Cestou ich však zajali vojaci, ktorí ho podľa rozkazu cisárskeho miestodržiteľa Sabina zatkli a odviedli do mestečka Taposiris. Tam sa zhromaždili kresťania z vidieka, vytrhli biskupa z rúk vojakov a ukryli ho na bezpečnom mieste v líbyjskej púšti. V tomto úkryte zostal Dionýz po celú vládu cisára Decia. Odtiaľ riadil svoje biskupstvo za pomoci kňazov a diakonov, ktorí tajne prichádzali do Alexandrie, a posielal kresťanom listy. Po smrti Decia v roku 251, keď na trón nastúpil cisár Gallus (251–253), sa Dionýz vrátil k svojmu stádu do Alexandrie. Počas jeho vlády prenasledovanie veriacich trochu ustalo. Mnohí odpadlíci, ktorí sa zo strachu pred mučením stali nevernými Kristovi, ľutovali svoju slabosť a kajúcne prosili o opätovné prijatie do Cirkvi. Podľa vtedajšej cirkevnej disciplíny museli takíto kajúcnici podstúpiť veľmi prísne pokánie za svoj veľký hriech a pohoršenie, ktoré spôsobili Cirkvi. Mnohí z nich sa obracali na zaslúžilých vyznávačov a mučeníkov, aby sa za nich prihovorili a dosiahli odpustenie pokánia alebo aspoň jeho zmiernenie. Nie všetci biskupi však zachovávali rovnaký postoj – niektorí boli príliš zhovievaví, iní až príliš prísni, čo vyvolávalo roztržky, ktoré spôsobovali veľké škody Cirkvi. Biskup Dionýz, ako muž dobrotivý a milosrdný, nakladal s kajúcnikmi mierne a usiloval sa upokojiť rozkoly v Cirkvi. Ústne aj písomne sa snažil presvedčiť zástancov prísnej disciplíny, aby neodopierali rozhrešenie tým, ktorí svoje odpadnutie naozaj ľutovali. Rozdielne zaobchádzanie s odpadlíkmi spôsobilo v Cirkvi rozkoly a známy Novacián sa dal proti riadnemu pápežovi Kornéliovi vyhlásiť za vzdoropápeža. Katolícki biskupi, najmä africkí, s Cypriánom a Dionýzom Alexandrijským na čele, odmietli drzého samozvanca. Dionýz, ktorého Novacián vyzval, aby ho uznal, mu odpísal: *„Radšej si mal znášať akékoľvek utrpenie, než roztrhať Cirkev.“* Dionýz bol mužom pokoja a svornosti; spory a nedorozumenia riešil múdrym a láskavým prístupom, zatvrdeným hriešnikom otváral cestu k zmiereniu a s bludármi aj rozkolníkmi dokázal jednať tak, že mnohí z nich sa vrátili do lona katolíckej Cirkvi.

Medzitým sa nad Rímskou ríšou ujal vlády cisár Valerián (253–260), ktorý spočiatku kresťanom prejavoval veľkú priazeň. Neskôr sa však pod vplyvom svojho obľúbenca Makriana stal ich prenasledovateľom, dúfajúc, že si tým nakloní pohanských bohov, aby mu priniesli víťazstvo vo vojne s Peržanmi, na ktorú sa pripravoval. V roku 257 vydal cisár nariadenie, aby boli biskupi a kňazi poslaní do vyhnanstva a aby kresťanské náboženské zhromaždenia neboli trpené. Tí, ktorí by tento rozkaz nedodržali, mali byť potrestaní smrťou. V dôsledku toho bol pápež sv. Štefan v Ríme uväznený a popravený, zatiaľ čo biskup sv. Cyprián z Kartága bol vyhnaný. Podobné nešťastie postihlo aj alexandrijského biskupa Dionýza.

Miestodržiteľ Emilián ho povolal pred súd a vyzval, aby zaprel Krista. Emilián dúfal, že ak biskup zaprie vieru, ostatní duchovní a kresťanský ľud ho budú nasledovať. Dionýz však odpovedal, že je dôležitejšie poslúchať Boha ako ľudí, a že nikdy neprestane uctievať jediného pravého Boha a nikdy neodstúpi od kresťanského náboženstva. Emilián sa pokúsil biskupa aj ostatných duchovných prehovoriť ešte raz, no márne; všetci jednomyseľne vyznali, že zostanú verní svojej viere a nikdy sa

nebudú klaňať modlám. Keď miestodržiteľ zistil, že ich nemôže presvedčiť, odsúdil Dionýza a jeho spoločníkov – kňaza Maxima a diakonov Fausta, Eusébia a Chairémona – do vyhnanstva na líbyjskej púšti. Zároveň im prísne zakázal vykonávať náboženské obrady alebo zhromaždenia. Dionýz, v tom čase chorľavý, sa ledva dostal na púšť, no čoskoro ho potešilo, že za ním prišlo mnoho kresťanov. Vyhnanci spočiatku znášali od pohanov veľké neprávosti, ale postupne surovosť domácich obyvateľov ustupovala. Niektorí z nich dokonca prijali kresťanskú vieru, opustili modly a dali sa pokrstiť, čím vznikla nová kresťanská obec. Po čase Emilián vydal rozkaz, aby Dionýza a jeho spoločníkov odviedli na iné miesto – do Kolúthionu. Svätec sa toho zhrozil, obávajúc sa, že skončí v krajine obývanej divokými a lúpežnými kmeňmi, kde niet kresťanov. Jeho obavy však boli zbytočné; Kolúthion ležal blízko Alexandrie a kresťania za ním mohli prichádzať. Dionýz ich učil Božiemu slovu a posväcoval ich duše sviatosťami.

Dionýz sa vo vyhnanstve staral nielen o tých kresťanov, ktorí za ním mohli prísť, ale aj o tých, ktorí to nemohli. Posielal im listy, v ktorých ich povzbudzoval, napomínal a uisťoval, že príde lepšia doba. Po tom, čo cisára Valeriána zajali a zabili Peržania, jeho nástupca Gallien (260–268) vydal nariadenie, ktorým kresťanom umožnil návrat z vyhnanstva a slobodné vyznávanie viery. Dionýz sa po troch rokoch vyhnanstva vrátil do Alexandrie, no radosť mu zakalila vzbura, ktorá sužovala mesto. Každý deň sa na uliciach odohrávali výtržnosti, krvavé potýčky a vraždy, až podľa Dionýzových slov boli vody Nílu znečistené krvou a mŕtvolami. Po upokojení vzbury zasiahla Alexandriu nová pohroma – hrozný mor. Ľudia umierali hromadne a nebolo domu, kde by aspoň jeden človek nebol zasiahnutý chorobou. A tu sa ukázalo, čo dokáže viera a kresťanská láska. Zatiaľ čo pohania, nevážiac si ani pokrvné zväzky, vyháňali z domu aj najbližších príbuzných zasiahnutých morom, nechávali ich biedne zomierať na uliciach a nepochované telá ponechávali napospas túlavým psom, kresťania, ako napísal biskup Dionýz, boli ohňom lásky tak zanietení, že nedbajúc na vlastné zdravie a život navštevovali chorých nešťastníkov, ošetrovali ich z lásky k Pánovi Ježišovi Kristovi, úctivo pochovávali ich telá a obetovali sa jeden za druhého, podľa slov apoštola sv. Jána: *„Podľa toho sme poznali Božiu lásku, že Kristus dal svoj život za nás; aj my sme povinný dávať život za bratov.“* (1 Jn 3, 16).

V tom čase sa objavilo mnoho nových bludov, ktoré rozdeľovali jednotu Cirkvi. Biskup Dionýz sa im snažil zo všetkých síl čeliť a usiloval sa priviesť zblúdilcov späť do lona katolíckej Cirkvi. Veľké zmätky vtedy spôsoboval Pavol zo Samosaty, nehodný biskup z Antiochie. Ten síce učil, že Pán Ježiš Kristus bol nadprirodzene počatý a narodil sa z Panny Márie, no popieral jeho Božstvo, vydávajúc ho za obyčajného človeka, s ktorým sa vraj spojilo Božie Slovo, chápané ako neosobný Boží rozum. Ducha Svätého tento bludár nepovažoval za Božskú osobu, ale len za neosobnú silu Boha Otca. Tento blud prenikol aj do Egypta a biskup Dionýz proti nemu odvážne bojoval slovom i písmom.

Iní heretici, známi ako patripasiani, popierali Najsvätejšiu Trojicu a učili, že Syn Boží je len telesne oblečený Otec, teda že Boh Otec sa vtelením stal človekom. Vodcom tejto sekty bol v Ríme Sabellius, po ktorom je tento blud známy ako sabelliánsky.

Biskup Dionýz sa snažil Sabelliov blud vedecky vyvrátiť, no pri obhajobe učenia Cirkvi o Najsvätejšej Trojici a rozlišovaní medzi osobou Boha Otca a Boha Syna sa neúmyselne vyjadril nesprávne o Božom Synovi. Za to ho niekoľko afrických biskupov obžalovalo v Ríme. Pápež sv. Dionýz († 268) zvolal v roku 260 cirkevný snem, kde sa s biskupmi poradil a poslal Dionýzovi do Alexandrie aj ďalším biskupom v Egypte a Líbyi list o viere, v ktorom mimochodom zavrhol Sabelliov blud a zhrnul učenie katolíckej Cirkvi o Trojici slovami: *„Podivuhodná a svätá Jednota Božia sa nesmie deliť na tri božstvá a dôstojnosť ani všetko presahujúca vznešenosť Pána Krista nesmie byť obmedzovaná výrazom ‚stvorený'. Musíme totiž veriť v Boha Otca Všemohúceho, v Ježiša Krista, jeho Syna, aj v Ducha Svätého; a že Slovo je s Otcom celého vesmíru zajedno."*

Na tento list odpovedal biskup Dionýz dvoma listami, v ktorých súhlasil s učením pápeža a ospravedlnil svoj neúmyselný omyl. Okrem toho sa biskup Dionýz slovom i písmom postavil proti starému bludu známeho ako chiliazmus, podľa ktorého malo na zemi vzniknúť tisícročné Kristovo kráľovstvo, čo opätovne hlásal egyptský biskup Nepos. Z učených spisov, ktoré biskup Dionýz napísal na obranu katolíckej viery proti rôznym heretikom, sa zachovali len dva listy. Jeho zásluhy o Cirkev a kresťanskú vedu boli všeobecne uznávané; jeho súčasníci ho nazývali *„Dionýzom Veľkým"* a slávny svätec Atanáz ho nazval *„učiteľom katolíckej Cirkvi"*. Tieto čestné tituly si Dionýz zaslúžil svojou neúnavnou prácou na zveľaďovaní katolíckej Cirkvi, na blahu veriacich, obrátení pohanov, heretikov a rozkolníkov, ako aj svojimi osobnými vlastnosťami – miernosťou a láskavosťou voči zblúdilým, stálosťou vo viere, odvahou počas prenasledovaní, výnimočnou učenosťou a skromnosťou.

Keď sa Dionýz chystal na ďalšiu obranu pravoverného cirkevného učenia proti útokom heretikov, v roku 264 zomrel po sedemnástich rokoch ako biskup Alexandrie. V rímskom zozname svätých sa jeho pamiatka oslavuje 17. novembra.

Poučenie:

Sv. Dionýz napísal, že smrť kresťanov, ktorí zomreli slúžiac z lásky nešťastníkom zasiahnutým morovou ranou, sa rovná mučeníckej smrti. A to právom. Mučeníci ochotne vydali svoj život za Ježiša Krista, a milosrdní ošetrovatelia chorých, ktorí sa od nich nakazili a zomreli, sa obetovali za bratov, a tým aj za Spasiteľa, ktorý povedal, že všetko, čo sme urobili bratom, sme urobili jemu. (Mt 25, 40). K lôžku chorých nás nemá viazať len pozemská láska; či už priateľstvo, alebo nádej na dedičstvo, ale pravá kresťanská láska, ktorá nerobí rozdiely, či ten, komu slúžime, je náš príbuzný alebo cudzinec, či je to človek významný alebo prostý. Stačí, že našu pomoc potrebuje náš blížny, teda náš brat. Pristúpme k nemu a pomôžme mu radou, pokrmom, liekom a opaterou. Táto naša služba bude u Boha považovaná za vyznanie viery v Krista, aké predkladali mučeníci pred pohanskými sudcami; a ak v tejto službe zažijeme nejakú nepríjemnosť, bude nám pred Bohom počítaná za mučeníctvo. Samozrejme, máme mať starostlivosť nielen o telo chorého blížneho, ale predovšetkým o jeho nesmrteľnú dušu. Preto ho povzbudzujme k trpezlivosti a dôvere v Boha, dávajme mu za príklad Ježiša Krista, ktorý trpel za naše hriechy, a pripomínajme mu, aby ešte

včas dôstojne prijal sväté sviatosti, zmieril sa s Bohom, posvätil sa a pokiaľ možno si zaistil spásu svojej duše.

Akého hrozného hriechu sa dopúšťajú tí, ktorí váhajú zavolať kňaza k chorému, odkladajú to, až kým nie je neskoro, kým chorý už nebude vedieť o sebe. Títo ľudia predstierajú, že tak konajú z lásky a ohľaduplnosti, aby vraj chorý nebol vystrašený a jeho stav sa nezhoršil. A pritom sa na ňom dopúšťajú najväčšej krutosti. Pravá láska sa snaží tomu, koho miluje, čo najviac prospieť. Majú teda skutočnú lásku k chorému tí, ktorí mu bránia, aby dostal náboženskú útechu a možnosť očistiť sa od svojich hriechov a prijať posväcujúcu milosť Božiu, bez ktorej nikto nebude spasený? Aké poľutovaniahodné zmýšľanie! Chcú chorého šetriť a pritom ho vystavujú nebezpečenstvu, že bude naveky odlúčený od Božej tváre. Samozrejme, môže sa stať, že niektorý chorý, počujúc o zaopatrení svätými sviatosťami, na chvíľu zaváha, ale čo je tento okamžitý strach oproti nevýslovnému nešťastiu, ktoré mu hrozí, ak odíde na večnosť bez svätých sviatostí, nezmierený s Bohom a poškvrnený hriechom! A nakoniec, prečo by sa mal chorý kresťan báť kňaza, keď mu prináša odpustenie a Božiu milosť? Prečo by sa mal báť prijať Najsvätejšiu Sviatosť, ktorá je najlepším priateľom a tešiteľom chorých, Ježiša Krista? Prečo by sa mal obávať prijať sviatosť pomazania chorých, ktorá nie je ustanovená na to, aby kresťan po nej zomrel, ale aby bol na tele i duši posilnený a uzdravený, ako hovorí apoštol svätý Jakub: *„Modlitba s vierou uzdraví chorého a Pán mu uľaví; a ak sa dopustil hriechov, odpustia sa mu.“* (Jak 5, 15).

Skutočnou príčinou, prečo sa odkladá zaopatrenie chorých svätými sviatosťami, je nedostatok viery, nábožensk vlažnosť alebo dokonca úplná nevera. Veriaci kresťan sa smrti nebojí; obáva sa len hriechu a nekajúcnosti. *„Smrť hriešnikov je najhoršia.“* (Ž 33, 22). *„Drahá je v očiach Pánových smrť jeho svätých.“* (Ž 115, 15). *„Blahoslavení mŕtvi, ktorí zomreli v Pánovi.“* (Zjv 14, 13).

II. Sv. Ammon, pustovník (4. stor.)

Južne od Alexandrie v Egypte, za Mareotským jazerom, sa smerom k Etiópii rozprestiera obrovská líbyjská púšť. Je to vyprahnutá, pochmúrna planina, prerušovaná holými skaliskami a piesočnatými nánosmi. V týchto nehostinných končinách bolo na konci štvrtého storočia dvadsať kláštorov, kde žilo asi 5000 pustovníkov a mníchov. Ich zakladateľom bol sv. Ammon.

Ammon, syn vážených a bohatých kresťanských rodičov v Dolnom Egypte, bol nábožne vychovaný a už od mladosti si obľúbil tichý život vzdialený od každodenného ruchu, pričom potešenie nachádzal v modlitbách. Keď mal dvadsaťjeden rokov, zomreli mu rodičia a zdedil po nich výnosný majetok. Príbuzní na neho naliehali, aby sa oženil. Ammon si však predsavzal, že sa vzdá majetku, svetských radostí a pôžitkov, pretože jeho duša sa túžila povzniesť k vyšším cieľom. Odolával príbuzným, no jeho strýko, múdry a šľachetný muž, mu sám vybral nevestu a pripravil všetko potrebné na svadbu. Ammon nechcel strýka zarmútiť ani spôsobiť hanbu neveste, a preto sa podvolil Božej vôli. Po svadbe, keď novomanželia osameli,

Ammon spolu so svojou manželkou sa vrúcne pomodlil a začal jej rozprávať o vznešenosti a hodnote panenskej čistoty, pričom sa odvolával na slová Krista Pána a apoštola sv. Pavla. Hovoril tak presvedčivo a s takým zápalom, že jeho manželka bola pohnutá svätou láskou k Bohu. Ochotne súhlasila, že obaja z milosti Božej budú žiť v neporušenej čistote.

Boh ich modlitby vyslyšal a po celý čas ich posilňoval svojou milosťou, aby verne dodržali svoj sľub. Žili spolu v pokoji, posväcovali sa modlitbami a dobrými skutkami. Ammon cez deň pracoval v záhrade, zatiaľ čo jeho panenská manželka spravovala domácnosť a starala sa o chudobných. Každý večer sa spolu modlili a dlho rozjímali o Bohu a večnosti. Takto prežili osemnásť rokov v tichom, pokojnom živote, ktorý bol naplnený svätým pokojom v Pánovi. Ammon však cítil vnútorný nepokoj. Hoci žil zbožne a cnostne, čoraz častejšie premýšľal, či má jeho život pred Bohom skutočnú hodnotu. Rozjímal o slovách Pána, že kráľovstvo Božie možno dosiahnuť len námahou, a preto uvažoval o veľkých obetiach, ktoré pre Krista priniesli apoštoli, vyznávači a mučeníci. Vo svojom svedomí počul hlas, že ešte nezískal zásluhy pre nebo a že svoj talent zakopal. Ožila v ňom túžba z mladosti, aby všetko opustil a niesol Kristov kríž na púšti. Keď sa modlil a prosil Boha o radu, pevne sa rozhodol a svoj zámer oznámil aj svojej manželke. Jeho manželka odpovedala: *„Pane a brat môj, viem, že si priniesol veľkú obeť, keď si zostal pri mne zo súcitu k mojej mladosti a neskúsenosti. Bol si mojím výborným učiteľom na ceste do neba, a teraz ťa už viac nesmiem zdržiavať. Rozlúčme sa, aby tvoje cnosti a kresťanská múdrosť mohli prospievať všetkým, ktorí sa k tebe obrátia.“*

Ammon jej zanechal dom aj všetok majetok, odporučil ju Bohu a odišiel na líbyjskú púšť. Usadil sa v skalnej jaskyni v nitrijských horách, kde žil v samote a odlúčení od sveta. Dvakrát ročne navštívil svoju manželku, aby ju potešil duchovnými radami a pomodlil sa s ňou, potom sa vracal na púšť. Dni trávil v modlitbách, rozjímaniach a prísnom kajaní, snažiac sa nasledovať hrdinské cnosti egyptských pustovníkov. Za krátky čas sa o ňom rozšírila povesť; prichádzali k nemu mnohí mladíci a muži, aby sa počúvali jeho slová a učili sa príkladu vyššej kresťanskej dokonalosti. Ammon prijímal týchto učeníkov ako dobrotivý otec a bol im výnimočným učiteľom. Tak vznikla nová pustovnícka osada s niekoľkými stovkami pustovní. Neskôr Ammon v nitrijskom pohorí zriadil pre svojich nasledovníkov niekoľko kláštorov na spoločné bývanie, a pre tých, ktorí túžili žiť osamote, pripravil oddelené pustovne. Bol duchovným radcom a vodcom všetkým týmto svojim zverencom na ceste do neba.

Povesť o Ammonovi prenikla aj do pustovníckych osád v Hornom Egypte, a aj samotný otec mníchov sv. Anton bol jeho obdivovateľom a priateľom. Boh mu udelil vzácne dary; ľudia k nemu nosili chorých a on ich modlitbou uzdravoval. Raz mu priniesli ťažko choré dieťa. Keď rodičia prosili svätého pustovníka, aby sa nad ním modlil a vrátil mu zdravie, Ammon im povedal: *„Moja modlitba neurobí na vašom dieťati zázrak, ale vy sami mu môžete pomôcť aj bez mojej modlitby. Vráťte vola, ktorého ste ukradli chudobnej vdove, a vaše dieťa bude zdravé.“* Rodičia sa zhrozili, že Ammon vie z Božieho vnuknutia o ich krádeži, a poslúchli ho. Vrátili ukradnuté zviera, a ich dieťa sa uzdravilo.

Po dvadsiatich dvoch rokoch strávených na púšti Ammon zosnul v Pánovi medzi rokmi 350 a 354 vo veku šesťdesiatdva rokov. Grécka cirkev si jeho pamiatku každoročne pripomína 4. októbra.

Poučenie:

Starovekí pustovníci utekali z morálne skazeného sveta, aby spolu s ním nezahynuli. Unikali pred omamujúcim každodenným životom, aby našli pokoj v Bohu. Odchádzali do ústrania, aby sa vzdialili tisícorakým príležitostiam na hriech, a aby mohli úspešnejšie premáhať svoje prirodzené sklony a bojovať proti pokušeniam zlého ducha. Motívom ich pustovníckeho života nebola slabosť, lenivosť ani túžba po pohodlí, ale naopak, túžba po neustálom boji proti telu a diablovi a snaha dosiahnuť mravnú dokonalosť, aj za cenu najväčších obetí. Pustovníci sa pritom nevenovali záhaľke; modlili sa, rozjímali a kajali sa, a svoje skromné potreby pre jednoduchý život si zabezpečovali ručnou prácou. Pracovali bez nárokov na pozemskú odmenu, odpočívali v Bohu a bratsky si podávali ruky na úzkej a strmej ceste vedúcej cez tesnú bránu do večného života.

III. Sv. Melor, mučeník (7. stor.)

Británia, dnešné Anglicko, bola podrobená Rímskej ríši už za vlády cisára Klaudia (41–54 po Kristovi). Keď sa kresťanstvo začalo šíriť po celom svete, britský kráľ Lucius požiadal pápeža svätého Eleutheria (177–192) o kresťanských učiteľov. Tí prišli do Británie a horlivo ohlasovali evanjelium. V roku 303 podstúpil svätý Alban spolu s mnohými kresťanmi mučenícku smrť počas Diokleciánovho prenasledovania. Keď v roku 449 Anglosasi vtrhli do Británie, vytlačili kresťanských Britov na západ ostrova a zničili kresťanské chrámy. Až zásluhou svätého pápeža Gregora Veľkého a jeho misie (604), vedenej svätým Augustínom a jeho spoločníkmi, sa pohanskí Anglosasi obrátili na kresťanskú vieru. Odvtedy tieto národy žili podľa apoštolských zásad a vyznačovali sa podivuhodnými cnosťami. Svätá Cirkev zaradila mnohých zbožných mužov a ženy z Británie medzi svätých. Medzi nimi je aj svätý Melor, ktorý podstúpil mučenícku smrť v mladom veku a dodnes je vysoko ctený v Anglicku a vo Francúzsku.

Svätý Melor, alebo Melarus, pochádzal z kniežacieho rodu. Jeho otec Melian bol vojvodom v Cornubii (dnešnom Cornwalle). Zbožní rodičia od útleho veku učili svojho prvorodeného syna pravdám kresťanskej viery, túžiac, aby sa stal spravodlivým a zbožným vládcom. Keď mal svätý Melor sedem rokov, tragicky prišiel o rodičov, ktorých zavraždil Melianov mladší brat Rinold – človek zlý, mocichtivý a pohanského spôsobu života. Rinold, posadnutý zlým duchom, zavraždil cnostného Meliana i jeho manželku, zmocnil sa vlády a začal tyransky panovať. V tom čase krajinu postihla veľká bieda – sedem rokov nepršalo a zavládol hlad. Medzi obyvateľmi panoval nepokoj a krajinskí predstavitelia hľadali riešenie. Božím riadením ostala malá sirota Melor po vražde rodičov nažive. Keď sa Rinold dozvedel o jeho úkryte, bál sa, že chlapec dorastie, stane sa panovníkom a on stratí vojvodstvo. Chcel Melora zabiť, ale zhromaždení biskupi v Cornubii tomu zabránili. Rinold však

neustúpil – dal Melorovi odťať pravú ruku a ľavú nohu. Okaličeného chlapca potom umiestnil do kláštora, kde mu po zahojení rán dali zhotoviť striebornú ruku a mosadznú nohu.

Melor žil v kláštore v Cornubii do štrnásteho roku svojho života, znášajúc utrpenie s neobyčajnou kresťanskou trpezlivosťou. Jeho obľúbenou činnosťou bolo čítanie Svätého písma a vrúcna modlitba. Nadaný mimoriadnymi schopnosťami, rýchlo si osvojil vedomosti i iné vedy. Každý, kto ho poznal, obdivoval jeho učenosť, zbožnosť, dobrotu srdca a telesnú krásu, ktorá bola výnimočná aj napriek jeho telesnému postihnutiu. Rinold, podobne ako Herodes, sa obával o svoj trón a nemal pokoja, kým Melora neusmrtil. Sľúbil vernému sluhovi Cerialtánovi veľké bohatstvo, ak zabije jeho synovca. Lakomý Cerialtán neváhal a vykonal vraždu. V záhrade tajne Melorovi sťal hlavu a priniesol ju Rinoldovi. Ukrutný Rinold prijal Melorovu hlavu so zlomyseľnou radosťou a prikázal Cerialtánovi: *„Vyjdi na vrch, ktorý vidíš, a akýkoľvek kraj ktorý odtiaľ uvidíš, ti dávam do daru.“*

Cerialtán, stojac na vrchole kopca, sa chcel poobzerať po okolí, no okamžite oslepol, spadol na zem a zahynul v biede. Keď Rinoldovi sluhovia našli telo vraha, bolo úplne spálené, podobné roztavenému vosku alebo rozliatej smole. Keď ľudia našli telo svätého mládenca na mieste jeho umučenia, pochovali ho s veľkou úctou. Na druhý deň však bolo telo svätého Melora opäť na povrchu zeme.

Zbožní kresťania ho pochovali na inom mieste, no zem ho znovu vydala na povrch. Keď sa to stalo aj tretíkrát, vystrašení veriaci sa začali radiť, čo majú robiť. Rozhodli sa položiť sväté ostatky na voz, do ktorého zapriahli bujné voly. Voly skrotli, pomaly sa pohli a zaviezli telo svätého Melora na isté miesto, kde zastali. Kresťanom sa však toto miesto nezdalo dostatočne dôstojné pre hrob svätého mučeníka. Snažili sa voz pohnúť vlastnými silami, no ten sa ani nepohol. S plačom ďakovali Bohu za jeho vedenie a pochovali telo svätého Melora na označenom mieste. Na jeho hrobe sa začali diať zázraky a veriaci, ktorí sa pri ňom modlili a vzývali svätého Melora o pomoc, boli zázračne vypočutí.

Ukrutný Rinold, držiac v rukách odťatú hlavu svätého Melora, sa pokúsil ju nepozorovane odstrániť zo svojej izby. Avšak hneď na mieste klesol k zemi, akoby zasiahnutý bleskom, a náhle zomrel, vypustiac svoju čiernu dušu. Zbožný biskup slávnostne odniesol posvätnú hlavu svätého Melora k jeho telu a uložil ju do hrobu. Po mnohých rokoch boli ostatky svätého Melora vyzdvihnuté zo zázračného hrobu a prenesené do chrámu v meste Ambrisburi. Tam bola jeho posvätná hlava vystavená v nádhernej schránke a uctievaná veriacimi. Na príhovor svätého Melora sa v chráme diali mnohé zázraky.

Raz sa svätý Melor zjavil kostolníkovi menom Godrich a povedal mu: *„Godrich, vstaň, klenba v kostole praská a môže spadnúť.“*Na druhý deň, keď sa Godrich znovu modlil pred ostatkami svätca, počul opäť hlas: *„Godrich, vstaň skôr! Odstráň z oltára obrazy a ozdoby a čo najrýchlejšie vyjdi von, lebo si v nebezpečenstve života.“*Kostolník vzal schránku s ostatkami svätca, obrazy a ostatné vzácnosti a ponáhľal sa von z kostola. Sotva prekročil prah, strop sa zrútil a chrám bol zničený. Po obnovení chrámu sa v

noci doň vlámali zlodeji a odniesli drahocennú schránku s hlavou svätého Melora. Keď odtrhli zlaté a strieborné ozdoby, schránku s ostatkami zahodili do jamy. Na druhý deň ráno miestny kňaz uvidel, ako z neba zostupuje ohnivý stĺp presne na miesto, kde bola schránka zahodená. Prestrašený kňaz sa ponáhľal k jame, našiel schránku s ostatkami a odniesol ju späť do chrámu. Zlodeji zomreli náhlou smrťou.

Svätý Melor je zobrazovaný ako mládenec s mečom a ratolesťou v rukách, pričom pri jeho nohách leží kniežacia koruna.

Poučenie:

Hoci svätý Melor nezomrel priamo pre vyznávanie kresťanskej viery, ale stal sa obeťou vládychtivosti svojho ukrutného strýka, ktorý sa podobal druhému Herodesovi, predsa ho právom ctíme ako mučeníka. Od najútlejšej mladosti až do svojho štrnásteho roku si nepoškvrnil svoju anjelskú dušu žiadnym hriechom. Počas siedmich rokov bol prenasledovaný a mučený svojím tyranským strýkom. Napriek bolestiam a trápeniam odovzdane prijímal Božiu vôľu. Tento opustený, nevinný a osirotený mládenec verne slúžil svojmu Stvoriteľovi. Dobrotivý Boh dopustil na svätého chlapčeka nesmierne utrpenie, aby ho urobil podobnejším Kristovi, ktorý takisto trpel nevinne.

Sám Kristus povedal: *„Nechajte maličkých prísť ku mne, lebo ich je kráľovstvo nebeské!“* Milosť Božia umožnila, aby tento nevinný mučeník získal v nebi vysoké postavenie. Boh chcel, aby sa už v útlom veku stal príkladom trpezlivosti a odovzdanosti. Spravodlivý Boh odmenil svätého Melora v nebesiach, čo prejavil zázrakmi, ktoré sa diali pri jeho hrobe a na miestach spojených s jeho pamiatkou. Kresťanský rodič by si mal pripomenúť, že keď Boh zošle kríže na dieťa už v jeho útlej mladosti, činí to preto, aby ho uchránil pred nákazou sveta a pripravil mu večnú spásu.

Dňa 3. októbra si Cirkev pripomína pamiatku sv. Kandida, mučeníka, ktorého rameno bolo v roku 1370 darované z Ríma pražskému chrámu; dvoch svätých bratov Evaldov, Angličanov, umučených pohanskými Sasmi; sv. Maximiana, afrického mučeníka; sv. Bohumila (Teofila), antiochijského biskupa a iných.

4. OKTÓBER

Sv. František z Assisi, zakladateľ rádu (12. stor.)

Za panovania cisára Fridricha II. (1215–1250) bol stav Talianska mimoriadne žalostný. Staré nepriateľské strany Velfov (prívržencov pápeža) a Ghibellinov (prívržencov cisára) neustále zúrivo bojovali medzi sebou, a stále boje medzi cisárom a pápežom ešte viac podnecovali vzájomnú nenávisť. Cisár žil v južnom Taliansku rozmarne a luxusne, ako maurský panovník, a správal sa tyransky voči poddaným. Jeho zať a námestník v južnom Taliansku, Ezzelino, náčelník Ghibellinov, páchal na bezbranných obyvateľoch nezmyselné zločiny; na jeho príkaz bolo viac ako 50.000 ľudí mučených, popravených alebo biedne zahynulo v žalároch. Na panských hradoch vládlo násilie a poddaný ľud žil v hroznej biede.

Mnohí cirkevní hodnostári žili ako svetské kniežatá, vychutnávali si luxus a aktívne zasahovali do krvavých konfliktov medzi stranami. Náboženský život odumieral; páni sa oddávali lakomstvu a pýche, a obyčajný ľud klesal do nevedomosti, surovosti a beznádeje. Nebolo teda divu, že na tejto morálne zdevastovanej pôde sa objavovali rôzne náboženské bludy a poverčivosť, ktoré podkopávali základy spoločenských poriadkov a hrozili vtedajšiemu ľudstvu strašnou skazou. Pomoc a spása prichádzali len z liečivého zdroja Kristovho náboženstva. Ak mala kresťanská spoločnosť prežiť, nebolo inej možnosti, ako ju oživiť apoštolským životom. A toto veľké dielo vykonali dvaja muži, ktorých Boh obdaril zvláštnou milosťou. S horlivosťou proroka Eliáša, pevnou vierou apoštola Petra a horúcou láskou evanjelistu Jána prebudili v kresťanskom svete už dohasínajúcu iskru viery v plameň, ktorého svetlom a teplom bol vzbudený nový náboženský život v katolíckej Cirkvi. Týmito obnoviteľmi a pravými reformátormi Cirkvi 13. storočia boli sv. Dominik a sv. František z Assisi, ako sa o nich spieva: *„František Serafínsky a Dominik Apoštolský nás naučili zachovávať tvoje zákony, ó Pane.“*

Rodiskom sv. Františka bolo mesto Assisi v Umbrii. Jeho otec, Peter Bernardone, pochádzal z Florencie a venoval sa obchodu. Usadil sa v Assisi, kde sa oženil s Dominikou z rodu Pikov. Mal prosperujúci obchod, najmä s Francúzskom, kam často cestoval. V roku 1182, práve keď bol na cestách, jeho manželka porodila syna a dala mu meno Ján. Okrem neho mali ešte syna Angela, ktorý sa neskôr v Assisi oženil.

Obchodník Bernardone, ktorý mal vo Francúzsku obchodné kontakty, dobre ovládal francúzštinu a aj jeho manželka a deti sa naučili tento jazyk. Mladý Ján si obľúbil francúzštinu, a preto ho najprv otec a potom aj ostatní príbuzní začali volať *„malý Francúz“* (Francesco, Franciscus), teda František. Krstné meno Ján čoskoro upadlo do zabudnutia a on sa až do svojej smrti volal Františkom.

František ako syn bohatého kupca sa mal tiež stať kupcom a takto ho aj vychovávali, a preto jeho vzdelanie bolo veľmi obmedzené a sústredilo sa hlavne na to, čo bolo potrebné pre obchod. Ani neskôr sa nestal učeným človekom, hoci ovládal latinčinu, vďaka čomu mohol čítať Sväté písmo a spisy cirkevných Otcov. Bernardone nemal iné starosti než rozširovať svoje bohatstvo. Bol opatrný, ba až lakomý, a snažil sa v synovi vzbudiť náklonnosť k obchodníckemu povolaniu. No František, nemajúc sklony k zisku a šetreniu, neprejavoval žiadnu lásku k otcovej práci. Bol ohnivý a miloval svet, často navštevoval veselú spoločnosť, rád si zažartoval a podstupoval dobrodružstvá so svojimi tovarišmi. Neznajúc cenu peňazí, míňal ich na oblečenie, zábavy ale aj na podporu chudobných. Mal jemné a dobré srdce, ktoré malo súcit s ľudskou biedou a rado pomáhalo, ako to len bolo možné.

Raz František odmietol žobrákovi almužnu, keď bol v otcovej dielni zaneprázdnený prácou, ale okamžite to oľutoval, bežal za žobrákom, štedro ho obdaroval a zaumienil si, že od tej chvíle už nikdy neodmietne chudobného, kedykoľvek bude žiadať o almužnu v Božom mene. Hoci František nachádzal zaľúbenie v svetských radovánkach, jeho mravy zostali vždy bez úhony. Vznešená povaha sa v ňom prejavovala aj vtedy, keď sa hlučne zabával s veselými spoločníkmi. Božia milosť ho chránila pred hriechom. Nikdy sa neprevinil proti čistote.

Bernardone nebol s Františkom spokojný a často mu vyčítal, že nehľadí na prácu, naháňa sa za zábavou a dobrodružstvami a nevie šetriť peniaze; ale nežná, dobrotivá matka mala so synom trpezlivosť a zhovievavo ho chápala pre jeho jemnú myseľ, príjemné spôsoby a milosrdné srdce. Vďaka týmto vlastnostiam a jeho sviežej, veselej povahe bol František medzi druhmi veľmi obľúbený a všeobecne bol považovaný za výkvet mestskej mládeže. Počas vojny medzi mešťanmi z Assisi a Perugie padol František do zajatia, či už preto, že sám bojoval, alebo preto, že počas obchodovania mimo svojho rodiska bol zajatý nepriateľmi. Z tohto zajatia v Perugii bol prepustený na slobodu až po roku. Celý ten čas zostal pokojný a nestratil veselú myseľ, čo ostatných zajatcov udivovalo.

Dvadsaťročný František, keď sa vrátil do svojho rodiska, vážne ochorel. Vtedy ho začal Boh svojou milosťou pomaly priťahovať k sebe. Postupne sa v ňom udiala zmena. Fyzicky oslabený chorobou strácal svoju veselú myseľ a stal sa zamĺknutým. Po uzdravení sa z tejto nebezpečnej choroby sa jedného dňa vybral za mesto, aby si užil prírodu. Avšak príroda, ktorá ho predtým napĺňala nadšením, ho tentoraz nezaujala. Pocítil v sebe nevýslovný smútok. Premýšľal o svojom doterajšom živote a všetko, čoho si do tej doby cenil, sa mu zrazu zdalo byť iba márnosťou a pochabosťou. Zatúžil po niečom vyššom a lepšom, hoci si ešte jasne neuvedomoval, čo by to mohlo byť.

So zlepšujúcim sa zdravím sa mu však vrátila aj náklonnosť k svetu. Obliekal sa nádherne, bol ctižiadostivý a mal skvelé plány do budúcnosti. Zároveň sa stával čoraz štedrejším; rozdával chudobným ľuďom hojne peňazí, šatstva a čokoľvek, čo mal. Raz, keď stretol chudobného, chatrne oblečeného vojaka zo vznešeného rodu, daroval mu svoj drahocenný vrchný odev. Tento milosrdný skutok mu spôsobil veľkú radosť. Nasledujúcu noc mal sen o paláci plnom zbraní ozdobených krížmi. Keď sa pýtal, komu tie zbrane patria, dostal odpoveď, že patria jemu a jeho vojakom. Domnieval sa, že ho čaká bohatstvo, česť a sláva na vojenskej dráhe.

Práve v tom čase sa gróf Valter z Brienne pripravoval na vojnovú výpravu proti cisárovi do Apúlie. František sa pridal k jeho vojsku, zaobstaral si všetko potrebné, rozlúčil sa s priateľmi a vydal sa na cestu. Dostali sa však len do Spoleta. Tam mal vo sne zjavenie, v ktorom počul hlas: *„Prečo opúšťaš Boha, Pána bohatého, a ideš slúžiť človeku, ktorý je len jeho chudobný sluha?“* František pochopil význam predošlého sna o paláci so zbraňami a uvedomil si, že nie je povolaný bojovať mečom a kopijou proti pozemskému nepriateľovi, ale že ho Boh volá k inému, duchovnému boju. Preto sa vzdal vojenského povolania a vrátil sa do Assisi, kde ho priatelia privítali s nadšením. František pre nich usporiadal nádhernú hostinu a bavil sa s nimi po svojom. Avšak, keď sa zábava blížila ku koncu, náhle zvážnel a zmĺkol. V tej chvíli ho prenikla mocná myšlienka, že všetky pozemské veci sú nestále, vratké a pominuteľné, a zároveň pocítil v sebe horúcu túžbu po nebeských veciach. Tieto myšlienky a city ho natoľko zaujali, že bol akoby vo vytržení mysle, nevediac, čo sa okolo neho deje. Veselí spoločníci sa na chvíľu zľakli, a keď sa František prebral z omámenia, spýtali sa ho žartom: *„Čo ti je? O čom si sníval; či myslíš na nevestu?“* *„Uhádli ste,“* odpovedal František vážne, *„skutočne sa mienim zasnúbiť s nevestou najšľachetnejšou, najbohatšou a najkrajšou zo všetkých.“*

Touto nevestou bola Františkovi úplná chudoba, ktorou bolo vtedy pohŕdané ako najhoršou vecou. Od toho dňa sa František vyhýbal svetu a často odchádzal s dôverným priateľom do lesa, kde sa v skalnej pukline venoval modlitbe a zbožnému rozjímaniu. V jeho duši rástla túžba po nebi a prehlbovalo sa pohŕdanie pozemskými vecami. Z bývalých vlastností a záľub mu zostala iba milosrdná láska k chudobným a neobmedzená štedrosť pri zmierňovaní ľudského utrpenia.

Jedného dňa sa František vydal na koni za mesto. Zrazu zbadal malomocného žobráka, ako sa k nemu blíži. Doteraz bol pre neho človek postihnutý touto odpornou chorobou neznesiteľným zjavom. Aj tentoraz ho zachvátila hrôza, no náhle si spomenul na videnie proroka Izaiáša, ktorému sa zjavil Spasiteľ ako človek bez podoby a krásy, pohŕdaný a najposlednejší z mužov, ako malomocný a Bohom ubitý a ponížený. (Iz 53, 2–4). K malomocnému úbožiakovi pociťoval takú ľútosť, že rýchlo zostúpil z koňa, pobozkal mu ruku pokrytú vredmi, prikryl ho svojím plášťom a dal mu všetky peniaze, ktoré mal pri sebe. Potom znova nasadol na koňa a začal Bohu spievať chválospevy. Urobil si predsavzatie, že s Božou milosťou sa bude usilovať dokonale nasledovať Krista Pána. Miloval samotu a predlžoval si modlitby i rozjímania o duchovných veciach.

Raz, keď sa na odľahlom mieste vrúcne modlil, uvidel ukrižovaného Spasiteľa a jeho duša bola tým obrazom hlboko zasiahnutá. Kedykoľvek si na tento zjav spomenul, nemohol zadržať slzy. Čím ďalej lepšie rozumel slovám Pána: *„Ak chce niekto ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nasleduje ma.“* (Mk 8, 34). Rástla v ňom láska k pokornému, chudobnému, ukrižovanému Kristovi Ježišovi. Práve touto láskou bol vedený k apoštolskej pokore a chudobe, ktoré dávali jeho životu zvláštny charakter a pečať.

František, prekonajúc prirodzený odpor k ľuďom postihnutým odpornými vredmi, často navštevoval mestskú nemocnicu. Rozdával chorým žobrákom almužnu, upravoval im lôžka, umýval rany a bozkával ich tváre i ruky. Táto milosrdná služba mu prinášala pocit blaženej útechy. Niekedy si vyzliekol vrchný odev, aby ním prikryl niektorého chorého žobráka, inokedy rozdelil plášť, aby sa o jeho časti mohlo podeliť viac chudobných. Ubral si z vlastného jedla, aby mohol nakŕmiť hladných. Pomáhal aj chudobným kňazom a zabezpečoval výzdobu oltárov v dedinských kostoloch.

Zbožná matka nebránila svojmu synovi v tejto dobročinnosti a hľadela na neho s potešením. Po splnení zbožného priania svojho srdca František putoval do Ríma, kde navštívil všetky tamojšie posvätné miesta. Tam sa s hlbokým pohnutím a so slzami modlil. Keď vyšiel z chrámu sv. Petra, stretol žobráka s roztrhaným odevom. Dal sa s ním do reči, daroval mu svoje krásne šaty a sám si obliekol jeho špinavé handry. V tomto žobráckom prestrojení sa postavil medzi ostatných žobrákov pred chrám a po francúzsky prosil o almužnu, aby to vyzeralo, že je cudzinec. Bol to jeho prvý pokus v ťažkom umení pokorného odriekania.

Keď sa František vrátil z Ríma, dôsledne sa cvičil v skutkoch sebaodriekania. Na tento účel si najradšej vyberal podzemné skrýše, kde sa modlil a zbožne rozjímal. Aj pri takomto živote však nebol ušetrený rôznych pokušení, ale vždy ich s Božou milosťou prekonával. Nemal iného učiteľa než Krista Pána, s ktorým sa rozprával v modlitbách, o ktorom rozjímal a od ktorého dostával vnuknutia, čo má robiť, aby sa stal jeho dokonalým nasledovníkom.

Jedného dňa vyšiel František za mesto a hneď za bránou prišiel k polorozpadnutému chrámu sv. Damiána. Vošiel dnu, pokľakol pred krížom a vrúcne sa modlil. Zrazu počul hlas, ktorý hovoril: *„František, choď a obnov môj dom, ktorý, ako vidíš, sa rozpadá.“* František si tieto slová vysvetlil ako výzvu na obnovu spustnutého chrámu, v ktorom práve kľačal. Tento chrám však bol obrazom vtedajšieho katolíckeho sveta, ktorý súrne potreboval obnovu.

František sa rozhodol opraviť rozpadávajúci sa kostol sv. Damiána a farárovi pri kostole sv. Damiána odovzdal nejaké peniaze na udržiavanie svetla pred krížom a sľúbil, že zabezpečí potrebné financie na obnovu budovy. Pevne si zaumienil, že tento zámer uskutoční za každú cenu. A tak vzal z otcovho skladu niekoľko balíkov súkna, naložil ich na koňa, odišiel do Foligna, tam predal súkno aj koňa a po návrate ponúkol farárovi pri kostole sv. Damiána získané peniaze na opravu kostola. Keď však kňaz tieto peniaze neprijal, pretože sa obával hnevu kupca Bernardona, František ich položil na okno chrámu, pretože pre neho nemali žiadnu hodnotu.

Kupec Bernardone, ktorý sa vrátil z cesty, sa po tom, čo sa dozvedel, čo jeho syn vykonal, veľmi nahneval a išiel ho hľadať do kostola sv. Damiána. František sa medzitým ukryl a o jeho skrýši vedel len domáci sluha, ktorý mu nosil jedlo. V tomto úkryte strávil František celý mesiac, počas ktorého sa modlitbami, pôstmi a zbožným rozjímaním pripravoval na ťažký boj s otcom. Náhle si však uvedomil, že koná zbabelo. Naplnila ho dôvera v Boha, a tak sa vrátil do mesta.

Obyvatelia Assisi, keď videli jeho ošumelý odev a vychudnutú tvár, si mysleli, že prišiel o rozum. Zhromaždili sa okolo neho, posmievali sa mu a hádzali po ňom kamene. František si však z posmechu nič nerobil a radoval sa, že v utrpení sa pripodobňuje Spasiteľovi. Bernardone sa dozvedel, že jeho syn sa vrátil a je terčom posmechu ľudu. Našiel ho, odviedol domov, robil mu ostré výčitky, zbil ho a zavrel do pivnice pod schodmi. Tam František zostal, kým ho po odchode otca na ďalšiu cestu neoslobodila dobrá matka.

František potom utiekol do kostola sv. Damiána a prosil tamojšieho farára, aby mu dovolil ukryť sa u neho. Keď sa Bernardone vrátil domov a zistil, že jeho syn utiekol, vyhrešil svoju manželku a v zúrivosti sa ponáhľal do kostola sv. Damiána. Tentoraz sa František postavil proti otcovi rozhodne a odhodlane, pripravený podstúpiť akýkoľvek boj za svoje presvedčenie. Lakomý Bernardone myslel predovšetkým na peniaze, ktoré jeho syn získal predajom súkna a koňa. Tie stále ležali na okne v kostole, pretože sa ich farár nedotkol. Keď ich Bernardone našiel, trochu sa upokojil, no jeho lakomstvo ho priviedlo k presvedčeniu, že František má ešte ďalšie peniaze. Preto ho zažaloval na súde.

František sa dostavil pred sudcu a na jeho otázky odpovedal, že zmenil svoj život a nemá so svetom už nič spoločné. Sudca poradil Bernardonovi, aby vec predložil assiskému biskupovi. Bernardone tak aj urobil a chcel syna donútiť, aby vydal všetky peniaze, ktoré má pri sebe, a aby sa zriekol nároku na svoj podiel z rodinného majetku. František na to ihneď pristúpil. Vydal všetky svoje peniaze, vyzliekol si vrchný odev a ponechal si len spodné rúcho z vrecoviny. Odev odovzdal otcovi a povedal mu: *„Doteraz som ťa nazýval svojim otcom, odteraz však týmto menom budem volať len Boha a modliť sa v pravde: Otče náš, ktorý si na nebesiach.“*

Biskup, dojatý k slzám, objal Františka a daroval mu plášť svojho sluhu. František tento dar vďačne prijal a na plášti si vápnom nakreslil kríž, čím dal najavo, že chce byť nasledovníkom ukrižovaného Krista. Vtedy mal František práve dvadsaťpäť rokov. Rozlúčiac sa so svetom, išiel si František hľadať osamelé miesto, kde by mohol žiť ako pustovník. Pri prechode lesom spieval Bohu chvály. Tam ho napadli zbojníci a opýtali sa ho, kto je. Odpovedal prorocky: *„Som posol veľkého kráľa.“* Zbojníci ho kruto zbili, hodili do jamy so snehom a odišli. František vstal a akoby sa mu nič nestalo, pokračoval v ceste a spieval Bohu chválospevy. V neďalekom kláštore požiadal o almužnu a bol prijatý ako sluha v kuchyni. Keď však zistil, že táto práca mu bráni v zbožnosti, odišiel do Gubbia. Tam ho spoznal istý priateľ a daroval mu pustovnícky odev: rúcho, kožený opasok, sandále a palicu. František sa živil vyžobraným chlebom a v Gubbiu slúžil chudobným, ktorých sa každý štítil, a pre nich chodil prosiť o almužnu.

Zo strachu pred otcovým hnevom by bol najradšej zostal v cudzine, no túžba obnoviť kostol sv. Damiána v Assisi ho primäla vrátiť sa do rodného mesta. Po ceste stretol pútnika vracajúceho sa z Ríma, ktorého tvár bola znetvorená rakovinou. Úbožiak chcel Františkovi pobozkať nohy, ale pokorný svätec mu to nedovolil a sám mu pobozkal tvár, ktorá sa ihneď uzdravila a bola čistá.

V Assisi začal František chodiť po domoch a uliciach a prosil o dary na obnovu kostola. Mnohí ho odbíjali nadávkami a výsmechom, iní mu vyčítali, že robí hanbu svojmu váženému rodu. No boli aj takí, ktorí považovali podivuhodnú zmenu v jeho živote za Božie dielo. Žobrák František si nevšímal názory ľudí, neochaboval v horlivom vyberaní almužien a získal si toľko priaznivcov, že sa mohol čoskoro pustiť do opravy kostola. Sám pracoval na stavbe, nosil robotníkom stavebný materiál, hoci bol telesne zoslabnutý. Spočiatku mu farár pri sv. Damiánovi dával jedlo, ale po niekoľkých dňoch František túto láskavosť odmietol a povedal, že bude žiť len z vyžobraných almužien. Žobral po domoch a dostávajúc skromný pokrm, sadal si na ulicu a jedol. Potom povedal farárovi, že si našiel výborného hostiteľa, ktorý vie skvele variť.

Bernardone, vidiac, že jeho syn žobre a stáva sa terčom posmechu, zúril a preklínal ho. František si preto našiel chudobného starca, ktorý mu bol otcom a požehnával ho vždy, keď ho vlastný otec preklínal. Brat Angelo, márnotratný mladík, sa Františkovi posmieval. Raz, keď sa František triasol od zimy a modlil sa kľačiac v chráme, Angelo povedal svojmu druhovi: *„Choď a povedz mu, nech ti predá niečo zo svojho potu.“* František odpovedal: *„Svoj pot ľuďom nepredám; predávam ho iba Bohu, ktorý zaň platí najlepšie.“*

František znášal s podivuhodnou trpezlivosťou všetky urážky od svetských ľudí, ktorí ho prezývali bláznom. Niekedy, keď mal stretnúť bývalého priateľa, pocítil hanbu, no len na chvíľu, pretože si hneď robil výčitky, akoby spáchal ťažký priestupok. Mnohí zbožní ľudia však pochopili, že Františkovo *„bláznovstvo“* je vlastne hlbokou múdrosťou, ktorú svet nedokáže pochopiť. Ctili tohto svätého žobráka a obhajovali ho.

Koncom roku 1206 František dokončil opravu chrámu sv. Damiána z almužien, ktoré vyzbieral, a hneď v nasledujúcom roku sa pustil do obnovy zanedbaného kostola sv. Petra, ktorý stál neďaleko mesta Assisi. K tomu ho priviedla nábožná úcta k apoštolskému kniežaťu Petrovi. Veriaci na tento účel štedro prispievali, takže práca bola čoskoro dokončená. František sa potom rozhodol opraviť ešte jednu svätyňu, pretože sa nemohol ubrániť slzám, keď videl niektorý Boží dom zanedbaný ľudskou ľahostajnosťou.

Na úpätí vrchu, na ktorom leží mesto Assisi, hodinu cesty od jeho brány, stál starobylý kostolík *„Panny Márie s anjelmi,“* známy ako *„Porciunkula“* (podielok). Tento kostolík s malým okolitým pozemkom patril benediktínskemu kláštoru Montesubasio. Svätyňa bola vtedy veľmi zanedbaná a slúžila len pastierom ako úkryt pred zlým počasím. František tento kostolík v roku 1208 opravil z almužien veriacich

a rád tam prebýval, uctievajúc kráľovnú anjelov, Pannu Máriu. Pri kostolíku si postavil pustovnícku chatrč, kde často prebýval.

Raz farár kostola sv. Damiána slúžil v Porciunkule svätú omšu. František počas evanjelia pozorne počúval a začul slová Pána: *„Neberte si do opaskov ani zlato, ani striebro, ani peniaze; ani kapsu na cestu si neberte ani dvoje šiat, ani obuv, ani palicu.“* (Mt 10, 9-10). V tej chvíli pochopil, že týmito slovami k nemu hovorí sám Boh, aby si podľa nich zariadil svoj život. Ihneď po omši zahodil svoj mešec s vyžobranými peniazmi, vyzul obuv, zložil kožený opasok a opásal sa uzlovitým povrazom. Aj svoj dovtedajší pútnický odev, ktorý nosil, vymenil za jednoduchý šedý háv siahajúci až ku členkom, k čomu pridal kapucňu, ktorá mu zakrývala hlavu. Tento odev bol z hrubej látky, akú nosili pastieri a chudobní roľníci. Takýto jednoduchý odev nosili aj jeho nasledovníci.

František sa týmto spôsobom pripodobňoval apoštolom a učeníkom Pána. Evanjeliovú pokoru a chudobu vyjadroval už svojim zovňajškom. Chudoba však bola len súčasťou jeho dokonalého apoštolského života. Rozhodol sa nasledovať príklad apoštolov – kázať a pracovať na obrátení hriešnikov a spáse ľudských duší. Začal ľuďom kázať o pokání a jeho prosté slová, plné Božieho ducha, prenikali do sŕdc poslucháčov. Kázania vždy začínal slovami: *„Nech vám Pán udelí svoj pokoj!“*

Sám bol usilovný v modlitbách a najčastejšie rozjímal o utrpení Pána, pričom prelieval slzy hlbokého pohnutia. Mnohí hriešnici, vidiac jeho život a počúvajúc kázanie tohto svätého žobráka, činili pokánie, a iní sa k nemu pridali a nasledovali ho. Jeho prvým učeníkom bol vážený assiský mešťan Bernard z Guintavalle. František sa presvedčil, že Bernard je Božím mužom, lebo ten predal rýchlo všetok svoj majetok, rozdal získané peniaze na námestí chudobným, obliekol si drsný odev a nasledoval svojho majstra. Druhým Františkovým učeníkom sa stal Peter z Katanie, kanonik katedrálneho chrámu v Assisi, ktorý si rovnako zvolil dobrovoľnú chudobu a prijal kajúcny odev. Hneď nato sa k Františkovi pripojil nábožný muž Gilles. Všetci odišli do samoty v lese pri potoku zvanom Rivo Torto a nejaký čas prebývali v opustenej chatrči, oddaní modlitbám. František ich poučoval, ako viesť nábožný život a prostými slovami vzdelávať blížnych, a potom poslal Bernarda a Petra do Emílie, zatiaľ čo on s Gillesom zamieril do Ancony. Na všetkých miestach, kam prišli, nabádali ľudí, aby činili pokánie, milovali Boha a zachovávali jeho prikázania. Niekde ich ľudia prijímali s úctou, ale inde ich zvláštny odev a prísny život budili posmech a odpor.

František sa vrátil do pustovne pri Rivo Torte a získal ďalších troch učeníkov – Sabbatina, Morika a Jána Kapellu. Ten však, hoci dobre začal, neskôr ochabol, pohrdol chudobou a skončil biedne. František aby bratov cvičil v pokore, odišiel s nimi do Assisi a prikázal im žobrať po domoch. Bola to pre nich ťažká skúška; príbuzní im vyčítali, že robia hanbu svojim rodom, a niekde ich nazývali lenivcami alebo bláznami. Mnohí veriaci si však ich chudobu vážili a dobrotivo ich podporovali.

Assiský biskup bol Františkovi vždy naklonený, ale spočiatku mu namietal, že takýto život, aký bratom ukladá, je nad ľudské sily. František však tieto námietky vyvrátil,

hovoriac, že zrieknuť sa všetkého majetku nie je ťažké, ak si človek uvedomí, aké starosti prináša vlastníctvo a spravovanie pozemských vecí, a ako bohatstvo dusí lásku k Bohu i blížnym. Biskup pochválil Františka a prisľúbil mu svoju ochranu.

Raz v roku 1209, keď František s bratmi prebýval v pustovni pri Rivo Torte, prechádzal okolo ich chatrče so svojím sprievodom cisár Otto IV. na ceste do Ríma na korunováciu. Bratia už vtedy boli tak odpútaní od sveta, že si tejto slávnosti sotva všimli. Len František pokynul jednému z bratov, aby vyšiel a povedal cisárovi, že jeho sláva potrvá len krátko. Cisárovi sa toto proroctvo nepáčilo, ale čoskoro sa presvedčil o jeho pravdivosti. Otto IV., porušil korunovačnú prísahu a dopustiac sa mnohých bezpráví proti Cirkvi, bol už v roku 1210 daný do kliatby a neskôr zosadený cisárom Fridrichom II.

Okrem pustovne pri Rivo Torte našiel František aj opustenú chatrč v údolí Rieti, kde poskytol útočisko bratom, ktorí cez deň kázali a zbierali almužny. Tam jedného dňa vo videní spoznal budúce rozvetvenie svojho bratstva. Videl obrovský zástup mužov zo všetkých národov, ako sa k nemu hrnú a prijímajú jeho chudobný odev. Medzitým František získal siedmeho učeníka, Filipa de Lange, ktorého priviedol do pustovne pri Rivo Torte. František hovoril bratom o Božom kráľovstve a vysvetľoval im, ako majú pohŕdať svetom, zrieknuť sa vlastnej vôle a umierňovať svoje zmysly. Zdôrazňoval, že majú ľudí viesť k pokániu viac príkladom – najmä chudobou a pokorou – než slovami. Potom ich vyslal po dvojiciach rôznymi smermi do sveta. Bratia jednoduchými slovami ukazovali ľuďom cestu do neba, nabádali ich, aby zachovávali Božie prikázania, aby milovali Boha a boli milosrdní. Na otázku, kto sú a odkiaľ prichádzajú, odpovedali: *„Sme kajúcnici z Assisi.“* Kedykoľvek prišli k nejakej svätyni, padli na zem a modlili sa modlitbu, ktorú ich naučil František: *„Klaniame sa ti, najsvätejší Pane Ježišu, tu aj vo všetkých tvojich chrámoch po celej zemi, a velebíme ťa, že si svojím svätým krížom vykúpil svet.“* Najväčší úspech dosiahli Bernard a Gilles vo Florencii, kde si ich veriaci ctili ako svätcov. Inde, kde bratia nenašli u ľudí prístrešie, museli nocovať v kroví alebo pod holým nebom.

Zatiaľ čo vyslaní bratia kázali na rôznych miestach, František prijal ďalších štyroch spoločníkov: Konstancia, Barbara, Vigilancia a Silvestra. Silvester bol prvým kňazom vo Františkovej družine a verne kráčal v šľapajach svojho majstra až do smrti. Keď sa rozoslaní bratia vrátili z rôznych krajín a rozprávali o požehnanej činnosti na svojich misiách, František sa radoval v Pánovi a povzbudzoval ich, aby neustávali v kajúcnych skutkoch a boli usilovní v modlitbách. Zatiaľ im nariadil, aby sa každý deň zúčastňovali na svätej omši a modlili sa za každú cirkevnú hodinku trikrát Otče náš a Zdravas Mária.

Keď videl, že počet bratov rastie, zamýšľal im dať reholné pravidlá, ktoré by predložil pápežovi na preskúmanie a schválenie. Bol presvedčený, že bez schválenia Apoštolskou stolicou je nemožné vykonať v náboženských veciach nič trvalé a správne. Po modlitbách sa radil s Bohom a jednoduchým štýlom zložil svoju regulu, ktorá mala 23 kapitol. Hlavným predpisom bola úplná chudoba; bratia sa mali zrieknuť všetkého pozemského majetku a nikdy nemali prijímať peniaze, ani priamo, ani prostredníctvom iných osôb. Kto vedel remeslo, mal pracovať, ale za

prácu nemal žiadať inú odmenu než jedlo, ktoré potreboval. Bratia mali pracovať iba pre prítomnosť, nestarajúc sa o zajtrajšok. Len ak by mzda nestačila na ich potreby alebo ak by prácu nenašli, mali prijímať almužnu, ale nie v peniazoch; mohli ju aj vyžobrať ako ostatní chudobní.

Chudobný život bratov mal byť zároveň pracovitý; žobranie malo byť iba z pravej núdze. Medzi žobrákmi, chudobnými, mrzákmi a chorými mali radi prebývať. Žobranie malo byť zároveň výrazom pokory; bratia si mali s inými žobrákmi radi sadnúť pred chrámy a na cesty. Františkovi bratia mali slúžiť blížnym, a preto boli neskôr nazvaní *„Menšími bratmi“* (Minoriti). Mali slúžiť najmä chorým a hriešnikom. Mali chodiť svetom po dvojiciach a správať sa medzi ľuďmi mierne a láskavo, v svornosti a pokore, nesúdiac nikoho, ale radšej pohŕdajúc sami sebou. Ak neboli vzdelaní, nemali to ľutovať, ale viac sa mali starať o vlastnú spásu.

Mali chodiť bosí; ako opora na cestách im mala stačiť zlomená palica. Kázať mali na uliciach a rozcestiach krátko a jednoducho, tak, ako by to zvládol aj nekňaz. Ich kázanie malo nabádať k pokániu a vyzývať k oslave Boha a vzdávaniu vďaky. Keď František dokončil svoju regulu, prečítal ju bratom, ktorí ju schválili, a spolu sa vydali na cestu k pápežovi. Cestou sa zastavili v Rieti, kde František stretol dôstojníka Angela Tankreda. Bez toho, aby ho poznal, mu povedal*: „Angelo, už dosť dlho nosíš meč a ostrohy; je čas, aby si nosil povraz a Kristov kríž!“* A dôstojník v tej chvíli zosadol z koňa, odložil vojenské šaty, obliekol si jednoduchý odev, opásal sa povrazom a pridal sa k Františkovi. Takto si František získal dvanásteho spoločníka.

V Ríme sa František v roku 1209 stretol s biskupom z Assisi a jeho prostredníctvom získal ochrancu v kardinálovi Jánovi Kolonnovi, biskupovi Salinskom. Avšak vtedajší pápež Inocent III. sa s Františkom a jeho spoločníkmi spočiatku odmietal rozprávať. Na druhý deň si však Františka povolal a dal si jeho regulu prečítať. Obsah regule ho hlboko dojal, ale namietal, že pravidlá presahujú ľudské sily a ukladajú nemožné veci, pretože človek predsa nemôže žiť úplne bez majetku. Vyzval Františka, aby regulu zmiernil, najmä čo sa týka žobráckej chudoby. František však nezmenil ani jediné písmeno. Vtedy sa ho ujal kardinál Ján Kolonna, ktorý pred pápežom vášnivo vyhlásil: *„Ak zamietneme prosbu tohto chudobného muža pod zámienkou, že jeho regula je nová a príliš prísna, mohli by sme jedného dňa zavrhnúť aj evanjelium, lebo táto regula sa zhoduje s učením evanjelia. Ak povieme, že evanjeliová dokonalosť je nerozumná a úplne nemožná, urážame Ježiša Krista, jej pôvodcu.“* Pápež následne pozval Františka k sebe a povedal mu: *„Synu, modli sa k Pánovi Ježišovi, aby nám zjavil svoju vôľu, aby sme mohli splniť tvoje prianie.“*

František posilnený modlitbou následne predniesol pred kardinálmi a pápežom túto reč: „*Na púšti žila prekrásna panna, a kráľ tej krajiny, sa do nej zamiloval, vzal si ju za ženu a žil s ňou niekoľko rokov. Porodila mu niekoľko detí, ktoré sa krásou podobali rodičom. Potom sa kráľ vrátil na svoj dvor, pričom nechal manželku aj deti na púšti. Matka sa o deti starala s veľkou starostlivosťou, a keď vyrástli, poslala ich ku kráľovi, sama však zostala na púšti. A kráľ, spoznajúc svoje deti, ponechal si ich na svojom dvore a stoloval s nimi.“* Toto podobenstvo vyložil František takto: *„Svätý Otče, kráľom je náš Pán Ježiš Kristus, krásnou pannou je chudoba, ktorá je na tomto*

svete ako na púšti opovrhovaná. Túto pannu si zaľúbil Kráľ kráľov, keď prišiel na tento svet, a zasnúbil sa s ňou. Ona mu na púšti dala deti, ktorými boli apoštoli, pustovníci a mnísi, čo žili v dobrovoľnej chudobe. Tieto svoje deti poslala dobrá matka k ich otcovi, nebeskému kráľovi, a on ich prijal a láskavo im sľúbil, že sa o ne postará.“

A ďalej, obracajúc toto podobenstvo na seba a svojich bratov, František povedal: *„Nie je dôvod obávať sa, že moji bratia zahynú hladom, lebo ak nebeský Kráľ prisľúbil nebeské kráľovstvo tým, ktorí ho nasledujú, o čo viac môžeme dúfať, že im udelí pozemské veci, ktoré štedro dáva dobrým aj zlým.“* Táto krásna reč sa pápežovi veľmi páčila; zdalo sa mu, akoby Kristus Pán sám prehovoril Františkovými ústami. V nasledujúcej noci videl Inocent III. vo sne lateránsku baziliku, ktorá bola vtedy sídlom pápeža, ako sa nakláňa a ide padnúť, pričom túto budovu podopieral muž v žobráckom odeve. Keď sa pápež prebudil, spoznal, že žobrák František je Bohom povolaný, aby v tejto rozdelenej a nebezpečnej dobe poskytol katolíckej Cirkvi účinnú pomoc. Už viac neváhal a Františkovej prosbe vyhovel aspoň čiastočne, keď v roku 1210 ústne schválil predloženú regulu, zatiaľ však nemal v úmysle ustanoviť novú cirkevnú rehoľu.

Františkovi bratia mali byť spočiatku len združením, nie rehoľou; boli považovaní za *„kajúcich mužov“* alebo „*bratstvom kajúcnikov“* z Assisi. Aby mohli bratia ľahšie plniť svoju úlohu, pápež im nariadil nosiť klerický účes (tonzúru) a tým z nich, ktorí ešte neboli kňazmi, udelil nižšie svätenia. František bol sám vysvätený za diakona a ustanovený generálnym predstaveným celého bratstva. Prítomní bratia mu sľúbili poslušnosť, tak ako on sám sľúbil poslušnosť pápežovi. Inocent III. dal Františkovi otcovské rady, uistil ho o svojej priazni a nakoniec každého požehnal a prepustil ich v Pánovi.

Bratia, opúšťajúc Rím, prišli cestou pri meste Orta k opustenému kostolu a rozhodli sa v ňom zostať, kým im Boh nevnukne, kde by sa mali usadiť. Každý deň chodili do mesta a na uliciach kázali s veľkým úspechom. Ľudia sa k nim pripájali a hojne im nosili jedlo. Františkovi sa však zdalo, že tento nával ľudí narúša tichú zbožnosť bratov; okrem toho sa obával, že rozkošná krajina by mohla v bratoch prebúdzať svetské túžby. Preto po pätnástich dňoch pokračoval v ceste a viedol bratov do pustovne na Rivo Torte.

Život bratov v tejto chatrči bol mimoriadne biedny; nemohli sa tam všetci zmestiť a často, nemajúc ani trochu chleba, živili sa koreňmi a zeleninou, ktorú nazbierali v lese. František postavil v pustovni drevený kríž, ktorý im slúžil ako kniha na učenie, lebo iné knihy vtedy nemali. Do bratstva sa hlásilo mnoho zbožných mužov, ale vtedy ani pôvodní bratia v pustovni na Rivo Torte nemali dostatok miesta. V tejto núdzi pomohol Františkovi opát Montesubasio, ktorý mu daroval kostolík *„Panny Márie s anjelmi“*, už predtým obnovený, a susedný kňazský dom s okolitým malým pozemkom neďaleko mesta Assisi.

František s vďakou a s radosťou prijal tento svoj *„podielok“* (Porciunkulu) a presídlil sa s bratmi na toto miesto, čím ho urobil kolískou a materským kláštorom svojho

rádu. Po získaní väčšieho priestoru František prijal niekoľko nových bratov, z ktorých si vybral kňaza Lea za svojho spovedníka. Bratov utvrdzoval v láske, pokore a chudobe, dával im otcovské rady a pripravoval ich na kazateľský úrad. V roku 1211 rozoslal bratov do rôznych krajov Talianska a sám sa s kňazom Silvestrom odobral do Toskánska. Svojimi kázaniami obrátil mnoho zatvrdnutých hriešnikov a na všetkých miestach, kde pôsobil, sa k nemu pridávali učeníci, túžiaci ho nasledovať. Takto získal František neďaleko Cortony, pri dedine Celles, vhodné miesto v údolí. Z almužien veriacich tam postavil skromný dom a usadil v ňom nových bratov. Tu prijal do svojej družiny aj brata Eliáša z Cortony.

Po dvojmesačnom kázaní v Cortone sa na Popolcovú stredu utiahol do samoty a strávil štyridsaťdva dní na modlitbách a pôste v lese. Na toto obdobie si priniesol dva bochníky chleba, no za celý pôst skonzumoval len polovicu jedného bochníka. Na tomto mieste sa usadilo niekoľko zbožných ľudí, a čoskoro tu vznikol nový kláštor Františkovho bratstva.

František bol slávnostne privítaný aj v Arezze, a keď tam nejaký čas kázal, obyvatelia mesta vystavali kláštor pre jeho bratov. Podobne bol František prijatý ako svätec vo Florencii. Pri kostole sv. Gallusa dostal dom, kde usadil novo prijatých bratov. Následne s veľkým úspechom kázal aj v iných mestách a dedinách Toskánska. Rovnako pôsobili aj ostatní bratia rozoslaní po rôznych častiach Talianska. Na mnohých miestach založili skromné kláštory, získali Františkovi množstvo učeníkov a posielali mu ich, aby im udelil rehoľné rúcho.

V roku 1212 sa František vrátil do Porciunkuly, počas pôstu kázal v Assisi, obrátil mnohých hriešnikov a prijal nových bratov, ktorým poskytol aj základné poučenia. V tom čase sa podľa Františkovho príkladu aj mnohé zbožné panny zriekli sveta a zasvätili sa apoštolskému životu. Prvou z nich bola Klára, ktorá prijala jednoduché rehoľné rúcho, zložila rehoľné sľuby v Porciunkule a spolu s Františkom založila *„Spoločenstvo chudobných sestier“.* František im zaobstaral kostol sv. Damiána za hradbami Assisi, ktorý predtým opravil, a susedný dom sa stal ich prvým kláštorom.

František sa medzitým rozhodol ísť k neveriacim Mohamedánom, kázať im evanjelium, a ak by to bola Božia vôľa, dosiahnuť medzi nimi aj korunu mučeníctva. Preto najprv zamieril do Ríma, kde mu pápež Inocent III. ochotne udelil povolenie a požehnanie. Po návrate do Assisi sa rozlúčil s bratmi a so spoločníkom sa vydal na cestu. Počas kázania v Ascoli získal tridsiatich nových bratov, ktorých poslal do rôznych kláštorov. Zamýšľal plávať do Sýrie, ale námorná búrka jeho loď zaviala na pobrežie Dalmácie. Tam prestúpil na inú loď a vrátil sa do Ancony, keďže ho postihla zimnica a nemohol ďalej cestovať.

Po čase sa zotavil, no zimnica sa opakovane vracala. Keď nemohol pre chorobu cestovať ani kázať, napísal dva listy *„Všetkým kresťanom, duchovným, mníchom i laikom, mužom i ženám, ktorí prebývajú na celej zemi“,* v ktorých nabádal k láske k Bohu a kajúcemu životu. Tieto listy boli nespočetnekrát opisované a rozšírili sa nielen po celom Taliansku, ale aj v celej západnej Európe.

Hoci sa František zotavil z nebezpečnej choroby, jeho telo bolo natoľko oslabené predošlým pôstom a sebaodriekaním, že sa už nikdy úplne neuzdravil a chorľavel až do smrti. Ani telesná slabosť však neoslabila jeho túžbu ísť k neveriacim, snažiť sa o ich spásu a zomrieť mučeníckou smrťou z lásky ku Kristovi. Správu bratstva zveril bratovi Bernardovi a v roku 1213 sa s niekoľkými spoločníkmi vydal na cestu do Maroka v Afrike. Prechádzal severným Talianskom, Piemontom, južným Francúzskom a Španielskom, kde na každom mieste kázal ľudu a navštevoval kláštory svojich bratov. Boh ho všade sprevádzal svojou milosťou; modlitbou dosahoval uzdravenia a mnohí nábožní mladíci aj muži ho nasledovali. František založil kláštory v mnohých významných mestách, najmä v Španielsku. Navštívil tiež známy pútnický chrám v Compostele. Napokon však bol kvôli pretrvávajúcej chorobe nútený vzdať sa plánu ísť do Maroka a vrátil sa do Talianska.

Františkov návrat do Assisi priniesol veľkú radosť jeho bratom, Kláre a sestrám. V tom čase prijal veľký počet nových bratov. Medzitým daroval gróf Orlando bratstvu vrch Alverno na hranici Toskánska, kde dal vystavať kostol a kláštor. František sám navrhol vzor, podľa ktorého sa tieto skromné stavby budovali, a keď zriadil tento nový kláštor, v roku 1215 odišiel do Ríma, kde prebiehali prípravy na začatie všeobecného cirkevného koncilu (štvrtého lateránskeho) zameraného na obranu proti bludom vtedajších sektárov, najmä albigéncov a valdenčanov. František dúfal, že jeho bratstvo bude na koncile uznané za cirkevný rád. Z rovnakého dôvodu prišiel do Ríma aj svätý Dominik, ktorý sa snažil pre svoju kazateľskú družinu tiež získať výsady rádu.

Dominik mal počas modlitieb jednu noc videnie: Spasiteľ, rozhorčený ľudskými hriechmi, držal v ruke šíp a mieril na svet, aby ho potrestal za neveru a neprávosti. Avšak Matka Božia prosila o milosť a ukázala na dvoch mužov, ktorí sa ponúkli ako prostredníci. Dominik spoznal v jednom z nich seba, druhého však nepoznal. Na druhý deň v chráme Pána uvidel Dominik muža v žobráckom odeve a spoznal v ňom toho, koho videl vo videní – bol to František. Dominik k nemu pristúpil, objal ho a povedal: *„Ty si môj druh; buď so mnou a nikto nám neodolá.“* A od tej chvíle sa ich duše spojili v puto svätého priateľstva.

Títo dvaja svätci si akoby rozdelili celý svet, aby ho získali pre Ježiša Krista, každý svojím spôsobom. Ani František, ani Dominik však vtedy nedosiahli cirkevné uznanie svojich bratstiev za rády, pretože koncil bol vo všeobecnosti proti zakladaniu nových reholí. Pápež obom svätcom odporučil, aby svojim bratom radšej dali pravidlá niektorej z už schválených starších reholí, s čím však oni nesúhlasili.

Assiské bratstvo neustále rástlo a už v roku 1216 František zvolal prvé veľké zhromaždenie jeho členov, na ktorom sa zúčastnil aj kardinál Hugolin z Ostie. František ustanovil provinciálov (predstavených viacerých kláštorov v jednotlivých krajinách) a dal im právo prijímať nových bratov, čo predtým robil iba on sám. Provinciáli boli ustanovení pre Apúliu, Lombardsko, Anconu, Kalábriu, Lavoro a Toskánsko; niektorí bratia boli vyslaní do Španielska, Provence a Nemecka. V Nemecku však neuspeli a museli sa vrátiť.

František sa rozhodol pôsobiť aj v Paríži, Francúzsku a Holandsku. Pred odchodom zvolal bratov, ktorí pred ním pokľakli, a prehovoril k nim týmito slovami: „*V mene Pána choďte po dvoch, v pokore a mlčanlivosti, už svojím vzhľadom vzdelávajte ľudí, aby boli dojatí vašou zbožnosťou. Zvestujte všetkým pokoj a veďte svet k svornosti a mieru. Sme povolaní uzdravovať ranených, potešovať zarmútených a viesť blúdiacich na správnu cestu.*“ Potom im dal požehnanie a prepustil ich. On sám sa pripravoval na cestu do Paríža, no najprv zamieril do Ríma, aby si na hroboch svätých apoštolov vyprosil Božiu pomoc.

Počas jeho pobytu v Ríme však v roku 1216 zomrel pápež Inocent III. a jeho nástupcom sa stal Honorius III. Po návrate do Talianska sa František v januári 1217 stretol vo Florencii s kardinálom Hugolinom, ktorý ho presvedčil, aby sa vzdal úmyslu cestovať do Francúzska a radšej zostal v Taliansku, kde by pracoval na rozvoji svojho diela. Kardinál mu dal tiež nádej, že za nového pápeža dosiahne cirkevné potvrdenie svojho bratstva a jeho povýšenie na rád. František teda zostal v Taliansku, zvlášť keď sa dozvedel, že na pápežskom dvore sú niektorí odporcovia jeho rehole.

Do Francúzska poslal troch bratov a ešte v roku 1217 odišiel do Ríma, aby podľa rady kardinála Hugolina pred pápežom a jeho dvorom kázal. Hoci sa na svoju reč dôkladne pripravil a naučil sa ju naspamäť, keď predstúpil pred pápeža, úplne ju zabudol. V tej chvíli pokorne priznal svoju nehodu, vzýval Ducha Svätého a začal hovoriť to, čo mu Boh vložil do duše. Kázal tak výnimočne, že všetci prítomní uznali, že z neho hovorí Duch Svätý. Napriek tomu František ani vtedy nedosiahol povýšenie svojho bratstva na rád; pápež Honorius III. iba čiastočne vyhovel jeho žiadostiam a ustanovil kardinála Hugolina za protektora (ochrancu) kajúceho bratstva z Assisi.

Assiské bratstvo stále rástlo a počet jeho reholných domov narastal tiež. Zároveň však vznikla u Františka obava, že neustálym rozrastaním môže byť ohrozená apoštolská chudoba, hlavné pravidlo rehole. Bratia nemali vlastniť žiadny majetok. Keď František v roku 1218 opäť navštívil Porciunkulu a uvidel nový pohodlný dom, veľmi sa rozhorčil. Táto rozsiahla budova ho pohoršila, preto si vzal niekoľko bratov, vyšiel na strechu a pustil sa do búrania domu. Upokojil sa až po tom, čo sa dozvedel, že tento dom postavila Assiská obec ako útočisko pre putujúcich reholníkov, ktorí prichádzali na toto miesto každý deň, aby nemuseli prespávať pod holým nebom.

V roku 1219 František opäť zvolal vo Florencii veľkú schôdzu bratov, na ktorej sa zúčastnilo viac ako 5000 bratov, a to ešte neboli všetci; bratstvo sa šírilo veľmi rýchlo a silno. Kardinála, ktorý bol prítomný, tak zaujalo ich zbožné správanie, že zvolal: *„Skutočne, tu je tábor Pánov!“* Bratia táborili pod holým nebom, rozprávali sa o božských veciach, a František prechádzal medzi nimi ako vojvodca vojenskými formáciami. Zavolal ich a prehovoril k nim: *„Veľké veci sme sľúbili a ešte väčšie nám sľúbil Boh. Zachovávajme to, po čom túžime! Krátka je radosť a večné sú muky; malé je utrpenie a nekonečná je sláva; mnoho je povolaných, ale málo vyvolených.“* Potom pokračoval a vyzýval ich k poslušnosti voči matke Cirkvi, pohŕdaniu svetom, čistote duše i tela, láske k chudobe a pokore, svornosti a láske k blížnym, stálej bdelosti a horlivosti o spásu ľudských duší.

O výživu tohto veľkého množstva chudobných bratov sa starali zbožní veriaci, ktorí prichádzali do Assisi z blízkych aj vzdialených miest a dedín. Na stretnutí sa objavil aj Dominik so svojimi siedmimi spoločníkmi. V tom čase František obliekol do rehoľného rúcha viac ako 500 nových bratov. Keď sa potom dozvedel, že mnohí bratia sa v snahe o umŕtvovanie tela uchyľujú k extrémnym praktikám, až si spôsobujú choroby a nemôžu tak pomáhať svojim blížnym, kázal im opustiť tieto zbytočné prehnanosti a prikázal im, aby odovzdali železné, špicaté opasky a iné mučidlá, ktoré nosili. Okolo 500 týchto nástrojov mučenia bolo zhromaždených na hromadu, pričom kardinál Hugolin bol ohromený, keď videl tento dôkaz nadmernej kajúcnosti.

Medzitým sa už začali objavovať medzi bratmi náznaky rozkolu. Toskánsky provinciál Eliáš a dvaja jeho ďalší spoločníci požiadali kardinála Hugolina, aby poradil Františkovi, aby počúval rady bratov, z ktorých mnohí sú učené osobnosti a ktorí by údajne vedeli lepšie spravovať celé bratstvo než František, keďže ten je mužom nenáročným a prostým a jeho chatrné zdravie mu neumožňuje udržiavať tak rozsiahle spoločenstvo v dobrom stave. K tomu dodali, že by podľa pápežovej vôle bolo vhodné dať bratom pravidlá podľa starých reholí svätého Augustína, Bazila a Benedikta, čo by bolo lepšie než ukladať im novú a prehnane prísnu regulu.

František sa o týchto nástrahách dozvedel a priviedol kardinála pred bratov a povedal: *„Bratia, Boh ma povolal na cestu jednoduchosti a pokory, aby som nasledoval bláznovstvo kríža. K jeho sláve, ku svojmu zahanbeniu a na upokojenie vášho svedomia vám poviem, čo mi zjavil: František, chcem, aby si bol na svete nerozumný a skutkami i slovami kázal bláznovstvo kríža. Nehovorte mi teda o iných reholiach; budem nasledovať iba túto a dám vám tú, ktorú mi Boh svojou milosťou dal.“* A kardinálovi povedal: *„Zo všetkého, čo hovorím a konám, nepripisujem nič sebe; nespolieham sa na seba v riadení bratstva, ale vo všetkom sa radím v dlhých modlitbách s nebeským Otcom, ktorý nám oznámil svoju vôľu mnohými zjavnými znameniami, aby dielo, ktoré začal taký úbohý človek ako ja, bolo na spásu duší a na prospech svätej Cirkvi, našej matky, upevnené a dokončené.“* Po týchto slovách František opustil zbor bratov. Kardinál sa ihneď začal prihovárať bratom, aby poslúchali svojho vodcu a nezarmucovali Ducha Svätého, ktorý je v ňom a hovorí skrze neho. Nakoniec sa nespokojní provinciáli Františkovi podrobili.

Niektorí bratia sa sťažovali, že na cestách trpeli nepríjemnosti, najmä preto, že farári im nedovolili kázať, pretože nemohli predložiť oficiálny dokument, ktorý by dokazoval, že ich bratstvo bolo cirkevne schválené. Naliehali na Františka, aby od pápeža získal písomné potvrdenie rehole a výsady, aby bratia mohli kázať aj bez povolenia biskupov. František však namietol, že ak biskupi uvidia, že bratia žijú sväto a nezasahujú do ich právomocí, určite sami požiadajú bratov, aby im pomáhali viesť duše k spáse. Jedinou výsadou bratov by malo byť, že nebudú mať žiadne výsady. Na sťažnosti voči farárom František odpovedal: *„Ľahšie dosiahneme náš cieľ, ak zostaneme v dobrom vzťahu s kňazmi, než keby sme sa od nich odtrhli; vyvarujte sa teda žiarlivosti a buďte trpezliví a pokorní poddaní duchovným predstaveným.“*

Aj napriek tomu však František požiadal pápeža Honoria III. o ochranu bratov, a pápež vydal biskupom a iným cirkevným hodnostárom *breve*, v ktorom im odporučil, aby prijímali kajúcnikov z Assisi, boli im naklonení a zaobchádzali s nimi láskavo. Na veľkej schôdzi v roku 1219 bolo tiež nariadené, aby v kláštoroch bratia každú nedeľu slúžili slávnostnú svätú omšu o Nepoškvrnenom počatí Panny Márie. Bratom bola opäť stanovená úplná chudoba ako hlavné pravidlo rehole, ale čoskoro sa ukázalo, že nie je možné udržiavať ju v takej miere, ako si to František želal. Podľa jeho priania mali byť kostoly bratov malé a nízke, a steny ostatných kláštorných stavieb mali byť len z dreva a hliny. Zistilo sa však, že na niektorých miestach je drevo drahším stavebným materiálom než kameň, a na mnohých miestach stavali duchovní a svetskí páni krásne kláštory a chrámy, ktoré bratia nemohli odmietnuť. Po veľkej schôdzi rozdelil František svet medzi bratov, určujúc, kde majú kázať, a dal im na cestu odporúčacie listy pre duchovných, kniežatá a svetské úrady.

Bratov vyslal na apoštolskú misiu do Grécka, Afriky, južnej a severnej Francie, Holandska, Anglicka, Nemecka a k moslimským Saracénom do Maroka, do ktorého sa pred šiestimi rokmi sám pokúsil cestovať. Vtedy túžil František po mučeníckej korune medzi neveriacimi, a čo chýbalo jemu, toho dosiahli bratia, ktorí boli do Maroka vyslaní v roku 1219. Všetkých päť bolo hneď v roku 1220 od Saracénov umučených pre svoju vieru. František si sám zvolil Sýriu a Egypt, a po tom, čo na čas poveril riadením rádu toskánskeho provinciála Eliáša, vydal sa v roku 1219 na cestu s dvanástimi bratmi. V prístavnom meste Ancona bol jeho príchod tak radostne vítaný, že obec sa rozhodla postaviť bratom kláštor. Sľub bol splnený, kláštor čoskoro stál a bol taký rozsiahly, že František, keď sa vrátil, ho z lásky k chudobe nechal zmenšiť. Z Ancony plávali misionári na lodi, ktorá mala pomôcť kresťanskému vojsku pri Damiette, a po dvojdňovom zdržaní sa na ostrove Cyprus pokračovali do Akky v Sýrii. Odtiaľ František rozposlal bratov na misie do rôznych krajín Sýrie a sám sa plavil s bratom Iluminátom k Damiette.

Už pápež Innocent III. sa usiloval o novú krížovú výpravu proti Saracénom a jeho nástupca Honorius III. vyzval kresťanské kniežatá, aby sa spojili a aby pomohli kresťanom v Palestíne. Mnohí panovníci pápeža poslúchli, ale kráľ Fridrich II. váhal. Križiaci, spoliehajúc sa na neho, vytiahli proti Egyptu pod vedením jeruzalemského kráľa Jána de Brienne a obliehali Damiettu, významnú egyptskú pevnosť. Egyptský sultán Meledin bol tak zúfalý, že chcel kresťanom za mier ponúknuť Jeruzalem, ale križiaci, dúfajúc, že čoskoro príde Fridrich II., odmietli túto ponuku a pokračovali v obliehaní Damietty. Keď sultán Maledin dostal pomoc od damaského sultána Koradina, začala sa tvrdá bitka, ktorá nakoniec skončila ústupom kresťanského vojska. Kráľ Ján sa chystal na nový útok proti Saracénom. Medzitým dorazil do križiackeho tábora František s Iluminátom a varoval križiakov, aby sa nevydávali do bitky, inak budú porazení. Jeho varovné slová však boli považované za blúznenie a 29. augusta 1219 bola pri Damiette vedená bitka, v ktorej kresťanské vojská stratili okrem zajatcov 6000 mužov.

František, plný túžby pracovať na obrátení Saracénov a ak to bude Božia vôľa, zomrieť mučeníckou smrťou, sa rozhodol ísť k egyptskému sultánovi. Bol to

hrdinský úmysel, pretože bez ohrozenia života nebolo možné odvážiť sa do saracénskeho tábora; sultán totiž sľúbil dať dukát každému, kto mu prinesie hlavu kresťana. František, posilnený modlitbou, sa napriek tomu vybral s Illuminatom medzi Saracénov a keď na neho divoko zaútočili, povedal im: *„Som kresťan a idem k vášmu veliteľovi; zaveďte ma k nemu.“* Tak ho zviazali reťazami a priviedli k sultánovi. Meledin sa oboch kresťanov opýtal, kto ich poslal a prečo prišli. František odvážne odpovedal: *„Neposlali ma ľudia, ale posiela ma najvyšší Boh, aby som tebe i tvojmu ľudu zvestoval pravdy evanjelia a ukázal cestu spásy.“* Potom sa so svätým nadšením pustil do hlásania o Trojjedinom Bohu a Spasiteľovi sveta Ježišovi Kristovi. Meledin, užasnutý odvahou tohto žobráka, s ním jednal vľúdne, niekoľko dní počúval jeho výklady a pozval ho, aby u neho zostal. František povedal, že rád zostane, ak sa sultán a jeho ľud obráti ku Kristovi, a dodal: *„Ak sa zdráhate rozhodnúť medzi Kristom a Mohamedom, nuž, urobte veľký oheň a ja i vaši kňazi vstúpime do plameňov, aby ste videli, ktorú vieru máte nasledovať.“* V tom rýchlo odišiel najstarší z prítomných kňazov a sultán, keď to zbadal, sa usmial a povedal: *„Z našich kňazov nikto nebude mať odvahu, aby pre svoju vieru šiel do ohňa.“* Napokon sa Meledin ospravedlnil, že sa nemôže stať kresťanom zo strachu pred vzburou ľudu, a ponúkol Františkovi bohaté dary. Keď ich František odmietol, prosil ho, aby ich aspoň prijal pre kostoly a chudobných kresťanov. František, ktorý pohŕdal pozemskými vecami a videl, že sultána neobráti, dary neprijal. Nakoniec sa sultán, obávajúc sa, aby jeho bojovníkov František nepriviedol ku kresťanstvu a aby neprešli na stranu nepriateľov, s ním rozlúčil slovami: *„Modli sa za mňa, aby mi Boh dal poznať pravé náboženstvo, ktoré je mu najmilšie,“* a dal ho s poctou a s vojenskou strážou odviesť do križiackeho tábora.

Hovorí sa, že odvtedy Meledin zaobchádzal s kresťanskými poddanými ľudsky a preukazoval im mnohé dobrodenia. Neskôr prepustil kresťanských zajatcov na slobodu, takže jeho smrť spôsobila kresťanom zármutok. Nie je ani vylúčené, že sa tento sultán na konci života nechal pokrstiť a povolil *Menším bratom*, aby mohli v jeho ríši slobodne kázať. Isté je, že *Menší bratia* pôsobili a usadzovali sa na mnohých miestach na Východe medzi Saracénmi už za života sv. Františka, pričom Saracéni, vidiac ich chudobu a pokoru, obdivovali ich odvahu a obetavosť a nebránili im hlásať evanjelium. Avšak *Menší bratia* boli Saracénmi prenasledovaní a vyháňaní vždy, keď si dovolili hovoriť proti falošnému prorokovi Mohamedovi.

Asi sto rokov po smrti sv. Františka dal egyptský sultán *Menším bratom* povolenie, aby sa mohli usadiť pri Božom hrobe v Jeruzaleme a strážiť ho, čo robia dodnes. V križiackom tábore pri Damiette sa František zdržal niekoľko mesiacov, kázal vojakom Božie slovo a získal niektorých z nich za svojich nasledovníkov. Potom odplával do Palestíny a cestoval do Antiochie v Sýrii. Navštívil kláštor v horách, kde tamojší mnísi, zaujatí apoštolskou chudobou, prijali jeho reholu a odovzdali svoj majetok antiochijskému patriarchovi. Tento príklad nasledovali aj ďalšie sýrske kláštory, takže za krátky čas vznikla na Východe kvitnúca provincia *Menších bratov*.

Medzitým, kým František šíril svoj rád na Východe, hrozilo, že jeho dielo utrpí ujmu v západných krajinách. Brat Eliáš, považujúc žobrácku chudobu Františka za

nemožnú, zmiernil prísne pravidlá jeho rehole v mnohých veciach. Niektorí provinciáli s Eliášom súhlasili, ale sprísňovali iné pravidlá zavádzaním najprísnejších pôstov a zakazovaním mäsitých pokrmov v kláštoroch i mimo nich, s čím sa František nikdy nezmieril. Iní bratia, obávajúc sa, aby tieto novoty nepoškodili rád, si želali, aby sa František rýchlo vrátil a napravil, čo Eliáš a jeho spoločníci počas jeho neprítomnosti spôsobili. Preto za ním do Sýrie poslali brata Štefana.

František, keď sa dozvedel, čo sa deje v Taliansku, neváhal nastúpiť na spiatočnú cestu a priplával do Benátok, odkiaľ ihneď rozposlal pozvánky na veľké zhromaždenie bratov do Assisi. Z Benátok putoval po severnom Taliansku, všade kázal Božie slovo a navštevoval tamojšie kláštory. Počas týchto ciest sa opäť stretol s Dominikom a asistoval mu pri svätej omši v kostole pustovníkov v údolí Asti. Obaja svätci putovali potom do Cremony, kde sa rozišli, ale znovu sa stretli v Bologni.

Príchod svätého žobráka Františka do Bologne prilákal obrovské zástupy ľudí túžiacich ho vidieť a uctiť. Kázal im na námestí ako anjel, mnohí hriešnici sa obrátili na cestu pokánia a veľký počet mladíkov i mužov vstúpil do jeho rádu. Za mestom František uvidel nový kláštor bratov, ktorý sa mu zdal príliš veľkolepý a krásny, čo bolo v rozpore s reholnými pravidlami. Odmietol do tohto kláštora vstúpiť a obyvateľov neuznal za bratov, až kým tí, ktorí chceli zostať verní jeho ideálom, neodišli z kláštora. Vyšli všetci bratia, dokonca vyniesli aj chorých. Kardinál Hugolin, pápežský vyslanec pre Lombardiu, však Františka presvedčil, že rád nemôže existovať bez priestranných kláštorov, hlavne kvôli chorým bratom, ktorí potrebujú dostatok miesta a čerstvý vzduch. František sa tiež uistil, že kláštor patrí zbožným zakladateľom, a rozkázal bratom, aby sa vrátili. Sám však do kláštora nevstúpil a zostal s Dominikom v kláštore dominikánskeho rádu.

Podobné nezhody týkajúce sa prísnej chudoby sa objavovali aj na iných miestach. František sa nahneval najmä na provinciála Jána de Strachia, ktorý sa snažil zmierniť prísne reholné pravidlá a postavil krásny kláštor, v ktorom založil školu pre bratov. František ho zosadil a školu zrušil, keďže chcel, aby sa bratia viac venovali modlitbe než štúdiu. Po dvoch rokoch však František uznal, že nie je proti štúdiu, ale želá si, aby sa pestovala veda posvätená bázňou Božou, ako o nej hovorí sv. Augustín, že je preniknutá láskou a pokorou.

Potom strávil nejaký čas s kardinálom Hugolinom v pustovni sv. Romualda v Kamaldole a na hore Alverno, odkiaľ sa vydal do Assisi. Cestoval unavený a chorý na oslovi. Brat Leonard z Assisi, ktorý kráčal pešo za ním a bol tiež zoslabnutý, si pomyslel: *„Jeho rodičia sa nerovnajú mojim, a predsa sa vezie, zatiaľ čo ja musím kráčať pešo.“* Vtedy František zosadol z osla a povedal: *„Brat môj, nie je správne, aby som sa viezol, kým ty ideš pešo. Veď si z urodzenejšieho rodu ako ja a bol si vo svete váženejší ako ja, chudobný muž.“* Leonard sa zahanbil, padol na zem, priznal svoje myšlienky a prosil o odpustenie.

Keď František vstúpil do materského kláštora v Porciunkule, pristúpil k nemu Eliáš v rúchu pohodlnejšom a z lepšieho materiálu, než aký predpisovala reholа. František ho požiadal, aby mu ho požičal. Keď si ho obliekol, pyšne zdvihol hlavu a

prechádzajúc sa medzi bratmi zvolal: *„Hľa, takto si vykračujú falošní bratia nášho rádu. Boh nás toho uchovaj, drahí bratia!“* Potom rúcho odhodil, obliekol si svoje chudobné zaplátané rúcho a povedal: *„Hľa, takto si vykračujú praví Menší bratia!“* Napomenul bratov k pokore a úplnej chudobe a odvolal všetky novoty zavedené Eliášom.

Na veľkom zhromaždení bratov v roku 1220 zosadil František Jána de Strachia aj Eliáša. Z pokory a kvôli trvalej chorobe sa vzdal úradu najvyššieho predstaveného rádu a poveril ním brata Petra z Katanie. Bratom povedal: *„Hľa, váš predstavený; od dnešného dňa ho budete poslúchať, ako som to urobil aj ja.“* Pokľakol k jeho nohám, sľúbil mu poslušnosť a modlitbou zveril svoju duchovnú rodinu Ježišovi Kristovi. Odvtedy sa František pokladal za prostého brata, hoci až do smrti spolupracoval s reholnými predstavenými a vo veci správneho vedenia rádu sa delil s nimi o svoje Božie osvietenie a zjavenia.

V roku 1220 sa František dozvedel o mučeníckej smrti misionárov, ktorých poslal k Saracénom do Maroka. Boli to prví mučeníci jeho rádu: bratia Berard, Peter, Oto, Ajut a Akursius. František zvolal: *„Teraz viem, že som mal päť pravých Menších bratov!“* Podobne aj Dominik, ktorý práve v tom čase predsedal veľkému zhromaždeniu svojho rádu v Bologni, oslavoval mučeníctvo piatich *Menších bratov*, považujúc ich za prvé ovocie posvätného úsilia svojho priateľa Františka. Dúfal, že ich príklad bude inšpirovať aj jeho kazateľských bratov, aby boli pripravení trpieť a zomrieť za vieru v Ježiša Krista.

Peter z Katanie bol predstaveným rádu iba jeden rok. Vo Františkových šľapajach dôrazne presadzoval prísne zachovávanie chudoby, no bratia, ktorí túžili po miernejších pravidlách, mu spôsobovali toľko ťažkostí, že už na veľkom zhromaždení rádu v roku 1221 odstúpil z úradu. Za generálneho vikára bol zvolený Eliáš. Na tom istom zhromaždení bolo vybraných 12 duchovných a 15 bratov laikov na misie do Nemecka, kde sa rád doteraz neúspešne pokúšal zakotviť. Vďaka úsiliu týchto bratov sa rád Františka z Assisi čoskoro rozšíril po všetkých nemeckých krajinách.

Na zhromaždení bratov v Porciunkule v roku 1221 sa objavil aj mladý Portugalčan Anton, ktorý bol prijatý do malého kláštora sv. Pavla pri Bologni. Z pokory tajil svoj urodzený pôvod aj vzdelanie a vykonával najjednoduchšie domáce práce, kým ho Boh nevyzdvihol a neukázal jeho svetlo svetu.

Medzitým František získaval stále viac nasledovníkov. Zástupy ľudí opúšťali všetko, aby ho mohli nasledovať; mnohí muži chceli zanechať svoje ženy a pripojiť sa k *Menším bratom*, a mnohé ženy túžili vstúpiť do kláštora, ako to urobila Klára a jej sestry. Keď to František videl, obával sa, aby neboli narušené početné dobré manželstvá a aby sa niektoré kraje nevyľudnili. Poradil týmto uchádzačom, aby zostali vo svojich domoch a rodinách, a prisľúbil im, že pre nich vytvorí osobitnú reholu. Takto vznikol tretí rád, známy ako rád terciárov sv. Františka z Assisi. Jeho pravidlá František pravdepodobne spísal okolo roku 1221. Táto reholа mala za cieľ oživiť náboženskú horlivosť v najširších vrstvách spoločnosti a povzbudiť ľudí

oboch pohlaví a všetkých stavov, aby sa snažili o kresťanskú dokonalosť aj mimo kláštorných múrov, verne slúžiac Bohu a využívajúc všetky prostriedky, ktoré katolícka Cirkev ponúka na dosiahnutie večného života.

Terciári a terciárky mali starostlivo dodržiavať Božie a cirkevné prikázania a žiť kresťansky. Mali sa vyhýbať tancu, divadlám, krčmám a kliatiu, a pokiaľ možno, aj prísahám a súdnym sporom. Mali sa častejšie postiť a ak to bolo možné, denne sa zúčastňovať na svätej omši. Nosili jednoduchý sivý odev so šnúrou namiesto opasku, no inak sa mohli obliekať podľa svojho spoločenského stavu, avšak bez prepychu. Mali žiť v láske a svornosti, zvláštnu starostlivosť mali venovať chudobným a chorým bratom a sestrám, úctivo pochovávať mŕtvych a modliť sa za nich. Každý terciár mal do troch mesiacov po zložení sľubov napísať závet, ak mal nejaký majetok a ak bol oprávnený o ňom rozhodovať. Rehoľné pravidlá terciárov neviazali pod hriechom a ich porušenie bolo možné nahradiť dobrým skutkom, ak to nebolo spojené s porušením Božieho alebo cirkevného prikázania. Tento *Tretí rád* kajúcnikov sv. Františka, po viacerých úpravách, schválil pápež Mikuláš IV. v roku 1289. Jeho jednoduché povinnosti a duchovné výhody, najmä plnomocné odpustky, prispeli k tomu, že sa rád rýchlo rozšíril nielen medzi širokými vrstvami ľudu, ale aj medzi bohatými, vzdelanými a urodzenými osobami.

Všeobecne bolo považované za česť nosiť rúcho sv. Františka a žiť vo svete podľa jeho rehole. Do rádu vstupovali biskupi, kardináli, pápeži, kniežatá a králi. Pápeži až dovtedy udeľovali kajúcim kresťanom obyčajne len čiastočné odpustky. Plnomocné odpustky sa pôvodne udeľovali len tým kresťanom, ktorí sa zúčastnili križiackych výprav za oslobodenie posvätných miest v Palestíne z rúk neveriacich Mohamedánov. Nebolo teda iného spôsobu, ako získať plnomocné odpustky, než náročné vojenské ťaženie do Svätej zeme. Až zásluhou sv. Františka nastala v tomto smere významná úľava. František bol povolaný Bohom, aby svojím svätým životom a horlivým kázaním zapálil v ľuďoch lásku k ukrižovanému Spasiteľovi a naučil ich apoštolskému životu. Všetka jeho podivuhodná činnosť smerovala k tomuto cieľu a na tento účel ho Boh obdaril mimoriadnymi milosťami.

V októbri roku 1221 sa František jedného večera horlivo modlil v kostolíku Panny Márie v Porciunkule. Vtedy sa mu zjavil Ježiš Kristus a Panna Mária v sprievode anjelov. František padol na zem a Spasiteľ mu povedal: *„Žiadaj odo mňa čokoľvek pre spásu ľudí.“* František vo vytržení odpovedal: *„Najsvätejší Otče, ja, úbohý hriešnik, prosím za ľudstvo, aby si všetkým, ktorí vstúpia do tohto kostola, udelil odpustky a úplné odpustenie všetkých hriechov, za ktoré sa spovedali kňazovi a dostali rozhrešenie. Prosím aj najblahoslavenejšiu Pannu, Tvoju Matku a orodovnicu ľudského pokolenia, aby mi v tejto veci pomohla.“* Panna Mária sa okamžite začala zaňho prihovárať a Spasiteľ mu povedal: *„František, žiadal si veľké veci, ale si ich hodný a dostaneš ich. Splním tvoju prosbu, ale musíš ísť za pápežom a požiadať ho o odpustky v mojom mene.“*

František sa teda vybral za pápežom Honoriom III. do Perugie a požiadal ho o udelenie odpustkov všetkým veriacim, ktorí navštívia kostolík Panny Márie v Porciunkule na deň jeho posvätenia, a to bez akýchkoľvek obetí (almužien). Pápež

spočiatku odpovedal, že to nie je možné, pretože každý, kto žiada odpustky, musí svojimi dobrými skutkami prispieť k ich získaniu. František však zopakoval svoju žiadosť: *„Chcem, ak je to vôľa Vašej Svätosti, aby každý, kto oľutuje svoje hriechy, vyspovedá sa z nich kňazovi, dostane od neho rozhrešenie a navštívi tento kostol, dosiahol odpustenie všetkých časných trestov (na zemi i v očistci) za hriechy od krstu až po vstup do kostola, bez akejkoľvek ďalšej námahy.“* Pápež napokon odpovedal: *„Františku, žiadaš veľkú vec; nie je zvykom rímskej kúrie udeľovať takéto odpustky.“*František na to odvetil: *„Otče, to, čo žiadam, nežiada moja vôľa, ale žiadam to v mene Pána Ježiša Krista, ktorý ma poslal.“* Na tieto slová pápež trikrát povedal: *„Chcem, aby si mal tieto odpustky.“*

Keď sa o tom dozvedeli kardináli, naliehali na pápeža, aby tieto odpustky zrušil. Pápež ich však nezrušil, iba nariadil, že tieto odpustky budú udeľované v Porciunkule len jeden deň v roku. Tieto odpustky si zachovali svoju platnosť až dodnes. Keďže mnohí nábožní veriaci nemohli putovať do vzdialeného Assisi, aby ich získali, pápeži neskôr rozšírili tieto odpustky na všetky chrámy prvého, druhého a tretieho rádu sv. Františka (vrátane rádu kapucínov, ktorí sa riadia jeho regulou). Veriaci ich tak môžu získať každoročne 2. augusta v týchto chrámoch. Takto bol zásluhou sv. Františka otvorený veriacim prameň milostí dovtedy nevídaných.

Medzitým odišlo k neveriacim do Maroka sedem *Menších bratov*, ktorí boli 10. októbra 1221 za svoju vieru umučení. František sa opäť zaradoval svätou radosťou, ale túto radosť mu strpčoval Eliáš, ktorý nekráčal v jeho šľapajach. František Eliáša láskavo pokarhal za to, že nedbá na rehoľnú chudobu a dáva prednosť vzdelaným bratom pred prostými. Eliáš odpovedal: *„Brat František, tvoja veľká prostoduchosť zničí náš rád. Stýkaš sa s bratmi, ktorí nemajú ani nadanie, ani vzdelanie, a zanedbávaš bratov, ktorí sú piliermi našej rehole.“*Ale František na to odpovedal: *„Ty však, brat Eliáš, škodíš rádu viac pýchou, márnosťou a telesnou prezieravosťou.“* K tomu dodal prorocky: *„Nešťastník, nezomrieš v tomto ráde.“* Toto proroctvo sa naplnilo. Eliáš skončil svoj život mimo rádu *Menších bratov*, hoci na príhovor sv. Františka zomrel kajúcne.

V roku 1222 cestoval František do Ríma, Apúlie a Kalábrie, pričom na všetkých miestach, ktorými prechádzal, šíril požehnanie. Na týchto cestách svojimi kázaniami i zázrakmi, ktoré z Božej milosti konal, obrátil množstvo hriešnikov, získal veľký počet nasledovníkov a založil mnoho kláštorov. Nasledujúci rok zavítal do Bari, aby si uctil relikvie biskupa sv. Mikuláša. V tom čase bol v Bari cisár Fridrich II. so svojím dvorom. František, vždy pozorne vnímal miestne pomery, kázal ľudu o veľkých nebezpečenstvách, zvlášť o tých, ktoré ohrozujú čistotu na kniežacích dvoroch. Na tomto kázaní boli prítomní aj niektorí dvorania, ktorí okamžite informovali cisára o tom, čo počuli. Dodali pritom, že často práve tí, ktorí tajne žijú rozkošnícky, najhlasnejšie karhajú iných. Tvrdili, že nevedia, či ten muž v žobráckom odeve patrí medzi takých ľudí, ale že by bolo vhodné ho preveriť. Navrhli, aby ho cisár pozval na večeru a medzitým do jeho izby priviedol nemravnú ženu, ktorá by ho pokúsila zviesť na hriech. Cisár tento návrh prijal. František však proti pokušiteľke použil rovnaký prostriedok, aký zamýšľal použiť proti mohamedánskym duchovným v

Damiette. Ľahol si na rozžeravené uhlie a vyzval drzú ženu, aby ho nasledovala. Tá v hrôze okamžite utiekla. Cisár sa na to spolu s niekoľkými dvoranmi pozeral štrbinou vo dverách. Vstúpil dnu a povedal Františkovi: *„Vidím, že Boh je zjavne s tebou, lebo oheň ti neublížil.“* Cisár si potom vypočul, čo mu František radil pre spásu duše, ale napomenutia neposlúchol a nemal z nich žiadny úžitok.

V tom čase sa v ráde *Menších bratov* objavilo veľké, doteraz skryté svetlo – Anton. František mu prikázal, aby sa venoval kazateľskému úradu, a poslal ho na prestížnu školu do Vercelle študovať teológiu. Mladý, vysoko nadaný Anton čoskoro zažiaril takou učenosťou a takými cnosťami, že ho jeho slávny učiteľ neváhal nazvať svätcom. V súvislosti s ním uviedol Kristove slová o Jánovi Krstiteľovi, že je „*horiacou a svietiacou lampou.“* (Jn 5, 35). Bratia Antona požiadali, aby z bohatého pokladu svojich vedomostí učil posvätným vedám aj ich. Anton však odmietol, kým by sa neporadil s Františkom. Napísal mu teda a dostal túto odpoveď: *„Milému bratovi Antonovi odkazuje brat František pozdrav v Kristovi Ježišovi. Považujem za dobré, aby si bratov vyučoval teológii, ale tak, aby horlivosť v štúdiu neuhasila ani v tebe, ani v bratoch horlivosť pre svätú modlitbu, ako to prikazuje naša regula.“*

V tom istom čase vstúpil do rádu *Menších bratov* najslávnejší učiteľ parížskych vysokých škôl, Alexander Haleský, a od tej doby začali v ráde rozkvitať vedy. Priazeň, ktorú prejavil pápež Honorius III. udelením odpustkov Porciunkule, bola zárukou, že neodmietne slávnostne potvrdiť regulu, ktorú pápež Innocent III. schválil len ústne. František si z Božieho vnuknutia zaumienil svoju regulu spísať a predložiť pápežovi. Vzal bratov Leva a Boniza a odišiel na horu Kolombo pri Rieti. Tam sa štyridsať dní postil v jaskyni a dal napísať regulu, ako mu ju vnukol Duch Svätý. Potom sa vrátil do materského kláštora a doručil regulu Eliášovi, aby si ju prečítal. Eliáš ju považoval za nadmieru prísnu a pokúsil sa ju zničiť, tvrdiac, že sa stratila. František ju však nechal napísať znova. Medzitým Eliáš oznámil niektorým provinciálom, že František sa usiluje zaviesť ešte prísnejšie pravidlá, než aké boli doteraz. Františkovi otvorene povedali, že je nemožné, aby rád, ktorý je už tak veľký a stále rastie, zachovával žobrácku chudobu a že je nevyhnutné vlastniť určitý spoločný majetok. František však pevne trval na svojom a povedal: *„Nič som do reguly nepridal sám od seba, ale všetko som dal napísať tak, ako mi to zjavil Boh.“*Vo svojej poslednej vôli dodal: *„Keď mi Pán zveril správu bratov, nikto mi neukázal, ako si mám počínať, ale sám Najvyšší mi zjavil, aby som žil podľa evanjelia. Tak som to stručne a jednoducho napísal.“*

Táto skrátená regula pozostáva z dvanástich kapitol a je plná evanjeliovej múdrosti. V druhej kapitole sa novicom ukladá, aby sa obliekali chudobne a svoje odevy si sami opravovali. Ak je to nevyhnutné, bratia môžu nosiť obuv, inak však majú chodiť bosí ako Ježiš Kristus a jeho apoštoli. Nikto nemá odsudzovať ľudí, ktorí sa obliekajú bohatšie alebo konzumujú vyberané pokrmy, ale každý má súdiť seba a pohŕdať sebou samým. Tretia kapitola pojednáva o modlitbách, ktoré majú konať duchovní bratia i laici, ako aj o pôstoch. Regula je v otázke pôstov pomerne mierna a povoľuje bratom na cestách konzumovať to, čo im bude predložené. Okrem nevyhnutných potrieb nemajú bratia cestovať na koňoch. Štvrtá kapitola zakazuje bratom akýmkoľvek spôsobom prijímať peniaze a odporúča predstaveným, aby s pomocou

duchovných priateľov zabezpečili bratom odev a postarali sa o potreby chorých. Piata kapitola odporúča prácu, avšak duch modlitby a zbožnosti nesmie byť prácou potláčaný. Šiesta kapitola zakazuje bratom vlastniť akýkoľvek majetok. Majú sa považovať za cudzincov na tomto svete, slúžiť Pánovi v chudobe a pokore a s dôverou v Boha prosiť o almužnu bez hanby, pretože Ježiš Kristus sa pre nás na tomto svete stal chudobným. Siedma kapitola hovorí o pokutách za vážnejšie priestupky; predstavení nemajú byť kvôli hriechu niektorého brata uchvátení hnevom, ktorý ničí lásku. Ôsma kapitola pojednáva o voľbe generála a o zhromaždeniach bratov. Deviata kapitola zakazuje bratom kázať v akejkoľvek diecéze proti vôli miestneho biskupa. Bratia sa majú na kázanie dôkladne pripravovať a majú kázať stručne, aby ľudí vzdelávali a povzbudzovali. Desiata kapitola obsahuje pravidlá o správaní predstavených a podriadených vo vzájomnom styku. Jedenásta kapitola zahŕňa múdre pravidlá o správaní bratov voči ženám, najmä reholníčkam, aby sa vyhli akémukoľvek podozreniu z nečistoty. Dvanásta kapitola hovorí o misijných činnostiach medzi pohanmi, ale na tento úrad majú predstavení vyberať iba vhodných bratov. Napokon regula ukladá predstaveným, aby požiadali pápeža o ochrancu (protektora) rádu zo zboru kardinálov. Ako povedal František: *„Aby sme, vždy poslušní svätej Cirkvi a pevní v katolíckej viere, zachovávali chudobu i pokoru a plnili sväté evanjelium nášho Pána Ježiša Krista, ako sme pevne sľúbili.“*

Keď bratia túto regulu ochotne prijali, František sa odobral do Ríma a predložil ju pápežovi Honoriovi III. Pápež, považujúc ju za príliš prísnu, chcel niektoré pravidlá upraviť, ale František ho uistil, že nič nepridal sám od seba a že túto regulu mu vnukol Ježiš Kristus. Pápež napokon regulu schválil bulou 29. novembra 1223. Tak sa splnilo životné prianie Františka, ktorého radosť bola nevýslovná. Rozhodol sa, že nadchádzajúce vianočné sviatky oslávi zvláštnou pobožnosťou a rozšíri ju aj medzi ľudom. Na to získal povolenie od pápeža.

František mal osobitnú, nežnú úctu k Božskému Dieťatku. Často, najmä počas Vianoc, s hojnými slzami rozjímal o jeho chudobe a takto v sebe podnecoval lásku k chudobe. Požiadal svojho priateľa Jána Velitu, aby na oslavu narodenia Krista Pána a na znázornenie jeho chudoby zabezpečil na vhodnom mieste postavenie jasličiek. Toto prianie bolo splnené. V lese pri Grecciu bola zriadená maštaľ s jasličkami, do ktorých bola na slamu položená soška milostného Jezuliatka. Na Štedrý deň boli k jasličkám privedení vôl a osol. Na svätú noc sa tam zhromaždili zástupy ľudí z blízkeho aj širšieho okolia a prišlo aj mnoho *Menších bratov* z okolitých kláštorov. Les osvetľovali tisíce pochodní a zneli nábožné piesne. František si pokľakol pri jasličkách a plakal od svätej radosti. O polnoci asistoval ako diakon pri svätej omši, ktorú slúžil kňaz. Po zaspievaní evanjelia kázal o narodení chudobného Spasiteľa, o jeho pokore a láske tak dojímavo, že všetci prítomní plakali.

Táto krásna pobožnosť si rýchlo získala obľubu a rozšírila sa po všetkých katolíckych krajinách. Odvtedy sa stalo zvykom počas Vianoc stavať v kostoloch aj v kresťanských rodinách jasličky a uctievať pred nimi Božské Jezuliatko modlitbami a nábožnými piesňami. Na Božie narodenie zostal František s niekoľkými

provinciálmi v kláštore v Grecciu. Na počesť týchto hostí bola kláštorná jedáleň vyzdobená. Františkovi sa to však nepáčilo, a keď bratia obedovali, posadil sa na holú zem a s veselou tvárou zjedol niekoľko kúskov chleba. Po jedle predniesol reč o chudobe Ježiša Krista a jeho presvätej Matke Márii, hovoriac, že chutné pokrmy sa nehodia na stôl chudobných rehoľníkov, najmä počas Vianoc, keď Panna Mária nemala čo jesť a bola nútená položiť svoje Božské novorodeniatko do jaslí v maštali.

Až do tej doby Klára a jej sestry v kláštore sv. Damiána nemali písané rehoľné pravidlá, pretože nechceli prijať ani regulu sv. Benedikta, ani pravidlá zostavené kardinálom Hugolinom. František im teda spolu s týmto kardinálom spísal svoju *„druhú“* regulu v dvanástich kapitolách, vychádzajúc z reguly *Menších bratov*, avšak s ohľadom na slabšie ženské pohlavie.

Kedykoľvek František dlhší čas pracoval medzi ľuďmi a kázal, uchyľoval sa do samoty, aby zo svojej duše zotrel prach, ktorý sa na ňu usadil pri kontakte so svetom. Tam sa v modlitbách a vo svätom rozjímaní rozprával s Bohom, kochal sa v ňom, radil sa s ním a prijímal od neho sladkú útechu, nadprirodzené vnuknutia a zjavenia. Často upadal do vytrženia mysle. Jeho spovedník, brat Lev, ho viackrát videl, ako sa v ohnivom rozjímaní vznáša nad zemou, ťahaný nadprirodzenou mocou. V takých chvíľach Lev chytil jeho nohy, zmáčal ich slzami a modlil sa*: „Môj Bože, pre zásluhy tohto svätého muža buď milostivý aj mne hriešnemu a udeľ mi aspoň kúsok svojej milosti.“*

Na jeseň roku 1224 sa František spolu s bratom Levom odobral na nehostinnú horu Alverno neďaleko prameňov riek Arno a Tibera, kde mu bratia na skalnatom svahu pripravili pustovňu. Na tomto mieste zamýšľal zotrvať štyridsať dní v pôste a modlitbách. Tam vzplanula jeho duša plameňom najvrúcnejšej lásky k Ukrižovanému Spasiteľovi a túžbou po nebi. Prial si získať mučenícku korunu, aby mohol dokonale nasledovať Krista Ježiša, ale tejto milosti sa mu nedostalo. Boh však odmenil jeho svätú lásku zázračným spôsobom, dovtedy nevídaným. František, ktorý bol verný nasledovník Krista celým svojím životom, mal byť podobný svojmu Pánovi aj v utrpení. Raz, keď rozjímal o bolestnom umučení Pána a pozdvihoval svoju dušu k Ukrižovanému, upadol do vytrženia a uzrel anjela serafína so šiestimi žiarivými krídlami, ktorý rýchlo zostupoval z neba; jeho ruky a nohy boli pribité na kríž. Dve krídla mu zakrývali hlavu, dve boli rozprestreté na let a dve zakrývali jeho telo. Toto zjavenie Františka naplnilo nevýslovným úžasom. Srdce mu plesalo, že vidí Božského Spasiteľa aspoň v podobe serafína, a zároveň sa trápilo nad bolestným výzorom tohto zázraku. Keď zjavenie zmizlo, František pocítil ostrú bolesť a zistil, že na rukách, nohách a v pravom boku má odtlačených päť Kristových rán, presne ako ich videl vo videní. Na rukách a nohách mal *„výrastky z mäsa“,* ktoré vyzerali ako klince: z vrchnej strany okrúhle a čierne ako hlavy klincov, zo spodnej strany ako špicaté hroty, ohnuté späť. V pravom boku mal otvorenú ranu, ktorá opakovane krvácala, pripomínajúc ranu od kopije, ktorú dostal Kristus na kríži. Tieto rany (stigmy) boli svedectvom jeho nadprirodzenej lásky k Ukrižovanému Ježišovi a súcitu s jeho utrpením.

František mal na svojom tele Kristove rany, aby svetu ukázal príklad pokánia a pripomenul príchod súdu. Zo všetkých zázrakov, ktorými ho Božia milosť už počas života vyznamenala, bol tento najväčší. František od svojho obrátenia objímal Kristov kríž a nosil ho v srdci. Kríž bol jeho zástavou, pod ktorou bojoval a pracoval. Ku krížu smerovali všetky jeho túžby. Preto mu Kristus dal pocítiť na jeho tele bolesti svätých rán, ktoré sám pretrpel na kríži, aby takto dokonale pripodobnil svojho verného nasledovníka sebe samému. František bol teda mysticky ukrižovaný, aby bol príkladom pre svet. Kristove rany nosil na svojom tele až do smrti a z nich pociťoval pálčivú bolesť. Avšak radoval sa z nich, pretože bol takto pripodobnený svojmu Pánovi. (Sv. František bol prvý stigmatizovaný, označený Kristovými ranami. Túto milosť neskôr dostala sv. Katarína Sienská, sv. Juliána a iné sväté osoby hodné nosiť na svojom tele Kristove rany, najmä Anna Katarína Emmerichová, augustiniánska rehoľníčka z vestfálskeho kláštora v Dülmene († 1824), Tyrolčanka Mária Mórlová z Kalternu († 1868), Domenica Lazzariová a Louisa Lateauová v Belgicku († 1888). Tieto zjavenia vyvolávali veľký úžas, boli úradne preskúmané a potvrdené. Ani neveriaci ich nepopierali; všetky pokusy vysvetliť ich prirodzeným spôsobom však zlyhali. Takéto nadprirodzené zjavenia by sme márne hľadali mimo katolíckej Cirkvi. Je to zjavný dôkaz, že zázraky pôsobené Božou všemohúcnosťou v katolíckej Cirkvi neprestali ani v našej dobe.)

František váhal, či má zatajiť, čo sa mu stalo na alvernskej púšti, a preto sa poradil s niektorými bratmi. Brat Illuminát mu povedal, že je povinný nezatajovať milosť, ktorá mu bola udelená, pretože bola daná na oslavu Ježiša Krista. František teda oznámil bratom, akým spôsobom bol označený ranami Pána, ale dodal, že vo videní videl veci, o ktorých za svojho života s nikým nemôže hovoriť. Svoje rany inak starostlivo skrýval. Na tento účel mával ruky obviazané a nosil špeciálnu obuv, ktorú mu zhotovila Klára. Jeho tajomstvo však bolo rýchlo prezradené. Hneď ako zostupoval z vrchu Alverno sa schádzali zástupy ľudí, aby bozkávali jeho sväté rany.

O zázračnom objavení piatich Kristových rán na jeho tele vydali svedectvo najmä očití svedkovia kardinál Hugolin (neskorší pápež Gregor IX.) a pápež Alexander IV. Pápež Benedikt XI. ustanovil výročnú slávnosť *„Vtlačenie piatich Kristových rán sv. Františkovi“* na deň 17. septembra, a pápež Pavol V. ju rozšíril na celú katolícku Cirkev, aby tak zapálil v srdciach veriacich lásku k Ukrižovanému Spasiteľovi.

František si obľúbil nadovšetko úplnú chudobu a urobil z nej jadro svojej reguly len z lásky k Ukrižovanému Spasiteľovi, ktorý nemal, kde by hlavu zložil. Chudobu nazýval kráľovnou, pretože sa najkrajšie prejavila v Ježišovi Kristovi, Kráľovi kráľov, i v jeho presvätej Matke. Chudoba povznáša nad pozemské veci a pošliapava ich. Pokladal ju za perlu evanjelia a aby ju našiel, opustil všetko. Z lásky k chudobe radšej jedol jedlo vyžobrané než to, čo mu ponúkli priatelia. *Menší bratia* mali kázať slovom, ale ešte viac príkladom, chudobou a pokorou.

Jedného dňa vzal František brata a povedal: *„Pôjdeme kázať.“* Obchádzal s ním mesto a potom sa vrátil do kláštora. Spoločník sa ho spýtal: *„Ale otče, prečo sme nekázali?“* František odpovedal: *„Už sa tak stalo.“* Títo dvaja pokorní muži svojím žobráckym odevom a samotným výzorom predniesli celému mestu výrečné kázanie. Z pokory

dal František svojim nasledovníkom meno *„Menší bratia“* a ich predstaveným názov *„služobníci (ministri)“.* Sám seba nazýval *„Františkom“* a tvrdil, že keby Najvyšší preukázal rovnakú milosť zloduchovi, ako preukázal jemu, zloduch by bol lepší ako on.

František sa odieval do lacnej, hrubej látky, spával zvyčajne na holej zemi, často používal ako vankúš kameň alebo kus dreva. Ak bol len trochu zdravý, jedol len nerád varené jedlá a pil výlučne vodu. Za mladších rokov, najmä na začiatku svojho nového života, musel občas zápasiť s telesnými pokušeniami, ale rýchlo ich prekonal. Neraz skočil v zime do studenej vody alebo sa vrhol do tŕnia, aby potlačil telesné túžby. Svoje telo nazýval oslom. Kedykoľvek v ňom pocítil telesné pohnutie, vzal bič a šľahal sa hovoriac: *„Pozri, brat osol, toto si zaslúžiš, tak ťa skrotím. Rúcho, ktoré nosíš, je reholný odev, a nečistému človeku sa ho nepatrí nosiť; bola by to svätokrádež.“*

Bratom František často pripomínal pracovať a varoval ich pred zaháľkou, hovoriac, že ten, kto žije len z práce iných a sám nič nerobí, zasluhuje byť nazývaný komárom, lebo nič dobré nerobí a dobré veci kazí. Avšak hoci sa sám dlho postil, umŕtvoval svoje telo a bratov viedol k neustálej kajúcnosti, neukladal im mimoriadne skutky zapierania a želal si, aby v horlivosti zachovávali miernosť. V regule uviedol, aby sa bratia vyhýbali smútku a mrzutosti, ale ukazovali sa veselí, radujúc sa v Pánovi. Často im kládol na srdce, aby mali neustálu duchovnú radosť, ktorá je ovocím čistoty duše a neprestajnej modlitby.

Boh označil Františka vzácnymi milosťami; mal dar nazerania do hlbokých tajomstiev, dar poznania sŕdc a najtajnejších ľudských myšlienok a dar uzdravovania chorých. Jeho životopisci uvádzajú mnoho príkladov, že modlitbou, požehnaním alebo jednoduchým dotykom zázračne uzdravoval chorých. Kázania tohto svätca, výnimočne obdarovaného Bohom, mali obrovský úspech. Božiu pravdu hlásal jednoducho, prívetivo a odvážne, bez akejkoľvek ľudskej bázne. Nad hriešnikmi horko plakal a jeho vynaliezavá láska dokázala priviesť k pokániu aj mravne najskazenejších ľudí.

František, prirodzene jednoduchý, nežný a dobrotivý, miloval nielen ľudí, ale aj zvieratá a všeobecne všetky stvorenia, ktoré nazýval svojimi bratmi a sestrami. Vo všetkých stvorených bytostiach videl diela toho istého všemohúceho nebeského Otca. Keďže vedel, že majú ten istý pôvod ako on, považoval ich za svojich príbuzných. Odtiaľ pochádza jeho náklonnosť k zvieratám, najmä k tým, v ktorých videl určitý obraz cností alebo povzbudenie symbolom Božieho Baránka, Ježiša Krista. Zo zvierat najviac miloval vtáky. Keď raz v Siene stretol mladého muža nesúceho na trh hrdličky, povedal mu: *„Máš nevinné vtáky, ktoré Sväté písmo prirovnáva k čistým a verným dušiam; prosím ťa, nepredávaj ich ľuďom, ktorí by ich zabili. Daj ich mne.“* Dostal ich darom, ukryl si ich na hrudi, hovoril s nimi ako s rozumnými tvormi a po čase ich vypustil na slobodu. Miloval spevavé vtáky, pretože človeka povzbudzujú k oslave Boha. Škovránky mu svojím šedým perím pripomínali *Menších bratov*; ich spev a let k nebu ho napomínali k velebeniu Božej lásky a túžbe po nebeskej vlasti. Raz, keď v kláštornej záhrade počul spievať slávika, bol nadšený a požiadal brata Leva, aby spieval na striedačku s ním chválu Bohu. Keď sa Lev

ospravedlňoval svojím nevľúdnym hlasom, František sám začal spievať so slávikom, privolal si ho na dlaň, pochválil ho za krásny spev a nakŕmil ho.

Pri meste Siena sa František priblížil k stádu oviec. Okamžite za ním pribehli jahniatka, ovce i barany, zdvíhali hlavy a dôverne sa k nemu túlili. V Porciunkule dostal do daru baránka, ktorý s ním chodil do kostola a ležal na stupňoch oltára Panny Márie, keď sa bratia v chóre modlili hodinky. Inokedy dostal darom zajaca a inokedy králika, ktorí sa k nemu pripútali a hrávali sa s ním v jeho izbičke. Aj cvrček ho zaujal a spôsoboval mu radosť.

Raz, keď vychádzal z Porciunkuly kázať ľudu, videl pri meste Bevagna kŕdeľ vtákov. Pristúpil k nim a začal im kázať: *„Milé vtáčiky, moji bratia, počúvajte Božie slovo. Máte dôvod chváliť svojho Stvoriteľa. Odial vás perím, dal vám krídla na lietanie, poslal vás do čistého vzduchu a stará sa o všetky vaše potreby bez vášho pričinenia.“* Vtáky počúvali, otvárali zobáčiky, dvíhali hlavičky a trepotali krídlami. František prechádzal medzi nimi a až keď im udelil požehnanie, odleteli. Inokedy, keď v dedine Alviano kázal a jeho slová nebolo počuť pre štebotanie lastovičiek, ktoré tam hniezdili, oslovil ich: *„Lastovičky, moje sestry, dlho bolo počuť len vás, teraz však chcem hovoriť aj ja. Počúvajte teda a utíchnite, kým hovorím.“* A lastovičky stíchli. V kraji Greccio František vyhnal vlkov, ktorí trápili tamojšie obyvateľstvo, a v Gubiu skrotil vlka, priviedol ho na námestie a kázal ľudu o dravej zveri, ktorú Boh niekedy posiela na hriešnikov, aby ich naučil krotiť zlé vášne. Potom rozkázal bratovi vlkovi, aby už nikomu neubližoval, pričom sa zaručil, že občania ho budú kŕmiť. Vlk bol takto živený obcou. Takúto moc mal František nad zvieratami. Táto moc mu bola odmenou od Boha za jeho nevinnosť.

Sv. Bonaventúra povedal, že zvieratá boli Františkovi podrobené a poslúchali ho, pretože on sám podroboval svoje telo duchu a ducha Bohu. Pokiaľ bol Adam v stave prvotnej nevinnosti, mal plnú moc nad zvieratami, ktoré ho poslúchali a slúžili mu; keď však hriechom odpadol od Boha, túto moc stratil a príroda sa stala jeho nepriateľom. František, dosiahnuc vysoký stupeň svätosti, sa priblížil prvotnému stavu rajskej nevinnosti našich prarodičov; a Boh sa rozhodol udeliť mu časť tých výsad, ktoré mali ľudia pred hriechom, najmä vládu nad zvieratami. Okrem toho blízkosť zvierat k svätcovi mala ľuďom slúžiť na poučenie, povzbudenie a ako príklad. Františkovo kázanie vtáctvu malo napomínať ľudí, aby ochotne a s radosťou počúvali Božie slovo; skrotený vlk bol príkladom, ako aj najväčší hriešnik môže s Božou milosťou konať pokánie a zmeniť sa k lepšiemu. Takto nežný svätec využíval aj nerozumné tvory, aby privádzal ľudí na správnu cestu a prebúdzal v nich lásku k Bohu.

Máloktorý zakladateľ rádu bol svojimi rehoľnými bratmi počas života aj po smrti tak ctený a milovaný ako František. *Menší bratia* ho milovali s takou nesmiernou vrúcnosťou a mystickým zápalom, že niektorí z nich zašli až za hranice katolíckeho učenia, keď mu vzdávali pocty vyššie, než sú primerané akémukoľvek človeku, akokoľvek svätému. Avšak Františka nemilovali len rehoľní bratia; všetci, ktorí ho poznali, cítili k nemu nežnú náklonnosť pre jeho vzácne dary a pôvabné osobné vlastnosti. Na láskavej tvári tohto svätého žobráka žiaril stály jas, odlesk jeho

nevinnosti a nesmiernej dobrotivosti. Jeho úsudky boli jemné a dôvtipné; vo svojom konaní bol opatrný, zhovievavý a milosrdný, a kde to bolo potrebné, rozhodný a odvážny. Najviac však dojímal jeho vznešený charakter, pokora a holubičia prostota.

Odo dňa, keď František dostal sväté Kristove rany, nemohol pre bolesti a veľkú slabosť chodiť sám. Bratia ho podopierali a vodili, alebo jazdil na oslíkovi. Domnievajúc sa, že Bohu slúžil len nedokonale, bratom hovorieval: *„Začnime slúžiť Pánovi; až doteraz sme robili len biedne pokroky.“* Postupne mu zoslabli oči, až takmer oslepol. Tento stav spôsobili jeho neprestajné slzy. Mal dar slzenia; oplakával svoje domnelé hriechy, hoci jeho duša bola anjelsky čistá; plakal radosťou z hojných milostí, ktoré mu Boh dával; plakal žiaľom nad hriešnikmi; plakal radosťou nad prírodou. Brat Eliáš, generálny vikár rádu, sa snažil zmierniť jeho utrpenie a ponúkal mu lekársku pomoc. František však o lekároch a liekoch nechcel ani počuť a podrobil sa im len z poslušnosti. Bratia ho odniesli do skromnej izbičky pri kláštore sv. Damiána, aby bol blízko Kláry a jej sestier, ktoré mu pripravovali lieky. Zostal tam štyridsať dní, ale bolesti v očiach sa mu zhoršovali. Práve v tomto stave zložil František nádherné piesne, ktoré patria medzi najvýznamnejšie diela cirkevnej poézie. Posvätné nadšenie z neho urobilo básnika lásky k Bohu. Niektoré jeho vzácne chválospevy sa zachovali až do dnešných čias. Hoci niektoré boli upravené neskoršími básnikmi z rádu *Menších bratov* (ako Tomáš de Celano a Jacopone da Todi), ich duch pochádza od neho. Tieto básne sú napísané v talianskom nárečí a patria medzi najstaršie písomné pamiatky talianskej literatúry. Najznámejšou z nich je *„Hymna o slnku“.* František v nej ospevuje všemohúceho, dobrotivého Boha, ktorému jedinému patrí česť, sláva a dobrorečenie, a ktorého meno si nikto z ľudí nezaslúži vyslovovať. Chváli vznešeného brata slnko, ktoré pôsobí deň, je žiarivé a je obrazom Božím. Nasleduje vďaka a chvála za sestru mesiac a hviezdy, za bratov vietor, vzduch a oblaky, za sestru vodu, za brata oheň a za sestru a matku zem. Tento chválospev je oslavou Stvoriteľa za všetko, čo stvoril pre človeka. Slnko je naším bratom, aby nám dávalo denné svetlo; zem je našou matkou, aby nám dávala obživu. A všetky stvorenia sú krásne. Voda, naša sestra, je užitočná, pokorná a čistá; oheň, náš brat, je radostný, mocný a veselý; zem, naša matka, nám dáva nielen plody, ale aj pestrofarebné kvety. Nad všetkým stvorením je však Pán všetkého, ktorý všetko stvoril. K hymne František pridal chválu dobrých ľudí, ktorí z lásky k Bohu odpúšťajú a trpezlivo znášajú protivenstvá, ako aj výstrahu tým, ktorí zomierajú v smrteľnom hriechu. František údajne pridal tento dodatok, aby utíšil spor občanov Assisi s ich biskupom. Poslal bratov do mesta a pridal túto slohu, pričom nariadil, aby ju spievali pred rozdelenými stranami; a naozaj v meste prestala hádka a nastal mier. Na smrteľnej posteli pridal svätec aj chválu na smrť: *„Nech je zvelebený Pán môj, skrze našu sestru smrť, ktorej žiadny človek nemôže uniknúť.“*

Keď Františkove bolesti očí pribúdali, dal ho Eliáš dopraviť do kláštora vo Foligni, kde mu zmena vzduchu skutočne pomohla. Potom bol opäť prevezený do Porciunkuly. Tam František trpel telesnými bolesťami až do jesene roku 1215, kým ho kardinál Hugolin a brat Eliáš nepresvedčili, aby hľadal pomoc u lekárov v Rieti. Tamojší lekári mu však nepomohli a liečba pokračovala v kláštore Fonte Columba. Tam mu podľa vtedajších metód priložili horúce železo na spánky. Lekári mu

poradili, aby sa vyhýbal slzám, inak by úplne oslepol. František to však nedokázal, ale aj napriek tomu sa trochu zotavil. Dal sa voziť po rôznych miestach, no nakoniec jeho choroba opäť pokročila a nohy mu opuchli, čo viedlo k tomu, že ho assiský biskup dopravil do svojho paláca, kde sa oňho staral až do jari 1226. Neskôr ho bratia prepravili do Sieny. Tam mu lekári opäť priložili horúce železo na spánky, ale jeho choroba sa ešte zhoršila. Keď bol v Siene zachvátený chrlením krvi, bratia ho prosili o požehnanie. Požehnal ich a dal im napísať tieto napomenutia: *„Bratia, nezabudnite vždy milovať bratov, ako som ich miloval a milujem ja. Nezabudnite vždy milovať a verne zachovávať chudobu, moju pani a vládkyňu, a nikdy neprestaňte poslúchať biskupov a všetko duchovenstvo a byť im podrobení.“* Medzitým generálny vikár Eliaš presvedčil Františka, že jeho dni sú spočítané, a tak ho dal dopraviť do kláštora v Cellesi, kde sa o neho starali Eliášovi príbuzní. Ale choroba sa zhoršila tak rýchlo, že svätec zatúžil vrátiť sa do svojho rodného mesta. V ústrety mu vyšli zástupy ľudí a biskup ho prijal do svojho domu.

Aj v tejto poslednej chorobe mal František veľkú starostlivosť o svoj rád a tiež o Kláru a jej sestry. S trpezlivosťou znášal bolesti ako Jób, dával bratom spásonosné rady a pokojne a múdro odpovedal na otázky týkajúce sa zachovania rehole. Keď mu lekár oznámil, že smrť je blízko, zaspieval radostne slohu o smrti, svojej sestre. Eliáš poznamenal, že ľudia by mohli tento spev považovať za ľahkovážnosť, ale František mu odpovedal: *„Brat, dovoľ mi radovať sa v Pánovi a ďakovať mu za pokoj, ktorý vládne v mojom svedomí. Som s Bohom milosti a milosrdenstvom jeho tak zjednotený, že môžem svedčiť o radosti, ktorú mi udeľuje. Nemysli si, že mám tak málo odvahy, aby som sa bál smrti.“* Potom zavolal bratov, požehnal každého zvlášť a predpovedal, že jeho stánok bude čoskoro zložený. Nakoniec bol prenesený do kostola Panny Márie s anjelmi v Porciunkule. V sobotu 3. októbra požehnal bratov chlebom, dal každému kúsok na znak bratskej jednote a počas toho im dal rôzne napomenutia, najmä aby nikdy neopúšťali kláštor v Porciunkule a vysoko si ho vážili, pretože Boh na tomto mieste rozžiaril v ich srdciach oheň svojej lásky. Keď bola smrť blízko, nechal sa položiť na holú zem a prial si zomrieť obnažený, aby dokázal, že odchádza z tohto sveta úplne chudobný a nemá nič pozemské. Len z poslušnosti súhlasil s tým, že ho bratia prikryjú chudobným rúchom rádu, a na otázku, kde chce byť pochovaný, odpovedal: *„Na assiskom popravisku.“* Chcel byť podobný Kristovi, ktorý bol ukrižovaný na popravisku Golgote a pochovaný blízko hrobu.

Je pozoruhodné, že aj keď bol František veľmi chorý a trpel veľkými bolesťami, dokázal v poslednej hodine svojho života diktovať bratovi Angelovi svoj dosť obsiahly závet. V ňom dôrazne opakoval svoje zásady o absolútnej chudobe v ráde a zakázal bratom mať akýkoľvek majetok a prijímať akékoľvek kostoly, domy a budovy, ktoré sa pre nich stavajú, ak nezodpovedajú rehoľnej chudobe. V kláštoroch majú bratia prebývať ako hostia, cudzinci a pútnici. Ak niekde nebudú prijatí, nech odídu na iné miesto, kde by s Božím požehnaním mohli kázať pokánie. Kto by zanedbával Božie služby, pokúšal sa meniť rehoľu alebo by odpadol od katolíckej viery, nech je bratmi odovzdaný predstaveným, aby ho dôkladne strážili, kým ho odovzdajú kardinálovi, ochrancovi rádu.

Keď umierajúci svätec vykonal svoje posledné prianie, požiadal bratov Angela a Leva, aby zaspievali jeho hymnu o slnku. Potom zdvihol ruky v podobe kríža a požehnal v mene ukrižovaného Pána Ježiša všetkých bratov, prítomných i neprítomných. Jemne povedal: *„Zbohom, deti, zbohom. Zostávajte vždy v bázni Božej. Prichádza čas skúšky a súženia; blahoslavení, ktorí vytrvajú v dobrom. Ja sa však ponáhľam k Bohu a zverujem vás všetkých jeho milosti.“* Na jeho prosbu mu prečítali pašie Pána z evanjelia podľa sv. Jána. Potom, keď ešte vládal, recitoval žalm 142: *„Hlasite volám k Pánovi“* a keď vyslovil posledné slová: *„Spravodliví čakajú na mňa, až mi odplatíš,“* odišiel do slávy svojho milovaného Spasiteľa večer v sobotu 4. októbra roku 1226 vo veku 45 rokov.

Vážená rímska vdova Jakobína de Settesoli, horlivá nasledovníčka sv. Františka, považovala za veľkú milosť, že jej bolo dovolené obliecť jeho bezduché telo rúchom z Ríma a pripraviť mu slávnostný pohreb. Keď sa po meste rozšírila správa o smrti veľkého svätca, zástupy ľudí sa hrnuli do Porciunkuly, pričom každý chcel vidieť a pobozkať jeho telo a sväté rany Kristove. Rehoľní bratia strávili celú noc s týmito ľuďmi pri jeho telesných ostatkoch, spievajúc žalmy. Bolo tam mnoho úprimného plaču, ale zármutok bratov zmierňovala radosť z oslavy zosnulého otca. Na druhý deň v nedeľu bolo sväté telo nesené významnými občanmi Assisi a *Menšími bratmi* do mesta. Slávnostný sprievod sa zastavil pri kláštore sv. Damiána, kde Klára a jej sestry pobozkali sväté rany na jeho tele. Odtiaľ bolo telo prenesené na pohreb do chrámu sv. Juraja v meste. V tejto svätyni bol František pokrstený, prvýkrát tu kázal a bol tu aj jeho prvý hrob.

Nasledujúceho roku 1227 zomrel pápež Honorius III. a jeho nástupcom sa stal kardinál Hugolin, známy ako pápež Gregor IX., ktorý naďalej plnil úlohu ochrancu *Menších bratov*. Bratia si za generála rádu zvolili Eliáša z Kortóny a pápež ho potvrdil. Keď v roku 1228 cisár Fridrich II. vyvolal v Ríme nepokoje, Gregor IX. odišiel do Spoleta a odtiaľ do Assisi. Tam sa modlil pri hrobe sv. Františka, zverujúc Cirkev kruto utláčanú nepriateľmi, do jeho príhovoru u Boha. Gregor IX. nariadil preskúmať zázraky, ktorými Boh oslávil svätca po jeho smrti. Ešte toho istého roku Gregor IX. zaradil zakladateľa *Menších bratov* medzi svätcov katolíckej Cirkvi. Kanonizácia sa konala veľkolepo 16. júla v chráme sv. Juraja v Assisi samotným pápežom, ktorý počas tejto slávnosti aj kázal. Potom zostúpil do hrobky sv. Františka a pobozkal jeho rakvu. Na väčšiu oslavu tohto svätca nariadil Gregor IX. postaviť nádherný chrám a preniesť do neho jeho ostatky. Na stavbu vybrali bývalé popravisko za bránou mesta Assisi, presne tam, kde si sv. František prial byť pochovaný, čím sa naplnilo jeho prorocké želanie.

Nový chrám staval generál *Menších bratov* Eliáš z príspevkov pápeža, kardinálov, kniežat a celého kresťanského sveta. Už v roku 1230 bola dokončená jeho spodná časť a 25. mája toho roku boli s nevídanou slávou prenesené ostatky sv. Františka z prvého hrobu na toto miesto. Na slávnosť prišlo do Assisi viac než 2000 *Menších bratov* a také množstvo veriacich, že museli táboriť za mestom. Eliáš z Kortóny vybudoval vedľa chrámu rozsiahly kláštor. Chrám sv. Františka v Assisi bol postavený podľa návrhu staviteľa Jakuba z Merana v nádhernom gotickom štýle a neskôr

vyzdobený významnými maliarmi, ako boli Cimabue, Giotto, Gaddi a Memmi. Tento veľkolepý chrám, skladajúci sa z podzemnej hrobky, spodného a horného kostola, sa zachoval až dodnes. V hrobke bolo v roku 1818 na príkaz pápeža Pia VII. pátrané po ostatkoch sv. Františka. Po dlhom kopaní bola odkrytá zamrežovaná kamenná rakva, v ktorej sa našli kosti tohto veľkého svätca. Boh ho vtedy opäť oslávil niekoľkými zázrakmi. Nad hrobkou dal Pius VII. postaviť mramorový pamätník a niekoľko častí z nájdených ostatkov daroval cisárovi Františkovi I. Taktiež kostolík Panny Márie s anjelmi, nachádzajúci sa neďaleko Assisi, bol vďaka obetavosti ctiteľov sv. Františka výrazne zveľadený. V šestnástom storočí ho staviteľ Vignola zahrnul do stavby nového, nádherného chrámu, pod ktorého kupolou tento pamätný kostolík stojí dodnes.

Poučenie:

Na základe videnia, v ktorom zakladateľ *Menších bratov* uzrel ukrižovaného Spasiteľa v podobe serafína a na tele bol označený piatimi svätými ranami, je všeobecne nazývaný Františkom Serafínskym. Boh si ho vyvolil, aby evanjelickou chudobou a pokorou obnovil tvárnosť Cirkvi a poskytol všetkým vrstvám ľudstva hodný vzor kresťanskej dokonalosti.

Arnold z Brescie už v dvanástom storočí hlásal absolútnu chudobu, avšak tomuto mužovi chýbala pokora. Upadol do bludov, keď absolútnu chudobu vydával za povinnosť záväznú pre každého duchovného, pričom tvrdil, že žiadny duchovný s pozemským majetkom nedosiahne spásu. Tento blúznivec, ktorý chcel svojvoľne napravovať Cirkev, sa zaplietol do politického života a skončil ako burič na popravisku. Podobne chudobu kázali aj lyonský kupec Peter Valdus a jeho nasledovníci (Humiliáti, Chudobní z Lyonu, Valdenskí). Pre Valdenských však evanjelická chudoba slúžila len ako zámienka pre nenávisť voči Cirkvi a jej služobníkom. Odmietali poslušnosť cirkevným vrchnostiam a pre nedostatok pravej pokory upadli do výstredných bludov, stávajúc sa hrozbou pre spoločnosť. Peter Valdus sa stal zakladateľom sekty, pretože mu chýbala evanjelická pokora. Na rozdiel od neho bol František svätcom a pravým obnoviteľom Cirkvi, lebo bol úprimne pokorný. Vyvolil si žobrácku chudobu a uložil ju aj svojim učeníkom, avšak tento spôsob života nikdy nepovažoval za jediný dobrý, záslužný či záväzný pre všetkých kresťanov. Život, ktorý si zvolil, bol pre neho dokonalým životom založeným na dôslednom plnení evanjelických rád; bol to život apoštolský. Sv. František však vedel, že k takému životu nie je povolaný každý kresťan.

Skromný a pokorný František sa nikdy nevyhlasoval za reformátora Cirkvi a jej predstavených, ako to robili Arnold z Brescie, Valdenskí a iní. Nikdy sa neodvažoval posudzovať Cirkev svojej doby. Stačilo mu, aby jeho bratia žili ako on, v chudobe, podľa príkladu apoštolov. Vždy zostal vzorne poslušný Cirkvi a poslušnosť vyplývajúca z pravej kresťanskej pokory bola podstatnou črtou jeho rádu. Tento serafínsky žobrák tak vykonal nesmierne veľké dielo a získal si nesmrteľné zásluhy o katolícku Cirkev. Už na konci života sv. Františka bol jeho rád rozšírený po celom kresťanskom svete. *Menší bratia* mali v tom čase kláštory takmer vo všetkých talianskych mestách. V Grécku existovala samostatná rehoľná provincia, a mnohé

kláštory mali v Portugalsku, Španielsku, Francúzsku, Holandsku a Nemecku. Dostať sa im podarilo aj do Škótska, Írska a Poľska. Mnohí bratia vykonávali misie medzi moslimskými Saracénmi v Malej Ázii, Sýrii, Egypte a Maroku. Všade hlásali evanjelium, bojovali proti bludom a neprávostiam, povzbudzovali k cnostiam a sami slúžili ako príklad pokory, chudoby a kajúcnosti. V roku 1264 mal rád sv. Františka v 33 provinciách vyše 8000 kláštorov a 200.000 členov. V tom čase už boli *Menší bratia* aj v Čechách. Tam ich priviedla blahoslavená Přemyslovna Anežka, ktorá sama prijala skromné rehoľné rúcho sv. Kláry a založila v Prahe *„české Assisi“* – dva kláštory sv. Františka, mužský aj ženský. Okrem toho mali *Menší bratia* v Čechách už vtedy kláštory v Prahe pri sv. Jakubovi, v Kadani, Hradci Králové, Litoměřiciach, Moste a Stříbre, pričom neskôr si zriadili ďalšie rehoľné domy aj v iných mestách.

Časom sa rád *Menších bratov* sv. Františka (Minoriti) rozdelil na vetvy miernych Konventuálov (vlastne tzv. Minoritov) a prísnych Observantov (Bosákov, Františkánov). V šestnástom storočí vznikla z prísnejšieho smeru tohto rádu nová vetva bratov Kapucínov. Veľmi požehnane pôsobil aj *Tretí rád* sv. Františka, do ktorého vstupovali najmä osoby z panovníckych rodov. Tercianmi boli napríklad sv. Ľudovít, kráľ Francúzsky, Béla IV., kráľ Uhorský, Karol II., kráľ Sicílsky, Amadeus VII., vojvoda Savojský a ďalší. Z panovníčok nosili rúcho terciárok sv. Alžbeta Durínska, sv. Izabela Portugalská, Sancia, kráľovná Sicílska, štvrtá manželka cisára a kráľa Karola IV., Eliška Štetínska a ďalšie. Medzi slávnych umelcov a učencov, ktorí patrili do *Tretieho rádu*, patrili Rafael, Michelangelo, Petrarca, Dante, Tasso, Kopernik, Kolumbus a iní. Horlivým šíriteľom *Tretieho rádu* sv. Františka bol pápež Lev XIII., ktorý si od mladosti vrúcne ctil tohto svätca. Často navštevoval posvätnú horu Alverno, sám sa stal terciárom a aj po povýšení na trón sv. Petra si ponechal úrad protektora celého rádu.

Pri príležitosti sedemstého výročia narodenia sv. Františka vydal pápež Lev XIII. v roku 1882 okružný list, v ktorom poukázal na to, ako sa v trinástom storočí, keď vo svete hasla pravá láska k Bohu a k blížnym, a ľuďom chýbala cnosť sebaobetovania a trpezlivosti v utrpení, podarilo tomuto svätcovi pohnúť množstvo veriacich k cnostnému životu a nasledovaniu Krista. Na tento účel založil najmä svoj *Tretí rád*, aby ľudia oboch pohlaví a rôzneho povolania našli cestu ku kresťanskej dokonalosti.

Svätý Otec vníma pomery našej doby ako podobné časom sv. Františka. Mnohí ľudia nepoznajú povinnosti kresťanského života, iní ich zanedbávajú. Hoci sa veľa hovorí o bratstve, len málo sa koná bratsky, pretože mnohí ľudia milujú len seba a málo milujú blížneho. Šíritelia bludných náuk odporujú cirkevnej i svetskej moci a podkopávajú základy poriadku a spoločenského blaha. Lev XIII. preto vyzýva veriacich, aby sa v hojnom počte pridávali k *Tretiemu rádu* sv. Františka. Tam nájdu mnohé príležitosti a prostriedky na dosiahnutie kresťanskej spravodlivosti. Tento rád umožňuje najľahšie uhladiť protiklady medzi chudobnými a bohatými podľa zásad evanjelia, ako aj zmierniť nepokoje a búrky, ktoré z týchto protikladov vznikajú a otriasajú spoločnosťou.

Dňa 4. októbra sa slávi pamiatka významných učeníkov a nasledovníkov sv. Františka v jeho ráde: svätcov Bernarda Quintavalského, Junipera a Rogera; v Korinte sv. Kripsa a Káju, učeníkov sv. Pavla apoštola; v Egypte sv. bratov Marka a Marciána i ich spolumučeníkov; v Aténach sv. Hierothea, učeníka sv. Pavla apoštola; sv. Petronia, biskupa Boloňského v Taliansku († 350); v Paríži sv. Aury (Zlatej), panny a opátky († 666), z ktorej ostatkov dostal a daroval dve časti Karol IV. pre veľkolepý chrám v Prahe; sv. Tyrsa, Sekunda, Bonifáca a ich spolumučeníkov z Thébskej légie a ďalších.

5. OKTÓBER

Sv. Placid, opát a jeho spolumučeníci (6. stor.)

Podľa dôveryhodného svedectva sv. Gregora Veľkého bol Placid synom váženého rímskeho mešťana Tertulla a narodil sa okolo roku 515. V tom čase sa rozšírila povesť o svätom pustovníkovi Benediktovi, ktorý v divokej pustatine pri Subiacu zhromaždil veľký počet mníchov a bol im výnimočným učiteľom a vodcom na ceste ku kresťanskej dokonalosti. Z blízka aj ďaleka k nemu prichádzali mladíci i muži všetkých spoločenských vrstiev s prosbou, aby ich prijal za svojich žiakov. Benedikt im ochotne vyhovoval a usádzal ich v lesoch neďaleko pustovne *„v jaskyniach a chatrčiach.“* Do tejto pustatiny prichádzali nielen chudobní pastieri, roľníci a remeselníci, ale aj urodzení, slávni a bohatí muži – šľachtici, umelci, duchovní aj mešťania. Niektorí z nich privádzali svojich synov, aby ich Benedikt vychovával a pripravoval na mníšsky stav. Na tento účel sa pred oltárom slávnostne obetovali Bohu (odtiaľ názov *„Obláti“* – Obetovaní) a podľa svojho spoločenského postavenia zložili primeraný dar na podporu tejto pustovníckej komunity.

Aj Tertullus priviedol z Ríma svojho sedemročného synčeka Placida Benediktovi, aby ho vychoval. Svätý opát ho prijal do svojho zboru žiakov. Mladý Placid pod otcovskou starostlivosťou sv. Benedikta napredoval vo vzdelaní, nábožnosti aj v iných bohumilých cnostiach. Pokojná atmosféra pustatiny, horlivé modlitby, rozjímanie o Božích veciach a mlčanlivý život mníchov mocne zapôsobili na jeho dušu. Prebúdzali v ňom posvätné myšlienky, city a túžby, ktoré mu prinášali vnútorný pokoj. Ochotne a s radosťou vykonával všetky služby a práce, ktoré mu Benedikt zveril.

Títo mladíci, zväčša urodzeného pôvodu, sa ešte pred prijatím do mníšskej komunity, ktorá bola založená na zásadách rovnosti a bratstva v kresťanskom duchu, učili, že manuálna práca, kedysi pohŕdaná, nie je nijakou hanbou. Naopak, zušľachťuje človeka a dáva mu hodnotu pred Bohom. Raz Benedikt poslal Placida s džbánom po

vodu do jazierka pri Subiacu. Poslušný chlapec bežal splniť príkaz, ale keď ponoril džbán do vody, vykĺzol mu z rúk. Pokúsil sa ho zachytiť, no sám spadol do jazierka. Benedikt, ktorý ho videl z okna pustovne, rýchlo zavolal svojho žiaka Maura, aby mu išiel na pomoc. Maurus skočil do vody a zachránil topiaceho sa Placida. Placid tento zázrak pripísal príhovoru sv. Benedikta, lebo sa mu zdalo, že vo vode vidí jeho rúcho.

Placid prilipol k Benediktovi synovskou láskou. Ako jeho obľúbený žiak ho sprevádzal na cestách a stal sa horlivým nasledovníkom jeho cností. Keď sv. Benedikt opustil Subiaco, aby unikol úkladom nehodného kňaza Florencia, Placid ho spolu s ďalšími vernými bratmi sprevádzal na horu Monte Cassino. Tu Benedikt zničil posledné stopy pohanského modlárstva v Taliansku – zbúral Apollónov chrám, vypálil háj zasvätený Venuši a postavil kresťanský chrám s kláštorom. Kláštor na Monte Cassine sa čoskoro stal kolískou a materským kláštorom benediktínskeho rádu.

Jedným z dobrodincov diela sv. Benedikta bol Placidov otec Tertullus. V roku 532 navštívil Monte Cassino, aby videl svojho syna. Prekvapila ho jeho nábožnosť, skromnosť a pokojná povaha. Keď videl, aký je medzi mníchmi šťastný, daroval Benediktovi horu Monte Cassino s okolitými pozemkami a niekoľko ďalších majetkov na Sicílii. Sv. Benedikt prijal tento štedrý dar na podporu svojho rádu, ale zo sicílskych majetkov nemal žiadny úžitok, pretože ich drancovali nepokojní susedia. Aby tomu zabránil, okolo roku 532 poslal Placida na Sicíliu, dúfajúc, že sa mu podarí ochrániť práva rádu a zachrániť darované pozemky pred neoprávnenými útokmi. Placid mal vtedy iba asi dvadsať rokov, ale jeho povaha a cnosti poskytovali záruku, že svoju úlohu zvládne. S požehnaním svätého opáta opustil Monte Cassino a vydal sa na cestu v sprievode mníchov Gordiana a Donata. Prvý deň dorazili do Capuy, kde ich priateľ sv. Benedikta, biskup German, láskavo prijal. V Regiu nastúpili na loď a odtiaľ sa preplavili do Messiny na Sicílii. Placid tam vykonal svoje poslanie nad očakávania ľahko a rýchlo. Ľud, keď spoznal jeho nábožnosť a dobrotu srdca, prilipol k nemu, a spory o majetky kláštora Monte Cassino sa jeho múdrym konaním čoskoro vyriešili. Na otcovskom pozemku neďaleko Messiny si vybral vhodné miesto na založenie kláštora. Počas štyroch rokov dokončil stavbu reholnej budovy aj chrámu zasväteného sv. Jánovi Krstiteľovi. Bol to prvý kláštor rádu sv. Benedikta mimo územia vtedajšieho Talianska, a onedlho tam žilo tridsať mníchov. Prvým opátom bol mladý Placid ustanovený sv. Benediktom, a čoskoro sa po celom ostrove aj za morskú úžinu do Talianska rozšírila sláva o tejto novej mníšskej komunite.

Placid viedol podriadených bratov podľa vzoru sv. Benedikta s otcovskou múdrosťou a horlivou láskou, starostlivo dohliadajúc, aby sa v ničom neodchyľovali od reholnej disciplíny zavedenej na Monte Cassine. Sám kráčal v šľapajach sv. Benedikta, bol verný nasledovník Ježiša Krista a jeho apoštolov. Najväčšou radosťou pre neho boli modlitby a zbožné rozjímania, ktorým venoval najmä nočný čas, spával len veľmi málo, a to v sede. Víno nikdy nepil a kajúce žinené rúcho nosil neustále. Počas štyridsaťdenného pôstu jedával trochu chleba len v nedeľu, utorok a štvrtok. V reči bol opatrný a zdržanlivý; ohováranie a neoprávnené posudzovanie blížnych nikomu netoleroval, ku všetkým sa správal láskavo a prívetivo. Nikdy ho nikto nevidel

nahnevaného. Chudobným pomáhal, ako mohol. Nikdy nezaháľal, usiloval sa každú chvíľu využiť na Božiu oslavu a k duchovnému blahu svojmu i svojich blížnych.

Medzitým Placidovi súrodenci – Eutychius a Viktorin so sestrou Flaviou – zostávali v Taliansku. Neodolali však túžbe po bratovi, a tak sa vybrali na cestu za ním. Dorazili do Messiny a ich radosť bola veľká, keď sa s ním stretli a spoznali jeho krásne cnosti aj vzornú reholnú disciplínu, ktorú vo svojom kláštore udržiaval. Rozhodli sa, že u neho istý čas zostanú, aby sa od neho zdokonaľovali jeho slovami aj príkladom. Táto radosť však netrvala dlho. Jednej noci, keď mnísi v chráme spievali žalmy, kláštor prepadli námorní lupiči, pravdepodobne pohanskí Mauri z Afriky. Vrhli sa na opáta Placida, jeho bratov a sestru i ostatných mníchov, zviazali a odviedli ich k svojmu vodcovi. Ten im kruto prikázal, aby sa zriekli kresťanskej viery. Keď to odmietli, dal ich všetkých ukrutne mučiť a nakoniec ich popravil mečom. Z tridsiatich mníchov sa podarilo uniknúť jedine Gordianovi. Z umučených mníchov sa zvlášť uvádzajú Donát, Firmát a Faustus. Boli to prví mučeníci rádu sv. Benedikta. Ich smrť sa kladie do roku 539.

Neskôr bol kláštor sv. Placida obnovený a poskytol Cirkvi mnohých verných služobníkov. Počas vlády moslimských Saracénov na Sicílii bol hrob sv. Placida a jeho spolumučeníkov zabudnutý a odkryli ho až v roku 1588. Pápež Sixtus V. vtedy schválil úctu, ktorú ľud na Sicílii a v Taliansku od nepamäti vzdával sv. Placidovi a jeho druhom.

Sv. Placid býva zobrazovaný v reholnom rúchu s kotvou pri nohách a rukou zdvihnutou k ústam. Podľa tradície mu lupiči vytrhli jazyk a dolámali kosti. Ako svojho patróna ho uctievajú aj sicílski námorníci.

Poučenie:

Sv. Placid podľa vzoru apoštola Pána využíval každú chvíľu na dobré skutky, na oslavu Božiu a na duchovný prospech seba i blížnych. Sv. Bernard hovorí: *„Nič nie je vzácnejšie ako čas, ale, žiaľ, nič nie je viac zneužívané ako čas. A predsa v krátkom čase môžeme dosiahnuť odpustenie hriechov a večnú spásu.“* Čas je rýchly a keď raz uplynie, už sa nevráti; čo sme časom stratili, je nenávratne stratené naveky. *„Naše dni na zemi sú ako tieň a niet v nich stálosti,“* hovorí Sväté Písmo (1 Krn 29, 15), a žalmista sa sťažuje: *„Naše roky plynú ako vzdych. Vek nášho žitia je sedemdesiat rokov a ak sme pri sile, osemdesiat a čo je nad to, je námaha a trápenie.“* (Ž 90, 9-10).

Krátkemu pozemskému životu pripadla veľká úloha. Boh nás poslal na tento svet, aby sme ako úrodné stromy prinášali dobré ovocie; aby sme ako dobrí robotníci obrábali jeho vinicu. Každý z nás je povolaný, aby podľa talentov, ktoré mu boli zverené, v stave a za okolností, v ktorých žije, vykonal čo najviac dobra na česť a slávu Božiu, ako aj pre večné i časné blaho svoje a svojich blížnych. Boh chce, aby sme sa neustále rozvíjali v kresťanskej spravodlivosti, posväcovali svoju dušu a dobrými skutkami si zhromažďovali poklady zásluh pre večnosť. To všetko však musíme vykonať v krátkom čase pozemského života; tu je čas sejby a vo večnosti

príde čas žatvy. Kto tu rozsieva do tela, z tela bude žať porušenie; kto však rozsieva do ducha, z ducha bude žať život večný. Aké nerozumné je teda mrhať drahocenným, nenahraditeľným časom a tráviť ho záhaľkou, márnosťami alebo dokonca v službe diabla a v neprávostiach! Nikto nech sa nespolieha na neistú budúcnosť v domnienke, že bude mať ešte dosť času, aby myslel na večnosť. Tomáš Kempenský píše: *„Blázon, koľkokrát si počul, že niekto padol mečom, iný sa utopil, ďalší spadol z hory a zlomil si väz, jeden sa zadusil pri jedle, iného zavraždili; a tak koniec všetkých je smrť a ľudský život uplynie ako tieň.“*

Máme teda dôvod ľutovať, že sme dosiaľ zle využívali drahocenný čas a nezhodnotili sme ho na svoju spásu. Urobme si pevné predsavzatie, že aspoň v budúcnosti nepremárnime ani jediný deň a že s Božou milosťou sa pričiníme, aby sme každú hodinu, každú chvíľu využili na niečo užitočné pre svoju spásu. Využívajme čas (Ef 5,16), aby sme si získali blaženú večnosť.

Dňa 5. októbra si tiež pripomíname sv. Traseáša, biskupa a mučeníka z Malej Ázie; sv. Charitínu, pannu a mučenicu z pontského mesta Amisos za čias cisára Diokleciána; sv. Marcellína, biskupa z Ravenny v Taliansku († 346); sv. Gallu, rímsku vdovu; sv. Apolinára, biskupa z Valence vo Francúzsku († 520).

V ten istý deň si uctievame aj sv. Palmácia a jedenástich spolumučeníkov, významných občanov z Trevíru, ktorí boli za kresťanskú vieru počas vlády cisárov Diokleciána a Maximiána usmrtení cisárskym námestníkom Rikciovarom v Trevíre. Cisár a kráľ Karol IV. získal od trevírskeho arcibiskupa Boemunda v roku 1356 väčšinu ostatkov sv. Palmácia a časť z nich daroval chrámu v Prahe a časť do nového kostola pod hradom Karlštejn, ktorý vybudoval na počesť tohto mučeníka.

6. OKTÓBER

Sv. Bruno, zakladateľ kartuziánskeho rádu (11. stor.)

Medzi najprísnejšie mníšske rády patrí kartuziánsky rád, ktorý v 11. storočí založil svätý Bruno. Bruno, syn šľachtických rodičov, sa narodil okolo roku 1035 v Kolíne nad Rýnom. Už od detstva prejavoval mimoriadne vážnu myseľ, výnimočné duševné schopnosti, rýchle chápanie, výbornú pamäť a bystrý úsudok. Bohabojní rodičia ho vychovávali múdro a starostlivo. Základy vzdelania získal vo svojom rodisku na známej škole pri kolegiálnom chráme sv. Kuniberta, kde vynikal nad všetkých spolužiakov svojou usilovnosťou a bezúhonnými mravmi.

Podľa zvyklostí tej doby dostal už v detskom veku kanonické benefícium pri kolínskej katedrále. Keď mal štrnásť rokov, otec ho poslal na ďalšie štúdiá na vychýrenú školu v Remeši, ktorú spravovali kňazi tamojšej katedrály. Aj v Remeši dosahoval Bruno vynikajúce výsledky v učení, takže jeho učiteľ, opát Baldrik, ho nazval *„zrkadlom latinských škôl“.* Filozofické štúdiá pravdepodobne absolvoval v Tours u vtedajšieho učenca Berengara, neskôr však neslávne známeho. Miesto, kde študoval teológiu – či už v Kolíne alebo v Remeši – nie je isté, avšak vieme, že sa čoskoro stal učiteľom poetiky a rétoriky v Remeši a v roku 1060 aj kanonikom tamojšej katedrály.

Keď predstavený remešskej školy Heriman odstúpil, aby sa venoval výlučne službe Bohu, arcibiskup Gervasius vymenoval Bruna za jeho nástupcu. Táto pozícia zahŕňala dohľad nad všetkými školami v arcidiecéze. Učený Bruno spravoval remešskú školu, ako aj ostatné jemu podriadené školy, s veľkým úspechom. Usiloval sa vzdelávať mládež nielen dôkladnými vedomosťami, ale aj zušľachťovať ju kresťanskými cnosťami, pričom bol pre študentov vzorom svojím príkladným životom. Vďaka Božiemu požehnaniu vychoval v Remeši mnoho úspešných žiakov, ktorí svojim významom preslávili jeho meno po celej kresťanskej Európe. Bruno bol považovaný za svetlo Cirkvi, učiteľa učiteľov a vzor múdrosti. Medzi jeho žiakmi boli napríklad kardinál biskup Otto, neskorší pápež Urban II., kardinál arcibiskup Rangerius a biskup Robert z Burgundska.

Po smrti arcibiskupa Gervasia v roku 1069 sa však na remešský arcibiskupský stolec nečestne dostal sveták Manasses. Spočiatku bol obozretný a získal si dôveru mnohých schopných mužov, vrátane Bruna, ktorého ustanovil za kancelára. Čoskoro však odhalil svoju pravú tvár: predával cirkevné úrady, odcudzoval chrámové poklady, uchvacoval majetky a žil svetským, rozmarným životom. Keď Bruno spolu s ďalšími kanonikmi neúspešne napomenul arcibiskupa, aby sa polepšil, v roku 1077 opustil Remeš a uchýlil sa na statok svojho priateľa v Champagne.

V tom čase sa v Clermonte zdržiaval pápežský vyslanec. Bruno a jeho spoločníci mu predložili žalobu na Manassesa, ktorý bol následne predvolaný na cirkevný súd. Keď sa však nedostavil, bol zbavený úradu. Na tomto zhromaždení spoznal pápežský vyslanec kanonika Bruna, a keď bol uchvátený jeho učenosťou, rozvahou a zbožnosťou, nazval ho v liste pápežovi Gregorovi VII. najvýznamnejším učiteľom remešskej cirkvi. Zároveň ho odporučil ako najlepšieho poradcu a mocnú oporu pre cirkevné záležitosti vo Francúzsku. Oportunistický Manasses však dokázal rôznymi intrigami v Ríme dosiahnuť odklad spravodlivého rozsudku, ktorý bol proti nemu vynesený, a nešľachetne sa mstil všetkým, ktorí na neho podali žalobu, vrátane kancelára Bruna. Manasses im odňal cirkevné úrady, zabavil majetok a nechal zbúrať ich príbytky, čím vyvolal veľké pohoršenie. Toto ohavné vyčíňanie skazeného Manassesa v Brunovi prehĺbilo odpor k svetu a podnietilo v ňom myšlienku, ktorú už dlho nosil v srdci: opustiť svet, jeho radosti, starosti a snahy, a venovať svoj život pokore, chudobe a kajúcnosti v samote.

Bruno nemal takú tvrdosť, aby zostal pokojný, keď videl, ako cirkevná disciplína žalostne upadá vinou tých, ktorí mali byť pre veriacich vzorom svätých cností. Jeho

svedomie sa búrilo, keď pozoroval, ako sa zhora šíri pýcha, ctižiadostivosť, lenivosť, hádavosť, márnotratnosť a zrada.

Po vyhnaní nehodného Manassesa v roku 1081 Bruno znovu prijal kancelársky úrad a správu remeselských škôl. Duchovenstvo aj veriaci mu prejavovali veľkú úctu a priali si, aby bol povýšený na uvoľnený arcibiskupský stolec. Túto myšlienku podporoval aj pápežský vyslanec, no chamtivý kráľ Filip I. tieto snahy prekazil. Bruno sa preto zriekol všetkého, čo ho viazalo k svetu, a spolu so šiestimi spoločníkmi opustil Remeš, aby sa uchýlil do pustatiny v Saisse-Fontaines v biskupstve Langres. Medzi jeho spoločníkmi boli dvaja kanonici-nevysvätení a jeden kňaz. Istý čas žili na tejto pustatine, kde si postavili malý kostolík. Keď im však toto miesto už nepostačovalo, odišli v roku 1084 na radu opáta z Molesmes, Roberta, ku grenobelskému biskupovi Hugonovi. Tento svätý biskup mal práve v tom čase sen, v ktorom videl sedem jasných hviezd vychádzať nad divokou pustatinou Chartreuse. Tento sen vnímal ako Božie znamenie, aby sa ujal Bruna a jeho spoločníkov a uviedol ich do spomínanej pustatiny.

V juhovýchodnom Francúzsku, v kraji Isère, sa nachádza štyri hodiny cesty na sever od mesta Grenoble, blízko večných snehov, nehostinná krajina s hlbokými lesmi nazývaná Chartreuse. Toto divoké zákutie je rozryté údoliami, ktoré sú prístupné len z južnej strany a obklopené strmými skalami. Práve sem, na toto pusté miesto, kde ľudská noha len zriedka vkročila, priviedol Bruno svojich spoločníkov. Biskup Hugon im poskytol priľahlé lesy na užívanie. Neskôr im ďalšie lesy daroval opát z Chaise-Dieu.

Táto pustatina Chartreuse sa stala kolískou slávneho kartuziánskeho rádu. S pomocou biskupa Hugona postavil Bruno na pustatine kostolík na návrší a okolo neho rozptýlené chyže, v ktorých spočiatku žili jeho spoločníci po dvoch, podľa vzoru starých egyptských pustovníkov. Neskôr mal každý mních svoju vlastnú chyžu. Prvým priorom tejto novej pustovníckej komunity sa stal zakladateľ, Bruno.

Mnísi kartuziánskeho rádu sa riadili regulami svätého Benedikta, ktoré Bruno časom upravil a sprísnil. Ich život bol mimoriadne prísny. Zachovávali neustálu mlčanlivosť, nehovorili medzi sebou inak než posunkami, takže v ich osade vládlo ticho ako v hrobe. O polnoci sa schádzali vo svätyni na ranné chvály, popoludní sa modlili vešpery a každé ráno sa zúčastňovali na svätej omši. Vo zvyšnom čase sa venovali striedavo modlitbe, duchovnému rozjímaniu, ručnej práci a prepisovaniu kníh starých učencov a cirkevných autorov, čím si zarábali na svoje skromné životné potreby. Na spoločný obed v kláštornej jedálni sa schádzali len v deň kapitulnej schôdze a v deň pohrebu spolubrata. Inak si jedlo pripravoval každý sám a brat kuchár im dodával potrebné potraviny. Tých však nebolo potrebné veľa, keďže jedli väčšinou len raz denne; mäso, maslo, olej ani iné tuky nekonzumovali, a to ani v chorobe. Počas týždňa tri dni jedávali len tvrdý chlieb a pili vodu, dva dni vajcia a syr, a len dva dni varené strukoviny a iné byliny. Veľký pôst trval od sviatku Povýšenia sv. Kríža (14. septembra) až do Veľkej noci a počas tohto obdobia jedli iba raz denne. Týmto prísnym pôstom sa kartuziánski mnísi na začiatku podrobovali viac z nutnosti, pretože neúrodná pustatina im neposkytovala dostatok potravy. Jednak si

mohli zakúpiť len to najpotrebnejšie, jednak bývalo najmä počas dlhej zimy často nemožné dopraviť potraviny po neprístupných cestách. Čo sa takto spočiatku dialo v Kartúze z nevyhnutnosti, to sa časom stalo zákonitým zvykom a do mníšskych pravidiel tohto rádu bol zaradený prísny pôst.

Prísne sebazapieranie prejavovali kartuziánski bratia aj svojím odevom – nosili spodné rúcho z pichľavej žinenej látky. Ich vrchný odev so škapuliarom a kapucňou bol z hrubého bieleho súkna; namiesto opasku nosili kožený remienok. Na územie tejto pustovníckej osady nesmeli vkročiť žiadne ženy. Život mníchov v Kartúze bol nesmierne odriekavý, no napriek tomu sa ich počet takmer každým dňom zväčšoval; zo všetkých strán prichádzali nábožní mladíci aj muži, ktorí sa k nim pridávali. Prísne sebazapieranie kartuziánov pôsobilo mocne aj na zatvrdilých hriešnikov a povzbudzovalo ľahostajných k väčšej horlivosti pri plnení Božích zákonov. Mnohí kajúcnici, ktorí sa zmierili s Bohom, si obľúbili pustovnícky život v Kartúzskej pustatine a zotrvali v ňom až do smrti. Takto mohol Bruno za krátky čas na svojej pustatine dokončiť všetky potrebné stavby a dať mníchom pevné pravidlá.

Grenobelský biskup Hugon, Brunov podporovateľ, sa často uchyľoval do Kartúzy, keď mal voľnú chvíľu. Bol by tam rád zostal natrvalo, keby ho k jeho úradu neviazali biskupské povinnosti. Nie raz zotrvával na modlitbách a v rozjímaní na tejto pustatine, až ho Bruno napomenul, aby si spomenul na svoje povinnosti a vrátil sa do Grenoblu. Nemohol žiť úplne podľa spôsobu života kartuziánov, no snažil sa čo najviac dodržiavať ich pravidlá aj mimo kláštora. Postil sa, vyhýbal sa zbytočným stykom so svetom a ukladal si rôzne skutky pokánia.

Bruno dával svojim mníchom jasný príklad najkrajších rehoľných cností. Ako prvý medzi nimi sa považoval za posledného. Bol im láskavým otcom aj ochotným služobníkom a rozvážne ich spravoval. Dbal, aby medzi nimi vládla spokojnosť, aby sa nikto nepreťažoval a tak neoslabol, ale aby sa ani nikto neoddával nečinnosti. Učil ich znášať s radosťou a ochotou sladké Kristovo jarmo, ktoré dobrovoľne prijali.

Medzitým v roku 1088 nastúpil na Petrov stolec pápež Urban II., niekdajší Brunov žiak na školách v Remeši. S vďačnosťou si spomenul na svojho výnimočného učiteľa a v roku 1089 ho povolal k sebe, aby mu bol radcom a pomocníkom v jeho ťažkej službe. Brunovi bolo ťažké opustiť milovanú pustatinu Kartúzu, a keď mnísi horko plakali pri predstave, že o neho prídu, povedal im*: „Je mojou povinnosťou odísť, pretože ma volá námestník Krista; a čo by mi prospelo všetko odriekanie, keby som ho neposlúchol?“* Dodával im slová útechy, že ak to bude Božia vôľa, opäť sa vráti. Keď bratia namietali, že bez starostlivého otca nezvládnu prísny život v divokej pustatine, ustanovil im vzorného mnícha Landuina za priora a zabezpečil im právne vlastníctvo Kartúzskej pustatiny so všetkými budovami a lesmi, pričom ju zveril pod ochranu a správu susedného opátstva.

Po rozlúčke s Kartúzou sa Bruno v sprievode niekoľkých mníchov vydal na cestu do Ríma. Pápež Urban II. ho prijal s úctou a poskytol mu prístrešie vo svojom paláci, aby ho mohol mať neustále pri sebe. Ostatní mnísi pobývali tiež u pápeža, ktorý prijal opatrenia, aby im, pokiaľ je to možné, bolo vyhovené a umožnil im dodržiavať

reholné zvyky aj mimo kláštora. No mníchom sa čoskoro začalo cnieť po tichej Kartúze; zistili, že v hlučnom meste nemôžu žiť tak zbožne, ako boli zvyknutí, a najmä že nemôžu zachovať úplné mlčanie a vyhýbať sa rôznym rozptýleniam, ktorými ich okolie neustále rušilo. Preto si vyžiadali od pápeža povolenie a vrátili sa do svojich pustovní v Kartúze. Bruno by bol najradšej išiel s nimi, pretože aj jemu sa pobyt na hlučnom pápežskom dvore stal neznesiteľným bremenom. No pápež sa zdráhal pustiť svojho vynikajúceho učiteľa a radcu, a aby ho udržal pri sebe, ponúkol mu biskupstvo v Reggiu v Kalábrii. Bruno pokorne odmietol túto hodnosť s tým, že on sám sa bude musieť pred Bohom zodpovedať za seba a nemôže na seba prijať obrovskú zodpovednosť, ktorá je spojená s biskupským úradom. Nakoniec začal opäť prosiť o prepustenie, až pápež, vidiac, že sa tomu nedá vyhnúť, mu dovolil odísť.

V tom čase sa pápežská Stolica nachádzala vo veľkých ťažkostiach. Proti legitímnemu pápežovi Urbanovi II. (1088–1099) sa postavil protipápež Klement III., chránenec cisára Henricha IV. Cisár už tretíkrát vojensky vpadol do Talianska a jeho stúpenci podnecovali ľud proti Urbanovi II., ktorý bol na jeseň roku 1090 donútený utiecť z Ríma do Kampánie. Bruno sa vydal za ním, hľadajúc v južnom Taliansku vhodné miesto, kde by mohol žiť osamotene podľa svojho zvyku. V Kampánii sa dozvedel, že v susednej lesnatej Kalábrii je mnoho odľahlých pustatín, z ktorých niektoré by sa hodili na založenie pustovníckej osady. Na tento účel získal povolenie od grófa Rogera Sicílskeho a našiel si miesto na jeho území, v biskupstve Squillace, nehostinnú pustatinu zvanú La Torre, na ktorej sa usadil so svojimi niekoľkými spoločníkmi, ktorí si tento spôsob života obľúbili a pridali sa k nemu.

Vypráva sa, že Roger nadobudol veľkú úctu k Brunovi, keď sa s ním stretol na hone v lese a spoznal jeho hlboké vedomosti a vzácne cnosti. Ešte viac si ho obľúbil počas vojenského ťaženia proti Lombardom, ktorí držali jeho príbuzného, grófa Richarda z Aversy, v zajatí v meste Kapua. Roger zhromaždil vojsko a postavil sa pred mesto, plánujúc ho obliehať. Medzitým jeden z jeho dôstojníkov, akýsi Sergius, sa dal podplatiť nepriateľmi a sľúbil zradiť Rogera. V tú noc, keď mala byť zrada vykonaná, sa Rogerovi vo sne zdalo, že vidí pustovníka Bruna, ktorý stojí pred ním v chatrnom rúchu a plače. Na otázku, prečo plače, odpovedal: *„Plačem nad životom toľkých kresťanov, a zvlášť nad tvojim životom. Vstaň a chop sa rýchlo zbrane; možno ti Boh pomôže zachrániť tvoj život aj život tvojich vojakov.“* Roger vstal, zvolal veliteľov a prikázal, aby sa vojaci pripravili a sformovali. Keď to videli Sergius a jeho spoločníci, domnievali sa, že ich zradný úmysel bol odhalený, a tak ušli, ale keď sa prezradili, boli dohonení, zajatí a zabití. Roger pripisoval túto svoju záchranu i svojich vojakov modlitbám pustovníka Bruna a preukázal mu svoju vďačnosť. Venoval mu pustatinu La Torre s okolitými lesmi, zabezpečil im vhodné príjmy na skromné potreby jeho mníchov a postavil im chrám *„Panny Márie na pustatine“* (Maria de Eremo) spolu s kláštornou budovou a pustovníckymi chyžami. Táto nová mníšska osada bola zriadená úplne podľa vzoru Kartúzy v Grenoble a Bruno v nej čoskoro zhromaždil množstvo horlivých bratov. Neskôr neďaleko La Torre založil ďalší reholný ústav nazývaný *„Štefan v lese“* (Stefano de Nemore), ktorý mal miernejšiu disciplínu a slúžil pre mužov, ktorí si priali žiť v kajúcnosti pod jeho vedením, ale nemali dostatok sily na striktné dodržiavanie prísnych pravidiel, ako to bolo v Kartúze.

Bruno však aj naďalej udržiaval kontakt s mníchmi z grenobelskej Kartúzy. Tí ho uznávali ako svojho otca a nezabúdajúc na neho, poslali k nemu priora Landuina, aby sa poradili, ako majú pokračovať, aby ich bohumilá spoločnosť rástla a prospievala. A Bruno poslal cez Landuina list na poučenie, potešenie a povzbudenie k vytrvalosti na strmej ceste vedúcej k úzkej bráne večného života.

Bruno, ktorý sa zriekol sveta a žil v prísnom odriekaní so svojimi mníchmi na pustatine La Torre, nebol uzavretý ani pochmúrny samotár, ale zostával vnímavý na duchovné dianie svojej doby. Aj v samote sa venoval svojim obľúbeným štúdiám a písaniu, udržiaval korešpondenciu s najvýznamnejšími súčasníkmi, osobne sa zúčastňoval na cirkevných synodách v južnom Taliansku a prispieval k náprave cirkevných pomerov v Kalábrii a na Sicílii, kde v tom čase prevládali grécke bohoslužobné obrady.

Bruno sa z pokory nikdy nedal vysvätiť za kňaza, hoci mu samotný pápež ponúkol biskupstvo v Taliansku, pričom už v Remeši ho na všeobecné prianie duchovenstva aj ľudu chceli ustanoviť za arcibiskupa. Spisy, ktoré po sebe zanechal, ako výklady žalmov a listov sv. Pavla, dodnes svedčia o jeho hlbokej vzdelanosti. Dokonale ovládal gréčtinu aj hebrejčinu a písal aj básne. Svojim mníchom odporúčal štúdium a literárnu činnosť, na čo im zaobstarával potrebné pomôcky a staral sa, aby kláštor mal bohatú knižnicu.

V septembri roku 1101 Bruno vážne ochorel. Pripravujúc sa na kresťanskú smrť, zvolal bratov a dojímavo im vyrozprával celý svoj život, s vďačnosťou spomínajúc na Božie milosrdenstvo, ktorého sa mu v hojnej miere dostalo. Keď pred nimi slávnostne vyznal katolícku vieru, povzbudil ich k vytrvalosti v službe Bohu. Pobozkajúc kríž, pokojne usnul v Pánovi 6. októbra 1101. Pochovaný bol na svätej pôde pri kláštornom chráme Panny Márie na pustatine La Torre, kde bolo jeho telo ešte v roku 1514 nájdené neporušené. V tom istom roku ho pápež Lev X. vyhlásil za blahoslaveného a pápež Gregor XV. zaradil jeho meno do zoznamu svätých katolíckej Cirkvi.

Sv. Bruno býva zobrazovaný v bielom rehoľnom rúchu kartuziánov s hviezdou na hrudi alebo s hviezdami okolo hlavy a s krížom v ruke.

Poučenie:

Sv. Bruno nespísal pre svojich nasledovníkov osobitnú regulu. Nechcel sa viazať výlučne pravidlami sv. Benedikta, ale zachovával a ukladal mníchom to, čo mu vnukol Duch Svätý a čo ho učila skúsenosť, že je vhodné a účelné. Medzitým si jeho prísny spôsob života postupne, hoci len pomaly, získaval nasledovníkov. Strediskom a hlavným sídlom ostala Kartúza pri Grenobli, po ktorej celý rád dostal meno. Rehoľné pravidlá pre týchto pustovníkov napísal až piaty prior Kartúzy Peter Guido († 1137), ktorý do nich zahrnul všetky zvyklosti, náboženské cvičenia, pokyny a príkazy, ktoré zaviedol a bratom dával sv. Bruno. Za jeho priorátu mal celý rád len sedem kláštorov. V roku 1141 sa všetci priorovia rádu zišli na prvej všeobecnej kapitule; neskôr sa generálne kapituly konali každoročne. V roku 1258 mali kartuziáni 56 kláštorov. V

najväčšom rozkvete mal rád 191 rehoľných domov. Vznikla tiež ženská vetva tohto rádu, ktorá však mala len asi desať kláštorov.

Rád kartuziánov si po všetky časy zachoval prísnu rehoľnú disciplínu svätého zakladateľa. Mnísi, žijúci v odlúčenosti od sveta, sa odriekali prísnymi pôstmi, mlčaním a bdením, zotrvávali v modlitbách a zbožnom rozjímaní a vykonávali ručné práce. Učený kardinál Bona z rádu cisterciánov († 1674) napísal o kartuziánoch: *„Títo rehoľníci sú divom sveta; žijú v tele, akoby telo nemali; sú anjeli pripomínajúci sv. Jána Krstiteľa na púšti; sú orlami, ktorí svojimi krídlami stúpajú k nebesiam.“*

V prvých dvoch storočiach do rádu vstupovali aj učené osobnosti, ktoré nemohli pôsobiť v Cirkvi živým slovom, a preto sa venovali posvätným vedám a písaniu kníh, celkom v duchu sv. Bruna. Prísne rehoľné pravidlá mníchov žijúcich v odlúčenosti na pustých miestach však postupne znemožnili vedecké snahy rádu. Kartuziáni svoje kláštory zakladali najradšej v neobývaných krajoch, v hlbokých lesoch, v divokých horských dolinách pri potokoch a riekach. Tiché lesy, drsné skaly, majestátne hory a šumiace rieky im nahradzovali knihy. Žijúc v prírode, ktorú nenarušoval ruch ľudí, cítili, že Boh je im blízky, a chápali tajomné spojenie viditeľného sveta s neviditeľným, nadprirodzeným. Šum lesov a bystrín k nim prehováral tajomnou rečou o všemohúcom a všadeprítomnom Hospodinovi; pevné skaly im pripomínali skalu, na ktorej Kristus postavil svoju Cirkev, ktorú brány pekla nepremôžu; krištáľová voda horských prameňov a potokov im znázorňovala Božiu milosť, ktorá očisťuje dušu od škvŕn hriechov; tiene lesov im pripomínal prvých ľudí žijúcich blažene v tieni paliem, a mohutné stromy lesov boli pre nich obrazom dreva života, svätého kríža, na ktorom bola porazená smrť. Títo mnísi, ktorí dali svetu zbohom a zriekli sa kontaktu s ľuďmi, sa upäli na prírodu a zveľaďovali ju v pote tváre: stavali hrádze dravým bystrinám, mosty nad priepasťami, razili cesty v neprístupných horách, menili lesy a pustiny na úrodné záhrady, lúky a polia, pestovali remeslá, obrábali pôdu, chovali dobytok a venovali sa ovocinárstvu. Ich život bol skrytý; pochovali sa do samoty svojich pustovníckych príbytkov, nepočuli o svete, zabudli naň a svet zabudol na nich. Z ich úst sa okrem modlitby ozývalo len heslo smrti a pravého života: *„Memento mori“* (Pamätaj na smrť), ktorým sa navzájom zdravili. Takto bol ich nadmieru obetavý život ustavičným umieraním v Pánovi. Tomuto životu sa zasvätili muži rôzneho charakteru a pôvodu. Šľachetní muži sa vzdávali všetkých majetkov a pôžitkov sveta a prijímali na seba ťažké jarmo tohto prísneho rádu. Hriešnici bičovaní výčitkami svedomia hľadali v ňom uzdravenie a spásu. Svetáci, znechutení zmyselnými pôžitkami, nachádzali v ráde pravú radosť, ktorú predtým nepoznali. Nešťastníci vyčerpaní strastiplnou cestou života nachádzali v tomto ráde pokoj. Učenci, ktorí nenašli odpoveď na najhlbšie otázky, ju objavili v pustovniach. Svätý pokoj a pravé šťastie našli v tomto ráde aj jednoduchí muži, ktorí nepoznali svet, a bolo pre nich potešením niesť Kristov kríž v tichosti a trpezlivosti. Pre tiché a nevinné duše boli kartuziánske kláštory bezpečnými prístavmi pred príbojmi vášní a pokušení sveta. Aj drsní vojaci, zvyknutí na neviazanosť a zhýralosť, vstupovali do rádu a učili sa v ňom premáhať telo, svet i diabla. Tak mladí ľudia, sklamaní svetom, ako aj starci poznačení skúsenosťami, nachádzali v ráde sv. Bruna trvalé duchovné hodnoty.

Rád kartuziánov bol zavedený aj do našich krajín. Český kráľ Ján Luxemburský, ktorý žil ľahkomyseľne, sa náhle zmenil v roku 1341 po nečakanej smrti svojej dcéry Margaréty, ktorá zomrela tesne pred plánovanou svadbou s poľským kráľom Kazimírom. Kráľ Ján, hlboko zarmútený jej smrťou, na znak pokánia založil kartuziánsky kláštor na Smíchove pri Prahe, aby uzmieril Božiu spravodlivosť za svoje hriechy. Tento kláštor bol však v roku 1419 zničený husitskou zberbou. Okrem toho litomyšelský biskup Vojtech zo Šternberka založil v roku 1376 kartuziánsky kláštor neďaleko Litomyšle. Na Morave mali kartuziáni kláštory v Kráľovom Poli (1376) a v Olomouci (1379). Všetky tieto kláštory zanikli počas náboženských búrok pätnásteho storočia, až Frýdlantský vojvoda Albrecht z Valdštejna založil v roku 1627 pri Jičíne, vo Valdiciach, významnú kartúzu, ktorá prekvitala až do roku 1782, keď ju cisár Jozef II. zrušil.

Napriek všetkým búrkam času a prevratom sa kolíska kartuziánskeho rádu vo Francúzsku zachovala dodnes. Veľká Kartúza (La Grande Chartreuse) pri Grenobli bola síce počas revolúcie v roku 1793 zrušená, ale v roku 1816 bola opäť obnovená. Mnísi tam dodnes zachovávajú prísne pravidlá svojej rehole a verne nasledujú svätého zakladateľa, čím sú príkladom a povzbudením pre zvlášť nešťastné Francúzsko, zmietané bezbožnou neverou a morálnym úpadkom.

---

6. októbra sa zároveň pripomína pamiatka svätého Sagora, biskupa Laodicejského, učeníka svätého Pavla apoštola; svätej Erotidy, mučenice; svätého Romána, biskupa z Auxerre; svätej Epifanie, panny z rádu svätého Benedikta († 795) a ďalších.

7. OKTÓBER

I. Sv. Justína Paduánska, panna a mučeníčka (3. stor.)

Počas vlády rímskeho cisára Klaudia (41–54) prišiel do talianskeho mesta Padova učeník apoštola svätého Petra, Prosdocimus, pôvodom Grék. Podarilo sa mu tam obrátiť mnohých pohanov na kresťanskú vieru. Stal sa prvým biskupom tohto mesta a dožil sa vysokého veku, pričom blažene zomrel v Pánovi v roku 141. Ako apoštoli Pána, aj Prosdocimus bol od Boha obdarený schopnosťou konať zázraky, ktoré pohli mnohých pohanov k viere v Ježiša Krista.

V tom čase ťažko ochorel cisársky vládca v Padove, Vitalián. Keď počul, že biskup Prosdocimus uzdravil mnohých chorých znamením kríža, povolal ho k sebe a prisľúbil, že ak ho uzdraví, prijme kresťanskú vieru.

Biskup ho začal vyučovať o pravdách Kristovej viery a s Božou pomocou ho uzdravil. Nato pokrstil jeho i jeho manželku Prepedignu. Títo manželia sa stali horlivými kresťanmi a po narodení dcéry Justíny ju vychovávali v bázni Božej, pričom nemali vrúcnejšieho želania, ako aby bola vernou nasledovníčkou Krista Pána. Boh požehnal ich úsilie – Justína rástla vo veku, múdrosti a milosti u Boha i u ľudí. Keď jej rodičia zomreli, bola už tak upevnená vo viere v Krista, že bola ochotná za ňu podstúpiť akúkoľvek obetu, ba i smrť.

Do Padovy v tom čase prišiel nový cisársky vládca Maximian, surový a zhýralý pohan, ktorý začal prenasledovať kresťanov, predvolávať ich pred súdy, mučiť a zabíjať. Justína v tom čase žila na zdedenom majetku neďaleko Padovy a často chodievala do mesta na bohoslužby. Keď sa Maximian dozvedel, že dcéra jeho predchodcu slúži Kristovi, rozhodol sa, že ju prinúti k modloslužbe. Poslal vojakov, aby ju zajali. Justína, ktorá sa práve so služobníčkou vybrala do mesta, si vojakov na ceste všimla. Keď pochopila ich úmysel, zľakla sa, že jej chcú ublížiť, a zoskočiac z voza sa dala na útek. Čoskoro ju však dostihli. Mladá panna, chvejúca sa od strachu, klesla na kolená a zvolala: *„Pomôž, Pane Ježišu Kriste, Synu Boha živého, pomôž svojej služobnici!“* Suroví vojaci však nebrali ohľad na jej strach, spútali ju a odviedli k Maximianovi. Vládca na ňu skríkol: *„Ako sa voláš a akého si stavu?“* Odpovedala: *„Volám sa Justína, som slobodného stavu a dcéra urodzených rodičov.“* Na otázku o jej náboženstve statočne vyhlásila: *„Vyznávam pravého Boha, Ježiša Krista, ktorý stvoril nebo i zem a všetko, čo je na nich, a nikdy nebudem obetovať slepým a nemým modlám, dielu ľudských rúk.“* Vládca na ňu zreval: *„Nemárni čas! Ak si chceš zachrániť život, poď a obetuj veľkému bohu Marsovi.“* Ale statočná panna to odmietla so slovami: *„Už som povedala, že vyznávam Ježiša Krista, a nikdy od neho neodstúpim. Jemu jedinému sa obetujem, pretože on sám je cesta, pravda a život, a kto v neho verí, nezomrie naveky.“* Maximian pohrozil Justíne mučením, no ona, posilnená Božou milosťou, pevne stála vo svojej viere a odvetila: *„Vymysli si akékoľvek muky a vyskúšaj ich na mne. Som služobnica Božia a ničoho sa nebojím. Prečo váhaš mučiť ma? Túžim prísť k Pánovi Ježišovi Kristovi, ktorý ma už od detstva zasvätil sebe.“* Keď vládca videl jej neochvejnosť vo viere, pokúsil sa ju ešte raz zlomiť, no márne. Nahnevaný zvolal: *„Rozkazujem, aby Justína, ktorá priznala, že je kresťanka, a odmieta poslúchať naše zákony, bola popravená mečom.“* Tieto slová naplnili srdce svätej panny nesmiernou radosťou. Pokľakla a nahlas ďakovala Spasiteľovi, že ju zapísal do knihy svojich vyvolených mučeníkov. Prosila ho tiež, aby neotáľal prijať ju do ich zboru. Keď pokľakla na popravisku, kat jej mečom prebodol bok, a hoci dostala smrteľnú ranu, zostala ešte hodinu na kolenách v modlitbe. Nakoniec dokončila modlitbu slovami: *„Pane Ježišu Kriste, prijmi moju dušu do večného odpočinku, lebo som ťa milovala a túžim po tebe.“* Potom sa prežehnala a odovzdala svoju čistú dušu do rúk nebeského ženícha. Dostala od neho nevädnúci veniec slávy mučeníckej.

Kresťania úctivo pochovali telo svätej mučeníčky a nad jej hrobom v Padove bol okolo roku 450 postavený chrám, pri ktorom neskôr benediktíni založili slávne opátstvo. Nový veľkolepý chrám sv. Justíny s ôsmimi kopulami bol v Padove postavený v roku 1521. V tejto svätyni sú dodnes uchovávané jej ostatky, ktoré

medzičasom upadli do zabudnutia, až boli v roku 1177 znovu nájdené. Mesto Padova si ctí sv. Justínu ako svoju mocnú patrónku a v celom Benátsku sa oslavuje jej sviatok. Dve časti z hlavy tejto mučeníčky získal v rokoch 1353 a 1355 pražský chrám sv. Víta.

Poučenie:

Mladá panna Justína ochotne a s radosťou podstúpila pre Ježiša Krista mučenícku smrť. Aká to hrdinská odvaha! Pri krste svätom dostala nesmiernu milosť kresťanskej viery, ktorá sa v jej duši upevnila do takej miery, že ani hrozba smrti ju nedokázala vykoreniť. Svetlom viery bola poučená a presvedčená, že mimo Ježiša Krista nie je pravda ani pravé šťastie. Toto pevné presvedčenie jej dodalo toľko odvahy a vytrvalosti, že sa vo svojej mladosti nezľakla a ani na popravisku nezaprela svoju vieru. V živej kresťanskej viere je nadprirodzená sila, ktorá robí pravdy zjaveného Kristovho náboženstva pre ľudí dobrej vôle takými zrejmými, že o nich nikdy nepochybujú a sú pripravení obetovať za ne všetko, čo je im na svete drahé a milé. Tak si vysvetľujeme, že slabé dievčatá, ba dokonca deti, ktoré sú inak veľmi bojazlivé, keď sú osvetlené nadprirodzeným svetlom svätej viery, pokojne a radostne znášali aj najukrutnejšie muky. Prečo nesvieti svetlo Kristovej viery, ktorú všetci kresťania dostali pri krste, rovnako všetkým tak, ako svietilo Justíne? Pretože mnohí kresťania neoživujú svoju vieru modlitbou, dobrými skutkami a častým prijímaním sviatostí. Lampa zhasína, keď sa do nej pravidelne nedolieva olej, a rovnako zhasína aj svetlo viery v kresťanovi, ktorý sa nijako neusiluje udržať ho, ba sám si ho zahasuje. Viera je dar a milosť Božia. Kto si tento dar neváži, časom ho stratí. Nezanedbávajme teda milosť, ktorá je v nás (1 Tim. 4, 14) a modlime sa často: *„Pane, rozmnož našu vieru!“*

II. Sv. Osita, panna a mučeníčka (7. stor.)

V jednom z anglosaských kráľovstiev na Britských ostrovoch vládli na začiatku siedmeho storočia bohabojní manželia Fridebald a Vilteberga. Keď sa im narodila dcérka Osita, vychovávali ju v bázni Božej. Keď dievča dorástlo, poslali ju do dievčenského kláštora, ktorého opátkou bola kráľovská dcéra a svätica Edita. Osita sa pod vedením nábožnej opátky i ostatných rehoľných panien zdokonaľovala v spanilých cnostiach, najmä v láske k panenskej čistote. Jedného dňa jej Edita prikázala, aby odniesla knihu opátke susedného kláštora Modovene. Dievča ochotne poslúchlo, no keď prišla so slúžkou k mostíku cez rieku, strhol sa prudký vietor a zhodil ju do vody. Vystrašená slúžka bežala k Modovene a oznámila jej, čo sa stalo. Modovena sa ponáhľala k rieke a stretla tam už aj Editu, ktorá medzitým prišla hľadať Ositu. Márne však obe opátky pátrali po dievčine, a keďže nevideli nijakú pomoc, pokľakli a vrúcne sa modlili k Bohu. Zrazu sa Osita vynorila z vody, držiac v pravej ruke knihu, a zvolala: *„Tu som, matka ctihodná!“* Obe opátky sa rozplakali od radosti a vzdávali Bohu vďaky za túto podivuhodnú záchranu. Od toho dňa sa Osita ešte horlivejšie snažila plniť svoje povinnosti a slúžiť Bohu.

Keď Osita dokončila svoje vzdelanie a výchovu v kláštore, povolal ju otec späť na kráľovský dvor. Spanilá, múdra a cnostná panna sa aj v otcovskom dome venovala

zbožným skutkom – trávila čas v modlitbách, zapierala sa, často prijímala sväté sviatosti a vyhýbala sa hlučným zábavám. Čoskoro sa však o jej ruku uchádzal susedný kráľ Siger a jej rodičia s tým ochotne súhlasili. Osita sa však už zasľúbila Bohu ustavičným panenstvom a preto rodičom odporovala. Nakoniec ju však donútili podriadiť sa. Svadba sa konala s kráľovskou slávou, no nevesta s plačom prosila Boha, aby jej nejakým spôsobom umožnil splniť posvätný sľub a zostať pannou až do smrti. Podarilo sa jej presvedčiť manžela, aby po svadbe mohla na čas zostať u rodičov. Krátko nato bol kráľ Siger nútený odísť na dlhú cestu. Osita tajne odišla do kláštora, dala si ostrihať vlasy, prijala rehoľné rúcho a neprestávala sa modliť, aby Boh osvietil jej manžela a vnukol mu, aby jej neubližoval, ale dovolil jej žiť v panenstve. Boh vyslyšal jej modlitby. Kráľ Siger, keď sa dozvedel, čo sa stalo, bol síce zarmútený, že stratil tak spanilú a bohabojnú manželku, ale keď pochopil, že je svätou osobou, splnil jej vôľu a dokonca jej postavil nový, štedro dotovaný kláštor, kde by mohla pokojne slúžiť Bohu podľa svojho povolania. Osita mala z toho nevýslovnú radosť a v kláštore žila ako anjel v ľudskom tele.

Jej blaženosť však netrvala dlho. Jedného dňa sa priplavili dánski nájazdníci neďaleko jej kláštora a začali plieniť krajinu ohňom a mečom. Keď objavili kláštor, vtrhli doň a ich vodca, surový pohan, požiadal spanilú Ositu o ruku, keď sa dozvedel, že pochádza z kráľovského rodu. Cudná Osita sa zhrozila a zvolala: *„Nemôžem byť tvojou manželkou, lebo som kresťanka a ty si pohan. Okrem toho som sa naveky zasnúbila nebeskému ženíchovi, Ježišovi Kristovi!“* Surový pohan tomu nerozumel a začal na ňu naliehať. Keď mu odvážne odporovala, rozohnil sa a vyhrážal sa jej smrťou, ak sa nevzdá kresťanskej viery. Osita sa však nebála a odpovedala: *„Radšej zomriem stokrát, než by som zaprela Krista, Syna Božieho.“* Touto nečakanou odvahou lupiča natoľko rozhnevala, že vytasil meč a vlastnou rukou sťal Osite hlavu. Jej smrť sa datuje do roku 653. Hrob tejto panenskej mučenice bol Bohom oslávený mnohými zázrakmi.

Poučenie:

Osita, zrejme riadením Božskej Prozreteľnosti zachránená pred istou smrťou a presvedčená, že ju vyslobodil sám Boh, slúžila mu potom s ešte väčšou horlivosťou. Azda nejeden z nás sa už ocitol v podobnom životnom nebezpečenstve a unikol z neho bez ujmy. Čo nás zachránilo? Náhoda? Tá nie je ničím a nič nevysvetľuje. Len neveriaci pokladá slepú náhodu za príčinu vecí a udalostí. Už trpiteľ Jób povedal: *„Na zemi sa nič nedeje bez príčiny.“* (Jób 5, 6) A svätý Pavol na areopágu v Aténach kázal, že *„v Bohu žijeme, hýbeme sa a sme.“* (Sk 17, 28) Veríme teda, že všetko, čo sa s nami deje, deje sa z vôle všemohúceho a najviac prozreteľného Boha, ktorý má spočítané aj všetky vlasy na našej hlave a bez ktorého ani vrabec nespadne na zem. (Mt 10, 29-30) Ten, ktorý nám dal život, nám ho láskavo zachováva; on *„prikázal svojim anjelom o tebe, aby ťa chránili na všetkých tvojich cestách; na rukách ťa ponesú, aby si si nohu neudrel o kameň.“* (Ž 90, 11-12; Mt 4, 6) Bolo by iste ohavným nevďakom, keby človek, ktorého nejaký obetavý lekár svojou starostlivou snahou vyliečil z ťažkej choroby, sa odplácal tomuto dobrodincovi urážkami a škodením. A čo povedať o kresťanovi, ktorého Boh už možno niekoľkokrát zázračne zachránil z hrozivého nebezpečenstva

smrti a ktorý tohto vrcholne dobrotivého ochrancu uráža svojimi hriechmi za všetky preukázané milosti? *„Dobrorečte Bohu nebeskému a pred všetkými živými ho oslavujte, lebo vám preukázal svoje milosrdenstvo.“* (Tob 12, 6)

III. Sv. Thais, kajúcnica (4. stor.)

Príbeh svätej Thais ukazuje, aké podivné a nevyspytateľné sú cesty Božieho milosrdenstva. Thais bola dieťaťom ľahkomyseľnej matky, ktorá neskoro pochopila svoje chyby. Neskúsená mladistvá Thais si privykla na lichotivé reči a necudné pohľady ľahkomyseľných bohatých mladíkov, až sa stala pyšnou. Zaslepená matka, ktorá milovala márne rozkoše, si neuvedomovala nešťastie, do ktorého sama viedla svoju jedinú milovanú dcéru. Netrvalo dlho a na krásnej Thais sa naplnilo porekadlo: *„Pýcha predchádza pád.“* Spanilá Thais, obdivovaná v celom kraji ako veľká tanečnica, postupne stratila hanblivosť, ktorá je ochrankyňou nevinnosti. Nejeden bohatý a vznešený muž prepadol jej osídlam, premárnil veľké bohatstvo a neraz zaplatil za svoju slabosť životom, keď sa sokovia kvôli nej vzájomne vraždili. Thais spôsobila nesmierne nešťastie aj v mnohých kresťanských rodinách. Povesť o jej skazenom živote sa dostala až k svätým pustovníkom v Thebajskej púšti.

Pustovník svätý Pafnuc bol hlboko zhrozený neslýchaným pohoršením, ktoré spôsobovala bohapustá zvodnica v meste Alexandria. Jeho srdce postihol veľký bôľ, keď počul, že mnohí kresťanskí mladíci zaplatili životom za svoju hriešnu ľahkomyseľnosť. V pustovni sa úpenlivo modlil k milostivému Bohu o pomoc. Po dlhých skrúšených modlitbách za obrátenie biednej duše hriešnice, vedený Božím zjavením, odložil svoje drsné pustovnícke rúcho a obliekol si odev, aký nosievali svetáci v meste, a vybral sa v mene Božom do ďalekého mesta Alexandrie, kde hriešna tanečnica v tom čase zvádzala kresťanskú mládež na hriech. Nepoznaný sa dostal do domu, v ktorom bývala bezbožná Thais, a prosil jej služobnice, aby ho zaviedli k neslávne známej tanečnici. Keď preoblečený pustovník vstúpil do domu nádherne oblečenej hriešnice, povedal jej, že s ňou musí tajne a dôverne hovoriť. Thais si myslela, že má pred sebou bohatého staršieho smilníka, ponúkla mu miesto na sedenie a vyhnala svoju služobnicu. Pafnuc jej povedal, že si želá, aby ho zaviedla do súkromnej izby, kde by ich nikto nerušil a nevidel. Nešľachetná neviestka ho teda zaviedla do svojej spálne. Svätý muž však vyhlásil, že toto miesto nepovažuje za dostatočne bezpečné, aby ich nikto nevidel. Hriešnica ho preto uviedla do odľahlejšej izby a povedala: *„Tu je vhodné miesto.“* Svätý Pafnuc odpovedal: *„Nie je; netrúfam si zostať ani tu. Ja potrebujem skryté miesto.“* Nehanebná Thais ho zaviedla do tmavej podzemnej izby. Svätý Pafnuc sa rozhliadal zo strany na stranu a po chvíľke sa s prekvapením opýtal: *„Teda tu budeme v bezpečí? Nikto nás tu neuvidí?“* Necudná

Thais odpovedala s výkrikom: *„Ale čo pochybuješ? Neboj sa ľudí. Tu nás ani vidieť, ani počuť nemôže nikto okrem Boha, pred ktorým sa nikde nemôžeme ukryť, nech by sme sa kamkoľvek utiekali, a okrem diabla.“* Svätý Pafnuc sa spýtal s podivením a akoby so strachom: *„Akože? Či veríš, že je Boh?“* Hriešnica ľahkovážne odpovedala: *„Pravdaže, verím.“* Svätý muž sa pýtal ďalej: *„A veríš aj to, že je diabol?“* Thais odpovedala: *„Aj to verím.“* Svätý Pafnuc sa prísne opýtal: *„A skutočne veríš, že Boh je na každom mieste prítomný, že všetko vie a vidí, aj tie najtajnejšie myšlienky, a že bezbožní hriešnici budú uvrhnutí do pekelného ohňa, kde sa budú naveky trápiť?“* Thais odpovedala: *„Áno, verím a viem, že nebo je ustanovené pre spravodlivých a večná pokuta v pekle pre hriešnych.“* Svätý Pafnuc vo svätom rozhorčení zvolal: *„Dobre! Ak tieto strašné, sväté pravdy veríš, ako sa opovažuješ, ó bezbožná žena, pred tvárou všemohúceho Boha, ktorý všetko vidí a prísne súdi, bez hanby a bázne páchať svoje ohavné hriechy?“* Hriešnica, zarazená jeho slovami, mlčky hľadela na podivného muža. On však pokračoval: *„Ak ťa nezriadená telesná žiadosť zotročila tak, že sa nehanbíš pred spravodlivým Bohom a pekelným satanom dopúšťať neprávostí, nebojíš sa, že ťa rozhnevaný Boh v stave tvojho hriechu vydá do moci pekelného ducha, aby tvoju zohavenú dušu strhol do pekelnej priepasti? O biedna hriešnica, maj súcit so svojou úbohou dušou a s dušami tých, ktorých si bezbožným správaním uvrhla do pekelného ohňa!“* Hriešnica stála ohromená a neprehovorila ani slova. Srdca a mysle tejto biednej hriešnice sa dotkla milosť Božia. Poznala ohavnú zvrátenosť a celú hriešnosť svojho zverského života. Padla k nohám svätého Pafnuca, triasla sa na celom tele, horko zaplakala, bozkávala jeho nohy a úpenlivo prosila: *„Ó, môj otče, ukáž mi cestu k opravdivému pokániu, ulož mi primeranú pokutu a modli sa za mňa, aby dobrotivý Boh bol milostivý mne, biednej a nehodnej hriešnici.“* Svätý pustovník ubezpečil kajúcu hriešnicu o nekonečnom milosrdenstve Božom. Ona ho prosila: *„Otče, vďaka tvojmu príhovoru u Boha dúfam, že dosiahnem jeho milosrdenstvo. Ulož mi, akú chceš pokutu pokánia, len mi ešte dopraj tri hodiny času, aby som mohla usporiadať svoje pozemské záležitosti. Potom pôjdem, kam len chceš, a budem konať pokánie, aké mi uložíš.“*

Svätý Pafnuc jej povolil tri hodiny na usporiadanie záležitostí a určil miesto, kde ho môže vyhľadať. Utiahol sa na blízku púšť a skrúšene sa modlil za dušu kajúcej hriešnice. A čo robila kajúca Thais? Zhromaždila svoje nádherné hodvábne rúcha, zlato a drahokamy, všetko, čo získala ako odmenu za svoje ohavné hriechy. Obliekla sa do kajúcneho rúcha a dala povolať svojich hriešnych priateľov na verejné námestie v Alexandrii. Medzitým predala svoj nádherný dom a drahokamy. Peniaze, ktoré za to získala, rozdala chudobným mesta, a skvostné rúcha a ozdoby odniesla spolu so svojimi služobnicami na verejné námestie. Pred zrakmi všetkých, ktorí s ňou hrešili, zapálila svoje rúcha a ozdoby uložené na hromade. Tak chcela odčiniť spôsobené pohoršenie a ukázať mestu, ako sa skutočne zriekla ohavného hriechu a jeho odmeny. Týmto činom chcela pohnúť aj verejných hriešnikov, aby ju nasledovali v pokání. Keď všetko zhorelo, odišla na púšť vyhľadať svätého Pafnuca, ktorý zachránil jej dušu pred večnou záhubou. Svätý Pafnuc zaviedol kajúcu Thais do Danenského kláštora v Thebajde. Prísne jej nariadil, aby pôstom a modlitbou premáhala telesnú žiadostivosť a oplakávala svoje ťažké hriechy opravdivou

ľútosťou. Kajúcnica prosila predstavenú kláštora, aby ju mníšky zavreli do úzkej izbičky (cely) a aby jej z času na čas cez malé okienko podávali chlieb a vodu. Dvere izbičky boli zapečatené olovom a svätý Pafnuc nariadil predstaveným, aby ich neotvárali bez jeho povolenia. Kajúca Thais s radosťou prijala tento život, aby si vrúcnym a ťažkým pokáním naklonila rozhnevaného Boha. Neustále oplakávala svoje hriechy, krotila náruživosti svojho tela prísnym pôstom, a volala na pomoc Božie milosrdenstvo.

Raz, keď svätý Pafnuc prišiel k jej dobrovoľnému väzeniu, aby sa presvedčil o jej vytrvalosti, prosila ho, aby jej poradil, ako sa má modlievať k Bohu. Svätý pustovník jej odpovedal: *„Nie si hodná, aby si vyslovila najsvätejšie meno Božie, lebo tvoje ústa sú poškvrnené ohavnosťami. Ani nie si hodná, aby si vzpínala ruky k nebu, lebo sú znečistené hriechom. Preto sa uspokoj s tým, že rozprestretá na zemi, obrátená k východu slnka, budeš neprestajne hovoriť tieto slová: ‚Ó, Ty, ktorý si ma stvoril, zmiluj sa nado mnou!‘“* Kajúcna Thais poslúchla. Z hanby za svoje obrovské hriechy sa nikdy neopovážila vysloviť meno Božie, ale neprestajne sa modlila, žalostne plakala a vzdychala: *„Ó, Ty, ktorý si ma stvoril, zmiluj sa nado mnou!“* Pokorná kajúcnica čoraz hlbšie spoznávala priepasť, do ktorej svojím predošlým životom klesla. Jej ľútosť a pokora neustále rástli. Hoci bola veľmi dojatá strachom pred Božím súdom a hnusom nad svojimi hriechmi, nikdy nezúfala. Neprestávala dôverovať v Božie milosrdenstvo a verila, že dobrotivý Boh prijme aj ju, veľkú hriešnicu, rovnako ako každého hriešnika, ktorý sa k nemu obráti s ľútostným srdcom.

Aj svätý Pafnuc neprestával vrúcne prosiť Boha vo svojej pustovni za spásu duše kajúcej Thais. Svätý pustovník sa starostlivo vyzvedal od predstavenej kláštora o vytrvalom pokání kajúcnice. Po troch rokoch sa svätý Pafnuc vybral k svätému Antonovi Veľkému, ktorý tiež žil na púšti v Thebajde, aby sa s ním poradil, či Thais už vykonala dostatočné pokánie a mohla byť pripustená k prijímaniu Sviatosti oltárnej. Svätý otec pustovníkov oznámil svojim bratom a učeníkom, aby sa nasledujúcu noc modlili a prosili Boha, či by sa niektorému z nich nezjavila Jeho svätá vôľa. Na druhý deň sa pustovníci pýtali na Božie zjavenie, ale keďže nikto z nich nemohol poskytnúť radu, odišli do pustovne k svätému Pavlovi, ktorého bratia pre jeho detinskú, nevinnú myseľ nazývali Prostáčikom. Opýtali sa ho na jeho názor. Svätý Pavol mal v noci videnie, v ktorom sa mu na nebi zjavil krásny trón určený pre kajúcu Thais. Keď svätý Anton a Pafnuc prišli k svätému Pavlovi do pustovne, ten im povedal: *„Buďte pokojní! Thais našla milosť u Pána Boha.“*

Svätý Pafnuc sa s radosťou ponáhľal do kláštora, kde Thais konala pokánie. Odtrhol z dverí jej izbičky pečať, ktorá bola doteraz nedotknutá, a oznámil jej, že čas jej pokánia sa skončil. Pokorná Thais bola tak preniknutá žiaľom a ľútosťou, že zvolala: *„Otče môj, nie som hodná, aby som sa ako ohavná hriešnica stýkala s nevinnými a čistými sestrami a bratmi Ježiša Krista! Dovoľte mi zostať v tejto osamelej izbičke až do smrti.“* Svätý muž však nevyhovel tejto prosbe pokornej kajúcnice. Keď mu povedala, že ohavnosť hriechu nezmizla z jej očí, odpovedal: *„Boh ti neodpustil viny pre tvoje pokánie, ale preto, že si Ho mala vždy pred očami.“* Kajúcna Thais musela

opustiť svoje dobrovoľné väzenie. Pri svätej spovedi sa kňazovi vyznala zo všetkých hriechov celého svojho života, získala odpustenie a s veľkou nábožnosťou a plačom prijala Telo Božie v najsvätejšej Sviatosti oltárnej. Odvtedy žila medzi ostatnými mníškami. Zbožné sestry sa však netešili dlho z prítomnosti kajúcej Thais. Žila medzi nimi len štrnásť dní, keď sladko usnula v Pánovi. Svätý pustovník Anton vo vytržení radostne uzrel, ako sa duša kajúcej Thais odoberá do neba. Toto sa udialo okolo roku 355. Svätá Thais sa vyobrazuje, ako kajúcne kľačí vo svojej cele, s bičom v ruke.

Ľahkomyseľná a márnivá matka svätej kajúcnice Thais bola príčinou, že neskúsená mladá a krásna dievčina upadla do bahna neprávostí. Hoci milovala svoju jedinú dcéru, bola to láska slepá. Nenapomenula ju, aby nezabúdala na Boha a spásu svojej duše, a preto rozmaznaná dcéra robila, čo chcela. Ľahkomyseľná matka zomrela zarmútená hanebným životom svojej dospelej dcéry, ktorá bola nakoniec modlitbou a zásahom svätého muža vytrhnutá z hlbokej priepasti ohavných hriechov a večného zatratenia. Kresťanské matky, pozor! Nechcete predsa, aby vaše dcéry svojím rozmarným životom vás priviedli od žiaľu do hrobu. Ak chcete zachrániť svoje dcéry pred nebezpečnými cestami, ktoré vedú k hanebným hriechom, nepriúčajte ich márnostiam a rozkošiam už od malička a nedovoľujte im robiť všetko, čo si zaumienia. Nehľaďte len na telesnú krásu svojej dcéry, nelichoťte si, že sa nádherne oblieka a že ju obdivuje povrchný svet. Chráňte ju pred všetkými nebezpečenstvami, aby zostala čistá. Hovorte s ňou často o Bohu, o Panne Márii, o anjelovi strážcovi a o tom, že Boh všetko vidí a každý hriech prísne potrestá. Len tak bude vaša materinská láska správna a zachránite svoje dieťa pre večný život. Ako Abrahám nazval miesto, kde chcel obetovať svojho syna Izáka, slovami: *„Pán vidí,“* (Gn 22,14) tak aj ty, kresťan, si vždy opakuj so svätým Pafnucom: *„Pán vidí!“* A tak nikdy nespáchaš hriech proti Bohu. Tieto slová zachránili svätú Thais od časnej i večnej záhuby, do ktorej už klesala. Áno, kresťan, nazývaj chrám Pána, v ktorom sa modlíš: *„Pán vidí“* a tvoja modlitba bude pozornejšia a úprimnejšia. Nazývaj pole, na ktorom pracuješ: *„Pán vidí“* a každá tvoja práca bude vykonaná na česť a slávu Božiu. Vyhýbaj sa zlorečeniu, nespravodlivosti a ubližovaniu blížnym. Nazývaj dom, v ktorom prebývaš, *„Pán vidí“* a tvoja rodina bude žiť bohabojne. Nazývaj stôl, pri ktorom požívaš pokrm, *„Pán vidí“* a budeš striedmy a pri stole nepripustíš ľahkomyseľné, oplzlé či osočujúce reči. Keď budeš mať Boha vždy pred očami, nikdy neupadneš do hriechu.

Dňa 7. októbra sa tiež slávi pamiatka sv. Marka, pápeža († 330); sv. Sergia a Bacha, vznešených Rimanov, ktorí boli pre vieru umučení za cisára Maximiána v Sýrii. Ich ostatky získal roku 1353 cisár Karol IV. a daroval ich pražskej katedrále. Spomínajú sa tiež sv. Marcel a Apulej, rímski mučeníci; sv. Júlia, panna a mučenica zo Sýrie; sv. August, opát v Galii a ďalší.

8. OKTÓBER

Sv. Brigita, vdova (14. stor.)

Do Švédska prenikli prvé lúče Kristovho evanjelia až v 9. storočí zásluhou sv. Ansgara, hamburského a brémskeho arcibiskupa († 865). Pohanstvo sa však v tejto krajine dlho udržiavalo, až kým sa kráľ Olaf I. medzi rokmi 1000 a 1008 nedal pokrstiť a za jeho nástupcov kresťanstvo úplne zvíťazilo. Švédi, svojrázny, nadaný, pracovitý a odvážny národ, po prijatí Kristovej viery vynikali úprimnou zbožnosťou a čistotou mravov. Kresťanské ženy a panny vo Švédsku vynikali nielen vážnou mysľou a pevnou vôľou v premáhaní tela a sveta, ale aj vrúcnym cítením pre vznešené Kristove pravdy. Medzi najslávnejšie dcéry tohto národa patrila svätica Brigita (tiež Brigida, vlastne Birgitta). Narodila sa okolo roku 1302 na otcovskom statku Finstad neďaleko mesta Uppsala. Obaja jej rodičia pochádzali z kráľovskej krvi: otec Birger zo švédskeho panovníckeho rodu a matka Ingeborga z gótskej kráľovskej rodiny.

Krátko pred narodením Brigity sa Ingeborga ocitla na mori vo veľkom nebezpečenstve a dostala sa z neho len s veľkými ťažkosťami. Nasledujúcu noc sa jej snívalo, že vidí ctihodného starca, ktorý jej hovorí: *„Boh ťa zachoval kvôli dieťaťu, ktoré nosíš pod srdcom.“* Krátko po narodení dcérky Brigity Ingeborga zomrela a ovdovený otec zveril dieťa do výchovy rozvážnej a zbožnej tety. Brigita neprehovorila až do svojho tretieho roku, no zrazu sa rýchlo naučila hovoriť. Ku všeobecnému úžasu už od detstva rozprávala obratne o Bohu a božských veciach, ktoré jej vychovávateľka vštepovala do duše. Pod jej múdrym vedením sa nadané dievča rozvíjalo ako spanilá ľalia, vynikajúc bohabojnosťou, skromnosťou a detinskou nevinnosťou. Najväčšiu radosť jej spôsobovali modlitby a rozpravy o náboženských veciach.

Keď mala desať rokov, počula raz kázeň o utrpení Pána a bola hlboko dojatá. V nasledujúcu noc vo sne videla Spasiteľa na kríži, ako krváca. Spýtala sa ho prostoducho: *„Ach, Pane, kto ťa takto kruto zranil?“* A dostala odpoveď: *„Všetci tí, ktorí si nevážia moju lásku k ľuďom a pohŕdajú mnou.“*Tento sen jej nikdy nevymizol z pamäti ani zo srdca. Od tej doby si Brigita obľúbila rozjímanie o utrpení Pána a často ju dojalo až k slzám; od toho času až do smrti mávala časté živé sny a videnia o nadprirodzených veciach. Neraz vstávala v nočných hodinách, kľačala pred krížom a dôverne rozprávala s Bohom. Z lásky k trpiacemu Spasiteľovi umŕtvovala svoje krehké telo a ukladaním si rôznych obetí sa usilovala stať sa mu podobnou v utrpení. Brigita si vrúcne priala žiť v trvalom panenstve, ale keď mala šestnásť rokov, z poslušnosti voči milovanému otcovi sa vydala za knieža Ulfa, miestodržiteľa Norícka.

Žila s ním v nerušenej svornosti a manželskej láske. Správala sa k nemu láskavo a priviedla ho k tomu, že sa zriekol hazardu aj zbytočného prepychu a častejšie prijímal sväté sviatosti. Obaja manželia sa navzájom povzbudzovali k dobrým skutkom, upevňovali sa v bázni Božej a dávali svojmu služobníctvu aj poddaným príklad dokonalého kresťanského života. Brigita, ktorá sa vzorne starala o domácnosť, dbala na to, aby služobníctvo bolo cnostné a nábožné.

Ich manželstvo bolo požehnané štyrmi synmi a štyrmi dcérami. Dvaja zo synov zomreli v mladom veku; z dcér jedna vstúpila do kláštora, dve sa vydali za vznešených mužov na kráľovskom dvore a štvrtá, Katarína, po svadbe a ovdovení žila so svojou svätou matkou v zbožnosti až do jej smrti. Brigita bola svojim deťom výbornou matkou. Sama ich učila horlivo sa modliť, premáhať zlé vášne a nadovšetko milovať Boha. Jej snahy sprevádzalo Božie požehnanie; deti sa krásne rozvíjali a svojim kresťanským správaním robili rodičom radosť.

Nábožná a rozvážna Brigita mala domácnosť dobre usporiadanú. Ako starostlivá Marta dohliadala na deti a služobníctvo, pracovala celý deň, no večer sedávala ako Mária pri nohách Pána, modlila sa a čítala poučné knihy, zvlášť Sväté písmo, ktoré jej istý učený kanonik preložil do švédčiny. Rodina a domácnosť boli pre ňu celým svetom. Vyhýbala sa spoločenským stretnutiam a zábavám, pravé šťastie nachádzala iba vo svojej tichej domácnosti. A predsa sa nevyhla svetským hodnostiam a poctám. Bola proti svojej vôli povolaná do hlavného mesta Štokholmu a vymenovaná za hlavnú dvornú dámu mladej kráľovnej. Tento úrad však Brigitinmu spôsobu života nesvedčil. Na kráľovskom dvore sa jej nábožná horlivosť nestretla s pochopením, jej napomenutia vyvolávali posmech a jej videnia boli pokladané za preludy. Samotný kráľ Magnus sa často pýtal jej syna Birgera: *„Čo asi naša teta, tvoja matka, dnes v noci o nás vo sne videla?“*

V takomto prostredí sa jemnocitná Brigita necítila dobre, a tak po niekoľkých rokoch opustila kráľovský dvor a vrátila sa do svojej tichej domácnosti. Po narodení ôsmeho dieťaťa sa s manželom dohodli, že budú žiť v zdržanlivosti a ešte horlivejšie slúžiť Bohu a konať skutky, ktoré by Boha potešili. Obaja vstúpili do *Tretieho rádu* sv. Františka a založili dom kresťanskej lásky, kde sa starali o chorých a chudobných starcov a stareny. Brigita im osobne prinášala jedlo a lieky a denne im niekoľko hodín slúžila, nehanbiac sa umývať im a bozkávať nohy. Brigita tiež presvedčila svojho manžela, aby sa naučil latinčinu, aby sa mohol modliť cirkevné hodinky. Nakoniec si knieža Ulf znechutil svetskú slávu do takej miery, že na jej radu zložil všetky hodnosti a úrady a rozhodol sa slúžiť výlučne Bohu.

V tom čase bolo najslávnejším pútnickým miestom západnej Európy Santiago de Compostela v Španielsku, kam každoročne putovali zástupy veriacich z najvzdialenejších krajín, aby si uctili ostatky apoštola sv. Jakuba. Aj knieža Ulf a jeho manželka Brigita vykonali v rokoch 1338–1340 dlhú púť zo Švédska do Compostely a navštívili aj iné známe hroby svätých a svätíc v Nemecku, Francúzsku a severnom Taliansku. Na spiatočnej ceste Ulf ťažko ochorel vo francúzskom meste Arras, kde prijal sviatosti od miestneho biskupa. Verná manželka ho starostlivo ošetrovala vo dne i v noci a neprestávala sa zaňho modliť. Vo videní jej sv. Dionýz oznámil, že Boh

mu vráti zdravie, čo sa aj stalo. Obaja manželia sa šťastne vrátili domov a rozhodli sa, že so vzájomným súhlasom vstúpia do kláštora.

Následne sa v zmysle vtedajšieho práva postarali o svoje majetky, usporiadali rodinné záležitosti a zabezpečili všetky svoje deti, ktoré už medzičasom dospeli. Potom sa Ulf rozlúčil so svojou manželkou a prijal rehoľný habit sv. Bernarda v cisterciánskom kláštore Alvastra vo Švédsku. Brigita nejaký čas uvažovala, akým spôsobom by mala nasledovať svojho manžela. Keď Ulf v roku 1344 v kláštore požehnane zomrel, s najväčšou horlivosťou sa oddala kajúcemu životu. Zriekla sa kniežacieho stavu, obliekla si hrubý habit terciárky, prísne sa zapierala a konala skutky milosrdenstva. Postila sa štyrikrát do týždňa a v piatky jedla iba chlieb a pila vodu. Väčšinu noci trávila kľačiac na modlitbách pred obrazom Ukrižovaného alebo pred Najsvätejšou sviatosťou. Na pamiatku Pánovho utrpenia si každý piatok púšťala na telo niekoľko kvapiek horúceho vosku. Spovedala sa každý deň zbožne aj z tých najmenších pokleskov a každú nedeľu i vo sviatočné dni pristupovala k svätému prijímaniu na sv. omši.

Ako počas života svojho manžela, tak aj teraz kŕmila denne dvanásť chudobných, ktorým osobne slúžila pri stole. V nemocniciach čistila a obväzovala rany chorým a podávala im jedlo. Čím viac Brigita vekom napredovala, tým hlbšie prenikal jej duch do tajomstiev viery a tým častejšie mávala videnia a zjavenia. Počula vnútorné hlasy, ktoré ju poučovali o vtedajšom stave Cirkvi, a bola osvietená nadprirodzeným svetlom, v ktorom jasne videla a chápala nadzmyslové veci. Obzvlášť vďaka týmto videniam hlboko pochopila tajomstvo vtelenia Božieho Syna a jeho vykupiteľské dielo. Tieto videnia si zapisovala, rovnako aj posvätné myšlienky a city, ktoré hýbali jej dušou, a dávala ich prekladať do latinčiny svojimi spovedníkmi – cisterciánskym mníchom Petrom z kláštora Alvastra a kanonikom Matúšom z Linköpingu. Takto šírila úctu a slávu Božiu a prispievala k spáse ľudí.

V jednom zo svojich videní bola Brigita vyzvaná, aby založila nový rád. Vo Vadstene v diecéze Linköping vybudovala dvojitý kláštor: ženský pre 60 mníšok a mužský pre 13 kňazov, 4 diakonov a 8 laických bratov. Celkový počet rehoľníkov a rehoľníčok v oboch kláštoroch mal pripomínať 13 apoštolov a 72 Pánových učeníkov. Oba kláštory boli pod správou a poslušnosťou opátky a riadili sa rehoľnými pravidlami sv. Augustína. Hlavným poslaním rehoľníkov a rehoľníčok bolo uctievať trpké utrpenie Božského Spasiteľa, ku ktorému mala Brigita už od detstva hlbokú úctu. Tento nový rehoľný rád dostal názov *„Rád Spasiteľa sveta“.* Brigita sama vstúpila do ženského kláštora vo Vadstene a všetkým sestrám dávala dojímavý príklad kajúcnosti a lásky k trpiacemu Vykupiteľovi.

V roku 1346 dostala Brigita vo videní pokyn, aby sa vydala do Ríma. V sprievode svojich dvoch spovedníkov a niekoľkých sluhov sa teda vydala na cestu do Večného mesta. Na miestach posvätených hrobmi kniežat apoštolov Petra a Pavla a nespočetných Kristových mučeníkov prelievala zbožné slzy a vo svojich modlitbách sa povznášala k nebesiam. Každodenné návštevy početných mestských svätýň jej prinášali nevýslovné potešenie; navštevovala aj pútnické domy a verejné nemocnice v Ríme, kde chudobným a chorým prejavovala skutky kresťanskej lásky. Keďže v

Ríme vtedy ešte neexistoval osobitný dom pre pútnikov z najsevernejších kresťanských krajín Európy, Brigita tam založila ústav pre švédskych pútnikov a študentov a dostatočne ho finančne zabezpečila.

Z Ríma sa Brigita vydala aj na iné pútnické miesta v Taliansku, kde navštívila najmä Porciunkulu a hroby sv. Františka a sv. Kláry v Assisi. Po dvoch rokoch za ňou prišla do Ríma jej dcéra Katarína, čo ju nesmierne potešilo. Vodila ju po rímskych svätyniach, a vidiac jej veľkú lásku k Bohu a vrúcnu nábožnosť, jasala v Pánovi a ďakovala mu za to, že jej dal tak dobre vychované dieťa. Po nejakom čase sa Katarína chcela vrátiť do vlasti k svojmu manželovi Eghardovi, ktorý jej povolil púť do Ríma. Na naliehavé prosby svojej matky však cestu odložila, a keď krátko nato dostala správu o smrti svojho manžela, rozhodla sa zostať navždy pri matke a podľa jej príkladu sa usilovať o kresťanskú dokonalosť. Práve v Ríme sa Brigite dostávalo častých zjavení o smutnom stave vtedajšej kresťanskej spoločnosti a o rozličných neporiadkoch spôsobených tými, ktorí mali byť svetlom v Cirkvi. Povzbudzovaná týmito zjaveniami a osvietená vnútorným svetlom sa nebála verejne karhať to, čo v tej dobe spôsobovalo pohoršenie, bez ohľadu na postavenie dotknutých osôb, vrátane vysokých hodnostárov. V tomto smere sa správala podobne ako jej Bohom obdarovaná súčasníčka, svätá Katarína Sienská. Preto bola osočovaná, ohováraná a dokonca jej vyhrážali, no všetko znášala pokojne, lebo vedela, že trpieť patrí k povinnosti každému, kto chce žiť nábožne v Ježišovi Kristovi. V roku 1370 dosiahla Brigita od pápeža Urbana V. cirkevné schválenie svojho kláštora i Rádu Spasiteľa sveta, ktorý založila vo Švédsku.

Keď sa potom pápež chystal opustiť Rím a usadiť sa v Avignone, Brigita predpovedala, že tento krok prinesie Cirkvi veľkú pohromu, a prorockými slovami ho varovala, že skoro zomrie, ak odíde z Talianska. Táto výstraha však zostala márna. Urban V. opustil Rím v septembri 1370 a už 19. decembra toho roku v Avignone zomrel.

V pokročilom veku sa Brigita odvážila podniknúť náročnú a nebezpečnú púť do Jeruzalema, pretože nemohla potlačiť horiacu túžbu navštíviť miesta posvätené pozemským životom a smrťou Božského Spasiteľa, o ktorého utrpení tak často a vrúcne rozjímala. Spolu s dcérou Katarínou, dvoma synmi Birgerom a Karlom a niekoľkými ďalšími spoločníkmi sa vydala na ďalekú cestu do Svätej zeme. V Neapole jej však zomrel syn Karol, a po jeho oplakaní a pochovaní pokračovala s ostatnými na lodi do Jaffy. Loď, na ktorej sa plavili, narazila na skalu a potopila sa spolu so všetkými batožinami pútnikov. Brigita však na všetky ťažkosti búrlivej plavby zabudla, len čo sa ocitla na pôde Svätej zeme. Navštívila všetky pamätné miesta, na ktorých sa uskutočnilo a završilo dielo vykúpenia sveta, a zalievala ich slzami horúcej lásky k trpiacemu Spasiteľovi.

Na jar roku 1373 sa vrátila do Talianska, navštívila známe pútnické miesta na Sicílii a v Apúlii a napokon, chorľavá, prišla do Ríma. Namáhavá cesta ju vyčerpala a niekoľko mesiacov trpela zimnicou. Napriek tomu, vždy keď bolesti ustúpili, venovala sa skutkom kajúcnosti a navštevovala rímske svätyne, hoci mohla chodiť len s veľkými ťažkosťami. Telesné bolesti si osladzovala rozjímaním o utrpení Ježiša

Krista; vo svätých ranách nachádzala úľavu a útočisko a z lásky k nemu si želala ešte viac trpieť. Päť dní pred smrťou jej Boh zjavil hodinu jej odchodu a uistil ju, že vstúpi do večnej slávy. Brigita zajasala nevýslovnou radosťou a pripravila sa na odchod z tohto sveta. Vykonala generálnu sv. spoveď, prijala Telo Pánovo a sviatosť pomazania chorých, rozlúčila sa s dcérou Katarínou a synom Birgerom, pričom ich prosila, aby vytrvali v dobrom. Napokon sa nechala položiť na zem, vystlanú hrubým plátnom, a keď kňaz v jej izbe odslúžil svätú omšu, povzdychla: *„Pane, do tvojich rúk porúčam svojho ducha,“* a zomrela v Pánovi 23. júla 1373 vo veku 71 rokov. Bola pochovaná v chráme svätého Vavrinca pri kláštore klarisiek v Ríme. Pohrebu sa zúčastnilo nesmierne množstvo ľudí, pretože Brigita sa svojím dlhoročným pobytom v Ríme a svätým životom stala všeobecne známou a obľúbenou. Najmä chudobní, ktorým počas života štedro pomáhala, sa s úctou hrnuli k jej telesným pozostatkom.

Boh oslávil Brigitu už v deň jej pohrebu niekoľkými zázrakmi. Nasledujúceho roku 1374 vyzdvihli Birger a Katarína telo svojej matky z hrobu v Ríme a previezli ho do Švédska. Ich ďaleká cesta do vlasti pripomínala triumfálny sprievod; z miest a dedín prichádzali veriaci, aby vzdali poctu pozostatkom Brigity, ktorá už vtedy bola v celej kresťanskej Európe známa a považovaná za svätičku. Najslávnostnejšie bol tento sprievod privítaný v prístavnom meste Gdansk. Vo Švédsku vítali telo zosnulej svätice zástupy ľudí v hlučných sprievodoch za zvuku zvonov, s nábožnými spevmi a modlitbami, pričom na čele boli biskupi a kňazi. Telesné pozostatky Brigity boli uložené v kláštore vo Vadstene. Do tohto kláštora vstúpila Katarína, rozhodnutá dokončiť svoj život pri hrobe milovanej matky. Keď sa pri tomto hrobe udialo niekoľko zázrakov, švédsky kráľ, duchovenstvo aj veriaci celej krajiny si priali, aby bola Brigita vyhlásená za svätú. Katarína sa s týmto poslaním vydala do Ríma a po splnení svojej úlohy sa vrátila do vlasti. Nedočkala sa však dňa, keď Cirkev vložila meno jej matky do zoznamu oslávených služobníkov a služobníc Božích. Katarína zomrela blaženou smrťou 23. marca 1391 v kláštore vo Vadstene. Pápež Bonifác IX. vyhlásil Brigitu za blahoslavenú 7. októbra roku 1391. Napokon pápež Martin V. vyhlásil Brigitu za svätú a nariadil, aby sa jej sviatok slávil 8. októbra. Jej dcéra Katarína bola vyhlásená za svätú v roku 1474 pápežom Sixtom IV.

Z ostatkov svätej Brigity dostala pražská katedrála svätého Víta dve časti, a tiež z tela jej dcéry Kataríny uchováva táto katedrála významnú relikviu. Svätá Brigita je patrónkou Švédskeho kráľovstva. Zobrazovaná býva v šedom reholnom rúchu s čiernym závojom, na ktorom tri biele pruhy a päť červených bodiek tvoria korunu. V ruke drží srdce označené krížom. Na iných obrazoch je zobrazená ako pútnička s palicou, klobúkom a fľašou pri páse.

Poučenie:

Zjavenia svätej Brigity, ktoré preložili jej spovedníci – cisterciánsky mních Peter a kanonik Matej – do latinčiny, boli oficiálne preskúmané na konciloch v Kostnici a Bazileji pápežmi Gregorom XI. a Urbanom VI. a schválené ako také, ktoré neobsahujú nič proti katolíckej viere. Veriaci ich teda môžu s úžitkom čítať. Pri posudzovaní takýchto súkromných zjavení Cirkev postupuje obozretne; umožňuje ich zverejnenie a odporúča ich na povzbudenie viery, ale necháva každému slobodu vytvoriť si o nich

úsudok podľa vlastného nábožného presvedčenia a ponecháva ich vedeckej analýze teológov.

Zjavenia svätej Brigity obsahujú množstvo krásnych myšlienok, ktoré svedčia o veľkom duchu osvietenom Božou milosťou. Nájdeme tam aj tieto výroky: *„Nemať žiadne pokušenia a trápenia, je zlá vec, pretože Kristus povedal: ‚Kto neberie svoj kríž, nie je ma hoden.‘ Pokušenia sú najprospešnejšie prostriedky na skúšku, očisťovanie a zdokonaľovanie človeka. Tí, ktorí sú pokúšaní na začiatku svojho obrátenia, dosiahnu napokon pevnosť. Tí, ktorí zakúšajú veľké pokušenia uprostred alebo na konci svojho života, nemajú príliš spoliehať na svoje doterajšie cnosti, ale radostne sa podrobovať ešte náročnejším skúškam. Nikde nezažijeme sladkosť cností a neba tak veľmi ako v očisťujúcom ohni súžení.“ „Hoci človek často hreší z krehkosti, nemá preto upadať na mysli, ale musí sa často pokorne obracať k Bohu. Pokora dodáva človeku odvahu, ale márna sebadôvera ho robí malomyseľným.“ „Ak je tvoj duch vyprahnutý, neprestávaj sa modliť; ak sa odovzdáš Božej vôli, tvoja myseľ sa poteší a modlitba rozkvitne.“*

Svätá Brigita písala o náboženských veciach vo svojom rodnom jazyku, čo inšpirovalo rytiera Tomáša zo Štitného, aby preložil jej zjavenia do češtiny pre svoju dcéru Anežku v roku 1401. Okrem zjavení po svätej Brigite zostali krásne modlitby o umučení a láske Krista Pána, rozjímania o dôstojnosti Panny Márie a štyri rozsiahle modlitby ďakovania za tajomstvá v živote Matky Božieho Slova.

Rád Spasiteľa sveta, ktorý svätá Brigita založila, sa časom rozšíril a pôsobil blahodarne vo Švédsku, Nórsku, Dánsku, Anglicku, vo Flámsku, Nemecku, Prusku, Poľsku a Rusku. Kláštory tohto rádu však zanikli počas náboženských nepokojov v 16. storočí. V novšej dobe bol opäť obnovený kláštor rádu svätej Brigity v Altomünsteri v arcidiecéze Mníchov-Freising v Bavorsku.

---

8. október je deň, kedy si Cirkev pripomína svätého Simeona, spravodlivého a bohabojného starca, ktorému bolo dané obetovať Božské nemluvniatko v chráme v Jeruzaleme (Lk 2, 25–35); pripomíname si aj svätú Reparátu, pannu a mučenicu v palestínskej Cesareji; svätého Demetria, cisárskeho vládcu v Solúne a mučeníka; svätého Artemona, kňaza a mučeníka v Laodiceji; svätú Pelágiu jeruzalemskú, kajúcnicu a iných.

9. OKTÓBER

Sv. Dionýz, parížsky biskup a mučeník (3. stor.)

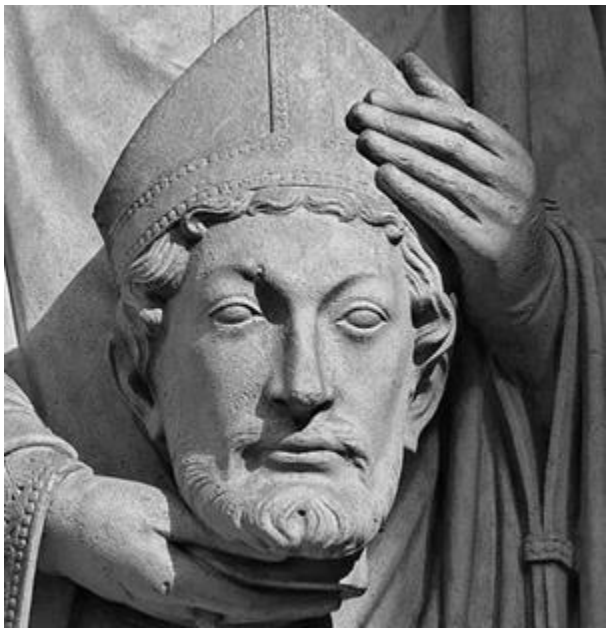

Rovnako ako apoštoli Pána, ktorí hlásali Božie slovo predovšetkým v hlavných mestách, odkiaľ sa svätá viera rýchlo šírila do okolitých krajín, aj ich učeníci a nasledovníci sa prevažne obracali do dôležitých, ľudnatých miest a robili ich centrami svojej práce na vinici Kristovej. Pápež sv. Fabian (236–250) vyslal do Galie sedem horlivých biskupov, ktorí sa v tamojších veľkých mestách usilovali hlásať evanjelium. Medzi nimi bol aj Dionýz, vedený Duchom svätým, ktorý prišiel do mesta Lutécia (dnešný Paríž), ktoré už vtedy bolo ľudnatou obcou.

Tam horlivým kázaním a svätým príkladom obrátil veľký počet pohanov ku Kristovi a založil takto kresťanskú obec, v ktorej sa stal prvým biskupom. Neohrozene pracoval na spáse ľudských duší aj na iných blízkych aj vzdialených miestach a jeho práca sprevádzaná Božím požehnaním mala veľký úspech. Úroda svätého evanjelia, ktoré rozsieval a pestoval, a prinášala bohatý úžitok. Takto pôsobil Dionýz v Lutécii viac ako tridsať rokov.

Cisár Maximian Herculius prišiel v roku 286 do Galie a rozkázal povraždiť kresťanských vojakov Thebajského pluku, čo dalo príklad vládcom tejto krajiny, ktorí sa pustili do prenasledovania a mučenia Kristových vyznávačov. Tak bol zajatý aj ctihodný biskup Dionýz a dlhší čas väznený. Keď na súde zostal pevný vo viere, bol mučený rôznymi spôsobmi a nakoniec aj umučený, čo podľa starého podania sa stalo na výšinách v Paríži, na mieste zvanom Montmartre (Hora mučedníkov). Jeho umučené telo bolo pohanskými ľuďmi hodené do vody, ale istá zbožná kresťanka ho tajne vytiahla a pochovala. Nad týmto hrobom postavila svätá Genovefa kaplnku na počesť svätého Dionýz a kráľ Dagobert (622–638) tam založil slávne benediktínske opátstvo Svätého Dionýza (Saint Denis), pri ktorom časom vzniklo významné mesto. Tento kláštor rozšíril svätý kráľ Ľudovít IX. a postavil pri ňom nový nádherný chrám v gotickom slohu s rozsiahlou kryptou. Keď na križiackej výprave 25. augusta 1270 v Tunise zomrel, jeho telo bolo prevezené do Francúzska a slávnostne uložené v tejto hrobke. Od tej doby bolo toto opátstvo pohrebiskom všetkých francúzskych kráľov až do veľkej revolúcie na konci minulého storočia.

V stredoveku bol sv. Dionýz zobrazovaný, ako drží v rukách svoju odseknutú hlavu. Takýto obraz máme aj z čias cisára Karola IV. v pamätnej kaplnke svätého Kríža na hrade Karlštejn. Svätý Dionýz, odetý v bielom rúchu posiatom drahými kameňmi, nesie svoju odseknutú hlavu v rukách. Zvyk zobrazovať svätých mučeníkov týmto spôsobom, ktorí boli popravovaní mečom, bol rozšírený podľa slávneho výroku

svätého Jána Zlatoústeho, že mučeníci, ktorí dokončili svoj boj týmto spôsobom, nesú svoje hlavy v nebi v rukách a obetujú ich Ježišovi Kristu.

Poučenie:

Sv. Dionýz parížsky patrí do skupiny štrnástich svätých pomocníkov. Skutky apoštolské vyprávajú, že keď svätý Pavol kázal v Aténach a hádal sa so Židmi, jeho učenie vzbudilo zvedavosť aj u pohanov. Viedli ho do Areopagu, vyvýšeného miesta na námestí, kde sa schádzal najvyšší súd a riešili sa verejné záležitosti. Tam apoštol hlásal Aténčanom pravého Boha; ale keď začal hovoriť o vzkriesení z mŕtvych, nechceli ho už viac počúvať a on odišiel z tohto prostredia. Napriek tomu niektorí muži uverili, medzi nimi bol aj Dionýz Areopagita. (Sk 17, 34.)

Aténsky Areopag bol najvyšším súdom, ktorý mal prísny dohľad nad zákonmi, morálkou, výchovou mládeže a úradníkmi. Do jeho agendy spadali najmä náboženské záležitosti. V rámci týchto diskusií sa na nich zúčastňovali najvýznamnejší mestskí občania, politici, rečníci a mudrci. Dionýz, ako člen Areopagu, pochádzal teda nepochybne z vznešeného rodu a bol veľmi vzdelaný muž. Podľa podania cestoval za mlada do Egypta, kde sa zoznámil s tajným učením egyptských pohanských kňazov, a v Aténach sa venoval štúdiu filozofie. Tam ho osvietilo kázanie svätého Pavla, a Božia milosť mu umožnila uveriť v Ježiša Krista a následne sa dal pokrstiť. Stal sa horlivým kresťanom a po tom, čo ho svätý Pavol vysvätil, sa stal prvým aténskym biskupom, pričom spravoval veriacich mu podriadených mnoho rokov až do svojej smrti. Zomrel vo vysokom veku, ako sa tvrdí, mučeníckou smrťou. Pod jeho menom sú zachované štyri bohoslovecko-filozofické spisy: O božských menách, O mystickej bohovede, O nebeskej svätovláde, O cirkevnej svätovláde, ktoré počas stredoveku mali veľký vplyv na vzdelancov, ale neskôr bolo zistené, že vznikli až na konci piateho storočia, pričom ich autor zostal neznámy. Z nepochopenia významu takýchto obrazov a z nerozvážnosti vznikla mylná legenda, že svätý Dionýz, keď bol umučený, vstal a niesol svoju odseknutú hlavu v rukách až na miesto, kde potom na pamiatku tohto (vymysleného) zázraku bolo založené opátstvo Saint Denis. Dionýz Areopagita bol dlhý čas spájaný s parížskym biskupom a mučeníkom Dionýzom, a až v 16. a 17. storočí sa s definitívnou istotou zistilo, že je potrebné týchto dvoch svätcov rozlišovať. Pamiatka sv. Dionýza Areopagitu sa slávi 3. októbra.

---

9. októbra sa tiež slávi pamiatka parížskych mučeníkov: sv. Rustika, kňaza a sv. Elenteria, diakona; ďalej sv. Domnina, mučeníka; sv. Bohdala, opáta; sv. Gislena, biskupa; sv. Publie, abatyše v Antiochii; sv. Damary, učeníčky sv. Pavla v Aténach (Sk 17, 34) a ďalších.

10. OKTÓBER

Sv. František Borgia zo Spoločnosti Ježišovej (16. stor.)

Jedným z najznámejších španielskych a talianskych šľachtických rodov boli Borgiovci. Ich pôvodným sídlom bol hrad Borja neďaleko Zaragozy v Španielsku, podľa ktorého nosili aj meno. V roku 1485 bolo španielskym kráľom Ferdinandom Katolíckym rodine Borgiovcov priradené vojvodstvo Gandia v kráľovstve Valencia.

Z rodu Borgiovcov pochádzal tretí generálny predstavený Spoločnosti Ježišovej sv. František Borgia. Bol prvorodený syn vojvodu z Gandie Jána Borgiu a jeho manželky Johany Aragónskej, vnučky kráľa Ferdinanda Katolíckeho. Meno František bolo v tomto rode nové. Vojvodkyňa Johana bola vrúcnou ctiteľkou sv. Františka Serafínskeho a chystajúc sa k pôrodu urobila sľub, že ak porodí syna, dá mu meno tohto milého svätca. A keď sa jej narodil dňa 20. októbra 1510 na hrade Gandia synček, nazvala ho pri krste Františkom.

Zdalo sa, že na Františkovi spočíva už od jeho najútlejšieho veku duch veľkého assiského svätca. Pod ochranou nábožných rodičov čoskoro prejavoval nežnú lásku k Bohu, náklonnosť k modlitbe a pokornú myseľ. Najradšej sa zdržiaval v domácej kaplnke na modlitbách a už ako päťročný chlapček poznal základné pravdy katolíckej viery. V rodine Borgiovcov sa konávala zvláštna pobožnosť spočívajúca v tom, že jej členovia si v posledný deň každého mesiaca volili losom niektorého svätca, ktorého výročná pamiatka sa slávila nasledujúci mesiac. Kto sa tejto pobožnosti zúčastnil, bol povinný zvoleného svätca po celý mesiac ctiť a nasledovať zvlášť konaním tej cnosti, ktorá v jeho živote najviac vynikala. Vo výročný deň toho svätca usporiadal účastník obed chudobným a sám im posluhoval. Na tejto peknej pobožnosti mával účasť aj František a zaviedol ju potom v Spoločnosti Ježišovej. Vojvoda Ján pozeral s veľkou radosťou na zbožného synčeka a hovoril o ňom, že smeruje viac k nebu ako ku svetským hodnostiam.

Keď mal František sedem rokov, dal mu otec dvoch rozvážnych vychovávateľov, ktorí ho viedli k potrebným vedomostiam a pestovali v ňom bázeň Božiu. K jeho zdarnej výchove prispievali svojím príkladným životom aj rodičia. Vojvoda Ján bol pán mierny, dobrotivý a nábožný. Otcovsky sa staral o duchovné i telesné blaho svojich poddaných a bol im vzorom kresťanských cností. Rád so svojimi dvoranmi sprevádzal kňazov nesúcich Telo Pána k chorým. Kedykoľvek idúc na koni na poľovačku začul hlas zvonu na znamenie, že kňaz ide k chorému s Najsvätejšou sviatosťou, ihneď zoskočil z koňa, kľakol si na zem a s hlbokou úctou vzdával Pánu Bohu chválu. Raz, keď sa vracal z poľovačky a stretol kňaza nesúceho Najsvätejšiu

sviatosť, zvolal s pohnutím v srdci: *„Môj Pán, Stvoriteľ a Vykupiteľ sveta, ma volá, aby som mu išiel slúžiť!“*

V desiatom roku života stratil František svoju výbornú matku. Posledné slová, ktoré nebožka na smrteľnom lôžku k nemu prehovorila, mu utkveli navždy v pamäti i v srdci a boli mu vodítkom na všetkých cestách života.

V roku 1519, keď španielsky kráľ Karol odchádzal do ríše na svoju korunováciu za cisára, vzbúrené mestá Kastílie, Aragónska a Valencie povstali proti šľachte. Povstalci divoko vyčíňali najmä vo Valencii, kde v roku 1520 na rovine pri Palme porazili kráľovské vojsko, vyplienili Gandiu a drancovali majetky vojvodov. Len s veľkou námahou sa vojvodovi Jánovi podarilo odviesť matku a sestru z kláštora na bezpečné miesto. Jedenásťročného Františka obliekol jeho vychovávateľ do prostého oblečenia a rýchlo s ním ušiel k morskému brehu, čím ho zachránil pred hroziacou smrťou. Po mori sa utečenci dostali do opevneného mesta Dénia, a potom sa v Peniskole stretli s mnohými inými šľachticmi, ktorí po nešťastnej porážke ušli.

Keď bolo krvavé povstanie potlačené, vzal si Františka k sebe brat jeho zosnulej matky, zaragozský arcibiskup Alfonz, a dal ho podľa zvyklostí urodzených mladíkov vyučovať vo všetkých potrebných znalostiach. František tu získal vynikajúceho spovedníka, ktorý bol aj znamenitým kazateľom. Pod jeho starostlivým vedením si František dôkladne uvedomoval všetky svoje povinnosti a bol vedený k ich dôkladnému plneniu. Už vtedy zatúžil po odriekavom reholnom živote. Keďže však ešte nemohol rozhodovať o svojej budúcnosti, aspoň čiastočne prispôsoboval svoj život kláštorným pravidlám. Často pristupoval k sviatostiam, úctivo ctil Matku Božiu a usilovne čítal duchovné knihy.

V tom čase žila v Granadskom kráľovstve Františkova staručká prababička, u ktorej sa počas nepokojov skrývalo mnoho príbuzných. Táto stará pani povolala pravnuka Františka zo Zaragozy k sebe a mala z jeho krásnych cností veľkú radosť. Jej radosť sa však zmenila na smútok, keď František vážne ochorel. Čoskoro nato došlo k hroznému zemetraseniu, a chorý mladík bol nútený stráviť štyridsať dní a nocí pod holým nebom, pretože hrozilo zrútenie všetkých budov. František však túto nepriazeň prežil a po uzdravení ho otec poslal do mesta Tordesillas v Leonskom kráľovstve na dvor infantky Kataríny, zasnúbenej portugalskému kráľovi Jánovi III., aby sa naučil dvorným spôsobom.

Keď sa infantka vydala do Lisabonu, pätnásťročný František sa vrátil do Zaragozy, kde mu strýc arcibiskup zabezpečil početné sprievodné služby. František sa zdokonaľoval v rytierskych hrách a zvyklostiach, no oveľa usilovnejšie sa cvičil v zbožnosti a kajúcnosti, poslúchajúc rady svojho spovedníka. Keď videl mnohé prekážky, ktoré svet kladie kresťanovi snažiacemu sa o mravnú dokonalosť, rozhodol sa, že požiada otca o povolenie vstúpiť do kláštora. Avšak strýc arcibiskup presvedčil vojvodu Jána, aby syna poslal na dvor cisára Karola V. do Valladolidu, kde mal v spoločnosti dvoranov zmeniť svoje zmýšľanie.

Tak prišiel sedemnásťročný František v roku 1527 na rušný cisársky dvor, ale nedal sa zaslepiť jeho slávou a pôžitkami. Dokázal výborne spojiť cnosti príkladného

kresťana s povinnosťami uhladeného dvorana. Cisár Karol V. aj cisárovná Izabela si mladého syna vojvodu z Gandie obľúbili a rôznymi spôsobmi ho vyznamenávali. František bol pekný, zručný a prívetivý mladík, a čoskoro si získal náklonnosť celého dvora. V rytierskych hrách mu nikto nebol roveň, a dvorania sa pretekali o jeho priazeň. František však túto priazeň využíval nezvyčajným spôsobom. Získal niekoľkých mladíkov z dvora a stal sa ich duchovným vodcom. Požadoval od nich, aby častejšie pristupovali k sviatostiam, zbožne počúvali kázne, pokiaľ možno každý deň boli prítomní na svätej omši, dôsledne sa vyhýbali hádkam a nevhodným vzťahom s opačným pohlavím, neubližovali nikomu na cti a boli opatrní v reči. Dovolil im nevinné hry, ale nesmeli hrať o peniaze. Sám nikdy nehral karty, ani ich nepoznal, hovoriac, že človek takouto hrou stráca čas, niekedy aj peniaze, a zanedbáva zbožnosť. Po obede trávil najradšej asi hodinu osamote, skúmal svoje svedomie a modlil sa dlho do noci. Starostlivo sa vyhýbal ženám a nosil spodné rúcho z hrubej látky, aby potláčal telesnú žiadostivosť.

Z dvorných dám cisárovnej Izabely bola najváženejšou krásna panna Eleonora de Castro, nábožná a cnostná príbuzná portugalského kráľovského rodu. Už od detstva žila s Izabelou a spolu s ňou bola vychovávaná. Obe sa navzájom milovali ako sestry, a táto nežná láska podnietila cisárovnú, aby vybrala Eleonoru za nevestu mladému vojvodovi Františkovi. Snúbenci sa na sobáš pripravovali modlitbami, pôstom a dobrými skutkami. Svadba sa konala s veľkou slávou a po nej bol František, ako prejav cisárovej priazne, menovaný markízom z Lambaye a najvyšším správcom stajní cisárovnej Izabely, pričom mu patrilo ročné dôchodkové zabezpečenie vo výške 14.000 toliarov.

František žil s Eleonorou v šťastnom manželstve. Domáce záležitosti prenechával múdrej manželke, zatiaľ čo sa sám venoval dôležitým úlohám, ktorými ho cisár poveroval. Okrem toho neprestával vykonávať svoje zvyčajné pobožnosti a štedro podporoval chudobných. Aby im mohol ešte lepšie pomáhať, vyhýbal sa zbytočným výdavkom na nepotrebné veci. Podľa svedectiev súčasníkov žil tak cnostne, že sa viac podobal anjelovi než človeku. Napriek tomu neskôr považoval za stratený práve ten čas, ktorý strávil na cisárskom dvore. Jeho obľúbenou činnosťou bola hudba. Bol výborným hudobníkom, skladal melódie k duchovným piesňam a hrával omšové skladby. Mimo domu sa venoval iba lovu. Jazdil na lov na koni, pričom používal skrotených sokolov na chytanie vtákov. Aj v tejto zábave však hľadal duchovný prospech. Pozorujúc boj sokolov s vtákmi na oblohe, uvažoval o tom, ako obratne sa diabol snaží zmocniť ľudských duší a strhnúť ich do záhuby, podobne ako sokol s polapeným vtákom. Inokedy, keď videl, ako sokol, jastrab a iné dravé vtáky skrotli, keď s nimi človek zaobchádzal mierne, a ako poslušne sa vracajú na jeho zavolanie, zamýšľal sa: *„Hľa, človek vyšiel z rúk Božích krotký, a hoci nemá krídla, ktorými by sa mohol vzdialiť od Boha natoľko, aby unikol jeho spravodlivosti, predsa sa od neho vzďaľuje, a keď ho Boh volá, nechce ho poslúchnuť a k nemu sa vrátiť!“*

Raz sa čudoval, že lovecké psy a sokoly, aj keď sú hladné, nechávajú ulovenú korisť na zavolanie svojho pána, a bez jeho dovolenia sa jej ani nedotknú. Pri tejto myšlienke neraz plakal nad nepoddajnosťou ľudskej vôle, ktorá nechce opustiť svoju

korisť – hnev, nenávisť, žiadostivosť a iné zlé vášne – nech by Boh akokoľvek hlasno volal, akokoľvek veľa sľuboval alebo prísne hrozil.

František sa tiež rád a usilovne venoval štúdiu dejín, zemepisu a matematiky, ktoré si cisár veľmi obľúbil. Čím lepšie poznával prírodu a ľudské dejiny, tým viac sa učil milovať a chváliť Boha. Celý viditeľný svet bol pre neho tajomnou knihou napísanou všemohúcou Božou rukou. Čím dokonalejšie chápal jej písmo, tým viac sa povznášal k Stvoriteľovi. Veľkou školou bola pre Františka aj dlhá a bolestná horúčka, ktorá ho zastihla na cisárskom dvore. Hovoril vtedy*: „O čo mučivejšie sú plamene zavrhnutých v pekle! Trpia muky bez útechy a nádeje na úľavu, zatiaľ čo mne sa v chorobe dostáva hojnej útechy a mám nádej na uzdravenie.“* Často ho navštevovali významní páni, ba aj samotný cisár. Keď chorý videl, že ani najmocnejší panovník, akým bol Karol V., mu nedokáže uľaviť v bolesti, premýšľal, aké márne je šťastie založené na ľudskej priazni. Útechu v chorobe hľadal v duchovných knihách, Svätom písme, životoch svätých a cirkevných dejinách. Takéto knihy nazýval *„nemými kazateľmi“,* ktorých výrečnosť vedie človeka na cestu pokánia. Preto hovoril, že čítanie nábožných kníh je prvým krokom k lepšiemu životu. Zábavné knihy nemal rád, a o nemravných knihách hovoril, že sú semenišťom neporiadkov a neprávostí a že ich čítanie je nebezpečnejšie než nečinnosť.

V roku 1539 cisár Karol V. slávil v Tolede hlučný ríšsky snem. Počas neho sa striedali veľkolepé slávnosti a radovánky, na ktorých sa zúčastňoval aj cisársky dvor. Náhle však cisárovná Izabela ochorela a jej choroba ukončila všetky zábavy. Namiesto zábav sa za uzdravenie chorej cisárovnej konali kajúcne procesie a modlitby v chrámoch. Cisárovná však zomrela vo veku iba 36 rokov. Jej smrť zarmútila nielen cisára, ale aj šľachtu a celý ľud, pretože zosnulá bola pre svoju dobročinnosť a príkladný život všeobecne vážená a milovaná. Božím riadením cisár poveril vojvodu Františka Borgiu, aby odprevadil telo zosnulej cisárovnej do Granady, kde mala byť pochovaná v kráľovskej hrobke. Tento prevoz sa mal podľa cisárovho príkazu uskutočniť s najväčšou slávou a František, z vďačnosti k zosnulej panovníčke, ktorá ho zahrnula mnohými milosťami, starostlivo vykonal tento príkaz.

Podľa španielskych zvykov malo byť mŕtve telo v Granade odovzdané tamojšiemu arcibiskupovi. František bol pred pohrebom povinný telo skontrolovať a prísahou potvrdiť, že ide skutočne o cisárovnú Izabelu. Medzitým uplynulo od jej smrti sedem dní. Olovená rakva bola otvorená, František poodhalil závoj z hlavy zosnulej a pozrel na jej tvár. V tej chvíli stuhol hrôzou. Aká zmena sa udiala za niekoľko dní s telom kedysi krásnej Izabely! Hoci František nikdy nemal odpor k smrti, pohľad na zohavené telo cisárovnej ho tak hlboko dojal, že bol takmer bez seba. Z rakvy sa šíril neznesiteľný zápach, hoci telo bolo napustené vonnými masťami. František priznal, že cisárovnú nespoznáva, a preto nemôže zložiť predpísanú prísahu. Len potvrdil, že telo, ktoré mu bolo v Tolede zverené, starostlivo opatroval a že o jeho totožnosti nemožno pochybovať. Keď sa dvorania vzdialili, František zostal sám pri tele zosnulej. Keď videl, ako sa dvorania stránia mŕtvej cisárovnej, zatiaľ čo predtým sa považovali za šťastných, ak sa k nej mohli priblížiť, bol hlboko otrasený a zvolal: *„Si to naozaj ty, mocná a slávna cisárovná? Si to ty, Izabela? Kam sa podela tvoja krása,*

ktorá očarovala všetkých? Kde je tvoja vznešenosť a majestát? Sú to skutočne tvoje oči, ktoré ešte pred nedávnom potešili každého, na koho láskavo pozreli? Je to tá istá tvár, ktorej krásu a milosť sme tak obdivovali? Ó, márnosť nad márnosť! Takýto je koniec všetkej pozemskej slávy, radostí a bohatstva! Pozri teraz, Izabela, už ti nikto nechce slúžiť, nikto ti nevzdáva pocty a nikto sa nechváli tým, že je tvojím dvoranom. Všetky nádeje, ktoré do teba ľudia vkladali, zomreli spolu s tebou. Poď sem, svet, a obdivuj pominuteľnosť krásy, moci a pozemskej slávy!"

František zostal dlho pri zosnulej a hľadiac na jej tvár, ktorá sa medzičasom stala beztvárnou a odpornou, rozhodol sa, že zmení svoj život. Urobil si sľub, že ak prežije svoju manželku, nadobro sa vzdá sveta a vstúpi do reholného stavu, aby slúžil už iba Pánovi, ktorý nikdy neumiera. Po návrate domov ďalej rozjímal o nestálosti pozemských vecí a horko plakal. Rozhodol sa opustiť cisársky dvor a žiť kajúcne až do chvíle, keď sa mu dostane príležitosť rozlúčiť sa so svetom. Takto premýšľajúc, zvolal spolu so svätým Augustínom: „*Aký biedny je osud pozemského života! Aká klamná je ľudská nádej! Dokedy zostane naše srdce zatvrdnuté? Prečo stále milujeme márnosť a hľadáme klam? Precitni, duša moja, z dlhého spánku! Už dosť dlho som slúžil smrteľnému kráľovi, odteraz chcem slúžiť len tebe, nesmrteľný Kráľ. Osvieť ma teda, ó Bože, a ukáž mi cestu, aby som zvyšok svojho krátkeho života mohol prežiť nábožne a sväto!"*

Nasledujúci deň bolo telo cisárovnej Izabely slávnostne pochované. Pohrebnú reč predniesol učený a zbožný kňaz Ján Avila, ktorý hovoril o pominuteľnosti všetkých svetských vecí a o nerozumnosti tých, ktorí nedbajú na večnosť. Františkovi sa zdalo, že slová kazateľa sú adresované priamo jemu. Poradil sa s Avilom a skúsený kňaz schválil jeho úmysel a dal mu pravidlá, ktorými sa mal riadiť, pokiaľ zostane v službách cisára. Odvtedy František hovorieval: *„Smrť cisárovnej Izabely ma vzkriesila z mŕtvych."*

Medzitým cisár proti jeho vôli vymenoval Františka za miestodržiteľa v Katalánsku a udelil mu titul rytiera rádu sv. Jakuba, ktorý bol kedysi v Španielsku založený na ochranu katolíkov pred maurskými moslimami. František sa presťahoval do hlavného mesta Katalánska, Barcelony, a začal s veľkou horlivosťou plniť povinnosti svojho úradu. Najprv sa rázne postavil proti lúpežníkom, ktorí pod vedením Antonia Roku drancovali dediny a mestá a vraždili bezbranných ľudí po celom kniežatstve. Nový miestodržiteľ sa sám postavil na čelo vojska proti týmto zločincom, obkľúčil ich, porazil a nariadil, aby ich vodcu potrestali smrťou. Ostatných chytených lúpežníkov odsúdil na galeje (ťažkú prácu na vojenských lodiach). Tí zločinci, ktorým sa podarilo ujsť, keď sa dopočuli o prísnosti nového miestodržiteľa, ušli z kniežatstva, a tak sa v Katalánsku nastolil poriadok.

František, hoci bol nútený prísne nakladať s nebezpečnými zločincami, mal s nimi kresťanský súcit a horko plakal, keď mal niekoho z nich odsúdiť na smrť, až sa o ňom hovorilo, že prelieva viac sĺz než zločinci, ktorých podľa práva odsúdil. Keď im už nemohol zachrániť pozemský život, snažil sa, aby sa zmierili s Bohom. Za týmto účelom k nim do väzenia posielal zbožných kňazov, aby ich priviedli k ľútosti, udelili im sväté sviatosti a sprevádzali ich na popravisko. Jeho láska k nesmrteľným dušiam

týchto zločincov bola taká veľká, že za každého z nich nechal slúžiť tridsať svätých omší a sám sa za nich modlil.

Keď takto očistil Katalánsko od lúpežníkov, začal František zavádzať v kniežatstve prísnu spravodlivosť na súdoch a rázne trestal nesvedomitých úradníkov, ktorí utláčali ľud. Bol ochotný vypočuť každého, kto k nemu prichádzal so sťažnosťou, a nerobil rozdiel medzi chudobnými a bohatými. Chudobní u neho vždy našli útočisko. Zastával sa ich proti utláčateľom, zabezpečoval im prostriedky, aby si mohli nájsť živobytie, vykupoval dlžníkov z väzenia, bol láskavým otcom sirotám a ochrancom vdov a opustených ľudí. Za krátky čas napravil poklesnutú disciplínu v armáde a zaviedol v nej poriadok. Prísne trestal nielen jednoduchých vojakov, ktorí sa previnili, ale aj dôstojníkov, keď sa dopustili neprávostí a násilia na bezbrannom ľude. Dbal na to, aby vojakom boli svedomito a riadne dodávané životné potreby, aby vojaci neboli nútení z nedostatku sa uchyľovať k lúpežiam. Takýmto spôsobom zavládla v armáde dobrá disciplína, čo podivilo aj cisára.

Miestodržiteľ František sa staral aj o rozkvet školstva. Ustanovoval svedomitých školských dozorcov, zakladal nové školy, štedro odmeňoval schopných a horlivých učiteľov a netoleroval nevzdelaných a nehodných pedagógov. Keď Katalánsko zasiahla neúroda a drahota, zabezpečoval dovoz obilia, aby obyvateľom nič nechýbalo. Sám rozdával chudobným almužny, zabezpečoval chudobným dievčatám veno, aby sa mohli dôstojne vydať, siroty dával vyučiť sa remeslám, aby sa mohli sami uživiť. Štedro podporoval chrámy Pána i kláštory a netoleroval žiadne pohoršenie, usiloval sa vyhubiť v ľude nevieru a bludárstvo a dbal na to, aby v kniežatstve panovala nábožnosť a mravnosť. Jeho súčasník, arcibiskup zo Zaragozy, dosvedčil, že za vlády miestodržiteľa Františka sa v Katalánsku dobre žilo, pretože tam panovala spravodlivosť, dobrotivosť a múdrosť. Katalánci o Františkovi hovorili, že je vtelený anjel, ktorého im poslal sám Boh, aby im vládol.

František, ktorý mal takto horlivú starostlivosť o večné i časné blaho svojich poddaných, sa neprestával starať aj o vlastnú spásu. Ukladal si rôzne kajúce skutky, vstával zavčasu ráno a modlil sa niekoľko hodín, než sa pustil do práce. Rád rozjímal o Božích vlastnostiach a o umučení Pána. Jeho obľúbenou pobožnosťou bol ruženec. V nedele a sviatky obyčajne prijímal Telo Pána vo svojej domácej kaplnke, a niekedy, na povzbudenie ľudu, verejne v chráme. V jedle bol veľmi striedmy a rozhodol sa, že nikdy nebude večerať. Počas štyridsaťdenného pôstu po celé dva roky jedol iba chlieb a zeleninu s vodou. Nezabúdal však v isté dni usporadúvať pre pozvaných hostí honosné hostiny, no sám sa vybraných jedál nedotkol. Vďaka tejto striedmosti a odriekaniu postupne schudol a stratil svoju pôvodnú telesnú silu. Neustálou bdelosťou, odriekavosťou a rozjímavou modlitbou dosiahol František dokonalú nadvládu nad sebou a vedel už v zárodku potlačiť každé nezriadené pohnútky. Nikdy sa nerozčúlil, keď mu boli predkladané žaloby a sťažnosti rozhnevaných ľudí, a nikdy sa nenechal strhnúť k nevrlosti. Vášnivých a prudkých ľudí dokázal upokojiť miernosťou a trpezlivosťou.

Aby mohol na svojej ceste pokračovať ešte istejšie, vybral si za spovedníkov dvoch skúsených kňazov z rádu sv. Dominika, ktorých radami sa vždy riadil. Okrem nich sa

pri dôležitých rozhodnutiach radil aj s inými učenými a cnostnými mužmi. V roku 1542 zvolal cisár Karol V. stavy aragónskeho kráľovstva na ríšsky snem do Monzónu a pozval aj miestodržiteľa Františka, aby sa na rokovaní zúčastnil. Zhromaždení veľmoži prejavovali Františkovi všeobecnú úctu, poznajúc jeho vzácne cnosti, a schvaľovali všetko, čo poradil a navrhol. To cisára úprimne potešilo, pretože sám bol úprimným obdivovateľom tohto výnimočného šľachtica. Vtedy sa cisár dozvedel o sľube, ktorý si František dal – že vstúpi do kláštora, ak prežije svoju manželku. Zveril sa miestodržiteľovi, že aj on, keď jeho syn Filip bude schopný prevziať vládu, zloží korunu a odíde do kláštora, aby slúžil výlučne Bohu. V roku 1543 zomrel Františkov otec, vojvoda z Gandie, Ján Borgia. František požiadal cisára o uvoľnenie z úradu miestodržiteľa Katalánska, aby sa mohol ujať správy po otcovi zdedeného vojvodstva. Cisár mu vyhovel, ale s podmienkou, že sa v prípade potreby vráti na cisársky dvor. Aby ho cisár ešte viac pripútal k sebe, vymenoval ho za hlavného správcu dvora portugalskej kráľovskej princeznej Márie, ktorá bola zasnúbená s jeho synom a nástupcom Filipom. František sa tejto pocty obával, pretože mohla znamenať návrat na cisársky dvor. Avšak princezná Mária zomrela ešte pred plánovaným sobášom, a tak sa František tejto povinnosti zbavil. Z Katalánska ho odprevádzala úprimná láska ľudu, ktorému počas štyroch rokov bol dobrým otcom.

Do Gandie si František priviedol zbožného brata z rádu sv. Františka, Jána Texedu, s ktorým sa spriatelil v Barcelone. Tento výnimočne osvietený reholník mu pomáhal svojimi radami pri starostiach o spásu duše a František sa riadil jeho múdrymi pokynmi. Po prevzatí otcovho dedičstva vojvoda František štedro odmenil služobníctvo svojho zosnulého otca. Najprv opravil a rozšíril mestskú nemocnicu, ktorú vybavil všetkým potrebným. Gandia, ležiaca pri mori, dovtedy nemala hradby a trpela častými nájazdmi morských pirátov. František dal mesto opevniť múrom a vybaviť delostrelectvom, aby obyvatelia mohli odrážať útoky lúpežníkov. Poddaným udelil nové výsady a práva. V mestečku Lombaya postavil kláštor rádu sv. Dominika a zabezpečil ho dostatočnými príjmami, aby reholníci netrpeli nedostatkom a mohli pomáhať chudobným. Pre chudobných a chorých ustanovil zvláštneho almužníka, ktorý vyhľadával najmä tých núdznych, ktorí sa hanbili žobrať. Okrem toho mal domáceho almužníka, ktorý sa staral, aby boli vždy pripravené peniaze na rozdávanie chudobným. Ak by sa niekedy peniaze minuli, almužník mal právo predať niečo z domácich šperkov, aby žiadny žiadateľ neostal v biede.

Vojvodov palác každodenne navštevoval mestský lekár, ktorý podával správy o chorých a radil, ktoré z pokrmov by mali byť poslané chudobným chorým. Chudobné klarisky v Gandii dal vojvoda pod ochranu svojej manželky, ktorá ich často navštevovala a starala sa o ich potreby. Sám sa staral o potreby kostolov vo vojvodstve a niekoľkokrát sa vzdal svojho strieborného náčinia, aby mohol kostolom venovať to, čo potrebovali na slávenie bohoslužieb. Bol obzvlášť štedrý, aby zveľadil úctu k Najsvätejšej sviatosti. Mal radosť z toho, že v Gandii nebolo nikoho, kto by aspoň raz mesačne neprijímal Eucharistiu.

V roku 1546 ochorela Františkova manželka, vojvodkyňa Eleonóra. Hoci František od svojho priateľa Jána Texedu vedel, že svoju manželku prežije a túžil vstúpiť do

kláštora, zarmútila ho myšlienka, že stratí tak zbožnú a cnostnú životnú partnerku, s ktorou v posledných rokoch žil v dokonalej zdržanlivosti. Vrúcne sa modlil za jej uzdravenie. Tu sa mu však zdalo, že vnútorný hlas mu hovorí: *„Ak chceš, aby tvoja manželka žila dlhšie, nech sa stane tvoja vôľa, ale nebude to na prospech ani tebe, ani jej.“* A tak sa rozplakal a modlil sa: *„Môj Bože, nech sa stane tvoja vôľa! Nechcem nič iné, iba to, čo sa páči tebe. Obetujem ti život svojej manželky, život svojich detí aj svoj vlastný život. Všetko kladiem k tvojim nohám a zverujem do tvojich rúk. Nalož s nami, ako ty chceš!“* Vojvodkyňa Eleonóra, dobre pripravená manželom na smrť, zomrela nábožne 27. marca 1546, zanechajúc po sebe osem dobre vychovaných detí. Synovia boli piati a všetci časom dosiahli vysoké hodnosti. Z troch dcér žila najmladšia Dorota od útleho veku v kláštore klarisiek v Gandii.

František, po ovdovení, obnovil svoj sľub, že vstúpi do rehoľného stavu, a premýšľal, ako ho uskutoční. Dočasne sa prikláňal k Spoločnosti Ježišovej, s ktorou sa zoznámil už v Barcelone. V roku 1542 prišli na príkaz sv. Ignáca do tohto mesta dvaja jeho spoločníci, Anton Araoz a Jakub Eguin, ktorí s apoštolskou horlivosťou pracovali na spáse ľudí. František sa rozhodol založiť v Gandii dom Spoločnosti sv. Ignáca.

Niekoľko dní po smrti vojvodkyne Eleonóry zavítal do Gandie spoločník sv. Ignáca Peter Faber. František sa s ním poradil a 5. mája 1546 položil základy nového jezuitského kolégia, ku ktorému pridal nádherný chrám a zabezpečil dostatočné príjmy na výživu rehoľníkov aj značného počtu žiakov. Do tohto kolégia boli prijímaní najmä synovia Maurov žijúcich v Španielsku, ktorým od vlastných rodičov hrozilo nebezpečenstvo vo viere, pretože španielski Mauri boli vtedy kresťanmi iba podľa mena a tajne vštepovali svojim deťom Mohamedove povery a nenávisť k Pánovi Ježišovi. Napokon sami Mauri žiadali, aby ich synovia boli prijatí do kolégia v Gandii, pretože vedeli, že tam dostanú zabezpečenie a výborné vzdelanie.

Takto František založil jezuitské kolégium v Gandii, ale to mu nestačilo; získal si veľké zásluhy aj o kolégia Spoločnosti Ježišovej v Alkale, Salamance, Seville a v iných španielskych mestách, keď sám významnými darmi prispel k ich založeniu a povzbudil svojich početných príbuzných, aby ich štedro podporovali. Pod vedením Petra Fabera sa František v Gandii podrobil duchovným cvičeniam podľa návodu sv. Ignáca a odvtedy tento spôsob nábožnosti schvaľoval, hovoriac, že v týchto cvičeniach je samotným Duchom Svätým ukázaná cesta vedúca do neba a že z nich môže každý kresťan ľahko spoznať svoje povinnosti, stať sa novým človekom a dokonale nasledovať Pána Ježiša.

Františka oslovila nadšená horlivosť a odvážny duch Spoločnosti Ježišovej sv. Ignáca; inak by si rád zvolil rehoľu svojho krstného patróna, sv. Františka Serafínskeho, preniknutú duchom apoštolskej chudoby a pokory. Bol na vážkach, čo má urobiť, a prosil Boha o dar dobrej rady. Napokon sa dôverne obrátil na svojho priateľa Jána Texedu, ktorý sa niekoľko dní postil, radil sa s Bohom v modlitbách a oznámil mu, že je Božia vôľa, aby vstúpil do Spoločnosti Ježišovej. František sa teda rozhodol a pred obrazom Ukrižovaného zložil sľub, že sa stane členom rádu sv. Ignáca a bude v ňom až do smrti pracovať na Božiu česť a spásu svoju i svojich blížnych. Ihneď poslal k sv. Ignácovi do Ríma posla s listom, v ktorom mu oznamoval svoj úmysel a prosil o

prijatie do Spoločnosti. Sv. Ignác odpísal, že jeho rozhodnutie schvaľuje a do rádu ho prijme, keď budú jeho deti zabezpečené a jeho svetské záležitosti usporiadané. Zatiaľ mu odporučil, aby sa venoval teologickým vedám a získal doktorát na kolégiu v Gandii, ktorú sám založil. Touto odpoveďou bol František nesmierne potešený. Často si ju čítal a zbožne opakoval slová žalmistu: *„Radšej chcem byť opovrhovaný v dome svojho Boha, než prebývať v stánkoch hriešnikov.“* (Ž 83, 11). Usilovne študoval teológiu a cvičil sa v kazateľskom umení, pričom často prednášal duchovné reči sestrám klariskám v Gandii.

V neprítomnosti cisára Karola V. vládol v Španielsku jeho syn Filip, ktorý v roku 1547 zvolal ríšsky snem do Monzónu. Na výslovné želanie svojho otca pozval aj vojvodu z Gandie, Františka. Vojvoda sa márne zdráhal a nakoniec bol nútený snem navštíviť. Tu mu Filip sľúbil, že akonáhle sa stane kráľom, urobí z neho najvyššieho správcu svojho dvora. To Františka vydesilo a okamžite napísal sv. Ignácovi, prosiac o radu, ako uniknúť hroziacemu nebezpečenstvu. Sv. Ignác sa obrátil na pápeža Pavla III. a objasnil mu situáciu. Pápež udelil Františkovi povolenie, aby sa slávnymi, avšak tajne zloženými sľubmi stal členom Spoločnosti Ježišovej, ale aby ešte štyri roky spravoval svoj dom a svetské záležitosti ako vojvoda Gandijský.

František sa na tento dôležitý krok pripravil modlitbami, pôstami, kajúcimi skutkami a generálnou sv. spoveďou. 1. februára 1547 zložil v kaplnke kolégia v Gandii rehoľné sľuby, o čom ihneď informoval sv. Ignáca v Ríme. Aby si skrátil lehotu, ktorú mu sv. Ignác stanovil, rýchlo oženil svojho najstaršieho syna Karola a vydal dcéry Izabelu a Johanu. Po dokončení štúdia teológie bol v Gandii povýšený na doktora. Aby mu zostával dostatok času na nábožné skutky, vstával už o druhej hodine v noci a zotrvával v modlitbách a rozjímaní až do ôsmej, kedy denne slúžil svätú omšu a prijímal Eucharistiu. Večer sa okrem cirkevných hodín modlil ruženec, čítal duchovné knihy, spytoval si svedomie a rozjímal o utrpení Pána, vzdychajúc: *„Ó Pane, zaslúžil som si tvoje rany!“* Denne sa bičoval, niekedy až do krvi. Keď sa sv. Ignác dozvedel o Františkovom prísnom živote, nariadil mu, aby skrátil čas modlitieb a rozjímania a zmiernil pôsty i bičovanie, pretože jeho telo veľmi slablo. Upozornil ho, že ten, koho Boh povolal, aby učil nevedomých a potieral bludy, nemôže nepretržite zotrvávať na modlitbách a nadmieru sužovať svoje telo.

František sa o členov Spoločnosti Ježišovej staral ako dobrý otec. V kolégiu v Gandii ich často osobne obsluhoval a keď ochoreli počas misií, pripravoval im jedlá. Svoje deti aj služobníkov cvičil v nábožnosti a dobrých skutkoch. Jeho dom sa podobal kláštoru, čo prilákalo aj vznešené osoby z ďalekých krajov, ktoré chceli vidieť vojvodu a jeho domácnosť, o ktorej sa šírila chvála po celej zemi. Kartáginský biskup Štefan Almeida, ktorý navštívil Gandiu v roku 1548, napísal: *„Obdivoval som vojvodu Františka a hanbil som sa porovnávajúc jeho život s mojím. Aká disciplína vládne v jeho dome, aké dobre vychované sú jeho deti a akí dokonalí sú rehoľníci v jeho spoločnosti.“*

František by bol rád odišiel do Ríma, ale obával sa, že by ho pápež Pavol III. chcel povýšiť na kardinála. Rovnaké obavy mal aj sv. Ignác. Až po smrti tohto pápeža v roku 1549 napísal Ignác Františkovi, aby neváhal a prišiel do Ríma. František

odovzdal správu vojvodstva Gandia synovi Karolovi, odporučil mu starostlivosť o kláštory a rozlúčil sa s ním aj s ostatnými deťmi a 31. augusta 1550 sa vydal na cestu do Ríma. Mal práve štyridsať rokov. Sprevádzaný synom Jánom, niekoľkými kňazmi Spoločnosti Ježišovej a služobníkmi sa na ceste horlivo modlil, rozprával o duchovných veciach, denne, keď to bolo možné, prijímal Eucharistiu a v noci sa bičoval. Vo Ferrare a Florencii ho miestni vojvodovia úctivo privítali a povzbudil ich, aby vo svojich mestách zriadili jezuitské kolégia.

V Ríme bol František slávnostne prijatý. Kardináli, cisársky vyslanec a iní vznešení muži mu vyšli v ústrety. Pápež Július III. mu ponúkol pohostinstvo vo svojom paláci, ale František poďakoval a usídlil sa v kolégiu Spoločnosti Ježišovej, kde ho pri bráne očakával sv. Ignác. František zosadol z koňa, pokľakol pred Ignácom a pokorne mu bozkával nohy. V Ríme navštívil František najprv pápeža a hroby apoštolských kniežat. Po spovedi u sv. Ignáca začal nábožne navštevovať všetky posvätné miesta. Ignác bol nesmierne potešený, keď spoznával Františkove vzácne cnosti a veľké milosti, ktorými ho Boh obdaril. Učil ho cestám Pána a vykladal mu stanovy rádu. František v tom čase postavil pri jezuitskom kolégiu v Ríme nový chrám na počesť Pána Ježiša. Časť nákladov hradil z vlastného majetku a časť získal od bohatých príbuzných. Založil tiež niekoľko dobročinných ústavov, najmä ústav na vzdelávanie misionárov na šírenie katolíckej viery medzi pohanmi a bludármi, ktorý neskôr dokončil pápež Gregor XIII.

Z Ríma vyslal František posla k cisárovi Karolovi V. do Nemecka so žiadosťou, aby mu bolo povolené odstúpiť vojvodstvo Gandia svojmu najstaršiemu synovi Karolovi. V tejto žiadosti sa cisárovi zdôveril, že už zložil rehoľné sľuby a má v úmysle zvyšok svojho života prežiť v Spoločnosti Ježišovej. Skôr než dorazila odpoveď cisára, pápež Július III. sa rozhodol povolať ho do zboru kardinálov. František sa poradil so sv. Ignácom a náhlivo opustil Rím, aby sa vo februári vydal najkratšou cestou do Španielska. Nezamieril však do svojho vojvodstva, ale do kraja Guipuzkoa, odkiaľ pochádzal sv. Ignác. Navštívil hrad Loyola, a keď v kaplnke, kde sa obrátil sv. Ignác, prijal sväté sviatosti, usadil sa v jezuitskom kolégiu v Oñate. Tam skromne a nábožne slúžil Bohu spolu s ostatnými členmi Spoločnosti. Medzitým dostal písomné povolenie od cisára Karola V., aby odovzdal vojvodstvo Gandia svojmu synovi Karolovi. Dal vyhotoviť právnu listinu ako svedectvo, že sa vzdáva vojvodstva aj všetkého majetku, ktorý mu patril. Zložil svetský odev, obliekol si rehoľný habit, ostrihal si vlasy i bradu, rozdal svoje dary plačúcim rehoľníkom na rozlúčku a odporučil ich synovi Jánovi. Na vigíliu sviatku Najsvätejšej Trojice v roku 1551 bol František v Oñate vysvätený za kňaza a 1. augusta slúžil svoju prvú omšu, počas ktorej podal svojmu synovi Jánovi Telo Pánovo. Po svätej omši kázal zhromaždeným veriacim a svojimi slovami ich dojal k slzám. Bola to nevídaná primícia – pri oltári stál bývalý vojvoda, jeden z najmocnejších a najbohatších španielskych veľmožov, ktorý sa teraz stal chudobným rehoľníkom. Niet divu, že ho ľudia považovali za svätca.

František, aby upevnil svoju pokoru a oddanosť rehoľnému životu, si neďaleko Oñaty v lese zvanom pustatina svätej Márie Magdalény postavil jednoduché obydlie z

hrubého dreva a hliny. Usadil sa tam s niekoľkými spolubratmi a žil ako staroveký pustovník. Odtiaľ chodieval do okolitých obcí vyučovať ľudí kresťanským pravdám a povzbudzovať ich k svätým cnostiam. S malým zvončekom zvolával deti na katechizmus, a spolu s deťmi k nemu prichádzali aj dospelí, aby ho počúvali. Ľudia pred ním kľakali, bozkávali mu nohy i ruky, prosili ho o požehnanie a nazývali ho človekom, ktorý k nim prišiel z neba. Hrnuli za ním sa nielen prostí ľudia, ale aj vznešení mešťania a navštevovali ho aj šľachtici z najvzdialenejších kútov Španielska, aby sa nechali poučiť jeho slovom a príkladom. Mnohí z nich, nasledovali jeho príklad, zriekli sa sveta a vstúpili do Spoločnosti Ježišovej. Medzi najznámejších patrili syn grófa z Ferie Anton Kordovský, ktorý Františka navštívil na pustatine, a portugalský kráľovič Ľudovít.

V Oñate Františka prekvapila správa, že bol pápežom Juliom III. vymenovaný za kardinála. Pápež mu túto hodnosť udelil na žiadosť cisára, hoci sv. Ignác s tým nesúhlasil. Keď sa František dozvedel, že pápež ho nenúti prijať túto hodnosť, odmietol ju a prosil, aby mohol zomrieť ako člen Spoločnosti Ježišovej. Vo Valladolide kázal veľkému počtu zhromaždených šľachticov a šľachtičien o márnosti všetkých pozemských vecí a o večnosti tak dojímavo, že všetci hlasno plakali, keď videli niekdajšieho vojvodu z Gandie vychudnutého, bledého, odetého do chudobného rehoľného rúcha. Neďaleko Valladolidu v tom čase prebývala dcéra cisára Karola V., Johana. Keď počula o Františkovi, poslala poňho. František jej poskytol návod, ako si má každý deň spytovať svedomie a rozjímať o utrpení Pána. Na jej dvore bolo mnoho zlých kníh, proti ktorým domáci spovedník márne brojil. František jej podrobne vysvetlil škodlivé následky takého čítania, čo ju presvedčilo, aby všetky tieto knihy zhromaždila a odovzdala mu. Príklad vojvodkyne nasledovali aj iné dámy. František tieto knihy odovzdal spovedníkovi a odporučil mu zaobstarať namiesto nich knihy, ktoré vzdelávajú a neškodia.

Koncom roku 1553 sa František vybral druhýkrát do Portugalska. Do Lisabonu ho pozval kráľ Ján III. a na jeho dvore bol privítaný s veľkou poctou ako vojvoda a svätec. Rýchlo tu dosiahol taký blahodarný vplyv, že svetáci žartovali, že z kráľovského paláca robí kláštor. Učil kráľa, jeho rodinu a dvoranov o kresťanských povinnostiach, odporúčal časté prijímanie Najsvätejšej Sviatosti. V Córdobe navštívil vojvodu Teodosia z Braganzy a naklonil ho k vstupu do Spoločnosti Ježišovej. Vo Valladolide sa stretol s princom Filipom, ktorý v neprítomnosti cisára spravoval Španielsko. Usadil sa v nemocnici, pretože nechcel byť vyrušovaný, no ani tam nemal pokoj. Navštevovalo ho množstvo šľachticov a prostých ľudí, ktorí hľadali rady a poučenie. Mnohí dvorania si ho vybrali za svojho spovedníka. Medzi hriešnikmi, ktorých priviedol na cestu pokánia, bol aj rytier Ján z Moschery, ktorý žil dlhý čas v najväčších hriechoch. Apoštolská horlivosť Františka robila v tomto meste takmer zázraky a získavala Spoločnosti Ježišovej aj iným rádom mnoho nových členov. Jeho zásluhou si takmer každé väčšie mesto v Španielsku a Portugalsku želalo mať kolégium Spoločnosti Ježišovej, a rád získal množstvo významných priaznivcov aj členov v týchto krajinách. Sv. Ignác ustanovil Františka za vrchného predstaveného (generálneho komisára) všetkých rehoľných domov Spoločnosti Ježišovej v

Španielsku a Portugalsku, pričom ich rozdelil do štyroch provincií, a neskôr mu podriadil aj rehoľníkov, ktorí pracovali na misiách vo východnej Indii.

František, nastúpiac do tohto dôležitého úradu, začal žiť ešte prísnejšie než predtým. Nábožný kňaz Bartolomej Bustamancius o tom informoval Rím, obávajúc sa, že František, už dlhodobo oslabený askézou a chorobami, by sa mohol vyčerpať, ak by sa nezmiernil. Sv. Ignác preto zaslal Františkovi príkaz, aby bol v otázkach umŕtvovania tela poslušný rehoľnému bratovi Michalovi Markovi. Tento muž, ktorý kedysi slúžil Františkovi ako vojvodovi z Gandie, vstúpil do Spoločnosti Ježišovej a stal sa rehoľníkom. Odvtedy sprevádzal svojho bývalého pána a dohliadal na jeho zdravie. František si nesmel bez jeho súhlasu ukladať žiadne mimoriadne skutky kajúcnosti. Avšak aj pod dohľadom tohto starostlivého brata žil František veľmi asketicky. Na svojich náročných vizitačných cestách znášal rôzne nepohodlia, chlad i horúčavy, často odpočíval na holej zemi a niekedy nemal ani chlieb, aby zahnal hlad.

František bol príkladom pre všetkých predstavených svojou pokorou a obetavou láskou k blížnym. Z jeho iniciatívy boli založené jezuitské kolégiá vo Valladolide, Medine, Burgose, Granade, Valencii, Murcii, Plasencii, Seville a v iných španielskych mestách. Cisár Karol V. sa v roku 1556 vzdal trónu, a jeho syn a nástupca na španielskom tróne Filip II. požiadal pápeža Pavla IV., aby Františka Borgiu vymenoval za kardinála. František však túto hodnosť opäť odmietol, no na príkaz sv. Ignáca zostal v stálom kontakte s kráľovským dvorom v Španielsku. Filipova sestra Johana, vdova po portugalskom princovi Jánovi, a ďalší členovia kráľovskej rodiny sa riadili jeho múdrymi radami, a mnohé šľachtičné boli jeho vplyvom podnietené žiť spôsobom podobným životu v kláštore. Práce na kráľovskom dvore však Františkovi viedli k zdravotným ťažkostiam a brali mu čas potrebný na odpočinok i duchovné cvičenia. Nakoniec bola jeho túžba po pokojnejšom živote aspoň dočasne uspokojená. Rytier Ján z Moschery, ktorého nedávno priviedol na cestu pokánia, mu daroval dom v Simanke. František sa tam uchyľoval vždy, keď mu to jeho povinnosti umožnili, a posilňoval sa tam modlitbou a zbožným rozjímaním na ďalšiu horlivú činnosť.

Dňa 31. júla 1556 zomrel v Ríme zakladateľ a prvý generál Spoločnosti Ježišovej, sv. Ignác. František dúfal, že bude zbavený úradu generálneho komisára pre Španielsko a Portugalsko, no snem otcov Spoločnosti Ježišovej v Ríme spolu s dočasným nástupcom generála Jakubom Laynezom ho potvrdil vo funkcii. K voľbe nového generála nešiel František do Ríma, jednak pre chatrné zdravie, jednak aby sa vyhol kardinálskej hodnosti. Práve vtedy bolo totiž potrebné, aby zo Španielska neodchádzal, lebo proti Spoločnosti Ježišovej tam boli spriadané pikle a úklady. Bludári šírili o jezuitoch najhanebnejšie osočovania a klebety, ktorým uverili aj mnohí katolíci. Akýsi zúrivec dokonca poslal spovedníkovi cisára Karola V. list plný potupovania a očierňovania jezuitov, snažiac sa odvrátiť cisára od nich. Karol V., ktorý sa vzdal trónu, žil osamotene v kláštore sv. Justa neďaleko Plasencie v Extremadure, venujúc sa výlučne záležitostiam svojej spásy. Klebety o jezuitoch, ktoré sa k nemu dostali, ho však ovplyvnili, až im sám uveril. Dúfal, že sa mu podarí presvedčiť Františka, aby vystúpil z rádu, proti ktorému sa všade dvíhal odpor, a

prijal inú rehoľu. Len čo sa František o tom dozvedel, neváhal a vybral sa na cestu k cisárovi. Karol V. ho prijal veľmi láskavo a dvakrát s ním rozprával. Keď mu oznámil, aké reči kolujú o Spoločnosti, bol veľmi rozhorčený proti tomuto novému rádu. František, posilnený modlitbou, nasledujúci deň cisárovi vysvetľoval pravidlá, pôsobenie a cieľ Spoločnosti Ježišovej, pričom vyvrátil všetky klamstvá a ohovárania tak jasne, že Karol V. uchvátený spravodlivým hnevom zvolal: *„Je vôbec možné, že sa ľudia opovážili ma takto klamať!“* Odvtedy si cisár Spoločnosť Ježišovu vážil o to viac, čím silnejšie boli proti nej útoky, a správa o novej priazni, ktorú František svojmu rádu u tohto panovníka získal, zastrašila jeho nepriateľov.

Po smrti portugalského kráľa Jána III. poslal František jeho ovdovenej manželke Kataríne, sestre cisára Karola V., list plný nebeskej útechy pre jej zarmútené srdce. Hneď nato ho cisár povolal k sebe do kláštora sv. Justa a uložil mu, aby bezodkladne odišiel do Lisabonu a osobne utešil ovdovenú kráľovnú a vyjadril jej aj celému dvoru cisárovu sústrasť. František sa teda vybral do Portugalska, no v Evorre ochorel na horúčku, ktorá sa zdala byť smrteľná. Tamojší biskup kardinál Ján Henrich nariadil, aby sa v celom biskupstve konali modlitby za uzdravenie tohto ťažko chorého Božieho služobníka, no ani najlepší lekári nedúfali v jeho uzdravenie. František však povedal: *„Bohužiaľ, môj život ešte nie je ukončený. Ešte musím vykonať mnohé cesty a podstúpiť veľké úlohy a ťažkosti, lebo ešte som nedozrel pre kráľovstvo nebeské!“* A skutočne, čoskoro sa uzdravil natoľko, že mohol pokračovať v ceste. Po splnení svojho poslania v Lisabone navštívil niektoré kolégiá Spoločnosti v Portugalsku a vrátil sa k cisárovi. Na týchto cestách povzbudzoval svojich druhov, aby sa nebáli protivenstiev, ktoré proti nim vznášali bludári, nemravníci a oklamaní nevzdelanci. Sám odrážal útoky týchto nepriateľov, ktorí sa neostýchali obviňovať jezuitov z najhorších bludov, ktorými boli nakazení oni sami. Práve jezuitom treba pripísať zásluhu za to, že svojou horlivou činnosťou spôsobili, aby sa náboženské bludy nemeckých a švajčiarskych lžireformátorov v Španielsku a Portugalsku nikdy nezakorenili.

Medzitým pocítil cisár Karol V., že jeho dni sa krátia, a zavolal Františka, aby ho pripravil na kresťanskú smrť. František teda prišiel do kláštora sv. Justa, poslúžil cisárovi a rozlúčil sa s ním. Sotva však odišiel, zastihla ho správa, že Karol V. 21. septembra 1558 zomrel v Pánovi.

Františkovi prinášal neustály rast a rozkvet Spoločnosti Ježišovej v Španielsku nevýslovnú radosť. Kráľovná Johana, ktorá počas neprítomnosti svojho manžela spravovala Španielsko, ho požiadala, aby jej poskytol niekoľkých misionárov zo svojho rádu pre vojsko, ktoré v tom čase bojovalo v Afrike proti Maurom. František tejto žiadosti ochotne vyhovel, a vyslaní misionári, z ktorých jeden dosiahol mučenícku korunu, pracovali v španielskom vojsku s veľkým požehnaním.

Neskôr sa František vybral do Coimbry a ďalších portugalských miest, kde boli jezuiti, a v roku 1560 založil v Porte nové kolégium. Tam si želal zostať na odpočinok až do smrti, lebo cítil, že jeho život sa už čoskoro skončí. Rýchlo však na tento svoj úmysel zabudol a v Porte pracoval neúnavne s takým úspechom, že celé mesto sa vďaka nemu skvelo nábožnosťou a svätosťou. V nedele a sviatky zvolával deti

zvončekom na kresťanské cvičenia a počet poslucháčov bol taký veľký, že ani najpriestrannejšie svätyne nestačili, takže musel vyučovať pod holým nebom. František si však v Porte dlho nevychutnal vytúžený pokoj, pretože nepriatelia podnikli proti nemu i jeho rádu nové útoky. Pred rokmi, keď bol ešte vojvodom v Gándii, napísal niekoľko nábožných spisov v španielčine, ktoré neskôr bez jeho vedomia vyšli tlačou. Keďže tieto spisy išli dobre na odbyt, chamtiví kníhkupci ich znovu vydávali spolu s jedenástimi ďalšími spismi od neznámych autorov, z ktorých niektoré obsahovali vieroučné chyby. Všetky tieto spisy boli spojené do jednej knihy s názvom *„Spisy vojvodu z Gándie“,* hoci František nebol autorom tých jedenástich chybných pojednaní. Na základe udania Františkových nepriateľov bola táto kniha preskúmaná inkvizičným súdom a zaradená na zoznam zakázaných kníh. Priatelia radili Františkovi, aby sa verejne obhájil, ale on to odmietol, dôverujúc v Boha. Jeho mlčanie však povzbudilo protivníkov k novým ohováraniam. Vyhlasovali o ňom, že bol vraj nútený odísť do Portugalska, pretože v Kastílii si nebol istý životom, a snažili sa vzbudiť proti nemu podozrenie u kráľa Filipa II., obviňujúc jeho i jeho príbuzných z nevery voči kráľovi a vlasti. Týmito lživými obvineniami jezuiti v Španielsku zakúšali veľké prenasledovanie.

Medzitým František ležal v Porte chorý. Keď sa dozvedel, čo sa proti nemu deje v Španielsku, nezarmútil sa a odmietol obhajovať seba i svojich druhov. Pretože sa však mnohí jezuiti obávali, že jeho mlčanie by mohlo rádu spôsobiť veľkú škodu, generál Lainez ho požiadal, aby obhájil česť Spoločnosti. Skôr než mohla byť táto žiadosť vybavená, pápež Pius IV. pozval Františka do Ríma s úmyslom vyslať ho na cirkevný koncil do Tridentu. Tento hlas nemohol František ignorovať, a hneď ako sa mu uľavilo, vydal sa na cestu. Pred odchodom však napísal kráľovi Filipovi II. list, v ktorom ho ubezpečil o svojej neochvejnej vernosti a oddanosti, ktoré sa ľstiví opovážili ľudia spochybniť. Kráľ však nebol týmto listom o Františkovej nevine presvedčený; ba práve jeho náhly odchod do Ríma mu pripadal ako priznanie k údajnej vine. Na kráľovskom dvore však takto nezmýšľali všeobecne, a dvorania, ktorí predtým proti Františkovi intrigovali zo žiarlivosti a závisti, začali o ňom usudzovať spravodlivejšie, keď sa domnievali, že sa už nikdy do Španielska nevráti.

Inkvizičný súd medzitým odvolal odsúdenie jeho spisov a vzdal mu zaslúženú pochvalu. Františkovi bola vždy milšia hanba ako ľudská chvála. Nedbajúc teda na ľudské súdy, pokračoval v ceste do Talianska a po vykonaní pobožnosti v Lorete prišiel 7. septembra 1561 do Ríma, kde opäť odmietol hodnosť kardinála, ktorú mu pápež Pius IV. znova ponúkol. V tom čase sa generál Spoločnosti Ježišovej Jakub Laynez zdržiaval vo Francúzsku a záležitosti rádu v Ríme riadil namiesto neho generálny vikár Alfonz Salmeron. Keď však Salmeron na pápežov príkaz odišiel do Tridentu, Františkovi bolo uložené, aby sám v Ríme riadil Spoločnosť ako generálny vikár, čo aj s najväčšou svedomitosťou vykonával. Okrem toho kázal v kostole sv. Jakuba v Ríme s veľkým úspechom. V ohromných zástupoch poslucháčov boli kardináli, vyslanci panovníkov, rímski šľachtici a tiež sv. Karol Boromejský.

Keď sa Laynez vrátil do Ríma, prijal Františka medzi svojich štyroch poradcov. Avšak v tejto funkcii František dlho nezostal, pretože Laynez zomrel už 19. februára 1565.

Hneď po jeho smrti bol František opäť ustanovený za generálneho vikára a 2. júla toho istého roku bol zvolený zhromaždenými zástupcami Spoločnosti Ježišovej za najvyššieho predstaveného celého rádu, hoci naliehavo prosil, aby na neho taká ťažká povinnosť nebola vložená, odvolávajúc sa na časté choroby a telesnú slabosť. Výsledok volieb prijal so slzami v očiach. Bol ako omráčený a po chvíli povedal: *„Vždy som si želal, aby mi bolo dopriate niesť kríž za Kristom Pánom; nikdy mi však nenapadlo túžiť po kríži tak ťažkom, aký ste práve na mňa vložili a na ktorého nosenie nemám v sebe silu.“* Priatelia Spoločnosti Ježišovej však plesali nad touto voľbou a osobitne pápež Pius IV. vyjadril srdečnú radosť, že František bol postavený na čelo tak dôležitého rádu, ktorý bol silnou oporou katolíckej Cirkvi. Rovnako aj nasledujúci pápež Pius V., ktorý nastúpil po smrti Pia IV. 9. decembra 1565, bol Františkovi veľmi naklonený a často s ním konzultoval cirkevné záležitosti. Keď František Borgia nastúpil do úradu generála Spoločnosti Ježišovej, mal tento rád už 130 kolégií s 3500 členmi v 45 provinciách a ich počet za jeho správy výrazne vzrástol.

František pôsobil v duchu sv. Ignáca, snažiac sa, aby v ráde bola zachovaná horlivosť pre Božiu česť, dobro Cirkvi a spásu ľudí. Na tento účel sa denne modlil za svojich spolubratov: *„Svätý Otče, zachovaj ich vo svojom mene.“* Zvlášť sa staral o to, aby sa jezuiti stali vynikajúcimi kazateľmi, a práve prostredníctvom kázania si jezuiti všade medzi katolíkmi získavali povesť. K rozkvetu rádu prispela aj priazeň pápeža Pia V., ktorý ho odvážne bránil proti všetkým útokom nepriateľov a odporúčal ho panovníkom. Sám dával jezuitov za poradcov svojim vyslancom a ďalších posielal na cirkevné snemy alebo na misie do rôznych krajín na žiadosť biskupov. Z rádu boli vyberaní aj kazatelia, ktorí kázali na pápežskom dvore. Neskôr pápež zamýšľal vyslať niektorých jezuitov do východnej i západnej Indie ako svojich vyslancov s apoštolskými právomocami, ale František ho uprosil, aby jeho spolubratov do takejto dôstojnosti nepovyšoval. Jezuiti boli radšej dávaní biskupom v misionárskych krajinách za pomocníkov. František svojim spolubratom dovolil byť spovedníkmi na kniežacích dvoroch, ale zakázal im zasahovať do politických záležitostí.

Keď v Ríme vypukol mor, František vyslal niektorých svojich spolubratov, aby slúžili chorým v meste. O dva roky neskôr, keď Rím znovu zasiahla morová rana, pápež zveril celú starostlivosť o chorých v meste jezuitom. Mnohí panovníci a biskupi, vidiac požehnané pôsobenie jezuitov, si ich želali aj vo svojich krajinách, čo viedlo k zakladaniu nových domov rádu nielen v Európe, ale aj v Brazílii, Peru, Mexiku, na Floride, v Afrike a vo východnej Indii. V tom čase jezuiti začali pôsobiť aj na Morave, v Brne a Olomouci. Portugalský kráľ Sebastião si vyžiadal od Františka niekoľkých kňazov rádu na misie do Brazílie. František už predtým vyslal do tejto krajiny Ignácia Azeveda, ktorý založil kolégium v Rio de Janeiro a noviciát rádu v stredoamerickom San Salvadore. Azevedo po založení týchto inštitúcií odišiel do Ríma, aby podal správu o svojej činnosti a vyžiadal si ďalších pracovníkov na Božiu vinicu za morom. František mu dovolil, aby si v Španielsku našiel niekoľkých spolubratov. Azevedo získal značný počet a vydal sa s nimi po mori do Južnej Ameriky. Pri ostrove Madeira vyzval tých, ktorí nemali dostatok odvahy, aby vystúpili na breh. Zostali tam len

štyria; ostatných 39 pokračovalo s ním ďalej a počas plavby sa navzájom posilňovali vo vytrvalosti pre prípad, že by im hrozila mučenícka smrť. Neďaleko ostrova Palma ich napadli námorní piráti, ktorých veliteľ, povestný kalvín Jakub Soria, prikázal svojim námorníkom, rovnako zúrivým kalvínom, aby jezuitov hodili do mora. Tento rozkaz bol ihneď splnený; Azevedo a 38 jeho spolubratov bolo pirátmi buď prebodnutých a zohavených dýkami, alebo nahádzaných do mora. Jediný kuchár, brat Ján Sancho, prežil, aby slúžil pirátom; neskôr im však ušiel a podal svedectvo o mučeníckej smrti svojich spolubratov.

V tom čase podstúpilo mučenícku smrť aj mnoho iných jezuitov v rôznych krajinách. František sa veľmi rmútil nad stratou toľkých výnimočných spolubratov, ktorých bolo treba na šírenie katolíckej viery, no zároveň ďakoval Bohu, že Spoločnosť získala týchto mučeníkov ako mocných orodovníkov v nebi. A práve mučeníctvo toľkých spolubratov prispelo k rýchlemu rozkvetu rádu sv. Ignáca; rád sa tým viac šíril a upevňoval, čím viac bol prenasledovaný.

V tom čase Turci, využívajúc nesvornosť kresťanských kniežat, obsadili ostrov Cyprus a odtiaľ ohrozovali Taliansko i celé kresťanstvo. Pápež Pius V. preto uzavrel spojenectvo s Benátčanmi a španielskym kráľom Filipom II. a dňa 6. októbra 1571 bolo v námornej bitke pri Lepante turecké vojsko zničené spojenými kresťanskými vojskami. Po tomto slávnom víťazstve sa pápež snažil, aby do spolku proti Turkom vstúpili aj iní kresťanskí panovníci. Na tento účel vyslal k cisárovi Maximiliánovi II. a poľskému kráľovi Žigmundovi kardinála Commendona a na kráľovské dvory vo Francúzsku, Španielsku a Portugalsku kardinála Michala Bonella. Bonellovi dal za sprievodcu generála Spoločnosti Ježišovej Františka Borgiu, keďže vedel, že tento muž má v Španielsku i Portugalsku veľký vplyv.

Španielsky kráľ Filip II. bol už dávno presvedčený, že všetky útoky na Františka a jeho rád boli dielom nečestných ľudí, a veľmi si vážil bývalého vojvodu z Gandie. Často mu písal a vyhľadával u neho rady. František, hoci už bol starý a chorý, sa napriek tomu podrobil pápežovej vôli, hoci tajomník rádu naliehavo prosil, aby bol ušetrený ďalekej cesty do cudziny a takto zachránený pre svoj rád. S požehnaním pápeža sa František vydal 31. júna 1571 na ďalekú cestu, ktorá bola pre neho skutočným mučeníctvom. V Madride ho prijali s kráľovskými poctami a dosiahol svoj cieľ u Filipa II. Odtiaľ cestoval s pápežským vyslancom do Portugalska, kde bol na kráľovskom dvore rovnako slávnostne prijatý. Kráľ Sebastián prisľúbil splniť želanie pápeža a spolupracovať s ostatnými kresťanskými kniežatami na zničení Turkov. Na výslovný rozkaz Filipa II. sprevádzal Ferdinand Borgia svojho otca aj pápežského vyslanca späť až na francúzske hranice. Tam František podal svojmu synovi Eucharistiu, udelil mu spasiteľné napomenutia a rozlúčil sa s ním.

František veľmi trpel náročným cestovaním v zime po hrboľatých francúzskych cestách, ktoré jeho zoslabnuté telo len ťažko znášalo. Navyše bol hlboko zarmútený, keď videl všade hrôzostrašné zničenie spôsobené kalvínskymi vzbúrencami – vypálené dediny, zničené kláštory, znesvätené chrámy a sochy svätých. Na sviatok Obetovania Panny Márie vstúpil do znesväteného chrámu a aby odčinil rúhanie bludárov, odslúžil tam svätú omšu, pričom prelieval slzy ľútosti. Bola krutá zima, a

cez rozbité okná chrámu vial ostrý vietor. Nie je teda prekvapením, že František prechladol tak vážne, že sa sotva udržal na nohách. V Savojsku ho cez hory preniesli do Turína, kde mu vojvoda Emanuel ponúkol pohostinnosť a lekársku starostlivosť. Keď však František nemohol v Turíne zotrvať, odplavil sa po rieke Pád do Ferrary. Jeho vnuk Alfonz, vojvoda z Este, mu poslal v ústrety nádhernú loď s početným sprievodom šľachticov. Lekári usúdili, že jeho život je v najväčšom ohrození a že nie je rozumné previezť ho do Ríma, kde práve začínali neznesiteľné horúčavy. František si však prial zomrieť v Ríme, a tak mu vojvoda poskytol pohodlné nosidlá. Na ceste do Loreta navštívil poslednýkrát mariánsku svätyňu, kde vzdal úctu Panne Márii, a nakoniec bol v polomŕtvom stave dopravený do Ríma.

Vtedajší pápež Gregor XIII. sa zdržiaval v Tivoli. K nemu František poslal kňaza svojho rádu a keď od neho dostal apoštolské požehnanie spojené s plnomocnými odpustkami, nechal sa odniesť do izby, v ktorej zomreli jeho dvaja predchodcovia, sv. Ignác a Laynez. Na opakované otázky bratov, či si niečo želá alebo potrebuje, odpovedal, že si neželá nič iné ako Pána Ježiša a že potrebuje iba Jeho. Potom naposledy požehnal svojich spolubratov i príbuzných a pripravil sa na smrť. Medzitým bol privolaný maliar, aby zhotovil jeho podobizeň. Chorý však, keď si to všimol, odvrátil tvár a nedovolil, aby ho namaľovali. A tak zostal až do poslednej chvíle pri vedomí a blažene zosnul v Pánovi 1. októbra 1572 vo veku 62 rokov.

Jeho telo bolo slávnostne uložené vedľa sv. Ignáca a Layneza v starom kostole jezuitského kolégia. Všetci, ktorí sa zúčastnili pohrebu, boli presvedčení, že zosnulý je svätcom. V roku 1617 boli jeho telesné pozostatky prenesené do nového nádherného chrámu Pána Ježiša pri jezuitskom kolégiu v Ríme, avšak ešte toho istého roku boli na želanie jeho pravnukov slávnostne prevezené do Madridu v Španielsku. Tam kardinál, vojvoda z Lermy, vybudoval pri jezuitskom kostole nádhernú kaplnku, kde uložil pozostatky svojho starého otca, niekdajšieho vojvodu z Gandie Františka, tretieho generála Spoločnosti Ježišovej. Boh potvrdzoval svätosť Františka Borgiu divmi, a mesto Madrid si ho zvolilo za svojho patróna. Pápež Urban VIII. ho v roku 1624 vyhlásil za blahoslaveného a pápež Klement X. ho v roku 1671 zapísal do zoznamu svätých katolíckej Cirkvi. Jeho výročná pamiatka sa podľa ustanovenia pápeža Inocenta XI. z roku 1683 slávi 10. októbra.

Spisy sv. Františka Borgiu boli vydané tlačou v Bruseli roku 1675. Na Karlovom moste v Prahe stojí znamenitá socha tohto svätca, ktorú v roku 1710 vytvoril slávny sochár Ferdinand Brokoff. Sv. František Borgia je zobrazený v rehoľnom rúchu, ako má ľavicu položenú na hrudi, pravicu vztýčenú a stojí zadumaný v nábožnom rozjímaní nad Najsvätejšou sviatosťou, ktorú mu ukazuje anjel. Na druhej strane sedí iný anjel s obrazom Panny Márie. Na podstavci je korunovaná lebka pripomínajúca dojímavú udalosť, ktorá Františka priviedla na cestu prísnej kajúcnosti a svätosti. V arcibiskupskom seminári v Prahe sa uchováva klobúk, ktorý tento svätec nosil.

Poučenie:

Sv. František Borgia svojím životom poskytol krásny príklad ľuďom všetkých stavov. Nebolo poslušnejšieho syna, vernejšieho poddaného, statočnejšieho rytiera,

uhladenejšieho dvorana, spravodlivejšieho sudcu, dobrotivejšieho a starostlivejšieho vládcu, lepšieho manžela, starostlivejšieho otca a vľúdnejšieho pána. Keď však opustil hodnosti, majetky, slávu a radosti tohto sveta a obliekol si chudobné rehoľné rúcho, stal sa vzácnym zjavom pre anjelov aj ľudí. Nebolo vzornejšieho rehoľníka, horlivejšieho misionára, neúnavnejšieho kazateľa či múdrejšieho predstaveného rádu ako on. Jeho príklady a rozhovory poučovali cisárov, kráľov, kardinálov, biskupov, dvoranov, vrchnosti aj poddaných, kňazov, rehoľníkov, učencov i prostý ľud. V rôznych úradoch jasne ukázal, že kresťan môže milosťou Božou a vlastným pričinením dosiahnuť svätosť v akomkoľvek stave a povolaní.

Na neho sa právom vzťahujú slová sv. Gregora Veľkého o svätých mučeníkoch, ktorí sa vzdali sveta a túžili iba po nebi: *„Tento svätec pošliapaval lesk a slávu sveta. Oplýval pevným zdravím, žil v priaznivých podmienkach, mal cnostnú a početnú rodinu, užíval si úplný pokoj a nebolo nikoho, kto by ho nemiloval a nevážil si ho. A predsa, svet, ktorý mu tak lahodil, a v ktorom mu kvitlo toľké šťastie, stratil v jeho šľachetnom srdci všetku krásu a príťažlivosť. My si zatiaľ ceníme tento svet a dychtíme po ňom, hoci sám osebe nie je lákavý – ponúka iba tŕnie. Na každom kroku v ňom nachádzame smrť, smútok a spustošenie; zo všetkých strán nás zraňujú rany, ktoré v nás zanechávajú len horkosť. A predsa naše telesné túžby slepo lipnú na týchto horkostiach – stále sa ženú za svetom, ktorý uniká, a pritom sa pridŕžajú sveta, čo sa rúti nadol.“*

Kiež nás odriekavý život tohto vzácneho svätca povzbudí, aby sme sa zriekali aspoň zakázaných pôžitkov a vecí, ktoré poškvrňujú nesmrteľnú dušu hriechmi a uvrhujú ju do večnej záhuby!

Dňa 10. októbra sa taktiež slávi pamiatka sv. Gereona a troch spolumučeníkov zo slávneho Tébskeho pluku, z ktorého relikvií získala pražská katedrála v roku 1358 významnú časť; sv. Pinita, biskupa na ostrove Kréta; sv. Eulampia a jeho sestry sv. Eulampie, ktorí zomreli mučeníckou smrťou pre svoju vieru v Nikomédii; sv. Ľudovíta Bertranda, španielskeho dominikána, horlivého misionára v Západnej Indii (†1581) a iných.

11. OKTÓBER

I. Sv. Bruno Veľký, kolínsky arcibiskup (10. stor.)

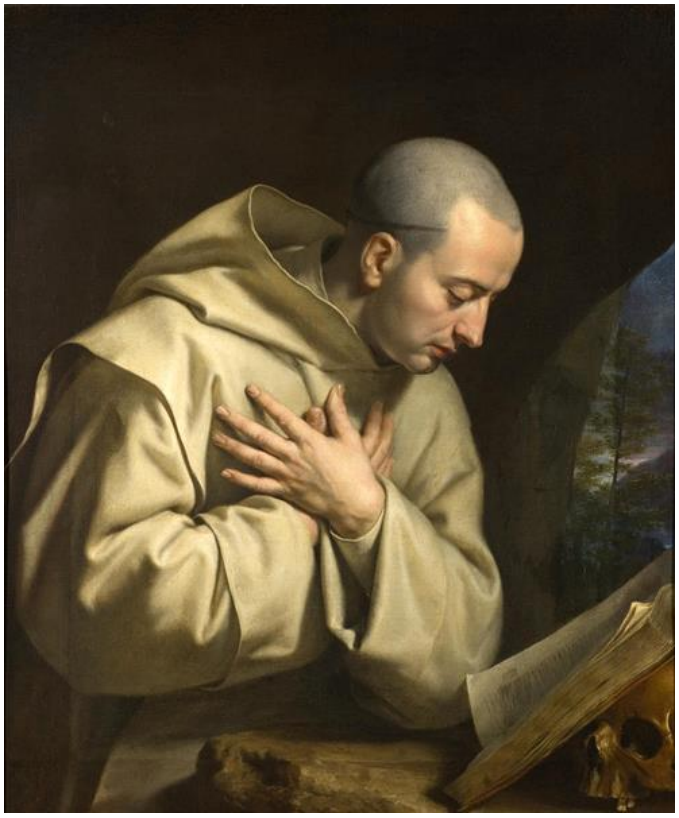

Za čias cisárov Ota I. a Henricha II. dostávali biskupi a opáti v Nemecku vojvodstvá a grófstva ako léna, čím sa stali mocnými vazalmi ríše. Cisárom boli milí, pretože nemohli spraviť svoje léna dedičnými, nepokúšali sa o vzburu a zostávali verní ríši. Bohužiaľ, tento systém nebol na prospech Cirkvi a náboženstva. Slobodná voľba biskupov podľa cirkevných zákonov zanikla, keďže cisári si privlastnili právo biskupov vymenúvať. Často nevyberali najkompetentnejších, ale tých, ktorí boli ochotní slúžiť ich záujmom. Napriek tomu sa našli urodzení biskupi, ktorí si boli vedomí apoštolského poslania a poctivo plnili svoje povinnosti, čím zanechali požehnanú pamiatku.

Takýmto vzorným arcibiskupom a kniežaťom bol v 10. storočí kolínsky arcibiskup a vojvoda Lotrinský, Bruno. Narodil sa v roku 925 ako najmladší syn nemeckého kráľa Henricha I. a jeho manželky sv. Matildy. Rodičia ho už v detstve zasvätili duchovnému stavu a poslali ho na výchovu k utrechtskému biskupovi Balderichovi. Bruno prejavoval už v mladosti vynikajúce schopnosti a naučil sa aj grécky jazyk. Počas šiestich rokov na biskupskej škole v Utrechte si nielen prehĺbil vedomosti, ale aj upevnil bázeň pred Bohom a túžbu po kresťanskej dokonalosti, ktorú podporovala jeho svätá matka. Po smrti Henricha I. nastúpil v roku 936 na ríšsky trón jeho najstarší syn Otto I., ktorý povolal Bruna na svoj dvor. Otto, ako bojovník a štátnik, neprejavoval veľký záujem o vedu a umenie, no na jeho dvor sa schádzali učenci a umelci v snahe získať si jeho priazeň a hodnosti. Bruno, prirodzene zanietený pre štúdium, využil túto príležitosť a dosahoval výnimočné výsledky vo vzdelaní. Zhromažďoval spisy rímskych klasikov a cirkevných otcov a pod vedením najlepších učiteľov získal hlboké vedomosti. Jeho vedecké vzdelanie zavŕšil významný veronský biskup, Ratherius.

Bruna najviac oslovovali diela kresťanského básnika Prudencia. Po dosiahnutí mladíckeho veku prijal nižšie svätenie a bol svojím kráľovským bratom vymenovaný za opáta niekoľkých kláštorov, medzi nimi kláštora v Lorši pri Wormse a kláštora v Novom Korvey na rieke Wesere. Hoci bol v tom čase bežný poľutovaniahodný zvyk, že svetskí páni dosadzovali svojich priaznivcov za opátov, ktorí sa viac zaujímali o príjmy než o svoje povinnosti, Bruno sa z tohto zvyku vymykal. Napriek svojej mladosti vynikal vážnosťou, čistými mravmi, úprimnou zbožnosťou a horlivosťou pre Božiu česť a dobro ľudí. Snažil sa obnoviť kláštornú disciplínu a napraviť, čo bolo

časom narušené. Získal späť majetky, ktoré boli kláštorom násilne odobraté, a zabezpečil im ich práva a výsady.

Od kláštorov prijímal len dobrovoľné dary, pretože ich nechcel zaťažovať. Ako opát viacerých kláštorov vykonával Bruno zároveň úrad ríšskeho kancelára, a keď bol v roku 950 vysvätený za kňaza, stal sa aj kráľovským arcikaplánom. Po smrti kolínskeho arcibiskupa Wigfrida v roku 953 bol na žiadosť duchovenstva a mešťanov menovaný svojím kráľovským bratom za nástupcu zosnulého arcibiskupa. Jeho urodzený pôvod, vzácne vzdelanie, ušľachtilá povaha, dôstojný zjav a príkladný život mu získali srdcia duchovenstva i ľudu, takže ho Kolínčania prijali s nadšením. Od tej doby vynikal nielen ako priateľ vedy a umenia, ale aj ako horlivý pastier veriacich a dobrotivý pán svojich poddaných.

V tom čase čelil kráľ Otto I. veľkým ťažkostiam. Maďari podnikali lúpežné výpravy do ríše a slovanské kmene pri Labe, podrobené Nemcami násilím a kruto utláčané, povstávali proti svojim utláčateľom. Navyše, kráľov vlastný syn Ludolf začal vzburu proti otcovi, pričom si získal pomoc jeho zaťa Konráda, vojvodu lotrinského. V týchto nepriaznivých okolnostiach nachádzal kráľ jedinú útechu a nádej vo svojom milovanom bratovi Brunovi. Preto ho v roku 953 povolal do tábora pri Mohuči, kde ho ustanovil svojím zástupcom v Lotrinsku. Po porážke Konráda však nebolo lotrinské vojvodstvo navrátené Konrádovi, ale zostalo pod správou Bruna ako arcibiskupa a zároveň svetského kniežaťa.

Bruno najprv zvolal veľmožov západného Nemecka do Aachenu, kde prijal prísahu ich vernosti kráľovi a ríši. Horné Lotrinsko zveril spoľahlivému príbuznému a Dolné Lotrinsko si ponechal vo vlastnej správe. Ako arcibiskup a vojvoda dokázal Bruno harmonicky spojiť povinnosti horlivého biskupa s úlohami svetského kniežaťa. Jeho ušľachtilé snahy o blaho ľudu ho poháňali k neúnavnej činnosti. Dbal na zachovanie mieru, zákonov a poriadku vo vojvodstve a nikdy nezabúdal na svoju biskupskú dôstojnosť. Žil čestne, skromne a prísne, takmer ako pustovník. Aj pri veľkolepých hostinách, ktoré podľa svojej povinnosti organizoval pre šľachtu, bol vždy zdržanlivý. Jeho zmýšľanie bolo čisto cirkevné. Na biskupské stolce odporúčal len najhodnejších mužov. Podporoval kresťanskú vzdelanosť a posilňoval bázeň pred Bohom medzi ľuďmi. Zakladal školy, podporoval chudobných študentov, staval, obnovoval a rozširoval chrámy, ktoré zdobil relikviami svätých. Potláčal zlozvyky a zavádzal prísnu cirkevnú disciplínu v duchovných komunitách.

Neďaleko Kolína založil a obdaroval nový kláštor sv. Pantaleóna a ustanovil preň výnimočného opáta, ktorého mníchom odporúčal poslúchať a pokračovať v konaní svätých skutkov. Podporoval dôkladné vzdelanie mladších kňazov a bol veľkorysým podporovateľom kláštorov i náboženských spoločenstiev. Ako vojvoda rozhodne zasahoval proti narušiteľom mieru a držal pýchu a násilníctvo šľachty na uzde, nedovolil im utláčať ľudí ani páchať neprávosti. Keď kráľ Otto I. v roku 961 druhýkrát vytiahol do Talianska, aby si zabezpečil Lombardiu a prijal v Ríme od pápeža Jána XII. cisársku korunu, ustanovil Bruna za svojho zástupcu v ríši a opatrovníka svojho maloletého syna, princa Otta.

Bruno bol tiež vyhľadávaným a uznávaným zmierovateľom rozvadených šľachtických strán. V roku 965 sa Bruno odobral do Francúzska, aby zmieril synov svojich dvoch sestier, vdov po kráľovi Ľudovítovi IV. a grófovi parížskom Hugonovi. Na tejto ceste v Remeši vážne ochorel. Pripravený zbožne na kresťanskú smrť povedal: *„Pán už klope na moje dvere a volá ma, aby som vydal počet zo svojho života. Váham medzi strachom a nádejou. Nech Boh urobí so mnou, podľa svojej vôle.“*

Dňa 11. októbra 965 odovzdal svoju dušu Pánovi vo veku 41 rokov. Jeho telo bolo pochované v kláštore sv. Pantaleóna pri Kolíne, ktorý sám vybudoval. Jeho pamiatka zostala v požehnaní. Veriaci ľud, spomínajúc na jeho vzácne cnosti a spásne učenia, ho začal uctievať ako svätca a oslavovať v ňom Boha. Jeho hrob sa stal slávnym miestom.

Poučenie:

Počas krátkeho obdobia dvanástich rokov dokázal Bruno ako arcibiskup a vojvoda vykonať veľké veci pre duchovné i časné blaho svojho ľudu. Od vďačných súčasníkov si vyslúžil čestný titul *„Veľký“.* V jeho pravici nežiaril meč; jeho zbrojou boli kniha a kríž. Nezdobil ho vavrín víťazného bojovníka, ale oliva mieru a palma víťazstva nad svetom. Bo všetkom bol príkladom dobrých skutkov, v učení, bezúhonnosti a dôstojnosti. (Tít 2, 7). Na ňom sa naplnili slová Pána, že v kráľovstve nebeskom bude nazývaný veľkým ten, kto nielen učí Božím prikázaniam, ale ich aj plní. (Mt 5, 19).

II. Sv. Ľudovít Bertrán z rádu sv. Dominika (16. storočie)

Rodiskom svätca Ľudovíta Bertrána bolo španielske mesto Valencia. Narodil sa v roku 1526 váženým a zbožným rodičom a už ako chlapec žil kajúcne a sväto. Spával na holej zemi, vyhýbal sa detským hrám, najradšej zotrvával v chráme Pána, doma sa modlieval dlho do noci a usilovne čítal duchovné knihy. Keď dorástol na mladíka, utiahol sa potajomky do samoty, aby sa mohol ľahšie venovať nábožným skutkom. Jeho otec však jeho skrýšu vypátral a pokarhal ho. Ľudovít však ostal verný svojmu predsavzatiu a po dosiahnutí plnoletosti vstúpil do rádu sv. Dominika, kde sa čoskoro stal príkladom aj pre starších a horlivých reholníkov. Po zložení slávnych rehoľných sľubov Ľudovít rástol v nábožnosti a prísnom odriekaní. Starostlivo ovládal svoje zmysly, telo podroboval pôstom, bičoval sa, nosil spodnú bielizeň z hrubej látky, predlžoval si nočné bdenie a upevňoval sa v dobrom

rozjímavou modlitbou. Takto dosiahol úplnú vládu nad sebou a oplýval blaženým pokojom v Pánovi.

Po siedmich rokoch v ráde bol ustanovený za predstaveného rehoľných novicov a učil ich slovom aj vlastným príkladom svätému životu. Občas vychádzal na vidiek a horlivo kázal Božie slovo. Raz stretol na poli pastiera, ktorému povedal: *„Priateľu, ľutujem vás, lebo ste v žalostnom stave. Už tri roky ste neboli na platnej spovedi. Ak vám záleží na vašej spáse, napravte to, lebo smrť nie je ďaleko. Som pripravený vás vypočuť.“* Pastier, ohromený pravdivými slovami neznámeho kňaza, sa dokonale vyspovedal zo všetkých svojich hriechov a o tri dni kajúcne zomrel.

V roku 1562 bol Ľudovít s ďalšími kňazmi vyslaný do Západnej Indie, aby tam kázal Kristovo evanjelium a pracoval na spáse ľudských duší. S nadšením sa pustil do misijnej činnosti medzi polodivokými pohanmi a s Božou milosťou obrátil na vieru veľký počet ľudí. Učil a kázal celý deň, a popri tom neprestával s odriekaním a upevňovaním sa vo svätých cnostiach. Kázal po španielsky, no napriek tomu rôzne domorodé kmene, ktoré tomuto jazyku nerozumeli, boli jeho mocnými slovami a zjavom tak dojaté, že ochotne prijímali krst. Niekoľkokrát sa ho však zarytí modloslužobníci pokúsili zabiť. Primiešali mu do nápoja jed, no Boh ho zachránil. Raz karhal v kázni určitú neprávosť, a istý šľachtic, domnievajúc sa, že výčitka smeruje k nemu, sa rozhodol prísneho kazateľa zastreliť. Pribehol k nemu s nabitou puškou a namieril na neho. V tom okamihu Ľudovít zdvihol pravicu na požehnanie a šľachtic, vystrašený znamením svätého kríža, pustil zbraň, vrhol sa na zem a prosil o odpustenie.

Inokedy na Ľudovíta zaútočil dav pohanov, ktorí ho chceli ukameňovať, ale on s nimi začal láskavo hovoriť, takže rýchlo zabudli na svoj zlý úmysel a požiadali ho, aby ich naučil kresťanskej viere. Raz na neho vybehol rozzúrený pohan so sekerou, aby mu rozťal hlavu, no Božím riadením sa sekera zvyezla mimo jeho hlavy a zasekla sa do zeme. Tak Boh ochraňoval Ľudovíta vo všetkých nebezpečenstvách. Po rokoch sa Ľudovít vrátil z Východnej Indie, kde tak požehnane pôsobil, a na príkaz rehoľných predstavených pracoval na rôznych miestach svojej vlasti na Božiu česť a na spáse ľudských duší až do smrti. Po celý život verne slúžil Bohu, no napriek tomu sa považoval za nehodného hriešnika.

Pravidlom pre neho bolo, aby pohŕdal len sám sebou a nikým iným; aby pohŕdal svetom a neznepokojoval sa, keď ním svet pohŕda. Kedykoľvek bol chválený, utekal, a raz, keď ho niekoľkí šľachtici tupili ako najhoršieho ničomníka, povedal im mierne: *„Páni, to, čo ste o mne povedali, je pravda. Poznáte ma lepšie, než sa poznám ja sám.“* Raz ho niekto chválil za jeho vzácnu štedrosť v almužnách. Nato odpovedal: *„Myslíte, že je to znak svätosti? Vôbec nie; je to účinok Božej milosti. O čo väčšiu moc a vzácnejšie dary dostal od Boha satan, a predsa upadol do záhuby.“*

Panenskú čistotu si zachoval neporušenú najmä stálou modlitbou, sebazapieraním a ostražitou bdelosťou. Nič ho nezastrašovalo viac, ako keď videl alebo počul, že Boh je urážaný, a nič mu nespôsobovalo väčšiu radosť ako to, keď sa niečo konalo na Božiu oslavu. Napriek tomu sa neustále obával o spásu svojej duše, a keď ho

utešovali, že vykonal už mnoho dobrého pre Boha a blížnych, odpovedal: *„Ach, iní vykonali oveľa viac dobrého než ja úbožiak, a predsa boli mnohí z nich odsúdení spolu s Judášom.“* Často vzdychal: *„Môj Bože, ako obstojí celý môj život na tvojom súde, keď si netrúfam zložiť účty ani z jednej jedinej hodiny svojho života!“* Ešte na smrteľnej posteli prosil svojich bratov: *„Modlite sa za mňa, aby som nebol zavrhnutý.“* Práve táto úzkostlivá obava z nehodnosti ho robila obozretným a bola mu užitočným ostňom k neustálej kajúcnosti. Mnohé roky namáhavej práce a skutky sebazapierania oslabili telo horlivého Ľudovíta a privodili mu bolestivú chorobu. Znášal ju s príkladnou trpezlivosťou, vzdychajúc: *„Tu, ó Pane, páľ, tu rež; len na večnosti ma ušetri!“* Bratia sa mu snažili uľaviť v bolesti, ale to ho zarmucovalo, pretože sa mu zdalo, že takej starostlivosti nie je hoden. Hovoril im teda: *„Nechajme Pána Boha konať, čo a ako sa mu páči. Buď jeho vôľa!“*

Keď spoznal, že smrť sa blíži, položil si na prsia ťažkú tehlu. Na otázku, prečo tak trápi svoje telo už oslabené bolesťami, odpovedal: *„Čo mám robiť? Smrť sa už blíži. Nebeské kráľovstvo trpí násilie.“* A prijmúc nábožne sväté sviatosti, dokonal svoj pozemský boj 10. októbra 1581.

Ešte za života bol Ľudovít od Boha obdarovaný vzácnymi milosťami. Mal dar proroctva a činil zázraky. Modlitbou utišoval búrky na mori, náhle uzdravoval chorých a niekoľkým mŕtvym vrátil život. Aj po smrti bol od Boha oslávený; najmä chorí, ktorí sa dotkli jeho tela, sa okamžite uzdravovali. Preto si ho ľud ctil ako svätca. Keďže na jeho príhovor Boh zázračne vypočúval modlitby veriacich, pápež Pavol V. ho vyhlásil za blahoslaveného a pápež Klement X. za svätého. Koncom sedemnásteho storočia pápež Alexander VIII. vyhlásil svätého Ľudovíta Bertrána za patróna nového kráľovstva (dnes republiky) Granada v Južnej Amerike.

Poučenie:

Životom zameraným len na telo, lenivosťou a zmyselným užívaním si nikto nedosiahne nebeské kráľovstvo. Do mesta Božieho vedie úzka cesta a tesná brána, a len tí, ktorí na tomto svete prekonávali svet, telo a diabla, čelili prekážkam a bojovali, budú spasení. Tak konal aj svätý Ľudovít Bertrán. V obave, aby nebol zavrhnutý, bojoval celý život dobrý boj, až napokon dosiahol korunu spravodlivosti, ktorú mu dal Pán. (2 Tim 4,7).

III. Sv. Tarachus, Probus a Andronikus, mučeníci (4. stor.)

Pohanský svet po tristo rokov zúril proti kresťanstvu. Mocný, svetovládny rímsky štát klesal pod ťarchou nemravnosti bohatých veľmožov a tyranských vládcov, ktorí sa často násilím vyšvihli na cisársky trón, často z radov obyčajných vojakov. Krv nevinných kresťanov tiekla potokmi v dôsledku príkazov týchto krutých tyranov. Napriek tomu počet veriacich v pravého Boha každým dňom rástol. Medzi pohanmi sa čoraz viac šírilo presvedčenie, že kresťanské náboženstvo je pravé a božské. Najukrutnejšie prenasledovanie kresťanov nastalo počas vlády cisára Diokleciána na začiatku štvrtého storočia.

Diokleián, syn otroka, sa narodil okolo roku 245 v Diokleii (Dukle) v Dalmácii. Ako mladík vstúpil do vojska, kde začínal ako obyčajný vojak. Vďaka odvahe a schopnostiam postupne získal hodnosť vojvodu. V roku 284, po smrti cisára Karusa a po zavraždení jeho syna Numeriána, zabil pretoriánskeho prefekta Apera, obvineného z vraždy, a následne ho vojsko vyhlásilo za cisára.

V roku 286 si Diokleián vybral za spoluvládcu Maximiana Herkulia, syna sedliaka zo Sirmia v Panónii. V roku 292 pridal ďalšieho spoluvládcu, pastiera Galéria zo Sardiky, a v bláznivej pýche sa vyhlásil za najvyššieho pána na zemi a boha. Galérius, ktorému Diokleián dal za manželku svoju dcéru Valériu, podnecoval cisárov hnev voči kresťanom. Napokon v roku 303 Diokleián vydal nariadenie, podľa ktorého mali byť všetky kresťanské chrámy zničené, kresťania prinútení obetovať modlám, a ak by odmietli, mali byť mučení a zabíjaní.

Dňa 24. februára 303 bol zbúraný nádherný kresťanský chrám v Nikomédii, kde ukrutný Diokleián sídlil, čím odštartoval krvavé prenasledovanie kresťanov po celej Rímskej ríši. Sulpicius Severus píše: *„Takmer celý svet bol nasýtený krvou mučeníkov, až sa zdalo, že Cirkev sa ponáhľa opustiť zem a presťahovať sa do neba.“* V Ríme zomrelo počas jediného mesiaca 17.000 kresťanov, a v Egypte v krátkom čase až 144.000. Podobné scény sa odohrávali aj v Ázii.

V Cilícii, v meste Tarsos, zúril v roku 304 miestodržiteľ Maximus, ktorý umučil mnohých kresťanov vrátane sv. Taracha, vyslúženého vojaka z Klaudiopola; sv. Próba, pochádzajúceho z Thrákie; a sv. Andronika, mladíka z bohatej rodiny z Efezu.

Prví kresťania často kupovali za veľké peniaze od pohanských sudcov oficiálne záznamy o mučeníkoch, aby mohli zostaviť ich životopisy a zachovať ich pamiatku pre potomstvo. Takýmto spôsobom sa aj informácie o sv. Tarachovi a jeho spoločníkoch dostali do rúk kresťanov.

Podľa nich miestodržiteľ Maximus zasadol v Tarse na súdnu stolicu, obklopený vojakmi a katmi. Neďaleko stál pohanský oltár s horiacim ohňom a kňazom, pripraveným obetovať modlám. Zo žalára priviedli 65-ročného starca Taracha. Maximus sa ho opýtal: *„Ako sa voláš?“* Starec pokojne odpovedal: *„Kresťan.“* Sudca ho prísne okríkol: *„Mlč a nechaj si toto bezbožné vyznanie pre seba! Povedz, ako ťa volajú.“* Tarachus odvážne zopakoval: *„Kresťan.“* Nahnevaný sudca rozkázal: *„Roztlčte mu čeľuste, aby sa naučil odpovedať.“* Kati ho bili, no starec pokojne pokračoval: *„Hovorím ti svoje pravé meno. Ale ak chceš vedieť meno, ktoré som dostal po rodičoch, volám sa Tarachus. Keď som bol vojakom, nazývali ma Viktor (Víťaz).“* Sudca sa ďalej pýtal: *„Odkiaľ pochádzaš?“* Tarachus odpovedal: *„Som Riman, narodený v Klaudiopole, a vojak. Keď som sa stal kresťanom, vzdal som sa vojenskej služby.“* Nahnevaný sudca zvolal: *„Nebol si hoden byť vojakom, ničomník! Povedz, prečo si opustil vojenskú službu?“* Starec odpovedal: *„Prosil som svojho veliteľa Publia o prepustenie a on mi ho udelil.“* Sudca mu začal lichotiť: *„S ohľadom na tvoje šediny by som si želal, aby si poslúchal cisárske rozkazy. Obetuj teda bohom, ktorých uctievajú naši vladári po celej ríši.“* Starec vážne odvetil: *„Ak to robia vladári, sú zaslepení diablom.“* Sudca sa rozhneval: *„Udrite ho po ústach za to, že povedal: cisári sú zaslepení!“* Keď ho kati bili, neohrozený vyznávač povedal: *„Ja som len povedal, že ľudia blúdia.“* Sudca zvolal: *„Obetuj bohom a zanechaj toto svoje bláznovstvo!“* Starec sa vzpriamil a riekol: *„Slúžim a obetujem pravému Bohu – nie krvou, ale čistým srdcom.“* Sudca vážne pokračoval: *„Doteraz som bral ohľad na tvoju starobu a ešte ťa napomínam: obetuj bohom.“* Starec rozhodne odpovedal: *„Nikdy neporuším Pánov zákon.“* Sudca ukázal na horiaci oltár a rozkázal: *„Pristúp a obetuj!“* Starec mocným hlasom riekol: *„Nech je mi vzdialená každá neprávosť! Ja ctím zákon Pánov.“* Sudca sa udivene spýtal: *„Či je okrem cisárskeho zákona ešte aj nejaký iný, šialenče?“ Kresťan* odpovedal: *„Pravdaže je aj iný zákon – je to zákon, podľa ktorého vy sa klaniate skalám a drevu, dielam rúk ľudských.“* Zahanbený sudca zvolal na katov: *„Udrite ho po hlave, aby prestal s tým bláznovstvom!“* Horlivý vyznávač Božej pravdy, kým ho bili, hovoril: *„Nikdy sa nedám odvrátiť od toho, čo ty nazývaš bláznovstvom, ale čo mňa robí blaženým.“* Sudca sa zlostne usmial: *„Veď ti pomôžem, aby si to zanechal a zmúdrel.“ Nevinný kresťan pokojne odvetil: „Rob, čo chceš – máš moc nad mojím telom.“* Nemilosrdný sudca rozkázal katom: *„Vyzlečte ho a bičujte!“* Kým starca kruto bičovali, on pokojne hovoril: *„Teraz si ma naozaj priviedol k rozumu – bičovaním si ma posilnil. Moje najvrúcnejšie želanie je, aby som rástol čoraz viac v dôvere v Božie meno a v Pomazaného.“* Sudca sa rozzúril: *„Ako to, ty prekliaty človek, že slúžiš dvom bohom? A predsa tvrdíš, že viacerí bohovia neexistujú!“* Starec vážne odvetil: *„Vyznávam slobodne a otvorene, že pravdivý je len jeden Boh!“* Sudca sa udivene spýtal: *„A či si nevyznal, že aj Pomazaný (Kristus) je Boh?“* Vyznávač ho poučoval: *„Áno, právom to vyznávam, lebo je Syn Boží, nádej kresťanov, pre ktorú žijeme a umierame.“ Sudca* ho však nenechal pokračovať:

„Nechaj si svoje blúznenie pre seba a obetuj!“ Tarachus riekol zvýšeným hlasom: *„Neblúznim, ale hovorím pravdu. Dožil som sa 65 rokov a nikdy som sa neodklonil od pravdy.“* Keď zaslepený pohan zistil, že svätého starca nepresvedčí, aby obetoval modlám, dal ho okovať železami a odviesť do žalára.

Vojaci potom predviedli pred súdnu stolicu sv. Próba. Maximus sa ho opýtal: *„Ako sa voláš?“* Probus odpovedal: *„Moje najslávnejšie meno je kresťan; ľudia ma volajú Probus.“* Sudca sa spýtal: *„Odkiaľ pochádzaš?“* Vyznávač odpovedal: *„Môj otec pochádza z Trácie; narodil som sa v Side. Som z prostého rodu, ale som kresťan.“* Sudca sa rozpálil: *„Toto meno ti málo pomôže. Obetuj bohom, aby ťa cisári ctili a aby si sa stal naším priateľom.“* Vyznávač vážne odvetil: *„Za tú cenu si neželám česť od cisárov ani tvoje priateľstvo. Opustil som dosť veľké pozemské statky, aby som mohol slúžiť živému Bohu.“* Sudca sa obrátil ku katom: *„Vyzlečte ho, zviažte, roztiahnite mu údy na škripec a zbičujte ho.“* Keď ho bičovali po chrbte, svätý muž zvolal: *„Moje telo máte vo svojej moci, ale vaše údery sú mi pravým balzamom.“* Rozhorčený sudca rozkázal položiť ho na škripec a bičovať po bruchu. Pri tom kričal: *„Pozri sa na svoje telo, biednik, a uvidíš, ako sa zem červenie tvojou krvou!“* Ale svätý mučeník pokojne povedal: *„Vedz, že čím viac moje telo trpí pre Krista, tým viac moja duša pookrieva a oživuje.“* Zúrivý sudca prikázal katom, aby utrýznenému svätému mučeníkovi zaťažili údy železnými okovami a odviedli ho do žalára. Z početných bolestných rán tiekla krv a nikto mu ich neobviazal.

Potom bol privedený sv. Andronikus. Miestodržiteľ Maximus sa ho opýtal: *„Ako sa voláš?“* Krásny kresťanský mládenec odpovedal: *„Ak to chceš vedieť, som kresťan.“* Sudca povedal: *„Tí, ktorí boli pred tebou na výsluchu, tým menom nič nezískali. Odpovedaj na moju otázku!“* Mládenec pokojne, ale s pohŕdaním odvetil: *„Vo svete sa volám Andronikus.“* Sudca sa spýtal: *„Z akého rodu pochádzaš?“* Mládenec odpovedal: *„Som synom jedného z najvýznamnejších mešťanov v Efeze.“* Sudca sa pokúsil kresťanského mladíka presvedčiť: *„Odlož pošetilé blúznenie a poslúchni ma ako svojho otca. Tí pred tebou sa chceli blázniť, ale nič tým nezískali. Buď múdry, ucti si cisárov, našich otcov, a obetuj bohom.“* Vznešený kresťanský mládenec odpovedal ohnivo: *„Dobre nazývaš cisárov svojimi otcami, keďže majú diabla za otca. Vy všetci ste deťmi diabla, lebo konáte jeho dielo!“* Pohan sa ledva ovládol a trasúc sa hnevom povedal: *„Tvoj mladý vek ma ešte zdržuje, ale vedz, že ťa čakajú veľké muky.“* Svätý mládenec pohrdlivo odvetil: *„Na všetko som pripravený. Hoci som vekom mladý, dušou som dospelý.“* Pohan zavolal na katov: *„Dobre, vyzlečte ho a roztiahnite ho na škripec.“* Stalo sa. Údy útleho tela mladíka boli naťahované tak, že vyskakovali z kĺbov a praskali. Keď ho bičovali prútmi, spieval žalmy. Kati mu trhali telo železnými hákmi. Krvilačný sudca ho vyzýval, aby obetoval modlám, a kričal: *„Odstúp od svojho bláznovstva, inak budú nasledovať ešte väčšie muky!“* Kresťanský mládenec pokojne odpovedal: *„Moje telo je v tvojej moci; urob s ním, čo chceš.“* Ukrutný Maximus zvolal: *„Mučte ho dvojnásobne!“* Kati mu trhali telo až do kostí, lýtka na nohách mu drvili črepinami, krvácajúce rany posypali soľou, spútali mu ruky a nohy ťažkými železami a nakoniec ho hodili do žalára. Počas ukrutného mučenia Andronikus spieval žalmy, zatiaľ čo zahanbený pohan od zlosti škrípal zubami.

O niekoľko dní sa miestodržiteľ Maximus opäť posadil na súdnu stolicu a predvolal svätých vyznávačov Kristovej viery. Tí neohrozene zastávali učenie božského Spasiteľa a odmietli sypať kadidlo na oheň pohanského oltára. Zaslepený pohan ich rozkázal ukrutne mučiť. Keď vojaci nasilu privliekli sv. Tarachusa k pohanskému oltáru a on vyhlásil, že diablom obetovať nebude, kati mu vytĺkli zuby. Jeden vojak mu strčil do ruky kadidlo a držal mu ju nad žeravým uhlím na oltári. Svätý mučeník pevne zatvoril päsť nad uhlím, aby ani zrnko kadidla nespadlo, a radšej si nechal ruku spáliť, než by bol obetoval. Keď to videl tyran, dal ho zavesiť za nohy a mučiť horúcim dymom. Kati mu liali ocot do nosa a sypali soľ s horčicou. Nakoniec Maximus rozkázal hodiť zmučeného Tarachusa do smradľavého žalára. Podobne mučili aj sv. Próba, ktorý odmietol obetovať modlám. Roztĺkli mu tvár, kládli žeravé železo na nohy, ostrihali mu hlavu a na temeno mu sypali žeravé uhlie. Potom ho odvliekli do žalára. Sv. Andronika priviazali ku stĺpu a bičovali ho. Do rán mu nasypali soľ a potom ho ďalej bičovali. Jeho rany sa však počas pobytu v žalári zázračne zahojili. Utrýzneného mladistvého vyznávača hodili naspäť do žalára.

Ukrutný Maximus predvolal tretíkrát svätých vyznávačov pred svoj krvavý súd. Márne boli jeho hrozby aj skvelé sľuby. Zbožní Kristovi vyznávači neobetovali smiešnym modlám. Maximus preto použil najukrutnejšie muky, aby ich odvrátil od pravej viery. Sv. Tarachusovi dal odrezať pery a uši, pichať prsia žeravými klincami, sťahovať kožu z tela a na rany klásť žeravé uhlie. Svätý mučeník obracal oči k nebu a ticho sa modlil. Podobne tyran mučil aj ostatných dvoch, Próba a Andronika. Kati nasilu pchali obetné mäso do úst sv. Andronika, a keď ho vypľul, vytrhli mu jazyk a hodili ho na pohanský oltár do ohňa. Nakoniec Maximus odsúdil zmučených vyznávačov na smrť a nechal ich hodiť do smradľavého spoločného žalára. Svätí vyznávači sa s radosťou pripravovali na posledný boj s diabolskými mocnosťami, zvelebovali Boha, že im dovolil trpieť pre Jeho meno, a v krátkom čase sa zázračne uzdravili.

Nastal čas pohanských slávností, počas ktorých sa konali verejné divadelné hry. Asi tisíc krokov od mesta Tarsus v Cilicii bolo veľké divadlo určené na zápasy gladiátorov a zápasy s divými šelmami. Počas slávností boli sv. Tarachus, Probus a Andronikus odvedení do tohto cirkusu. Nespočítateľné množstvo pohanov sa zhromaždilo z mesta a okolia, aby sa zúčastnili slávností. Prišiel rad na zápasy s divokými šelmami. Traja svätí mučeníci boli uvedení do arény. Krvilační pohania ich privítali jasotom. Zo železnej klietky vypustili do arény veľkého medveďa. Ten pomaly kráčal, strašne bručal, obzeral si divákov na vyvýšených sedadlách a zamieril k miestu, kde stáli svätí mučeníci s očami obrátenými k nebu. Zrazu si ľahol k nohám sv. Andronika a krotko mu ich začal lízať. Krásny svätý mládenec si kľakol a položil svoju hlavu na medveďa v nádeji, že ho roztrhá. Medveď sa však nepohol. Keď to Maximus videl a diváci začali šomrať, poslal strážcov, aby medveďa zabili.

Potom vypustili do arény hladnú levicu. Keď vkročila, zarevala tak strašne, že diváci sa triasli od strachu. Ľahla si na piesok, ovoniavala krv z rán gladiátorov, ktorá tam predtým vytiekla, a šľahala chvostom zo strany na stranu. Potom veľkými skokmi zamierila k svätým mužom. Keď sa priblížila, vrhla sa k nohám sv. Tarachusa a ostala

pokojná ako jahňa. Svätý Tarachus si kľakol k hladnej šelme a ťahal ju k sebe, aby ju vyprovokoval. Levica sa však túlila k nemu ako domáca mačka. V divadle nastal hluk. Pohanskí diváci zosmiešňovali miestodržiteľa. Maximus poslal do arény gladiátorov, aby dlhými železnými tyčami poštvali levicu na nevinné obete. Levica sa zdvihla, zarevala tak, že sa divadlo zatriaslo, vyskočila na najbližšie sedadlá, kde zabila niekoľko pohanov. Potom zoskočila späť do arény, prerazila železné tyče na bráne a utiekla z divadla. Mnohí krvilační pohania preklínali Maximusa za pokazenú zábavu, no mnohí volali: *„Veľký je Boh kresťanov!“* Ponížený Maximus rozkázal gladiátorom, aby svätých mučeníkov zabili krátkymi mečmi. Svätí pokľakli, objali sa a spievali žalmy, potom k nim pristúpili kati a sťali ich.

Mŕtve telá sv. mučeníkov Tarachusa, Próba a Andronika kati hodili medzi telá zabitých gladiátorov, ktoré mali strážiť ozbrojení sluhovia divadla, kým nebudú pochované. V noci však prišli k divadlu kresťania a vrúcne prosili dobrotivého Boha, aby im pomohol vyslobodiť telá svätých mučeníkov a dôstojne ich pochovať. Vzápätí sa strhla hrozná búrka – hromy a blesky udierali do divadla, strážcovia v panike utiekli. Na telá svätých mučeníkov zažiarila hviezda z neba, takže ich kresťania mohli ľahko spoznať a odniesť. Telá sv. mučeníkov boli so všetkou úctou pochované na tajnom mieste.

Svätí Tarachus, Probus a Andronikus sú zvyčajne zobrazovaní s palmovými ratolesťami v rukách a s divými šelmami pri nohách.

Poučenie:

Svätí mučeníci, ktorých pamiatku dnes oslavuje svätá Cirkev, znášali hrozné muky s dôverou v Božiu milosť a z lásky k Spasiteľovi. Verili totiž v nádej zmŕtvychvstania, aby mohli večne žiť v blaženosti. Sv. Tarachus sám odpovedal tyranovi Maximusovi: *„Mojim najvrúcnejším prianím je, aby som vždy mohol rásť v dôvere v meno Božie a v Jeho Pomazaného.“* Touto odpoveďou chcel vyjadriť, že čím viac ho mučia, tým mocnejšou sa stáva jeho dôvera v Božiu pomoc, ktorá mu dáva silu vytrvať v trápení. Keď sa ho ukrutný pohan pýtal, prečo spomína aj Pomazaného, keď verí len v jedného Boha, svätec odpovedal: *„Kristus je Syn Boží, nádej kresťanov, pre ktorú žijeme a umierame.“*

Svätí mučeníci pevne verili, že ako Kristus zomrel za hriešnych ľudí a vstal z mŕtvych, podobne aj oni, podľa Jeho prísľubu, povstanú k večnému životu. S rovnakou nádejou zomierali aj spravodliví Starého zákona. Keď dal bezbožný kráľ Antioch siedmim bratom Machabejským vyrezať jazyky, stiahnuť kožu z tela, odťať ruky a nohy a nakoniec ich ešte živých hodiť do žeravého kotla, znášali tieto muky s nevídanou trpezlivosťou. Prečo? Pretože podľa svedectva Svätého písma tyranovi hovorili (2 Mach 7, 9): *„Ty nás, zlosyn, síce zabíjaš v tomto živote, ale Kráľ sveta nás, ktorí zomierame pre Jeho zákony, vzkriesi k večnému životu.“* Podobnou nádejou bol posilnený aj sv. Jakub, nazývaný Intercisus. Perzský kráľ Isdegerd mu za vyznávanie svätej viery rozkázal trhať a rezať úd za údom. Mučili ho tak celých deväť hodín. Keď kati sv. Jakubovi odrezali niektorý úd, on vždy povedal: *„Len preč s tebou, lebo pri zmŕtvychvstaní sa opäť stretneme.“*

Kresťan, aj my vstaneme z mŕtvych v našich telách, ako hovorí sv. Pavol (2 Kor 5, 10): *„Všetci sa musíme ukázať pred súdnou stolicou Kristovou, aby každý dostal odplatu za to, čo v tele vykonal, či dobré, či zlé.“* Ak naše telo očakáva večnú odplatu za dobro, ktoré konalo, nesmieme mu v živote popúšťať uzdu zlých náklonností a vášní, ani mu hovieť. Naopak, mali by sme pokladať za najväčšie šťastie, ak je naše telo navštívené protivenstvami a chorobami, ktoré nám zosiela dobrotivý Boh. Ak trpezlivo znášame telesné trápenia, môžeme s istotou očakávať veľkú odplatu vo večnosti.

---

11. októbra sa taktiež koná spomienka na sv. Gummara, príbuzného kráľa Pipina († 774); sv. Sarmata, mnícha umučeného Saracénmi v Tébaide; sv. Kanika, opáta v Škótsku; sv. Placidiu, pannu z Verony a ďalších.

12. OKTÓBER

Sv. Maximilián, biskup a mučeník (3. stor.)

Starobylé mesto Laureakum (dnes dedina Lorch), založené Keltmi na sútoku riek Enns a Dunaj v Hornom Rakúsku, bolo za vlády Rimanov dôležitou pohraničnou pevnosťou proti nájazdom divokých severných kmeňov. Tu sa nachádzalo hlavné táborisko druhej légie a prístav rímskeho dunajského loďstva. V meste sa týčili honosné chrámy a oltáre ríšskych bohov, sochy cisárov a slávnostné stĺpy, ale v Laureakume mal mnoho ctiteľov aj Kristov kríž, keďže v rímskom vojsku slúžilo množstvo kresťanov, ktorí šírili sväté evanjelium aj do najodľahlejších častí ríše. V Laureakume čoskoro vznikla kresťanská obec, ktorej prvým známym biskupom bol sv. Maximilián.

Podľa tradície sa narodil v prvej polovici 3. storočia v meste Celje pri rieke Savinje v strednom Noriku (dnešné Štajersko) v rodine bohatých kresťanských rodičov. Bol vychovaný v bázni Božej a už ako dieťa horlil láskou k Pánovi Ježišovi. Vo veku trinástich rokov mu zomrel otec a o šesť rokov neskôr odišla na večnosť aj jeho matka. Osirotený mladík zdedil rozsiahle majetky, no jeho duša netúžila po bohatstve ani svetských pôžitkoch, ale po vyšších hodnotách. Slová Pána: *„Ak chceš byť dokonalý, choď, predaj, čo máš, a rozdaj chudobným, a budeš mať poklad v nebi. Potom príď a nasleduj ma“* (Mt 19,21) ho inšpirovali k tomu, že prepustil svojich otrokov na slobodu, rozdelil majetok medzi nich a chudobných a zasvätil sa službe Bohu.

Neskôr sa presťahoval do Laureakumu, kde si získal vďaka svojej horlivosti vo viere a cnostnému životu veľkú úctu medzi kresťanmi. Okolo roku 257 ho zvolili za biskupa. Maximilián sa vydal na cestu do Ríma, kde od pápeža Sixta II. prijal apoštolské požehnanie a právomoc vykonávať biskupský úrad. Ako biskup Maximilián neúnavne šíril Kristovo učenie a bojoval proti modloslužbe nielen v Laureakume, ale aj v okolitých mestách a krajoch Norika. Jeho práca na Pánovej vinici priniesla veľký úspech – mnohí pohania sa obrátili na vieru a kresťanská Cirkev tam prekvitala.

V tom čase rímske vojsko utrpelo vojenské porážky a suroví nájazdníci pustošili Norikum. Rimania, domnievajúc sa, že sa znepáčili ich bohom, rozkázali obyvateľom prinášať bohom zmierujúce obete. Tento rozkaz platil aj v Celji, kde mal boh Mars veľkolepý chrám, a tí, ktorí neposlúchli, mali byť potrestaní smrťou. Maximilián sa vydal do svojho rodiska, aby posilnil tamojších kresťanov vo viere a povzbudil ich k odvahe. Dorazil práve vo chvíli, keď medzi veriacimi vládol strach, pretože niektorí podľahli hrozbám a obetovali pohanskému bohu, aby sa vyhli mučeníckej smrti. To svätého biskupa veľmi zarmútilo. Po modlitbe sa odvážne obrátil na cisárskeho správcu Eulasia slovami: *„Cisár ťa sem poslal, aby si bránil túto zem pred nepriateľom, ale ty horšie než nepriateľ privádzaš do záhuby tých, ktorých máš ochraňovať!“* Rozhnevaný vládca nariadil, aby Maximiliána odviedli do chrámu boha Marsa a donútili ho obetovať. Keď sa svätý biskup napriek hrozbám odmietol dopustiť modloslužby, vládca nariadil jeho popravu. Maximilián bol spútaný, vyvedený za mesto a 12. októbra sťatý. Rok jeho smrti nie je presne známy, ale pravdepodobne zomrel mučeníckou smrťou za vlády cisára Diokleciána okolo roku 308. Jeho telo a hlavu tajne v noci pochovali zbožné ženy, ktoré sa báli pohanov.

Úcta k sv. Maximiliánovi v bývalom Noriku má dlhú históriu. Solnohradský biskup sv. Rupert prišiel do Celje a na mieste mučeníckej smrti sv. Maximiliána postavil chrám. Ďalší chrám mu zasvätili v Bischofshofene v Pongau. V 10. storočí boli ostatky sv. Maximiliána prenesené do Pasova, kde sú dodnes uchovávané v katedrále. Z ostatkov sv. Maximiliána dostal Karol IV. v roku 1370 časť ramena a daroval ju Pražskej katedrále.

Sv. Maximilián je patrónom Štajerského vojvodstva. Zobrazovaný býva ako biskup s palmou a mečom.

Poučenie:

Keď sv. Maximilián získal istotu, že kresťanom v jeho rodisku hrozí nebezpečenstvo, že by mohli byť oslabení vo viere a zradiť ju, ponáhľal sa im na pomoc, hoci vedel, že sa sám vystavuje nebezpečenstvu mučeníckej smrti. Rád však podstúpil túto obetu ako príklad pre veriacich, aby ich povzbudil k vytrvalosti aj v najťažšom prenasledovaní. Apoštol Jakub píše: *„Bratia moji, keby niekto z vás zblúdil od pravdy a iný ho obráti, nech vie, že ten, kto vráti hriešnika z jeho bludnej cesty, zachráni jeho dušu od smrti a zakryje množstvo hriechov.“* (Jak 5, 19).

Kto podľa Pánovho príkazu miluje blížneho ako seba samého, iste mu nie je ľahostajný osud bratov, ktorí blúdia v náboženskej nevedomosti alebo nevere,

zanedbávajú svoje kresťanské povinnosti, vystavujú sa nebezpečenstvu hriechu a hnevajú Boha. Preto ich bude napomínať, otvárať im oči, povzbudzovať ich a svietiť im dobrým príkladom, aby poznali pravú cestu k spáse. Ak nie je možné iným spôsobom napomôcť k náprave blúdiacich bratov, máme sa za nich aspoň modliť, aby ich Boh svojou milosťou osvietil a obrátil. Svätý Ján Zlatoústy hovorí, že nikto nebude spasený, kto nedbá o spásu blížnych. A právom, lebo o tom, komu nezáleží na spáse nesmrteľných duší, nemožno povedať, že miluje blížneho ako seba samého. *„Kto nemiluje svojho brata, ktorého vidí, ako môže milovať Boha, ktorého nevidí? Toto prikázanie máme od Boha: Kto miluje Boha, nech miluje aj svojho brata.“* (1 Jn 4, 20–21).

Dňa 12. októbra si pripomíname aj pamiatku svätého Evagria, Prisciána a ich rímskych spolumučeníkov, svätého Edistia, mučeníka v Ravenne; svätej Domniny, mučenice v Lycii, v Afrike; 4966 vyznávačov a mučeníkov, ktorí trpeli pre vieru od vandalského kráľa Hunericha, z ktorých mnohí boli zavraždení; svätého Walfrida, anglického biskupa; svätého Salvina, biskupa vo Verone a ďalších.

13. OKTÓBER

I. Sv. Eduard, vyznávač, anglický kráľ (11. stor.)

Po mučeníckej smrti anglického kráľa sv. Eduarda, Mučeníka (975 – 978), ktorého výročná pamiatka sa slávi 18. marca, vládol v Anglicku jeho nevlastný brat Ethelred I. veľmi nešťastne, pretože bojovní Dáni neprestávali jeho ríšu znepokojovať. Kráľ, chcel svojmu ľudu zabezpečiť pokoj, a preto sa zaviazal Dánom každoročným poplatkom, no aj tak títo koristníci podnikali občasné lúpežné výpravy do Anglicka. Preto kráľ v roku 1002 v určený deň dal povraždiť všetkých Dánov usadených v Anglicku. Avšak nové vpády Dánov pod vedením kráľa Svena prinútili v roku 1013 Ethelreda II. ujsť do Normandie, odkiaľ sa po Svenovej smrti v roku 1014 vrátil, ale už v roku 1016 zomrel, ale na svoj trón nezasadol.

Kráľ Ethelred II. mal za manželku dcéru normandského vojvodu Richarda I., Emmu, ktorá mu v roku 1004 v Islipe v grófstve Oxford porodila syna Eduarda. V prvých rokoch detstva princa Eduarda žili jeho rodičia v neustálom strachu pred útokmi nepriateľských Dánov, a preto v roku 1013 s ním utiekli do Normandie. Tam ich na svojom dvore prijal a poskytol útočište kráľovnin brat, vojvoda Richard II. Z týchto

útrap svojich rodičov Eduard už v útlom veku spoznal márnosť všetkej pozemskej moci a slávy a naučil sa hľadať útechu v Bohu. Vo všetkých súženiach, ktoré postihovali jeho rod, videl múdru Božiu prozreteľnosť a pohŕdajúc svetom, túžil po nebi. Zbožná matka Emma pestovala v jeho srdci lásku k Bohu a vo vyhnanstve mu venovala láskavú starostlivosť. Medzitým sa v Anglicku ujal vlády Svenov syn Knut Veľký, muž opatrný, ktorý chcejúc si upevniť trón, požiadal ovdovelú kráľovnú Emmu o ruku. A tak sa Emma vrátila do Anglicka a žila s kráľom Knutom v šťastnom manželstve. Knut Veľký vládol v Anglicku spravodlivo a mierne až do svojej smrti v roku 1035.

Osirelý Eduard zostal u svojho strýka, vojvodu Richarda II. v Normandii, kde rástol vo veku i v bázni Božej. Vynikal tichosťou, pokorou, nábožnosťou a čistotou srdca. Ťažké životné skúsenosti ho už skoro priviedli k tomu, že o sebe zmýšľal skromne a nikdy sa nevyvyšoval svojim blízkymi. Jeho vrúcna zbožnosť bola dojímavá. Často pristupoval k Pánovmu stolu, najradšej sa kochal v modlitbe a v rozjímaní pred Najsvätejšou sviatosťou a na svätej omši býval prítomný s takým zanietením, že všetci, ktorí ho videli, boli jeho príkladom povzbudzovaní a duchovne posilňovaní. Panenskú čistotu pokladal za najvzácnejší poklad a nikdy sa proti nej neprevinil ani skutkom, ani slovom. V spoločnosti bol obľúbený, lebo bol čistý a statočný, a preto si ho veľmi vážili a nazývali ho anjelom. Lži, ohovárania a prázdne reči nenávidel, sám bol málovravný, vo vyjadrovaní opatrný a vždy vážny. Rád sa však rozprával s učenými a cnostnými mužmi, pretože miloval vedu. Vyhýbal sa zábavám, v ktorých sa jeho rovesníci vyžívali a na vojvodovom dvore žil takmer ako mních.

Po smrti Knuta Veľkého sa v roku 1035 ujal vlády nad Anglickom jeho syn Harald I., neschopný slaboch. Dvorní radcovia preto nabádali Eduarda, aby sa vydal do vlasti, vyhnal nenávidených Dánov a zmocnil sa otcovského trónu. Ale Eduard túto radu šľachetne odmietol, hovoriac: *„Nežiadam si kráľovstvo, ktoré by som si nemohol vydobyť inak než prelievaním ľudskej krvi.“* Po skorej smrti slabého Haralda I. v roku 1039 vládol v Anglicku jeho brat Hardiknut tak kruto a násilnícky, že nespokojnosť panstva a ľudu s dánskou vládou dosiahla vrchol a hrozila všeobecným povstaním. Keď teda nenávidený Hardiknut už v roku 1041 zomrel bezdetný, anglickí veľmoži vyslali posolstvo do Normandie k Eduardovi a ponúkli mu uprázdnený trón, z ktorého bol kedysi jeho otec, kráľ Ethelred II., Dánmi zvrhnutý.

Eduard, vtedy tridsaťsedemročný, sa už dávno zriekol všetkých pozemských túžob a želal si žiť v tichom ústraní len pre Boha. Preto sa zdráhal prijať ponúknutú kráľovskú korunu. Až na naliehavé prosby anglických poslov a na dohováranie priateľov sa v roku 1041 vrátil do vlasti, kde ho ľud radostne privítal a v chráme opátstva Westminster bol slávnostne korunovaný.

Hlavnou starosťou kráľa Eduarda bolo napraviť všetko zlé, čo Dáni v Anglicku spôsobili. Rozkázal, aby sa odčinila každá krivda spôsobená obyvateľstvu počas cudzích vlád a najmä, aby sa odcudzené a ulúpené majetky vrátili pravým vlastníkom. Kláštory a chrámy, ktoré boli počas predchádzajúcej vlády žalostne zanedbané a spustnuté, dal obnoviť a vkusne vyzdobiť. Zakladal nové svätyne a kláštory a staral sa o zveľaďovanie bohoslužieb v celom kráľovstve, hovoriac:

„Najlepším prostriedkom k pozdvihnutiu ríše je bázeň Božia a nábožnosť, lebo blahobyt krajiny závisí od dobrého stavu Cirkvi a náboženstva.“

Usilovne sa venoval aj úprave pozemského práva. Za týmto účelom spojil saské a dánske zákony do jedného celku a opravil ich podľa kresťanských zásad, čím vydal nový pozemský zákonník, ktorý je známy pod názvom *„Zákony Eduarda Vyznávača“* a v Anglicku platí dodnes. Starostlivo dohliadal na to, aby sa každému dostávala včas spravodlivosť a aby chudobní, vdovy a siroty mali od úradov ochranu a pomoc. Sám bol pravým otcom svojho ľudu a rozdával toľké almužny, že anglickí veľmoži z obavy, aby aj tak chudobnú pokladnicu úplne nevyprázdnil a aby sám netrpel nedostatkom, chceli dobrovoľne prispievať na jeho výdavky. Kráľ im však za túto priateľskú ochotu poďakoval a vrátil im zaslané peniaze, chcel totiž svoje potreby hradiť výlučne z výnosu kráľovských majetkov, ktoré obozretne a šetrne spravoval. Niet divu, že sa tešil všeobecnej úcte a láske panstva i ľudu.

Za dôverných radcov mal prevažne mužov, ktorých spoznal počas vyhnanstva v Normandii a ktorých si priviedol do Anglicka. Na jeho dvore panovala bázeň Božia. Starajúc sa o blaho ľudu, neustával ani v práci na vlastnej spáse. Bol horlivý v modlitbách a v zbožných rozjímaniach, bdelo dohliadal nad svojimi zmyslami a ukladal si rôzne kajúce skutky. Rád rozprával s váženými mužmi o duchovných veciach a vo všetkom dával krásny príklad nábožného, povinnostiam svojho kráľovského úradu oddaného kresťanského panovníka.

Anglickým veľmožom záležalo na tom, aby sa Eduard oženil a zabezpečil tak trón dedičom. Za nevestu mu vybrali dcéru grófa Godwina, Edith, pannu krásnu, ušľachtilú a nábožnú. Eduard sa však už skôr zaviazal Bohu sľubom neustáleho panenstva, o čom nikto nevedel. Keď ho teda naliehavo žiadali, aby vstúpil do manželstva, vyžiadal si počas modlitieb od Boha dar rady a sily a takto posilnený sa vydal za Edith, aby jej úprimne vyznal svoje tajomstvo.

Edith, vychovaná v bázni Božej, bola jeho slovami hlboko dojatá a sľúbila mu, že je ochotná žiť s ním na kráľovskom tróne v panenstve ako sestra s bratom. Takto uzavreli manželstvo a zostali verní svojmu posvätnému sľubu až do smrti, vzájomne sa povzbudzujúc k horlivému plneniu Božej vôle a nasledovaniu Krista Pána.

Eduard podnikol počas svojej vlády len jedinú vojenskú výpravu, a to nie pre vlastný prospech, ale pre spravodlivú vec susedného Škótska. Zbojník Macbeth zavraždil zákonného kráľa Škótska Dunkana a kruto sa zmocnil vlády v jeho krajine. Syn zavraždeného kráľa Malcolm ušiel k Eduardovi do Anglicka a požiadal ho o pomoc. Eduard zhromaždil vojsko, vtrhol do Škótska, zvrhol uchvatiteľa Macbetha a dosadil na trón Malcolma, pričom mu udelil Škótsko ako léno Anglickej koruny. Svoje vlastné kráľovstvo Eduard dobre opevnil proti útočným Dánom, takže počas jeho vlády sa Dáni pokúsili o lúpežný nájazd len raz, a to márne.

Hoci bol Eduard miláčikom anglického panstva i ľudu, nevyhol sa ťažkým skúškam a protivenstvám. Najviac ho prenasledoval jeho vlastný pánovitý švagor Godwin so svojím nepodareným synom, mladíkom zhýralých mravov. Godwinovi sa podarilo vypudiť z kráľovského dvora normandských šľachticov, ktorým Eduard dôveroval a

získať si rozhodujúcu moc v záležitostiach krajiny. Dobromyseľný kráľ však švagra i jeho syna obdarovával svojou priazňou a milosťou, ale títo nečestní muži sa mu za to odplatili zradou a nevďakom a plánovali sprisahanie proti nemu, aby ho zbavili trónu – čo sa im však nepodarilo. Eduard mohol týchto usvedčených zradcov prísne potrestať, ale neučinil tak, odpustil im a prijal ich späť do svojej milosti.

Eduard synovsky miloval svoju ovdovelú matku Emmu a riadil sa jej radou. To sa však niektorým žiadostivým dvoranom nepozdávalo, pretože sami chceli kráľa ovládať. Začali sa uchyľovať k ohováraniu kráľovnej vdovy, že nielenže škodí krajine v tajnom spojení s Dánmi, ale dokonca ju obviňovali z nemravnosti a že nezachováva vdovskú čistotu. Eduard si podozrenie, že Emma podporuje nepriateľských Dánov, nevšímal, vedel, že je neopodstatnené a neškodné. Avšak opovážlivé a hanebné obviňovanie milovanej matky z pohoršlivých skutkov ako hodný syn nemohol zniesť. Vedomý si toho, že by svojím mlčaním a nečinnosťou iba podporil rozširovanie týchto rečí o matke, rozhodol sa s jej súhlasom, že záležitosť predloží snemu. Kráľovná vdova, hlboko zarmútená ohováraním, po rozjímaniach a modlitbách k Bohu vyhlásila, že je ochotná sa podrobiť súdu podľa vtedajšieho právneho zvyku, aby dokázala svoju nevinu. Celú noc sa modlila a nasledujúci deň, keď sa snem zišiel v chráme a všetko bolo pripravené, si nechala zaviazať oči a s dôverou v Boha kráčala bosá po deviatich žeravých radliciach (kovových pluhoch rozžeravených v ohni), bez toho, aby utrpela akékoľvek zranenie. Takto bola podľa vtedajšieho právneho zvyku dokázaná jej nevina. Kráľ sa radoval, pokľakol pred matkou, verejne ju ospravedlnil a štedro ju obdaroval chrámom, v ktorom sa táto pamätná súdna očista uskutočnila.

Za mladosti učinil Eduard vo vyhnanstve sľub, že vykoná púť do Ríma, ak mu Boh dopraje pokoj pre jeho rod a vlasť od nepriateľov. A keď usporiadal svoje kráľovstvo, chcel tento sľub splniť. Zvolal preto snem, aby ustanovil, čo je potrebné robiť na udržanie poriadku v krajine počas jeho dočasnej neprítomnosti. Anglickí veľmoži sa však obávali, že keby kráľ odišiel, mohli by v krajine vypuknúť nepokoje a Dáni by mohli byť povzbudení k nepriateľským útokom. Preto prosili Eduarda, aby zostal v Anglicku, kde bola jeho prítomnosť nevyhnutná. Kráľ sa im podrobil a vyslal posolstvo k pápežovi Levovi IX. s prosbou, aby ho oslobodil zo sľubu a zmenil ho na iný dobrý skutok. Pápež mu vyhovel a Eduardovi uložil, aby peniaze, ktoré by si vyžadovala púť do Ríma, rozdal chudobným a zároveň opravil chrám sv. Petra v opátstve vo Westminstri, ktorý bol vtedy zničený.

Horlivú snahu o dosiahnutie kresťanskej dokonalosti a vytrvalosti v bohumilom živote Eduard upevňoval aj nábožnou úctou k Panne Márii a sv. Jánovi Evanjelistovi, ktorý mu bol vzorom lásky ku Kristovi a panenskej čistoty. Ak ho niekto prosil o nejakú milosť v mene tohto svätého apoštola, nebol odmietnutý. Rozpráva sa, že jedného dňa požiadal o almužnu žobrák. Keď kráľ práve nemal peniaze po ruke, daroval mu svoj prsteň. Nasledujúcu noc sa mu vo sne zjavil sv. Ján, vrátil mu prsteň a oznámil mu blízku šťastnú smrť. Inokedy videl pri chráme skľúčeného chudobného človeka trpiaceho dnou, priviedol ho dovnútra svätyne a žobrák okamžite ozdravel. Raz našiel na ulici úbožiaka, ktorý trpel rakovinou; dotkol sa jeho vredov a požehnal ho krížom – a chorý žobrák ihneď ozdravel.

Keďže kráľ Eduard Vyznávač nemal synov, usiloval sa zabezpečiť pre svoje kráľovstvo legitímneho nástupcu a tak predísť sporom o trón. Najprv povolal z Uhorska svojho príbuzného Eduarda Vyhnanca, syna anglického princa Edmunda Železného. Ten však krátko po príchode v roku 1057 zomrel, takže sa plán nepodarilo uskutočniť. Eduard Vyznávač preto neskôr určil za svojho dediča Viliama Normanského (známeho ako Viliam Dobyvateľ), ktorý po Eduardovej smrti v roku 1066 vpadol do Anglicka, zvíťazil pri Hastings a vládol ako Viliam I. až do roku 1087.

Keď bol Westminsterský chrám sv. Petra za veľkých nákladov kráľa prestavaný, nadišiel deň jeho slávnostného posvätenia. Eduard bol vtedy už chorľavý, no nedal sa lekárom odradiť a na sviatok Mláďatiek v roku 1005 bol prítomný na tejto slávnosti od začiatku do konca. Krutým mrazom sa jeho choroba zhoršila; uľahol a pripravoval sa na kresťanskú smrť modlitbou a prijatím svätých sviatostí. Dvorania stojaci pri lôžku chorého kráľa smútili, lebo strácali takého dobrotivého a nábožného pána, no jeho tvár bola jasná a odrážal sa v nej nebeský pokoj. Keď kráľovná Edita horko zaplakala, Eduard ju začal tešiť slovami: *„Neplač, veď neumriem, ale budem žiť; viem, že z tohto údolia smrti pôjdem do krajiny živých, aby som tam naveky požíval blaženosť svätých.“* Po týchto slovách odporučil kráľovnú ochrane veľmožov a oznámil im, že v manželskom zväzku s ním zostala pannou. Rozlúčil sa so všetkými prítomnými a pokojne zomrel v Pánovi 5. januára 1066.

Telo zosnulého Eduarda bolo jeho nástupcom, kráľom Viliamom I. Dobyvateľom, slávnostne pochované vo Westminsterskom chráme. V roku 1102 bolo jeho telo nájdené neporušené, čo vyvolalo veľkú radosť v celom kráľovstve, pretože veriaci ľud, ktorý nemohol zabudnúť na cnosti tohto výnimočného kráľa, ho uctieval ako svätca. Pápež Alexander III. vyhlásil v roku 1161 Eduarda Vyznávača za svätého a 13. októbra 1163 arcibiskup z Canterbury, sv. Tomáš, vyzdvihol jeho ostatky z hrobu na oltár. Na pamiatku toho anglický parlament v roku 1220 v Oxforde ustanovil výročnú slávnosť sv. Eduarda Vyznávača na 13. október. V trinástom storočí bol Westminsterský chrám sv. Petra za nákladov kráľa Henricha III. opäť prestavaný a rozšírený, a v deň jeho posvätenia, 13. októbra 1269, boli ostatky sv. Eduarda uložené v nádhernej schránke v jednej z kaplniek tejto svätyne, kde sa uchovávajú dodnes.

Poučenie:

Na smrteľnej posteli sv. Eduard utešoval svoju nábožnú manželku, že smrť bude preňho iba prechodom do nového, večne blaženého života. Po dobrom boji mohol s apoštolom Pavlom povedať: *„Nakoniec mi je pripravená koruna spravodlivosti, ktorú mi Pán dá, aj všetkým, ktorí ho milujú.“* (2 Tim 4, 8). Boh bude súdiť všetkých ľudí podľa ich skutkov. *„Ich skutky idú za nimi.“* (Zjv 14, 13). Sv. Augustín napísal: *„To, čím ľudia hrešili, zostane tu, ale hriechy pôjdu s nimi“* a budú proti nim svedčiť: *„Sme tvoje dielo; ty si nás stvoril,“* ako povedal aj sv. Bernard. Ak sa teda duša človeka dostaví na Boží súd s ťažkými hriechmi, čaká ju strašný ortieľ zatratených. A len tomu, kto príde na Boží súd s pokladom zásluh z dobrých skutkov a v stave Božej milosti, bude pripravená odmena večnej blaženosti, ktorú Kristus Pán prisľúbil spravodlivým. Tomáš Kempenský hovorí: *„Umierajúcemu dodáva veľkú dôveru a nádej dokonalé pohŕdanie svetom a horlivá túžba napredovať v cnostiach, kajúcnosť, ochotná*

poslušnosť, odriekanie a trpezlivosť v kríži a útrapách z lásky ku Kristovi. Usiluj sa teda teraz žiť tak, aby si sa v hodine smrti nemusel báť, ale mohol sa radovať.“

II. Sv. Koloman, mučeník (10. stor.)

Pozoruhodná sila, ktorú prejavovali verní služobníci Boží ich mučenia, vždy spočívala na Božej milosti a v nádeji na večný život, prisľúbený nekonečnou dobrotou Božou a vykúpeným vyliatou krvou Ježiša Krista, Spasiteľa sveta. Preto, hoci sv. Koloman nezomrel priamo za vieru v Krista, môže byť právom nazývaný mučeníkom.

Sv. Koloman bol synom škótskeho kráľa a narodil sa v druhej polovici 10. storočia. Od útlej mladosti bol vychovávaný v bázni Božej, ktorá bola charakteristická pre obyvateľov Britských ostrovov po prijatí kresťanstva. Jeho srdce horelo láskou k Bohu a k nadpozemským veciam. Kráľovská koruna ani bohatstvo či svetské radosti ho nelákali – jediným cieľom jeho života bola Božia sláva a hľadanie spásy svojej duše. Bol ako anjel v ľudskom tele.

V dospelosti si obliekol skromné pútnické rúcho a vydal sa na púť do Jeruzalema. S veľkou nábožnosťou navštevoval všetky sväté miesta, ktoré boli oslávené narodením, utrpením a smrťou Vykupiteľa. Po ukončení pobožností vo Svätej zemi sa sv. Koloman vracal do svojej vlasti cez Konštantínopol, podunajské kraje a Uhorsko. Pri svojej ceste prišiel do Rakúska, kde dnes leží mestečko Stockerau pri Dunaji. V tom čase to susedné národy viedli vojnu. Miestni obyvatelia preto považovali skromného pútnika za nepriateľského vyzvedača. Plní zlosti sa na neho vrhli, neľudsky ho mučili a uväznili. Sv. Koloman všetky utrpenia trpezlivo znášal a odovzdával sa do Božej vôle, aj keď mu náruživí nepriatelia hrozili vojenským súdom a smrťou. Keďže sv. Koloman už dávno dosiahol kresťanskú dokonalosť a pohŕdal márnosťami tohto sveta, v žalári sa modlitbou pripravoval na svoju smrť. Túžil po chvíli, keď po krátkom utrpení dosiahne korunu večného života. Zaslepený dav ho priviedol pred vojenský súd a nespravodlivo ho obvinil. Svätý Koloman počúval obvinenia s pokojom a radostnou mysľou. Keď sa sudca prísne vypytoval, prečo cestuje nepokojným krajom, svätec pokojne odpovedal, že je pútnikom z ďalekej krajiny a vracia sa zo Svätej zeme po vykonaní svojich pobožností. Sudca však jeho slovám

neveril a považoval ich za výmysel. Rozkázal vojakom, aby ho ukrutne mučili, v nádeji, že ho mukami prinútia priznať sa k nepravdivým obvineniam.

Sv. Koloman, plný dôvery v Boha, trpezlivo znášal všetky muky. Sudca prikázal, aby ho natiahli na škripec a trhali ho žeravými kliešťami. Počas tohto bolestného mučenia obracal svätec oči k nebu, prosil Boha o posilu a s odvahou vytrvával v utrpení. Keď sudca pochopil, že mučenie nedokáže zlomiť sv. Kolomana, nariadil jeho popravu obesením. Aby ho zahanbili, zavesili ho spolu s dvoma zbojníkmi, ktorí v okolí kradli a vraždili. Bezbožní vojaci potom tancovali okolo stromu, pili, hulákali a rúhali sa Bohu. Táto tragédia sa odohrala 13. októbra 1012, keď v Uhorsku panoval kráľ sv. Štefan.

Poučenie:

Dobrotivý Boh oslávil a zjavne potvrdil nevinnosť a svätosť svojho služobníka veľkými divmi a zázrakmi. Keď bezbožní vojaci opustili kraj, okolití obyvatelia sa po niekoľkých dňoch prišli pozrieť na obesencov. S hrôzou a úžasom zistili, že nevinného a svätého muža vydali napospas ukrutnej vražde. Strom, na ktorom sv. Koloman visel, ožil – suché drevo vyhnalo listy a rozkvitlo. Telá obesených zbojníkov boli zohavené havranmi a červami, ale telo sv. Kolomana zostalo svieže, dravým vtáctvom nedotknuté, akoby stále žil. Každý, kto trpel nejakou telesnou chorobou alebo neduhom a priblížil sa k telu svätca, bol okamžite uzdravený. Obyvatelia, ohromení týmto zázrakom, sa neodvážili zložiť telo sv. Kolomana zo stromu, a tak zostalo neporušené visieť na oživenom strome celého pol roka.

V tom čase žil v kraji nábožný muž menom Rumald, ktorého syn trpel na dnu (chronické metabolické ochorenie kĺbov). Synove útrapy a bolestné stonanie veľmi dojímali otcovské srdce. Nešťastný otec nevedel, ako synovi pomôcť, a celé noci trávil v modlitbách, prosil dobrotivého Boha, aby jeho syna zbavil trápenia. Jednej noci sa mu prisnil sen, v ktorom dostal pokyn, aby svojho syna priniesol k zázračnému stromu a telo chlapca priložil k telu sv. Kolomana. Ráno, plný nádeje, vzal Rumald syna na plecia, zaniesol ho ku stromu a trikrát sa dotkol jeho telom neporušených ostatkov svätca. Hneď na to bol Rumaldov syn zázračne uzdravený! Vďačný otec potom postavil v najbližšom chráme nádhernú hrobku a s veľkou úctou i slávou pochoval telo sv. Kolomana.

Pri ostatkoch sv. Kolomana sa diali aj ďalšie zázraky. Raz sa mohutný Dunaj rozvodnil a zalial široké okolie. Mestečká a dediny stáli pod vodou, mnoho ľudí zahynulo a vznikli obrovské škody. Avšak kostol, v ktorom boli uložené ostatky sv. Kolomana, zostal nedotknutý. Voda sa zdvihla, no okolo chrámu sa vytvorila akási neviditeľná hradba, ktorá ho chránila. Tento zázrak videli tisíce ľudí. Keď sa o tom dozvedel Henrik I., vtedajší rakúsky knieža a nemecký cisár, obrátil sa s prosbou k pápežovi v Ríme, aby mu dovolil ostatky sv. Kolomana vyzdvihnúť a preniesť do sídelného mesta Melk.

Pápež jeho žiadosť schválil. V roku 1025 sa Henrik I. vydal s biskupmi, kňazmi a sprievodom rytierov ku chrámu, kde odpočívalo telo svätca. Rakva s ostatkami bola vyzdvihnutá a prenesená do Melku v slávnostnom sprievode. Keď biskup rakvu

otvoril, ukázalo sa, že telo sv. Kolomana bolo neporušené a šírilo príjemnú vôňu. Knieža Henrik I. nechal v Melku vystavať nádherný chrám – jeden z najkrajších v Nemecku – a v ňom skvostnú hrobku, do ktorej boli ostatky svätca uložené.

Úcta k sv. Kolomanovi sa rozšírila po celom Rakúsku a Bavorsku. Na jeho poctu bolo postavených mnoho kaplniek, kde sa veriaci zhromažďovali, aby ho vzývali o pomoc a príhovor. Aj svätý Štefan, prvý uhorský kráľ, bol veľkým ctiteľom sv. Kolomana a prijal do daru niektoré jeho ostatky pre svoj chrám.

Úcta k sv. Kolomanovi sa v Uhorsku prejavila a tým, že syn Gejzu II., ktorý sa stal v roku 1095 kráľom, dostal pri krste meno Koloman.

Sv. Koloman sa najčastejšie zobrazuje ako pútnik v rúchu, stojaci pod košatým stromom pri rieke, s ľavou rukou na srdci a pravou držiac olivovú ratolesť.

Poučenie:

Svätý Gregor Veľký hovorí (Dial. 3; hl. 12): *„Mučeníctvo je dvojaké: v duchu a v skutku. Z tohto pohľadu môže byť mučeníkom každý človek, aj keď nezomrie rukou kata.“* Sv. Koloman pri svojej smrti prejavoval veľkú silu ducha, hlbokú nádej v milosť Božiu a pevné presvedčenie vo viere v Stvoriteľa a Spasiteľa. Opustil všetko a dôveroval jedine Bohu, ako pravý a dokonalý kresťan. Niet šťastnejšieho človeka než kresťana, ktorý s dôverou verí v milosrdného Boha a očakáva odmenu v nebeskom kráľovstve. A nikto nie je blaženejší už tu na zemi než ten, kto s hrdosťou môže povedať: *„Ja som kresťan.“* Ale od koho si, človeče, dostal toto vznešené meno? Od samého Krista Pána. Keď náš milosrdný Spasiteľ začal na tejto zemi hlásať sväté Evanjelium a vyučovať národy vo viere, tí, ktorí v Neho uverili, boli najprv nazývaní učeníkmi alebo Nazaretskými, pretože Ježiš pochádzal z Nazaretu. Neskôr sa medzi sebou oslovovali bratmi a sestrami, čo potvrdzuje aj Písmo. V Skutkoch apoštolov (4, 32) čítame: *„Množstvo veriacich bolo jedno srdce a jedna duša. Ani jeden z nich nenazýval niečo zo svojho majetku výhradne svojim, ale všetky veci mali spoločné.“* Žili v kresťanskej láske a jednote, až tak, že podľa Tertuliána pohania žasli a hovorili: *„Pozrite, ako sa milujú tí, ktorí veria v Krista, a sú ochotní zomrieť jeden za druhého.“* A nakoniec boli tí, čo verili v Krista, nazvaní *„kresťanmi“.* Toto vznešené meno nosíme dodnes. Ale sme všetci hodní niesť toto meno? Boli opravdivými kresťanmi tí, ktorí umučili sv. Kolomana, aj keď v ich krajoch už dávno svietilo svetlo svätého Evanjelia? A nemáme aj my dnes s prorokom Jeremiášom volať: *„Ach, ako sa zatemnilo zlato, zmenila sa najčistejšia farba!“* (Nár 4,1) Láska prvých kresťanov sa pomaly vytráca a premieňa na nenávisť voči blížnym. Často vidíme, že aj Židia a neveriaci si navzájom prejavujú väčšiu lásku ako my, kresťania, a svojim nedostatkom lásky dávame zlý príklad. Ale k čomu nás zaväzuje meno kresťan? Ak chceme byť hodní tohto krásneho mena, musíme vo všetkých cnostiach nasledovať Krista Spasiteľa: v pokore, poslušnosti, trpezlivosti a v láske k blížnym, dokonca aj k nepriateľom. Veď On sám sa na kríži modlil za svojich nepriateľov: *„Otče, odpusť im, lebo nevedia, čo činia.“*

Alexander Veľký, macedónsky kráľ, raz počul, že jeden z jeho bojovníkov si privlastnil jeho meno. Pred bitkou ho zavolal a povedal mu: *„Napomínam ťa, aby si nerobil hanbu môjmu menu. Buď si zmeň meno, alebo ži tak, aby si bol hodný tohto mena!“* Preto, kresťan, maj v sebe Kristovho ducha, lebo aj Ježiš Kristus, ktorého meno nosíš, sa hnevá, keď ho svojím životom nenasleduješ. Skutočným kresťanom je len ten, kto premáha svoje telo a podľa Kristovej viery dbá o svoju dušu, ako nám to ukázal príklad sv. Kolomana. Taký človek zomiera s nádejou na večný život, ktorý nám Kristus vydobyl svojou krvou.

---

13. októbra si tiež pripomíname sv. Karpa, učeníka sv. Pavla apoštola; v Cordobe sv. Fausta, sv. Januára a sv. Marciála, mučeníkov; v Solúne sv. Florencia, mučeníka; v niekdajšej africkej Mauritánii sv. Daniela a šiestich spolumučeníkov z rádu minoritov, ktorí boli zavraždení pre svoju vieru mohamedánmi.

14. OKTÓBER

Sv. Kalixt, pápež a mučeník (2. stor.)

Za vlády rímskeho cisára Kommoda (180–198) Kristova Cirkev prežívala obdobie pokoja a mnohí urodzení a bohatí muži so svojimi rodinami prijali kresťanstvo. Cisár, hoci bol krutý, bol naklonený kresťanom vďaka svojej kresťanskej manželke Marcii. V jeho paláci žilo mnoho veriacich a nikto im nebránil žiť podľa kresťanských zásad. V tom čase vládol mier, a vojaci rímskeho námorníctva kotviaceho v Ravenne trávili väčšinu času v Ríme, kde slúžili v divadlách a závodiskách. Jedným z týchto námorníkov bol otec sv. Kalixta.

Kalixt bol vychovaný vo viere v Krista a v mladosti sa stal otrokom kresťanského úradníka v cisárskom paláci, Karpofora. Kalixt verne slúžil svojmu pánovi niekoľko rokov, a keď prejavil zručnosť a poctivosť, dostal od neho značný obnos peňazí, aby mohol vykonávať zmenárenské obchody. Založil si zmenáreň na rybných trhoch v Ríme, a keďže za neho Karpofor ručil, mnohí kresťania mu zverili svoje peniaze. Napriek poctivosti a šikovnosti však Kalixt v obchode neuspel a upadol do dlhov. Zo strachu pred svojim pánom utiekol do Ostie, kde chcel nastúpiť na loď. Keď ho však Karpofor našiel, Kalixt skočil do mora, aby unikol, no námorníci ho vytiahli a odovzdali jeho pánovi. Nešťastný utečenec bol odvedený do Ríma a potrestaný prácou v mlyne, kde musel znášať ťažkú prácu so železnými okovami na krku a nohách. Trpel hladom, bol bičovaný a bitý, až kým ho niektorí súcitní kresťania, ktorí vedeli o jeho pohľadávkach, nevykúpili.

Väčšina dlžníkov boli židovskí obchodníci, ktorí mu odmietli zaplatiť. V beznádejnej situácii vstúpil Kalixt do židovskej modlitebne a dožadoval sa svojich peňazí. Židia ho však obvinili z narušenia soboty a z násilia. Mestský prefekt Fuscian ho dal zbičovať a odsúdil ho na prácu v sardínskych baniach, kde už pracovalo mnoho kresťanov. V baniach trpel hrozné útrapy, no s kresťanskou trpezlivosťou a odovzdaný do Božej vôle ich vytrvalo znášal. Po niekoľkých rokoch doručil pápež Viktor (192–202) cisárovnej Marcii zoznam kresťanov odsúdených na prácu v sardínskych baniach a prosil o ich prepustenie. Marcia poslala na Sardíniu eunucha Hyacinta s listom, aby oslobodil kresťanských väzňov. Hoci Kalixtovo meno na zozname nebolo, keď Hyacint ohlasoval slobodu, Kalixt ho s plačom prosil o milosť. Správca baní ho napokon prepustil. Po oslobodení sa Kalixt stal slobodným rímskym občanom. Pápež Viktor ocenil jeho pevnosť vo viere a zbožnosť, a preto ho poslal do prímorského mesta Antium, kde mu dovolil využívať kresťanské almužny na podporu jeho života.

Kalixt sa vyznačoval veľkou horlivosťou vo viere a šľachetnými cnosťami, pretože bol očistený ohňom prenasledovania. Pápež Zefyrín (203–219) ho povolal späť do Ríma, kde ho ustanovil za správcu nižšieho kléru a zveril mu starostlivosť o rozsiahle kresťanské pohrebisko na Appijskej ceste. A zakrátko bol Kalixt vysvätený za kňaza a získal si takú dôveru duchovenstva i veriacich v Ríme, že po smrti pápeža Zefyrína v roku 219 sa stal jeho nástupcom na Petrovom stolci.

V tom čase vládol cisár Heliogabal, ktorý kresťanom neubližoval. Aj za mladého cisára Alexandra Severa (222–235) mala Cirkev pokoj. Cisár, ktorý považoval Krista za vyššiu bytosť, zriadil na jeho počesť sochu vo svojej domácej svätyni, rád opakoval Pánove slová: *„Čokoľvek chcete, aby vám ľudia činili, aj vy čiňte im“* (Mt 7, 12) a dal ich napísať nad vchod svojho paláca i na iné štátne budovy. Kresťanom dovoľoval stavať svätyne, daroval im na tento účel pozemky a chválil ich opatrnosť pri voľbe duchovných predstavených. Usiloval sa ich nasledovať tým, že dával úrady len takým mužom, o ktorých schopnostiach a poctivosti bol presvedčený.

Cisár Alexander Severus sa k kresťanom správal spravodlivo a dobrotivo, rovnako ako jeho matka Júlia Mamméa, ktorá mala významný podiel na vláde. Pápež Kalixt, ktorý si v mladosti prešiel ťažkými skúškami, získal bohaté skúsenosti o stave chudobných otrokov a odsúdených. Bol zhovievavý a pri uplatňovaní cirkevnej disciplíny prejavoval múdru miernosť. Niektorí biskupi vylučovali z Cirkvi na večné časy tých hriešnikov, ktorí sa dopustili ťažkých zločinov, ako modloslužby, kacírstva, vraždy či smilstva, a hoci ich pripúšťali k pokániu, nedávali im nádej na rozhrešenie a znovuprijatie do spoločenstva veriacich. Proti tejto neúprosnej tvrdosti bojoval Kalixt Božím slovom, odvolávajúc sa na Krista, ktorý vyhľadával hriešnikov, aby ich obrátil a odpustil im; prijal na milosť Máriu Magdalénu i Zachea, neodsúdil cudzoložnú ženu a odpustil kajúcemu lotrovi na kríži. Kalixt vyhlásil, že každý hriech môže byť po riadnom pokání odpustený, pretože žiadny hriech nie je taký veľký, aby nemohol byť odpustený mocou kľúčov, ktorú Kristus zveril Cirkvi.

Kalixt nariadil, aby tí, ktorí sa chceli vrátiť do lona katolíckej Cirkvi z kresťanských siekt, neboli podrobovaní verejnému pokániu. Tento prístup spôsobil, že mnohí

bludári a rozkolníci sa kajúcne zmierili s Cirkvou. Duchovným nižšieho stupňa, ktorí sa oženili, umožnil naďalej vykonávať svoj úrad. Dovtedy Cirkev rešpektovala rímske štátne zákony, ktoré zakazovali manželstvá medzi slobodnými osobami vznešeného pôvodu a otrokmi. Takéto manželstvá boli podľa zákonov neplatné a Cirkev, aby sa vyhla zbytočným sporom, sa prispôsobila tomuto nariadeniu. Kalixt však, poučený vlastnou skúsenosťou, umožnil vznešeným kresťanským pannám a vdovám uzatvárať cirkevne platné manželstvá s mužmi nižšieho stavu, teda s otrokmi a chudobnými oslobodencami, hoci tieto manželstvá neboli štátom uznávané. Týmto múdrym opatrením Cirkev prispela k zrušeniu otroctva a zároveň sa postarala o kresťanské dcéry z vyšších vrstiev, ktoré by inak zostali nevydaté alebo boli nútené vydať sa za pohanov, keďže vznešených kresťanských mužov bolo oveľa menej než vznešených kresťanských žien.

Horlivou snahou pápeža Kalixta o zveľadenie Kristovej Cirkvi, jeho dobrotivosťou, múdrosťou, miernosťou a príkladným životom významne vzrástol počet veriacich v Ríme. Kalixt nariadil veriacim v Ríme pôst tri soboty v roku – na jar, v lete a na jeseň – na vyprosenie požehnania poľnohospodárskej úrody a na poďakovanie za ňu. Tieto tri pôsty, ku ktorým bol neskôr pridaný štvrtý, sa stali súčasťou celej západnej Cirkvi a položili základ štyrom tzv. suchým (kvatembrovým) kajúcnym dňom.

Podľa tradície pápež Kalixt postavil v Ríme svätyňu na mieste, kde dnes stojí bazilika Panny Márie za Tiberom. Na tom pozemku vraj pohania zamýšľali postaviť dom neviestok, avšak na prosbu pápeža Kalixta cisár Alexander Severus tento plán zakázal a dovolil, aby tam bol postavený kresťanský chrám. Povedal: *„Je lepšie, aby na tomto mieste stál dom zasvätený bohoslužbe, než dom nerestníkov.“*

Kalixt rozhodne a múdro zasahoval do vtedajších sporov o náuke o Najsvätejšej Trojici. Hoci bol v cirkevnej disciplíne mierny a zhovievavý, vo veciach viery postupoval prísne a rozhodne, pričom kládol dôraz na čistotu a presnosť katolíckeho učenia. Práve táto rozhodnosť vo viere a jeho inak mierny prístup k cirkevnej disciplíne viedli k vážnemu sporu so známym Hippolytom, žiakom sv. Ireneja. Hippolyt bojoval proti bludom Sabelliánov (Patripasiánov), ktorí podľa svojho vodcu Sabellia stierali rozdiely medzi osobami Najsvätejšej Trojice, tvrdiac, že Syn Boží je v skutočnosti vtelený Otec, a že teda človekom sa stala prvá Božská osoba. Avšak Hippolyt v boji proti tomuto bludu upadol do opačného extrému, pričom medzi Otcom a Synom robil taký veľký rozdiel, že sa zdalo, akoby Syna Božieho považoval za stvorenú bytosť Otcovu. Už za pápeža Zefyrína prebiehali v Ríme spory medzi stúpencami Sabellia a Hippolyta o Najsvätejšej Trojici. Pápež, riadiac sa radami múdreho Kalixta, sa nepridal k žiadnej zo strán. Kalixt čoskoro rozpoznal bludy v Sabelliovom učení aj nesprávnosti vo vývodoch Hippolyta. Väčšina duchovenstva a ľudu v Ríme preto stála na jeho strane a po Zefyrínovej smrti ho zvolili za pápeža.

Zefyrín znášal Sabellia v Cirkvi, domnievajúc sa, že nie je zatvrdený vo svojom blude a môže byť získaný pre pravdu. Predvídavejší Kalixt, presvedčený o nebezpečenstve Sabelliovho učenia, Sabellia z Cirkvi vylúčil, rovnako ako Hippolyta a jeho stúpencov. Hippolyt sa však dal vysvätiť za biskupa, čím v Ríme nastal cirkevný rozkol. Väčšina rímskej cirkvi stála na strane legitímneho pápeža Kalixta, zatiaľ čo malá menšina

uznávala za pápeža Hippolyta. Ostatné cirkvi váhali, keďže Hippolyt obviňoval Kalixta z údajných bludov a označoval jeho miernosť v cirkevnej disciplíne za ohavnosť. Časom však vo všetkých cirkvách prevážilo presvedčenie, že tieto obvinenia sú neopodstatnené, a že Kalixt svojou miernosťou v cirkevnej disciplíne prejavil veľkú múdrosť a starostlivosť o dobro celej Cirkvi i spásu veriacich. Všetky kresťanské obce sa nakoniec pripojili ku Kalixtovi a uznali ho za legitímneho pápeža, ktorý neporušene hlásal apoštolskú vieru. Kalixt obhajoval katolícke učenie, podľa ktorého má Syn večný pôvod z Otca, je s ním jednej podstaty, a teda je pravý Boh, pričom je od Otca osobne odlišný.

To, ako Kalixt zomrel, nie je známe. Niektorí novší cirkevní historici sa domnievajú, že zomrel prirodzenou smrťou a bol zaradený medzi mučeníkov pre veľké utrpenia, ktoré znášal. Podľa stáročnej rímskej tradície a najstarších záznamov bol však pápež Kalixt vždy považovaný za pravého mučeníka Kristovho. Cisár Alexander Severus, za ktorého Kalixt riadil Petrovu loďku, bol síce osobne naklonený kresťanom a Krista si ctil po svojom, rovnako ako jeho matka Júlia Mamméa a stará matka Maesa, ktoré sa podieľali na vláde. Kristovo náboženstvo však ani za tohto mierneho panovníka nebolo verejne uznané za dovolené. Cisár, mäkkej povahy, nemal odvahu a silu vždy prekonať odpor svojich poradcov voči kresťanstvu, ktoré pohanskí Rimania naďalej považovali za nebezpečnú novotu a trestuhodné vzopretie sa zákonom ríše. Hovorí sa, že hlavný cisárov radca, významný právnik Domicius Ulpianus, bol neúprosným nepriateľom kresťanov.

Na jeho podnet bolo v Ríme a okolí pre vieru umučených viacero kresťanov. Podľa tradície bol sťatý aj horlivý kňaz Kaledop, ktorý svojou činnosťou obrátil na kresťanskú vieru niekoľko významných Rimanov a ich rodiny. Umučené telo svätého, hodené do rieky Tiber, dal pápež Kalixt vytiahnuť a pochoval ho na cintoríne pri Aureliovej ceste. Z tohto dôvodu proti nemu vzplanuli zarytí modloslužobníci, a keď bol v tom čase Rím postihnutý rôznymi prírodnými nešťastiami, pripisovali ich kresťanom, ktorí vraj rozhnevali bohov.

Po istom čase obrátil Kalixt a pokrstil troch mužov v Ríme, ktorí boli mimoriadne vážení a urodzení, za čo bol uväznený. Vo väzení zázračne uzdravil vojaka Priváta, ktorý bol pokrytý vredmi, a získal ho pre Krista. Kalixt bol dlhší čas bitý kyjakmi, mučený hladom, a nakoniec ho z okna väznice hodili do studne a ukameňovali 13. októbra 223. Kňaz Asterius vytiahol jeho umučené telo zo studne a pochoval ho vedľa mučeníka Kalepoda. Neskôr boli ostatky oboch týchto mučeníkov prenesené do chrámu Panny Márie za Tiberom.

Sv. Kalixt býva zobrazovaný v pápežskom rúchu s kameňom na krku, stojac pri studni. Časť jeho hlavy získal v roku 1355 a daroval pražskému veľchrámu cisár a kráľ Karol IV.

Poučenie:

Cirkevný rozkol v Ríme, spôsobený Hippolytom, pokračoval aj za nasledujúceho pápeža sv. Urbana (223-230). Jeho nástupca, pápež sv. Poncián (230-235), bol v poslednom roku vlády cisára Alexandra Severa vyhnaný rímskym prefektom

Ulpiánom na Sardíniu, pravdepodobne pre trvalé trenice medzi pravovernými katolíkmi a stúpencami Hippolyta v Ríme. Aj Hippolyt bol poslaný na Sardíniu do vyhnanstva, kde sa zmieril s pápežom, zriekol sa biskupstva a vrátil sa k jednote katolíckej Cirkvi, čím bol rozkol ukončený. Poncián, vedomý si toho, ako veľmi trpí rímska kresťanská obec, keď jej pastier musí byť vo vyhnanstve, vzdal sa svojho úradu a zomrel na Sardínii, kde svoj pozemský život tiež skončil aj Hippolyt. Pápež sv. Fabian nechal telá oboch preniesť do Ríma a pochovať.

Významnou pamiatkou po pápežovi sv. Kalixtovi je najznámejší starokresťanský cintorín v Ríme pri Appijskej ceste. Jeho základom boli Lucinine krypty. Kalixt spravoval tento cintorín už za svojho predchodcu Zefyrina a po tom, ako sa stal pápežom, mu venoval osobitnú starostlivosť a rozšíril ho. Kresťania, veriac v budúce vzkriesenie tiel, považovali telesnú smrť za spánok a hrob za miesto dočasného odpočinku. Preto nazývali svoje cintoríny grécky koimetéria (t. j. spálne, odpočívadlá) a latinsky depositio (t. j. uloženie k spánku). Názov *„katakomby“*, ktorým sa dnes označujú všetky starokresťanské podzemné cintoríny, pôvodne do 9. storočia označoval iba cintorín sv. Kalixta pri Appijskej ceste, kde sa hovorilo *„pri katakombách (t. j. pri mieste odpočinku) sv. Sebastiána“,* podľa chrámu, ktorý tam stojí. Neskôr sa toto miesto premenovalo na cintorín sv. Kalixta, ktorý ho rozšíril a zveľadil. Takýchto starokresťanských cintorínov z čias prenasledovania Cirkvi až do vlády cisára Konštantína je v okolí Ríma dvadsaťpäť, podľa rovnakého počtu farských obvodov, na ktoré bol Rím už za pápeža sv. Marcela (308-310) rozdelený. Aj neskôr, v časoch mieru, boli v okolí Ríma zakladané nové podzemné cintoríny.

Starokresťanské cintoríny v Ríme sú súborom podzemných chodieb, ktoré sú vytesané do pieskovca, vápenca a hliny. Tieto chodby sa časom rozširovali všetkými smermi aj nad sebou, takže cintorín tvorí bludisko chodieb ako sieť rozvetvených a križujúcich sa chodieb. Niektoré katakomby majú až päť poschodí. Po oboch stranách chodieb sú v stenách od podlahy až po klenbu vytesané výklenky, v ktorých sú uložené telá. Tie sa uzatvárali mramorovými alebo hlinenými doskami. Do väčších krýpt určených na bohoslužobné zhromaždenia, ktoré starí kresťania vykonávali najmä vo výročných dňoch smrti svätých mučeníkov pri ich hroboch, prenikalo svetlo otvormi v klenbe. Inak tieto podzemné priestory osvetľovali veľké honosné lampy a hlinené lampičky umiestnené takmer pri každom hrobe. Každá z týchto priestrannejších siení má na jednej strane široký výklenok od podlahy až po klenbu, vytesaný do skaly, v ktorom zo steny vyčnieva kamenná rakva pokrytá mramorovou doskou. Do týchto hrobiek boli ukladané ostatky slávnych mučeníkov Kristových, a na nich bývala slúžená svätá omša. Oblúk, steny nad oltárnou doskou a horná klenba boli zdobené maľbami zo Starého i Nového zákona. Tieto podzemné cintoríny si kresťania zriaďovali pri Ríme na svojich pozemkoch. Hovorí sa, že keby všetky doteraz objavené rímske katakomby tvorili jedinú priamu chodbu, merali by približne 3800 kilometrov. Údajne je v nich uložených asi šesť miliónov hrobov. V štvrtom storočí sa hroby v katakombách rozširovali najmä v blízkosti hrobov svätých mučeníkov, zatiaľ čo vzdialenejšie chodby zostávali prázdne. Kresťania si začali zakladať hroby na povrchu nad katakombami, čím sa vytváral nový typ cintorína.

Odborníci sa domnievajú, že počas desiatich krvavých prenasledovaniach Cirkvi pohanskými rímskymi cisármi bolo len v samotnom Ríme pre Ježiša Krista umučených viac ako jeden a pol milióna veriacich. Koľko svätých vyznávačov bolo okrem nich pochovaných v katakombách pri tomto meste, vie len vševediaci Boh. V týchto podzemných útočiskách, v temnom lone zeme, našli veriaci prvých troch storočí úkryt pred pohanmi. Tu v čase krutého prenasledovania prebývali aj pápeži, ktorí krstením rozširovali Cirkev, zatiaľ čo nad nimi modloslužobníci mečom a ohavnými mukami zúrili proti vyznávačom viery v Krista. V noci kňazi vychádzali z týchto skrýš, aby prinášali posilu väzňom a mučeníkom, ktorú poskytuje viera. Neraz však nepriatelia vypátrali tieto útočiská kresťanov a zrosili ich krvou, čím sa posvätnosť týchto miest ešte viac zvýšila vďaka krvi nových mučeníkov.

Cirkev Ježiša Krista mala byť nerozbornou pevnosťou postavenou na skale. Preto museli byť základy hlboké, veľmi hlboké, vyhĺbené v temnom lone katakomb na nespočetnom množstve hrobov mučeníkov a vyznávačov Kristových. Z nespočetného množstva svätcov, ktorí po stáročia slúžili Bohu v týchto podzemných priestoroch a ktorých telá tu boli uložené na slávne vzkriesenie, poznáme podľa mena iba relatívne málo. Ostatní sú známi len Bohu a ich mená sú zapísané v knihe života. *„Stoja pred trónom a tvárou Baránka, odetí v bielom rúchu a s palmami v rukách, a hlasne volajú: Spása nášmu Bohu, ktorý sedí na tróne, a Baránkovi!“* (Zjv 7, 9–10).

Ctihodné a nadmieru pamätné sú teda pre každého kresťana rímske katakomby, ktoré po stáročia slúžili nielen ako pohrebisko veriacich, ale aj ako javisko náboženského života a veľkej viery a horlivej lásky k Ježišovi Kristovi. Tak ako oslávený Spasiteľ na tretí deň vstal z mŕtvych z temnoty hrobovej jaskyne, tak aj Cirkev krvavo prenasledovaná pohanmi vyšla po troch storočiach z temných katakomb s víťaznou zástavou. Kristus Pán, víťaz nad smrťou a diablom, jej nedovolil zahynúť v katakombách; on je a bude s ňou až do skonania sveta, aby ju ani brány pekelné nepremohli.

Dňa 14. októbra si pripomíname aj pamiatku sv. Fortunaty, panny a mučeníčky z Palestíny, a jej bratov sv. Karponia, sv. Evarista a sv. Prisciana, ktorí boli umučení spolu s ňou za cisára Diokleciána. Taktiež sv. Gaudencia, biskupa a mučeníka; sv. Rustika, trevírskeho biskupa; sv. Dominika s priezviskom Lorikátus (Obrnenec), pustovníka a súčasníka sv. Petra Damianiho v Taliansku; sv. Burkarda, würzburského biskupa, z ktorého ostatkov v roku 1357 získal a pražskému veľchrámu niekoľko častí daroval Karol IV. a ďalších. Srbi a Bulhari v tento deň oslavujú pannu sväticu Petku (grécky Paraskévu) pôvodom z Epibatu v Trácii, ktorá žila pustovníckym životom vo svojej vlasti a neskôr pri Jordáne vo Svätej zemi. Blažene zomrela vo svojom rodisku. Jej ostatky sú uchovávané v meste Jasy v Moldavsku.

15. OKTÓBER

Sv. Terézia, panna karmelitánskej rehole (16. stor.)

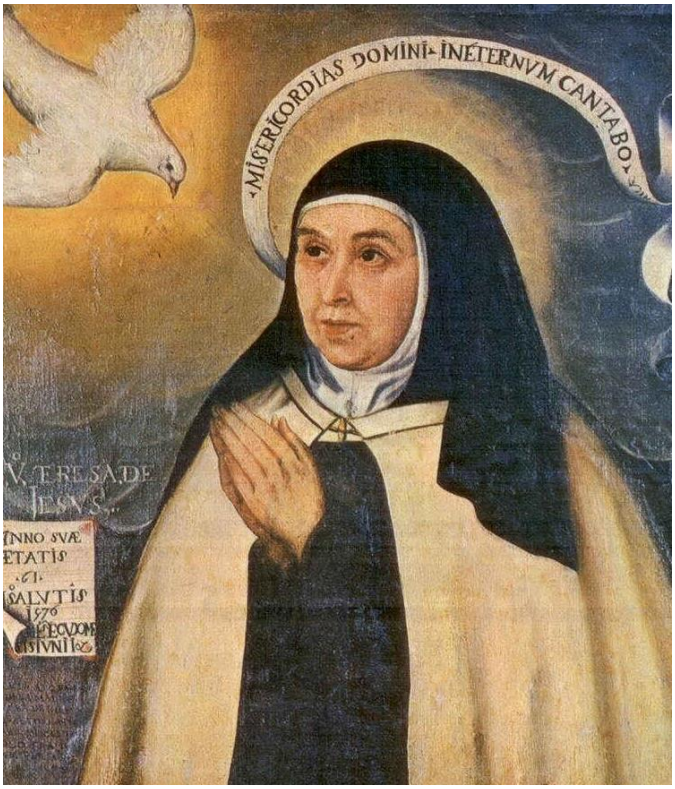

Čím zhubnejšie zúrilo v šestnástom storočí v chladnejších krajinách kresťanskej Európy strašné náboženské bludárstvo a vášnivá nenávisť voči katolíckej Cirkvi, tým mocnejšie horel v južných románskych krajinách čistý oheň svätej lásky k Bohu. Práve v tom čase žil v týchto končinách početný zástup slávnych svätcov a svätíc, ktorých mená sú zapísané v dejinách Cirkvi zlatým písmom. Medzi nimi žiari anjelská svätica Terézia.

Jej rodiskom bolo starokastílske mesto Ávila v Španielsku. Narodila sa 28. marca 1515 zo šľachtických rodičov, otca Alfonza Sancheza de Cepeda a matky Beatrice de Ahumada. Terézia sa už v mladosti naučila čítať a podľa príkladu svojich rodičov, ktorí boli zanietenými čitateľmi, rada čítala náboženské knihy. S bratom Rodrigom, ktorého mala obzvlášť rada, často odchádzala na osamelé miesta, aby ju pri čítaní nik nerušil. Najradšej čítala životy svätých, ktoré v nej roznecovali túžbu po večnom živote natoľko, že jej detské srdce si neprialo nič iné, než aby mohla pre Ježiša Krista podstúpiť mučenícku smrť.

Raz sedemročné dievčatko s bratom tajne opustilo otcovský dom, chcelo putovať do Afriky, kde si myslelo, že medzi mohamedánskymi Maurmi ľahko získa mučenícku korunu. Útek však bol čoskoro odhalený - strýko ich dobehol a priviedol späť k rodičom. Keď si deti uvedomili, že nemôžu zomrieť mučenníckou smrťou, rozhodli sa žiť ako pustovníci. V domácej záhrade si z dosiek a haluzí postavili dve chyžky, kde sa hrali na pustovníkov. Mladá Terézia tam rozjímala o nebeských radostiach i pekelných trestoch a často volala: *„Ó večnosť! Večne sa radovať bez konca; večne sa trápiť bez konca!“* Hlboko ju dojal obraz Krista Pána rozprávajúceho sa pri Jakubovej studni so Samaritánkou a slová ženy: *„Pane, daj mi tej vody, aby som už nebola smädná“* (Jn 4, 15), si často opakovala. Keď mala Terézia dvanásť rokov, zomrela jej milovaná matka. Osirelá dievčina si kľakla pred obrazom Panny Márie a plačúc sa modlila: *„Matka milosrdenstva, buď mi teraz sama matkou! Prijmi ma, úbohú sirotu, do zboru svojich detí!“* Krátko nato sa však Terézia ocitla vo vážnom nebezpečenstve, práve na prahu mladosti, keď najviac potrebovala materský dohľad. Bez vedomia otca sa jej do rúk dostali rytierske romány, ktoré boli v tom čase veľmi obľúbené v románskych krajinách. Tieto knihy lahodným štýlom a zvodným spôsobom opisovali hrdinské činy a rôzne ľúbostné dobrodružstvá, a neskúsená Terézia trávila celé hodiny, dni aj noci ich čítaním. Dôsledky tohto čítania sa čoskoro

prejavili – Terézia ochabla v modlitbe, zanedbávala náboženské knihy, stala sa márnivou, starostlivo sa obliekala a obľubovala spoločnosť. V tom ju podporovali niektorí strýkovia a ľahkomyseľná teta, ktorým otec nedokázal zabrániť v návštevách, hoci ich prítomnosť v dome mu nebola po vôli. Terézia na tieto návštevy spomína: *„Ó, keby ich bol otec k nám nepustil! Až teraz vidím, aké nebezpečné je, keď vekom, v ktorom sa majú zakoreňovať cnosti, prichádzame do styku s ľuďmi ponúkajúcimi svetskú márnivosť. Keby som mala radiť rodičom, prosila by som ich, aby venovali veľkú pozornosť tomu, s kým ich deti prichádzajú do styku. Mala som staršiu sestru, ktorej výborné cnosti som si nevzala za príklad, ale osvojila som si zlé návyky mojej tety. Divím sa, koľko zlého napácha zlá spoločnosť, a keby som to sama nezažila, neverila by som. Najmä pre mládež je to veľké nebezpečenstvo. Želám si, aby si všetci rodičia vzali zo mňa príklad a boli veľmi pozorní. Táto spoločnosť ma úplne zmenila, takmer na mne nezostala žiadna známka cnostnej duše, akoby mi teta vtlačila svoje spôsoby a vlastnosti.“*

Terézia ochabla v nábožnosti, ale Božia milosť ju chránila, aby neupadla do ťažkého hriechu. Z predchádzajúcich rokov jej zostala jemná cudnosť. Nenávidela nečisté slová a skutky a nikdy sa neprevinila proti panenskej cudnosti. Našťastie otec ešte včas spozoroval, aké nebezpečenstvo hrozí dospievajúcej dcére od príbuzných, a preto ju v roku 1529 poslal do kláštora augustiniánok v Ávile, aby tam získala dôkladnejšie vzdelanie a výchovu. Spočiatku sa Terézii, ktorá bola zvyknutá na pohodlie, život v kláštore nepáčil, no čoskoro si na tichý život priateľských mníšok zvykla a začala sa meniť k lepšiemu. Kláštorná samota odstránila prach svetskosti, ktorý sa usadil na jej srdci. Opäť nachádzala radosť v modlitbe a v nábožných skutkoch, stala sa vážnejšou a získala si náklonnosť všetkých rehoľných sestier.

Asi po roku a pol však vážne ochorela a otec si ju vzal z kláštora domov. Počas tejto choroby rozjímala o márnosti pozemských vecí a rozhodla sa, že sa vzdá sveta a bude slúžiť výlučne Bohu. Keď sa jej stav zlepšil, navštívila svojho nábožného strýka Petra Sancheza, ktorý jej predsavzatie pochválil. Napriek tomu nebolo ľahké tento zámer uskutočniť, pretože otec kládol prekážky, nechcel sa so svojou milovanou dcérou navždy rozlúčiť. Terézia sa ocitla v rozpakoch a ťažkej dileme. Detská láska ju viazala k rodine, no zároveň v nej znelo mocné volanie, aby opustila svet a uchýlila sa do kláštora. Nakoniec sa rozhodla. Dňa 2. novembra 1533 tajne odišla z domu a proti otcovej vôli sa vydala na cestu do kláštora karmelitánok v Avile, kde mala blízku priateľku. Sotva však vyšla na ulicu, pocítila odpor a nechuť ku kláštornému životu a zachvela sa od strachu. Po chvíli si dodala odvahu a pokračovala v ceste, no čoskoro opäť zaváhala a zastavila sa, až si uvedomila, že ju takto pokúša zlý duch, a že mu musí odolať. Prekonala všetky pochybnosti, došla ku kláštoru, zaklopala na bránu a prihlásila sa ako novicka.

Bola prijatá a všetky duchovné cvičenia aj práce predpísané rehoľou vykonávala s príkladnou horlivosťou. Okrem toho si ukladaním mimoriadnych skutkov pokánia získala úctu spolusestier aj starších mníšok. *„V kláštore,“* napísala, *„mi bolo dobre a všetko ma tešilo. Neraz som zametala dom v tú hodinu, kedy som sa kedysi obliekala*

do šiat pre svetské radovánky, a myšlienka, že som už oslobodená od svetskej márnosti, mi obnovovala radosť srdca.“

Po skončení skúšobného roka zložila Terézia rehoľné sľuby. Kláštor však nepriaznivo vplýval na jej krehké zdravie. Trpela návalmi krvi, bolesťami hlavy a kŕčmi v hrudi, pričom často upadala do bezvedomia, a neraz sa zdalo, že zomiera. Bola odvezená na liečenie do kúpeľov, kde sa o ňu starali známi lekári, no namiesto zlepšenia sa jej stav zhoršil a za tri mesiace schudla na kosť. Trpela bolesťami v celom tele a mala prudké záchvaty. Raz bola štyri dni bez vedomia ako mŕtva, už jej vykopali hrob, no keď sa prebrala, bola na celom tele ochrnutá a nemohla sa ani pohnúť. Preniesli ju späť do kláštora, kde takmer tri roky ležala nevládna, kým sa postupne nezačala zotavovať a s ťažkosťami chodiť o barlách. Táto dlhá choroba jej však veľmi prospela. Už na jej začiatku sa úplne odovzdala do Božej vôle a posilňovala sa vnútornou modlitbou. Jej telo zoslablo, no duch ostal nezlomný a silný. S priam hrdinskou trpezlivosťou znášala svoju biedu a zachovala si pokoj mysle hovoriac: *„Ak sme prijímali dobré veci z Božej ruky, prečo by sme neprijímali aj zlé?“* (Jób 2, 10).

Ruka Pána, ktorá raní, ale aj hojí, jej v roku 1539 vrátila zdravie. Terézia bola presvedčená, že sa z tejto dlhej a bolestivej choroby vyliečila vďaka príhovoru Panny Márie a sv. Jozefa, ktorých nábožne vzývala o pomoc. Rozhodla sa, že bude Bohu ešte horlivejšie slúžiť, aby mu takto prejavila vďačnosť za milosť uzdravenia. Po zotavení žila v kláštore opäť pokojne, vykonávala obvyklé pobožnosti a domáce práce, ale po krátkom čase začala byť pri modlitbách roztržitá, ochabla v horlivosti a zanedbávala vnútorné modlitby. Hoci usilovne pracovala, robila to bez radosti; dôsledne zachovávala pravidlá rehole a bola tichá a trpezlivá, no oheň lásky k Bohu v jej srdci pohasol. Modlila sa bez vrúcnosti a cítila v sebe povážlivú duchovnú suchotu. Boh ju volal k sebe, no svet ju stále lákal. Čítala duchovné knihy, ale mala tiež záujem o to, čo sa dialo vonku, o každodenné udalosti. Boli to zapríčinené častými návštevami svetských osôb, ktoré prijímala v kláštornej hovorni a s ktorými viedla zbytočné rozhovory o svetských veciach a udalostiach. Okrem toho nejeden spovedník bol k nej príliš zhovievavý. Takto bolo jej srdce rozdelené a nemalo pravý pokoj. V tomto nerozhodnom stave zotrvala pätnásť rokov, až nakoniec nastúpila na inú cestu.

Jedna nábožná mníška, vidiac, ako Terézia ochabla vo svojej bývalej horlivosti, jej často dohovárala, aby sa prestala stretávať so svetskými ľuďmi. Úprimné slová nevyšli nazmar. Raz Terézia zišla do kláštornej hovorne, aby sa stretla s nejakou svetskou osobou. Sotva však s ňou začala hovoriť, zdalo sa jej, že vidí pred sebou Krista s prísnou tvárou, akoby jej dával najavo, že takéto známosti sa mu nepáčia. Zachvela sa od strachu a rozhodla sa, že tú osobu viac nechce vidieť. Od tej chvíle sa začala opäť venovať vnútornej modlitbe a roznecovať v sebe svätú lásku k Bohu. Boh podporoval jej šľachetnú snahu svojou milosťou.

Jedného dňa vstúpila Terézia podľa zvyku do kláštornej svätyne, kde práve na nejakú slávnosť zavesili obraz ukrižovaného Spasiteľa. Hneď ako na obraz pozrela, pocítila v srdci silné pohnutie. V tej chvíli sa jej živo vybavilo utrpenie Pána a zároveň bola jej duša zachvátená nevysloviteľnou ľútosťou, že Spasiteľa toľkokrát rozhnevala a nedbala na jeho milosti. Začala usedavo plakať, kľakla si a vrúcne sa modlila: *„Pane*

Bože môj, nevstanem, kým mi neudelíš milosť a silu, aby som už nikdy neupadla do žiadnych hriechov, ale po všetky časy ti slúžila celým srdcom, ustavične a horlivo.“ Po krátkej modlitbe zavládol v jej duši blažený pokoj a sladká útecha a od tej chvíle začala nový život. Putá, ktoré ju doteraz viazali k svetu, boli pretrhnuté. Už viac neprijímala návštevy a nedbala na to, čo sa dialo mimo kláštora. Nemala iné prianie, než žiť v ustavičnom odriekaní a kajúcnosti. Každý deň ľutovala svoje hriechy a umŕtvovala svoje telo, hoci podľa názoru spovedníkov nikdy nezhrešila ťažkým hriechom. Na modlitbách už nebývala roztržitá. Jej duch sa nábožným rozjímaním a vrúcnou vnútornou modlitbou vznášal do výšin nadprirodzeného sveta a zlatý lúč Božieho pokoja ju osvecoval a prenikal. Čoraz viac si uvedomovala, aké sladké je slúžiť Pánovi a obetovať sa mu. Vedomie, že Boh je s ňou, potlačovalo v jej duši všetky svetské myšlienky a vytláčalo z jej srdca lásku k pominuteľným veciam. Boh ju poučil, že tak ako bola uzdravená z nebezpečnej choroby na príhovor Panny Márie a sv. Jozefa, tak aj milosť obrátenia dosiahla vďaka ich zásluhám a prosbám. Neustávala teda vzývať Pannu Máriu a sv. Jozefa, aby jej vyprosili dar vytrvalosti na ceste, ktorú nastúpila. O sv. Jozefovi napísala: *„Presvedčila som sa vlastnou skúsenosťou, že Boh mu udelil moc, aby nám pomáhal vo všetkých našich záležitostiach. Nepamätám sa, že by mi Boh niečo odmietol, o čo som ho na príhovor sv. Jozefa prosila.“*

Aby sa posilnila v kajúcnosti, čítala *Vyznania sv. Augustína*, dávala si za vzor jeho obrátenie aj obrátenie sv. Márie Magdalény a neprestávala oplakávať svoju predošlú ľahostajnosť. O stave svojej duše v tom čase napísala: *„Život, ktorý som viedla až do dňa svojho obrátenia, bol mojím životom, ale odvtedy sa mi zdá, že už nežijem ja, ale vo mne žije Boh. Jasne vidím, že za taký krátky čas by som sa sama od seba nezbavila takých zlozvykov. Nech je za to chválený Boh, ktorý spôsobil, že som bola zbavená samej seba.“*

Terézia, rozmáhajúc sa vo svätej láske k Bohu, dostávala od neho vzácne milosti. Jej duša túžila dokonale spoznať Boha, a na tento účel čítala diela osvietených cirkevných spisovateľov a vrúcne rozjímala o Božej podstate, velebnosti a vznešenosti. Hoci takto získala vzácne vedomosti o Bohu, stále nebola uspokojená. Jej nábožná túžba siahala ešte vyššie – priala si mať jasný pohľad na nadprirodzené veci a hľadieť na Boha nie len skrze zrkadlo a obraz, ako sa píše sv. Pavol (1 Kor 13, 12), ale tak, ako ho vidia a poznajú vyvolení v nebi. Bolo to, samozrejme, neprimerané prianie, pretože žiadny, akokoľvek dokonalý človek, pokiaľ prebýva v smrteľnom tele, hoci by sa akokoľvek snažil modlitbou, rozjímaním, odriekaním a svätým životom dosiahnuť takého spojenia s Bohom, aké je prisúdené nebešťanom, nemôže túto milosť dosiahnuť sám od seba, vlastnými silami, ale výlučne iba zvláštnym Božím osvietením, teda spôsobom mimoriadnym, nadprirodzeným.

Terézia sa snažila nazerať na Boha a nadprirodzené veci, no jej úsilie dlho neprinášalo želaný výsledok. Bolo jej ako slepcovi, ktorý sa pevne drží svojho verného vodcu, ale ho nevidí a má o ňom v duši iba nejasný, matný obraz. Napokon však bola jej horúca túžba uspokojená. Boh ju obdaril zvláštnou milosťou jasného vnímania nadprirodzených javov. Pri nábožných rozjímaniach o Božskom

Spasiteľovi videla duchovným zrakom jeho postavu, oslávenú nebeským jasom a premenenú. Videla nebeské javy žiariace ako slnečné svetlo, počula Božské zjavenia ako nebeskú hudbu a tajomné slová naplnené sladkou útechou. Spasiteľ sa jej zvlášť zjavoval pri svätom prijímaní, keď jej viera, láska a nevýslovná túžba po nebi dosahovali vrchol. Raz vo vytržení mysle uzrela Krista, ktorý jej vzal z rúk ruženec, a keď jej ho vrátil, na drevenom krížiku bolo päť drahokamov. Inokedy videla serafína, ktorý stál po jej boku; v ruke držal zlatý šíp s ohnivým hrotom a niekoľkokrát ním prebodol jej srdce. Po tomto videní cítila nesmiernu bolesť v srdci, až vykríkla, ale okamžite zaplesala nevýslovnou duchovnou radosťou.

Svätá láska k Bohu, drahocennejšia než zlato, čistejšia než oheň, má pôvod v nebi. Boh ju vložil ako najvzácnejší dar do srdca svätice Terézie, aby mu na oplátku dala svoj najdrahší poklad – svoje srdce, svoju lásku. Zjavenia, ktoré jej boli dopriate, boli jasné a posilňujúce, no niekedy pochybovala o ich pravdivosti a podstate. Inokedy ju ovládol strach, že by to mohol byť klam a lesť zlého ducha, ktorý je od počiatku klamár a podvodník. V takýchto chvíľach brávala do rúk kríž a upokojovala sa slovami: *„Čoho by som sa bála? Veď nechcem nič iné, iba sa páčiť Bohu a slúžiť mu. On, ktorý utíšil búrku na mori, utíši aj búrku môjho srdca, ak to bude jeho vôľa.“* Neraz mala pocit, že jej viera, nádej a láska sú len slabými spomienkami na dávno minulé dni a niečím cudzím, o čom počula, ale nikdy nezažila. Často bola telesne slabá a duchovne vyprahnutá, až si myslela, že nie je schopná vykonať nič dobré. Túžila sa vrúcne modliť, no nenachádzala slová, ktoré by vyjadrili jej myšlienky a city. Začala čítať nábožnú knihu, no nerozumela tomu, čo prečítala. Jej duša upadala do trýznivých bolestí, bez toho, aby vedela prečo. V tomto ohni bola pretavená a skúšaná, až jej napokon osvietení a bohabojní muži utíšili jej úzkosti a presvedčili ju, že všetko, čo ju postretlo, pochádza z Božej milosti. Upokojila sa a naplnená blaženosťou bola o pravdivosti svojich videní nezvratne presvedčená. Sama píše: *„Keď zotrvám v modlitbách a povznášam myseľ k Bohu, vtedy by ma ani všetci učenci a svätci sveta nemohli presvedčiť, že moje videnia nepochádzajú od Boha.“* Toto jej presvedčenie bolo také pevné, že sa ho nedokázala vzdať, ani keď sa snažila neveriť videniam a zjaveniam, ktoré sa jej dostávali. Takto bola duchovne spojená s Bohom; jej srdce bolo naplnené svätou láskou k nemu a jej ústa prekypovali sladkými slovami o nebeskej vlasti. Túžila ako apoštol Pavol byť oddelená, aby bola s Kristom, a právom hovorila: *„Neumrieť je pre mňa smrťou!“* Z lásky k Bohu si sľúbila, že bude vždy konať len to, čo uzná za dokonalejšie, a že nikdy vedome nespácha ani všedný hriech. Pre svojich súčasníkov bola Terézia živým zázrakom; zdalo sa im, že je ľudsky nemožné, aby smrteľník mohol milovať Boha takou láskou, aká patrí len nebešťanom a je zbavená všetkých pozemských pohnútok a citov.

Terézia, ktorá mávala často videnia a zjavenia, o nich dlho mlčala, no predsa nedokázala tieto mimoriadne milosti úplne zamlčať, pretože neraz prichádzala do stavu vytrženia mysle práve vtedy, keď bola medzi rehoľnými sestrami. Zo všetkých strán jej bola prejavovaná veľká úcta, z čoho sa však rmútila, až tak, že chcela odísť do iného kláštora svojho rádu; no jej spovedník tento úmysel neschválil, hovoriac, že pravá pokora sa nebojí ľudskej chvály, pokiaľ ide o dobrú vec, keď touto chválou je oslavovaný Boh, pôvodca každej milosti. Zostala teda vo svojom kláštore, no túžila

žiť podľa prísnych pravidiel karmelitánskej rehole, v úplnej odlúčenosti od sveta, v pokore a prísnej kajúcnosti. Takáto reholná disciplína však v avilskom kláštore *„Vtelenia Pána“* nevládla. Bola to rozsiahla, krásne postavená budova, v ktorej prebývalo viac ako 150 osôb ženského pohlavia, mníšky i iné. Kláštor bol plný ruchu a rehoľníčky, prijímajúce i opätujúce návštevy svetských ľudí, mali ustavičný styk so svetom. Týmto spôsobom bola reholná disciplína v tomto dome značne uvoľnená, ba upadnutá.

Terézia dlho premýšľala, ako by svoje spolusestry podnietila k dôkladnému zachovávaniu rehoľných pravidiel, no zistila, že všetky jej pokusy sú márne. Veľmi sa tým trápila a od chvíle, keď jej boli vo videní ukázané hrozné tresty zatratencov v pekle, pokladala za svoj životný údel obnoviť a napraviť karmelitánsky rád podľa starej rehole. V tomto úmysle ju utvrdil svätý Peter z Alkantary, ktorý bol istý čas jej spovedníkom. S týmto cieľom si zaumienila založiť podľa svojich zásad nový kláštor a so získanou pomocou svojich bratov v Avile získala polorozbúraný dom, ktorý dala s pápežským povolením upraviť na kláštor. Túto stavbu dokončila na jeseň v roku 1562, zasvätila ju svätému Jozefovi, prijala do nej štyri chudobné panny a obliekla ich do karmelitánskeho rehoľného rúcha. Z tohto domu mala postupne vzniknúť obnova celého rádu.

Je pochopiteľné, že Terézia, zakladajúca nový kláštor s prísnou rehoľnou disciplínou, narazila na tuhý odpor svojich zjemnených spolusestrier. Útoky na ňu však prichádzali aj z iných strán a vyčítalo sa jej, že podniká trúfalú a márnu vec a spôsobuje hanbu materskému kláštoru, akoby v ňom nebola disciplína a poriadok. Namietali jej, že ak chce žiť prísnejšie než ostatné mníšky, nikto jej v tom nebude brániť, a že peniaze určené na stavbu nového kláštora by mala darovať svojmu materskému kláštoru, v ktorom roky dostáva zaopatrenie. Nazývali ju blúznivou a nepokojnou ženou, ktorá chce len vládnuť, aby sa preslávila. Rehoľní predstavení chceli nový kláštor priamo zbúrať a novicky z neho vyhnať, aby to bolo odstrašujúcim príkladom pre všetky budúce podobné pokusy. Mestská rada v Avile dokonca zvolala zvláštne zasadnutie, aby sa poradila, čo urobiť proti novému kláštoru; akoby celému mestu hrozilo veľké nebezpečenstvo od niekoľkých chudobných rehoľných panien. Obyvateľstvo Avily sa rozhorčilo a pripravovalo sa na útok na nový kláštor a na jeho niekoľko bezbranných obyvateliek, ktorých jedinou zbraňou bola modlitba.

Proti Terézii bolo zosnované sprisahanie, a iba jediný dominikánsky kňaz mal odvahu jej kláštor verejne brániť a vziať ho pod svoju ochranu. Medzitým Terézia, dôverujúc v Boha, trpezlivo prekonávala všetky ohovárania a hrozby. Na jar roku 1563 sa usadila v novom kláštore a zaviedla v ňom prísnu rehoľnú disciplínu s niekoľkými novými predpismi; ostatné zverila Božej prozreteľnosti. Bola presvedčená, že Boh nedovolí, aby jej dielo zaniklo. A nesklamala sa. Nová reholná reforma sa ujala a pápež Pius IV. ju potvrdil v roku 1565. Mníšky tohto kláštora žili podľa príkladu svojej predstavenej Terézie v najprísnejšej uzavretosti, nemali žiadne styky so svetom, neprestajne sa modlili a rozjímali, zachovávali mlčanlivosť, prostú pokoru a chudobu, podrobovali sa skutkom prísnej kajúcnosti a týmto spôsobom

života si čoskoro získali toľko dobrodincov, že im nikdy nechýbal každodenný chlieb, ktorého ostatne veľa nepotrebovali.

V roku 1567 zavítal do Španielska generál karmelitánskeho rádu Ján Rubéo, aby v súlade s uzneseniami Tridentského koncilu preskúmal a obnovil kláštory tohto rádu. Navštívil aj kláštor založený a vedený Teréziou a bol výnimočnou disciplínou, ktorá v ňom panovala, veľmi prekvapený a potešený. Terézii udelil písomné povolenie, aby mohla zakladať a obnovovať ďalšie ženské kláštory svojho rádu a aby smela založiť aj dva mužské kláštory pre mníchov ochotných žiť podľa prísnych pravidiel karmelitánskej rehole. Týmto sa pre Teréziu začala nová, nesmierne náročná práca. Už v roku 1567 získala mladého kňaza Jána z karmelitánskeho kláštora v Medine del Campo, ktorý sa rozhodol žiť podľa jej spôsobu. Ján sa so svojimi dvoma horlivými spoločníkmi usadil v dedine Duruelo v dome, ktorý Terézii daroval istý nábožný šľachtic. Tak bol v roku 1568 položený základ pre obnovu mužskej vetvy karmelitánskeho rádu.

Neúnavná Terézia sa nebála žiadnych prekážok ani ťažkostí, aby svoje poslanie naplnila. Často musela zápasiť s pohodlnosťou a vlažnosťou slabých duší, ktoré sa nechceli podriadiť nezvykle prísnej disciplíne, ktorú zavádzala v kláštoroch. Inokedy čelila veľkým protivenstvám a priamemu odporu, no napriek tomu sa jej od roku 1567 do roku 1582 podarilo v Medine, Valladolide, Tolede, Salamance, Segovii, Seville a na ďalších miestach Španielska obnoviť alebo nanovo založiť 16 ženských a 15 mužských kláštorov na základe prísnej karmelitánskej rehole.

V roku 1571 bola Terézia pápežským dozorcom karmelitánskeho rádu ustanovená za predstavenú svojho materského kláštora v Avile. Mníšky ju prijali chladne, netajili svoju nespokojnosť a nevôľu voči nej. Terézia však, nedbajúc na tento odpor, vyhlásila, že tento úrad prijíma iba z poslušnosti, a že ako vďačná dcéra tohto kláštora nechce v ňom rozkazovať a vládnuť, ale verne slúžiť rehoľným sestrám, uvedomujúc si z vlastnej skúsenosti ľudskú slabosť. Skutočne sa stala láskavou služobníčkou všetkých mníšok. V zložitých hospodárskych podmienkach kláštora im dávala múdre rady, starala sa o lepšie zabezpečenie potrieb domácnosti, materinsky sa starala o starnúce a choré sestry a sama žila odriekavo a nešetrila sa. Postupne učila mníšky zvykať si na pokojné ústranie kláštorného života, obmedzovala ich vychádzky a všeobecne kontakty so svetom. Takto si získala krok za krokom ich väčšinu a naklonila ich prísnej rehoľnej disciplíne. Po troch rokoch ju sestry zvolili za predstavenú kláštora svätého Jozefa, no jej činnosť nebola obmedzená iba na správu tohto jedného kláštora. Venovala sa všetkým kláštorom, ktoré založila alebo obnovila. Pre dobro svojho rádu podstupovala veľké starosti, prijímala návštevy, rokovala s biskupmi a šľachticmi, písala listy a podnikala, často pešo, dlhé a náročné cesty, neraz ohrozujúce jej život.

Jej úsilie o zavedenie prísnej rehoľnej disciplíny do karmelitánskych kláštorov jej prinieslo mnohých protivníkov, ktorí proti nej bojovali predsudkami, tvrdohlavosťou i otvoreným násilím. Karmelitáni, ktorým jej reformné snahy nevyhovovali, na generálnej kapitule vydali ostré dekréty, v ktorých ju označili za nebezpečnú rušiteľku pokoja a buričku. Prikázali jej, aby sa odobrala na odpočinok do niektorého

kláštora podľa svojho výberu. Terézia ich poslúchla a uchýlila sa do kláštora v Tolede, kde vládla prísna rehoľná disciplína. Tu sa usilovne venovala písaniu a korešpondencii s rehoľníkmi z kláštorov, ktoré už zreformovala.

Medzitým sa spory medzi kláštormi dvoch smerov – voľnejšieho a prísnejšieho – stávali čoraz nepríjemnejšími. Terézia v týchto hádkach, do ktorých aktívne zasahovala, preukazovala veľkú duševnú silu, mužnú vytrvalosť a odvahu. Napokon, po nevýslovných útrapách a bojoch, ako sama priznala, hlavne na príhovor svätého Jozefa, boli jej snahy korunované úspechom. Pápež Gregor XIII. 1. apríla 1579 vylúčil prísne karmelitánske kláštory z právomoci provinciálov miernejších kláštorov, čím od tej doby obe vetvy rádu mali len spoločného generála. V roku 1593, už po smrti svätej Terézie, dostali bosí karmelitáni (a karmelitánky) aj vlastného generála, čím bol rád úplne rozdelený. Reforma rádu sa potom rozšírila zo Španielska do mnohých ďalších katolíckych krajín, čo výrazne prispelo k rozkvetu náboženského života. Týmto spôsobom Terézia naplnila svoje životné poslanie. Súčasníci obdivovali nielen jej vzácne dary, ale aj mimoriadnu duševnú silu, vytrvalosť a rozhodnosť tejto svätice a preukazovali jej veľkú úctu. Ona však o sebe zmýšľala skromne a až do smrti zostala pokorná.

Po mnoho rokov každý deň pristupovala k Pánovmu stolu, no hoci túžila po nebeskom chlebe, bola vždy spokojná, keď jej bolo nariadené, aby v určitý deň neprijímala sväté prijímanie. Poslušnosť považovala za najistejšiu cestu do neba a pokora bola základom jej dokonalého duchovného života. Nikdy v sebe nepociťovala márnivosť ani sebalásku pre mimoriadne milosti, ktorými ju Boh obdaril, a ľudská chvála ju zarmucovala. Potupy a ohovárania, ktorým bola vystavená, obetovala Bohu so slovami: *„Nemám nič iné, čo by som Bohu mohla obetovať.“* Z pokory sa radila s podriadenými sestrami, ochotne vykonávala aj tie najnepríjemnejšie domáce práce a považovala sa za nehodnú akejkoľvek Božej milosti. Na modlitbách často hovorila: *„Pane, rýchlo si zabudol na moje ťažké hriechy, a hoci ich tvoje milosrdenstvo odpustilo, pripomínaj mi ich, aby si bol opatrnejší s milosťami, ktorými ma zahŕňaš.“* Považovala sa za najväčšiu hriešnicu a priala si, aby ju za takú považovali aj ostatní ľudia. Tvrdila, že len Bohu ďakuje za to, že ju neodsúdil na večné zatratenie, ako si zaslúžila. Každé utrpenie prijímala a znášala ako Božiu milosť a nemala vrúcnejšie želanie, než trpieť čo najviac. Priznala, že plných štyridsať rokov bola sotva hodinu zdravá a bez telesných bolestí, okrem chvíľ, keď prijímala Najsvätejšiu sviatosť. Vtedy v jej srdci vládla taká útecha a radosť, že ani necítila telesné bolesti. Život bez utrpenia jej bol cudzí, a preto sa modlievala: *„Pane, daj mi trpieť alebo umrieť!“* Nepoznala závisť ani hnev, milovala pravú kresťanskú lásku, dokonca aj k tým, ktorí jej ubližovali a krivdili. K takýmto ľuďom prechovávala osobitnú náklonnosť a preukazovala im štedré dobrodenia. Biskup v Avile o nej právom povedal: *„Kto chce, aby ho Terézia milovala, ten jej musí poriadne ublížiť a ohovárať ju.“* Z lásky k blížnym oplakávala zaslepenosť heretických a hriešnych duší a podstupovala za nich kajúce skutky, aby ich Boh priviedol na pravú cestu. Vo svojich kláštoroch nariadila, aby sa modlitby a dobré skutky konali za dar múdrosti a sily pre kňazov a mužov, ktorí pracovali na náprave a spáse bludárov a hriešnikov. Od chvíle, keď mala videnie o radostiach Božích vyvolených v nebi, sa za nich modlievala ešte horlivejšie. Boh jej

totiž ukázal nebeskú blaženosť a povedal: *„Hľa, aké šťastie si hriešnici sami odopierajú!“* Zvláštne modlitby a kajúce skutky vykonávala aj za verné duše v očistci a mnohé z nich takto vyslobodila. Chudobným a chorým preukazovala skutky kresťanského milosrdenstva a každý deň im poskytla nejakú službu. Panenskou čistotou sa podobala anjelom; mala od Boha zvláštnu milosť, že celý život bola oslobodená od akýchkoľvek myšlienok alebo túžob, ktoré by mohli ohroziť túto cnosť.

Nič ju nezarmucovalo viac, než keď počula, že Boh je urážaný ľudskými hriechmi. Jej vnútorný život bol nadmieru bohatý. Vo vytržení mysle vídavala Pána Ježiša Krista, Pannu Máriu, anjelov a svätých, počúvala ich zjavenia a rozprávala sa s nimi s detinskou oddanosťou. Panna Mária bola jej neustálou učiteľkou; v každom čase u nej nachádzala silu, múdrosť a nebeskú útechu. Za svojho mocného orodovníka u Boha považovala aj svätého Jozefa. Mala tiež dar poznania myšlienok ľudí a videnia budúcnosti. Počas modlitieb, vo vytržení mysle, jej tvár žiarila nadprirodzeným jasom. V takomto stave vyslovovala prorocké slová. Jedného dňa zvolala: *„Len jeden Boh, jedna smrť, jedna duša!“* A keď precitla zo vzrušenia, vysvetlila tieto slová takto: *„Len jeden je Boh, a ak ho urazíme, nemáme nikoho, kto by nám mohol pomôcť. Len jedna je smrť, a ak zomrieme nešťastne, naše hriechy nám už nebudú odpustené. Máme len jednu dušu, a ak ju stratíme, nemáme inú, ktorú by sme mohli spasiť.“*

Prísne pokánie, neustále starosti a náročná práca, ale najmä horúca láska k Bohu a túžba po ňom, skrátili Terézii čas jej putovania v tomto údolí sĺz. Z Božieho zjavenia sa dozvedela už osem rokov pred svojou smrťou, kedy sa skončí jej pozemský život. V roku 1582 vážne ochorela na ceste z Burgosu do Avily a len s námahou sa dostala do kláštora v Albe de Tormes, kde si ľahla na lôžko. Keď vedela, že nastáva jej cesta do neba, poslala na rozlúčku sestrám a bratom všetkých kláštorov svojej rehole dojímavý list s napomenutím: „*Pre lásku Božiu vás prosím, dôsledne zachovávajte reholné pravidlá, zvlášť poslušnosť.“* Potom si dala vyslúžiť sväté sviatosti. Keď kňaz priniesol a ukázal jej Najsvätejšiu sviatosť, vzpriamila sa a povedala: *„Ó, Pane môj, konečne nadišla dávno očakávaná chvíľa; už je čas, aby som išla k tebe! Buď mi vítaný! Nech sa stane tvoja vôľa!“* Potom poďakovala Bohu za milosť, že ju povolal do katolíckej Cirkvi, pomodlila sa päťdesiaty žalm a prijala Telo Pánovo kľačiac na kolenách so zlomeným srdcom. Začala spievať chválospev. Keď jej večer kňaz udelil posledné pomazanie, sama odpovedala na všetky modlitby. Nasledujúcu noc trpela veľkými bolesťami a často opakovala slová: *„Pane, som dcéra tvojej Cirkvi!“* Na druhý deň ráno sa obrátila na pravý bok, pritlačila si zložené ruky s krížom k srdcu a modlila sa ešte štrnásť hodín, až kým sa jej 4. októbra 1582 neukázal Spasiteľ s Pannou Máriou a zborom anjelov, aby oslobodil jej dušu z pút telesnosti a uviedol ju do nebeskej slávy.

Boh, ktorý Teréziu počas jej života vyznamenal vzácnymi darmi, ju oslávil hneď po smrti zázrakmi. Niektoré choré reholníčky, ktoré pobozkali jej mŕtve telo, náhle ozdraveli. Pápež Gregor XV. ju v roku 1621 vyhlásil za svätú a v roku 1627 bola zvolená za patrónku Španielskeho kráľovstva. Hrob tejto veľkej svätice v Albe je dodnes uctievaný veriacim ľudom. Na príkaz svojho spovedníka spísala svätá Terézia

svoj tajomstvami naplnený vnútorný život. V tomto spise podáva s výnimočnou vernosťou, jasnosťou a znalosťou ľudského srdca najskrytejšie cesty dokonalého života. Aj ostatné jej spisy – *Cesta k dokonalosti*, *Hrad duše*, *Rozjímania*, niekoľko menších traktátov a stovky listov – vynikajú ušľachtilým štýlom, hĺbkou myšlienok a náboženskou vrúcnosťou a patria k najlepším dielam španielskej literatúry 16. storočia. Vzácnou pamiatkou po svätej Terézii sú aj jej piesne a básne, naplnené nebeským duchom, ktoré jej zabezpečili popredné miesto medzi najslávnejšími španielskymi básnikmi.

Svätá Terézia býva zobrazovaná v hnedom karmelitánskom rúchu s bielym plášťom, s ohnivým šípom v srdci; inokedy s krížom, na ktorého koncoch sú štyri drahokamy. V Španielsku je dokonca považovaná za rovnocennú svätým učiteľom cirkvi a býva zobrazovaná s knihou a perom v rukách a s holubicou nad hlavou. Svätá Terézia zomrela v tom istom mesiaci a roku, keď na príkaz pápeža Gregora XIII. bol Juliánsky kalendár upravený tak, že po 4. októbri nasledoval priamo 15. október 1582. Preto je jej spomienkový deň stanovený na tento dátum.

Poučenie:

Svätá Terézia sa v mladosti dostala čítaním svetských kníh na scestie, a ako sama hovorí, bola by zahynula, keby ju Boh zvláštnou milosťou ešte včas nezachránil. Knihy, ktoré vtedy čítala, však neboli také nebezpečné, ako sú knihy, ktoré dnes vydávajú neverci a ľahkovážni svetáci na skazu mládeže. Protináboženské, neverecké a oplzlé spisy, ktoré zaplavujú aj naše písomníctvo, sú najohavnejším vredom na tele národa a ohniskom všetkej zloby a mravnej zvrhlosti našej mládeže. Skazená tlač je skutočne tou najvhodnejšou pascou na ničenie nesmrteľných duší. Tu nezostáva nič iné, len bojovať proti tomuto jedu vhodným protijedom: dávať mládeži namiesto škodlivých kníh také spisy, ktoré povznášajú ducha a podporujú mravný vývoj. Samozrejme, že veľký hriech páchajú aj čitatelia týchto zvrhlých tlačovín, pretože týmto čítaním páchajú na sebe duchovnú samovraždu; kto sám vyhľadáva nebezpečenstvo, určite v ňom zahynie.

Spisy sv. Terézie sú bohatým zdrojom kresťanskej múdrosti. O láske k Bohu hovorí táto osvietená svätica: *„Naša radosť nespočíva v slastiach, ale v tom, aby sme s úprimným srdcom ochotne a pokorne slúžili Jemu.“* Inde hovorí takto: *„Ak je tvoja duša vyprahnutá, nezarmucuj sa; Boh takto skúša teba a tvoju lásku, či ho budeš milovať v tej suchopárnosti rovnako, ako keď sa kocháš sladkými pocitmi.“ „Na iných ľuďoch si všímajme len ich cnosti, nie ich hriechy; no pokiaľ ide o nás samých, hľaďme len na svoje hriechy. Myšlienka, že iní ľudia sú lepší ako my, vedie k veľkej cnosti.“ „Najjednoduchší skutok pokory má oveľa väčšiu cenu než všetka učenosť celého sveta.“ „Žiadajme si kríže a objímajme každé súženie; beda nám v ten deň, keď budeme bez krížov.“ „Kedykoľvek počujem biť hodiny, teším sa, vediac, že sa približuje čas, keď Ťa, ó Pane, uzriem!“* Nádherná je modlitba, v ktorej svätá Terézia vyjadrovala svoju túžbu po smrti: *„Ó najmilší Ježišu, jediný predmet mojej lásky, mám zo žiadosti po Tebe neustále umierať? Aký odporný je život pre toho, kto horí túžbou mať Teba! Ja umriem, pretože neumieram. Ty, ó môj Bože, vieš, aký je to život,*

keď sme nútení dlho čakať na svojho miláčika! Ó život, ty si tisíckrát krutejší než smrť!“

Dňa 15. októbra sa slávi aj pamiatka sv. Fortunata, rímskeho mučeníka, z ktorého ostatkov dostala tri časti pražská katedrála; v Kolíne nad Rýnom troch stoviek svätých mučeníkov, umučených za cisára Maximiana; v Kartágu sv. Agiléa, mučeníka; v Lyone sv. Antiocha, biskupa; v Trevíre sv. Severa, biskupa a iných.

16. OKTÓBER

Sv. Gallus, opát (6. stor.)

Rovnako ako mnohé iné prekvitajúce mestá Európy vďačia za svoj vznik pustovníkom a kláštorom, aj významné švajčiarske mesto St. Gallen, nachádzajúce sa v rovnomennom kantóne, vyrástlo z pustovníckej osady, ktorú na začiatku 7. storočia založil írsky misionár sv. Gallus. Gallus (v starých dokumentoch Gallun alebo Gallian) sa narodil približne v roku 550 v Írsku váženým kresťanským rodičom. Tí ho už v mladosti zverili na výchovu sv. Kolumbánovi do kláštora Bangor v írskom kraji Ulster. Talentovaný mladík, ktorý už od detstva inklinoval k bohabojnému životu, vzrastal v kláštore v učení aj nábožnosti. Získal si najmä dôkladnú znalosť Svätého písma.

Keď dospel, bol vysvätený za kňaza a rozhodol sa zasvätiť svoj život misionárskemu poslaniu. Práve v tom čase sa Kolumbán pripravoval na cestu k pohanským kmeňom, aby im zvestoval evanjelium. Pridalo sa k nemu dvanásť kláštorných spoločníkov, medzi ktorými bol Gallus na prvom mieste. S týmito mladými misionármi Kolumbán najprv pricestoval do Anglicka a odtiaľ do Galie, kde na žiadosť kráľa Guntrama našiel útočisko v starom hrade Anegrai. Odtiaľ so svojimi spoločníkmi podnikal misijné cesty do okolia.

Keď počet jeho nasledovníkov narástol, zriadil im v ruinách neďalekého hradu Luxeuil nový kláštor. Neskôr založil v tejto oblasti tretí rehoľný ústav vo Fontaines. Po rokoch horlivého pôsobenia však Kolumbána z Burgundska vyhnal kráľ Teodorich, ktorý nariadil, aby si so sebou mohol vziať iba tých žiakov, ktorí s ním prišli z Írska. Kolumbán sa so svojimi spoločníkmi vydal na cestu do Talianska. Keď však austraský kráľ Teodebert, brat Teodoricha, povolil Kolumbánovi usadiť sa kdekoľvek vo svojom kráľovstve, zastavil sa pri Curyšskom jazere na mieste dnešnej obce Tuggen. Ľud v tejto oblasti bol surový a čiastočne ešte pohanský. Misionári tu

začali hlásať pravého Boha, Stvoriteľa všetkých vecí, a jeho jednorodeného Syna, ktorý sa stal človekom a zomrel na kríži, aby vykúpil a spasil hriešne ľudstvo. Avšak zatvrdliví pohania sa zdráhali uveriť. Keď chceli znovu obetovať modlám, ohnivý Gallus sa tak rozhorčil, že zapálil ich modlársky chrám a modly i obetné dary hodil do jazera. Pohania sa rozohnili, prepadli misionárov, zbili ich a vyhnali.

Odmietnutí misionári našli prístrešie v dome horlivého kňaza Vilimara na južnom brehu Bodamského jazera v Arbóne. Dozvedeli sa od neho, že neďaleko, na východnom konci jazera, sú ruiny starého mesta Bregenz, kde by mohli založiť misionársku stanicu. Na člnoch sa prepravili do Bregenzu, kde našli opustenú kresťanskú svätyňu, pri ktorej si zriadili pustovne. Gallus, ktorý okrem latinčiny ovládal aj miestny jazyk, dostal od Kolumbána úlohu obrátiť pohanov v tejto oblasti. Zhromaždil pohanov, učil ich o viere a zničil modly, ktoré nahádzal do jazera. Mnohí pohania uverili, no ostatní odišli nahnevaní.

Misionári zotrvali v Bregenzi tri roky, až kým ich v roku 612 pohania nevyhnali. Kolumbán sa so spoločníkmi vydal na cestu do Talianska, ale Gallus, ktorý ochorel a mal horúčku, pokračovať nemohol. Kľakol si pred svojho učiteľa a prosil ho, aby mohol zostať v tejto krajine. Kolumbán mu povedal: *„Viem, brat, že je pre teba ťažké znášať námahy dlhej cesty; zostaň teda v tomto kraji, ale vedz, že nebudeš slúžiť svätú omšu, kým budem nažive.“* Kolumbán zomrel v roku 615 v Taliansku.

Chorľavý Gallus, teraz osamotený, sa preplavil do Arbónu ku kňazovi Vilimarovi. So slzami mu vyrozprával, čo sa stalo, a prosil o prístrešie. Vilimar mu pridelil obydlie pri svojom chráme a dal mu za opatrovateľov diakonov Magna a Teodora. Títo muži sa o Gallusa starali s láskavosťou, a keď sa začal zotavovať, oplácal im ich starostlivosť múdrymi radami. Diakoni si ho veľmi obľúbili a rozhodli sa, že s ním odídu do pustovne. Keď Gallus nadobudol silu, zatúžil po vhodnom osamotenom mieste, kde by mohol viesť kajúcnický život pustovníka. Vilimarov pomocník, diakon Hiltibold, ktorý poznal okolité hornaté a lesnaté kraje, mu povedal, že v týchto oblastiach je veľa odľahlých dolín s riekami a potokmi, ale že tam žijú medvede, vlci a diviaky. Gallus sa však neľakal a odpovedal: *„Keď je Boh s nami, kto je proti nám? Tým, ktorí milujú Boha, všetko slúži na dobré; ten, ktorý zachránil Daniela v levovej jame, môže aj nás zachrániť pred šelmami.“*

Nasledujúcu noc strávil Gallus v modlitbách a ráno sa s Hiltiboldom vydal na prieskumnú cestu južne od Arbónu. Putovali po celý deň popri rieke Steinach až k vodopádu padajúcemu do hlbokej tône. Toto divoké, lesmi obklopené miesto sa Gallusovi zapáčilo. Kým diakon chytal ryby na večeru, Gallus odišiel, aby sa pomodlil. Uviazol však v tŕňovom kríku a spadol. Túto príhodu vnímal ako Božie znamenie, že sa má usadiť práve tu. Zvolal: „*Tu je miesto môjho odpočinku na veky!“* Z dvoch lieskových konárov urobil kríž, zapichol ho do zeme, zavesil naň relikviár, ktorý stále nosil na krku, a modlil sa: *„Pane Ježišu Kriste, ktorý si sa narodil z čistej Panny a podstúpil si smrť na kríži pre spásu ľudstva, nezamietni moje prosby pre moje hriechy a posväť toto miesto, aby slúžilo na Tvoju chválu, česť Tvojej preblahoslavenej Matky a všetkých Tvojich svätých mučeníkov a vyznávačov.“* Obaja muži sa navečerali, vzdali chválu Bohu a uľahli k odpočinku na zem. Nasledujúci deň

sa diakon vrátil do Arbónu, aby podal Vilimarovi správu o tom, ako sa im darilo, zatiaľ čo Gallus ešte tri dni skúmal okolie, modlil sa a postil. Presvedčený o vhodnosti miesta na pustovnícky život sa vrátil do Arbónu poďakovať Vilimarovi a rozlúčiť sa s ním.

Medzitým dostal Vilimar pozvanie od alemanského vojvodu Gunza, aby okamžite priviedol Gallusa na vojvodský dvor do Uiberlingu. Tam jediná vojvodova dcéra Frideburga, už zasnúbená s franským kráľom Sigbertom, ležala trápená strašnou chorobou, ktorú pripisovali zlému duchovi. Všetky doterajšie pokusy o jej uzdravenie boli márne, a márne nad ňou vzývali Boha dvaja biskupi, aby jej Boh vrátil zdravie. Nakoniec sa vojvoda dozvedel, že v Arbóne prebýva zbožný kňaz Gallus, ale jeho svedomie ho znepokojilo; prednedávnom totiž vydal rozkaz, aby Kolumbán so svojimi spoločníkmi opustil jeho územie. Keďže Gallus vtedy kvôli chorobe nemohol s Kolumbánom odísť, vojvoda v tom spoznal Božiu prozreteľnosť. Zaželal si, aby tento mních prišiel k nemu, presvedčený, že jedine on dokáže jeho dcéru zbaviť moci zlého ducha a vrátiť jej duševné aj telesné zdravie. Gallus však odmietol ísť k vojvodovi, jednak z pokory, jednak zo smútku nad krivdou, ktorú vojvoda spôsobil Kolumbánovi a jeho spoločníkom. Potajomky odišiel s diakonmi Magnom a Teodorom z Arbónu a uchýlil sa do pustovne, ktorú si vybral.

Odtiaľ cestoval ešte hlbšie do hôr, až prišiel do lesa Sennwald, kde sa spolu so svojimi spoločníkmi týždeň skrývali u zbožného diakona Jána v Grabse. Keď sa vojvoda dozvedel o jeho úteku, požiadal Vilimara, aby ho našiel. Vilimar napokon vypátral jeho úkryt a úpenlivo ho prosil, aby už viac neodmietal vojvodovu žiadosť. Takýmto prosbám svojho dobrodinca nemohol Gallus odolať, a preto sa s ním vydal k vojvodovi do Uiberlingu. Tam bol uvedený k Frideburge, ktorá vyzerala ako mŕtvola. Gallus pokľakol, vrúcne sa pomodlil, povstal, požehnal Frideburgu krížom a znovu sa modlil. Potom položil svoje ruky na jej hlavu, a v tej chvíli bola úplne uzdravená. Hovorí sa, že uzdravená Frideburga z vďačnosti k Bohu odmietla sobáš s kráľom Sigbertom a žila do smrti ako panna, slúžiac nábožným životom Kristovi Pánovi.

Vojvoda Gunzo daroval z vďačnosti Gallusovi miesto, ktoré si zvolil za pustovňu, spolu s jeho okolím. Nariadil svojmu správcovi v Arbóne, aby Gallusovi pomohol pri zakladaní pustovne. Pustatina bola divoká a nehostinná; Gallus a jeho spoločníci Magnus a Teodor si tu postavili jednoduché chatrče z konárov a kôry stromov, vystlané machom. Čoskoro získal Gallus tretieho spoločníka, diakona Jána, bývalého hostiteľa v Grabse. Keď spoznal jeho cnosti a nadanie, čítal s ním Sväté písmo a učil ho posvätné vedy.

Keď sa povesť o zbožných pustovníkoch rozšírila, pridalo sa k nim niekoľko ďalších mužov, ktorí opustili svet. Gallus ich viedol modlitbou, Božím slovom, rozjímaním a skutkami kajúcnosti na cestu dokonalosti. Tak vznikla nová pustovnícka osada.

V roku 615 sa zišli hornonemeckí biskupi spolu s mnohými kňazmi, diakonmi a veriacimi v Kostnici, aby tam zvolili nového biskupa pre diecézu, ktorá bola už roky bez pastiera. Na osobitné pozvanie vojvodu Gunza sa tejto schôdze zúčastnil aj pustovník Gallus so svojím diakonom Jánom. Jednomyseľne ho zvolili za kostnického

biskupa, no Gallus túto dôstojnosť odmietol. Odvolal sa na ustanovenie pápeža Celestína I., že cudzinec nemá byť vysvätený za biskupa, a navrhol diakona Jána, ktorý bol miestny a žil cnostným životom. Ján bol teda zvolený a ihneď vysvätený.

Po Jánovej vysviacke Gallus kázal v katedrálnom chráme o Božom milosrdenstve, napomínajúc veriacich ku kajúcnosti. Potom sa vrátil do pustovne, kde zostal múdrym radcom a pomocníkom nového biskupa v cirkevných záležitostiach. Pustovňa pri rieke Steinach, s podporou vojvodu Gunza a biskupa Jána, sa rýchlo rozvíjala. Zakrátko tu stál chrám Panny Márie s príbytkami pre mníchov, ktorých počet stále rástol. Rehoľníci klčovali okolité lesy, likvidovali šelmy, obrábali pôdu, stavali cesty, mosty a mlyny, učili miestnych ľudí poľnohospodárstvu a spoločenskému životu. Časom premenili kedysi divokú pustatinu na úrodnú krajinu a nádhernú záhradu. Popritom horlivo hlásali pohanskému ľudu Božie slovo a viedli ho na cestu kresťanských cností. Vďaka tomu sa mníšska osada sv. Gallusa stala nielen šľachtiteľom viery, zbožnosti a kresťanskej morálky, ale aj zdrojom blahobytu a vzdelanosti pre okolité kraje.

Opát Gallus bol príkladom svätých cností. Neúnavne kázal pravdy kresťanskej viery, bojoval proti poverám a pohanským zvykom, mníchov učil posvätným vedám a rehoľným pravidlám a sám sa zdokonaľoval neustálou modlitbou, zbožným rozjímaním a odriekaním. Svojím svätým životom svietil ako svieca na vysokom svietniku a chýr o ňom sa šíril ďaleko-široko.

V roku 625 zomrel vo vzdialenom kláštore v Luxeuil opát Eustasius, niekdajší žiak Kolumbána a Gallusov spolužiak. Mnísi z Luxeuil sa rozhodli ustanoviť Gallusa za opáta svojho kláštora, a preto k nemu poslali poslov. Gallus však túto hodnosť neprijal a poslom povedal: *„Za pravidlo svojho života som si vzal slová proroka: ‚Stal som sa cudzincom svojim bratom a cudzím synom svojej matky.‘* (Ž 69,9) *Preto som opustil známych aj príbuzných a za príbytok som si zvolil samotu, aby som mohol slobodnejšie slúžiť Bohu. Opustil som nielen rodičov a svoj majetok, ale odmietol som aj biskupskú hodnosť a bohatstvá tohto sveta. Keď som si takto zvolil dobrovoľnú chudobu a vzdal sa všetkého, ako by som teraz mohol vstúpiť do svetských záležitostí, túžiť po dôstojnosti a ukladať si nové bremená? Položil som ruku na pluh; odstúp, aby som sa neobzeral po tom, čo som opustil. Nemám iné želanie, než byť naozaj pokorný a poslušný, a dúfam v Boha, že nedovolí, aby som niekedy ustúpil od svojho pevného predsavzatia.“*

Poslov hostil niekoľko dní a prepustil ich v bratskej láske. Gallus ani vo vysokom veku neprestal kázať mníchom a ľudu Božie slovo. Naposledy kázal s veľkou horlivosťou na pozvanie starého priateľa Vilimara počas sviatku sv. Michala archanjela v Arbóne, ale o tri dni ochorel na zimnicu a zomrel v Pánovi 16. októbra. Rok jeho úmrtia nie je presne známy a kladie sa do obdobia medzi rokmi 625–650. Telo zosnulého svätca bolo prenesené do kláštora, ktorý založil, a pochované kostnickým biskupom Jánom.

V roku 1354 získal Karol IV. časť lebky, rameno a rebro z ostatkov sv. Gallusa a daroval ich pražskej katedrále. Sv. Gallus býva zobrazovaný ako opát s medveďom po

boku. Podľa povesti, keď sa na mieste, kde si chcel zriadiť pustovňu, v noci modlil pri ohni, priblížil sa k nemu veľký medveď prilákaný zvyškami večere. Svätý pustovník mu však prísnym príkazom nariadil, aby mu priniesol drevo na oheň a nikdy viac neublížil človeku.

Po smrti sv. Gallusa viedol jeho mníšsku družinu sv. Magnus, niekdajší spoločník Vilimara. Kláštor a hrob sv. Gallusa boli po rokoch zničené Frankmi a neskôr obnovené kostnickým biskupom Busom. Mnísi sa spočiatku riadili pravidlami sv. Kolumbána, no na začiatku 9. storočia prijali regulu sv. Benedikta. Kláštor sa stal kolískou kresťanstva pre celý okolitý kraj a centrom vzdelanosti pre južné Nemecko. Dôkazom toho je množstvo chrámov zasvätených sv. Gallusovi vo Švajčiarsku, vo Württembersku a v Badensku. V 9. storočí získal kláštor sv. Gallusa slávne meno vďaka svojej znamenitej knižnici a učenej škole, ktorá bola považovaná za jedno z popredných učilíšť strednej Európy.

Medzi mníchmi bolo mnoho básnikov, historikov, hudobníkov, maliarov a rezbárov. Koncom 9. storočia vzniklo okolo kláštora rovnomenné mesto (dnešný St. Gallen). Opáti sv. Gallusa boli od roku 1206 ríšskymi kniežatami a vládli nad značným územím od Curyšského jazera až po Ulm. Kláštorné panstvo bolo zrušené Francúzmi v roku 1789 a samotné opátstvo zaniklo v roku 1805. Významný bývalý kláštorný chrám, v ktorom sú uložené ostatky sv. Gallusa, bol znovu postavený v rokoch 1756–1765. V roku 1845 bolo v St. Gallen zriadené biskupstvo.

Pamätný deň sv. Gallusa sa slávi 16. októbra, rovnako ako spomienka na sv. bratov Martiniana a Saturniana, umučených ariánskymi Vandalmi v Afrike; sv. Maximu, rehoľníčku v Afrike; sv. Hilia, mučeníka v Kolíne nad Rýnom; sv. Bercharia, opáta a mučeníka, v Mohuči; sv. Lulla, biskupa; v Trevíri sv. Florentina, biskupa a ďalších.

17. OKTÓBER

Sv. Hedviga, vojvodkyňa a patrónka Sliezska (12. stor.)

Na východnej strane Ammerského jazera v Bavorsku sa týči malebná hora Andechs s krásnym pútnickým chrámom a benediktínskym kláštorom. Tu kedysi stál hrad mocných grófov z Andechsu, ktorí už od konca 10. storočia preslávili ríšu svojou rytierskou statočnosťou, šľachetnosťou a ušľachtilosťou. Bertold IV. z Andechsu dostal od cisára Fridricha I. Meranské vojvodstvo a oženil sa s dcérou meissenského markgrófa Anežkou. Žil s ňou na svojom hrade šťastne a tak príkladne, že ho básnici ospevovali ako *„ľaliovú bránu“.* Manželom sa narodila na hrade Andechs dcéra Gertrúda a po nej v roku 1172 druhá dcéra, Hedviga.

Obe dievčatá počúvali od starého otca o hrdinských skutkoch predkov, a matka i babička im rozprávali o svätcoch a sväticiach z ich rodu. Hedvigu to tak dojímalo, že už v útlom veku šiestich rokov kráčala cestou svätosti. Aby dostala primerané vzdelanie a výchovu, rodičia ju poslali do kláštora panien v Kitzingene na Mohane, kde bola znamenitá škola pre dcéry urodzených stavov. Správkyňou tohto ústavu bola vtedy reholná sestra Petruša, ku ktorej mladá Hedviga veľmi priľnula. Hedviga vynikala v kláštore učením aj bázňou Božou. Bystrý rozum a vážna povaha ju privádzali k záľube v zbožnosti a práci.

Šľachetné dievča by rado zostalo navždy v tomto tichom reholnom dome, ale sliezske knieža Boleslav zvaný Dlhý požiadal v roku 1186 o jej ruku pre svojho osemnásťročného syna Henricha. Poslušná dcéra, podriadiac sa vôli rodičov, súhlasila so sobášom. Rozlúčila sa s kláštorom i príbuznými a v sprievode dvoranov s nádhernou výbavou nastúpila cestu do Sliezska. Ženích Henrich vyšiel neveste v ústrety až na hranice a uviedol ju do Vratislavi, kde sa konala slávna svadba.

Po zničujúcich vojnách bolo Sliezsko v tom čase žalostne spustošené a vyľudnené. Ľud žil biedne v porobe, mnohí stále dodržiavali pohanské zvyky a aj duchovenstvo bolo málo vzdelané, často nebolo príkladné a podliehalo rozmarom šľachticov. Medzi veľmožmi vládla nevedomosť; samotný Henrich mal len slabé náboženské vzdelanie a nepoznal dobre ani katolícke modlitby. Hedviga, spoznajúc zanedbanosť obyvateľstva novej vlasti, si vytýčila úlohu túto situáciu napraviť. Začala so svojím manželom – naučila ho modlitby i náboženské pravdy a priviedla ho na cestu bohabojnosti. Podobne sa snažila pôsobiť aj na dvoranov, ktorí boli v náboženských

veciach úplne nevedomí a v mravoch ľahkovážni. Rýchlo sa naučila poľský jazyk a každý deň učila služobníctvo modlitby a články viery, až si ich všetci zapamätali. Túto prácu vykonávala s neúnavnou trpezlivosťou. Stará slúžka Leandria, ktorá mala zlú pamäť, sa nevedela naučiť Otčenáš ani po opakovanom prednášaní prosieb. Hedviga jej nakoniec prikázala spať v jej komnate a aj v noci opakovať to, čo si cez deň zapamätala. Kňažná jej dôrazne dohovárala: *„Si už stará, a ja nechcem, aby ťa Boh povolal zo sveta, kým sa aspoň túto modlitbu nenaučíš. Ako by si mohla ako kresťanka predstúpiť pred Božiu súdnu stolicu, keď nepoznáš ani slová, ktoré nás naučil Kristus Pán?“* Po desiatich týždňoch sa jej podarilo naučiť starú ženu Otčenáš.

Svojou dobrotou a láskou si získala srdcia poľských služobníkov, ktorí boli inak zaujatí proti cudzincom, najmä Nemcom. Hedviginou zásluhou sa po čase celý vojvodský dvor premenil; dvorania si obľúbili jej zbožnosť, správali sa mravne a láskavo medzi sebou, k panstvu boli ochotní a poslušní, a k ostatným ľuďom zdvorilí a prívetiví. Hedviga netolerovala vo svojich službách nikoho, kto nechcel byť zbožný a počestný. Na všetkých hradoch, kde sa zdržiavala, zavládol duch modlitby, mravnosti, pokoja a kresťanskej lásky.

Milú a dôvernú priateľku mala Hedviga v svokre Adléte, splácajúc jej priateľstvo, delila sa s ňou o svoje bohaté vedomosti, učila ju náboženstvo a prebúdzala v nej lásku k Bohu a k blížnym. Adléta sa s ňou spoločne modlievala, sprevádzala ju do chrámov na bohoslužby i do chatrčí chudobných, kde konala skutky milosrdenstva. A keď sa Adléta vydala na Morave za Přemyslovca Děpolta, Hedviga obchádzala príbytky chudobných a chorých sama, všade vítaná ako dobrotivá matka s radosťou a odprevádzaná so slzami. Mala súcitné srdce pre každú ľudskú biedu a snažila sa ju zmierniť. Venovala pozornosť aj nešťastným väzňom, ktorých osud ju hlboko dojímal. Posielala im do väzníc odevy, jedlo, slamu na spanie a sviečky, a snažila sa pomôcť kajúcim a menej vinným väzňom k získaniu slobody.

Myslela aj na študentov pripravujúcich sa na kňazstvo, ktorých podporovala štedrými darmi, a pútnikov do Ríma vybavovala cestovnými potrebami, aby sa mohla podieľať na zásluhách, ktoré si púťami získavali. Jarné a letné mesiace trávila Hedviga so svojím manželom Henrichom zvyčajne na hrade Lán neďaleko českého pohraničia. V tomto ústraní sa venovala zbieraniu liečivých bylín, z ktorých pripravovala lieky pre chorých chudobných, ku ktorým často schádzala do údolia. Neďaleko hradu stála v lese pustovňa. Kňažná tam často chodila, prinášajúc ozdoby pre svätyňu a jedlo i odev pustovníkovi. Niekoľko hodín cesty od hradu stála iná pustovňa s obrazom Panny Márie na dube. Aj toto miesto Hedviga rada navštevovala, a keď ju začali nasledovať miestni ľudia a modlievali sa pred obrazom Panny Márie, dala tam postaviť kaplnku, ktorá bola neskôr prestavaná na slávny pútnický chrám.

Z detí, ktorými Boh požehnal manželstvo kniežaťa Henricha a Hedvigy, zostali nažive tri: dcéra Gertrúda a synovia Henrich a Konrád. Hedviga, pokladajúc ich za Božie deti, sa snažila, aby vyrastali v nábožnosti a mravnosti. Učila ich poznávať a milovať Boha, vykonávala s nimi domáce pobožnosti, vodila ich na bohoslužby, modlila sa za nich a viedla ich k milosrdnej láske k blížnym, pričom ich brávala do príbytkov chudobných a chorých, ktorým prinášala pomoc. Bola dobrou matkou aj cudzím

deťom, najmä chudobným sirotám; vo Vratislavi založila sirotinec pre dievčatá, dbala na ich mravnosť a keď dospeli, dávala im výbavu, aby mohli vstúpiť do kláštora alebo sa vydať.

V roku 1200 vyhorela Vratislav a ľud postihla strašná bieda. Hedviga pomáhala obyvateľom, ktorí stratili všetko, ako len mohla; rozdávala peniaze, chlieb a obilie a vyprosila u svojho svokra, aby ľuďom odpustil dane a poskytol im palivové drevo buď zadarmo, alebo za nízku cenu. Dňa 10. decembra 1201 zomrel knieža Boleslav Dlhý a jeho nástupcom na sliezskom tróne sa stal Hedvigin manžel Henrich. Vďaka svojej výbornej manželke bol Henrich nábožným, dobročinným a spravodlivým vládcom. Ctil si jej múdrosť a ušľachtilé cnosti a snažil sa ju nasledovať. Bol dobrotivým otcom svojim poddaným, ochrancom chudobných, obhajcom práva a spravodlivosti a šíriteľom bázne pred Bohom. Jeho dvor bol školou nábožnosti a kresťanských mravov; všetci dvorania a služobníci boli povinní svedomito plniť svoje náboženské povinnosti a nikto sa neodvážil konať niečo proti čistote a láske k blížnym. Tak vládla na kniežacom dvore kresťanská disciplína a bázeň Božia ako vzor pre všetok ľud.

Kniežací manželia založili veľké množstvo chrámov, kláštorov a dobročinných zariadení a ich príklad nasledovali aj sliezski šľachtici. Hedviga poskytla Vratislavi, zničenej požiarom, bohatú pomoc a v roku 1205 tam postavila nový chrám Panny Márie. O tri roky neskôr začala v Zlatej Hore stavať chrám sv. Petra a Pavla s kláštorom, do ktorého pozvala menších bratov z Assisi.

V roku 1215 dala Hedviga postaviť pod hradom Lán chrám svätého Mikuláša, do ktorého často chodievala bosá. Keď bývala na hrade Nemčí, začala na návrší pri Herrnstadte stavať kostol svätého Ondreja. Knieža Henrich založil v roku 1217 prepošstvo augustiniánov s chrámom svätého Vavrinca pri Naumburgu a neskôr významný kláštor v Henrichove, ktorý bol vysvätený v roku 1227. Na žiadosť svojej manželky dal knieža v roku 1214 vo Vratislavi postaviť špitál svätého Ducha a obdaroval ho rozsiahlym majetkom.

Keď v dôsledku križiackych výprav prenikla do Sliezska lepra, Hedviga sa ochotne ujímala chorých a slúžila im. Keď však videla, že táto súkromná pomoc nestačí, presadzovala zriadenie špecializovaných špitálov pre malomocných. Prvá takáto nemocnica vznikla pri meste Středa, ktorú Hedviga podporovala peniazmi, potravinami a odevmi. Podobný špitál svätého Lazara bol zriadený aj vo Vratislavi. Na sklonku svojho života dokončil Henrich v roku 1238 nádherný chrám v správe johanitov v meste Lemberk.

Hedviga už od útleho veku obľubovala tichý kláštorný život. Ctila rehoľníkov a povzbudzovala svojho manžela, aby podporoval kláštory a zakladal nové rehoľné ústavy. Najvýznamnejším dielom oboch manželov bol panenský kláštor v Trzebnici, tri míle na sever od Vratislavi. Hedviga venovala tomuto bohumilému dielu celé svoje veno a vyprosila si od Henricha, aby počas stavby kláštora nikoho netrestal smrťou, ale aby bol trest smrti nahradený prácou na stavbe. Na jej príhovor dostali rovnakú milosť aj väzni, a tak boli ruky, ktoré predtým páchali zločiny, obrátené na službu

Bohu. Na stavbe sa podieľali aj mnísi z neďalekého cisterciánskeho kláštora v Lubiaži, ktorí odlievali zvony a pripravovali olovené platne na strechu chrámu. Knieža Henrich ich za to odmenil dvoma dedinami. Kláštor v Trzebnici knieža bohato obdaroval slobodami a pozemkami. Štedro ho podporili aj iní veľmoži, najmä vratislavský biskup Cyprián. Kláštor patril medzi najvýznamnejšie rehoľné domy v kresťanstve, pretože dokázal zabezpečiť všetky potreby až tisícu ľudí. Kláštor bol určený pre panny z rádu cisterciánov. Na tento účel Hedviga požiadala svojho brata Ekberta, bamberského biskupa, aby z jeho diecézy poslali niekoľko mníšok. Úrad opátky v Trzebnici zverila Hedviga svojej bývalej učiteľke Petruši z kláštora v Kitzingene. Petruša, hoci s ťažkým srdcom, na prosbu Hedvigy vymenila čierny benediktínsky odev za biele rúcho svätého Bernarda a prijala vedenie kláštora.

Kláštor v Trzebnici slúžil na výchovu urodzených dcér a ako útočisko pre panny a vdovy, ktoré si priali žiť v zbožnosti a bezpečí. V tom čase, keď bolo násilné unášanie a zneužívanie žien bežné, vznešené rodiny rady zverovali svoje dcéry panenským kláštorom. Do kláštora v Trzebnici bola už vo veku troch rokov daná na výchovu aj blahoslavená Anežka Přemyslovna. Učila sa tu základy viery a kresťanskej bázne v spoločnosti dievčat zo sliezskej šľachty. Neskôr ju otec, kráľ Přemysl Otakar I., povolal do Prahy a poslal na ďalšiu výchovu do kláštora premonštrátok v Doksanoch v Čechách.

Hedviga mala na rozkvet kláštora v Trzebnici veľký vplyv a niekoľkokrát do týždňa ho navštevovala, aby sa mohla s rehoľníčkami nerušene venovať pobožnostiam. Jej hlboká pokora, detinská prostota, horlivá láska k Bohu a blížnym i vrúcna nábožnosť napĺňali opátku Petrušu nevýslovnou radosťou. Keď sa sestry raz divili Hedviginým vzácnym cnostiam, Petruša im povedala: *„Pozrite, akú milosť mi Boh preukázal, že som vychovala túto sväticu. Každý deň mu za to ďakujem, hoci viem, že som bola len jeho nehodným nástrojom.“*

Rozsiahly Trzebnický kláštor, založený v roku 1203, bol dokončený až v roku 1218. Petruša sa už slávnosti jeho vysvätenia nedožila. Po jej smrti sa druhou opátkou tohto ústavu stala dcéra kniežacieho páru Getruda. Od tej doby až do šestnásteho storočia boli na pozíciu opátok Trzebnického kláštora dosadzované len dcéry najvznešenejších šľachtických rodov Sliezska a Poľska. Kláštor bol slávnostne vysvätený 25. augusta 1219 piatimi biskupmi. Na túto slávnosť prišli kniežací manželia spolu s ohromnými zástupmi šľachty i ľudu, a zároveň bola do úradu uvedená nová opátka Getruda. V kláštornom chráme si knieža Henrich zriadil rodinnú hrobku.

Krátko potom Vratislav druhýkrát vyhorela a Hedviga opäť štedro pomáhala zbedačenému obyvateľstvu. V nasledujúcom roku spôsobili veľké povodne v Sliezsku zničenie úrody a z hladu vypukli nákazlivé choroby. Hedviga vyhlásila, aby chudobní ľudia prišli na jej dvor v Šavojne, kde im rozdávala obilie. Keď sa správca sťažoval, že zásoby sa úplne minú, povedala mu: *„Nestarajte sa o mňa ani o seba; chceme pomôcť chudobným a Boh sa už nejako zmiluje nad našou biedou a ukojí náš hlad.“* Svojim poddaným odpúšťala alebo znižovala ročné poplatky. Obávala sa, aby

svetskí sudcovia prísne nevymáhali nedoplatky od chudobných, a preto ich súdne spory prenechávala riešiť svojmu kaplánovi.

Hedviga si osvojila prísny denný režim, od ktorého sa nikdy neodchýlila. Vstávala zavčas rána, konala rannú domácu pobožnosť a potom chodila na svätú omšu, často do vzdialenejších kostolov, bez ohľadu na počasie, hoci by sa mohla na sv. omši zúčastňovať aj vo svojej domácej kaplnke. Tým spájala zbožnosť s obetavosťou a dávala ľuďom dobrý príklad. V chráme nikdy nesedela, ale modlila sa postojačky, a keď bola unavená, kľačala na holej podlahe. Okrem rannej omše sa zúčastňovala denne na toľkých sv. omšiach, koľkých kňazov mohla pre to získať. Svojou vrúcnou zbožnosťou inšpirovala každého, zvlášť keď pristupovala k oltáru Pána. Vtedy všetci prítomní žasli nad jej nábožným zápalom, ktorý sa prejavoval slzami a vytržením mysle. Jej spovedník hovorieval: *„Nikto nemôže vypovedať, s akou vierou a nábožnosťou Hedviga uctievala najsvätejšiu Sviatosť oltárnu.“*

Po svätej omši jej kňaz kládol ruky na hlavu, udeľoval požehnanie a kropil ju svätenou vodou, od čoho očakávala od Boha zvláštne milosti. Pred chrámom na ňu čakali žobráci, ktorým rozdávala almužnu a utešovala ich láskavými slovami. Následne navštevovala chorých, ktorým poskytovala telesnú i duchovnú almužnu, tým že im zaobstarávala jedlo, lieky a povzbudzovala ich k odovzdanosti do Božej vôle a trpezlivosti. Od chorých sa vracala domov, kde svedomito dohliadala, aby sa nepáchalo nič hriešne. Vyučovala svoje deti a venovala sa ručným prácam pre chrámy. Pri práci rozjímala a modlila sa. Obed podávala až po tom, ako sa najedli chudobní, ktorým posielala pokrmy. Sama jedávala skromne, nikdy nejedla mäso ani korenené jedlá. Popoludní prijímala prosebníkov, bavila sa s deťmi a pokračovala v práci. Večer, keď všetci v domácnosti išli spať, kľačala pred krížom a neskoro do noci rozjímala o utrpení Pána. O svojich sluhov sa starala veľmi starostlivo; ak niekto ochorel, ošetrovala ho ako vlastné dieťa a trávila pri jeho lôžku celú noc. Jej reč bola naplnená zbožnosťou, láskavosťou a vľúdnosťou. Ak musela niekoho pokarhať, povedala: *„Boh ti to odpusť,“* takže nikdy nikoho nerozhorčila. Ľudí, ktorí prichádzali na kniežací dvor a neboli dostatočne vzdelaní, buď sama, alebo prostredníctvom osobitne určeného dvorana učila modlitby a pripravovala na svätú spoveď. Dievčatám a ženám dávala zvláštne poučenie, ako majú podľa svojho stavu – panenského, manželského alebo vdovského – počestne žiť. Nádherné kniežacie šaty a šperky nosila iba pri zvláštnych slávnostiach, keď sa objavovala po boku svojho manžela, inak sa obliekala do prostého rúcha zo sivej vlny. Hlučné zábavy a hry nemala rada, a kým na dvore rytieri a dvorania oslavovali, pracovala alebo sa modlila vo svojej komnate. Zvláštnosťou jej povahy bolo, že sa veľmi bála hromu a blesku, ktoré jej pripomínali hrôzy posledného súdu. Keď zahrmelo, chvela sa, pokľakla a neupokojila sa, kým k nej neprišiel kňaz a nepoložil jej ruky na hlavu s požehnaním. Ak na zemi zbadala akúkoľvek vec so znakom kríža, pokľakla, pomodlila sa, zdvihla ju a dala na dôstojné miesto, aby nebola zneuctená. Ku kňazom mala takú úctu, že bozkávala aj ich stopy.

Hedviga nikdy neprestala dbať o to, aby dobré srdce jej manžela Henricha bolo prístupné duchovným a nebeským veciam. A potom ako s ním žila dvadsaťtri rokov

v láske a svornosti, rozhodla sa, že zvyšok svojho života prežije ako vdova v prísnom odriekaní a zdržanlivosti, slúžiac výhradne Kristovi Pánovi. Obávala sa iba toho, že by s tým jej manžel možno nesúhlasil, no táto obava sa nenaplnila. Knieža Henrich, zvyknutý vždy plniť vôľu a priania svojej vzácnej manželky a nasledovať jej cnosti, jej ochotne dal súhlas na to, o čo ho požiadala. Obaja manželia v roku 1209 pred biskupom Vavrincom zložili slávnostný sľub, že budú až do smrti žiť v dobrovoľnej zdržanlivosti. Aby tento sľub istejšie dodržali, dohodli sa, že budú žiť oddelene. Hedviga sa presťahovala do Trzebnice, kde sa ubytovala s malým dvoranstvom vedľa kláštora v samostatnom dome, a jej manžel jej zabezpečil financie a významný majetok, aby mohla naďalej podporovať chudobných. Sám sa na určitý čas utiahol do súkromia, dal si na spôsob duchovných ostrihať vlasy na znak toho, že sa zriekol sveta, a začal si, v rozpore so zvyklosťami tej doby, pestovať dlhú bradu, čím získal prezývku Henrich Bradatý. Tento v Sliezsku dovtedy neslýchaný príklad odriekania a obetavosti vzbudil všeobecný úžas a mal blahodarný vplyv na mravy šľachty, duchovenstva i ľudu.

V Trzebnici žila Hedviga len pre Boha, spásu svojej duše a pre blížnych. Keď do kláštora prijali na výchovu niekoľko pohanských dievčat z Pruska, ujala sa ich ako dobrá matka, vyučovala ich kresťanským pravdám, bola im na krste kmotrou a riadila ich ďalšie vzdelávanie a výchovu. Od tej doby, čo sa zaviazala k zdržanlivosti, spávala na podlahe pokrytej kožou alebo na holých doskách. Keď ochorela, ľahla si na slamník. Nikdy si nedopriala pohodlnú posteľ a periny nepoužívala ani v zime, ani keď bola chorá. Na tele nosila spodné rúcho z vrecoviny s opaskom z rovnakej látky, čo však starostlivo tajila. V dňoch, keď sa prísne postila, bila svoje telo bičom na pamiatku Pánových múk. Na bohoslužby chodila vždy bosá, vo dne i v noci, v daždi, blate i snehu, nesúc si topánky pod pazuchou, aby si ich mohla rýchlo obuť, ak by náhodou stretla nejakú významnú osobu. Spovedníci jej to zakazovali, no márne. Opát Vintíř jej raz sám priniesol topánky a prikázal jej pod poslušnosťou, aby ich nosila. Poslúchla a nosila ich, avšak nie na nohách, ale pod pazuchou. Keď ju potom opát obvinil z neposlušnosti, ukázala mu nedotknuté topánky a povedala: *„Ale otče, veď som bola poslušná a svedomito som ich nosila.“*

Hedviga zvyčajne nosila prosté rúcho, až kým sa celé nezodralo. Raz jej sestra z rehole dohovárala: *„Dokedy budete nosiť tento obnosený plášť? Dovoľte, aby som ho dala chudobnému!“* Hedviga odpovedala: *„Ak vás trápi táto vec, hneď to napravím.“* Zaobstarala si nový plášť, no čoskoro ho darovala žobrákovi.

Chudobným posielala chutné jedlá a nápoje, často im umývala nohy, utierala ich a bozkávala, po čom ich štedro obdarovala a prepúšťala. Na Zelený štvrtok umývala nohy malomocným a obliekala ich do nových šiat. Na miestach, kde sa reholníčky modlievali, kľačala a bozkávala aj zvyšky jedál, ktoré chudobní dostávali zo stola mníšok. Najímala si dve ženy, ktoré pre ňu skupovali almužny, a tieto zvyšky boli jej najobľúbenejším pokrmom.

V pôstne dni jedla len strukoviny s chlebom. Keď sa jej spýtali, prečo sa obzvlášť v predvečer sviatkov svätých a svätíc Božích prísne postí, odpovedala: *„Svätých potrebujeme, a ctiť ich máme preto, aby nám neustále pomáhali, najmä v hodine*

smrti." Starší syn Hedvigy, Henrich, nazývaný Pobožný, sa v roku 1216 oženil s dcérou českého Přemysla Otakara I., Annou, ktorá, naklonená ku všetkému dobrému, si vytvorila so svätou svokrou dôverné priateľstvo a úprimnú lásku. Raz priniesol rytier Hedvige v prítomnosti nevesty Anny žinený opasok v mešteku. Anna meštek roztrhla, a keď uvidela tento mučiaci nástroj, karhala rytiera, že si dovolil priniesť taký ukrutný dar panej tak vznešenej a životom odriekania už zničenej. Ale Hedviga ju chlácholila slovami: *„Nehnevaj sa, dieťa, na tohto muža, lebo to, čo urobil, je iste vôľa Božia. Keby Pán Boh nechcel, aby som tento opasok používala pre svoju spásu, určite by nedopustil, aby mi ho daroval."* A tak nosila namiesto starého opasku tento nový.

Po skončených bohoslužbách zostávala celé hodiny v chráme na modlitbách, kľačiac alebo ležiac na zemi, a skôr, než odišla zo svätyne, bila sa do pŕs, bozkávala podlahu a zmáčala ju slzami. Nad touto prísnosťou často nariekal jej syn Henrich: *„Ani prosbami, ani plačom nemôžem priviesť matku k tomu, aby sa v kajúcich skutkoch miernila"* a jeho manželka Anna hovorila: *„Poznám životy mnohých svätých a svätíc, ale nikdy som nečítala o takej odriekavosti a kajúcnosti, akú vidím u svojej svokry."*

Kroniky uvádzajú rôzne milosti, ktorými Boh Hedvigu obdaroval. Raz chytili verejného zločinca a uväznili ho. Aby sa o ňom kňažná nedozvedela a neprosila o milosť pre neho, prikázal knieža Henrich, aby bol hneď zrána obesený, čo sa aj stalo. Napoludnie sa Hedviga stretla s manželom, pokarhala ho, že konal ukrutne, a prosila ho, aby jej toho zločinca daroval. Knieža váhal, no povedal: *„Darujem ti ho, ako aj ostatných odsúdených."* Hedviga okamžite poslala sluhu na popravisko s príkazom, aby jej obeseného priniesol. Sluha namietal, že zločinec je už niekoľko hodín mŕtvy, no Hedviga trvala na svojom. Ako veľmi však sluha užasol, keď obeseného sňali zo šibenice a zistili, že je nažive! Hedviga ho napomenula, aby sa polepšil, a prepustila ho s darmi. Táto udalosť hlboko dojala knieža i ľud, pretože všetci boli presvedčení, že Boh učinil tento zázrak na oslavu nábožnej Hedvigy. Od tej doby podľa kniežacieho príkazu prepúšťali väzňov z žalára, okolo ktorého Hedviga prešla.

Hedviga zažívala mnoho trápenia zo strastí svojich najbližších príbuzných. Najmä jej milá dcéra Gertrúda sa ocitla vo veľkom nebezpečenstve, ktoré však s Božou prozreteľnosťou bolo šťastne odvrátené. Gertrúda bola nesmierne pôvabná, nadaná, zbožná, tichá a oddaná matke. Raz sa o jej ruku uchádzal falcký gróf Otto Wittelsbach, muž divokej povahy a hrubých mravov, ktorý bol všeobecne nenávidený. Hedvigin brat, bamberský biskup Ekbert, tento sobáš podporoval a snažil sa ho uskutočniť. No cisár Filip Švábsky (1198–1208) varoval rodičov nevesty pred nevhodným ženíchom. Keď sa o tom Otto dozvedel, v roku 1208 zákerným spôsobom zavraždil cisára. Za tento zločin bol Otto vyhlásený za vyhnanca, a takisto domnelí spolupáchatelia, biskup Ekbert a jeho brat Henrich, upadli do ríšskej kliatby a ich rodný hrad Andechs bol zničený bavorským vojvodom Ľudovítom. Toto nešťastie zasadilo šľachetnej duši starého grófa z Andechsu Bertolda IV. smrteľnú ranu; zomrel žiaľom 11. augusta 1209. Vrah Otto bol zabitý, biskup Ekbert utiekol do Uhorska k svojej sestre, kráľovnej Gertrúde, a jeho brat Henrich odišiel bojovať proti neveriacim Saracénom. Všetky tieto udalosti hlboko zasiahli Hedvigu i jej dcéru

Gertrúdu. Práve tieto skúsenosti pravdepodobne viedli Gertrúdu k tomu, že sa zriekla sveta a vstúpila do kláštora v Trzebnici. Čoskoro potom sa sveta zriekla aj Hedviga.

Ani v ústraní kláštora v Trzebnici však nebola ušetrená znepokojujúcich správ o svojich príbuzných. Jej sestra Gertrúda, manželka uhorského kráľa Ondreja II., žena mimoriadnej statočnosti, vládla namiesto slabého kráľa a do krajiny privádzala mnoho Nemcov, ktorým zverovala najdôležitejšie úrady. Týmto konaním si však kráľovná znepriatelila domácu šľachtu natoľko, že za neprítomnosti kráľa v roku 1214 povstali a povraždili Nemcov aj samotnú kráľovnú. Správa o náhlej a strašnej smrti sestry hlboko zasiahla Hedvigu, a súčasne sa aj v Sliezsku začala chystať vzbura z rovnakých dôvodov ako v Uhorsku. Do Sliezska prichádzali mnohí Nemci, ktorí osídľovali mestá a zakladali dediny na majetkoch kniežacích, šľachtických a kláštorných. Veľké privilégiá a chamtivosť týchto nemeckých osadníkov popudzovali domáce poľské obyvateľstvo, a vzájomné nepriateľstvo rozdelilo aj Hedviginych synov, Henricha a Konráda. Knieža Henrich Bradatý sa od tej doby, čo zložil slávny sľub, stránil verejných záležitostí a ponechal ich spravovanie svojmu staršiemu synovi Henrichovi, ktorý uprednostňoval Nemcov. S tým však nebol spokojný mladší Konrád, ktorý podporoval domácich slovanských obyvateľov, a začal zhromažďovať poľské vojsko, zatiaľ čo Henrich zvolával do zbrane nemeckých rytierov a sedliakov. Napriek prosbám zarmútených rodičov nebolo možné zmieriť rozhnevaných synov. Nemali teda inú možnosť, ako hľadať bezpečie na pevných hradoch; knieža sa uchýlil na Hlohov, Hedviga odišla z Trzebnice na hrad Niemcza. Pri Studnici neďaleko Lehnice sa medzi vojskami oboch bratov strhla krvavá bitka, v ktorej bol Konrád porazený. Hľadal útočisko u otca na Hlohove, no jedného dňa nešťastne spadol z koňa a zlomil si väzy. Knieža Henrich sa bolestne rozplakal nad smrťou milovaného syna a dal jeho telo previezť do Trzebnice na pohreb. Opátka Gertrúda prijala mŕtve telo svojho brata s nemenej hlbokým zármutkom a odkázala matke, že Konrád je zranený a vážne chorý; aby teda prišla rýchlo, ak ho chce ešte vidieť. Hedviga si vypočula tento odkaz a vážne povedala: *„Prečo mi neoznamujete pravdu? Môj syn nie je chorý, ale je mŕtvy, a ja mám prísť na jeho pohreb. Už som predpovedala, že zahynie a že pre jeho divokosť bude preliata mnohá nevinná krv.“* Vydala sa do Trzebnice, s veľkým zármutkom odprevadila nešťastného syna k hrobu a mnohými modlitbami, slzami a dobrými skutkami prosila Boha o zmilovanie nad jeho dušou.

Hedviga, zlomená toľkými ranami, sa snažila predchádzať domácim sporom, vojnám a krviprelievaniu, no jej šľachetné úsilie bývalo bez úspechu. Medzi členmi vládnuceho rodu poľských Piastovcov panovali neustále roztržky. Poľsko bolo od smrti Boleslava Krivoústého rozdelené na niekoľko častí a podľa seniorálneho zákona z roku 1138 mal najstarší Piastovec sídliaci v Krakove vykonávať ako veľkoknieža vrchnú moc nad kniežatami v Sliezsku, Mazovsku, Veľkopoľsku a Sandomierzsku. Knieža krakovský mal priamu vládu nad Malopoľskom, zatiaľ čo Pomoransko spravoval jeho zástupca z rodu Piastovcov. Za vlády veľkokniežaťa Leška I. sa však jeho pomoranský zástupca Svätopluk rozhodol pre samostatné kniežatstvo, čím podnietil nové nepokoje. Na vyriešenie sporov usporiadali kniežatá Lešek a Henrich Bradatý v roku 1227 snem v Gonsave pri Hnezdne (Gniezno).

Svätopluk sa však nedostavil, namiesto toho poslal len posla s ospravedlnením. Kniežatá dôverovali jeho slovám a venovali sa zábavám, no na sviatok sv. Martina ich Svätopluk zradne prepadol. Lešek, pokúšajúc sa o útek, bol zabitý samotným Svätoplukom, a Henrich len ťažko unikol; krvácajúceho z mnohých rán ho útočníci považovali za mŕtveho. Keď nepriatelia utiekli, Henricha našli jeho sluhovia, ukryli ho na bezpečnom mieste a odniesli do Vratislavi. Hedviga prijala správu o tejto pohrome v Trzebnici s odhodlanou mysľou a povedala: *„Dúfam, že mu Boh čoskoro vráti zdravie.“* Ihneď sa vybrala do Vratislavi a tri mesiace sa starala o manžela, až kým sa neuzdravil. Keď sa Hedviga lúčila s uzdraveným manželom vo Vratislavi, chystajúc sa opäť do svojho ústrania v Trzebnici, dúfala, že knieža, skúšaný toľkými útrapami, sa navždy zriekne bojov a vojen, no táto nádej sa nesplnila. Zavraždený Lešek zanechal po sebe nedospelého syna Boleslava a Leškov brat Konrád Mazovský, túžiaci po Krakove, sa usiloval získať poručníctvo nad sirotou. Poľskí veľmoži, tušiac nebezpečenstvo, sa tomu bránili a požiadali Henricha Bradatého o pomoc. V roku 1228 sa Henrich Bradatý so svojím synom Henrichom na čele vojska vypravil do Krakovska. Konrád Mazovský, ktorý chcel získať násilím to, čo nedosiahol po dobrom, zaútočil na pevnosti, ale bol dvakrát porazený a prišiel o najstaršieho syna, takže sa dal na útek. Hedviga so znepokojením čakala na správy z Poľska. Nakoniec sa Henrich mladší so svojím vojskom vrátil do Sliezska a oznámil víťazstvo. Knieža Henrich starší zostal v Krakove, aby tam usporiadal miestne záležitosti. Správal sa bezstarostne, netušiac, že je obklopený špehmi porazeného Konráda Mazovského. Jedného dňa, keď bol s niekoľkými šľachticmi na sv. omši v Spytkoviciach, do kostola vtrhol oddiel ozbrojencov, ktorí ho zranili a zajali. Následne ho odviedli na hlavný hrad Konráda v Płocku.

Tento hanebný čin vyvolal v Poľsku a Sliezsku veľké rozhorčenie. Henrich mladší okamžite začal prípravy na potrestanie pyšného Konráda a oslobodenie svojho otca. Hedviga mu v tom však bránila, aby zabránila ďalšiemu krviprelievaniu, a sama sa odvážila na ďalekú cestu do Mazovska, nedbajúc na krutú zimu ani na nebezpečenstvo od ľudí či divých zvierat. Po šťastnom príchode do Płocku smelo predstúpila pred Konráda, vyčítala mu jeho nečestné konanie a rozhodne žiadala, aby Henricha prepustil na slobodu. Konrád súhlasil s jej požiadavkou a prijal mierové podmienky, ktoré navrhla: knieža Henrich sa mal vzdať poručníctva nad nedospelým Boleslavom Krakovským a prepustiť mazovských zajatcov. Po tom, čo obe kniežatá mier potvrdili prísahou, bol Henrich prepustený na slobodu a spolu s Hedvigou sa vrátil do Sliezska.

Hedviga sa veľmi radovala, že sa jej podarilo oslobodiť manžela zo zajatia, no jej radosť z uzavretého mieru netrvala dlho. Konrád Mazovský, ktorý sa zmocnil poručníctva nad Boleslavom Krakovským, si počínal tak pyšne, že malopoľskí veľmoži, presýtení jeho vládou, vyhlásili pätnásťročného Boleslava za plnoletého. Konrád, aby im v tom zabránil, pozval mladého Boleslava aj jeho ovdovenú matku k sebe a zradne ich uväznil. V roku 1232 sa však väzňom podarilo utiecť k Henrichovi Bradatému do Vratislavi. Na ich naliehavé prosby sa Henrich rozhodol viesť vojnu proti Konrádovi Mazovskému a porazil ho v niekoľkých bitkách. Konrád bol

prinútený vzdať sa Krakova a víťaz Henrich sa tohto kniežatstva zmocnil pre seba. Držal ho až do svojej smrti, nedbajúc na právo Boleslava.

Ani v budúcnosti sa Hedvige nepodarilo zastaviť manželovu bojovnosť. Henrich Bradatý potajme pripravoval výpravu proti kališskému kniežaťu Vladislavovi, ktorého pokladal za pôvodcu úkladov v Gonsave. Na výzvu svojich stúpencov, aby ovládol Veľkopoľsko, získal toto kniežatstvo až po rieku Wartou. Pápež Gregor IX. mu toto územie potvrdil mierovou dohodou. Odvtedy vládol Sliezsku, Krakovu a Veľkopoľsku, nazývajúc sa vojvodom sliezskym, poľským a krakovským.

Posledné tri roky strávil Henrich Bradatý v Lehnici, podľa odporúčania svojej manželky Hedvigy, ktorá mu predpovedala, že zomrie, ak tento hrad opustí. A tak sa aj stalo. Na jar roku 1238 opustil Lehnicu a po príchode na hrad Krosno nad Odrou vážne ochorel. Po osemdňovej chorobe zomrel 12. apríla. Keď jeho telo viezli do Trzebnice, v ústrety mu vyšiel obrovský zástup rytierov a ľudu a so slzami ho odprevadili na miesto posledného odpočinku v kláštornom chráme. V kláštore zavládol veľký smútok. Opátka Gertrúda oplakávala svojho otca, dobrodincu a ochrancu, a rehoľné panny nadmieru smútili. Ovdovená Hedviga ich karhala slovami: *„Upokojte sa! Vari sa chcete priečiť Božej vôli? To by vám neprospelo, milé dcéry! Veď Stvoriteľ môže naložiť so stvorením, ako sa mu páči, a nech už s nami naloží akokoľvek, musíme mu byť za to vďačné.“*

Sama Hedviga pri rakve svojho manžela, ktorého na svete najviac milovala, neuronila ani jedinú slzu. Nie preto, že by bola necitlivá, ale preto, že bola vo všetkom úplne oddaná Božej vôli. Jej najväčším želaním bolo v Trzebnici v pokoji rozjímať, venovať sa modlitbám a slúžiť blížnym milosrdnými skutkami. Toho pokoja sa jej však dostávalo len zriedka. Jej súcitné srdce nedokázalo byť ľahostajné k osudom príbuzných, ktorých osudy ju veľmi trápili. A boli to osudy väčšinou smutné. Matka Anežka, ktorú Hedviga nevidela od chvíle, keď odišla z domova, zomrela na Andechse už v roku 1205. Nešťastný otec, gróf Bertold, zomrel zármutkom z nešťastia, ktoré postihlo jeho rod, a zo skazy hradu Andechsu v roku 1209. Jej sestra Anežka, nešťastne vydatá za francúzskeho kráľa Filipa II. Augusta, zomrela zármutkom v roku 1201. Druhú sestru Gertrúdu, uhorskú kráľovnú, zavraždili v roku 1214. Tretia sestra Mechtilda vstúpila do kláštora v Kitzingene, kde sa stala opátkou. Hedvigin brat Ekbert bol bamberským biskupom, a druhý brat Henrich, ktorý po vražde cisára Filipa Švábskeho utiekol do Svätej zeme, sa vrátil domov až po dvadsiatich rokoch. Na mieste zničeného hradu Andechsu postavil kláštor rehoľných kanonikov. Vo všetkých týchto strastiach, ktoré Hedviga prežívala kvôli osudom svojich blízkych, ju Boh neopustil. Najväčšiu radosť jej spôsobovala neter Alžbeta, dcéra uhorskej kráľovnej Gertrúdy, ktorá zomrela blahoslavenou smrťou v roku 1231. Hedviga prijala správu o jej smrti viac s radosťou než so smútkom. Keď dcéra, opátka Gertrúda, a nevesta Anna hojne plakali, Hedviga im povedala: *„Nad takouto smrťou nesmieme smútiť, ale radovať sa a ďakovať Bohu, že našu sestru tak skoro povolal k blaženému pohľadu na seba.“* So správou o Alžbetinej smrti dostala Hedviga aj cennú pamiatku – jej závoj, ktorý nosila až do konca svojho života. Vrchol šťastia zažila Hedviga, keď bola Alžbeta 25. mája 1235 vyhlásená v Ríme za svätú.

Keď jej oznámili, s akou slávou bolo telo tejto svätice vyzdvihnuté z hrobu a ako rýchlo sa šíri úcta k nej, bola v hĺbke svojej duše tak dojatá, že sa odvtedy zdala viac patriť nebu než zemi.

Hedviga, ktorá bývala v osobitnom dome v Trzebnici, už za života svojho manžela často navštevovala dcéru, opátku Gertrúdu, v kláštore. Po manželovej smrti sa do tohto kláštora presťahovala natrvalo, nosila reholné rúcho ako mníška a dodržiavala všetky kláštorné pravidlá, hoci nezložila reholné sľuby. Vďaka tomu mohla slobodne odchádzať, slúžiť chorým, rozdávať almužny chudobným a vykonávať milosrdné skutky aj mimo kláštora. V kláštore Hedviga vzdelávala reholníčky láskou k Bohu, nábožnosťou, pokorou a odriekaním. Ochotne vykonávala aj najnepríjemnejšie domáce práce, bývala prvá na bohoslužbách a pri modlitbách sa neraz dojímala až k slzám. Keď pristupovala k svätému prijímaniu, jej tvár žiarila nebeským jasom.

Boh ju oslávil darom zázrakov a proroctva. Raz sa reholnej panne Radslave zasekla v hrdle rybia kosť a žiadne pokusy ju vytiahnuť nepomohli. Keďže už nevedeli, čo robiť, privolali Hedvigu. Tá sa obrátila s dôverou ku krížu, požehnala Radslave ústa, a kosť sa v hrdle otočila a vyšla von. Iná sestra, menom Gaudencia, takmer oslepla a jej stav sa stále zhoršoval napriek snahe lekárov. Jedného dňa v chráme pokľakla pred Hedvigu a prosila ju, aby ju požehnala sv. krížom. Hedviga, preľaknutá, odpovedala: *„Nech ti Boh odpustí, že odo mňa, hlinenej nádoby, žiadaš to, čo patrí iba Najvyššiemu. Nežiadaj, lebo ak hľadáš uzdravenie odo mňa, nikdy ho nedosiahneš.“* Gaudencia však neprestávala prosiť, až napokon Hedviga učinila nad ňou znak kríža a povedala: *„Boh ti žehnaj, najdrahšia sestra.“* V tej chvíli sa jej vrátil zrak.

Na jar po manželovom pohrebe sedela Hedviga v kláštornej záhrade a rozprávala sa s mníškou Adlétou. Zrazu tichým, chvejúcim sa a vážnym hlasom povedala: *„Pamätaj na môjho syna vo svojich modlitbách, lebo nezomrie tak, ako tí, ktorí odchádzajú pokojne na lôžku.“* Adléta ju utešovala: *„Kňažná, zažeňte túto myšlienku. Máte len jediného syna a obávate sa oňho, ale nepoddávajte sa takému strachu.“* Ale kňažná odpovedala: *„Nejde len o strach, viem s istotou, že môj syn bude zabitý.“* Takto prehovorila Hedviga naposledy o svojom synovi Henrichovi, ktorý po smrti svojho otca nastúpil na trón a vládol podľa jeho príkladu. Podporoval nemeckých osadníkov prichádzajúcich do Sliezska, ale zároveň bol štedrým mecenášom kláštorov, chrámov a dobročinných ústavov. Odvážne bránil svoje dedičné kraje a na podnet svojej zbožnej manželky Anny plánoval založiť vo Vratislavi špitál pod správou križovníkov, podobný tomu, aký v Prahe zriadila blahoslavená Anežka Přemyslovna. Tento plán však na istý čas prekazila jeho tragická smrť.

V tom čase sa po celej kresťanskej Európe šíril strach z divokých pohanov, Mongolov a Tatárov. Tí si bleskurýchlo podmanili takmer celú Áziu a už v roku 1241 začali svoje výboje do krajín vo východnej Európe. Porazili rozdelených Rusov a zničili pevnosti ako Rjazaň, Moskvu a Kyjev. Potom sa presunuli do Haliča a Veľkopoľska, kde pri meste Opole rozdrvili vojská rozdelených kniežat Krakovského a Sandomierského a postupovali na západ do Sliezska. Zo všetkých európskych panovníkov sa na obranu pripravil jedine český kráľ Václav I. So 40.000 vlastnými a 6.000 nemeckými

bojovníkmi sa vydal z Prahy k Žitave a odtiaľ do Dolného Sliezska, kam už Tatári smerovali hlavným prúdom. Medzitým zavládlo v Sliezsku veľké zdesenie. Mníšky z kláštora v Trzebnici sa uchýlili k príbuzným, Hedviga spolu s opátkou Gertrúdou a nevestou Annou ušli na vzdialený hrad Krosno, ktorý sa zdal byť bezpečným. Pred odchodom sa Hedviga ťažko lúčila so synom, ktorého už nikdy nemala vidieť. Na rozlúčku mu darovala vzácnu šatku, ktorú sama vyšila, aby si ju zavesil na meč. Keď sa knieža Henrich dozvedel, že Mongoli sa obrátili k Lehnici, prijal sväté sviatosti spolu so svojimi bojovníkmi a s 30.000 mužmi sa vydal na Dobré Pole (Wahlstatt) pri Lehnici. Bohužiaľ, nepočkal na pomoc českého kráľa Václava a 9. apríla 1241 zaútočil na Mongolov. Strhla sa strašná a krvavá bitka. V sliezskom vojsku bojoval aj český knieža Boleslav, posledný známy Děpoltic. Napriek udatnosti Poliakov a Slezanov boli porazení presilou nepriateľov a 10.000 kresťanských bojovníkov, vrátane kniežat Henricha a Boleslava, tam zahynulo. Divokí Tatári s jasotom sťali Henrichovi hlavu, nabodli ju na kopiju a pokračovali v pochode k Lehnici.

V noci po tejto osudnej bitke sa Hedviga na hrade Krosno prebudila, zobudila mníšku Detmundu a povedala: *„Vedz, že môj jediný syn už nežije.“* Detmunda sa snažila kňažnú utešiť: *„Posol ešte neprišiel, nevieme nič určité.“* Ale Hedviga odpovedala: *„Je to tak, ako som povedala.“* Na tretí deň prišiel do Krosna posol a potvrdil Hedvigino tušenie. Hedviga ani nezaplakala, ani svoj smútok nijako neprejavila. Keď sa však vdova Anna a opátka Gertrúda dali do nárekov, povedala im: *„Nestalo sa to bez Božej vôle a Božej vôli sa musíme podrobiť.“* Hneď nato sa kňažná Anna ponáhľala na bojisko hľadať pozostatky svojho manžela. Zohavené telo bolo prenesené do Vratislavi a pochované v tamojšom kláštore minoritov. Pohrebu sa zúčastnili matka Hedviga, vdova Anna a sestra Gertrúda. Zo všetkých strán zneli chvály na šľachetnosť a udatnosť Henricha. Aj Hedviga pozdvihla ruky k nebu a modlila sa: *„Ďakujem ti, Pane, že si mi dal syna, ktorý si ma vždy ctil a miloval a nikdy ma nezarmútil. Hoci by som ho rada mala pri sebe na zemi, najvrúcnejšie mu prajem, že tým, že prelial svoju krv, je spojený s tebou, svojím Stvoriteľom. Vrúcne ti, Pane, odporúčam jeho dušu.“* Na bojisku, kde bolo nájdené Henrichovo telo, dala Hedviga postaviť svätyňu a benediktínsky kláštor. Po tomto poslednom diele bola tak vyčerpaná starosťami a námahami pozemského života, že už túžila byť oddelená od sveta a spojená s Kristom.

Keď Mongoli opustili Sliezsko, rozutekané sestry sa vrátili do kláštora v Trzebnici. Aj Hedviga sa tam vrátila a pripravovala sa na smrť, pričom upravovala svoje pozemské záležitosti. Sestry si mysleli, že sa chystá na nejakú ďalšiu cestu, ale keď kláštoru odkázala svoj majetok Šavojnu, pochopili, že sa chystá na odchod do večnosti. V poslednom roku svojho života predpovedala Hedviga rôzne udalosti, ktoré sa skutočne naplnili. Kataríne, manželke Bohuslava zo Šavojny, predpovedala, že porodí dcéru, ktorá zomrie, a po nej zomrie aj ona sama, čo sa aj stalo. Mníške Detmunde predpovedala náhlu smrť, a aj toto proroctvo sa splnilo. Keď požiadala, aby jej bola udelená sviatosť posledného pomazania, sestra Adléta jej namietala, že je zdravá a nie chorá. Ale Hedviga odpovedala: *„Hoci som teraz zdravá, čoskoro ochoriem, a obávam sa, že v telesných bolestiach nebudem môcť prijať túto spásnu sviatosť s vrúcnosťou, ktorá patrí duši odchádzajúcej k Bohu.“* A skutočne, krátko

nato ochorela a rýchlo chradla. Jej nerozlučná priateľka, ovdovená kňažná Anna, bola vtedy na dvore svojho brata, kráľa Václava I., v Prahe. Opátka Gertrúda chcela poslať pre ňu odkaz, ale Hedviga jej to zakázala slovami: *„Nebojte sa, nezomriem skôr, než sa vráti.“* V posledných dňoch života bola chorá Hedviga už veľmi slabá. Kňažná Anna však prišla z Prahy do Trzebnice práve včas. Hedviga povedala: *„Nevravela som vám, že nezomriem, kým sa nevráti? Prišla presne včas.“* Potom požiadala Gertrúdu, aby jej hlavu ovinula závojom svätej Alžbety, a pobozkajúc sošku Panny Márie zo slonoviny, ktorú stále nosila pri sebe, ticho zosnula v Pánovi.

Jej telo bolo tri dni vystavené v kláštornej katedrále a slávnostne pochované. Mníšky ju začali ihneď vzývať ako svätičku a chudobní, siroty, vdovy a nešťastníci, ktorým bola oporou a útočiskom, plakali a volali: *„Pohliadni na nás, naša matka, spomeň si na svoje deti, ktoré sú bez teba opustené, a prihováraj sa za nás v nebi, kde teraz prebývaš!“* Sotva uplynuli dva týždne od smrti nábožnej kňažnej Hedvigy a všeobecný smútok prešiel do radosti, pretože sa šírili správy o zázrakoch, ktoré Boh konal na jej počesť. Ľud ju považoval za svätú ešte skôr, než to potvrdila Cirkev. Keď bol v roku 1254 za svätého vyhlásený krakovský biskup a mučeník Stanislav, sliezsky ľud zatúžil po tom, aby aj Hedviga bola zaradená medzi svätých. Medzi poslami, ktorí boli na tento účel vyslaní do Ríma v roku 1262 bol aj dekan Vyšehradskej kapituly Engelbert. Pápež Klement IV. v roku 1267 vyhlásil Hedvigu za svätú. Jej ostatky boli s veľkou slávou prenesené 17. augusta 1268 do nádhernej kaplnky pri kláštornej katedrále v Trzebnici, ktorú na jej počesť postavil jej milovaný vnuk, salzburgský arcibiskup Vladislav. Na túto slávnosť prišlo nespočetné množstvo pútnikov zo Sliezska, Čiech, Moravy, Poľska, Pomoranska a Uhorska, a kvôli nedostatku miesta boli ubytovaní pod stanmi. Z Bavorska, Frank a Durýnska zavítalo mnoho biskupov, opátov, kňazov a rytierov. V čele sprievodu, v ktorom niesli telo svätice, kráčal český kráľ Přemysl Otakar II., za ním poľskí, pomoranskí a pruskí vojvodovia s nemeckými rytiermi, grófmi a sprievodom. Za nimi nasledovali traja vnuci svätej Hedvigy s rodinami a jedna jej vnučka, za nimi biskupi, opáti, kňazi a nespočetný dav ľudí. Mnohí z nich boli živými svedkami zázrakov, ktoré sa udiali na jej príhovor. Slávnosť trvala celý týždeň a od tej doby sa hrob svätej Hedvigy v Trzebnici stal známym pútnickým miestom.

Pápež Innocent XI. presunul výročný sviatok tejto svätice na 17. októbra. Niekoľko kostí z jej ostatkov dostala aj pražská katedrála. Svätá Hedviga je patrónkou Sliezskeho vojvodstva, ktoré bolo za Karola IV. v roku 1348 pripojené k Českej korune. V šestnástom storočí sa však v tejto krajine výrazne rozšíril nemecký protestantizmus. Keď na trón nastúpila kráľovná Mária Terézia, pruský kráľ Fridrich II. obsadil Sliezsko a po nešťastnej bitke pri Molviciach bola kráľovná v roku 1742 donútená postúpiť mu toto vojvodstvo, s výnimkou Tešínska, Opavska, Niska pred riekou Opavou a Krňovska.

Katolícke náboženstvo malo v okupovanom Sliezsku zaručené všetky práva, ktoré predtým užívalo, no v roku 1815 pruská vláda zrušila staroslávny kláštor v Trzebnici. Dnes je táto pamätná budova využívaná ako továreň. Katolíci zo Sliezska si však svätú Hedvigu uchovali vo vďačnej pamäti. O tom svedčia zástupy pútnikov,

ktorí dodnes navštevujú jej hrob v Trzebnici. Slávu svätej Hedvigy pripomína aj významný katolícky chrám v Berlíne, ktorý bol v roku 1773 zasvätený na jej počesť.

Svätá Hedviga býva zobrazovaná buď ako kňažná bosá, s obuvou pod pazuchou, s obrázkom Panny Márie v ruke, alebo oblečená do rehoľného rúcha cisterciánok, pričom má pri sebe kniežaciu korunu a plášť.

Poučenie:

Svätá Hedviga sa celý svoj život odovzdávala do Božej vôle a v každej potrebe žehnala seba i svojich blížnych znamením svätého kríža. Dobrotivý Boh jej vždy preukazoval svoju milosť. Kresťan, znamením svätého kríža sa odlišuješ od ostatných ľudí, podobne ako vojak svojím odevom a zbraňou. Bludárski kresťania sa svätým krížom neznačkujú, a na nich sa vzťahujú slová svätého Pavla (Flp 3, 18): *„Lebo mnohí žijú – o čom som vám často hovoril a teraz s plačom hovorím – ako nepriatelia Kristovho kríža.“*

Zvyk žehnať sa svätým krížom je u pravých kresťanov veľmi starobylý. Cirkevný spisovateľ Tertulián (160–220) hovorí: *„Kedykoľvek vychádzame, kedykoľvek si líhame na lôžko alebo z neho vstávame, kedykoľvek sa obliekame, kedykoľvek si sadáme k stolu, aby sme požívali pokrm, alebo od neho odchádzame, či keď začíname nejakú prácu, žehnáme sa svätým krížom.“* Odkiaľ pochádza tento zvyk žehnania sa svätým krížom? U svätého Lukáša čítame (24, 50), že Pán Ježiš Kristus, než vystúpil na nebo, vyviedol apoštolov do Betánie na Olivový vrch, *„pozdvihol svoje ruky a požehnal ich.“* Preto svätí učitelia Cirkvi hovoria, že svätí apoštoli, ako prví kresťania, sa hneď od toho času žehnali a označovali znamením svätého kríža na čele, ústach a srdci. Žehnanie sa svätým krížom je Bohu veľmi milé, lebo ním vzývame a ctíme jedného Boha v troch osobách. Zároveň si pripomíname, že za nás Kristus trpel a na kríži zomrel. Svätá Edita, dcéra anglického kráľa, sa pri každej činnosti žehnala svätým krížom. Po jej blahoslavenej smrti sa zjavila svätému Dunstanovi a požiadala ho, aby otvoril jej hrob. Keď tak urobili, našli jej palec na pravej ruke úplne neporušený a čerstvý – ten, ktorým sa žehnala svätým krížom – kým zvyšok tela podľahol rozkladu.

Svätá Justína bola veľmi krásna. Pohanský mladík Aglaidas ju uvidel, zamiloval sa do nej a chcel ju zviesť k hriešnej láske. Keď jeho úsilie bolo márne, obrátil sa na čarodejníka Cypriána, aby mu pomohol diabolskými prostriedkami. Cyprián skúšal všetko, no bez úspechu. Prečo? Lebo vždy, keď čaroval a volal na pomoc diabla, sa svätá Justína modlila a žehnala sa znamením svätého kríža. Keď čarodejník videl, akú veľkú moc má znamenie svätého kríža, obrátil sa k Bohu a spolu so svätou Justínou podstúpil za vieru mučenícku smrť. Takú silu má znamenie svätého kríža!

Dňa 17. októbra sa tiež pripomína pamiatka svätého Heróna, učeníka a nástupcu svätého Ignáca, mučeníka na biskupskom stolci v Antiochii, ktorý taktiež zomrel mučeníckou smrťou; svätej Mamelty, mučeníčky z Perzie; svätého Ondreja Krétskeho, mnícha a mučeníka, ktorý bol týraný za vlády obrazoborecké cisára Konštantína V., nazývaného Kopronymos, kvôli úcte k posvätným obrazom a ďalších.

18. OKTÓBER

Sv. Lukáš, evanjelista Pána (1. stor.)

Svätý Lukáš, autor tretieho evanjelia nášho Pána Ježiša Krista a Skutkov apoštolov, sa narodil v sýrskom hlavnom meste Antiochii ako dieťa pohanských rodičov a venoval sa lekárskej profesii. (Kol 4, 14). Lekári v staroveku, ktorí boli slobodní alebo prepustení z otroctva, bývali vzdelaní muži. Lukáš získal dôkladné vzdelanie, ako dokazujú jeho spisy; mal výborné znalosti o východných zvykoch a písal umelecky a jasne, gréckym štýlom oveľa presnejším než ostatní apoštoli. Z jeho dôkladných znalostí námorníctva a námorných ciest možno usúdiť, že vykonával lekársku prax možno v nejakom prímorskom meste alebo na palube lode.

K viere v Ježiša Krista ako Vykupiteľa poslaného Bohom na svet dospel Lukáš, na rozdiel od iných apoštolov a učeníkov Pána, nie prostredníctvom Starého zákona, Mojžiša a prorokov, ale priamo, počúvaním kázania o Ukrižovanom. Jeho duša túžiaca po pravde a spáse, osvietená a povzbudená Božou milosťou, uverila radostnej zvesti o vykupiteľskom diele Krista. Pravdepodobne sa obrátil a bol pokrstený vo svojom rodisku v Antiochii, ktorá bola centrom kresťanstva obrátených pohanov.

Po ukameňovaní svätého Štefana sa učeníci Pána rozpŕchli z Jeruzalema a prišli až do Fenície, na Cyprus a do Antiochie, pričom slovo Božie hlásali iba Židom. *„Niektorí z nich však boli Cyperčania a Cyréncania, ktorí keď prišli do Antiochie, hlásali aj pohanom radostnú zvesť o Pánovi Ježišovi. A bola s nimi ruka Pánova a veľký počet veriacich sa obrátil k Pánovi. A táto správa sa dostala k cirkvi v Jeruzaleme, ktorá poslala do Antiochie Barnabáša. Ten, keď tam prišiel a videl Božiu milosť, zaradoval sa a povzbudzoval všetkých, aby v predsavzatí zostali verní Pánovi, lebo bol dobrým mužom, plným Ducha Svätého a viery. A mnoho ľudí sa pridalo k Pánovi. Potom Barnabáš odišiel do Tarzu, aby našiel Šavla, a keď ho našiel, priviedol ho do Antiochie. Po celý rok tam spolu pracovali v cirkvi a učili veľký zástup, takže učeníkov po prvýkrát v Antiochii nazvali kresťanmi.“* (Sk 11, 19-26)

Práve v tomto čase bol Lukáš obrátený na vieru a získaný pre Krista apoštolom Pavlom, a preto ho svätý Hieronym nazýva duchovným synom Pavlovým. Časté choroby tohto apoštola a nejaký vážny prípad jeho choroby určite spôsobili, že lekár Lukáš sa k nemu pridal a stal sa jeho spoločníkom. Kedy sa pridal k Pavlovi, nie je

možné presne určiť, no isté je, že keď tento apoštol počas svojej druhej misijnej cesty po cirkevnom sneme v Jeruzaleme v roku 52 so svojimi spoločníkmi Silom a Timotejom navštívil Tróju, stretol sa tam s Lukášom, ktorý ho sprevádzal až do Európy cez Samotrakiu a Neapol do Filipi v Makedónii, kde spolu kázali evanjelium. (Sk 16, 10.)

Vo Filipách boli Pavol a Silas uväznení, zatiaľ čo Lukáš a Timotej zostali na slobode. Keď potom Pavol, Silas a Timotej odišli do Solúna (Sk. 16, 40), Lukáš vo Filipách zostal, aby tam upevnil miestnu cirkev. Až po šiestich rokoch, v roku 58, sa vrátil do Troady, kde sa znova pripojil k Pavlovi a po siedmich dňoch (Sk 20, 6) putovali spolu cez Milet do Jeruzalema. Od tej doby sa Lukáš od Pavla už neoddelil. Bol jeho stálym sprievodcom a pomocníkom na všetkých cestách a verný účastník všetkých námah, nebezpečenstiev, útrap a súžení v apoštolskom úrade. Pre svoju ochotu a obetavosť bol Lukáš Pavlovi tak milý ako Timotej.

Apoštol ho nazýva svojím pomocníkom (Flm 24), najmilším lekárom (Kol 4, 14) a bratom, ktorý má chválu v evanjeliu vo všetkých cirkvách (2 Kor 8, 18). Lukáš zostal nablízku svojmu majstrovi počas jeho dvojročného väzenia v Cezarei (58-61), plával s ním dvakrát do Ríma a bol pri ňom aj počas jeho dvojnásobného uväznenia. Keď svätý Pavol krátko pred svojou mučeníckou smrťou v Ríme písal vo väzení druhý list Timotejovi do Efezu, bol pri ňom iba Lukáš. Apoštol píše: *„Démas ma opustil, zamiloval si tento svet a odišiel do Solúna, Krescens do Galácie, Titus do Dalmácie. Iba sám Lukáš je so mnou.“* (2 Tim 4, 10-11).

Nesmiernu pamiatku zanechal svätý Lukáš v Cirkvi oboma svojimi spismi, evanjeliom a Skutkami apoštolskými, ktoré venoval priateľovi Bohumilovi, vznešenému kresťanovi, aby mu poskytol podrobný a verný prehľad o pozemskom živote Krista Pána a o počiatkoch Svätej Cirkvi. V tej dobe bolo mnoho mužov, ktorí sa snažili podľa rozprávaní očitých svedkov zostaviť spisy o Spasiteľovi a jeho apoštoloch. Tieto pokusy zvláštnym vnuknutím Božím vzbudili v Lukášovi úmysel, že sa pokúsi preskúmať všetky správy o živote Pána a o udalostiach prvých kresťanov a zaznamenať ich s najväčšou starostlivosťou. Na túto prácu bol Lukáš povolaný jednak svojou skúsenosťou ako sprievodca a pomocník Pavla, jednak svojou posvätnou horlivosťou a vyšším vzdelaním oproti iným. A začal písať evanjelium a Skutky apoštolské, čerpajúc z rozprávaní tých, ktorí všetko videli na vlastné oči a boli služobníkmi Božieho slova, teda samotných apoštolov a učeníkov Pána, ktorí v tom čase ešte žili a vydávali svedectvo pravde. (Lk 1, 1-4).

Evanjelium svätého Lukáša podáva správy o mnohých veciach, o ktorých ostatné tri evanjeliá nehovoria. Predovšetkým podrobne opisuje tajomstvo vtelenia a narodenia Krista Pána, ako aj jeho mladosť, z čoho svätí Otcovia usudzujú, že svätý Lukáš tieto správy mal priamo z úst najblahoslavenejšej Rodičky Pána Márie. Tento názor podporujú aj slová tohto evanjelistu na dvoch miestach, kde opakuje: *„Mária zachovávala všetky tieto slová (o Kristovi Ježišovi) v svojom srdci“* (Lk 2, 19 a 51).

V žiadnom z ostatných troch evanjelií nie je toľko krásnych podobenstiev a príkladov, ktoré sa zameriavajú na pokánie a Božie milosrdenstvo, ako v evanjeliu svätého Lukáša. Tu sa hovorí o kajúcom hriešnikovi, nad ktorým majú Boží anjeli

väčšiu radosť než nad deväťdesiatimi deviatimi spravodlivými, čo nepotrebujú pokánie (Lk 15, 4-7), o stratenej a nájdenej minci (Lk 15, 8-10), o márnotratnom synovi (Lk 15, 11-32), o Zachejovi (Lk 19, 2-10), o figovníku (Lk 13, 6-9), o žene kajúcej hriešnici (Lk 7, 36-50) a o pokání lotra ukrižovaného vedľa Krista Pána na Kalvárii. (Lk 23, 40-43). Toto evanjelium končí stručnou správou o nanebovstúpení Pána.

V skutkoch apoštolských sv. Lukáš obšírne opisuje nanebovstúpenie Pána aj zoslanie Ducha Svätého a hovorí ako apoštoli hneď potom začali kázať evanjelium, aké zázraky konali a aké príkoria museli znášať od Židov. Ďalej vysvetľuje život prvých kresťanov v Jeruzaleme, umučenie diakona Štefana a apoštola Jakuba Staršieho, a podrobne opisuje zázračné obrátenie apoštola Pavla, jeho práce, cesty a protivenstvá, ktoré podstupoval pre Ježiša Krista, ako aj veľké skutky, ktoré Boh skrze neho vykonal. O tomto všetkom mohol sv. Lukáš podať najspoľahlivejšie správy, keďže bol sprievodcom tohto apoštola a svedkom jeho rečí i skutkov.

Sv. Ján Zlatoústy o Skutkoch apoštolských hovorí: *„V tejto knihe vidíme apoštolov, ktorí boli predtým bojazliví a nevedomí, no náhle sa stali inými ľuďmi; vidíme, ako pohŕdajú bohatstvom, nepoznajú časné žiadosti a priania, ako sú jednomyseľní a už nie viac žiarliví a túžiaci po popredných miestach ako predtým; vidíme, ako horlivo vykonávajú všetky cnosti, a najmä ako ich ovláda láska, ktorú im Spasiteľ toľkokrát prikazoval a o ktorej povedal: Podľa toho všetci spoznajú, že ste moji učeníci, ak budete mať lásku jeden k druhému.“*

Sv. Lukáš po mučenníckej smrti sv. Pavla ešte apoštoloval mnoho rokov v rôznych krajinách, o čom však nemáme spoľahlivé správy. Podľa niektorých starých cirkevných spisovateľov kázal v Taliansku, Macedónsku, Acháji a Malej Ázii, ba údajne aj v Egypte; no aj keby sa do týchto krajov nikdy nedostal, jeho slová napísané vnuknutím Ducha Svätého sa rozniesli po celom svete až do najvzdialenejších končín. Podľa svedectva Izidora Sevillského zomrel sv. Lukáš ako osemdesiatročný starec mučenníckou smrťou, keď bol obesený na olivovníku v Acháji. Sv. Hieronym píše, že ostatky sv. Lukáša spolu s ostatkami apoštola sv. Ondreja boli prenesené do Konštantínopola. Odtiaľ sa neskôr dostali do Pavie v Taliansku, keď už predtým sv. Gregor Veľký preniesol jeho hlavu z Konštantínopola do Ríma a uložil ju vo veľchráme sv. Petra.

Svätí Otcovia dosvedčujú, že zachoval panenstvo až do smrti, a tým sa stal hodným získania rozsiahlych poznatkov o vznešených tajomstvách zo života vteleného Syna Božieho Ježiša Krista, ktoré vložil do svojho evanjelia. Sv. Anselm píše: *„Lukáš bol najprv telesným lekárom, no keď sa obrátil ku Kristovi, stal sa duchovným lekárom. Preto viac ako ostatní apoštoli hovorí o milosrdenstve nášho Spasiteľa, ktorý uzdravuje a vyslobodzuje duše z choroby hriechov.“*

Zbožná tradícia zachovala aj povesť o sv. Lukášovi, že bol maliarom a maľoval obraz Matky Božej Márie. Hoci kresťanský starovek túto povesť nepoznal a ešte v čase obrazoborectva v 8. storočí obhajcovia posvätných obrazov o nej nevedeli, v celom stredoveku bola táto povesť považovaná za pravdu. Verilo sa, že niektoré chrámy sa pýšia obrazmi namaľovanými štetcom sv. Lukáša, najmä chrám Panny Márie Väčšej

v Ríme a chrám v Lorete. Preto maliarske školy a cechy považovali sv. Lukáša za svojho patróna.

V Prahe bolo v roku 1348 založené bratstvo maliarov, ktorého patrónom bol sv. Lukáš. Miestom ich spoločnej pobožnosti bol oltár sv. Lukáša vo farskom kostole Matky Božej na Louži na Starom meste. Maliari tu veľmi slávnostne oslavovali výročný sviatok svojho svätého patróna. Aj v Týnskom chráme v Prahe bol už v 14. storočí založený oltár sv. Lukáša, ktorý bol v roku 1604 obnovený maliarskym cechom Starého a Malého mesta. V roku 1852 tu bol zriadený nový krásny oltár so sklápacou archou, ozdobený znamenitými obrazmi na zlatej pôde od maliara Josefa Hellicha. Na hlavnom obraze je majstrovsky zobrazený sv. Lukáš, ako maľuje Matku Božiu s milostivým Ježiškom. Z obrazu vyžaruje nebeská krása a vznešenosť.

Sv. Lukáš býva ako evanjelista zobrazovaný s knihou a perom v ruke, s atribútom obetného zvieraťa – býka. Tento symbol, prevzatý z videnia proroka Ezechiela (1, 11) a Zjavenia sv. Jána (4, 7), mu je prisudzovaný preto, že jeho evanjelium začína rozprávaním o Zachariášovej obeti v jeruzalemskom chráme (Lk 1, 8-9).

Poučenie:

Svätý Lukáš bol sprievodcom a spolupracovníkom najhorlivejšieho apoštola, šíriteľa Kristovho učenia. On napísal a ohlasoval sväté Evanjelium, ktoré obsahuje mnohé články svätej viery. Kresťan, aj tebe je toto Evanjelium dané, aby si ho pozorne čítal resp. počúval, poučoval ním iných a sám podľa neho žil. Sväté Evanjeliá i ostatné knihy Písma svätého sú najkrajšími a najvzácnejšími knihami na svete. Jediné slovo z nej ťa môže posvätiť, ak ho prijmeš s rozvahou a prenesieš do života. No pravdy, ktoré vyznávaš, musíš aj uskutočňovať – až potom sa aj ty stávaš evanjelistom. Ale i jediné slovo z tejto Knihy kníh, nesprávne pochopené, môže človeka priviesť k večnému nešťastiu. Preto katolícka Cirkev predkladá veriacim Písmo s výkladmi, potvrdenými hlavou Cirkvi, ktorej Kristus Pán povedal (Mt 16): *„Ty si Peter a na tejto skale postavím svoju Cirkev a brány pekelné ju nepremôžu...“* a (Lk 22): *„Ja som prosil za teba, aby tvoja viera nezanikla.“*

Týmito slovami Kristus prisľúbil Petrovi a jeho právoplatným nástupcom – pápežom – svoju pomoc a prítomnosť v učení, aby nezblúdili, nech by aj brány pekelné proti nim povstali. Katolícky kresťan má teda veriť nielen svätému Písmu, ale aj ústnemu podaniu. Lebo Kristus Pán učil aj mnohé veci, ktoré nie sú napísané v Novom Zákone. Potvrdzuje to svätý Ján (Jn 20): *„Mnohé iné znamenia urobil Ježiš pred svojimi učeníkmi, ktoré nie sú zapísané v tejto knihe...“* a (Jn 21): *„Je ešte mnoho iného, čo Ježiš urobil; keby sa to všetko malo podrobne zapísať, myslím, že ani celý svet by neobsiahol knihy, ktoré by bolo treba napísať.“* A svätý Pavol píše Efezanom (2): *„Bratia, stojte pevne a zachovávajte učenie, ktoré ste prijali, či už slovom, alebo listom naším.“*

To, čo apoštoli ako Kristovo učenie ľudu nenapísali, ale iba ústne odovzdávali, neskôr zapísali svätí Otcovia. A práve to sa nazýva ústne podanie, ktorému máme veriť rovnako, ako tomu, čo je napísané v Písme. Preto svätý Ján Zlatoústy hovorí (k listu sv. Pavla Solúnčanom): *„Oboje – písané i nepísané slovo – je hodné viery, lebo oboje*

je slovom Božím.“ Protestanti však ústne podanie odmietajú a tvrdia, že veria len Písmu. Preto si hovoria *„evanjelici“*. Ale v samotnom Písme však nie je napísané, že ich viera je pravá – a predsa to veria. Znamená to, že veria v niečo, čo nie je zapísané. Veria napríklad, že sa majú krstiť aj malé deti, že namiesto soboty sa má svätiť nedeľa, že apoštoli zložili dvanásť článkov viery – ale to všetko v Písme výslovne napísané nie je. Je teda správne, že odmietajú ústne podanie a predsa sami z neho čerpajú? Môžu sa potom vôbec nazývať *„evanjelikmi“*?

Martin Luther navyše v Evanjeliách a iných posvätných spisoch veľa vecí zmenil: niečo vynechal, iné pokazil a mnohé pridal zo svojej hlavy. Preto by okrem Písma mali uznávať aj ústne podanie, ako bolo dokázané vyššie. Chýba im pravý výklad Evanjelia. Napríklad slová: *„Toto je moje telo“* si vykladajú bludne – tvrdia, že chlieb sa nepremieňa na Telo a Krv Kristovu, ale že Kristovo Telo a Krv sú v chlebe prítomné či predstavované. A to ešte rozličným spôsobom: podľa niektorých hneď po vyslovení slov, podľa iných až v ústach, ďalších po prijatí a podľa iných dokonca až v žalúdku. Takto si luteráni vykladajú jednotlivé výroky Písma! Kalvíni, zwingliáni, anabaptisti a iné skupiny si takisto hovoria *„evanjelici“*, no samotní luteráni ich označujú za bludárov a kacírov. Ale v skutočnosti sú nimi všetci rovnako – preto označenie *„evanjelici“* týmto spoločenstvám neprináleží.

---

18. októbra sa tiež slávi pamiatka sv. Asklepiada, biskupa a mučeníka; sv. Atenodora, biskupa a mučeníka, ktorý bol bratom sv. Gregora Divotvorcu a sv. Tryfónie, vdovy po rímskom cisárovi Deciovi a ďalších.

19. OKTÓBER

Sv. Peter z Alkantary (15. stor.)

História rádu *Menších bratov* hovorí o sv. Františkovi, že keď raz zotrvával v Porciunkule na modlitbách, v extáze uzrel sochu, ktorej hlava bola zo zlata, hruď a plecia zo striebra, dolná časť tela a stehná z medi, a nohy čiastočne železné, čiastočne hlinené. Tento obraz symbolizoval budúce osudy Františkovho rádu. Zlatá hlava znázorňovala slávne počiatky rádu; strieborná hruď a plecia znamenali druhé obdobie, keď sa mnohí členovia rádu preslávia vedou a výrečnosťou, no nedosiahnu morálnu dokonalosť svojich predchodcov.

Medené stehná znázorňovali tretie obdobie, keď v ráde zavládnu muži, podobní zvučnej medi a znejúcim zvonom. Nakoniec železné a hlinené nohy symbolizovali rozkol a žalostný úpadok disciplíny v ráde. Keď sa však svätec touto víziou veľmi zarmútil, dostalo sa mu útechy a prisľúbenia, že jeho rád bude mať vždy výnimočných mužov, ktorí sa budú usilovať obnoviť jeho pôvodnú disciplínu. Takýmto obnoviteľom a reformátorom rádu *Menších bratov* bol v 16. storočí sv. Peter z Alkantary.

Peter sa narodil v roku 1499 v meste Alkantara v španielskej provincii Estremadura ako syn právnika Gravita. Už v mladosti vynikal nesmiernou zbožnosťou a pokorou, preto ho nazývali *„svätým chlapcom“.* Pre modlitbu často zabúdal aj na jedlo. Základné vzdelanie získal doma a neskôr ho poslali na univerzitu v Salamanke, kde sa stal vzorom všetkým spolužiakom. Vynikal zbožnosťou, čistotou mravov, pracovitosťou a milosrdnou láskou k blížnym. Každý deň sa zúčastňoval na svätej omši, často prijímal sviatosti a večer sa modlieval žalm: *„Z hlbín volám k tebe, Pane...“* (Ž 130) Dal si sľub, že jeho oči ani ústa nebudú vidieť ani hovoriť nič neslušné či nesväté. Vyhýbal sa všetkým príležitostiam k hriechu a najradšej zotrvával osamote v modlitbách a rozjímaní o utrpení Pána. Čas, ktorý mu ostával po štúdiu, venoval okrem pobožností návštevám chudobných chorých a rozhovorom s nábožnými reholníkmi.

Hoci jeho otec chcel, aby sa venoval právnickej kariére, Božia prozreteľnosť s ním mala iné plány. Po návrate z prázdnin domov, zdravý na tele i na duchu, bol zahrnutý pochvalami a prísľubmi z lákavých úradov a hodností. Svet mu kládol osídla, ale v jeho duši zneli slová apoštola: *„Nemilujte svet ani veci, ktoré sú vo svete. Ak niekto miluje svet, nie je v ňom láska k Otcovi. Veď všetko, čo je vo svete – žiadostivosť tela, žiadostivosť očí a pýcha života – nie je z Otca, ale zo sveta. A svet so svojou žiadostivosťou pomíňa, ale kto plní Božiu vôľu, zostáva naveky.“* (1 Jn 2, 15–17). Peter sa preto rozhodol navždy opustiť klamlivý svet. Bez toho, aby sa komukoľvek zveril, opustil otcovský dom a požiadal o prijatie do kláštora *Menších bratov* v Manxarretes na hraniciach s Portugalskom. Vtedy mal iba šestnásť rokov. Bol prijatý, obliekol si chudobný odev sv. Františka a s ním aj pokoru a kajúcnosť.

Už počas noviciátu sa prejavoval mimoriadnym odriekaním a stal sa vzorom dokonalého reholníka. Dusil v sebe každú svetskú myšlienku a túžbu, zapieral sa prísnymi pôstmi a bdením a svoje zmysly mal úplne pod kontrolou, takže sa zdalo, akoby nevidel a nepočul. Žil akoby mimo sveta, nie vo svete. Na svojich druhov sa nikdy nepozeral a rozpoznával ich len podľa hlasu. Po zložení reholných sľubov sa usiloval na ceste prísneho pokánia pokročiť ešte ďalej, čím dosiahol úplnú vládu nad sebou samým a vypestoval si v sebe duchovného človeka podľa vzoru Ježiša Krista. Všetky jeho myšlienky, pocity, túžby a žiadosti smerovali k Bohu a v jeho duši panoval svätý pokoj, ktorý svet nemá a nepozná. Peter, sotva dvadsaťročný, bol

ustanovený za predstaveného novozaloženého kláštora v Badajoze a viedol podriadených bratov slovom aj príkladom na cestu dokonalosti.

V roku 1524 prijal z poslušnosti kňazské svätenie a začal kázať ľuďom Božie slovo s požehnaným úspechom. Aby však mohol bez prekážok slúžiť Bohu v najvyššej chudobe, pokore a neustálej modlitbe, zatúžil po samote a vyprosil si od predstavených povolenie, aby mohol byť pustovníkom pri kláštore sv. Onufria v divokej krajine pri Suriane. Od tej chvíle sa zdalo, akoby nemal žiadne telesné potreby. Denne sa bičoval do krvi, nosil drsný opasok, spával len hodinu a pol denne, pričom si hlavu podopieral o kus dreva v stene. Jedol iba každý tretí deň čierny chlieb a trochu zeleniny, smäd hasil vodou. Neraz jedol až po ôsmich dňoch. Nikdy si neprikrýval hlavu, či pršalo, snežilo alebo pražilo slnko, hovoriac: *„Neprislúcha sa, aby služobník pred tvárou svojho Pána mal hlavu zakrytú.“* Nosil hrubé, obnosené oblečenie a aj v mrazoch chodil bosý. Po celý rok nezdvihol pohľad na strop svojej izby ani na strop chrámu. Strom stojaci pri kláštornej bráne bol mu dlho neznámy. Úplne odumrel svetu; tri roky sa ani nepozrel do tvárí svojich rehoľných bratov a keďže nepoznal cesty, chodil za svojimi sprievodcami ako slepec. Bol tiež veľmi mlčanlivý; nehovoril, iba ak z poslušnosti alebo keď sa ho niekto pýtal, ale odpovedal prívetivo a prejavoval bystrého ducha.

Kým Peter nadmerným odriekaním a v samote pokračoval v dokonalosti, Božia Prozreteľnosť rozhodla postaviť ho na svietnik, aby mnohí, vidiac jeho svetlo, nasledovali jeho príklad. V roku 1538 bol Peter zvolený za provinciála kláštorov svojho rádu v Estramadure, hoci jeho pokora sa proti tomu bránila. Tento dôležitý úrad prijal s pevným úmyslom obnoviť v podriadených kláštoroch rehoľnú disciplínu v duchu sv. Františka. Do kláštorov sa totiž vlúdili mnohé nedostatky, na úkor evanjeliovej chudoby, pokory, horlivosti v modlitbe a prísneho odriekania. Peter navštevoval kláštory a dôrazne napomínal bratov, aby sa vrátili na cestu svojich predchodcov a svedomito zachovávali pravidlá sv. Františka. V roku 1540 zvolal bratov na generálnu kapitulu do Plasencie a srdečnými slovami prekonal odpor niektorých, čím dosiahol, že celé zhromaždenie prijalo navrhnutú obnovu rehoľnej disciplíny. Roku 1541 mu vypršalo trojročné obdobie výkonu jeho úradu. Ihneď odišiel do Portugalska, kde v Arrábide, neďaleko ústia rieky Tejo, nábožný kňaz Martin tiež usilovne pracoval na obnove rehoľnej disciplíny v ráde *Menších bratov*. Peter sa k nemu pridal a spolu pracovali na úlohe, ktorú si vytýčili. Povesť o svätom živote týchto pustovníkov podnietila aj ďalších rehoľníkov, aby začali žiť podľa ich spôsobu. Čoskoro vznikli dva nové kláštory s prísnou rehoľnou disciplínou a Martin bol ustanovený za predstaveného jedného z nich.

Nasledujúce roky Peter strávil na príkaz predstavených v rôznych kláštoroch, dvakrát odmietol ponúkaný úrad rehoľného provinciála a napokon sa v roku 1554 rozhodol založiť novú rehoľnú spoločnosť *Menších bratov*, v ktorej by sa pravidlá sv. Františka zachovávali čo najprísnejšie. Získal povolenie, aby mohol prebývať kdekoľvek, a spolu s verným druhom sa odobral do Starej Kastílie, kde sa usadil pri kostolíku pri Carrii v kraji Cáceres a nejaký čas sa na tejto pustatine pripravoval modlitbou a kajúcimi skutkami na svoje dielo. Potom cestoval do Ríma, kde od

pápeža Pavla IV. získal plnú moc zakladať nové kláštory s prísnou rehoľnou disciplínou.

Po návrate do Španielska v roku 1556 začal svoj zámer horlivo uskutočňovať, nedbajúc na odpor, ktorý sa proti nemu zdvihol. Spojil sa s niekoľkými horlivými bratmi a postavil najprv pri mestečku Pedrosa v biskupstve Plasencia chudobný kláštor, ktorý pripomínal skôr hrobku alebo väzenie než ľudské obydlie. Celý kláštor spolu s kaplnkou mal iba 32 stôp na dĺžku a 28 stôp na šírku; izby boli také nízke, že dospelý muž sa v nich sotva mohol postaviť. Peter sám mal komôrku pod schodmi takú malú, že v nej nemohol stáť vzpriamene ani pohodlne ležať. Dvere tohto kláštora boli úzke a nízke, *„ako brána vedúca do neba,“* hovorieval Peter. A predsa, keď bolo toto chudobné obydlie dokončené, jeho zakladateľ radostne zvolal: *„Dosť, ba viac než dosť máme v ňom!“* V tomto kláštore zavládol duch svätého Františka a odtiaľ sa šírila obnova rádu *Menších bratov*. Najhorlivejší a najzbožnejší rehoľníci z rádu svätého Františka sa pridávali k Petrovi, a tak za šesť rokov vzniklo deväť nových kláštorov s prísnou rehoľnou disciplínou, ku ktorým sa pridávali aj staršie kláštory. Všetky tieto kláštory Peter spojil do novej rehoľnej provincie svätého Jozefa.

Ako všetci, ktorí horlia za dobrú vec, aj Peter musel znášať mnohé krivdy. Jeho prísne odriekanie sa bratom miernejšieho zmýšľania zdalo byť nevídanou opovážlivosťou, jeho úplnú chudobu nazývali hriešnym pokúšaním Boha a jeho pokoru označovali za naivnú prostotu. Ale Peter, nevšímajúc si žiarlivosti, hnevu a nepriazne svetáckych bratov, kráčal pokojne ďalej svojou cestou. Nemal na mysli len povznesenie svojho rádu a posvätenie vlastných bratov, ale aj prospech katolíckej Cirkvi a veriacich vôbec. Práve v čase, keď herézy falošných reformátorov podkopávali základy kresťanského života a keď množstvo skazených mníchov a mníšok spôsobovalo pohoršenie ľuďom tým, že opúšťali kláštory, Peter zavedením apoštolskej chudoby, pokory, lásky a prísneho odriekania vo svojich kláštoroch zamýšľal posilniť katolícku Cirkev, oživiť upadajúcu vieru v ľude a zapáliť hasnúcu lásku k Bohu v kresťanstve. V dobe narastajúceho pôžitkárstva, márnotratnosti, ľahkovážnosti a pýchy mali obnovené kláštory *Menších bratov* hlásať svetu odriekanie, pokoru, apoštolskú chudobu a pokánie.

Peter často cestoval do blízkych aj vzdialených krajín, aby obnovoval staré kláštory, zakladal nové a zabezpečoval im všetko potrebné na ich rozkvet. Na týchto cestách chodil bosý a s nekrytou hlavou. Prísny pôst, na ktorý si zvykol už v mladosti, dodržiaval až do smrti, a neprestával sa umŕtvovať bičovaním, nočným bdením a ostrým opaskom, ktorého hroty sa mu zarezávali do tela. Nemal žiadny majetok, iba chatrné rúcho, starý breviár, drevený kríž, hlinené písacie náčinie a pútnickú palicu. Všetky telesné túžby v ňom boli umŕtvené a nič ho nepútalo k svetu, pretože jeho spoločnosť bola v nebesiach. Peter, ktorý odumrel svetu, si dokázal rýchlo získať ľudské srdcia. Horlil za svoju vec jemnými a vážnymi slovami, ale viac povzbudzoval vlastným príkladom k nasledovaniu evanjeliovej dokonalosti. Svetskí ľudia bývali takí dojatí už len jeho zjavom, že mu neraz prinášali viac almužien, než jeho láska k chudobe mohla prijať. Kým pracoval na povznesení svojho rádu, neustával tiež dbať o spásu veriacich. Navštevoval chorých, utešoval ich a zaopatroval sviatosťami,

dodával odvahu zarmúteným a nešťastným, vychovával zanedbanú mládež k viere a cnostnému životu, konal náboženské prednášky pre dospelých, zavádzal krásne pobožnosti, pri cestách a na horách staval vysoké kríže a kázal slovo Božie s veľkou horlivosťou, úprimne a presvedčivo.

Na Petrovi spočívala zvláštna Božia milosť. Hovorilo sa o ňom, že ako slnko topí ľad, podobne jeho láska zahrieva ľudské srdcia a privádza ich k nemu. Zďaleka k nemu prichádzali ľudia všetkých stavov, aby ich utešil, poradil im alebo pomohol v ich rozličných potrebách. Keď sa Peter počas svojich ciest zastavil na nejakom mieste, veriaci sa k nemu húfne schádzali, aby sa aspoň dotkli jeho rúcha a dostali od neho požehnanie. Obce znepriatelené spormi si ho volili za rozhodcu a prostredníka. Urodzení šľachtici pokladali za česť, ak mohli s ním hovoriť alebo mu preukázať nejakú službu. Cisár Karol V., keď sa dozvedel o jeho neobyčajných cnostiach a milostiach, ho pozval k sebe a zamýšľal si ho zvoliť za spovedníka. Peter sa k cisárovi dostavil, čo prinieslo osoh mnohým dvoranom, ale nechcel zostať natrvalo na dvore, pretože túžil radšej slúžiť v chudobe Bohu a starať sa o povznesenie svojho rádu. Aj portugalský kráľ Ján III. zdržal Petra istý čas na svojom dvore a infantka Mária chodievala k nemu na spoveď. Peter bol v dôvernom spojení so sv. Františkom Borgiom a ctihodným Ľudovítom Granadským. Jeho ctiteľkou bola aj sv. Terézia. Keď bola pre svoju horlivú snahu o nápravu reholnej disciplíny v karmelitánskom ráde tupená a osočovaná, vyhľadala s povolením predstavených Petra, aby jej poradil. Peter ju povzbudil, utvrdil ju v jej zámere, oznámil jej, aké veľké veci Boh cez ňu vykoná, a napomenul ju, aby sa nebála žiadnych protivenstiev, lebo Duch Svätý v nej pôsobí. Peter bol Terézii po mnoho rokov múdrym spovedníkom, radcom a podporovateľom jej diela. Táto svätica vydala o ňom svedectvo, že bol dokonalým vodcom duší a znalcom Božích ciest, už za jeho života ho nazývala svätcom a vyznala, že na jeho príhovor získala od Boha veľké milosti.

Boh vyznačil Petra vzácnymi darmi. Jeho modlitbou bolo mnoho zatvrdnutých hriešnikov privedených k pokániu a mnoho chorých náhle uzdravených. Nejedného hriešnika obrátil jedinou krátkou rozpravou, ba i pohľadom, ako napríklad cisárskeho vojvodcu Františka Floriana či markgrófa Mirabelského. Jeho modlitbou zanikol hrozný mor v meste Albukerke. Bol obdarovaný aj prorockým duchom. Raz stretol Františka z Córdoby a povedal mu: *„Usporiadaj si dom, lebo zajtra zomrieš!“* František poslúchol; narýchlo rozdal svoj majetok chudobným, pripravil sa na kresťanskú smrť a skutočne na druhý deň zomrel. Peter sa pri modlitbách často ocital v mystickom vytržení. Keď rozjímal o umučení Pána, býval tak dojatý, že celé hodiny ležal bez pohybu na zemi. Pri slúžení omše jeho tvár žiarila nadprirodzeným jasom a jeho oči hojne ronili slzy. Životopisec uvádza, že ho Boh už zaživa niekoľkokrát mimoriadnym spôsobom oslávil. Jedného dňa, keď v záhrade kláštora v Pedrose zotrvával v nábožnom rozjímaní pred krížom, bol náhle vyzdvihnutý do vzduchu a nadprirodzenou mocou tam udržaný, pričom jeho hlavu obklopil jasný obláčik žiariaci ako slnko.

Petrovo dielo úspešne napredovalo. Nová vetva *Menších bratov* s prísnou reholnou disciplínou mala už dvanásť kláštorov a niekoľko ďalších bolo rozostavaných.

Veľmoži aj veriaci ľud boli týmto svetu odumretým rehoľníkom veľmi naklonení a podporovali ich štedrými almužnami. Medzitým Peter zostarol a po splnení svojho životného poslania túžil byť pri Bohu. Preto podnikol poslednú cestu po svojich kláštoroch, aby sa rozlúčil s bratmi, ale vo Vicose ťažko ochorel. Jeho podporovateľ, gróf z Oropesy, ho presvedčil, aby prijal ošetrenie v jeho dome. Hoci sa o Petra starali s veľkou starostlivosťou, cítil, že lieky mu neprospievajú a nezvyklá strava jeho chorobu zhoršuje. Požiadal preto, aby ho previezli do kláštora v Arenase, kde by mohol pokojne zomrieť uprostred bratov v chudobe a pokore. V kláštore ležal sužovaný veľkými bolesťami, no posilňovaný nebeskou útechou. V mystických vytrženiach rozprával s Pannou Máriou a svätými. Jedného dňa pocítil veľký smäd; podali mu nádobu s vodou. Keď si ju priblížil k ústam, jeho pohľad padol na obraz Ukrižovaného a v duši mu zazneli Spasiteľove slová: *„Žíznim!“* Okamžite odmietol piť, zdvihol nádobu s vodou ako na obetu a s úsmevom ju odložil. Sväté sviatosti prijal s hlbokou pokorou a vrúcnosťou, kľačiac na zemi, čo hlboko dojalo všetkých prítomných. Následne zažil vytrženie a po prebratí radostne povedal: *„Zaradoval som sa, keď mi povedali: Pôjdeme do domu Hospodinovho.“* (Ž 122, 1). V tej chvíli odovzdal svoju dušu Bohu 18. októbra 1562 vo veku 63 rokov. Pochovaný bol v kláštornej svätyni v Arenase. V roku 1622 pápež Gregor XV. vyhlásil Petra z Alkantary za blahoslaveného a v roku 1669 pápež Klement IX. ho prehlásil za svätca katolíckej Cirkvi.

Peter býva zobrazovaný v rehoľnom rúchu s krížom v rukách. Vetva, ktorú založil sv. Peter z Alkantary, bola najprísnejšou vetvou rádu *Menších bratov* sv. Františka a čoskoro po jeho smrti mala v Európe aj Južnej Amerike asi 300 kláštorov. Bratia z týchto kláštorov boli nazývaní Alkantaríni, v niektorých krajinách Recollecti, v Taliansku reformovaní bratia františkáni.

Poučenie:

Keď sv. Peter z Alkantary umieral, sv. Terézia bola vo vzdialenej Ávile, kde práve dokončila svoj nový kláštor. Vtedy sa jej svätec zjavil v nebeskej sláve a povedal: *„Ó, blahoslavené pokánie, ktoré mi získalo takúto slávu!“* Pokánie je najistejšia cesta k večnej blaženosti. A Sväté písmo hovorí, že zavrhnutí v pekle žalostne volajú: *„Čo nám prospela pýcha alebo čo nám pomohlo chválenie sa bohatstvom? Všetko to pominulo ako tieň a ako posol, ktorý prebieha.“* (Múd 5, 8). Nemáme síce povinnosť vykonávať také nadmerné pokánie a odriekanie, aké praktizoval sv. Peter z Alkantary, ale ak túžime dosiahnuť nebeskú slávu, je pre nás nevyhnutné, aby sme podľa príkladu tohto svätca nikdy nedovolili telu upadnúť do hriešnych pôžitkov; aby sme sa nedali odradiť od služieb Bohu ani horúčavou, ani zimou či inými prekážkami; aby sme telu nedopriali viac oddychu a pokoja, než si vyžaduje potreba; aby sme svedomito dodržiavali cirkevné prikázania, najmä pôsty; aby sme si niekedy odopreli aj inak dovolené potešenia a vo všeobecnosti zachovávali miernosť a striedmosť v tom, čo nám lahodí. Len takto dosiahneme, že aj my budeme môcť raz povedať: *„Ó, blahoslavené pokánie, ktoré nám získalo takú veľkú slávu!“*

---

19. októbra sa tiež slávi pamiatka sv. Ptolemaia a jeho spolumučeníka sv. Lucia v Ríme; sv. Vara, vojaka a mučeníka v Egypte; sv. Akvilina, biskupa; sv. Verána, biskupa; sv. Eusteria, biskupa Salernského; sv. Etbina, opáta v Írsku a ďalších.

20. OKTÓBER

I. Sv. Ján Kentský, patrón Poľska (14. stor.)

V kniežatstve Osvienčim v Haliči, neďaleko hraníc Sliezska, sa na rieke Soľa rozprestiera starobylé poľské mestečko Kenty (Kety). Tam sa 24. júna 1390 narodil svätec Ján, nazývaný podľa svojho rodiska Kentský. Jeho bohabojní rodičia, otec Stanislav a matka Anna, ho starostlivo vychovávali v bázni Božej a ukazovali mu cestu kresťanského života vlastným dobrým príkladom. Vďaka tomu sa u tohto mladíka už čoskoro prejavili zárodky veľkých cností, najmä nevinnosti a skromnosti.

Ján prišiel na rozkvitajúcu Krakovskú akadémiu už ako sformovaný mladý človek, ktorý sľuboval priniesť hojné ovocie. Po dokončení prípravných štúdií sa začal venovať štúdiu filozofie a teológie a rýchlo napredoval nielen v učení, ale aj v nábožnosti. Keď mal dvadsať rokov, stal sa majstrom slobodných umení a krátko na to aj doktorom teológie. Potom začal s veľkým úspechom vyučovať na Krakovskej akadémii, kde nielen obohacoval mysle, ale aj srdcia svojich študentov. Postupne sa stal profesorom a začal prednášať Sväté písmo, diela Petra Lombardského a sv. Tomáša Akvinského. Jeho prednášky boli veľmi obľúbené, pretože nikto nevykladal sväté učenie vzdelanejšie a príjemnejšie ako on. Okrem prednášok na akadémii venoval svoj voľný čas kázaniu medzi ľudom, čím ho osvetľoval svetlom viery a upevňoval v ňom lásku k Bohu.

Ján považoval teológiu za najsladšiu rozkoš a najväčšiu radosť. Keď bol vysvätený za kňaza, pridal k svojmu učiteľskému úradu aj úsilie o kresťanskú dokonalosť. Každý deň slúžil svätú omšu a pri nej často s plačom prosil za svoje hriechy aj za hriechy iných. Jeho najväčšou túžbou bolo dokonalé spojenie s Bohom a plnenie jeho svätej vôle. Aby podriadil svoje telo duchu, krotil ho nosením kajúcneho rúcha, prísnymi pôstmi, nočným bdením a inými spôsobmi. Nejednu krutú zimu chodil bosý po zamrznutých cestách a bosý chodil aj v lete, keď piesočné cesty praskali pod spaľujúcim slnkom. Často trávil čas osamote na vidieku, kráčajúc po ostrom tŕní a bodľačí, nedbajúc na telesné utrpenie a krvácajúce nohy, len aby svoje telo trestal. Kľačal pred obrazom Matky Božej Čenstochovskej na nádvorí Jagelovského kolégia

a vrúcne ju prosil, aby ho oslobodila od nečistých žiadostí a pokušení. A Panna Mária mu vyprosila u Boha, aby si po celý život uchoval nepoškvrnenú panenskú čistotu.

Tento obraz Matky Božej, pred ktorým sa Ján tak zbožne modlieval, sa stal veľmi slávnym. Ján býval na nádvorí kolégia v malej izbe vedľa tohto obrazu. Lôžkom mu bola holá podlaha, iba v čase mrazov sa prikrýval medveďou kožou. V obliekaní a odpočinku bol nadmieru skromný, uspokojil sa s málom a používal iba nevyhnutne potrebné veci. Najjednoduchšie jedlá mu chutili najviac, mäsité pokrmy nejedol viac než 35 rokov pred svojou smrťou. Keď raz pocítil chuť na mäso, dal si opiecť kus bravčoviny a potieral si ním tvár, bil sa ním po chrbte, hovoriac: *„Telo, chcelo sa ti mäsa; najedz sa ho teda dosýta!“*

Ján plakal aj nad malými, všednými pokleskami, ktorých nie sú ušetrení ani spravodliví, akoby boli veľké a smrteľné. Ani to však nestačilo jeho pokore a kajúcnosti. Horiac láskou k ukrižovanému Spasiteľovi, rozhodol sa putovať k jeho hrobu do Svätej zeme, aby svojím utrpením na ďalekej ceste ešte viac umŕtvoval svoje telo. Keď sa k nemu pridalo niekoľko podobne zmýšľajúcich spoločníkov, nedal sa odstrašiť žiadnymi prekážkami, ani hrozbou prepadnutia a zotročenia Saracénmi. Vyžiadal si požehnanie od krakovského biskupa a vydal sa na dlhú púť do Jeruzalema.

Aby mala táto púť kajúcny charakter, nikdy nepoužíval koňa, hoci ho spoločníci k tomu prehovárali, ale vždy chodil pešo a sám si niesol aj cestovný batoh. Za jeho oddanosť ho počas cesty stále sprevádzal anjel Pánov, podobne ako kedysi Tobiáša, takže dorazil do Svätej zeme zdravý a bez úrazu. Na posvätných miestach Palestíny Ján prežíval bohaté nebeské radosti a rozkoše. Vrúcne ďakoval Synovi Božiemu za to, že sa pre spásu sveta ponížil a podstúpil bolestnú smrť na kríži. Oheň svätej lásky v jeho duši vzplanul tak mocne, že sa neostýchal hlásať evanjelium ani neveriacim mohamedánom.

Po tejto požehnanej púti sa vrátil zdravý, hoci unavený, do Krakova. No to, čo raz naplnilo jeho srdce láskou, neprestalo ho priťahovať. Nebeská útecha, ktorú zažil na púti do Svätej zeme, ho podnietila k novým púťam. Len čo sa zotavil z útrap cesty do Jeruzalema, rozhodol sa navštíviť hroby apoštolských kniežat v Ríme, aby si uctil Apoštolský stolec a už na tomto svete odpykal tresty za svoje hriechy. V Ríme sa spovedal každý deň a putoval tam nielen raz, ale až štyrikrát, ochotne znášajúc mnohé útrapy, hlad, zimu, nedostatok a ďalšie cestovné námahy.

Po každej púti bolo vidieť, že si rozmnožil poklady duchovných statkov a Božích milostí. Poliaci žijúci v Ríme sa čudovali, prečo tam tak často putuje. Raz sa ho opýtali, prečo sa tak trápi púťami, keď ich nemieni využiť na získanie výhod či hodností. Ján odpovedal: *„To je môj očistec, v ktorom zmývam svoje hriechy. Čerpám odtiaľ nové a mocnejšie podnety k dobrému kresťanskému životu a získavam tie nebeské radosti, ktoré dobrotivý Boh prisľúbil svojim verným miláčikom.“*

Srdcom úprimný Ján si zhnusil všetku lož a z jeho úst nikdy nevyšlo klamstvo. Raz, na ceste do Ríma, ho napadli a olúpili zlodeji. Keď sa ho spýtali, či nemá ešte nejaké peniaze, odpovedal, že nie. No keď od nich odišiel, spomenul si, že má vo vrchnom

odeve zašité nejaké zlaté mince. Zavolal teda na zlodejov, aby sa vrátili, a povedal im: *„Nechcem vás klamať; vezmite aj to, na čo som zabudol.“* Toto prekvapivé priznanie malo na zlodejov mocný účinok. Lupiči, ohromení touto úprimnosťou, stíchli, zachveli sa a padli na kolená.

Ján, vnímajúc v nich pohnutie Ducha Svätého, im láskavo povedal: *„Túžite po nebeskej úteche? Rád vám ju poskytnem, ale najskôr vyznajte svoje hriechy.“* Táto láska služobníka Pána tak dojala zbojníkov, že zvolali: *„Okradli sme samotného Boha, lebo sme napadli svätca!“* Ján, plesajúc v srdci z obrátenia kajúcnych zločincov, si vypočul ich úprimnú spoveď a s radosťou prijal pohostenie pod ich vlastnou strechou, podobne ako kedysi Spasiteľ v dome Zacheja. Zbojníci mu dali nové rúcho a vrátili mu ukradnuté peniaze. Keď sa mali so svätým mužom rozlúčiť, prosili ho s plačom, aby sa za nich prihováral u Boha a požehnal im nový, bohabojný život, ktorý začali. Takto Ján dokázal, že je dokonalým učeníkom Božského Majstra, ktorý povedal: *„Lebo Syn človeka prišiel hľadať a zachrániť, čo sa stratilo.“* (Lk 19, 10)

Ján počas častých pútí rástol v dokonalosti, nadobro zomrel svetu a celú svoju myseľ obrátil k nebeským veciam. Keď mu bola zverená duchovná správa v baníckom mestečku Olkuš pri Krakove, vychovával svojich farníkov kázňami a ešte viac príkladným životom. Odvracal ich od prepychu a ľahkomyseľnosti a privádzal ich ku kajúcnosti a zbožnosti. Ale čoskoro mu duchovná správa začala pripadať ako ťažké bremeno a nebezpečenstvo pre jeho vlastnú spásu. Z tohto dôvodu ho prepadol strach a nepokoj svedomia, ktoré ho prinútili vzdať sa tejto farnosti, hoci ju spravoval s veľkým úspechom.

Na žiadosť univerzity sa vrátil späť do Krakova k svojmu učiteľskému úradu. Farníci z Olkuša ho s plačom vyprevádzali za mesto. V 16. storočí, keď slávna pražská univerzita, ktorá sa odvrátila od svojej matky, katolíckej Cirkvi, upadala a živorila, jej dcéra, krakovská univerzita, sa preslávila veľkým počtom zbožných učencov. Preto toto obdobie Poliaci nazývali *„blaženým vekom svätcov.“* Na bohosloveckej fakulte krakovskej univerzity vládol duch živej katolíckej viery a milujúcej zhody a jednoty. Profesori sa snažili udržiavať tohto ducha nielen učenými prednáškami, ale aj priateľskými stretnutiami. Na týchto stretnutiach, kde mal Ján často príležitosť voľne rozprávať, bol vždy veľmi pozorný, aby nikoho neurazil. Ak mal podozrenie, že niekoho nechtiac zasiahol slovom, bez váhania ho prosil o odpustenie, hovoriac: *„Idem slúžiť Bohu. Prosím, odpusť mi, ak som ťa nejako urazil ostrým slovom.“* Ak sa niekto uštipačne dotkol jeho osoby, mlčky to prijal. Snažil sa tak plniť zákon lásky Pána, podľa slov apoštola: *„Láska je trpezlivá, dobrotivá; nemyslí na zlé, všetko znáša, všetko vydrží.“* (1 Kor 13, 4–7).

Po vzore sv. Augustína si Ján napísal na dvere, stôl, stoličky, na stenu a dokonca aj do kníh verše, ktorými sebe aj ostatným neustále pripomínal, že nie je dovolené ubližovať dobrej povesti blížnych ohováraním či urážaním na cti. Nemenej horlivo plnil učený svätec zákon lásky k blížnym aj mnohými skutkami telesného milosrdenstva. Pomáhal núdznym, hostil pocestných a pútnikov, navštevoval väzňov. Každý rok kupoval a rozdával chudobným, najmä študentom, odev, obuv a jedlo. Raz, keď sedel pri obede, počul hlas chudobného študenta prosiaceho o almužnu a

okamžite mu podal svoj vlastný pokrm. Odvtedy profesori vždy pozývali ku spoločnému obedu jedného chudobného študenta, ktorého vítali slovami: *„Prišiel hosť,“* a predstavený dodal: *„Prišiel Kristus.“* Keď Ján videl bosého žobráka, bol často taký dojatý súcitom, že si vyzul vlastnú obuv a dal mu ju. Aby nebolo vidieť, že ide bosý, spustil si plášť a zakryl si ním nohy. Takto šiel domov, a to robil aj v zime a v snehu. Raz sa v mraze ponáhľal z kolégia do chrámu na svätú omšu, keď na ulici zbadal polonahého, zoslabnutého a premrznutého človeka ležiaceho v snehu. Jánovi sa zovrelo srdce bolesťou. Dal mu svoj doktorský plášť, aby ho prikryl, a šiel slúžiť svätú omšu za jeho spásu. Po omši sa chcel vrátiť a odniesť ho s pomocou dobrých ľudí, no keď sa vrátil, žobráka tam už nenašiel. Veľmi sa však podivil, keď po návrate do svojej izby našiel plášť na svojom obvyklom mieste, hoci izba bola zamknutá. Nikto nedokázal vysvetliť, ako sa plášť dostal dovnútra. Rozšírila sa správa, že Ján v osobe tohto žobráka obliekol samotného Krista Pána. Tento neobyčajný skutok lásky vzbudil také silné pohnutie v ľude i na Jagelovskej univerzite, že plášť doktora Jána sa stal predmetom veľkej úcty u všetkých ľudí. Tento plášť sa dodnes uchováva v univerzitnom chráme sv. Anny v Krakove, kde Ján kedysi slúžieval svätú omšu. Keďže Ján nosil tento plášť ako dekan filozofickej fakulty, stalo sa zvykom, že jeho nástupcovia v tejto funkcii bývali po úvodnej svätej omši do tohto plášťa oblečení, *„aby Duch Svätý vylial na nich dary, ktoré Ján Kentský venoval krakovskej škole.“*

V Krakove sa dodnes ukazujú miesta, kde Ján preukazoval milosrdné skutky, najmä miesto, kde daroval bosému žobrákovi svoje vlastné topánky. Učený Ján sa detinsky radoval, kedykoľvek sa chystal konanať dobročinné skutky, akoby mal ísť na hostinu. Raz ho prekvapili profesori z Jagelovskej univerzity, ktorí ho prišli navštíviť. Keď vošli do jeho izby, uvideli ho, ako rozkladá na stole košele určené pre chudobné deti. Ján sa radoval ako dieťa, že sa mu podarilo pre ne zozbierať toľko vecí. Tlieskal rukami a sám sebe s radosťou hovoril slová chvály. Keď napokon Šimon z Lipnice prerušil túto samomluvu žartovnou poznámkou, Ján, ktorý si prítomných nevšimol, ostal v nemalých rozpakoch. Pre radosť zo zozbieraných darov zabudol, že v tom čase mal čakať a privítať svojich drahých priateľov. Veľmi sa ospravedlňoval a trápilo ho, že ich nemal čím pohostiť. Podľa zbožnej tradície mu však sám Boh zabezpečil jedlo a nápoje na pohostenie priateľov a po Krakove sa rozšírila zvesť, že im slúžili anjeli.

Raz vypukol v Krakove ničivý požiar, ktorý spôsobil medzi ľuďmi veľké zdesenie. Ján vyšiel na ulicu a zvolal k zástupu: *„Kde je človek bezmocný, tam pomôže Boh.“* Potom si kľakol a vrúcne prosil Hospodina o pomoc. V tej chvíli sa pri ňom objavil dôstojný muž so svätým vzhľadom a povedal mu: *„Upokoj sa, na tvoju modlitbu požiar ustane.“* Ján sa začal modliť ešte vrúcnejšie a požiar naozaj ustal. Bol presvedčený, že tým mužom, ktorý sa mu zjavil a potešil ho, bol mocný ochranca poľskej koruny, biskup a mučeník sv. Stanislav. Ján napomenul ľudí, aby konali úprimné pokánie a takto odvrátili od seba Boží trest. Obyvatelia Krakova si odvtedy Jána tak vážili, že mu bozkávali okraje rúcha, keď chodil z chrámu do školy.

Ján bol všeobecne nazývaný sýpkou a živiteľom chudobných študentov, ktorí každé ráno stáli pri jeho dverách s hrnčekmi a čakali na almužnu, ktorú im poskytoval.

Jedného dňa však nastali zlé časy. Krajinu zasiahla nečakaná pohroma – hlad – a živiteľ chudobných nemal čím pomáhať svojim študentom. Jeho láskyplné srdce to veľmi trápilo a zarmútilo, až napokon od únavy zaspal. Vo sne počul hlas, ktorý mu povedal: *„Choď a popros prvého človeka, ktorého stretneš, o dar na sviecu k obrazu Božej Matky. Potom požiadaj nábožné predavačky obilnín, aby ti každá dala trošku kaše, hrášku a soli. To všetko obetuj Panne Márii a ona tieto almužny rozmnoží.“* Ján poslúchol. Vyšiel v podvečer na ulicu a stretol prvého človeka, ktorého požiadal o dar na sviecu k obrazu Panny Márie. Tento muž, známy obchodník, bol veľmi prekvapený, lebo sám práve vyšiel, aby daroval sviecu Panne Márii a sv. Barbore ako poďakovanie za prijaté milosti. Preto s dvojnásobnou radosťou daroval nielen sviecu, ale aj niečo pre chudobných študentov. Ján sa veľmi potešil a išiel k predavačkám obilnín, ktoré mu poskytli hojné množstvo potravín. Všetky tieto dary obetoval Panne Márii. Odvtedy mal každý deň dostatok potravín, takže jeho študenti viac netrpeli hladom. Ján, šťastný, že môže pomáhať iným, trpel s trpiacimi a s každým súcitil. Skrátka, s láskou znášal všetku biedu svojich blížnych.

Majster Ján sa nielenže vyznačoval apoštolskými cnosťami a bol učiteľom spásy a vychovávateľom úspešných katolíckych žiakov svojho národa, ale bol od Boha obdarovaný aj vzácnymi milosťami, ktoré Spasiteľ prisľúbil svojim apoštolom. Vynikal darom zázrakov, proroctva a mocou nad zlými duchmi. Raz počas veľkonočných sviatkov rozdával podľa posvätného zvyku chudobným žiakom veľkonočné koláče a kraslice. Zrazu k nemu z ulice pribehla žena a v smrteľnej úzkosti zvolala: *„Pomôž, otče! Som chudobná vdova; dieťa mi zomiera!“* Ján vstal a šiel za ženou, ale medzitým choré dieťa zomrelo. Ján povedal zúfalej matke: *„Obetuj dieťa Bohu.“* Sám si kľakol, vzal dieťa na ruky a zdvihol ho k nebu. A hľa! Boh vypočul jeho modlitbu; dieťa opäť ožilo. Ján ho vrátil matke, obdaroval ju i dieťa veľkonočnými vajíčkami a vrátil sa k svojim žiakom. Zlatá niť láskyplného života Jána sa stala mohutnou niťou a Matka Božia z nej utkala svojmu miláčikovi nádherný šat, ktorým sa zaskvel pred Bohom.

Keď sa naplnili dni jeho záslužného života a Pán chorobou naznačil svojmu vernému služobníkovi, že už prišiel čas odísť do nebeskej blaženosti, začal sa svätec pripravovať na smrť. Často volával so žalmistom: *„Moje dni sú ako predĺžený tieň!“* (Ž 102, 12) Obzvlášť rád sa modlieval túto modlitbu: *„Najvyšší Bože, Otče, prameň večnej spravodlivosti, ktorý z nevýslovnej dobrotivosti tvoríš všetko a si počiatkom a príčinou celej prírody; ktorý nesmiernou múdrosťou a prozreteľnosťou riadiš, posilňuješ, oživuješ, ovládaš a prebúdzaš všetko; ktorý si jeden Boh v Trojici; priveď ma skrze svoje nekonečné milosrdenstvo, skrze zásluhy a umučenie svojho najmilšieho Syna k sebe a k šťastnému koncu, lebo pre svoje hriechy nie som hodný, aby som ťa vo svojom kráľovstve chválil a naveky ti ďakoval.“* Nakoniec rozdal chudobným všetko čo mal a posilnený svätými sviatosťami odovzdal svoju dušu Pánovi na Štedrý deň roku 1473 vo veku 83 rokov. Krakovčania pochovali jeho telesné pozostatky s veľkým žiaľom a úctou v univerzitnom chráme sv. Anny. Boh oslavoval svojho verného služobníka Jána Kentského aj po smrti hojnými zázrakmi, a preto Krakovčania s nábožnou úctou strážili jeho ostatky.

V roku 1539 boli tieto ostatky prenesené do cínovej rakvy a uložené na poprednom mieste chrámu sv. Anny a v roku 1637 dal pre ne krakovský biskup Lubienski vyhotoviť nádherný mramorový náhrobok. Poľský ľud neprestával vzývať Jána Kentského a na jeho príhovor získaval od Boha hojné mimoriadne milosti. Tento Boží služobník bol 16. júla 1707 pápežom Klementom XIII. vyhlásený za svätého a zaradený medzi popredných patrónov Poľska a Litvy.

Vzácnou pamiatkou na sv. Jána Kentského sú jeho latinské spisy *„Tri knihy o evanjeliu sv. Matúša“* a *„Kniha rečí“,* ktoré uchováva Krakovská akadémia. Krakovská univerzita si uctila pamiatku tohto svojho slávneho člena a niekdajšieho dekana tým, že jeho izbu, v ktorej dlho žil, premenila na svätyňu. Tu za mrežou možno vidieť obraz sv. Jána Kentského, ako kľačí a modlí sa, presne ako to na tomto mieste kedysi robieval. Na opačnej strane, pri vchode na nádvorie univerzitnej knižnice, dala vďačná krakovská univerzita vybudovať kaplnku s oltárom na počesť tohto svätca. V roku 1890 si Poliaci pripomenuli päťsté výročie narodenia sv. Jána Kentského. Pri tejto príležitosti prejavila najmä Krakovská univerzita nehasnúcu úctu k tomuto svätcovi, ktorý bol kedysi najjasnejšou hviezdou jej histórie. Celý profesorský zbor tejto univerzity spolu so študentmi a veľkým množstvom ľudí putoval pod vedením krakovského biskupa Al. Dunajewského do Jánovho rodiska, mestečka Kent. Sv. Ján Kentský dodnes svieti poľskému národu svetlom svojich hrdinských cností a je mu mocným orodovníkom u Boha.

II. Sv. Vendelín, opát (10. stor.)

V Škótsku bolo kresťanstvo rozšírené už v 6. storočí, predovšetkým zásluhou vierozvestca sv. Kolumbána. Základy Škótskeho kráľovstva boli položené v roku 843, keď si škótsky kráľ Kenneth II. podrobil divokých Piktov. Približne v polovici 10. storočia sa v tejto krajine narodil svätec Vendelín, potomok kráľovského rodu. Vendelín dostal vznešené vzdelanie primerané svojmu stavu a Božia milosť spôsobila, že sa rozhodol vzdať sveta a hľadať výhradne Božie kráľovstvo. Tajne opustil rodičov i vlasť, aby mohol v tichej odlúčenosti pokorne slúžiť Bohu a pracovať na svojej spáse.

V pútnickom rúchu prešiel Anglickom, preplavil sa do Francúzska a zavítal do oblasti Trevíra. Tam si v hlbokom lese zriadil pustovňu a zotrvával tam na modlitbách a svätých rozjímaniach, podrobujúc sa prísnym pôstom. Raz sa Vendelín vybral do Trevíra na bohoslužby. Po ceste ho stretol istý zemepán, ktorý ho považoval za

lenivého žobráka a pokarhal ho slovami: *„Mal by si radšej pásť svine, aby si nejedol darmo.“* Pokorný pustovník mu nijako neodporoval, ba túto ponuku prijal ako Boží hlas. Šiel za zemepánom a pásol mu svine. Takto sa tento kráľovský syn pokoril, aby sa stal podobným Spasiteľovi, ktorý opustil nebeskú slávu, ponížil sa až na smrť na kríži, takže bol ako červ, a nie ako človek, ľuďom bol na posmech a davu na opovrhnutie. (Ž 22, 7).

Na pastve sa Vendelín svedomito staral o stádo, ktoré mu bolo zverené. Vodieval ho na vzdialené miesta, aby ho pri modlitbách a nábožných rozjímaniach nič nerušilo. Stále mal na mysli Boha, časť svojho jedla obetoval, aby nakŕmil chudobných, a ochotne každému pomáhal. Vyhýbal sa zlým a bezbožným pastierom, lebo vedel, že by mohli ohroziť jeho duchovný pokoj. Z jeho úst nikdy nevyšlo krivé, mrzuté ani nevľúdne slovo. Bol dobrým služobníkom a verný v malom, a tak si zaslúžil, aby bol neskôr ustanovený nad mnohým. (Mt 25, 21).

Ako každému verne nasledujúcemu Krista, aj Vendelínovi bolo treba podstúpiť ťažký boj a skúšku, aby dosiahol dokonalosť. Pokušiteľ mu pripomínal slzy jeho rodičov, ktorí ho hľadali, a vykresľoval domáce šťastie a slávu, ktoré by ho čakali vo vlasti. Vendelín však tomuto pokušeniu nepodľahol. O to horlivejšie sa modlil, postil, chodil častejšie k Pánovmu stolu, rozjímal o nebeskej odmene a o pominuteľnosti pozemských vecí, i o Kristovi, ktorý neprišiel, aby mu slúžili, ale aby on slúžil iným. Takto nad pokušiteľom dokonale zvíťazil.

Keďže Vendelín vykonával svoje povinnosti s nábožnou mysľou a úprimne sa staral o prospech svojho pána, Božie požehnanie bolo s ním; stáda, ktoré mu boli zverené, prosperovali a vyhli sa im všetky pohromy. Jeho pán si ho preto obľúbil viac ako ostatných služobníkov. Tým však vyvolal závisť ostatných sluhov, ktorí ho ohovárali, že vraj svoje stádo náležite nepasie a včas ho nepriháňa ani nevyháňa. Zemepán týmto ohováraniam spočiatku neveril, no raz, keď sa neskoro večer vracal z výletu, našiel Vendelínovo stádo na vzdialenom mieste. Vendelín toho dňa zaviedol svoje stádo na miesto s výbornou pastvou, kde sa v modlitbách zhováral s Bohom. Keď ho zemepán uvidel, vyhrešil ho prísnymi slovami, že si neplní povinnosti. Vendelín trpezlivo znášal jeho výčitky a odpovedal: *„Upokojte sa, stádo bude v pravý čas v ohrade.“* Keď sa zemepán blížil na koni k svojmu sídlu, uvidel, že Vendelín práve privádza stádo do ohrady. Táto podivná príhoda presvedčila zemepána o Vendelínovej nevine a svätosti. Dal si ho zavolať, ospravedlnil sa mu a ponúkol mu lepšiu službu i mnoho striebra. Vendelín však neprijal ani lepšiu službu, ani dary, a prosil len o možnosť zriadiť si pustovnícku chyžku neďaleko kláštora Tolej. Zemepán rád súhlasil, ba sám dal tú pustovňu postaviť.

Vendelín sa v tejto chyži usadil a opát susedného kláštora Primin, spoznajúc jeho vzácne cnosti, ho zakrátko prijal do rádu a obliekol ho do rehoľného rúcha sv. Benedikta. Od tej chvíle sa Vendelín modlil ešte horlivejšie, podroboval sa prísnym pôstom a dôkladne dodržiaval pravidlá rehole, čím sa napĺňal pokojom a pravým šťastím. Spolubratia ho milovali úprimnou láskou a tvrdili, že jeho príklad ich posilňuje na ceste k dokonalosti viac než dlhé čítanie duchovných kníh.

Boh, ktorý povyšuje ponížených, oslávil svojho služobníka Vendelína milosťou, že na jeho príhovory v krajine ustali morová rana a nákaza dobytka. Ľudia z blízka i z ďaleka sa k nemu utiekali vo svojich potrebách, odporúčajúc sa do jeho modlitieb. Pre jeho veľkú úctu a vážnosť nebolo prekvapením, že po smrti opáta Primina si ho mníši zvolili za svojho predstaveného. Vendelín prijal túto službu iba z poslušnosti a viedol svojich bratov na ceste reholnej dokonalosti viac láskou a príkladom než slovami.

Keď zostarol, dlho trpel chorobou, no telesné bolesti znášal trpezlivo a s túžbou očakával stretnutie s Pánom. Keď pocítil, že sa blíži jeho posledná hodina, so skrúšeným srdcom sa vyspovedal, zveril svojmu spovedníkovi tajomstvo o svojom kráľovskom pôvode, nábožne prijal Najsvätejšiu sviatosť oltárnu i posledné pomazanie, dojemne sa rozlúčil s bratmi a zomrel blaženou smrťou v roku 1015. Podľa vlastného priania bol pochovaný v lese na mieste, kde kedysi stála jeho pustovňa.

Verný ľud si opáta Vendelína uchovával v požehnanej pamäti a ctil ho ako svätca. Nad jeho hrobom bola čoskoro postavená kaplnka, ktorá neskôr ustúpila nádhernému chrámu. Okolo chrámu vyrástlo mesto Sankt Wendel (v Trevírskom okrese v Porýní). Počas morovej epidémie v roku 1320, ktorá zabíjala ľudí aj dobytok, sa ľudia k sv. Vendelínovi modlili a zažívali zázračnú pomoc, a od tej doby sa jeho hrob stal významným pútnickým miestom. Na jeho počesť boli aj inde zasväcované chrámy, kaplnky, oltáre, obrazy a sochy. Časť jeho ostatkov získal aj pražský chrám.

Sv. Vendelín, patrón roľníkov, je vzývaný na odvrátenie úhynu dobytka. Zobrazovaný býva ako pastier so stádom. Jeho sviatok sa slávi 20. októbra.

Poučenie:

Musíme obdivovať pokoru, poníženosť, spokojnosť a kajúcnosť svätého Vendelína, ktorý opovrhol kráľovským trónom, aby slúžil Bohu ako pastier a mních! Sebazapieraním získal veľké milosti a oslavu, aká sa žiadnemu mocnárovi zeme po smrti nedostáva. Šťastie a blahoslavenstvo nezávisí od toho, čím je človek v pozemskom živote, ale od toho, ako sa vo svojom postavení správa. Aj ten najnižší človek, chudobný roľník či pastier, keď nasleduje príklad svätého Vendelína, je spokojný so svojím skromným postavením a na základe svätej viery sa cvičí v kresťanskej dokonalosti, a tak je už na tejto zemi šťastnejší než najväčší boháč či knieža a chystá si blaženú večnosť. Lebo, ako hovorí žalmista Pána: *„Boh neopovrhuje srdcom skrúšeným a pokorným.“* (Ž 51, 19)

Dňa 20. októbra sa tiež pripomína sv. Kaprázius, mučeník vo francúzskom meste Agen; sv. Artemius, mučeník z Antiochie za vlády Juliána Odpadlíka; v Kolíne nad Rýnom sa pripomínajú sv. panny a mučeníčky Marta a Saula; v Portugalsku sv. Irena, panna a mučeníčka a ďalší.

21. OKTÓBER

I. Sv. Uršula, panna a spolumučeníčka (5. stor.)

Historický základ legendy o sv. Uršule (Voršile) je nasledovný: V polovici 5. storočia boli Briti veľmi sužovaní lúpežnými výpravami severných susedov – Piktov a Škótov, ako to dokazuje list, ktorý v roku 446 poslali rímskemu vojvodcovi Aetiovi: *„Barbari nás tlačia k moru a more nás tlačí späť k barbarom, takže sme uväznení medzi dvomi smrteľnými nebezpečenstvami: buď budeme udusení, alebo utopení.“* Keď sa od Aetia nedočkali pomoci, požiadali Briti nemeckých Anglov, Sasov a Jutov, ktorí žili v dnešnom Dánsku a Dolnom Pomoransku, o pomoc proti nepriateľom. V roku 449 sa Anglosasi pod vedením Hengista a Horsu vylodili na brehoch Británie, spojili sa s Britmi a vyhnali Piktov a Škótov do ich hôr. Anglosasom sa však v úrodnej Británii zapáčilo natoľko, že ju odmietli opustiť a začali sami v tejto krajine vládnuť. Keď si to Briti uvedomili, povstali proti svojim zradným spojencom a v krvavej bitke ich porazili, pričom Horsa zahynul. Jeho brat Hengist sa však Britom čoskoro pomstil; porazil ich a nechal povraždiť množstvo žien, detí, starcov a kňazov. Mnoho kresťanských Britov sa preto rozhodlo vysťahovať, najmä do Armoriky v Galii (dnešného Bretónska), čiastočne aj do Holandska a iných prímorských krajín Európy.

V tom čase vtrhli divokí Huni pod vedením kráľa Attilu, sprevádzaní podrobenými germánskymi kmeňmi Ostrogótov, Gepidov, Markomanov, Kvádov a ďalších do Galie. V roku 451 však boli v bitke na Katalaunských poliach Aetiom a spojených Vizigótov, Burgundov a Frankov porazení a prinútení ustúpiť. Po tejto bitke časť Attilovho vojska dorazila ku Kolínu nad Rýnom, kam sa utiahlo množstvo obyvateľov z okolia, najmä bezbranné ženy, panny a deti. Práve vtedy prišli k mestu aj skupiny britských utečencov na lodiach po Rýne, no stali sa korisťou divokých pohanských Hunov, ktorí ich napadli a kruto povraždili. Možno, že obetí bolo až jedenásťtisíc, prevažne žien a panien, medzi ktorými bola aj sv. Uršula so svojimi spoločníčkami.

V 12. storočí sa na tzv. Uršulskom poli pri Kolíne kopalo a našlo sa množstvo ľudských kostí, vrátane mužských. Tento objav, spolu s videniami opátky kláštora Schönau v trevírskej arcidiecéze, sv. Alžbety († 1165), podnietili rozvoj starobylého ústneho podania o mučeníckej smrti sv. Uršuly a jej spoločníčok. Hoci sa rôzne legendy o sv. Uršule a jej družkách líšia a niekedy si odporujú, všetky uvádzajú, že

tieto kresťanské panny statočne podstúpili mučenícku smrť pre svoju vieru v Ježiša Krista a na ochranu panenskej čistoty. Legenda o sv. Uršule má veľmi starý pôvod a časom prešla rôznymi zmenami. Bežne sa hovorí, že spoločníčok sv. Uršuly bolo jedenásťtisíc, no tento vysoký počet uvádzajú iba niektoré staré záznamy. Iné tvrdia, že ich bolo jedenásť, alebo len všeobecne spomínajú panny, ktoré boli umučené spolu so sv. Uršulou. Z mien spoločníčok sa uvádzajú: Benigna (Dobrotivá), Kordula, Veréna (Jarmila), Undecimilla, Pinnosa, Marta a Saula. Bola vyslovená domnienka, že nezvyčajné meno jednej zo spoločníčok, *„Undecimilla"* (pravdepodobne *„Jedenásťtisícka"*), mohlo byť základom ústneho podania, že umučených panien bolo 11.000. Podľa iného názoru bolo pri Kolíne Hunmi zabitých práve toľko kresťanov.

Podľa tradície bola Uršula, krásna dcéra jedného z britských kniežat, so skupinou kresťanských panien nútená ujsť pred Anglosasmi. Loďou sa plavili do Galie, no búrka ich zaviala k ústiu rieky Rýn. Keďže vietor zostával nepriaznivý, rozhodli sa plaviť proti prúdu Rýna a potom cestovať po súši do novej vlasti. Keď dorazili ku Kolínu, zistili, že padli do rúk divokých pohanov. Uršula dôrazne povzbudila svoje spoločníčky, aby radšej podstúpili mučenícku smrť, než by zradili kresťanskú vieru a stratili panenskú čistotu. Boh dal jej slovám veľkú silu, takže panny sa rozhodne postavili na odpor. Tým podráždili Hunov, ktorí ich začali zabíjať šípmi a mečmi. Uršula stála uprostred svojich spoločníčok odvážne a modlitbou sa pripravovala na smrť. Vtedy prišiel kráľ Attila, ktorý oslepený jej krásou ju požiadal o ruku. Keď ho však zbožná panna s rozhorčením odmietla, zastrelil ju šípom. Zo spoločníčok prežila iba Kordula, ktorá sa v smrteľnej úzkosti ukryla na lodi. Na druhý deň, keď sa modlila, aby ju Boh prijal medzi svoje korunované sestry, odvážne vyšla zo svojho úkrytu a tiež podstúpila mučenícku smrť. Po tejto udalosti Hunov vystrašil zjav nebeských bytostí, a tak sa vzdali obliehania Kolína a rýchlo odtiahli do Talianska. Obyvatelia Kolína, oslobodení od nepriateľov, pochovali telá svätých mučeníčok a na ich pohrebisku postavili chrám.

Zvláštnou ctiteľkou sv. Uršuly bola v 16. storočí sv. Angelika Merici, ktorá na jej počesť nazvala reholné spoločenstvo, ktoré založila, *„Spoločnosť sv. Uršuly".* Toto spoločenstvo bolo v roku 1612 povýšené na rád uršulínok. Rozsiahly kláštor týchto reholníčok s krásnym chrámom sv. Uršuly stojí od začiatku minulého storočia na Novom Meste v Prahe.

Sv. Uršula býva zobrazovaná ako krásna panna s kniežacou korunou na hlave, s palmou v ruke a s bielou holubicou pri nohách, stojaca uprostred svojich družiek. Časť ostatkov sv. Uršuly a jej spoločníčok bola prenesená do Čiech, najmä do katedrály sv. Víta v Prahe. V roku 1256 daroval kolínsky arcibiskup Konrád ostatky jednej mučeníčky zo zboru sv. Uršuly strahovskému kláštoru v Prahe, kde sú dodnes uložené v skrinke na bočnom oltári v kaplnke sv. Uršuly pri opátskom chráme. Najznámejšou z družiek sv. Uršuly v Čechách je sv. Benigna (Dobrotivá). Jej ostatky boli neskôr prenesené z Kolína do Ríma. Kanonik pražskej kapituly Oldřich Zajíc z Valdeka ich v roku 1327 daroval kláštoru pustovníkov rádu sv. Augustína na Ostrove pri hrade Valdek blízko Hořovíc. Odvtedy je tento kláštor známy ako *„kláštor sv. Dobrotivej."* V kláštornom chráme Zvestovania Panny Márie sú dve kaplnky – väčšia

zasvätená sv. Mikulášovi Tolentínskemu a menšia sv. Dobrotivej. Do tohto kláštora prichádzalo počas 14. storočia každoročne veľké množstvo pútnikov v deň výročia prenesenia ostatkov sv. Dobrotivej. V roku 1421 kláštor vypálili husiti, ale ostatky sv. Dobrotivej boli zachránené na hrade Valdek. Neskôr bol kláštor obnovený. Ostatky sv. Dobrotivej sú uložené vo výklenku kaplnky zasvätenej na jej počesť. Zachovala sa aj starobylá socha sv. Dobrotivej zo 14. storočia, v dutine ktorej bola kedysi schránka s jej ostatkami. Táto pamätná socha je českým ľudom veľmi uctievaná. Do kláštora dodnes prichádzajú početné púte, najmä na výročnú slávnosť sv. Dobrotivej, ktorá sa koná v nedeľu po Nanebovstúpení Pána. Kláštor navštevujú aj pútnické skupiny smerujúce na známu Svätú Horu pri Příbrami, aby si uctili ostatky sv. Dobrotivej.

II. Sv. Hilarion, pustovník (3. stor.)

Tým, čím bol sv. Anton pustovník v Egypte, tým bol sv. Hilarion v Palestíne a Sýrii – patriarchom mníchov. Narodil sa v roku 288 pohanským rodičom v meste Tabatha neďaleko Gazy v Sýrii. V Alexandrii sa počas štúdií obrátil na kresťanstvo. V tom čase sa v Egypte preslávil pustovník sv. Anton a množstvo mužov a mládencov ho nasledovalo na púšť. Pripojil sa k nemu aj Hilarion a zotrval s ním dva mesiace, pričom sa učil prísnej kajúcnosti. Keď však množstvo návštevníkov narušovalo pokojný a rozjímavý život sv. Antona, Hilarion sa vrátil s niekoľkými pustovníkmi do svojho rodiska.

Po smrti svojich rodičov rozdelil dedičstvo medzi bratov a chudobných, zriekol sa všetkého pozemského majetku a vydal sa na púšť Majuma, ktorá bola známa lúpežníkmi. Tam žil mimoriadne odriekavým životom. Spočiatku nejedol celý deň a až po západe slnka si dal pätnásť fíg. Pri telesných pokušeniach si hovorieval: *„Postarám sa o teba, osol, aby si sa nevzpieral. Nebudem ťa kŕmiť jačmeňom, ale plevami. Hladom a smädom ťa skrotím, naložím na teba ťažké bremeno a vydám ťa horúčavám aj mrazom.“* Každý deň sa dlho do noci modlil, obrábal pôdu okolo svojej pustovne a živobytie si zabezpečoval pletením košov. Niekedy jedol až na štvrtý či piaty deň trochu zeleniny a niekoľko fíg.

V chatrči, ktorú si sám postavil z rákosia a haluzí prebýval štyri roky a neskôr si zariadil komôrku, ktorá bola len o málo dlhšia než jeho telo. Jeho pôsty boli čoraz prísnejšie; od dvadsiateho prvého roku svojho života jedol denne len hrsť zeleniny zvlhčenej vodou. Tri roky jedával suchý chlieb, potom opäť iba zeleninu a korienky. Neskôr jeho pokrm tvoril kúsok jačmenného chleba s varenou zeleninou, a keď sa mu zhoršovalo zdravie, zdvojnásoboval svoju horlivosť v pôstoch. Od šesťdesiateho štvrtého roku až do smrti nejedol chlieb, ale iba po západe slnka požil jedlo z múky a zeleniny. Od tohto prísneho pôstu sa neodchýlil ani počas sviatočných dní alebo choroby.

Povesť o prísnom živote pustovníka Hilariona sa rozšírila široko ďaleko. Na púšť k nemu prichádzali zástupy kresťanov i pohanov z Palestíny, Sýrie a Egypta, aby ho spoznali a učili sa od neho. Jeho slová i príklad priviedli mnohých pohanov ku Kristovi. Mnohí, ktorí ho nasledovali, sa stali jeho učeníkmi a zamilovali si život na

púšti. Vďaka nemu sa pustovníctvo rozšírilo aj v Palestíne a Sýrii, kde dovtedy nebolo známe. Niektorí jeho učeníci žili osamotene na púšti v chatrčiach, iní sa združovali v mníšskych komunitách. Takýchto pustovní a kláštorov vzniklo na Východe veľké množstvo. Hilarion ich každoročne navštevoval počas oberačky hrozna a poskytoval rady na zbožný život.

Svätý Hilarion, ktorý sa zriekol sveta, ľuďom vyprosoval modlitbami mnohé mimoriadne milosti. Navštevovali ho biskupi, kňazi, mnísi, muži a ženy všetkých stavov, aby im požehnal chlieb či olej a aby boli uzdravení zo svojich chorôb. Tieto návštevy ho však zaťažovali. Často sa sťažoval, že sa chcel zbaviť sveta, ale svet mu nedoprial pokoja a bránil mu v duchovnom raste. Rozhodol sa preto opustiť kraj, kde bol neustále obklopený ľuďmi, a nájsť si odľahlú púšť, kde by mohol žiť skutočne pustovnícky život. Keď sa jeho zámer rozšíril, zhromaždilo sa okolo neho viac ako desaťtisíc ľudí, ktorí ho prosili, aby neodchádzal. Keď však neustúpil, strážili ho, aby nemohol odísť. Vtedy Hilarion povedal, že nebude nič jesť ani piť, kým ho neprepustia. Po sedem dní skutočne nepožil ani jedlo, ani nápoj, až ho napokon pustili. Neodišiel sám – sprevádzal ho obrovský zástup. Až keď ich presvedčil, aby sa vrátili, pokračoval s družinou štyridsiatich vybraných mníchov. Na piaty deň dorazil do mesta Pelusia pri východnom ramene Nílu. Odtiaľ navštívil pustovníkov v okolí a cestoval do Tébaidy. V meste Afroditopolis povedal svojim sprievodcom: *„Sv. Anton má poslednú hodinku. Chcem prebdieť jednu noc na mieste, kde zomrie.“* Po trojdňovej náročnej ceste našiel jeho pustovňu, rozlúčil sa s ním a odišiel s dvoma spoločníkmi na púšť pri Afroditopolise.

Ani tam však nezostal dlho, pretože ľudia ho neustále vyhľadávali a žiadali o pomoc. Preto odišiel na vzdialenejšiu púšť, no ľudia čoskoro zistili, kde sa nachádza, a prichádzali za ním aj tam. Rozhodol sa ukryť na nejakom ostrove. So svojím jediným sprievodcom sa vydal cez Líbyu na Sicíliu, kde sa usadil na opustenom mieste. Keď však s Božou pomocou uzdravil posadnutého človeka, začali sa k nemu hrnúť chorí a hľadajúci pomoc. Pokoj nenašiel ani na Sicílii.

Medzitým jeho učeník Hesychius, ktorý ho veľmi miloval, hľadal svojho učiteľa na púšťach a pobrežiach. Po trojročnom pátraní sa od židovského obchodníka v Methone dozvedel, že na Sicílii pôsobí kresťanský prorok, ktorý koná veľké zázraky. Hesychius vytušil, že tým prorokom je jeho učiteľ Hilarion, a keď sa preplavil na Sicíliu, šťastne ho našiel. Prišiel ešte včas; Hilarion sa práve chystal odísť z toho ostrova niekam, kde jeho meno nebolo známe. Hilarion sa teda plavil s Hesychiom do Dalmácie, a keď ani tam nenašiel pokoj od ľudí, utiahol sa s ním na Cyprus do samoty pri meste Pafos, kde modlitbami zázračne uzdravil mnohých chorých.

Po dvoch rokoch poslal Hesychia do Palestíny, aby navštívil mníchov, svojich žiakov. A keď sa Hesychius z tejto cesty vrátil, Hilarion odišiel do pustatiny v hornatej, takmer neprístupnej oblasti na tom istom ostrove, kde napokon našiel pokoj. Tam sa modlitbami, zbožnými rozjímaniami a kajúcimi skutkami pripravoval na smrť. Častejšie ho navštevoval iba Hesychius. Na tejto pustatine dokončil svätý Hilarion svoj život ako osemdesiatročný starec okolo roku 372. Práve toho istého roku zavítal

z Talianska do sýrskej Antiochie svätý Hieronym, vtedy tridsaťročný, ktorý neskôr zhromaždil správy o svätom Hilarionovi a napísal jeho životopis.

Poučenie:

Prečo sa svätý Hilarion tak prísne postil a odopieral si všetky zmyslové radosti? Predovšetkým z lásky k Božskému Spasiteľovi a z neuhasiteľnej túžby byť jeho pravým učeníkom a nasledovníkom. Spasiteľ, ktorý svojou samotnou prítomnosťou v nebi sýti zástupy anjelov a svojou štedrou všemohúcnosťou živí nebeské vtáctvo i všetky tvory, ráčil z lásky k nám na tomto svete hladovať a žiť v najväčšej skromnosti, chudobe a odriekaní; povedal: *„Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nasleduje ma.“* Preto starovekí pustovníci súťažili v odriekaní, najmä v pôstoch. Prísny pôst bol svätému Hilarionovi aj výborným prostriedkom na premáhanie všetkých nezriadených hnutí a telesných žiadostí. Len postiaci a striedmi ľudia dokážu dokonale ovládať nízke, zmyslové pudy, aby im nebránili v dosahovaní vznešeného cieľa, ku ktorému má smerovať život každého kresťana. Striedmosť je navyše užitočná nielen duši, ale aj telu. Hilarion sa dožil vysokého veku osemdesiatich rokov a aj o iných pustovníkoch je známe, že prísny pôst im vôbec neškodil na zdraví ani im neskrátil život. Práve vysoký vek, ktorého sa dožili, svedčí o tom, že striedmosť a všeobecne jednoduchý život, zbavený všetkých škodlivých vášní, je najlepším liekom proti telesným chorobám a predlžuje život človeka na tomto svete.

V súčasnosti sa vo svete spolu s nevierou šíri aj mor nezriadeného pôžitkárstva a neukojiteľnej pažravosti. Veľa ľudí nemá iné myšlienky, túžby a snahy než si dopriať čo najviac telesných rozkoší, najmä takých, ktorými sa dopúšťajú smrteľných hriechov. O takýchto ľuďoch povedal istý vážený učenec: *„Títo ľudia neumierajú; oni sa vraždia.“* Nezriadenosťou v jedle a pití a odporným smilstvom predčasne ničia svoje zdravie a kopú si vlastný hrob. Zároveň však vraždia aj svoju nesmrteľnú dušu, keď ju ponárajú do kalu neviery a tak ju odsudzujú na večnú záhubu. Tu leží hlavný zdroj telesnej biedy a duševnej úbohosti veľkej časti dnešného pokolenia; tu tkvie najhlavnejšia príčina náboženskej ľahostajnosti a otvorenej nevery, ktorou sa mnohí zvrhlíci pýšia. Čím viac ubúda striedmosti a mravnosti, tým žalostnejšie pribúda samovrážd, tým viac sa zapĺňajú nemocnice, liečebne, blázince a väznice – všetko to sú dôkazy, že značná časť súčasného ľudstva je telesne aj duševne na pokraji zániku. Rakovina hriešneho pôžitkárstva zahubila veľké pohanské národy staroveku a iný osud nečaká ani súčasné národy, ktoré sa vydávajú na ich cesty. Spása spočíva len v návrate k životu, ktorý učí Svätá Cirkev. *„Spravodlivosť povznáša národ, ale hriech je však hanbou národov.“* (Prís 14, 34).

Dňa 21. októbra sa tiež slávi pamiatka svätého Asteria, kňaza a mučeníka v Ríme; svätého Malcha, sýrskeho mnícha; svätého Viatora v Lyone, ktorý bol služobníkom biskupa svätého Justa; svätej Cilinie, matky remešského biskupa svätého Remigia a ďalších.

22. OKTÓBER

I. Sv. Filip, heraklejský biskup a jeho spolumučeníci (3. stor.)

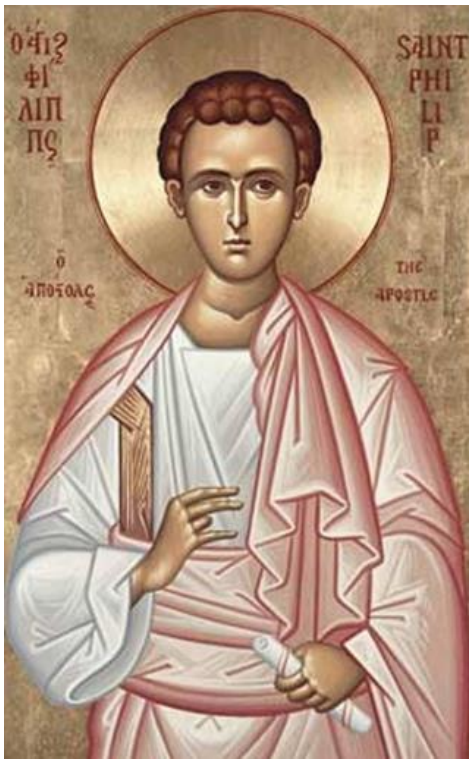

Na mieste dnešného prístavného mestečka Eregli pri Bielom mori v Trácii stálo za čias rímskej ríše mesto Heraklea, inak nazývané Perintos. V tomto meste spravoval za vlády cisára Diokleciána kresťanskú obec staručký biskup Filip. Keď nastalo nové prenasledovanie Kristovej Cirkvi, mnohí dobromyseľní kresťania mu radili, aby z mesta tajne odišiel a takto sa vyhol prenasledovaniu. Verný pastier však svojich veriacich neopustil, bol pripravený s nimi trpieť, pričom ich neprestával povzbudzovať k vytrvalosti vo viere a odvahe v ťažkostiach.

Jedného dňa, pred sviatkom Zjavenia Pána, opäť hovoril k svojmu stádu vo svätyni a povedal: *„Nech vás neznepokojujú úklady bezbožníkov ani muky, ktoré vás postihnú, lebo Kristus dáva svojim bojovníkom silu v utrpení a udeľuje im večnú korunu.“* Kým biskup ešte kázal, vošiel do zhromaždenia veriacich veliteľ mestskej posádky Aristemachos s rozkazom vyhnať kresťanov, zatvoriť ich chrám a dvere zapečatiť. Keď ho Filip zbadal, zvolal: *„Aký nerozumný je tento muž; myslí si, že všemohúci Boh prebýva iba medzi múrmi chrámu, a nie aj v ľudských srdciach!“* Potom dodal slová proroka: *„Toto hovorí Pán: "Nebesá sú mojím trónom a zem podnožou mojich nôh. Aký je to dom, čo mi postavíte? Aké miesto pre môj odpočinok?“* (Iz 66,1). No skôr než mohol význam týchto slov vysvetliť, Aristemachos všetkých prítomných vyhnal, bránu chrámu zavrel a zapečatil úradnou pečaťou.

Na druhý deň sa všetci kresťania zišli pred zatvoreným chrámom, aby sa poradili. Biskup Filip im dôrazne kládol na srdce, aby zostali verní svätej viere, pozorne bdeli nad sebou a nemali nijaké spoločenstvo so zlými ľuďmi, ktorí by ich mohli zviesť k odpadlíctvu. Vtom k nim prišiel cisársky námestník Basos a spýtal sa: *„Kto z vás je predstavený a učiteľ kresťanov?“* Filip odpovedal: *„Ja som ten, ktorého hľadáš.“* Na to námestník povedal: *„Cisársky zákon vám zakazuje akékoľvek zhromaždenia a prikazuje, aby ste buď obetovali bohom, a keď nie tak zahyniete. Preto mi dobrovoľne odovzdajte všetky zlaté a strieborné nádoby i svoje knihy, inak vás k tomu prinútim mučením.“* Biskup odpovedal: *„Drahocenné nádoby si môžeš vziať hneď, nie je nám ťažké sa ich zriecť, lebo tu na zemi sme vyhnanci a nectíme Boha zlatom, ale svätou bázňou. Ale knihy ti nevydám, lebo na to nemám právo.“* Za tieto odvážne slová dal Basos staručkého biskupa mučiť. Vtedy predstúpil diakon Hermes a povedal: *„Ukrutný sudca, keby si aj všetky naše knihy uchvátil a na celom svete ich zničil tak, že by z nich nič nezostalo, vedz, že tí z nás, ktorí prežijú, ich znova zapíšu z pamäti.“* Za to bol aj on zbičovaný a prinútený ukázať, kde sú chrámové nádoby a knihy uschované. Istý Publius, námestníkov služobník, šiel s ním a chcel niektoré z

nádob odniesť. Keď mu Hermes bránil, Publius ho udrel do tváre tak, že začal krvácať. Keď sa o tom námestník dozvedel, nahneval sa na chamtivého Publia a dal Hermesovi ranu obviazať. Posvätné nádoby aj knihy boli zhabané a kresťanský chrám zničený. Aby kresťanov ešte viac zastrašili a pohanom dopriali zábavu, námestník dal biskupa a všetkých s ním zajatých veriacich priviesť na námestie. Tam boli ich bohoslužobné nádoby zničené a knihy spálené. Biskup Filip sa však postavil a začal prítomným zástupom hovoriť o veľkej krivde, ktorá sa deje kresťanom, a o trestoch, ktorými Boh potrestá bezbožníkov.

Medzitým prišiel na námestie pohanský kňaz Katathromius so svojimi pomocníkmi, ktorí niesli rôzne potreby k modlárskej obeti, a Basus vyzval Filipa, aby obetoval. Biskup odpovedal: *„Ako by som sa mohol klaňať kameňom? Som predsa kresťan!“* Basus namietol: *„Ale predsa vieš, že našim vládcom sa musia prinášať náležité obete.“* Na to povedal biskup: *„Vieme, že cisárov a vrchnosť musíme poslúchať, ale klaňať sa im nesmieme.“* Námestník ho potom vyzýval, aby obetoval aspoň bohyni Šťastene alebo modle Herkula, ktorá stála blízko, ale biskup vyhlásil akúkoľvek modloslužbu za bláznovstvo a povedal: *„Zo zeme pochádza zlato, striebro i všetko, z čoho sú vaši bohovia urobení. To, po čom šliapeme, predsa nemôžeme považovať za božstvo.“* Odvaha staručkého biskupa Basa veľmi prekvapila, a keď videl, že ho k modloslužbe neprinúti, obrátil sa na Hermesa a prikázal mu, aby obetoval. Ale Hermes rovnako odpovedal: *„Nebudem obetovať, lebo som kresťan. Ani biskupa neprinútite k modloslužbe. Myslíme obaja rovnako a statočne zotrváme vo svojej viere.“* Vládca mu pohrozil ohňom, ak neposlúchne, ale Hermes odpovedal: *„Hrozíš mi ohňom, ktorý zhasne rovnako rýchlo, ako vznikol, ale pritom nepoznáš ten oheň, ktorý neprestajne horí a bude trýzniť modloslužobníkov naveky.“* Na príkaz námestníka boli potom Filip a Hermes odvedení do väzenia.

Cestou niektorí pohania biskupa zrazili a päsťami zmlátili. Ctihodný starec však zostal trpezlivý, ani sa nesťažoval, ani neukázal známky bolesti, čo vzbudilo medzi ľuďmi veľký údiv. Obaja mučeníci šli do žalára spievajúc žalmy. Po niekoľkých dňoch im väzbu zmiernili. Dostali sa do domu akéhosi Pankráca, kde boli síce strážení, ale viac ako hostia než väzni. Tam za biskupom Filipom prichádzali počas dňa kresťania a on ich posilňoval a potešoval. To sa však neutajilo, a preto boli Filip a Hermes opäť poslaní do väzenia. Kresťania však čoskoro zistili, že z tohto väzenia vedie chodba do susedného divadla, a v noci sa tam zhromažďovali, pričom tam prichádzal aj biskup, ktorý im tam slúžil bohoslužby. Veriaci si ho vážili tak veľmi, že bozkávali aj jeho stopy.

V tom čase Basus odišiel a cisárskym námestníkom v Heraklei sa stal krutý Justín, ktorý si okamžite predvolal biskupa Filipa a pohrozil mu najstrašnejším mučením, ak nebude poslúchať cisárske zákony. Biskup odpovedal: *„Máš moc ma mučiť, ale nedokážeš ma zlomiť. Nikto ma neprinúti, aby som obetoval modlám.“* Justín rozkázal zviazať svätému starcovi nohy a vláčiť ho po meste. Jeho krvou boli zafarbené dlažby ulíc. Mučeník toto potupné trápenie znášal mlčky a pritom chválil Boha. S hrozne doráňanou hlavou bol nakoniec polomŕtvy opäť vsadený do žalára.

Pohania dlho márne pátrali po horlivom kňazovi Severovi, biskupovom pomocníkovi, ktorý sa ukryl. Napokon Sever zatúžil po mučeníckej korune a opustil svoju skrýšu, aby sa sám dostavil k Justínovi a povedal mu: *„Aj ja vytrvám pevne v Kristovej viere a nikdy nezradím svojho Boha.“* Keď odmietol obetovať bohom, bol uväznený. Potom dal Justín predvolať diakona Hermesa, ale zistil, že aj on sa pevne drží svojej viery. Hermes mu povedal: *„Nikdy nedosiahneš, čo odo mňa žiadaš. Vyrástol som v kresťanskom náboženstve, ktoré mi bolo od mladosti vštepované. Nemôžem pochybovať o tejto viere a ani sa od nej neodchýlim. Teraz vieš, čo verím, a môžeš ma mučiť, ako chceš.“* Justín namietol: *„Hovoríš tak len preto, že nepoznáš muky, ktoré ťa čakajú. Ale keď pocítiš tresty, bude neskoro ľutovať.“* Hermes odpovedal: *„Uvaľ na nás muky akokoľvek bolestivé, Kristus, pre ktorého trpíme, ich zmierni.“*

Keď Justín videl, že ani Hermesa nezlomí, dal ho tiež do väzenia. Celých sedem mesiacov boli biskup Filip, kňaz Sever a diakon Hermes spoločne držaní v prísnom žalári, až námestník Justín rozkázal odviezť ich do Adrianopolu, aby ich tam postavili pred súd. Kresťania z Heraklei sa lúčili so svojím milovaným biskupom a jeho pomocníkmi s horkým plačom, ako deti s otcom. V Adrianopole boli väzni držaní v dome akéhosi Sempora, a keď Justín prišiel, dal si predvolať najprv biskupa Filipa a oslovil ho: *„Dal som ti dostatok času na premyslenie. Tak čo chceš urobiť?“* Biskup odpovedal: *„Neboli sme vo väzení z vlastnej vôle, ale z donútenia; ako teda môžeš považovať čas, ktorý sme tam strávili, za milosť? Nemôžem inak než zopakovať to, čo som už vyznal: Som kresťan! Pýtaj sa koľkokrát chceš, inak neodpoviem. Nikdy sa neobrátim k modlám, ale zostanem verný Bohu.“* Kvôli týmto slovám dal Justín príkaz, aby biskupa vyzliekli donaha, priviazali ho ku stĺpu a ukrutne zbičovali. Kati vykonávali toto nemilosrdné dielo s divokou zúrivosťou a neprestali, kým telo mučeníka nebolo celé rozdriapané. Avšak svätý starec ani slovom neprejavil, že cíti strašné bolesti, takže námestník, ktorý nemohol zakryť svoje prekvapenie, dal biskupa odviesť do prísneho väzenia.

Následne bol vypočúvaný Hermes. Ani on sa však nedal odvrátiť od Krista, či už hrozbami rozhnevaného námestníka, alebo láskavým presviedčaním niektorých úradníkov, ktorí mu boli naklonení. Aj jeho odviedli do žalára k Filipovi, a tam sa obaja väzni zaradovali, oslavovali Boha a vzájomne si dodávali odvahu pred ďalším mučením. Podivuhodné bolo, že staručký biskup nepociťoval žiadnu bolesť z hrozných rán, ktoré musel vytrpieť.

Na tretí deň zvolal Justín súd a dal predviesť oboch väzňov. Najprv vytýkal Filipovi jeho opovážlivú tvrdohlavosť, že nechce poslúchať cisárske príkazy. Biskup odpovedal: *„To, čo konám, nerobím z tvrdohlavosti, ale z lásky a úcty k Bohu. Nemôžem prestúpiť jeho zákon. Vládcom som vždy preukazoval povinnú poslušnosť a neprestanem im byť poslušný vo všetkom, čo je dovolené, pretože Sväté písmo nám prikazuje, aby sme dávali cisárovi, čo je cisárovo, a Bohu, čo je Božie. Nezostáva mi iné, než vymeniť svetské márnosti za nebo. Bohom obetovať nebudem, lebo som kresťan.“* Keď Hermes odpovedal podobne, Justín mu hnevlivo povedal: *„Hovoríš tak, akoby si chcel zo mňa urobiť kresťana.“* Hermes zvolal: *„Nielen z teba, ale zo všetkých*

prítomných by som rád urobil kresťanov.“ Nato námestník odsúdil oboch väzňov na smrť upálením. Staručký Filip bol mučením tak zoslabnutý, že ho museli na popravisko niesť. Za ním kráčal diakon Hermes, hoci aj on mal veľké bolesti v nohách. Cestou povedal biskupovi: *„Drahý učiteľ, poponáhľajme sa k Pánovi. O nohy sa viac nestarajme, už ich nebudeme potrebovať, lebo keď vstúpime do nebeského kráľovstva, skončia sa všetky naše pozemské útrapy.“*

Na popravisku oboch mučeníkov priviazali ku stĺpom a kati zapálili hranicu. Pokiaľ mučeníci mohli v plameňoch ešte hovoriť, dobrorečili Bohu, a keď dokonali svoju modlitbu, odišli k Pánovi a prijali od neho korunu nebeskej slávy.

Medzitým kňaz Sever zostával vo väzení. Keď sa dozvedel, že Filip a Hermes boli odsúdení na smrť, zaradoval sa, že oni už čoskoro dosiahnu spásu, a prosil Boha, aby aj jemu bola dopriata mučenícka koruna. Jeho modlitba bola vyslyšaná; ešte v ten istý deň bol aj on upálený pre Ježiša Krista. Stalo sa to v roku 304. Justín rozkázal, aby telá mučeníkov boli hodené do rieky Hebros (dnes Marica), ale kresťania ich vylovili a s úctou pochovali neďaleko mesta Adrianopolis.

Poučenie:

Príklad biskupa Filipa posilnil Hermesa i Severa vo svätej viere, takže radšej podstúpili muky a strašnú smrť, než aby sa zriekli viery. Sila príkladu je veľká, a najmä rodičia, vychovávatelia, učitelia, páni a vôbec predstavení sú vo svedomí zaviazaní vlastným príkladom viesť svojich zverencov na dobrú cestu. *„Nech tak svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca, ktorý je na nebesiach.“* (Mt 5, 16) *„Nech sa každý z nás páči blížnemu na jeho dobro a budovanie.“* (Rim 15, 2) Žiaľ, zlý príklad často vábi k nasledovaniu viac ako dobrý. Ľudská vôľa je následkom dedičného hriechu oslabená a viac sa prikláňa k zlu ako k dobru; zvlášť neskúsená mládež sa ľahko chytá zlých príkladov. *„Beda človeku, skrze ktorého prichádza pohoršenie.“* (Mt 18, 7) *„Preto ak jedlo pohoršuje môjho brata, nebudem nikdy jesť mäso, aby som nepohoršil svojho brata.“* (1 Kor 8, 13)

II. Sv. Malchus, pustovník (4. stor.)

Sv. Hieronym píše vo svojej knihe o živote svätých pustovníkov, okrem iného aj o svätom Malchusovi toto: *„Tento príbeh som počul z úst starca Malchusa, keď som bol ešte veľmi mladý; teraz som už sám starec, a preto ho rozprávam iným, ktorí milujú čistotu. Prosím panny, aby si zachovali svoju panenskú čistotu neporušenú, a každého čitateľa, aby vyučoval potomstvo v mravnosti. Nech celý svet pozná, že čistota nemôže byť spútaná, že je mocnejšia ako meče a zuby divých zverov, a že ten, kto sa oddal Ježišovi Kristovi, môže byť usmrtený, ale nikdy porazený.“*

Svätý Malchus sa narodil na konci tretieho storočia v mestečku Maronia v Sýrii, ktoré bolo vzdialené asi tridsať míľ od hlavného mesta Antiochie. Jeho rodičia boli kresťania z nižšieho stavu, ale boli zámožní. Jediného syna vychovávali starostlivo. Keď dospel, rodičia chceli, aby sa oženil. No nábožný mládenec spoznal veľký poklad čistoty a nevinnosti, a preto chcel žiť celý život ako mládenec. Aby sa vyhol

pokušeniam sveta, opustil rodičov, odišiel na pustatinu Chalcis a žil tam medzi pustovníkmi. Usilovne čítal sväté písma a slúžil Bohu s veľkou radosťou.

Jedného dňa sa dozvedel, že jeho milovaný otec zomrel. Oznámil to opátovi, ktorý riadil pustovníkov, a povedal mu, že chce ísť do Maronie, aby potešil svoju matku a prevzal si dedičstvo, z ktorého by podporil chudobných a niečo venoval chrámu. Opát však mladého a neskúseného mnícha od tohto zámeru odhováral a povedal mu: *„Syn môj, mnohí duchovní muži boli podobne zvedení. Sväté písmo prirovnáva takéto konanie k ničomnosti psa, ktorý to, čo vyvrátil, znova požiera.“* Uviedol mu mnohé príklady zo Svätého písma a z cirkevných dejín, aby ho od zámeru odradil. Keď videl, že jeho napomínanie neosoží, hodil sa mladému mníchovi k nohám a so slzami ho zaprisahával, aby neopúšťal svätú spoločnosť. Tvrdil, že si pokazí dielo spásy, ktoré s horlivosťou začal. Márne však boli všetky jeho prosby. Napokon zarmútený opát odchádzajúcemu Malchusovi povedal: *„Vidím, že ťa diabol zviedol. Nemáš žiadnu nbaozajstnú príčinu, aby si opustil pustatinu. Neostáva mi nič iné, len sa modliť k Bohu, aby ťa neopustil a aby si naveky neupadol do priepasti; lebo ovca, ktorá opúšťa stádo, je vždy vystavená útokom vlka.“* Malchus sľúbil, že sa čoskoro vráti na pustatinu.

Neposlušný mních sa pripojil k zástupu cestovateľov, ktorých bolo 670 mužov a detí, aby prešli púšťou, kde divokí pohanskí Arabi napádali cestovateľov, lúpili a vraždili. Karavána onedlho dorazila ku skalnatému lesu. Sotva však kresťania vstúpili do lesa, obkľúčili ich početní ozbrojení Arabi. Nemohli sa brániť, a tak ich poviazali. Po tom, ako im Arabi zobrali majetok, odviedli ich do otroctva. Jeden z arabských bojovníkov zviazal Malchusa a jednu ženu spolu, umiestnil ich medzi dve ťavy a viedol ich k svojmu vodcovi. Keď dorazili k Arabovmu stanu, museli podľa zvyku otrokov pokľaknúť na kolená a bozkávať zem. Vodca nariadil Malchusovi, aby pásol jeho stáda. Kajúcny mních vykonával svoje povinnosti pokorne. Útechou mu bola modlitba a prespevovanie posvätných žalmov na skalnatej pustatine, kde pásol ovce. Stáda prosperovali, a tak si ho arabský pohlavár obľúbil. Aby ho upútal k svojmu domu, prikázal mu, aby si za manželku vzal otrokyňu, s ktorou bol zajatý. Malchus sa vyhováral, že ako kresťan nesmie uzavrieť manželstvo so ženou, ktorá už bola vydatá. Panovačný pohan, zvyknutý na slepú poslušnosť svojich podriadených, vytasil meč a prísne zvolal: *„Buď si vezmeš otrokyňu za ženu, alebo zomrieš!“* Nešťastný mních nemal inú možnosť, a tak naoko splnil rozkaz tyrana a prijal kresťanku do svojej chyže. Večer kajúcny mních kľakol na zem vo svojej chyžke, horko oplakával svoju neposlušnosť voči opátovi a prosil kresťanku, aby sa s ním modlila k milostivému Bohu. Obaja prosili o milosť, aby mohli žiť zbožne a trpezlivo vo svojom utrpení. Odvtedy žili v jednej chyži ako brat a sestra, verne slúžiac Bohu. Časom Malchus zatúžil po pustovni, ktorú svojvoľne opustil, a nahovoril svoju spoluotrokyňu, aby spolu utiekli. Pripravili si chlieb, mäso a kožené vaky, na ktorých by sa preplavili cez rieku. Jednej noci sa vydali na útek, preplavili sa cez rieku a ponáhľali sa k hraniciam Rímskej ríše. Tri dni cestovali neprehľadnou púšťou. Zrazu zbadali, že sa za nimi sa ženie Arab na ťave so sluhom. Trasúc sa od strachu, úpenlivo prosili Boha o pomoc. A hľa, milostivý Pán Boh pomohol svojim ctiteľom. V ozrutných bralách uzreli jaskyňu, do ktorej bez meškania vliezli. Keďže sa obávali jedovatých

hadov a dravej zveri, ktoré sa často ukrývajú v takýchto jaskyniach, utiahli sa na ľavú stranu, pri samý vchod, a prosili o Božiu ochranu. Netrvalo dlho a pohlavár so sluhom a dvoma ťavami dorazili pred jaskyňu. Stopy v piesku prezradili ich úkryt. Arab zastal pred úzkym vchodom s vytaseným mečom, zatiaľ čo jeho sluha vliezol do jaskyne. V jaskyni bola tma, a tak si sluha nevšimol utečencov, ktorí sa ukryli pri vchode, a pokračoval hlboko do jej útrob. Z hĺbky jaskyne začal strašným hlasom kričať: *„Vyjdite von, biednici, vyjdite, inak vás rozsekám!“* Jeho hlas sa desivo odrážal od stien jaskyne a vyrušil leva, ktorý tam odpočíval so svojimi mláďatami. Levica sa vrhla na sluhu a okamžite ho roztrhala. Pohlavár pred jaskyňou netušil, čo sa vnútri deje. Malchus a jeho spoločníčka sa triasli hrôzou, keď videli, ako levica a jej mláďatá požierajú Araba. Pohlavár pred jaskyňou bol nepokojný a predpokladal, že kresťania premohli jeho sluhu. Rozhnevaný vliezol do jaskyne, aby utečencov zabil. No sotva vstúpil, levica sa naňho vrhla ako strela, zabila ho a roztrhala na kusy. Nasýtená dravá šelma potom vyšla z jaskyne so svojimi mláďatami a zmizla v púšti. Možno sa obávala nebezpečenstva – tak by to vysvetlil Arab, divoký obyvateľ púšte. No zbožný Malchus a jeho kresťanská spoločníčka pevne verili, že dobrotivý Boh vyslyšal ich vrúcne modlitby a zázračne ich ochránil pred krutými pohanmi.

Pokorný sluha Boží, Malchus, kľakol spolu so svojou spoločníčkou na kolená a so slzami v očiach ďakovali dobrotivému Bohu za zázračné vyslobodenie. Potom sa vydali na ďalšiu cestu k hraniciam Rímskej ríše. Šťastne dorazili do sýrskeho mesta, kde predali ťavy, ktoré zostali po Araboch, a rozprávali kresťanom o tom, akým zázračným spôsobom ich Boh oslobodil od smrti a ohavného otroctva. Kresťanka sa vrátila k svojej rodine a peniaze za predané ťavy rozdala chudobným. Malchus sa kajúcne vrátil na pustatinu k svojim bratom. Zbožný opát už bol mŕtvy, a tak sa nemohol tešiť z jeho návratu. Malchus prežil dlhé roky na pustatine Chalcis ako pokorný služobník Boží. Úplne sa odvrátil od márneho sveta, horkými slzami oplakával svoje poblúdenie a bol príkladom kajúcnosti, poslušnosti a neúnavnej nábožnosti pre ostatných bratov. Zomrel vo svojej pustovni v roku 370 ako svätý muž.

III. Sv. Agathon, pustovník (3. stor.)

Dnes si svätá Cirkev pripomína aj blahoslavenú pamiatku sv. Agathona, pustovníka. Tohto Božieho muža spomína sv. Hieronym, aj keď presne nevedel, kedy sa narodil a v ktorom roku zomrel. Sv. Agathon žil pravdepodobne v treťom storočí na pustatine zvanej Scetis. Zo života tohto svätca sa nám zachovalo mnoho krásnych príkladov a duchaplných, spasiteľných výrokov, ktoré zaznamenali jeho učeníci. Keď sv. Agathon prišiel na pustatinu medzi mníchov, tri roky držal v ústach kameň, aby sa, podobne ako oni, naučil mlčať. Neskôr hovorieval: *„Keď bývaš s niekým, buď ako stĺp z kameňa – nehnevaj sa, keď ti nadávajú, ani nebuď nepyšný, keď ťa chvália.“* Hoci bol svätý Agathon najstarším spomedzi pustovníkov vo svojom kraji, zostával veľmi poslušným voči každému bratovi. Čokoľvek od neho bratia požadovali, bez meškania vykonal. Raz sa istý pustovník opýtal svätého muža: *„Dostal som príkaz od nášho predstaveného, ale miesto, kde ho mám vykonať, bude pre mňa miestom pokúšania.*

Išiel by som tam z poslušnosti, ale obávam sa pokušenia. Čo mám urobiť?“ Svätý Agathon mu odpovedal: *„Ja by som splnil príkaz a premohol pokušenie.“*

Keď sa bratia vrátili z práce, ktorú vykonávali v záhrade, a pomodlili sa, svätý Agathon sám prestieral stôl. Ak sa bratia chceli preplaviť cez rieku, bol to on, kto prvý uchopil veslo do ruky, hoci jeho ruka sa starobou a prísnym pôstom triasla. Pokora a trpezlivosť svätého Agathona boli veľké a nič ich nedokázalo narušiť. Raz ho bratia chceli skúšať a povedali mu: *„Otče, mnohí sa pohoršujú, že si veľmi pyšný, pohŕdaš blížnymi a dokonca ich znevažuješ. Niektorí tvrdia, že to robíš preto, lebo si oddaný nečistote a nechceš, aby sa tvoje vlastné hriechy zdali horšími.“* Starec pokojne odpovedal: *„Všetky tie neprávosti, ktoré ste spomenuli, vidím aj u seba a nemôžem zapierať svoje veľké chyby a previnenia.“* Potom si kľakol pred pustovníkmi a prosil ich, aby sa za neho modlili k Pánovi Ježišovi Kristovi. Bratia mu nato povedali: *„Musíš tiež vedieť, že niektorí hovoria, že si kacírom.“* Svätý Agathon na to pokorne riekol: *„Hoci som zaťažený mnohými hriechmi, kacírom nie som. Nech ma všemohúci Boh ochráni pred týmto zlom!“* Všetci bratia padli k jeho nohám a prosili ho: *„Povedz nám, otče, prečo si tak pokojne prijal obvinenia z veľkých hriechov, no pri slove 'kacír' si sa tak veľmi zhrozil?“* Svätý Agathon odpovedal: *„Prvé obvinenia som prijal, aby som si zachoval pokoru. Veď i náš Spasiteľ znášal všetko, čo o Ňom Židia hovorili, a dal nám tak príklad pokory. Kacírstvo je však odlúčením sa od Boha. Kacír sa odvracia od Boha a pripája sa k diablovi. Kto odpadne od Krista, už nemá Boha, ktorého by mohol vzývať o milosrdenstvo, a celkom zahynie.“*

To, aký stupeň dokonalosti dosiahol svätý Agathon, vyplýva z nasledujúcich pravidiel jeho života. Raz ho navštívil pustovník a povedal: *„Otče, nechcú ma opustiť náruživosti!“* Svätý muž mu poradil: *„Príčina je v tebe. Rob vždy všetko na vzdor tým náruživostiam, ktoré ti škodia, a uvidíš, že ťa opustia.“* Často hovorieval: *„Bez najväčšej opatrnosti sa človek nezlepší v žiadnej cnosti.“* Inokedy povedal: *„Keby som stretol prašivého človeka a mohol by som si s ním vymeniť telo, rád by som to urobil. To je dokonalá láska.“*

Raz svätý Agathon cestoval so svojimi učeníkmi. Na ceste našli malý uzlík zeleného hrachu. Jeden z učeníkov povedal: *„Otče, môžem si to vziať?“* Svätý Agathon sa ho prekvapene opýtal: *„Položil si to tam ty?“* Učeník odpovedal: *„Nie.“* Starec na to riekol: *„Prečo teda chceš vziať, čo si tam nepoložil?“* Keď pustovníci stavali chyžku, a tá bola hotová, niečo svätého Agathona pohoršilo. Povedal: *„Poďme preč!“* Učeníci reptali*: „Načo sme to tak dlho stavali, keď tu neostaneme? Ľudia nás budú ohovárať a hovoriť: Pozrite sa na tých tulákov, opäť odchádzajú!“* Svätý Agathon však odpovedal: *„Keď budeme pre niektorých na pohoršenie, pre iných budeme na povzbudenie. Tí druhí povedia: Blahoslavení sú títo ľudia, ktorí pre Boha všetko opustili. Kto chce, nech ide; ja idem!“* Učeníci padli k jeho nohám a prosili ho, aby mohli ísť s ním.

Veľmi poučné sú aj rady, ktoré svätý Agathon dával svojim učeníkom v čase pokúšaní. Keď spozoroval niečo zlé na niektorom pustovníkovi a cítil, že by mohol byť pokúšaný ho posudzovať, povedal sám sebe: *„Agathon, nerob to!“* Následne sa zamyslel a ponechal krehkého brata svojmu osudu.

Istý brat sa ho opýtal, čo by mal robiť v pokúšaní proti čistote. Učiteľ mu odpovedal: *„Choď, vyznaj svoju slabosť Pánovi, pros Ho o pomoc, a nájdeš pokoj.“* Bratia sa ho spýtali: *„Otče, ktoré cvičenie v bohumilom živote si vyžaduje najviac premáhania?“* On im odpovedal: *„Modlitba. Keď sa chce človek modliť tak, ako sa patrí, zo všetkých strán mu prekážajú zlí duchovia. Vedia, že žiadna vec im tak neprekáža ako pravá modlitba. Pri každom inom dobrom skutku človek cvičením dosiahne pokoj; ale pri modlitbe musí neprestajne bojovať vo svojom vnútri.“* Tiež sa ho pýtali: *„Čo je dôležitejšie: telesná práca alebo vnútorná ostražitosť?“* Svätý Agathon odpovedal: *„Človek sa podobá stromu. Telesná práca prináša listy, vnútorná ostražitosť ovocie. A keďže, ako je napísané, každý strom, ktorý neprináša dobré ovocie, bude vyťatý a hodený do ohňa, musíme dbať predovšetkým na ovocie, teda na vnútornú ostražitosť. Ale potrebná je aj ochrana a ozdoba lístím, ktorým je telesná práca.“*

Keď sa blížila smrť svätého Agathona, tri dni ležal v bolestiach na lôžku s otvorenými očami, bez pohnutia mihalnicami. Pustovníci si mysleli, že je v mdlobách. Potriasli ním a spýtali sa: *„Otče Agathon, kde si?“* Zomierajúci Boží muž vážne odpovedal: *„Stojím pred súdom Božím!“* Učeníci sa ho spýtali: *„Bojíš sa?“* Pokorne odpovedal: *„Robil som, čo som mohol, aby som zachovával prikázania, ale som len človek! Ako môžem vedieť, či boli moje skutky Bohu milé?“* Keď sa ho zarmútení učeníci pýtali na ďalšie veci, srdečne im riekol: *„Preukážte mi túto službu lásky a už so mnou nehovorte, lebo som zaujatý svojimi povinnosťami.“* A svätý učiteľ sa s radosťou rozlúčil s týmto pominuteľným životom. S úsmevom na tvári zaspal v Pánovi. Keď pustovníci so slzami pozerali na zosnulého svätého Agathona, zdalo sa im, akoby sa lúčil so svojimi priateľmi a milovanými. Takýto je odchod spravodlivého človeka z tejto biednej zeme!

Dňa 22. októbra si pripomíname aj pamiatku svätého Marka, jeruzalemského biskupa a mučeníka; v Kolíne nad Rýnom svätú Kordulu z družiny svätej Uršuly; v Osce v Španielsku sväté sestry mučeníčky Nunilonu a Alodiu; svätého Abercia, hierapolského biskupa vo Frýgii; v Jeruzaleme svätú Máriu Salome, učeníčku Pána a ďalších.

23. OKTÓBER

I. Sv. Teodor, kňaz a mučeník (3. stor.)

Povestný cisár Julián Odpadlík (361–364), keď nastúpil na trón, otvorene sa prihlásil k pohanstvu a zaumienil si zničiť Kristovu Cirkev a oživiť rozpadávajúce sa pohanstvo. Tento zámer však uskutočňoval iným spôsobom než predchádzajúci pohanskí cisári. Zakázal kresťanom vyučovať vedy a umenia, aby kresťanské deti boli nútené buď navštevovať pohanské školy, alebo vyrastať v nevedomosti. Kresťanským lekárom a právnikom dal na výber: buď sa vzdajú svojho povolania, alebo zaprú svoju kresťanskú vieru. Kto sa chcel podieľať na verejnom živote, musel najskôr obetovať pohanským bohom. Biskupi a duchovní stratili všetky výsady,

práva a majetky, ktoré im udelili predošlí cisári. Vojaci, ktorí sa odmietli skloniť pred cisárovými sochami a obetovať im, boli poslaní do vyhnanstva.

Všetky kresťanské chrámy, ktoré kedysi patrili pohanom, mali byť vrátené pohanstvu; iným kresťanským svätyniam bola odobratá štátna podpora a právo dediť alebo prijímať dary. Na potupu Pánovho proroctva o večnej skaze jeruzalemského chrámu sa Julián rozhodol tento chrám opäť postaviť. Zo všetkých kútov vyzýval Židov, aby prišli do Jeruzalema a pomohli pri realizácii tohto národného a náboženského diela. Boh však tento rúhavý plán prekazil. Julián nevydal žiadny priamy zákon o krvavom prenasledovaní kresťanov, ale toleroval násilnosti pohanského obyvateľstva voči nim. Kresťanom ukladal vyššie dane ako ostatným, aby ich prinútil zaprieť vieru. Najväčšie útrapy kresťania znášali, keď Julián požadoval, aby každý, kto sa podieľal na ničení pohanských chrámov za predošlých cisárov, škodu nahradil. Pretože kresťania tieto škody nahradiť nemohli, boli väznení a mučení. Pohania, vidiac to, na vlastnú päsť obťažovali kresťanov ešte viac.

Pohania vyvolávali nepokoje proti kresťanom v mestách ako Heliopolis, Gaza, Arethusa či Alexandria. Kresťanské svätyne boli vyplienené a zničené, a duchovní, ktorí sa bránili, boli surovo týraní a bičovaní do krvi. Na niektorých miestach štátni úradníci prenasledovali kresťanov ešte krutejšie než samotný cisár. Takýmto násilníkom bol aj cisárov strýko a menovec Julián v Antiochii, ktorý vedený zlým príkladom, sa tiež odvrátil od Kristovej viery. Počas jeho vlády v Antiochii podstúpil mučenícku smrť kňaz Teodor. Na cisárov rozkaz mal vládca Julián všetkých katolíckych duchovných vyhnať z Antiochie. Teodor však zostal pri svojom stáde a vykonával bohoslužby ako predtým. Keď sa to vladár dozvedel, dal Teodora zatknúť a priviesť pred súd. Spýtal sa ho: *„Si ty Teodor, o ktorom sa hovorí, že za cisára Konštantína si nechcel uctievať bohov, ničil ich chrámy a oltáre a staval kresťanské chrámy?“* Teodor odpovedal: *„Robil som to, aby som zachránil blúdiace duše.“* Vladár povedal: *„Priznal si sa k týmto zločinom, vzdaj teraz česť bohom.“* Teodor odpovedal: *„Veľmi sa čudujem, že sa tak horlivo zastávaš mŕtvych bôžikov, diel ľudských rúk. Radšej sa vzdaj pýchy, zváž, koho si opustil, a oľutuj svoje odpadnutie.“* Rozhnevaný vladár dal Teodora biť po tvári, bičovať a mučiť na škripci. Mučeník znášal všetky bolesti trpezlivo a zabúdajúc na seba opäť dohováral vladárovi, aby sa kajúcne vrátil ku Kristovi, ktorého zradil.

Vladár teda nariadil ešte krutejšie mučenie a povedal: *„Cítiš bolesti? Vzdaj sa Krista, ktorý dávno zomrel, a poď, obetuj bohom, aby si žil.“* Teodor odpovedal rozhorlene: *„Zabúdaš, čo som ti práve povedal – nepovažuj neživé veci za bohov. Spoznaj Boha,*

ktorý stvoril nebo i zem, a jeho jednorodeného Syna Ježiša Krista, ktorého drahocennou krvou si aj ty vykúpený.“ Vladár posmešne namietal: *„Nazývaš stvoriteľom sveta toho, kto bol ukrižovaný, zomrel a bol pochovaný?“* Teodor radostne odpovedal: *„Áno, vyznávam, že Kristus nielen zomrel a bol pochovaný, ale aj vstal z mŕtvych pre našu spásu. On stvoril všetko, a keď si bol ešte múdry, veril si v neho a klaňal sa mu.“* Vládca zvolal: *„Poslúchaj cisárove rozkazy, veď predsa stojí napísané vo vašej knihe, že srdce kráľa je v Božích rukách.“* Na to mučeník odpovedal: *„Napísané je: Srdce kráľa, ktorý sa bojí Boha, je v Božích rukách* (Prís 21,1), *nie však srdce tyrana, ktorý sa klania modlám.“* Vládca zvolal: *„Akože, ty blázon, nazývaš cisára tyranom?“* Teodor odvetil: *„Ak prikazuje také veci, aké mi ty ukladáš, je nielen tyran, ale najbiednejší človek.“* Vládca nariadil, aby mučeníka znova natiahli na škripec, pálili ho fakľami a opäť ho vyzval, aby vzdal poctu bohom. Ale Teodorét mu povedal: *„Neuznávam bohov vytvorených ľudskými rukami; poznám len jedného pravého Boha, Stvoriteľa. Ty však, ktorý dôveruješ mŕtvym modlám, staň sa im podobným.“*

Na mučidle Teodor vyznal, že necíti telesnú bolesť, pretože Boh je s ním, a modlil sa tak vrúcne, že kati, vidiac jeho nadľudskú trpezlivosť, zostali ohromení strachom, odhodili fakle a odmietli ďalej páliť jeho telo. Vládca ich za neposlušnosť odsúdil na okamžité utopenie. Keď odchádzali na smrť, Teodor im povedal: *„Len choďte, bratia, predo mnou. Keď porazím nepriateľa, prídem za vami k Pánovi, ktorý mi dá palmu víťazstva.“* Napokon vládca pohrozil Teodorovi smrťou, ak bude tvrdošijne zotrvávať vo viere v Krista. Na to mu Teodor odpovedal*: „To je presne to, o čo Boha prosím. Ale ty zomrieš čoskoro v strašných bolestiach a tvoj cisár padne vo vojne.“* Vládca ho preto odsúdil na smrť sťatím mečom. Tak ukončil Teodor svoj pozemský život 23. októbra roku 362.

To, čo mučeník Teodor predpovedal, sa čoskoro naplnilo. Násilný vládca Julián, ktorý olúpil jeho chrám o bohoslužobné nádoby, utekal s korisťou k cisárovi. Miesto očakávanej pochvaly ho však cisár prísne pokarhal za zavraždenie kresťanského kňaza, pretože si neprial, aby boli kresťania tak zjavne a kruto prenasledovaní. Dobre vedel, že mučeníctvo Cirkev posilňuje. Vládca bol preto veľmi zarmútený, až tak, že nemohol nič jesť. Ťažko ochorel a pykal za svoje odpadnutie aj za iné zločiny, ktorých sa dopustil. Boh mu však neudelil milosť skutočného pokánia, takže zomrel v nesmiernych bolestiach. Cisár ho neľutoval, tvrdil, že zahynul preto, že nebol verný bohom.

Čoskoro sa naplnilo aj proroctvo mučeného kňaza Teodora o cisárovi Juliánovi Odpadlíkovi. Julián sa zaplietol do vojny s Peržanmi a obľahol ich hlavné mesto Ktésifón. Pre nedostatok zásob však musel obliehanie ukončiť a vrátiť sa do svojej ríše. Počas ústupu bol opakovane napádaný perzským vojskom. Pri jednom z útokov ho zasiahol oštep, ktorý mu prenikol rebrami a uviazol v pečeni. Keď sa pokúsil oštep vytiahnuť, porezal si prsty o ostrie, spadol z koňa a bol odnesený do tábora, kde v zúfalstve ukončil svoj bezbožný život 26. júna 363.

Poučenie:

Odpadlík cisár Julián sa vysmieval Kristovi, nazývajúc ho potupne Galilejčanom, a chcel dosiahnuť to, čo sa pohanským cisárom nepodarilo hrubým násilím – zničiť Cirkev a kresťanskú vieru. Márny pokus! Ježiš Kristus sa stal základným kameňom ľudského spasenia, a kto padne na tento kameň, rozdrví sa; a na koho on spadne, toho zničí. (Mt 21, 42.44). Rovnako dopadli všetci úhlavní nepriatelia Krista – ich prach a kosti boli rozmetané a ich pamiatka zahynula. A Pán, ktorého sa svojou bezmocnou zúrivosťou snažili poraziť, nad nimi zvíťazil a bude vládnuť naveky. Jeho dielo, svätá Cirkev, nikdy nezahynie, lebo Ježiš Kristus je ten istý včera, dnes i naveky; nebo a zem sa pominú, ale jeho slová sa nepominú. (Mt 24, 35).

II. Sv. Vitál, biskup (7. stor.)

O rodisku, pôvode a mladosti svätého Vitála nemáme žiadne správy; vieme len toľko, že bol horlivým žiakom a nasledovníkom vierozvestca svätého Ruperta. Pridal sa k nemu už ako mladík, bol jeho verným sprievodcom na apoštolských cestách a pomáhal mu šíriť Božie kráľovstvo na zemi. Keď svätý Rupert založil na ruinách starovekej Juvanie (dnešný Salzburg) kresťanskú obec s dvoma kláštormi a sám sa vydal do Wormsu, aby získal dostatok spolupracovníkov na Pánovej vinici, zveril vedenie tejto novej osady svojmu vynikajúcemu odchovancovi Vitálovi. A keď bol Rupert už starý a vyčerpaný úpornou prácou, vybral si Vitála za svojho nástupcu na opátskom i biskupskom úrade. Pravdepodobne mu sám udelil biskupské svätenie, aby mladé a ešte slabé stádo nezostalo bez starostlivého pastiera.

Po smrti svätého Ruperta v roku 623 sa Vitál s veľkou horlivosťou ujal správy kláštora svätého Petra v Salzburgu a celého rozsiahleho územia zvereného jeho pastierskej starostlivosti. Vyhľadával najmä odľahlé horské oblasti, kde bolo meno Kristovo ešte málo známe a tamojším obyvateľom hlásal Božie slovo. Zavítal aj do oblasti Pinzgau pri hornom toku rieky Salzach, kde ho drsní, ale dobrosrdeční obyvatelia tohto údolia prijali ako posla z neba a s veľkou úctou počúvali jeho apoštolské slová. Práca na Pánovej vinici sa mu veľmi darila. Bol všetkým všetko, aby všetkých získal pre Krista Pána. Hojné dary, ktoré mu vďační veriaci prinášali, rozdával chudobným, alebo ich používal na stavbu a zveľadenie chrámov. Nikdy neprepúšťal chudobných a hladných naprázdno; sirotám a opusteným vdovám bol dobrým ochrancom. Mal výnimočný dar zmierovať rozhnevaných ľudí. Dokázal tlmiť žiarlivosť, sváry a boje mocných a krotiť divoké vášne obyčajných ľudí. Jeho vzhľad a napomínania mali neodolateľnú moc, takže v jeho okolí nezhody nikdy nepanovali dlho. Preto si ho všade nadmieru ctili a milovali. Keď Vitál pocítil, že jeho dni na tomto svete sa chýlia ku koncu, zvolal svojich rehoľných bratov a kňazov. Naposledy im vážne pripomenul ich povinnosti, napomenul ich k vytrvalosti v dobrom a rozlúčil sa s nimi. Potom pokojne zosnul v Pánovi 20. októbra roku 646 a bol pochovaný v kláštornom chráme svätého Petra v Salzburgu.

Poučenie:

Ako svätý Rupert, tak aj jeho nástupca, biskup Vitál, zostal v požehnanej pamäti veriacich a bol ctený a vzývaný ako svätec. V roku 1181 bol jeho hrob otvorený a Boh ho oslávil zázrakmi na chorých. Na prosbu kapituly dómového chrámu v Salzburgu ho pápež Pius II. vyhlásil za svätého. Po stáročia si zvlášť obyvatelia Pinzgau ctili svätého Vitála. Každý rok posielali do kláštora svätého Petra v Salzburgu určité množstvo syra na rozdelenie chudobným. Tento *„Vitálov syr“* bol 20. októbra požehnaný spolu s *„Vitálovým chlebom“* a rozdeľovaný ľudu. V ten istý deň sa v Salzburgu dodnes slávi pamiatka svätého Vitála.

Svätec býva zobrazovaný v biskupskom rúchu s ľaliou na prsiach. Podľa krásnej legendy vyrástla z jeho kamennej rakvy ušľachtilá ľalia, znak čistoty srdca a nevinnosti. Veľké cnosti svätých a svätíc Božích nie sú pohltené a umlčané ich hrobmi; vyrastajú z nich ako najkrajšie kvety, vydávajúc neustálu príjemnú vôňu na potešenie a povzbudenie zbožných duší v dobrom.

III. Sv. Ján Kapistrán, františkán (14. stor.)

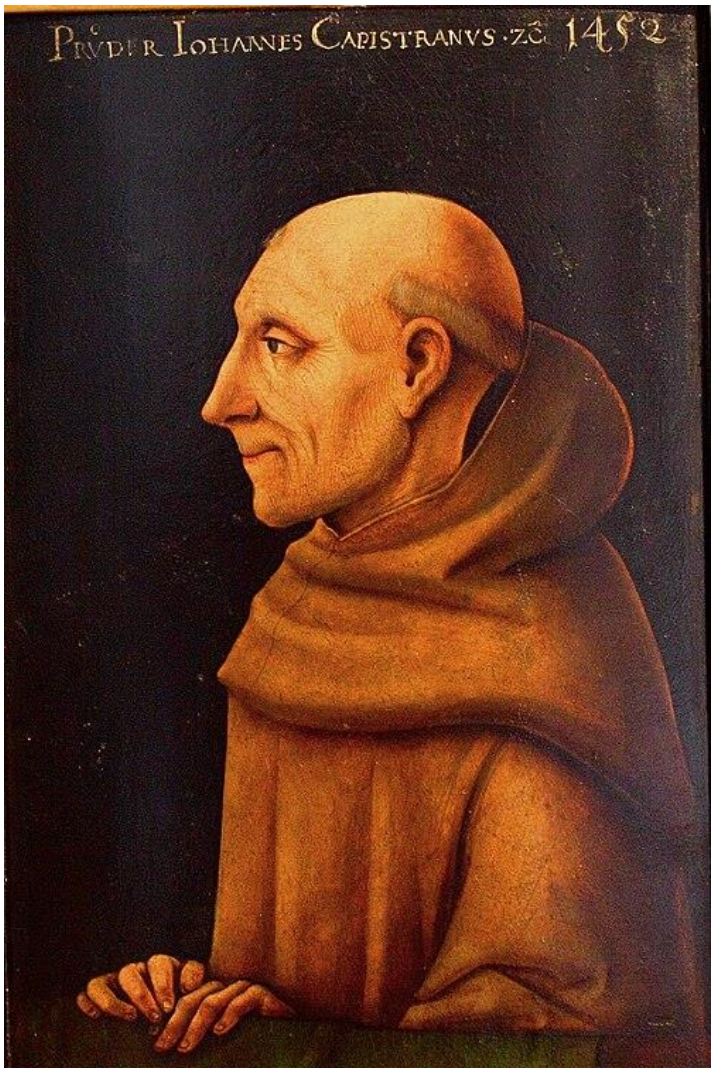

Na kresťanskú Európu sa v 15. storočí valila veľká pohroma. Z Čiech sa krvavým mečom do susedných krajín šíril Husov blud, zatiaľ čo fanatickí Turci cez podunajské kraje dorážali na Uhorsko a Rakúsko. Aby dobrotivý Boh postavil hrádzu proti tomuto hroziacemu nešťastiu, ktoré ohrozovalo svätú Cirkev, povzbudil na Balkáne slávneho bojovníka Jura Kastriotu, známeho aj ako Iskanderbeg. Ten podstúpil 22 víťazných bitiek proti neveriacim Turkom v Epire a zabránil ich ďalším výbojom na kresťanský Západ. V Uhorsku viedol boj proti Turkom Ján Huňady a spolu s ním pôsobil svätý Ján Kapistrán, pokorný františkánsky mních. S krížom v ruke premáhal mohutné turecké vojská, bojoval proti Husovmu bludu v susedných krajinách a ľudí povzbudzoval ku kresťanskému životu.

Svätý Ján Kapistrán sa narodil 23. júna 1385 v mestečku Kapistrano v Taliansku, podľa ktorého nesie svoje priezvisko. Jeho otec bol nemecký rytier, ktorý bojoval v križiackych výpravách proti Turkom.

Oženil sa a usadil v Kapistrane. Mladý Ján, obdarený veľkými schopnosťami, bol poslaný na štúdium práva do Perugie, kde získal doktorát. Usadil sa v rodnom meste ako právnik a svojou odbornosťou si získal pozornosť neapolského kráľa Ladislava, ktorý ho ustanovil za sudcu a neskôr za vysokého úradníka.

Ján sa oženil s dcérou bohatého šľachtica a žil šťastne, ctený a uznávaný. Aj keď viedol nábožný a cnostný život, túžil po svetskej sláve a bol pripútaný k pozemským radostiam. Ľudia ho oslavovali ako spravodlivého sudcu, a kráľ ho považoval za svojho priateľa a poradcu. Takto žil pri kráľovskom dvore až do svojich tridsiatich rokov. Zvláštna udalosť však spôsobila, že mladý Ján spoznal márnosť sveta a vydal sa na cestu kresťanskej dokonalosti a svätosti. Sicílsky kráľ Ladislav mal spor o hranice s istým mestom. Mešťania sa vzbúrili, a vypukla krutá vojna. Kráľ poveril Jána Kapistrána, aby spor pokojnou cestou urovnal a obnovil poriadok. Vyjednávanie sa však nepodarilo. Ján Kapistrán bol vzbúrenými mešťanmi prepadnutý, zajatý, uväznený a hodený do tmavého žalára.

Nevinného väzňa, ktorému rozhnevaní mešťania dávali iba chlieb a vodu, potešovala myšlienka, že sám kráľ zasiahne, alebo že ho jeho bohatá manželka vykúpi peniazmi. No sklamal sa vo svojej nádeji; presvedčil sa, že ten, kto sa spolieha na ľudí, sa môže dať ľahko oklamať. Spoznal nevďačnosť sveta a pominuteľnosť a nestálosť svetskej priazne. Kráľ neurobil nič pre oslobodenie svojho bývalého miláčika. Verná a žiaľom zlomená manželka, ktorá sa márne snažila o jeho vyslobodenie, zomrela od zármutku. Ján sa odhodlal utiecť zo žalára a v noci vyskočil z okna veže. Pretože mal na rukách a nohách ťažké okovy, nepriatelia ho ľahko chytili, spútali ho ešte ťažšími reťazami a hodili späť do žalára, kde ho sužovali hladom a smädom. V tomto utrpení sa Ján Kapistrán s dôverou obrátil k Bohu, ktorého neustále vrúcne prosil o pomoc. Onedlho bol prepustený na slobodu. Vtedy práve dovŕšil tridsiaty rok svojho života.

Ján Kapistrán nikdy nežil hriešne, ale vo svojom skvelom postavení sa nerozhodol výhradne pre Boha. No v temnom žalári, opustený všetkými ľuďmi, pocítil hlbokú lásku k Bohu. Po prepustení na slobodu predal svoj majetok, rozdal utŕžené peniaze chudobným a vstúpil do františkánskeho kláštora v meste Perugia. Kvardián kláštora prijal tohto úctyhodného, učeného a slávneho mladého muža, no nedôveroval vážnosti jeho rozhodnutia. Preto ho podrobil náročnej skúške, skôr než mu odovzdal mníšske rúcho. Dal mu vyrobiť veľkú čapicu z lepenkového papiera, na ktorú napísal rôzne veľké hriechy, obliekol ho do biedneho rúcha, posadil na chudého osla a dal ho viesť po uliciach Perugie, kde ho všetci poznali. Bez váhania sa Ján Kapistrán podrobil tejto ťažkej skúške a ukázal svoju výnimočnú pokoru a poslušnosť. Dokonca aj prísny a zbožný kvardián obdivoval pokoru slávneho učenca a s radosťou ho prijal do chudobného a prísneho rádu.

Ako novic Ján prejavoval hlbokú pokoru, výnimočné sebazapieranie a nábožnosť. Na skúšku ho mnísi vyhnali z kláštora ako darebáka, no on sa pokorne vrátil a prosil o prijatie späť. Keď dokázal veľkú vytrvalosť a vrúcnu snahu o kresťanskú dokonalosť, mohol zložiť slávnostný sľub. Aby sa mohol stať kňazom, bol zverený sv. Bernardínovi zo Sieny, aby ho vyučoval teológiu. Neskôr bol vysvätený za kňaza a poverený kazateľskou službou. Pod vedením sv. Bernardína zo Sieny, jedného z

najvýznamnejších rečníkov a najsvätejších mužov svojej doby, sa Ján zdokonalil vo všetkých cnostiach i v rečníckom umení. Minulý život považoval za stratený, preto ho chcel nahradiť čo najväčším odriekaním, pričom úplne zanedbával starostlivosť o telo a zameral sa výlučne na dušu. Svätý učiteľ mu vštepil hlbokú úctu a lásku k preblahoslavenej Panne Márii. Keď Ján kázal o jej sláve, jeho tvár žiarila a horela nadšením, ako dosvedčuje jeho očitý svedok, Sedulius, významný spisovateľ z rádu.

Pokorný františkánsky mních kázal po celom Taliansku s takou silou a posvätnosťou, že ho považovali za jedného z divotvorných svätorečníkov. Kamkoľvek prišiel, tam sa ten deň svätil. Kupci zatvárali svoje obchody, remeselníci odkladali prácu, obchod ustával a roľníci sa ponáhľali z polí do chrámov, ktoré sa okamžite napĺňali. Sv. Ján Kapistrán bol často nútený kázať na námestiach alebo na poliach, pretože do chrámov sa ľudia nezmestili. Jeho kázne vyvolávali veľké dojmy. Jedného dňa, keď hovoril o márnosti a nebezpečenstve svetských vecí, ženy doniesli svoje ozdoby, čipky, výšivky a hodváby a prosili ho, aby ich podľa vlastnej vôle využil. Sv. Ján Kapistrán ich nechal odniesť na námestie a spáliť. Po jeho kázni o poslednom súde prišlo viac ako sto vznešených mladíkov a prosili, aby mohli vstúpiť do františkánskeho rádu. Jeho vplyv bol taký veľký, že dokonca dokázal zmieriť dve bohaté talianske mestá, ktoré sa pripravovali na krvavý konflikt. Často bol nútený prestať kázať, pretože ľudia tak hlasno vzdychali a plakali, že jeho slová nebolo počuť. To spôsobovala jeho svätosť a prísny život!

Dobrotivý Boh často podporoval kázne svojho sluhu zázrakmi. Na jednej zo svojich kazateľských ciest sa stalo, že prišiel k rieke Pád. Drsný prievozník odmietol previezť chudobne odetého františkána. Svätý Ján sa vrúcne pomodlil k Bohu o pomoc, aby mohol prejsť na druhú stranu rieky, kde na neho čakal nábožný ľud túžiaci počuť slová spásy. Dôverujúc milostivému Bohu, rozprestrel svoj jednoduchý plášť na vodu, prežehnal sa svätým krížom, vstúpil na plášť a šťastne sa preplavil na druhý breh. V meste Regensburg sa roztopašní mladíci vysmievali z chudobne odetého františkána. Keď však o niekoľko dní všetci zomreli, celé mesto sa naľakalo. Mešťania začali pokorne počúvať jeho horlivé kázne proti márnivosti a nádhere, pričom ženy sa vzdali všetkých ozdobných šiat.

Svätý Bernardín zo Sieny, učiteľ svätého Jána Kapistrána, horlivo bojoval proti vlažnosti v niektorých kláštoroch rádu svätého Františka. Bol však v Ríme nespravodlivo obvinený niektorými odporcami. Vďačný učeník Ján Kapistrán prišiel do Ríma, aby bránil nevinnosť svojho učiteľa. Pápež a kardináli, uznajúc jeho hlbokú učenosť, preto zverili svätému Jánovi Kapistránovi dôležité úlohy v záležitostiach Cirkvi. Dokonca mu ponúkli dve biskupské hodnosti. Pokorný Boží sluha ich však odmietol, hovoriac: *„Keď mi Pán Boh určil celú zem, nebolo by múdre obmedziť sa na jedno biskupstvo.“*

Dlhé roky ohlasoval pokánie nielen v Taliansku, ale aj v susedných krajinách. Na cirkevnom koncile vo Florencii, presunutom z Ferrary v roku 1439, významne prispel k zjednoteniu východnej (gréckej) cirkvi so západnou (rímskou). Pápež Mikuláš V. ho menoval za apoštolského legáta pre Nemecko, Uhorsko a Poľsko. V tom čase bola situácia v západnej Európe veľmi znepokojivá. Vladári sa medzi sebou

hádali, poddaní sa búrili, bludári, najmä husiti v Čechách, na Morave a v Poľsku, šírili nepokoj, a z juhovýchodu hrozili Turci.

Na žiadosť nemeckého cisára Fridricha poslal pápež svätého Jána Kapistrána do týchto krajín. Horlivý Boží muž bol všade vítaný ako nebeský posol a preukazovala sa mu úcta porovnateľná s apoštolskou. Ľudia prinášali chorých, z ktorých mnohí boli uzdravení už len jeho jednoduchým dotykom. Vo Viedni ozdobili ulice kvetmi a privítali ho s veľkolepou slávou. Počas päťdesiatich dní nepretržite kázal, čo dodnes pripomína kazateľnica v chráme svätého Štefana, ktorá bola vtedy postavená pre neho. Boh oslávil svojho sluhu zázrakmi aj tu. Istý neveriaci muž vyhlásil, že uverí zázrakom svätého Kapistrána, iba ak jeho slepý pes začne vidieť. Pes naozaj získal zrak, no jeho pán oslepol.

Z Rakúska odišiel svätý Ján Kapistrán na Moravu, kde husiti získavali veľký vplyv. V Brne a v Olomouci hlboko zapôsobil na ľudí, a to nielen svojou rečou, ale aj svojou ctihodnou postavou. Aj keď kázal latinsky a jeho slová tlmočil prekladateľ, ľud plakal už pri otvorení jeho úst, pretože celý jeho zjav hovoril k srdciam. Hovorí sa, že na Morave obrátil späť na katolícku vieru 16.000 husitov. Kamkoľvek prišiel, ľudia ho vítali procesiami a zvonením zvonov. Chorí sa k nemu hrnuli s nádejou na uzdravenie dotykom jeho rúk.

Keď sa pokúsil vstúpiť do južných Čiech, kráľ Jiří z Poděbrad mu vstup do Prahy zakázal, obávajúc sa jeho vplyvu na kompaktáty. Svätý Ján sa teda vydal do Bavorska, kde kázal vo viacerých mestách. V Norimbergu presvedčil ľudí, aby spálili šesť vozov kariet, kociek, ozdôb, necudných obrázkov a kníh. Podobne to bolo aj v Magdeburgu, kde vyzýval ľudí k pokániu. V Lipsku počas kázne ukazoval umrlčiu hlavu a vyzýval ľudí k zamysleniu sa nad životom. Výsledkom bolo, že šesťdesiat mladíkov vstúpilo do rádu svätého Františka.

V sliezskej Vratislavi sa husiti pokúsili zahanbiť svätého Jána Kapistrána nastraženým podvodom. Položili študenta do umrlčej rakvy a na máry a nahovorili ho, aby sa pri volaní sv. Jána Kapistrána stal mŕtvym, a pri volaní husitského spoločníka hneď povstal, akoby z mŕtvych. Zlostní a pokryteckí husiti priniesli údajne mŕtveho ku svätému Jánovi Kapistránovi a prosili ho, aby ho vzkriesil. Boží sluha však ich podvod odhalil a hromovým hlasom zvolal na falošného mladíka: *„Ten, ktorého nesiete, nech má svoj podiel medzi mŕtvymi naveky!“* Husiti sa smiali a tvrdili, že oni majú iných svätých. Jeden z nich pristúpil k máram a zvolal: *„Petre, ja ti hovorím, vstaň!“* Mladík sa však ani nepohol. Keď otvorili rakvu, zistili, že je skutočne mŕtvy! Keď to ľudia videli, triasli sa od strachu. Mnohí husiti, vrátane podvodníkov, sa obrátili. Dvaja z nich odišli do Ríma, aby dosvedčili zázrak, dali sa na pokánie za kacírstvo a pokúšanie Boha a aby dosiahli odpustenie.

Zo Sliezska pokračoval svätý Ján Kapistrán do Poľska. V Krakove ho očakával kráľ a arcibiskup-kardinál s veľkou slávou. Bolo to pred slávnosťou Božieho Tela v roku 1454. Ten, komu sa dostalo takej pocty, bol však chudobný, vychudnutý sedemdesiatročný františkán, oblečený do jednoduchého mníšskeho rúcha, pod ktorým bolo vidno len kosť a kožu. Aj v Poľsku vykonal veľa dobrého a požehnaného,

pričom v tom čase tam pôsobil aj svätý Ján Kentycký. Odtiaľ odišiel do Uhorska a Sedmohradska, kde svojimi kázňami obrátil 13.000 kacírov. Z Uhorska sa odobral na ríšsky snem do Nemecka na pozvanie cisára. V roku 1453 dobyli divokí Turci hlavné kresťanské mesto na východe – Konštantínopol – a predstavovali veľké nebezpečenstvo pre celé európske kresťanstvo.

Svätý Ján Kapistrán na svojich kázňach všade vyzýval kresťanov, aby sa chopili zbraní a bránili vieru proti nepriateľovi Krista. Rovnakú výzvu predniesol aj na ríšskom sneme, avšak jeho snahy nenašli medzi šľachtou veľký ohlas. Svätý Ján Kapistrán preto odišiel späť do Uhorska a vyzýval na križiacku vojnu proti Turkom, ktorí pod vedením sultána Mehmeda II. v roku 1455 ohrozovali Uhorsko. Obyčajní ľudia sa húfne pridávali pod krížové zástavy, aby získali odpustenie hriechov. Kázne svätého Jána Kapistrána mali taký účinok, že za päť mesiacov si 60.000 mužov nechalo pripnúť na odev kríž na znamenie, že sú ochotní zomrieť za ochranu svätej viery.

V roku 1456 sa turecký sultán Mehmed II. so 400.000 vojakmi priblížil k srbskému Belehradu. Uhorský vodca, hrdinský Ján Huňady, posilnil obranu pevnosti a zveril jej velenie svojmu zaťovi Michalovi Siládimu. Zároveň zhromažďoval na príkaz kráľa križiacke vojsko, ktoré svätý Ján Kapistrán pomáhal organizovať. Turci obľahli Belehrad. Na pápežov príkaz sa k obliehanému mestu blížil svätý Ján Kapistrán s Jánom Huňadym a križiackym vojskom. Každý oddiel križiakov mal zástavu, na ktorej bol z jednej strany obraz svätého kríža a z druhej obraz svätého Františka. Vo vojsku bolo mnoho kňazov a mníchov, ktorí sa starali o duchovný život a disciplínu vojakov. Blízko Belehradu svätý Ján Kapistrán uvidel z neba padajúci ohnivý šíp so slovami: *„Neboj sa, Ján, zvíťazíš nad Turkami mocou môjho mena a kríža, ktorý nesieš.“* Posilnený týmto videním prechádzal cez bojové rady križiakov, povzbudzoval ich svojimi horlivými rečami a pri každom zástupe volal: *„Buďte vytrvalí, moji synovia; budete bojovať za Ježiša Krista a za jeho svätú Cirkev!“*

Ján Huňady zanechal svätému Jánovi Kapistránovi 4.000 mužov a s ostatným vojskom tiahol ku Kovinu, odkiaľ sa na jeho radu presunul čiastočne po súši a čiastočne loďami k Belehradu. Turci obľahli mesto aj z rieky Dunaj. Dňa 14. júla 1456 napadol Huňady turecké loďstvo a so svojím vojskom a obyvateľmi Belehradu zvíťazil, pričom zničil turecké lode a vstúpil do mesta. Dňa 21. a 22. júla Turci, v počte asi 120.000 vojakov, podnikli mohutný útok na Belehrad. Ich zúrivý útok bol však odrazený a pred mestom boli, za prispenia svätého Jána Kapistrána, úplne porazení. Celá kresťanská Európa si po tomto veľkolepom víťazstve vydýchla!

Priebeh týchto víťazných bitiek podrobne opisuje spoločník svätého Jána Kapistrána a očitý svedok všetkých udalostí, františkán Ján Tagliakocius, v liste zo dňa 10. februára 1458, ktorý sa zachoval: *„Každý obdivoval smelosť a oduševnenie svätého Jána Kapistrána. Bojovníci ho volali svojím apoštolom alebo Božím anjelom. Keď Mohamed II. skutočne obliehal mesto a pevnosť Belehrad, svätý vykonával vojenskú službu ako vodca, generál a veliteľ križiackych vojsk, ktoré nikoho iného nechceli poslúchať. Všetkých prevýšil v znášaní námah; neúnavne sa venoval povinnostiam, peši aj na koni, pokrytý potom a penami, často hladný. Dňom i nocou obchádzal vojenský tábor. Keď ho nabádali, aby sa posilnil jedlom, zvykol odpovedať: ‚Ja mám*

inakší pokrm, ktorý vy nepoznáte.‘ Keď však hlad neúprosne naliehal, zjedol len kúsok tvrdého čierneho chleba. Nikdy sme ho nevideli jesť varený pokrm, piť víno alebo požívať mäso, ktoré sa mu hnusilo. Predtým bol naučený požívať trochu teplého jedla a po dlhom štúdiu a modlení si krátko odpočinúť. Počas vojny však sedemdesiatročný starec často nejedol ani nepil aj tri dni a neoddýchol si ani na štvrť hodiny. Raz povedal najvyššiemu veliteľovi Huňadymu, keď ho povzbudzoval k energickejšiemu bráneniu pevnosti: ‚Za sedemnásť dní a nocí som neodpočíval viac ako sedem hodín.‘

Svojou vytrvalosťou v znášaní horúčav, zimy a najťažších prác zahanboval aj najsilnejších mužov. Tieto obrovské namáhania, ktoré mu neskôr spôsobili vážnu chorobu, priniesli vojensky najpožehnanejšie výsledky. Turci utrpeli trojnásobnú porážku. Najprv sa pokúsili pevnosť odrezať od zásobovania pomocou galér a mnohých iných lodí. Kresťania však, povzbudení svätým Kapistránom, postavili proti tureckým lodiam svoje vlastné, napadli ich a po krvavej bitke ich prinútili k úteku. Turci stratili toľko lodí, že boli nútení umožniť voľný dovoz zásob do Belehradu. To bolo prvé víťazstvo, ktoré kresťania dosiahli na radu a s úsilím Jána Kapistrána. Druhé víťazstvo nastalo, keď Turci po veľkých prípravách s mohutnou silou zaútočili na pevnosť. Ich útok mohol uspieť, keby svätý Kapistrán všade tam, kde hrozilo najväčšie nebezpečenstvo, nedodával bojovníkom odvahu a už vopred ich neuistil, že nepriatelia budú veľkou porážkou prinútení ustúpiť. Napriek očakávaniam najskúsenejších a najodvážnejších vodcov Turci utrpeli obrovské straty, naľakali sa a útok zastavili. Tretie víťazstvo bolo najskvelejšie. Po ďalšom odrazenom útoku viedol Ján Kapistrán, s krížom v ruke, štyritisícové vojsko proti nepriateľovi, ktorého armáda čítala najmenej 120.000 mužov. Kresťania povzbudení jeho dôverou a slovami, napadli turecký tábor. Po ťažkom a krvavom boji boli Turci nútení ustúpiť, pričom stratili vyše 24.000 mužov a všetku vojenskú výzbroj. Celé kresťanské vojsko pripisovalo toto víťazstvo po Bohu jedine svätému Kapistránovi. Počas boja kričal: ‚Víťazstvo, Ježišu, víťazstvo!‘ a rozkázal vojakom, aby ho nasledovali a spoliehali sa na všemohúceho Boha. Nikto ho počas týchto dní nevidel smutného, pretože bol pevne presvedčený o víťazstve kresťanského vojska nad nevercami.“

Toto víťazstvo bolo skutočne zázračné. Svätý Kapistrán sám píše, že počet Turkov bol päťdesiatkrát väčší ako počet kresťanských bojovníkov. Turci, v počte 150.000 mužov a s 300 delami, dobýjali pevnosť. Po tomto triumfe, ktorý zlomil fanatickú moc Turkov, svätý Ján Kapistrán 6. augusta ochorel na zimnicu. Následkom mnohých nepochovaných mŕtvol bolo ovzdušie pri Belehrade nakazené, a preto bol svätý Kapistrán prevezený do kláštora vo Villachu. Napriek zoslabnutému telu denne slúžil svätú omšu, a keď pre slabosť nevládal, dal sa aspoň priniesť do chrámu, kde prijímal Eucharistiu. Modlieval sa aj denné hodinky. Navštívil ho aj uhorský kráľ Ladislav V., ktorého svätý Kapistrán prosil, aby bránil svätú vieru a žil cnostne. So slzami v očiach kráľ sľúbil a povedal: *„Ako sa nám bude vodiť po smrti tohto muža? S ním stratíme viac než s tisícovou armádou.“*

Sv. Ján Kapistrán sa pripravil na smrť všeobecnou spoveďou. Pápežský legát mu udelil pápežské rozhrešenie a požehnanie. Na kolenách prijal Sviatosť oltárnu a

posledné pomazanie. S pokorou prijal utrpenie a prosil prítomných, aby sa za neho modlili. Tak usnul v Pánovi dňa 23. októbra 1456 vo Villachu a pochovaný bol v miestnom chráme.

Keď v roku 1526 Turci obsadili mestečko Villach, jeho ostatky boli prenesené do iného kostola. Neskôr, keď bezbožní kalvíni vyplienili jeho rakvu, hodili telo do rieky. Zbožní katolíci ho vylovili a znovu pochovali. Keď Turci opäť vtrhli do týchto krajov, ostatky sv. Jána Kapistrána boli prenesené do Illoku a ukryté v kláštornej studni, aby ich uchránili pred znesvätením. Doteraz sa márne hľadajú. Na príhovor sv. Jána Kapistrána sa udiali mnohé zázraky.

Pápež Lev X. potvrdil hodinky na jeho úctu pre mestečko Kapistrano a pre biskupstvo Sulmona. Pápež Alexander VIII. ho v roku 1694 vyhlásil za blahoslaveného, a Benedikt XIII. ho v roku 1724 zapísal do zoznamu svätých.

Sv. Ján Kapistrán býva zobrazovaný ako františkán. V jednej ruke drží kríž symbolizujúci umučenie, v druhej zástavu s menom Ježiša; pri jeho nohách ležia mŕtvi turecký vojaci.

Poučenie:

Sv. Ján Kapistrán bol zapálený za pravú vieru Ježiša Krista a za dôsledné plnenie Božích príkazov. Neúnavne ohlasoval Božie slovo, slovo pravdy a večného života. Nadšenými prejavmi porážal bludy a s krížom v ruke povzbudzoval kresťanských bojovníkov proti nepriateľom Kristovho učenia a svätej Cirkvi – Mohamedánom. Dal nám jasný dôkaz, že v určitých okolnostiach je boj za svätú vieru a katolícku Cirkev, či za obranu vlasti proti nespravodlivému nepriateľovi, Bohu milý. Veď aj sv. Ján apoštol píše: *„Podľa toho sme poznali lásku, že on položil svoj život za nás; aj my sme povinní dávať život za bratov.“* (1 Jn 3,16)

Sv. Ján Kapistrán horlivo bojoval proti nekresťanskému spôsobu života a bludárom. S ohnivými prejavmi hájil svätú Cirkev a pravú vieru. Sv. Pavol píše Židom: *„Bez viery nie je možné sa páčiť Bohu.“* (11, 6) A Efezanom: *„Jeden je Pán, jedna viera, jeden krst.“* (4, 5) Čo je viera? Je to dar a svetlo od Boha, ktorým je človek osvietený, aby veril všetko, čo Boh zjavil. Boh zjavil len jednu pravú vieru, apoštolskú a katolícku.

Od čias apoštolov až dodnes povstalo mnoho bludárov, ktorí prekrúcali Kristovo učenie. Kto žije v blude, hreší a je vo veľkom nebezpečenstve. Kto hreší, no zostáva v pravej viere, môže u Boha dosiahnuť odpustenie skrze predpísané prostriedky. Ale ten, kto zotrváva v kacírstve a blude, ostáva v Božej nemilosti a temnote, pretože mu chýbajú pravé prostriedky na návrat k milosti.

Sv. Ján Kapistrán horlil proti bludárom z lásky k blížnym, aby ich vyviedol z bludu, priviedol k pravej viere a zachránil ich pred večnou záhubou. Sv. Ambróz hovorí*: „Kde je viera neporušená, tam vyučuje Spasiteľ, tam stráži a raduje sa On, tam je pokoj, tam je mier a liek na všetko.“* Jedine v apoštolskej a katolíckej Cirkvi, ktorú založil Spasiteľ, nachádzame pravé vedenie, pokoj a spásu.

---

23. októbra sa taktiež slávi pamiatka svätého Severína, kolínskeho biskupa († 408); v Španielsku svätých mučeníkov Servanda a Germána; v Konštantínopole svätého Ignáca, biskupa; v Salerne svätého Véru, biskupa a ďalších.

24. OKTÓBER

I. Sv. Rafael, archanjel

Zo Svätého písma je zrejmé, že vznešení anjelskí duchovia majú úprimnú účasť na osudoch Božieho kráľovstva na zemi, a to ako celku, tak aj na jednotlivých jeho členoch. Sú našimi priateľmi, starajú sa o naše dobro, prihovárajú sa za nás u Boha, podnecujú nás k dobru a chránia nás na duši i na tele. Zo zboru archanjelov Sväté písmo osobitne spomína troch: Michala, Gabriela a Rafaela.

Rafael, čo znamená *„Boží lekár“*, sa v Starom zákone objavuje ako ochranca telesného zdravia ľudí, čo naznačuje aj jeho meno. Medzi izraelskými zajatcami, ktorých asýrsky kráľ Salmanassar odviedol do Ninive, bol aj nábožný Tobiáš s manželkou Annou a synom Tobiášom. V tomto zajatí uprostred pohanov zostal verný Božiemu zákonu a stal sa vzorom dobročinnosti, trpezlivosti a odovzdanosti do Božej vôle v trápeniach a protivenstvách. Starý Tobiáš, ktorý oslepol a chystal sa na smrť, prikázal synovi, aby si našiel verného sprievodcu a vydal sa do médskeho mesta Rages ku Gabelovi, aby si od neho vyžiadal dlh desiatich hrivien striebra. Tieto peniaze si Gabel vypožičal od Tobiáša pred rokmi, keď bol jeho syn ešte malý. Mladý Tobiáš sa vybral na cestu a stretol spanilého mládenca, pripraveného na cestu. Bol to Boží posol, archanjel Rafael v podobe človeka, ktorý sa Tobiášovi ponúkol ako sprievodca a rodičom sa zaručil, že ich syn sa vráti zdravý a že jeho slepý otec opäť uvidí.

Mladý Tobiáš sa vydal na cestu so svojím sprievodcom a prenocovali pri rieke Tigris. Keď si tam umýval nohy, priplávala obrovská ryba. Tobiáš sa vyľakal a zvolal: *„Pane, ide po mne!“* Rafael mu však povedal, aby ju chytil za plutvy, vytiahol na breh, vykuchal a uchoval jej srdce, žlč a pečeň ako užitočné na liečenie. Ďalej mu Rafael poradil, aby prenocovali u strýka Raguela a požiadal ho o ruku jeho jedinej dcéry Sáry. Zároveň ho poučil, ako sa má na manželstvo so Sárou pripraviť – tri noci sa s ňou modliť, aby sa vyhol moci zlých duchov. Tí totiž zabili sedem predchádzajúcich Sáriných manželov, ktorí zomreli vždy po prvej noci, pretože vstúpili do manželstva z chtivosti, a tak sa odlúčili od Boha. Tobiáš poslúchol a všetko dopadlo dobre. Medzitým Rafael zašiel po striebro do Rages ku Gabelovi, ktorý mu peniaze vydal a pridal sa k nemu na svadbu, aby požehnal novomanželom. Po svadbe sa mladý

Tobiáš spolu so Sárou, Rafaelom a služobníctvom vybral späť k svojim rodičom. Keď prišli do Cháran, na polcestu do Ninive, Rafael poradil Tobiášovi, aby sa poponáhľali napred, zatiaľ čo služobníctvo so Sárou a dobytkom pôjde pomalšie za nimi. Tobiáš ho poslúchol, a keď sa šťastne stretol s rodičmi, pomazal otcove slepé oči rybacou žlčou, ako mu poradil Rafael. Starý Tobiáš opäť nadobudol zrak a chválil Boha.

Po siedmich dňoch prišla aj Sára so služobníctvom a dobytkom, čo spôsobilo veľkú radosť. Tobiáš starší vtedy zavolal svojho syna a spýtal sa ho: *„Čo môžeme dať tomuto svätému mužovi, ktorý išiel s tebou?“* Syn odpovedal: *„Otče, akú odmenu mu môžeme dať za jeho dobrodenia? Viedol ma a bezpečne priviedol späť, získal peniaze od Gabela, obstaral mi manželku, zahnal od nej zlého ducha a priniesol radosť jej rodičom. Zachránil ma pred útokom ryby a tebe umožnil vidieť svetlo nebeské. Skrze neho sme naplnení všetkými dobrými vecami. Čo mu teda môžeme dať za odmenu? Prosím ťa, otče, spýtaj sa ho, či by neprijal polovicu všetkého, čo sme priniesli.“* Zavolali ho teda a ponúkli mu polovicu všetkých vecí, ktoré Sára priniesla. On však povedal: *„Dobrorečte Bohu nebeskému a vyznávajte ho pred všetkými živými, lebo vám preukázal svoje milosrdenstvo. Modlitba s pôstom a almužnou je lepšia ako poklady zlata, lebo almužna vyslobodzuje od smrti, očisťuje hriechy a prináša milosrdenstvo a večný život. Tí, ktorí páchajú hriech a neprávosť, sú nepriateľmi vlastnej duše. Preto vám zjavujem pravdu a neskryjem pred vami nijaké tajomstvo: Keď si sa modlil s plačom, keď si pochovával mŕtvych, keď si sa vzdával svojho obeda ja som Pánovi obetoval tvoje modlitby. A pretože si bol Bohu príjemný, bolo potrebné, aby si bol skúšaný. Teraz ma Pán poslal, aby som ťa uzdravil a Sáru, manželku tvojho syna, oslobodil od zlého ducha. Ja som Rafael, anjel, jeden zo siedmich, ktorí stoja pred Pánom.“* Keď to Tobiáš starší aj mladší počuli, vystrašili sa, a trasúc sa, padli na tvár. Anjel im povedal: *„Pokoj vám, nebojte sa! Keď som bol s vami, bolo to z Božej vôle; dobrorečte mu, spievajte a hovorte o všetkých Jeho zázračných skutkoch.“* A keď toto dopovedal, zmizol im spred očí. (Tob kap. 4-12.)

To, čo Rafael urobil pre mladého Tobiáša, je obrazom starostlivej ochrany, ktorú Boh prostredníctvom anjelov poskytuje nám ľuďom. Celý náš pozemský život je putovaním, často náročným a nebezpečným. Na túto púť nám dobrotivá Božia Prozreteľnosť dala neviditeľného sprievodcu, anjela strážcu. Pod jeho ochranou je kresťan od kolísky až po hrob. Každodenná skúsenosť ukazuje, že človek, najmä vo svojom útlom veku, sa takmer neustále nachádza v ohrození života, ktoré nemôže zažehnať ani ten najstarostlivejší dohľad rodičov. Práve u detí je ochrana anjelov strážnych najviditeľnejšia. A čo povedať o nebezpečenstvách, ktoré ohrozujú náš duchovný život? Náš protivník, diabol, ustavične obchádza ako revúci lev, hľadajúc, koho by pohltil. Potrebujeme mocnú ochranu, aby sme nezahynuli, a túto ochranu nám poskytuje anjel strážny. Anjel strážny je naším radcom a verným priateľom vo všetkých okolnostiach života. Dáva nám múdre rady, čo máme robiť a čomu sa vyhýbať, aby sme vždy plnili Božiu vôľu. Raduje sa z každého nášho dobrého skutku, povzbudzuje nás k ďalším dobrým činom, v súženiach nás teší a posilňuje našu dôveru v Boha. Vedie blúdiaceho kresťana z krivých ciest na cestu pravú.

Rafael obetoval modlitby a dobré skutky starého Tobiáša Bohu. Rovnako aj anjel strážny predkladá Bohu naše slzy, modlitby a trápenia a prináša nám od neho milosť trpezlivosti, útechy a posily. Najmä hriešnikom sprostredkúva milosť úprimnej ľútosti a spásonosného pokánia. Hoci nášho nebeského ochrancu telesnými očami nevidíme ani ho zmyslovým sluchom nepočujeme, zbožný kresťan vníma jeho prítomnosť a láskyplnú činnosť. Hlas svedomia nás niekedy silne povzbudzuje k dobru a varuje pred zlom. Inokedy náhle nadobudneme odvahu na zdanlivo ťažký spásonosný čin; niekedy nás zadrží nevysvetliteľná predtucha pred pochybným krokom. Po zlom skutku vnímame vo svojom vnútri nespokojnosť a obžalobu; po dobrom skutku zase počujeme vnútorný hlas chvály. Takto z Božej vôle pôsobí v našom vnútri anjel strážny.

Mladého Tobiáša Rafael šťastne priviedol z ďalekej cesty späť do otcovského domu. Podobne anjel strážny privádza dušu zbožného kresťana po skončení jeho pozemského putovania do Božieho otcovského domu v nebi. Preto sa Cirkev pri lôžku umierajúceho kresťana modlí: *„Vyjdite v ústrety, svätí Boží, príďte mu naproti, anjeli Pánovi, prijmite jeho dušu a odnesiete ju pred tvár Najvyššieho.“* (Rímsky rituál, Agenda morti)

Ani po smrti neopúšťa anjel strážny dušu svojho zverenca; navštevuje a potešuje ho v očistci, oznamuje mu príhovorné modlitby priateľov na zemi. Keď sa duša dokonale očistí a dosiahne odpustenie svojich hriechov, anjel ju uvádza do nebeskej slávy. To, že anjeli sa o nás z Božej vôle starajú, potvrdzujú mnohé príklady a výroky Svätého písma: *„Anjelom svojim prikázal o tebe, aby ťa chránili na všetkých tvojich cestách. Na rukách ťa budú nosiť, aby si si neudrel nohu o kameň.“* (Ž 91, 11-12; Mt 4, 6) *„Takú radosť majú Boží anjeli z jedného hriešnika, ktorý robí pokánie.“* (Lk 15, 10) *„Či nie sú všetci anjeli služobní duchovia, poslaní na pomoc tým, ktorí majú zdediť spásu?“* (Hebr 1, 14) Svätí Otcovia učia, že každý človek má svojho osobného anjela strážneho. Sviatok svätých anjelov strážnych bol až do 16. storočia spojený so sviatkom svätého Michala archanjela. Pápež Klement X. však nariadil jeho samostatné slávenie 2. októbra; u nás sa slávi v prvú nedeľu v septembri. Svätý Rafael je uctievaný ako ochranca pocestných a zvlášť slepcov. Zobrazovaný býva buď ako okrídlený pútnik, alebo ako stojí pri starom Tobiášovi, ktorému syn natiera oči.

II. Sv. Burkard, biskup (7. stor.)

Prvým zvestovateľom viery vo Východofranskej ríši na rieke Mohan (v Durínsku) bol svätý Kilián so svojimi spoločníkmi, svätým Kolonátom a svätým Tatnánom. Po ich mučeníckej smrti (8. júla 689) kresťanstvo v tomto kraji takmer zaniklo, takže po ňom zostali iba skromné zvyšky. Až svätý Bonifác zriadením biskupského stolca vo Würzburgu položil pevný základ kresťanstva pre budúce časy. Prvým würzburským biskupom sa stal svätý Burkard (Burchard).

Burkard pochádzal zo vznešenej kresťanskej rodiny v Anglicku a od rodičov dostal dobrú výchovu. Od útleho veku sa vyhýbal svetským hrám a zábavám, nachádzajúc potešenie v domácich modlitbách a verejných pobožnostiach. Na svoje budúce

poslanie sa pripravoval v kláštore, kde sa usilovne učil všetkému, čo mohlo slúžiť na jeho spásu a na chválu Božiu. Rovnako usilovne sa zdokonaľoval vo svätých cnostiach. Považujúc svoje telo za chrám Ducha Svätého, ovládal svoje zmysly a vyhýbal sa každému pokušeniu. Zdobila ho čistota srdca a nežiadal si nič zo statkov, pôžitkov, cti ani chvály tohto sveta. Jeho jedinou túžbou bolo dokonale slúžiť Bohu.

Medzitým svätý Bonifác videl v Nemecku veľkú žatvu, no robotníkov bolo málo. V roku 725 sa teda obrátil do svojej vlasti Anglicka so žiadosťou, aby mu poslali spolupracovníkov na Pánovu vinicu. Na túto výzvu odpovedalo množstvo kňazov, mníchov a rehoľníčok, ku ktorým sa pripojil aj Burkard. Prišiel do Nemecka, kde si svojou učenosťou, horlivou činnosťou a výrečnosťou čoskoro získal úctu a lásku svätého Bonifáca. V roku 732 bol svätý Bonifác pápežom Gregorom III. vysvätený na arcibiskupa a dostal právo vysväcovať a zriaďovať biskupov podľa potreby. Toto právo však nemohol v Durínsku a Hesensku uplatniť, kým vládol správca ríše Karol Martell, ktorý sa venoval prevažne vojnám a zasahoval do cirkevných záležitostí. Až po smrti Karola Martella v roku 741 a po nástupe jeho syna Karlomana, horlivého katolíka, mohol svätý Bonifác uskutočniť svoje veľké plány. Založil nové biskupstvá vo Würzburgu, Erfurte, Eichstätte a Buraburgu. Za würzburského biskupa, ktorý mal pôsobiť v kraji posvätenom mučeníckou smrťou svätého Kiliána, Kolonáta a Tatnána, svätý Bonifác vysvätil svojho verného spolupracovníka Burkarda. Pápež Zachariáš toto nové biskupstvo a jeho prvého pastiera potvrdil 1. apríla 742.

Ešte v tom istom roku sa Burkard zúčastnil na prvom sneme nemeckých biskupov, ktorý svätý Bonifác zvolal s cieľom zaviesť prísnu cirkevnú disciplínu v novozaložených biskupstvách a odstrániť neporiadky. Biskup Burkard sa usiloval predovšetkým zabezpečiť svojej diecéze pevný hmotný základ, aby sa Božie služby mohli dôstojne konať a duchovenstvu zabezpečiť životné potreby. Chrámu venoval majetky, ktoré čiastočne získal darom od Karlomana a čiastočne kúpou. Od Karlomana tiež dostal značnú časť kráľovských dávok v rôznych oblastiach, ktoré použil na zveľadenie chrámov a cirkevných ústavov. Výnosy z pôdy zvýšil vyklčovaním lesov a lepším hospodárením, pričom na tento účel povolal do riedko osídlenej krajiny aj slovanských osadníkov.

Burkard bol mužom skromného a striedmeho života. Frankovia boli vtedy nevzdelaný a surový národ, a preto bolo potrebné, aby Cirkev pôsobila na ich mysle veľkoleposťou chrámov, slávnosťami a dôstojnosťou duchovenstva. Len tak bolo možné prebudiť v tomto národe úctu ku kresťanstvu a Bohu. Všetko snaženie biskupa Burkarda teda

smerovalo k oslave Boha a duchovnému dobru ľudu. Bol to naozaj apoštolský muž, ktorý naplnil všetky nádeje, ktoré doňho svätý Bonifác vkladal.

Svätý Burkard neúnavne kázal pohanskému ľudu Božie slovo, potvrdzoval ho vlastným príkladným životom a dôrazne naliehal na dôkladné a svedomité zachovávanie cirkevných zákonov. Keďže však každá ľudská práca bez Božej milosti je márna, každý deň sa modlil za svoje stádo a pre seba prosil o dar vytrvalosti v dobrom. K sebe bol nesmierne prísny; zapieral sa tvrdou disciplínou, najmä pôstmi a bdením, a vyhýbal sa všetkému prepychu. Hoci spravoval veľký majetok, nosil vždy len drevenú palicu. K chudobným a opusteným ľuďom sa správal ako dobrotivý otec; bol im štedrým podporovateľom, láskavým utešiteľom a mocným ochrancom. V každom svojom konaní prejavoval dojemnú pokoru, miernosť a láskavosť, čím si získal všeobecnú úctu a lásku medzi ľudom aj šľachtou. Samozrejme, mal aj odporcov, ktorí kládli prekážky jeho horlivému úsiliu a neostýchali sa mu ubližovať, ale tak ako mu nezáležalo na ľudskej chvále, rovnako bol ľahostajný aj k haneniu zo strany zaslepených a zlomyseľných ľudí. Podľa slov apoštola svätého Petra neoplácal zlé zlým ani zlorečenie zlorečením, ale dobrorečil svojim nepriateľom (1 Pt 3, 9) a kráčal ďalej svojou cestou, vedomý si, že táto cesta je správna.

Hroby mučeníkov svätého Kiliána a jeho spoločníkov vo Würzburgu časom upadli do zabudnutia. Biskupovi Burkardovi záležalo na tom, aby tieto hroby našiel a zvelebil. Preto nariadil pôst a modlitby po celej diecéze a spolu s duchovenstvom sa vydal na miesta, kde podľa tradície boli mučeníci pochovaní. Sám vzal do rúk rýľ a začal kopať. Po krátkom čase robotníci objavili hľadané pozostatky. Boh ich vtedy oslávil zázrakmi a biskup ich preniesol do chrámu Panny Márie na hrade vo Würzburgu. Tento hrad získal Burkard od dcéry vojvodu Hetana II. a urobil si z neho svoje sídlo. Keďže však miesto bolo pre strmosť vrchu ťažko prístupné, neskôr postavil drevený chrám na pôvodnom pohrebisku svätého Kiliána a v ňom uložil jeho pozostatky aj ostatky jeho spoločníkov. Napokon tam vybudoval nový katedrálny chrám z kameňa (dnes známy ako Neumünster) a pri ňom kláštor, kde aj sám prebýval.

Svätý Burkard založil aj mnohé iné chrámy a kláštory, ktoré štedro podporoval. Jeho požehnaná činnosť upevnila vo východných Frankách svätú vieru na všetky budúce časy a krajina získala novú tvár. Na jeseň roku 748 sa Burkard vydal do Ríma, aby pápežovi Zachariášovi podal správu o stave cirkevných vecí vo Frankách a vyžiadal si rady a rozhodnutia v niektorých závažných otázkach. Po návrate z Ríma začal pod hradným vrchom vo Würzburgu stavať kláštor svätého Ondreja, v ktorom si prial prežiť posledné roky svojho života v modlitbách.

Keď mu vekom, námahou na Pánovej vinici a chorobou ubúdali telesné sily, požiadal kráľa Pipina a svätého Bonifáca, aby za jeho nástupcu vo Würzburgu ustanovili dôstojného opáta Megingoda, ktorého sám vysvätil za biskupa. Po zložení svojho úradu odišiel so šiestimi reholnými bratmi na odľahlý hrad Hohenburg, kde sa kajúcne pripravoval na smrť. Utešoval sa čítaním nábožných kníh, z ktorých niektoré sám prepísal, a na Hromnice v roku 754 blažene usnul v Pánovi. Jeho telo preniesol biskup Megingod do Würzburgu a pochoval ho vedľa pozostatkov svätého Kiliána.

Veriaci si horlivého biskupa Burkarda uctievali ako svätého. S povolením pápeža Benedikta VII. biskup Hugo 14. októbra 983 vyzdvihol jeho kosti a preniesol ich do kláštora svätého Ondreja, ktorý odvtedy niesol meno kláštor svätého Burkarda.

Poučenie:

Hoci sv. Burkard spravoval würzburský biskupský úrad len desať rokov, za tento krátky čas vykonal veľké veci. Rozvážnym konaním ako múdry muž využíval čas (Ef 5, 16), ktorý mu Boh zveril, aby si zabezpečil večnú spásu, zachránil mnohé ľudské duše a rozšíril a zvelebil svätú Cirkev. Keď si uvedomil, že jeho dni sa krátia, pamätal na to, aby využil posledný pozemský čas, a preto sa vzdal svojho úradu a v samote sa venoval výlučne starostlivosti o svoju dušu. Celý jeho život presvitala pravá kresťanská múdrosť. Buďme aj my rozvážni a využívajme čas pozemského života tak, aby sme si ním získali večnú blaženosť! Svätý Gregor Naziánsky hovorí: *„Náš život sa podobá trhu, a keď trhový deň prejde, nebudeš si môcť nič kúpiť.“*

III. Sv. Ignác, konštantínopolský patriarcha (8. stor.)

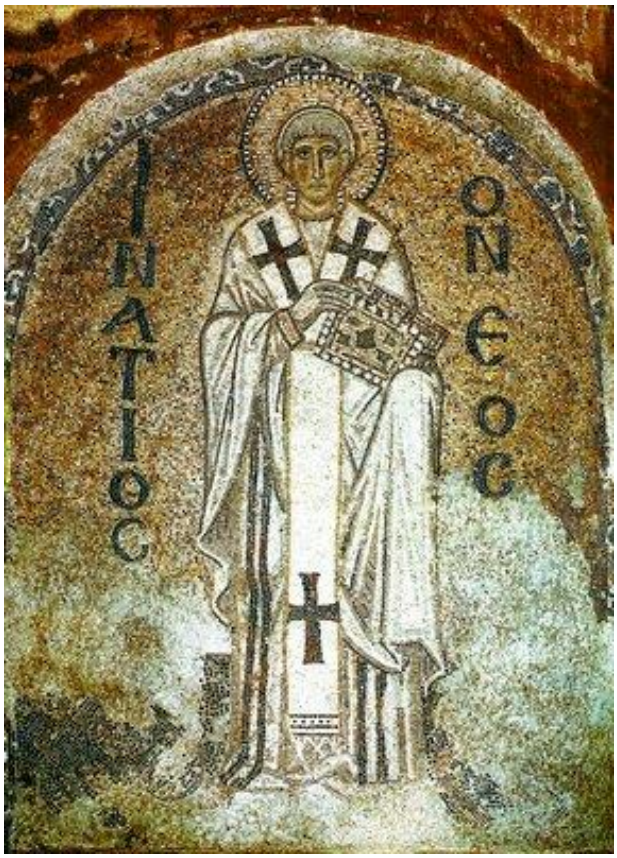

Sv. Ignác sa narodil v roku 798 v Konštantínopole. Jeho otcom bol grécky cisár Michal I. a matkou Prokopia, dcéra cisára Nicefora. Po nešťastnej bitke s víťaznými Bulharmi v roku 813 pri Adrianopoli sa zbožný Michal zriekol trónu a utiahol sa s manželkou a deťmi do ústrania, aby svoj život mohol zasvätiť službe Bohu. Za svojho nástupcu na tróne Východorímskej ríše si vyvolil najvyššieho vojvodcu Leva Arménskeho. Nevďačný Lev sa však obrátil proti svojmu dobrodincovi. Lev začal prenasledovať úctu k obrazom, podobne ako to robil už v roku 726 surový a nevzdelaný cisár Lev Isaurský. Keď zbožný Michal pokarhal Leva za jeho konanie, Lev sa mu pomstil tým, že troch jeho synov oddelil od otca, poslal ich do vyhnanstva na rôzne ostrovy a dokonca ich dal okaličiť, aby zabránil ich možnému nástupu na trón.

V tom čase pätnásťročný Ignác vstúpil do kláštora. Vynikal v štúdiu a kresťanskej dokonalosti, a tak bol čoskoro vysvätený za kňaza. Po smrti opáta ho bratia jednomyseľne zvolili za opáta kláštora. Ignác ako predstavený horlivo vykonával svoje povinnosti a okolitým veriacim preukazoval veľké dobrodenia, za čo ho považovali za láskavého otca. Keď obrazoborci začali v Bytínii prenasledovať pravoverných kresťanov, Ignác, ako neohrozený obranca kresťanskej viery, vystupoval proti nim. Pomáhal prenasledovaným veriacim, prijímal ich v kláštore,

krstil ich deti a povzbudzoval ich svätým slovom. Zbožná Ignácova matka a sestra ho finančne podporovali v jeho dobročinných aktivitách, pričom všetky svoje príjmy venovali na pomoc núdznym. Ukrutný cisár Lev Arménsky, ktorý pri korunovácii prisahal, že bude brániť sv. Cirkev, podporoval obrazoborcov a z Konštantínopola vyhnal patriarchu sv. Nicefora, pretože vystupoval proti bludárom. Na jeho miesto ustanovil bludárskeho Teodata. Počas panovania troch nasledujúcich cisárov boli pravoverní kresťania na Východe vystavení prenasledovaniu. Ignác však neprestával brániť prenasledovaných.

V roku 842 zomrel cisár Teofilus a na trón nastúpil jeho nedospelý syn Michal III. Počas jeho mladosti vládla jeho zbožná matka Teodora, ktorá vydala prísne zákony proti obrazoborcom, vyhnala bludárov z krajiny a na arcibiskupský stolec povýšila sv. Metoda I., ktorý bol predtým obrazoborcami mučený. Keď v roku 847 sv. Metod I. zomrel, sv. Ignác bol napriek odporu Gregora Asbestasa zvolený za patriarchu Konštantínopola. Pod jeho vedením sv. Cirkev na Východe prekvitala. Po dosiahnutí dospelosti sa však Michal III. stal ľahostajným k správe ríše. Jeho ujec Bardas ho zvádzal k nemravnostiam a uchvátil moc. Sv. Ignác márne karhal Bardasa, ktorý sa mu vysmieval.

V roku 858, na deň svätých Troch kráľov, sa v hlavnom chráme zjavil bezočivý hriešnik, ktorý sa blížil k oltáru, aby nehodne prijal Telo Božie. Svätý Ignác, rozpálený svätou horlivosťou, nepripustil verejného a nekajúcneho hriešnika ku stolu Pána. Panovitý Bardas začal v chráme tak zúriť, že veriaci museli brániť milovaného patriarchu pred jeho besnením. Zahanbený veľký hriešnik rozmýšľal vo svojom paláci o pomste. Aby patriarchu zničil, nahovoril ľahkomyseľného cisára Michala III., aby odstránil svoju matku Teodoru a sestry z dvora a patriarchovi prikázal, aby ich zavrel do kláštora. Hriešny cisár zavolal patriarchu a nariadil mu, aby tento pomstivý návrh uskutočnil. Svätý Ignác však dôstojne odvetil: *„Keď som prevzal riadenie Cirkvi, zložil som prísahu, že nikdy nevykonám čin, ktorý by krajine uškodil. Navyše, dobré kňažné si nezaslúžia, aby sa s nimi nakladalo tak hanebne.“* Po týchto slovách sa vznešený patriarcha vzdialil. To bola voda na mlyn pre zlostného Bardasa. Ten teraz mohol nahuckať slabého cisára proti nenávidenému patriarchovi. Bardas dosiahol, že cisár zavrel svoju zbožnú matku a sestry do kláštora, a svätého Ignáca dal spútať okovami a odviecť na ostrov Terebint do vyhnanstva. Bezbožný Bardas potom nahovoril hriešneho cisára, aby učeného, ale ctižiadostivého stotníka telesnej stráže a štátneho tajomníka Focia vysvätil za kňaza a biskupa a ustanovil ho za patriarchu v Konštantínopole. Keďže žiaden z pravoverných biskupov nechcel cisárovi vyhovieť, Bardas priviedol syrakúzskeho arcibiskupa Gregora Asbesta, obrazoboreckého heretika, do Konštantínopola. Ten v roku 858 vysvätil Focia za kňaza a biskupa. O šesť dní nato bol Focius predstavený konštantínopolskému ľudu ako patriarcha. Zo začiatku ho neuznal žiaden pravoverný biskup. Avšak úlisný a ctižiadostivý Focius ich ústne aj písomne upovedomil, že svätého Ignáca uznáva za patriarchu a že svoj úrad bude zastávať iba počas Ignácovho vyhnanstva.

Nehodný Focius riadil východnú cirkev ako patriarcha sotva dva mesiace a začal prenasledovať biskupov a kňazov oddaných sv. Ignácovi. Konštantínopolských kňazov, ktorým sľuboval významné pocty, nahováral, aby proti svätému Ignácovi podali písomné obvinenie. Poctiví kňazi však odmietli spáchať takú neprávosť, a preto ich ctižiadostivý Focius dal mučiť. Focius sa následne obrátil o pomoc na zločinného Bardasa, ktorý presvedčil slabého cisára, aby proti svätému Ignácovi začal vyšetrovanie, obviňujúc ho z údajnej spolupráce s nepriateľmi vlasti. Cisár vyslal na ostrov Terebint vyšetrovateľov, no tí na Ignácovi nenašli žiadnu vinu. Napriek tomu privliekli sputnaného sv. Ignáca do Promethu, predmestia Konštantínopola a uvrhli ho do tmavého žalára, kde k nemu mal prístup len jeden sluha. Focius chcel týmto spôsobom donútiť sv. Ignáca, aby sa písomne zriekol svojho úradu.

Medzitým sa v Konštantínopole zhromaždili východní biskupi. Keď sa dozvedeli o ukrutnostiach páchaných na svätom Ignácovi, tajne sa v noci stretli v chráme a radili sa, ako ho oslobodiť. Ich snahy však boli márne. Napokon násilníka Focia zosadili z arcibiskupskej hodnosti a exkomunikovali ho zo svätej Cirkvi. Focius však nezaháľal – s podporou Bardasa zorganizoval zhromaždenie v chráme sv. Apoštolov, kde vyhlásili, že sv. Ignác bol zbavený patriarchálneho úradu. Cisár na základe tohto nezákonného výroku poslal sv. Ignáca do vyhnanstva na ostrov Mitylen.

Všetci biskupi, kňazi a veľmoži verní sv. Ignácovi boli nútení utiecť z Konštantínopola, inak by čelili uväzneniu a mučeniu. Keďže pravoverní veriaci zatracovali Fociove násilnosti, tento prefíkaný muž napísal podvodný list pápežovi Mikulášovi I., v ktorom tvrdil, že sv. Ignác sa vzdal svojho úradu, a pokorne žiadal pápeža, aby ho potvrdil za patriarchu. Pápež Mikuláš I., podozrievavý voči Fociovým tvrdeniam, poslal svojich splnomocnencov do Konštantínopola, aby záležitosť preskúmali. Keď však prišli, ľahkomyseľný cisár a prefíkaný Focius si ich získali pochlebovaním, hrozbami a úplatkami.

V roku 861 sa v Konštantínopole, za prítomnosti cisára a biskupov oddaných Fociovi, konalo cirkevné zhromaždenie. Väčšina zhromaždených, novo vymenovaných biskupov, si predvolala sv. Ignáca. Svätý muž sa dostavil s pokojným výrazom a vedomím svojej neviny. Požadoval, aby bol Focius zbavený úradu, ktorý získal protizákonne a aby o jeho vlastnej záležitosti rozhodol všeobecný snem. Sv. Ignác dôstojne obhajoval svoju nevinu a odvolával sa na pápeža Mikuláša I., ktorého rozhodnutiu bol ochotný sa podriadiť. Napriek tomu väčšina zhromaždených biskupov rozhodla, že Ignác bude zbavený patriarchálnej hodnosti, a odovzdala ho do Fociovej moci.

Focius dal sv. Ignáca uväzniť v krypte, kde ho nemilosrdne bičovali a nútili ležať na chladnej zemi s rozopätými končatinami pripútanými k zemi. Keď odmietol podpísať listinu, ktorou by sa vzdal svojho úradu, kati ho posadili na kovovú hranatú rakvu, na ktorú zavesili ťažké kamene. Takto bol trápený celú noc. Zločinný Bardas, zúriaci nad Ignácovou vytrvalosťou, prikázal ďalšie mučenie. Sv. Ignáca zhodili z rakvy, pričom sa vážne zranil. Následne Bardas vtisol pero do jeho ruky a falošne naznačil jeho súhlas na listine, ktorá tvrdila, že Ignác uznáva svoju patriarchálnu

voľbu za nezákonnú. Túto listinu Bardas odovzdal Fociovi, ktorý sa s ňou radostne ponáhľal k cisárovi. Focius potom presvedčil cisára, aby sv. Ignáca donútil verejne čítať svoje údajné priznanie v chráme sv. Apoštolov. Bardas a Focius dokonca navrhli, aby svätcovi boli vylúpené oči a odťatá pravá ruka.

Sv. Ignác bol prepustený na slobodu, netušiac, aké nebezpečenstvo mu hrozí. Vo svojom dome, kde sa oňho starostlivo starali, sa rýchlo zotavil z utrpených rán. Ukrutný rozsudok mal byť vykonaný na Turíce v roku 861. V predvečer svätodušných sviatkov obkľúčili vojaci dom sv. Ignáca, aby mu zabránili v úteku. Keď si to všimli priatelia a sluhovia sv. Ignáca, obliekli ho do roztrhaného nádenníckeho rúcha, položili mu na plecia dva koše, a tak, nepoznaný, opustil svoj dom. Šťastlivo sa dostal z Konštantínopola k pobrežiu, kde naňho čakal jeden verný veľmož s loďou, ktorá ho previezla na ostrov. Na tomto ostrove žil sv. Ignác dlhší čas v skrytosti, podporovaný veriacimi. Keď po ňom cisár, Bardas a Focius začali pátrať, často menil úkryty a jeho priatelia úspešne unikali prenasledovateľom vyslaným jeho krvilačnými nepriateľmi. Z úkrytu informoval sv. Ignác pápeža o svojom utrpení a o tom, ako boli pápežskí splnomocnenci zastrašení a podplatení, aby v jeho prípade postupovali nezákonne v mene Svätej stolice.

Svätý Otec listom vyzval cisára, aby bol sv. Ignác vrátený na patriarchálny stolec a aby Focius, ktorý si neprávom vynútil kňazské a biskupské vysvätenie, bol odstránený. Pyšný Focius však zvolal v Konštantínopole východných biskupov, ktorí stáli na jeho strane, a vyhlásil sa za najvyššieho patriarchu na Východe. Opovážil sa dokonca vyriecť cirkevnú kliatbu na pápeža. Pápež Mikuláš I. povolal svojich splnomocnencov späť do Ríma, prísne ich pokarhal a potrestal. Na sneme v Ríme v roku 863 vyobcoval bezbožného Focia zo svätej Cirkvi.

Zatiaľ Bardas pokračoval vo svojich ohavnostiach a Focius prenasledoval podriadených biskupov a kňazov, ktorí ostali verní hlave svätej Cirkvi a túžili po návrate zákonného patriarchu. Slabý cisár Michal III. si neskoro uvedomil svoju hriešnu povoľnosť. Ohavný Bardas, posadnutý pýchou, páchal také nespravodlivosti a ukrutnosti, že sa ho napokon aj samotný cisár začal obávať. Keď mieru Bardasových zločinov už nebolo možné zniesť, cisár ho dal v roku 866 usmrtiť. Tak spravodlivý Boh potrestal najväčšieho nepriateľa svojho cnostného a verného sluhu.

Nemravný cisár Michal III. si uvedomil svoju neschopnosť vládnuť a povolal k sebe Basilia Macedónského ako spolucisára. Basilius sa narodil v dedine Bielipre neďaleko Drinopolu v rodine chudobných rodičov. Jeho otec sa volal Bekla alebo Vekla. Počas vojny cisára Nikifora s bulharským kráľom Krumom sa Basilius ako malý chlapec dostal do Konštantínopola, kde pracoval ako ošetrovateľ koní. Cisár Michal III., hľadajúc schopného jazdca, si Basilia obľúbil a vzal ho do svojich služieb. Neskôr ho povýšil na dvorana, a po smrti Bardasa ho vymenoval za námestníka a spolucisára. Zbožný a cnostný Basilius napomínal Michala III., aby svojim poddaným nedával pohoršenie. Surový a nemravný cisár však oľutoval, že Basilia povýšil, a plánoval ho dať zavraždiť počas poľovačky. Tento úklad bol prezradený a Basilius, obávajúc sa o svoj život, dal na radu niektorých dvoranov zavraždiť tyranského

Michala III. vlastnými sluhami, keď cisár opitý ležal vo svojom paláci. Tento čin sa odohral v roku 867.

Na druhý deň po smrti Michala III. bol Basilius s nadšením vyhlásený poddanými za jediného cisára. Ešte v ten istý deň zbavil násilníckeho Focia jeho dôstojnosti, zatvoril ho do kláštora a povolal sv. Ignáca späť na patriarchálny stolec v Konštantínopole. Týmto činom zmieril cisár Basilius východnú cirkev s najvyššou hlavou Cirkvi, pápežom rímskym.

Dňa 25. novembra 867 sa sv. Ignác po dlhých rokoch trápenia a vyhnanstva vrátil do Konštantínopola. Veriaci ľud s nadšením privítal utrápeného a svätého arcipastiera. Všeobecný cirkevný snem potvrdil sv. Ignáca vo funkcii patriarchu a definitívne vyobcoval Focia zo svätej Cirkvi. Pod múdrou a zbožnou správou cisára Basilia začala východná ríša opäť prekvitať. Cisár v krátkom čase obnovil vyprázdnenú cisársku pokladnicu, usporiadal záležitosti krajiny, vybudoval a nádherne opravil približne 100 chrámov a zaviedol prísnu cirkevnú disciplínu. Veľkolepými a bohatými chrámovými stavbami Basilius výrazne prispel k rozvoju byzantského architektonického štýlu, ktorý sa stal dlhodobým vzorom pre staviteľstvo. Počas jeho blahodarného panovania pôsobil sv. patriarcha Ignác až do svojho osemdesiateho roku. Horlivo obhajoval čistotu svätej viery, vykorenil bludy na celom Východe a pevne spájal východnú cirkev s viditeľnou hlavou svätej Cirkvi, rímskym pápežom. Do celého sveta posielal oddaných a horlivých misionárov.

Po krátkej chorobe sv. Ignác, patriarcha, usnul v Pánu dňa 23. októbra 878. Východná aj západná cirkev si ho ctia ako svätého. Sv. Ignác sa vyobrazuje v patriarchálnom rúchu, s cisárskou korunou a okovami pri jeho nohách.

Poučenie:

Sv. Ignác, patriarcha, mnoho trpel pre zachovanie čistého učenia svätej viery. Obetoval cisársku korunu, pohodlný život a osobný pokoj, aby nielen zachránil svoju vlastnú dušu pre večný život, ale aj chránil duše blížnych pred hroziacou duchovnou nákazou a záhubou. Uvedomoval si zlomyseľnosť pyšného Focia a obával sa, že pod vedením nehodného a po moci bažiaceho dvorana by východní kresťania mohli odpadnúť od pravej viery alebo sa odkloniť od viditeľnej hlavy svätej Cirkvi. Trpel veľa a trpel rád pre svätú Cirkev a pre duše svojich blížnych. Dobre pochopil, čo hovorí sv. Hieronym: *„Čo má väčšiu krásu než duša, ktorá sa nazýva Božím dieťaťom a nehľadá inú ozdobu?“*

Hneď pri nástupe do svojej arcipastierskej funkcie neohrozene a vytrvalo bojoval proti bludárskym obrazoborcom. Čo to bol za blud? Východní rímski cisári, ktorí sídlili v Konštantínopole, sa často miešali do záležitostí svätej Cirkvi a vzdorovali pápežom. Medzi nich patril najmä Lev Isaurský, ktorý sa v 8. storočí vyšvihol z prostého vojaka na cisársky trón. V tom čase napádali divokí Mohamedáni východnú časť rímskej ríše. Po tom, čo v Ázii dobyli mnohé grécke kresťanské kraje a všimli si úctu, ktorá sa preukazuje obrazom, považovali Grékov za pohanských modlárov. Kalif Jezid II. nariadil v roku 723, aby vo všetkých kresťanských chrámoch na území jeho mohamedánskeho štátu boli odstránené všetky obrazy. Lev Isaurský, ktorého

Mohamedáni ohrozovali, sa im chcel zapáčiť, a tak vydal v roku 726 rozkaz, aby kresťania prestali uctievať obrazy. Narazil však na veľký odpor. Keď jeho stotník strhol kríž z brány cisárskeho paláca, rozhorčený ľud ho na mieste usmrtil. Nevzdelaný tyran, ktorý nevedel ani čítať, začal vraždiť kresťanov, ktorí odmietali páliť a ničiť obrazy. Márne sa svätý Germán snažil poučiť surového cisára o tom, akým spôsobom svätá Cirkev umožňuje uctievanie obrazov. Pápež Gregor II. v roku 730 napísal, že rozhodovanie vo veciach viery patrí biskupom, a nie panovníkom.

Lev Isaurský zosadil pravoverných biskupov a nahradil ich nehodnými, po moci bažiacimi mužmi. Na celom Východe boli ničené sochy a pálené obrazy. Bolo preliate veľké množstvo nevinnej kresťanskej krvi. Jeho syn Konštantín Kopronimus pokračoval v ničení obrazov a prevýšil svojho otca v tyranii – dal vraždiť aj tých kresťanov, ktorí obrazy uctievali len súkromne. Pápeži sa márne snažili zastaviť túto surovosť. Pápež Hadrián I. zvolal v roku 787 všeobecný cirkevný snem v Nicei, kde sa na základe Svätého písma a tradície svätých Otcov dokázalo, že je dovolené a užitočné uctievať posvätné obrazy.

Aj ďalší východní cisári pokračovali v ničení obrazov, až kým cisárovná Teodora v roku 842, za čias svätého Ignáca, tejto ohavnosti neurobila koniec. Najnovší bludári si osvojili myšlienky Leva Isaurského a odmietajú uctievanie obrazov, hoci sami často vystavujú obrazy Luthera, Kalvína, Bucera či Melanchtona.

Načo sú potrebné obrazy? Predovšetkým na ozdobenie Božieho domu a kresťanských príbytkov. Obrazy nám ďalej pripomínajú tajomstvá svätej viery a činy svätých Božích, ktoré nás povzbudzujú k láske a zbožnosti. Vyobrazenia Krista Pána, Panny Márie či iných svätých nám pripomínajú ich utrpenia a inšpirujú nás, aby sme ich nasledovali v trpezlivosti a iných cnostiach. Čo uctievame v obrazoch svätých? Nectíme si drevo, kameň, papier ani inú látku, z ktorej sú vyrobené (ako to falošne tvrdia niektorí bludári), ale toho svätého, ktorého obraz predstavuje. Už v Starom zákone Boh prikázal (Ex kap. 25), aby Židia urobili dvoch cherubínov na okrasu archy zmluvy. Jozue padol pred archou zmluvy na tvár a klaňal sa jej bez toho, aby sa dopustil modloslužby. (Joz 7).

Prví kresťania mali obrazy v katakombách a vo veľkej úcte mali znamenie svätého kríža. Keď si my pred obrazmi odkrývame hlavu, značíme sa znamením kríža a kľačíme, robíme to na znak úcty k tomu svätému, ktorého obraz predstavuje. Tým zároveň uctievame samotného Boha, ktorého bol svätý verným služobníkom. Svätých vzývame o pomoc a príhovor u Boha, ktorý ich vyslyší skôr než nás hriešnych. K Bohu sa však modlíme a iba Jemu jedinému sa klaniame ako najvyššiemu Pánovi.

---

24. októbra sa v talianskom meste Venosa slávi spomienka na svätých mučeníkov: biskupa Felixa (Šťastného), kňazov Atrikana, Adaukta (Zbožného) a Januára, ako aj lektorov Fortunáta a Septima, ktorí boli zavraždení pre svoju vieru počas prenasledovania za vlády cisára Diokleciána. V Kolíne nad Rýnom si veriaci pripomínajú svätého Evergista, biskupa a mučeníka, v Konštantínopole svätého Prokla, biskupa, v Kampánii svätého Marka, pustovníka; v Bretónsku svätého Magnolia, biskupa.

25. OKTÓBER

I. Sv. Krispín a Krispinián, bratia mučeníci (3. stor.)

Biskup svätý Dionýz, ktorý bol jedným zo siedmich biskupov, poslaných pápežom svätým Fabiánom (236–250) z Ríma do Galie, vzal na cestu niekoľkých kňazov a veriacich, aby mu boli spolupracovníkmi na Pánovej vinici. Usadiac sa v Lutécii (Paríži), rozoslal ich do rôznych susedných krajov. Medzi jeho sprievodcami boli aj dvaja rodní bratia, Krispín a Krispinián, synovia vážených rodičov v Ríme. Z lásky ku Kristovi a z horlivej túžby hlásať pohanom Božiu pravdu pohrdli svetskými majetkami i rozkošami, opustili vlasť aj príbuzných a venovali sa apoštolskému misijnému povolaniu.

Keď prišli do Galie, usadili sa v meste Soissons na rieke Aisne s úmyslom obrátiť tamojších pohanov na kresťanskú vieru. Uvedomili si však, že nie je múdre vystupovať okázalo, pretože by tým nedosiahli požadované výsledky. Rozhodli sa preto hlásať evanjelium chudobným v tichosti, bez akéhokoľvek hluku. Naučili sa obuvníckemu remeslu, čiastočne preto, aby sa živili vlastnou prácou, podobne ako svätý Pavol, a čiastočne preto, aby mali príležitosť neustále sa stýkať s pohanským ľudom. Rýchlo dosiahli v remesle majstrovstvo a otvorili si dielňu, v ktorej si získali množstvo zákazníkov, pretože svoje výrobky predávali lacno a chudobným ich často dávali zadarmo. Ich dielňa bola vždy rušná a obzvlášť drobní remeselníci a služobníci ju radi navštevovali. Obaja bratia obuvníci ochotne slúžili každému a s návštevníkmi sa rozprávali o osobných veciach a každodenných udalostiach takým spôsobom, že si ich každý nevedomky obľúbil a priľnul k nim priateľstvom a láskou. Dokázali viesť rozhovory o vyšších, ušľachtilých témach, prenikali ich duchom nábožnosti a obracali myseľ poslucháčov k Bohu. Keď našli otvorené srdcia, rozprávali dôvernejšie a zanietenejšie o márnosti tohto sveta, o nesmrteľnosti ľudskej duše a o spáse, ktorú nám vydobyl Boží Syn, Ježiš Kristus. Takýmto spôsobom, a aj svojím príkladným životom, obrátili veľkú časť obyvateľstva Soissonsu na kresťanskú vieru. Zarytí pohania, najmä modloslužobnícki kňazi, sa však veľmi pohoršovali nad týmto veľkým obratom, ktorý Krispín a Krispinián spôsobili medzi ľuďmi, a začali pripravovať pomstu. Príležitosť na potrestanie nenávidených kresťanských obuvníkov sa naskytla, keď cisár Maximian Herculius zavítal do Soissonsu. Tu boli obaja kresťanskí bratia, ako nepriatelia bohov a zvodcovia ľudu, udaní. Cisár rozkázal vladárovi Riktiovarovi, aby ich spútal a priviedol pred súd. Najprv sa ich cisár pokúsil osloviť zdvorilo a láskavo, sľubujúc im výhody, no hneď potom im pohrozil mukami, ak sa nevzdajú kresťanskej viery a nepoklonia sa bohom. Avšak statoční vyznávači odpovedali: *„Sme urodzení Rimania a prišli sme do tejto krajiny z lásky k zaslepenému ľudu, ktorý sa klaňal mŕtvym modlám, aby sme ho osvetlili svetlom poznania pravého Boha a uviedli ho na cestu spásy. Tvojich hrozieb sa nebojíme, lebo Kristus je nám životom a zomrieť je pre nás ziskom. Sľubované výhody a dôstojnosti neberieme na vedomie, lebo sme sa už dávno dobrovoľne zriekli sveta z lásky ku Kristovi a tešíme sa, že sme tak urobili. Kiežby si aj ty poznal a miloval Krista Ježiša, aby si jeho milosrdenstvom dosiahol korunu večného života.“*

Ich reč presvedčila cisára, že s oboma bratmi nič nedosiahne, a tak ich vydal na mučenie. Riktiovar, známy krutý kat kresťanov, pripravil Krispínovi a Krispiniánovi najkrutejšie muky. Najprv ich dal spútať na škripec, vrážať im do nechtov ihly a na chrbtoch im rezať prúty. Tieto bolesti znášali mučeníci trpezlivo, vzývajúc Boha za dar odvahy a sily. Uvedomovali si, že trpia ako učeníci Ježiša Krista, ktorý na kríži premohol svet a smrť. Vládca sa ešte viac rozzúril z ich neoblomnej stálosti vo viere a dal ich zviazať a uvrhnúť do kotla naplneného roztaveným olovom, ale Boh urobil na nich rovnaký zázrak, ako kedysi v Babylone na troch mládencoch v ohnivej peci, takže zostali nezranení. Nakoniec ich sťali mečom. Ich mučeníctvo sa datuje do roku 287. Na cisárov rozkaz boli ich telá pohodené dravým zvieratám, ale nejaký zbožný kresťan ich vzal a tajne pochoval pri svojom dome.

V siedmom storočí biskup svätý Ansarik v Soissons postavil na počesť svätých Krispína a Krispiniána krásny chrám a uložil v ňom ich ostatky. Neskôr boli ich ostatky prenesené do Ríma.

Svätí bratia Krispín a Krispinián sú patrónmi katolíckych remeselníkov a obuvníkov zvlášť. Náboženské bratské spoločenstvo obuvníkov, ktoré vzniklo v roku 1645, a krajčírske bratstvo, ktoré vzniklo v roku 1647, sa rozšírilo po celej Francúzsku a Taliansku a postavilo sa pod ochranu týchto svätých remeselníkov. Takisto u nás obuvníci v Prahe zriadili v roku 1714 v Týnskom chráme nádherný oltár svätým Krispínovi a Krispiniánovi, ktorý tam dodnes stojí, a každý rok 25. októbra sa zúčastňovali slávnostnej svätej omši a kázni na ich počesť.

Poučenie:

Svätí bratia Krispín a Krispinián obetovali Bohu všetko, čo ich na svete mohlo blažiť: vznešený rod, domov, rodičov, majetky a nakoniec aj život. Urobili to, aby sa páčili Bohu, aby pomohli svojim blížnym a aby si získali kráľovstvo nebeské. Na tento účel sa nehanbili títo urodzení Rimania vykonávať ručnú prácu, len aby tak mali ľahší prístup k srdciam pohanského ľudu a získali ho pre Ježiša Krista. Aj my máme dokazovať obetavosť Bohu a svojim blížnym, každý podľa svojho stavu a povolania a podľa miery Božej milosti, ktorá je každému daná. Samozrejme, nemôžeme urobiť to isté, čo títo mučeníci, ale každému kresťanovi sa naskytujú iné príležitosti a spôsoby, ako obetavo slúžiť Bohu a svojim blížnym.

Predovšetkým má kresťan seba samého vydávať Bohu ako živú obetu, a to robí, keď z lásky k nemu trpezlivo a s radosťou znáša všetky ťažkosti svojho stavu, keď sa vzdáva telesných náklonností, potláča svoje telesné túžby, zdržiava sa pozemských radostí alebo ich aspoň užíva len striedmo, keď sa starostlivo vyhýba každému hriechu, a keď svedomito plní vôľu Božiu — a celým svojim životom dokazuje, že je učeníkom a nasledovníkom Ježiša Krista, ktorý o sebe povedal: *„Mojím pokrmom je plniť vôľu toho, ktorý ma poslal a dokonať jeho dielo.“* (Jn 4, 34.) Ak kresťan takto slúži Bohu, určite je ochotný z lásky k nemu vykonávať milosrdenstvo, duchovné aj telesné, voči svojim blížnym, ako nás napomína apoštol: *„O bratskej láske vám netreba písať, veď vás sám Boh poučil, aby ste sa milovali navzájom.“* (1 Sol 4, 9.)

Krásny príklad dávajú svätí Krispín a Krispinián kresťanským remeselníkom, ako sa majú správať a žiť so svojimi domácimi i zákazníkmi. Poctivosť a spoľahlivosť v práci, mravná nepoškvrnenosť a zbožnosť predtým spôsobovali, že remeslo malo zlaté dno. Kiež sa nám vrátia časy, keď v remeselných dielňach panovala bázeň Božia, keď o znesväcovaní nedieľ a sviatkov nebolo nikdy počuť, keď majster považoval učňa a tovaryša za členov svojej rodiny a slovami i vlastným príkladom ich viedol na cestu mravného a zbožného života!

II. Sv. Aretas a jeho spoločníci, arabskí mučeníci (5. stor.)

V Arábii sa kresťanstvo rozšírilo medzi miestnymi kočovnými kmeňmi už veľmi skoro. Najmä v juhoarabskom Jemene (v tzv. Šťastnej Arábii) bolo kresťanov toľko, že s pomocou etiópskeho kráľa Elesbaasa získali prevahu nad mnohými Židmi, ktorí tam žili. Dokonca za kráľa bol ustanovený kresťan. Keď však tento kráľ čoskoro zomrel, Židia v Jemene opäť získali moc, využijúc zimu rokov 523–524, keď Etiópčania z Afriky nemohli kresťanom cez Červené more prísť na pomoc. Židia dosadili za kráľa svojho konvertitu k židovstvu Dunaana (Dhu Nuwas), povraždili mnohých kresťanov a ich chrámy premenili na svoje modlitebne.

Zúrivý Dunaan sa potom s veľkým vojskom vybral k mestu Negran, ktoré bolo kresťanské a kde vládol zbožný knieža Aretas (Haret), 85-ročný starý muž. Mesto bolo dobre opevnené a bránilo sa, takže Dunaan ho po niekoľkých dňoch obliehania nedobyl. Keď si uvedomil, že ho silou nezíska, uchýlil sa k pretvárke a pokúšal sa obyvateľov presvedčiť, aby mu otvorili brány pomocou sľubov a prísah. Knieža Aretas, ktorý prehliadol falošnosť Žida, radil občanom, aby s ním nevyjednávali a ďalej mu odolávali. Jeho rada však bola zavrhnutá, a tak sa mesto dostalo do rúk nepriateľa. Dôverčiví obyvatelia Negranu čoskoro pochopili, že boli podlo oklamaní. Dunaan, keď sa stal pánom mesta, zobral jeho obyvateľom všetok majetok, dal vykopať a spáliť telo nedávno zosnulého biskupa Pavla, znesvätil a zničil kresťanský chrám ohňom a prikázal všetkým kňazom a veriacim, aby sa zriekli Ježiša Krista a prijali židovskú vieru. Keď všetci jednomyseľne vyhlásili, že radšej zomrú, než by poslúchli tento bezbožný rozkaz, dal ich Dunaan všetkých povraždiť, najprv mužov a potom ženy. Mučeníkov bolo niekoľko tisíc, z toho 340 bolo šľachtického pôvodu.

Na čele mučeníkov stál starý knieža Aretas. Keď stál s ostatnými významnými mužmi pred Dunaanom, tento Žid mu povedal: *„Odporoval si mi, spoliehajúc sa na Krista. Teraz však maj zľutovanie nad sebou a zriekni sa ho. Ak to neurobíš, zomrieš.“* Knieža odpovedal: *„Ľutujem občanov, že ma neposlúchli, keď som im povedal, že si luhár, aby neverili tvojim sľubom a bojovali s tebou ďalej. Pevne som dôveroval Kristovi, že mesto ochránim, lebo nič mu nechýbalo. Ty nie si kráľom, lebo neplníš svoje slovo, ale si vierolomný podvodník. Nikdy nezapriem Krista, svojho Boha, a nikdy sa nestanem židovským luhárom, akým si ty. Viem, že teraz záleží len na mne, či zostanem nažive alebo zomriem. Som však už veľmi dlho na tomto svete a dúfam, že tak, ako oklieštený strom prináša viac ovocia, tak aj kresťanský ľud v tomto meste, tebou prenasledovaný, sa rozmnoží. Náš chrám, ktorý si spálil, bude znovu*

postavený, kresťanská viera ovládne svet, ale židovská nadvláda zanikne. Nechváľ sa, že si vykonal niečo slávne, lebo tvoja moc bude čoskoro ukončená.“ Potom sa Aretas obrátil na prítomných kresťanov a zvolal: *„Bratia, ak sa niekto z vás bojí meča a zaprie Krista, nech od nás odstúpi!“*Všetci odpovedali: *„Chráň Boh, aby sme sa zľakli. Zomrieme všetci s tebou pre Krista!“* Knieža nakoniec zveril svoju poslednú vôľu zhromaždeným: z troch statkov, ktoré si obec zvolí, má byť znovu postavený chrám. Zvyšok jeho majetku majú zdediť príbuzní, ktorí zostanú verní Kristovi. Ak by sa však niekto z nich odvrátil od viery, nech je vydedený a jeho podiel nech je odovzdaný chrámu. Nakoniec knieža vyhlásil: *„Teba a všetkých, ktorí zapierajú Krista, sa zriekame.“*Ostatní kresťania odpovedali: *„Pozri, praotec Abrahám očakáva teba a nás s tebou. Zriekame sa každého, kto zaprie Krista.“*

Keď odsúdených priviedli na popravu pri rieke, knieža Aretas zdvihol ruky a modlil sa: *„Ježišu Kriste, Bože náš, príď nám na pomoc, vezmi naše duše k sebe a nech je ti milá krv tvojich služobníkov, ktorá bude pre teba preliata. Urob nás hodnými, aby sme ťa uzreli, a nezapri nás pred Otcom, ako si sľúbil. Daj, aby náš chrám bol znovu postavený, a tomuto mestu daruj nového biskupa namiesto Pavla, ktorého kosti spálili.“* Po tejto modlitbe sa knieža rozlúčil so svojimi druhmi, poznačil sa krížom, sklonil hlavu a prijal smrteľnú ranu mečom. Spolumučeníci sa tlačili k nemu, natierali sa jeho preliatou krvou a zomierali s radosťou tou istou smrťou ako on. Telá všetkých týchto krvavých svedkov Kristových nahádzali kati do rieky. Po poprave kresťanských mužov rozkázal Dunaan priviesť ich ženy a dcéry. Snažil sa ich presvedčiť, aby sa zriekli kresťanskej viery, no ony sa nenechali zviesť k odpadlíctvu. Ba dokonca medzi sebou súťažili o palmu mučeníctva. Panny sa chceli obetovať pre Ježiša Krista ako prvé, no ženy im to nedovolili so slovami: *„Prislúcha nám, aby sme zomreli po svojich manželoch.“* Všetky boli popravené mečom, okrem Aretovej manželky, kňažnej Rumy, a ich piatich dcér.

Túto vznešenú matku Židia presviedčali, aby sa Krista zriekla a zo súcitu k dcéram si zachovala život. Sľubovali jej, že ak prestúpi na židovskú vieru, ponechajú jej majetok. Navyše jej dovolili odísť pod vojenským dozorom, aby si to premyslela. Ruma, ktorá sa od detstva stránila verejnosti a od dňa svojho sobáša bola vždy zahalená, si odkryla hlavu i tvár. Chodila po uliciach mesta a zhromažďovala kresťanské, židovské i pohanské ženy, ku ktorým prehovorila: *„Vy, kresťanské ženy, moje družky, počúvajte! Poznáte môj rod a moje bohatstvo. Pozrite sa na mňa, priateľky! Prvýkrát ste ma videli v deň môjho zasnúbenia a teraz ma vidíte druhýkrát. S odkrytou tvárou som vtedy patrila svojmu ženíchovi a dnes idem s odkrytou tvárou ku Kristovi, Pánovi a Bohu môjmu i mojich dcér, ktorý sa z lásky k nám ponížil, prišiel k nám a za nás trpel. Kráľ mi dovolil, aby som sa vzdala kresťanskej viery a zachránila si život, ale odíď odo mňa myšlienka zradiť Krista, môjho Boha, v ktorého verím. Ja i moje dcéry sme boli pokrstené v mene najsvätejšej Trojice. Klaniame sa Ukrižovanému a s radosťou zomrieme za Neho, ktorý za nás trpel v tele. Rada opustím všetko, čo na zemi lahodí oku a telu, pretože to všetko je pominuteľné, aby som od Boha dosiahla veci večné. Kiež by ste aj vy, moje priateľky, poznali pravdu a nasledovali zákon Ježiša Krista, môjho Boha, pre ktorého ja i moje dcéry teraz umierame! Modlite sa za mňa, aby ma prijal do svojej milosti!“* Keď ženy

počuli túto dojímavú reč, prepukli do hlasitého náreku a bedákania. Dunaan sa tým natoľko rozohnil, že takmer rozkázal popraviť stráž, ktorá nebránila Rume v rozprávaní. Medzitým Ruma s nezahalenou hlavou opustila mesto. Vedúc svoje dcéry, ktoré vyzerali ako nevesty pripravené na svadbu, postavila sa pred Dunaana a s pokorou povedala: *„Ja i moje dcéry sme kresťanky a s radosťou zomrieme pre Krista. Nuž, rozkáž nás popraviť mečom, aby sme sa pripojili k svojim blízkym!“* Tieto slová statočnej kňažnej a vzhľad jej dcér hlboko zapôsobili na krutého kráľa. Snažil sa Rumu presvedčiť, aby opľula kríž a vyznala, že Kristus je obyčajný človek. Ale len čo vyslovil tieto drzé slová, jej deväťročná dcérka mu napľula do tváre a povedala: *„Tebe sa má pľuť do očí, rúhavý Žid, že si sa nehanbil prikázať mojej matke, aby potupila svätý kríž a zradila Krista. Zapchaj si špinavé ústa, ty vrah nášho Pána!“* Dunaan potom rozkázal povaliť kňažnú na zem a zabiť jej dcéry. Napokon bola i Ruma sťatá mečom.

Mučenícka smrť týchto kresťanských mužov, žien a panien sa datuje do roku 524. Krutému vyčíňaniu židovského kráľa Dunaana urobil koniec etiópsky kráľ Elesbaas. Na jeho miesto dosadil kresťanského domorodca Esimiphéa za kráľa Jemenu, ktorému ponechal na obranu 10.000 etiópskych vojakov. Tí však povstali proti Esimiphéovi a vyhlásili za kráľa svojho krajana Abrahama, ktorý bol tiež kresťan. Elesbaas ho nakoniec uznal.

Neskôr Elesbaas abdikoval, poslal svoju zlatú korunu zdobenú drahokamami do Jeruzalema ako obetu za víťazstvo dosiahnuté s Božou pomocou a vstúpil do kláštora, kde zomrel nábožnou smrťou. Cirkev si jeho pamiatku pripomína 27. októbra. Nový jemenský kráľ Abraham a obaja jeho synovia a následníci Jaksum a Masruk boli horlivými podporovateľmi kresťanskej viery. Avšak domorodci, nespokojní s etiópskou nadvládou, tomu urobili koniec tým, že si povolali na pomoc Peržanov. Tento prevrat priniesol v Jemene kresťanskej viere mnoho utrpenia, pretože pod perzskou nadvládou sa bez prekážok šírili bludy nestoriánov a monofyzitov.

Okrem Jemenu existovali v Arábii ešte dve ríše, kde mali kresťania prevahu: Híra na rímskych hraniciach a Ghassán na perzských hraniciach. Avšak aj do nich prenikli bludy nestoriánov a monofyzitov. Tieto herézy spôsobovali medzi kresťanmi v Arábii veľké zmätky, až kým falošný prorok Mohamed nevyhubil kresťanstvo v tejto krajine ohňom a mečom.

---

25. októbra sa slávi aj pamiatka mučeníkov sv. Chrysanta a jeho manželky sv. Darie; sv. Bonifáca I., pápeža († 422); na ostrove Sardínia sa slávia sv. mučeníci Gavín, Protus a Január; vo Florencii sv. Miniat, mučeník, v Konštantínopole sv. mučeníci Martyrius a Marcian a iní.

26. OKTÓBER

I. Sv. Lucián a sv. Marcián, mučeníci (3. stor.)

Počas dvojročnej vlády cisára Décia (249–251) podstúpili v hlavnom meste Bitýnie, Nikomédii, mučenícku smrť pre Ježiša Krista aj svätci Lucián a Marcián. Vychovaní v pohanstve slúžili v mladosti modlám a zaoberali sa poverčivým čarodejníctvom, ktorým klamali ľudí, najmä ženy. Pohania si ich vážili ako mužov obdarených údajne nadprirodzenou mocou, zatiaľ čo iní sa ich obávali ako nebezpečných ľudí.

V tom čase žila v Nikomédii krásna kresťanská panna, známa svojimi vzácnymi cnosťami, ktorá neustále prosila Boha o dar vytrvalosti v čistote. Obaja čarodejníci k nej zahoreli hriešnou túžbou a pokúšali sa ju získať lichôtkami i modlárskymi čarami. Čo sa im však darilo u pohanských žien, nepodarilo sa u kresťanky. Márne ju Lucián a Marcián presviedčali, lichotili jej, sľubovali a vyhrážali sa. Márne sa obracali na zlých duchov, aby im pomohli dosiahnuť svoj cieľ. Napokon sa na nich naplnili slová sv. Pavla: *„Kde sa rozmnožil hriech, tam sa ešte väčšmi rozmnožila milosť.“* (Rim 5, 20). Obaja čarodejníci spoznali, že kresťanská panna premáha zlých duchov v mene a mocou Ježiša Krista, ktorý ju posilňuje a chráni. Dostali z Neho strach a povedali si, že je užitočnejšie slúžiť takému mocnému Pánovi, než bezmocným modlám a zlým duchom. Božia milosť ich osvietila, odvrátili sa od modlárstva a nepravosti, uverili v Ježiša Krista a dali sa na cestu pokánia. Rozbili svoje modly, zozbierali svoje čarodejnícke knihy a nástroje a verejne ich spálili na námestí. Keď sa tomu ľudia veľmi divili, povedali: *„Boh nám otvoril rozum, aby nás vytrhol z temnoty, v ktorej sme doteraz žili, a priviedol nás k spáse. Zavrhujeme všetko, čo sme doteraz robili, vyznávame Krista ako pravého Boha a vkladáme do Neho všetku svoju nádej.“*

Potom sa odobrali do kresťanskej svätyne a prosili, aby boli prijatí do spoločenstva čakateľov na svätý krst. Tam sa kajúcne vyznali zo svojich hriechov, po poučení vo viere prijali sviatosť svätého krstu, opustili mesto a usadili sa na pustatine. Tam sa prísne postili, čítali Sväté písmo a neprestajne sa modlili k Bohu. Týmto spôsobom sa upevnili vo viere a kresťanskom živote. Po návrate do mesta hlásali márnosť modloslužby a napomínali ľudí, aby sa obrátili ku Kristovi a činili pokánie. Pohania sa veľmi divili, že títo muži, kedysi horliví ctitelia bohov, zrazu kázali kresťanskú vieru.

Za krátky čas boli Lucián a Marcián ako nepriatelia bohov a hlásatelia kresťanského učenia zajatí, spútaní a predvedení pred cisárskeho námestníka Sabina. Tam statočne vyznali, že veria v Krista, Božieho Syna, ktorého sa nikdy nezrieknu modloslužbou. Keď sa ich námestník spýtal: *„Kto vás prehovoril, aby ste opustili ctihodných bohov, ktorí vám prejavili toľké dobrodenia a získali ste si úctu ľudu, a aby ste sa klaňali ukrižovanému človeku, ktorý si sám nemohol pomôcť?“* Marcián odpovedal: *„Práve Ukrižovaný, ktorého ty nepoznáš, nás zmenil, tak ako kedysi obrátil Šavla, nepriateľa kresťanov, a urobil z neho slávneho hlásateľa našej viery.“* Na námestníkove napomínania a sľuby odpovedal Lucián: *„Hovoríš nerozumne; stále nás napĺňa úžas, že nám Boh dal takú milosť a ukázal nám pravdu, a ty nás chceš od nej odvrátiť? Márna námaha!“* Sabin posmešne povedal: *„Prečo teda Kristus, v*

ktorého dôverujete, dopustil, že ste padli do mojich rúk? Prečo vám neprichádza na pomoc, aby ste nezomreli?" Marcián odpovedal: *„Kresťania zakladajú svoju slávu na tom, že s radosťou obetujú svoj pozemský život za Krista, vediac, že tak dosiahnu lepší, večný život."* Podobne hovoril aj Lucián.

Námestník potom nariadil, aby oboch vyznávačov natiahli na škripec a mučili železnými hrebeňmi. Tieto muky znášali mlčky ako zaslúžený trest za svoje predošlé hriechy. Potom Lucián vážne povedal Sabinovi: *„Mal si nás mučiť a trestať vtedy, keď sme páchali neprávosti. Vtedy sme si právom zaslúžili trest, ale ty si nás netrestal. A až teraz, keď sme spoznali pravého Boha a konáme dobre, nás kruto mučíš. Ale aj za to vzdávame Bohu vďaky, lebo nám odpustil naše predošlé hriechy a uznal nás za hodných, aby sme trpeli a zomreli pre jeho meno."* Sabin, vidiac, že Luciána a Marciána žiadne muky nezlomia vo viere a obávajúc sa, že pohania, sledujúc ich odvahu a počúvajúc ich presvedčivé slová, by sa mohli k nim pridať, napokon vyniesol rozsudok, aby boli zaživa upálení. Dôvodom bolo, že zatvrdilo zotrvávajú v kresťanskej viere, odmietajú poslúchnuť cisársky rozkaz a zdráhajú sa obetovať bohom. Svätí mučeníci prijali tento rozsudok s radosťou a kráčali na popravu ako na svadobnú hostinu. Tam vystúpili na hranicu a modlili sa zvučným hlasom: *„Pane Ježišu Kriste! Nesmierne Ti ďakujeme, že si nás, nehodných, vyslobodil z pohanských bludov a pre Tvoje meno nás urobil účastnými slávnej mučeníckej smrti. Nech Ti je česť a chvála! Prijmi milostivo naše duše!"* Kati medzitým zapálili hranicu a obaja mučeníci dobojovali v plameňoch veľký boj za Božiu pravdu dňa 26. októbra roku 250.

Poučenie:

Na príklade svätých kajúcnikov Luciána a Marciána si môžeme uvedomiť, ako sa majú hriešnici kajať, ak úprimne túžia po polepšení, a čo majú robiť, aby napravili spôsobené pohoršenie. Obaja muži sa predtým zaoberali poverčivým a bezbožným čarodejníctvom, pri ktorom sa utiekali k zlým duchom. Keď však boli Božou milosťou obrátení, naveky sa zriekli satana i všetkých jeho skutkov a na dôkaz, že mu už viac nebudú slúžiť, rozbili modly a verejne spálili čarodejnícke knihy a nástroje. Predtým skrývali svoje nešľachetné úmysly klamom a podvodom, potom však zložili verejnú spoveď zo všetkých svojich neprávostí a kajúcne prijali svätý krst. Predtým sa vyžívali v nečistých túžbach a skutkoch, ale po krste odišli na pustatinu, kde umŕtvovali svoje telo pôstami a bdeniami, aby Božej spravodlivosti za svoje hriechy dostatočne učinili zadosť, a horlivými modlitbami i nábožným rozjímaním očistili svojho ducha a upevnili sa vo svätých cnostiach. Kedysi obhajovali ohavnú modloslužbu, protivili sa kresťanom a krivdili každému, komu mohli. Po obrátení sa však bez strachu a hanby prihlásili k Ježišovi Kristovi, zavrhli pohanské povery, preukazovali ľuďom dobrodenia a podstúpili pre Božie meno muky i prebolestnú smrť.

Hľa, vzor dokonalého pokánia! Hospodin hovorí: *„Obráťte sa ku mne celým svojím srdcom, s pôstom, plačom i kvílením. Roztrhnite svoje srdce, a nie svoje rúcho, a obráťte sa k Hospodinovi, svojmu Bohu."* (Joel 2, 12–13.) A tiež: *„Ako ste vydávali svoje*

údy na neprávosť, keď slúžili nečistote a neprávosti, tak teraz vydávajte svoje údy na posvätenie, aby slúžili spravodlivosti.“ (Rim 6, 19.)

II. Sv. Amand, biskup (7. stor.)

Ešte na začiatku siedmeho storočia nebolo pohanstvo na dolnom Rýne a v susedných krajinách na Máze a Šelde úplne vykorenené. Frankovia, väčšina tamojšieho obyvateľstva, sa tvrdošijne držali svojich pohanských zvykov a tradícií a dlhý čas vzdorovali kresťanským misionárom. Najväčšiu zásluhu na šírení a upevnení kresťanskej viery v dnešnom Belgicku si získal svätý Amand.

Amand sa narodil v neznámom roku niekde pri Nantes v Akvitánii u vznešených rodičov. Už od mladosti prejavoval zbožnú myseľ a túžbu po kresťanskej dokonalosti. Keď dosiahol mladícky vek, tajne utiekol do kláštora na ostrovčeku Oye (naproti Rochelle), aby mohol pokojne slúžiť Bohu. Keď však otec, kráľovský sudca (grófa), na neho naliehal, aby sa vrátil do sveta, kde ho čakala sľubná budúcnosť, putoval na hrob svätého Martina do Tours. Tam sa zasvätil službe Bohu a vstúpil do duchovného stavu. Odtiaľ odišiel do Bourges, kde si s povolením miestneho biskupa Austregifila zriadil skromné obydlie pri mestskej hradbe neďaleko katedrály. Žil tam niekoľko rokov ako pustovník, živil sa jačmenným chlebom a vodou, a venoval sa modlitbám a nábožnému rozjímaniu. Po tomto období prísnej disciplíny sa vydal na púť do Ríma. Na hroboch apoštolských kniežat a nespočetných mučeníkov Kristových sa v jeho duši zrodil úmysel zvestovať pohanom evanjelium a, ak to bude Božia vôľa, zomrieť medzi nimi mučeníckou smrťou.

Po návrate do Galie sa dal na radu kráľa Chlotara II. vysvätiť za krajinského biskupa a začal hlásať ľudu Božie slovo. Vykupoval anglosaských chlapcov, ktorí boli verejne predávaní na trhoch, a dával ich kresťansky vychovávať a vzdelávať ako svojich budúcich spolupracovníkov na Pánovej vinici. Keď prišiel do oblasti mesta Gent vo Flámsku, začal tam kázať, no s malým úspechom. Obyvatelia zatvárali svoje srdcia pred jeho slovami a len málo z nich uverilo v Krista a prijalo krst. Táto zatvrdnutosť pohanských Frankov ho veľmi zarmútila, ale nevzdal sa. Po návrate do Galie zistil, že medzičasom obyvatelia Gentu zničili svätyňu, ktorú postavil, a vyhnali jeho kňazov.

Napriek smutným začiatkom Amand nezmalomyseľnel. Od kráľa Dagoberta získal ochranný list a vrátil sa do Gentu. Napriek mnohým prekážkam kázal, prosil a

vytrvalo napomínal, dúfajúc, že obráti ľud na vieru. Aj keď bol niekoľkokrát napadnutý, hodený do rieky Šeldy, a dokonca ponechaný v úplnej biede, vytrval ako neohrozený Kristov vojak. Amand pôsobil aj v Tournai, kde si zriadil príbytok. Jedného dňa sa pokúsil vyprosiť milosť pre zlodeja odsúdeného na smrť, no márne. Zločinca obesili. Keď však ľudia opustili popravisko, Amand sňal telo, priniesol ho domov a celú noc sa zaň modlil. Zázrakom zločinec ožil a táto udalosť spôsobila, že mnohí pohania sa obrátili na kresťanskú vieru.

S pomocou kráľa Dagoberta založil Amand v oblasti Tournai niekoľko chrámov a kláštorov. Jeho apoštolská horlivosť ho priviedla aj k Slovanom. Počas vlády Sama, ktorý zjednotil západných Slovanov a porazil Avarov, sa Amand vydal ku korutánsko-panónskym Slovanom a takmer dva roky im hlásal Kristovo učenie, no dosiahol len obmedzený úspech. Zdá sa, že ďalšiemu pôsobeniu medzi Slovanmi urobila koniec vojna medzi slovanskou a franskou ríšou, v ktorej bol kráľ Dagobert v roku 630 pri Vogatisburgu na hlavu porazený Samom.

Kráľ Dagobert I. (628–638) bol spočiatku spravodlivým panovníkom a podporovateľom cirkevných inštitúcií, no neskôr podľahol lakomstvu a telesným žiadostiam. Chamtivo siahal na majetok chrámov i poddaných, zapudil svoju zákonitú manželku a vzal si tri ženy za kráľovné, okrem toho mal mnoho ďalších žien. Amand ho dôrazne napomínal, karhal jeho ohavný život a varoval ho Božím trestom, ak sa nepolepší. Vášnivý kráľ však vyhnal biskupa zo svojej ríše. Vyhnanca sa ujal kráľov brat Charibert, ktorý vládol vo veľkej časti Akvitánie. Odtiaľ Amand cestoval do Pyrenejských hôr k Baskom, snažiac sa obrátiť zanedbaných horalov na kresťanstvo. Avšak jeho apoštolské slová padali na neúrodnú pôdu. Po mnohých neúspechoch sa chystal na plavbu do Anglicka, keď k nemu kráľ Dagobert vyslal posla s naliehavou prosbou, aby sa vrátil na svoje predchádzajúce pôsobisko.

Biskup poslúchol, cestoval do Gentu a vo Flámsku a Brabantsku začal znovu hlásať Božie slovo a zakladať chrámy i kláštory. Aj tentokrát čelil odporu pohanského ľudu voči kresťanstvu. Niekoľkokrát sa ocitol v ohrození života pre svoju apoštolskú horlivosť, no všetky prekážky a ťažkosti ho len podnecovali k neúnavnej činnosti na Pánovej vinici. Nakoniec jeho práca priniesla svoje ovocie.

V roku 646 bol Amand vymenovaný mladým austrasijským kráľom Sigebertom za biskupa v Maastrichte, hoci sa tejto pocte bránil. Počas troch rokov obchádzal svoju rozsiahlu diecézu, rozsieval semeno svätého evanjelia a udeľoval sviatosti. Okrem veriacich ho však zarmucovali aj mnohí duchovní svojim neusporiadaným životom. Keď si uvedomil, že jeho otcovské napomínania nemajú účinok, začal sa obávať veľkej zodpovednosti, ktorú prinášal biskupský úrad. Preto v roku 649 požiadal pápeža Martina I., aby ho zbavil tohto bremena. Keď však pápež váhal vyhovieť jeho žiadosti, Amand si zriadil pomocníka a nástupcu v úrade maastrichtského biskupa a odišiel do Ríma. V Ríme strávil dlhší čas, aby získal pre svoje kláštory liturgické a cirkevné knihy a našiel nových pracovníkov na Pánovej vinici. Po návrate do Belgicka v roku 651 zakladal nové kláštory, zabezpečil im vzorných predstavených a otcovsky sa o ne staral. Bol presvedčený, že len dobre usporiadané reholné inštitúcie budú pevnými oporami viery a náboženského života v tejto krajine. Okrem toho podnikal

misijné cesty po Galii, druhýkrát navštívil Baskov, hoci opäť s malým úspechom, a nakoniec sa usadil vo svojom obľúbenom kláštore v Elnone pri ústí rieky Skarpy. Odtiaľ podnikal cesty do blízkych i vzdialených krajín, šíriac Božie kráľovstvo medzi ľudom.

Zachovajúc si do vysokého veku sviežeho ducha a vrúcne srdce, dokončil svoj záslužný život v kláštore Elnon ako deväťdesiatročný starec 6. februára 684. Meno svätého Amanda je uvedené v rímskom zozname svätých na deň 6. februára; niektoré cirkevné kalendáre však uvádzajú výročnú pamiatku jeho vysviacky na biskupa a vyzdvihnutia jeho ostatkov, čo bolo podľa vtedajších zvyklostí vyhlásením za svätého, na 26. októbra.

Poučenie:

Svätý Amand často pracoval na Pánovej vinici bez viditeľného úspechu, no nikdy ho to neodradilo. Trpezlivo a vytrvalo rozsieval semeno Božieho slova, aj keď jeho úsilie spočiatku neprinášalo ovocie. Nakoniec sa však dočkal krásnych výsledkov svojej práce. Ako povedal svätý Pavol: *„Ja som sadil, Apollo polieval, ale vzrast dal Boh. A tak ani ten, čo sadí, nie je nič, ani ten, čo polieva, ale Boh, ktorý dáva vzrast.“* (1 Kor 3, 6-7) Nemáme preto strácať odvahu a nádej, keď sa naše ušľachtilé snahy zdajú byť neúspešné. Záhradník sadí strom, aj keď vie, že ovocie na ňom už neuvidí. Tak aj my máme konať dobré skutky, hoci by sa zdalo, že neprinesú úžitok. Boh raz odmení našu dobrú vôľu, snahu a prácu, bez ohľadu na to, aký veľký alebo malý bol ich úspech, pretože to nezávisí od nás, ale výlučne od Božej milosti.

Dňa 26. októbra sa tiež pripomína svätý Evarist, pápež, ktorý zomrel mučeníckou smrťou v Ríme za cisára Trajána († 110); svätí Rogacián a Felicissimus, africkí mučeníci za cisára Valeriána; svätý Rustikus, biskup z Narbonne; svätá Abundancia, panna; svätý Demeter, z ktorého ostatkov získal kráľ Václav II. v roku 1304 časť a daroval ich pražskej katedrále a ďalší svätí.

27. OKTÓBER

I. Sv. Frumenc, apoštol Etiópčanov (4. stor.)

Etiópiou nazývali starovekí Gréci od čias historika Herodota krajiny južne od Egypta, teda dnešnú Núbiu, egyptský Sudán a Habeš (Abyssíniu). Niekedy sa menom Etiópčania označovali černošské národy, africkí mohamedáni. Skutky apoštolské (8, 27–39) rozprávajú, že Etiópčan, mocný dvoran kráľovnej Kandaky, sa na spiatočnej ceste z Jeruzalema stretol s diakonom Filipom, ktorý ho poučil o Ježišovi Kristovi a pokrstil. Až za čias cisára Konštantína Veľkého sa však podarilo vztýčiť v Etiópii Kristov kríž. Apoštolom Etiópčanov bol biskup sv. Frumenc.

Okolo roku 316 sa učený kupec a prírodovedec Merop z Týru vo Fenícii vydal na vedeckú výpravu do Etiópie, ktorá bola v staroveku známa ako krajina zázrakov, skrývajúca poklady a zdroj múdrosti. Na cestu si okrem služobníctva vzal aj svojich synovcov, kresťanských bratov Frumenca a Edesia. Cestou po mori ich zasväcoval do

svojich bohatých vedomostí a skúseností. Počas návratu však priplávali k pobrežiu Abyssínie, aby si doplnili zásoby vody a potravy. Miestni obyvatelia, ktorí v tom čase bojovali s Rimanmi, napadli ich skupinu a všetkých zabili, okrem Frumenca a Edesia. Obaja mladíci, ktorí sa v tom čase nachádzali ďalej od ostatných a čítali si pod stromom, nevedeli o prebiehajúcom masakre. Domorodci ich objavili, ale nechali ich nažive. Zrejme mali súcit s ich mladosťou alebo dúfali v zisk z ich predaja. Odviedli ich ku kráľovi v Axume, ktorý ich prijal ako otrokov. Kráľ si ich obľúbil a dal im vzdelanie. Edesia urobil vrchným čašníkom a Frumenca, ktorý vynikal rozumom a schopnosťami, tajomníkom. Boh stál pri zajatých bratoch a požehnával ich. Verne plnili svoje povinnosti, a tak si získali kráľovu priazeň. Pred smrťou im kráľ daroval slobodu a možnosť rozhodnúť sa, či zostanú v jeho službách alebo sa vrátia domov.

Po kráľovej smrti prevzala vládu vdova v mene svojho maloletého syna Ezana a prosila bratov, aby zostali a pomohli jej so správou kráľovstva. Poslúchli ju, pričom Frumenc sa stal vychovávateľom mladého princa a skutočným vládcom. Vládol múdro a spravodlivo, pričom sa staral o hmotné blaho ľudí a zároveň pracoval na ich mravnom povznesení. Kresťanské učenie, ktoré získal za mlada, v ňom nikdy nevyhaslo. Keď dospel, rozhodol sa, že národ, ktorému vládne, musí spoznať Krista. Zistil, že medzi rímskymi a gréckymi obchodníkmi, ktorí prichádzali do Etiópie, sú aj kresťania. Pozval ich, poskytol im ochranu a podporoval ich pri budovaní kostolov. Tak vznikla v Abyssínii malá kresťanská obec, ktorá časom rástla. Keď princ Ezana dospel a prevzal vládu, Frumenc sa rozhodol opustiť krajinu a pokračovať vo svojej misii. Navštívil Alexandriu a požiadal biskupa sv. Atanáza o vyslanie pastiera, ktorý by pokračoval v šírení viery. Atanáz ho však vymenoval za biskupa Etiópie, čím Frumenc začal pôsobiť ako apoštol národa a zasvätil svoj život šíreniu Kristovho učenia.

Frumenc to prijal s radosťou; keď však opäť prosil, aby bol do tejto krajiny poslaný apoštolský muž plný Ducha Svätého, povstal Atanáz a povedal mu podobne ako kedysi egyptský faraón Jozefovi: *„Či by sme mohli nájsť takého muža, ktorý by bol plný Božieho ducha a ktorý by tieto veľké veci dokázal, ako ty?“* Atanáz teda v roku 328 vysvätil Frumenca za biskupa, pridružil k nemu niekoľkých horlivých duchovných a poslal ho s apoštolskou právomocou do Etiópie, na Pánovu vinicu. Biskup Frumenc sa usadil v meste Axum (v provincii Tigré v severnom Habeši), ktoré bolo centrom mocnej Axumskej ríše. Táto ríša v tom čase ovládala nielen celú Abyssíniu, južnú Núbiu a pobrežie Červeného mora, ale tiež južné oblasti Arábie. Kráľ Axumu, Ezana, sa považoval za rovného cisárovi Konštantínovi Veľkému. Grécka kultúra sa v tejto ríši postupne udomácňovala a gréčtina sa stala dvorským a úradným jazykom.

Frumenc, ktorý v Axume založil biskupstvo, sa s neúnavnou horlivosťou pustil do šírenia evanjelia v tejto krajine, ktorá sa Božím riadením stala jeho druhou vlasťou. Jeho apoštolská práca prinášala bohaté ovocie. Kráľ Ezana, jeho brat Sazan a poprední veľmoži ríše prijali krst. Ich príklad nasledovalo veľké množstvo poddaných. Časom bolo v krajine založených sedem nových biskupstiev, ktoré

podliehali vrchnému pastierovi v Axume ako metropolitovi. Ten zostával pod vrchnou správou alexandrijského patriarchu.

Frumenc viedol rastúcu etiópsku cirkev slovom i príkladom a bdel, aby sa neodchýlila od pravoverného katolíckeho učenia. Táto bdelosť bola nevyhnutná, v ríši susediacej s Egyptom, kde ariánska heréza drzo povstávala a spôsobovala katolíkom veľké prenasledovanie, podporovaná nehodným synom Konštantína Veľkého, cisárom Konstanciom. Tento panovník chcel šíriť ariánske bludy aj do Etiópie, a preto v roku 356 poslal kráľovi Ezanovi a jeho bratovi Sazanovi list, v ktorom žiadal, aby bol biskup Frumenc dopravený do Alexandrie a znova vysvätený ariánskym patriarchom. Kráľ Ezana však túto trúfalú žiadosť odmietol a pevne stál za pravoverným Frumencom proti nástrahám bludárov.

Kedy a ako sv. Frumenc zomrel, nie je známe; isté je len to, že ešte v roku 356 žil. Táto informácia pochádza zo zmieneného listu cisára Konstancia, ktorý uchoval sv. Atanáz. Etiópčania nazývajú Frumenca Fremonat a uctievajú ho ako svojho prvého apoštola.

Žiaľ, vinica Pánova, ktorú Frumenc v Etiópii starostlivo obhospodaroval, bola neskôr znehodnotená herézou. Etiópska cirkev prekvitala ako úrodný sad až do 6. storočia, keď bola z Alexandrie narušená monofyzitizmom (Eutychiánov blud), ktorý popiera katolícke učenie o dvojakej prirodzenosti Krista. V tomto blude zotrvávajú etiópski kresťania dodnes, pričom sú málo vzdelaní v náboženstve a ich mravy značne upadli. Všetky pokusy vrátiť tento národ do lona katolíckej Cirkvi narážajú na odpor nevedomého a rozkolníckeho duchovenstva a priniesli len obmedzené výsledky, hoci súčasný etiópsky cisár Menelik II. prejavuje veľkú úctu voči Apoštolskej stolici v Ríme.

Jazyk starých Etiópčanov zanikol medzi ľudom už v 14. storočí a používa sa už len pri bohoslužbách. Najvzácnejším pamätníkom starokresťanskej viery a vzdelanosti tohto národa je etiópsky preklad Svätého písma zo 4. storočia.

Poučenia:

Božia prozreteľnosť vedie človeka po podivných cestách. Jej najvyššou múdrosťou často vzniká veľké požehnanie pre celé národy z toho, čo sa na pohľad zdá ako nešťastie. Spomeňme si na osudy egyptského Jozefa – aké šťastie prinieslo nielen Egyptu, ale aj celému jeho rodu to, že ho vlastní bratia predali do otroctva. Podobne nešťastie, ktoré postihlo sv. Frumenca v mladosti, sa stalo príčinou obrátenia celého národa na Kristovu vieru. Dôverujme teda vždy Bohu, presvedčení, že čokoľvek s nami činí, činí dobre. Je predsa náš najláskavejší a najmúdrejší Otec, ktorý s nekonečnou láskou dbá o ľudí a aj v skúškach má jediný zámer – prospieť nám a iným, vyviesť nás z hriechu, posvätiť nás a priviesť na cestu spásy. *„Vieme, že tým, čo milujú Boha, všetko slúži na dobré.“* (Rim 8, 28) *„Lebo koho Pán miluje, toho tresce, a šľahá každého, koho prijíma za syna. Je na vašu nápravu, čo znášate. Boh s vami zaobchádza ako so synmi. A ktorého syna by otec nekarhal?“* (Hebr 12, 6–7)

II. Sv. Vincent, sv. Sabina a sv. Kristeta, mučeníci (3. stor.)

Za vlády cisára Maximiána (286–305) zúril v Španielsku proti kresťanom krutý miestodržiteľ Dacián. Horlivo ich prenasledoval, zvádzal k modlárstvu, mučil a zabíjal. V tom čase žil v Évore mladý chlapec Vincent, ktorý nebral ohľad na cisárske nariadenia a bez hanby sa verejne hlásil k viere v Krista. Keď Dacián prišiel do Évory, ako mal vo zvyku, pátral aj v tomto meste po kresťanoch. Dozvediac sa o Vincentovi, dal ho priviesť a povedal mu: *„Tvoja mladosť a neskúsenosť ťa zaslepujú. Hlásiš sa k náboženstvu, ktoré je všeobecne opovrhované a ktoré ti prinesie iba hanbu, muky a smrť. Zmúdrej teda a prijmi náboženstvo, ktoré vyznáva cisár i všetci urodzení páni.“* Vincent odvážne odpovedal: *„Mýliš sa. Kresťanstvo vôbec nie je náboženstvom hodným opovrhnutia, veď jediné ono dáva človeku česť, dôstojnosť a zaručuje mu nesmrteľnú slávu a blaženosť. Nerozumní sú modloslužobníci, lebo padnú do večného zatratenia.“* Dacián sa podivil, z čoho v tomto kresťanskom chlapcovi pochádza taká odvaha a slová. Nechcel s ním ďalej diskutovať, a preto rozkázal, aby ho odvliekli k modle Jovišovej a donútili ho obetovať. Ak by odmietol, mal byť nemilosrdne bičovaný, až kým sa nepodrobí alebo nezomrie.

Vincenta ľutovali aj vojaci, ktorým bola táto krutá úloha zverená a radili mu, aby poslúchol cisárove príkazy a zachránil sa. Ale Vincent ich slová ignoroval a odmietol obetovať modle. Táto jeho odvaha vojakov tak zasiahla, že sa ho ostýchali biť a odvliekli ho do väzenia, kde mu dali tri dni na rozmyslenie. Vo väzení Vincenta navštívili jeho mladšie sestry Sabina a Kristeta. Horko plakali, že stratia milovaného brata a zostanú na svete samy. Radili mu, aby utiekol na nejaké vzdialené miesto. Vincent ich poslúchol, tajne ušiel z väzenia a so sestrami sa vybral do mesta Avila. Počas cesty ho však premkla veľká ľútosť, že sa vzdal neoceniteľnej mučeníckej koruny. Upokojila ho len myšlienka, že ju môže dosiahnuť na inom mieste, keď to Boh dovolí. V Avile povzbudzoval sestry, aby pevne vytrvali vo viere v Krista a nedali sa od nej odvrátiť ani mukami, ani smrťou, čo mu aj sľúbili.

Dacián prišiel aj do Avily. Keď sa dozvedel, že Vincent ušiel z väzenia v Évore a otvorene pohŕda modlami, nariadil, aby s ním bolo zaobchádzané podľa zákona. Vincenta, Sabinu a Kristetu chytili a mučili. Najskôr ich kati rozťahovali na škripci, až sa každá časť ich tela vytrhla z kĺbu. Keď mučeníci neboli ani touto krutosťou nalomení vo viere a ďakovali Bohu, že môžu trpieť pre jeho meno, Dacián rozkázal, aby ich zabili. Kati im položili hlavy na kameň a udierali do nich železnými tyčami, až im vyrazili mozgy. Tak Vincent spolu so svojimi sestrami dosiahol slávnu mučenícku korunu. Ich umučené telá boli ponechané napospas divým zvieratám, no dvaja kresťania ich tajne odniesli a pochovali. Na ich pohrebisku bol neskôr postavený chrám.

Poučenie:

V dnešnej dobe sa môže každý kresťan pripodobniť dávnym mučeníkom. Svätý Augustín hovorí, že krotiť hnev, vyhýbať sa nečistote, pohŕdať lakomstvom, zachovávať spravodlivosť a premáhať pýchu je tiež formou mučeníctva, ku ktorému máme mnoho príležitostí. Tak ako starovekí mučeníci odolávali zvodom odpadnúť

od viery, aj my máme odolávať pokušeniam a byť pripravení obetovať všetko, dokonca aj život, aby sme zostali verní Bohu a zachránili svoju dušu pred večnou záhubou.

---

27. októbra si pripomíname aj sv. Florenca, mučeníka; sv. Kapitolu a jej vernú slúžku Erotheidu v Kapadócii, ktoré boli umučené pre vieru za cisára Diokleciána; sv. Elesbaasa, kráľa v Etiópii, ktorý sa neskôr stal mníchom a ďalších.

28. OKTÓBER

I. Sv. Šimon a sv. Júda, apoštoli Pána (1. stor.)

„Keby ste boli zo sveta, svet by miloval, čo je jeho, ale preto, že nie ste zo sveta, že som si vás ja vyvolil zo sveta, svet vás nenávidí.“ (Jn 15, 19). Týmito slovami, ktoré Pán Ježiš povedal svojim apoštolom, stručne a jasne vysvetlil, prečo sú jeho verní nasledovníci a učeníci na zemi prenasledovaní. Nie sú zo sveta, nemyslia ako svet ani nekonajú podľa neho, ale odmietajú jeho zvrhlé zásady a ciele, a preto ich svet nenávidí.

Medzi svetom, teda ľudstvom ponoreným do neviery a hriechu, a kráľovstvom Božím na zemi nebude nikdy zmierenie, tak ako nie je možná zhoda medzi zlom a dobrom, medzi lžou a pravdou, medzi neprávosťou a cnosťou. Synovia tohto sveta sú ovládaní žiadostivosťou tela, žiadostivosťou očí a pýchou života. Synovia kráľovstva Božieho však ukrižovali svoje telo s jeho žiadosťami, vediac, že ak s Kristom zomreli tomuto svetu, budú s ním aj žiť, a ak s ním trpeli, budú s ním aj kraľovať.

Medzi najvýznamnejších šíriteľov kráľovstva Božieho na zemi patrili apoštoli Pánovi. Dnes oslavujeme spoločným sviatkom svätcov Šimona a Júdu. Okrem Šimona, ktorého Pán nazval Petrom, bol medzi dvanástimi apoštolmi aj iný Šimon, ktorého evanjelisti Matúš a Marek prezývajú *„Kananejský“* (Mt 10, 4; Mk 3, 18). Evanjelista Lukáš ho nazýva *„Horlivec“* (Lk 6, 15; Sk 1, 13). Grécke slovo *„Zelotes“* aj hebrejský výraz *„Kananejský“* znamenajú to isté – muž plný horlivosti. Horlivci boli Židia, ktorí podľa príkladu starozákonného Pinchasa (Nm 25, 7) karhali priestupky Božieho zákona nielen prísnymi slovami, ale aj rázne skutkami. Počas Kristovho života bola táto židovská skupina ešte len v zárodku, no neskôr sa rozvinula a skĺzla k

výstrednostiam. K tejto skupine patril Šimon, kým sa nepridal ku Kristovi, a preto si toto priezvisko *„Horlivec“* zachoval aj neskôr.

Kedy a za akých okolností si Pán povolal Šimona medzi svojich apoštolov, nevieme. Isté však je, že keď si ho Božský Majster získal, nasledoval ho stále, tak ako ostatní apoštoli, a bol očitým svedkom jeho slov a skutkov až do jeho nanebovstúpenia. Bol prítomný aj v Jeruzaleme, keď apoštoli na miesto Judáša Iškariotského zvolili Matúša a keď na nich Pán zoslal Ducha Svätého. (Sk 1, 13). Podľa tradície hlásal Šimon evanjelium po zoslaní Ducha Svätého najmä s Judom Tadeášom. Evanjelium šírili v Perzii, Mezopotámii a inde. Šimon bol podľa ústneho podania umučený rozrezaním pílou, preto je často zobrazovaný s pílou v ruke.

Meno Júda bolo medzi Židmi veľmi obľúbené. Medzi apoštolmi boli dvaja nositelia tohto mena. Júda Iškariotský, ktorý zradil Pána, stratil svoje poslanie a biedne zahynul. Druhý Júda, zvaný Tadeáš (Thadaeus), zostal verný svojmu Pánovi až do konca a za neho ochotne podstúpil mučenícku smrť. Meno Tadeáš bolo apoštolovi Júdovi pridané na odlíšenie od iných jeho menovcov. Inak sa mu tiež dávalo súzvučné meno Lebeus. *„Thad“* znamená prsia, hruď; *„leb“* znamená srdce. Tadeáš i Lebeus teda znamená *„muž statočného srdca a odvážnej mysle“.* Júda Tadeáš bol rodným bratom apoštola Jakuba Mladšieho (Lk 6,16; Sk 1,13), prvého biskupa jeruzalemského, ktorého Židia v roku 63 zavraždili.

Bol teda synom otca Kleofáša (Alfáa) a matky Márie (nazývanej Kleofášovou), sestry Božej Rodičky Márie Panny (Jn 19,25). Tak ako Jakub Mladší, aj Júda Tadeáš sa v svätých evanjeliách nazýva *„Pánovým bratom“,* teda príbuzným, pokrvným, bratancom Ježiša Krista podľa tela. Bol ženatý a mal niekoľko detí, no keď k nemu prehovoril Pán, opustil svoju rodinu a nasledoval Spasiteľa. V evanjeliách sa výslovne objavuje iba raz, u sv. Jána (14, 21–23). Keď sa Kristus Pán pri poslednej večeri lúčil s apoštolmi, sľúbil im Ducha Svätého a povedal, že sa opäť zjaví tým, ktorí ho budú milovať a zachovávať jeho prikázania.

Tým sa dotkol vtedajších predsudkov, z ktorých sa ešte ani apoštoli úplne nevymanili. Domnievali sa totiž, že Mesiáš vystúpi ako svetský panovník v lesku a násilím si podmaní všetky pohanské národy svojmu kráľovstvu. Preto Júda Tadeáš neukrýval svoje prekvapenie a povedal: *„Pane, ako to, že seba chceš zjaviť nám, a svetu nie?“* Spasiteľ vo svojej odpovedi obrátil pohľad apoštolov od márne očakávaného pozemského kráľovstva k duchovnému kráľovstvu. Toto Božie kráľovstvo vstupuje iba do vernej mysle a srdca veriaceho, ktorý zachováva Kristove prikázania. Kto nemiluje Ježiša Krista, nemôže ho spoznať, ani sa stať členom jeho kráľovstva – svätej Cirkvi, ktorú mali apoštoli rozširovať a spravovať. Preto Pán na položenú otázku odpovedal: *„Kto ma miluje, bude zachovávať moje slovo a môj Otec ho bude milovať; prídeme k nemu a urobíme si uňho príbytok.“*

Podľa ústneho podania Júda Tadeáš najprv hlásal Ježiša Krista pohanským národom v Judei, Samárii, neskôr v Arménii, Sýrii, Arábii, Mezopotámii a Perzii. Keď sa vracal do vlasti, zomrel mučeníckou smrťou niekde vo Fenícii, buď v Bejrúte alebo v Arade. Jeho smrť treba datovať do obdobia pred cisárom Domiciánom (81–96), pretože

keď tento panovník v roku 95 nariadil vypátrať všetkých Dávidových potomkov, aby tak jedným úderom zmaril plané nádeje Židov na pozemské Mesiášovo kráľovstvo, boli mu do Ríma privedení dvaja vnuci apoštola Júdu Tadeáša. Cisár im však daroval život i slobodu, keď videl ich chudobu a ruky plné mozoľov od práce.

Apoštol Júda Tadeáš zanechal písomnú pamiatku – epištolu, ktorá sa v Novom zákone uvádza na poslednom mieste medzi katolíckymi (všeobecnými) listami, takto nazývanými, pretože neboli adresované konkrétnej kresťanskej obci alebo osobe, ale širšiemu okruhu veriacich, najmä zo židovstva. Táto epištola bola napísaná ešte pred zničením Jeruzalema (r. 70), ale už po smrti apoštolov Petra a Pavla (r. 67).

Sv. Júda Tadeáš je zobrazovaný s kyjakom alebo sekerou v ruke. Tiež mu býva do druhej ruky kladená tabuľka s obrazom Kristovej hlavy.

Poučenie:

List sv. Júdu je namierený proti bludárom, ktorí v tom čase v Malej Ázii spôsobovali zmätok, zneužívali slobodu na neprávosti, hovejúce telesným žiadostiam a rúhali sa Kristovi a viere. Apoštol o týchto zvrhlíkoch hovorí, že zapierajú samého Panovníka a nášho Pána Ježiša Krista; čo nepoznajú, tomu sa rúhajú, a čo od prírody poznajú ako nemé zvieratá, v tom sa kazia. Sú oblakmi bez vody, ktoré vietor sem a tam hnal; sú stromami bez ovocia, dvakrát mŕtvymi, vykorenenými; sú búrlivými morskými vlnami, ktoré vyvrhujú ako penu svoje hanebnosti; sú ako bludné hviezdy, ktorým je zachovaná čierna tma naveky. Sú to šomrajúci nespokojní žalobníci, žijúci podľa svojich žiadostí; ich ústa hovoria pyšné slová, obdivujú osoby kvôli zisku.

To sú tí, čo sa sami oddeľujú, sú telesní a nemajú Ducha. Sv. Júda napomína veriacich, aby sa týchto zvodcov vyvarovali, a dodáva: *„Ale vy, milovaní, budujte sami seba na svojej presvätej viere a modlite sa v Duchu Svätom. Zachovajte sa v Božej láske a očakávajte milosrdenstvo nášho Pána Ježiša Krista pre večný život.“* (Júd 1, 20-21)

II. Sv. Alfréd Veľký, anglický kráľ (9. stor.)

V dejinách Anglicka zanechal nezmazateľnú stopu slávny kráľ Alfréd s prívlastkom Veľký. Narodil sa v roku 849 ako piaty a najmladší syn panovníka spoločných kráľovstiev Kentu, Sussexu a Wessexu, kráľa Ethelwulfa II. Po vzore Karola Veľkého sa aj iní kresťanskí panovníci snažili získať korunováciu od pápeža, aby tak potvrdili svoju moc posvätením od Cirkvi. Podobnú túžbu mal aj kráľ Ethelwulf, ktorý chcel, aby jeho syn Alfréd bol pomazaný pápežom Levom IV. na kráľa. Preto ho v roku 855 poslal so sprievodom do Ríma, kde pápež pomazal šesťročného princa.

Nadaný Alfréd sa rozvíjal veľmi sľubne; rýchlo sa naučil čítať, stal sa zdatným jazdcom i lovcom. Po smrti kráľa Ethelwulfa postupne vládli traja jeho starší synovia, z ktorých prví dvaja zomreli. Počas vlády tretieho syna Ethelreda vtrhli do Anglicka Dáni. V bojoch proti týmto cudzím votrelcom sa mladý Alfréd ukázal ako výnimočný vojvodca.

V roku 871 však kráľ Ethelred utrpel v jednej z bitiek s Dánmi vážne zranenia a čoskoro na to zomrel. Na trón podľa jednotnej vôle národa nastúpil Alfréd. Doba bola ťažká, pretože pohanskí Dáni neprestávali útočiť na Anglicko, plienili kraje, ničili kostoly i kláštory, zabíjali duchovných a vyháňali saské obyvateľstvo z dobytých území. V roku 876 napadli Wessex, pričom Alfréd nedokázal účinne čeliť ich sile. Britskí poddaní mu neboli oporou; mnohí z Anglosasov utiekli do hôr či do Francúzska, ďalší sa vzdali nepriateľom, alebo sa dokonca vzbúrili proti kráľovi. V tejto situácii bol Alfréd nútený utiecť; v prestrojení sa so skupinou verných ukrýval v nehostinných oblastiach, až kým sa nakoniec uchýlil do služby pastiera. Aj keď prišiel o korunu, nikdy nestratil dôveru v Boha, ktorý *„kráľov zosadzuje i dosadzuje“.* (Dan 2,21) Postupom času sa Alfrédovi podarilo poslať správu svojim verným a povzbudiť ich k vlasteneckému boju proti Dánom. Mnohí utečenci sa k nemu pridali a ukryli sa na ostrovčeku v močaristom teréne, kde si vytvorili opevnenie. Alfréd sa dokonca odvážil v prestrojení preniknúť do nepriateľského tábora, kde hrou na harfe rozptýlil vojakov a získal cenné informácie o ich plánoch.

Na jar roku 878 Alfréd zorganizoval svojich spojencov a pri Eddingtone Dánov porazil. Po tomto víťazstve uzavrel mier s porazeným dánskym kráľom Guthrumom, pričom presvedčil jeho i tridsiatich ďalších dánskych vodcov, aby prijali krst. Alfréd určil Dánom územia v Norfolku, Suffolku a Northumbrii a získal ich ako spojencov. Od tej doby v Anglicku zavládol mier, ktorý bol prerušený až v roku 893, keď Dáni pod vedením Hestinga znova zaútočili. Alfréd musel opäť brániť svoj ľud a až v roku 897 sa mu podarilo vybojovať trvalý mier, ktorý trval až do jeho smrti.

Dôležitejšie než jeho vojenské úspechy boli Alfrédove zásluhy v čase mieru. Dlhé roky dánskych nájazdov spustošili Anglicko, zničili takmer celú kresťanskú kultúru, obyvatelia zdivočeli a všade vládol chaos. Alfréd sa zameral na obnovu svojej krajiny. Budoval pevnosti na pobreží a pri ústiach riek, zorganizoval silné námorné loďstvo na ochranu pred dánskymi pirátmi a vyzbrojil ľud na obranu krajiny. Odstránil početné zbojnícke bandy, prísne potrestal skorumpovaných sudcov a dbal na spravodlivosť na súdoch. V roku 888 zostavil zákonník, ktorý obsahoval staré saské zákony doplnené o nové nariadenia, pričom úvodom bol súbor právnych zásad z Biblie. Kráľovstvo rozdelil na grófstva a tie ďalej na obce, pričom vodcovia rodín ručili za svojich členov a súdili priestupníkov. Týmto spôsobom Alfréd zaviedol poriadok vo vnútorných záležitostiach svojej krajiny. Za jeho vlády panovala v

Anglicku taká bezpečnosť, že vraj nikto nesiahol na zlaté náramky, ktoré kráľ nechal na skúšku rozvešať pozdĺž ciest.

Vládol mečom podľa slov apoštola ako služobník Boží a trestal tých, ktorí páchali zlo. Mestá zničené nepriateľmi dal znovu postaviť, ďalšie, najmä Londýn, zveľadil. Podporoval poľnohospodárstvo, zakladal cesty, podporoval obchod i priemysel a zapĺňal spustošenú krajinu cudzími osadníkmi. Najväčšou ozdobou kráľa Alfréda bola jeho horlivosť v kresťanskej výchove a vzdelávaní svojho národa. Sám, obdarený prirodzenou túžbou po vedomostiach, povolával učencov, umelcov a remeselníkov z cudzích krajín, priateľsky s nimi spolupracoval a aj v dospelom veku sa ďalej učil, najmä latinčinu, ktorú si osvojil vo veku 39 rokov. Chrámy a kláštory zničené Dánmi dal obnoviť, založil mnoho ďalších a štedro ich obdaril. S bolesťou si uvedomoval pokles vzdelanosti medzi duchovenstvom a vynakladal veľké úsilie na jej zlepšenie. Na mnohých miestach založil školy, ktoré štedro podporoval. Vyslal posolstvo k pápežovi Marinovi (882–884) do Ríma s darmi, a pápež na jeho žiadosť oslobodil *„anglickú školu“* od všetkých poplatkov a poslal mu časť Svätého Kríža. Kráľ vyzýval slobodných ľudí vo svojej krajine, aby posielali svojich synov do škôl, a nariadil, že nikto sa nemohol stať remeselníkom, ak nevedel aspoň čítať v materinskom jazyku. Štátni úradníci boli povinní ovládať aj latinčinu.

Aby sa vzdelanie medzi duchovenstvom i ľudom mohlo ľahšie šíriť, nechal Alfréd prekladať knihy a rozdával ich katedrálam i kláštorom. Sám zbieral staré saské piesne, písal spisy pre ľud a prekladal rozsiahle latinské diela do materinského jazyka. Významnú podporu pre povznesenie duchovenstva nachádzal v arcibiskupovi Flegmundovi z Canterbury a biskupovi Wefrithovi z Worchesteru. Všetky tieto veľké skutky vykonal Alfréd napriek tomu, že musel roky brániť svoju vlasť pred útokmi nepriateľov a od svojho sobáša s Alswithou, dcérou grófa z Mercie, trpel dvadsaťpäť rokov neznámou chorobou, ktorú vtedajší lekári nevedeli liečiť. Málokedy bol úplne zdravý, no napriek tomu bol neúnavne činný a dbal o efektívne využitie času. Svojich 24 hodín si delil na tri časti: prvú venoval bohoslužbám, modlitbám a nábožným rozjímaniam, druhú spánku, čítaniu a krátkemu odpočinku, a zvyšok dňa obetoval starostiam o kráľovstvo. Keďže nemal hodiny, tak nechal na každý deň vyrobiť šesť sviec, z ktorých každá horela štyri hodiny, a pomocou nich si meral čas na denný rozvrh.

Kráľ Alfréd bol verný syn a ochranca katolíckej Cirkvi, naplnený živou vierou a úprimnou zbožnosťou. Bol pravým otcom svojho ľudu, jeho apoštolom a právom si zaslúžil čestný titul *„Veľký“,* ktorý mu vďačné potomstvo udelilo. Po tridsiatich rokoch vlády sa skončil jeho záslužný a príkladný život 28. októbra 899 a bol pochovaný v katedrále vo Winchestere.

Jeho výročná pamiatka sa podľa starých anglických zoznamov svätcov slávi 28. októbra. V rímskom zozname svätcov (martyrológiu) sa jeho meno nenachádza. (V Anglicku si ho uctievali ako svätého panovníka, tento kult však nepresiahol hranice Anglicka a nezískal univerzálny význam pre celú Cirkev.)

Poučenie:

Vďaka požehnanej činnosti kráľa Alfréda Anglicko ani počas ďalších dánskych vpádov a ľahostajnosti nasledujúcich panovníkov neupadlo do barbarstva. Kresťanská viera a vzdelanosť, ktorú Alfréd zachránil a zveľadil, sa stali zdrojom moci, veľkosti a slávy krajiny pre všetky budúce časy. Tento slávny kráľ je tiež považovaný za jedného z hlavných zakladateľov a podporovateľov anglosaskej literatúry. Na zlepšenie vzdelania duchovenstva preložil vynikajúce dielo svätého pápeža Gregora o tom, ako má duchovný pastier zastávať svoj úrad, dejiny anglickej Cirkvi od Bedu Ctihodného a všeobecné dejiny od španielskeho kňaza Orosia. Na sklonku života preložil Žalmy a niektoré diela filozofa Boëthia a sv. Augustína do materinského jazyka. Na jeho podnet bola zostavená Anglosaská kronika, v ktorej neskôr pokračovali ďalší zapisovatelia. Jeho zásluhou boli v anglosaskom jazyku spísané aj životy svätých mučeníkov.

Dňa 28. októbra sa tiež slávi pamiatka sv. Cyrily, rímskej panny a mučeníčky; sv. Anastázie, rímskej panny a mučeníčky a jej spolumučeníka sv. Cyrila; sv. Fidelisa, mučeníka; sv. Gaudiosa, afrického biskupa a ďalších.

29. OKTÓBER

I. Sv. Narcis, jeruzalemský biskup (1. stor.)

Podľa svedectva cirkevného dejepisca Eusebia bol významný svätec Narcis trinástym jeruzalemským biskupom. Narodil sa na konci prvého storočia za čias pápeža sv. Klementa I. a cisára Nervu, zrejme v Jeruzaleme. Už v mladosti mal záľubu v kresťanskom učení, nábožnosti a svätých cnostiach, a veriaci ho považovali za vzor dokonalosti. Keď dosiahol dospelosť, prijal kňazské svätenie a povinnosti svojho posvätného úradu vykonával tak príkladne, že ho kresťania všeobecne nazývali svätým kňazom. Preto bol povýšený na uprázdnený biskupský stolec v Jeruzaleme, kde začal múdro a horlivo viesť svoje zverené stádo. Bez únavy hlásal Božie slovo, učil mládež pravdám svätej viery, povzbudzoval slabých, tešil zarmútených, karhal hriešnikov, vyzýval k pokániu a staral sa o biednych. Bol okom pre slepých, nohou pre chromých, otcom pre siroty a ochrancom utláčaných.

Svoje telo podroboval prísnej askéze, nenávidel prázdne radovánky a dával si pozor na to, čo hovorí, aby z jeho úst nevyšlo nijaké márnivé alebo pohoršujúce slovo. Nikdy nedovolil, aby kresťania urážali Boha márnymi, uštipačnými či oplzlými rečami. Ako dobrý pastier bdel nad svojím stádom, aby doň nevnikli draví vlci – heretici, ktorí v tom čase výrazne ohrozovali Cirkev. Títo nepriatelia ho nenávideli, ale veriaci k nemu priľnuli ako k otcovi. Svojou svätosťou, horlivosťou a múdrosťou sa stal miláčikom všetkých verných kresťanov a postrachom zlých ľudí. Všeobecnú úctu k nemu ešte viac upevnili divy, ktoré mu Boh doprial konať. Raz počas veľkonočnej vigílie, keď sa veriaci modlili celú noc, došiel olej do lámp. Keď to

ohlásili, svätý Narcis požehnal vodu v krstiteľnici a prikázal naplniť lampy touto vodou, ktorá sa zázračne premenila na olej.

Hoci sa Narcis vyhýbal aj najmenšiemu hriechu, zloba ľudí ho neobišla. Jeho horlivosť pre prísnu cirkevnú disciplínu a priamosť, ktorou karhal hriešnikov, si vyslúžila nepriateľstvo troch bezbožníkov. Tí ho krivo obvinili z nečestnosti a svoje obvinenie stvrdili prísahou. Prvý z nich povedal: *„Ak klamem, nech zaživa zhorím.“* Druhý vyhlásil: *„Ak som klamal, nech ma Boh potrestá malomocenstvom.“* Tretí dodal: *„Nech oslepnem, ak som vydal falošné svedectvo.“* Hoci veriaci týmto obvinenia, neverili, Narcis sa rozhodol opustiť Jeruzalem, aby svojím zostávaním nevyvolával rozbroje. Utiahol sa na pustatinu, kde v samote slúžil Bohu modlitbami a rozjímaním.

Kým Narcis prebýval na púšti, trestajúca Božia spravodlivosť zastihla krivoprísažníkov. Prvý zahynul spolu s rodinou pri požiari svojho domu. Druhý ochorel na malomocenstvo, bol vyhnaný zo spoločnosti a zomrel biednou smrťou pod holým nebom. Tretí, vidiac tresty svojich spoločníkov, oľutoval svoje skutky, priznal nevinu biskupa Narcisa a od hanby oslepol.

Veriaci v Jeruzaleme smútili za svojím milovaným biskupom a dlho ho hľadali. Keď ho nenašli, zvolili za biskupa Dia, aby Cirkev nezostala bez pastiera. Po ňom nastúpil Germanion a po ňom Gordios. Medzitým uplynulo osem rokov od Narcisovho odchodu na pustatinu. Raz dostal vnuknutie od Boha, aby sa vrátil na svoje miesto a opäť zaujal úrad biskupa. Starec Narcis neváhal poslúchnuť tento vnútorný hlas a práve v ten deň, keď zomrel biskup Gordios, sa zjavil v Jeruzaleme, akoby vstal z hrobu. Veriaci v Jeruzaleme zaplesali nevýslovnou radosťou z jeho návratu a naliehavo ho prosili, aby opäť prijal svoj úrad. Narcis súhlasil a niekoľko rokov horlivo viedol svoje stádo. Keď však staroba, vyčerpávajúce práce na Pánovej vinici a kajúce skutky oslabili jeho telo, zažiadal si pomocníka vo svojom biskupskom úrade.

V tom čase sa biskup Alexander z Kapadócie vydal na púť do Jeruzalema. Na Božie vnuknutie šiel Narcis s duchovenstvom v ústrety Alexandrovi, priviedol ho do Chrámu Božieho hrobu a po vykonaní pobožnosti ho požiadal, aby neodmietol Božiu vôľu, zostal v Jeruzaleme a spolu s ním spravoval kresťanskú obec na tomto svätom mieste. Biskup Alexander bol touto prosbou veľmi prekvapený, ale napokon súhlasil, že bude staručkému Narcisovi pomocníkom. Verne stál po jeho boku a uskutočňoval všetky jeho zámery, ktoré smerovali k oslave Boha a k rozkvetu jeruzalemskej cirkvi. Svätý starec Narcis neustával vzdávať Bohu vďaky za to, že mu poslal takého úžasného spolupracovníka, a kým mu sily stačili, sám pracoval na Pánovej vinici, až kým v roku 212 vo veku 116 rokov blažene usnul v Pánovi.

Poučenie:

O krivoprísažníkoch sa hovorí, že tráva pod ich nohami usychá, pretože ich všade prenasleduje Božia pomsta. Tak strašný Boží súd postihol tých ohavných ľudí, ktorí proti svätému biskupovi Narcisovi krivo svedčili a túto hanebnú lož spečatili prísahou.

Krivá prísaha je priamym popretím Boha a hrozným zneuctením jeho vševedúcnosti, spravodlivosti a svätosti. Iba úplne skazený a bezbožný človek sa môže natoľko prepadnúť, že sa odváži privolať Boha za svedka, aby potvrdil jeho lož. Či takýto človek nehanebne nedáva Bohu ranu do tváre? Nepohŕda ním, neposmieva sa mu a drzo nezvoláva na seba jeho pomstu? Hospodin hovorí: *„Do domu toho, kto krivo prisahá v mojom mene, vstúpi zlo a bude tam bývať, kým ho nezničí.“* (Zach 5, 4)

Dokonca aj pohania považovali prísahu za niečo posvätné, o čo viac ju majú ctiť kresťania! Kto sa neštíti krivej prísahy, podkopáva medzi ľuďmi všetku pravdu, dôveru a vernosť, a takto rozvracia celý mravný poriadok. Lebo ak sa niekto tak opováži vystúpiť proti Bohu, že sa nebojí urobiť z neho klamára, čoho sa potom neodváži proti blížnemu, ak má nádej niečo získať? Preto nie je divu, že krivoprísažník je pre veriacich a svedomitých kresťanov považovaný za netvora a vyvrheľa spoločnosti. Veľkého hriechu sa dopúšťajú aj tí povrchní ľudia, ktorí si zvykli volať Boha za svedka k nepodstatným a malicherným veciam. Keď sa v spore o haliere nikto nerozumný neodváži ísť na kráľovský súd, ako sa môže niekto opovážiť volať Boha za svedka k malicherným veciam? Človek, ktorý si tak ľahkovážne zvykne prisahať, nakoniec prisahá aj na nepravdivé veci, a teda sa dopúšťa aj krivej prísahy. Svätý Ján Zlatoústy hovorí: *„Kto často prisahá, ten sa nevyhne krivej prísahe; podobne ten, kto priveľa hovorí, sa nevyhne nevhodným rečiam.“* Najviac v tomto hrešia obchodníci, ktorí pre vyšší zisk každú chvíľu prisahajú pred Bohom, že nemôžu predať tovar lacnejšie, ba ani sa neštítia krivej prísahy. V bežnom, najmä obchodnom živote, je tiež rozšírený nekresťanský zlozvyk, že mnohí ľudia sa často zaklínajú, aby dali svojim slovám väčšiu váhu. Takíto ľahkovážni ľudia často nevedia, čo vlastne hovoria. Kresťan, ktorý je poctivý a spravodlivý, nepotrebuje takéto pošetilé, odporné a hriešne dôkazy na potvrdenie svojich slov. Jemu stačí povedať *„áno, áno“* alebo *„nie, nie“.* (Mt 5, 37; Jak 5, 12)

II. Sv. Arsenij, srbský arcibiskup (13. stor.)

Nástupcom sv. Sávu Nemanjina († 1237) na arcibiskupskom stolci Srbsku bol jeho žiak Arsenij. Narodil sa v meste Srém na ľavom brehu rieky Sávy. Už v mladosti opustil ruch sveta a jeho lákadlá a vstúpil do baziliánskeho kláštora, kde v tom čase prebýval aj arcibiskup Sáva. Arsenij pod jeho vedením dosahoval duchovnú dokonalosť a stal sa jeho obľúbencom. Sv. Sáva ho čoskoro ustanovil správcom listín a kníh v stoličnom chráme.

V roku 1235 plánoval sv. Sáva druhýkrát putovať do Jeruzalema. Pred touto náročnou cestou zvolal všetkých srbských biskupov na snem a oznámil im, že za svojho nástupcu v arcibiskupskej hodnosti ustanovil svojho žiaka Arsenija. Udelil mu biskupské svätenie a po rozlúčke s vlasťou sa vydal na cestu, z ktorej sa už nevrátil. Po návrate z Jeruzalema náhle zomrel v roku 1237 v Trnove v Bulharsku.

Arsenij, kráčajúc v šľapajach svojho slávneho učiteľa a predchodcu, bol dobrým pastierom svojich veriacich a neúnavne dbal o ich spásu. Svojim príkladným svätým životom viedol hriešnikov k pokániu a svojimi mocnými slovami pravdy obracal

bludárov na neporušenú Kristovu vieru. Po mnohých rokoch práce na Pánovej vinici ťažko ochorel. Počas troch rokov ho museli nosiť do stoličného chrámu, aby sa mohol zúčastniť na nekrvavej obete Nového zákona, hoci ju sám nemohol slúžiť. Keď dozrel pre nebeské kráľovstvo, posilnený svätými sviatosťami naposledy pokojne zosnul v Pánovi 28. októbra 1251. Bol pochovaný v kláštore v Peci, ktorý založil. Pred svojou smrťou odovzdal arcibiskupskú berlu tretiemu synovi prvého korunovaného srbského kráľa Štefana († 1224), Predislavovi, ktorý nastúpil na arcibiskupský trón pod menom Sáva II. a po siedmich rokoch služby zomrel s povesťou svätého muža.

Poučenie:

Tak ako arcibiskup Sáva I., aj jeho nástupca Arsenij I. bol verný apoštolskej Stolici v Ríme, a preto katolícki južní Slovania právom považujú tohto svätca za svojho. Tiež arcibiskup Sáva II. a všetci Nemanjovci boli horliví katolíci grécko-slovanského obradu. Rozkolnícki Srbi si však pamiatku kráľa Šimona (13. februára), arcibiskupa Sávu I. (27. apríla) a jeho nástupcu Arsenija I. vážia natoľko, že biskupi pri prevzatí úradu potvrdzujú svoju prísahu ich vzývaním. Kiež ich Boh osvieti, aby sa opäť zjednotili s katolíckou Cirkvou, v ktorej títo svätci žili a zomreli!

Dňa 29. októbra sa tiež spomína pamiatka svätých spolumučeníkov Hyacinta, Kvinta, Feliciana a Lucia vo fénickom Sidone; sv. Zenobia, kňaza a mučeníka; sv. biskupov Maximiliána, mučeníka a Valentína, vyznávača; v Bergame v Lombardii sv. Eusebie, panny a mučenice; vo Vienne vo Francúzsku sv. Teodora, opáta a ďalších.

30. OKTÓBER

I. Sv. Marcel a jeho synovia, mučeníci (3. stor.)

Na území dnešného Maroka a väčšej časti Alžírska v severozápadnej Afrike sa kedysi rozprestierala rímska provincia Mauretánia, rozdelená na dve časti. Západná polovica, zodpovedajúca dnešnému Maroku, sa nazývala Mauretania Tingitana podľa hlavného mesta Tingis, ktoré stálo na mieste dnešného Tangeru. V moslimskom Maroku má Tanger v súčasnosti jedinú katolícku svätyňu s františkánskym kláštorom. Toto mesto bolo v roku 298 posvätené mučeníckou krvou svätého Marcela.

Podľa španielskych kronikárov bol Marcel pôvodom Španiel, ktorý vstúpil do armády a postupne dosiahol hodnosť stotníka. Keď jeho oddiel sídlil v meste León, oženil sa s urodzenou pannou Nonou, s ktorou mal niekoľko synov. Neskôr bol obrátený na kresťanskú vieru horlivým biskupom a spolu s celou rodinou prijal krst. Následne bol jeho oddiel premiestnený do Tingisu.

V roku 298 sa v Tingise konali oslavy narodenín cisára Maximiána. Ako obvykle mali vojaci obetovať pohanským bohom, no Marcel sa rozhodol, že radšej opustí armádu, než by zaprel svoju vieru. Keď sa jednotky zhromaždili na oslavy, Marcel predstúpil pred vojenské zástavy, odložil svoj dôstojnícky pás a jasne vyhlásil: *„Ja obetujem iba*

Ježišovi Kristovi, večnému Kráľovi!“ Potom odložil aj svoju veliteľskú palicu a zbraň a dodal: *„Od tejto chvíle už nebudem slúžiť cisárom, pretože pohŕdam modloslužbou, ktorú prejavujete nemým bohom z dreva a kameňa. Ak je vojak nútený obetovať bohom a cisárom, nezostáva mi iné, než prestať slúžiť.“* Týmto činom Marcel neodmietol vojenskú poslušnosť, ale odmietol modloslužbu spojenú s vojenskou službou. Keď to počuli ostatní vojaci, zdesili sa a oznámili vec plukovníkovi Fortunatovi, ktorý okamžite nariadil Marcela uväzniť. Po skončení osláv ho povolal na výsluch a spýtal sa: *„Čo ťa viedlo k tomu, že si verejne zložil svoju hodnosť?“* Marcel odpovedal: *„Som kresťan a nemôžem mať účasť na modloslužbe. Obetujem iba Ježišovi Kristovi, Synovi Božiemu.“* Plukovník ho teda odovzdal miestodržiteľovi cisárskej telesnej stráže Agrikolanovi s odkazom: *„Tento stotník pred vojskom odhodil odznaky svojej hodnosti, vyhlásil sa za kresťana a verejne sa rúhal bohom. Preto ti ho odovzdávam, aby si ho podľa práva odsúdil a potrestal.“* Agrikolan sa opýtal Marcela: *„Priznávaš, že si kresťan?“* Marcel odpovedal: *„Priznávam. Som kresťan.“* Na ďalšiu otázku potvrdil, že bol stotníkom v armáde. Agrikolan zvolal: *„Zbláznil si sa, keď si porušil prísahu a vyslovil také slová?“* Marcel odpovedal: *„Kto sa bojí Boha, neblázni!“* Agrikolan sa opýtal: *„Povedal si to, čo sa píše v liste?“* Marcel odpovedal: *„Áno, všetko som povedal a zbraň som odložil, pretože kresťan, ktorý slúži Kristovi, nemôže podľa vašich vojenských pravidiel obetovať mŕtvym modlám.“* Agrikolan potom vyniesol rozsudok: *„To, čo Marcel urobil, si podľa vojenského práva zasluhuje trest. Bol skutočným stotníkom v armáde a pretože sám priznáva, že odhodil odznaky svojej hodnosti, zrušil svoju povinnosť a navyše pred svojimi nadriadenými vyslovil mimoriadne bláznivé slová, nech je sťatý.“* Zapisovateľ vojenského súdu Kasian, vidiac duchovné víťazstvo kresťanského stotníka nad pohanským sudcom, bol hlboko dojatý. Hodil svoje písomnosti a písacie potreby na zem a neohrozene vyčítal Agrikolanovi, že vyniesol nespravodlivý rozsudok. Za to bol okamžite uväznený. Marcel, predvídajúc, že Kasian čoskoro dosiahne mučenícku korunu, sa radostne usmial a odchádzajúc na popravu povedal Agrikolanovi: *„Boh ti odplať moje odsúdenie nespočetnými dobrodeniami!“* Sťatý bol 30. októbra 298 a 3. decembra toho istého roku podstúpil mučenícku smrť aj svätý Kasián.

Medzitým rodina mučeníka Marcela zotrvávala v Leóne. Keď sa do tohto mesta dostala správa o jeho smrti, miestodržiteľ cisára Diogenian povolal jeho synov a napomínal ich, aby sa bezodkladne zriekli kresťanskej viery. Oni však, majúc na mysli slávny príklad svojho otca, prehlásili, že radšej položia svoj život, než by sa spreneverili Kristovi Pánovi. Diogenian ich teda odsúdil na smrť sťatím. To v nich vyvolalo veľkú radosť, až sa pohania, ktorí ich sledovali, nemohli vynadívať. Podľa zachovaných správ poznáme mená troch synov svätého Marcela, ktorí vzdávajúc vďaky trojjedinému Bohu za Ježiša Krista, skončili pod mečom kata. Boli to svätí bratia Klaudius, Luperkus a Viktor. Ovdovelá manželka Marcela, Nona, ktorá takto prišla aj o synov, prosila Boha, aby jej tiež udelil korunu mučeníctva, alebo aby ju posilňoval svojou milosťou v živej viere až do konca. A tak prospievala v nábožnosti a dobrých skutkoch, až nakoniec blažene zomrela v Pánovi. Ostatky svätého Marcela boli neskôr prenesené do Leónu, kde sú dodnes uložené v hlavnom chráme.

Poučenie:

Celá rodina svätého Marcela zažiarila v Cirkvi žiarou svätosti; otec aj synovia z lásky k Ježišovi Kristovi preliali svoju krv, a matka žila zbožne a zomrela v Božej milosti. Rodičia mali živú vieru a dávali svojim synom dobrý príklad. Synovia nasledovali ich príklad a verne slúžili Bohu až do mučeníckej smrti. Aký nádherný obraz pre anjelov aj ľudí dobrej vôle!

Inak to býva v rodinách, kde rodičia nedbajú o správnu kresťanskú výchovu svojich detí alebo ich dokonca kazia zlým príkladom. Nad takou rodinou anjel strážny plače, lebo jej koniec bude morálnou aj večnou záhubou. Nešťastná je tiež rodina, v ktorej deti nedbajú na dobrý príklad svojich rodičov a nenapodobňujú ich. Preto bude v deň súdu mnoho rodín rozdelených; rodičia budú stáť po pravici, zatiaľ čo ich synovia a dcéry po ľavici. Budú navždy oddelení od seba, tak ako pastier oddeľuje svoje ovce od capov. (Mt 25, 32).

Ako sa máme správať, keď nás ľudia podnecujú k zlému skutku, nás učí príklad svätého Marcela. To, čo Boh zakazuje, nemôže dovoliť žiadny človek, nech by bol akokoľvek vysoko postavený. Čo je proti Božiemu zákonu, to je a zostane navždy hriechom, aj keby to bránil celý svet. Verný kresťan je pripravený radšej sa vzdať hmotného zisku, ľudskej priazne a výnosného úradu, ba aj života, než aby sa prehrešil proti Božím a cirkevným príkazom. Nenechajme sa teda nikým zviesť z cesty svätých cností; svet nás môže zbaviť hmotného majetku, ale o duchovný pokoj, ktorý je plodom živej kresťanskej viery, nás nikdy neoberie; a aj keby sme stratili všetko, čo nám svet môže dať, len nestrácajme priateľstvo Božie! *„Synu môj, ak ťa zvádzajú hriešnici, nepočúvaj ich.“* (Prísl 1, 10)

II. Sv. Ida, pustovníčka (12. stor.)

Sv. Ida pochádzala z nemeckej šľachtickej rodiny Kirchbergovcov, ktorá sa v 12. storočí vyznačovala nielen bohatstvom a mocou, ale aj mimoriadnou nábožnosťou a láskou k chudobným a svätej Cirkvi. Táto rodina založila mnoho dobročinných inštitúcií v Švábsku. Mladá grófka bola vychovávaná nábožnými rodičmi s veľkou starostlivosťou. Keď dospela v cnostnú a pôvabnú pannu, vydala sa v roku 1197 za grófa Henricha Toggenburgského. Ako manželka mocného grófa, ktorý mal popri svojich dobrých vlastnostiach aj prchkú povahu, bola sv. Ida vzornou šľachtičnou. Vynikala vernou láskou, súcitom, hlbokou nábožnosťou a štedrosťou voči chudobným poddaným. Tí ju preto nazývali svojim strážnym anjelom. Boh však

nepožehnal ich manželstvo deťmi, čím skúšal jej kresťanskú dokonalosť. Sv. Ida krotila hnev svojho manžela pokorou, tichou mysľou a trpezlivosťou.

Milostivý Boh však dopustil na svoju vernú služobnicu ešte ťažšiu skúšku. Na grófskom dvore žil bezbožný Talian menom Dominico, ktorý si vďaka pochlebovaniu a pretvárke získal grófovu dôveru, až ho gróf považoval skôr za priateľa než sluhu. Tento nehanebník zahorel nečistou vášňou k vznešenej grófke a v neprítomnosti grófa sa jej opovážil urobiť zločinný návrh. Svätá a bohabojná Ida ho pokarhala, no Dominico v zlosti prisahal, že sa jej pomstí. Postupne a prefíkane očierňoval nevinnú a zbožnú Idu u prchkého grófa, až v jeho srdci vzbudil žiarlivosť. Stačila už len iskra, aby jeho nenávisť prerástla v neskrotený hnev. Gróf začal zaobchádzať so svojou manželkou čoraz surovejšie, no sv. Ida trpezlivo znášala všetko príkorie, zdvojnásobila svoje modlitby a odovzdala sa do vôle Božej. Tajne podporovala chudobných a v neprítomnosti manžela navštevovala kláštor, ktorý ležal neďaleko ich hradu.

Jedného dňa sedela grófka osamote vo svetlici a smutne pozerala na svoj sobášny prsteň, ktorý jej gróf Henrich dal pri oltári ako znak lásky a vernosti. Slzy jej zaliali tvár. V žiali si prsteň zložila a položila ho na stolík pri otvorenom okne, pričom si kľakla, aby sa pomodlila. Vtom priletel havran, zobákom uchytil prsteň a odletel. Keď to grófka zbadala, zaplavila ju predtucha nešťastia. Havran medzitým upustil prsteň v lese, kde ho našiel grófov poľovník Kuno. Netušiac, komu prsteň patrí, vzal ho a ukazoval ostatným sluhom. Bezbožný Dominico prsteň spoznal a s diabolskou radosťou oznámil grófovi, že Kuno nosí sobášny prsteň jeho manželky. Rozhnevaný gróf nechal Kuna priviazať k divokému žrebcovi, ktorý ho na skalnatej ceste usmrtil. Následne sa vrátil za sv. Idou a opýtal sa: *„Kde je prsteň, ktorý som ti dal v deň sobáša?“* Grófka mu so strachom odpovedala: *„Položila som ho na stolík pri okne. Havran ho uchytil a uletel s ním.“* Rozbesnený gróf ju uchopil a zvolal: *„Tak leť za ním!“* Potom ju vyhodil z okna do priepasti. Ako padala, ešte zvolala: *„Ježišu, ja som nevinná!“*

Po strašnom čine nezatvoril prchký gróf Toggenburg oči ani na okamih. Ráno sedel bledý a zmätený vo svojej skvostnej svetlici. Do miestnosti vstúpil starý mních z blízkeho kláštora a vážne prehovoril: *„Gróf Toggenburg, prichádzam od vášho poľovníka Kuna. Nech je Boh milostivý jeho duši! Včera som ho našiel zomierať na ceste. Vypočul som si jeho svätú spoveď, a zomrel v mojom náručí. Vo svojej poslednej chvíli volal Boha za svedka svojej nevinnosti. Netušil ani príčinu, prečo ste ho zavraždili. Keď zomieral, prosil ma, aby som vám odovzdal tento prsteň, ktorý havran pustil k jeho nohám. Poľovník Kuno spoznal majiteľa prsteňa podľa mena vyrytého na ňom. Keď zistil, že patrí vám, potešil sa. Svoju povinnosť som splnil. Gróf Toggenburg, nech je vám Boh milostivý. Poľovník Kuno bol spravodlivejší, než ste vy!“* Vrah ostal nemý, hrôza a ľútosť mu zviazali jazyk, keď ctihodný mních odišiel. Toggenburg pristúpil k oknu, zahľadel sa krvou podliatymi očami do priepasti a zúfalo vykríkol: *„Ja som tvoj vrah, Ida!“*

Svätá Ida však nezomrela. Dobrotivý Boh zázračne zachránil svoju služobnicu. Anjel strážny ju zniesol na husté kríky, z ktorých sa zosunula na mäkký mach a bezvedomá

ostala ležať. Nočná vlhkosť ju osviežila, až sa nakoniec prebrala. Keď sa spamätala, začala si uvedomovať, čo sa stalo. Kľakla si na kolená a s radostnými slzami ďakovala Bohu za jeho milostivú ochranu. Modlila sa za svojho manžela aj za svojich nepriateľov, prosila za odpustenie ich ťažkých hriechov a za ich obrátenie na cestu spásy. Opatrne sa vydala strmým svahom hory, no stále jej do cesty prichádzali nové prekážky. Pod ňou zívala hlboká priepasť. V slzách zvolala: *„Ó, Henrich, či som si to zaslúžila?“* Potom sa znova modlila s dôverou k Bohu. Konečne prišla na úzky chodníček, ktorý ju priviedol na cestu, a zamierila do hustých lesov. Tam si zo suchých haluzí a kôry zhotovila skromnú chyžku. Nanosila suché lístie a mach, aby si pripravila lôžko. Ako pokrm jej slúžili korienky a lesné plody, zatiaľ čo pramenitá voda z blízkeho potoka jej uhasila smäd. Takto sv. Ida žila dlho v osamelej hore, kde sa horlivo modlievala. V lete a na jeseň si pripravovala zásoby na tuhú zimu. Jej dni vypĺňali modlitby, sväté rozjímanie a jednoduchá práca. Milostivý Boh ju obdaril nebeskými darmi a potešoval ju svojou milosťou. V skromnej pustovni bola šťastná a netúžila po ničom inom, len po nebeskom kráľovstve.

Gróf Henrich Toggenburg žil smutný a zúfalý. Jeho svedomie ho neprestajne hryzlo, a tak nemal pokoja. Neodvážil sa zložiť ruky k modlitbe, pretože veril, že pred Božím trónom stoja jeho nevinná zavraždená manželka a verný sluha Kuno, ktorí volajú o Božiu spravodlivosť. Väčšinu času trávil osamotený na svojom horskom hrade. Stránil sa spoločnosti a neodvážil sa ukázať čestným ľuďom na oči. Nakoniec opustil svoj hrad a tajne sa vybral do sveta, hľadajúc pokoj, ktorý však nikde nenašiel. Po rokoch blúdenia sa zúfalý vrátil na hrad. Rozhodol sa skončiť so svojím hriešnym životom a hľadať spásu. Vtedy sa sluha, celý spotený, odvážil vstúpiť do grófovej svetlice. Gróf Henrich sa na neho zahľadel strnulým pohľadom. Tento starý, verný sluha bol jediný, kto pri ňom ešte zostal. Sluha, celý rozradostený, začal vyprávať: *„Grófka Ida žije! Našiel som ju pod Havranovou skalou v horách. Videl som ju, ako polonahá zbierala lesné plody a vstúpila do svojej skromnej chyžky.“* Tvár nešťastného grófa po mnohých rokoch trápenia nadobudla červenú farbu. Jeho telo sa celé chvelo. Nemo chytil ruku starca a ukázal smerom k horám. Bez slova sa nechal viesť ako dieťa.

Slnko zapadalo, keď prišli pod Havranovú skalu. Les sa ponoril do polotmy. Ticho sa priblížili k pustovníckej chyžke, odkiaľ začuli hlboký vzdych. Gróf Henrich sa nahol do vnútra a uvidel svoju nevinnú, vychudnutú manželku, ako odpočíva na machu. Jeho oči sa zaliali slzami, ktoré stekali hojne po jeho lícach. Po prvý raz po mnohých nešťastných rokoch zdvihol pohľad k nebu a zvolal: *„Bože, odpusť!“* Vrhol sa k nohám svojej manželky a kropil ich slzami ľútosti. Svätá Ida sa prebrala zo spánku, otvorila oči a zmätene vstala. Prekvapene sa zahľadela na mužov, ktorí narušili jej pokoj a lesnú samotu. Keď spoznala svojho manžela, preľakla sa. Gróf Henrich žalostne plakal a prerývane hovoril: *„Ida, moja nevinná Ida, odpusť mi pre Kristove rany!“* Svätá pustovníčka zdvihla ruky k nebu a odvetila: *„Henrich, náš Sudca je v nebi! Neúnavne som prosila Boha, aby ti odpustil, čo si mi urobil. Zrušil si sľub, že ma budeš vždy verne milovať, a chcel si ma zavraždiť. To, že som nažive, je len vďaka zázračnej milosti Pána, ktorého anjeli ochraňujú nevinných. Pre teba som však naveky mŕtva.“* Gróf pobozkal jej vetché rúcho a zúfalo sa spýtal: *„Či ťa neobmäkčí*

moja ľútosť a pokánie? Veď pokáním možno dosiahnuť Božie milosrdenstvo a uniknúť večnému zatrateniu!" Svätá Ida jemne zdvihla kajúcnika zo zeme, na znak zmierenia ho pobozkala a povedala mu, že svoj život zasvätila kajúcnemu životu a samote. Prosila grófa, aby jej dovolil vystavať malú chyžku pod hradom pri kaplnke zasvätenej Panne Márii, kde by mohla nerušene slúžiť Bohu. Hoci gróf Henrich zúfalo prosil svoju nájdenú manželku, aby sa vrátila na hrad Toggenburg, svätá Ida zostala pevná vo svojom rozhodnutí. Gróf so slzami súhlasil a dal okamžite postaviť jednoduchú chyžku na určenom mieste. Svätú Idu priviedli do jej novej chyžky. Žila tam podobne ako predtým v lese, venovala sa modlitbám a rozjímaniu. Správa o jej prítomnosti sa rýchlo rozšírila medzi obyvateľmi. Tí prichádzali v zástupoch, aby ju uvideli a v kaplnke ďakovali Bohu za jej zázračnú záchranu. Sv. Ida si so sebou priniesla z horskej pustovne drevený kríž, ktorý bol jej jediným bohatstvom a útechou. Počas ďalších rokov žila v nábožnosti, pokore a sebazapieraní.

Neďaleko stál kláštor Fissingen, kde žili zbožné mníšky. Sv. Ida často navštevovala kláštor, aby sa zúčastnila bohoslužieb. Mníšky obdivovali jej pokoru a nábožnosť, až ju napokon prosili, aby medzi nich vstúpila a pomohla im zdokonaľovať sa v kresťanskej viere. Na ich naliehanie sa svätá Ida stala členkou kláštora. Jej príklad sebazapierania, pokory a horlivej viery bol inšpiráciou pre ostatné mníšky. Aj v kláštore žila sv. Ida v prísnom pokání a modlitbách. Často trávila celé dni kľačiac na kolenách, postiac sa a trýzniac svoje slabé telo. Napriek tomu musela čeliť ťažkým pokušeniam. Občas pocítila túžbu po láske svojho nešťastného manžela. Boh však posilňoval svoju služobnicu, ktorá vždy odolala pokušeniu. Žila podľa svojho sľubu a v najužšom spojení s Bohom, až kým nebola prijatá do nebeského kráľovstva.

V pokročilom veku svätá Ida ťažko ochorela a nakoniec tíško zosnula v Pánu. Na jej pohreb sa zhromaždilo veľké množstvo nábožného ľudu. Telo svätej Idy bolo uložené k večnému odpočinku pred oltárom sv. Mikuláša v kláštornom chráme vo Fissingene. Už za jej života ju ľud nazýval svätou, a keď sa na jej príhovor pri hrobe začali diať mnohé zázraky, bola Cirkvou oficiálne zaradená do zoznamu svätých.

Sv. Ida je vyobrazovaná v kajúcnom rúchu, kľačiaca pred svojou horskou pustovňou, pričom vedľa nej stojí havran.

Poučenie:

Sv. Ida počas svojho života znášala nevýslovné trápenie spôsobené nespravodlivými podozreniami a ohováraním. Napriek tomu trpezlivo niesla svoj ťažký kríž. Nevolala k nebesiam o pomstu, ani nepreklínala svojho ukrutného manžela či zlomyseľného ohovárača. Namiesto toho sa za svojich nepriateľov modlila a odpustila im ich previnenia. Jej konanie bolo verné učeniu svätého evanjelia. Sv. Ida chápala, že človek nesmie nenávidieť svojich nepriateľov ani ich trestať – toto právo patrí výlučne Bohu. Len Boh môže spravodlivo súdiť a trestať neprávosť. Ak chceš potrestať svojich ohováračov a neprajníkov, urob to kresťansky, ako to urobila svätá Ida. Nedbaj na to, čo o tebe hovorí svet, ani na jeho názory. Tvoji nepriatelia budú zahanbení, keď uvidia, že ich snahy poškodiť tvoju dušu boli márne. Sv. Ján Zlatoústy

radí: *„Nezáleží na tom, aby sa nám od nepriateľov nič zlého nestalo, ale na tom, aby sme my im nič zlého neurobili.“*

Podozrievanie je závažným previnením proti blížnemu a má tragické následky, ako to vidíme na živote svätej Idy a jej prchkého manžela, ktorý neskôr hlboko ľutoval svoje činy. A aký je rozdiel medzi posudzovaním a podozrievaním: Kto posudzuje svojho blížneho, verí o ňom niečo zlé – napríklad, že je zlodej alebo vrah. Kto má o blížnom zlé podozrenie, myslí si, že urobil niečo zlé alebo to aspoň plánuje, hoci tomu celkom neverí. Často to potom zo zloby rozširuje ďalej, aby mu uškodil. Takéto podozrievanie je však ťažkým hriechom, pretože prináša veľké zlo, najmä v manželstve. Kresťan, chráň sa zlomyseľného podozrievania! A ak si ty ten, koho podozrievajú, pripomeň si slová svätého Augustína: *„Súď o mne, čo chceš, len nech ma moje svedomie neobviňuje pred Božou tvárou.“*

III. Sv. Alfonz Rodriguez, pokorný kláštorný brat (16. stor.)

Dnešný deň si v svätej Cirkvi pripomíname aj blahoslavenú pamiatku sv. Alfonza Rodrigueza, pokorného brata a vrátnika zo Spoločnosti Ježišovej, ktorého oslavovanie nariadil pápež Lev XIII.

Sv. Alfonz Rodriguez sa narodil v roku 1531 v Segovii, v Španielsku. Jeho otec bol zámožným kupcom a bohabojným kresťanom, kým starostlivá matka vychovávala svojho syna v bázni Božej. Alfonz už od detstva prejavoval veľkú pokoru, prostotu a vrúcnu úctu k Panne Márii. Rád trávil čas kľačaním pred jej obrazom a modlil sa k nej s detinskou dôverou. Raz počas modlitby zvolal: *„Ó, Matka moja, keby si vedela, ako veľmi ťa milujem! A hoci viem, že aj ty ma veľmi miluješ, predsa ja ťa milujem ešte viac!“* Na tieto slová sa mu zjavila Panna Mária a jemne ho pokarhala za jeho detinskú pýchu. Táto skúsenosť ešte viac prehĺbila jeho úctu k Božej Matke a počas svojho života vytrvalo čerpal duchovnú silu z jej príhovoru. Keď sa sv. Alfonz vyučil potrebným vedám, jeho otec ho zapojil do obchodných činností. Aj pri kupeckej práci však mladík nezabúdal na svoju dušu a úzkostlivo sa staral o svoju spásu. Vo voľnom čase navštevoval chrámy a každé ráno i večer kľačal pred obrazom Panny Márie vo svojej izbietke. Zo svojich úspor štedro obdarovával chudobných. Starostliví rodičia ho povzbudzovali, aby vstúpil do manželského stavu a prevzal ich obchod. Z poslušnosti tak urobil a pokorne sa venoval svojmu povolaniu. Ani pri mnohých starostiach spojených s obchodovaním

nezabúdal na svoj večný cieľ. Uprostred prác a povinností sa usiloval o zbožnosť a kresťanskú dokonalosť. Nikdy nikoho neukrivdil a každý núdzny u neho našiel pomoc i útechu. Takto žil Alfonz ako spravodlivý obchodník až do štyridsiatky, vysoko ctený a vážený všetkými.

Neúprosná smrť mu však postupne vzala rodičov, milovanú manželku a dve deti, ktorými ich manželstvo obdaril láskavý Boh. Tieto ťažké straty ešte viac upevnili jeho presvedčenie o márnosti pozemských vecí. S pomocou svojho duchovného otca, ktorému často vyznával svoje hriechy, hľadal cestu, ako by mohol slúžiť výlučne Bohu a svojej spáse. Po mnohých úvahách a prekonaní prekážok vstúpil v roku 1571 do rádu jezuitov v španielskom meste Valencia.

Ako pokorný štyridsaťročný brat tam vykonával najnižšie a najťažšie ručné práce, ktoré mu predstavení kláštora zverili. Robil ich ochotne a svedomite, a v krátkom čase sa stal vzorom pre všetkých nižších bratov Spoločnosti Ježišovej. Alfonz vynikal hlbokou pokorou, prostotou, láskou k chudobným, mimoriadnym sebazaprením, trpezlivosťou, neúnavnou pracovitosťou a úplnou poslušnosťou. Pri každej práci obracal svoju myseľ k Bohu. Hodiny trávil kľačaním pred obrazom Ukrižovaného Krista alebo sochou Panny Márie. Počas svojho pôsobenia vykonával rôzne práce v kláštoroch rádu. Najdlhšie, až do svojej smrti, slúžil ako kláštorný vrátnik.

V pokročilom veku, keď cítil, že sa blíži jeho posledná hodina, prijal s najväčšou kajúcnosťou a oddanosťou sväté sviatosti zomierajúcich. Upadol do blaženého vytrženia, ktoré trvalo tri dni, a 31. októbra 1617, s úsmevom na tvári, tíško zosnul v Pánu. Bolo to na ostrove Mallorca, v 86. roku jeho požehnaného života.

Boh oslávil svojho verného sluhu mnohými divmi a zázrakmi, či už počas jeho života, alebo po jeho smrti. Pápež Lev XII. ho v roku 1825 vyhlásil za blahoslaveného, a pápež Lev XIII. ho 15. januára 1888 zaradil medzi svätých. Sv. Alfonz Rodriguez býva zobrazovaný v reholňom rúchu jezuitov, kľačiaci so zopätými rukami a ružencom, pred sochou Ukrižovaného Krista.

Dňa 30. októbra sa tiež slávi pamiatka sv. Chroniana, Juliana, Makaria a ďalších trinástich, ktorí boli umučení v Alexandrii za cisára Decia; taktiež sv. Eutropie, mučeníčky; na ostrove Sardínia sa slávi sv. Saturnin, mučeník; v Apaméji sv. Maximus, mučeník; v cilickej Egéji sv. Zenobius a jeho sestra sv. Zenobia, umučení za cisára Diokleciána; v Altine sv. Teonastus, biskup umučený heretikmi ariánmi; v Paríži sv. Lukáš, mučeník a iní.

31. OKTÓBER

Sv. Wolfgang, regensburgský biskup (10. stor.)

Starobylé bavorské mesto Ratisbona (Regensburg) sa pýši veľkou minulosťou, ktorej pamiatky a svedkami sú dodnes mnohé stavby, najmä chrámy Pánove. Z mužov, ktorí kedy žili v tomto meste, najväčšiu slávu dosiahol biskup sv. Wolfgang. Narodil sa asi v roku 924 na hrade Achalm v Reutlinge vo Švábsku, ako syn grófa z Pfullingu a matky Gertrúdy, rodenej grófky z Veringu. Tento manželský pár žil skromne, ale ich majetok stačil na to, aby sa udržali v urodzenom stave. Prvých šesť rokov svojho života strávil Wolfgang v rodičovskom dome, a potom ho rodičia odovzdali bohabojnému kňazovi v blízkosti hradu Achalm na výchovu. Nadaný chlapec sa usilovne učil základným vedomostiam a vynikal poslušnosťou a zbožnosťou, čím robil radosť svojim pestúnom aj rodičom. Keď mal desať rokov, odviedol ho otec do benediktínskeho kláštora v Reichenau pri Konštancii, kde bola vtedy významná škola, na ktorej mnísi vzdelávali mládež. Tento kláštor bol známy v celej západnej Európe ako kolíska zbožných a svätých mužov, škola vedomostí a umení, a centrum formovania cirkevných hodnostárov, opátov a biskupov. Mával až 700 mníchov a na jeho školách študovalo 200 žiakov. V tomto kláštore strávil mladý Wolfgang niekoľko rokov, pričom sa venoval štúdiu aj bázni pred Bohom. Tu sa spriatelil so spolužiakom Henrichom, ktorý bol bratom vtedajšieho biskupa vo Würzburgu Poppa. Obaja mladíci sa navzájom povzbudzovali k usilovnosti v učení a k zbožným skutkom, a ich priateľstvo, založené na Bohu, prinášalo šťastné ovocie. V kláštore Reichenau bol tiež vedený k úcte k Božej Matke, ktorej bol tamojší chrám zasvätený.

Keď biskup Poppo, štedrý podporovateľ vied, povolal na riadenie školy v katedrálnom chráme svojho diecézneho učenca Štefana, Henrich sa rozhodol, že pôjde do Würzburgu, a presvedčil aj priateľa Wolfganga, aby sa pridal a pokračoval v štúdiu v tomto meste. Učený Štefan prijal oboch horlivých žiakov s radosťou, pretože ho potešilo, že sa rozhodli opustiť slávnu školu v Reichenau a pripojiť sa k jeho poslucháčom. Po určitý čas sa im intenzívne venoval, no Wolfgang v ňom vyvolal žiarlivosť. Štefan svojim žiakom objasňoval dielo slávneho Marciana Kapellu o siedmich slobodných umeniach, plné záhadných a zložitých výrokov. Raz Wolfgang nesúhlasil s jeho výkladom a jednu nejasnú pasáž v Kapellovom diele vysvetlil presnejšie a originálnejšie, čím si vyslúžil obdiv spolužiakov. Učiteľ sa však nahneval, začal ho šikanovať drobnými príkoriami a napokon ho vylúčil z vyučovania.

Medzitým sa Wolfgang už natoľko zlepšil vo vedách, že mohol pokračovať v štúdiu aj bez učiteľa. Venoval sa najmä podrobnejšiemu štúdiu Svätého písma a zdokonaľoval sa v zbožných skutkoch. V roku 956 sa jeho priateľ Henrich stal arcibiskupom v Trevíre. Vtedy sa Wolfgang rozhodol, že opustí svet a uchýli sa do niektorého kláštora, no Henrich, nemôcť sa odlúčiť od svojho priateľa, ho presvedčil, aby išiel s ním do Trevíru a pomáhal mu pri správe arcibiskupského úradu. Na to, aby získal Wolfganga, mu ponúkol hojný príjem a rôzne hodnosti. Pokorný Wolfgang, nehľadajúci slávu ani bohatstvo, odmietol tieto prejavy oddanosti a priazne, ale nechcel svojho priateľa zarmútiť, a tak súhlasil a odišiel s ním do Trevíru. Tam ho arcibiskup ustanovil za dekana kňazov a správcu školy (scholastika) pri katedrálnom chráme. Wolfgang, vykonávajúc oba tieto úrady, obnovil najprv prísny poriadok medzi kňazmi v katedrálnom chráme podľa stanov sv. Chrodeganda, niekdajšieho arcibiskupa v Metz.

Kňazi (kanonici) mali spoločnú spálňu a spoločný stôl, a spoločne konali všetky predpísané bohoslužby. Čoskoro po polnoci museli vstávať a ísť do chrámu, kde sa modlili cirkevné hodinky, boli na svätej omši čítali Písmo sväté, študovali, opisovali cirkevné knihy alebo učili mládež. Wolfgang im bol príkladom a keď bolo treba, jemne ich povzbudzoval láskavými slovami alebo ich prísne napomínal k dôslednému dodržiavaniu Chrodegandových pravidiel. Starostlivo vychovával žiakov katedrálneho chrámu k rozumu, cnosti a láske k Cirkvi. Staral sa o ich spásu aj materiálne potreby. Sám žil skromne a chudobne: jedol málo mäsa, nosil jednoduchý odev, bol oddaný modlitbám, zbožným v rozjímaniach a krotil svoje telo tak, že už vtedy ho všeobecne označovali za mnícha. Takto Wolfgang obnovil v kláštore v Trevíre prísnu cirkevnú disciplínu.

V roku 961 arcibiskup Henrich z Trevíru cestoval s cisárom Otom I. do Ríma, kde v roku 964 zomrel na mor. Pred smrťou odporučil Wolfganga cisárovi, aby sa postaral o ochranu svojho priateľa pred odporcami v Trevíre, medzi ktorými boli niektorí duchovní, ktorí neboli spokojní s prísnou disciplínou, ktorú zaviedol. Henrichova smrť Wolfganga hlboko zasiahla, pretože sa obával, že cirkevný život, ktorý s námahou v Trevíre vybudoval, nebude bez ujmy pokračovať. Rozhodol sa preto odísť do kláštora, čo bolo jeho dávnym želaním, ktoré pocítil už v Reichenau a vo Würzburgu.

Cisár Otto I. však chcel povolať Wolfganga do vysokej cirkevnej hodnosti a najmä chcel, aby pracoval u svojho brata, kolínskeho arcibiskupa Bruna, ktorý bol zároveň vojvodom v Lotrínsku. Wolfgang cisárovu ponuku prijal a odišiel do Kolína. Arcibiskup Bruno sa snažil získať Wolfganga pre svoju diecézu a ponúkol mu cirkevné hodnosti a hojný príjem, no márne. Wolfgang mal neochvejný úmysel vstúpiť do kláštora a po rozlúčke s Brunom odišiel v roku 965 najprv do svojej rodnej krajiny, aby sa rozlúčil s rodinou. Radosť jeho rodičov, že ho po dlhých rokoch opäť vidia, sa však zmenila na zármutok, keď im oznámil, že opustí svet a prijme reholný habit sv. Benedikta. Všetky ich prosby, námietky a výzvy zostali bez úspechu, pretože Wolfgang sa im zdráhal povedať, do ktorého kláštora sa chystá ísť, aby mu nebránili

v jeho rozhodnutí. Povedal im iba, že sa o tom neskôr dozvedia. Zarmútení rodičia nakoniec museli synovi požehnať a rozlúčiť sa s ním.

V roku 966 putoval Wolfgang so sprievodom dvoch mladých mužov do Švajčiarska a prišiel do kláštora Einsiedeln, kde ho prijal opát Gregor a obliekol ho do rehoľného rúcha. Mnísi si čoskoro uvedomili, že majú pred sebou vzor dokonalého rehoľníka, a veľmi si ho vážili. Po ukončení prípravy zložil rehoľné sľuby a začal učiť mladších mníchov na miestnej škole posvätným vedám. K Wolfgangovi boli posielaní aj mnísi z okolitých kláštorov, ktorých s povolením svojho opáta učil bohosloviu a cirkevnému právu, pričom ich viedol ich na ceste k svätosti. V tom čase častejšie navštevoval kláštor Einsiedeln aj sv. Oldrich, biskup z Augsburgu, ktorý sa zoznámil s Wolfgangom a stal sa jeho blízkym priateľom. V roku 968 ho vysvätil na kňaza, aj keď Wolfgang s tým pôvodne nesúhlasil, považujúc sa za nehodného takej svätej úlohy.

Kňazstvo prinieslo Wolfgangovi nové povinnosti. Aby ich mohol verne plniť, rozmnožil svoje pobožnosti, každý deň si spytoval svoje svedomie a vyvolával kajúcnosť nad každým malým prehreškom. Modlil sa k Duchu Svätému, aby ho osvietil a pomohol mu využívať milosti získané v sviatosti kňazstva na vlastnú spásu aj spásu druhých. Na tento účel sa tiež modlil k svätým, najmä k sv. Otmarovi, niekdajšiemu opátovi v St. Gallen, ktorý sa mu raz zjavil vo sne a predpovedal mu, že z kláštora odíde a z Božej vôle sa stane biskupom.

V roku 970 bol Wolfgang opátom Gregorom ustanovený za priora kláštora Einsiedeln, ale tento úrad nezastával dlho. Uhorsky knieža Gejza vyslal v roku 972 poslov k cisárovi Ottovi I., aby mu vzdali hold a požiadali o mier. Wolfgang si od svojho opáta vyžiadal povolenie, aby mohol hlásať pohanským Maďarom evanjelium, a v roku 972 sa vydal na misionársku cestu do Uhorska, kde pracoval na vinici Pánovej. Jeho práca však zostávala bez ovocia, a ešte v roku 972 dostal výzvu, aby sa vrátil z Uhorska do Nemecka. Pasovský biskup Pilgrim, spomínajúc na minulé časy, si robil nároky na cirkevnú moc v Rakúsku a v Uhorsku, a preto mu záležalo na tom, aby do Uhorska prichádzali nemeckí misionári. Keď však zistil, že horlivý Wolfgang zbytočne vyčerpáva svoje sily v pohanskom maďarskom ľude bez akejkoľvek nádeje na úspech, povolal ho do Pasova a hostil ho vo svojom dome. Tu spoznal jeho vzácne cnosti a stal sa jeho oddaným ctiteľom.

Dňa 28. septembra 972 zomrel biskup Michael z Regensburgu. Hneď potom biskup Pilgrim premýšľal o tom, že by sa mal postarať o to, aby sa Wolfgang stal nástupcom Michaela v Regensburgu. Skutočne, jeho pričinením bolo vyslané posolstvo z Regensburgu k cisárovi Ottovi I., s prosbou, aby na uvoľnené miesto biskupa Regensburgu odporučil Wolfganga. Cisár túto žiadosť s radosťou prijal a v novembri roku 972 poslal poslov do Regensburgu so správou, aby bol Wolfgang zvolený a aby bol, nech už chcel alebo nechcel, bez odkladu dopravený do Frankfurtu, kde plánoval osláviť nadchádzajúce Vianoce.

Medzitým Wolfgang, ktorý nemal ani tušenie o týchto udalostiach, zostal v Pasove u biskupa Pilgrima, ktorý opatrne skrýval všetky prípravy, ktoré sa Wolfganga týkali.

Keď sa Wolfgang chystal vrátiť do kláštora Einsiedeln, dostal prekvapujúcu správu, že cisár si želá, aby sa stal biskupom v Regensburgu, a že mu ukladá, aby okamžite odcestoval do Regensburgu s cisárskymi poslami. Márne bolo jeho zdráhanie a protesty; ani výhovorky, ani prosby ho nezachránili pred tým, čo mu bolo určené Božou Prozreteľnosťou. V Regensburgu bol jednohlasne zvolený za biskupa a následne sa vydal do Frankfurtu k cisárovi, kde na Vianoce 972 prijal z jeho rúk prsteň a berlu, čím sa stal oficiálne biskupom a prevzal právomoci a majetky katedrálneho chrámu a kláštora sv. Emerama v Regensburgu ako súčasť ríšskeho majetku. Vo Frankfurte mu boli prejavované mnohé pocty a keď pred zhromaždenými cirkevnými hodnostármi a veľkým davom veriacich konal kázanie v chráme, srdcia všetkých poslucháčov vzplanuli k nemu láskou. Avšak jeho opakované prosby, aby bol zbavený hodnosti, po ktorej nikdy netúžil, zostali neúspešné; cisár mu nevyhovel, ani keď padol pred ním na zem a vyhlásil, že ako mních nemôže prijať biskupstvo bez súhlasu svojho opáta.

Nový biskup bol v Regensburgu uvítaný s veľkou radosťou a najprv bol uvedený do kláštorného chrámu sv. Emerama, a potom do veľkého chrámu sv. Petra, kde bol slávnostne usadený na biskupský trón. O niekoľko dní neskôr, zhruba na jar 973, mu arcibiskup zo Salzburgu udelil biskupskú vysviacku, pričom prítomní boli aj biskupi Pilgrim z Pasova a Abraham z Frisinskej diecézy. V tom istom roku, v júli, pochoval Wolfgang augsburského biskupa sv. Oldricha, ktorý ho pred tromi rokmi vysvätil na kňaza.

Už od čias sv. Bonifáca bolo biskupstvo v Regensburgu spojené s kláštorom sv. Emmerama v Regensburgu; opáti tohto kláštora boli zároveň biskupmi. Kláštorné majetky mali slúžiť nielen na obživu biskupa-opáta a mníchov, ale aj na obživu svetských kanonikov a ostatného duchovenstva pri katedrálnom chráme sv. Petra. Biskupa volili spoločne mnísi i svetskí kanonici, pričom sa časom zaužíval zvyk voliť biskupa striedavo raz z mníchov a inokedy z kanonikov. Toto usporiadanie však bolo na škodu obom zborom, najmä kláštoru. Mnísi spočiatku žili prísne podľa pravidiel sv. Benedikta, no neskôr sa od nich odchýlili a začali upadať nielen materiálne, ale aj duchovne. Biskupi, ktorí sa o kláštor nezaujímali z hľadiska morálneho, ho utláčali aj materiálne, pričom takmer výlučne využívali jeho príjmy na potreby svojho dvora a svetského duchovenstva pri katedrálnom chráme. Tento smutný stav kláštora nesmierne zarmucoval horlivé srdce Wolfganga. Ako bývalý prior Einsiedelnského kláštora a priaznivec usporiadaného rehoľného života, často vzdychal nad neporiadkami v kláštore, ktorého bol opátom, a hovoril: *„Keby sme len mali dobrých mníchov, ostatné máme!“* Keďže dobrí mnísi chýbali, rozhodol sa, že si ich sám vychová.

Wolfgang, ktorý sa počas pobytu u arcibiskupa Henricha v Trevíre zoznámil s výnimočným rehoľníkom Ramboldom, si uvedomil jeho potenciál. V čase, keď sa Wolfgang stal regensburským biskupom, bol Rambold predstaveným kláštora sv. Maximína v Trevíre. Hoci mal už sedemdesiat rokov, vynikal duševnou sviežosťou. Tohto skúseného a osvedčeného muža si Wolfgang vybral, aby obnovil kláštor sv. Emmerama. V roku 971 ho povolal do Regensburgu a ustanovil za prevora tohto

reholného zboru, aby v ňom opäť zaviedol pravidlá sv. Benedikta. Aby však kláštor mohol prosperovať aj materiálne, Wolfgang sa rozhodol rozdeliť jeho majetky tak, že jedna ich časť bude patriť biskupstvu a druhá zostane samostatná pre kláštor. Niektorým kanonikom sa to však nepáčilo a reptali: *„Prečo odoberáš sebe a svojmu duchovenstvu tieto majetky? Hoci ťa všeobecne uznávajú, v tejto veci ťa mnohí hania. Drž sa zvyklostí a obyčají svojich predchodcov, zostaň biskupom aj opátom, aby si nestratil svoje doterajšie príjmy. Inak by si nekonal múdro.“* Týmto svetsky opatrným radcom Wolfgang odpovedal: *„Nebojím sa byť kvôli Bohu považovaný za nerozumného a bláznivého. Vedzte, že nikdy na seba nevezmem dvojaké bremeno, biskupské aj opátske. Biskup má dosť starostí a práce so svojím pastierskym úradom, rovnako ako opát, ktorý sa má starať o spásu svojich bratov a dobre spravovať kláštorné záležitosti.“* Tieto slová prekvapili radcov a keď biskup pokračoval a vysvetlil im, že vrátením časti majetkov a príjmov kláštoru, ktoré mu darovali králi a zbožní dobrodinci, vykoná nielen správnu a spravodlivú vec, ale aj prospešnú pre biskupstvo i mníchov, uznali jeho múdrosť a pochválili ho za to, že viac dbá o česť a slávu Božiu než o časný prospech.

V roku 975 Wolfgang neváhal vymenovať Rambolda za opáta kláštora sv. Emmerama a odovzdal mu časť majetkov a príjmov, ktoré dovtedy užívali regensburskí biskupi. Od tej doby bol kláštor spravovaný samostatnými opátmi, ale Wolfgang, ktorý chcel naďalej dbať o jeho prospech, nevyňal ho spod svojej biskupskej právomoci a dohliadal na to, aby v ňom vládla reholná disciplína. Chrám sv. Emmerama zostal aj naďalej druhým katedrálnym chrámom, kde biskup príležitostne konal bohoslužby.

Kláštor, spravovaný Ramboldom, sa čoskoro vymanil zo svojej doterajšej strnulosti a výnimočne rozkvitol. Príklad šľachetnosti Wolfganga nasledovali aj inde. Salzburský arcibiskup Bedrich sa vzdal opátstva pri sv. Petrovi v Salzburgu a v roku 987 dal kláštoru samostatného opáta, pričom mu vrátil majetky, ktoré dovtedy sám užíval. Neskôr, v roku 990, vykonal podobné opatrenie v kláštore Niederaltaich. Podobne v roku 1019 frízsky biskup Egilbert vrátil kláštoru Weihenstephan jeho samostatnosť i majetky.

Hneď po rozdelení opátstva sv. Emmerama a regensburského biskupstva sa Wolfgang s duchovenstvom katedrálneho chrámu presťahoval z kláštora do biskupského dvora v meste, kde až do 13. storočia prebývali biskupi s kapitulou. Tam sa Wolfgang okamžite pustil do nápravy cirkevnej disciplíny medzi kanonikmi i ostatným svetským duchovenstvom mesta, ktoré počas posledných rokov staroby a choroby jeho predchodcu Michaela značne upadlo. Nielen kanonikov, ale aj ostatných duchovných v meste priviedol k spoločnému životu, podobne ako to kedysi učinil sv. Augustín v Hippone. Všetkým týmto duchovným bol Wolfgang predstaveným a otcom, podľa potreby miernym a zhovievavým, inokedy však dôrazným a prísnym. Na vedenie a poriadok dbali vážení a skúsení muži, ktorých si biskup vedel vyberať. Nižšie duchovenstvo (žiactvo) bolo povinné usilovne študovať a konať cirkevné hodinky spoločne s kanonikmi. Wolfgang sám dohliadal na žiactvo, ako to robieval už v Trevíre, ba skúšal a opravoval aj ich písomné úlohy a podľa zásluh ich chválil alebo karhal.

V Regensburgu boli v tom čase dva ženské kláštory nazývané Horný monastýr (Obermünster) a Dolný monastýr (Niedermünster), v ktorých väčšinou prebývali urodzené dcéry. Oba kláštory disponovali značnými majetkami, zvlášť Niedermünster, kam asi v roku 973 vstúpila ovdovená vojvodkyňa Judita a natoľko ho obohatila, že bol nanovo nádherne vystavaný. Mníšky však nedodržiavali pravidlá rehole, zapájali sa do svetských záležitostí a chceli žiť spôsobom podobným členom kolegiátnych kapitúl. Keď im Wolfgang vytkol tieto nedostatky, odvolávali sa na slobodu miernejšej disciplíny. Obnova reholnej disciplíny nebola jednoduchá, pretože Niedermünster patril vojvodovi. Hoci ovdovená Judita, ktorá v kláštore žila, uznávala potrebu jeho nápravy, zomrela roku 986 a kláštor dočasne živoril ďalej. Podobná situácia bola aj v Obermünsteri, ktorý sa od roku 833 nazýval kráľovským kláštorom. Wolfgangovi však veľmi záležalo na obnove týchto dvoch kláštorov; často sa modlieval na tento úmysel pri hrobe sv. Erharda a jeho modlitby boli postupne vyslyšané.

Nechcel však oba kláštory prísnym zásahom prinútiť k náprave, a preto založil v Regensburgu nový ženský reholný ústav s pravidlami sv. Benedikta, ktorý podriadil svojmu dozoru. Tento kláštor, nazývaný Prostredný monastýr (Mittelmünster) s chrámom sv. Pavla, mal byť vzorom dokonalého reholného života pre oba staršie regensburské kláštory. Skutočne sa mu darilo výnimočne dobre a tešil sa veľkej vážnosti. V roku 993 doň vstúpila dcéra vládnuceho vojvodu Henricha II., Brigita, ktorú Wolfgang sám pokrstil a vychoval, a stala sa jeho opátkou.

Medzitým sa vojvoda Henrich II. na prianie svojej zosnulej matky Judity pustil do rokovaní s Wolfgangom o obnove kláštora Niedermünster, ktorá bola nakoniec úspešne uskutočnená. Kláštor dostal novú opátku Utu, správkyňou sa stala neter sv. Oldricha Kunhuta a mníšky, ktoré nechceli prijať prísnu reholu, boli prepustené.

Vďaka Wolfgangovi sa kláštor sv. Emmerama stal materským domom vzorných reholníkov, centrom vedy, umenia a žiarivým majákom náboženského života. Škola pri sv. Emmerame bola známa po celej strednej Európe. Medzi jej absolventmi vynikli trevírsky arcibiskup Poppo, magdeburský arcibiskup Tagino, kolínsky arcibiskup Pilgrim a jeho príbuzný mohučský arcibiskup Aribo. Kláštor sv. Emmerama preslávil Regensburg natoľko, že v 11. storočí bol nazývaný druhými Aténami. Opát Rambold, nasledujúc kroky Wolfganga, bol štedrým dobrodincom chudobných. Každý deň sýtil a obsluhoval v kláštore päťdesiat žobrákov, posielal chudobným v meste jedlo aj odev a pri kláštore postavil dva domy pre chorých a chudobných pútnikov. Okrem tohto kláštora bolo v tom čase v regensburskom biskupstve ešte niekoľko ďalších mužských kláštorov, ktoré, hoci prežili avarské a maďarské vpády a niekedy aj útlak kráľa Arnulfa, živorili v biede. Wolfgang venoval aj im otcovskú starostlivosť a do kláštora Weltenburg pri Kelheime poslal niekoľko horlivých mníchov z Regensburgu, aby obnovili prísnu reholnú disciplínu. Aby bol tento kláštor chránený pred nepriateľskými útokmi, dal ho ohradiť pevným múrom a nakoniec v ňom vysvätil nový chrám Panny Márie. Podobne vysvätil aj kostol sv. Jána Krstiteľa v kláštore Mallersdorf, postavený na mieste pôvodnej svätyne, ktorú pravdepodobne zničili Maďari. Počas povstania vojvodu Henricha II. proti cisárovi

Ottovi II. boli kláštoru Metten odcudzené niektoré majetky. Po potlačení povstania Wolfgang dosiahol, že cisár kláštoru tieto majetky vrátil.

Wolfgang bol vôbec starostlivým strážcom a ochrancom kláštorov. Často ich navštevoval a napravoval všetko, čo si žiadalo nápravu. Na povznesenie náboženského života ľudu založil v Regensburgu pri všetkých vtedajších ôsmich farských kostoloch náboženské bratstvá a neskôr im dal jednotnú organizáciu so sídlom pri katedrálnom chráme. Počas svojich apoštolských ciest po biskupstve Wolfgang dohliadal na to, aby duchovní svedomito plnili svoje povinnosti a slovom i vlastným príkladom viedli ľudí na cestu spásy. Sám hlásal Božie slovo jasne a výrečne, jeho kázne, preniknuté Duchom Svätým, zasahovali ľudské srdcia a mocne prebúdzali svedomie hriešnikov. Na jeho kázne v Regensburgu aj na vidieku prichádzali také zástupy ľudí, že v domoch zostávali len strážcovia. Tisíce ľudí boli jeho príkladom a kázňami poučené, obrátené, potešené a posilnené v dobrom, a vďaka nemu získala celá diecéza novú tvár.

Wolfgang žil mníšskym spôsobom života aj ako biskup. Nosil jednoduchý rehoľný odev, bol mimoriadne striedmy a nikdy nekonzumoval vyberané pokrmy. Počas jedla si nechával čítať duchovné knihy a dával pozor na to, čo sa čítalo. Bežne jedával dvakrát denne s dvoma kňazmi, avšak počas pôstnych dní nevečeral. Bol mužom modlitby a práce. Neraz vstával už o polnoci, obchádzal kláštory, aby sa presvedčil, či duchovní konajú cirkevné hodinky presne. Ak zistil nedostatky, okamžite naliehal na nápravu. Často tajne v noci vchádzal do katedrálneho chrámu, zamkol za sebou dvere a modlil sa svoje súkromné hodinky. Po dokončení pobožnosti tam často driemal až do rána. Svätú omšu slúžieval so slzami a povzdychmi nábožného pohnutia. Mal len skromné potreby, a preto používal svoje príjmy na zveľaďovanie chrámov, kláštorov, škôl a na pomoc chudobným. O žobrákoch hovorieval, že sú jeho pánmi a bratmi a každý deň ich sýtil vo svojom dome. Chudobným poskytoval štedré almužny.

Raz sa do biskupovej izby vkradol chudobný človek a odrezal si kus závesu, ktorý zahaľoval posteľ. Keď ho chytili sluhovia a priviedli k Wolfgangovi, tvrdili, že zlodej si zaslúži výprask alebo dokonca povraz. Biskup však pokarhal služobníkov za nedbanlivosť a opýtal sa zlodeja, prečo spáchal tento čin. Chudobný muž trasúc sa odpovedal, že to bolo z veľkej núdze, pretože nemal čím zakryť svoju nahotu. Wolfgang mu daroval celý odev a prepustil ho s napomenutím, aby už nikdy viac nekradol.

Od mladosti bol Wolfgang priateľom vedy a umenia a zostal ním aj ako biskup. Každý deň venoval dopoludňajšie hodiny bohoslužbám, cirkevným hodinám, duchovnému čítaniu, rozjímaniu a práci spojenou s úradom biskupa. Popoludní, až do času vešpier, sa pravidelne zaoberal štúdiom. Bol znalcom všetkých vied svojej doby, ovládal starú klasickú literatúru, bol učeným teológom, výnimočným duchovným rečníkom a podporovateľom poézie a výtvarného umenia. Starostlivosť o dôkladné vzdelanie mladých duchovných pokladal za jednu zo svojich najdôležitejších povinností. Jeho zásluhou bola v kláštore sv. Emerama vybudovaná špeciálna sieň pre knižnicu, ktorú označil veršovaným nápisom nad vchodom. Keď opát Rambold

priviezol z Trevíru veľký počet ostatkov svätých, Wolfgang spolu s ním v kláštore sv. Emerama vystaval nádhernú kryptu, ktorá sa zachovala dodnes, a posvätil ju v roku 978.

Medzi jeho hlavné cnosti patrili pokora a nepoškvrnená čistota srdca. Niet divu, že medzi súdobými biskupmi požíval veľkú úctu a že veriaci ľud ho uctieval ako svätca. Spolu s biskupstvom v Regensburgu prevzal aj hodnosť ríšskeho kniežaťa, ktorá mu ukladala delikátnu povinnosť zostaviť ozbrojené jednotky pre cisárske vojsko a osobne sa zúčastňovať vojenských výprav. Túto ťažkú úlohu vždy plnil múdro a úspešne. Po smrti bavorského vojvodu Henricha I. (955) prevzal cisár Otto I. vojvodstvo a zveril ho štvorročnému synovi zosnulého Henricha pod správou jeho matky Judity. Keď v roku 973 zomrel cisár Otto I., vládu nad ríšou prevzal jeho syn Otto II. Ambiciózny bratranec kráľa, Henrich Bavorský, si však nárokoval trón, ktorý považoval za svoje dedičné právo. Aby dosiahol svoje ciele, získal na svoju stranu českého vojvodu Boleslava II., poľské knieža Mečislava a ďalších spojencov. Keď sprisahanie vyšlo najavo, Henrich bol uväznený v Ingelheime a jeho spojenci porazení. Po jeho úteku z väzenia v roku 975 vypukla občianska vojna v Bavorsku, ktorá bola sprevádzaná vraždami a ničením. Wolfgang, verný kráľovi ako svojmu lénnemu pánovi, sa snažil o zmierenie, ale keďže konflikt nemohol zastaviť, dočasne opustil Regensburg a uchýlil sa na svoje majetky pri jazere Abersee. Legenda hovorí, že sa usadil na hore Falkenstein, kde žil istý čas v skalnej jaskyni. Neskôr si pri jazere postavil kaplnku a chatrč, kde viedol kajúcny život, pričom naďalej pomáhal veriacim a okolitým horalom.

Po skončení vojny sa Wolfgang vrátil do Regensburgu, kde ho ľud privítal so slzami radosti. Ich radosť však netrvala dlho, pretože v roku 978 podnikol západofranský kráľ Lothar útok na Lotrinsko, čo viedlo k ďalším vojenským konfliktom. Wolfgang, verný cisárovi, sa pripojil k jeho vojsku a osobne sa zúčastnil výpravy. Počas ťažkostí vojny preukázal svoj záväzok k spravodlivosti a súcitu, a jeho odvaha bola príkladom pre vojakov. V roku 980 bol v mieri Lothar donútený vzdať sa všetkých nárokov na Lotrinsko. V tom istom roku sa Otto II. vydal na vojenskú výpravu do Talianska, pričom Wolfgang ho sprevádzal a stal sa svedkom všetkých radostí i strastí, víťazstiev i neúspechov tejto výpravy. Keď Otto II. 7. decembra 983 zomrel v Ríme, Wolfgang sa vrátil do Regensburgu.

Vdova po zosnulom kráľovi, Teofana, sa usilovala o poručníctvo nad neplnoletým synom Ottom III. a o správu ríše. Henrich Bavorský, ktorý bol medzičasom prepustený z väzenia v Utrechte, si však nárokoval to isté. So skrytým zámerom získať kráľovskú korunu si zabezpečil zverenie mladej siroty Otta do svojej starostlivosti. Na Veľkú noc v roku 984 bol Henrich v Quedlinburgu niektorými kniežatami uznaný za kráľa a následne s veľkou poctou prijatý v Čechách. Wolfgang a ostatní bavorskí biskupi sa tentokrát pridali na Henrichovu stranu, nevediac o jeho skrytých úmysloch a predpokladajúc, že ríša bude lepšie spravovaná pod jeho vedením ako pod vedením Teofany. Keď však vyšlo najavo, že Henrich túži po kráľovskej korune, Wolfgang sa od neho odvrátil. Neskôr Henrich pochopil, že jeho nároky sú márne, a v roku 985 sa vzdal svojich ambícií na kráľovský trón, pričom mu

bolo vrátené Bavorské vojvodstvo. Odvtedy sa zmenil, staral sa otcovsky o blaho svojich poddaných a stal sa štedrým ochrancom a podporovateľom cirkevných ustanovizní. Za jeho vlády sa Bavorsko výrazne pozdvihlo; krajina, ktorá bola spustošená vpádmi Maďarov a Avarov a občianskou vojnou, bola znovu zveľadená. Bolo založených mnoho nových osád, rozvíjali sa remeslá a obchod, vedy a umenie, ako aj kresťanské náboženstvo, mravy a spoločenské poriadky.

Wolfgang zanechal požehnanú pamiatku aj v Rakúsku, kde malo biskupstvo Regensburg pozemky. Počas občianskej vojny, keď žil na osamelom mieste pri jazere Abersee, zistil, že krajina pri sútoku riek Malej a Veľkej Erlavy je vyľudnená kvôli pustošeniu Maďarmi. Osídlil túto pustatinu bavorskými osadníkmi a s povolením kráľa Otta II. postavil na ich ochranu pevnosť Zwieselburg (Wieselburg). Zároveň Otto II. daroval regensburskému biskupstvu susedné lesnaté územia, ktoré Wolfgang nechal vyklčovať a osídliť roľníkmi. Na jeseň roku 994 plánoval Wolfgang stretnutie s arcibiskupom Salzburgu Hartvigom a grófom z Andechsu Aribom v dolnorakúskej osade Pechlarn, aby prerokovali hospodárske záležitosti biskupstva. Na lodi sa plavil po Dunaji, ale keď sa prišiel k dedine Pupping v Hornom Rakúsku dostal prudkú horúčku a nechal sa vyniesť na breh do miestnej kaplnky sv. Otmara. Uvedomil si, že na tomto mieste zomrie, pretože si spomenul, že krátko pred tým, než bol povýšený na biskupský úrad, sa mu zjavil sv. Otmar a oznámil mu, že o dvadsaťdva rokov bude povolaný na večnosť. Wolfgang si želal, aby ho položili na podlahu pred oltár, aby dokončil svoj život v chudobe a pokore. Vyspovedal sa, napomenul všetkých prítomných, aby vytrvali vo viere, nádeji a láske. S pomocou svojho diakona Tagina sa vzpriamil, pokľakol a vrúcne prijal Najsvätejšiu sviatosť oltárnu. Potom sa položil tvárou na zem, ako to kedysi urobil, keď skladal rehoľné sľuby, a modlil sa s povzdychmi, odporúčajúc svojich zverencov pod Božiu ochranu. Medzitým sa zhromaždil dav ľudí, ktorí chceli ešte raz uzrieť svätého biskupa. Sluhovia bránili vstupu ľudí do kaplnky, aby zomierajúci mal pokoj. Wolfgang im však povedal: *„Len otvorte dvere dokorán, nech vstúpi, kto chce. Nehanbím sa zomrieť; hanbou je len hriech, nie smrť. Veď ani Ježiš Kristus, hoci smrti nič nedlhoval, sa nehanbil zomrieť nahý na kríži pre spásu sveta. Nech moja smrť poučí každého prítomného, čoho sa má za života báť a čoho sa má vystríhať. Bože, zmiluj sa nado mnou, úbohým hriešnikom, a nad všetkými, ktorí sa s pokorou a bázňou dívajú na moju smrť!“* Po týchto slovách svätý biskup zatvoril oči, akoby zaspal, a odovzdal svoju dušu Bohu 31. októbra 994. Salzburský arcibiskup Hartvig a gróf andechsský Aribo, keď sa dozvedeli o smrti milovaného biskupa, bez meškania prišli do Puppingu a začali pripravovať prevoz jeho telesných ostatkov do Regensburgu. Cestou sa zhromažďovali zástupy ľudí, ktorí s úctou sprevádzali pohrebný sprievod. Do Regensburgu dorazili až po týždni. Telo bolo prenesené do chrámu sv. Petra, kde sa konali zádušné bohoslužby, a potom do chrámu sv. Štefana, kde bolo oblečené do biskupského ornátu. Nakoniec ho duchovní preniesli do kláštorného chrámu sv. Emmerama a 8. novembra ho uložili do hrobky v južnej lodi.

Biskup Wolfgang bol už za svojho života uctievaný ako svätec, a keď odišiel z tohto sveta, Boh potvrdil jeho svätosť zázračnými vypočutiami modlitieb tých, ktorí sa k nemu utiekali. Nielen Regensburg a regensburská diecéza, kde Wolfgang viac ako

dvadsať rokov pôsobil ako dobrý pastier, ale aj jeho rodný kraj Švábsko a Švajčiarsko, kde pôsobil v kláštore, ho začali vzývať ako svätca. Na mieste drevenej kaplnky sv. Otmara v Puppingu, kde zomrel, osadníci postavili kamenný chrám, kde boli na jeho príhovor uzdravení mnohí chorí. Veriaci putovali aj na miesta, kde kedysi žil ako pustovník, na Falkenstein a k Aberskému jazeru. Svätého Wolfganga si osobitne vážil jeho vďačný žiak, sv. Henrich, ktorý často navštevoval jeho hrob v kláštore sv. Emmerama, modlil sa tam a predkladal svoje starosti.

V roku 1052 navštívil Regensburg spolu s cisárom Henrichom III. pápež Lev IX. Po preskúmaní života biskupa Wolfganga a zázrakov, ktoré Boh na jeho príhovor vykonal, ho pápež vyhlásil za svätého. Pápež Lev IX. posvätil kláštor sv. Emmerama, ktorý bol po požiari nanovo vybudovaný, a nariadil, aby boli 7. októbra 1052 s veľkou slávou vyzdvihnuté Wolfgangove ostatky a prenesené do novej krypty na západnej strane chrámu. Odvtedy sa sláva sv. Wolfganga rýchlo šírila; na jeho počesť sa stavali chrámy a kaplnky, vyrábali sochy, obrazy a oltáre, a oslavovali sa jeho cnosti. Dodnes je v regensburskej diecéze zasvätených sv. Wolfgangovi 32 kostolov. Jazero Abersee bolo premenované na Wolfgangsee, a tiež dedina pri tomto jazere i niektoré ďalšie osady nesú jeho meno. Hrob sv. Wolfganga v Regensburgu sa stal a zostal významným pútnickým miestom. Regensburská diecéza uctieva sv. Wolfganga ako svojho hlavného patróna a mesto Regensburg si jeho ostatky váži ako najväčší poklad.

V roku 1894 sa v Regensburgu konala veľkolepá slávnosť pri príležitosti 900. výročia smrti sv. Wolfganga. Pri tejto príležitosti bola zhotovená nová drahocenná schránka na jeho ostatky, ktoré boli v slávnostnom sprievode prenesené mestom do katedrály a následne do starej krypty v kláštore sv. Emmerama, kde sú uložené na hlavnom oltári. Miesto v južnej bočnej lodi chrámu, kde bol pôvodný hrob sv. Wolfganga, je označené kamenným pamätníkom približne z roku 1400. V tom istom chráme sa uchovávajú biskupská berla, mitra, omšové rúcho a slonovinová skrinka patriace sv. Wolfgangovi. Pražská katedrála uchováva dve kosti z ostatkov sv. Wolfganga.

Svätý Wolfgang býva zobrazovaný v biskupskom ornáte s modelom kostola v ruke. Na niektorých obrazoch má v ruke sekeru, čo dalo vzniknúť rôznym legendám. V skutočnosti sekera symbolizuje jeho zásluhy o klčovanie lesných pustatín a ich osídlenie.

---

31. októbra sa zároveň slávi spomienka na sv. Nemesia, diakona a mučeníka, a jeho dcéru sv. Lucinu, pannu a mučeníčku v Ríme; na sv. Amplia a Urbana, rímskych mučeníkov; sv. Sirícia, pápeža († 398), v Miláne; na sv. Antona, biskupa a iných.

NOVEMBER

1. NOVEMBER

I. Sviatok všetkých svätých

Každý deň v roku si pripomíname niektorých svätcov a svätice Božie, ktorí v tomto slzavom údolí s Božou milosťou premáhali telo, svet i diabla a dosiahli korunu večného života. Dnes nám však katolícka Cirkev otvára celé nebo. Unáša nášho žasnúceho ducha do tohto Božieho mesta a ukazuje nám v ňom kráľovské pokolenie všetkých blažených Pánových vyvolencov. *„Toto sú tí, ktorí prišli z veľkého súženia, a oprali svoje rúcha a vybielili ich v krvi Baránkovej. Preto sú pred trónom Božím a slúžia mu dňom i nocou v jeho chráme, a ten, ktorý sedí na tróne, bude prebývať nad nimi.“* (Zjv 7, 14–15.)

Počet oslávených Božích v nebi je nesmierny. Evanjelista Ján vo Zjavení videl *„veľký zástup, ktorý nik nemohol spočítať, zo všetkých národov, kmeňov, ľudí a jazykov, ako stáli pred trónom a pred Baránkom, oblečení do bielych rúch, s palmami v rukách.“* (Zjv 7, 9.) Len všemohúci Boh ich všetkých pozná, my však poznáme mená a skutky mnohých z nich, no ďaleko väčší počet svätcov a svätíc, ktorí s Kristom vládnu v nebi, je nám neznámy. V nebi sú milióny vyvolených, ktorí na zemi neboli zvláštnym spôsobom oslávení a ktorých mená nepoznáme. A predsa je vhodné, aby sme si ctili aj ich, pretože aj oni počas svojho života verne nasledovali Ježiša Krista a sám Boh ich poctil. (Jn 12, 26). Cirkev preto ustanovila tento dnešný sviatok na oslavu všetkých svätých a svätíc Božích všeobecne, a osobitne tých, ktorým nie sú zasvätené žiadne zvláštne dni a o ktorých nič nevieme. Týmto sviatkom sa všetkým svätým dostáva náboženskej pocty, ktorá patrí každému z nich.

Boží vyvolenci v nebi sú spojení s nami, veriacimi na zemi, ako údy tajomného tela, ku ktorému patríme aj my, a ktorého hlavou je Kristus Pán. Sú našimi bratmi a sestrami, milujúc nás svätou láskou, majú živú účasť na našich osudoch a prihovárajú sa za nás u Boha. Boh, hľadiac na zásluhy týchto svojich miláčikov, vypočuje ich prosby, pretože tieto prosby sú v súlade s jeho najsvätejšou vôľou a zámermi, a smerujú k nášmu dobru. Aby sme teda ľahšie dosiahli všetky milosti

potrebné alebo užitočné k spáse, máme v dnešný sviatok podľa úmyslu katolíckej Cirkvi vzývať všetkých svätých a svätice Božie, v presvedčení, že Boh vypočuje ich príhovory.

Nebo, zem večného života a pokoja, blažená vlasť oslávených Božích vyvolencov, je aj cieľom nášho túženia, vrcholom našich nádejí. Svätci a svätice Božie dosiahli toto šťastie horlivým nasledovaním Krista Pána, niektorí cestou neporušenej nevinnosti, iní cestou kajúcnosti. To, čo dokázali oni, môžeme s Božou milosťou dosiahnuť aj my, ak vytrvalo a usilovne využívame prostriedky, ktoré nám Spasiteľ zanechal vo svojej Cirkvi. *„Všetko môžem v tom, ktorý ma posilňuje.“* (Flp 4, 13.) Dnešný sviatok nás teda dôrazne vyzýva, aby sme pri pohľade na nebeskú slávu toľkých bratov a sestier horlivo nasledovali ich cnosti a tak mohli dúfať, že raz budeme k nim pripočítaní.

Blaženosť obyvateľov neba je nevýslovne veľká. Hľadia na Božiu tvár, sú oslobodení od všetkého súženia a pokušenia a oplývajú večnou radosťou a slávou. *„Boh zotrie každú slzu z ich očí, a smrti už viac nebude, ani smútku, ani náreku, ani bolesti viac nebude.“* (Zjv 21, 4.) Ich nárek sa obrátil na radosť; Hospodin ich potešil a obveselil po ich bolesti (Jer 31, 13). *„Nebudú hladovať ani smädiť, a nezasiahne ich páľava ani slnko.“* (Iz 49, 10.) *„Utrpenia tohto času nie sú ničím v porovnaní so slávou, ktorá sa na nich zjaví.“* (Rim 8, 18.) Budú žiariť ako slnko v kráľovstve svojho Otca. (Mt 13, 43). *„Ani oko nevidelo, ani ucho nepočulo, ani do ľudského srdca nevystúpilo, čo Boh pripravil tým, ktorí ho milujú.“* (1 Kor 2, 9.)

Nech z tohto spoznáme, akou nesmiernou odmenou Boh obdarúva svojich verných služobníkov, a podľa ich príkladu slúžme tomuto večnému, všemohúcemu, vernému a nekonečne dobrotivému Pánovi ochotnejšie, než smrteľným ľuďom a klamnému svetu. Ak mu zostaneme verní až do smrti, dá nám korunu života. (Zjv 2, 10).

V gréckej cirkvi bola podľa svedectva svätého Jána Zlatoústeho už vo štvrtom storočí každoročne v prvú nedeľu po Veľkej noci slávená spoločná pamiatka všetkých svätých mučeníkov. V Ríme bol tento sviatok zavedený v siedmom storočí, keď cisár Fokas daroval pápežovi Bonifácovi IV. niekdajší pohanský rímsky chrám Pantheon (chrám všetkých bohov), ktorý v roku 26 pred Kristom postavil na počesť všetkých pohanských bohov slávny vojvodca M. Vipsanius Agrippa. Tento chrám zasvätil v roku 609 pápež Bonifác IV. Panne Márii a všetkým Kristovým mučeníkom, preniesol doň množstvo svätých ostatkov z katakomb a nariadil, aby sa každoročne 19. mája v Ríme slávila pamiatka všetkých svätých mučeníkov. Tento sviatok bol v roku 731 pápežom Gregorom III. presunutý na 1. november a bolo nariadené, aby sa slávil v celej Cirkvi na počesť všetkých svätých a svätíc Božích.

II. Sv. Mária, služobnica, panna a mučenica (2. stor.)

Cisár Hadrián (117–138) si neprial, aby boli kresťania mučení pre vieru len na základe obvinenia ľudu bez vyšetrovania, a nariadil, aby sa proti nim postupovalo len vtedy, ak boli usvedčení zo zločinov. Napriek tomu dal na popud pohanských kňazov v Tibure umučiť svätú Symforózu a jej sedem synov. A keďže staršie

protikresťanské zákony zostávali v platnosti, boli aj za jeho vlády kresťania všeobecne prenasledovaní pre vieru.

V tom čase slúžila v dome významného pohanského Rimana Tertullia kresťanská otrokyňa Mária. Bola vychovaná rodičmi vo viere v Krista a zostala jej verná aj medzi pohanmi, neodchýliac sa od cesty bázne Božej a svätých cností. Svoje povinnosti voči pánovi plnila svedomite a príkladom aj slovom nabádala svoje družky, aby boli v práci usilovné a poctivé. V službe ľuďom sa tešila myšlienkou, že sa pripodobňuje Spasiteľovi, ktorý neprišiel, aby mu slúžili, ale aby on slúžil. Pri práci nikdy nereptala a zostávala tichou a trpezlivou, aj keď jej bolo ubližované. Vedomá si nenahraditeľnej hodnoty panenskej čistoty, starostlivo nad ňou bdela a vyhýbala sa zbytočnému styku s ľuďmi, pričom bola ku všetkým milá. Napriek namáhavej práci sa často prísne postila. Kedykoľvek to bolo možné, vrúcne sa modlila na kolenách, najmä keď ostatné služobníctvo odišlo obetovať modlám.

Tieto nábožné skutky však vždy konala v súkromí. Cnosti otrokyne Márie žiarili tak jasne, že domáci ľudia postupne vytušili, že je kresťanka. Keď sa o tom dozvedel Tertullus, povolal si ju a priamo sa jej spýtal na jej vieru. Mária bez váhania a strachu vyznala, že verí v Ježiša Krista, a dodala, že svoju vieru nikdy nezaprie, nech sa deje čokoľvek. Pán, ktorý bol horlivým ctiteľom bohov, ju začal presviedčať, aby obetovala modlám, no márne. Rozhneval sa a dal Máriu pre neposlušnosť zavrieť do tmavej pivnice, kde mala o suchom chlebe a vode zostať, kým si to nerozmyslí. Tam strávila tridsať dní, modlitbami sa pripravujúc na nadchádzajúci boj. Keď ju pán opäť nútil, aby zaprela Krista, a pridal vyhrážku, že ak neposlúchne, bude udaná na súd, odpovedala odvážne: „*Rada a ochotne splním všetko, čo mi ukladáte v službe, ale svoju svätú vieru nemôžem a nesmiem zaprieť. Som pripravená pre Ježiša Krista znášať muky aj zomrieť, pretože viem, že za túto obeť dostanem nevýslovne bohatú odmenu.“* Tertullus, obávajúc sa, že by jeho dom mohol byť spájaný s kresťanstvom, ak by Máriu naďalej ukrýval, ju udal na súd. Keď ju priviedli do súdnej siene, na otázku odpovedala: *„Som kresťanka a zostanem kresťankou.“* Sudca sa ju pokúsil presvedčiť sľubmi aj hrozbami, aby sa zriekla viery a obetovala modlám. Mária však, akoby jeho slová ani nepočula, v duchu sa modlila za dar odvahy a nakoniec povedala: *„Boh, ktorému slúžim, je so mnou. Nebojím sa mučenia a rada položím svoj život za Ježiša Krista.“* Sudca nariadil, aby ju natiahli na škripec, nemilosrdne bičovali a železnými hrebeňmi trhali jej telo. Jej utrpenie bolo také strašné, že aj prítomní pohania začali protestovať a žiadali, aby kati prestali s mučením nevinného dievčaťa. Sudca, vidiac, že by sa ľud mohol vzbúriť, zveril zmučenú otrokyňu jednému z vojakov dočasne do opatery. Mária si takto zachovala v ťažkej skúške svätú vieru, ale zhrozila sa, že ju môže čakať ešte ťažší boj za záchranu panenskej čistoty. Boh však vypočul jej modlitby a uchránil ju pred týmto nebezpečenstvom. Už nasledujúcu noc sa jej podarilo utiecť a ukryť sa v kresťanskom dome. Či svätá panna potom zomrela u svojich hostiteľov na následky hrozných rán z bičovania, alebo bola opäť predvolaná na súd a odsúdená na smrť, o tom nemáme spoľahlivé správy. Rímsky zoznam svätcov však uvádza len to, že svoj život ukončila mučeníckou smrťou za čias cisára Hadriána.

Poučenie:

Služobnica Mária poslušne slúžila svojim pánom vo všetkom, čo nebolo v rozpore s Božími prikázaniami. Svoje povinnosti si verne plnila, aj keď sa jej diala krivda, podľa napomenutia apoštola sv. Petra: *„Sluhovia, podriaďujte sa so všetkou bázňou pánom a nielen dobrým a miernym, ale aj zlým. Veď je to milosť, keď niekto pre svoje svedomie pred Bohom znáša bolesti a nespravodlivo trpí.“* (1 Pt 2, 18-19). Aj v pohanskom dome medzi modloslužobníkmi zostala horlivou kresťankou, podobne ako vzácna perla zostáva drahokamom, aj keď je hodená do blata. Nemohla a nesmela Krista Pána vyznávať a slúžiť mu verejne, robila tak tajne. Keď bola prezradená, prejavila odvážnu statočnosť vo viere a s radosťou trpela mučenie za ňu. Kiež by všetci kresťanskí služobníci konali podobne svoje povinnosti k Bohu i k ľuďom!

---

1. novembra je aj spomienka na sv. Cesaria, diakona, a Juliana, kňaza, mučeníkov z Tarrancie v Kampánii; sv. Benigna, dijonského biskupa, mučeníka a apoštola Burgundska; v Paríži sv. Marcela, biskupa, z ktorého ostatkov získal Karol IV. značnú časť a v roku 1368 daroval pražskému veľchrámu.

2. NOVEMBER

Pamiatka všetkých verných zosnulých

Od Cirkvi víťaznej, ktorú sme si pripomínali včera, sa dnes obraciame k Cirkvi trpiacej – od neba k očistcu. Ľudská duša, hneď ako vyjde zo svojho tela, postaví sa pred Boha na súkromný súd. Tam Kristus Pán rozhodne o osude každej duše podľa jej zásluh, ako sa počas života v milosti Božej usilovala o svoju spásu. *„Všetci sa totiž musíme ukázať pred Kristovou súdnou stolicou, aby každý dostal odplatu za to, čo vykonal v tele, či už dobré alebo zlé.“* (2 Kor 5, 10). Do nebeskej blaženosti sa hneď po tomto súde dostanú duše spravodlivých, ktorí zomreli v milosti Božej a sú celkom čistí; buď nikdy nezhrešili, alebo už na tomto svete úplne odčinili svoje hriechy kajúcnosťou. Okrem nich však pred Boží súd prichádzajú aj duše spravodlivých, ktoré nemôžu byť hneď prijaté do neba, pretože ešte majú na sebe niektoré nedostatky.

Katolícka Cirkev učí, že Boh odpúšťa kajúcnikovi vinu hriechov, ale nie vždy zároveň aj všetky zaslúžené tresty. Tresty za hriech sú dvojaké: večné a časné. Večný trest, ktorý si človek zaslúžil ťažkým smrteľným hriechom, sa kajúcnikovi odpúšťa úprimnou a úplnou spoveďou alebo dokonalou ľútosťou, ak sa nemôže vyspovedať. No aj potom mu obvykle zostávajú časné tresty za už odpustené hriechy. Rovnako je to pri všedných hriechoch: ich vina sa odpúšťa vo svätej spovedi alebo dokonalou ľútosťou, ale časné tresty za ne nebývajú vždy odpustené. Inak odchádzajú na onen svet aj duše spravodlivých, zaťažené všednými hriechmi a, pravdaže, aj zaslúženými časnými trestami. Ak sa človek neusiloval za života dosiahnuť odpustenie týchto nedostatkov a chýb – či už skutkami pokánia, alebo získaním cirkevných odpustkov – nemôže, hoci by aj zomrel v Božej milosti, hneď vojsť do neba, kam nič poškvrnené

nevstúpi. (Zjv 21, 27). Najprv musí podstúpiť časné tresty a tak sa očistiť. Stav takej duše a miesto na onom svete, kde sa toto očistenie deje, nazývame vhodne očistcom.

Do očistca sa teda dostávajú duše, ktoré ešte nedozreli pre nebo. Sú síce v stave Božej milosti a majú istú nádej, že raz dosiahnu večnú blaženosť, ale ešte nie sú celkom pripravené, aby mohli byť prijaté medzi oslávených Božích svätcov. Toto učenie Cirkvi sa zakladá na Svätom písme. Spasiteľ v evanjeliu hovorí: *„Ľuďom sa odpustí každý hriech i rúhanie, ale rúhanie proti Duchu sa neodpustí. Ak niekto povie niečo proti Synovi človeka, odpustí sa mu to. Kto by však povedal niečo proti Duchu Svätému, tomu sa neodpustí ani v tomto veku ani v budúcom."* (Mt 12, 31-32). Z týchto slov sv. Augustín vyvodzuje, že niektoré hriechy môžu byť odpustené aj na večnosti. V nebi sa však neodpúšťa žiaden hriech, lebo tam nič nečisté nevstúpi, a hriechy sa neodpúšťajú ani v pekle, odkiaľ niet vykúpenia. Je preto zrejmé, že na onom svete musí existovať ešte tretie miesto – očistec.

Na inom mieste evanjelia hovorí Kristus Pán v podobenstve o sluhovi, ktorý poznal vôľu svojho pána a nekonal ju – ten bude bitý mnohými ranami. Kto však nepoznal a spáchal skutky hodné trestu, bude bitý menej (Lk 12, 47-48). Toto podobenstvo ukazuje, že tresty za hriechy sú rôzne a odlišné, ako to učí aj Cirkev.

V čom spočívajú tresty očistca, Cirkev presne neučí. Vieme len to, že duše v očistci trpia nevýslovnou túžbou po večnej blaženosti. A keďže ich vlastnou vinou nie je táto túžba naplnená, spôsobuje im to veľkú bolesť. Okrem toho im Božia spravodlivosť ukladá zvláštne tresty, podľa závažnosti ich previnení. Duše v očistci bolestne pociťujú aj najmenší hriech; dokonca aj najmenšia škvrna hriechu ich spaľuje očistným ohňom, ktorým musia prejsť, kým sa stanú hodnými hľadieť na tvár najsvätejšieho Boha. Duše v očistci túžia po Bohu nadprirodzenou láskou, ale ešte k nemu nemôžu prísť. Odtiaľ pramení ich zármutok, ľútosť a bolesť, ktorá je tým väčšia, čím dokonalejšie poznávajú Boha a všetky veci, čím mocnejšia je ich vôľa a čistejšia láska k Bohu, než aká bola počas pozemského života, keď boli pripútané k telu. Očistec je teda miestom nesmiernych múk; stav duší v očistci je nevýslovne trýznivý, najmä preto, že si už nemôžu získať zásluhy a skrátiť si zaslúžené tresty.

Očistec je však aj miestom útechy. Duše v očistci nie sú vylúčené z Božej milosti a lásky. Milujú Boha nadprirodzenou láskou a táto svätá láska zmierňuje ich trápenie. Nádej, že raz prídu do neba, je im posilou v dočasnom utrpení.

Okrem toho duše v očistci čerpajú útechu z toho, že sú spojené v jedno telo so svätými v nebi a s veriacimi na zemi, že majú s nimi sväté spoločenstvo a dostáva sa im pomoci. Svätí v nebi sa za duše v očistci prihovárajú u Boha a aj Cirkev bojujúca na zemi na ne pamätá. Kresťanská láska nás zaväzuje, aby sme dušiam trpiacim v očistci pomáhali. To môžeme robiť príhovornými modlitbami, obetovaním svätej omše za ne, almužnami a inými dobrými skutkami s úmyslom, aby Boh skrátil ich tresty a povolal ich k sebe do nebeského kráľovstva skôr, než by si to zaslúžili. Už v Starom zákone sa prinášali obety a modlitby za duše zosnulých, pretože *„je sväté a spásonosné myslieť na mŕtvych a modliť sa za nich, aby boli zbavení hriechov.“* (2 Mach 12, 46).

Zo spisov svätých Otcov, najmä sv. Jána Zlatoústeho, vieme, že zvyk pripomínať si počas svätej omše po premenení zosnulých v Pánovi zaviedli už apoštoli. Sv. Augustín hovorí: *„Modlite sa za zosnulých, aby sa oni modlili za vás, keď dosiahnu oslávenie. Čakajú na našu pomoc a volajú k nám zo svojich múk.“* Ten istý svätý učiteľ Cirkvi odporúča modlitby veriacich za svoju zosnulú matku, sväticu Moniku.

Za duše zosnulých v Pánovi sa kňaz modlí pri každej svätej omši po pozdvihovaní a v nedele i na zasvätené sviatky sa v každom farskom chráme slúži sv. omša výlučne za živých i zomrelých farníkov. Zbožní katolíci dávajú v deň výročia úmrtia svojich príbuzných, ako aj inokedy, obetovať za nich svätú omšu, pamätajú na nich v modlitbách a snažia sa im pomáhať u Boha almužnou a inými dobrými skutkami. Veď duše našich zosnulých rodičov, bratov, sestier, priateľov, dobrodincov a všetkých verných zosnulých, pokiaľ zotrvávajú v očistci, potrebujú našu pomoc a obracajú sa k nám slovami trpiteľa Jóba: *„Zmilujte sa nad nami aspoň vy, naši priatelia!“* (Jób 19, 21). Kto z nás, veriacich a zbožných, by mohol nevypočuť takýto hlas?

Katolícka Cirkev venovala pamiatke všetkých verných zosnulých zvláštny deň, hneď po slávnosti všetkých svätých, aby významne a krásne vyjadrila vieru v spoločenstvo svätých v nebi, veriacich na zemi a duší v očistci. Taktiež nás tým napomína, aby sme, keď sa radujeme zo slávy svätých v nebi, nezabúdali na duše Cirkvi trpiacej. Dojemnú pamiatku verných zosnulých 2. novembra zaviedol najprv sv. Odilo, opát z Cluny († 1049), vo všetkých kláštoroch svojho rádu. Neskôr sa tento zvyk rozšíril na celú katolícku Cirkev. V tento deň sa na tisícoch oltárov po celom svete slúžia sväté omše v čiernom liturgickom rúchu za duše v očistci, konajú sa zádušné hodinky a v chrámoch i na cintorínoch znie vrúcna modlitba: *„Odpočinutie večné daj im, Pane, a svetlo večné nech im svieti. Nech odpočívajú v pokoji. Amen.“* Pamiatka verných zosnulých má byť na prospech aj nám, aby sme, pamätajúc na tresty očistca, starostlivo sa vyhýbali aj všedným hriechom a s horlivosťou konali pokánie za už oľutované a Bohom odpustené hriechy. Práve v tento deň nám cintorín, ktorý navštevujeme, a všetko, čo sa koná v chráme, pripomína posledné veci človeka. Tu vážne zaznieva starobylá modlitba Cirkvi: *„Vyslobuď ma, Pane, od večnej smrti v ten deň hrôzy, keď sa budú hýbať nebesia a zem a prídeš súdiť svet ohňom!“*

Dňa 2. novembra sa tiež pripomína pamiatka sv. Viktorína, biskupa z Ptuja (v Štajersku), mučeníka; sv. Justa, Terstského mučeníka, ktorému je zasvätený stoličný chrám v Terste; sv. Eustochie, mučeníčky z Tarzu; sv. Teodota (Bohdana), biskupa Laodicejského a ďalších svätých.

3. NOVEMBER

I. Sv. Hubert, lutyšský biskup (7. stor.)

Svätý Hubert pochádzal zo vznešeného rodu z Akvitánie. Narodil sa v druhej polovici siedmeho storočia a dostal takú výchovu, že vyrástol v uhladeného svetáka, ktorému na nábožnosti a kresťanskej dokonalosti príliš nezáležalo. Stal sa dvoranom franského kráľa Teodoricha III. a vyžíval sa vo veselej spoločnosti, v zábavách a vo vojenských hrách. Zvlášť vášnivo sa venoval poľovačkám. Napriek tomu mal Hubert prirodzene dobré srdce a šľachetnú povahu; bol láskavý, nepriateľský k ľsti, nespravodlivosti a násiliu. Preto si časom znechutil intrigy majordóma Ebroina, opustil kráľovský dvor a vstúpil do služieb vládcu Pipina Herstalského v Austrázii. Tu sa oženil s cnostnou pannou Floribanou, ktorá mu porodila syna Floriberta.

Hubert sa vo svojej službe často stretával s bohabojnými mužmi a ich kresťanské cnosti na neho hlboko zapôsobili. Hoci žil svetsky a o svoju spásu sa príliš nestaral, bol otvorený všetkému dobrému. Keď ho zasiahla milosť Božia, neodporoval jej. Veľmi ním otriasla smrť jeho vynikajúcej manželky Floribany. Začal vážne premýšľať o svojom doterajšom živote, o večnosti a Božom súde. Zhnusil si svetské zábavy a rozkoše a zatúžil po vznešenejších hodnotách. Nakoniec sa rozhodol, že sa vzdá sveta a bude slúžiť výlučne Bohu. Vzdal sa svojho úradu, opustil dvor a rozhodol sa vstúpiť do duchovného stavu. V tom čase sa maastrichtský biskup sv. Lambert vrátil po sedemročnom vyhnanstve do svojho sídla. Hubert našiel u tohto slávneho biskupa útočisko a prosil ho, aby ho viedol na ceste k dokonalosti. Svätý Lambert Huberta ochotne prijal a učil ho pokore, odriekaniu a nábožnosti. Po dôkladnom vzdelaní ho vysvätil za kňaza a ustanovil za svojho pomocníka v biskupskom úrade.

Po mučeníckej smrti sv. Lamberta (17. septembra 709) sa Hubert stal jeho nástupcom na biskupskom stolci v Maastrichte. V tejto vysokej funkcii sa stal

žiarivým svetlom Cirkvi, kráčajúc v šľapajach svojho predchodcu a učiteľa. S mocou Božieho slova bojoval proti neporiadkom doby, nedbajúc na odpor zlých a bezbožných ľudí. Hubert sa vyznačoval veľkou láskou k blížnym. Obrátil mnohých hriešnikov, posilnil spravodlivých vo viere a cnostiach a bol útechou nešťastníkom. Vzdialené oblasti Brabantska a nehostinné Ardeny ešte vtedy zachovávali zvyšky pohanstva. Hubert ako dobrý pastier prichádzal aj do týchto odľahlých končín, aby priviedol pohanov ku Kristovi a vykorenil modloslužbu. Vynikal neochvejnou odvahou a bol ochotný podstúpiť mučenícku smrť, ak by si to Boh želal. Boh však požehnal jeho úsilie inak – svojím nepoškvrneným životom, obetavosťou a láskou kázal to, čo žil, a jeho príklad spolu s divmi, ktoré konal Božou mocou, priviedli mnohých k viere.

Hubert bol známy aj svojou veľkou štedrosťou. Podporoval chudobných, staral sa o siroty a vdovy, vykupoval dlžníkov z väzenia a delil sa o všetko, čo mal. Čas, ktorý mu zostával po práci spojenej s úradnými povinnosťami, trávil najradšej osamote v modlitbách a rozjímaní. Prísne sa postil, odpočíval len málo a túžil po nebeskej vlasti, nariekajúc, že je mu dané tak dlho prebývať na tejto zemi ako by bol vo vyhnanstve. Jeho vlasť bola totiž v nebesiach (Flp 3, 20), a preto ho rmútilo, že ešte nemôže odísť do tejto vlasti, aby mohol tvárou v tvár hľadieť na Boha.

Hubert, ktorý prechovával nežnú lásku a úctu k svojmu predchodcovi a učiteľovi, často videl svätého Lamberta vo snoch. Bol ním napomenutý, aby preniesol jeho ostatky do Lutychu. Keď v tom spoznal vôľu Božiu, dal ich v roku 721 vyzdvihnúť a uložiť v svätyni, ktorá bola postavená na mieste mučeníctva tohto svätca. Zároveň presťahoval svoje biskupské sídlo z Maastrichtu k tomuto chrámu do Lutychu, udelil tejto malej osade mestské práva a položil tak základ budúcej veľkosti mesta Lutych.

Keď predvídal svoju blízku smrť, určil si v hlavnom lutyšskom chráme miesto svojho posledného odpočinku a celý rok sa pripravoval na odchod do neba. Horlivo navštevoval chrámy, uctieval ostatky svätých a zvlášť vzýval svätých Lamberta a Albína, aby mu vyprosili u Boha šťastné posledné chvíle. Napokon sa na prosbu niekoľkých veľmožov vydal do Furu v Brabantsku, aby vysvätil tamojší nový chrám. Pri kázni sa rozlúčil s veriacimi týmito slovami: *„Pokiaľ sme nažive, dvere Božieho milosrdenstva sú nám otvorené; po našej smrti sa však zavrú a otvorí sa brána pekelná, aby prijala tých, čo pohŕdali Božím zákonom a prestupovali ho. Každý teda nech premýšľa, čím bol, čím je a čím čoskoro bude! Ak si zhrešil proti Božím prikázaniam, tak prinášaj dobré ovocie pokánia a zmier sa s Bohom!“*

Na ceste späť do Lutychu ochorel na zimnicu a bol prenesený na biskupský dvor. Tu sa rozlúčil so svojimi sprievodcami aj so synom Floribertom, odporučil sa do ich modlitieb a 30. mája 727 zomrel v Pánovi. Podľa svojho priania bol pochovaný v hlavnom lutyšskom chráme v kaplnke sv. Petra, ktorú sám postavil. Účasť ľudí na jeho pohrebe bola obrovská, a všetci prítomní boli presvedčení, že ten, koho telesná schránka sa ukladá do hrobu, je svätý. Veriaci začali hromadne navštevovať jeho hrob a vzývať zosnulého biskupa o príhovor u Boha. Boh vypočul ich modlitby mimoriadnym spôsobom, čím potvrdil Hubertovu svätosť.

Sto rokov po jeho smrti, v roku 827, boli ostatky svätého Huberta prenesené do chrámu pri benediktínskom kláštore v Ardenách, ktorý bol premenovaný na kláštor svätého Huberta. Ostatky tohto svätca sú tam uložené dodnes a množstvo pútnikov ich prichádza s úctou navštevovať. Už v desiatom storočí ho lovci v Ardenách ctili ako svojho vyvoleného patróna a slávili jeho pamiatku po ukončení veľkých jesenných lovov práve 3. novembra. Postupom času sa stalo zvykom obetovať mu prvotiny a desiatky ulovenej zveri. Lovci aj iní ľudia vzývali sv. Huberta o pomoc najmä pri nebezpečenstvách na poľovačkách, obzvlášť keď boli napadnutí a pohryzení vlkmi alebo psami. Z toho dôvodu bol svätý Hubert vzývaný ako patrón proti besnote.

Sv. Hubert je často zobrazovaný ako poľovník, kľačiaci pred jeleňom s parožím, medzi ktorým žiari kríž. Tento motív vychádza z poľovníckej legendy, podľa ktorej Hubert, keď ešte žil svetsky, vyšiel raz na lov a uvidel veľkého jeleňa s lesknúcim sa krížom medzi parohami. Tento pohľad ho natoľko dojal, že padol na kolená a zvolal: *„Pane, ja som príčinou tvojho utrpenia!“* Podľa legendy ho táto udalosť priviedla na cestu pokánia. Podobná legenda sa spája aj so svätým Eustachom (20. september), ktorý je takisto považovaný za patróna poľovníkov.

Dňa 3. novembra sa tiež koná pamiatka sv. Kvarta, apoštolského učeníka v Kapadóckej Cézarei; sv. Germána a jeho spolumučeníkov; v Anglicku sv. Venefridy, panny a mučenice; sv. Domna, biskupa vo Vienne; sv. Heliodora, biskupa, súčasníka a priateľa sv. Hieronyma; sv. Silvie, starej matky sv. Gregora Veľkého; sv. Malachiáša, írskeho arcibiskupa a ďalších.

4. NOVEMBER

Sv. Karol Boromejský, kardinál, milánsky arcibiskup (16. stor.)

Na brehu malebného severotalianskeho jazera Lago Maggiore, pri mestečku Arona, sa na pahorku týči obrovská, zďaleka viditeľná kovová socha svätca, ktorý pravicou žehná rozľahlým krajom lombardského raja. Tento pomník postavili vďační potomkovia najväčšiemu biskupovi novodobej histórie, sv. Karolovi Boromejskému, ktorého pamiatka zostáva pre celé katolícke kresťanstvo, a zvlášť pre mesto Miláno, trvalým požehnaním.

Grófovi Gilbertovi Borromeovi sa 2. októbra 1538 na zámku v Arone narodil zo zväzku s manželkou Margarétou z rodu Mediciovcov syn Karol. Tento talentovaný mladík vyrastal pod

ochranou zbožných rodičov a už od útleho veku prejavoval vážnu povahu a náklonnosť k rodinnému a duchovnému životu. Rodičia mu preto vybrali duchovnú dráhu, pričom istý milánsky kňaz, ktorý ho poznal, predpovedal: *„Tento chlapec sa stane obnoviteľom Cirkvi a vykoná podivuhodné veci.“*

Keď mal Karol iba dvanásť rokov, prijal tonzúru a duchovný odev. Jeho strýko Július Caesar Borromeo mu hneď podľa vtedajšieho zvyku udelil opátstvo sv. Graciána v Arone. Ako šestnásťročného ho rodičia poslali na vysokú školu do Pavie, kde sa spočiatku venoval právu, no čoskoro si obľúbil teológiu. Disciplína medzi študentmi v Pavii bola veľmi slabá – mladíci zanedbávali štúdium a oddávali sa telesným rozkošiam a márnotratnému životu. Avšak Karol odolal zlým príkladom a napriek všetkým pokušeniam zostal cnostný a zbožný. Usilovne študoval, vyhýbal sa svetu a posilu v boji proti hriechu hľadal v modlitbách a častom prijímaní sviatostí, čím si zachoval svoju čistotu.

Po smrti otca istý čas zotrval pri svojej ovdovenej matke, usporiadal rodinné záležitosti a prinútil mníchov svojho opátstva k svedomitému zachovávaniu rehoľnej disciplíny. Napriek mladému veku sa vrátil do Pavie, kde získal doktorát. Krátko nato sa dozvedel, že jeho strýko, kardinál Giovanni Angelo Medici, bol 26. decembra 1559 zvolený za pápeža a prijal meno Pius IV. Táto správa Karola nepotešila – tušil, že strýko ho zahrnie vysokými cirkevnými hodnosťami. Rozhodol sa preto, že mu osobne nezagratuluje ani nepôjde do Ríma, aj keby bol zavolaný. Pius IV. však Karla skutočne povolal do Ríma a bez váhania ho vymenoval za apoštolského protonotára a predsedu pápežskej štátnej rady. Netrvalo dlho a Karol bol ustanovený za arcibiskupa milánskeho a kardinála diakona s podmienkou, že bude sídliť v Ríme a v Miláne si zvolí generálneho vikára ako svojho zástupcu. Karol mal vtedy iba dvadsaťdva rokov, a preto náhly vzostup tak mladého synovca pápeža na najvyššie cirkevné hodnosti vyvolal v Ríme nevôľu a odpor. Pius IV. však nikdy neposkytoval zvláštne výhody svojim príbuzným. Keď urobil výnimku s Karolom, ukázalo sa, že týmto krokom poskytol Cirkvi nesmierne dobrodenie, za ktoré je mu dodnes vďačná.

Pápež dobre vedel, čo robí, a jeho rozhodnutie bolo dielom Božej Prozreteľnosti. Mladý kardinál Borromeo sa čoskoro ukázal ako výnimočne schopný a hodný vysokých hodností, ktoré mu boli zverené. Vynikal mimoriadnou učenosťou a vzácnou obozretnosťou, svoje povinnosti plnil s neobyčajnou horlivosťou a zručnosťou, vždy konal s príkladnou spravodlivosťou. Jeho nepoškvrnené mravy, nábožnosť a odriekavosť čoskoro umlčali nespokojných odporcov rozhodnutia pápeža. Popri tom sa venoval aj spoločenským požiadavkám, ktoré sa kládli na vysokých cirkevných hodnostárov. S jemným vkusom sa rád stretával so vzdelanými súčasníkmi, založil učenú spoločnosť, ktorej členovia sa schádzali v jeho komnatách, podporoval mladých maliarov a hudobníkov a rozšíril svoje predošlé nadácie pre teológov v Pavii.

V roku 1562 zomrel jediný brat kardinála Borromea, nezanechajúc mužského potomka. Priatelia, ba aj samotný pápež mu radili, aby sa vzdal svojich duchovných hodností a vstúpil do manželstva, aby zachránil svoj slávny rod pred vymretím. V tom čase bolo pre neho možné so súhlasom Cirkvi vystúpiť z duchovného stavu,

keďže ešte neprijal kňazské svätenie. Kardinál Karol sa však chcel všetkým týmto radám vyhnúť a tajne prijal kňazské svätenie. Povedal pápežovi*: „Svätý Otče, zvolil som si nevestu, ktorú som si dávno zamiloval.“* Tou nevestou bola Cirkev, ktorej sa oddal a zostal jej verný až do smrti.

Kňazská dôstojnosť mu priniesla nové povinnosti, ktoré horlivo plnil, riadiac sa radami výnimočného spovedníka, kňaza Ribeiru zo Spoločnosti Ježišovej. Ako kardinál sa zaslúžil najmä o dokončenie Tridentského koncilu, ktorý sa začal v roku 1545, ale dvakrát bol prerušený. Presvedčil pápeža Pia IV., aby znovu zvolal tento koncil, a sám sa aktívne zapojil do jeho rokovaní. Na koncile sa okrem iného diskutovalo o žiadosti cisára a kráľa Ferdinanda I. a pražského arcibiskupa Antona Brusa z Mohelnice, aby bolo povolené prijímanie Eucharistie pod obojím spôsobom pre laikov. Uznesenie ponechalo konečné rozhodnutie na pápežovi. Pius IV. na radu kardinála Borromea povolil 17. apríla 1564 prijímanie pod obojím spôsobom v Čechách, na Morave a v niektorých ďalších krajinách. Táto výnimka však nepriniesla očakávané ovocie a na žiadosť pražského arcibiskupa Lohela bola v roku 1622 pápežom Gregorom XV. zrušená.

Po skončení Tridentského koncilu v roku 1563 zriadil pápež Pius IV. osobitnú dozornú radu ôsmich kardinálov, ktorá mala dohliadať na realizáciu všetkých uznesení koncilu. V tejto rade zvlášť vynikal svojou horlivosťou kardinál Borromeo. Aby sám šiel príkladom iným biskupom, prepustil veľkú časť svojich služobníkov, zjednodušil svoju domácnosť, postil sa raz týždenne o chlebe a vode a venoval sa modlitbám a zbožným rozjímaniam.

Tridentský koncil uložil všetkým biskupom povinnosť osobne sídliť vo svojich diecézach a opúšťať ich iba z veľmi závažných dôvodov, najmä ak išlo o zjavný prospech Cirkvi. Kardinál Karol, ako milánsky arcibiskup, však musel na príkaz pápeža zostať v Ríme, kde pracoval vo vysokej funkcii na prospech katolíckej Cirkvi. Napriek tomu túžil vrátiť sa do Milána k svojmu stádu, aj keď tam mal riadneho zástupcu. Staručký pápež Pius IV. sa však nechcel rozlúčiť so svojím milovaným synovcom, ktorý bol jeho pevnou oporou pri riadení Cirkvi. Držal ho pri sebe v Ríme, až kým 9. decembra 1565 nezomrel v jeho náručí.

Po smrti Pia IV. chceli niektorí kardináli zvoliť jeho nástupcom Karla Borromea. Ten však presadil, aby bol zvolený kardinál Michael Ghisleri, ktorý nastúpil na Petrov stolec ako pápež Pius V. Kardinál Borromeo si ihneď vyprosil od nového pápeža oslobodenie od svojich úradov v Ríme, aby sa mohol naplno venovať správe svojho arcibiskupstva. V roku 1566 opustil Rím a vstúpil do Milána, kde bol nadšeným ľudom slávnostne privítaný. Pri vstupe do mesta zložil sľub, že svoje stádo nikdy neopustí a bude mu až do smrti slúžiť so všetkými svojimi silami a s Božou pomocou. K milánskemu arcibiskupstvu patrilo pätnásť biskupstiev a viac ako dvetisíc chrámov. Arcibiskupi však už osemdesiat rokov prebývali inde a svoje sídlo zverovali námestníkom, ktorí však nemali dostatočnú moc ani autoritu na úspešné plnenie svojich ťažkých povinností. Cirkevná disciplína v celom metropolitnom obvode tým značne upadla. Bohoslužby boli zanedbávané, vyššie duchovenstvo si vyžívalo v prepychu, vidiecke duchovenstvo, často málo vzdelané, viac dbalo na zisk ako na

cirkevné zákony, reholníci žili svetsky, a ľud upadal do nevedomosti a zvrhlosti. Do takto zanedbaných oblastí ľahko prenikalo nemecké bludárstvo, ktoré rozvracalo pokoj a lásku medzi ľudom, podnecovalo divoké vášne a zanechávalo všade morálny úpadok a rozbroje. Kardinál Karol Borromeo, keď videl svoju vinicu v tak žalostnom stave, bol naplnený ľútosťou a hrôzou. Pevná dôvera v Boha mu však dodala síl, aby sa s odhodlaním pustil do náročnej úlohy náboženskej a morálnej obnovy arcidiecézy. Jeho prvým činom v Miláne bolo usporiadanie krajinského cirkevného snemu podľa nariadení Tridentského koncilu. Na tomto sneme povzbudil podriadených biskupov k apoštolskej horlivosti pri uskutočňovaní uznesení koncilu a uložil im povinnosť každoročne zvolávať duchovenstvo na synody, na ktorých by sa rokovalo o odstránení zlozvykov a zveľaďovaní katolíckeho náboženstva v diecézach. Sám vo svojej arcidiecéze dôsledne a vytrvalo presadzoval zavedenie a dodržiavanie uznesení Tridentského koncilu. V priebehu rokov zvolal jedenásť synod a šesť krajinských cirkevných snemov.

Dôležitým prostriedkom obnovy cirkevného života bola pre kardinála Karla dôsledná výchova nového duchovenstva. Už predtým rozšíril svoje nadácie v Pavii a založil tam výnimočné teologické kolégium. V Miláne zriadil veľkolepé kolégium Spoločnosti Ježišovej s nádherným chrámom a švajčiarske kolégium, aby mal dostatok horlivých kňazov na obnovu náboženského života vo Švajčiarsku. Okrem toho založil viacero konventov pre študentov, kde prijímal bezúhonných chlapcov, aby po absolvovaní nižších škôl mohli pokračovať v teologickom štúdiu. Kardinál Borromeo osobne dohliadal na tieto inštitúcie, často ich navštevoval a podroboval chovancov skúškam. Neúnavne sa venoval náprave reholnej disciplíny v kláštoroch, až kým tam nezavládla zbožnosť a kajúcnosť. Zakladal aj nové reholné spoločenstvá na výchovu mládeže a zriadil osobitnú jednotu nazývanú Obláti (Obetovanci). Do tejto jednoty vstupovali svetskí kňazi, ktorí sa zaviazali poslušnosťou voči biskupovi a boli pripravení na jeho rozkaz prevziať akúkoľvek duchovnú službu, aj v najodľahlejších či zanedbaných oblastiach. Obláti ochotne slúžili aj v horách a v opustených osadách, kam sa iní kňazi neodvážili ísť.

Osobitnú starostlivosť venoval kardinál Borromeo panenskej reholi svätej Uršuly, ktorú založila svätá Angela Merici. Uršulinky prijal pod svoju ochranu, rozšíril ich po celom biskupstve a od pápeža Gregora XIII. pre ne vyprosil nové schválenie a cirkevné výsady. Do roku 1584 mala už táto družina v samotnom Milánsku osemnásť kláštorov so šesťsto členkami a rýchlo sa rozširovala po celom Taliansku. Kardinál Borromeo sa snažil o obnovu a posvätenie svojich podriadených tým, že posväcoval najprv sám seba a dával duchovenstvu aj ľudu dokonalý príklad kresťanského života. Vzdal sa všetkých iných hodností a úradov, ktoré mu zanechal jeho zosnulý strýko, ponechal si len arcibiskupstvo a väčšinu rodinných majetkov ponechal príbuzným za mierny nájom. Vo svojom paláci zaviedol prísny poriadok a jednoduchosť. Svojim úradníkom a sluhom nepovolil prepych v odeve, zakázal im nočné vychádzky a dôsledne potláčal chamtivosť a podplácanie. Ustanovil zvláštneho kňaza ako dozorcu nad svojimi ľuďmi, aby prepustil zo služby každého, koho povesť bola pochybná. Inému kňazovi zveril starostlivosť o hospodárstvo, aby sa zbavil svetských starostí; ďalšiemu pridelil starostlivosť o hostí; dvoch ustanovil za

rozdávateľov almužien; a ďalším dvom dôveryhodným kňazom dal úlohu bedlivo ho sledovať a bez rozpakov ho upozorňovať na každú jeho nedokonalosť, aby ju mohol ihneď napraviť. Domáci kňazi boli povinní každý deň slúžiť svätú omšu a raz týždenne sa spovedať; svetskí úradníci a služobníci v arcibiskupskom paláci prijímali sväté sviatosti raz mesačne a každé ráno sa schádzali na spoločnú modlitbu, zatiaľ čo kňazi spolu s kardinálom na kolenách odriekali alebo spievali cirkevné hodinky. Večer si Karol obliekal obnosené rúcho, a keď mu raz povedali, že je už veľmi zničené, odpovedal: *„Cez deň som kardinálom; dovoľte mi, aby som bol aspoň večer Karolom.“*

V prvých rokoch v Miláne jedával pri spoločnom stole s domácimi kňazmi a úradníkmi, pričom sa počas obeda čítalo z nejakej duchovnej knihy. Neskôr sa vzdal jedenia mäsa, rýb aj pitia vína a žil jednoducho; okrem sviatočných dní jedával väčšinou len chlieb a vodu. Nechcel byť touto prísnosťou nikomu na ťarchu, preto jedával sám a po skromnom obede trávil dlhé hodiny v kaplnke na modlitbách a zbožných rozjímaniach.

Počas štyridsaťhodinovej pobožnosti zotrvával v chráme od rána do večera. Osobitne si uctieval Pannu Máriu, ktorej zveroval všetky svoje práce a ku ktorej sa utiekal v starostiach a súženiach. Jej obraz nariadil umiestniť nad dvere každej svätyne. Najčastejšie rozjímal o bolestnom utrpení Pána. Odpútal sa od sveta a jeho žiadostí, nosil drsné spodné rúcho, nedával si ani v zime vykurovať izbu, spal málo a na tvrdom lôžku a prejavoval hlbokú pokoru. Vo všetkých svojich skutkoch mal na mysli Boha, hľadajúc výlučne Jeho česť a slávu. Každý deň začínal slúžiť Bohu s novou horlivosťou. Kázal v rôznych chrámoch nielen v nedele a sviatky, ale aj počas týždňa, napomínal a učil po domoch a navštevoval chorých. Jeho palác bol vždy otvorený pre chudobných a pocestných, zvlášť pre kňazov, ktorí tu našli pohostinnosť, almužnu a duchovné knihy.

Arcibiskup Karol Borromeo, presadzujúc uznesenia Tridentského koncilu, neúnavne pracoval na náprave mravov duchovenstva i ľudu. Bol vytrvalý a rozhodný, nikdy však nepostupoval príkro, dokázal evanjelickú horlivosť zmierniť kresťanskou miernosťou. Bol prístupný námietkam a rozumným dôvodom a neraz prejavoval trpezlivosť, zhovievavo čakajúc, že tí, ktorí majú dobrú vôľu, sami pochopia jeho spásonosné úmysly a pripoja sa k nemu pri uskutočňovaní obnovy náboženského života.

Zakázal, aby kňazi zastávali viac než jednu cirkevnú funkciu, a zapovedal im venovať sa svetským záležitostiam, ktoré by ich odkláňali od duchovnej služby. Dbal na to, aby kňazi prebývali vo svojich farnostiach a starali sa o spásu svojich veriacich. Zakázal im nosiť svetské oblečenie, zúčastňovať sa divadiel a hlučných zábav a nabádal ich, aby si vážnosť a úctu zaslúžili svojou dôstojnosťou a bezúhonnosťou. Mnoho starostí a náročnej práce mal najmä s niektorými kláštormi, kde odstraňoval neporiadky, ktoré sa tam zakorenili. Jeho reformy vzbudili častý odpor. Mnohí šľachtici, mešťania, kňazi i reholníci, ktorým jeho prísne zásady nevyhovovali, reptali, že narúša ich zvyky, slobody a výsady a že je panovačný a neústupný. Neraz sa dostal aj do nepríjemných konfliktov so svetskými úradmi, no voči všetkým

hrozbám zostal pevný vo svojich zásadách a dôsledne ich presadzoval. Raz dostal list s varovaním o sprisahaní proti jeho životu. On však neprečítaný list hodil do ohňa so slovami: *„Nechcem, aby moja láska k niektorej z oviec ochladla.“*

Keď kardinál večer 26. októbra 1569 spolu so svojimi domácimi zotrvával na modlitbách v kaplnke, kľačiac pred oltárom, prenikol do svätyne úkladný vrah a vystrelil na neho. Všetci prítomní vyskočili od ľaku, ale kardinál zostal kľačať a pokynul im, aby pokračovali v modlitbách. Až keď dokončil pobožnosť a postavil sa, nechal sa prezrieť; zistilo sa, že guľka mu neublížila, spôsobila mu len drobnú modrinu na chrbte. Medzitým vrah utiekol, no čoskoro ho vypátrali a potrestali smrťou, hoci sa za neho kardinál prihováral a žiadal, aby mu bola udelená milosť. Tento zločinec bol členom zvrhlého rádu Humiliátov, ktorý sa kardinál Borromeo snažil reformovať. Rád, ktorý vznikol v Lombardsku, získal od pápeža Inocenta III. upravenú regulu sv. Benedikta, ale v 16. storočí žalostne upadol. Keď kardinál Borromeo dôrazne naliehal na jeho morálnu obnovu, niektorí bezbožní a zvrhlí členovia rádu podnecovali odpor proti reformám, až štyria z pomýlených mníchov zosnovali sprisahanie proti kardinálovi a najali si vraha. Pápež Pius V. preto v roku 1571 nariadil rád Humiliátov navždy zrušiť.

Priatelia a ochrancovia kardinála Borromea, obávajúc sa o jeho život po nevydarenom atentáte, mu radili, aby si zaobstaral telesnú stráž. On však ich radu odmietol a znášal všetky búrky, ktoré bezbožníci proti nemu vyvolávali, s duševným pokojom, aký je znakom skutočne veľkých mužov.

Kardinál Borromeo neúnavne prechádzal svojou arcidiecézou ako dobrý pastier, starajúc sa o svoje stádo a obnovujúc v ňom náboženský život. Všade hlásal Božie slovo, povzbudzoval ľudí k bohabojnosti, potláčal neplechy a prejavoval skutky milosrdenstva. Na mnohých miestach na vlastné náklady vystaval nové chrámy, inde obnovil a zveľadil zanedbané svätyne. Navštevoval aj najodľahlejšie horské osady, aby hľadal zblúdené ovce a zachránil, čo bolo stratené.

Najviac práce mal v oblasti Grisons vo Švajčiarsku, kde sa pod zhubným vplyvom bludárov rozšírila bezbožnosť a zvrhlosť mravov. V týchto odľahlých a ťažko prístupných končinách musel často cestovať len pešo, s okovanou palicou prechádzal cez hory a údolia, znášajúc pálčivé horúčavy alebo krutú zimu. Neraz si musel pomáhať aj rukami, aby sa dostal cez strmé svahy na odľahlé miesta, kde ho čakalo mnoho práce. Keď po veľkej námahe dorazil do niektorej osady, namiesto odpočinku sa okamžite pustil do práce na spáse tamojších obyvateľov. Kázal, vyučoval kresťanské pravdy, udeľoval sviatosti, navštevoval chorých, prinášal útechu do chatrčí, vysväcoval chrámy a kaplnky a láskavo rozprával s každým, koho stretol. Jedlo, ktoré nosili jeho sprievodcovia – chlieb, gaštany a mlieko – si delil s chudobnými a neraz musel nocovať v chatrčiach na slame alebo na holých podlahách. Takto pracoval vo švajčiarskej časti svojej arcidiecézy, kde bolo katolícke náboženstvo vo veľkom nebezpečenstve a mravy ľudu veľmi upadli. Jeho neúnavná činnosť priniesla ovocie: zachránil katolíkov pred jedom bludárstva, prebudil v nich horlivosť pre svätú vieru a priviedol ich na cestu kresťanských cností.

Aj protestanti obdivovali tohto apoštolského muža, ktorý sa zdal byť zbavený všetkého pozemského. Jeho vznešené cnosti – nábožnosť, horlivá láska k spáse duší, nezištnosť, dobročinnosť, láskavosť, trpezlivosť a odriekanie – si podmaňovali srdcia. Celá protestantská obec v Gardone sa jeho kázaním a cnosťami obrátila na katolícku vieru. Inde ľudia prinášali bludárske a bezbožné knihy, hádzali ich na hromadu a pálili. Kardinál im z Milána poslal namiesto nich dobré knihy. Aby zabezpečil dostatok horlivých pracovníkov na Božej vinici vo Švajčiarsku, založil kardinál Borromeo v Miláne na vlastné náklady Helvétske kolégium pre bohoslovcov. Jeho úsilím bol založený takzvaný Zlatý (Boromejský) zväzok siedmich katolíckych kantónov Švajčiarska na obranu katolíckeho náboženstva proti protestantom, a v roku 1570 bolo rozhodnuté, že vo švajčiarskych katolíckych osadách nesmú byť dosadzovaní nekatolícki učitelia, ani nekatolícki úradníci nesmú rozhodovať o náboženských záležitostiach katolíkov. Od čias sv. Ambróza nemala milánska arcidiecéza tak slávneho veľpastiera, akým bol kardinál Karol Boromejský.

Jeho nezištnosť a dobročinnosť boli príkladné. Od španielskeho kráľa Filipa II. dostal vojvodstvo Anriaco, ktorého príjmy činili ročne 10.000 dukátov. Neponechal si z nich nič pre seba a rozdal jednu časť chudobným, zvyšok venoval na výstavbu a obnovu chrámov, kláštorov a charitatívnych ústavov. Keď v roku 1570 nastal v Lombardii hlad z neúrody a davy ľudí sa hrnuli do Milána žiadať chlieb, kardinál Karol urobil všetko, čo mohol, aby im pomohol. Sám denne živil 3000 úbožiakov, a keď bieda rástla a peniaze mu dochádzali, zastavil svoj nábytok a zadlžil sa, ba nehanbil sa chodiť po domoch a prosiť bohatých mešťanov o príspevky na potravu pre chudobných.

V roku 1575, počas milánskeho *„milostivého leta“,* sa kardinál staral o telesné potreby 6000 chudobných dedinských pútnikov. Zabezpečil im prístrešie, večer ich navštevoval, umýval im nohy a poskytoval im jedlo. Počas všeobecnej núdze sa snažil zabrániť rozmarným fašiangovým zábavám a zavádzal namiesto nich prosebné procesie a iné pobožnosti. Mnohí mešťania stáli pri ňom a prisľúbili, že sa budú osobne starať o to, aby sa ľudia dali na cestu pokánia a aby sa skoncovalo s rúhavými rečami a zlorečením. Ale ľahkomyselníci, ktorým jeho aktivity nevyhovovali, mu spôsobovali rôzne prekážky a práve počas *milostivého leta* verejne pohoršovali ľudí a zvádzali ich na nemravné zábavy. Z týchto prekážok mal svätec veľkú bolesť a predpovedal Milánu Boží trest, ktorý sa skutočne čoskoro dostavil. V júli roku 1576 sa kardinál Borromeo vybral do mesta Lod, aby pripravili tamojšieho chorého biskupa na poslednú hodinu; a práve keď sprevádzal jeho mŕtve telo na pohreb, dostal smutnú správu. Na začiatku augusta vypukol v Miláne hrozný mor, a kráľovský miestodržiteľ, vyšší úradníci a mnohí zo šľachty a bohatých mešťanov náhle opustili mesto, ktoré bolo zamorené, takže nikto nevedel, čo si počať a ako pomôcť.

Kardinál ihneď po pohrebe nastúpil do vozu a rýchlo sa vybral do nešťastného mesta. Ľudia mu na uliciach vybiehali v ústrety a prosili ho o pomoc. Najprv sa vybral do hlavného chrámu, pokľakol pred oltárom, horlivo sa modlil a zaplakal, keď počul zhromaždený ľud žalostne volať: *„Zmiluj sa, ó Pane, zmiluj sa!“* Po modlitbe vošiel do niektorých domov, ktoré boli zamorené, a potom sa vybral do svojho paláca. Tu sa

zišli niektorí úradníci a horliví kňazi a naliehavo ho prosili, aby mesto neopúšťal, pretože tí, ktorí mali v ňom zostať, ušli ako zbabelci, takže nebolo nikoho, kto by mesto riadil. Kardinál im sľúbil, že v meste zostane a svoj život obetuje za blaho ľudu. Keď zostal osamote, začal premýšľať o smutnej situácii obyvateľov Milána a rozhodol sa, čo všetko urobí. Bol presvedčený, že morová rana je Boží trest za hriechy ľudu. Preto uznal potrebu, aby najprv rozhnevaná Božia spravodlivosť bola zmierená pokáním. Začal sám od seba. Dlho do noci zotrvával v modlitbách, postil sa o chlebe a vode, bičoval sa a spával na tvrdom lôžku. Potom nariadil tri prosebné dni a kázal ľudu, napomínajúc ich dojímavými slovami k pokániu. Keď mu príbuzní a priatelia radili, aby z Milána utiekol a tak sa zachránil, povedal im: *„Dobrý pastier dáva život za svoje ovce; zachráňte sa, ale ja odísť nemôžem, mňa viaže povinnosť.“* Potom pripravil svoju poslednú vôľu a obetoval sa chorým.

Vchádzajúc do zamorených domov nachádzal všade krutú biedu. Najhoršie to bolo v nemocnici sv. Gregora, ktorá ešte nebola dokončená a vybavená. Neboli tam ani lôžka, ani potraviny, ani lieky, ani lekári a ošetrovatelia, a predsa denne do tejto nedokončenej budovy prinášali veľké množstvo nešťastníkov postihnutých morom. Kto sa tam dostal, bol už vydaný napospas smrti, lebo ak aj niekto chorobu prežil, ocitol sa v nebezpečenstve, že zahynie hladom a zúfalstvom. Tam biedne umierali celé rodiny, a bieda dosiahla vrcholu, keď kvôli nedostatku služobníkov nemohli chorí inak, než sami odnášať a pochovávať telá mŕtvych, alebo sa dusiť jedovatými výparmi a hynúť. Podobne to bolo aj v mnohých súkromných domoch. Keď to kardinál videl, veľmi zaplakal a pomáhal, ako len mohol. Rýchlo minul všetky svoje peniaze aj zásoby obilia na zmiernenie všeobecnej biedy, a keď to nestačilo, dal odniesť všetko svoje strieborné náčinie a šperky do mincovne, aby sa z nich razili peniaze, a poslal ich spolu s posteľami, perinami a bielizňou zo svojho paláca do nemocnice sv. Gregora, kde pomoc bola najpotrebnejšia. Dokonca daroval aj svoje vlastné lôžko, takže bol nútený spávať na holej zemi, čo robil už skôr z kajúcnosti. Tak aspoň na istý čas a čiastočne zmiernil telesné potreby chorých nešťastníkov.

Strašná bola aj duchovná bieda v zamorenom meste. Mnohí kňazi, zachvátení strachom, sa zatvorili vo svojich domoch a chorí umierali bez duchovnej útechy. Kardinál sa preto sám vydával po domoch, aby chorým poskytol sviatosti. Jeho vznešený príklad dodal odvahu ustráchaným duchovným, ktorí už viac neváhali slúžiť nešťastníkom postihnutým morovou ranou a nasadzovať svoje životy za ich spásu.

Mor sa však deň za dňom rozmáhal a prostriedkov na podporu chudobných ubúdalo. Navyše v meste pribúdalo nezamestnaných, hladujúcich a polonahých robotníkov. Bohatí mešťania utekali, nebolo zárobku, obchod stagnoval a dielne boli prázdne. Kardinálovi Karlovi zvieralo srdce od žiaľu, no nestratil rozvahu. Požičal si peniaze a vyprázdnil celý svoj palác; dal zo stien sňať vzácne čalúnenia, pridal k nim všetky koberce, závesy a záclony, ba aj najpotrebnejšiu bielizeň, plášte a svoje červené a fialové rúcha. Všetky tieto veci daroval na zakrytie nahoty chudobných. Práve tento dojímavý príklad takmer nadľudskej milosrdnosti vzbudil súcit v srdciach bohatších občanov; mnohí mešťania kardinálovi prinášali značné sumy peňazí; ženy a dievčatá

si odkladali zlaté náramky, reťaze, prstene a iné šperky, aby sa zmenili na peniaze na obstaranie potravy, oblečenia a iných potrieb pre chorých nešťastníkov.

V októbri umieralo v Miláne denne až sto ľudí. Kardinál znova nariadil verejné modlitby a kajúcne procesie z chrámu do chrámu, aby sa Boh nad nešťastným mestom zmiloval. Účastníkom týchto procesií sypal popol na hlavy, aby ich povzbudil k pokániu. Tisíce ľudí zo všetkých vrstiev kráčali bosí mestom medzi chrámami, idúc vo dvojiciach a dvíhajúc ruky k nebu. Uprostred nich išiel bosý kardinál s povrazom okolo krku, nesúc ťažký kríž a prelievajúc slzy ľútosti.

Mor neustával. Nemocnice boli preplnené, na uliciach vládlo desivé ticho prerušované len rachotom vozov s mŕtvymi. Mnohé domy boli zamknuté, keďže ľudia sa báli nákazy od tých, ktorí donášali chorým jedlo. Sedemdesiattisíc chudobných denne volalo po verejnej podpore, lebo nemali žiadny zárobok. Kardinál Karol sa ponáhľal z ulice do ulice, z domu do domu, aby nešťastníkom poskytol telesnú aj duchovnú úľavu. Neraz musel vystupovať do horných poschodí zamorených a zamknutých domov po rebríkoch. Chorým a umierajúcim udeľoval sviatosti, modlil sa s nimi a plakal, utieral im smrteľný pot, a keď sa neskoro v noci vrátil do prázdneho paláca, odpočíval len chvíľu na zemi. Jedného večera, keď sa unavený vrátil domov, požiadal o chlieb a vodu, ale sluha mu priniesol len vodu; v celom paláci nebolo ani haliera, ani kúska chleba. Kardinál sa smutne pozrel na sluhu, ale nestratil dôveru v Boha. O niekoľko hodín mu jeden dobrodinec poslal dar vo výške desaťtisíc dukátov.

Bedlivému oku kardinála Borromea neunikol nik, kto v meste potreboval pomoc. Pátral zvlášť po tých, ktorí svoju núdzu tajili. Veľa starostí mu spôsobovali siroty a opustené deti, ktorých neustále pribúdalo. Otcovsky sa o ne staral, ako len mohol, a najmä dohliadal na to, aby osirelé dojčatá, pre nedostatok dojčiacich matiek, boli živené kozím mliekom. Veľké množstvo chorých umieralo v nemocniciach aj v súkromných domoch pre nedostatok ošetrovateľov. Kardinálovi sa však podarilo naliehavými a vytrvalými prosbami pohnúť veľký počet mužov, ktorí sa z milosrdnej lásky rozhodli dobrovoľne slúžiť chorým a nosiť chudobným potravu. V mnohých zamorených domoch sa jedlo vyťahovalo lanami do okien horných poschodí alebo sa pokladalo na prahy pri dverách. Počas moru chodili kňazi mestom vo dne i v noci, vyzývajúc ľudí zavretých v domoch, aby sa s nimi modlili. Nosili so sebou Eucharistiu, aby mohli umierajúcim okamžite poslúžiť sviatosťami. V nedele a sviatky podávali Telo Pánovo nábožným ľuďom na prahoch ich domov. Každý deň slúžili sväté omše na oltároch, ktoré kardinál dal zriadiť na križovatkách ulíc a námestiach, aby ľudia zatvorení v domoch mohli byť povzbudení k zbožnosti a dôvere v Boha, keď vyzerali z okien.

Napokon, začiatkom roku 1577, morová rana ustala a nešťastné Miláno si vydýchlo. Táto strašná Božia metla si v meste vyžiadala dvadsaťpäťtisíc obetí, z toho stopäťdesiat kňazov, ktorí sa obetovali pre večnú spásu chorých. Pozoruhodné bolo, že kardinál Karol Borromeo, hoci počas moru najviac pracoval pre mesto, najusilovnejšie sa staral a neustále sa stýkal s chorými, zostal úplne zdravý. Pán bol

jeho ochrancom a útočiskom, zastrel ho svojimi ramenami a obklopil ho ako štítom, aby sa nemusel báť šípu, letiacemu vo dne, ani moru, čo sa tmou zakráda. (Ž 91, 5-6).

V meste sa na poďakovanie Bohu konali tri veľké cirkevné procesie, na ktorých sa zúčastnilo celé duchovenstvo a ohromné množstvo veriacich. Posledná procesia prešla všetkými ulicami aj okrajovými časťami mesta, zastavovala sa na námestiach, kde kardinál ohnivými slovami povzbudzoval ľudí k vďačnosti voči Bohu a kresťanskému, cnostnému životu. Ľudia, vzdávajúc vďaky Pánovi, boli vďační aj svojmu arcibiskupovi Karlovi, oslavovali jeho hrdinské cnosti a hlasno volali, že on je otcom vlasti a záchrancom mesta.

Milosrdná štedrosť a dobročinnosť kardinála Karla Borromea nemali hraníc. Nestačilo mu, že počas moru z lásky k blížnym rozdal všetko, čo mal, úplne vyprázdnil a takmer vydrancoval svoj palác, ochudobnil sa a zadlžil; staral sa aj o to, aby sa v meste do budúcnosti zabezpečila trvalá pomoc pre ľudí v núdzi. Na tento účel založil v Miláne všeobecnú nemocnicu, sirotinec pre dievčatá, útulok pre mladých šľachticov, spolok na záchranu padlých žien a niekoľko ďalších dobročinných organizácií a bratstiev.

V tom čase patrilo Lombardsko k Španielskej korune. Keď sa kardinál Borromeo počas hladomoru postavil proti rozličným nešvárom, nespokojenci ho obviňovali pred španielskym miestodržiteľom, že zasahuje do práv štátu a odvracia ľud od vlády. Tieto obvinenia boli, samozrejme, pokrytecké, ale miestodržiteľ, ktorý tiež nebol spokojný s cirkevnými reformami, ktoré horlivý kardinál uskutočňoval, obmedzil v roku 1571 jeho duchovnú právomoc. Situácia dospela tak ďaleko, že miestodržiteľ upadol do cirkevnej kliatby, za čo sa kardinálovi pomstil, keď rozkázal obsadiť jeho rodinné sídlo v Arone vojskom a pred jeho palác v Miláne postaviť hliadku. Za toto bezprávie bol síce miestodržiteľ zosadený, ale nenávisť proticirkevnej strany voči kardinálovi Karlovi neprestávala.

Keď v roku 1576 v dôsledku morovej rany utiekli z Milána všetci, ktorí mali spravovať obec, kardinál Karol zostal v zamorenom meste a svojou hrdinskou láskou k nešťastnému obyvateľstvu vzbudil obdiv celého kresťanstva. Len čo však mor ustal a úradníci sa vrátili, začali nespokojenci znovu útočiť na chváleného arcibiskupa. Na ich čele stál opäť španielsky miestodržiteľ. Tento zbabelý muž, ktorý počas nebezpečenstva utiekol z Milána a vôbec sa nestaral o nešťastné mesto, ako mu kázala povinnosť, sa nehanbil vyčítať kardinálovi, že si počas moru osoboval právomoci svetských úradov. Svet tak videl najohavnejší príklad ľudskej nevďačnosti. Záchranca mesta Milána, dobrodinec chudobných, oslavovaný všetkými ušľachtilými ľuďmi ako vzor hrdinskej obetavosti a lásky k blížnym, bol v roku 1579 podliakmi v Ríme obvinený u pápeža Gregora XIII. Obvinenia zahŕňali, že zaviedol nebezpečné novoty, ako nové pôsty, zakázal tance a verejné hry počas nedieľ a sviatkov, nepovoľoval fašiangové radovánky až do prvej nedele pôstnej, oddelil ženy od mužov v chrámoch, prikázal ženám, aby do chrámu chodili zahalené, a zasahoval do záležitostí svetských úradov. Tiež sa tvrdilo, že na cirkevných zhromaždeniach jednal s duchovenstvom prísnejšie, než bolo zvykom. (Počas sviatočných dní sa navyše konali hlučné tance pred chrámom na vzdor kardinálovi,

a to práve vtedy, keď v ňom slúžil bohoslužby. Ženy boli dokonca z chrámu lákané a násilne vyvádzané na tieto zábavy. Toto verejné pohoršenie spôsobovalo zbožnému arcibiskupovi nesmierny žiaľ. Jedného sviatočného dňa, keď sa pred arcibiskupským palácom opäť konali verejné, rozmarné zábavy, zostal kardinál až do večera v hlavnom chráme, kde sa s veriacimi dlho modlil, kázal im, povzbudzoval ich k bohabojnosti a hrozil rúhačom cirkevnou kliatbou i Božím trestom.) Keď miestodržiteľ počas prvej nedele pôstnej v roku 1579 zariadil hlučný karnevalový sprievod mestom na veľké pohoršenie zbožných ľudí, odišiel kardinál Karol Borromeo do Ríma, aby osobne požiadal pápeža o vyriešenie obvinení vznesených proti nemu. Pápež Gregor XIII. všetky tieto žaloby zamietol a schválil konanie horlivého milánskeho arcibiskupa. Keď sa kardinál Karol vracal do svojho sídla, zbožní veriaci ho vítali s jasotom, úctivo mu bozkávali ruky i nohy a ďakovali Bohu, že im dal takého vynikajúceho pastiera a ochrancu. Po nečakanej smrti doterajšieho miestodržiteľa v Miláne v roku 1582 nastali pre kardinála Karla pokojné dni. Nový miestodržiteľ, vojvoda Karol Aragónsky, vzdelaný a spravodlivý muž, s ním žil v priateľskej zhode a ctil si ho.

V roku 1584 sa kardinál Borromeo vydal na horu Vallaro blízko švajčiarskych hraníc, kde sa nachádzal chrám Panny Márie obklopený kaplnkami krížovej cesty. Tam sa podrobil duchovným cvičeniam svätého Ignáca pod vedením svojho spovedníka zo Spoločnosti Ježišovej. Oddychoval len málo, spal na tvrdom lôžku, prikrývajúc sa hrubou prikrývkou, postil sa o chlebe a vode, a väčšinu nočných hodín trávil modlitbami a krížovou cestou. Bičoval sa do krvi a spytoval si svedomie, aby mohol vykonať dôkladnú ročnú spoveď. Noc pred spoveďou strávil takmer celú kľačiačky v modlitbe a samotnú spoveď vykonal s takou vrúcnosťou, že aj spovedník plakal. Keď na tomto pustovníckom mieste dostal miernu zimnicu, tajil ju, aby mu spovedník nenariadil skrátiť pobožnosti. Z nepatrnej choroby sa však vyvinula nebezpečná horúčka. Kardinál sa nechal odviezť do Milána, kde prijal sviatosti pre umierajúcich, dal sa uložiť na rohož posypanú popolom, dal si prečítať umučenie Pána, požehnal prítomných a uprel zrak na kríž. Napokon povedal: *„Hľa, Pane, prídem, prídem čoskoro,“* a vydýchol dušu okolo tretej hodiny po západe slnka 3. novembra 1584.

Zvony Milána ohlasujúce smrť slávneho arcibiskupa vyvolali v meste ohromný rozruch. Po uliciach sa ozýval žalostný nárek, najmä chudobní ľudia plakali a lomili rukami, že stratili dobrého otca a štedrého ochrancu. Zosnulého arcibiskupa okamžite ľud vyhlásil za svätca a prvé výročie jeho smrti bolo pre obyvateľov Milána sviatočným dňom. Boh potvrdil jeho svätosť mnohými zázrakmi a veriaci mu vzdávali úctu a prosili ho o príhovor. A tak pápež Pavol V. dňa 1. novembra 1610 Karla Boromejského vyhlásil za svätého, nazvúc ho mučeníkom lásky, jasným príkladom pre pastierov i ovce, stelesneným anjelom. Ostatky sv. Karla Boromejského sú uložené v krištáľovej rakve na oltári podzemnej kaplnky pod veľkolepou kupolou nádherného milánskeho dómu. Svätý Karol si sám vybral miesto svojho odpočinku a zostavil nápis na svoj hrob s týmito slovami: *„Karol, arcibiskup milánsky, kardinál svätej rímskej Cirkvi, si za svojho života zvolil toto miesto odpočinku, odporúčajúc sa modlitbám kňazov, ľudu a zbožných žien.“*

Sv. Karol Boromejský býva zobrazovaný buď v kardinálskom rúchu, ako slúži chudobným postihnutým morom, alebo ako s lanom na krku kráča v kajúcom sprievode.

Poučenie:

Svätý Karol Boromejský sa snažil o nápravu a obnovu náboženského života aj písaním. Pre ľud napísal *„Návod ku kresťanskému životu“* a *„Spomienku na utrpenie počas dní morovej rany.“* Pre kňazov vytvoril *„Poučenie duchovným pastierom“,* ktoré si získalo uznanie a rozšírilo sa aj mimo Talianska. Jeho duchovné reči sú plné prenikavých výrokov a pútavých obrazov. O rozmarných tanečných zábavách hovorí: *„Fašiangový čas je pre satana príležitosťou na rozpaľovanie žiadostivosti. Keď sa tu vyhovuje telesným žiadostiam, čo iné to je, ak nie vraždenie vlastných detí a hľadanie smrti pre práve narodeného Spasiteľa? Hovorí sa: Mládeži treba povoliť uzdu; nech sa vyšantí. Aká ničomná zásada! Akoby bolo prospešné, aby mládež najskôr ochorela, aby bola potom zdravá; akoby potrebovala najprv ochutnať jed, aby sa mohla zachrániť; akoby kvet mladosti patril diablovi a len staroba mala byť venovaná Bohu! Hľa, Kristus si tak veľmi váži ľudskú dušu, že by tisíckrát podstúpil smrť na kríži, aby zachránil čo len jednu z nich, a vy zradcovia mu ju násilne vytrhávate z rúk!“*

O vytrvalej modlitbe hovorí krásne: *„Čo je pre ustavičnú modlitbu nemožné? Často padajúce kvapky vyhĺbia aj ten najtvrdší kameň; a stála modlitba by nemala uprosiť najláskavejšieho a najdobrotivejšieho Krista? Opakovaný úder do skaly na púšti priviedol vodu; a opakované volanie ku Kristovi by nemalo vymôcť milosrdenstvo? Nestačí vyslať jeden či druhý šíp na cieľ milosti; čím viac ich vystrelíte, tým väčšie milosti dosiahnete. Pozemský život je školou, kde sa učíme jedine umeniu dobre zomrieť. Ako to môžu vedieť tí, ktorí sa tomu nikdy neučili?“*

Na inom mieste píše svätec: *„Kto často prijíma sväté sviatosti, a predsa v srdci prechováva nenávisť voči blížnemu, neprináša ovocie, iba listy.“* Pamätný je aj jeho výrok: *„Peklo je plné dobrých predsavzatí, ktoré sa nikdy nepremenili na skutky.“*

Dňa 4. novembra sa taktiež slávi pamiatka svätých mučeníkov boloňských Vitalisa a Agrikolu; v Autune sv. Prokula, mučeníka; svätých Filologa a Patrobu, učeníkov sv. Pavla apoštola, v Efeze sv. Porfýria; sv. Pieria, alexandrijského kňaza; v Trevíre sv. Modesty, panny a iných.

5. NOVEMBER

I. Sv. Malachiáš, arcibiskup (11. stor.)

V severovýchodnej časti Írska sa rozkladá hlavné mesto rovnomenného grófstva Armagh, ktoré už od šiesteho storočia bolo metropolou celého ostrova a preslávilo sa významnou školou. V tomto starobylom meste sa v roku 1094 zbožným rodičom šľachtického pôvodu narodil slávny svätec Malachiáš. Už v útlom veku bol príkladom tichosti, pokory a zbožnosti. Detské hry ho nelákali, zato sa usilovne učil a už od mladosti si zvykal rozjímať o Božích veciach a zapierať telesnosť, pričom si dával záležať na tom, aby to zostalo utajené.

Zbožný mladík si po dokončení štúdií zaumienil zasvätiť svoj život Bohu. Utiahol sa k bohabojnému pustovníkovi Imarovi, aby sa od neho učil cestám dokonalosti. To vyvolalo nemalé prekvapenie a dokonca posmech jeho vrstovníkov. Malachiáš však nedbal na ľudské názory a odsúdenia, zostal verný svojmu úmyslu a napredoval na zvolenej ceste tak obdivuhodne, že aj tí, ktorí ho predtým ohovárali, začali o ňom hovoriť s úctou. Ba čo viac, jeho príklad podnietil ďalších mladíkov, aby sa zriekli sveta a zasvätili sa službe Bohu.

Malachiáš si najradšej želal tráviť život v ústraní na modlitbách, ale Boh mu určil iné poslanie. Po tom, čo ho Armagský arcibiskup Celsus vysvätil za diakona, neúnavne pochovával zomrelých žobrákov. Keď mal 25 rokov, bol vysvätený za kňaza, hoci sa tomu bránil s tým, že nie je hodný kňazskej dôstojnosti. Čoskoro sa však ukázalo, že má na tento stav skutočné povolanie. Ako duchovný správca viedol svojich veriacich slovom aj vlastným príkladom na cestu kresťanských cností. Horlivo a zanietene kázal Božie slovo, napravoval upadnuté mravy ľudu a na svojom pôsobisku dosiahol povzbudivé úspechy, najmä preto, že sa takmer neprestajne modlil a sám príkladne vykonával to, čo hlásal. Najväčšiu radosť mal zo skutkov kresťanskej lásky. Pomáhal chudobným, ako vládal, rád navštevoval chorých úbožiakov, prinášajúc im duchovnú útechu i hmotnú pomoc, a ochotne pochovával ich zosnulých. Jeho sestra, hoci bola zbožná, mu často vyčítala, že ako šľachtic by sa nemal neustále stýkať s najopovrhovanejšími ľuďmi, pretože je to ponižujúce. On však na tieto bláznivé výčitky nedbal a neprestával sa ujímať chudobných. Keď jeho sestra krátko nato zomrela, dlhší čas za ňu slúžil sväté omše. Keď však za ňu prestal obetovať, vo sne ju uvidel, ako sedí v čiernom rúchu na cintoríne a trpí hladom. Opäť za ňu začal slúžiť sväté omše a konať dobré skutky, až kým ju vo sne neuvidel medzi blaženými.

Malachiáš strávil istý čas aj v meste Lismore, kde pôsobil biskup Molchi, uznávaný v celom Írsku pre svätosť života i učenosť. Tam získal cenné skúsenosti, s ktorými sa vrátil do Armaghu. V tom čase Malachiášov strýko na vlastné náklady obnovil polozrúcaný kláštor v Bangore v grófstve Down a sám doň vstúpil. Na jeho naliehavé prosby prevzal Malachiáš správu znovuzriadeného opátstva, zaviedol v ňom prísnu rehoľnú disciplínu a povzniesol ho na vysokú úroveň dokonalosti. Napriek tomu mu nebolo dopriate pokojne tam zotrvať až do smrti. Keď biskup v Connore v roku 1124 zomrel, bol Malachiáš na želanie ľudu menovaný metropolitom Celsom za jeho nástupcu. Úrad prijal len z poslušnosti a s apoštolskou horlivosťou sa pustil do nápravy zanedbanej vinice. Modlieval sa za svoje stádo dlho do noci a starostlivo ho navštevoval, hľadajúc zblúdené ovce. Kázal Božie slovo a vnášal do ľudu kresťanské cnosti, nedbajúc na posmech či odpor.

Keď arcibiskup Celsus zomrel, odporúčal Malachiáša za svojho nástupcu. Po zvolení sa však Malachiáš zdráhal nastúpiť do tohto úradu kvôli niektorým šľachticom, ktorí sa snažili urobiť z arcibiskupstva Armagh dedičnú hodnosť pre svoje rody. A skutočne, istý príbuzný zosnulého Celsa sa podvodom a násilím zmocnil arcibiskupstva. Pokojamilovný Malachiáš si však nehájil svoje právo, až kým nebol k tomu po troch rokoch donútený. Írski biskupi, ku ktorým sa pridali aj niektorí svetskí páni, mu pohrozili cirkevnou kliatbou, ak rozhodne nevystúpi proti uzurpátorovi a neujme sa svojho arcibiskupstva. Malachiáš im odpovedal: *„Žiadate si moju smrť; nuž, poslúchnem vás v nádeji mučeníctva, pod podmienkou, že keď sa mi podarí zaviesť v krajine disciplínu a poriadok, budem sa môcť vrátiť k svojej prvej neveste – milovanej chudobe.“*

Keď uzurpátor, ktorý v rozpore s cirkevnými zákonmi uchvátil Armagské arcibiskupstvo, zistil, že Malachiáš si bude svoje právo presadzovať, podnietil proti nemu svojich príbuzných. Začali arcibiskupa hanebne ohovárať, aby voči nemu vzbudili odpor ľudu, ba dokonca sa neštítili siahnuť mu na život. Raz, keď sa Malachiáš vracal z kaplnky v lese, číhali na neho štyria záškodní vrahovia, ale náhle sa strhla búrka a blesk ich zabil. Inokedy ho jeho úhlavný nepriateľ pozval pod zámienkou priateľstva do svojho domu, aby ho tam s pomocníkmi zavraždil. Pozvanie prišlo po bohoslužbách v chráme. Prítomní kňazi Malachiáša odhovárali, aby do domu zjavnému nepriateľovi nechodil, no on im odpovedal: *„Bratia, nechajte ma, aby som nasledoval svojho Majstra. Márne som kresťanom, ak nebudem nasledovať Krista. Možno ukrutníka obmäkčím pokorou.“* Šiel teda do domu, kam bol pozvaný. Keď vstúpil, našiel vo vnútri skupinu ozbrojencov. Tí, vidiac jeho odhodlanosť, sa zarazili a nikto z nich sa nepohol. Ba dokonca aj pán domu sa zľakol a na kolenách ho prosil o odpustenie, sľubujúc mu úctu a poslušnosť. Napokon Malachiáš s Božou pomocou prekonal úklady otvorených aj skrytých nepriateľov a v roku 1132 sa ujal Armagského arcibiskupského stolca.

Ako metropolita celého Írska úspešne zveľaďoval poriadok a kresťanské mravy medzi svojím ľudom, čím sa stal akoby druhým sv. Patrikom. Írsko sa opäť stalo *„ostrovom svätcov.“* Duchovní, prostý ľud aj šľachtici z celej krajiny si ho ctili ako svojho apoštola a s dôverou sa na neho obracali vo svojich potrebách.

Keď sa Malachiášovi podarilo zveľadiť náboženský život v Írsku, vzdal sa arcibiskupského úradu. Za svojho nástupcu odporučil výborného kňaza Gelasia a vyhlásil, že sa vráti na biskupský stolec v Connore. Aj tam však zostal skutočným hlavným správcom cirkevných záležitostí Írska. Pre svoje vzácne cnosti si získal veľkú úctu všetkých biskupov krajiny. Connorské biskupstvo bolo už oddávna spojené s diecézou Down, ktorá nemala vlastného biskupa. Malachiáš sa postaral o to, aby Connorská diecéza dostala nového vrchného pastiera, a sám si ponechal Downské biskupstvo, ktoré bolo skromnejšie a chudobnejšie.

V roku 1139 sa Malachiáš vydal na púť k hrobom kniežat apoštolov do Ríma. Po ceste sa zastavil u sv. Bernarda v kláštore Clairvaux. Bol tak uchvátený anjelskou zbožnosťou tohto slávneho opáta a jeho rehoľných bratov, že zvolal: *„To, čo som tu videl, prevyšuje všetko, čo som počul o svätosti tohto kláštora. Blahoslavení tí, ktorí majú takého otca!“* Najvrúcnejším Malachiášovým želaním bolo vzdať sa biskupstva a slúžiť Bohu v Bernardovom kláštore až do smrti. V Ríme ho pápež Inocent II. radostne prijal a splnil všetky jeho prosby, až na jednu – pápež mu pre jeho záslužnú činnosť v Írsku nepovolil vzdať sa biskupstva a vstúpiť do kláštora Clairvaux. Namiesto toho ho vymenoval za apoštolského legáta pre celé Írsko a obdaroval ho svätými relikviami.

Po návrate do vlasti bol Malachiáš vítaný duchovenstvom i ľudom s nevýslovnou radosťou. Pokračoval vo svojom apoštolskom povolaní, ukazujúc ľuďom cestu do neba, po ktorej sám kráčal. Z jeho úst nikto nikdy nepočul márne slovo, nieto ešte hriešne. Milovník chudoby a pokory nemal nič vlastné, všetky cesty konal peši a nikdy sa nedával obsluhovať. Zbieral pomoc pre chudobných, navštevoval chorých a slúžil im po celý svoj život. Nikto od neho neodchádzal bez potechy. Hriešnikov láskavo napomínal a pripomínal im Božie milosrdenstvo, nabádal ich k pokániu. Až keď mierne napomenutia nepomáhali, varoval ich pred Božou spravodlivosťou, predpovedajúc im hrozné tresty.

Jedného dňa rozprával Malachiáš so svojimi duchovnými o smrti. Keď všetci prítomní prezradili, kedy a kde by si priali zomrieť, on sám povedal: *„Ak mi je súdené zomrieť vo vlasti, želám si, aby som svoj pozemský život ukončil na mieste, kde je pochovaný náš apoštol svätý Patrik, aby som vstal z mŕtvych vedľa neho. Ak ma však čaká smrť v cudzine, bol by som rád, keby ma zastihla v opátstve Clairvaux. Nech sa však stane čokoľvek, túžim opustiť tento svet na deň Pamiatky všetkých verných zosnulých, pretože v tento deň svätá Cirkev udeľuje zomrelým veľké duchovné poklady.“* Tieto slová boli prorocké. V roku 1147 navštívil pápež Eugen III. kláštor Clairvaux. Malachiáš sa k nemu vydal, aby s ním prerokoval niektoré naliehavé cirkevné záležitosti, ale pápeža tam už nezastihol. Svätý Bernard so svojimi bratmi prijal vzácneho hosťa s veľkou radosťou. Malachiáš bol v Bernardovom kláštore nesmierne šťastný, ale čoskoro vážne ochorel a predpovedal, že tam zomrie. Bratia mu slúžili s láskavosťou, a zdalo sa, že sa už zotavuje. Na sviatok všetkých svätých sa odvážil ísť do chrámu, ale po bohoslužbách sa jeho choroba zhoršila. V chráme sa dal položiť na zem posypanú popolom, nábožne prijal sväté sviatosti a keď bol odnesený do svojej cely v kláštore, odporúčal sa do modlitieb prítomných mníchov a zomrel v

Pánovi po polnoci na deň Pamiatky všetkých verných zosnulých 2. novembra 1148. Jeho prianie sa tak naplnilo. Telo bolo pochované v kláštornom chráme v Clairvaux a Boh, ktorý ho už počas jeho života obdaroval vzácnymi milosťami, ho oslávil aj po smrti zázrakmi. Keď opáti pochovávali jeho telo, priviedol svätý Bernard k jeho pozostatkom mladíka s ochrnutou rukou. Len čo sa mladík dotkol svätcových ostatkov, ruka sa mu uzdravila.

Dňa 6. júla 1199 pápež Klement III. vyhlásil arcibiskupa Malachiáša za svätého a ustanovil jeho sviatok na 3. november. V niektorých kalendároch (najmä v Írsku) sa však jeho spomienka presúva na 5. november, aby sa nekryla so sviatkami Dušičiek a sv. Huberta (4. november).

Poučenie:

Životopis svätého Malachiáša napísal jeho priateľ svätý Bernard. Tento slávny cirkevný učiteľ vo svojej knihe uvádza veľké množstvo zázrakov, ktoré svätý Malachiáš vykonal mocou Božou počas svojho života. Na záver dodáva: *„Najväčším zázrakom bol sám tento svätý muž pre svoje výnimočné cnosti a priam apoštolský život.“*

V neskorších časoch bol svätý Malachiáš všeobecne považovaný za autora knihy *Proroctvo svätého Malachiáša* o rímskych pápežoch, ktorá dlho požívala veľkú vážnosť. Toto proroctvo stručnými heslami označuje budúcich pápežov, počnúc Celestínom II.; pápež Pius IX. je tam nazvaný *„Kríž z kríža,“* jeho nástupca Lev XIII. *„Svetlo na nebi.“* O tejto knihe existujú rôzne názory a nie je možné s istotou dokázať, že pochádza od arcibiskupa svätého Malachiáša. Novší katolícki teológovia všeobecne odmietajú obsah tejto knihy.

Dňa 5. novembra si Cirkev pripomína rodičov svätého Jána Krstiteľa Zachariáša a Alžbetu; svätého Felixa, kňaza a svätého Eusébia, mnícha, spolumučeníkov z Tarakiny v Kampánii; svätých manželov Gelasia a Epistému, umučených za cisára Décia; svätého Fibicia, opáta a neskôr biskupa v Trieri; svätého Milesa, biskupa v Perzii a jeho učeníkov svätých Ambrosima a Sinu, ktorí boli umučení 5. novembra 341 a ďalších.

II. Sv. Imrich, uhorský princ a vyznávač (11. stor.)

Sv. Imrich sa narodil v roku 1007 v Ostrihome. Jeho otec bol sv. Štefan, prvý uhorský kráľ, ktorého pamiatku ako patróna Uhorska svätá Cirkev oslavuje dňa 20. augusta zvláštnym sviatkom. Matka sa volala Gizela; bola dcérou Henricha, vojvodu bavorského, a sestrou cisára sv. Henricha II. Podobne ako jej svätý manžel, aj ona bola bohabojná a cnostná.

Mladý princ zdedil od svojich zbožných a vznešených rodičov všetky kresťanské cnosti, pretože od najútlejšieho veku bol starostlivo vychovávaný. Vo všetkom zodpovedal svojmu menu, ktoré dostal pri svätom krste: bol usilovný (Emerich = usilovný) v službe Božej, vo vzdelaní, v sebaovládaní a v láske k blížnym. Už ako malý chlapec vstával o polnoci z lôžka a modlil sa Dávidove Žalmy až do rána. O nezrozumiteľných miestach v Žalmoch si čítal výklady alebo rozjímal o nich, čo podivne rozpaľovalo jeho srdce. Vďaka tomu, podobne ako svätý Dávid, aj on bol preniknutý nebeskými pocitmi. Myslel si, že jeho nočné pobožnosti zostanú skryté, ale služobníci to prezradili kráľovi. Sv. Štefan tajne pozoroval zbožné praktiky svojho syna a vylieval slzy radosti nad jeho predčasnou zbožnosťou a svätosťou.

Dobrotivý Boh obdaril mladého princa zvláštnymi milosťami. Keď mal sv. Imrich štrnásť rokov, Boh mu zoslal osobitného vodcu na ceste kresťanskej dokonalosti. Bol ním opát sv. Gerhard (Gellért). Tento svätec, pochádzajúci zo vznešenej benátskej šľachtickej rodiny, bol pôvodne opátom kláštora sv. Benedikta v severnom Taliansku. Vydal sa na púť do Svätej zeme, ale vetry zahnali jeho loď na pobrežie Dalmácie. Tam ho mních z kláštora sv. Martina na Panónskom vrchu pozval do Uhorska. Sv. Gerhard súhlasil a cestou navštívil biskupa Maura (Mórica) v Pecsi. Ten ho zoznámil so sv. Štefanom. Kráľ, nadšený jeho zbožnosťou a učenosťou, ho požiadal, aby zostal v Uhorsku a stal sa biskupom v meste Maroši (Csanád). Sv. Gerhard prijal túto ponuku ako Božiu vôľu a stal sa vychovávateľom sv. Imricha.

Pod vedením tohto svätca rástol kráľovský syn v milosti Božej, telesne aj duchovne. Cez vzdelanie, modlitby a sebaovládanie dosiahol vysoký stupeň dokonalosti. Jedného dňa, keď sv. Imrich navštívil chudobný chrám, pokľakol pred oltárom a obetoval naň všetky drahocennosti, ktoré mal, aby zlepšil stav Božieho domu. Raz večer vošiel do chrámu sv. Juraja vo Vespréme, kde pokľakol pred oltárom a prosil Boha, aby mu zjavil, čo by Mu bolo najmilšie. Chrám sa zázračne ožiaril a svätec počul

hlas: *„Mládenecká nevinnosť je najdrahšia a najsvätejšia vec. Žiadam od teba duševnú a telesnú nevinnosť. Zotrvaj v tom až do smrti.“* Sv. Imrich sľúbil Bohu čistotu a tento sľub po celý život verne zachovával.

Jedného dňa, keď sv. Štefan so synom navštívili benediktínsky kláštor na Panónskom vrchu, privítali ich mnísi so svätým krížom. Sv. Štefan cestou vychvaľoval zbožnosť a pokoru mníchov, osobitne Maura. Sv. Imrich každého mnícha objal a pobozkal, ale Maura, ktorého nikdy predtým nevidel, pobozkal až sedemkrát. A keď sa svätý Štefan opýtal svojho syna, z čoho usudzuje na Maurovu neporušenosť, svätý Imrich povedal, že Maurus pri pohľade na kráľa sa ticho modlil a oči svoje pozdvihol k nebu. Svätý Imrich si zachovával panenskú nevinnosť aj tým, že podľa Božieho vnuknutia spoznával aj u svojich blížnych tajomstvo nepoškvrnenej duchovnej i telesnej čistoty.

Svätý Štefan určil svojho jediného syna, svätého Imricha, za svojho nástupcu na kráľovskom tróne, a preto na neho naliehal, aby vstúpil do manželského stavu. A tým sa objavila veľká prekážka voči slávnostnému sľubu zachovať panenskú nevinnosť. Aj národ, ktorý si veľmi obľúbil jediného kráľovho syna pre jeho vzácne cnosti, pre lásku k spravodlivosti a nábožnenstvu, pre jeho jemné, ľudomilné srdce a pokojné zmýšľanie, volal: *„Nech nik iný, iba tento svätý mládenec, kraľuje nad nami po smrti svojho otca!“* Táto všeobecná žiadosť ľudu, spolu s nádejou, že sv. Imrich po smrti sv. Štefana upevní kresťanstvo v krajine a prispeje k rozkvetu cností i všeobecného blaha, podnietila sv. Štefana, aby syna presvedčil k sobášu. Navrhol mu za manželku Ciču (Chichu), dcéru Kresimíra, kráľa Chorvátska a Dalmácie. Sv. Imrich však oponoval, že manželstvo pre neho nie je možné, pretože dal Bohu slávnostný sľub, že zostane po celý život v slobodnom stave.

Sv. Štefan síce schvaľoval synov záväzok, no napriek tomu naliehal, aby sv. Imrich pre pokoj krajiny a posilnenie Cirkvi ustúpil. Pod tlakom cirkevných hodnostárov a národa, po dlhom rozjímaní a z poslušnosti k otcovi, sv. Imrich napokon súhlasil. Vstúpil do manželstva s Kresimírovou dcérou. Celá krajina sa radovala z tohto zväzku. Mladá manželka sv. Imricha bola nielen telesne, ale aj duševne krásna a obdarená kresťanskými cnosťami. Sv. Imrich ešte pred sobášom oznámil neveste, že môže pristúpiť k oltáru iba pod podmienkou, že bude rešpektovať jeho sľub Bohu o zachovaní čistoty. Zbožná nevesta súhlasila a ich tajný záväzok zostal skrytý pred rodinou. V manželstve spolu žili ako dvaja anjeli, spoločne sa modlili, konali skutky milosrdenstva a svojím životom boli príkladom pre celý národ.

Sv. Štefan chcel ešte za svojho života korunovať Imricha za kráľa a odovzdať mu vládu, aby sa mohol po zvyšok svojho života venovať službe Bohu. Svoje panovnícke skúsenosti spísal do knihy, ktorú zamýšľal venovať synovi ako závet. Tento spis obsahoval desať cenných ponaučení, zameraných na nábožnenstvo, správu krajiny a podporu Cirkvi. Boh však so sv. Imrichom naložil inak. Korunovácia sv. Imricha za Uhorského kráľa bola plánovaná na 2. septembra 1031, no osem dní predtým bol smrteľne zranený divokým kancom. Po deviatich dňoch, dňa 3. septembra 1031, v 24. roku svojho života zomrel. Bol slávnostne pochovaný v Stoličnom Belehrade, pričom jeho smrť hlboko zasiahla nielen jeho otca, ale aj celý národ. Sv. Štefan už nikdy viac neprejavil radosť a jeho ústa ostali bez úsmevu.

Na hrobe sv. Imricha sa udialo mnoho zázrakov a v roku 1083 ho pápež Gregor VII. vyhlásil za svätého. Sv. Ladislav, Uhorský kráľ, nechal jeho ostatky vystaviť v hlavnom chráme v Stoličnom Belehrade, kde sú uctievané dodnes.

Milostivý Boh zjavil oslávenie neporušeného mládenca mnohými zázrakmi. Podľa uhorského historika Bonfina (De rébus hungaricis II. 2.) žil za panovania sv. Ladislava muž menom Konrád, pôvodom Nemec, ktorý viedol výstredný a hriešny život. Časom sa však Boh nad ním zmiloval. Konrád vstúpil do seba a rozhodol sa, že pôjde do Ríma, aby si od Sv. Otca vyžiadal odpustenie a pokutu primeranú svojim ťažkým hriechom. Po príchode do Ríma predstúpil pred Sv. Otca, pokorne vyznal svoje previnenia a dostal rozhrešenie. Sv. Otec mu uložil pokutu, ktorá spočívala v tom, že mal navštíviť všetky miesta, kde sa nachádzajú ostatky svätých, kým nebudú jeho na papieri napísané hriechy zmazané. Konrád pokorne súhlasil, navštívil sväté miesta v Palestíne a inde, a po dlhom putovaní sa vrátil do Uhorska. Prišiel do Stoličného Belehradu a pri hrobe sv. Štefana kľakol na kolená. Modlil sa a vyhlásil, že neopustí toto miesto, kým nedosiahne odpustenie svojich ťažkých hriechov. Sotva vyriekol toto rozhodnutie, upadol do tichého spánku. Vo sne sa mu zjavil sv. Štefan, ktorý mu povedal: *„Choď k hrobu sv. Imricha, ktorý nie je ďaleko, lebo Pán Boh udeľuje na príhovor jeho mládeneckej nevinnosti mimoriadne milosti.“* Konrád sa zobudil, išiel k hrobu sv. Imricha, pokľakol a začal sa modliť so skrúšeným srdcom, prosiac o príhovor svätého mládenca. Keď svoju modlitbu dokončoval, roztrhlo sa jeho kajúcne rúcho a papier, na ktorom boli zaznačené jeho hriechy, sa zázračne očistil. Konrád pochopil, že Boh sa nad ním zmiloval, a o tomto zázraku informoval sv. Ladislava.

Sv. Imrich sa vyobrazuje ako mládenec v kniežacom rúchu, kľačiaci na stupňoch oltára, na ktorý kladie svoju vojvodskú korunu a iné drahocennosti.

Poučenie:

Pri pohľade na život sv. Imricha vidíme, akoby nemal vlastnú vôľu, lebo všetko, čo konal, vykonával výlučne podľa vôle Božej. Svoju samolásku úplne odovzdal Bohu. Keď Bohu sľúbil zachovanie večnej mládeneckej čistoty, prosil: *„Vyplň vo mne svoju vôľu!“* Ani láskavý otec sv. Štefan, ani záujem verejného blaha vlasti, v ktorej mal byť kráľom, ani prospech svätej Cirkvi, ktorá mala v ňom ako v skutočne katolíckom panovníkovi nájsť, vzrast a upevnenie, ho nepriviedli k tomu, aby svoj sľub porušil.

Sv. Imrich sa zaprel, svoju samolásku podriadil vôli Božej a vyvolil si to najlepšie – predovšetkým dbal o svoju dušu a o slávu Božiu. Kresťan, rozjímaj nad tým, čo hovorí svätý Anton: *„Samoláska zvykláva úsudok, zatemňuje myseľ, zachmuruje rozum, narušuje vôľu, zatvára cestu spásy, odvracia človeka od Boha, nepoznáva blížneho, ničí cnosti a množí hriechy, zapríčiňuje sváry, vyhľadáva iba vonkajšie uznávanie, teší sa z pádu ľudí, zanedbáva Božie príkazy, hovie zmyselnosti, vyhľadáva zmyselné zábavy, zatvára nebo, otvára brány pekla a naplňuje mesto Babylon zatratenými dušami.“* Tohoto sa sv. Imrich obával, zapieral seba samého a do smrti svedomite zachovával svoj sľub daný Bohu.

Čo je sľub? Sľub je dobrovoľná, Bohu daná prísaha, že človek vykoná niečo, čo je samo osebe dobré, možné a Bohu milé, alebo že sa vyvaruje niečoho, čo by Bohu odporovalo. Kresťan, ak niečo sľúbiš Bohu, máš povinnosť to dodržať. V 5. knihe Mojžišovej čítame: *„Keď urobíš Pánovi, svojmu Bohu, sľub, neodkladaj splniť ho, lebo Pán, tvoj Boh, ho bude od teba požadovať a keď budeš odkladať, bude sa ti to počítať za hriech.“* (Dt 23,21)

Príklad: Uhorský kráľ Ladislav uzavrel mier s tureckým cisárom Amuratom, ale neskôr ho porušil a vytiahol do boja proti Turkom. Keď Amurat videl, že jeho vojsko prehráva, pozdvihol mierovú listinu proti kresťanskému krížu a zvolal: *„Ježišu Kriste, keď si pravý Boh, pomsti tú neveru, ktorej sa kresťania dopustili!“* A hľa, kresťanské vojsko zrazu upadlo do neporiadku, ustúpilo a Turci zvíťazili. Tak Boh trestá už na tejto zemi tých, ktorí porušia svoj sľub. V uvedenej 5. knihe Mojžišovej čítame: *„Ale čo už raz vyšlo z tvojich úst, zachovaj a urob, ako si sľúbil Pánovi, svojmu Bohu, ako si to dobrovoľne vlastnými ústami predniesol.“* (Dt 23,23) Kresťan, nasleduj príklad sv. Imricha!

6. NOVEMBER

Sv. Leonard, pustovník (6. stor.)

Leonard (Linhart) pochádzal zo šľachtického rodu vo Frankoch, ktorý požíval na dvore kráľa Chlodovika I. veľkú vážnosť. Kráľovská priazeň mu ponúkala skvelú životnú dráhu – dôstojnosť, bohatstvo a svetské radosti mohli byť jeho osudom. No jeho srdce nebolo prístupné lákadlám tohto sveta. Priľnul k svätému Remigiovi a slová i príklad tohto apoštolského biskupa v ňom vzbudili túžbu po kresťanskej dokonalosti. Viera v Krista osvietila jeho rozum, roznietila veľkú lásku k Bohu a blížnym a naplnila ho vnútorným pokojom.

Z rúk svojho svätého učiteľa prijal krst, pri ktorom, ako sa hovorí, bol jeho krstným otcom sám kráľ Chlodovik I. Čoskoro nato sa rozhodol, že službu pozemskému kráľovi vymení za službu nebeskému Kráľovi.

Opustil kráľovský dvor, hoci mu boli ponúkané lákavé sľuby do budúcnosti, vzdal sa všetkého, čo mal, a odišiel do kláštora Micy-sur-Loire neďaleko Orléansu, kde

pôsobil svätý opát Maximin. Tam prijal rehoľné rúcho svätého Benedikta a usilovne sa učil rehoľným pravidlám, pričom ostatných mníchov vzdelával v nábožnosti, pokore a odriekaní. Za vzory dokonalosti rehoľného života si vybral opáta Maximina a rehoľného brata Léta a takto rýchlo napredoval na ceste ku spáse.

Ani prísny život v kláštore mu však nestačil; zatúžil po vyššom stupni odriekania. Po smrti opáta sa rozlúčil s mníchmi a vybral si miesto, kde by mohol žiť ako pustovník. Jeho cesta ho zaviedla do riedko osídlenej oblasti Berry, kde kresťanstvo ešte nezvíťazilo nad modlárstvom. Leonard sa tam začal venovať šíreniu evanjelia a boju proti pohanstvu. Jeho vzhľad urobil na ľudí hlboký dojem; prichádzali k nemu, a keď videli jeho odriekanie a nezištnú lásku, dychtivo počúvali jeho kázne, ničili modly a prijímali od neho krst, takže pohanstvo v tej oblasti čoskoro úplne zaniklo.

Štyri míle od mesta Limoges sa rozprestieral hlboký les nazývaný Pauvain. Leonard sa tam usadil, hoci nemal zbrane proti divokej zveri, pomocníkov ani nástroje na stavbu obydlia. Bol ozbrojený iba štítom neochvejnej dôvery v Boha a odhodlaním pohŕdať svetom a znášať všetky ťažkosti pustovníckeho života. Odumrel svetu, živil sa lesnými plodmi, bylinami a krištáľovo čistou vodou z neďalekého prameňa. Keď sa ráno vtáctvo zobúdzalo a spievalo v korunách starých stromov, Leonard sa pridával k nim v oslave Boha. Keď ranné zore zalievali vrcholce lesov červenou žiarou a slnko pozlacovalo skaly a hory, radoval sa a velebil Hospodina. Keď sa na oblohe kopili tmavé mraky, vietor svišťal, hrom burácal a blesky sa križovali, obdivoval Božiu všemohúcnosť a klaňal sa jej. Vo svojej jednoduchej chyžke pod skalou, ktorú si postavil z vetví a lístia a vystlal machom, našiel všetko, po čom na svete túžil. Umŕtvoval svoje telo, zotrvával v neustálej modlitbe a svätom rozjímaní, pričom zažíval vnútorný pokoj a radoval sa v Pánovi.

Ľudia z okolia, keď pustovníka vypátrali a spoznali jeho vzácne cnosti, si ho ctili ako svätca a prichádzali k nemu s rôznymi potrebami, prosiac o radu, útechu a jeho príhovor u Boha. Leonard im ochotne slúžil svojou dobrotou. Frankovia, vášniví lovci, často pri svojich lovoch stretávali v odľahlých lesoch pustovníkov. Takým spôsobom Leonardovu pustovňu objavila aj lovecká družina austraského kráľa Teodoberta. Hovorí sa, že sám kráľ s kráľovnou prišli na poľovačku do týchto končín, a práve vtedy kráľovnú prekvapili pôrodné bolesti, takže musela zostať na loveckom hrádku. Keď sa ocitla v ohrození života, obyvatelia radili kráľovi, aby zavolal pustovníka Leonarda, ktorého modlitbou už mnohí chorí dosiahli uzdravenie. Leonard bol privolaný a vyprosil u Boha, aby kráľovná šťastne porodila a čoskoro sa uzdravila. Kráľ mal z toho nesmiernu radosť a vyjadril Leonardovi vďaku, pričom mu ponúkol bohaté dary. Leonard mu však odpovedal: *„Božie dary nemožno vyvážiť peniazmi. Pohŕdam pokladmi tohto sveta a nemám iné prianie, než slúžiť v samote Bohu. Prosím ťa, kráľ, čo si chcel dať mne, daruj radšej chudobným, vdovám a sirotám, aby si po smrti mohol zdediť večnú blaženosť.“* Napokon Leonard na naliehanie prijal od kráľa dar – les, v ktorom pustovníčil. Dal mu názov Nobiliak (panský statok), postavil v ňom svätyňu Panny Márie a spočiatku si pribral dvoch zbožných mužov za spoločníkov v pustovníckom živote. Tí zároveň opatrovali

pustovňu a kaplnku, kedykoľvek Leonard putoval k hrobu svätého Marciala do Limoges.

Cesta k Leonardovej pustovni nezarastala. Zblízka i zďaleka prichádzali ľudia k nábožnému pustovníkovi; niektorí prosili o poučenie, povzbudenie a radu vo svojich potrebách, iní sa odporúčali jeho modlitbám, mnohí si želali zostať s ním v pustatine. Tak sa Leonard stal duchovným vodcom početnej skupiny zbožných mužov a viedol ich cestou odriekania k Bohu. Tešil zarmútených, napomínal hriešnikov k pokániu a pomáhal trpiacim. Mal zvláštny súcit s chudákmi vo väzeniach, z ktorých mnohí tam trpeli nevinní. Súcitil aj so zajatcami, ktorých Frankovia priviedli z vojen a s ktorými zaobchádzali veľmi kruto.

Už počas svojho pobytu na kráľovskom dvore vyprosil mnohým väzňom a zajatcom slobodu; keď potom žil v pustatine a tešil sa veľkej úcte u kráľa i po celej krajine, tým usilovnejšie a úspešnejšie sa ujímal väzňov a zajatcov. Neustále sa za nich modlil a snažil sa ich oslobodzovať z pút, buď prostredníctvom príhovoru u kráľa, alebo peniazmi, ktoré na tento účel získaval od šľachticov. Navštevoval aj väznice, kde boli pripútaní zločinci, a otcovsky ich napomínal, takže mnohí z nich ľutovali svoje hriechy, dali sa na pokánie a po jeho príhovore boli prepustení. Živili sa potom poctivo, a nejeden sa stal jeho učeníkom a nasledovníkom v pustatine. Zďaleka prichádzali aj iní väzni a zajatci, ktorí boli jeho zásluhou prepustení na slobodu, aby sa mu poďakovali. Kládli mu k nohám putá a reťaze, ktoré nosili, a zostávali s ním, zvoliac si prísny pustovnícky život.

Pustovník Leonard, starajúc sa o svojich učeníkov, neprestával šíriť požehnanie aj po celom okolí. Navštevoval susedné mestečká, dediny i samoty, kde učil deti aj dospelých kresťanským pravdám a mravom, hriešnikov viedol na cestu pokánia, zmieroval rozhádaných ľudí a všetkých vzdelával vlastným príkladom. Takto sa mu podarilo zmeniť celú krajinu; tam kde predtým vládla nevedomosť, modlárske povery a mravná skazenosť, tam začala kvitnúť viera v Krista a bázeň Božia.

Jedného dňa povedal Leonard svojim učeníkom: *„Najmilší moji, hovorím k vám slovami kráľovského proroka, uložte si ich do sŕdc: Bol som mladý a zostarol som, ale nikdy som nevidel spravodlivého, aby bol opustený, ani jeho potomstvo, aby hľadalo chlieb. Preto sa bojte Hospodina, všetci jeho svätí, lebo tým, ktorí sa ho boja, nič nechýba. Boháči mali nedostatok a hladovali, ale tí, ktorí hľadajú Hospodina, nebudú ukrátení o nič dobré. Počúvajte ma, naučím vás bázni Božej. Preto som vás odlúčil od hluku sveta, aby ste v samote hľadali spravodlivosť a svätosť a žili dokonale.“*

Keď Leonard dosiahol úctyhodný vek, zomrel 6. novembra približne v roku 559. Jeho telo bolo pochované v kaplnke Panny Márie, ktorú sám postavil v pustatine. Jeho hrob sa stal útočiskom, zvlášť pre chorých, ktorým zosnulý svätý pustovník vyprosoval zdravie od Boha. Nevinní väzni, ktorí sa k nemu utiekali pod ochranu, často získavali jeho príhovorom u Boha slobodu a z vďačnosti nosili svoje okovy na jeho hrob.

Životopisec svätého Leonarda uvádza veľké množstvo dôkazov o tom, že zbožní ctitelia ho neprosili nadarmo. Martell, pán hradu Becquigny vo Francúzsku, sa v 14. storočí dostal do tureckého zajatia a keď ho nikto neprichádzal vykúpiť, mal byť popravený. V tejto tiesni hľadal útočisko u svätého Leonarda a sľúbil, že ak sa dostane zo zajatia, postaví mu kaplnku. A príhovor svätca pomohol; Martell sa podivuhodným spôsobom dostal na slobodu a na svojom hrade postavil svätyňu. Na jeho pamiatku sa potom každoročne v prvú novembrovú nedeľu konal slávnostný sprievod obyvateľstva do kaplnky svätého Leonarda na hrade Becquigny. Pustovníci svätého Leonarda spočiatku nemali kláštorné zriadenie a svätec nebol opátom, ale časom vznikol v Nobiliaku významný kláštor, ktorý sa preslávil reholnou disciplínou a učenosťou mníchov. Reholný dom bol nazvaný kláštorom sv. Leonarda.

Na počesť tohto svätca bolo vo Francúzsku aj v Nemecku postavené množstvo chrámov, a aj naši predkovia sa naučili ho vzývať. Na Starom Meste Pražskom stál už od 12. storočia farský kostol sv. Leonarda, ktorý bol v roku 1787 zrušený. Karol IV. získal v roku 1357 z Francúzska a pražskej katedrále daroval celú lebku a časť kosti z ostatkov sv. Leonarda.

Tento svätec sa vzýva ako mocný ochranca väzňov nespravodlivo žalárovaných a matiek, ktoré majú ťažký pôrod. Roľníci v mnohých krajinách ho tiež uctievajú ako patróna proti chorobám domácich zvierat, možno preto, že ako pustovník mal zvláštnu náklonnosť k lesnej zveri, o čom sa dočítame aj v životoch iných pustovníkov.

Sv. Leonard býva zobrazovaný ako pustovník so železnými putami v ruke. Zajatcom a väzňom prepusteným na slobodu dával sv. Leonard dôrazné napomenutie, aby sa zbavili aj pút hriechov, aby sa nedostali do žalára, z ktorého nie je vykúpenie. Kým človek zotrváva v stave ťažkých hriechov, hrozí mu nebezpečenstvo, že bude zavrhnutý do pekelného väzenia. Nech je to výstrahou hriešnikom, aby sa ešte včas zmierili s Bohom dokonalou ľútosťou a takto sa oslobodili z pút svojich vín. Je nerozumné odkladať pokánie. Sv. Ambróz hovorí: *„Treba sa poponáhľať; život je krátky a v otáľaní spočíva najväčšie nebezpečenstvo.“* Veľké nebezpečenstvo hrozí aj tým, ktorí milosťou Božou boli oslobodení z pút hriechov a znovu sa hriechmi poškvrňujú, pretože sa takto dobrovoľne vydávajú do otroctva a zajatia diabla. Sv. Vavrinec Justiniani hovorí: *„Ten, kto keď bol raz uzdravený, sa znovu svojvoľne zraní, nie je hoden toho, aby bol znova uzdravený; a ten kto, keď dostal milosť Božiu, sa opäť poškvrňuje hriechmi, už si nezaslúži, aby bol z nich očistený.“*

Dňa 6. novembra sa slávi aj pamiatka sv. Severa, barcelonského biskupa, ktorý bol umučený za katolícku vieru v 5. storočí ariánskym kráľom Vizigótov Eurichom; sv. Winoka, opáta bergského v Holandsku; sv. Felixa, afrického mučeníka; sv. Emiliána, pustovníka v Španielsku a ďalších.

7. NOVEMBER

Sv. Engelbert, kolínsky arcibiskup, mučeník (12. stor.)

Gróf Engelbert z Bergu mal za manželku grófku z Geldern, ktorá mu v roku 1185 porodila syna, ktorého na krste pomenovali po otcovi. V tej dobe neposkytoval žiadny iný stav svojim príslušníkom toľko pozemských statkov a dôstojností ako stav duchovný, a preto doň zvlášť vstupovali synovia významných šľachtických rodov. Hoci to Cirkev vždy neprinášalo úžitok, našlo sa mnoho urodzených duchovných, ktorí jej horlivo slúžili, sväto žili a zanechali po sebe požehnanú pamiatku.

Engelbert dostal od rodičov veľmi starostlivú výchovu. Sotva mal dvadsaťjeden rokov, dosiahol prostredníctvom príbuzných významné príjmy z cirkevných statkov, hoci ešte nedokončil svoje štúdiá. Tieto príjmy boli mladému, duchovne nadanému a telesne urastenému grófovi spočiatku dosť nebezpečné; vzbudzovali v ňom márnivosť a ctižiadostivosť, lákali ho k prepychu a zavádzali ho do sveta svetských pôžitkov. Ale Božia prozreteľnosť nad ním bdela, aby sa vo svetských márnostiach neutopil. Šľachetná povaha mu bola mocnou ochranou, aby sa nedopúšťal závažných pokleskov a čoskoro ho priviedla na vážnu životnú dráhu, ktorej sa s celou dušou oddal. Veľkoprepoštstvo pri katedrále v Kolíne nad Rýnom, ktoré získal voľbou, prijal a ponechal si ho. Keď mu však bolo krátko nato ponúknuté aj biskupstvo v Münsteri, odmietol ho, pretože sa považoval za príliš mladého a neskúseného. V tom čase bolo Nemecko zmietané veľkými rozbrojmi a zmätkami. Po smrti cisára Henricha IV. († 1197) sa o trón hádali dvaja mocní súperi, Otto IV. Brunšvický a Filip Švábsky. Najprv získal od pápeža Inocenta III. uznanie Otto, no bol Filipom porazený vo vojne a obmedzený na územie Brunšvicka. Po Filipovej násilnej smrti v roku 1209 bol Otto IV. uznaný za kráľa a korunovaný v Ríme na cisára. Keď však nesplnil podmienky, ku ktorým sa pápežovi zaviazal, bol v roku 1210 exkomunikovaný. V roku 1212 bol namiesto neho za kráľa zvolený Fridrich II., ktorého odporúčal pápež.

Počas dlhého krvavého súperenia o kráľovský trón ríša trpela: poľnohospodárstvo, remeslá, obchod aj vzdelanosť upadali a obyvateľstvo žilo v biede. Aj kolínske arcibiskupstvo sa stalo hračkou a korisťou bojujúcich strán. Traja arcibiskupi boli zosadení a opätovne dosadzovaní podľa toho, ako znepriateleným stranám prialo vojenské šťastie. Jeden z arcibiskupov zomrel počas vojny, ďalším dvom bola udelená ročná penzia a kapitula v Kolíne získala právo opäť slobodne voliť arcibiskupa. Na pápežovu žiadosť bol v roku 1215 za arcibiskupa Kolína zvolený veľký prepošt Engelbert. Svojou doterajšou činnosťou si získal všeobecnú úctu duchovenstva a

očakávalo sa, že bude verný pápežovi aj cisárovi, bude spravodlivo riadiť svojich zverencov a starostlivo dbať o ich duchovné aj časné blaho.

Engelbert, potvrdený do úradu pápežským splnomocnencom v Norimbergu aj cisárom Fridrichom II., sa usiloval predovšetkým napraviť škody spôsobené občianskymi vojnami na jeho území. Ako svetský knieža razantne obhajoval práva i spravodlivosť a prísne držal na uzde svojvôľu pyšných šľachticov. Niektorých si získal šľachetnou nestrannosťou a dobrotou, násilníkov však prinútil zbraňami, aby vrátili ukradnutý majetok pôvodným vlastníkom a nahradili spôsobené škody. Svojmu arcibiskupstvu prinavrátil mnohé majetky, ktoré predchádzajúci slabí a leniví arcibiskupi stratili. Po smrti svojho brata Adolfa zdedil na dožitie grófstvo Berg, z jeho bohatých príjmov splatil dlhy, ktoré zaťažovali arcibiskupstvo a rozšíril svoje územia o množstvo hradov, miest a pozemkov. Stal sa najbohatším a najmocnejším biskupom v Nemecku.

V roku 1220, keď sa cisár Fridrich II. chystal na výpravu do Talianska, poveril Engelberta správou ríše počas svojej neprítomnosti a zveril mu spolu s ďalšími pánmi poručníctvo nad svojím neplnoletým synom Henrichom VII., ktorý bol už zvolený za budúceho kráľa. Engelbertova správa ríše bola mimoriadne plodná a prospešná. V roku 1222 pomazal mladého Henricha VII. v Cáchach na kráľa a sprevádzal ho do Frankfurtu, Wormsu a ďalších významných miest ríše od Álp až po Severné more, kde všade nastoľoval spravodlivosť a poriadok. Jeho hlavným cieľom bolo upevniť mier v ríši a zaručiť obyvateľstvu bezpečnosť života a majetku. Ničil hrady a úkryty lúpežných šľachticov, prísne ich trestal a nedovoľoval, aby narušitelia verejného poriadku a záškodníci zostávali bez trestu. Takto postupne ubúdalo násilných zločinov, obchod a remeslá rozkvitali a mladý kráľ získaval v ríši čoraz väčší rešpekt. Aj keď dosiahol plnoletosť, Engelbert zostal jeho hlavným radcom a de facto vládcom, ktorého uznávali králi Francúzska, Anglicka, Dánska, Čiech a Uhorska.

Engelbert bol mocným ochrancom dobrých ľudí a postrachom zločincov. Keď istý kupec požiadal jedného duchovného kniežaťa o ochranu pri ceste cez územie, tento mu povedal, že sa sám bojí lúpežných rytierov. Engelbert počul o tom a podal kupcovi svoju rukavicu so slovami: *„Beriem ťa pod svoju ochranu; ukáž túto rukavicu, ak ťa napadnú lupiči, odvolaj sa na mňa.“* Kupec bezpečne prešiel – arcibiskupova rukavica mu bola lepšou ochranou ako ozbrojený sprievod.

Okrem svetských záležitostí sa Engelbert staral aj o svoj duchovný úrad. Svedomito plnil svoje povinnosti a dohliadal, aby všetci duchovní žili zbožne a vzdelávali ľud slovom aj príkladom. Na podporu náboženského života priviedol do Kolína dominikánov a františkánov. Niektorí duchovní i svetskí hodnostári mu namietli: *„Obávame sa, že títo mnísi sú tými mužmi, o ktorých Duch Svätý skrze svätú Hildegardu predpovedal, že budú na škodu duchovenstvu a vtiahnu mesto do nebezpečenstva.“* Avšak bystrý arcibiskup, prehliadajúc úmysly týchto svetsky opatrných radcov, ich odbil vtipnou poznámkou: *„Ak to Boh skutočne predpovedal, potom sa to určite naplní.“*

Engelbert bol starostlivým otcom svojich poddaných, dobrodincom chudobných a utláčaných. Chudobným, sirotám a vdovám zabezpečoval jedlo, odev a prístrešie. Núdznych kňazov pozýval k sebe, stoloval s nimi pri jednom stole a dával im šatstvo, bielizeň aj nábytok. Každému dovolil slobodne k nemu prísť, žiadateľov vypočul s neúnavnou trpezlivosťou a snažil sa, pokiaľ to bolo možné, každému vyhovieť. Keď videl, že sa k nemu niekto blíži alebo mu chce predložiť žiadosť, čakal na neho a priateľsky sa spýtal, čo si praje. Ak bola žiadosť spravodlivá, splnil ju bez odkladu. Raz, keď sedel na súde vo svojom paláci, prišla k nemu chudobná žena a prosila, aby jej bol pridelený právny zástupca. Arcibiskup jej povedal: *„Vy poznáte svoju vec najlepšie, tak nám ju sama vysvetlite.“* Niektorí sudcovia namietali, že by to bolo proti právnym zvyklostiam a že by súd jednoduchej žene ani nerozumel, no arcibiskup im odpovedal: *„Rozumieme reči tejto jednoduchej ženy, načo teda okľuky a odklady!“* Ihneď vypočul jej sťažnosť a spravodlivo ju rozsúdil.

Raz, keď arcibiskup práve schádzal zo schodov paláca, aby sa vydal na cestu, priblížil sa k nemu istý sedliak a sťažoval sa, že ho jeden šľachtic pripravil o majetok. Služobníctvo naliehalo na sedliaka, aby prišiel inokedy, že arcibiskup nemá čas. Engelbert sa však ihneď vrátil do paláca, vybavil sťažnosť chudobného muža a šľachticovi pod hrozbou prísneho trestu nariadil, aby ukradnutý majetok vrátil. Až potom pokračoval v plánovanej ceste. Svojim úradníkom arcibiskup prísne nariaďoval spravodlivosť a tvrdo trestal každého, kto toto nariadenie porušil. Počas neúrody zakázal na svojom území variť pivo, čo spôsobilo veľkú stratu jeho vlastných príjmov. Kupoval však obilie a rozdával ho chudobným. Dôrazne vyžadoval plnenie náboženských povinností, poučoval a naprával priestupníkov, ale zatvrdilcov vylučoval z Cirkvi.

Engelbert bol príkladom kňazských aj kniežacích cností. Na počesť Matky Božej sa raz do týždňa postil a každý deň vykonával osobitné modlitby. Štedro podporoval chrámy, cirkevné inštitúcie aj charitatívne ústavy, najmä daroval kolínskej katedrále veľké sumy peňazí a zlatý kalich zdobený perlami a drahokamami, ktorý dostal darom od šľachticov. Arcibiskup Engelbert sa právom tešil veľkej úcte a láske všetkých ušľachtilých pánov aj poddaných. Nazývali ho otcom kolínskej arcidiecézy, pilierom Cirkvi, oporou ríše a ozdobou duchovenstva. Ale pyšní a tvrdohlaví šľachtici ho nenávideli, pretože bol dôsledne nestranný a spravodlivý, nedovoľoval im trápiť ľud a páchať násilie.

Najzarytejších nepriateľov mal vo svojich príbuzných. Gróf Bedřich z Isenburgu, správca ríšskeho kláštora panien v Essene, spoliehajúc sa na príbuzenský vzťah s arcibiskupom, škodil mníškam, vydieral kláštor a priviedol ho takmer na mizinu. Keď všetky Engelbertove mierne napomenutia zlyhali, mníšky sa obrátili na pápeža Honoria II. a cisára Fridricha II., aby ich ochránili pred chamtivým vydieračom. Engelbert dostal príkaz razantne zasiahnuť. Múdry arcibiskup, snažiac sa ušetriť grófa, ho opäť vyzval, aby prestal kláštoru ubližovať a nahradil spôsobené škody. Dokonca mu ponúkol časť svojich vlastných príjmov, aby mu to uľahčil. Všetko však bolo márne. Engelbert vyhlásil, že proti grófovi zakročí podľa práva. Keď sa o tom gróf dozvedel, rozzúril sa a vyhlásil: *„Som šľachtic, mám pevné hrady a dostatok*

vojakov. Biskupi z Münsteru a Osnabrücku sú moji bratia, najvplyvnejšie kniežatá v tomto kraji – vojvoda Limburský a Luxemburský – sú moji príbuzní. Mám mnoho stúpencov, nebojím sa kolínskeho arcibiskupa a krvavo sa mu pomstím!" Zatiaľ čo gróf z Isenburgu zbieral spojencov, Engelbert dúfal, že sa mu predsa len podarí spor vyriešiť mierovou cestou a za týmto účelom sa odobral do Soestu vo Vestfálsku na schôdzu, na ktorú okrem grófa Bedřicha prišli aj jeho bratia a iní príbuzní a stúpenci. Avšak rokovanie nemalo priaznivý záver, keďže sprisahanci neboli prístupní dobrému slovu. Ani tentokrát sa však Engelbert nevzdal všetkej nádeje. Večer síce dostal nepodpísané písomné varovanie, ale v prítomnosti mindenského biskupa ho hodil do ohňa – jednak preto, že nepoznal strach, jednak preto, že neveril, že by blízky príbuzný bol schopný dopustiť sa na ňom zločinu. Predsa sa však odporúčal Bohu, vykonal životnú spoveď a so slzami povedal: *„Nech sa stane Božia vôľa!"* Na druhý deň ráno prišli za Engelbertom obaja bratia Isenburského grófa, ktorým sám pomohol dosiahnuť biskupský úrad. Povedal im: *„Ste moji príbuzní a viete, že som vám nikdy neublížil, a predsa počúvam, že váš brat mi chystá záhubu."* Obaja to zapreli a gróf Isenburský zdanlivo prijal podmienky mieru, dal arcibiskupovi ozbrojený sprievod na cestu a sám ho kúsok cesty sprevádzal, pričom sa s ním rozlúčil navonok priateľsky. Engelbert mu pri rozchode povedal: *„Teším sa, strýko, že sa opäť uvidíme na sneme v Norimbergu."* Arcibiskup pokračoval v ceste so svojím malým sprievodom do Švelmu pri Arnsbergu, kde mal na druhý deň vysvätiť chrám. Za súmraku došiel do zalesnenej rokliny pod Gevelsbergom. Tu sa zrazu spoza zálohy vyrútil na arcibiskupov sprievod gróf Bedřich Isenburský. Jeho ozbrojenci zhodili Engelberta z koňa, a Bedřich ho sám prebodol mečom. Arcibiskup utrpel od ostatných útočníkov ešte tridsaťsedem smrteľných rán, a kým ho zlá družina mučila, povedal len tieto slová: *„Bože, odpusť im, lebo nevedia, čo činia."*

Tak Engelbert 7. novembra 1225 ukončil svoj pozemský život ako mučeník za spravodlivosť. Vrahovia po dokonaní ohavného činu utiekli, a rozohnaní služobníci umučeného arcibiskupa sa vrátili, vzali jeho telo a najskôr ho dopravili do Švelmu, odtiaľ do kláštora Altenbergen, kde ho umyli a pripravili na pohreb. Následne previezli jeho pozostatky do Kolína, pričom krvou presiaknutú košeľu mučeníka niesli na žrdi ako zástavu. Mučeník bol pochovaný v kolínskom chráme sv. Petra. Násilná smrť Engelberta spôsobila v krajine obrovský rozruch. Na grófa Bedřicha Isenburského a jeho spoluvinníkov bola uvalená cirkevná aj ríšska kliatba, jeho hrad bol zničený a majetky mu boli skonfiškované. Jeho bratia, biskupi z Münsteru a Osnabrücku, boli pre podozrenie, že vedeli o plánovanej vražde, zosadení a niektorí zo sprisahancov boli zajatí a obesení. Sám vrah, Bohom i ľuďmi zavrhnutý, sa celý rok potuloval a ukrýval v prestrojení, až bol v Lutychu spoznaný, zajatý a za 2000 hrivien vydaný do Kolína. Tam bol právom odsúdený na smrť. Na popravisku bol lámaný na kolese, pričom vo veľkých bolestiach priznal, že si tento trest zaslúži a kajúcne zomrel. Jeho pokánie ľud pripisoval príhovoru zavraždeného arcibiskupa Engelberta.

Veriaci začali Engelberta uctievať ako svätca a čoskoro sa začali šíriť správy o zázrakoch, ktorými Boh oslavoval jeho hrob. Sv. Engelbert býva zobrazovaný v arcibiskupskom rúchu s palmou a mečom v rukách, pričom nad hlavou má slová:

„Bože, odpusť im, lebo nevedia, čo činia.“ Na niektorých obrazoch je znázornený s korunovaným chlapcom, keďže bol vychovávateľom mladého kráľa Henricha VII.

Poučenie:

Gróf Isenburský bol ku vražde vlastného príbuzného sv. Engelberta vedený lakomstvom. Aká strašná vášeň! Sv. Augustín hovorí, že lakomstvo je zúrivejšie než divé šelmy, pretože tie zabíjajú len vtedy, keď sú hladné, a keď sa nasýtia, prestanú. Lakomstvo však nemá nikdy dosť, neustále zhromažďuje a lúpi, nepozná strach pred Bohom ani hanbu pred ľuďmi; neušetrí matku ani otca, neposlúcha sestry, nezachováva vernosť priateľom. *„Lebo tí, čo chcú zbohatnúť, upadajú do pokušenia a osídla a do mnohých nezmyselných a škodlivých žiadostí, ktoré ľudí ponárajú do záhuby a zatratenia.“* (1 Tim 6, 9). Sv. Engelbert konal ako svetský vládca spravodlivosť s úzkostlivým svedomím; zločincov prenasledoval a trestal, nevinných chránil, sťažnosti chudobných trpezlivo počúval a dožičil im spravodlivosť. Spravodlivosť voči blížnym je prísnou povinnosťou každého kresťana, zvlášť panovníkov, sudcov, úradníkov a všetkých predstavených. *„Milujte spravodlivosť, vy, čo spravujete zem.“* (Múd 1, 1). *„Spravodlivosť pozdvihuje národ, ale hriech je potupou národov.“* (Prís 14, 34).

---

7. novembra sa tiež slávi pamiatka sv. Vilibrorda, apoštola pohanských Frízov († 739); sv. Prosdocima, žiaka sv. Petra apoštola, prvého padovského biskupa; sv. Amaranta, mučeníka z Albij v južnom Francúzsku; sv. Hierona a jeho spolumučeníkov z Melitiny v Arménii; sv. Aukta a spolumučeníkov z Amfipolu v Macedónii; sv. Florencia, štrasburského biskupa, z ktorého ostatkov dostal Karol IV. v roku 1353 niekoľko častí a daroval ich katedrále v Prahe a ďalších.

8. NOVEMBER

Sv. Godfrey, amienský biskup (11. stor.)

Svätý Godfrey sa narodil okolo roku 1066 na panstve Moulincourt pri meste Soissons vo Francúzsku, v zbožnej šľachtickej rodine. Krstné meno dostal po svojom krstnom otcovi, významnom opátovi benediktínskeho kláštora v St. Quentin. Už ako päťročného ho krstný otec vzal do kláštora a dohliadal na jeho výchovu. Mladý Godfrey telesne aj duševne napredoval a vyrástol z neho pekný, mravný a nádejný mladík. Starostlivo čítal Sväté písmo a Božie slovo si hlboko vštepoval do srdca. Od mladosti si zamiloval tichý, odriekavý a nábožný život. Modlitba bola pre neho najväčšou radosťou, a neraz sa modlil dlho do noci, nevnímajúc, čo sa okolo neho deje, pričom zo svojho vnútorného pohnutia často ronil slzy. Okrem nábožnosti sa usilovne vzdelával a nikdy nezaháľal.

Od mladého veku preukazoval súcit s chudobnými a často sa dobrovoľne postil, obmedzujúc sa na chlieb a vodu, aby

lepšie pokrmy mohol rozdávať núdznym. Po ukončení základných štúdií prijal reholné rúcho a po zložení sľubov mu zverili správu kláštornej nemocnice a starostlivosť o hostí a chudobných. Svoje povinnosti vykonával s radostnou ochotou a hlbokou láskou. Chorým poskytoval takú starostlivosť, akú by im poskytla ich matka. Dbal nielen o ich telesné potreby, ale bol aj ich učiteľom a potešiteľom. Predčítal im z duchovných kníh, povzbudzoval ich k trpezlivosti, dôvere v Boha, kajúcnosti, modlil sa za nich i s nimi. Takto dával všetkým reholníkom príklad pokory, zbožnosti a obetavej lásky k blížnym. Opát ho preto neskôr poveril aj správou kláštorného hospodárstva, čo sa skromnému Godfreyovi nepáčilo, ale poslušnosť ho priviedla k tomu, že túto úlohu prijal a vykonával ju svedomito. Za krátky čas sa mu podarilo kláštor zbaviť dlhov a zveľadiť jeho hospodárstvo tak, že mohli nielen zabezpečiť mníchov, ale aj pohostiť početných návštevníkov a hojne podporovať chudobných. Okolie kláštora však sužovali neustále šarvátky medzi miestnymi pánmi a nikto z kňazov či mníchov sa neodvažoval cestovať bez sprievodu. Len Godfrey si získal taký rešpekt, že mohol chodiť bezpečne a bez obáv.

Keď mal 25 rokov, mal prijať kňazské svätenie. Považoval sa však za nehodného tejto hodnosti a dlho sa zdráhal, až kým na výslovný príkaz nepodstúpil vysviacku biskupom z Rouenu. Počas pôsobenia v kláštore St. Quentin jeho rodičia štedro podporovali kláštor Nogent v Champagne, ktorý založili biskup z Laonu a gróf z Coucy. Po smrti jeho matky sa jeho otec usadil v tomto kláštore, kde nakoniec aj zomrel. Nogentský kláštor však upadal materiálne aj mravne. Zakladatelia kláštora presvedčili staručkého opáta, aby sa vzdal úradu. Po súhlase arcibiskupa z Remeša a kráľa Filipa I. zvolili za opáta Godfreya. Aj tentoraz sa zdráhal, no jeho pokora ustúpila poslušnosti. S ľútosťou sa rozlúčil so svojím milým pestúnom a krstným otcom, ktorý bol pre neho skutočným duchovným otcom, a odišiel na miesto, kam ho volala Božia prozreteľnosť. Kláštor v Nogente mal vtedy iba šiestich mníchov a dvoch novicov. Jeho hospodárstvo bolo na pokraji úpadku, budovy boli schátrané, sýpky prázdne a zanedbané polia zarastené krovím. Nový opát Godfrey sa s veľkým úsilím pustil do obnovy všetkého, čo bolo potrebné napraviť. Zaviedol poriadok v kláštornom hospodárstve, mníchom postavil nové príbytky, pridal nemocnicu a útulok pre chudobných, o ktorých sa otcovsky staral. Po usporiadaní materiálnych záležitostí zaviedol v kláštore vzornú reholnú disciplínu podľa pravidiel sv. Benedikta, vďaka čomu do kláštora vstupovali mnohí bohabojní mladíci i muži. Dokonca prišli aj dvaja opáti, aby sa tu naučili prísne dodržiavať reholné pravidlá, aby mohli viesť svojich podriadených rovnakým spôsobom.

Zatiaľ čo kláštor v Nogente takto napredoval, zomrel opát kláštora sv. Remigia pri meste Remeš. Remešský arcibiskup ponúkol Godfreyovi výnosné opátstvo, pretože ho chcel mať pri sebe. Godfrey však, odvolávajúc sa na cirkevné zákony, odmietol opustiť svoj chudobný kláštor a povedal arcibiskupovi: *„Boh ma uchovaj, aby som opustil svoju chudobnú nevestu a dal prednosť inej, bohatej!“* Zostal v Nogente a naďalej pracoval na spáse svojej a svojich reholných bratov. Starostlivo nad sebou bdel a krotil svoje zmysly. Nikdy nevyslovil zbytočné či neužitočné slovo; jeho slová vždy smerovali výlučne k oslave Boha a k dobru ľudí. Bol obzvlášť opatrný vo svojich pohľadoch a zdržanlivý v jedle i pití. Keď mu jedného dňa priniesli lepšie jedlo, než

na aké bol zvyknutý, povedal: *„Neviete, že telo bujnie, keď mu lahodíme? Len odriekanie dokáže potlačiť jeho žiadosti.“* A jedlo okamžite rozdal chudobným. Jeho rehoľní bratia, vidiac taký príklad, sa snažili nasledovať ho, uspokojovali sa s jednoduchou stravou a lepšie jedlá dávali chorým a chudobným. Godfrey od svojich podriadených vždy vyžadoval ochotnú poslušnosť, pretože vedel, že bez nej nie je možná dokonalá rehoľná disciplína. Raz prikázal správcovi dvora, aby niekomu požičal sedlo, a keď videl, že správca váha poslúchnuť, hodil sedlo do ohňa, aby v kláštore nezostala vec pripomínajúca neposlušnosť.

V roku 1103 poverenec mesta Amiens požiadal biskupov zhromaždených na cirkevnom sneme v Troyes, aby bol Godfrey zvolený za biskupa osirenej diecézy v Amiens. Godfrey sa sprvu zdráhal, no napokon, vidiac, že sa tomu nemožno vyhnúť, podriadil sa vôli snemu a bol vysvätený za biskupa. Do svojho sídelného mesta, ktoré ho slávnostne privítalo, vstúpil ako kajúcnik bosý a hneď v katedrále dojatý k slzám predniesol k zhromaždenému ľudu dojímavú reč. Aj ako biskup zostal tichý a pokorný, nosiac stále rehoľný odev a žijúc v prostých podmienkach. Často hovorieval: *„Som najnehodnejší človek na zemi, pretože mám viac, než potrebujem a si zasluhujem, zatiaľ čo mnohí úbožiaci nemajú ani to, čím by sa prikryli a hynú zimou a hladom.“* Každého človeka považoval za brata v Kristovi a spoludediča nebeského kráľovstva. Najviac miloval tých, ktorí boli medzi ľuďmi najúbohejší – chorých a chudobných – a pomáhal im, ako mohol. Denne hostil vo svojom dome trinásť žobrákov, umýval im nohy a sám ich obsluhoval. Raz stretol polonahého chudáka a nemajúc pri sebe peniaze, dal mu svoj vrchný odev. Inokedy, keď sa dozvedel, že domáci správca zabudol podeliť prichádzajúcich žobrákov jedlom, sám išiel do kuchyne, vzal veľkú rybu a rozdelil ju chudobným. Keď sa správcovi jeho štedrosť nepáčila, biskup mu odpovedal: *„Nebolo by spravodlivé nechať chudobných umrieť hladom, keď sú tiež vykúpení Kristovou krvou a majú nádej na nebeskú blaženosť rovnako ako ja, ktorý som najposlednejší z ľudí. Ako by som mohol jesť vybrané pokrmy, keď toľkí úbožiaci hladujú?“*

V amienskom biskupstve v tom čase vládli veľké neporiadky a neprávosti. Šľachtici sa zapájali do krvavých šarvátok a násilím utláčali poddaných, ľud bol nakazený hriechmi a aj mnohí duchovní nežili príkladne. Horlivý Godfrey s bolesťou sledoval tieto nešváry a zo všetkých síl sa ich snažil potlačiť. Chránil poddaných pred svojvôľou násilníckych pánov a osobitne sa zastával utláčaných vdov a sirôt. Nebol stranícky a karhal hriechy šľachticov i ľudu. Dôrazne vyzýval duchovenstvo, aby sa vyhýbalo pohoršeniam a dávalo veriacim dobrý príklad. Keď však ani otcovské napomínanie, ani prísne výčitky neprinášali výsledky, trestal zatvrdilcov cirkevnými trestami. Touto apoštolskou horlivosťou si však proti sebe popudil niektorých nenapraviteľných verejných hriešnikov, ktorí ho osočovali a dokonca mu usilovali o život. Raz mu bolo darované otrávené víno, ale Boh ho zachránil pred týmto ohavným činom. Božím vnuknutím namočil biskup kúsok chleba do vína a podal ho psovi; pes po jeho požití uhynul.

Hoci bol Godfrey sám rehoľníkom, neraz zažíval odpor aj zo strany kláštorov. Opát kláštora sv. Valericha ho drsne odmietol, keď ako biskup chcel vykonať apoštolskú

vizitáciu. Opát klamlivo tvrdil, že jeho kláštor je vyňatý spod biskupskej právomoci a podlieha priamo pápežskému stolcu. Spupný opát sa pokúsil svoje domnelé práva dokázať podplácaním a falšovaním dokumentov. Potom, čo bol usvedčený z podvodu, sa odvolal do Ríma a celý spor naťahoval, čo spôsobovalo Godfreyovi nevýslovný zármutok. Napokon sa však Godfreyovi podarilo obhájiť svoje práva a donútiť neposlušný kláštor k poslušnosti.

Pokorný Godfrey pociťoval odpor k pýche a akejkoľvek márnivosti. Jedného roka, počas vianočnej sv. omše, chceli prítomní páni podľa zvyku priniesť obetné dary. Keď však Godfrey videl, že sú nádherne a okázalo oblečení, odmietol ich, presvedčený, že obeta pyšných a márnivých ľudí sa Bohu nepáči. To pánov veľmi nahnevalo a hlasno reptali, no čoskoro sa zahanbili, vrátili sa domov, prezliekli sa do obyčajného odevu a prišli späť do chrámu.

Ako vo viacerých francúzskych mestách, aj v Amiens sa o vrchnostenské práva delili viacerí – biskup, gróf a takzvaný vicedóm. Vicedóm zastupoval biskupa vo svetských záležitostiach a za to užíval časť biskupských statkov ako dedičný majetok. Vtedajší vicedóm bol zarytým nepriateľom amienského grófa a neprestával ho trápiť. Jedného dňa ho dal zraziť na zem a odvliekol ho do väzenia. Biskup sa ujal väzneného grófa a prosil vicedóma, aby ho prepustil, no márne; gróf zostával vo väzbe. Godfrey teda uvalil na neposlušného vicedóma a jeho stúpencov cirkevnú kliatbu. Spupný vicedóm však odpovedal otvorenou vzburou – plienil biskupské statky, zabíjal ľudí a dokonca podpaľoval kostoly. Tento stav naplnil Godfreyov kalich utrpenia. Smútil a trpko plakal nad surovou svojvôľou bezbožných násilníkov, pričom si s bolesťou spomínal na pokojný život v kláštornej samote. Keď premýšľal o smutných skúsenostiach z biskupskej služby, mal pocit, že jeho doterajšia práca bola márna a že nie je schopný potlačiť zlo v diecéze ani zaviesť poriadok a Božiu bázeň. Rozhodol sa preto zložiť biskupský úrad a utiahnuť sa do kláštora. V tomto úmysle sa utvrdil na cirkevnom sneme vo Vienne, kde skromne dával múdre rady na nápravu smutných náboženských a spoločenských pomerov vo Francúzsku. Potom odišiel do kartuziánskeho kláštora pri Grenobli, kde chcel zostať až do smrti. Predstavený kláštora sa zdráhal prijať biskupa bez súhlasu pápeža, ale dočasne mu poskytol izbu.

Medzitým bola na sneme v Beauvais podaná sťažnosť z Amiensu, že Godfrey opustil svoju diecézu. Godfrey poslal snemu pokorný list, v ktorom prosil o povolenie zostať v kláštore. Snem však odpovedal, že podľa cirkevného zákona nemôže biskup opustiť svoje stádo a že pred Bohom by nemal zásluhy ani keby sa kajal na púšti, ak by zanedbával duše, ktoré mu boli zverené. Godfrey teda s ľútosťou opustil kartuziánsky kláštor a vrátil sa do Amiensu, kde sa znova pustil do nevďačnej práce na tejto neúrodnej vinici. S dvojnásobnou horlivosťou bojoval proti narastajúcej nemravnosti a pýche, no ani tentokrát jeho úsilie neprinieslo úspech. Šľachtické roztržky neutíchali, divoké vášne ľudu bujneli ďalej. Horlivému biskupovi pukalo srdce od žiaľu, že nemohol zastaviť tento mravný úpadok. Deň pred sviatkom sv. Bartolomeja predpovedal zarmútený Godfrey rozmarnému obyvateľstvu Amiensu blížiaci sa Boží trest. Už v ten istý večer sa strhla prudká búrka, ktorá priniesla hrozné hrmenie a blýskanie. Blesky udierali zo všetkých strán, celé mesto zachvátil

požiar a vyhorelo okrem niekoľkých domčekov, biskupského paláca a katedrály. V spustošenom meste sa ozýval strašný nárek, no najviac trúchlil samotný biskup. Pomáhal chudobným, ako len vládal, a prosil obyvateľov, aby v trestajúcej ruke Božej spoznali spravodlivosť a dali sa na pokánie. Ubezpečoval ich, že Boh odpustí kajúcnikom a zošle im svoje požehnanie. Ľud, vystrašený katastrofou, prestal Boha urážať, ale len čo sa rany spôsobené požiarom ako-tak zahojili, opäť sa vrátil k starým hriešnym spôsobom života. Godfrey si bolestne povzdychol: *„Na tomto svete už nenachádzam žiadnu útechu. Som ako veslár, ktorý stratil veslo a je nútený nechať loď napospas vetrom, aj keď vie, že ju to zaveje na plytčinu alebo na útesy. Moja duša, obklopená trápením, už na svete nenájde pokoja.“* Túžil po odchode zo sveta, aby našiel vytúžený pokoj u Krista Pána na večnosti. Boh vypočul jeho túžbu. Cestou do Remeša Godfrey ochorel a musel si ľahnúť v neďalekom sídle. Odtiaľ bol prevezený loďou do kláštora sv. Krišpína pri meste Soissons, kde prijal sväté sviatosti a v modlitbe odovzdal svoj boj Pánovi 8. novembra 1118. Na vlastnú žiadosť bol pochovaný v tomto kláštore.

Sv. Godfrey býva zobrazovaný v biskupskom rúchu so psom po boku.

Poučenie:

Sv. Godfrey pohrozil nenapraviteľnému obyvateľstvu Amiensu zaslúženým Božím trestom, ktorý ich náhle zastihol. Tam, kde je lahodné a mierne slovo Božieho milosrdenstva a zhovievavosti prehlušené divokými vášňami a nemravnosťou, niekedy zaznieva hrozný hlas prísnej spravodlivosti urazeného Hospodina, pred ktorým sa chveje každé stvorenie. Ak ľudia zatvrdzujú svoje srdcia voči všetkým napomenutiam, hrešia svojou zarytou nekajúcnosťou proti Duchu Svätému a hnevajú Boha, dopadne na nich Boží trest, pred ktorým niet úniku. Hoci neveriaci rúhavo popierajú zásahy Všemohúceho Stvoriteľa do svetových udalostí, Božia spravodlivosť napĺňa nebesá i zem. (Jer 23, 24.) *„V ňom žijeme, hýbeme sa a sme.“* (Sk 17, 28.) *„Od neho, skrze neho a pre neho je všetko.“* (Rim 11, 36.) *„On udržuje všetko svojím mocným slovom.“* (Hebr 1, 3.)

Je teda isté, že aj veľké prírodné pohromy sa dejú z Božieho dopustenia. Boh niekedy touto metlou trestá ľudské hriechy, čo potvrdzujú mnohé príklady zo Svätého písma i každodenná skúsenosť. Napriek tomu Boh vo všetkom, čo koná alebo dopúšťa, má vždy tie najlepšie úmysly, aj keď ich smrteľníci nedokážu pochopiť. *„On udiera, ale aj obväzuje, raní, no jeho ruky liečia.“* (Jób 5, 18.) *„Nikdy nám neodníma svoje milosrdenstvo, ale poučuje navštívením: svoj ľud však neopúšťa.“* (2 Mach 6, 16.)

Na 8. novembra pripadá aj spomienka na sv. Adeodata, pápeža († 618); sv. Vilehada, prvého brémskeho biskupa; sv. Maura, biskupa a vyznávača; a v Ríme na štyroch svätých bratov Severa, Severiana, Karpofora a Viktorína, ktorí zomreli mučeníckou smrťou za cisára Diokleciána. Sú známi ako *„štyria svätí korunovaní“,* pretože boli zbičovaní a na hlavách mali vence s ostrými hrotmi.

9. NOVEMBER

Sv. Teodor, mučeník (3. stor.)

Hlavné mesto Pontu, Amasia, ležiace na rieke Iris (dnes známej ako Irmak), bolo v roku 306 preslávené mučeníctvom sv. Teodora. Teodor pochádzal z Arménie alebo zo Sýrie. Len čo dosiahol mladícky vek, bol povolaný do rímskej armády a zaradený do pluku, ktorý prezimoval v Amasii. Práve v tom čase začali spolucisári Maximián Galerius a Maximinus Daja ešte krutejší boj proti kresťanom, než aký prebiehal za ich predchodcov. Kresťania stáli pred voľbou – buď zomrieť mučeníckou smrťou, alebo obetovať pohanským bohom. Teodor, hoci bol v armáde nováčikom, mal odvahu a pevnú vieru. Bez strachu čelil hroziacemu nebezpečenstvu a svoju kresťanskú vieru neskrýval – otvorene ju vyznával slovom aj skutkom. Keď prišiel rad na neho, aby ako vojak obetoval pohanským bohom, vyhlásil pred celým plukom, že je kresťan a obetuje iba pravému Bohu. Predviedli ho pred súd. Na otázku, prečo neposlúchol cisársky rozkaz a nechce obetovať bohom, odpovedal: *„Vaši bohovia sú dielom diabla. Klaňať sa budem iba pravému Bohu a jeho jednorodenému Synovi, ktorý je Kráľ kráľov. To je moja viera, za ktorú som pripravený položiť svoj život. Ak chcete, bite ma, rozšliapte ma, upáľte alebo mi vytrhnite jazyk – rád obetujem svoje údy Stvoriteľovi.“* Táto rozhodná reč prekvapila sudcov, pretože takúto odvahu nečakali od vojenského nováčika. Začali zvažovať, ako s ním naložiť. Medzitým jeden z prítomných dôstojníkov, túžiaci byť vtipný, posmešne poznamenal: *„Čože? Tvoj Boh má syna a plodí ako človek, podrobený telesným žiadostiam?“* Teodor mu vážne odpovedal: *„Náš Boh nepodlieha ľudským žiadostiam. Má Syna, splodeného spôsobom nekonečne vznešeným, ktorý presahuje všetku zmyselnosť i vaše obmedzené chápanie. Tento jednorodený Syn Boží je Slovom pravdy a všemohúcnosti. Ty, pyšný blázon, toto nechápeš, a predsa si trúfaš vtipkovať o niečom, čomu vôbec nerozumieš. Hanba ti, že sa neštítiš vzdávať božskú poctu nejakej žene, ktorá vraj porodila dvanásť detí.“* Týmito ostrými slovami Teodor narážal na pohanskú bohyňu Kybélu, ktorá podľa bláznivých pohanských bájí mala s vlastným bratom dvanásť detí a bola uctievaná ako matka bohov. Teodorov výstižný argument zahanbil posmešného pohanského dôstojníka. Sudcovia sa rozhodli poskytnúť mladému vojakovi niekoľko dní na rozmyslenie. Domnievali sa, že hovoril v návale emócií, a nie z hlbokého presvedčenia, a že po uvážení svoj názor zmení. Avšak Teodor využil túto lehotu inak – modlil sa, aby získal silu a vytrvalosť vo viere v Krista a pripravil sa na rozhodujúci boj.

Uprostred mesta Amasie stál na brehu rieky chrám bohyne Kybely, ktorú pohania uctievali divokými hrami a nemravnými tancami. Tento chrám bol pre rozhodného kresťana Teodora príčinou pohoršenia. Spravodlivo sa rozhorčil nad tým, že zaslepení pohania odmietajú uctievať pravého Boha a vzdávajú úctu nečistej modle. V jeho srdci sa náhle zrodil odvážny úmysel – zničiť modlu i jej chrám. Bez váhania sa pustil do diela. Počas noci založil v chráme oheň, ktorý celú budovu aj s modlou zničil. Týmto činom dal jasne najavo, že je rozhodným nepriateľom poverčivého a nemravného modlárstva. Neuvedomil si však, že ako kresťan nemá právo ničiť cudziu vec, hoci by aj slúžila ohavnostiam. Tento čin teda nemožno z kresťanského pohľadu schvaľovať, no možno ho ospravedlniť jeho mladíckym zápalom a mimoriadnymi okolnosťami tej doby. Cirkev vždy upierala dôstojnosť a slávu mučeníctva tým, ktorí sa len slepým fanatizmom alebo provokáciou pohanov vystavili rozsudku smrti. To však neplatí o Teodorovi, ktorý verejne vyznal Krista a dobrovoľne sa vydal na smrť.

Keď odhalili pôvodcu požiaru, Teodor sa svojím činom netajil a otvorene priznal: *„Založil som oheň, aby som preskúšal moc vašej bohyne – a hľa, v skúške ohňom neobstála.“* Sudca ho dal za trest zbičovať a pohrozil mu ešte tvrdšími trestami, ak neposlúchne cisárov rozkaz. Teodor však odpovedal: *„V nádeji na nebeskú odmenu a korunu blaženosti sa nebojím ani najväčších múk. Môj Pán a Kráľ je so mnou a oslobodí ma, keď moje sily pominú.“* Odvaha a odhodlanie mladého vojaka boli pre sudcov nepochopiteľné. Jeden z nich pocítil súcit a snažil sa ho presvedčiť sľubmi: ak sa vzdá svojej viery, oľutuje svoj čin a poslúchne cisára, bude mu trest odpustený. Teodor však rozhodne odpovedal, že radšej tisíckrát zomrie, než by zaprel Krista. Za to ho natiahli na škripec a mučili. Kati drásali jeho telo železnými hrebeňmi, no z jeho úst nevyšiel ani náznak nárek. Jeho pevná viera a horúca láska k Bohu mu dodávali neprekonateľnú statočnosť a trpezlivosť. V najväčších bolestiach spieval slová žalmu: „*Pána chcem velebiť v každom čase, moje ústa ho budú vždy chváliť.*“ (Ž 34, 2) Sudca mu vtedy posmešne povedal: *„Nešťastník, uváž, aké bláznovstvo páchaš, keď všetku svoju nádej vkladáš do Krista, ktorý sám zomrel potupnou smrťou.“* Polomŕtvy mučeník odvetil: *„Ak si myslíš, že ide o bláznovstvo a potupu, ja aj všetci, ktorí patríme Kristovi, s radosťou prijímame túto potupu aj bláznovstvo.“* Nakoniec ho sudcovia dali odviesť späť do žalára, kde mal byť dočasne ponechaný. Zmučeného Teodora však Boh neopustil. Počas jednej noci videl žalárnik vo väzení jasné svetlo a počul mnohohlasný spev. Keď otvoril dvere, všetko stíchlo a našiel Teodora pokojne oddychujúceho medzi ostatnými väzňami. Teodor bol ešte dvakrát predvedený pred súd, kde ho znovu kruto mučili. Jeho telo bolo znetvorené až do tej miery, že bolo vidieť vnútornosti. Sudca sa ho napokon opýtal: *„Nuž, chceš patriť medzi nás živých, alebo chceš patriť tvojmu mŕtvemu Kristovi?“* Teodor nadšene zvolal: *„S Kristom som bol, jemu patrím a s ním túžim byť!“* Bol odsúdený na smrť upálením, a rozsudok bol vykonaný bez meškania. Mučeníka odviedli na popravisko, kde bola pripravená hranica z dreva. Keď medzi divákmi uvidel svojho blízkeho priateľa Kleonika, rozlúčil sa s ním slovami: *„Brat môj, budem na teba čakať, príď rýchlo za mnou. Boli sme tu nerozluční, zostaneme spolu aj tam.“* Na hranici sa Teodor prežehnal krížom a začal spievať chválospev, kým jeho hlas neutíchol v plameňoch

a jeho duša sa nevzniesla do nebeských výšin. Tak dosiahol svätý Teodor slávnu korunu mučeníctva 17. februára v roku 306. V tento deň si jeho pamiatku pripomína Východná Cirkev. Rímska Cirkev slávi jeho sviatok 9. novembra, na deň prenesenia jeho ostatkov.

Umučené telo svätého Teodora kresťania vybrali z plameňov a zbožná pani Eusebia ho s úctou pochovala neďaleko mesta Amasia. Na tomto mieste neskôr postavili chrám na počesť svätého mučeníka. Slávny biskup Nysský, svätý Gregor, predniesol v tomto chráme významnú reč na oslavu svätého Teodora. Jeho slová sú hlavným prameňom toho, čo dnes vieme o Teodorovom mučeníctve. Svätý Gregor zakončil svoju chválorečvzývaním svätca takto: *„Ako vojak nás ochraňuj, ako mučeník buď naším príhovorcom a vypros nám pokoj. Ak potrebujeme ešte mocnejší príhovor, spoj sa s ostatnými mučeníkmi, svojimi bratmi, a proste za nás spoločne. Nech sa svätí Peter, Pavol a Ján ujmú Cirkvi, ktorú sami založili. Kiež sú od nás vzdialené všetky bludy! Nech sa mocným príhovorom tvojím i spolumučeníkov stane kresťanská obec úrodnou pôdou!“*

V 12. storočí boli ostatky svätého Teodora prenesené do talianskeho mesta Brindisi. Jeho hlava sa s úctou uchováva v talianskej pevnosti Gaeta, v nádhernom chráme, ktorý bol postavený na jeho počesť. Každý rok tam prichádza množstvo zbožných pútnikov. Tri časti z jeho ostatkov sú uložené v pražskej katedrále, pričom jednu z nich, jeho rameno, získal v roku 1356 Karol IV.

Svätý Teodor býva zobrazovaný ako mladý rímsky vojak s palmou, stojaci vedľa horiacej hranice.

Poučenie:

Svätému Teodorovi bola daná lehota na rozmyslenie, či Krista zaprie, alebo podstúpi mučeníctvo a smrť. Rozmýšľať ani váhať však nepotreboval; bol nezvratne rozhodnutý radšej všetko vytrpieť, než spáchať hriech. Avšak mnohí kresťania konajú inak. Keď sú pokúšaní ku zlému, váhajú a premýšľajú; sú ako trstina kývajúca sa vo vetre – chvíľu sa prikláňajú k dobru, hneď zas k zlu. Hriech si zošklivujú, no vzápätí v ňom nachádzajú záľubu a ostávajú nerozhodní, čo majú urobiť. Aká hanba pre kresťana, ktorý je taký slabý, že váha, či má poslúchnuť Boha alebo diabla! Má si vybrať Božiu lásku a večnú blaženosť, alebo chvíľkovú hriešnu rozkoš a dočasný zisk, spojený s večným zatratením? Kto takto koná nemá pravú kresťanskú cnosť, hoci napokon po dlhom váhaní nezhreší. Cnostný kresťan má vždy pevný a nezvratný úmysel a neúnavnú snahu, že nikdy neurobí nič, čo by bolo hriechom. Preto nemusí v pokušeniach váhať a rozpakovať sa; vždy sa rozhoduje okamžite, len pre Boha a jeho svätú vôľu. S diablom a jeho pomocníkmi sa cnostný kresťan nikdy nedáva do vyjednávania; kedykoľvek sa mu naskytne príležitosť ku hriechu, okamžite povie: *„Odíď, satan!“* Miláčik Pánov, Ján, píše: *„Láska k Bohu spočíva v tom, že zachovávame jeho prikázania. A jeho prikázania nie sú ťažké. Veď všetko, čo sa narodilo z Boha, premáha svet.“* (1 Jn 5, 3–4)

Všetci verní Kristovi učeníci, ktorí boli pri krste svätom znovuzrodení Duchom Svätým, majú v sebe Boha, ktorý v nich prebýva svojou milosťou, a keďže s touto

milosťou horlivo spolupracujú na svojej spáse, nemôže im uškodiť žiadne pokušenie sveta, tela a diabla. A tak Božie prikázanie, hoci samo o sebe je ťažké, sa cnostnému kresťanovi stáva ľahkým a jednoduchým. *„Spravodlivý sa nikdy nepohne.“* (Prís 10, 30) *„Zákon Boží je v srdci spravodlivého, a jeho kroky sa nezakolíšu.“* (Ž 37, 31)

---

9. novembra sa tiež pripomína pamiatka svätého Oresta, umučeného v kappadockej Tyáne; svätého Alexandra, solúnskeho mučeníka; svätého Ursina, biskupa v Bourges vo Francúzsku; svätého Agripina, neapolského biskupa; v Konštantínopole svätých panien sestier Eustolie a Sopatry, dcér cisára Maurícia a iných.

10. NOVEMBER

Sv. Ondrej Avellin, kňaz rádu Teatínov (16. stor.)

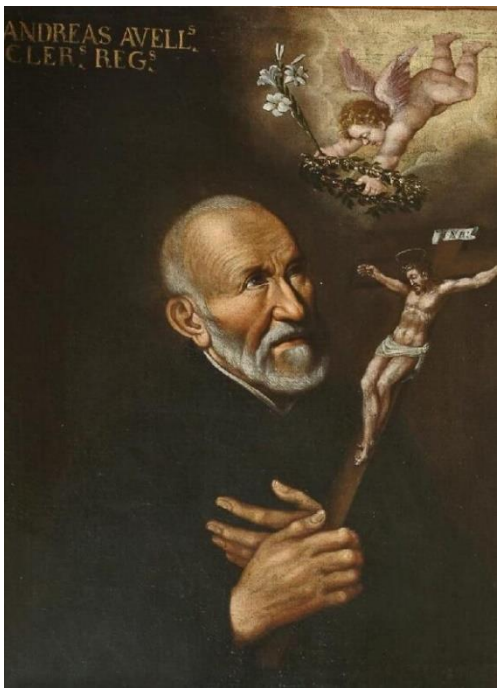

Rodiskom svätca Ondreja Avellina bolo mestečko Castro Nuovo v Neapolskom kráľovstve. Tu sa narodil v roku 1520 z nezámožných rodičov remeselníckeho stavu a pri krste dostal meno Lancelloto (Ladislav). Vynikajúca matka v ňom pestovala bázeň Božiu a tešila sa, keď videla, ako pod jej ochranou napreduje. Chlapec čoskoro prejavil sklony k nábožnému, tichému životu, rád sa modlil ruženec, staval si oltáre a hral sa na kňaza, zatiaľ čo iní chlapci sa bavili. Začiatky vzdelania získaval u strýka, arcikňaza miestneho farára, a keď trochu vyrástol, bol poslaný na štúdiá do susedného mesta Senisia.

Učil sa usilovne a prospieval v nábožnosti aj mravnosti. Ako dospieval do podoby pekného mladíka, bdel nad svojimi zmyslami a krotil ich, aby si zachoval panenskú čistotu. Vyhýbal sa každej príležitosti ku hriechu, neustále mal na mysli Boha a modlil sa za dar sily proti každému pokušeniu. S Božou milosťou sa mu podarilo šťastne uniknúť všetkým nástrahám, ktoré boli kladené jeho panenskej nevinnosti. Jeho spanilá postava a iskriace oči priťahovali pozornosť žien. Istá mladá vdova mu prostredníctvom slúžky odkázala, že očaril jej srdce a zapálil v nej ohnivú lásku, takže bez neho nemôže žiť. Mladík však tejto žene s rozhorčením odpovedal: *„Povedz svojej panej, že radšej si vylúpim oči, než by som sa vydal do jej osídel a Boha urazil hanebným hriechom.“* Touto neočakávanou odpoveďou boli slúžka aj vdova omráčené ako bleskom. Inokedy bol na jeho čistotu podniknutý ešte bezočivejší útok. Istá odvážna žena sa v noci vkradla do jeho izby, aby ho zviedla. Zbožný mladík práve kľačal, modlil sa a rozjímal, keď sa k nemu priblížila. Keď však zbadal nebezpečenstvo, rýchlo vstal, uskočil do susednej miestnosti, zamkol dvere, vrhol sa na kolená a celú noc strávil na modlitbách, prelievajúc slzy a vzdávajúc Bohu vďaku,

že ho svojou milosťou uchránil pred hriechom. Tak sa zachoval podľa napomenutia Svätého písma: *„Ako pred jedovatým hadom, tak utekaj pred hriechom, lebo ak sa k nemu priblížiš, privinie ťa k sebe. Jeho zuby sú ako zuby levov: ktoré zabíjajú duše ľudí.“* (Sir 21, 2–3).

Keď Avellino dokončil štúdiá, prijal tonzúru a nižšie svätenie. Rozhodol sa zasvätiť svoj život zanedbávanej mládeži. Začal v mestečku Roccanuova a pokračoval v okolitých dedinách a mestečkách. Ráno zhromažďoval potulné deti, vysvetľoval im náboženské pravdy, vodil ich na omšu a potom ich prepustil. Večer ich opäť zhromaždil a modlil sa s nimi Loretánske litánie. V nedele a sviatky im kázal a brával ich do kostolov. Deti ho navštevovali rady, lebo od neho dostávali ružence, sväté obrázky a iné drobné darčeky. Ich rodičia, vidiac, že sa deti stávajú lepšími, sa k nim pridávali, modlili sa s nimi a sami sa od mladého kazateľa učili náboženským pravdám, ktoré dosiaľ nepoznali. Táto užitočná, hoci len príležitostná činnosť bola pre Avellina dobrou prípravou na dielo, ku ktorému ho neskôr povolala Božia prozreteľnosť.

Dcéra významných rodičov, ktorá sa rada zúčastňovala na náboženských pobožnostiach pre deti, sa stala obeťou istého zvodcu. Zlomyseľníci sa opovážili šíriť ohavnú klebetu, že ju zviedol sám Avellino. Táto strašná ohováračka mladého kňaza zhrozila. Keď bezbožní ohováračі začali dokonca plánovať proti nemu násilie, utiekol k svojej matke a na istý čas sa u nej ukryl. Na želanie svojej matky sa potom vydal na vyššie štúdiá do Neapola. Tam študoval cirkevné a svetské právo, získal doktorát, bol vysvätený za kňaza a začal pôsobiť ako obhajca na cirkevnom súde. Mal úprimnú vôľu vykonávať svoje povolanie svedomito a horlivo, dúfajúc, že si tak získa úctu, česť a pozemský blahobyt. Čoskoro však pochopil, že táto cesta je šmykľavá a nebezpečná. Raz, keď obhajoval svojho klienta a veľmi si zakladal na svojej právnickej povesti, zveličil fakty, aby mu prospeli. Keď večer čítal Písmo sväté, natrafil na slová: *„Ústa, ktoré klamú, zabíjajú dušu.“* (Múd 1, 11). Tieto slová ho hlboko zasiahli a pocítil horkú ľútosť, že zablúdil z cesty pravdy. Uvedomil si, že doteraz neslúžil Bohu, ale len sebe. Zošklivil si zamestnanie, ktoré tak ľahko vedie človeka k neúprimnosti a klamstvu. Po krátkej úvahe sa rozhodol vzdať úlohy súdneho obhajcu. Po porade so svojím spovedníkom, Jánom Mariónim z rádu Teatínov, sa rozhodol, že bude pokorne a v chudobe pracovať výlučne pre spásu blížnych. V tom čase dostal od arcibiskupa v Neapole zodpovednú úlohu: napraviť poklesnutú reholnú disciplínu v kláštore sv. Michala, kde svojim nemravným životom dávali reholníčky zlý príklad ľuďom. K tomuto náročnému úkolu potreboval osobitnú opatrnosť a rozhodnosť. Avellino, preskúmajúc príčiny úpadku kláštora, začal najskôr usporadúvať jeho hmotné záležitosti. Obnovil kláštorný dom i chrám a na vlastné náklady zabezpečil reholníčkam všetko potrebné. Modlil sa dňom i nocou za osoby žijúce v kláštore a dôrazne ich napomínal, aby sa vydali na lepšiu cestu. Zaviedol prísny domáci poriadok a dohliadal, aby do uzavretých priestorov kláštora nevstupovali svetskí ľudia, keďže sa presvedčil, že práve voľný kontakt reholníčok so svetom bol príčinou ich mravného poklesu. Zvrhlé reholníčky kládli horlivému reformátorovi tuhý odpor, čo ho veľmi zarmucovalo. V zármutku sa obrátil na svojho spovedníka o radu, ale ten mu pripomenul slová sv. Pavla: *„Ešte si neodporoval až do*

krvi," a poslal ho k arcibiskupovi. Arcibiskup mu nariadil, aby sa ubytoval priamo v kláštore, aby tak mohol dôkladnejšie dohliadať na neposlušné rehoľníčky a brániť ich neprávostiam. Avellino sa tohto rozkazu veľmi zľakol, tušiac, že ho čakajú ťažkosti a boje; avšak spoľahol sa na Boha a poslúchol. Čoskoro sa jeho obavy naplnili. Niektoré mladšie rehoľníčky, ktoré už boli značne skazené, si predsavzali zviesť tohto čistého a mravného kňaza, len aby sa ho zbavili. Pretvarovali sa, predstierali nábožnosť a lichotivými slovami sa mu pokúšali nastražiť pasce. Avšak kňaz Avellino, ktorý sa už od mladosti, s Božou pomocou, naučil čeliť pokušeniam a robiť ich neškodnými, bol voči ich úkladom dostatočne obrnený. Keď sa ich pokusy minuli účinkom, uchýlili sa tieto prefíkané ženy k inej taktike. Nemohli ho vytlačiť priamo, a tak sa začali sťažovať svojim známym, že je zachmúrený tmár, necitlivý tyran a rozvracač pokoja. Ich sťažnosti podnietili istého nespútaného mladíka, ktorý predtým do kláštora voľne prichádzal, ale teraz už nemohol, aby najal dvoch zločincov na útok proti Avellinovi. Tí ho prepadli a ľahko mu poranili tvár. Pri druhom útoku mu však rozťali nos a pery, takže sa ocitol v ohrození života. Ťažko zranený kňaz sa uchýlil do kláštora Teatínov, kde bol predstaveným jeho spovedník Ján Marioni. Tam sa mu dostalo starostlivého ošetrenia, a tak sa čoskoro uzdravil; z vážnych rán mu zostala iba sotva viditeľná jazva na tvári. Počas tohto obdobia s potešením sledoval tichý, dokonalý život a vzornú rehoľnú disciplínu v kláštore. Táto skúsenosť ho natoľko oslovila, že po uzdravení požiadal, aby ho prijali do rádu. Predstavený, ktorý ho dobre poznal, jeho prosbe rád vyhovel. Obliekol ho do rehoľného rúcha sv. Kajetána a na jeho žiadosť mu dal meno Ondrej, aby tým vyjadril jeho lásku ku Kristovmu krížu, ktorá napĺňala jeho srdce. Tak sa Avellino vo veku 36 rokov stal v roku 1556 duchovným synom sv. Kajetána. Rád Teatínov mu poskytol bezpečný prístav pred búrkami sveta a otvoril mu cestu, na ktorej pracoval s veľkým úspechom až do smrti.

Ondrej kráčal rýchlymi krokmi cestou rehoľnej dokonalosti a svojimi cnosťami vzbudzoval obdiv aj u starších spolubratov. Tri roky po zložení rehoľných sľubov bol vymenovaný za majstra novicov a tento dôležitý úrad vykonával niekoľko rokov s veľkým prospechom pre rehoľu. Počas tohto obdobia získal hlboké poznanie ľudských pováh. Vedel byť buď prísny, alebo mierny, podľa toho, čo si vyžadovalo dobro jeho zverencov. Usmerňoval prehnanú horlivosť tých novicov, ktorí chceli dosiahnuť rehoľnú dokonalosť príliš rýchlo, a odrádzal ich od konania neobvyklých skutkov kajúcnosti na vlastnú päsť. Pripomínal im, že duchovný život nespočíva iba v prísnych pôstoch, bičovaní a nočných bdeniach na modlitbách, ale že jeho hlavnými ozdobami sú trpezlivé znášanie ťažkostí a protivenstiev, pokorné uznanie vlastných nedostatkov a horlivosť pre spásu blížnych. Odmietal aj pochmúrne vzdychanie a malomyseľné nariekanie, hovoriac, že duša sa nestáva čistou mrzutým pohľadom a zamračenou tvárou. Svojich zverencov vychovával v dokonalých mužov, ktorí mali vynikať nielen nábožnosťou, svätou horlivosťou a nepoškvrnenými mravmi, ale aj jasným rozumom, znalosťou života a vrúcnym cítením potrieb ľudí.

V roku 1566 bol Ondrej zvolený za predstaveného rehoľného domu v Neapole a po troch rokoch odišiel na žiadosť sv. Karola Boromejského spolu s niekoľkými spoločníkmi do Milána, kde založil nový kláštor svojho rádu. Hneď nasledujúci rok

zriadil kláštor Teatínov v Piacenze, ktorý osobne spravoval šesť rokov. Počas tohto obdobia bol zároveň dozorcom všetkých kláštorov svojho rádu v lombardskej provincii. Ako predstavený dbal na to, aby reholníci kráčali v šľapajach sv. Kajetána, pričom sám dával dobrý príklad. Dobrovoľne si k obvyklým trom reholným sľubom pridal ešte dva ďalšie: že bude neustále bojovať proti svojej vlastnej vôli a osobným túžbam a že každý deň bude pokračovať na ceste k dokonalosti. Cvičil sa predovšetkým v pokore. Ľudská chvála mu bola odporná, považoval ju za krádež, ktorá uberá česť a slávu Bohu. Rád hovoril o chudobe svojho rodu a nazýval sa nevzdelaným a nehodným človekom. Raz povedal: *„Ak sa ten, kto vykonal všetko, čo mal, má pokladať za neužitočného sluhu, čo si mám potom myslieť o sebe, keď som splnil iba časť svojich povinností?“* Dôstojnosti v ráde prijímal iba z poslušnosti. Najväčšie nebezpečenstvo videl vo vlastnej vôli, a preto hovorieval, že keď sa modlíme *„zbav nás od zlého“,* mali by sme mať na mysli predovšetkým toto zlo.

Ako predstavený si často vyberal mladších, duchovne vyspelých bratov za svojich poradcov a ochotne ich poslúchal. Počas celého života si zachoval čistotu, a preto ho nazývali vteleným anjelom. Napriek tomu mal obavy, že neslúži Bohu dokonale a že ešte nedosiahol cnosti, ktoré Spasiteľ požaduje od svojich učeníkov. Tieto úzkostlivé myšlienky ho veľmi trápili a znepokojovali. Pri rozjímaní o večnom živote často pozeral k nebu a vzdychal: *„Je možné, aby toto miesto blažených duchov bolo prístupné aj mne, biednemu a hriešnemu človeku?“* V týchto úzkostiach hľadal radu a útechu u osôb známych svojimi duchovnými vedomosťami. Jedna reholná panna z Janova, ktorú považovali za svätú, mu v odpovedi na jeho list napísala: *„Nariekate, že vás trápia úzkostlivé myšlienky a smútok. Zanechajte to. Čože znamenajú hriechy celého sveta v porovnaní s nekonečnou láskou a milosrdenstvom Božím? Ako by mohol Boh zavrhnúť niekoho, kto ho miluje z celého srdca a predsa smúti, že jeho láska nie je ešte svätejšia a čistejšia? Či takáto láska, ktorá túži milovať Boha stále viac a vrúcnejšie, nie je vrcholom lásky, akej je smrteľný človek schopný?“* Tento list Ondreja veľmi potešil a povzbudil. Raz vo sne uvidel sv. Augustína a sv. Tomáša Akvinského, ktorých si obzvlášť ctil. Zdalo sa mu, že na otázku, či bude spasený, dostal od nich túto odpoveď: *„Ešte nenadišiel čas tvojej spásy. Radíme ti, aby si na bojovom poli zápasil ďalej tak, ako doteraz. Takto si zhromaždíš veľký poklad zásluh a Boh ti neuzavrie nebeské brány.“*

Ondrej ako milovník chudoby sa vždy radoval, keď mu niečo potrebné chýbalo. Kedykoľvek stretol niekoho chudobnejšieho, ako bol on sám, myslel si, že tento človek je oveľa dokonalejší. Keď raz uvidel mimoriadne biedneho žobráka, povedal s bolesťou: *„Hľa, tu je naozaj chudobný človek! V porovnaní s ním som ja, biedny človek, vlastne boháč!“* Hoci bol neustále veľmi zaneprázdnený – či už v spovednici, na kazateľnici, pri návštevách chorých alebo pri úradných záležitostiach v kláštoroch – uspokojoval sa s veľmi jednoduchou stravou. Posledných osemnásť rokov svojho života nejedol nič okrem fazule. Dával si jej uvariť toľko, aby mu vydržala na tri dni; čo zostalo, si na druhý deň zohrial. Všetky ostatné pokrmy považoval za luxus a odmietal ich, aj keď musel sedieť na hostinách. Svojej obľúbenej fazule sa nevzdal ani vo vysokom veku, hovoriac, že si je vedomý svojej lenivosti v službe Božej, a takto

sa snaží odčiniť svoje hriechy. Ani počas choroby nechcel ustúpiť zo svojej prísnej askézy, kým ho predstavení neposlúchli, aby prijal výživnejšiu stravu.

V súženiach a bolestiach nikdy nevyšlo z jeho úst slovo sťažnosti ani netrpezlivosti. Tým, ktorí ho ľutovali, hovorieval: *„Kto ma ľutuje, vysmieva sa Hospodinovi, ktorý mi dáva to, o čo som ho prosil. Trpieť musí každý človek; rozdiel je len v tom, ako trpíme – či znášame útrapy trpezlivo ako kajúci lotor po pravici Pána, alebo vzdorovito ako druhý zatvrdilý lotor. Samy osebe nie sú utrpenia ničím zlým; zlými sa stávajú iba vtedy, keď ich znášame neradi.“*

Modlitba bola pre neho nevyčerpateľným zdrojom útechy v súžení, obnovenia síl po namáhavej práci a duchovnej sily. Modlitbe sa pravidelne venoval šesť hodín denne. Modlil sa najmä ruženec, menšie hodinky a žaltár na počesť Panny Márie, ktorú miloval ako svoju matku. Ak mu na tieto modlitby nestačil deň, predĺžil si ich do noci.

V Miláne bol Ondrej vítaným spolupracovníkom sv. Karola Boromejského pri obnove náboženského života ľudu. Bol skutočným duchovným synom sv. Kajetána, ktorý rehoľníkom odkázal horlivosť za spásu ľudských duší, ale zaopatrenie ich každodenných potrieb prenechal výhradne Božej Prozreteľnosti. Sv. Karol dával milánskym teatínom pravidelnú mesačnú almužnu vo výške 25 dukátov. Občas sa našli aj ďalší dobrodinci, ktorých dary pokryli nevyhnutné potreby kláštora. Keď raz prišla obvyklá mesačná podpora od arcibiskupa, Ondrej ju vrátil so slovami vďaky, hovoriac, že ju práve nepotrebuje a že o budúcnosť sa postará Boh sám.

Ondrej bol neúnavný v horlivosti za spásu duší blížnych. Neraz trávil celú noc v spovednici, nemysliac na odpočinok ani jedlo. Kedykoľvek ho zavolali k chorým a umierajúcim, bez meškania sa ponáhľal, vo dne i v noci, v horúčavách i daždi, či už išlo o vznešeného šľachtica, bohatého mešťana, chudobného remeselníka, slúžku alebo žobráka. Fyzické bolesti mu sťažovali chôdzu, no cesta k lôžku chorých mu nikdy nebola odporná. Ochotne vystupoval do podkrovných izieb a zostupoval do pivničných komôr, kde bývali chudobní. Bez reptania navštevoval odľahlé chatrče i špinavé zákutia miest, všade tam, kde išlo o spásu duší, aby žiadna nezahynula kvôli jeho pohodliu. Nespočetné povinnosti, najmä časté návštevy chorých, robili každú hodinu jeho dňa vzácnou a drahocennou. Preto nosil na opasku malé presýpacie hodiny, aby mal čas vždy dobre rozvrhnutý a efektívne využitý. Hovoril stručne a jasne. Neuprednostňoval nikoho podľa spoločenského postavenia alebo povolania a nebral ohľad na márnivé reči. Hovoril s každým úprimne; kde bolo treba, jemne napomenul, a kde to situácia vyžadovala, vedel prísne a dôrazne karhať, bez ohľadu na to, že tento spôsob považovali mnohí za drsný. Žiadna urážka ani poníženie sa ho nedotkli, na jeho tvári sa nikdy neobjavil ani náznak nevrlosti či rozčúlenia, nech počul alebo videl čokoľvek.

Ako miláčik a duchovný radca veľkého počtu ľudí zo všetkých vrstiev ich viedol na cestu spásy. Mnohým, s ktorými sa nemohol osobne stretávať, písal listy plné poučenia, výstrah a povzbudenia. Takéto listy písal pekným a čistým rukopisom, zväčša v noci, keďže cez deň nemal na to ani chvíľu. V jednom liste napísal dôvernému priateľovi tieto slová: *„Kiežby som mohol aspoň jednu noc pokojne*

prespať. Už mnoho rokov mi to však nebolo dopriate.“ A predsa si nočné hodiny skracoval modlitbami a aj krátky spánok si sťažoval tvrdým lôžkom. Nestačilo mu ani to – každý deň sa bičoval a každé ráno prosil Boha, aby mu doprial nejaké nové utrpenie. Veľkú bolesť mu spôsobila vražda jeho synovca. Napriek tomu prosil svojho brata, aby vraha neprenasledoval a neuchyľoval sa ku krvnej pomste, ktorá bola v tom čase bežná. Hoci vedel, kde sa vrah ukrýva, neprezradil ho, a keď zločinca chytili, u sudcov za neho orodoval. K trpezlivosti v súžení sa Ondrej povzbudzoval najmä rozjímaním o pretrpkom utrpení Pána a vzdychal: *„Čo všetko si znášal, drahý Ježišu, pre mňa, biedneho človeka! Kiež by som mohol na tvoju česť a slávu zomrieť s tebou na kríži!“*

Ondrej vynikal mimoriadnou znalosťou ľudských sŕdc a prorockým darom. V Neapole žila istá žena, ktorá si vedela počínať tak zbožne, že ju všeobecne považovali za svätú osobu. Dvaja najatí pomocníci šírili po meste chválu na ňu a odporúčali stretnutia, ktoré sa konali v jej príbytku. Táto žena však bola ohavnou zvodkyňou – pod zámienkou domácich pobožných cvičení lákala mládencov aj panny a kazila ich. Jedine kňaz Ondrej prehliadol jej podvod a varoval ju, no ľudia mu neverili; až po jeho smrti vyšli najavo jej zločiny, a bola odsúdená na doživotie do žalára.

Raz bol Ondrej povolaný k lôžku ťažko chorého. Hneď šiel za poslom, no cestou sa náhle zastavil a povedal mu: *„Zavolal si ma, aby som vypočul spoveď chorého, a sám nedbáš na to, aby si sa vyspovedal a očistil svoje svedomie od veľkej neprávosti.“* Pošepkal mu jeho tajné hriechy a dodal: *„Myslíš si, že Boh nepozná tvoje tajomstvo? Zváž to dobre a obrátiť sa, inak ťa stihne zaslúžený trest!“* Tieto slová posla zasiahli ako blesk, a hneď pokorne požiadal Ondreja, aby ho vyspovedal.

Dva roky pred svojou smrťou Ondrej predpovedal, kedy zomrie – vo veku 88 rokov. Chudobnej žene, ktorá od neho každý deň dostávala tri drobné mince, deň pred svojou smrťou dal dvojnásobnú almužnu so slovami, že zajtra jej už nič nebude môcť dať. V posledných rokoch života často hovorieval: *„Odídem už do iného života! Do neba, do neba!“* Dňa 10. novembra 1608 začal Ondrej slúžiť svätú omšu, a len čo sa prežehnal a vyslovil prvé slová modlitby pri stupňoch oltára: *„Vojdem k Božiemu oltáru,“* ranila ho mŕtvica. Klesol do náručia prítomného kostolníka, a keď ho odniesli do jeho izby a zaopatrili svätými sviatosťami, šťastne prekonal posledný boj a upierajúc oči na obraz Božej Matky, blažene usnul v Pánovi toho istého dňa večer.

Už za svojho života bol Ondrej Avellin všeobecne považovaný za svätého muža. Zvláštnu úctu a lásku k nemu prechovávali kardináli sv. Karol Borromeo a Pavol de Arezio z rádu Teatínov. Jeho spovedníci dosvedčili, že si zachoval krstnú nevinnosť a milosť bez poškvrny, a Boh mnohými zázrakmi potvrdil, že jeho duša dosiahla korunu večnej slávy.

Už šestnásť rokov po jeho smrti bol vyhlásený za blahoslaveného a v roku 1712 pápež Klement XI. zapísal jeho meno do zoznamu svätcov katolíckej Cirkvi. Ostatky sv. Ondreja Avellina sú s úctou uchovávané v chráme sv. Pavla v Neapole.

Poučenie:

Sv. Ondrej Avellin sa nikdy nedopustil ťažkého hriechu, celý život horlivo šíril Božiu česť a slávu, žil kajúcim životom a vyčerpávajúco pracoval na spáse ľudských duší. Napriek tomu sa obával, že nebeská brána mu môže zostať zatvorená. Podobne aj sv. Pavol sa považoval za najmenšieho zo všetkých, za nedochôdča a nehodného nazývať sa apoštolom, a bál sa, aby nebol zavrhnutý. Aký príklad nám všetkým, aby sme, kým máme čas, dokonalým pokáním očistili svoje hriechy a s bázňou i chvením pracovali na svojej spáse! Táto spásonosná bázeň však nemá kresťana robiť malomyseľným a vrhať ho do zúfalstva, ale má ho neustále povzbudzovať k dobrým skutkom a odstrašovať od zlých. Sv. Augustín hovorí: *„Boh nás stvoril preto, aby nám udelil večnú blaženosť v nebi, a nie aby nás zavrhol do pekla. Nebo je stvorené pre nás; peklo je pre padlých anjelov.“* A Tomáš Kempenský hovorí: *„Buď bdelý a usilovný v službe Bohu a často premýšľaj: Prečo si prišiel? Ak zostaneš verný a horlivý vo svojich skutkoch, Boh ti zostane verný a štedrý vo svojej odmene.“*

Dňa 10. novembra sa taktiež slávi v Čechách prenesenie tela sv. Ľudmily z Tetína do chrámu sv. Juraja na Pražskom hrade; ďalej sviatok sv. mučeníkov Tryfona, Respicia a Nymfy; vo Francúzsku sv. mučeníkov Tiberia, Modesta a Florencia; v Ravenne sv. Próba, biskupa, z ktorého ostatkov daroval Karol IV. jednu kosť pražskému veľchrámu; v Anglicku sv. Justa, biskupa a misionára; na ostrove Paru sv. Teoktistu, pannu a ďalších.

11. NOVEMBER

Sv. Martin, biskup z Tours (4. stor.)

Biskup sv. Martin patrí medzi najvýznamnejších svätcov katolíckej Cirkvi. Jeho kolíska stála v Uhorsku; narodil sa okolo roku 316 v niekdajšej panónskej Sabarii, kde dnes stojí mesto Szombathely. Predpokladá sa, že bol slovanského pôvodu. Jeho otec, rímsky vojak, sa vlastnou statočnosťou vypracoval na hodnosť stotníka (tribúna). V detskom veku sa Martin s rodičmi presťahoval do Pavie v Taliansku, kde bol starostlivo vychovávaný, hoci obaja rodičia boli pohania. Už ako dieťa sa začal stretávať s kresťanmi a vo veku desiatich rokov ho detská zvedavosť priviedla k tomu, aby sa pridal k ich zhromaždeniam. Bol mocne dojatý ich vrúcnou zbožnosťou a bratskou láskou, a tak bez vedomia rodičov začal pravidelne navštevovať bohoslužby. Nakoniec bol prijatý medzi katechumenov – čakateľov na krst. Usilovne

študoval kresťanské učenie a celým srdcom priľnul k Ježišovi Kristovi. Už ako dvanásťročný pocítil silnú túžbu po rozjímavom a pustovníckom živote. Najradšej by bol okamžite odišiel do púšte, aby žil ako egyptskí pustovníci, ktorých hrdinské cnosti boli vtedy v Taliansku veľmi ospevované. No jeho mladý vek a obavy z otca, zarytého nepriateľa kresťanov, mu v tom zabránili. Nemohol teda svoju túžbu uskutočniť, a preto sa zameral na dôkladné spoznávanie kresťanskej viery a na vlastné zdokonaľovanie. Ako syn rímskeho vojaka však podliehal vojenskej povinnosti. Keď dosiahol pätnásty rok, jeho otec ho poslal na vojnu, aby rázne ukončil jeho tichý a zbožný život. Mladého Martina odvelili do Gálie, kde bol nútený zložiť vojenskú prísahu a zaradili ho do rímskeho jazdného pluku. Tak bola jeho túžba po pustovníckom živote nateraz zmarená.

Martin sa však pokojne poddal Božej vôli. Verný nebol len cisárovi, ale najmä Kristovi. V jeho duši bola hlboko zakotvená bázeň Božia, takže sa ho rozpustilý a nemravný život mnohých vojakov vôbec nedotkol. Opatroval drahocenný poklad svojej viery a žil nábožným a cnostným životom. Pod vojenskou zbrojou mu bilo srdce plné lásky k Bohu a blížnym. Svoje vojenské povinnosti vykonával svedomito a bol vždy láskavý a vľúdny k svojim podriadeným. Preukazoval dobročinnosť, trpezlivosť a skromnosť v takej miere, že si získal veľký rešpekt a úctu medzi vojakmi. Neraz sa mu podarilo zmieriť rozhnevaných dôstojníkov či zabrániť nepravostiam. S otrokom, ktorého mu pridelili za sluhu, zaobchádzal ako s bratom – často mu sám slúžil. Hoci mal len skromné osobné potreby, veľkoryso sa snažil pomáhať chudobným. Jedného dňa, počas krutého mrazu, cestoval Martin na koni so svojimi spoločníkmi zasneženou cestou do mesta Amiens. Pred bránou mesta stál polonahý žobrák, ktorý sa triasol od zimy a prosil o almužnu. Nik z okoloidúcich mu nevenoval pozornosť. Ani Martinovi spolucestujúci si ho nevšimli. Len Martin sa pri pohľade na žobráka zachvel súcitom a jeho oči sa zaliali slzami. Uvedomil si, že ako kresťan je povinný pomôcť, ale ako? Svoje úspory z vojenskej mzdy už dávno rozdal chudobným a okrem odevu a zbrane pri sebe nič nemal. Avšak kresťanská láska je nevyčerpateľná a vždy si nájde spôsob, ako pomôcť. Martin sa rozhodol rýchlo – vytasil meč, rozťal ním svoj vojenský plášť na polovicu, jednu časť podal žobrákovi a druhou sa zahalil. Niektorí z jeho spoločníkov sa mu posmievali, že má zničený odev, no iní sa zahanbili, že sami boli k žobrákovi necitliví. Ale Martin, nedbajúc na reči ľudí, cítil v sebe tajnú radosť z toho, že vykonal dobrý skutok. Nasledujúcu noc sa Martinovi vo sne zjavil Spasiteľ odetý do časti plášťa, ktorý Martin daroval žobrákovi. Povedal anjelom, ktorí ho sprevádzali: *„Martin, ešte nepokrstený, ma odel týmto rúchom!“* Toto zjavenie naplnilo srdce mladého vojaka nevýslovnou radosťou a podnietilo ho k tomu, aby to už ďalej neodkladal a dal sa pokrstiť. Krst prijal, keď mal osemnásť rokov. Hneď po krste by bol rád opustil vojenskú službu, no zostal ešte dva roky na žiadosť svojho dôverného priateľa, stotníka, ktorý mu sľúbil, že keď skončí službu, aj on zanechá vojsko a zasvätí sa Bohu. Martin teda počkal ešte dva roky, a keď mu bola udelená požadovaná priepustka z vojska, uchýlil sa do samoty, aby slúžil Bohu v modlitbách. Kde presne prebýval a čo sa mu medzičasom prihodilo, jeho životopisec neuvádza.

Od roku 350 bol v meste Poitiers biskupom slovutný obranca katolíckej viery proti ariánom, Hilár. K tomuto slávnemu učiteľovi Cirkvi sa Martin uchýlil, aby sa pod jeho vedením zdokonalil vo vedách i kresťanských cnostiach. Svätý biskup si ho čoskoro obľúbil a chcel mu udeliť diakonské svätenie, aby ho pripútal k svojej diecéze, no Martin sa na to nedal nahovoriť a prijal len nižšie svätenie. Medzitým sa Martinovi rodičia opäť presťahovali do Panónie, no zostávali pohanmi, čo zbožnému synovi spôsobovalo veľkú bolesť. Rozhodol sa teda, že za nimi pôjde a pokúsi sa ich obrátiť na kresťanskú vieru. Pri lúčení sa s priateľom Hilárom mu prisľúbil, že sa k nemu vráti, a potom sa vydal na cestu do Panónie. Cestou cez Alpy ho prepadli lupiči a jeden z nich by ho takmer sekerou zabil, keby mu ostatní v tom nezabránili. Nakoniec Martina spútali a zverili ho jednému z lupičov, aby ho strážil. Keď sa ho tento spýtal, kto je a či sa nebojí, Martin odvážne odpovedal: *„Som kresťan a nikdy som sa nebál; práve v tejto chvíli sa cítim úplne bezpečne, lebo viem, že Boh chráni svojich služobníkov v každom nebezpečenstve. Ale ľutujem teba, že nie si hodný Božej lásky, a preto máš dôvod báť sa.“* Táto odvážna odpoveď, prejavujúca nezlomnú dôveru v Boha, lupiča zarazila. Pustil Martina na slobodu, odporučil sa do jeho modlitieb a od toho dňa žil kajúcne.

V Panónii sa Martin po rokoch opäť stretol s rodičmi, no poslúchla ho len matka a dala sa pokrstiť; otec zostal až do smrti modloslužobníkom. Okrem matky obrátil Martin na kresťanskú vieru mnohých ďalších ľudí. Keď videl, ako sa v tejto krajine šíria bludy ariánov, horlivo hlásal božstvo Krista Pána, ostro sa staval proti bludárom a usvedčoval ich z klamu. Bludári sa ho chceli zbaviť, a keďže vedeli, že dobrovoľne neodíde, vrhli sa naňho, zbili ho a násilím vyhnali z krajiny.

Medzitým bol biskup Hilár vyhnaný ariánmi z Gálie, a keď sa o tom Martin dozvedel, zamieril do Talianska v nádeji, že ho tam nájde. V Miláne sa však dozvedel, že vyhnaný biskup z Poitiers bol odvlečený do Malej Ázie. Martin preto zostal dočasne v Miláne, kde žil ako mních. Keď ho však ariáni objavili a začali mu stavať úklady, odišiel z mesta a uchýlil sa na skalnatý ostrov Gallinaria pri Janove. Tam žil ako pustovník spolu s nábožným kňazom. Živili sa koreňmi a bylinami. Raz po požití jedovatej rastliny Martin ťažko ochorel, no po vrúcnej modlitbe ho Božia moc náhle uzdravila.

Biskup svätý Hilár strávil vo vyhnanstve vo Frýgii štyri roky, kým mu cisár Konstancius dovolil vrátiť sa do Gálie. Martin mu vyšiel v ústrety do Ríma, no keď ho tam nezastihol, pokračoval za ním do Poitiers, kde sa s ním šťastne stretol v roku 360. Svätý biskup prijal milého učňa s vďakou Bohu a keďže poznal jeho vrúcnu túžbu po pustovníckom živote, daroval mu malý pozemok, vzdialený dve hodiny od Poitiers, na založenie mníšskej osady. Tak Martin dosiahol to, po čom už dlho túžil; všetky jeho sny a túžby boli naplnené a zdalo sa mu, že všetky prekážky sú prekonané a všetky skúšky, s ktorými doteraz zápasil, sú ukončené. Za krátky čas zhromaždil na svojej pustatine veľký počet nábožných mužov a zriadil im príbytky. Tak vznikol prvý kláštor v Galii nazývaný Ligugé. Martin oplýval svätou radosťou, kochal sa v modlitbe a zbožnom rozjímaní, umŕtvoval svoje telo prísnou kajúcnosťou

a viedol učňov úzkou cestou do neba. A Boh ho vyznamenal darom zázrakov, ktoré mu získali slávu vo všetkých západoeurópskych krajinách.

Istý mladík, ktorý sa v kláštore pripravoval na krst, zomrel náhle, skôr než mohol byť pokrstený. Keď sa Martin vrátil z cesty, našiel mníchov hlboko zarmútených jeho smrťou, a hneď sa rozplakal. Upriamil pohľad na mŕtvolu a naplnený Duchom Svätým sa vzchopil, prikázal bratom ustúpiť, položil sa, podobne ako prorok Elizeus (2 Kráľ 4, 34), na mŕtveho mladíka a vrúcne sa modlil, aby mu Boh vrátil život. A po dvoch hodinách mladík ožil, bol pokrstený a žil potom ešte mnoho rokov. Inokedy sa obesenec, otrok, rozhodol ukončiť svoj život. Martinovi bolo úbohej duše ľúto, modlil sa za neho, a Boh vyslyšal jeho modlitbu a vrátil obesencovi život. Takýchto zázrakov vykonal Martin s mocou Božou mnoho. Martin dúfal, že mu bude dopriate zotrvať v kláštornej samote Ligugé až do smrti, ale Božia Prozreteľnosť rozhodla inak. V roku 371 zomrel biskup mesta Tours, Lidratus, a duchovní i veriaci tejto diecézy si želali, aby jeho nástupcom bol Martin. Keďže však bola obava, že túto hodnosť neprijme, rozhodli sa prinútiť ho k tomu ľsťou. Martina vylákali z kláštora pod zámienkou, že má navštíviť a potešiť ťažko chorú ženu. Medzitým sa občania zhromaždili pri mestskej bráne a keď sa Martin priblížil, vyšli zo zálohy, zmocnili sa ho, priviedli ho s jasotom do mesta a neoslobodili ho, kým im, chcel-nechcel, nevyhovel a nebol vysvätený za biskupa.

Martin zostal aj ako biskup milovníkom pokory, chudoby a kajúcnosti. Nechcel prebývať v pohodlnom biskupskom dome, a tak si za svoje obydlie zvolil chatrč pri katedrálnom chráme v Tours. Keď ho tam však zbožnosť ľudí príliš vyrušovala, zriadil si štvrť hodiny za mestom, na pravom brehu rieky Loiry pod skalnou stenou, drevenú izbičku a založil tam kláštor podobný tomu v Ligugé, kde vytrvalo žil svoj svätý život.

Prvých mníchov priviedol do západnej Európy sv. Atanáz. Jeho krásny životopis sv. Antona pustovníka sa rýchlo rozšíril medzi ľuďmi a mnísi, ktorí ho sprevádzali do vyhnanstva, vzbudzovali u ľudí nadšenie pre mníšsky stav a bohumilý život podľa rád evanjelia. Tak sa stalo, že v Ríme, Miláne, Trevíri a na iných miestach, kde sv. Atanáz a jeho spoločníci pobývali vo vyhnanstve, si mnohí mladí i starší muži obľúbili pustovnícky život. Ako v Egypte, aj v Európe sa pustovníci začali združovať do mníšskych osád. Tak bol založený kláštor v Ligugé a na pustatine sv. Martina pri Tours sa čoskoro zhromaždilo osemdesiat mníchov, z ktorých niektorí pochádzali z urodzených vrstiev a vynikali vzdelaním. Bývali čiastočne v drevených chatrčiach, čiastočne v skalných jaskyniach, z ktorých vychádzali len na spoločné pobožnosti v kaplnke a na spoločnú večeru. Jedli iba raz denne a víno nepili nikdy. Nikto z nich nemal vlastný majetok. Ich skromné potreby boli hradené zo spoločnej pokladnice. Ich odev bol jednoduchý a drsný; niektorí nosili rúcho z ťavej srsti. Lôžkom im bola holá zem, podhlavníkom kameň. Mladší mnísi písali a prepisovali knihy, inak sa všetci venovali modlitbám a zbožnému rozjímaniu.

Biskup Martin bol ich duchovným vodcom a vzorom kajúcnosti. Najradšej im rozprával o márnosti sveta a jeho pôžitkoch, a o tom, ako treba nasledovať Ježiša Krista v chudobe, pokore a odriekaní. Jeho reči boli dôstojné, vážne a plné nadšenej

horlivosti. Keď vykladal Sväté písmo, jeho tvár žiarila akoby nadprirodzeným svetlom a bratia mali dojem, že ústami Martina hovorí Duch múdrosti, rozumu a poznania. Z bratstva mníchov, ktoré sv. Martin založil na pustatine pri Tours, sa neskôr vyvinulo slávne opátstvo Marmoutier. To až do prevratov na konci 18. storočia patrilo medzi najbohatšie a najvýznamnejšie kláštory vo Francúzsku. V Galii sa kresťanstvo ujalo už v prvej polovici 2. storočia a od čias cisára Konštantína počet veriacich v krajine veľmi rýchlo rástol, hlavne v mestách. Na vidieku však stále prevládalo pohanstvo, ktoré podporoval cisár Julián Odpadlík (363–364) a toleroval cisár Valentinián I. (364–375).

Martin, hoci žil ako prísny mních, nezanedbával povinnosti biskupského úradu. Videl, že modloslužba pretrváva hlavne medzi zanedbaným vidieckym ľudom, preto sa stal jeho apoštolom. Ako vojvodca, ktorý so svojimi mužmi hľadá nepriateľa, horlivý biskup spolu s niekoľkými mníchmi prechádzal svojou diecézou, vyhľadával pohanov, učil ich kresťanskej viere, odvracal od modloslužby a uvádzal do Cirkvi. Na týchto apoštolských cestách sa neraz ocitol v nebezpečenstve smrti, hlavne keď ničil pohanské modly, oltáre a stromy, ktoré boli modloslužobníkom posvätné; no Boh ho vždy zachránil. Na troskách pohanských svätýň zakladal kresťanské chrámy a kláštory. Keďže oplýval vzácnymi cnosťami a Božia moc skrze neho konala zázraky, najmä uzdravovania, darilo sa mu získať veľký počet pohanov pre Kristovu vieru. Jedného dňa zboril pohanský oltár a chystal sa zrútiť aj veľký smrek, ktorý bol pre ľud posvätný. Prítomní pohania užasli a povedali mu: *„Ak máš v Boha takú dôveru, zrúbeme tento strom sami, ale keď bude padať, podložíš mu svoje ramená a zachytíš ho.“* Svätý súhlasil a nechal si zviazať nohy a postaviť sa na miesto, kde sa podseknutý strom klonil. Mnísi stáli opodiaľ v úzkosti a okolo sa zhromaždil veľký dav. Smrek už praskal a rútil sa na miesto, kde stál Martin; avšak v tej chvíli urobil svätý biskup znamenie kríža a strom, akoby bol zasiahnutý vetrom, náhle spadol na opačnú stranu a takmer zabil niekoľkých pohanských divákov. Pohanov sa zmocnila veľká bázeň a keď spoznali, že Martin je svätý muž, prosili ho, aby ich naučil Kristovej viere.

Martin obracal pohanov na pravú vieru a zároveň potieral aj poveru, ktorá sa objavovala medzi kresťanským ľudom. Neďaleko Tours stála kaplnka nad hrobom domnelého mučeníka, ku ktorému okolité obyvateľstvo úctivo putovalo, aj keď neexistovali žiadne spoľahlivé správy o tom, že by na tomto mieste bol pochovaný niekto, kto by si zasluhoval náboženskú úctu. Martin považoval tieto púte za poveru, ale ľuďom nebránil dovtedy, pokiaľ si nebol istý. Tak sa jedného dňa vydal so svojimi mníchmi do tejto kaplnky, postavil sa na hrob a modlil sa k Bohu, aby mu bolo zjavené, kto je tam pochovaný. Po chvíli oznámil biskup ľudu, že na tomto mieste je pochovaný akýsi lupič, ktorý bol za svoje zločiny popravený. Ihneď bola kaplnka zrušená a povera ľudu bola náhle ukončená.

V tom čase býval cisár Valentinian I. v Trevíri. Raz prišiel do tohto mesta biskup Martin, aby mu predložil nejakú žiadosť. Ale cisár, ovládaný ariánskou manželkou Justinou, tohto rozhodného odporcu ariánov k sebe nepripustil. Martin sa teda obliekol do rúcha kajúcnika, posypal si hlavu popolom, postil sa a trávil dni a noci v

modlitbách. Siedmy deň potom smelo vošiel do paláca k cisárovi. Valentinian, keď uvidel biskupa, vzplanul hnevom, ale zrazu mal pocit, akoby trón pod ním horel; zachvel sa tajomnou bázňou, rýchlo zostúpil z trónu, objal Martina, splnil jeho žiadosť a ponúkol mu veľké dary, no biskup nič neprijal a odišiel. Po Valentinianovi nastúpil vládu jeho najstarší syn, cisár Gracián (375–383). Avšak rímsky vojvodca Maxim sa vzoprel a dal sa vyhlásiť za cisára, zmocnil sa Gálie i Španielska, a jeho stúpenec, veliteľ jazdeckého pluku Andragathius, zabil Graciána pri úteku v roku 383.

Uchvatiteľ Maxim sa po vojne usadil v Trevíre, kam za ním prichádzali biskupi v rozličných záležitostiach; niektorí ho prosili o prepustenie zajatcov, iní sa prihovárali za odsúdencov a mnohí, správajúc sa ako uhladení dvorania, ponížene žiadali o rôzne milosti. Aj Martin prišiel k Maximovi v záujme nešťastných ľudí, no bol ďaleko od všetkého, čo by mohlo znížiť jeho vznešenú dôstojnosť; vystupoval dôstojne a sebavedome. Odmietol pozvanie k stolu násilníckeho uchvatiteľa, ktorý si cestu k trónu vydláždil zradou a vraždou. To Maxima značne podráždilo, pretože mu záležalo na tom, aby si získal biskupa, ktorý mal v Galii i susedných krajinách mimoriadnu úctu a vážnosť. Snažil sa ho presvedčiť, že žezlo prijal iba pod nátlakom vojska a že sa nijako nepodieľal na zavraždení cisára Graciána. Až potom, keď boli Martinovi tieto vysvetlenia a ospravedlnenia oznámené, prišiel k cisárskemu stolu a bol tam poctený nad iných. Sedel na čele stola vedľa samotného cisára a keď od neho dostal čašu s vínom, nevrátil mu ju hneď, ale po ochutnaní dal napiť aj prítomným kňazom. Od toho dňa bol častejšie pozývaný na cisárske hostiny a samotná cisárovná mu pri stole slúžila na znak hlbokej úcty k nemu. Kedykoľvek sa objavil na dvore, úspešne sa prihováral za nešťastníkov, zvlášť za väzňov z posledných vojen a za vyhnancov. Cisárovi Maximovi dával múdre rady a predpovedal mu zlý koniec, ak bude bojovať s bratom zavraždeného Graciána, mladým Valentiniánom II.

V druhej polovici štvrtého storočia sa v Španielsku opäť objavili staré bludy ohavných manichejcov, no v novej podobe. Šíril ju tam najmä Priscillián, bohatý a márnivý muž, ktorý od mladosti holdoval pohanským čarodejníkom a neskôr si obľúbil bludy, v ktorých kedysi tápal aj svätý Augustín, kým sa neobrátil. Priscilliánisti okrem iného tvrdili, že stvorenie sveta je dielom diabla, popierali vtelenie Božieho Syna, odmietali manželstvo a na svojich tajných zhromaždeniach páchali ohavnosti. Španielski a akvitánski biskupi na spoločnom sneme v Zaragoze v roku 380 odsúdili toto nebezpečné kacírstvo, a ossonubský biskup Itácius sa odobral k cisárovi do Trevíra, kde podal žalobu proti priscilliánom. Cisár nariadil, aby všetci podozriví z tohto kacírstva boli predvolaní pred katolíckych biskupov na cirkevný snem v Burdigale (Bordeaux) v roku 384. Priscillián sa však, obávajúc sa odsúdenia, odvolal na cisára a odmietol právomoc tohto snemu. Katolícki biskupi pripustili toto odvolanie, a tak sa ako žalobcovia odobrali Itácius a biskup Idácius z Méridy spolu s obžalovaným Priscilliánom do Trevíra.

Martin v tom čase prebýval v Trevíre a keď prišli Itácius a Idácius, snažil sa ich presvedčiť, aby od žaloby u cisára odstúpili. Tvrdil, že náboženské záležitosti sa nepatrí predkladať svetským úradom a že by bolo zločinom, keby mali byť kacíri

potieraní nielen duchovnou zbraňou, ale aj násilím. Zdôrazňoval, že vieru nemožno vynútiť silou, a že Cirkev nehľadá krv kacírov, ale ich nápravu, pričom jej stačí, ak zatvrdilých kacírov vylúči zo spoločenstva pravoverných kresťanov. Španielski biskupi však na tieto mierne výzvy nedbali. Martin sa teda obrátil na cisára s prosbou, aby neprelieval krv kacírov a nedovolil svetským sudcom rozhodovať o cirkevných sporoch. Cisár jeho prosbu vypočul a sľúbil, že nedovolí trestať kacírov smrťou. Itácius však na Martina zareagoval s takou zúrivosťou, že ho začal obviňovať, že je tajným prívržencom priscilliánov. Len čo Martin odišiel z Trevíra, Itácius a ďalší dvaja španielski biskupi naliehali na cisára, až im povolil a vyšetrovanie podanej žaloby zveril prísnemu sudcovi Evodiovi. Priscillián sa pred ním priznal k bezbožným bludom, ktoré hlásal a šíril v Španielsku, ako aj k ohavnostiam, ktoré páchal na tajných zhromaždeniach so svojimi prívržencami. Bol odsúdený na smrť a spolu so štyrmi spoločníkmi v roku 385 v Trevíre sťatý mečom. Iní jeho prívrženci boli poslaní do vyhnanstva. Tak prvýkrát tiekla krv kacírov rozsudkom svetského súdu, na ktorom sa napokon podieľali aj niektorí biskupi. To vyvolalo u mnohých prezieravých a vážnych katolíkov mimo Španielska nevôľu a rozhorčenie. Španielski biskupi však dosiahli, že cirkevný snem v Trevíre v roku 385 schválil Itáciovo konanie a presvedčili cisára Maxima, aby poslal do Španielska niekoľko stotníkov, ktorí by všetkých tamojších kacírov potrestali konfiškáciou majetku a smrťou.

Do Trevíra prišiel Martin, aby sa prihovoril u Maxima za úradníkov predchádzajúceho cisára, Narza a Leukadia, ktorí boli odsúdení na smrť a mali byť popravení. Zároveň prosil, aby úradníci určení na cestu do Španielska neboli vyslaní a krutý rozkaz zrušený. Schôdze Itáciových stúpencov v Trevíre sa Martin nezúčastnil, pretože nechcel mať nič spoločné s tými, ktorí proti kacírom postupovali násilne a obracali sa na svetskú moc. Itácius a jeho spoločníci sa preto sťažovali cisárovi, že ak Martin s nimi nebude spolupracovať, ich vážnosť poklesne. Cisár naliehal na Martina, aby sa Itáciovi podrobil a zúčastnil sa snemu, no Martin zotrval na svojom a vyhlásil, že nemôže mať spoločenstvo s biskupom, ktorý poškvrnil svoju dôstojnosť krvou, pokým nebude konať pokánie. Cisár pohrozil Martinovi, že dá popraviť oboch mužov, za ktorých prišiel orodovať. Martin sa ocitol v rozpakoch a napokon prisľúbil, že ustúpi, ak budú obaja Graciánovi úradníci prepustení na slobodu a rozkaz daný stotníkom na prenasledovanie kacírov v Španielsku odvolaný. Cisár na tieto podmienky pristúpil a Martin sa zúčastnil schôdze španielskych biskupov. Už na druhý deň však odišiel späť do Tours, ľutujúc, že čo i len jediný deň zotrval v spoločnosti Itáciových stúpencov. Od tej doby sa vyhýbal akémukoľvek styku s nimi a venoval sa výhradne prospechu svojich zverencov.

Martin mal aj medzi gallskými duchovnými odporcov. Tí, ovplyvnení rímskym prepychom, jazdili pyšne na koňoch, vyžívali sa v nádhernom oblečení a žili neprílkladným spôsobom života. Títo svetáci a ľahkovážnici sa posmievali pokornému biskupovi, ktorý žil spôsobom mníchov, a spôsobovali mu rôzne krivdy. On však zostával slepý a hluchý voči všetkému, čo sa proti nemu konalo a hovorilo. V jeho srdci vládol blažený pokoj a v očiach mu žiarila láskavá dobrota. Jeho ústa oplývali slovami útechy, priateľského povzbudenia a súcitu s nešťastníkmi. Jeho duša

neustále túžila po nebesiach a každý tvor mu pripomínal Boha. Aj z obyčajných prírodných javov vedel vyvodzovať vážne pravdy a posvätné poučenia pre svojich učeníkov. Raz, vidiac ovcu nedávno ostrihanú, povedal: *„Táto ovca splnila jedno z prikázaní Pána; mala dva plášte a jeden z nich dala niekomu, kto nemal žiaden. To máme robiť aj my.“* Inokedy stretol polonahého žobráka a povedal: *„Hľa, Adam vyhnaný z raja. Zložme starého Adama, ktorého zobrazuje tento bedár, a oblečme sa v nového človeka!“*Keď raz videl vtáky poletujúce nad potokom a loviace ryby, zvolal: *„Pozrite, ako sa nepriatelia našej spásy snažia uchvátiť a zahubiť naše duše!“* Keď raz videl na poli zajaca prenasledovaného psami, zľutoval sa nad ním a zvolal na psov, aby ho nechali na pokoji. Psy pribehli k nemu a ľahli si k jeho nohám.

Martin vychoval množstvo schopných kňazov a mníchov, ktorí mu boli oddaní nežnou láskou a kráčali v jeho stopách. Svojim učeníkom z pokory slúžil pri stole, otcovsky sa staral o ich potreby a trpezlivo znášal ich menšie pochybenia. Rozpory a hádky mu boli hlboko odporné; bol milovníkom pokoja a radšej trpezlivo mlčal, než aby prísnym potrestaním vinníkov vyvolal nepokoje. Jeho dobrota a zhovievavosť boli nevyčerpateľné.

Kňaz a mních menom Brikcius sa k Martinovi správal nevďačne a nepriateľsky. Prišiel do kláštora ako veľmi zbožný mladík, bol prijatý do spoločenstva mníchov a získal si jeho priazeň. Časom sa však stal ľahkovážnym a nemravným. Márne ho dobrotivý biskup napomínal a láskavo mu dohováral, aby sa polepšil. Zblúdilec mu odplácal otcovské dobrodenie urážkami a podnecoval mníchov proti nemu. Martin ho však neprestával milovať, modlil sa zaňho a konal dobré skutky na jeho obrátenie. Brikcius však klesal čoraz hlbšie, až ostatní mnísi prosili biskupa, aby ho prísne potrestal a vylúčil z kláštora. Martin však, nazrúc prorockým duchom do budúcnosti, povedal: *„Kristus trpel medzi zradcami a zlými. Ako ja môžem vyhnať tohto mnícha? Verím, že sa polepší a jedného dňa sa stane mojím nástupcom v biskupskom úrade.“* Týmto slovám sa mnísi čudovali a nikto nechcel uveriť, čo Martin predpovedal; sám Brikcius sa tomu smial. Časom sa však ukázalo, že biskup prorokoval správne; Brikcius, preniknutý víťaznou Božou milosťou, sa náhle obrátil, vzorne sa kajal a žil tak dokonale sväto, že po smrti Martina bol povýšený na biskupský stolec v Tours. Katolícka Cirkev ho ctí ako svätca a jeho pamiatku slávi 15. novembra.

Na apoštolských cestách po diecéze Martin osobitne dbal na to, aby Pánove chrámy boli v dobrom stave, aby si ich duchovní i veriaci vážili a zdobili ich. Kedykoľvek vstupoval do niektorého chrámu, bolo na ňom vidieť, že sa chveje. Keď sa ho raz pýtali na príčinu, odpovedal: *„Ako by som sa nemal báť a triasť, keď vstupujem pred Boha najvyššieho a najvelebnejšieho, ktorý ma raz bude súdiť!“*Životopisec biskupa Martina uvádza mnoho príkladov, ako sa ho zlí duchovia pokúšali oklamať a zviesť z výšin morálnej dokonalosti a svätosti, ktorú dosiahol; no všetky ich útoky stroskotali na jeho nezlomnej viere a pokore. Raz Martina pokúšal satan výčitkami, že prijíma hriešnikov, pretože podľa neho tí, ktorí po krste zhrešili, nemôžu dosiahnuť odpustenie. Martin však pokušiteľa odbil slovami: *„Dôverujem Božej milosti natoľko, že verím, že aj ty by si sa mohol stať jej účastným, keby si svoje hriechy ľutoval a prestal ľuďom škodiť.“* Inokedy sa mu satan zjavil v žiarivej sláve, vydávajúc sa za

Krista, no svätec, osvietený Duchom Svätým, okamžite spoznal klamára a povedal: *„Môj Kristus Ježiš nesľúbil, že príde v takej sláve, v akej sa mi zjavuješ, ale povedal, že príde tak, ako vstal z mŕtvych a vstúpil na nebesá.“*

Aj vo vysokom veku Martin neúnavne pracoval na Pánovej vinici a pokojne hovoril o svojej ceste do nebeskej vlasti, ktorá naňho už máva. Keď mu oznámili, že vo farnosti Candes (v Touraine) na hranici diecézy Tours vznikli roztržky medzi duchovnými, vydal sa tam s niekoľkými mníchmi, aby všetky spory urovnal. Po úspešnom zmierení sa chystal na návrat, keď náhle pocítil takú slabosť, že si musel ľahnúť. Pochopil, že smrť je blízko, a zavolal bratov, aby im oznámil, že zomrie. Jeho učeníci, počujúc túto smutnú správu, sa rozplakali a zvolali: *„Prečo nás opúšťaš, otče? Komu zanechávaš svojich zarmútených synov? Hľa, draví vlci sa vrhnú na stádo, keď pastier nebude medzi nami. Vieme, že tvoja duša túži po Kristovi, no tvoja odmena sa nezmenší, ak bude trochu odložená. Prosíme, pohliadni na naše potreby a neopúšťaj nás v tomto súžení!“* Po týchto slovách svätý starec zaplakal, pozrel k nebu a modlil sa: *„Pane, ak som ešte potrebný tvojmu ľudu, neváham pokračovať v práci; inak zverujem tebe svoj život i smrť. Nech sa stane tvoja vôľa!“* Jeho práca na zemi však bola už ukončená. Niekoľko dní ho sužovala horúčka; oblečený do kajúcneho rúcha ležal na zemi posypanej popolom a neprestajne sa modlil. Kňazi, ktorí ho prišli navštíviť, mu chceli podložiť trochu slamy, aby ležal pohodlnejšie, no on povedal: *„Kresťanovi neprislúcha iné smrteľné lôžko než zem posypaná popolom. Synčekovia moji, ak som vám dal iný príklad než príklad kajúcnosti, pochybil som!“* Keď ho prosili, aby neležal stále na chrbte, ale obrátil sa na bok a tak si uľavil, odpovedal: *„Bratia, nechajte ma hľadieť na nebo, aby môj duch videl na cestu k Bohu, ktorú má už nastúpiť a neodchýlil sa od nej.“* V poslednej chvíli ho ešte pokúšal zlý duch, no svätec ho rozhodnými slovami odohnal a vypustil svoju dušu 8. novembra v roku 397 vo veku 81 rokov. Jeho telo bolo prevezené do Tours a slávnostne pochované 11. novembra v lesíku za mestom. Dvetisíc mníchov a pustovníkov sprevádzalo spevom žalmov telesnú schránku svojho otca Martina k hrobu, ktorý sa čoskoro stal slávnym pútnickým miestom.

Martinovým nástupcom na biskupskom stolci v Tours sa stal Brikcius, ako to svätec predpovedal. Z úcty a vďačnosti k svojmu duchovnému otcovi dal Brikcius nad jeho hrobom postaviť kaplnku. Keď táto svätyňa už nestačila návalu pútnikov, biskup Perpetuus († 490) ju rozšíril na priestranný a krásny chrám.

Martin, známy už za svojho života vzácnymi milosťami, bol aj po smrti oslavovaný Bohom skrze zázraky. Jeho život s nadšenou oddanosťou spísal jeho žiak Sulpicius Severus († 410), ktorý v diele prosí čitateľov, aby verili, že uvádza len skutočnosti overené a pravdivé. Sám videl vo videní Martina v zbore Božích vyvolených a končí jeho životopis modlitbou: *„Svätý Martin, oroduj za nás!“* Biskupi zhromaždení na sneme v Tours v roku 461 napísali o sv. Martinovi, že hoci nežil v dobe apoštolov, predsa nebol ochudobnený o apoštolské dary.

Slávu sv. Martina hlásali mnohí slávni svätci, najmä Ambróz, Gregor, Odilo a Bernard. Horlivým ctiteľom a nasledovníkom bol sv. Benedikt, ktorý na jeho počesť zasvätil

na Monte Cassine niekdajší Apollónov chrám vyrvaný modloslužbe a svojou slávnou reholou dokončil dielo, ktoré Martin na Západe začal.

Na hrob sv. Martina prichádzali pútnici zo všetkých západoeurópskych krajín, podobne ako do Ríma a Jeruzalema. Sv. Eligius († 659) zhotovil na jeho ostatky vzácnu schránku z rýdzeho zlata, posiatu drahokamami. Franskí králi so sebou nosievali na cestách Martinovu kapucňu, ktorú uchovávali ako posvätnú vec vo svojich domácich kaplnkách. Sv. Martin, dobrodinec starých Galov, je úzko spätý s francúzskymi dejinami a je takmer charakteristickým symbolom francúzskej povahy. Vo Francúzsku bol vždy považovaný za perlu medzi biskupmi, hviezdu medzi mníchmi a všeobecne za Božieho muža. Oprávnene sa nazýva apoštolom Francúzska a patrí medzi najobľúbenejších svätcov tejto krajiny. Vo Francúzsku mu je zasvätených viac ako 4000 chrámov.

Jeho meno oddávna znie aj v Uhorsku, kde sa sv. Martin narodil. Na jeho počesť založil sv. Štefan na Panónskej hore významné opátstvo (kláštor sv. Martina), ktorého opát má biskupskú právomoc. Takisto aj naši predkovia si horlivo ctili sv. Martina, o čom svedčí veľký počet jemu zasvätených starých chrámov a kaplniek na území našej vlasti. V samotnej Prahe stáli dva farské chrámy sv. Martina, a dodnes na Vyšehrade stojí románska kaplnka sv. Martina, ktorej pôvod siaha aspoň do 12. storočia.

Karol IV. daroval chrámu sv. Víta v Prahe niekoľko relikvií sv. Martina, ktoré získal vo Francúzsku. Aj na mieste pri Amiens, kde sv. Martin daroval žobrákovi polovicu svojho plášťa, bola jeho pamiatka uctená kaplnkou. Žiaľ, v 16. storočí protestantskí hugenoti zničili hrob sv. Martina v Tours a rúhavo spálili jeho ostatky. V roku 1897 Francúzsko dôstojne oslávilo 1500. výročie smrti sv. Martina. Krásne bohoslužby a slávnosti sa konali najmä v Tours, kde bol biskupom, v Ligugé, kde založil prvý kláštor, v Marmoutieri, kde tiež zriadil spoločenstvo mníchov a dlho pôsobil a v Cande, kde blažene usnul v Pánovi. Pri tejto jubilejnej príležitosti predložil tourský arcibiskup Apoštolskej stolici dokument, v ktorom dokazoval, že francúzski králi považovali a ctili sv. Martina ako ochrancu svojej ríše a že mu právom patrí titul a pocta hlavného patróna Francúzska.

Od 6. a 7. storočia sa v niektorých krajinách začínalo obdobie pôstu pred Vianocami hneď po sviatku sv. Martina. Preto si na jeho sviatok kresťania dopriali hojnejšie mäsité pokrmy, z ktorých hlavnou lahôdkou bola pečená hus. Odtiaľ pravdepodobne pochádza známy názov *„Martinská hus“.* Iné vysvetlenie názvu vychádza zo zvyku, že veriaci okolo sviatku sv. Martina darovali hus vrchnosti, chrámom, kláštorom alebo duchovným. Sv. Martin býva zobrazovaný buď ako biskup, častejšie však ako mladý rímsky vojak na bielom koni, ktorý podáva polovicu svojho plášťa žobrákovi.

---

11. novembra sa oslavuje aj pamiatka sv. Menu, Egypťana, vojaka a mučeníka; sv. Atenodora, mučeníka v Mezopotámii; sv. Verana, lyonského biskupa; v Ravenne sv. mučeníkov Valentína, Feliciána a Viktorína, zavraždených pre vieru za cisára Diokleciána; v Toskánsku sv. Bartolomeja, opáta, súčasníka sv. Nila, ktorý spísal jeho život a ďalších.

12. NOVEMBER

I. Sv. Benedikt a bratia, mučeníci a patróni českí (11. stor.)

15. marca roku 1000 zavítal do Hnezdna (Gniezno) vzácny hosť, mladý cisár Otto III. Prišiel s veľkým sprievodom k hrobu svätého Vojtecha, svojho kedysi najmilšieho priateľa a najdôvernejšieho radcu, aby zbožne uctil pamiatku slávneho Božieho mučeníka a odporučil sa do jeho ochrany. Cisár túto púť vykonal na základe sľubu. Počas svojej druhej výpravy do Talianska v Ríme ťažko ochorel a utiekal sa k príhovoru sv. Vojtecha so sľubom, že ak znovu nadobudne zdravie, navštívi jeho hrob. Po uzdravení tento sľub verne splnil. Keď prišiel pred bránu mesta Hnezdno, zosadol z koňa a bosý kráčal do chrámu Panny Márie. Na hrobe drahého mučeníka sv. Vojtecha sa modlil a prelial množstvo sĺz.

Poľský knieža Boleslav Chrabrý privítal vznešeného pútnika s veľkou slávou a poctil ho vzácnymi darmi. Cisárovi išlo vtedy aj o to, aby si Boleslava naklonil pre svoj zámer obnoviť Rímsku ríšu. Snažil sa získať ho za spojenca a keď sa dohodol s prítomnými veľmožmi, sňal korunu zo svojej hlavy, položil ju na hlavu poľského kniežaťa, korunoval ho za kráľa a zbavil ho všetkých povinností voči ríši.

V Hnezdne bol v tom čase zvolaný snem, na ktorom sa uzniesli na zriadení siedmich biskupstiev v Poľsku a na povýšení Hnezdna na arcibiskupstvo. Arcibiskupom sa stal najmladší brat sv. Vojtecha, Radim (Gaudencius), ktorý prišiel s cisárom z Ríma do Hnezdna. Obaja horliví kresťanskí panovníci, Otto a Boleslav, dôverne rokovali o upevnení a rozšírení Kristovej viery vo svojich i susedných krajinách. S horkosťou si pripomínali apoštolskú činnosť svojho umučeného priateľa sv. Vojtecha medzi Poliakmi a Prusmi. Zhodli sa, že budú dbať o pokračovanie v jeho misijnom diele. Keďže sa cisár chystal vrátiť do Ríma, Boleslav ho požiadal, aby preňho v Taliansku získal niekoľko horlivých misionárov. Zdá sa, že cisár už vtedy zamýšľal poslať do Poľska niekoľkých žiakov sv. Romualda. Otto III. bol veľkým ctiteľom sv. Romualda, ktorý bol známy aj Boleslavovi. Jeden z Boleslavových synov prijal od sv. Romualda reholné rúcho už skôr.

Sv. Romuald, obnoviteľ reholnej disciplíny v benediktínskom ráde, usadzoval svojich žiakov jednak na pustatinách v celách, jednak im zriaďoval spoločné bydliská v kláštoroch. Benediktínska reholа umožňovala, aby mnísi, ktorí dlhodobou praxou nábožnosti a odriekania preukázali svoju spôsobilosť, mohli s dovolením predstavených žiť mimo kláštora v osamelých príbytkoch na pustatine. Romualdovi žiaci, či už kláštorní mnísi alebo pustovníci, prísne dodržiavali pravidlá rehole a vynikali podľa učenia svojho majstra v odriekaní a pokání. Romuald bol za mlada mníchom kláštora sv. Apolinára v Klasse pri Ravenne. Neskôr istý čas pobýval pri pustovníkovi Marinovi neďaleko Benátok a žil na rôznych pustatinách, pričom získal mnohých horlivých učeníkov.

V roku 996, keď cisár Otto III. prvýkrát cestoval do Ríma, kde ho korunoval pápež Gregor V., žil Romuald so svojimi žiakmi na perejskej pustatine (na ostrove Perea) v susedstve kláštora pri Ravenne. Tam cisár spoznal Romualda a stal sa jeho ctiteľom. V tom čase bolo opátstvo v Klasse uprázdnené, a keď cisár prebýval v Ravenne,

prikázal mníchom, aby si zvolili opáta. Zvolili Romualda, ktorý spočiatku odmietol túto hodnosť, pretože nechcel opustiť svoju milovanú pustatinu. Napokon sa však na cisárovu žiadosť podvolil vôli mníchov.

S cisárom do Ríma cestoval aj jeho dvorný kaplán Bruno, ktorý neskôr vstúpil do kláštora sv. Bonifáca a Alexia na Aventínskom vrchu v Ríme, kde sa vtedy zdržiaval pražský biskup sv. Vojtech. Neskôr sa Bruno pripojil k Romualdovi a žil s ním na perejskej pustatine. Keď Romuald zavádzal v Klasse prísnu reholnú disciplínu, stretol sa s veľkým odporom mníchov. Čoskoro preto uvažoval o tom, že sa vzdá opátstva a opäť sa stane pustovníkom. Zatiaľ si zaumienil putovať do materského benediktínskeho kláštora na Monte Cassine. Na tejto púti sa k nemu pridal nový výnimočný žiak Benedikt, ktorý pochádzal z mesta Benevento v Neapolsku. Od útleho detstva sa zaoberal Kristom Pánom. Vďaka výnimočným schopnostiam sa naučil Sväté písmo, nachádzal potešenie v modlitbách a svoju mladosť prežil v neporušenej čistote, s vedomím, že v nebesiach ju čaká zvláštna odmena. Jeho zbožní rodičia sa nevedeli dočkať chvíle, keď dospeje a bude môcť podľa cirkevného zákona prijať svätenie. Preto podplatili biskupa, aby ich syna vysvätil skôr. Benedikt, keď sa stal kňazom, zadosťučinil za tento priestupok svojich rodičov a vykonal primerané pokánie za nich aj za seba. Neskôr bol zvolený za kanonika a v tejto hodnosti žil chvályhodne, až sa rozhodol, že nadobro opustí svet. Vstúpil do kláštora sv. Salvátora neďaleko Neapola pri sopke Vezuv. Medzi mníchmi vynikal svojimi svätými cnosťami tak, že mu po niekoľkých rokoch opát dovolil žiť spôsobom pustovníkov v osobitnej cele pri kláštore. Neuhasiteľná horlivosť, ktorú v ňom vzbudzoval Duch Svätý, mu nedovolila znášať slabosť a vlažnosť ostatných mníchov, a tak ho to ťahalo na pustatinu. Opustil teda kláštor sv. Salvátora a odišiel na horu Soracte (Monte di San Silvestro), ktorá sa týči na sever od Ríma, kde kedysi Karloman brat franského kráľa Pipina postavil kláštor sv. Silvestra. Tam tri roky osamote pustovníčil, zapierajúc sa prísnym odriekaním, tráviac čas v modlitbách a nábožných rozjímaniach. Opát kláštora sv. Salvátora ho však láskavo povolal späť. Odvtedy opäť pustovníčil v chyžke neďaleko svojho kláštora.

Raz Benedikta zastihla správa, že priateľ pustovníkov, Romuald, o ktorom počul mnoho chvály, sa vydal na púť do Monte Cassina. Benedikt bez váhania nasadol na koňa a vydal sa ho hľadať. Keď ho našiel, tak sa k nemu pripútal, že sa od neho už nedokázal odlúčiť. Romualda miloval o to viac, čím viac ho tento karhal a trestal za to, že opustil dobrého opáta svojho kláštora. Benedikt bol šťastný, že konečne našiel v Romualdovi majstra reholnej disciplíny, po akom už dávno túžil, a celou dušou k nemu priľnul. Za sväté a spravodlivé nepokladal nič, len to, čo schvaľoval Romuald. Zapieral sa a dôsledne žil podľa pokynov a príkazov prísneho učiteľa. Romuald, keď Benedikta dôkladne spoznal, ho chválil za jeho pôsty a bdenie, ktoré prirovnával k pevnosti kameňa, a vyzdvihoval jeho poslušnosť a mravnú čistotu. Na jeseň roku 1000 Romuald vážne ochorel, takže len tak-tak unikol smrti. Benedikt sa o neho staral s nesmiernou trpezlivosťou a dobrotou. Keď Romuald ozdravel, odišiel s Benediktom do Ríma. Medzitým sa 1. novembra toho roku vrátil do Ríma cisár Otto III. zo svojej púte k hrobu sv. Vojtecha. Čoskoro však v Ríme opäť vypukli nepokoje,

ktoré Romualda prinútili, aby s Benediktom a ďalšími žiakmi odišiel z Ríma a vrátil sa na svoju *„zlatú pustatinu“* pri Ravenne.

Na jar roku 1001 bol cisár Otto III. taktiež nútený opustiť Rím a ustúpil do Ravenny. Tam sa k Romualdovi pridal Bruno, ktorý sa na perejskej pustatine spoznal s Benediktom a stal sa jeho nadšeným ctiteľom. Benedikt si Bruna obľúbil a nazýval ho zo zvláštnej úcty svojim bratom. Medzi žiakmi sv. Romualda na perejskej pustatine vynikal okrem Benedikta a Bruna aj kňaz Ján. Pochádzal z Talianska, zaujal ho pustovnícky život podľa učenia a príkladu Romualda, a preslávil sa miernosťou a pokorou. Takmer nik ho nikdy nevidel nahnevaného a pre svoje vzácne cnosti bol Romualdovi veľmi milý. Bol nepriateľom márnej chvály, vážnosť mravov skrýval za vždy veselou tvárou a vynikal vzdelanosťou a vrodenou trpezlivosťou. Následkom ochorenia na pravé kiahne prišiel o jedno oko a rád znášal všetky bolesti a ťažkosti z lásky ku Kristovi podľa slov apoštola: *„Mne žiť je Kristus, a zomrieť zisk“* (Fil 1,21) a slov žalmistu: *„Trvalý pokoj požívajú tí, čo milujú tvoj zákon; a nemajú sa na čom potknúť.“* (Ž 119,165)

Cisár Otto III., ktorý prebýval v Ravenne, sa často stretával so sv. Romualdom. Naučil sa od neho pohŕdať svetom a rád navštevoval perejskú pustatinu. Na svätcovu žiadosť začal na tejto pustatine stavať nový kláštor a krásnu svätyňu s mramorovými stĺpmi na počesť svojho obľúbenca, vzácneho mučeníka sv. Vojtecha. Na výstavbu daroval cisár sto libier. Tak sa stalo, že podľa Romualdovho želania mohli na perejskej pustatine žiť nielen pustovníci, ale aj kláštorní mnísi. Romuald chcel novému kláštoru sv. Vojtecha ustanoviť za opáta Benedikta. Benedikt sa však z pokory zdráhal túto hodnosť prijať a povedal svojmu učiteľovi: *„Naprávať duše a riadiť skutky iných prislúcha len tým, ktorí dôstojným životom, zrelým vekom, primeranou miernosťou a dlho preukazovanou svätosťou dokázali, že sú takéhoto úradu schopní.“* Benedikt sa obával, že by ho mohli prinútiť prijať opátstvo v novom kláštore. Preto prostredníctvom Bruna požiadal samotného cisára, aby tomu zabránil. Tým Benedikt aj Bruno zmárnili vôľu otca Romualda a opátom sa stal iný mních, ktorý sa Benediktovi podobal asi tak, ako sa blato podobá striebru a zlatu. Keď sa ukázalo, čo Benedikt a Bruno spoločne dohodli, Romuald sa zarmútil a prikázal, aby boli obaja podľa rehoľného zvyku potrestaní bičovaním pred zhromaždením bratov.

V tom čase uvažoval zbožný cisár Otto III. v Ravenne aj o uskutočnení svojho zámeru vyslať do Poľska niekoľkých horlivých žiakov sv. Romualda. Tí mali v kresťanskej krajine, hraničiacej s pohanmi, založiť kláštor, pričom časť z nich by sa venovala pustovníckemu a rozjímavému životu, a druhá časť by šírila kresťanskú vieru medzi pohanmi. Týmto spôsobom chceli obnoviť apoštolské dielo sv. Vojtecha medzi Slovanmi a Prusmi, ktoré bolo prerušené jeho mučeníckou smrťou. Cisár tento svoj zámer najprv oznámil svojmu dôverníkovi Brunovi, ktorý potom nabádal milovaného brata Benedikta, aby išiel hlásať evanjelium do slovanských krajín, pričom mu sľúbil, že ho bude neskôr sám nasledovať. Aby ho k tomu presvedčil, hovoril: *„Táto perejská pustatina je nevhodné miesto, len škodlivý močiar. Kto z nás tu nie je chorý? Akú prácu môže vykonávať pustovník, ktorý v nedeľu nemôže ísť do*

svätyne a pristúpiť k Pánovmu stolu, pretože mu nohy neslúžia? Aký úžitok má z duchovného čítania a ako sa môže modliť, keď jeho choré údy nedokážu opustiť lôžko? Dokonca ani pôst nemôže zachovávať ten, koho zväzuje choroba. Jediné, čo mu tu ostáva, je cnosť trpezlivosti. Nuž, skôr než bez príčiny zomrieme v tomto močiari, poďme tam, kde môžeme robiť oboje. Ale teraz, kým je Božou vôľou, aby sme žili prísne na pustatina, nebojme sa zomrieť. Aby sme sa, ak to bude treba, nebáli zomrieť pre Krista, keď budeme hlásať evanjelium pohanom."

Týmito a podobnými slovami bol Benedikt pohnutý premýšľať o ceste do Poľska a táto myšlienka bola, popri jeho pokore, dôvodom, prečo sa nechcel stať opátom perejského kláštora. Podobne ako Benedikt bol vďaka Brunovi získaný pre cisárov zámer aj brat Ján. Títo traja spoločníci – Bruno, Benedikt a Ján – zostali ešte celý rok na perejskej pustatine, pričom spolu so susednými mníchmi tvorili jednu mníšsku rodinu. Žili podľa reguly sv. Benedikta a podľa učenia svojho majstra Romualda ako pustovníci v celách, no často boli chorí z nezdravého močiarneho prostredia na tomto ostrove. Medzitým Romuald opustil Pereu a odplával do Istrie, kde získal nových žiakov a založil kláštor. V tom čase cisár Otto III. požiadal predstaveného skupiny perejských pustovníkov o uvoľnenie Benedikta a Jána do Poľska a s veľkou láskou im zabezpečil všetko potrebné na cestu. Podľa dohody mal Bruno prísť za nimi, až keď v Ríme získa apoštolské povolenie na misionársku činnosť, ktorej sa chcel spolu s nimi v Poľsku venovať. Keď sa priblížil deň, keď sa mali Benedikt a Ján vydať na cestu, Bruno a Benedikt sa večer prechádzali a smutne sa rozprávali o nadchádzajúcom rozlúčení. Vtedy Bruno povedal: *„Najdrahší brat, prosím ťa pre spoločnú nádej v Ježiša Krista, pamätaj, že ma máš vždy pri sebe a ty si vždy so mnou. Kedykoľvek sa modlíš alebo recituješ žalmy, pros živého Boha, aby naplnil pre svoje meno jedinú túžbu, ktorú nám dal obom: nech nezomrieme skôr, kým ty aj ja, hriešnik, neuvidíme v Božom milosrdenstve šťastný deň, totiž deň, keď prelejeme krv na odpustenie hriechov."* Týmto prejavom lásky sa Bruno rozlúčil s Benediktom a zároveň sľúbil, že ho bude nasledovať bez ohľadu na okolnosti. Benedikt nabádal Bruna, aby sa medzitým učil slovanský jazyk a zdôrazňoval mu, aby za ním do Poľska nešiel bez apoštolského povolenia. Benedikt a Ján, rozlúčiac sa s perejskou pustatinou, sa vydali na cestu cez Alpy v zime na konci roku 1001. Krátko po ich odchode tiahol cisár Otto III. na odbojný Rím a zomrel 23. januára 1002 v Paterne zbožnou smrťou, nemajúc ešte ani 23 rokov.

Pustovníci sa pravdepodobne uberali cez Čechy, a po prekonaní veľkých ťažkostí dlhej púte prišli do Poľska, kde ich Boleslav Chrabrý prijal s radosťou a ochotne im poskytol všetko potrebné na živobytie. Obaja vierozvestovia sa najprv museli učiť slovanský jazyk a čakať na apoštolské povolenie na misijné dielo, ktoré im prisľúbil priniesť Bruno. Usadili sa zatiaľ na pustatine západne od mesta Poznaň, kde sa dnes nachádza dedina Kazmierz medzi Poznaňou a Szamotulami. Boleslav im na tejto pustatine postavil malý kláštor a dal im na pomoc dvoch chlapcov zo svojho dvora – kuchára Kristína a jeho pokrvného brata, ktorého meno nepoznáme. Čoskoro sa k nim pridali ako rehoľní novici traja Poliaci – rodní bratia Matúš a Izák, ktorých sestry slúžili Bohu v kláštore, a ešte jeden rehoľný brat (možno Barnabáš). Takýmto spôsobom boli kazmierskom kláštore dvaja kňazi, traja rehoľní novici a dvaja svetskí

chlapci. Benedikt a Ján bývali spolu s ostatnými spoločníkmi, od ktorých sa učili slovanský jazyk a pripravovali sa na misijné dielo. Viac sa však zdržovali na pustatine než pod kláštornou strechou, umŕtvovali sa, žili v bratskej láske a odmietali svet i jeho poklady. Túžili vzkriesiť ku kresťanskému životu duchovne mŕtvych pohanov a boli ochotní podstúpiť mučeníctvo pre Ježiša Krista.

Správa o nečakanej smrti cisára Otta III. naplnila srdcia oboch bratov Benedikta a Jána nesmiernym zármutkom a nemenej trúchlil aj Boleslav Chrabrý. Skoro po smrti cisára začali kresťanské kniežatá medzi sebou bojovať, a pre tieto vojnové nepokoje sa Bruno nemohol vydať do Ríma, aby získal povolenie na hlásanie evanjelia v Poľsku. Benedikt a Ján sa čudovali, prečo Bruno s očakávaným povolením neprichádza, sťažovali sa na jeho domnelú nedbanlivosť a túžobne čakali na jeho príchod. Bruno bol však tiež vo veľkých rozpakoch. Obával sa, že ak opustí pustatinu, nedosiahne korunu mučeníctva, po ktorej túžil. Napokon, prekonajúc vnútorné boje a povzbudený svojim reholným predstaveným, odišiel do Ríma, kde od pápeža Silvestra II. získal apoštolské povolenie na hlásanie evanjelia medzi pohanmi a arcibiskupskú právomoc. Po mnohom úsilí a dlhej ceste po mori i súši prišiel do Regensburgu. Keďže však v krajine zúrila vojna, nemohol ísť za Benediktom do Poľska.

Zatiaľ Ján v Kazmieri pokorne prijímal Božie súdy a všetko trpezlivo znášal. Benedikt však, nemajúc správu o Brunovi, bol veľmi znepokojený a nariekal, že jeho nádej – dosiahnuť mučeníctvo hlásaním evanjelia pohanom – sa možno nenaplní. Trpko ľutoval, že opustil vlasť, kde mohol mnohým prospieť, a s veľkými ťažkosťami vstúpil do cudzej krajiny, kde žil ako vyhnanec a nemohol byť ľuďom užitočný. Medzitým sa naučil slovanský jazyk a dobre ním rozprával. Keď Bruno stále neprichádzal, Benedikt sa rozhodol, že ho pôjde hľadať, alebo ak bude treba, sám dôjde až do Ríma, aby získal od pápeža potrebné povolenie. Na tento účel dostal od kniežaťa Boleslava desať hrivien striebra na cestu. Na začiatku roku 1003 sa vydal na cestu.

V tom istom čase vtrhol Boleslav Chrabrý prvýkrát vojensky do Čiech, aby na trón dosadil svojho vyhnaného bratranca Boleslava Ryšavého. Práve vtedy zavítal Benedikt do Prahy, ktorá bola spustošená vnútornými vojnami. Keďže pre vojnové nepokoje nebolo vhodné ani bezpečné cestovať na koni, rozhodol sa pokračovať pešo, aby sa ľahšie dostal k Brunovi. Zima však bola krutá, v krajine zúrila vojna, a cesta bola neschodná. Preto Boleslav Chrabrý zabránil Benediktovi pokračovať v ceste, aby nepadol do rúk nepriateľov, hoci mu predtým poskytol peniaze na cestu. Benedikt, vidiac, že cesta ďalej nie je možná, začal byť veľmi skľúčený a hojne plakal. Nariekal nad svojou nerozvážnosťou, že opustil vlasť, a hneval sa na Bruna, nevediac, že ten sa práve zdržiava neďaleko, v Regensburgu. V tomto smútku sa Benedikt bez úspechu vrátil k Jánovi na pustatinu do Poľska a bez meškania vrátil kniežaťu Boleslavovi Chrabrému darované striebro. Keď sa ťažkosti a rozpaky skupiny pustovníkov v Poľsku znásobovali, poslal Benedikt jedného z bratov (pravdepodobne Barnabáša) do Ríma a prikázal mu, aby cestou pátral po Brunovi. Ak by ho našiel, tak sa mal s očakávaným apoštolským povolením hneď vrátiť; ak by Bruno povolenie nemal, mal si vypýtať spoločníka na ďalšiu cestu do Ríma. Poslovi

bola presne stanovená lehota, kedy sa má vrátiť – buď na sviatok všetkých svätých, alebo najneskôr na sviatok svätého Martina 11. novembra toho istého roku 1003. Poslaný brat sa teda vydal na cestu, pričom mu Boleslav Chrabrý nebránil. Keď však Bruna nikde nenašiel, išiel priamo do Ríma. Po celé leto roku 1003 bratia pod vedením Benedikta zostávali na pustatine, modlili sa, zapierali sa prísnym pôstom a túžobne očakávali návrat vyslaného brata. Brat sa však nevrátil ani na sviatok všetkých svätých, ani na sviatok svätého Martina, čo pustovníkov naplnilo novým zármutkom a nepokojom.

Medzitým sa niekoľkí bezbožníci dohodli, že za tmavej noci prepadnú kláštor pustovníkov a zavraždia ich, aby im ulúpili peniaze, ktoré Boleslav Chrabrý dal Benediktovi na cestu. Títo zločinci boli kresťania, ľudia známi na dvore kniežaťa Boleslava i v kláštore mníchov, no nevedeli, že darované peniaze Benedikt kniežaťu už vrátil, keď nemohol cestovať do Ríma. Práve keď sa lupiči radili, slávili mnísi sviatok svätého Martina spevom cirkevných hodín a obetovaním svätej omše. Večer, keď očakávaný brat neprišiel, nariekali ešte bolestnejšie ako kedykoľvek predtým, že pre nedostatok apoštolského povolenia nemôžu pracovať na obrátení pohanov a na spáse ľudských duší. Toho večera, vo štvrtok 11. novembra 1003, vyšiel slúžiaci mladík, brat kuchára Kristína, do blízkej dediny niečo vybaviť a zostal celú noc mimo domu. V kláštore na noc zostali kňazi Benedikt a Ján, rehoľní bratia Matúš a Izák a kuchár Kristín. Keď už všetci tvrdo spali, prišli vrahovia, našli otvorený vchod do kláštora a vtrhli doňho. Benedikt a Ján sa zobudili, a keď pochopili, čo sa deje, posadili sa na lôžku, vyspovedali sa navzájom a pripravili sa na smrť. Vodca zločincov stál pred nimi ako omráčený; keď sa chcel odhodlať k vražde, na chvíľu sa zdesil zo svojho činu. Vtedy sa mu trpezlivý mních Ján prihovoril: *„Priateľu, prečo si prišiel a čo chce táto ozbrojená skupina?“* Udivený vrah odpovedal: *„Knieža Boleslav nás poslal, aby sme vás bez milosti zviazali.“* Ján sa tomu usmial a povedal: *„Dobrý knieža, ktorý nás miluje kvôli Bohu, vám nikdy nič také neprikázal. Prečo zbytočne klameš, synu?“* Zločinec odvetil: *„No, prišli sme vás zabiť. Preto sme tu.“* Na to Ján povedal: *„Boh pomôž vám aj nám!“* V tej chvíli bezbožník vytiahol ukrytý meč a dvoma ranami zavraždil kňaza Jána. Podobne zasiahol jediným úderom do stredu čela aj kňaza Benedikta, ktorý sa ponáhľal k ostatným bratom, takže jeho mučenícka krv pokryla okolité steny. Medzitým brat Izák, ktorý sa prebudil zo spánku, viackrát zvolal: *„Pomôž, Bože, pomôž, Bože!“* Keď chcel vstať k modlitbe, dostal ranu mečom do nôh a zdvihnúc ruky, dostal do nich druhú ranu. Keď si však uvedomil, že sa blíži jeho vytúžená mučenícka smrť, radostne zvolal: *„Dobre nám je, že sme z číreho milosrdenstva našli takúto dobrú noc a šťastnú hodinu, akú sme si nikdy nezaslúžili. Nech vás Pán požehná, že nám konáte dobro!“* Po týchto slovách dostal tretiu smrteľnú ranu a vypustil dušu. Vrahovia, keď počuli, že im tí, ktorých prišli zabiť, dobrorečia, boli touto dobrotou a tichou trpezlivosťou ohromení a povedali: *„Beda nám! Čo sme to urobili, že sme prišli zavraždiť takých ľudí, ktorí sa radujú zo smrti a dobrorečia vrahom? Ale teraz už nemôžeme inak, musíme ich všetkých zabiť, aby sa naše zločiny neodhalili a nepostihol nás zaslúžený trest.“* Kopijami potom prebodli Matúša, ktorý márne utekal von a došiel len ku kostolu. Napokon došlo aj na kuchára Kristína; nevediac, že ostatní bratia sú už umučení, volal na nich a na

dvore sa bránil vrahom drevom, až ho tiež zabili. Keď vrahovia dokonali svoje vražedné dielo, pátrali po peniazoch, ale žiadne nenašli. Roztrhali teda omšové rúcho, rozdelili si ho medzi sebou a z oltára vzali sväté relikvie, ktoré zabalili do voskovaného plátna a zapálili ich pri stene kostola. Chceli tým spôsobiť požiar, aby keď začne horieť kostol, celý kláštor s telami umučených bratov zhorel tiež, aby sa nehovorilo, že to všetko spôsobili lupiči, ale aby sa to považovalo za nešťastnú udalosť. Ale založený oheň zhasol a jeho pôvodcovia utiekli. Keď prišiel deň a aj v neskorých hodinách bolo vidieť, že kláštorný dvor zostal zatvorený, niekto z miestnych obyvateľov zahliadol cez tŕnistý plot uprostred nádvoria telo zavraždeného Kristína. Po vyvolanom poplachu sa ľudia zhromaždili a s úžasom zistili, čo sa počas noci udialo.

V sobotu po sviatku sv. Martina, dňa 18. novembra, prišiel staručký poznaňský biskup Unger spolu s duchovenstvom a reholníčkami, aby pochovali Benedikta, Jána, Mateja a Izáka v kláštornej svätyni. Telo kuchára Kristína, považovaného za svetskú osobu, bolo spočiatku pochované mimo kostola v kláštornej záhrade, no neskôr bolo priložené k hrobom ostatných mučeníkov. Dlho očakávaný brat, vyslaný do Ríma, sa vrátil neskoro, keď už Benedikt a jeho spoločníci boli umučení a pochovaní. Nenájduc Bruna a nevediac, že už získal apoštolské dovolenie, odišiel až do Ríma, kde dostal od pápeža plnú moc. Po návrate do Poľska našiel svojich bratov už korunovaných mučeníckou slávou. Opäť sa vydal na cestu do Ríma, aby pápeža informoval o tom, čo sa stalo v poľskej pustovni. Pápež (Ján XIX.) nariadil, aby zavraždení bratia boli považovaní a uctievaní za mučeníkov.

Boh oslávil týchto svätých zázrakmi. Nad ich hrobmi sa často zjavovali svetlá, ako dôkaz, že ich duše dosiahli slávu pred Božou tvárou. Na mieste mučeníctva postavil Boleslav Chrabrý nový kláštor. Benediktov učeník, ktorý dvakrát vykonal cestu do Ríma, zhromaždil novú komunitu benediktínskych mníchov a viedol ju ako opát. Mnísi tohto kláštora i ostatní veriaci sa zbožne utiekali k príhovoru umučených svätých bratov, najmä v chorobách, a ich modlitby boli vypočuté. Jednému z mníchov sa zjavil Benedikt a Ján a prikázali mu, aby oznámil svojmu opátovi a kniežaťu Boleslavovi, že si želajú, aby vrahovia, ktorí boli medzičasom chytení a uväznení, boli prepustení na slobodu, aby mohli konať pokánie, napraviť svoj život a slúžiť Bohu.

Správa o mučeníckej smrti svätých bratov hlboko zarmútila najmä Bruna. Horko nariekal, že nesplnil svoj sľub a že mu nebolo dopriate pracovať s milovaným bratom Benediktom na Pánovej vinici medzi pohanmi. Po získaní apoštolského poverenia a arcibiskupskej právomoci od pápeža Silvestra II. bol v roku 1004 vysvätený na biskupa. Pre nepokoje medzi cisárom Henrichom II. a Boleslavom Chrabrým nemohol ísť do Poľska a Pruska, preto sa zdržiaval vo svojom otcovskom hrade v Querfurte, odkiaľ odišiel do Uhorska, kde šíril kresťanstvo až do roku 1007. Navštívil dvor Vladimíra Veľkého v Kyjeve, kde kázal pohanským Pečenehom na severozápad od Čierneho mora a Čiernym Uhorskom v dnešnom Rumunsku. Potom zavítal do Prahy a v polovici roku 1008 prišiel do Poľska. Po Vianociach toho istého roku odišiel do Pruska. Tu pokračoval v diele svojho predchodcu a vzoru sv. Vojtecha. Aj on bol zajatý pohanmi a spolu s osemnástimi spoločníkmi bol zavraždený 14. februára

1009. Boleslav Chrabrý neskôr vykúpil telá týchto mučeníkov od pohanov a previezol ich do Poľska.

Svätý Bruno sa oslavuje ako patrón a druhý apoštol Pruska. Jeho pamiatka sa slávi 14. februára. V roku 1001 v kláštore Monte Cassino spísal spolu so sv. Romualdom *„Život sv. Vojtecha“.* Keď v roku 1008 prechádzal cez Poľsko, prišiel na miesto mučeníctva svojich svätých priateľov Benedikta a Jána. Od očitých svedkov sa dozvedel o ich živote od rozlúčky v Taliansku až po ich mučenícku smrť. V tom istom roku 1008 napísal spis: *„Život a umučenie sv. Benedikta a Jána a ich spoločníkov“,* ktorý je hlavným historickým zdrojom všetkého, čo vieme o piatich svätých mučeníkoch.

Poučenie:

Svätí mnísi a kňazi Benedikt a Ján prišli do Poľska, aby obnovili apoštolské dielo sv. Vojtecha a podľa jeho príkladu, ak by sa to páčilo Bohu, zomreli mučeníckou smrťou. K nim sa pridali poľskí rehoľní bratia Matej a Izák a kuchár Kristín, ktorý im v kláštore slúžil. Všetci sa zapierali a horlivo slúžili Bohu, stávajúc sa divadlom pre anjelov i ľudí. Horúca túžba po hlásaní evanjelia pohanom sa im nesplnila, no koruna mučeníctva, po ktorej nevyjadriteľne túžili, ich neminula. S pokojom a radosťou prijali násilnú smrť, vnímajúc ju ako vzácnu milosť za svoj život zasvätený Bohu. Preto boli právom hneď po smrti považovaní za Božích mučeníkov. Už čoskoro po roku 1009 dal Boleslav Chrabrý preniesť telá svätých piatich mučeníkov do Hnezdna. Keď Česi na víťaznej výprave do Poľska v roku 1039 Hnezdno získali, nariadil kniežа Břetislav I. odviezť z tamojšieho chrámu Panny Márie nielen ostatky sv. Vojtecha a jeho pokrvného brata arcibiskupa Radima (Gaudenoia), ale aj telá svätých piatich bratov a uložiť ich v chráme sv. Víta v Prahe. Ako náhradu za to, že kniežа Břetislav I. vzal Poliakom sväté ostatky s mnohými kostolnými klenotmi, mu pápež Benedikt IX. nariadil, aby s pražským biskupom Šebiřom postavili a zasvätili chrám. V roku 1046 založil kniežа kolegialny chrám sv. Václava nad starou svätyňou svätcov Kozmu a Damiána v Starej Boleslavi, a ešte v tom istom roku dal doň preniesť väčšinu ostatkov sv. Benedikta a jeho spolubratov mučeníkov. Odtiaľ boli asi v roku 1128 ostatky sv. Kristína na žiadosť olomouckého biskupa Henricha Zdíka darované katedrálnemu chrámu v Olomouci.

Keď v roku 1880 otvorili hrob sv. Vojtecha v chráme sv. Víta v Prahe, našli v ňom schránku s poverovacími doskami, ktoré svedčili o tom, že okrem ostatkov sv. Vojtecha sa v nej nachádzali aj niektoré časti ostatkov piatich svätých bratov. Okrem toho sa v pokladnici chrámu sv. Víta nachádzajú dve schránky s časťami ostatkov týchto mučeníkov. Veľká časť hlavy sv. Benedikta sa uchováva v domácej kaplnke pražského arcibiskupstva, odkiaľ bola nedávno časť tejto relikvie darovaná kláštornému Emauskému chrámu v Prahe. V dôsledku udalostí času sa väčšia časť ostatkov svätých bratov v Starej Boleslavi stratila, a zostali tam len štyri kosti, ktoré sú uložené v chráme sv. Václava na evanjeliovej strane hlavného oltára. Tieto ostatky bývajú 12. novembra vystavované verejnosti na uctenie a v južnej bočnej lodi, upravenej v kaplnke zasvätenej piatim svätým bratom, sa slúži slávnostná svätá omša. Ostatky sv. Kristína sa po všetky časy uchovávali v katedrálnom chráme v

Olomouci, kde ich biskup Robert (1201–1240) uložil do vzácnej rakvy na hlavnom oltári. Biskup Jan zo Středy stanovil, aby sa sviatok sv. Kristína, ktorého telo je uložené v katedrálnom chráme v Olomouci, s jeho všetkými spoločníkmi slávil vo všetkých diecézach na celom území. Z tela sv. Kristína sa zachovala celá lebka a sedem väčších kostí. Tieto ostatky boli nájdené v roku 1854 a každoročne bývajú 12. novembra vystavované na verejné uctievanie v chráme.

Sv. Benedikt s bratmi sa zaraďujú medzi českých patrónov; na Morave sú uctievaní ako spolupatróni metropolitného chrámu v Olomouci. Ako patrónov ich vzývajú aj Poliaci.

II. Sv. Martin, pápež a mučeník (7. stor.)

Medzi najstálejších strážcov svätej viery, ktorú láskavý Spasiteľ zveril svätej Cirkvi a jej námestníkom na zemi, pápežom a biskupom, patrí svätý Martin, pápež. Na ňom sa naplnili slová Spasiteľa, ktoré povedal apoštolom a svojim učeníkom: *„Vylúčia vás zo synagóg, ba prichádza hodina, keď sa každý, kto vás zabije, bude nazdávať, že tým slúži Bohu.“* (Jn 16, 2) Viac ako tridsať z prvých pápežov zomrelo mučeníckou smrťou, pretože neohrozene hájili svätú vieru; medzi nimi bol aj svätý Martin.

Tento neohrozený obranca svätej viery sa narodil v Todi v Toskánsku, vo váženej kresťanskej rodine. Už od útleho veku bol vychovávaný v bohabojnosti a cnostiach, pričom si osvojil aj hlboké vzdelanie. Za pontifikátu pápeža Teodora bol vysvätený za kňaza a okolo roku 640 poslaný do Konštantínopolu, aby potlačil blud monotelitov. Títo bludári, vedení patriarchami Sergiom a jeho nástupcom Pavlom, tvrdili, že Ježiš Kristus mal iba jednu vôľu, čím popierali zásluhy spásy a vyvolali veľký zmätok vo svätej Cirkvi na Východe. Vzdelaný kňaz Martin neochvejne bránil pravé učenie Cirkvi a úspešne vyvracal bludné predstavy heretikov. Po splnení tejto misie sa vrátil do Ríma a pokračoval po boku pápeža Teodora v zápase proti herézam.

Keď pápež Teodor v roku 649 zomrel, svätý Martin bol 5. júla jednohlasne zvolený za jeho nástupcu a hneď korunovaný. Rímske duchovenstvo uskutočnilo voľbu bez čakania na cisára Konštantína II., ktorý sympatizoval s monotelitmi. Cisár síce svätého Martina uznal za pápeža, no na podnet konštantínopolského patriarchu Pavla mu napísal list, v ktorom žiadal, aby pápež uznal ako členov Cirkvi aj tých, ktorí zastávali učenie o jednej vôli Ježiša Krista. Svätý Martin však odmietol akýkoľvek kompromis.

Pravoverný svet sa radoval z voľby nového pápeža, ktorý sa preslávil zbožným životom, hlbokou učenosťou a neohrozenou obranou pravdy. Vo veľmi ťažkých časoch svätá Cirkev potrebovala pevného a múdreho vodcu, a svätý Martin túto úlohu splnil. Osvedčil sa ako horlivý obranca viery, ako pevná skala, na ktorej spočívala Cirkev, a ako milosrdný otec biednych a nešťastných. Patriarcha Pavol však presvedčil cisára Konštantína II., aby vydal dva spisy (*Typos* a *Ektesis*), ktoré mali uzákoniť mlčanie o otázke, či má Spasiteľ jednu alebo dve vôle, a tak zachovať zdanie jednoty vo svätej Cirkvi. Tieto spisy boli rozšírené po celej ríši s príkazom, aby sa ich všetci veriaci a biskupi držali. Sv. Martin sa postavil proti cisárovmu nariadeniu. Po svojom zvolení zvolal v roku 649 do Ríma cirkevný snem, na ktorom sa zišlo 105 biskupov. Pod jeho vedením snem zavrhol učenie monotelitov ako bludné, cisárove spisy označil za nekatolícke a vyhlásil cirkevnú kliatbu na kacírov monotelitov, ich pôvodcov i obrancov, vrátane patriarchov Sergia a Pavla, ako aj na každého, kto by cisárove nariadenia zachovával. Svätý Martin rozoslal uznesenia synody biskupom po celom kresťanskom svete a vyzýval ich, aby verne strážili pravú katolícku vieru a vykoreňovali bludy. Cisárovi Konštantínovi II. poslal dojemný list, v ktorom ho prosil, aby podporoval vieru Cirkvi na jej prospech a pokoj.

Svätý Martin nariadil biskupovi Jánovi vo Filadelfii (dnešný Alasehir v Turecku), aby obsadil uprázdnené biskupské stolice pod jeruzalemským a antiochijským patriarchátom pravovernými mužmi. Vo svojich listoch vyjadroval neprestajnú modlitbu k Bohu za obrátenie a záchranu tých, ktorí sa odtrhli od svätej Cirkvi a pridali sa ku kacírstvu. Horlivý pápež svätý Martin si tak postavil proti sebe zarytých kacírov, ktorí mu spôsobovali mnohé problémy, utrpenia, prenasledovanie a napokon aj mučenícku smrť. Konštantínopolský patriarcha Pavol, ktorý bol zo svätej Cirkvi exkomunikovaný, a iní vplyvní nepriatelia pápeža ho neustále osočovali u cisára. Nakoniec sa pyšný panovník cisár Konštantín II. rozhorel pomstou proti hlave svätej Cirkvi a dopustil sa neslýchaných ukrutností voči svätému Martinovi. Ten sa neúnavne snažil upevňovať čisté a pravé učenie Pána Ježiša Krista a Jeho svätých apoštolov medzi kresťanmi.

Rozhnevaný cisár Konštantín II. nebral ohľad na pokorné prosby pápeža. Povzbudzovaný kacírmi chcel za každú cenu presadiť svoju vôľu. Pápežove nariadenia považoval za vzdor voči svojmu príkazu a za velezradu, pretože mu pod hrozbou exkomunikácie bránili vydávať zákony v cirkevných záležitostiach. Cisár nariadil svojmu miestodržiteľovi v Taliansku, Olimpiovi, aby najprv uväznil všetkých biskupov, ktorí by vzdorovali jeho rozkazom, a následne, aby zajal pápeža a odviedol ho do Konštantínopola ako väzňa, alebo ho bez okolkov zavraždil. Miestodržiteľ (exarcha) Olimpios však zistil, že všetci biskupi sa pevne pridŕžajú svätého Martina ako najvyššieho pastiera svätej Cirkvi a neohrozene bránia svätú vieru, pričom ich podporoval aj veriaci ľud. Preto nebol schopný uväzniť žiadneho biskupa a rozhodol sa vyvolať medzi nimi rozkol. Jeho snahy však boli márne. V zúfalstve sa rozhodol násilne uskutočniť cisárov rozkaz. Zhromaždil silné vojsko a tiahol na Rím. Počas cesty vojakom sľuboval bohaté odmeny, ak mu pomôžu so zajatím alebo zabitím svätého Otca. Keď však dorazil do Ríma, talianske pravoverné vojsko odmietlo vztiahnuť ruku na posvätenú osobu hlavy svätej Cirkvi. Keď sa Olimpiosovi

nepodarilo pápeža zajať násilím, rozhodol sa uchýliť k úskoku. Podplatil svojho sluhu, aby svätého Martina prebodol vo chvíli, keď mu bude podávať Najsvätejšiu sviatosť oltárnu. Olimpios a jeho sluha prišli s týmto bezbožným zámerom do chrámu Panny Márie Väčšej. Požiadali pápeža, aby im udelil Najsvätejšiu sviatosť. Svätý Martin sa ochotne chystal poslúžiť im sviatosťou. V okamihu, keď sa podplatený sluha chystal na pápeža zaútočiť, náhle oslepol a nebol schopný vykonať krvavý čin. Olimpios, ohromený týmto zázrakom, padol k nohám svätého Martina, vyznal svoj zločinný zámer, ktorý mu prikázal cisár, a so slzami v očiach prosil o odpustenie. Kajúcny Olimpios uznal, že milostivý Boh ochraňuje svojho verného služobníka. Následne odišiel so svojím vojskom na Sicíliu, aby bojoval proti divokým Saracénom, kde v bitke prišiel o život.

Cisár Konštantín II. sa rozzúril, keď sa dozvedel, že Olimpiosov krvavý plán zlyhal, a keď si uvedomil, že západní biskupi sa pevne pridŕžajú rozhodnutí cirkevného snemu a stoja na strane pápeža. Rozhodol sa, že svätého Martina potrestá za každú cenu. Vybral si preto za miestodržiteľa v Taliansku ukrutného a zločinného človeka menom Teodor Kalliopas. Prikázal mu, aby s vojskom vtrhol do Ríma, svätého Martina pod akoukoľvek vymyslenou zámienkou uväznil a odviedol do Konštantínopola. Aby sa násilnícky úmysel cisára podaril, pridelil miestodržiteľovi úskočného komorníka Teodora Pellura, ktorý mal dávať pozor na každý jeho krok. Teodor Kalliopas prišiel do Ríma s veľkým vojskom 15. júna 653. Svätý Martin bol v tom čase chorý a už osem mesiacov trpel na zlomeninu kosti. Napriek tomu nariadil biskupom, duchovenstvu a vznešeným Rimanom, aby miestodržiteľa úctivo a slávnostne privítali v jeho mene. Kalliopas pretvárkou vyjadril túžbu čím skôr sa stretnúť a pokloniť sa svätému Otcovi, ale vyhováral sa na únavu z dlhej a náročnej cesty, a preto prisľúbil, že ho navštívi až na druhý deň. Na druhý deň, v nedeľu, sa zhromaždilo veľké množstvo veriacich okolo pápežovho paláca, pretože miestodržiteľovi nedôverovali. Úskočný Kalliopas, obávajúc sa ľudu, sa nepriblížil k pápežovmu palácu. V pondelok odkázal svätému Martinovi, že sa dozvedel o údajne ukrytých zbraniach v paláci. Svätý Martin bol týmto zlomyseľným podozrením zaskočený, no miestodržiteľovi odkázal, aby palác prehľadal. Zároveň nariadil svojim sluhom, aby spolupracovali a ukázali vyzvedačom všetky priestory paláca. Medzitým, na naliehanie duchovenstva, odišiel svätý Martin do chrámu svätého Jána na Lateráne, kde si dal pri hlavnom oltári pripraviť lôžko.

Vojsko najskôr obsadilo pápežský palác a dôkladne ho prehľadalo, no nenašlo ani zbrane, ani pápeža. Keď Kalliopas zistil, že svätý Martin sa nachádza v chráme svätého Jána na Lateráne, prihrnul sa tam s vojskom. Dvere chrámu nechal vylomiť a grécke vojsko s veľkým krikom vtrhlo dnu. Vojaci mečmi rozbíjali chrámové náradie a náčinie a útočili na duchovenstvo, ktoré obklopovalo a chránilo svätého pápeža. Kalliopas predložil cisársky rozkaz, ktorým sa nariaďovalo zosadiť svätého Martina z pápežského stolca a zvoliť iného kňaza za pápeža. Bezbožný Grék obvinil svätého Martina z velezrady, tvrdil, že tajne spolupracuje so Saracénmi, a dokonca že sa rúhavo vyjadril o najsvätejšej Matke Božej. Tieto klamlivé obvinenia mali pobúriť veriaci ľud proti pápežovi a uľahčiť jeho zajatie. Svätý pápež na to odpovedal: *„Hľa, Gréci vždy používajú osočovanie proti nám!“* Úskočný Kalliopas však zlyhal. Ani

Rimania, ani duchovenstvo jeho očierňovaniu neuverili. S veľkým rozhorčením vyhlásili, že sú pripravení brániť nevinného pápeža aj za cenu vlastných životov. Svätý Martin, ležiac na svojom bolestnom lôžku, zakázal duchovenstvu a veriacim akékoľvek násilie či prelievanie krvi. Dobrovoľne sa poddal miestodržiteľovi, aby ho uväznil a odviedol do Konštantínopola. Pokojne a s vrúcnou mysľou znášal, keď mu grécke vojsko nasadzovalo okovy ako zločincovi.

Kalliopas dal svätého Martina odviesť do svojho paláca. Rimania sa búrili, no pápež ich upokojoval láskavými slovami a prosil miestodržiteľa, aby mu dovolil mať pri sebe niekoľkých kňazov na obsluhu a podporu. Na druhý deň navštívili svätého pápeža všetci biskupi a kňazi, ktorí sa v tom čase nachádzali v Ríme. Priniesli mu potrebné veci na dlhú cestu a vyjadrili ochotu cestovať s ním k cisárovi do Konštantínopola. V noci dal však bezbožný Kalliopas svätého Martina tajne dopraviť na loď čakajúcu na rieke Tiber. Pápež si nesmel vziať so sebou nič okrem odevu, ktorý mal práve na sebe. Miestodržiteľ nechal strážiť mestské brány, aby nikto nemohol prenasledovať odchádzajúcu loď. Na lodi sa nachádzal cisársky komorník, zločinný Teodor Pelluros, ktorému ukrutný a pomstychtivý cisár Konštantín II. nariadil, aby cestu do Konštantínopola všemožne predĺžil, svätého pápeža ukrutne trýznil a pokúsil sa oslabiť jeho vytrvalosť a stálu vieru. Pelluros dlho plavil svätého väzňa po mori. Najprv dorazili do Misenuma, potom ku Kalábrii a k ďalším ostrovom, kde ich neustála morská búrka zdržala na tri mesiace. Počas tejto štvormesačnej plavby zaobchádzal zločinný Pelluros so svätým Martinom ako s otrokom. Nikdy mu nedovolil vystúpiť na pevninu, hoci pápež bol veľmi chorý, trpiaci na lámku a červienku. Morský vzduch a neustále hojdanie lode zvyšovali jeho bolesti natoľko, že nemohol prijať ani základný pokrm. Surový komorník mu poskytoval iba obyčajný, ťažký a málo výživný pokrm, rovnaký, akým kŕmil otrokov na lodi. Kdekoľvek loď pristála, zhromažďovali sa veriaci, aby sa poklonili svätému Otcovi, prosili o jeho požehnanie a priniesli mu dary na občerstvenie. Grécki vojaci však zadržiavali tieto dary pre seba a veriacich surovo odháňali nadávkami a bitkami. Konečne loď dorazila na ostrov Naxos. Neľudský cisársky komorník odviedol svätého Martina do žalára, kde ho celý rok neľudsky trýznili. Potom ho Pelluros opäť nechal naložiť na loď, a tak dorazili 17. septembra 654 do prístavu v Konštantínopole. Až teraz musel verný sluha Pána Ježiša Krista znášať veľkú potupu a utrpenie, podobné tomu, aké kedysi znášal jeho Božský Majster v nevďačnom Jeruzaleme. Bezbožný Pelluros rozkázal vojakom, aby chorého svätého Martina vyniesli na breh prístavu a položili ho na hrubý pokrovec. Neľudskí vojaci, pobádaní klamstvami, osočovali pápeža pred zhromaždeným davom, tvrdiac, že zradil krajinu Saracénom. Surová zberba sa mu vysmievala a všemožne ho trýznila. Večer zavliekli vojaci svätého Martina do tmavého žalára, kde ho počas troch mesiacov mučili. Okrem žalárnika k nemu nemohol prísť nik, takže bol úplne izolovaný a nemohol sa nikomu zveriť so svojou biedou. O tomto trápení píše svätý Martin vo svojom liste: *„Ubehlo 47 dní a nedostal som ani kvapku vody na umývanie. Trasiem sa na celom tele od zimy a som veľmi slabý a chorý. Červienka, na ktorú už dávno trpím, mi nedáva pokoja ani na okamih. Moje telo je natoľko zoslabnuté, že nedokážem vstať. Aj pokrm, ktorý dostávam, je taký, že ho nemôžem požiť. Všetko sa mi hnusí a oškliví.*

Neustále vzdychám k Bohu, aby podľa svojho milosrdenstva ukončil moje utrpenie a odpustil mojim prenasledovateľom.“

V decembri roku 654 začali sudcovia vyšetrovať svätého Martina. Priviedli ho do domu cisárovho pokladníka, kde sa zhromaždil celý senát, aby ho odsúdil. Hoci bol natoľko slabý, že nemohol ísť a na súd ho museli niesť, bezcitní sudcovia trvali na tom, aby pri súde stál. Na nespravodlivé obvinenia a bezbožné osočovanie najskôr dlho mlčal. Keď však vystúpilo dvadsať dôstojníkov, ktorých cisár najal a podplatil, a obviňovali ho z velezrady, svätý Martin sa bránil dôrazne a presvedčivo. Nakoniec sa len dvaja falošní svedkovia odvážili zopakovať svoje očierňovanie. Sudcovia, ktorí už vopred rozhodli o jeho vine, sa hanbili za bezočivé lži, ktoré prednášali podplatení svedkovia. Keď falošní svedkovia chceli potvrdiť svoje výpovede prísahou, svätý Martin im povedal: *„Sú toto svedkovia, akých požadujú zákony? Prečo chcete dovoliť, aby títo ľudia prisahali a zatratili svoje duše?“* Potom dodal: *„Nech potvrdia svoje výpovede bez prísahy a potom ma odsúďte podľa svojho úsudku. Bude to pre mňa dobrodením. Prečo by mali skrze falošnú prísahu zatratiť svoju dušu a večné blahoslavenstvo?“* Rozhorčení sudcovia, zvolali: *„My sme kresťania a pravoverní!“* Svätý pápež si povzdychol: *„Ach, keby ste nimi skutočne boli, a keby som vám v deň hrozného súdu mohol o tom vydať dobré svedectvo!“* Nakoniec pokladník cisára odišiel ku Konštantínovi II., aby mu oznámil priebeh pojednávania a prijal ďalšie rozkazy.

Keď sa cisárov pokladník vrátil do súdnej siene, oznámil, že svätý Martin má byť vyvedený na nádvorie cisárskeho paláca. Sudcovia zaujali svoje miesta na vyvýšenom pódiu, zatiaľ čo cisár, ukrytý za mrežami okna, sledoval ďalší priebeh súdu. Na nádvorí sa zhromaždil veľký dav, aby sledoval toto bezbožné divadlo. Vojaci postavili svätého pápeža na lešenie pred sudcov a podopierali ho, aby neklesol. Nevinný námestník Kristov tam stál ako niekedy sám Spasiteľ, vystavený posmechu bezcitného davu. Predseda nespravodlivého súdu hlasno zopakoval všetky obvinenia, vrátane tvrdení, že svätý pápež spôsobil nepokoje v ríši a ohrozoval cisárov život. Rozsudok smrti vyhlásil slovami: *„Hľa, spravodlivý a vševediaci Boh ťa vydal do našich rúk, aby si prijal odplatu za svoje skutky!“* Potom nariadil vojakom, aby svätého pápeža zbavili pápežských odznakov a vyzliekli ho až do košele. Krutí vykonávatelia rozkazu mu roztrhli košeľu, takže jeho vychudnuté telo zostalo zakryté len drsným kajúcim rúchom, ktoré nosieval pod oblečením. Pokladník následne zvolal: *„Dajte ho hneď rozsekať na kusy!“* Niektorí sudcovia poslušne prikyvovali, ale ostatní, presvedčení o pápežovej nevinnosti, so sklonenými hlavami opustili palác. Žoldnieri nasadili svätému Martinovi okovy na hrdlo a ruky a pred ním niesli meč, symbol smrti. Viedli ho ulicami mesta do sídla miestodržiteľa, kde sa nachádzal žalár. Cestou bol svätý pápež, polonahý a unavený a trýznený žoldniermi. Tento ohavný pohľad vyvolal súcit i u najtvrdšieho davu. Svätý Martin však žiaril radosťou, že mu bolo dopriate trpieť pre pravdu svätej viery a Krista. Bol uvrhnutý do tmavého žalára, kde bol prikovaný k lavici a spojený s vrahom. Cisár však medzitým zmenil názor a nariadil, aby bol svätý Martin presunutý do Diomedovho žalára a jeho poprava bola odložená. Žoldnier, ktorý ho tam odvádzal, ho zúrivo sotil zo schodov, takže sa svätý Martin ťažko zranil. Žena a dcéra žalárnika, svedkyne tejto

ukrutnosti, sa nad ním zľutovali, priniesli mu prikrývku, ošetrili rany a poskytli mu jedlo. Svätý Martin bol taký utýraný a zoslabnutý, že len k večeru dokázal vysloviť pár slov. Ticho a skrúšene sa modlil k milostivému Bohu, lebo očakával, že každú chvíľu môže prísť žoldnier tyranov, aby ho odviedol na popravné miesto. Tu k nemu zavítal žalárnik, priniesol mu posilňujúci pokrm, sňal mu ťažké putá a tešil ho, že sa jeho biedne postavenie čoskoro zmierni a zmení. Svätý pápež mu poďakoval za súcit, no zároveň vyjadril túžbu, že po ničom inom tak netúži, ako byť čím skôr spojený so svojím Spasiteľom, hoci aj za cenu mučeníckej smrti. Dôvod, pre ktorý žalárnik oznámil svätému Martinovi, že bude ponechaný nažive a že jeho utrpenie sa skončí, spočíval v osobitnej udalosti.

Kým svätý Martin bol vláčený po žalároch a znášal muky, pomstivý cisár Konštantín II. navštívil carihradského patriarchu Pavla, ktorý bol hlavnou príčinou uväznenia a trýznenia svätého pápeža Martina a verejne podporoval bludárov monotelitov. Patriarcha Pavol, exkomunikovaný svätým pápežom za svoje bludy a pomstivosť, náhle vážne ochorel. Tyranský cisár sa s ním zhováral, aby ho potešil, a rozprával, ako dal pápeža odsúdiť, zhanobiť, mučiť a na utýrať smrť. Chorý hriešnik Pavol si uvedomil, že stojí na prahu večnosti, zbledol, s hrôzou sa odvrátil od bezbožného cisára, vzdychol si a zúfalým hlasom zvolal: *„Ó, aký som biedny a nešťastný! Chcete takým spôsobom na prahu mojej smrti doplniť mieru mojich hriechov a zväčšiť moje zatratenie?!“* Cisár s údivom hľadel na kajúcneho hriešnika a pýtal sa na príčinu jeho výkriku. Pavol, trápený svedomím, sa obrátil k cisárovi a čo najvrúcnejšie ho prosil, aby upustil od krutosti, ctil si vysokú dôstojnosť svätého Martina, o ktorom vedel, že sa nedopustil nijakej neprávosti a je úplne nevinný, a prepustil ho na slobodu. Povedal: *„Nie je to barbarstvo, keď nevinného, najvyššieho pastiera Cirkvi, trýznite ako zločinca? Ó, cisár, v hodine smrti sa naše činy javia v celkom novom svetle!“* Strach pred blízkou smrťou otriasol svedomím vyobcovaného a poblúdeného patriarchu Pavla, ktorý už nepatril do lona svätej Cirkvi, a svätý Martin sa pred jeho duchom zaskvel ako nevinný. Avšak kajúcny poblúdenec už nemohol napraviť nespravodlivosti, ktoré z jeho pričinenia pomstivý cisár na svätom pápežovi páchal, a tak zomrel v cirkevnej kliatbe.

Cisár Konštantín II. zatvrdil svoje srdce v neuhasiteľnej pomste, a jeho hanebné neprávosti udusili v ňom každý lepší ľudský cit. Iba kvôli vôli zomierajúceho patriarchu odvolal rozsudok smrti a odsúdil sv. Martina do vyhnanstva v Chersone (na Kryme). Spolu s ním boli vypovedaní aj neohrozený obhajca sv. viery Maximus, konštantínopolský opát a dvaja jeho učeníci menovci Anastasiovia. Sv. Martin bol ešte tri mesiace trýznený v žalári v Konštantínopole, kým mu 10. marca 655 bol oznámený cisárov rozsudok. Dňa 13. marca ho tajne vysadili na loď a odviedli do Chersonu, kde mal do konca svojho života žiť vo vyhnanstve. Pri odchode navštívili sv. Martina jeho ctitelia, ktorí sa s ním bolestne lúčili. Sv. Martin povedal jednému priateľovi: *„Brat môj, všetko, čo sa deje, sa deje pre naše dobro, lebo nič sa nedeje bez Božieho dopustenia. Mal by si sa radovať nad mojím postavením, a nie nad ním smútiť.“* Priateľ odpovedal: *„Áno, teším sa zo slávy, ktorú ti Pán chystá, verný sluha Kristov, ale zároveň žialim nad záhubou toľkých zaslepených ľudí, ktorí ťa*

prenasledujú a zatracujú svoje duše.“ Iným priateľom sv. pápež povedal: *„Bratia moji, nesmúťte, ale radujte sa, že mi Boh doprial trpieť pre jeho meno.“*

Dňa 15. mája 655 pristála loď so sv. Martinom na brehoch Chersonu. Bola to pustá, divoká a neobrábaná krajina, obývaná divokými pohanmi. Sem boli z rímskej ríše vyhnaní najväčší zločinci. Sv. Martin vo vyhnanstve trpel veľkú biedu, najmä hlad, pretože panovala drahota a nebolo možné zohnať ani chlieb. Cisár z pomsty zabezpečil, aby sv. Martinovi nebola poskytnutá žiadna pomoc. Kňazi a veriaci v Ríme sa obávali cisárovej pomsty, a preto sa neodvažovali podporovať svojho najvyššieho pastiera. V jednom zo svojich listov na to sv. Martin narážal, keď napísal: *„Som vo vyhnanstve nielen vzdialený od celého sveta, ale aj zbavený všetkých prostriedkov na zachovanie života. Obyvatelia, medzi ktorými žijem, sú diví pohania, ktorí nepoznajú lásku k blížnym ani súcit. Hovorí sa tu o chlebe, ale ho nevidieť. Nič nám tu nedarujú; za mieru obilia som musel zaplatiť štyri zlaté peniaze. Divím sa len nad necitlivosťou mojich známych v Taliansku, ktorí na mňa úplne zabudli, akoby som už nebol nažive. Najmä ma prekvapuje, že kňazi v Ríme sa tak málo starajú o svojho blížneho. Ak Cirkev sv. Petra nemá veľké poklady, aby pomáhala biednym, predsa má zásoby obilia a oleja, ktorými by mohla podporovať hladujúcich. Alebo im v tom bráni strach? Napriek tomu sa na príhovor sv. Petra neprestávam modliť za všetkých, aby ich Boh ochraňoval a posilňoval v pravej katolíckej viere. Čo sa týka môjho umoreného tela, netrápim sa, lebo viem, že Boh sa postará. Pán je blízko. Dúfam v jeho milosrdenstvo, že čoskoro ukončí môj utrápený život.“*

Nádej sv. mučeníka Martina sa čoskoro splnila. Zomrel od hladu a trápenia 16. septembra 655 ako neohrozený bojovník za pravú vieru a mučeník za Božiu slávu. Jeho telo bolo pochované na Kryme v chráme svätej Panny Márie. Neskôr boli jeho ostatky prenesené do Konštantínopola a nakoniec do Ríma, kde boli uložené v chráme sv. Silvestra pri ostatkoch sv. Martina, Tourského biskupa, kde sú ctené dodnes.

Pomstivý cisár Konštantín II., ktorý si uzurpoval právo rozhodovať o článkoch viery v Cirkvi a ktorý nechal umučiť sv. Martina, bol v roku 668 zavraždený svojim sluhom v kúpeli. Neveriaci Konštantínopol, spolu so svojimi mocnými cisármi, podľahol Turkom. V Ríme však stále pevne stojí trón sv. Petra a jeho nástupcov, pápežov. Pamiatka mučeníckej smrti sv. Martina sa slávi dodnes.

Sv. Martin, pápež a mučeník, býva zobrazovaný v pápežskom rúchu s okovami na ľavej ruke a s knihou sv. Evanjelia v pravej ruke.

Poučenie:

Svätý Martin, pápež a mučeník, položil svoj život ako obetu za horlivú snahu o spásu duší a za obranu pravej kresťanskej katolíckej viery. Svätý Bonaventúra hovorí: *„Svet bojuje proti vyvoleným Božím dvojakým spôsobom: slovom a skutkom - klamstvami a mečom prenasledovania.“* Tento boj zakúsil svätý pápež na vlastnej koži, keď ho prenasledoval namyslený a pomstychtivý cisár Konštantín II., ktorý si neoprávnene uzurpoval najvyššiu moc v Cirkvi. Milostivý Boh však chránil a posilňoval svojho verného sluhu v jeho ťažkých skúškach a odmenil ho slávou večného života.

Spravodlivý Boh zároveň potrestal hriešneho a pyšného panovníka svojou prísnou pravicou.

Pápeži boli vždy strážcami svätej viery. Keby neboli neohrozene obhajovali učenie božského Spasiteľa, dávno by toto učenie na Západe zaniklo, podobne ako tomu bolo na Východe, kde Cirkev oslabila heréza patriarchov Konštantínopola a iných. Vševediaci a všemohúci Boh dokonca povzbudil divokých Turkov, aby krvavým mečom vyhubili bludy a kacírstva, ktoré ohrozovali svätú Cirkev na Východe. Moc konštantínopolských cisárov upadla, zatiaľ čo Rím, sídlo pápežskej stolice, stojí pevne na skale, ktorú založil sám Ježiš Kristus, a ktorú ani brány pekelné nepremôžu. Tým nám spravodlivý Boh ukazuje, že nenávidí nevieru a každý hriech.

Aj v súčasnosti sa v niektorých krajinách objavujú podobné konflikty medzi svätou Cirkvou a svetskou vládou, aké zažil svätý Martin. Mocní tohto sveta často hovoria: *„Ste povinní poslúchať vrchnosť!“* Ale skutoční kresťania, spolu s biskupmi a hlavou svätej Cirkvi, pápežom, odpovedajú: *„Musíme viac poslúchať Boha než ľudí!“* Boh ustanovil svetskú vrchnosť na spravovanie svetských záležitostí, a preto je každý kresťan povinný ju v týchto veciach poslúchať. Svetská moc však nemá právo zasahovať do záležitostí Cirkvi ani vydávať nariadenia odporujúce jej učeniu. V takýchto situáciách má veriaci kresťan-katolík stáť pevne pri svojich kňazoch, tí pri svojich biskupoch a všetci spoločne pri Svätom Otcovi v Ríme, ktorého Ježiš Kristus ustanovil za viditeľnú hlavu Cirkvi a najvyššieho pastiera veriacich duší. Ak vznikne prenasledovanie svätej Cirkvi, opravdivý kresťan si musí uvedomiť, že Božie oko bdie nad jeho Cirkvou, že toto prenasledovanie bude len dočasné a že Cirkev nakoniec zvíťazí. Lebo božský Zakladateľ povedal, že bude s Cirkvou až do skončenia sveta, ba aj potom, keď svet už nebude, ako povedal: *„Nebo a zem pominú, ale moje slová nepominú!“* (Mt 24, 35)

Dňa 12. novembra sa slávi aj pamiatka sv. Paterna, mučeníka; sv. Livina, biskupa a mučeníka; sv. Rufa, avignonského biskupa; sv. Kuniberta, kolínskeho biskupa; sv. Nila Staršieho, pustovníka, a jeho syna sv. Teodola; sv. Teodora Studitu v Konštantínopole; sv. Didaka z rádu Menších bratov a ďalších.

13. NOVEMBER

Sv. Stanislav Kostka (16. storočie)

Za svojho pozemského života prejavoval Spasiteľ najnežnejším spôsobom svoju nebeskú lásku maličkým. Podobne Boh často hojne vylieva svoju milosť na nevinnú mládež viac než na svojich služobníkov, ktorí sú už zrelí vekom i cnosťami. Tak aj svätý panic Stanislav Kostka už v mladom veku zakúsil vzácne Božie milosti a v krátkom čase dosiahol to, na čo iní potrebujú mnohé roky. (Múd 4, 13.)

V Poľskom kráľovstve, na zámku Kostka v Mazovsku, vládol starý poľský šľachtický rod Kostkovcov. Dňa 30. októbra 1550 sa tam kastelánovi pánovi Jánovi Kostkovi a

jeho manželke Margaréte, rodenej šľachtičnej Kryskej, narodil syn Stanislav. Bol najmladším synom urodzených manželov. Nábožná matka mu už od detstva vštepovala prvé semienka bázne pred Bohom, ktoré vzklíčili a krásne rástli. Mladý Stanislav dával všetkým domácim krásny príklad zbožnosti a horlivej snahy o kresťanskú dokonalosť. Bol na svoj vek nezvyčajne vážny, nemal záľubu v detských hrách ani v spoločnosti a akejkoľvek zábave; namiesto toho sa rád modlil a usilovne sa učil. Jeho jemný cit pre mravnosť ho odpudzoval od všetkého, čo akokoľvek narúšalo cudnosť. Každé neslušné a necudné slovo, ktoré začul, mu vháňalo krv do tváre a neraz ho tak rozrušilo, že sa bál hriechu natoľko, až omdlel a spadol na zem. Kedykoľvek teda hostia pri stole začínali neslušné reči, opatrný kastelán ich žartovne krotil slovami: *„Ticho, páni, inak zase môj Stanislav spadne na zem.“*

Základy vzdelania získaval Stanislav v otcovskom dome, a keď mal štrnásť rokov, bol spolu so starším bratom Pavlom poslaný otcom do Viedne, kde pokračoval v štúdiách v šľachtickom výchovnom ústave (konvikte), ktorý vzorne spravovala Spoločnosť Ježišova. Dozor nad oboma chlapcami mal ich vychovávateľ Bylinský. Stanislav vynikal učením i vrúcnou zbožnosťou. Modlitby a štúdium boli jeho najobľúbenejším zamestnaním; jeho tvár žiarila po modlitbe a v očiach sa mu často leskli slzy vnútorného pohnutia. So svojimi druhmi hovoril výlučne o Bohu a duchovných veciach tak dojímavo, že ho napäto počúvali a milovali pre jeho vzácnu prostotu a nevinnosť, ktorá z neho vyžarovala a priťahovala každé čisté ľudské srdce.

Viedenský šľachtický konvikt založil a jezuitom zveril cisár Ferdinand I., avšak po jeho smrti, už v roku 1565, nariadil cisár Maximilián II., aby budova tohto ústavu bola použitá na iný účel. Tak konvikt zanikol a jeho chovanci sa presťahovali do súkromných domov v meste. Táto zmena mala rozdielny dopad na oboch poľských bratov. Starší, ľahkomyseľný Pavol, bol veľmi spokojný, tešiac sa, že unikol prísnej disciplíne, ktorá vládla v jezuitskom konvikte; ale tichý, zbožný Stanislav opúšťal milé kláštorné prostredie len nerád a s ťažkým srdcom. Vychovávateľ Bylinský sa s oboma chovancami presťahoval do domu nekatolíckeho mešťana vo Viedni. Stanislav doň vkročil s veľkou tiesňou, predvídajúc, čo ho tam čaká. Jeho obavy sa naplnili; tento dom sa mu stal miestom mnohých utrpení, ale aj školou kresťanskej trpezlivosti. Brat Pavol nemal vyššie ambície než užívať si svet a jeho radosti podľa spôsobu vtedajších urodzených mladíkov. Hnal sa za zábavami, vyhľadával hlučné spoločnosti, vyžíval sa v hýreniach a pitkách a celkovo sa správal ako šľachtický

sveták. Zatiaľ Stanislav zostával aj v nekatolíckom dome bohabojným, mravným a svetu odumretým mládencom; svetácke radovánky mu boli odporné a spoločnosť hýrivých druhov sa mu zdala byť najväčším nebezpečenstvom pre vzácny poklad panickej nevinnosti. A nebolo divu, že ľahkomyseľný Pavol zanevrel na svojho brata, ktorého tichý a sebazapieravý život bol pre neho neustálou výčitkou. Kedykoľvek ho videl modliť sa v ústraní, ponáhľať sa do chrámu, postiť sa alebo konať iné kajúce skutky, vzplanul hnevom, posmieval sa mu a zosmiešňoval jeho panickú ostýchavosť. Neraz sa na neho zlostne vrhol a zbil ho do krvi. Dokonca aj Bylinský karhal Stanislava a vyčítal mu, že by sa mal správať, ako sa patrí na urodzeného mladíka. Nazýval ho zasneným fanatikom a tvrdil, že jeho otec ho poslal do Viedne, aby sa naučil uhladeným šľachtickým spôsobom, nie aby sa štítil sveta ako sedliacky neotesanec a hanobil svoj rod. Podobné výčitky Stanislav často počúval aj od iných ľudí. Hovorili mu, že so svojím čudáctvom a výstrednosťou nikde neuspeje; že aj iní ľudia chcú prísť do neba, hoci sa nevyžívajú v pobožnosti; a že modlitby patria starým ženám, nie urodzeným mladíkom. Všetky tieto reči však boli márne. Čím viac ho nabádali k svetáctvu, tým opatrnejšie sa vyhýbal všetkému, čo by mohlo poškodiť jeho duši. Čím horšie s ním zaobchádzal starší brat aj vychovávateľ, tým vrúcnejšie sa túžil priblížiť k Bohu a tým horlivejšie sa zapieral. Keď ho niekto nabádal ku svetáctvu, odpovedal: *„Som stvorený pre vznešenejšie veci!“* A keď ho brat zvádzal na zlé skutky, vážne, no láskavo ho odmietal: *„Budem vždy žiť tak, ako sa páči Bohu, nech sa to bratovi páči alebo nie!“*

Stanislav znášal všetky krivdy od brata aj vychovávateľa s podivuhodným pokojom. Nikdy sa nesťažoval, nereptal ani sa nehneval. Naďalej úprimne miloval svojho zlého brata, slúžil mu ako sluha a snažil sa ukrývať svoje nábožné a kajúce skutky, aby mu nedával zámienku na hnev. Boh ho za jeho horlivú snahu o kresťanskú dokonalosť hojne požehnával. Stanislav rýchlo napredoval na ceste svätosti, žiaril vzácnymi cnosťami a bol príkladom pre všetkých zbožných ľudí, ktorí ho poznali. Každú nedeľu a zasvätený sviatok pristupoval s dojímavou vrúcnosťou k svätému prijímaniu, na ktoré sa deň predtým pripravoval rozjímaním a prísnym pôstom. Denne sa zúčastňoval na dvoch, niekedy aj troch sv. omšiach a cestou do jezuitskej školy sa nikdy nezabudol pokloniť Najsvätejšej sviatosti v niektorom chráme, čo robieval aj pri návrate zo školy. Pannu Máriu si uctieval každodenným modlením sa svätého ruženca. Na ochranu panickej čistoty nosil pod vrchným oblečením drsnú žinenku a na odpočinok si vyhradzoval len minimum času. Vstával o polnoci, keď brat aj vychovávateľ už tvrdo spali, aby sa mohol nerušene modliť. Pri modlitbách a rozjímaní býval vždy sústredený a často zažíval vytrženia mysle. Týmito duchovnými cvičeniami sa Stanislav posilňoval vo svätých cnostiach a dokázal prekonať ťažké skúšky, ktoré mu brat aj vychovávateľ počas dvoch rokov svojím neúctivým správaním pripravovali.

Koncom roku 1566 Stanislav ochorel na smrteľnú chorobu. V dôsledku prebdených nocí v modlitbách, častých pôstov a mnohých útrap od brata a vychovávateľa mu zoslablo telo. Vrúcne prosil, aby zavolali kňaza, ktorý by mu udelil sväté sviatosti. Domáci pán, zarytý protestant, však tomu bránil a Pavol ani Bylinský sa neodvážili splniť prosbu chorého. Aká bolesť zachvátila nežné srdce úbohého mladíka! V

ďalekej cudzine, vážne chorý, túžil po Najsvätejšej sviatosti, aby sa kresťansky pripravil na smrť, a vlastný brat mu v tom bránil. V tejto opustenosti a nevýslovnej tiesni sa Stanislav utiekal k patrónke zomierajúcich, svätej panne Barbore. Nedávno sa dočítal, že táto svätica nedovolí svojim ctiteľom zomrieť, kým neprijmú Nebeský chlieb. Vrúcne ju prosil, aby ho nenechala zomrieť bez Boha. A hľa, v noci sa mu dostalo útechy vo videní: zjavila sa mu svätá Barbora s dvoma anjelmi a jeden z nich mu priniesol a podal Telo Pánovo. Toto zjavenie povzbudilo a posilnilo jeho ubolenú myseľ, ale jeho choroba sa naďalej zhoršovala, až pochopil, že prichádza jeho posledná hodina. Tu mal chorý opäť videnie; uzrel Pannu Máriu s Božským dieťatkom a naplnila ho nebeská útecha; zatúžil po smrti, aby mohol uzrieť svojho milovaného Spasiteľa tvárou v tvár. Ale Matka Božia mu dala najavo, že jeho hodina ešte nenadišla, a že si musí najprv ešte viac zaslúžiť veľké milosti a na tento účel vstúpiť do Spoločnosti Ježišovej. Proti očakávaniu lekárov sa Stanislav uzdravil a cítil sa úplne zdravý. Od tej chvíle sa pevne rozhodol vstúpiť do rehole sv. Ignáca, ako mu bolo vo videní odporúčané Pannou Máriou. Skromne požiadal predstaveného jezuitského kolégia vo Viedni o prijatie medzi novicov rehole, no bol odmietnutý s vysvetlením, že jeho žiadosť môže byť vypočutá len s písomným súhlasom jeho otca. Ani pápežský vyslanec Commendone, ktorého šestnásťročný mladík požiadal o ochranu, mu zatiaľ nemohol pomôcť, lebo sa obával hnevu jeho mocného otca. Zdalo sa, že všetky jeho nádeje sa rozplynuli. Napriek tomu sa nevzdával svojho zámeru; bol presvedčený, že Boh sám určil jeho stav, ktorému sa má zasvätiť, a že mu ukáže bezpečnú cestu.

Po modlitbách k Bohu a rozhovoroch so svojím spovedníkom sa rozhodol tajne opustiť Viedeň a putovať k slávnemu kňazovi Petrovi Kanísiovi, vtedajšiemu provinciálovi Spoločnosti Ježišovej v Hornom Nemecku. Ak by to bolo potrebné, bol pripravený putovať až do Ríma k samotnému generálovi rehole, aby napokon naplnil svoju vrúcnu túžbu. Na tento účel si vyprosil odporúčacie listy od predstaveného jezuitov vo Viedni adresované provinciálovi Kanísiovi a generálovi Františkovi Borgiovi.

Jedného jesenného dňa roku 1567 Pavol opäť zaobchádzal so Stanislavom veľmi kruto. Tentoraz však Stanislav nezostal ticho a povedal s nezvyčajnou rozhodnosťou: *„Brat môj, hovorím ti, že tvoje krutosti už viac nebudem znášať; ak sa ku mne budeš takto správať aj naďalej, donútiš ma k úteku, a potom uvidíš, ako sa budeš zodpovedať otcovi!“* Keď Pavol pokračoval v sužovaní a posmešne kričal, aby si len šiel, kam chce, začal utláčaný mladík pripravovať svoj útek. Po prebdenej noci v modlitbách zobudil Pavla a vážne sa ho opýtal, či mu skutočne dovoľuje odísť. Keď ho ospalý brat nahnevane odstrčil, neostávalo mu nič iné, než splniť svoj zámer. Pavlovi zanechal list, v ktorom vysvetlil dôvody svojho úteku, vyzliekol si svoje šaty, obliekol si sedliacky odev, ticho opustil dom, zúčastnil sa svätej omše v jezuitskom chráme, prijal Najsvätejšiu Sviatosť a vyrazil na cestu z Viedne. Bol pevne rozhodnutý, že bude putovať svetom, ak by to bolo potrebné ako žobrák, kým nenájde útočisko v niektorom jezuitskom dome.

Stanislav prešiel už značný kus cesty za mestom, keď sa Pavol prebral z ospalosti a začal čítať jeho list. Náhle ho zasiahol pocit viny; uvedomil si svoju zlomyseľnosť a hneď sa vybral hľadať svojho brata. Takmer ho dobehol, keď na ceste spozoroval muža oblečeného v sedliackom odeve. Pavol však v tomto mužovi Stanislava nespoznal a zanechal prenasledovanie, vrátiac sa do mesta bez úspechu. Medzitým Stanislav pokojne pokračoval v ceste, radujúc sa v Pánovi. Jeho cesta viedla do Augsburgu, kde dúfal nájsť Petra Kanízia. Keď ho tam nezastihol, pokračoval za ním do mesta Dillingen v Švábsku. Slávny Kanízius, prečítajúc si odporúčací list od poľského šľachtického mladíka, sa veľmi podivil jeho horlivosti. Stanislav neváhal vykonať cestu 150 hodín z Viedne, aby mohol vstúpiť do Spoločnosti Ježišovej. Kanízius ho podrobil ťažkej skúške, aby zistil, či má skutočné povolanie pre rehoľný život. Uložil mu obsluhovať chovancov pri jedle a upratovať ich izby v konvikte. Stanislav túto skúšku zvládol výborne; hoci jeho šľachtický pôvod neostal v konvikte tajomstvom, vykonával všetky pridelené práce s pokorou a dôkladnosťou, takže sa mu všetci chovanci čudovali. Po troch týždňoch ho Kanízius poslal v sprievode dvoch mladých rehoľníkov ku generálovi do Ríma, domnievajúc sa, že tam bude mať väčšiu bezpečnosť pred možnými úkladmi svojich príbuzných. Aj túto dlhú cestu z Dillingenu do Ríma vykonal Stanislav pešo, nedbajúc na žiadne prekážky a ťažkosti. V Ríme Stanislav padol k nohám sv. Františka Borgiu, vtedajšieho generála Spoločnosti Ježišovej, a úpenlivo prosil, aby ho prijal do rádu. Svätý generál ho zdvihol, otcovsky objal a po prečítaní prinesených listov mu prisľúbil, že jeho prosba bude vypočutá. Už 28. októbra 1567 bol Stanislav v kolégiu sv. Ondreja oblečený do rehoľného rúcha a prijatý medzi novicov Spoločnosti Ježišovej, čo mu prinieslo nesmiernu radosť. Krátko na to dostal list od svojho otca, v ktorom jezuitom hrozil pomstou za to, že Stanislava prijali, a samotnému Stanislavovi adresoval ostré výčitky. Nazval ho nevďačným synom a žobráckym tulákom, ktorý pošpinil česť rodu. Stanislav sa však vo svojom rozhodnutí nedal zneistiť. Hoci zaplakal, nebolo to z ľútosti nad sebou, ale zo súcitu so zaslepeným otcom. Jeho duša našla blažený pokoj a sladkú útechu, ktorú nedokázalo nič narušiť. Odpor rodičov ho však predsa zarmútil. Napísal im úctivý list, v ktorom ich prosil, aby mu nebránili nasledovať hlas Božej milosti. Uviedol, že ako sa na kresťana patrí, je pripravený radšej podstúpiť akékoľvek protivenstvá či smrť, než aby bol hluchý k Božiemu volaniu.

Stanislav žil takým príkladným životom, že ho jeho spolubratia pokladali za vzor svätých cností. Predstaveným preukazoval synovskú úctu, oddanosť a neobmedzenú poslušnosť. K spolubratom sa správal s dojímavou pokorou a láskavou ochotou. Z jeho očí, často zarosených, vyžarovala anjelská nevinnosť. Jeho duša, čistá ako ľalia, nenávidela hriech, ba aj jeho tieň. Na ochranu panenskej čistoty si odriekal pôžitky a trestal telo pôstmi a bičovaním, nikdy však bez súhlasu predstavených. Všetky jeho myšlienky, city a túžby smerovali výlučne k Bohu a nebeským veciam. Jeho duša horela ohňom nadprirodzenej lásky k Bohu. Svätú radosť prežíval vždy, keď sa mohol klaňať Najsvätejšej sviatosti, zúčastniť sa na svätej omši a pristúpiť k Pánovmu stolu. V takých chvíľach jeho dušu napĺňalo nebeské nadšenie a jeho tvár žiarila nadpozemským svetlom. Pri svätej omši pôsobil na prítomných dojmom, akoby bol anjelom klaňajúcim sa pred Božím trónom. Často rozjímal o Božích

tajomstvách, aj celé hodiny kľačal v modlitbe, až ho premohla telesná slabosť. Keď ho pri modlitbách zachvátilo vytrženie mysle, jeho hlava a hruď sa zahriali vnútorným žiarom, a spolubratia ho museli ochladzovať studenou vodou. Tieto znamenia boli jasným svedectvom, že Boh čoskoro oslobodí jeho dušu z tela a udelí mu večné svetlo, ktoré nehorí, ale osvecuje a teší vyvolených.

Stanislav miloval Pannu Máriu s nehou a dôverou. Jeho spolubratia verili, že ak sa budú modliť spolu s ním, určite dosiahnu požadované milosti. Neustále pri sebe nosil ruženec, nábožné čítania o Panne Márii, piesne a modlitby k nej. Aby sa naučil uctievať ju dôstojne, zapisoval si všetko, čo svätí Otcovia a nábožní muži napísali na jej oslavu. Vždy, keď sa hovorilo o Panne Márii, jeho srdce aj ústa pretekali chválami. Často nedokázal nájsť slová, ktoré by vystihli jej vznešenosť, dobrotu, materinskú lásku a nebeskú slávu, a končieval jednoducho: *„Ona je všetko; je to veľká Matka, moja Matka!“* Raz sa ho cestou do chrámu Panny Márie Snežnej opýtal kňaz Emmanuel, ako veľmi miluje Pannu Máriu. Stanislav sa začervenal a s jemným úsmevom odpovedal: *„Veď je to moja Matka!“* Neskôr tento kňaz hovorieval, že jeho slová zneli ako hlas z nebies.

Reholníci, hoci starší a skúsenejší, počúvali jeho slová so zatajeným dychom a obdivovali veľké milosti, ktorými ho Boh obdaril. Často rozprával o svojej blížiacej sa smrti, na ktorú sa tešil. Raz počas rozhovoru s kňazom Emmanulom o Nanebovzatí Panny Márie náhle zvolal: *„Ach, aký blažený bol deň, keď Najblahoslavenejšia Panna vstúpila do neba! Som presvedčený, že svätí v nebi každoročne oslavujú tento deň zvláštnou slávnosťou, tak ako my na zemi. A dúfam, že pri najbližšej slávnosti už budem medzi nimi.“* Boli to prorocké slová. Stanislav bol v tom čase zdravý a nikto netušil, že by sa jeho predpoveď mohla naplniť. Podľa reholného zvyku mu bolo v mesiaci auguste uložené uctievať sv. Vavrinca ako svojho zvláštneho patróna. Sviatok svätého slávil s mimoriadnou nábožnosťou a pri svätom prijímaní toho dňa položil na svoje prsia list, ktorý s detinskou prostotou napísal Panne Márii. V liste ju úpenlivo prosil, aby ho čím skôr povolala z tohto slzavého údolia, aby mohol blížiaci sa sviatok jej Nanebovzatia sláviť s obyvateľmi neba. Neskôr sa dobrovoľne podujal na pomoc v kláštornej kuchyni. Keď sa ho pýtali, na čo pri práci v kuchyni myslel, odpovedal: *„Pozrúc sa na ohnisko, začal som rozjímať o hroznom pekelnom ohni a o mukách sv. Vavrinca.“* V ten istý deň večer pocítil slabú horúčku, a predstavený mu nariadil, aby sa odobral do kláštornej nemocnice a ľahol si. Stanislav pri lôžku urobil znak kríža a povedal: *„Ak sa Bohu páči, aby som z tohto lôžka už nevstal, nech sa stane jeho svätá vôľa!“* Keď ho po chvíli predstavený opäť navštívil, Stanislav mu jasne povedal, že dúfa, že blížiaci sa sviatok Nanebovzatia Panny Márie bude sláviť s vyvolenými Pána v nebi. Hoci choroba nevyzerala vážne a ešte 14. augusta lekári verili, že skoro ustúpi, Stanislav, vedený Božím vnuknutím, vedel naisto, že zomrie. S veľkou radosťou z očakávanej smrti vyhlásil, že nadchádzajúcu noc už nepreží je. Krátko popoludní upadol do mdlôb a jeho telo zalial studený pot. Keď sa prebral, dal sa položiť na holú podlahu a prijal posledné sväté sviatosti s takou vrúcnosťou, že všetkým prítomným sa zaliali oči slzami. Na otázku, či ho niečo znepokojuje, odpovedal slovami Písma: *„Moje srdce je pripravené, Bože, moje srdce je pripravené!“* Potom poprosil prítomných o odpustenie, ak by niekoho

z nich bol urazil, vzbudil si tri Božské cnosti, odporučil sa Najblahoslavenejšej Panne a svätým patrónom. Pobozkal kríž a položil si ho na prsia, a rovnako pobozkal aj obraz Matky Božej, ktorý držal v pravej ruke obtočenej ružencom, zatiaľ čo v ľavej ruke zvieral horiacu sviecu. V posledných chvíľach, vo vytržení mysle, uvidel oslávenú Pannu Máriu sprevádzanú anjelmi a svätými pannami, ktoré ho volali, aby s nimi slávil nadchádzajúci sviatok v nebi. Tichým hlasom vyslovil presväté mená Ježiš, Mária, Jozef a pokojne usnul v Pánovi o tretej hodine rannej, pred východom slnka na sviatok Nanebovzatia Panny Márie, 15. augusta 1568, presne tak, ako predpovedal. Mal len osemnásť rokov a reholné rúcho nosil necelých desať mesiacov.

Spoločnosť Ježišova považovala tohto anjelského mladíka za vzácnu ozdobu a vkladala doňho veľké nádeje. Ale podľa Božej vôle, keď už dozrel pre večnú blaženosť, nemal zostať dlho na zemi, ktorú považoval len za cudzinu a ku ktorej nikdy nepriľnul. Telo zosnulého Stanislava bolo uložené v reholnom chráme Spoločnosti Ježišovej pri sv. Ondrejovi na vrchu Quirinale v Ríme. Boh potvrdil jeho svätosť mnohými zázrakmi, najmä v Poľsku a Litve, kde sa úcta k nemu rýchlo rozšírila. Na jeho príhovor sa stalo, že jeho brat Pavol sa po čase obrátil, začal zbožne žiť a napokon, rozdajúc väčšiu časť svojho dedičstva, vstúpil do Spoločnosti Ježišovej. Pápež Klement VIII. vyhlásil Stanislava za blahoslaveného v roku 1604 a pápež Benedikt XIII. ho zapísal do zoznamu svätých katolíckej Cirkvi. Jeho pamiatka sa slávi 13. novembra, na deň, keď boli jeho ostatky v Ríme prenesené do nového chrámu pri dome novicov rádu jezuitov. Izba, v ktorej Stanislav v Ríme zomrel, a tiež jeho bývalá izbička vo Viedni, kde žil dva roky s bratom Pavlom, boli upravené na kaplnky. Poliaci uctievajú sv. Stanislava ako svojho hlavného patróna a jeho mocnú ochranu zažívali najmä počas vojen s Turkami a v časoch veľkých národných pohrôm.

Svätý Stanislav Kostka býva zobrazovaný podobne ako sv. Alojz Gonzaga, ktorému sa osudom i anjelskými cnosťami veľmi podobal.

Poučenie:

V jeho živote môžeme obdivovať najmä vytrvalú statočnosť s akou odolával všetkým pokušeniam. Hoci bol mladý, Božia milosť a jeho vlastné úsilie ho upevnili v takých svätých cnostiach, že ho nedokázali zlomiť ani zlé príklady, ani prísne výčitky a urážky, ani tyrania zo strany brata a iných svetských ľudí. Žil tak, aby sa páčil jedine Bohu, nech už to bolo bratovi vhod alebo nevhod. Bez akejkoľvek slabosti voči ľudskej bázni sa bál jedine Boha, a tým sa povzniesol na vysoký stupeň kresťanskej dokonalosti a dosiahol svätosť. Podobne by mal konať každý kresťan. Samozrejme, je potrebná veľká odvaha a sebazaprenie, aby človek vytrval v dobrom, aj keď ho ľudia naokolo neustále pokúšajú a šliapu po Božích zákonoch. Ale či si snáď všemohúci a večný Boh nezasluhuje, aby sme z lásky k nemu, a samozrejme aj z lásky k svojej nesmrteľnej duši, znášali protivenstvá a prinášali obety pre nás tak prospešné? *„Kto sa bojí človeka, rýchlo padne, kto dúfa v Pánovi, bude pozdvihnutý.“* (Prís 29, 25.) *„Blahoslavený muž, ktorý vydrží skúšku, lebo keď sa osvedčí, dostane korunu života, ktorú Boh prisľúbil tým, čo ho milujú.“* (Jak 1, 12.)

Čistá duša mladíka Stanislava sa tak úzkostlivo bála hriechu, že omdlieval hrôzou už len pri počutí neslušného slova. Akú hroznú zodpovednosť si na seba berú nerozvážni ľudia, ktorí bez hanby hovoria pred mládežou oplzlé slová! Beda svetu pre pohoršenia! *„Obtoč si uši tŕním, nepočúvaj zlý jazyk, a ústam svojim urob dvere a zámky.“* (Sir 28, 28.)

---

13. novembra si pripomíname aj sv. Brikcia, učeníka sv. Martina a jeho nástupcu na biskupskej stolici v Tours, z ktorého ostatkov uchováva hlavný pražský chrám tri časti; sv. Valentína a jeho spoločníkov mučeníkov z Ravenny; sv. Mitria mučeníka, sv. Arkádia a jeho spoločníkov mučeníkov z Afriky, zavraždených pre katolícku vieru ariánmi; sv. Eugéna, toledského arcibiskupa († 658), sv. Enathu, pannu a jej spoločníkov mučeníkov z Palestíny; v Cremone sv. Homobona; vo Francúzsku sv. Hendulfa, biskupa, z ktorého ostatkov dostal v roku 1565 jednu kosť pražský chrám a ďalších.

14. NOVEMBER

Sv. Homobon (12. stor.)

V druhej polovici dvanásteho storočia sa zámožnému kupcovi v lombardskom meste Cremona narodil syn, ktorému pri krste dali meno Homobonus, čo v preklade znamená *„dobrý človek“.* Už od útleho veku rástol pod ochranou rodičov v Božej bázni a časom sa skutočne stal tým, čo jeho meno naznačovalo. Po ukončení domáceho vzdelania sa venoval kupectvu a uvedomujúc si, aké nebezpečenstvá toto povolanie kresťanovi prináša, dával si veľký pozor, aby nikdy nehrešil. Každý deň začínal modlitbou a ráno sa zúčastňoval svätej omše, hovoriac, že najskôr treba hľadať Božie kráľovstvo a že úspech všetkých ľudských zámerov závisí len od Boha.

V obchode si veľmi pozorne dával záležať na tom, aby nikoho neoklamal pri kúpe ani predaji. Svoj tovar nikdy nepredražoval a jednoducho povedal, za koľko ho môže predať. Radšej by sa vzdal celého svojho majetku, než by sa dopustil nejakej nespravodlivosti. Jeho slová boli vždy: *„Áno, áno; nie, nie.“*Nikdy neklamal ani neprisahal, ako to často robia mnohí obchodníci. Dlhy platil riadne a načas, aby svojim veriteľom nespôsobil škodu. Ku všetkým ľuďom bol priateľský, láskavý a ochotný pomôcť. Vo všetkom svojom konaní a reči preukazoval milú skromnosť, čím si získal priazeň a náklonnosť všetkých. Nedele a sviatky svätil veľmi dôsledne na oslavu Boha a na prospech svojej duše. Väčšinu týchto dní trávil v chráme, prítomný na svätej omši, počúvajúc Božie slovo, modliac sa a nábožne prijímajúc sväté sviatosti. Zvyšok času venoval doma čítaniu Písma svätého a iných duchovných kníh.

Homobonus si vážil svojich rodičov a poslúchal ich aj ako dospelý. Keď mu radili, aby sa oženil, nechal výber nevesty na nich a podriadil sa ich návrhu. Ako manžel zostal zbožným, poctivým a cnostným kresťanom. Keď mu rodičia zomreli a zanechali mu značné dedičstvo, nevyužíval tento majetok na svetské márnosti, ale považoval ho za prostriedok, ktorým si môže vymeniť pozemské hodnoty za nebeské kráľovstvo, a štedro pomáhal chudobným. Žiadny chudák od neho neodchádzal bez podpory a útechy. Chudobným, ktorí sa hanbili žobrať, nosil almužny sám, a tým, ktorí sa bez vlastnej viny ocitli v biede, pomáhal, ako len mohol, aby sa mohli znovu postaviť na nohy. Neuspokojil sa však len s telesnými skutkami milosrdenstva, ale snažil sa byť užitočný aj duchovne. Jedných povzbudzoval ku kresťanskej trpezlivosti a dôvere v Boha, iným dával užitočné rady na pokánie a usporiadaný, bohabojný život. Výnimočná štedrosť zbožného Homobona sa však nepáčila jeho manželke, inak láskavej a dobrotivej žene; bála sa, že ak bude manžel neustále rozdávať, nakoniec sám upadne do biedy. Preto mu dohovárala, aby obmedzil svoju štedrosť a prestal do domu lákať žobrákov. Keď však jej výčitky a dohovárania zostali bez úspechu, začala sa rozhorčene sťažovať. Homobon jej však povedal: *„Či si myslíš, že náš majetok utrpí škodu, ak sme k chudobným dobrotiví a štedrí? Veď slovo Božie hovorí inak. Pán Ježiš povedal: Dávajte a bude vám dané.“* Citoval jej aj iné výroky z Písma: *„Kto preukazuje milosrdenstvo chudobnému, požičiava Hospodinovi, a on mu jeho dobrodenie odplatí.“* (Prís 19, 17.) *„Kto dáva chudobnému, nebude mať núdzu; ale kto pohŕda prosiacim, bude trpieť nedostatkom.“* (Prís 28, 27.) *„Zhromažďuj si poklad v prikázaniach Najvyššieho a prospeje ti to viac než zlato. Ukry almužnu v srdci chudobného a ona ťa vyslobodí zo všetkého zlého.“* (Sir 29, 14-15.) *„Blažený, kto pamätá na bedára; v deň nešťastia ho vyslobodí Pán.“* (Ž 41, 2.) Tieto krásne výroky však nemali na jeho manželku želaný účinok. Neprestala sa sťažovať, až kým ju neumlčal Boh sám. Počas jedného obdobia hladu Boh zázračne nahradil Homobonovi všetky almužny, ktoré rozdal chudobným. Odvtedy začala dôverovať Božej prozreteľnosti a aj ona sa stala štedrou dobrodinkou chudobných.

Pre svoju milosrdnú lásku k ľuďom v núdzi si Homobon získal prezývku *„otec chudobných“*. Sám mal len skromné životné potreby; nelipol na bohatstve a prepychu, pohŕdal svetskými radosťami a rozkošami. Najväčšiu radosť nachádzal v modlitbe a v svedomitom plnení všetkých svojich povinností. Prostý ľud ho miloval úprimnou láskou a jeho spoluobčania ho považovali za svoju pýchu. Jeho slová a príklad priviedli mnohých ľudí späť k pravej viere a pomohli napraviť hriešnikov, ktorí sa vydali na cestu pokánia. S pribúdajúcimi rokmi sa zintenzívňovala jeho horlivosť v službe Bohu a v konaní skutkov milosrdenstva. Vstával o polnoci a chodil do chrámu sv. Egídia na ranné hodinky. Po ich skončení kľačal pred krížom a rozjímal o Pánovom umučení až do rannej svätej omše. Homobonova vrúcna účasť na svätej omši bola príkladná. Boh mu doprial zomrieť na posvätnom mieste, ktoré najviac miloval. Dňa 13. novembra 1197 bol podľa svojho zvyku v chráme sv. Egídia na ranných hodinkách a zotrval tam na modlitbách a rozjímaní až do rána. Keď kňaz na začiatku svätej omše začal spievať anjelský chválospev *„Gloria“,* Homobon roztiahol ruky, prekrížil ich na hrudi, hlboko sa poklonil k zemi a v tej chvíli vypustil svoju dušu. Prítomní veriaci, ktorí poznali jeho zbožnosť, si nevšimli, že zomrel, až kým pri

evanjeliu nezbadali, že nevstáva. Keď k nemu pristúpili, zistili, že je mŕtvy. A hneď ho začali vyhlasovať za svätého. Jeho telo bolo pochované v tom istom chráme sv. Egídia a Boh oslavoval jeho hrob mnohými zázrakmi, najmä na chorých. Pápež Inocent III. preto už v roku 1198 neváhal vyhlásiť Homobona za svätého. V roku 1357 boli ostatky sv. Homobona slávnostne prenesené do katedrálneho chrámu v Cremone. Jeho pamiatka sa slávi 13. novembra.

Poučenie:

Obchodníkom, remeselníkom a živnostníkom dáva sv. Homobon príklad, ako by mali kresťansky usporiadať svoj život, aby dosiahli spásu. Nech predovšetkým dávajú Bohu, čo je Božie, a dbajú o to, aby ich domácnosť bola naplnená bázňou pred Bohom. Nech si usilovne plnia svoje povinnosti, dodržiavajú poctivosť, spravodlivosť a správne zásady. Nech sa vyhýbajú márnivosti a nerozumnému prepychu pri výdavkoch na zbytočné veci a radšej prispievajú zo svojho zárobku na všeobecne prospešné účely, najmä na zmiernenie biedy chudobných a nešťastných. Ak sme urobili dobro blížnym, urobili sme ho Kristovi Pánovi, ktorý nám ho stonásobne odplatí a dá nám aj večnú odmenu. Sv. Homobon zomrel náhle, ale jeho smrť bola požehnaná, pretože na ňu bol dobre pripravený. Len hriech robí náhlu a nečakanú smrť nešťastnou. Zostávajme v stave Božej milosti a ak sme zhrešili, neodkladajme očistu a posvätenie svojej duše pokáním. Ostatné nechajme s dôverou na Boha; nedopustí na nás nič, čo by nám neprospelo ku spáse.

---

14. novembra je pamiatka svätých mučeníkov heraklejských – Klementína, Teodota a Filomena; sv. Serapiona, alexandrijského mučeníka; sv. Venerandy, panny a mučeníčky; vo Francúzsku sv. Hypácia, biskupa v Paflagónii a mučeníka; sv. Jukunda, boloňského biskupa; sv. Vavrinca, dublinského biskupa a ďalších.

15. NOVEMBER

I. Sv. Leopold, rakúsky markgróf (11. stor.)

Cisár Karol Veľký po porážke divokých Avarov založil na ochranu ríše proti nim takzvanú Východnú marku v Podunajsku, od rieky Enns až po Panóniu. Táto oblasť bola po páde Veľkomoravskej ríše obsadená Maďarmi, až kým cisár Oto I. po ich osudnej porážke v bitke pri Augsburgu v roku 955 neobnovil Východnú marku v užších hraniciach. Táto krajina prešla v roku 976 do správy franského rodu grófov z Babenbergu. Česi nazvali toto markgrófstvo Rakúsko.

Markgróf Leopold I., prezývaný Osvietený (976–994), viedol mnohé boje s Maďarmi, získal späť hrad Melk nad Dunajom a založil tam významný chrám s kláštornou kapitulou. Jeho synovia Henrich I., ktorý sa usadil v Melku, a Adalbert, prezývaný Víťazný, museli tiež čeliť maďarským útokom. Adalbertov syn Ernest, prezývaný Udatný, bol štedrým dobrodincom chrámu v Melku. Jeho syn a nástupca, markgróf Leopold II., prezývaný Pôvabný (1075–1096), nahradil v Melku kanonikov benediktínmi a stal sa tak zakladateľom slávneho benediktínskeho opátstva v Melku v Dolnom Rakúsku, ktoré pretrváva dodnes. Leopold Pôvabný žil v Melku v šťastnom

manželstve s dcérou cisára Henricha III., Itou. Z ich detí sa najviac preslávil svätý Leopold, ktorého pamiatku si katolícka Cirkev pripomína práve dnes.

Svätý Leopold sa narodil 29. októbra 1073 na hrade Melk a už od útleho veku prejavoval vynikajúce vlohy a miernu, príjemnú povahu. Nábožná matka Ita ho veľmi starostlivo vychovávala a horliví mnísi z Melku ho vzdelávali vo vedomostiach aj v bázni Božej. O jeho výchovu sa výrazne zaslúžil aj vyhnaný cisársky kancelár Altman, ktorý našiel útočisko u markgrófa Leopolda Pôvabného na hrade Melk a v jeho krajine zostal až do svojej smrti v roku 1091. Mladý Leopold sa už v mladosti naučil nepripodobňovať sa svetu a jeho hriešnym žiadostiam. Nežil pohodlným a rozkošníckym spôsobom života, ktorý bol bežný u mnohých urodzených pánov, ale usilovne pestoval pravú múdrosť a ušľachtilé kresťanské cnosti. Zároveň sa cvičil v rytierskych schopnostiach – ako udatný mladík, vysoký takmer sedem stôp, sa naučil výborne šermovať, jazdiť na koni a odvážne čeliť nebezpečenstvu. Nikdy sa však nenechal zlákať márnosťou alebo ctižiadostivosťou a nepodliehal zbytočnému plytvaniu silami na rytierske zápasy či hlučné zábavy. Nenávidel násilie, podvody, zlobu a vzdor. Mal silnú vôľu ovládať svoje telo a túžby, čo bolo ovocím bázne Božej, ktorú mu vštepili rodičia a vychovávatelia. Leopold bol nábožný, čistý a pokorný. Vyhýbal sa zbytočným rečiam, zachovával striedmosť v jedle a pití, miloval modlitbu a rád sa zdržiaval v tichu, kde čítal duchovné knihy a modlil sa spolu s mníchmi z Melku cirkevné hodinky. Plný svätej lásky k Bohu ochotne podporoval chudobných a núdznych. Tým, že ovládal seba, dokazoval, že dokáže dobre vládnuť aj svojim poddaným.

Po smrti svojho otca v roku 1096 prevzal svätý Leopold (tretí tohto mena) vládu nad Rakúskym markgrófstvom. Vládol múdro a spravodlivo. Hneď na začiatku svojej vlády prejavil svoju živú vieru a šľachetnosť, keď prvé križiacke výpravy prechádzali cez Rakúsko a Uhorsko do Palestíny. Leopold poskytoval križiakom prístrešie, jedlo a ošatenie a poslal Gottfriedovi z Bouillonu 200 hrivien striebra na udržiavanie jazdeckého oddielu na jeden rok. Hoci ho nadchla svätá vec, za ktorú bojovali kresťanskí rytieri, a túžil, aby Kristov kríž bol oslobodený spod nadvlády polmesiaca, nemohol sa k nim pripojiť. Zodpovednosť za ochranu svojej krajiny pred nepokojnými Maďarmi a starostlivosť o svoje panstvo mu to neumožnili.

Dňa 18. októbra 1100 sa v Znojme konala svadba Leopoldovej sestry Gerbirky s Přemyslovcom Bořivojom, budúcim českým kniežaťom Bořivojom II. Leopold s týmto švagrom udržiaval úprimné priateľstvo. Keď Maďari pokračovali v nájazdoch na Rakúsko, Leopold v roku 1101 začal na výbežku vrchu nad Dunajom stavať pevný

hrad s kaplnkou sv. Juraja a presťahoval tam svoje sídlo z Melku, aby mohol ľahšie čeliť ich útokom. Zároveň zostal štedrým dobrodincom kláštora v Melku.

V roku 1102 prejavil cisár Henrich IV., postihnutý cirkevnou kliatbou, na pohľad zmierlivý postoj voči Cirkvi. Na sneme kniežat počas Vianoc bol pripravený odovzdať správu ríše svojmu druhorodenému synovi Henrichovi V., zmieriť sa s pápežom a podniknúť križiacku výpravu do Palestíny. Na tom istom sneme bol vyhlásený všeobecný mier v krajine, čo vyvolalo všeobecnú radosť. Kniežatá a rytieri sa cisárovi zaviazali, že sa k nemu pridajú a pôjdu do Palestíny bojovať proti neveriacim. Tentoraz zamýšľal aj Leopold tiahnuť s križiakmi. Začal sa pripravovať na vojenskú výpravu, na hrade Melk sa dal pasovským biskupom Oldřichom pasovať posväteným mečom na rytiera a čakal na cisára – no márne. Zákerný Henrich IV. svoj sľub nedodržal. V Nemecku opäť vypukli nepokoje, a odporcovia starého cisára zvolili v roku 1105 za kráľa jeho syna Henricha V. Vznikla tak ďalšia vojna medzi otcom a synom. Starý cisár povolal na pomoc markgrófa Leopolda a jeho švagra, českého kniežaťa Bořivoja II. Ich vojská sa spojili s cisárovým a postavili sa nad riekou Regen proti vojsku Henricha V. Henrich V. však stratil odvahu viesť vražedný boj proti svojmu otcovi, a tak navrhol Leopoldovi, že mu dá za manželku svoju sestru Anežku, vdovu po švábskom vojvodovi, ak sa odvráti od cisára. Leopold, ktorý videl v tomto návrhu možnosť zabrániť krvavej bitke, návrh prijal a odvrátil sa od Henricha IV., no k jeho synovi sa nepridal. Keď sa teda Henrich IV. chystal dať rozkaz na bitku, Leopold oznámil, že bojovať nebude, a knieža Bořivoj II. sa pridal k nemu. Vojská sa pokojne rozišli.

Leopold mal už tridsaťtri rokov, keď sa oženil s Anežkou. Svadba sa konala 1. mája 1106 v chráme v Melku a hneď nato uviedol markgróf svoju manželku do nového hradu na vrchu Leopoldsberg. Anežka bola krásna, ušľachtilá a nábožná žena, a tak bolo ich manželstvo veľmi šťastné. Spoločne čítali Sväté písmo a iné duchovné knihy, modlili sa a každý deň sa zúčastňovali na svätej omši. Spoločne dbali na to, aby v ich dome prebývala bázeň Božia, aby bol potláčaný hriech a šírená láska k Bohu. Anežka ochotne podporovala všetko, čo Leopold konal na slávu Božiu a pre duchovné i časné blaho ľudu. Mnohé zbožné diela vznikli jej zásluhou.

V tom čase bol rakúsky ľud surový a nábožensky nevzdelaný, preto Leopold zakladal kláštory so školami a kostoly, zveľaďoval bohoslužby a staral sa o upevnenie viery, zbožnosti a kresťanských mravov vo svojej krajine. Krátko po svadbe, keď jedného dňa stáli novomanželia pri okne nového hradu na Leopoldsbergu a pozerali na krásnu podunajskú krajinu, diskutovali o založení nového kláštora, kde by zbožní rehoľníci neustále chválili Boha, modlili sa za ich rod a vzdelávali ľud. Rozhodli sa rýchlo, no otázkou zostávalo miesto, kde by kláštor mal stáť. Náhle však prudký vietor strhol Anežkin závoj a odniesol ho do lesa. Márne bolo jeho hľadanie – závoj zostal stratený. Po troch týždňoch šiel Leopold na lov a štekanie psov ho zaviedlo na miesto v lese, kde závoj visel rozprestretý na kroví. Táto príhoda bola považovaná za Boží pokyn, a tak Leopold prikázal les vyrúbať a na tom mieste postavil chrám s kláštorom pre dvanásť augustiniánskych kanonikov. Stavba bola dokončená za dva roky. Keď však tento chrám už nepostačoval zbožnému markgrófovi, dal v roku 1114

na tom istom mieste postaviť nový, väčší chrám, ktorý bol dokončený až po dvadsiatich rokoch. Tak vznikol významný kláštor Klosterneuburg pri Dunaji neďaleko Viedne.

S podobnou štedrosťou založil Leopold v roku 1134 v údolí Viedenského lesa cisterciánske opátstvo Heiligenkreuz, podieľal sa na zriadení kláštora Mariazell, oslobodil kláštor v Medlingu od podriadenosti pasovským biskupom a získal mu samostatnosť, oslobodil opátstvo sv. Floriána od ťaživých daní a mýt, a štedro obdaroval kláštory sv. Petra v Salzburgu, sv. Mikuláša v Pasove a v Kremsmünsteri. Markgróf bol synovsky oddaný Apoštolskej stolici a podporoval duchovných, ktorí boli horliví v službe Bohu a starostliví o spásu ľudu; osobne s nimi zaobchádzal veľmi úctivo a láskavo, a proti každému, kto im krivdil, vystupoval s primeranými trestami. Leopold bol spravodlivý a dobrotivý knieža. Vládol mečom na postrach zlým, na ochranu dobrých a na upevnenie kresťanského poriadku v markgrófstve. Uplatňoval trestné právo, ale nechcel smrť zločincov, skôr ich nápravu a život. Každý poddaný mohol pred neho voľne predstúpiť so sťažnosťou s istotou, že mu bude spravodlivo vyhovené. Chudobní, opustení a prenasledovaní nachádzali v ňom pomocníka, utešiteľa a mocného ochrancu, a všetok ľud si ho ctil ako dobrého otca. Múdrymi zákonmi zaviedol Leopold vo svojej krajine bezpečnosť života i majetku, poriadok, mier, blahobyt a kresťanskú vzdelanosť. Keď nešťastný knieža Bořivoj II. bol v roku 1100 zajatý kráľom Henrichom V. a uväznený na hrade Hammerstein v Porýní, jeho manželka Gerbirka s deťmi našla útočisko u brata Leopolda na Leopoldsbergu a po celý čas väznenia Bořivoja bola u neho v láskavej pohostinnosti. Napokon Bořivoja z väzenia povolal jeho brat knieža Vladislav I. späť do Čiech, z lásky k nemu sa sám vzdal kniežacieho stolca a v roku 1117 mu vrátil vládu. K zmiereniu bratov výrazne prispel markgróf Leopold. Bořivoj sa vďačne ponáhľal za svojou rodinou na Leopoldsberg a sľúbil svokrovi vojenskú pomoc v nadchádzajúcej vojne s Maďarmi. Hoci bol Leopold nepriateľom prelievania krvi, dokázal svojmu ľudu počas dvadsiatich rokov zachovať požehnaný mier. Avšak panovnícke povinnosti ho napokon prinútili siahnuť po zbrani na obranu a záchranu svojej krajiny pred zlými susedmi. Úrodné kraje medzi riekami Enns a Litava, ktoré jeho múdra správa značne zveľadila, lákali nepokojných Maďarov k ukorisťovaniu. V rokoch 1117 a 1118 vpadli do Rakúska, plieniac a pustošiac ho. Leopold ich oba razy odrazil, no mier nebol zjednaný. Mladý a ľahkomyseľný uhorský kráľ Štefan II. hrozil ďalším vpádom do Rakúska. Leopold sa odhodlane postavil proti tejto hrozbe, povolal svojich ozbrojených mužov, ku ktorým sa pridali aj Česi, vojensky vytiahol do Uhorska, porazil Maďarov v dvoch bitkách, v roku 1119 prenikol až k hradu Eisenburg, ktorý zbúral na výstrahu, a vrátil sa ako víťaz do svojho markgrófstva. Tak pokojamilovný Leopold, hoci bol donútený viesť boj, rýchlym činom a rytierskou statočnosťou pokoril spupných nepriateľov a odňal im chuť ďalej sužovať rakúsky ľud. Jeho kresťanské a panovnícke cnosti sa rozšírili po celej ríši i za jej hranice a priniesli mu slávu. Ľud ho volal Leopold Nábožný, Dobrotivý a Štedrý, a pápež mu udelil čestný titul pravého syna sv. Petra.

Po smrti cisára Henricha V. v roku 1125 ríšske kniežatá na sneme v Mohuči navrhli troch kandidátov na kráľa, medzi nimi aj markgrófa Leopolda. Avšak pokorný

markgróf, pripomínajúc si hrôzy predošlých bojov o korunu medzi Henrichom IV. a Henrichom V., s plačom prosil, aby mu nebola uložená taká ťarcha. Týmto nezištným a pokorným postojom si získal ešte väčšie zásluhy.

V pokojnom rodinnom živote bol Leopold vzorný, verný manžel a starostlivý otec. Zo svojich 19 detí, ktoré mu porodila manželka Anežka, ho prežilo 11. Z nich Leopold IV. a Henrich II. s priezviskom Jasomirgott vládli po ňom v Rakúsku a Otto sa stal arcibiskupom v Salzburgu.

Leopold, bohatý na kresťanské cnosti i zásluhy o svätú vieru, vlasť a svoj ľud, vládol štyridsať rokov, keď v šesťdesiatom treťom roku života ťažko ochorel a pocítil, že jeho dni sa krátia. Pripravoval sa na kresťanskú smrť. Telesné bolesti znášal s príkladnou tichosťou a odovzdanosťou do Božej vôle, potešoval sa výrokmi Svätého písma, ktoré sa naučil jeho častým čítaním, zbožne prijal sväté sviatosti a 15. novembra 1136 pokojne zomrel na Leopoldsbergu v Pánovi, ktorého česť a slávu rozširoval počas celej svojej vlády. Jeho smrť zarmútila celé markgrófstvo. Telo zosnulého bolo prenesené do kláštora v Klosterneuburgu a slávnostne pochované v krypte, kde bola neskôr, v roku 1157, pochovaná aj jeho zbožná manželka Anežka. Pamiatka markgrófa Leopolda III. zostala v požehnaní a jeho hrob sa stal slávnym. Veriaci začali s úctou putovať na toto miesto a Boh im tam výnimočným spôsobom udeľoval hojné milosti. Leopold bol považovaný za svätého a dôvera ľudu v neho rástla, čím viac pribúdalo zázrakov, ktorými ho Boh oslavoval. Tak zostal Leopold aj na večnosti otcovským dobrodincom a ochrancom svojho ľudu.

Poučenie:

Syn a druhý nástupca Leopolda III., markgróf Henrich II. Jasomirgott (1141 – 1177), presťahoval svoje sídlo z Leopoldsbergu do blízkej Viedne a položil základy budúcej veľkosti tohto mesta. Tam založil v roku 1144 chrám sv. Štefana a v roku 1158 kláštor, do ktorého povolal benediktínov zo Škótska. V roku 1156 bolo markgrófstvo Rakúsko cisárom Fridrichom I. povýšené na dedičné vojvodstvo v rode Babenbergovcov, ktorí tu vládli až do svojho vymretia v roku 1246. Medzitým rástla nábožná úcta veriacich k nezabudnuteľnému markgrófovi Leopoldovi III. a napokon ho 6. januára 1485 pápež Innocent VIII. vyhlásil za svätého. Od tej doby je sv. Leopold hlavným patrónom Dolného Rakúska a jeho výročná pamiatka sa tu slávi 15. novembra ako zasvätený sviatok.

Dňa 15. februára 1506 boli pozostatky sv. Leopolda v Klosterneuburgu za prítomnosti cisára Maximiliána I. slávnostne vyzdvihnuté a prenesené. Dodnes sú uchovávané v úcte v kaplnke sv. Leopolda pri kláštornom chráme, ktorý si zachoval pôvodný románsky sloh z 12. storočia. Vzácnou pamiatkou po tomto svätcovi sú aj omšové rúcha zhotovené z jeho svadobných šiat a šiat markgrófky Anežky.

Výbežok Leopoldsberg nad Dunajom, kde kedysi prebýval a zomrel sv. Leopold, nesie Leopoldovo meno. Na mieste niekdajšieho hradu sa teraz vypína chrám sv. Leopolda. V tejto svätyni bola 12. septembra 1683 pred osudnou porážkou Turkov pri Viedni slúžená svätá omša, počas ktorej hrdinský poľský kráľ Ján III. Sobieski miništroval kňazovi.

Sv. Leopold býva zobrazovaný v kniežacom odeve, držiac v jednej ruke zástavu a v druhej model kostola; závoj na kroví v pozadí pripomína založenie kláštora v Klosterneuburgu.

II. Sv. Gertrúda, mníška rádu sv. Benedikta (13. stor.)

Dnes si svätá Cirkev pripomína pamiatku svätej Gertrúdy, mníšky z rádu sv. Benedikta. Táto svätá panna však nie je totožná so svätou Gertrúdou z Nivelle, ktorej pamiatku slávime 17. marca a ktorá žila v 7. storočí, ani so svätou Gertrúdou, vojvodkyňou z Turingie a mníškou v Altenburgu, ktorej sviatok pripadá na 13. augusta a ktorá žila v 13. storočí. Sv. Gertrúda, ktorú si dnes s úctou pripomíname, sa narodila v roku 1264 v meste Eisleben v grófstve Sasko-Mansfeld, neskôr neslávne preslávenom narodením Martina Luthera. Jej rodičia boli hlboko veriaci a patrili medzi najvýznamnejších obyvateľov mansfeldského grófstva. S veľkou starostlivosťou sa venovali výchove svojej dcéry, ktorá už od detstva prejavovala výnimočnú zbožnosť. Keď mala iba päť rokov, sama prosila rodičov, aby ju zverili do výchovy benediktínkam. V kláštore sa u mladej Gertrúdy rýchlo prejavili mimoriadne cnosti, ktoré obdivovali všetky mníšky. Jej nevinnosť a čistota mysle boli také výnimočné, že sa zdalo, akoby nebola dotknutá ani dedičným hriechom. Svet ju nelákal, ani neprejavovala záujem o svetský život. Zbožné dievča sa vyhýbalo pohľadu na mužov a často ani nedokázalo rozlíšiť jedného od druhého. Z jej úst vychádzali len slová potrebné a vždy spojené s myšlienkami na Boha.

Gertrúda si tak veľmi podriadila svoju vôľu Božej, že najväčšiu radosť nachádzala v poslušnosti predstaveným, ktorých považovala za Božích zástupcov. Jej bystrý rozum a nadanie ohromovali učiteľky. Keď dorástla, rodičia jej umožnili venovať sa štúdiu latinčiny, iných jazykov, filozofie a rétoriky, ktoré boli v tom čase doménou mníchov a rytierov. Neskôr sa venovala aj scholastickej a mystickej teológii. Svojím prenikavým rozumom a znalosťami vzbudzovala obdiv najväčších učencov, keď s ľahkosťou vysvetľovala aj najzložitejšie pasáže Svätého písma. Napriek svojej usilovnosti v štúdiu však začala zanedbávať služby Božie a vrúcnu modlitbu, ktorú predtým neustále venovala Bohu. V tomto čase sa jej zjavil božský Spasiteľ a prísne pokarhal jej prílišnú horlivosť pre štúdiá na úkor duchovného života. Toto zjavenie hlboko zasiahlo Gertrúdu, ktorá si uvedomila svoju chybu. Zanevrela na svetské záľuby a rozhodla sa nikdy neopustiť kláštor. Jej život v kláštore sa stal príkladom zbožnosti a cností, ktoré všetci obdivovali. Vo svojich dvadsiatich rokoch sa Gertrúde znovu zjavil Spasiteľ, ktorý ju učil pravdy presahujúce múdrosť ľudských kníh. V predvečer sviatku Očisťovania Panny Márie v roku 1284 bola naplnená nebeským svetlom, ktoré jej umožnilo vnímať svoj predchádzajúci život ako plný temnoty a

sebalásky. Táto nadprirodzená milosť ju spojila so Spasiteľom tak úzko, že počas nasledujúcich pätnástich rokov stratila pocit Jeho prítomnosti len na jedenásť dní. Sama vo svojich spisoch uviedla, že tieto dni boli skúškou jej vernosti, ktorú na ňu zoslal milosrdný Boh.

Predstavení rádu si vysoko cenili svätý život svätej Gertrúdy a výnimočné milosti, ktorými ju dobrotivý a všemohúci Boh obdaroval. Vďaka týmto darom ju zvolili za predstavenú dvoch kláštorov, ktoré postupne, počas štyridsiatich rokov, spravovala s veľkým požehnaním. Mníšky sa usilovali nasledovať svoju svätú predstavenú vo všetkých cnostiach, a mnohé z nich dosiahli vysoký stupeň kresťanskej dokonalosti. Hoci žila svätým životom, Gertrúda sa často obviňovala, že nezodpovedá Božej milosti tak, ako by to podľa jej názoru dokázali iní na jej mieste. Vo svojej pokore dôverovala viac druhým než sebe a vo vážnych záležitostiach sa radievala so svojimi podriadenými, najmä so svätou Mechtildou, ktorá viedla bohumilý život v tom istom kláštore. Každý deň prijímala Eucharistiu, aby sa posilnila proti samoľúbosti a pokušeniam. Pred svätým prijímaním obetovala všetky svoje myšlienky, slová a činy Bohu, aby sa k stolu Pánovmu nepriblížila nehodne. Po prijímaní zas seba celú obetovala Božej milosti ako prejav vďačnosti. Najväčšiu radosť mala pokorná služobnica Božia vtedy, keď ju niekto ponižoval alebo s ňou opovrhoval. Veľmi horlivo sa modlila za duše v očistci a často prelievala slzy, aby Boh na ne pohliadol milosrdným pohľadom a čo najskôr ich priviedol do večnej radosti. Povzbudzovala tiež svoje sestry, aby sa za tieto duše horlivo modlili.

Svätá Gertrúda bola obdarovaná mnohými zjaveniami a proroctvami, ktoré zaznamenala v osobitnej knihe. Okrem toho napísala viaceré listy a zbožné pojednania. Jej *„Kniha zjavení“* bola viackrát vydaná po jej blahoslavenej smrti, spolu s inými spismi, ktoré opisujú jej milostiplný život a zázraky, ktorými ju Boh oslávil. Tieto diela môžu, spolu so spismi svätej Terézie, slúžiť ako duchovný sprievodca pre všetkých kresťanov túžiacich po rozjímaní a hlbšej nábožnosti. Milostivý Boh neprestával podporovať svoju vernú služobnicu, ktorá vrúcne túžila po dokonalosti a duševnom blahu blížnych. Hoci ju často trápili choroby a iné ťažkosti, nikdy neprestala túžiť po utrpení. Bez bolesti či trápenia sa cítila nepokojná. Často mníškam hovorila: *„Duchovný človek, ktorý túži po pokojnom živote, nedosiahol veľkú cnosť. A ten, kto takýto pokoj vyhľadáva, ešte len začína cestu ku cnosti.“* Gertrúda nemohla prežiť ani chvíľu bez toho, aby nepodnikla niečo, čo by bolo milé Bohu. Jej vrúcna láska k Spasiteľovi bola odmenená osobitnými prejavmi Božej priazne. Jedného dňa sa svätej Mechtilde zjavil Spasiteľ, ktorý sedel na tróne, zatiaľ čo Gertrúda stála pri Ňom a s láskou na Neho hľadela. Inokedy zjavil Boh istej zbožnej mníške, že svätá Gertrúda má najnezištnejšie srdce spomedzi všetkých ľudí a najčistejší úmysel. Povedal, že niet na zemi srdca, v ktorom by tak rád prebýval ako v jej. Mnohé zjavenia a milosti, ktoré Gertrúda prijala, odrážali jej hlbokú lásku k Bohu. Vnímala Spasiteľa ako dieťa narodené v maštali v Betleheme, inokedy zas cítila, ako jej Boh vtlačil do srdca rany z kríža. Niekedy jej Spasiteľ, sprevádzaný preblahoslavenou Pannou Máriou, podával snubné prstene, uisťujúc ju o Matkinej láske. Tieto zážitky pretvorili jej srdce na nadpozemské, posvätené láskou Spasiteľa, v ktorom nebola iná vôľa než Božia. Keď svätá Gertrúda dosiahla sedemdesiaty rok

svojho svätého života, upadla do bolestivej choroby, ktorá trvala päť mesiacov. Pokorná služobnica Božia stratila schopnosť hovoriť, no napriek tomu si zachovala veselú myseľ. Čím viac sa jej choroba zhoršovala a bolesti narastali, tým väčší pokoj a spokojnosť prejavovala. Často sa stávalo, že mníšky nerozumeli jej gestám a omylom jej poskytli opak toho, čo si žiadala. Napriek tomu svätá trpiteľka nikdy neprejavila ani náznak nepokoja. Spasiteľ zjavil jednej zbožnej mníške, že Gertrúde odňal reč preto, aby sa už rozprávala iba s Ním. Smútiace mníšky prosili o príhovor svätého Lebuina, aby vyprosil uzdravenie svojej opátky. Svätý však jednej z mníšok povedal: *„Keď kráľ chce korunovať kráľovnú, nemôže to prekaziť jednoduchý bojovník.“* Jedného dňa sa svätej Gertrúde zjavil jej Nebeský Ženích, Pán Ježiš Kristus, sprevádzaný preblahoslavenou Matkou, svätým apoštolom Jánom, jej osobitným patrónom, a zástupmi anjelov. Podával jej korunu slávy. Svätá Gertrúda vykríkla v blaženom vytržení a ticho usnula v Pánovi, aby z Jeho rúk prijala korunu večnej slávy. Stalo sa to 15. novembra 1334. Jej telo bolo pochované v kláštornom chráme a na jej príhovor sa udiali mnohé zázraky. Jej ostatky sa uchovávajú v kaplnke ako drahocenný poklad v Braunsweigu v Lüneburgu. Pamiatku svätej Gertrúdy si dnes osobitne uctievajú v severnom Nemecku a v Poľsku. Sv. Gertrúda býva vyobrazená v mníšskom rúchu, ako kľačí pred obrazom Panny Márie držiacej Ježiška na rukách. Pri jej nohách leží kráľovská koruna, anjel stojaci vedľa nej jej podáva veniec z ruží.

Dňa 15. novembra sa tiež spomína sv. Eugen, biskup a mučeník; sv. Felix, biskup Nolský a mučeník; sv. Abib, diakon a mučeník v sýrskej Edesse; sv. Sekundus a spolumučeníci z Afriky; sv. Machutus, mučeník v Anglicku; sv. Luperius, biskup z Verony a ďalší.

16. NOVEMBER

Sv. Edmund, anglický arcibiskup (12. stor.)

Rodiskom sv. Edmunda bolo mesto Abingdon v anglickom grófstve Berkshire. Jeho zbožný otec, kupec Rainald Rich, sa vo vyššom veku so súhlasom manželky Mabily stal mníchom. Mabila, žena vážená a bohabojná, sa venovala kajúcim skutkom a svoje deti vychovávala podľa Božích zákonov. Od nej sa nadaný Edmund už odmalička naučil milovať Boha, nenávidieť hriech a dbať o čistotu srdca. Po ukončení nižších škôl v Oxforde bol Edmund poslaný na univerzitu v Paríži, ktorá sa koncom 12. storočia preslávila svojimi vynikajúcimi učiteľmi a veľkým počtom študentov zo západnej Európy. Pred odchodom z domova mu starostlivá matka dôrazne radila, ako si má počínať a čomu sa vyhýbať, aby v ďalekom a rušnom meste nepodľahol

pokušeniam a zachoval si čisté srdce. Darovala mu žinený pás, ktorý mal nosiť na tele pod šatami, aby si krotil telesné žiadosti.

Poslušný syn, ktorý už predtým v Oxforde pred obrazom Panny Márie zložil sľub čistoty, nezabúdal v Paríži na matkine rady. Tá mu neprestávala písať listy, v ktorých ho povzbudzovala vyhýbať sa zlým priateľstvám, byť horlivým v modlitbe a každý deň sa zverovať do ochrany Matky Božej. V Paríži trávil čas výhradne v chráme, v škole alebo vo svojej izbe. Napriek ruchu veľkomesta zostal Edmund zbožným, mravným a čistým mladíkom. Kúpil si dva prstene s nápisom *„Zdravas, Mária“,* jeden zavesil na obraz Matky Božej a druhý nosil na prste. Keď ho pokúšala nečistota, pozrel na prsteň, spomenul si na daný sľub, obnovil ho v duchu a tak odolával pokušeniam. Vyhýbajúc sa svetu v Paríži študoval usilovne, až ho z náročnej duševnej práce bolela hlava. Dal si ostrihať vlasy a odvtedy nosil holú hlavu ako duchovný. Medzitým jeho matka v Anglicku ochorela a povolala ho k sebe. Edmund sa ponáhľal domov, aby od nej prijal posledné rady a požehnanie a s láskou sa o ňu staral až do jej smrti. Po vybavení nevyhnutných záležitostí a zabezpečení opatrovníctva pre svoje sestry v kláštore sa vrátil do Paríža, kde dokončil štúdiá a stal sa doktorom a učiteľom slobodných umení. Edmund, hoci mal náročný učiteľský úrad, nezanedbával duchovné cvičenia. Denne sa zúčastňoval na svätej omši, modlil sa hodinky, počas sviatočných dní sa modlil celý žaltár a často sa postil o chlebe a vode. Po niekoľkých rokoch sa vzdal učiteľskej činnosti a začal sa venovať matematike. Raz sa mu vo sne zjavila zosnulá matka a nabádala ho, aby sa venoval radšej teológii. Edmund sa tak pustil do jej štúdia s veľkou horlivosťou, popri čom ešte viac rozmnožil svoje modlitby a kajúce skutky. Potom začal v Paríži s úspechom prednášať teológiu a jeho jasné a zanietené prednášky priťahovali veľa študentov. Tí si osvojovali nielen jeho učenie, ale aj príkladný spôsob života.

Po získaní slávneho mena sa Edmund vrátil do Anglicka, kde od roku 1219 učil na Oxfordskej univerzite filozofiu podľa Aristotela. Prijal kňazské svätenie a kázal s veľkým úspechom, priťahujúc zástupy poslucháčov, pre ktoré často kázal pod širým nebom. Napokon, na naliehanie priateľov, prijal kanonikát a úrad správcu kostolnej pokladnice v Salisbury. Tento úrad mu umožnil venovať sa výhradne učeniu a kázaniu. Hoci mal len skromné príjmy, bol mimoriadne štedrý – svoje knihy predával a výťažok rozdeľoval chudobným. Keď sa mu dostalo výnosného benefícia, nešetril na rozdávaní almužien takou mierou, že ročné príjmy mu sotva vystačili na šesť mesiacov; zvyšok roka bol nútený bývať a uskromňovať sa v kláštore. Keď mu priatelia dohovárali, aby bol opatrnejší a lepšie hospodáril, s úsmevom odvetil: *„Samozrejme, samozrejme, ale o duchovných sa niekedy hovorí, že sú lakomí; mám teda prispievať k tomu, aby sa zdalo, že táto výčitka je oprávnená?“*

V roku 1227 bol na pápežský stolec dosadený Gregor IX. V tom istom roku sa mala uskutočniť nová križiacka výprava do Palestíny, a pápež vyzval všetkých biskupov, aby prísnymi cirkevnými trestami naliehali na tých, ktorí sa zaviazali k výprave, aby svoj sľub splnili. Mladého anglického kráľa Henricha III. pápež vyzval, aby vypravil pomocné vojsko. Zároveň učeného a výrečného kanonika Edmunda poveril úlohou kázať v Anglicku križiacku výpravu proti Saracénom. Podľa pápežského nariadenia

mali Edmunda na cestách podporovať preláti a držitelia cirkevných benefícií. Edmund sa podrobil pápežovi a chodil kázať z miesta na miesto, ale hmotnú podporu odmietal, nechcel mať svetský zisk zo slova Božieho. Z Anglicka bolo vypravené osobitné vojsko, ktoré sa v južnom Taliansku pripojilo k ostatným križiakom. Keď však cisár Fridrich II., hoci už deväťkrát prisľúbil zúčastniť sa na výprave, váhal pripojiť sa, vojsko sa rozpadlo. Fridrich II. nakoniec v roku 1228 na vlastnú päsť uskutočnil výpravu do Palestíny, avšak s nevalným úspechom. V tom čase Edmund vynikal učenosťou aj vzácnymi cnosťami nad všetkých svojich súčasníkov v Anglicku. Preto pápež Gregor IX. V roku 1233 prikázal kapitule katedrálneho chrámu v Canterbury, aby si Edmunda zvolila za arcibiskupa, a ešte pred samotnou voľbou mu poslal pallium, znak arcibiskupskej dôstojnosti. Kráľ Henrich III. s touto voľbou súhlasil, a Edmund bol v roku 1234 vysvätený za biskupa, čím sa stal metropolitom celého Anglicka.

Tento úrad prijal s veľkou bázňou, keďže si bol vedomý smutného stavu krajiny a predvídal, že nebude mať dosť síl na jeho nápravu. Kráľ Henrich III. bol slabý a podliehal radám dvoranov cudzincov, ktorých si povolal z Francúzska. Títo cudzinci prenasledovali domácu anglickú šľachtu, obohacovali sa nečestnými spôsobmi, a neváhali dokonca falšovať kráľovské podpisy a pečate. Táto situácia vyvolala v kráľovstve všeobecnú nevôľu; šľachta sa proti tomu vzbúrila a prestala chodiť na kráľovský dvor aj na snem. Edmund sa spolu s niekoľkými biskupmi odobral ku kráľovi a priamo mu povedal, že slobodní Angličania už nebudú znášať nadvládu nenásytných cudzincov a že títo škodcovia verejného blaha podliehajú cirkevnej kliatbe. Kráľ sa zľakol, vyhostil cudzincov a do svojej rady povolal popredných anglických šľachticov, ktorí mali dôveru národa. Edmund sa stal jedným z hlavných kráľových poradcov a verne mu slúžil; presvedčil šľachtu a prelátov, aby zadlženému kráľovi poskytli tridsatinu svojho majetku, a v roku 1236 požehnal jeho sobáš a korunoval kráľovnú. Prítomnosť Edmunda v kráľovej rade však netrvala dlho. Márnotratný a ľahkovážny Henrich III., ktorý bol neustále vo finančných ťažkostiach, nechával uvoľnené biskupstvá a opátstva v rozpore s cirkevným zákonom neobsadené a ich príjmy používal pre vlastné potreby. To Edmunda veľmi trápilo. Ešte viac ho však bolelo, že pápež Gregor IX., sužovaný neverným cisárom Fridrichom II., nechcel riskovať znepriatelenie anglického kráľa a váhal voči nemu razantne zakročiť. Ba čo viac, pápež sa nad mieru snažil využívať cirkevné majetky v Anglicku, čo len zvyšovalo Edmundovu trpkosť. Kráľ Henrich III. bez vedomia svojich poradcov požiadal pápeža o vyslanie apoštolského legáta s plnými mocami, aby mohol zamedziť všetkým opatreniam, ktoré Edmund vykonal pre dobro krajiny a Cirkvi. Edmund opakovane posielal do Ríma prosebné listy a posolstvá a napokon si za cenu veľkých peňažných obetí vyžiadal od Gregora IX. bullu, ktorá dávala anglickým arcibiskupom plnú moc obsadzovať uvoľnené cirkevné benefícia, ak do dvoch mesiacov nebol na tieto miesta nikto riadne ustanovený. Avšak kráľ podal proti tejto bulle sťažnosť do Ríma a pápež ju odvolal. Navyše Edmundovi odňal právo obsadzovať akékoľvek cirkevné benefícia, kým nebude v jeho diecéze značný počet talianskych rodákov zabezpečený výnosnejšími úradmi. Všetky tieto úklady boli dielom pápežského vyslanca v Anglicku, ktorý, podporujúc kráľa, narušoval všetky

spravodlivé rozhodnutia horlivého metropolitu a podkopával jeho autoritu. Len tak sa mohlo stať, že aj mnísi z kláštora v Canterbury odmietli poslušnosť svojmu duchovnému predstavenému Edmundovi a vytrvalo marili jeho snahu založiť novú kapitulu v grófstve Kent. V tejto veci sa Edmund vybral do Ríma, kde mu bola sľúbená ochrana proti odbojným mníchom, no ani potom ho nepočúvali a nerešpektovali ani kliatbu, ktorú na nich oprávnene uvalil. Všetky tieto krivdy musel Edmund znášať kvôli spravodlivosti, lebo nechcel a nesmel dopustiť, aby právo a majetok Cirkvi v Anglicku boli vydané napospas. Bol verný, svedomitý pastier, a nie platený nájomník svojho stáda.

Medzitým sa Edmund ustavične povzbudzoval modlitbou a zbožným rozjímaním k trpezlivosti. Keď ho priatelia ľutovali, vravel: *„Krivdy, ktoré sa mi dejú, sú bolestné, ale sú užitočným liekom na spásu mojej duše.“* Nikdy v sebe necítil horkosť ani zlobu voči nepriateľom, hovoriac: *„Aj keby mi vyrvali oči, neprestal by som ich milovať.“* Vo svojom trápení sa Edmund snažil nájsť útechu v písaní. Keď však jeho snahy a plány neustále zlyhávali, a na všetky jeho žaloby a úpenlivé prosby prichádzali len prázdne sľuby a útechy, začal sa obávať myšlienky, ako raz bude skladať účet zo svojho biskupského úradu. Cirkev v Anglicku žalostne upadala; vláda neschopného márnotratníka Henricha III. neohrozovala len jej majetky, staré práva a slobody, ale znižovala aj česť a dôstojnosť Cirkvi, čo prinášalo nenapraviteľnú škodu náboženskému životu v krajine. Pápežský vyslanec, ktorý bol povinný metropolitu podporovať, aby zastavil tieto škodlivé praktiky, stál sám proti nemu, podporoval kráľa a pomáhal prehlbovať zmätky v krajine. Edmund, úzkostlivo svedomitý, už nemohol ďalej tieto pomery znášať. Rozhodol sa radšej dobrovoľne odísť do vyhnanstva, aby sa nezdalo, že súhlasí s tým, čo nemohol v Anglicku napraviť. S trpkou ľútosťou v srdci opustil Edmund v roku 1240 svoju vlasť a odišiel do Francúzska. V Paríži navštívil svätého kráľa Ľudovíta IX. a potešil sa dôverným rozhovorom s ním. Odtiaľ cestoval do cisterciánskeho opátstva Pontigny v diecéze Auxerre a usadil sa v tomto ústraní, kde pred ním vo vyhnanstve prebýval jeho predchodca na anglickom metropolitnom stolci, mučeník sv. Tomáš Becket. V tomto kláštore sa ťažko skúšaný Edmund venoval modlitbe, svätému rozjímaniu a duchovnému čítaniu. Niekoľkokrát kázal v okolitých mestách, ale jeho telesné sily výrazne ochabli. Na radu lekárov sa kvôli príliš horúcemu podnebiu v Pontigny nechal previezť do chladnejšej oblasti Champagne a usadil sa v kláštore regulárnych kanonikov v Soissy pri Provins. Zmena prostredia mu však veľmi neprospela. Fyzicky chradnúc si už prial zomrieť, vzdychajúc: *„Beda mi, že moje putovanie sa predĺžilo; zažil som príliš veľa skazy. Vezmi ma teda, Pane, k sebe! O čo lepšie je zomrieť, než vidieť, ako ľud hynie!“*

Keď sa blížila jeho posledná hodina, dal si priniesť Najsvätejšiu sviatosť a vrúcne zvolal: *„V Teba, Pane, som veril, Teba som kázal, Ty si mi svedkom, že na svete som nevyhľadával nič iné, iba Teba. Nech sa teda stane Tvoja vôľa so mnou.“* S veľkým plačom prijal sväté sviatosti, nežne bozkával kríž a s radostnými modlitbami k Bohu odovzdal svoju dušu do Jeho rúk 16. novembra 1240. Telo zosnulého metropolitu bolo prevezené do Pontigny a mnísi ho pochovali vo svojom kláštornom chráme práve v deň spomienky na mučeníka sv. Edmunda, niekdajšieho anglického kráľa.

Arcibiskup Edmund, ktorý počas života vynikal vzácnymi cnosťami a trpel pre spravodlivosť, bol po smrti Bohom oslávený zázrakmi. Na žiadosť anglických a francúzskych biskupov ho už v roku 1247 pápež Innocent IV. vyhlásil za svätého. Sv. Edmund býva zobrazovaný v arcibiskupskom rúchu s Ježiškom.

Poučenie:

Legenda rozpráva, že keď počas svojich štúdií v Paríži kráčal raz so spolužiakmi, odišiel od nich, keď začali nevhodne rozprávať, a pustil sa do čítania náboženskej knihy. Vtedy sa mu zjavilo láskyplné Dieťatko s nápisom *„Ježiš Nazaretský“* na čele a potešilo ho. Odvtedy sväto uctieval Božské Dieťa. Pamiatkou na tohto učeného svätca sú jeho spisy, najmä nariadenia (konštitúcie), ktoré vytvoril na obnovu cirkevnej disciplíny v Anglicku, výklady o desatore Božích prikázaní, o siedmich hlavných hriechoch a siedmich svätých sviatostiach a kniha s názvom *„Zrkadlo Cirkvi.“*

---

16. novembra si pripomíname pamiatku sv. Otmara, opáta kláštora Sankt Gallen vo Švajčiarsku. Tento svätec bol dobrodincom ľudu a zveľadil kláštor, ktorý chránil pred útlakom chamtivého grófa Varina. Tento násilník ho však zajal a na základe falošného obvinenia zo závažného zločinu, ktoré vzniesol podplatený svedok, bol Otmar nespravodlivo odsúdený do väzenia, kde v roku 759 zomrel. Hlava a niekoľko kostí sv. Otmara sa dostali do Sankt Gallenu, odkiaľ ich v roku 1853 Karol IV. daroval Pražskej katedrále. Tento deň je tiež venovaný spomienke na sv. afrických mučeníkov Rufina, Marka a Valeria; svätých Elpídia, Marcela, Eustochia a ich spolumučeníkov počas prenasledovania za cisára Juliána Odpadlíka; sv. Hucheria, lyonského biskupa († 450); sv. Fidencia, padovského biskupa a sv. Florína vyznávača. Z ostatkov sv. Florína získal Karol IV. v roku 1377 jednu kosť pre Pražskú katedrálu.

17. NOVEMBER

Sv. Gregor Divotvorca, biskup (2. stor.)

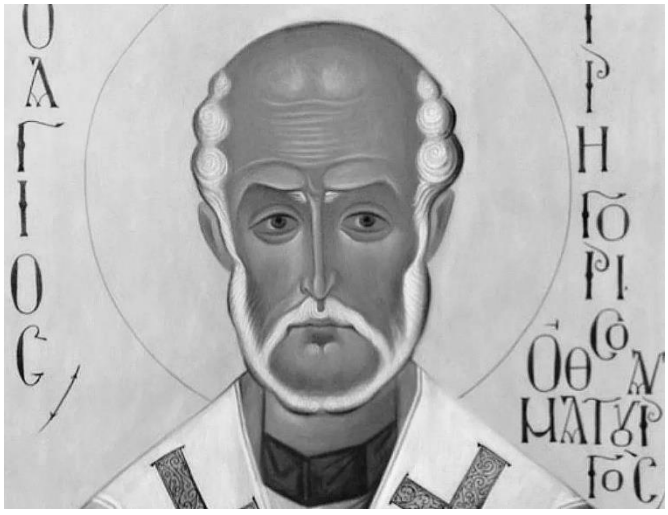

Biskup Gregor, známy ako Divotvorca, je významnou postavou v dejinách ranej kresťanskej Cirkvi. Podľa slov apoštola Pavla (1 Kor 12) bol jedným z mužov, ktorým boli v mimoriadnej miere udelené dary Ducha Svätého, najmä dar proroctva, uzdravovania a konania zázrakov.

Gregor, pôvodným menom Teodor, pochádzal z urodzenej a bohatej rodiny v meste Neocézarea v Ponte. Bol vychovávaný v pohanskej modloslužbe, ale po smrti svojho otca, keď mal 14 rokov, začal nadobúdať prvé poznatky o kresťanstve. Hoci ho ešte neviedli k úplnej premene, stačili na to, aby pohrdol pohanskými bohmi. Na želanie matky začal študovať rétoriku, aby sa stal právnikom

a dosiahol vysokú kariéru. Hoci ešte nebol kresťan, vynikal ušľachtilými vlastnosťami – bol prísne pravdovravný a nikdy neobhajoval klamstvo či nespravodlivosť. Odmietal čítať aj nemravné pasáže zo známych diel gréckej literatúry. Gregor sa zdokonalil aj v latinskom jazyku a plánoval odísť do Berytu vo Fenícii, kde bola slávna právnická škola. Božia Prozreteľnosť ho však priviedla inam.

V tom čase sa manžel Gregorovej sestry stal vysokým úradníkom v meste Cézarea v Palestíne, kam Gregor spolu s bratom Atenodorom odišiel za ním pokračovať v štúdiách. V Cézarei sa Gregor stretol s Origenesom, významným kresťanským učiteľom, ktorý tam založil teologickú a filozofickú školu. Gregor sám vyznal, že k Origenesovi ho priviedol dobrý anjel. Origenes, ktorý v Gregorovi i jeho bratovi rozpoznal mimoriadne nadanie a ušľachtilé povahy, sa ich snažil nielen vzdelávať, ale aj priviesť ku Kristovi. Učil ich, že život bez pravdy a morálnej dokonalosti je prázdny a bezcenný. Zvykal Gregora na prísnu životnú disciplínu a sebakontrolu, pričom ho viedol k poznaniu vlastných chýb a mravných nedostatkov. Hoci Gregor spočiatku váhal, lebo sa nechcel vzdať svojich ambicióznych plánov, napokon podľahol dôrazným argumentom a úprimnej láske svojho učiteľa. Origenes systematicky viedol Gregora cez rôzne oblasti gréckeho vzdelania a spoločne študovali diela starovekých filozofov, rečníkov a básnikov. Origenes však poukazoval nielen na pravdy a krásu týchto diel, ale aj na ich omyly a zbytočnosti. Postupne Gregora uvádzal do štúdia Svätého písma a kresťanských právd, čím pripravoval jeho premenu na jednu z najvýznamnejších osobností kresťanskej Cirkvi. Gregor, osvietený a posilnený Božou milosťou, už vtedy pojal úmysel zanechať svetský život a zasvätiť svoj život hlásaniu a obrane kresťanskej pravdy. Kristovo učenie, ktoré mu bolo výnimočným učiteľom vštepované, sa stalo kvasom, ktorý prenikol a posvätil jeho ducha. Uvedomil si, že pravé poznanie, ktoré človeka skutočne osvecuje, povznáša a prináša blaženosť, existuje iba v kresťanstve.

Počas prenasledovania Cirkvi cisárom Maximinom v roku 235 Origenes odišiel z palestínskej Cézarey do Kapadócie a Gregor pokračoval v štúdiu v Alexandrii. Toto rušné mesto bolo známe nemravnosťou mládeže, ale Gregor, hoci ešte nebol pokrstený, zostal príkladom neporušenej morálky. Vyhýbal sa zbytočným kontaktom so svetom a usilovne sa venoval štúdiu, v ktorom prevyšoval všetkých svojich spolužiakov. Tento úspech však vzbudil žiarlivosť a závisť svetáckych vrstovníkov. Rozhodli sa pošpiniť jeho povesť. Počas jednej verejnej diskusie, ktorej sa Gregor zúčastnil, sa k nemu na podnet týchto mladíkov priblížila nehanebná žena a verejne ho obvinila, že jej nezaplatil za *„služby“,* ktoré mu vraj poskytla. Tento ohavný útok na jeho česť ho nezlomil. Dôveroval Bohu a namiesto odpovede iba pokynul priateľovi, aby jej dal to, čo si žiadala. Radosť tých, ktorí ho chceli ponížiť, však netrvala dlho. Len čo žena dostala peniaze, ovládol ju zlý duch, ktorý ju vrhol na zem a spôsobil jej veľké utrpenie. V tej chvíli priznala, že klamala, a prosila Gregora o odpustenie, ktorého sa jej od neho aj dostalo.

Po čase sa Gregor vrátil z Alexandrie do palestínskej Cézarey, kde sa znovu stretol s Origenesom a dokončil u neho štúdiá. Tu prijal krst a pevne sa rozhodol žiť podľa kresťanských zásad, ku ktorým sa pri krste zaviazal. Po rozlúčkovej chválorečí s

Origenesom sa na naliehanie príbuzných vrátil do vlasti. Príbuzní očakávali, že Gregor, úspešný študent, bude hľadať úrad, ktorý by mu priniesol slávu a bohatstvo. On si však zvolil inú cestu. Vzdal sa sveta, odišiel na púšť, aby mohol v odriekaní a modlitbách slúžiť Bohu a starať sa o vlastnú spásu.

Jeho učenosť a vzácne cnosti však nezostali dlho skryté. Bohabojný biskup Fedimos z pontského mesta Amasia sa dopočul o Gregorovi a túžil ho povolať do služby Cirkvi. Gregor, ktorý sa zámerne ukrýval, aby ho ľudia nerušili, sa najskôr vyhýbal tomuto povolaniu. Keď sa však dozvedel, že Fedimos prostredníctvom modlitby pochopil, že Gregor má byť biskupom v Novej Cézarey, uvedomil si, že toto je Božia vôľa. Gregor si vyžiadal čas na dôkladnú prípravu na svoje povolanie. Nová Cézarea bola veľké a bohaté mesto, ale obyvateľstvo bolo zviazané pohanskými poverami a nemravnosťou. Z celého mesta bolo iba sedemnásť kresťanov. Gregor premýšľal, ako obrátiť miestnych pohanov k pravému Bohu a priviesť ich k viere v Krista. Horlivo sa modlil o múdrosť a vedenie, aby jeho slová priniesli hojné ovocie. Raz mal videnie. V ňom uzrel Matku Božiu a evanjelistu Jána, ktorý mu vysvetľoval tajomstvá viery a radil mu, ako má hlásať evanjelium – jasne, jednoducho, mocne a presvedčivo. To, čo mu bolo vo videní zjavené, si poznamenal a verne sa tým riadil.

Na Gregorovi sa naplnilo, čo Spasiteľ prisľúbil, že jeho učeníci budú konať znamenia a veľké divy (Mk 16, 17–18), ba že budú činiť skutky väčšie ako tie, ktoré konal on sám. Boh ho obdaril vzácnym darom zázrakov a proroctva, aby obrátil pohanov. Už na ceste z púšte do Novej Cézarey prejavil túto zázračnú moc. Keď ho zastihla noc a dážď, uchýlil sa do pohanského chrámu známeho veštbami bohov, prežehnal seba aj modly krížom a strávil tam celú noc v modlitbách. Na druhý deň ráno už kňaz chrámu nedostával od bohov žiadne odpovede; veštby utíchli, bohovia onemeli. Pohanský kňaz sa preľakol a prišiel ku Gregorovi. Vyhrážal sa žalobou a pomstou, ak bohovia opäť nezačnú veštiť. Gregor mu povedal, že z Božej vôle má moc nad zlými duchmi a že ich z chrámu vyhnal. Pohanský kňaz ho prosil, aby ho poučil o veľkom Bohu, ktorému sa podrobujú aj tí, ktorým sa doteraz klaňal ako bohom. Gregor mu začal vysvetľovať pravdy kresťanskej viery. Keď však videl, že nechce uveriť v tajomstvo vtelenia Pána, povedal mu, že toto tajomstvo nie je možné pochopiť iba rozumom, ale že mu treba veriť, lebo ho Boh potvrdil zázrakmi. Kňaz ukázal na balvan pri ceste a vyzval Gregora, aby mu prikázal pohnúť sa. Vtedy sa naplnilo Kristovo slovo: *„Veru, hovorím vám: Ak budete mať vieru a nebudete pochybovať a keby ste aj tomuto vrchu povedali: "Zdvihni sa a hoď sa do mora," stane sa to.“* (Mt 21, 21). Mocou Božou Gregor vykonal zázrak, o ktorý bol požiadaný, a pohanský kňaz sa stal jeho učeníkom.

Správa o zázračnej moci Gregora ho predchádzala do mesta, kde ho vítal veľký zástup. Gregor však so sklopenými očami vošiel skromne do mesta a zastavil sa na námestí. Na otázku, kde sa ubytuje, keďže v meste nemal vlastný dom, odpovedal: *„Nestarajte sa o to. Boh sám je naším domovom. Radšej sa sami cnosťami staňte príbytkom Božím.“* Niekoľko občanov mu ponúklo pohostinstvo, a tak vstúpil do domu bohatého muža Musona. Nasledujúce ráno pred Musonovým domom ležalo množstvo chorých a veľký dav ľudí. Gregor vyšiel von, prihovoril sa zhromaždeným

a modlitbou uzdravil všetkých chorých. Odvtedy mocne hlásal Božiu pravdu v meste, pričom jeho slová sprevádzali veľké divy. Boh mu požehnal, takže počet kresťanov v Novej Cézarey rýchlo vzrástol. Vznikla potreba postaviť kresťanský chrám. Gregor vybral najvyššie a najkrajšie miesto na stavbu, s Božou pomocou ho postavil a naďalej horlivo kázal evanjelium v meste aj okolí.

Aj pohania si Gregora veľmi vážili. Vyhľadávali ho pre rady a predkladali mu svoje spory na rozhodnutie. Raz za ním prišli dvaja bratia, ktorí sa nemohli dohodnúť na rozdelení jazierka, ktoré zdedili po otcovi. Gregor ich márne napomínal k zmieru, a keď odišli od neho odhodlaní k násilnostiam, odišiel k jazierku, pokľakol na brehu a celú noc sa modlil. Ráno jazierko vyschlo a bratia si rozdelili jeho dno. Raz obyvatelia Cézarey požiadali Gregora, aby zabránil pravidelným záplavám rieky Lyka, ktoré im spôsobovali veľké škody na domoch a poliach. Gregor zapichol palicu na miesto, kde sa rieka vylievala, a vo Svätom mene jej prikázal, aby nevystupovala z koryta. Palica sa zakorenila a vyrástla na strom, ktorý sa stal hranicou, za ktorú rieka už nikdy nepresiahla. Veriaci z mesta Komany požiadali Gregora, aby im ustanovil biskupa. Chceli mať urodzeného a bohatého kandidáta, no Gregor ich napomenul, aby sa zamerali skôr na kresťanskú múdrosť a svätosť. Jeden zo starších ironicky poznamenal, že ak Gregor pohŕda urodzenými, mal by im za biskupa dať uhliara Alexandra. Gregor dal Alexandra priviesť. Uhliar, odetý do hrubej haleny a začadený dymom, vyvolal smiech prítomných, no Gregor v ňom rozpoznal muža s výnimočnými vlastnosťami. Alexander pochádzal zo vznešeného rodu a bol vzdelaný. Túžba po kresťanskej dokonalosti ho priviedla k tomu, že opustil svet a žil ako pustovník v lese, živobytie si zabezpečoval pálením uhlia a v tichosti slúžil Bohu. Keď sa Gregor začal vypytovať na rôzne veci, odpovedal tak múdro a výrečne, že posmievači ihneď stíchli a udivený ľud jednomyseľne žiadal, aby sa stal biskupom. Márne sa Alexander zdráhal; či chcel alebo nie, stal sa biskupom v Komanoch. Svoje stádo spravoval výborne, žil sväto a zomrel mučeníckou smrťou. Jeho výročná pamiatka sa slávi 11. augusta.

Gregor sa preslávil nielen múdrosťou a zázračnou mocou, ale aj milosrdnou láskou k chudobným a mimoriadnou štedrosťou. Túto štedrosť sa pokúsili zneužiť dvaja Židia. Čakali na Gregora, ktorý sa vracal do mesta, a jeden z nich si ľahol na zem a predstieral, že je mŕtvy. Druhý pristúpil k biskupovi, nástojčivo nariekal a prosil o almužnu, aby mohol údajne pochovať svojho brata. Gregor, nemajúc pri sebe peniaze, položil svoj plášť na predstieraného mŕtveho a odišiel. Podvodník sa tešil zo svojho šibalstva, no keď pristúpil k spoločníkovi a povedal mu, aby už vstal, s hrôzou zistil, že je skutočne mŕtvy.

Neúnavnou horlivosťou, príkladným životom a zázrakmi biskupa Gregora sa v Novej Cézarey a okolí šťastne šírilo kresťanstvo. Veriaci, ktorí mali takého výnimočného pastiera, pevne stáli vo viere a riadili sa jej zákonmi. Svätec Bazil o Gregorovi pekne hovorí: *„Duch Boží skrze neho mimoriadne pôsobil také veľké veci, že aj Židia, nepriatelia kresťanskej pravdy, ho nazývali druhým Mojžišom. Duch Pánov osvecoval všetky jeho slová i skutky nadprirodzeným svetlom. Z jeho srdca prúdila Božia moc viery, ktorá všetko pretvárala a obnovovala.“* Všetko, čo svätý biskup konal, malo za

cieľ osláviť Ježiša Krista a upevniť a rozšíriť jeho kráľovstvo. Bol si plne vedomý toho, že Kristus v ňom pôsobí a skrze neho pre spásu ľudských duší.

Keď za cisára Décia v roku 250 opäť vypuklo kruté prenasledovanie kresťanov, Gregor s jedným diakonom opustil mesto a ukrýval sa v odľahlej lesnatej hore, aby bol uchránený pre svoje stádo na lepšie budúce časy. Pohania ho hľadali, no Boh ho zázračne zachránil. Na pustatine sa neprestával modliť za svojich zverencov, aby im Boh dal dar vytrvalosti. Jeho modlitby boli vypočuté; ani jeden kresťan v Novej Cézarey sa nedal odvrátiť od Krista Pána ani mučením. Jedného dňa, keď sa znovu modlil, jeho tvár sa náhle zatiahla. Zachvel sa úzkosťou, padol na zem a dlho ležal bez známok života. Nakoniec vstal, jeho tvár žiarila radosťou a z jeho úst zaznel chválospev Bohu. Keď sa ho spoločník spýtal, čo sa stalo, prorocky odpovedal: *„Vidím veľký zápas: mladík bojuje s diablom a porazil ho.“* A keď jeho slovám nerozumeli, dodal: *„Udatný mládenec Troadius podstúpil pre Ježiša Krista mučenie a získal nebeskú korunu.“* Skutočne, v ten istý deň bol Gregorov učeník Troadius umučený v Novej Cézarey pre vieru. Zatiaľ čo bol Gregor v pustatine, jeho duch bol pri mladíkovi a posilňoval ho v utrpení k vytrvalosti. Pamiatka mučeníka svätého Troadia sa slávi 28. decembra.

Po smrti cisára Décia v roku 251 sa kresťanom na krátky čas uľavilo, a Gregor sa vrátil do Novej Cézarey. Navštívil hroby mučeníkov, ustanovil výročné pamiatkové slávnosti na ich počesť a prikazoval, čo uznal za prospešné na rozkvet náboženského života veriacich. Keď sa v meste konala akási pohanská slávnosť, na ktorú sa zišlo z vidieka toľko pohanov, že sa im nedostávalo miesta, začali mnohí z nich vzývať Jova, aby im urobil miesto. Gregor, keď sa o tom dozvedel, prorocky povedal: *„Chudáci, čoskoro budú mať miesta nad mieru a dostatok.“* A hneď nato v celom Ponte začal zúriť strašný mor, pričom len Nová Cézarea bola modlitbami biskupa Gregora tejto metly uchránená. Tisíce pohanov vtedy spoznali, aký mocný je Boh kresťanov, uverili v Krista a dali sa pokrstiť. Z toho mal svätý biskup nevýslovnú radosť.

Na sklonku svojho požehnaného života videl Gregor v Novej Cézarey aj v okolí povaľané a rozbité sochy a oltáre bohov; pohanské obety zanikli a všade už vládlo kresťanské náboženstvo. Svätec pracoval horlivo až do smrti na spáse ľudí i na svojej vlastnej spáse. Ešte na smrteľnej posteli myslel na svoje ovečky, a keď sa dozvedel, že v Novej Cézarey je už len sedemnásť pohanov, radostne zvolal: *„Vďaka Bohu; keď som prišiel do mesta ako biskup, bolo tu sedemnásť kresťanov.“* Umierajúc povedal: *„Bol som na tejto zemi cudzincom zaživa, cudzinec chcem zostať aj po smrti. Neprislúcha sa mi teda, aby som mal náhrobok. Gregorovo meno nech nie je zapísané na žiadnom mieste.“* Usnul pokojne v Pánovi dňa 17. novembra okolo roku 270. Želanie svätého biskupa, aby jeho meno bolo na zemi zabudnuté, sa však nesplnilo; katolícka Cirkev slávi jeho pamiatku a vzácne spisy, ktoré napísal, sú svedectvom jeho veľkého, Bohom obdarovaného ducha.

Poučenie:

Starobylé podanie o zázraku, ktorý sv. Gregor vykonal, keď sa vracal z púšte do Novej Cézarey a modlitbou pohol balvan, neskôr viedlo k tejto povesti: Keď miesto pre

stavbu chrámu v meste bolo obmedzené pahorkom, biskup vyšiel na toto miesto a modlil sa tam celú noc, aby Boh odstránil túto prekážku. Ráno sa pahorok posunul tak, že stavebné miesto bolo uvoľnené. Ctihodný Beda, mních a spisovateľ († 735), uvádzajúc tento zázrak ako dôkaz Kristovho prisľúbenia (Mt 21, 21), pridáva tento obrazný výklad: *„Horu možno niekedy chápať ako diabla, ktorý sa svojou pýchou dvíha proti Bohu, túžiac byť podobný Najvyššiemu. Táto hora sa však pohne a padne do mora na príkaz tých, ktorí sú silní vo viere. Toto sa deje, keď svätí kazatelia Božieho slova vymietajú zlého ducha zo sŕdc tých, ktorí sú predurčení k životu, pričom diablovi umožňujú vykonávať svoju krutovládu v nepokojných a nešťastných dušiach nevercov.“*

Dňa 17. novembra sa tiež slávi pamiatka sv. Zacháša, diakona a sv. Alfea, lektora, oboch mučeníkov za cisára Diokleciána; sv. Aniana, biskupa; sv. Huga, linkolnského biskupa; sv. Gregora, tourského biskupa, cirkevného spisovateľa († 595) a ďalších.

18. NOVEMBER

I. Sv. Odo, opát (9. stor.)

Na hranici bývalého Burgundska vo Francúzsku leží nad riekou Grosna v lesnatej doline mestečko Cluny s pozostatkami bývalého benediktínskeho opátstva, kolísky slávneho rehoľného bratstva kluniakov. Zakladateľom tejto benediktínskej skupiny bol sv. Odo, potomok významného franského rodu. Narodil sa v roku 879, pravdepodobne v grófstve Maine, a zbožným otcom bol už v kolíske zasvätený sv. Martinovi z Tours. Prvé vedomosti mu vštepoval domáci kňaz a keď vyrástol v statného mladíka, učil sa dvorným mravom a rytierskym zvykom najprv u grófa Fulka z Anjou a neskôr na dvore akvitánskeho vojvodu Viliama. Časom ho však začali trápiť bolesti hlavy, ktoré ho sužovali takmer tri roky. Znechutil si rytierske hry a lovecké zábavy a vrátil sa domov. Tam si zarmútený otec spomenul na svoj sľub, že zasvätí syna službe Bohu, a začal pripravovať splnenie svojho záväzku. Odo, vtedy devätnásťročný, sa úplne uzdravil, putoval na hrob sv. Martina do Tours a bol tam slávnostným obradom prijatý do duchovného stavu. Gróf Fulko mu daroval dom blízko hlavného chrámu a zaistil mu prebendu v kapitule Tours.

Odo sa v Tours horlivo venoval modlitbe aj štúdiu a okrem duchovných kníh rád čítal aj pohanských rímskych spisovateľov, najmä básnika Vergília, ktorého diela ho veľmi pútali. Jednej noci však vo sne videl nádhernú nádobu plnú jedovatých plazov. Tento

sen ho vystrašil, vzdal sa teda čítania pohanských spisov, modlil sa horlivejšie a žil asketicky. Tri roky jedol len chlieb a bôb, spával na rohoži na zemi a celkovo obmedzoval svoje telesné potreby. Keďže pociťoval, že jeho doterajšie vzdelanie je nedostatočné, vybral sa na ďalšie štúdiá do Paríža, kde usilovne študoval rétoriku a filozofiu. Vo voľnom čase sa venoval hudbe a stal sa v nej majstrom. Dokončiac štúdiá, vrátil sa do Tours a viedol chrámový spev, komponoval nové hymny a antifóny v cirkevnom duchu, prísne sa odriekal a študoval Písmo sväté i cirkevné Otcov. To však nebolo vhod ostatným kanovníkom; vážny cirkevný chorál pokladali za spev, ktorý je v rozpore s povahou Frankov, a hlbšie štúdium posvätných vied im pripadalo ako *„zbytočné mrhanie času“.*

Odo však, nedbajúc na ich zlé názory, šiel ďalej svojou cestou. Tresty, ktorými Hospodin hrozil hriešnikom v Starom Zákone, a sľuby, ktoré Spasiteľ dával v evanjeliách svojim verným nasledovníkom, mocne hýbali jeho dušou. A keď sa mu dostali do rúk rehoľné pravidlá sv. Benedikta, bol nimi taký dojatý, že sa ihneď rozhodol, že ak to bude možné, zariadi si svoj život podľa nich. Rozdal svoje príjmy chudobným, venoval sa len Bohu, vyhýbal sa svetu, neustále sa postil a modlil. Táto výnimočná zbožnosť mladého kanovníka budila v ľuďoch úctu a obdiv; známi i neznámi, a zvlášť pútnici, ktorí prichádzali na hrob sv. Martina, ho navštevovali a prosili o poučenie, útechu a radu v ich potrebách. Odo im rozdával zo svojho ducha a srdca to, čo im prospievalo. Prichádzali k nemu aj mladíci a muži túžiaci nasledovať jeho príklad a pod jeho vedením slúžiť Bohu a zdokonaľovať sa vo svätých cnostiach. Aj sluha grófa Fulka menom Adegrin pohrdol svetom a pridal sa k nemu. Obaja priatelia sa dohodli, že vstúpia do nejakého kláštora s prísnou rehoľnou disciplínou, a na tento účel prehliadli niekoľko významných opátstiev vo Francúzsku, ale nikde nenašli to, čo hľadali. Potom sa Adegrin rozhodol putovať do Ríma. Cestou cez Burgundsko sa zastavil v kláštore La Beaume neďaleko mesta Besançon, kde ho opát láskavo prijal a zistil, že život mníchov tam je živým obrazom pravidiel sv. Benedikta. Ihneď o tom napísal Odovi a vyzval ho, aby bez meškania prišiel za ním. Odo pozvanie prijal s veľkou radosťou a so svojím pokladom – stovkou kníh – sa na konci roku 909 vydal za priateľom do kláštora La Beaume, kde bol oblečený do rehoľného rúcha, po roku príprav zložil rehoľné sľuby, začal učiť v kláštornom školskom zariadení a časom bol vysvätený za kňaza. Rehoľné pravidlá prísne dodržiaval, žil podľa ich zásad zriekania sa a všetky práce, ktoré mu boli zverené, plnil svedomito.

V tom čase založil zbožný akvitánsky vojvoda, Viliam, kláštor Cluny a v roku 910 menoval za prvého opáta Bernona, dokonalého mnícha, ktorý dokázal svojím rehoľným bratom vniesť takého ducha, že bolo jeho správe zverených ešte sedem iných kláštorov. V roku 927, keď starý Berno odstúpil, menoval Oda svojím nástupcom v riadení kláštora Cluny a ostatných siedmich kláštorov. Odo potom prijal niekoľko starších, skúsených mníchov, usadil sa s nimi v kláštore Cluny, dokončil jeho stavbu a zabezpečil mu budúcnosť po stránke hmotnej aj duchovnej. Podľa pravidiel sv. Benedikta sprísnil rehoľnú disciplínu v kláštore, zavedenú už jeho predchodcom, a staral sa, aby bratia svojím prísnym zriekaním, stálou modlitbou a zbožným rozjímaním odumierali svetu a pestovali v sebe vnútorný život. Slovami aj vlastným príkladom ich učil milovať chudobu, odriekať si telesné túžby, vzdať sa

vlastnej vôle a okrem služby Bohu tiež usilovne pracovať. Mníchom detailne stanovil denný poriadok, ktorý mali striktne dodržiavať, a v niektorých obdobiach im nariadil prísne mlčanie. Týmto spôsobom sa kláštor Cluny stal vzorným rehoľným ústavom. Mnísi spievali v chráme chvály Bohu, vykonávali ručné práce, študovali a viedli ľudí k cnostiam.

Odo zriadil v kláštore okrem školy pre rehoľných bratov aj výchovný ústav pre chlapcov, ktorý starostlivo riadil, prejavujúc žiakom otcovskú lásku. Rovnako miloval chudobných a so všetkou ochotou im pomáhal. Nikdy neodmietol chudobných prosebníkov a hojne ich obdarovával. Každý deň v kláštore nakŕmil 18 žobrákov, zvyšky pokrmov po obede rozdával chudobným pútnikom a ľuďom v núdzi pomáhal osobitným spôsobom, kupujúc od nich veci aj za vysoké sumy, aj keď boli bezcenné. Kedykoľvek mu ľudia priniesli darčeky ako dôkaz svojej úcty a lásky, pýtal sa ich, či nemajú nejaké potreby, a tie im potom zabezpečoval.

Počas vlády synov cisára Ľudovíta Pobožného sa Franská ríša dostala na pokraj zániku. Pohanskí Normani podnikali po päťdesiat rokov lúpežné výpravy do Galie, plieniac a pustošiac ju. Vidiecke obyvateľstvo bolo odvliekané do otroctva, mestá boli väčšinou vypálené, chrámy a kláštory zničené, kňazi a mnísi zabití alebo rozohnaní. Tí z nich, ktorí v krajine zostali, boli tak preťažení starosťami, že nemali možnosť starať sa o rozvoj pravidelného duchovného života. Poriadok a kresťanská disciplína vyhynuli a v krajine vládla surovosť a právo päste. Tak sa stalo, že začiatkom desiateho storočia zostalo vo Francúzsku len málo kláštorov, ale ani v nich nevládla disciplína; v niektorých z nich panoval samozvaný opát, svetský magnát, so svojou rodinou a vojenskou družinou. V tom čase, keď mníšstvo vo Francúzsku tak hlboko upadlo, sa kláštor v Cluny pod múdrym a zbožným vedením opáta Odona za krátky čas povzniesol na vysoký stupeň dokonalosti a jeho sláva sa rozšírila po celej západnej kresťanskej Európe. Vstupovali do neho biskupi aj šľachtici a vojvodovia i grófi podriadili kláštory na svojich územiach opátovi Odonovi, aby ich zreformoval. Už za opáta Bernona bolo kláštoru v Cluny podriadených sedem iných benediktínskych opátstiev a podobne za Oda k nemu bolo pripojených množstvo rehoľných domov nielen vo Francúzsku, ale aj za jeho hranicami. Odo tak vylepšil rehoľnú disciplínu aj v kláštoroch sv. Pavla pri Ríme a sv. Petra v Pavii a podriadil ich svojmu dohľadu.

Tak vzniklo slávne benediktínske bratstvo v Cluny, ktoré spájalo veľký počet kláštorov jednotnou, prísnou rehoľnou disciplínou pod vrchnou správou arcibiskupa materského kláštora v Cluny. Odo spravoval kluniacke bratstvo celkovo štrnásť rokov, počas ktorých sa na Petrovom stolci vystriedalo šesť pápežov. Apoštolský stolec bol vtedy v nedôstojnom područí mocných talianskych šľachtických rodov, ktoré si stanovovali pápežov podľa svojej vôle.

Počas tohto smutného obdobia bol slávny arcibiskup z Cluny viackrát volaný do Ríma, aby pápežom pomohol svojou múdrou radou, napravil poklesnutú rehoľnú disciplínu v talianskych kláštoroch a zmieril rozhádané kniežatá, ktorých spory boli veľkou škodou pre Cirkev aj pre všeobecné blaho. Len čo pápež Lev VII. (936–939) nastúpil na pápežský stolec, gróf Hugo z Provensalska obliehal Rím. Pápež povolal

Oda, ktorý sa tešil Hugovej priazni, aby sprostredkoval mier. Múdry opát prišiel do Talianska a úspešne splnil svoje poslanie; mier bol uzavretý a spečatený sobášom Hugovej dcéry Aldy s Alberichom II., rímskym patríciom. Na pápežovu žiadosť zostal Odo v Taliansku dlhší čas a po oprave niektorých kláštorov ich pripojil k kluniackemu bratstvu.

Hoci bol Odo po celý život zaťažený prácami a starosťami, zostal až do vysokého veku telesne zdravý a svieži, tak, že keď sa v roku 942 naposledy vydal do Ríma, kráčal pevne a mladší spoločníci mu sotva stačili. Túto cestu podnikol na žiadosť pápeža Štefana IX. (939–949), aby zmieril súperiacich Albericha II. a Huga a zabránil vojne medzi nimi. Aj vtedy sa mu podarilo zabezpečiť mier. Keď sa potom znovu venoval reformám kláštorov v Taliansku, v Ríme ochorel na zimnicu a vyslovil želanie, aby mohol zomrieť pri hrobe sv. Martina, kde jeho duchovný život kedysi začal. Boh mu toto prianie splnil.

Po zotavení sa vydal na cestu do vlasti, zavítal do Tours a tam nábožne oslávil sviatok sv. Martina 11. novembra. Niekoľko dní nato ochorel a 18. novembra 942 blažene zomrel. Telo slávneho opáta bolo pochované v tourskom chráme sv. Juliána a mnísi aj veriaci ľud, pripomínajúc si jeho vzácne kresťanské cnosti, ho uctievali ako svätého.

Sv. Odo bol aj plodným cirkevným spisovateľom; zachovali sa po ňom hymny a antifóny na počesť sv. Martina, tri knihy o kňazstve a niekoľko rečí a rozjímaní.

Poučenie:

Najslávnejšou pamiatkou po opátovi sv. Odovi však zostalo bratstvo v Cluny, ktoré upevnil a usporiadal a ktoré sa po jeho smrti po tri storočia stalo bohatým zdrojom cirkevného života vo všetkých západných krajinách kresťanskej Európy. Za arcibiskupa sv. Odilóna († 1048) sa toto benediktínske spoločenstvo rozšírilo až do Španielska a Poľska a za jeho nástupcu Huga (1049–1109) malo 10.000 členov. V období svojho najväčšieho rozkvetu zahŕňalo asi 2000 kláštorov vo Francúzsku, Španielsku, Anglicku, Nemecku, Taliansku a Poľsku. V tomto spoločenstve sa dodržiavala regula sv. Benedikta vo svojej pôvodnej presnosti. Mnísi boli zaviazaní k stálemu mlčaniu v spoločnom živote, dorozumievali sa len posunkami. Spájali štúdium a ručné práce s modlitbou žaltára a verejne si vyznávali hriechy. Klunské bratstvo sa horlivo zúčastňovalo všetkých snáh a podnikov na nápravu katolíckej Cirkvi, ako aj jej bojov za slobodu proti svetským násilníkom. Toto bratstvo si získalo neoceniteľné zásluhy na obnove náboženského života, ako aj na rozvoji vedy, umenia a vzdelanosti v Európe. Z neho vzišli pápeži Gregor VII., Urban II. a Paschal II., ako aj veľký počet apoštolských biskupov a opátov. V jeho radoch pôsobili významní učenci, strážcovia vzdelanosti a kronikári, ktorí nám aspoň čiastočne osvetľujú temné dejiny 11. a 12. storočia. Všetky ušľachtilé snahy o povznesenie kresťanských národov skrze svätú vieru, zbožnosť, mravnosť a všeobecnú vzdelanosť sú až do čias svätého Bernarda spojené s klunským bratstvom.

Na všetkých konciloch a zhromaždeniach biskupov, ako aj v radách kniežat mnohých krajín, po stáročia zasadal klérus tejto družiny, pričom ich hlasy boli rozhodujúce.

Ako kráľovské kňazstvo viedli v časoch všeobecnej skazenosti národy cestou k Bohu a k večnému aj časnému blahu, pričom sa veriacim stávali príkladom nepoškvrneného života. Surových násilníkov tlmili svojou skromnosťou a pokorou; proti hýrivej zhýralosti bojovali prísnym odriekaním a honosný prepych svetákov zahanbovali detinskou prostotou, spokojnosťou s málom a láskou k evanjeliovej chudobe. Opátstvo v Cluny bolo v roku 1790 zrušené počas Francúzskej revolúcie. Zo starého chrámu, ktorý bol na začiatku 19. storočia zničený tzv. čiernou rotou lupičov, zostali len trosky. Pamiatka na všetko, čo toto opátstvo prinieslo na požehnanie Cirkvi a ľudskej spoločnosti, však nikdy nezanikne. Cirkevné i svetské dejiny si s vďačnosťou a úctou budú navždy pripomínať významného tvorcu benediktínskeho bratstva v Cluny, opáta svätého Oda.

II. Sv. Roman, diakon a mučeník (4. stor.)

Za cisára Galéria Maximiana (305 – 311) podnikol sýrske knieža Asklepiades strašný útok na kresťanov v hlavnom meste Antiochii, aby ich úplne vyhubil. Práve vtedy bol do tohto mesta biskupom z Cézarey Palestínskej poslaný mladý diakon Roman. S bolesťou zistil, že niektorí kresťania zo strachu pred mučením obetovali modlám a zapreli tak svoju vieru. Roman, roznietený svätým zápalom, bez ohľadu na očividné nebezpečenstvo vstúpil medzi vystrašených veriacich a zvolal: *„Rútite sa do strašnej priepasti a privádzate svoju nesmrteľnú dušu do záhuby! Povzneste sa do výšin a pamätajte na Boha, svojho Vykupiteľa! Spomeňte si na spravodlivý Boží súd a nepridávajte sa k bezbožným bludom modloslužobníkov!“* Tieto rozhodné slová posilnili vo viere mnohých bojazlivcov a tí, ktorí zo slabosti zapreli Krista, boli pohnutí k pokániu. Odvážny diakon však bol na rozkaz miestodržiteľa Asklepiada zajatý, natiahnutý na škripec a bičovaný bičmi s olovenými guľôčkami. Napriek všetkým bolestiam utrpenie znášal s neotrasiteľnou trpezlivosťou a radosťou. Na rozkaz miestodržiteľa mučenie ešte zosilnili – kati rezali jeho telo mečmi a trhali ho železnými hákmi. Sám Asklepiades sa nehanbil pomáhať v tomto krvavom diele. Roman, posilnený Božou milosťou, však stál pevne vo viere, akoby necítil fyzické utrpenie. Keď kati ochabovali, odvážne povedal miestodržiteľovi: *„Prečo, ty ukrutník, poľavuješ? Vyznal som a vyznávam, že jediný Kristus je pravý a najvyšší Kráľ.“* Tieto slová Asklepiada ešte viac rozhnevali, takže odsúdil Romana na smrť upálením.

Hneď za mestom bola postavená hranica z dreva a zakrvavený Roman kráčal so šťastnou mysľou na popravu, hlasno chváliac Boha. Obyvatelia celého mesta sa prišli na neho pozrieť a mnohí Židia posmešne volali: *„Kto je jeho Boh?“* K týmto drzým

rúhačom sa pridali aj niektorí pohania. Ale Boh rúhačov zahanbil. Keď kati zapálili hranicu, náhle sa strhla prudká búrka, ktorá uhasila oheň a rozohnala zhromaždený dav reptajúcich divákov. Vladár Asklepiades, rozhorčený týmto vývojom, nariadil vyrezať Romanovi jazyk až po koreň. Avšak ani toto kruté mučenie ho neuspokojilo, preto k nemu pridal ešte posmech. Dal postaviť pohanský oltár s ohňom, kadidlom a mäsom a posmešne žiadal Romana, aby obetoval, pričom dodal, že mu *„veľkoryso povoľuje slobodne hovoriť.“* Tu sa však stal veľký Boží zázrak. Roman napriek strate jazyka povzniesol hlas a začal zhromaždeným ľuďom hlásať Božie slovo, napomínajúc ich, aby sa klaňali jedinému Stvoriteľovi neba a zeme a uverili v Krista Ježiša. Nakoniec bol svätý mučeník uvrhnutý do temného väzenia, kde ho kati uškrtili povrazom.

Poučenie:

Keď bol Roman vypočúvaný Asklepiadom, povedal mu, že kresťanské učenie o jedinom Bohu je ľudskej duši také zrozumiteľné a prirodzené, že aj deti dokážu posúdiť, čo je rozumnejšie – klaňať sa jedinému Bohu alebo vzývať mnohých bohov. Vladár teda zavolal malého chlapca, jediného syna kresťanskej vdovy, ktorá stála neďaleko. Chlapec, menom Barula, na Romanovu otázku odpovedal: *„Lepšie je klaňať sa jedinému Bohu, ktorého vzývajú kresťania. Pohanským bohom neveria ani chlapci.“* Zahanbený vladár sa chlapca spýtal, kto ho naučil takto hovoriť. Keď zistil, že to bola jeho matka, dal ju priviesť, aby bola svedkom mučenia svojho dieťaťa, ktoré vychovala v kresťanskej viere. Na jeho rozkaz začali kati chlapca ukrutne trýzniť a bičovať, až prítomní diváci plakali od ľútosti. Matka však potláčala svoj prirodzený cit a s radosťou povzbudzovala syna, aby zostal verný Pánovi Ježišovi a nenechal sa mučením odvrátiť od viery. Keď Asklepiades odsúdil chlapca na smrť, odvážna matka ho sama odniesla na popravisko. Odovzdajúc ho katovi, pobozkala chlapca a povedala: *„Zbohom, drahé dieťa; keď prídeš do neba, spomeň si na mňa a buď mojím ochrancom.“* Nakoniec kat sťal chlapcovi hlavu. Vdova zachytila jeho krv do svojej šatky a odniesla si telo syna ako vzácny poklad, ďakujúc Bohu, že jej synovi daroval mučenícku korunu. Aká to bola odvážna žena a vzorná kresťanka! Pokiaľ sa Cirkev mohla pýšiť takými matkami, nemohlo ani najkrutejšie prenasledovanie otriasť vierou ich dobre vychovaných synov, ktorí už s materským mliekom do seba vstrebali svätú lásku k Ježišovi Kristovi. Ani celý svet im nemohol túto lásku uhasiť. Kiež by aj naše matky viedli svoje deti k nežnej láske k Božskému Spasiteľovi, učili ich žiť podľa Jeho svätých slov a radšej čokoľvek strpieť na tomto svete, než zradiť svoju vieru!

---

18. novembra sa koná spomienka na posvätenie chrámov apoštolských kniežat sv. Petra a sv. Pavla v Ríme; sv. Hesychia, vojaka umučeného pre vieru v Antiochii; sv. Tomáša, mnícha, ochrancu proti moru; v Mohuči sv. Maxima, biskupa, ktorý veľa trpel od ariánov a ďalších.

19. NOVEMBER

Sv. Alžbeta, durínska kňažná (13. stor.)

Uhorský kráľ Ondrej II. sa oženil s mladšou sestrou sv. Hedvigy, Gertrúdou, ktorá v roku 1207 na hrade Prešporok (dnešná Bratislava) porodila dcéru Alžbetu (Elišku). Alžbeta prejavovala nežnú zbožnosť a súcit s chudobnými už od útleho detstva. V roku 1211 poslal durínsky gróf Hermann vyslanca do Uhorska so žiadosťou, aby štvorročná Alžbeta bola zasnúbená jeho jedenásťročnému synovi Ľudovítovi. Kráľ Ondrej, po porade s manželkou, súhlasil a zveril svoju dcérku durínskemu poslovi. Podľa vtedajšieho zvyku mala byť Alžbeta vychovávaná na dvore budúceho manžela. Alžbeta bola s bohatým venom odvedená do Durínska na hrad Wartburg, kde ju gróf Hermann a jeho manželka Žofia prijali s radosťou a vychovávali ako vlastnú dcéru. V roku 1214 bola kráľovná Gertrúda počas vzbury v Uhorsku zavraždená. Tragická smrť matky prebudila v mladej Alžbete odhodlanie pohrdnúť svetom a horlivo slúžiť Bohu, pričom ju inšpiroval aj príklad jej tety, sv. Hedvigy.

Alžbeta rástla na Wartburgu v nábožnosti a nevinnosti. Všetky jej myšlienky a túžby smerovali k Bohu, ktorému slúžiť a zapáčiť sa bolo jej jediným prianím. Vždy, keď to bolo možné, chodila do hradnej kaplnky, kde sa na kolenách modlila a sústredene rozjímala, ďaleko presahujúc svoj vek. Počas hry s družkami sa často snažila dostať do kaplnky, a ak našla dvere zatvorené, bozkávala zámok na prejav úcty k Najsvätejšej sviatosti. Keď počas hry vyhrala peniaze, rozdala ich chudobným dievčatám a nabádala ich, aby sa pomodlili Otčenáš a Zdravas. Ak mala Alžbeta niekedy záľubu v hre, z lásky k Bohu ju náhle prerušila. Občas tancovala so svojimi družkami, no po jednom tanci prestala a povedala: *„Svetu postačí jeden tanec; ďalších sa zriekam pre Boha.“* Často vodila družky na cintorín so slovami: *„Pamätajte, že aj my sa raz obrátime na prach.“* Keď prichádzali ku kostnici, napomínala ich: *„Pozrite na tieto kosti; ľudia, ktorým patrili, žili ako my. Teraz sú mŕtvi a aj my raz zomrieme. Milujme Boha, pokľaknime a pomodlime sa: ‘Pane, pre tvoju trpkú smrť a milú matku Máriu, vysloboď duše týchto zomrelých z múk a daj, aby sme boli spasení pre päť tvojich svätých rán.’“*

Alžbeta sa skoro naučila naspamäť množstvo modlitieb a denne si stanovila počet, ktorý sa pomodlí. Družkám aj sebe často losovala jedného z apoštolov Pána ako ochrancu na určitú dobu. Tri razy si vyžrebovala sv. Jána Evanjelistu, čo jej prinieslo veľkú radosť. Tento miláčik Pána jej bol vzorom lásky ku Kristovi aj čistoty srdca. K svätcovi mala takú úctu, že ak ju niekto o niečo prosil v jeho mene, nikdy neodmietla. Zbožná Alžbeta, citlivá k biede ľudí, konala dobré skutky všade, kde mohla. Peniaze,

ktoré dostávala od svojich kniežacích vychovávateľov, rozdávala chudobným. Zvyšky jedla zo stola ochotne nosila žobrákom. Bola príkladne skromná a pokorná. Keď vychádzala z hradu, tvár si zakrývala hustým závojom a nerada nosila drahé šaty či šperky.

V roku 1216 zomrel na Wartburgu gróf Hermann. Jeho najstarší syn Ľudovít, vtedy iba šestnásťročný, sa stal kniežaťom, zatiaľ čo jeho mladší bratia Henrich Raspe a Konrád dostali panstvá v Durínsku. Smrť grófa bola pre Alžbetu začiatkom mnohých utrpení. Tento výnimočný knieža sa o ňu staral ako o vlastnú dcéru a miloval ju ako otec pre jej nábožnosť a pokoru. Kým žil, nikto si netrúfal brániť jej v pobožnosti alebo ju utláčať, no po jeho smrti sa situácia zmenila. Ľudovít, Alžbetin snúbenec, sa stal panovníkom, ale keďže bol neplnoletý, zostal pod poručníctvom svojej matky, ovdovenej kňažnej Žofie. Tá však s nevôľou sledovala Alžbetine nábožné skutky a svoj nesúhlas jej otvorene prejavovala. Podľa príkladu matky bola aj jej dcéra Anežka pobádaná proti Alžbete a často jej vyčítala, že má údajne nevhodné spôsoby, ktoré prislúchajú slúžkam, nie však kniežatám. Ostatné dievčatá, s ktorými Alžbeta na Wartburgu až dovtedy žila v svornosti a priateľstve, sa od nej odvrátili a posmešne hovorili o jej zbožnosti. Keď to videli dvorania a služobníctvo, začali aj oni snúbenicu svojho pána ponižovať a trápiť. Chudobné dievča sa tak stalo terčom výsmechu a pohŕdania takmer všetkých obyvateľov hradu.

Na sviatok Nanebovzatia Panny Márie požiadala kňažná svoju dcéru Anežku i Alžbetu, aby si obliekli svoje najdrahšie šaty, ozdobili sa šperkami a šli s ňou na slávnostnú bohoslužbu do chrámu v meste Eisenach pod hradom. Alžbeta poslúchla, no keď sa ocitla v chráme pred veľkým krížom, sňala si z hlavy drahocennú korunku, položila ju na kľačadlo, pokľakla a hlboko sklonila hlavu k zemi. Tento prejav nábožnosti a pokory sa grófke nepáčil; osopila sa na Alžbetu slovami: *„Čo to robíš? Chceš, aby sa ti vysmial celý svet? Kľačíš tu a správaš sa ako nejaká sedliačka.“* Tu sa nábožná panna postavila a odpovedala skromne: *„Drahá pani, nezazlievajte mi to. Veď tu stojí obraz môjho Boha a Kráľa, tichého, milosrdného Ježiša korunovaného tŕním. A ja, úbohé stvorenie, by som mala pred ním stáť ozdobená perlami, zlatom a drahými kameňmi? Nebolo by to výsmechom jeho tŕňovej korune?“* V tej chvíli pocítila vo svojom srdci hlbokú ľútosť, akú ešte nikdy predtým nezažila, a dala sa do trpkého plaču. Pokľakla pred krížom na kľačadlo a modlila sa s takou vrúcnosťou, že lem plášťa, ktorým si zakrývala tvár, bol celý premočený jej slzami. Keď sa vrátila na hrad, pyšná kňažná ju sužovala novými výčitkami, že svojimi údajne neohrabanými spôsobmi prináša hanbu celému kniežaciemu dvoru a svojím správaním spôsobuje pohoršenie. Kňažná bola v tomto podporovaná aj dcérou Anežkou a celé dvoranstvo pohŕdalo Alžbetou a neprestajne ju trápilo. Chudobná panna, vydaná na milosť a nemilosť necitlivým ľuďom, nachádzala útechu iba v Bohu, otvárala mu svoje srdce a prosila o dar trpezlivosti v utrpení. Vyhýbala sa, pokiaľ to bolo možné, styku s pokryteckými dvoranmi a zblížila sa s niekoľkými zbožnými slúžkami na hrade. To však jej nepriatelia využili ako zámienku na posmech, hovoriac, že nemá kniežaciu krv a hodí sa len za mníšku. Napokon sa zlomyseľníci odvážili premýšľať o tom, ako by mohli zrušiť jej zasnúbenie s mladým grófovým synom Ľudovítom a poslať ju buď do kláštora, alebo späť do Uhorska, pričom tvrdili, že jej veno je nepatrné. Mladý gróf

Ľudovít však nedbal na uštipačné reči svojej matky ani na rady intrigánov z dvora. Ako jediný na Wartburgu zostal Alžbete verný. So záľubou pozoroval dojemnú skromnosť, nábožnosť a detinskú dobrotu svojej snúbenice a vrúcne si prial naučiť sa po jej boku tieto krásne cnosti. Čím viac ju zlomyseľníci osočovali, tým vrúcnejšia bola jeho úcta a láska k nej a tým horlivejšie sa jej zastával. Keď mu raz niekto navrhol, aby si vybral snúbenicu s bohatším venom, ukázal na protiľahlý kopec a povedal: *„Aj keby som sobášom s inou pannou získal hromadu zlata veľkú ako tamten vrch, od Alžbety by som neustúpil.“*

Ľudovít bol mladík s jemným srdcom a ušľachtilými mravmi. Vždy, keď sa mu naskytla príležitosť, utešoval svoju snúbenicu láskavými slovami a snažil sa zmierniť rany, ktoré jej spôsobovali zlí ľudia. Svoju úctu a lásku k nej prejavoval aj rôznymi darmi, z ktorých najviac si cenila zrkadlo s obrazom ukrižovaného Spasiteľa. V roku 1218 bol Ľudovít na Wartburgu pasovaný za rytiera a po prevzatí vlády verejne vyhlásil, že si vezme Alžbetu za manželku. Tým bol náhle učinený koniec všetkému jej prenasledovaniu.

Keď Alžbeta dosiahla štrnásty rok, dvadsaťročný gróf s ňou v roku 1221 uzavrel sobáš. Svadba sa konala na Wartburgu s kniežacou nádherou. Novomanželov oslavovali zhromaždení rytieri a speváci, ľud ich srdečne zdravil a bol štedro obdarovaný. Počas svadobnej radosti sa však Alžbeta nemohla zbaviť pochmúrnych predtúch a potajomky si utierala mnohé slzy. Napriek tomu, že bola sužovaná ťažkými myšlienkami, na Wartburgu, odkiaľ bol nádherný výhľad na modrasté hory a zelené krajiny Durínska, vládla po boku svojho manžela ako anjel pokoja a lásky. Gróf Ľudovít IV. bol skutočne hodný jej lásky. Vynikal krásou a udatnosťou nad všetky súdobé kniežatá a žiaril úprimnou nábožnosťou, múdrosťou, spravodlivosťou a dobrotou. Ľud k nemu vzhliadal ako k otcovi, a len nespravodliví sa ho báli, pretože trestal zločiny podľa zákona a netoleroval, aby v jeho krajine boli Božie prikázania porušované. Bol ochrancom nevinných a štedrým dobrodincom chudobných ľudí. So svojimi dvoranmi a služobníkmi, pokiaľ žili cnostne, zaobchádzal láskavo a priateľsky, no akonáhle sa prehrešili, prísne ich karhal; tým, ktorí sa odvážili nemravne hovoriť, nariaďoval nosiť po určitý čas na krku potupné znamenie.

Ľudovít rád navštevoval blízky benediktínsky kláštor Reinhardsbrunn, ktorý založili jeho predkovia. Tam navštevoval predovšetkým chorých a pútnikov, ktorým mnísi poskytovali prístrešie i výživu, tešil ich milými slovami a rozdával im almužny. Vedený duchom pokánia nikdy nepil pivo a víno konzumoval len na odporúčanie lekára v čase choroby. S heslom: *nábožnosť, čistota a dokonalosť* dával svojmu ľudu príklad dokonalého kresťanského života a dosiahol, že v Durínsku zavládli Božia bázeň, mier, svornosť a všeobecná bezpečnosť.

Po boku tak vynikajúceho manžela bola Alžbeta nesmierne šťastná a získala si ho svojou pôvabnosťou a vzácnymi cnosťami, ktoré ju zdobili. Krásna harmónia duší a sŕdc oboch manželov nebola nikdy narušená; milovali sa láskou zakorenenou v Bohu a nazývali sa ako v detských rokoch aj v manželstve *„brat, sestra.“* Gróf dával svojej manželke úplnú slobodu, aby sa mohla venovať nábožným skutkom a preukazovala ľuďom milosrdenstvo, no ako rozumný muž sa snažil jej nábožnosť usmerňovať, aby

nezašla do extrémov alebo pochmúrnosti. Keď Alžbeta v noci vstávala, aby sa modlila až do rána, jemne ju napomínal, aby si šetrila svoje slabé zdravie, alebo sám vstal, vzal ju jemne za ruku a priviedol späť na lôžko. Ona mu potom pobozkala ruku a zmáčala ju slzami. Na rozdiel od bežných zvyklostí na kniežacích dvoroch Alžbeta neustále trávila čas po boku svojho manžela. Stolovala s ním, najmä aby svojou prítomnosťou bránila nevhodným rečiam mladých rytierov a hostí. Manžela sprevádzala na kratších cestách, nech bolo akékoľvek počasie; a kedykoľvek sa musel vydať na dlhšiu cestu, odložila šperky a kniežací šat, obliekla si vdovský odev a zotrvala v modlitbách až do jeho návratu. Keď však počula, že sa manžel vracia, opäť si obliekla kniežací šat a vyšla mu v ústrety, aby si udržala jeho priazeň a lásku. Neskôr však prestala dbať na tieto opatrnosti a podľa prísnych zásad, ktoré odmietali akékoľvek, i najnevinnejšie svetské radosti, nosila aj pred manželom jednoduché šaty a všeobecne pohŕdala dvorskými zvyklosťami. A šľachetný gróf jej nikdy nekládol prekážky ani nerobil výčitky.

Alžbete nestačilo, že sa nikdy vedome nedopustila ťažkého hriechu a že si svoje náboženské povinnosti vždy verne plnila; nad to si ukladala rôzne skutky pokánia, aby stále napredovala v kresťanskej dokonalosti. Pokiaľ to jej stav dovoľoval, žila odriekavo, zvlášť keď manžel nebol doma. Často trávila väčšiu časť noci v modlitbách a nábožnom rozjímaní. Pod vrchným kniežacím šatom nosila na tele žinené rúcho a každý piatok sa tajne bičovala na pamiatku umučenia Pána. Počas pôstu sa zdržala jedla prísnejšie, než prikazovala Cirkev, modlila sa usilovnejšie než inokedy a rozdávala hojnejšie almužny. Vo svätom týždni chodievala na bohoslužby v odeve, aký nosili chudobné ženy a v chráme stála medzi prostým ľudom. Na Veľký piatok jej nikto z dvoranov nesmel prejaviť žiadnu poctu. Rovnako chodievala v cirkevných sprievodoch medzi chudobnými ženami, od ktorých sa nelíšila svojím oblečením. Kedykoľvek obedovala sama, jedla iba suchý chlieb a pila vodu. Inak prijímala iba pokrmy, o ktorých vedela, že pochádzajú z majetkov jej manžela, nechcela ani ochutnať to, čo bolo získané daňami, alebo, ako hovorila, potom ľudu. A hoci žila zbožne a odriekavo, bola vždy veselá a neodmietala účasť s manželom na panských zábavách a hlučných dvorských slávnostiach, ktorým sa ako kňažná nemohla vyhnúť. O ľuďoch, ktorí vystavovali svoju zbožnosť na obdiv a tvárili sa smutní, hovorila: *„Správajú sa, akoby chceli vystrašiť Pána Boha; kiež by mu svoju obetu prinášali radšej s veselou tvárou a ochotným srdcom.“* Svätá láska k Bohu bola pre Alžbetu zdrojom a hnacou silou účinnej kresťanskej lásky k blížnym. Svoju ruku otvárala núdznym a dlaň vystierala k chudobným. (Prís 31, 20). Preukazovať milosrdenstvo chudobným ľuďom jej prinášalo sladkú radosť. Čokoľvek ušetrila, rozdávala chudobným, a hoci jej štedrý manžel dával hojné peniaze na rozdávanie núdznym a chorým, často sa stávalo, že nemala iného východiska, než sa vzdať aj vlastného oblečenia, aby uspokojila všetkých prosebníkov. Raz, keď schádzala z hradu do mesta, rozdala už všetky peniaze, ktoré mala pri sebe, a predsa ju ešte jeden žobrák požiadal o almužnu. Nechcela ho zarmútiť, a keďže nemala peniaze, dala mu svoju rukavičku, ktorá bola umelecky vyšívaná a ozdobená drahými kameňmi. Istý mladý rytier kúpil túto rukavičku od žobráka, upevnil si ju ako klenot

na prilbu a nosil ju ako záruku Božej ochrany, ktorú skutočne hojne pociťoval až do smrti.

Ako starostlivá gazdiná Alžbeta priadla so svojimi slúžkami vlnu a pripravovala plátno pre potreby hradu i pre chudobných a chorých. Na svojich prechádzkach hovorila s núdznymi ľuďmi láskavo, utešovala ich v zármutku, starostlivo sa vypytovala na ich stav a napomínala ich k trpezlivosti a dôvere v Boha. Často si nechala priniesť skromné jedlo a jedla ho s chuťou, aby vedela, ako chudobní ľudia žijú. Pod svojím plášťom nosila jedlo do chatrčí v meste, nebála sa strmých ciest, nepriaznivého počasia, špiny ani nezdravého vzduchu v izbách, kde prebývala bieda. Do príbytkov chorých úbožiakov vstupovala vždy s nábožnými pocitmi a pomáhala im, ako len mohla. Osobitný súcit mala s chudobnými rodičkami. Navštevovala ich pri lôžkach, obetavo im slúžila, poskytovala im prádlo a jedlo, obliekala novorodencov do šiat, ktoré sama vyrobila, a bola im krstnou matkou. Ak niektorý z chudobných zomrel a nemal nikoho, kto by mu preukázal poslednú službu, Alžbeta sama zavinula jeho telo do plachiet zo svojej postele, bdela nad ním v modlitbách a pokorne ho odprevadila k hrobu. Neštítila sa ani chudobných, postihnutých odpornými a nákazlivými chorobami. Sadávala s nimi, dávala im štedré almužny, umývala ich hnisavé rany a povzbudzovala ich, aby svoju chorobu znášali trpezlivo a bez reptania, čím by si u Boha získali zásluhy. Raz, keď gróf odišiel na niekoľko dní do Naumburgu, povolala Alžbeta na hrad všetkých malomocných z okolia a dokonale sa o nich postarala, hoci jej svokra Žofia proti tomu protestovala. Z chorých prebývajúcich na hrade vzbudil najväčší súcit muž menom Eliáš, ktorý bol celý pokrytý vredmi. Práve jemu venovala Alžbeta osobitnú starostlivosť – umyla ho, potrela mu vredy masťou, obliekla ho do čistého rúcha a dokonca ho položila na vlastnú posteľ. Keď sa gróf nečakane vrátil a od svokry Žofie sa dozvedel, čo sa na hrade deje, vošiel do manželkinej komnaty trochu rozladený a odhrnul pokrývku na jej lôžku. Našiel tam ležať chorého Eliáša, ale v tej chvíli sa mu zdalo, že vidí samotného Krista. Vzdychol si a povedal: *„Drahá Alžbeta, pokračuj v takýchto skutkoch a nedaj si nikým brániť v preukazovaní milosrdenstva.“* Alžbeta si obľúbila chudobu a často o nej hovorila s manželom i so svojimi dvornými dámami. Napokon odmietala nosiť kniežacie šaty a obliekala sa iba do jednoduchých odevov sivej farby s chatrnou šatkou na hlave, hovoriac: *„Takto sa budem strojiť, až budem z lásky k Bohu aj ja chudobná a biedna.“*

V tom čase prišli do Nemecka *Menší bratia*, od ktorých sa Alžbeta dozvedela o svätom Františkovi, že hlása a odporúča evanjelickú chudobu. To ju naplnilo veľkou radosťou, pretože sama milovala chudobu ako výborný prostriedok kresťanskej dokonalosti. Svätý František sa veľmi zaradoval, že vznešená kňažná si obľúbila jeho rehoľu, a na dôkaz úcty jej poslal na Wartburg svoj starý plášť s listom, v ktorom vyjadril úprimné potešenie z veľkých milostí, ktoré jej Boh udelil. Alžbeta si tento plášť vážila ako drahocenný poklad a nosila ho vždy, keď chcela vyprosiť od Boha zvláštne milosti.

Keď mala Alžbeta sedemnásť rokov, stratila svojho doterajšieho spovedníka. Gróf Ľudovít požiadal pápeža Honoria III., aby jeho zbožnej manželke určil nového

duchovného vodcu. Pápež touto úlohou poveril apoštolského legáta v Nemecku, dominikána Konráda z Marburgu. Tento učený, výrečný a bezúhonný reholník bol zanieteným obhajcom katolíckej viery proti vtedajším heretikom, avšak jeho horlivosť často presahovala únosné medze. Bol totiž povahou tvrdý, bez štipky milosrdenstva a lásky, a s neúprosnou prísnosťou prenasledoval každého, na koho padlo čo i len podozrenie z kacírskeho učenia. Rovnako prísne zaobchádzal aj s Alžbetou, najmä neskôr, keď ovdovela. Napriek tomu zbožná kňažná vždy pokorne poslúchala a ochotne sa podrobovala aj tým najprísnejším príkazom. Aj gróf Ľudovít ho mal v obľube a rád s ním hovoril o náboženských záležitostiach.

V roku 1221 zavítalo na Wartburg posolstvo z Uhorska s pozvaním pre kniežací pár, aby navštívili dvor kráľa Ondreja II. Ľudovít bol z toho rozpačitý, pretože Alžbeta sa už dlhší čas vyhýbala kontaktu so vznešenou spoločnosťou, nosila skromné šaty a dokonca sa vzdala aj svojho svadobného rúcha, aby pomohla chorým a chudobným. Povedal jej teda znepokojene: *„Milá sestra, v akom oblečení sa objavíš pred uhorskými poslami? Staráš sa len o chudobných a na seba zabúdaš. Aká hanba by to pre nás bola, keby tvoji krajania videli, že nemáš dôstojné šaty, a povedali to kráľovi!“* Alžbeta však pokojne odpovedala: *„Drahý pán a brat, netráp sa. Rozhodla som sa nehľadať slávu v odeve. A čo sa týka uhorských pánov, uvidíš, že sa im budem páčiť.“* Nato sa vrúcne pomodlila, obliekla sa, ako najlepšie vedela, a prekvapila svojho manžela aj poslov nielen svojou srdečnosťou, láskavou rečou a pôvabom, ale aj vkusným a nádherným odevom – bola odetá do šiat z bieleho hodvábu a plášťa v dúhových farbách s perlami, akoby ju obliekli sami anjeli. Keď poslovia odišli, Ľudovít, ohromený krásnym odevom, sa jej spýtal, odkiaľ ho má. Ona sa s láskou usmiala a povedala: *„Hľa, čo všetko dokáže Boh!“* Nasledujúci rok, 1222, sa Ľudovít a Alžbeta vybrali do Uhorska, kde ich kráľ Ondrej II. privítal s radosťou a slávou. Ich návšteva ho veľmi potešila.

V roku 1223 sa Alžbeta stala prvýkrát matkou, keď na hrade Kreuzburg porodila syna Hermana. Už o rok neskôr, v roku 1224, na Wartburgu porodila dcéru Žofiu, a neskôr priviedla na svet ešte dve dcéry. Po narodení svojich detí ich sama niesla do chrámu, odetá v prostých šatách a bosá, aby ich tam zasvätila Bohu. Pri tejto príležitosti kládla novorodeniatko na oltár a modlila sa: *„Pane Ježišu Kriste, tebe a tvojej preblahoslavenej Matke, Panne Márii, obetujem tento drahý plod svojho života. Obetujem ho tebe, Pane a Bože môj, ktorý si najvyšší Pán a najláskavejší Otec matky i dieťaťa. Jediná prosba, ktorú ti dnes predkladám, a jediná milosť, ktorú si dovolím žiadať, je, aby si toto nemluvňa láskavo prijal do spoločenstva svojich služobníkov a priateľov a udelil mu svoje sväté požehnanie.“*

V roku 1225 bol gróf Ľudovít cisárom Fridrichom II. povolaný do Talianska a zostal tam až do roku 1226. Počas tejto doby vypukol v Nemecku, a najmä v Durínsku, hladomor spôsobený neúrodou. Hlad a choroby zasiahli celý kraj. Vtedy sa Alžbeta stala skutočnou matkou pre všetkých núdznych. Rozdala všetky peniaze z pokladnice, z kniežacích sýpok dávala chudobným obilie a nechala piecť chlieb na rozdávanie. Každý deň na Wartburgu osobne podávala chlieb deviatim stovkám chudobných ľudí, slabým a chorým nosila jedlo do ich príbytkov. Keď počet chorých

rástol, zriadila v meste pod hradom dve nemocnice, z toho jednu pre deti a siroty, pričom neprestávala hľadať núdznych v celom okolí, aby nikto nezahynul v biede a opustenosti. Od rána do večera sa starala o chudobných a chorých. Sama prala ich šaty pri studni, ktorá sa dodnes nazýva Alžbetinou studňou. Dokonca aj o mŕtvych chudákov sa starala – dávala ich dôstojne pochovať a ujímala sa vdov a sirôt, ktorí po nich zostali. Bola všetkým všetko a sama hladovala, aby mohla nasýtiť hladných. Keď bieda dosiahla vrchol, predala všetky svoje šperky a rozdala utŕžené peniaze núdznym a chorým. Hladomor sa v Durínsku skončil vďaka bohatej úrode v roku 1226. Keď sa gróf Ľudovít toho roku vrátil z Talianska na Wartburg, úradníci sa mu sťažovali, že Alžbeta vyprázdnila všetky pokladnice a sýpky. Ľudovít ich však umlčal slovami: *„Nechajte moju Alžbetu robiť, čo uzná za vhodné; však nás almužna nezničí!“*

V roku 1227 sa gróf Ľudovít rozhodol viesť veľký počet nemeckých križiakov do južného Talianska na pomoc cisárovi Fridrichovi II., ktorý plánoval novú križiacku výpravu do Svätej zeme. Táto výprava bola odpoveďou na sľub, ktorý dal cisár pápežovi už v roku 1215. Šľachetný gróf bol k tomu vedený zbožným úmyslom pomôcť oslobodiť hrob Spasiteľa z moci neveriacich Saracénov. Výpravu podnikol na vlastné náklady, bez toho, aby uvalil na poddaných mimoriadne dane. Správu svojej krajiny zveril mladšiemu bratovi Henrichovi a do jeho ochrany poručil aj svoju manželku a deti. Po rozlúčení s domovom sa vydal s vojskom na cestu do Talianska.

Alžbeta bola v tom čase tehotná, ale napriek vlastnému zdraviu a chmúrnym predtuchám sprevádzala svojho manžela až na hranice Durínska. Tam nastala smutná chvíľa rozlúčky. Ľudovít jej ukázal svoj prsteň s vyrytým obrazom Baránka Božieho a povedal: *„Milovaná sestra, tento prsteň bude pre teba znamením buď môjho života, alebo mojej smrti. Kto ti ho prinesie, tomu dôveruj.“* Alžbeta sa v zármutku vrátila na hrad Wartburg, obliekla si vdovské šaty a onedlho porodila tretiu dcérku, zatiaľ čo jej manžel bol už ďaleko od domova. Toto posledné dieťa svojho otca nikdy nespoznalo, pretože Ľudovít zomrel na mor v Otrante 11. septembra 1227. Ešte pred smrťou požiadal niektorých dôveryhodných rytierov, aby jeho manželke Alžbete odniesli prsteň na Wartburg a aby jeho telo, keď sa budú vracať z výpravy, previezli a pochovali v kláštore Reinhardsbrunn. Rytieri prisahali, že túto poslednú vôľu svojho pána splnia, a keď zomrel, dočasne ho pochovali na cudzom území, pričom okamžite vyslali posla s prsteňom na Wartburg.

Alžbeta mala len dvadsať rokov, keď ovdovela. Pokiaľ žila po boku milovaného manžela, bola šťastná a obľúbená medzi poddanými, no túžila po chudobe a opustenosti, aby mohla prejaviť úplnú oddanosť Božej vôli a nasledovať Krista na ceste utrpenia. Táto túžba sa naplnila viac, ako si dokázala predstaviť. Ako mladá vdova s neplnoletými deťmi, z ktorých najmladšie bolo ešte v kolíske, sa ocitla bez manžela a ochrany. Hoci mnohí šľachetní ľudia prejavovali súcit s nešťastnou kňažnou, jej švagrovia Henrich a Konrád boli voči nej nemilosrdní. Henrich Raspe, ktorý počúval rady nečestných poradcov, sa rozhodol uchmatnúť trón Durínska, čím porušil zákon o nástupníctve. Ignoroval nároky siroty Henricha, syna zosnulého Ľudovíta, a tiež odpor svojej matky Žofie. Zatiaľ čo Žofia sa snažila chrániť práva

svojej nevesty a vnukov, Henrich pripravil Alžbetu o všetky jej majetky a príjmy. Rozkázal, aby opustila hrad, a dokonca zakázal poddaným poskytnúť jej akúkoľvek pomoc. Alžbeta tak bola uprostred krutej zimy vyhnaná z vlastného domu. S kojencami v náručí a tromi sirotami po boku zostúpila z hradu v sprievode dvoch verných služobníc. Prechádzala cestou, ktorou predtým denne kráčala, aby prinášala pomoc chudobným a chorým. Teraz, ako žobráčka, nevedela, kde nájde útočisko. Dokonca ani obyvatelia mesta Eisenach, ktorým kedysi preukázala nespočetné dobrodenia, jej zo strachu pred Henrichom Raspe neotvorili dvere. Vyčerpaná zimou a hladom, našla nakoniec útočisko v stajni verejnej hospody. Tu, v nečistom prístrešku, prekvapivo pocítila v srdci pokoj a tichú radosť. So zopnutými rukami povedala: *„Všetko mi vzali, ale môj Spasiteľ, Pán nebies i zeme, tiež nemal miesto, kde by hlavu zložil. Otče, nech sa stane tvoja vôľa.“* O polnoci začula zvony z blízkeho kláštora a s deťmi išla na ranné chvály. V chráme zostala až do rána. Potom blúdila opäť mestom, hľadajúc milosrdných ľudí, ktorí by jej a úbohým sirotám poskytli jedlo na utíšenie hladu, až sa nad ňou zľutoval istý chudobný kňaz. Ten vo svojom príbytku nasýtil nešťastnú kňažnú, jej deti aj služobnice. No z vôle nového pána hradu bola Alžbeta z tohto domu vypovedaná a presťahovaná do obydlia istého bezcitného sluhu v meste, kde strávila druhú noc v studenej a stiesnenej komôrke. Úbohá vdova sa však odtiaľ radšej vrátila späť do chlieva v hostinci. Inak trávila väčšinu dní aj nocí v Božích chrámoch, hovoriac: *„Odtiaľto sa ma nik neodváži vyhnať, lebo tu je Boh sám mojím hostiteľom.“*

Aby mohla sebe aj deťom zaobstarať aspoň skromnú obživu, predala posledné šperky, ktoré si mohla vziať so sebou do vyhnanstva. Peniaze však rýchlo minula, a nakoniec jej neostalo nič iné, než zveriť svoje úbohé siroty láskavým ženám, ktoré sa samy ponúkli, že sa o ne postarajú. Niekdajšia dobrodinka chudobných a pani mnohých miest a hradov tak žila vo svojej vlastnej krajine ako žobráčka z almužien, ktoré jej ľudia zo strachu pred novým pánom dávali len potajomky. Neochvejná viera a dôvera v Boha ju však posilňovali v trpezlivosti a chránili ju pred hnevom a túžbou po pomste.

Zostala v Eisenachu a snažila sa zabezpečiť si chlieb každodenným pradením. Sama bola chudobná, no ani v biede nezabúdala na žobrákov, ktorým pomáhala na úkor vlastných potrieb. Ani surové násilie nešľachetných ľudí, ani nevďačnosť ľudu neuhasili jej milosrdnú lásku k blížnym. Raz, keď chcela prekročiť blatistý potok v Eisenachu, stretla žobráčku, ktorej kedysi preukázala mnoho dobra. Táto nevďačná žena však nielenže neuhla niekdajšej dobrodinke, ale ju dokonca zhodila do blata. Alžbeta túto krivdu a potupu znášala s kresťanskou pokorou. Keď vstala, povedala: *„Toto mám za to, že som nosievala na sebe zlato a drahé kamene.“* Potom si šla očistiť šaty a posilniť sa modlitbou v pokore a trpezlivosti. Boh ju však nenechal bez útechy. Neustále rozjímajúc o trpkom umučení Pána a odporúčajúc sa pod ochranu Matky Božej, dostávala od Boha hojné milosti a znášala svoj ťažký kríž s hrdinskou odvahou. Nadobro sa odvrátila od klamlivého sveta a žila už iba pre Boha.

Napokon bola ťažká skúška tejto úbohej trpiteľky zavŕšená. Bamberský biskup Ekbert, brat zosnulej uhorskej kráľovnej Gertrúdy, a jeho sestra Matilda, predstavená

panenského kláštora v Kitzingene nad Mohanom, sa dozvedeli od ovdovelej grófky Žofie o smutnom osude svojej neteri Alžbety. Ujali sa jej a Alžbeta bola so svojimi deťmi najprv odvezená do kláštora v Kitzingene, kde navždy zanechala svoju dvojročnú dcérku Žofiu. So zvyšnými troma deťmi sa presťahovala na biskupský hrad Bottenstein, ktorý jej strýc Ekbert určil za bydlisko. V tomto ústraní žila Alžbeta istý čas s vernými slúžkami Isentrudou a Jitkou, venujúc sa modlitbám a zbožnému rozjímaniu. Bola šťastná, že má svoje deti opäť pri sebe a môže podľa svojho dávneho želania podporovať chudobných.

Medzitým biskup Ekbert uvažoval, ako by mohol svoju mladú a stále peknú neter vydať za niektorého ríšskeho kniežaťa, aby po jeho smrti nezostala bez ochrany. Tieto starostlivé plány však zmarila Alžbeta sama, keď mu rozhodne povedala: *„Zaviazala som sa Bohu i nebohému manželovi, že ak ovdoviem, už sa nikdy nevydám. Radosti tohto sveta sú pominuteľné a ja po nich netúžim; jediná moja túžba smeruje ku Kristovi Pánovi. Čo sa týka protivenstiev od nepriateľov, dôverujem naďalej Božej ochrane.“*

Medzitým sa v roku 1228 vrátili durínski rytieri z križiackej výpravy. Verní svojej prísahe zastavili sa na spiatočnej ceste v Otrante, vyzdvihli odtiaľ telo zosnulého grófa Ľudovíta a priviezli ho do Bambergu. Alžbeta bozkom uctila rakvu drahého zosnulého a keď sa zotavila z veľkého žiaľu, ktorý prepadol jej srdce, dojemnou modlitbou ďakovala Bohu za milosti, ktoré zosnulému udelil, a odporúčala sa do Jeho svätej vôle. Po zádušných bohoslužbách pristúpili k Alžbete rytieri, a keď od nej počuli, ako bola neľudsky vyhnaná z Wartburgu a aké neslýchané krivdy so svojimi osirelými deťmi znášala, rozhorčili sa spravodlivým hnevom. Prisahali, že ovdovelú grófku i jej deti budú odhodlane brániť a že jej pomôžu získať späť práva, o ktoré bola nespravodlivo pripravená. Nasledujúci deň sprevádzala Alžbeta so svojimi deťmi a rytiermi telo svojho manžela do kláštora Reinhardsbrunnu na pohreb. Na pohrebe sa zišli veľké zástupy ľudí, aby milovanému kniežaťu vzdali poslednú úctu. Prišla aj celá durínska šľachta s biskupmi a kňazmi, a tiež pokrvní príbuzní zosnulého grófa – jeho matka Žofia a bratia Henrich Raspe a Konrád. Po pohrebných obradoch, ktoré trvali niekoľko dní, obkľúčili durínski páni oboch bratov zosnulého grófa a prísne im vyčítali nekresťanské a kruté správanie voči Alžbete a jej deťom. Tento spravodlivý odpor šľachty mal významný účinok; Henrich Raspe uznal a priznal svoje chyby. Zaviazal sa slávnostným sľubom, že všetko napraví, a kajúcne prosil o odpustenie za bezprávia, ktorých sa dopustil voči ovdovelej grófke a jej sirotám. Dobrosrdečná vdova, ktorá pre veľký súcit ani nemohla hovoriť, pobozkala svojho nepriateľa a so slzami mu odpustila, pretože jej nežné srdce bolo neprístupné hnevu a pomste. Prostredníctvom šľachty sa tak dosiahlo úplné zmierenie medzi grófkou a jej švagrom.

Henrich Raspe zostal vládcom Durínska až do plnoletosti právoplatného dediča trónu, Alžbetinho syna Hermana. Vdova Alžbeta mala od neho dostávať päťsto hrivien striebra ako ročný príjem a doživotné užívanie dôchodkov mesta Marburg s príslušenstvom. V roku 1228 sa Alžbeta so svojimi troma deťmi dočasne usadila na Wartburgu. Keďže mala úplnú slobodu, horlivo slúžila Bohu a chudobným, tak ako

za života svojho manžela. Už v roku 1229 sa však presťahovala do vdovského mesta Marburg, pretože nechcela, aby jej pobožnosť rušil ruch dvorského života. Aj keď opäť získala právo na kniežacie pocty a dôchodky, netúžila po ničom inom, než byť pokornou služobníčkou Božou a pomocníčkou chudobných.

Na istý čas sa ubytovala v dedinke Verda pri meste v opustenej chatrči, kým si nechala postaviť skromnú chalúpku vedľa kláštora *Menších bratov* v Marburgu, kde by mohla žiť v chudobe a pokání so svojimi dvoma spoločníčkami. Aby ju už nič nespájalo so svetom, modlila sa k Bohu, aby jej milosťou pomohol zmierniť veľkú materinskú lásku, ktorú cítila k svojim deťom. Napokon sa odhodlala k najväčšej obeti, akej bola schopná – rozlúčila sa so svojimi deťmi, hoci s veľkým žiaľom. Sedemročného syna Hermana a staršiu dcérku Žofiu, ktorá bola už zasnúbená brabantskému kniežaťu, dala na výchovu na hrad Kreuzburg. Mladšia Žofia zostala v kláštore v Kitzingene a najmladšia Gertrúda bola zverená premonštrátkam v Altenburgu.

Alžbeta si obľúbila regulu svätého Františka už dávno predtým, ešte počas svojho pobytu na Wartburgu po boku manžela. Už vtedy žila ako vzor sestier *Tretieho rádu*, ešte skôr, než svätec zostavil pravidlá tohto rádu (okolo roku 1222). Keď sa neskôr usadila natrvalo v Marburgu, kde už nemala žiadne svetské povinnosti, jej najväčším potešením bolo nasledovať príklad svätého Františka a svätej Kláry. Zachovávala dobrovoľnú chudobu, čistotu a dokonalú poslušnosť všetkým pokynom a príkazom svojho spovedníka. Nosila hrubý odev sivej farby, chodila bosá, a svoje vdovské dôchodky venovala výlučne chudobným a chorým. Sama sa živila výnosom z ručných prác a jedla iba najlacnejšiu stravu – chlieb a zeleninu varenú vo vode bez soli. Takému odriekavému spôsobu života svet nerozumel, nechápajúc svätú lásku, ktorá naučila Alžbetu trpieť a znášať všetko pre Krista Pána. Svetáci sa jej posmievali, že si v mladom veku zvolila neslýchaný a výstredný spôsob života, že sa vzdala povinností voči deťom a svetu a zbytočne si ukladá obety nad ľudské sily. Nábožná vdova však nedbala na prázdne reči sveta, pretože už bola svetu mŕtva; už nežila ona, ale v nej žil Kristus. (Gal 2, 20.) Keď sa Alžbete roztrhalo jej chudobné rúcho, opravovala si ho sama a nehanbila sa chodiť v takom zaplátanom odeve, hoci sa ľudia o nej vyjadrovali, že vraj prišla o rozum. Svojim spoločníčkam prikázala, aby jej tykali a oslovovali ju jednoducho *„pani Eliška.“* S nimi sedávala pri jednom stole, jedla jednoduché jedlá a nikdy si od nich nedala slúžiť. Sama sa starala o pranie, varenie, umývanie a iné potrebné domáce práce, ako keby bola slúžkou.

Už v roku 1229 založila Alžbeta v Marburgu rozsiahlu nemocnicu a útulok sv. Františka, ktoré odovzdala do správy *Menších bratov*. Každý deň tam chodievala spolu so svojimi spoločníčkami Isentrudou a Jitkou, aby obetavo slúžili chorým. Pripravovala jedlo, umývala riad a prádlo, čistila rany chorým, obväzovala ich, nosila im jedlo a lieky, starostlivo pri nich bdela ako matka a povzbudzovala ich k trpezlivosti, nábožnosti a kajúcnosti. Najväčšiu starostlivosť venovala ľuďom postihnutým odpornými a nákazlivými chorobami; jej horlivosť v tejto milosrdnej a nebezpečnej službe zašla až do krajnosti – neváhala pobozkať vredy týchto úbožiakov. Navštevovala aj chudobné chalúpky v okolí Marburgu, kde prinášala

chorým jedlo, lieky a prádlo. Dokonca vo svojej skromnej chatrči prijímala chudobných chorých, ktorých sa všetci stránili, a slúžila im.

Keď sa uhorský kráľ Ondrej II. dozvedel od pútnikov, ako chudobne a odriekavo žije jeho dcéra v Marburgu, poslal k nej poslov, aby ju priviedli na jeho dvor. Alžbeta však odkázala otcovi, že je vo svojej dobrovoľnej chudobe nevýslovne šťastnejšia, než by bola na kráľovskom dvore. Skutočne bola šťastná a spokojná; nikto ju nikdy nevidel zachmúrenú, ani jej oči zakalené smútkom. Radovala sa v Pánovi a táto čistá radosť sa prejavovala zvláštnym jasom na jej tvári, odrazom vnútorného šťastia. Jej duchovným vodcom zostal aj v Marburgu dominikánsky kňaz Konrád. Tento prísny muž zaobchádzal s jemnocitnou kňažnou veľmi neľudsky. Snažil sa ju úplne odlúčiť od sveta, bral jej všetko, čo jej bolo drahé, a zakazoval jej prekračovať v konaní milosrdných skutkov hranice rozumnej opatrnosti, obávajúc sa, že by sa rozdávaním mohla priviesť do biedy alebo si poškodiť zdravie ošetrovaním chorých. Zakázal jej dávať chudobným viac než jeden strieborný peniaz. Alžbeta tento zákaz poslúchla, ale dodržiavala ho doslovne – každému žobrákovi dala niekoľkokrát po jednom peniazi. Keď jej spovedník úplne zakázal dávať chudobným peniaze, rozdávala im chleby. Keď jej zakázal aj to, prijímala malomocných k sebe, umývala a bozkávala ich vredy. Spovedník sledoval každý jej krok. Zo svojej drsnej povahy však zašiel ešte ďalej – odňal Alžbete jej verné spoločníčky Isentrudu a Jitku, ktoré s ňou žili od detstva a zostali pri nej aj počas vyhnanstva, a namiesto nich jej nanútil dve cudzie ženy, drsné a nevrlé. Jedna z nich bola surová stará panna a druhá hluchá a nevrlá vdova. Mali dohliadať na kňažnú, aby náhodou z nadmernej horlivosti alebo štedrosti neporušila jeho zákazy. Konrád zašiel ešte ďalej. Hoci bola Alžbeta krehká a citlivá, často jej hrubo vyčítal jej skutky, a niekedy ju surovo udrel alebo zbil do krvi, keď mu doniesli správy, že opäť rozdávala všetko, čo mala, alebo že sa starala o malomocných. Tento príliš horlivý kňaz nepoznal ľudské povahy ani citlivé srdcia, a neuvedomoval si, že ak Alžbeta prekračovala hranice v skutkoch milosrdenstva, bola to čiastočne aj jeho vina. Roky jej vtláčal zásady prísnosti, aké si osvojujú len najväčší svätci, no ktoré svojim nasledovníkom neodporúčali. Alžbeta však svojho spovedníka vždy poslušne nasledovala, s pokornou úctou prijímala aj jeho surové výbuchy hnevu a znášala ich trpezlivo. Konrád z Marburgu sa neskôr stal inkvizítorom. Dňa 30. júla 1233 ho na ceste do Marburgu zákerne prepadli a zavraždili niektorí durínski kacíri.

Stálou askézou Alžbeta potlačila svoju vlastnú vôľu a všetky pozemské pocity natoľko, že už ani neprijímala návštevy svojich milovaných detí. Boh sa stal jej všetkým; milovala ho výhradne a nadovšetko, neustále o ňom rozjímala, a najvyššou túžbou jej srdca bolo vidieť ho z tváre do tváre. Za túto veľkú lásku ju Boh odmeňoval vzácnymi milosťami. Jej modlitba mala takú silu, že čokoľvek žiadala, Boh jej to udelil. Takto vyprosila mnohým chorým uzdravenie, iným milosť pokánia a vytrvalosť v dobrom.

Mladý zhýralý šľachtic Bertold bol jej skutkami natoľko pohnutý, že ju požiadal, aby mu vyprosila dar pokánia. Alžbeta mu povedala*: „Ak naozaj chcete, aby som sa modlila za vaše obrátenie, poďme do chrámu a modlime sa spolu.“* Vošli teda do

chrámu a pokľakli vedľa seba. Po chvíli Bertold pocítil vnútri podivuhodný oheň, ktorý prenikol celé jeho telo. Zdalo sa mu, že zhorí, a preto prosil Alžbetu, aby prestala s modlitbou. Keď však pokračovala, jeho telo sa celé orosilo horúcim potom a nakoniec klesol na zem a hlasno volal, aby prestala, inak ho tento oheň strávi. Keď Alžbeta modlitbu napokon dokončila, telesné horúčavy postupne ustúpili, ale oheň Božej lásky, ktorý jej vrúcna modlitba v jeho duši zapálila, už nikdy nezhasol. Bertold čoskoro vstúpil do rádu sv. Františka.

Čím viac sa Alžbete blížila vytúžená chvíľa odchodu na večnosť, tým častejšie upadala počas modlitieb do extázy a mala videnia, ktorými ju Boh nevýslovne potešoval. Po takýchto zjaveniach jej tvár žiarila nadprirodzeným jasom a po dlhý čas nepotrebovala ani jedlo, ani nápoj, akoby už ani nežila na tomto svete. Nakoniec dozrela pre Božiu žatvu. Počas jedného videnia sa dozvedela, že čoskoro bude povolaná do nebeského kráľovstva, a s radosťou sa začala pripravovať na smrť. Ešte raz navštívila svojich milovaných chudobných a chorých a rozdala im všetko, čo jej zostalo. Štvrtý deň po tomto zjavení ochorela; jej choroba trvala štrnásť dní. Posledné tri dni nikoho k sebe nepúšťala, okrem svojho spovedníka, pretože nechcela byť pri svätom rozjímaní rušená.

Dňa 18. novembra 1231 prijala sviatosti a celý deň neprehovorila ani slovo, venovala sa výlučne rozjímaniu o Bohu. Večer začala hovoriť o hlbokých Božích tajomstvách a dojemne napomínala svoje služobníčky. Keď sa rozplakali, povedala im: *„Neplačte nado mnou, ale plačte nad sebou.“* O polnoci opäť prehovorila: *„V túto hodinu porodila Panna Mária Spasiteľa sveta. V túto hodinu sa narodil Pán Ježiš, aby vykúpil a spasil svet; on spasí aj mňa. V túto hodinu vzkriesil mŕtvych a vyslobodil uväznené duše; vyslobodí aj moju úbohú dušu z tohto biedneho sveta.“* Nakoniec povedala s nehou*: „Ó Mária, príď mi na pomoc! Už prichádza okamih, keď Boh volá svojich priateľov na svadbu! Ženích prichádza pre nevestu!“* Po chvíli šeptom dodala: *„Ticho, ticho!“* a sklonila hlavu, akoby išla spať. Víťazne ukončila boj tohto pozemského života pred svitaním dňa 19. novembra 1231 vo veku 24 rokov.

Bezduché telo nábožnej a milosrdnej grófky pochovali v chráme sv. Františka pri špitáli v Marburgu, ktorý sama založila. Celé Durínsko smútilo nad stratou tejto dobrotivej matky chudobných. Zomrela, ale jej skutky veľkej lásky zostali na svete a pamiatka jej svätého života nikdy nezanikne. Tisíce chudobných plakali a modlili sa na hrobe tejto nezabudnuteľnej kňažnej a ľud z celého Durínska, vzdávajúc úctu jej pamiatke, ju začal okamžite uctievať ako oslávenú Božiu svätičku.

Poučenie:

Hrob zosnulej grófky Alžbety v Marburgu sa preslávil zázrakmi a čoskoro sa stal pútnickým miestom, kam prichádzali zástupy veriacich z blízka i z ďaleka. Tak ako za života, aj po smrti dobrotivá kňažná vyprosila u Boha mnohým chorým náhle uzdravenie. Svojmu spovedníkovi Konrádovi vyprosila dar pokánia. Zanechal svoj ľahkomyseľný život, ľutoval krivdy, ktoré na nej spáchal spolu so svojím bratom Henrichom, a horlivo sa zasadzoval o jej svätorečenie. Na tento účel vykonal cestu do Ríma, kde v roku 1234 vstúpil do rádu nemeckých rytierov. Na jeho prosbu pápež

Gregor IX. bezodkladne nariadil preskúmať život kňažnej Alžbety a zázraky, ktoré sa udiali na jej počesť, a už v roku 1235, dňa 26. mája, ju v Perugii slávnostne vyhlásil za svätú. Konrád už v roku 1235 začal v Marburgu stavať krásny chrám svätej Alžbety, ktorý bol dokončený až v roku 1283 ako prvá svätyňa v Nemecku postavená v gotickom štýle.

Dňa 1. mája 1236 boli ostatky svätej Alžbety slávnostne prenesené. Na túto slávnosť prišiel do Marburgu cisár Fridrich II., všetci členovia panovníckeho rodu z Durýnska, mnohí biskupi a kňazi, kniežatá, rytieri a státisíce veriacich z Nemecka i zo susedných krajín, najmä aj z Čiech. Mohučský arcibiskup Zibrid otvoril hrob, z ktorého vychádzala príjemná vôňa, a našiel telo svätice neporušené. Ostatky boli uložené do novej rakvy, ktorú cisár, biskupi a kniežatá s veľkou slávou preniesli do nového chrámu, kde bola slúžená slávnostná svätá omša. Počas obetovania cisár položil na hlavu svätice zlatú korunu a ostatní páni venovali chrámu množstvo drahocenností.

Od tej doby sa sláva svätej Alžbety rozšírila po všetkých katolíckych krajinách. Na jej počesť boli postavené chrámy, oltáre, kláštory a nemocnice na mnohých miestach. Nábožná úcta ľudu k tejto svätici sa posilňovala najmä správami o tom, že z jej nohy začal prúdiť voňavý olej, ktorý mnohým chorým priniesol zázračné uzdravenie. Uhorský kráľ Ondrej II., ktorý sa ešte dožil vyhlásenia svojej milovanej dcéry Alžbety za svätú, zomrel krátko nato v roku 1235. Úcta k nej sa rýchlo rozšírila aj v Uhorsku. Svokra svätej Alžbety, Žofia, sa takisto dožila jej svätorečenia a zomrela v roku 1238. Kajúcnik Konrád, staviteľ chrámu svätej Alžbety v Marburgu, zomrel ako veľmajster nemeckého rádu v Ríme. Jeho telo bolo prevezené do Marburgu a pochované v novom chráme vedľa hrobu svätice.

V nábožnej pamäti chovali svätú Alžbetu predovšetkým jej vďačné deti. Herman sa vždy podpisoval *„syn svätej Alžbety“* a jeho sestry sa s hrdosťou nazývali dcérami svätej Alžbety. Najmladšia Gertrúda sa stala opátkou panenského kláštora v Altenburgu a zomrela 13. augusta 1297. Mladšia Žofia zomrela ako opátka kláštora v Kitzingene, zatiaľ čo staršia Žofia sa vydala za brabantského vojvodu Henricha II. Zomrela v roku 1284 a bola pochovaná v Marburgu. Jediný syn svätej Alžbety, Herman, dedič durýnskeho trónu, zomrel v roku 1241 na rodnom zámku Kreuzburg vinou nehodného strýca Henricha Raspeho a bol pochovaný vedľa svojho otca Ľudovíta v Reinhardsbrunne.

Po tri storočia patril chrám svätej Alžbety v Marburgu, kde jej ostatky odpočívali v nádhernom náhrobníku, medzi najslávnejšie pútnické miesta strednej Európy. Úcta k nej však bola na tomto mieste násilne potlačená. Cudzoložný odpadlík Ján Filip Hesenský, ktorému zakladateľ nemeckého protestantizmu Luther dovolil mať dve manželky, vnucoval svojim poddaným luteránske bludy, zabral chrámy, kláštory a cirkevné majetky a netoleroval v krajine katolícke náboženstvo. Tento nehodný násilník sa dokonca opovážil zhanobiť hrob svojej prapredkyne, svätej Alžbety. Zmocnil sa jej chrámu v Marburgu, ktorý patril nemeckému rytierskemu rádu, a 6. mája 1539 nariadil zámočníkovi otvoriť hrobku svätice. Dúfal, že tam nájde veľký

poklad, a keď bol sklamaný, vytiahol z hrobky kosti a prikázal svojmu sluhovi ukryť ich na tajnom mieste, aby ľud zabudol na svoju milú patrónku.

Od tej doby sa o ostatkoch svätej Alžbety nevedelo, až kým neboli v roku 1854 pri oprave jej chrámu objavené v olovenej schránke. Hesenská vláda ich bez akejkoľvek slávnosti opäť uložila na to isté miesto bez označenia, aký poklad sa tam nachádza. Napriek tomu až dodnes, viac než tristo rokov po násilnom odtrhnutí Durýnska od katolíckej Cirkvi a po potlačení úcty k svätej Alžbete, si durýnsky nekatolícky ľud uchováva jej pamiatku s láskou. Jej menom sú v Durýnsku pomenované mnohé studne, cesty a záhrady. Chodba starobylého Wartburgu bola v roku 1853 ozdobená radom nástenných obrazov zo života svätej Alžbety.

Milosrdná láska svätej Alžbety k chorým inšpirovala ľudí k nasledovaniu aj po jej smrti. Terciárky svätého Františka v Nemecku sa začali venovať službe chorým a zakladaniu nemocníc, pričom časť z nich prijala jej meno a združila sa do zvláštneho rádu panien Alžbetínok, ktorý sa ustálil zásluhou blahoslavenej Angely († 1350). V Čechách majú Alžbetínky dva významné kláštory s nemocnicami: v Prahe na Slupi (od roku 1722) a v Kadani (od roku 1746). Svätá Alžbeta bola pokrvne spriaznená s českým kráľovským rodom Přemyslovcov. Sestra jej otca, Konstancia, sa v roku 1198 vydala za českého kráľa Přemysla Otakara I. a porodila mu okrem iných detí aj našu blahoslavenú Anežku (r. 1205). Z ostatkov svätej Alžbety dostal už v 13. storočí niekoľko častí aj pražský velechrám.

Svätá Alžbeta býva najčastejšie zobrazovaná v odeve sestier *Tretieho rádu* svätého Františka s kniežacou korunou, buď pri rozdávaní almužien chudobným, alebo pri službe chorým. Existujú aj obrazy, na ktorých je znázornená ako kňažná s ružami v košíku alebo v zástere. Krásna legenda hovorí, že svätica raz zostupovala so slúžkou po strmej ceste z Wartburgu do mesta a niesla pod plášťom jedlo pre chudobných. Náhle sa pred ňou objavil jej manžel Ľudovít, vracajúci sa z poľovačky, a spýtal sa, čo nesie. Keď odhrnul jej plášť, nevidel potraviny, ale len samé ruže. Podobný príbeh sa uvádza aj v živote svätej Izabely Portugalskej († 1335). Treba však poznamenať, že staršie životopisy svätej Alžbety o tejto udalosti nehovoria. Prvú zmienku o premene potravín na ruže uviedol až okolo roku 1434 Ján Rothe vo svojej nemeckej rýmovanej kronike.

Dňa 19. novembra sa tiež slávi pamiatka svätého Ponciána, pápeža a mučeníka († 235), z ktorého ostatkov získal väčšiu kosť pre pražský velechrám Karol IV. v roku 1370; svätého Appia, kňaza a rímskeho mučeníka; v Cézarey Kapadóckej svätého Barlama, mučeníka; vo Vienne svätých mučeníkov Severína, Exupéria a Feliciána; v Alexandrii svätého Faustusa, diakona a mučeníka a ďalších.

20. NOVEMBER

I. Sv. Jakub, perzský mučeník (4. stor.)

Školou kresťanstva pre Perziu bola Cirkev v mestách Seleucia a Ktésifón na rieke Tigris. O tom, že kresťanstvo malo v tejto krajine oddaných vyznávačov, svedčí mučeníctvo sv. Jakuba, nazývaného Rozsekaný, počas vlády východorímskeho cisára Teodózia II. (408–450). Bol synom vážených kresťanských rodičov, ktorí mu poskytli dôkladnú výchovu. Ako zrelý a skúsený muž sa dostal na perzský kráľovský dvor a získal vysoké štátne postavenie. Vtedajší kráľ Jezdegerd I. mu bol mimoriadne naklonený, ale táto priazeň pohanského panovníka na istý čas zviedla jeho dušu na nesprávnu cestu. Pre svetský prospech a márnu slávu zabudol Jakub na oveľa vznešenejšie hodnoty; zriekol sa viery v Krista a bol povýšený do stavu mágov – perzských kňazov a mudrcov, ktorí sa zaoberali modloslužbou, astrológiou, veštením a čarovaním a požívali veľkú vážnosť u šľachty i ľudu.

Jakub bol ženatý s nábožnou kresťankou a jeho ovdovená matka žila s nimi, kým on často sprevádzal kráľa na jeho výpravách. Po smrti kráľa Jezdegerda I. nastúpil na trón jeho syn Vararan, ktorý bol Jakubovi rovnako naklonený. Práve keď bol Jakub s týmto kráľom ďaleko, jeho manželka a matka dostali zarmucujúcu správu o jeho odpadnutí od viery. Neváhali a napísali mu list, v ktorom dôraznými slovami vyjadrili svoju bolesť nad tým, že sa dal zlákať kráľovskými darmi a priazňou k strašnému hriechu zapretia Krista Pána. Pohrozili mu spravodlivým Božím trestom, ak sa včas neobráti. List končil naliehavou výstrahou: *„Kde je ten kráľ, ktorého si poslúchal viac než Boha? Hľa, zomrel a už ti nemôže preukazovať priazeň ani ťa zbaviť večných múk, ktorým si podľahol. Ak zostaneš vo svojom hriechu, postihne ťa rovnaký Boží súd, aký postihol tvojho priateľa kráľa. A my sa ťa zriekneme, pretože s odpadlíkom nemôžeme mať spoločenstvo.“*

Tento list mal zásadný účinok. Vážne slová dvoch osôb, ktoré mu boli na svete najbližšie a najdrahšie, hlboko otriasli jeho srdcom a otvorili mu oči. Ak sa ho zriekajú jeho vlastná matka a manželka, čo s ním urobí večný Boh, ktorého zaprel a zradil? Táto myšlienka naplnila jeho dušu hrôzou. Vošiel do svojho stanu, začal čítať Sväté písmo a po chvíli si povedal: *„Viem, čo urobím, aby som zachránil svoju biednu dušu. Budem neustále klopať na bránu, z ktorej som svojvoľne odišiel, a dúfam, že sa mi znova otvorí.“* A brána Božieho milosrdenstva sa kajúcnikovi otvorila. Jakub horlivo ľutoval svoj hriech, vydal sa na cestu pokánia a opäť sa stal horlivým kresťanom. Keď sa kráľ Vararan dozvedel o Jakubovej premene, povolal ho na výsluch a pohrozil mu ukrutnou smrťou, ak nezaprie Krista. Dodal, že aj za

predchádzajúcich perzských kráľov boli zatvrdnutí kresťania trestaní mučením a strašnou smrťou. Jakub však na túto hrozbu nedbal a odpovedal kráľovi: *„Vedz, že sa neprestávam modliť, aby som zomrel tak, ako zomreli oni, pretože taká smrť sa podobá krátkemu spánku, z ktorého čoskoro precitneme.“* Týmto slovám kráľ nerozumel a namietol: *„Nedaj sa oklamať kresťanskou domnienkou, že smrť je iba snom; veď aj králi sa jej boja.“* Na to Jakub odpovedal: *„Isteže, smrti sa boja všetci, ktorí Boha nepoznajú, pretože Písmo sväté hovorí: , Keď zomrie bezbožný, jeho nádej sa pominie a očakávanie hriešnikov sa rozplynie.“* (Prís 11,7) Kráľ sa rozzúril a zvolal: *„Akože, vy kresťania nás pokladáte za bezbožných? Aká opovážlivosť; veď vy sami ste bezbožní! Vy ničomníci nectíte ani bohov, ani ich potomkov – slnko, mesiac, oheň a zem!“* Jakub odpovedal: *„Žijete v blude; pravého Boha, ktorý stvoril všetky veci, nepoznáte a nectíte, a stvoreným veciam nerozumne pripisujete Božie meno a klaniate sa im. Stvoriteľa urážate a nerozumným bytostiam, ktoré vám nemôžu ani ublížiť, ani prospieť, sa usilujete zapáčiť!“*

Tieto rázne slová ešte viac popudili kráľa, a tak rozkázal svojim mágom, aby Jakuba odsúdili na smrť. Tí rozhodli, že má byť natiahnutý na škripec a mučený najukrutnejším spôsobom – mu postupne mali odrezať najprv prsty, potom nohy, ruky a nakoniec mu sťať hlavu. Neľudské mučenie, ktoré malo nasledovať, vystrašilo kresťanov, ktorí sa v slzách modlili k Bohu, aby mučeníka posilnil a dal mu vytrvalosť, aby tento hrozný zápas dokázal prekonať a zvíťaziť. Na popravisku Jakub pokľakol a mocným hlasom prosil Boha, aby sa stal príkladom pre všetkých, ktorí budú pre meno Krista prenasledovaní. Modlil sa, aby protivníci videli jeho pevnosť vo viere, boli zahanbení a poučení.

Keď kati natiahli mučeníka na škripec a chystali sa mu odrezať údy, ani prítomní pohania nedokázali zadržať slzy. Videli jeho ušľachtilú postavu a mužnú tvár a snažili sa ho presvedčiť, aby sa nevystavoval záhube a radšej aspoň na chvíľu poslúchol kráľa. Neskôr by sa vraj mohol opäť vrátiť k svojej viere. Jakub im však povedal: *„Neplačte nado mnou, plačte radšej nad sebou, lebo za krátku radosť tohto sveta zdedíte večné muky, kým ja za túto mučenícku smrť získam večný život.“* Keď kati Jakubovi odrezali palec pravej ruky, povedal: *„Spasiteľu, láskavo prijmi tento prút z môjho stromu. Teraz je odťatý, ale príde jar, keď opäť omladne a zakvitne.“* Podobne hovoril a potešoval sa, keď mu odrezávali ostatné prsty na rukách i nohách, znášajúc najpálčivejšie bolesti s nadprirodzenou trpezlivosťou. Bol ako ovca, ktorú Boh uznal za hodnú, aby bola daná do rúk strihačov; bol ako vinič, ktorý sa na zimu obrezáva a vyzerá ako mŕtvy, ale na jar znovu vypučí a nádherne zakvitne. Keď mu odrezali deviaty prst, modlil sa: *„V hodine deviatej si, Pane Ježišu Kriste, visel na kríži. Ďakujem Ti, že si ma, svojho služobníka, uznal za hodného, aby som bol pre Tvoje meno zbavený údov svojho tela.“* Keď mu kati pripomenuli manželku a matku, povedal: *„Či matka a žena majú pre mňa väčšiu cenu ako Boh? Kto pre jeho meno stratí život, nájde ho, a kto pre neho opustí otca, matku, bratov, sestry, manželku, deti a polia, dostane stonásobne viac a bude vládnuť večným životom.“* Keď bol zbavený posledného prsta na nohách a neprestával sa modliť, prítomní mladíci volali na starcov a synovia k svojim rodičom: *„Udialo sa za vašich mladých liet, aby mučeník znášal takéto muky?“* Vtedy povedal Jakub katom: *„Prečo tu nečinne stojíte?*

Rozseknite strom aj jeho konáre; moje srdce sa raduje v Hospodinovi a moja duša sa k nemu dvíha." A tak mu odrezali ľavú nohu. Znova sa modlil: *„Ježišu Kriste, náš Pane, príď mi na pomoc a spas ma, lebo bolesti smrti ma obkľučujú."* Kati mu povedali: *„Nepovedali sme ti, že tvoje utrpenie bude veľké?"* On im odpovedal: *„Z lásky k Bohu chcem trpieť ešte viac. Každým údom prinášam Bohu novú obetu."* Napokon mu odťali pravú nohu; ležiac na zemi ako kmeň zbavený všetkých konárov, s holým telom bez končatín, ešte raz otvoril ústa a chválil trojjediného Boha, kým mu jeden z katov neodťal hlavu. Večer kresťania pozbierali roztrúsené a strašne zohavené časti jeho tela, zaspievali žalmy a s úctou ich pochovali.

Mučenícka smrť sv. Jakuba sa datuje do roku 422. Rôzne zdroje uvádzajú rôzne dni mesiaca november. Rímsky zoznam svätých pripomína jeho pamiatku 27. novembra. Tento svätec je všeobecne známy ako Jakub Rozsekaný alebo Zmrzačený. Milosťou Božou sa stal divadlom pre anjelov i ľudí a svetu ukázal zázračnú silu živej kresťanskej viery. Na ňom sa naplnili slová sv. Pavla: *„Svätí ktorí vierou dobývali kráľovstvá, unikali ostriu meča, boli posilnení v boji, boli rozťahovaní na škripci, sekaní a zabití mečom, ktorých svet nebol hoden."* (Hebr 11, 33–38). Nadľudská trpezlivosť a stálosť vo viere počas najbolestnejších múk boli prejavom osobitnej Božej milosti. Mučeníctvo sv. Jakuba sa rozšírilo po všetkých východných krajinách, najmä v Perzii a v Sýrii, kde mu bolo na počesť postavených mnoho chrámov. Uctievať ho však začali aj Gréci, Kopti a Taliani, zvlášť po tom, ako jeho ostatky boli prenesené do Talianska. Jeho hlava je dodnes uchovávaná v Ríme, v chráme sv. Petra.

Poučenie:

Sv. Jakub dlhé roky pevne stál vo viere a iste si ani nepomyslel, že by ju niekedy mohol zaprieť. Avšak neskôr, pre svetský zisk a ľudskú priazeň, spáchal tento strašný hriech. Na tomto príklade sa učíme, že kresťan, akokoľvek horlivo slúži Bohu, nikdy nie je úplne chránený pred hriechom a nemal by sa spoliehať na svoje sily. Všetci sme slabí, náchylní na chyby a aj spravodlivý môže sedemkrát za deň padnúť. Sv. Augustín hovorí: *„Videl som ľudí, ktorí sa zdali byť pre svoju svätosť povýšení až k hviezdam na nebi, a hľa, oni spadli do hlbín neprávosti a utonuli v nej!"*

Nedôverujme teda vlastným silám, lebo bez Božej milosti sme iba trstiny kolísajúce sa vo vetre. Spasiteľ povedal: *„Bezo mňa nemôžete nič učiniť."* Sv. Jakub padol, ale keď ho matka a manželka napomenuli a pokarhali, okamžite povstal, oľutoval svoj hriech, kajal sa a škodu, ktorú spôsobil, napravil nadmieru. Aj nás, keď zhrešíme, Božia milosť rozličnými spôsobmi prebúdza zo spánku hriechu. Týmito budičmi sú Božie slovo, myšlienka na smrť a večnosť, výčitky svedomia, vnútorný nepokoj, choroba, nehody, rady úprimných priateľov či smrť nám drahých osôb. Nezatvrdzujme svoje srdcia voči hlasu Božej milosti a podľa príkladu sv. Jakuba rýchlo povstaňme a napravme sa pokáním za to, čím sme sa previnili.

II. Sv. Felix z Valois, spoluzakladateľ rehole (12. stor.)

Rehoľa milosrdných bratov Najsvätejšej Trojice (Trinitárov) na vykupovanie kresťanských zajatcov z moci neveriacich Saracénov bola založená svätcami Jánom z Mathy a Felixom z Valois. Sviatok sv. Jána z Mathy sa slávi 8. februára; spomienka na sv. Felixa z Valois pripadá na 20. november. Felix pochádzal zo starobylého rodu grófov z Valois vo Francúzsku, kde sa narodil v roku 1127. Už v mladosti preukazoval mimoriadnu láskavosť k chudobným; odriekal si lepšie jedlá, ktoré posielal žobrákom, a neraz, keď nemal pri sebe peniaze, daroval polonahému chudákovi vlastné šaty. Po dokončení štúdií bol vysvätený za kňaza, vzdal sa svetského života a odišiel do samoty v biskupstve Meaux, kde dlhé roky slúžil Bohu zbožným a asketickým životom. Keď už bol v staršom veku, pripojil sa k nemu mladý kňaz Ján z Mathy. Obaja žili v jednej pustovni, modlili sa spoločne, vzájomne sa povzbudzovali k láske k Bohu a žili v bratskej svornosti. Jedného dňa, keď sedeli pri potoku v lese a rozprávali sa o duchovných veciach, z húštiny pred nich vyšiel statný jeleň a medzi jeho parohami obaja uvideli modrobiely kríž. Podobné zjavenie mal Ján z Mathy už pred rokmi, keď slúžil svoju prvú svätú omšu. Obaja pustovníci boli presvedčení, že Boh im týmto spôsobom dal znamenie, aby sa pod záštitou Pánovho kríža zasvätili starostlivosti o kresťanov držaných v mohamedánskom zajatí. Založenie novej rehole im umožnil šľachtic Gauthier de Chatillon, ktorý bol sám zázračne vyslobodený zo saracénskeho zajatia a sľúbil, že vynaloží svoje majetky na vykupovanie kresťanských zajatcov.

V roku 1198 obaja pustovníci putovali do Ríma, kde ich úmysel s radosťou schválil pápež Inocent III. Nariadil, aby sa nová rehoľa nazývala rehoľou *Najsvätejšej Trojice*, a za jej prvého predstaveného ustanovil Jána z Mathy. Ten sa s Felixom a ďalšími bratmi, získanými v Ríme, vrátil do Francúzska, aby uskutočnili svoje dielo. K novému rádu sa priklonil aj kráľ Filip August a šľachtic Gauthier mu daroval pozemok, na ktorom bol postavený prvý kláštor bratov *Trinitárov*, nazývaný Cerfroi, práve na mieste, kde obaja pustovníci videli jeleňa s krížom. Neskôr mal rád svoje hlavné sídlo vo významnom kláštore v Paríži. Zatiaľ čo Ján z Mathy pôsobil na rozšírení rádu a vykupovaní zajatcov najmä v Taliansku, Španielsku a Maroku, staručký Felix zostával vo Francúzsku, kde sa staral o rozvoj rehole a viedol mladých bratov k horlivému povolaniu. Učil ich nadšenej láske k obetavej službe a dožil sa radosti z veľkých úspechov ich činnosti. Rehoľa *Trinitárov* sa rýchlo šírila po celej západnej Európe.

Felix tiež poskytoval duchovnú pomoc kresťanom vykúpeným zo zajatia saracénov a staral sa o opustených starcov i chudobných chorých. Pre svoju veľkú lásku k Bohu

a detinskú úctu k Panne Márii bol naplnený vnútorným pokojom a zažíval nadprirodzené zjavenia, ktoré mu prinášali nevýslovné šťastie. Jednej noci, keď sa modlil v chráme, zažil vytrženie mysle; vtedy uzrel oslávenú Božiu Matku v sprievode nebeských bytostí. Dostalo sa mu znamenia, že čoskoro bude prijatý do ich spoločenstva. Táto správa ho naplnila posvätnou radosťou, a tak sa začal pripravovať na smrť. Zvolal bratov, aby im dal posledné otcovské napomenutia: nech nikdy neprestávajú milovať Boha nadovšetko, nech sa starajú o kresťanských zajatcov, o chudobných a chorých. Po prijatí svätých sviatostí pokojne zomrel 12. januára 1212 v parížskom kláštore vo veku 85 rokov.

Poučenie:

Viac než o časné blaho kresťanských zajatcov sa sv. Felix a jeho druh sv. Ján starali o ich večnú spásu. Trápilo ich pomyslenie, že títo úbohí ľudia, žijúci v ohavnom otroctve neveriacich Saracénov, nikdy nepočujú Božie slovo, nemôžu prijímať sviatosti, nezúčastňujú sa bohoslužieb, a nemajú nikoho, kto by ich varoval pred hriechom alebo povzbudil v dobrom. Namiesto toho videli zlé príklady, počuli rúhavé reči o svojom náboženstve a tak boli vystavení nebezpečenstvu, že stratia svätú vieru a naveky zahynú. Možno sa aj medzi našimi priateľmi a známymi nachádza niekto v podobnom nebezpečenstve; nešetrite žiadnou obetou, aby ste ho zachránili! Milý kresťan, aj ty možno žiješ v blízkosti hriechu; možno si podľahol silnému pokušeniu a na svoju dušu si uvalil ťažký hriech. Si tak v nebezpečenstve, že budeš zavrhnutý Bohom. Preto sa snaž vyviaznuť z tohto stavu, zľutuj sa nad svojou dušou a zachráň ju! Počúvaj slová sv. Petra Damianiho: *„Prosím ťa v mene všemohúceho Ježiša Krista, neklam sám seba a rob okamžite pokánie, aby ťa nezastihla náhla smrť a nepohltila ťa priepasť večného zavrhnutia!“*

III. Sv. Korbinián, biskup (7. stor.)

Dnes si pripomíname aj pamiatku svätého Korbiniána, bavorského biskupa. Svätý Korbinián sa narodil v roku 680 v meste Chartres vo Francúzsku. Jeho rodičia, Valdekisus a Korbiniána, boli nábožní kresťania. Pri krste dostal meno po svojom otcovi a volal sa Valdekisus. Neskôr prijal meno svojej matky a nazýval sa Korbinián, čo znamená *„Vysloboditeľ od starostí.“* Tento zmysel svojho mena napĺňal aj vo svojom živote – opustil svetské starosti, zavrhol márnosti a utiahol sa do pustovne, kde žil prísnym kajúcim životom. Dvakrát opustil svoju pustovňu, aby putoval do Ríma k hrobom svätých apoštolov Petra a Pavla. Počas druhej púte mu na alpskom priesmyku Brenner medveď roztrhal koňa. Svätý Korbinián označil medveďa

znamením kríža, naložil na neho batožinu a skrotené zviera ju nieslo až do Ríma.

V Ríme bol pápežom vysvätený za biskupa a vyslaný naspäť do Francúzska, aby šíril evanjelium. Svoj úrad vykonával horlivo – slovom, svätým životom a zázrakmi obrátil mnohých pohanov a povzbudzoval kresťanov k cnostiam. Neskôr ho pápež poveril misiou v Bavorsku, kde ešte žilo mnoho pohanov. Svätý Korbinián poslúchol a opustil svoju vlasť. V Bavorsku sa stal skutočným apoštolom. Usadil sa vo Freisingu, kde horlivo šíril slovo Božie. V krátkom čase zničil modlárske chrámy, vykorenil pohanské zvyky a povery a pokrstil vojvodu Grimoalda spolu s jeho ľudom. Založil kláštor vo Weihenstephane, nádherný biskupský chrám vo Freisingu a významný benediktínsky kláštor. Boh potvrdzoval jeho horlivú službu zázrakmi. Raz sa modlil za Adalberta, známeho zlodeja, ktorého sudcovia odsúdili na šibenicu. Aj keď bol Adalbert už obesený, svätý Korbinián sa za neho skrúšene modlil, dal ho sňať zo šibenice a muž ožil. Adalbert činil pokánie, stal sa služobníkom svätého Korbiniána a sprevádzal ho na apoštolských cestách až do jeho smrti.

Svätý Korbinián ukončil svoj požehnaný život 8. septembra 730. Podľa svojho želania bol pochovaný v Maise v Tirolsku, v chráme svätého Valentína. Jeho telesné pozostatky boli 20. novembra 770 prenesené do Freisingu, kde sa od tej doby oslavuje jeho pamiatka. Bavorsko si svätého Korbiniána uctieva ako svojho apoštola.

Svätý Korbinián je zobrazovaný v biskupskom rúchu s medveďom so spútanou tlamou po svojom boku.

Dňa 20. novembra si tiež pripomíname sv. mučeníkov sicílskych Ampela a Kája; sv. Agapia, mučeníka z Cézarey Palestínskej; sv. Nersu, biskupa a jeho spolumučeníkov z Perzie; sv. Dáziusa, biskupa a mučeníka v Malej Ázii; sv. Edmunda, východoanglického kráľa († 870); sv. Benigna, biskupa z Milána; sv. Silvestra, biskupa vo Francúzsku; sv. Simplica, biskupa z Verony a ďalších svätých.

21. NOVEMBER

Sv. Kolumbán, opát (6. stor.)

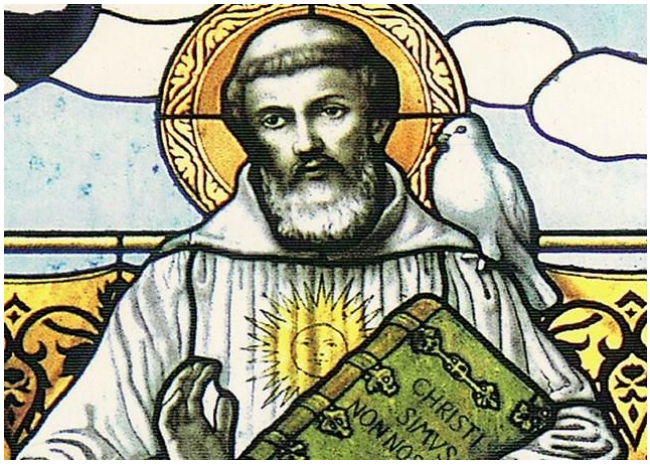

V Írsku, ktoré bolo obrátené na kresťanskú vieru sv. Patrikom, v 6. storočí tak prekvitlo semeno svätého evanjelia, že tento ostrov bol po stáročia nazývaný *„ostrovom svätých.“* Stalo sa úrodnou pôdou pre horlivých misionárov, ktorí opúšťali svoju vlasť a vydávali sa na apoštolské cesty do rôznych krajín európskej pevniny, aby šírili svetlo kresťanskej viery medzi mnohými

národmi. Medzi týmito misionármi bol aj sv. Kolumbán.

Narodil sa okolo roku 535 v kraji Leinster na juhu Írska v starom šľachtickom rode. Jeho zbožná matka ho vychovávala v bázni Božej, starala sa o neho s veľkou láskou a jeho vzdelanie zverila učeným mníchom. Kolumbán, obdarený bystrým rozumom, výbornou pamäťou a pevným charakterom, vynikal v štúdiu aj v kresťanských cnostiach, ako boli láska k Bohu, čistota a pokora. Tí, ktorí ho poznali, verili, že je povolaný Božou prozreteľnosťou k veľkým skutkom. Keď dospel v udatného mladíka s ušľachtilou a príťažlivou tvárou, vzbudzoval pozornosť mnohých dievčat a žien, ktoré ho oslovovali sladkými a lichotivými slovami. No Kolumbánove zbožné srdce netúžilo po svetských rozkošiach; jeho myseľ smerovala k Bohu, ktorému chcel slúžiť a páčiť sa mu. Uvedomujúc si nebezpečenstvá, ktoré svet predstavoval pre jeho čistotu, rozhodol sa odísť do kláštora, kde by mohol nerušene kráčať cestou kresťanských cností a zároveň pokračovať v štúdiu. Tomuto rozhodnutiu však bránila jeho matka, ktorá ho prosila so slzami, aby ju neopúšťal. Hoci syn svoju matku vrúcne miloval, premohol svoj prirodzený cit a povedal jej: *„Drahá matka, neporodila si ma len pre seba, ale pre Boha. Nebeský Otec ma volá; poslúchnem ho a na teba nikdy nezabudnem. Láska k tebe ma bude sprevádzať a posilňovať po celý život. Preto mi nebráň; veď poznáš Pánove slová, že kto miluje otca alebo matku viac ako jeho, nie je ho hoden.“* Potom sa rozlúčil s matkou a vstúpil do kláštora, kde učený opát Silen vyučoval mladých mníchov o Svätom písme.

Kolumbán sa s veľkou usilovnosťou venoval štúdiu a čoskoro napísal významný výklad žalmov. Po niekoľkých rokoch v tomto kláštore odišiel do známeho kláštora Bangor v kraji Ulster, ktorý viedol opát Komgel. Tam sa ďalej zdokonaľoval v nábožnosti a odriekaní, získal si úctu a lásku všetkých mníchov a stal sa ozdobou kláštora. V tom čase vychádzalo z írskych kláštorov mnoho misionárov do pohanských krajín Európy. Kolumbán sám vychoval početnú skupinu nadšených misionárov. Keď dosiahol päťdesiat rokov, pocítil neodolateľnú túžbu opustiť vlasť a šíriť evanjelium medzi pohanmi. Opát ho nerád prepúšťal, ale pre slávu Božiu a spásu duší mu dal požehnanie. Kolumbán si so sebou vzal dvanásť rehoľných bratov, medzi nimi aj svojho učeníka Gallusa a v roku 585 sa preplavil do Galie. Krajina bola v tom čase poznačená nepokojmi a klesajúcou cirkevnou disciplínou. Kolumbán a jeho spoločníci chodili v chudobe a pokore, učili a napomínali. Na žiadosť kráľa Guntrama si upravili skromný kláštor v polozrúcanom hrade Annegray vo Vogézach, kde žili zbožne a veľmi asketicky. Z tohto kláštora vychádzali bratia do okolitých krajov, kde hlásali Božie slovo a dávali príklad svojím životom. Chýr o Kolumbánovi sa rýchlo rozšíril po celom Burgundsku a priťahoval mnohých mladých mužov túžiacich vstúpiť do jeho rehoľného spoločenstva. Keď pôvodný kláštor v Annegray nebol schopný pojať všetkých záujemcov, usadili sa v troskách neďalekého hradu Luxeuil, kde si zriadili nové príbytky.

Všetci títo mnísi, vedení Kolumbánom, boli usilovní v modlitbách, zbožných rozjímaniach, ručnej práci a skutkoch sebazapierania. Ich život, úplne odumretý svetu, priťahoval aj ďalších mužov túžiacich po spáse, ktorí sa k nim pridávali. Kláštor Luxeuil tak čoskoro hostil niekoľko stoviek mníchov, a Kolumbán im preto

založil tretí kláštor vo Fontaines. Táto nová rehoľná komunita dosahovala veľké úspechy, najmä preto, že kráľ Childebert II. bol jej ochrancom a podporovateľom. Kolumbán zaviedol pre mníchov veľmi prísne pravidlá a za každý priestupok proti reholi ukladal tvrdé pokánie, pretože len tak mohol krotiť a zušľachťovať drsnú povahu Frankov. Svojich žiakov nevyučoval dlhými prednáškami, ale vštepoval im kresťanskú múdrosť a zásady rehoľného života stručnými a výstižnými výrokmi. Často im hovoril: *„Nezáleží na vedomostiach, ale na konaní. Dôverujte v Boha, a ak nemôžete byť najlepší, buďte aspoň dobrí.“*

Kolumbán býval v Luxeuili, odkiaľ navštevoval ostatné kláštory a okolité misionárske miesta. Jeho meno sa preslávilo po celej krajine, a mnohí šľachtici mu zverovali svojich synov na výchovu. No časom začali Kolumbána v Burgundsku stíhať ťažkosti a nepríjemnosti. Príliš lipol na niektorých írskych zvykoch, ktorých sa nechcel vzdať, a tým si znepriatelil burgundské duchovenstvo. Napríklad slávil Veľkú noc inokedy, než bolo zvykom v Galii; svojim mníchom predpisoval odlišný odev aj úpravu vlasov, než aké boli obvyklé u domácich duchovných. Jeho neústupnosť vo veciach, ktoré považoval za prospešné, a jeho priamosť spolu s prísnosťou vyvolávali medzi biskupmi žiarlivosť, pretože mali dojem, že zasahuje do ich právomoci.

Medzitým zomrel Kolumbánov ochranca, kráľ Childebert II., a jeho synovia si rozdelili otcovské dedičstvo. Kráľom Burgundska sa stal Teodorich, zatiaľ čo východná časť ríše, Austrázia, pripadla jeho bratovi Teodebertovi. Mladý Teodorich si spočiatku Kolumbána vážil, podporoval ho, viedol s ním náboženské rozhovory a odporúčal sa do jeho modlitieb. Avšak panovačná stará matka mladého kráľa, Brunhilda, si chcela nad svojim vnukom udržať moc, aby mohla riadiť ríšu sama. Nechcela, aby sa kráľ riadne oženil, obávala sa, že mladá kráľovná by mohla podlomiť jej neobmedzenú vládu. Preto navádzala neskúseného mladíka k nerestiam. Kolumbán so zármutkom sledoval mravný úpadok mladého kráľa a snažil sa ho priviesť na lepšiu cestu. S prorockou naliehavosťou mu vytýkal, aké pohoršenie spôsobuje svojim nezriadeným životom, a žiadal ho, aby očistil svoj dvor od zvrhlých žien a vstúpil do počestného manželského zväzku. Teodorich bol jeho napomenutiami hlboko dojatý a sľúbil, že sa polepší. Brunhilda však nemala záujem na jeho polepšení a rozhodla sa prísneho mravokárcu Kolumbána vyhnať zo zeme. Využila spory, ktoré vznikli medzi Kolumbánom a domácim duchovenstvom, a presvedčila niektorých biskupov, že írsky mních svojou prísnosťou v kláštoroch a zavádzaním novôt narušuje mier a svornosť v krajine a že je potrebné ho vypudiť. Mladý kráľ, zotročený silnými vášňami, nemal odvahu ani silu odolať jej intrigám. Na jej naliehanie vydal rozkaz, aby Kolumbán so svojimi írskymi spoločníkmi opustil krajinu; iba mnísi franského pôvodu mali zostať.

Kolumbán pracoval na Pánovej vinici v Burgundsku viac ako dvadsať rokov. Oživil tam náboženský život, povzniesol miestne obyvateľstvo na kresťanskú úroveň, a premenil nehostinné lesy a močiare na úrodné polia a kvitnúce záhrady. Zrazu však musel ísť do vyhnanstva. S ľútosťou sa v roku 610 rozlúčil s bratmi v Luxeuili a bol vojenskou strážou odvedený do Nantes, kde ho mala loď odviezť späť do Írska.

Nepriaznivé počasie tomu však zabránilo a Kolumbán odišiel do Neustrie. Tam prorokoval kráľovi Chlotarovi II. v Soissons, že sa stane vládcom celej franskej ríše. Kráľ ho chcel udržať na svojom dvore, ale Kolumbán odmietol, pretože ho túžba hlásať evanjelium medzi pohanmi hnala ďalej. Za toto sa Chlotar Kolumbánovi odvďačil inak; dal mu bezpečný sprievod do mesta Méty spolu s odporúčaním austrázijskému kráľovi Teodebertovi. Tento panovník dovolil vyhnancom, aby sa usadili kdekoľvek v jeho ríši. V Mohuči boli mnísi srdečne prijatí biskupom Leontiom, ktorý im poskytol pohostenie a zásoby na ďalšiu cestu. Potom sa loďou plavili proti prúdu Rýna a ďalej cez Bodamské jazero, až dorazili do Švajčiarska, kde sa usadili pri ústí rieky Limmat do Curyšského jazera v osade Tuggen. Obyvateľstvo tohto kraja bolo drsné a stále pohanské, a tak sa mnísi pustili do ohlasovania Krista. Ich práca však nepriniesla veľký úspech. Jedného dňa Kolumbán zbadal skupinu ľudí zhromaždených okolo suda piva. Keď sa dozvedel, že ho chcú obetovať modle, dýchol na sud, ktorý sa roztrhol a pivo vytieklo. Pohania sa tým vydesili a mnohí sa dali pokrstiť. Keď ostatní zatvrdnutí pohania neprestávali obetovať modlám, Gallus podpálil ich modloslužobný chrám a obetné dary hodil do jazera. Rozzúrení modloslužobníci zbili Kolumbána, chceli Gallusa zabiť a všetkých mníchov vyhnali z tejto krajiny.

Kolumbán sa potom so svojimi bratmi vydal k Bodamskému jazeru a prešiel cez nehostinné lesy do Arbonu na južnom brehu jazera. Tu našli prístrešie v dome horlivého kňaza Vilimara. Tento kraj patril k biskupstvu v Kostnici a žili tu pohania spolu s kresťanmi. Kolumbán sa rozhodol, že v tejto oblasti s bratmi zostane, pretože tu bola hojná žatva duší. Kňaz Vilimar poradil misionárom, aby sa usadili na východnom brehu jazera, kde boli ruiny niekdajšieho rímskeho mesta Brigancia (Bregenz), ktoré zničili Alemani. Mnísi sa preplavili na člnoch na druhú stranu jazera a na brehu našli kostolík kedysi zasvätený svätej Aurélii, ktorý v tom čase slúžil pohanom na modloslužby. Rozhodli sa, že ho opäť zasvätia kresťanskej bohoslužbe, a začali si stavať okolo neho príbytky. Keď sa na brehu zhromaždili obyvatelia zvedaví na cudzincov, Gallus, ktorý ovládal ich jazyk, im zvestoval pravého Boha a jednorodeného Syna Božieho Ježiša Krista. Vyhlásil ničotnosť pohanských modiel, vzal tri pozlátené modly nájdené v kostolíku, rozbil ich na kusy a hodil do jazera. Tento odvážny čin presvedčil niektorých pohanov, ktorí uverili v Krista, zatiaľ čo ostatní odišli nahnevaní. Vierozvestcovia zostali v Bregenzi asi tri roky a v tomto kraji pôsobili veľmi požehnane. Hlásali Božie slovo a obrátili mnoho pohanov, vzdelávali ľud a zmierňovali jeho surové mravy. Hostili prichádzajúcich cudzincov, živili sa poľnohospodárstvom, ovocinárstvom a rybolovom, podporovali starcov, chorých, siroty a chudobných. Premenili dolinu pri ústí rieky Rýn na úrodný a krásny raj.

Čím úspešnejšie však osada prekvitala, tým závistlivejšie na ňu hľadeli zatvrdnutí modloslužobníci. Tí sa sťažovali alemanskému vojvodovi Gunzovi, že cudzinci klčovaním lesov vyplašili zver a že im spôsobujú škodu na rybolove a love vtákov. Tieto sťažnosti boli účinné a Gunzo misionárov z krajiny vypovedal. Medzitým burgundský kráľ Teodorich porazil svojho brata Teodeberta, Kolumbánovho ochrancu, a stal sa vládcom Alemanie a okolia Bregenzu. Kolumbán bol opäť nútený

opustiť miesto, kde so svojimi bratmi vykonal mnoho dobrého na Božiu česť a na duchovný aj časný prospech ľudí. Dúfajúc v Boha, že im bude umožnené niekde v pokoji sa modliť, pracovať a zomrieť, sa Kolumbán rozhodol putovať do Talianska. Na túto ďalekú cestu však nemohol vziať so sebou Gallusa, pretože ten ochorel a mal horúčku. Rozlúčil sa teda s milovaným spoločníkom a spolu s ostatnými bratmi sa v Božom mene vydal na juh. Prešiel Alpy a dorazil do Milána, kde ho srdečne prijal longobardský kráľ Agilulf. Ten mu prisľúbil vhodné miesto na založenie kláštora. Hneď nechal bratov pátrať po takom mieste, zatiaľ čo on zostával v Miláne, kde často viedol náboženské hádky s tamojšími ariánskymi bludármi a presvedivo ich porážal. Nakoniec si obľúbil miesto v malebnej krajine pri úpätí Apenín pri rieke Trebbia, kde stál starý, kedysi slávny, no vtedy už zanedbaný chrám. Toto miesto dostal darom od kráľa, chrám obnovil, pristavil k nemu kláštor nazývaný Bobbio, usadil sa tam so svojimi írskymi spoločníkmi a rozšíril ich počet o nových talianskych mníchov.

Kolumbán už v mladosti odumrel svetu a napriek všetkým apoštolským námahám, sklamaniam i prenasledovaniam sa tento svätý starec napokon dožil vytúženého pokoja v tomto kláštore. Tu strávil večer svojho života, horlivo slúžiac Bohu v modlitbách, svätých rozjímaniach, pôstoch a bdení, a zároveň uvádzal svojich učeníkov na cestu reholnej dokonalosti, v ktorej bol sám majstrom. Osobitne im zdôrazňoval márnosti všetkých pozemských vecí hovoriac: *„Pozemský život je pominuteľný; koľkých už oklamal, oslepil a podviedol! Rýchlo uteká a je len tieňom; kto mu dôveruje, ten ho nepozná, a poznajú ho len tí, ktorí jeho pôžitkami opovrhujú.“* Bohatý na cnosti a zásluhy pred Bohom i ľuďmi, Kolumbán sväto zomrel v kláštore Bobbio 21. novembra roku 615.

Poučenie:

Po svätom Kolumbánovi sa zachovali niektoré listy, duchovné prejavy a básne, ktoré svedčia o jeho zbožnosti i vzdelanosti. Jeho prísne reholné pravidlá boli postupne zavedené aj v iných talianskych a švajčiarskych kláštoroch, no už koncom siedmeho storočia boli nahradené miernejšou reholou sv. Benedikta. Pamätihodné je, že tento misionár, keď odchádzal z Burgundska do vyhnanstva, zamýšľal kázať evanjelium Slovanom v južnom Podunajsku, od čoho však upustil kvôli akémusi snu, ktorý považoval za Božie vnuknutie.

Kláštor Bobbio, ktorý sv. Kolumbán založil, bol počas celého stredoveku centrom kresťanskej vzdelanosti pre celé severné Taliansko a pretrval dlhé veky, až bol v roku 1803 zrušený. Podobne preslávené boli vo Francúzsku Kolumbánove kláštory v Annegray a Luxeuil. Pri kláštore Luxeuil vyrástlo veľké mesto a opáti z Annegray boli až do roku 1594 svetskými pánmi tejto oblasti. To, čo sv. Kolumbán predpovedal kráľovi Chlotarovi II. počas svojho úteku z Burgundska, sa naplnilo. Teodorich, ktorý Kolumbána vyhnal, síce porazil svojho brata Teodeberta a stal sa pánom Austrázie, no jeho vláda netrvala dlho; čoskoro zomrel v Métach. Chlotar II. sa zmocnil oboch jeho nedospelých synov, dal ich zavraždiť a zjednotil celú Franskú ríšu pod svojím žezlom. Aj Brunhilda, ktorá spôsobila vypudenie sv. Kolumbána z Burgundska, zahynula biednou smrťou. Chlotar II. vykonal na nej krutú pomstu – na jeho rozkaz

bola zajatá, prevážaná na osli po tábore na posmech celému franskému vojsku a nakoniec priviazaná k chvostu divokého koňa, ktorý ju usmrtil.

Sv. Kolumbán býva zobrazovaný so slnkom nad hlavou. Legenda totiž hovorí, že keď ho jeho matka nosila pod srdcom, mala sen, že jej potomok vyjde ako slnko a osvieti celú zem. Inokedy ho maliari zobrazujú ako mnícha s medveďom, pretože údajne vyhnal medveďa z jaskyne, do ktorej sa neskôr chodieval modliť a rozjímať.

Dňa 21. novembra sa zároveň slávi pamiatka Obetovania Panny Márie v jeruzalemskom chráme jej rodičmi Joachimom a Annou; sv. Gelázia I., pápeža († 496); sv. Maura, veronského biskupa; v Pamfýlii sv. Heliodora, mučeníka; v Ostii sv. Demetria a Honoria, mučeníkov; v Ríme sv. Celsa a Klementa, mučeníkov a ďalších.

22. NOVEMBER

Sv. Cecília, panna a mučeníčka (3. stor.)

Svätá Cecília požíva v katolíckej Cirkvi už od najstarších čias zvláštnu úctu. Už v staroveku kresťanstva bolo jej meno zaradené do zoznamu svätých, ktorých kňaz počas svätej omše vzýva po pozdvihovaní, keď si spomína na zosnulých. Jej meno bolo tiež zahrnuté do prastarých litánií ku všetkým svätým. Jej hrob v Ríme bol známy už koncom 5. storočia. Pápež Paschal I. preniesol jej ostatky v roku 821 a obnovil chrám, v ktorom sú uložené. Jeden z kardinálov rímskej Cirkvi má titul tohto chrámu sv. Cecílie, ktorý patrí k najkrajším svätyniam hlavného mesta katolíckeho kresťanstva. (Basilica di Santa Cecilia in Trastevere v Ríme. Kardináli majú pridelené tzv. titulárne kostoly.) Takto bola počas celých vekov pamiatka tejto svätej panny a mučeníčky v Cirkvi neustále oživovaná a slávená.

Napriek tomu, že svätá Cecília patrí medzi najuctievanejšie mučeníčky už od čias prvých kresťanov, spoľahlivých správ o jej živote máme len veľmi málo. Najstaršie záznamy o jej mučeníctve pochádzajú až z 5. storočia, no historici ukázali, že nie sú celkom presné ani dôveryhodné. Tieto legendárne spisy kladú jej smrť do obdobia cisára Alexandra Severa (222 – 230) a pápeža Urbana I. (223 – 230). Podľa nich vtedy v Ríme vypuklo kruté prenasledovanie, pri ktorom malo zomrieť až päťtisíc kresťanov. Spomína sa pritom mestský prefekt Almachius, ktorý vraj pod trestom smrti zakázal pochovávať umučených veriacich a denne posielal kresťanov na popravu. V legendách sa tiež uvádza, že pápež Urban, odsúdený dvakrát na smrť, sa ukrýval v katakombách, kam bolo veľmi nebezpečné prichádzať. Na druhej strane

najstaršie hodnoverné svedectvá pohanských i kresťanských autorov sa zhodujú v tom, že za Alexandra Severa k žiadnemu otvorenému prenasledovaniu kresťanov nedošlo. Cisár si totiž kresťanstvo vážil – viedla ho k tomu aj jeho matka Júlia Mamaea – a správal sa ku kresťanom mierne a ústretovo. Niektorí ho dokonca pokladali za tajného prívrženca Kristovej viery. Z toho vyplýva, že údaje legiend, hoci veľmi starobylé, nemožno pokladať za spoľahlivé. Mučeníctvo svätej Cecílie preto treba zaradiť do iného obdobia, než uvádza tradícia viazaná na Alexandra Severa.

Legenda hovorí, že Cecília, urodzená rímska panna, bola už v mladosti vychovávaná v kresťanskej viere a celým srdcom k nej priľnula. Nebeská láska vteleného Syna Božieho, Ježiša Krista, ktorý sa stal človekom a podstúpil smrť na kríži, aby vykúpil, posvätil a spasil hriešne ľudstvo, roznietila v jej srdci horúcu lásku k nemu. Nemala iné prianie, než mu verne slúžiť a páčiť sa mu. Keď dospela na pôvabnú pannu a získala vzdelanie primerané svojmu stavu, nezakladala si na svojom vznešenom pôvode ani na pozemských statkoch a rozkošiach. Najradšej zostávala v tichu svojho domova, vyhýbala sa hlučným spoločnostiam a zábavám a horlivo slúžila Bohu. Tešila sa z čítania Svätého písma, modlitieb, rozjímania a spievania posvätných piesní, sprevádzaných hrou na hudobnom nástroji, na ktorom vedela dobre hrať. Aby bola čo najvrúcnejšie spojená s Kristom Pánom, zaviazala sa mu sľubom večného panenstva a jej duša túžila, aby z lásky k tomuto nebeskému ženíchovi mohla zomrieť mučeníckou smrťou. Hoci sa Cecília svetu vyhýbala, jej pôvabný zjav a vynikajúce duševné vlastnosti nezostali nepovšimnuté. Urodzený pohanský mládenec Valerián si želal, aby sa Cecília stala jeho manželkou, a jej rodičia, poznajúc jeho bezúhonný život, poctivé úmysly a veľký majetok, mu sľúbili splniť jeho žiadosť. Oznámili milej dcére, čo zamýšľajú. Netušili nič o jej sľube a dúfali, že sa dcéra poteší, keď sa dozvie, že sa má stať nevestou. Cecília sa však neradovala, ale správou rodičov bola veľmi znepokojená. Ocitla sa vo veľkej úzkosti – na jednej strane mala na mysli sľub, ktorým sa zaviazala Kristovi Pánovi, a na druhej strane sa bála zarmútiť rodičov neposlušnosťou. Zatiaľ prosila o odklad a lehotu na premyslenie, no rodičia i ženích na ňu naliehali tak neústupne, že stratila odvahu prezradiť im svoje tajomstvo. Uchyľovala sa teda k Bohu, postila sa a strávila celú noc v modlitbách. Až k ránu ju potešila vízia anjela, ktorý ju povzbudil, aby poslúchla svojich rodičov, pretože Kristus Pán zostane jej ženíchom aj v manželstve a zachová jej panenstvo. Na svadbu sa Cecília obliekla podľa svojho postavenia do zlatom vyšívaného odevu, no pod ním mala kajúce rúcho z hrubej látky. Keď sa začala svadobná veselica a zneli hudobné nástroje, v jej duši sa rozozvučala iná, nadpozemská hudba. Nevestu prenikla túžba po nebeskom ženíchovi Ježišovi Kristovi, a s plačom mu odporúčala svoje panenstvo, vzývajúc anjelov, apoštolov i všetkých svätých o príhovor. Po svadbe sa prihovorila ženíchovi takto: *„Drahý Valerián, zverím ti tajomstvo, ak mi sľúbiš, že ho zachováš v tajnosti. Vedz, že mojím vyvoleným ženíchom je Kristus Pán. Zasnúbila som sa mu sľubom večného panenstva a Boh mi dal za strážcu anjela, ktorý ma žiarlivo chráni. Preto sa ma nesmieš dotknúť, inak by sa na teba anjel rozhneval a ukončil tvoj mladý život. Ak však budeš ochotný žiť so mnou ako brat so sestrou a zachovávať moje panenstvo, anjel si ťa obľúbi, bude ťa milovať a zjaví sa ti.“* Tieto slová, prednesené nežne a vážne, Valeriána hlboko zasiahli. Túžil uvidieť anjela, no

Cecília mu vysvetlila, že čistého ducha môžu vidieť iba oči očistené a posvätené krstom svätým, ktoré sa pozdvihujú k nebeským veciam. Ak si teda praje vidieť anjela, musí opustiť pohanské modly, uveriť v Krista a prijať krst. Valeriána sa dotkla Božia milosť, a tak prosil o radu, kto by ho naučil kresťanskej viere a pokrstil. Cecília, presvedčená o jeho úprimnom úmysle, ho poslala k vtedajšiemu pápežovi, ktorý sa ukrýval pred pohanskými prenasledovateľmi v katakombách. Valerián poslúchol, odniesol odporúčací list od Cecílie k pápežovi, kde bol vyučený a pokrstený. Po návrate domov našiel Cecíliu, ako kľačí a modlí sa, a vedľa nej uvidel žiarivého anjela, ktorého si prial vidieť. Anjel držal v rukách dva voňavé vence z ruží a ľalií. Jeden podal Cecílii a druhý Valeriánovi a povedal: *„Prinášam vám tieto vence z nebeského raja. Ich kvety nikdy nestratia krásu ani vôňu, ak ich budete uchovávať s čistým srdcom a nepoškvrnenou láskou.“* V tej chvíli zmizol. Keď sa manželia spolu modlili, vošiel k nim Valeriánov brat Tiburcius. Keď sa dozvedel, čo sa stalo, hlboko ho to zasiahlo, až sám zatúžil po krste. Vyhľadal pápeža, dal sa poučiť o Kristovej viere a stal sa kresťanom.

Medzitým v Ríme zúrilo kruté prenasledovanie Kristovej Cirkvi. Valerián a Tiburcius, obrátení na vieru, konali skutky milosrdenstva. Poskytovali útočisko prenasledovaným kresťanom, navštevovali a posilňovali väzňov, dôstojne pochovávali telá mučeníkov a starali sa o vdovy a siroty. Toto však neuniklo pozornosti mestského prefekta. Ten obvinil Valeriána a Tiburcia z organizovania nebezpečných zhromaždení vo svojich domoch. Keď obaja bratia pred súdom vyznali, že sú kresťanmi a radšej podstúpia muky, než by zapreli Krista, boli odsúdení na smrť, no na ich prosbu im povolili deň odkladu. Odklad si vyžiadali, aby mohli dokončiť obrátenie priateľa Maxima. Maxim, ktorý bol prítomný v súdnej sieni, sa čudoval, prečo sa bratia napriek rozsudku radujú, a spýtal sa ich, či ich po smrti naozaj čaká nový život. Tiburcius mu odpovedal: *„Nepochybuj o tom, že naša duša je nesmrteľná. Keď zomrieme, čaká nás iný život, nevýslovne blažený, ktorý pripravil Boh všetkým svojim verným služobníkom.“* Maxim okamžite zatúžil po krste, aby mohol byť pripojený k nim a získať večný život. V noci ich navštívila Cecília s kňazmi, bola prítomná pri Maximovom krste a za svitania, keď hviezdy na oblohe hasnú, zvolala: *„Povstaňte, bojovníci Kristovi, a oblečte sa do rúcha svätosti! Dokončili ste dobrý boj, teraz choďte prijať korunu života!“* Hneď nato boli Valerián a Tiburcius popravení mečom.

Keď sa prefekt dozvedel, že aj Maxim vyznáva Krista, nariadil, aby ho ukrutne ubili kyjakmi, až vydýchol dušu. Cecília ďakovala Bohu za milosť udelenú mučeníkom a sama túžila po mučeníckej korune. Rozdala všetok svoj majetok i majetok bratov chudobným, aby sa nestal korisťou chamtivého prefekta. Lakomec skutočne túžil po bohatstve dvoch popravených kresťanov, a preto si zavolal Cecíliu. Rozkázal jej, aby mu vydala ich majetok a okrem toho obetovala bohom, ak nechce byť mučená a zabitá. Ale svätá panna mu odpovedala: *„Márne odo mňa žiadaš poklady; už žiadne nemám, pretože som ich rozdala chudobným. Márne mi prikazuješ klaňať sa nemým modlám z dreva a kameňa; som kresťanka a klaniam sa jedinému pravému Bohu.“* Potom jemnými slovami hovorila prítomnému ľudu o Ježišovi Kristovi, čo vládcu nesmierne rozhnevalo, najmä preto, že jeho lakomosť ostala bez vytúženého zisku.

Preto nariadil, aby Cecíliu odviedli do jej domu a zatvorili do prekúrenej kúpeľne, kde mala byť zadusená horúčavou a horúcou parou. Ale keď svätá panna zostala po celý deň i noc v tejto rozpálenej komore nažive a zdravá, rozkázal, aby ju sťali. Kat jej zasadil tri rany mečom do šije, no nepodarilo sa mu oddeliť hlavu od tela. Keďže nevykazovala známky života, odišiel a nechal ju ležať v krvi na zemi. Mučeníčka sa však prebrala z mrákot a žila ešte tri dni. Počas nich povzbudzovala kresťanov k vytrvalosti vo viere, odkázala svoj dom pápežovi, aby ho premenil na chrám, ticho sa modlila a vzdychala k svojmu nebeskému ženíchovi, až jej duša, korunovaná panenstvom i mučeníctvom, odišla k nemu do večnej slávy dňa 22. novembra.

Telesné pozostatky svätej Cecílie i oboch svätých bratov Valeriána a Tiburcia pochovali kresťania na pohrebisku za Appiovou bránou v Ríme. Ich pamiatka zostala požehnaná. Zvlášť svätá Cecília bola medzi veriacimi veľmi ctená. Neúnavne oslavovali jej hrdinské cnosti a prosili ju o príhovor u Boha. Tradícia hovorí, že longobardský kráľ Aistulf túžil získať relikvie svätej Cecílie a dal po nich pátrať, no márne. Keď však novozvolený pápež Paschal I. (817–824) jedného nedeľného rána počúval zbor spevákov pri chráme svätého Petra, zjavila sa mu svätica a povedala mu, kde leží jej telo. Pápež ho našiel vedľa pozostatkov bratov Valeriána a Tiburcia a v roku 821 dal všetky tieto telesné ostatky preniesť do mesta a zveľadil chrám, kde boli uložené. Z tohto chrámu získal Karol IV. niekoľko častí relikvií svätej Cecílie a daroval ich katedrálnemu chrámu svojho hlavného mesta Prahy.

Poučenie:

Legenda umiestňuje mučeníctvo svätej Cecílie do roku 230, avšak pravdepodobnejšie je, že táto svätica žila a zomrela za vlády cisára Marka Aurélia (176–180), ako uvádzajú niektoré staré záznamy. Ak je tento údaj správny, bratov Valeriána a Tiburcia pokrstil pápež svätý Soter (168–177).

Svätá Cecília je už oddávna považovaná za patrónku cirkevnej hudby. Tento titul zrejme vychádza zo slov legendy o jej svadbe: *„Zatiaľ čo zneli nástroje, spievala Pánovi.“* Tento výrok treba chápať v duchovnom zmysle, že keď počas svadobnej veselice hrala hlučná hudba, v srdci nábožnej nevesty sa ozývala iná, svätejšia hudba, ktorá ju povznášala do chórov anjelov oslavujúcich jej nebeského ženícha, Ježiša Krista. Z legendy je tiež zrejmé, že Cecília bola hudobne vzdelaná. Svätá Cecília býva zobrazovaná ako pôvabná panna, ktorá hrá na organe, alebo držiac model organa v rukách, hľadí k nebesiam a s nadšením počúva chválospevy anjelov.

Dňa 22. novembra sa taktiež pripomína pamiatka svätého Filémona a jeho manželky svätej Appie, ktorí zomreli mučeníckou smrťou za cisára Nera v Kolosách (pozri list svätého Pavla Filémonovi, verš 1 a 2); svätého Maura, rímskeho mučeníka v pisidskej Antiochii; svätého Marka a svätého Štefana, umučených za cisára Diokleciána a ďalších.

23. NOVEMBER

Sv. Klement I., pápež a mučeník (1. stor.)

Nástupcovia svätého Petra apoštola na rímskom biskupskom stolci sú uvádzaní v tomto poradí: Línus (67–79), Klétus alebo Anaklétus (79–91) a Klement (91–100). Svätý Klement bol teda po svätom Petrovi tretím rímskym biskupom. Niektorí latinskí cirkevní otcovia však, prihliadajúc na tradíciu rímskej Cirkvi, považujú Klementa za bezprostredného nástupcu Petra. Tieto odlišné údaje sa snažili cirkevní spisovatelia, najmä svätý Epifanius, vysvetliť a zosúladiť takto: Svätý Peter, ktorý založil a usporiadal rímsku Cirkev, ju spravoval ako biskup do svojej mučeníckej smrti, čiastočne sám, čiastočne prostredníctvom svojich pomocníkov Lína a Kléta, keďže na apoštolských misiách musel cestovať po rôznych krajinách. Po mučeníckej smrti svätého Petra prevzal správu rímskej Cirkvi Klement, ale aby sa zabránilo rozkolu, po nejakom čase sa tejto funkcie vzdal. Nastúpil Línus, po ňom Klétus a až po jeho smrti sa Klement opäť stal rímskym biskupom, ktorým zostal až do svojho vyhnanstva.

Zdá sa, že rímski veriaci si po smrti svätého Petra želali, aby ich Cirkev spravovali Línus a Klétus, ktorých pastiersku vernosť dobre poznali, a že Klement, aby zachoval pokoj a jednotu, na istý čas dobrovoľne odstúpil. Na toto asi narážajú jeho slová v liste Korinťanom: *„Kto z vás je ušľachtilý? Kto milosrdný, kto plný lásky? Taký nech povie: Ak kvôli mne vznikli nezhody, hádky a rozkoly, opustím vlasť, odídem kamkoľvek chcete, a urobím, čo mi nariadi obec. Len nech stádo Kristovo žije v mieri so svojimi predstavenými. Kto to urobí, získa si veľkú slávu v Pánovi a každé miesto ho prijme.“*

Ak je svätý Klement podľa svedectva dejepisca Eusébia a svätého Hieronyma totožný s tým Klementom, o ktorom sa zmieňuje svätý Pavol v liste Filipanom (4, 3), možno predpokladať, že pochádzal z mesta Filipy v Macedónii. V uvedenom liste sa totiž jeho meno spája s osobami z toho istého mesta (biskupom, Evódiou, Syntychou a ostatnými bratmi a pomocníkmi apoštola). Obrátený na vieru v Filipách kázaním svätého Pavla, pridal sa k nemu, sprevádzal ho na jeho cestách, prišiel s ním do Ríma a spoznal tam apoštola svätého Petra. Klement teda videl blažených apoštolov, bol s nimi v osobnom kontakte, ich kázania mu zneli v ušiach a ich učenie mal pred očami. Žiaľ, o pôsobení svätého Klementa na pápežskom stolci vieme veľmi málo. V Ríme ustanovil sedem obvodov, v ktorých sedem notárov alebo zapisovateľov skúmalo a zaznamenávalo skutky Kristových mučeníkov. Je škoda, že tieto záznamy počas

prenasledovania kresťanov za cisára Diokleciána zhoreli. Preto sa nám z písomných pamiatok o ranom kresťanstve zachovalo len veľmi málo.

Za čias svätého Klementa vznikli v kresťanskej obci v Korinte vážne rozbroje. Táto starobylá cirkev vynikala živou vierou a veľkými zásluhami, ale jej dobrá povesť, zdá sa, spôsobila, že v nej časom zavládli žiarlivosť a neporiadok. Namyslení jedinci podnecovali odpor voči duchovným predstaveným a spôsobili, že niektorí kňazi, hoci vynikali svätým životom a úctyhodným vekom, boli zosadení. Takéto činy narušili poriadok v korintskej cirkvi, úprimní veriaci upadali na duchu, slabší vo viere začali pochybovať, ľahkomyseľní opovrhovali cirkevným zriadením a pohania získali podnet na hanobenie kresťanstva. Predstavení korintskej cirkvi, zbavení vážnosti, sa preto obrátili na iné cirkvi, najmä na rímsku, so žiadosťou o radu a pomoc, aby boli vzbúrenci privedení k poslušnosti. Svätý Klement napísal Korinťanom významný list, z ktorého možno spoznať jeho ušľachtilú povahu a zbožnosť. Jeho srdce prekypovalo vďačnosťou k Bohu a horlivosťou pre spásu blížnych. Hovorí krásne a nadšene o kresťanských cnostiach vôbec a o svätej láske zvlášť. Oslavuje dôstojnosť viery, ale nie je spokojný s prázdnou vierou; nalieha, aby bola živá a potvrdzovaná skutkami. Nezakladá si však na vlastnej spravodlivosti, pretože Bohu sa možno zapáčiť iba prostredníctvom zásluh Ježiša Krista. Zdôrazňuje vážnosť cirkevných predstavených ustanovených samotným Bohom, ale z pokory sa tejto vážnosti nedovoláva pre seba. Napomína šetrne, nežne, prosebne k náprave; snaží sa miernymi a láskavými slovami nakloniť odporcov k pokániu. Zameriava sa iba na to, aby bol vnútorný neduh v Cirkvi vyliečený a roztržka ukončená. Preto z opatrnosti nemenoval nikoho konkrétne, ale všeobecne napomínal všetkých k jednote a mieru. Odporúča predovšetkým pokoru a stavia im Krista za vzor a cestu k svätému životu. Taktiež nabáda k modlitbe za blúdiacich a list uzatvára želaním, aby sa poslovia, ktorí tento list odnesú do Korintu, mohli čoskoro vrátiť do Ríma s radostnou správou.

Tradícia hovorí, že svätý Klement ako rímsky biskup posielal misionárov do rôznych európskych krajín, s veľkou horlivosťou hlásal evanjelium v Ríme a obrátil mnoho pohanov. Za to bol cisárom Trajánom poslaný do vyhnanstva do Taurického Chersonu (dnešný Krym). Vyhnaný svätec tam našiel 2000 kresťanov odsúdených na ťažkú prácu v mramorových lomoch. Hlásal im Božie slovo a učil ich trpezlivo znášať ťažké skúšky. Chudobní museli počas horúčav chodiť ďaleko po vodu. Klement, podobne ako Mojžiš, spôsobil zázrak, keď im vodu zabezpečil. Jedného dňa, keď omdlievali smädom, začal sa modliť. Po modlitbe vystúpil na neďaleký pahorok, kde na vrcholku uvidel baránka ukazujúceho pravou nohou na isté miesto. Tam Klement zarazil rýľ, a hneď zo skaly vytryskla svieža voda, ktorá všetkých občerstvila. Týmto zázrakom, ako aj hlásaním Božieho slova, obrátil mnohých pohanov, takže kresťanská viera sa v tejto krajine veľmi rozšírila. To však rozzúrilo cisára Trajána, ktorý prikázal, aby bol Klement okolo roku 100 (alebo 101) s kotvou priviazanou o krk hodený do mora. Podľa legendy sa na prosby kresťanov more rozostúpilo, až sa ukázalo miesto, kde telo svätca spočívalo v kamennej kaplnke. Tento zázrak sa údajne opakoval každý rok počas dvoch storočí.

Hoci ide o legendu, je pravdepodobné, že kresťania našli telo svätého Klementa, s úctou ho pochovali a nad jeho hrobom postavili svätyňu. Svätý Klement vo vyhnanstve silno pôsobil nielen na kresťanov, ale aj na pohanov, čím sa kresťanská viera na polostrove hlboko zakorenila a prekvitala. Vyhnanecké kolónie kresťanov sa často stávali úrodnou pôdou pre evanjelium a školami svätosti. Neskôr, keď kresťanskí obyvatelia Taurického Chersonu boli vyhubení nájazdmi polodivokých kmeňov a polostrov bol osídlený pohanmi, hrob svätého Klementa upadol do zabudnutia. Božím riadením boli však jeho ostatky objavené slovanským apoštolom svätým Konštantínom (Cyrilom). Na ceste do Chazarskej ríše sa Cyril zastavil v meste Cherson a z tradície a Božieho vnuknutia vedel, že v týchto miestach bol svätý Klement pochovaný. Po dlhom neúspešnom pátraní počul, že telo svätého mučeníka leží na neďalekom ostrovčeku. S povolením miestneho arcibiskupa dal Cyril kopať a v základoch bývalej svätyne našiel pozostatky svätého Klementa a kotvu, nástroj jeho mučeníckej smrti. Tento šťastný objav sa stal 30. januára. Cyril preniesol sväté ostatky do hlavného chrámu v meste, kde si ich veľmi vážil a nosil ich so sebou na svojich apoštolských cestách. Priniesol ich aj do našej vlasti a nakoniec aj do Ríma, kde sú uložené v starobylom chráme svätého Klementa.

V sevastopoľskom zálive na Kryme, pri mestečku Inkerman, sa tiahne skalnaté pohorie, v ktorého stráňach je množstvo jaskýň. Podľa tradície boli tieto jaskyne úkrytmi kresťanských vyhnancov. Jedna z nich sa pokladá za príbytok svätého Klementa a je upravená na svätyňu. Okrem toho pod skalou pri železnici na morskom brehu stojí krásna kaplnka sv. Klementa. Rozkolnícki Rusi tieto posvätné miesta horlivo navštevujú a zbožne si ctia sv. Klementa. Kiež by tento svätý pápež vyprosil u Boha pre nich milosť, aby zatúžili po jednote s apoštolskou stolicou v Ríme, ktorú sv. Klement oslavoval svojím životom i mučeníctvom!

Ostatky sv. Klementa, žiaka a nástupcu apoštola sv. Petra, ktoré svätí bratia Cyril a Metod priniesli aj do našej vlasti, sa pre našich predkov stali viditeľným znakom spojenia s Rímom – strediskom jednoty svätej katolíckej Cirkvi, do ktorej lona bol náš národ uvedený zásluhou týchto dvoch apoštolských vierozvestcov pred tisícročím. Sv. Klement bol prvým svätcom, ktorého si naši predkovia ctili a vzývali ako svojho patróna; dôkazom toho sú najstaršie kresťanské chrámy, zasvätené jeho pamiatke, ktoré zároveň ukazujú cestu, po ktorej kráčali slovanskí apoštoli. Správne je teda zaradiť sv. Klementa do zboru svätých ochrancov českého národa. Velechrám sv. Víta v Prahe uchováva od najstarších čias čeľusť s tromi zubami z ostatkov sv. Klementa, a v roku 1368 mu daroval Karol IV. aj kus železnej reťaze, ktorou bol tento mučeník hodený do mora. Túto relikviu získal Otec vlasti v Ríme.

Poučenie:

Aj keď máme o živote sv. Klementa len málo overených správ, zostala nám po ňom vzácna pamiatka – jeho list Korinťanom. Po Svätom písme je to najstaršia pamiatka kresťanského staroveku. Tento list mal v starovekej Cirkvi takú vážnosť, že bol ešte za čias sv. Hieronyma čítaný veriacim v chrámoch. Nesie v sebe apoštolského ducha. Uvádzame niekoľko význačných miest z listu sv. Klementa Korinťanom: *„Pozrime, aký milostivý je Stvoriteľ vesmíru ku všetkým svojim tvorom. Nebo, ktoré sa*

pohybuje pod jeho vedením, sa mu pokojne podriaďuje. Bez narušenia strieda deň a noc svoju dráhu, ktorú im určil. Slnko, mesiac a zástupy hviezd plnia svorne a bez vybočenia svoje určené poriadky. Zem podľa jeho vôle vydáva v správnom čase hojnosť pokrmu pre ľudí, dobytok i všetky živé tvory. Bezodné priepasti a nevyspytateľné hlbiny sa riadia rovnakými zákonmi. Množstvo vody v nekonečnom mori ostáva zadržané vo svojich hraniciach podľa jeho rozkazu. Ročné obdobia – jar, leto, jeseň a zima – sa pravidelne striedajú. Vetry vykonávajú svoju službu vo svojom čase bez prekážky. Ustavičné pramene poskytujú svojou vodou ľuďom občerstvenie a zdravie. Dokonca aj najmenší živočíchovia žijú v pokoji a svornosti. Tvorca a Pán celého vesmíru prikázal všetkým týmto veciam, aby zotrvávali v zhode a pokoji, a on ich štedro zahŕňa dobrom, obzvlášť nás, ktorí sme sa utiekli k jeho milosrdenstvu skrze nášho Pána Ježiša Krista, ktorému nech je sláva a chvála na veky vekov. Milovaní, dávajte pozor, aby sme jeho mnohé dobrodenia nezneužili na svoje odsúdenie, ak nebudeme konať tak, ako je pred ním dobré a príjemné. Pamätajme, že nič nie je pred ním skryté, ani naše myšlienky, ani naše slová. Preto by sme sa nemali odchyľovať od jeho vôle. Radšej urazme nerozumných a pyšných ľudí, než by sme mali uraziť Boha. Bojme sa nášho Pána Ježiša Krista, ktorého krv bola za nás preliata. Ctime si svojich duchovných predstavených, vážme si starších, učme mládež kráčať v bázni Božej a veďme ženy k dobru."

„Rozjímajme, milovaní, ako nám Pán ustavične ukazuje vzkriesenie z mŕtvych, ktorého prvotinou učinil Pána Ježiša Krista. Pozrime, ako vzkriesenie zobrazuje príroda: deň a noc nás učia o vzkriesení. Keď noc ustupuje, prichádza deň, a keď deň končí, nastupuje noc. Pozorujme siatie – ako sa uskutočňuje? Rozsievač rozsieva semeno na zem. To, čo padlo na zem, sa rozpadne a z toho vzíde nová rastlina, ktorú rozmnožuje Božia prozreteľnosť, aby poskytla hojnosť pre mnohých."

„Sme súčasťou Svätého, preto by sme mali konať, čo patrí k svätosti života, a vyhýbať sa všetkému ohováraniu, nečistým a hanebným túžbam, opilstvu a cudzoložstvu, ako aj pýche."

„Kto má Kristovu lásku, zachováva jeho prikázania. Kto dokáže vyjadriť vznešenosť Božej lásky? Kto vie opísať výnimočnosť jej krásy? Nevýslovná je výška, ku ktorej nás láska vedie. Láska nás spája s Bohom, láska prikrýva množstvo hriechov. Skrze lásku dosiahli všetci vyvolení dokonalosť; bez lásky nie je nič príjemné Bohu. Z lásky sa nás Pán ujal; z lásky, ktorú k nám mal, dal náš Pán Ježiš Kristus podľa Božej vôle svoju krv a svoje telo za naše telo a svoju dušu za našu dušu. Prosme teda a vzývajme jeho milosrdenstvo, aby sme, vzdialení od akéhokoľvek rozdelenia, žili bez úhony v láske."

---

23. november je pamätný deň sv. Lukrécie, panny a mučeníčky z Portugalska; sv. Felicity, mučeníčky, matky siedmich bratov mučeníkov (pozri 10. júla); sv. Amfilocha, biskupa a spoločníka sv. Bazila a Gregora Naziánskeho na púšti a iných.

24. NOVEMBER

Sv. Ján z Kríža, kňaz karmelitánskeho rádu (16. stor.)

Slová apoštola sv. Pavla: *„Tí, ktorí patria Kristovi, ukrižovali svoje telo s jeho hriechmi a žiadosťami“* (Gal 5, 24), sa výnimočne naplnili na svätom Jánovi z Kríža, súčasníkovi svätej Terézie. Tento svätec, syn chudobného tkáča Gonzaleza Yepeza, sa narodil v roku 1542 v mestečku Fontiveros blízko Ávily v Starej Kastílii v Španielsku. Keď mu skoro zomrel otec, ovdovelá matka sa presťahovala s troma maloletými sirotami do Mediny del Campo, kde sa ľahšie uživila. Od útleho veku mal Ján nežnú úctu k Panne Márii a stál pod jej mocnou ochranou. Raz, keď sa hral s chlapcami pri studni bez okraja, nešťastne skĺzol a spadol do hĺbky. Chlapci ušli, no na ich krik pribehli ľudia a vytiahli Jána zo studne živého a zdravého. Na otázku, ako sa mohol zachrániť bez úrazu, chlapec odpovedal, že keď padal, zadržala ho vznešená pani svojím plášťom, aby sa nezranil a neutopil. Všetci pochopili, že tou paňou bola Matka Božia.

Keď mal Ján päť rokov, dala ho matka do mestského výchovného ústavu. Tu sa mladý žiak stal vzorom mravnosti, zbožnosti, usilovnosti, zdvorilosti a pokory. Túžil študovať, no chudobná matka si to nemohla dovoliť, a tak sa vo svojich trinástich rokoch začal učiť remeslu. Všetky jeho pokusy však zlyhali; pracoval u kolára, krajčíra, rezbára a maliara, no nikde nepreukázal dostatočné schopnosti ani záujem. Vtedy si ho všimol správca mestskej nemocnice. Keď spoznal jeho výnimočnú zbožnosť a lásku k Panne Márii, prijal ho za opatrovníka chorých. Toto povolanie si Ján obľúbil a svoje povinnosti vykonával veľmi svedomito. Staral sa o potreby chorých, získaval si ich priazeň tichosťou a dobrotou, trpezlivosťou prekonával hrubosť nevďačníkov, vľúdnosťou a láskavosťou privádzal aj zatvrdlivých hriešnikov k pokániu. Okrem toho každú voľnú chvíľu využíval na vzdelávanie. Modlieval sa dlho do noci, spával len krátko na tvrdom lôžku a prijímal len skromnú stravu a nápoje, ktoré stačili na udržanie života. Pre tieto vlastnosti si ho správca nemocnice stále viac vážil a rozhodol, že ho dá vzdelávať na vyšších školách, aby sa z neho stal domáci kaplán nemocnice. Tak sa Jánovi splnila túžba po vzdelaní.

Predchádzajúce vzdelanie Jána bolo skromné a vzhľadom na to, že ho neustále zamestnávala služba v nemocnici, zostávalo mu len málo času na návštevu školy na jezuitskom kolégiu aj na domáce štúdium. Bol však nadaný a usilovný, a tak dosahoval dostatočný pokrok vo vedách. Naučil sa dobre hospodáriť s časom; cez deň bol v nemocnici alebo v škole, nočné hodiny venoval štúdiu a modlitbám, pričom si vystačil s krátkym odpočinkom. Takto dokončil jezuitskú školu v Medine a jeho

dobrodinec dúfal, že sa čoskoro dočká jeho kňazského svätenia. Veci sa však vyvinuli inak.

Medzitým bol v Medine založený kláštor karmelitánskych mníchov. Ján, uvedomujúc si, že ich hlavným poslaním je oslavovať Matku Božiu, ku ktorej už od detstva pociťoval zvláštnu lásku, sa rozhodol vstúpiť do tohto rádu. V tom čase mal práve dvadsaťjeden rokov. Bol prijatý a keď dal svetu zbohom, považoval svoju kláštornú izbičku za raj. Venoval sa výlučne modlitbe, zbožnému rozjímaniu a čítaniu Svätého písma i rôznych duchovných kníh, najmä diela *„Nasledovanie Krista“.* Presne dodržiaval rehoľné predpisy a navyše si dobrovoľne ukladal rozličné skutky pokánia, až sa stal pre všetkých mníchov vzorom. V kláštore ochotne vykonával aj tie najnepríjemnejšie práce, spával na doskách, podroboval sa prísnym pôstom a sebabičovaniu, bol nesmierne pokorný a poslušný, pričom k bratom sa správal mierne a zhovievavo, no na seba bol veľmi prísny. Už počas noviciátu sa stal dokonalým majstrom duchovného života. Preto ho predstavení poslali študovať teológiu do Salamanky, kde štúdium dokončil a v roku 1567 z poslušnosti prijal kňazské svätenie.

Na svoju prvú svätú omšu sa pripravoval rozjímaním o utrpení Pána, pôstami a modlitbami. Keď prvýkrát slúžil túto nekrvavú obetu Nového zákona, vrúcne prosil Boha o milosť, aby sa po celý život dokázal uchrániť hriechu a až do smrti si zachoval nepoškvrnené srdce. Kňazská dôstojnosť sa pre Jána stala mocnou pohnútkou k ešte väčšej horlivosti na ceste k dokonalosti. K Pánovmu oltáru pristupoval vždy s hlbokou pokorou a horúcou zbožnosťou. Po svätej omši zotrvával dlhý čas na modlitbách a v rozjímaní. Podroboval sa prísnemu pokániu a odumrel svetu, aby celý žil len Bohu. Keď sa presvedčil, že vtedajšia disciplína v karmelitánskych kláštoroch nezodpovedá prísnym pravidlám stanoveným zakladateľmi rádu, začal sa obávať o svoju spásu. Začal uvažovať o vstupe do kartuziánskeho rádu. V tom čase sa však svätej Terézii z Ávily podarilo získať povolenie na založenie dvoch mužských kláštorov s prísnou disciplínou podľa pôvodných pravidiel karmelitánskej rehole. Táto zamýšľaná obnova rádu vyvolala veľký rozruch a priniesla svätej Terézii mnoho nepriateľov. Len málo mníchov podporovalo prísnu cestu, ktorou sa svätica vydala. Väčšina si želala, aby bola mierna rehoľná disciplína ešte viac uvoľnená.

Keď Terézia prišla do Mediny, spoznala v Jánovi pravého človeka, ktorý sa stane vynikajúcim nástrojom na uskutočnenie jej zámerov. Obe tieto duše obdarené Božou milosťou si ihneď vzájomne dôverovali a dohodli sa, že budú spolupracovať na obnove rádu. Ján ochotne súhlasil so všetkým, čo od neho svätica požadovala v záujme reformy rehoľnej disciplíny v mužských kláštoroch. Sústredil sa na štúdium životov starovekých pustovníkov a zakladateľov karmelitánskeho rádu a podľa ich zásad a príkladov najprv upravil svoj vlastný život. Vedel, že ak chce niekoho polepšiť, musí začať od seba. Čoskoro si uvedomil, že by bolo márne pokúšať sa zaviesť prísnejšie pravidlá do existujúcich kláštorov. Preto sa rozhodol získať nových žiakov a stúpencov a založiť pre nich samostatný kláštor. Za týmto účelom mu svätá Terézia poskytla skromnú budovu v dedinke Durvelle, ktorú dostala darom od zbožného šľachtica. Táto budova slúžila ako sýpka. Ján ju s pomocou jediného

robotníka upravil na jednoduché obydlie. Ozdobil steny krížmi a lebkami a so súhlasom predstavených sa v nej usadil s dvoma horlivými spoločníkmi, kňazom a bratom laikom.

A v prvú adventnú nedeľu, 28. novembra 1568, sa títo traja muži pred oltárom zaviazali Bohu sľubom, že budú v chudobe a ustavičnej modlitbe zachovávať pravidlá karmelitánskej rehole podľa pôvodnej prísnej disciplíny. Zároveň si zmenili rehoľné mená. Ján, ktorého rehoľným patrónom bol doteraz sv. Matúš, sa od tej chvíle nazýval *„Jánom z Kríža“.* Tento deň znamenal začiatok rádu prísnych či bosých karmelitánov s pravidlami, ktoré niekedy pustovníkom na hore Karmel v roku 1209 stanovil jeruzalemský patriarcha Albert a v roku 1224 ich potvrdil pápež Honorius III.

Z malého kláštora v Durvelle vychádzal Ján so svojím spoločníkom, kňazom, v hrubom rúchu a bosí chodili po okolitých sídlach, kde neboli žiadni kňazi. Na tieto cesty si obaja mnísi nič nebrali, aby neporušili prísne pravidlá pôstu. Pohŕdajúc svetom a jeho pôžitkami oplývali vnútorným pokojom v Pánovi a prinášali ho aj veriacim. Celý okolitý kraj bol posvätený ich zbožným a asketickým životom. Za krátky čas sa prihlásil veľký počet mužov, túžiacich slúžiť Bohu podľa ich príkladu v obnovenej karmelitánskej reholi. Keďže kláštor v Durvelle nestačil náporu záujemcov, Ján získal darom dva väčšie domy – jeden v Manzere a druhý v Pastrane – a umiestnil v nich nových bratov.

Tieto úspechy, dosiahnuté za taký krátky čas, priniesli Jánovi vážnosť a úctu dokonca aj v niektorých karmelitánskych kláštoroch s miernejšou disciplínou. Ich predstavení ho žiadali, aby sa stal učiteľom mladých rehoľníkov. Na túto úlohu bol Ján vynikajúco pripravený – bol živým obrazom rehole a mal vzácnu znalosť ľudských pováh. Učencom zdôrazňoval predovšetkým lásku k samote, pokore a modlitbe, odriekanie sa sveta a umŕtvovanie telesných žiadostí. Často im hovorieval: *„Boh od vás žiada, aby ste kázali nielen ústami, ale aj svojim životom a skutkami. Nebeskú múdrosť, ktorá zdokonaľuje dušu a pripodobňuje nás Bohu, vám neposkytne školské vzdelanie; musíme sa stať pred Bohom ako deti, jednoduchí a nevedomí.“*

Neskôr si svätá Terézia povolala Jána za spovedníka do svojho ženského kláštora v Ávile. Následne pôsobil ako spovedník a učiteľ v Alkale a odtiaľ na žiadosť svätej Terézie odišiel do Abuly, aby obnovil rehoľnú disciplínu v tamojšom ženskom kláštore. Sestry kládli tejto obnove spočiatku tuhý odpor, ale Ján čoskoro dosiahol v ich mysliach výrazný obrat. Sestry ho poslúchli a ochotne sa podriadili, čo vzbudilo aj u nich samých obdiv. Ján tento úspech pripisoval výhradne Božej milosti. Keď sa ho raz jedna mníška spýtala, odkiaľ má takú moc, že dokáže zapáliť ľudské srdcia láskou k Bohu, skromne odpovedal: *„To všetko robí Boh; ja, úbohý červ, som len jeho nástrojom.“*

Jánov asketický život mal podivuhodný vplyv aj na svetských ľudí. Mnohí vlažní a hriechu oddaní ľudia boli jeho príkladom obrátení na cestu pokánia a získaní pre Boha. Ján nepoznal hranice v sebazapieraní a skutkoch pokánia. Keď mu bolo

odporučené, aby sa miernil, vážne odpovedal: *„Úzka je cesta do neba a vyžaduje si odo mňa veľké obete.“* Modlieval sa predovšetkým za tri milosti: aby mu bolo dané čo najviac pracovať a trpieť pre Boha, aby nezomrel ako predstavený a aby vo svojom živote i smrti zakúsil veľa krívd a pohŕdania od ľudí. Tieto horúce túžby boli plodom jeho nadprirodzenej lásky k Bohu a hlbokého rozjímania o horkom utrpení Pána. A Boh mu to odmeňoval vzácnym spôsobom. Ján sa často dostával do extázy a bol potešovaný nadprirodzenými víziami a zjavením. Raz, keď sa modlil, uvidel živého Spasiteľa s krížom, a kedykoľvek si na tento zjavený obraz spomenul, nemohol zadržať slzy; odporúčal každému, aby s úctou uctieval utrpenie Pána. Často, keď bol v extáze, videl aj Božiu Matku, sv. Jozefa a sv. Jána Evanjelistu, a počul od nich potešujúce slová. Takto bol neustále vo vrúcnom spojení s Bohom a nebom. Podľa svedectva svätej Terézie sa dostával do výnimočného duševného stavu, kedykoľvek počul niekoho hovoriť o Bohu. Jeho duch prorocky nazrel do budúcnosti, skúmal ľudské srdcia a chorých uzdravoval modlitbou.

Obnova reholnej disciplíny v karmelitánskych kláštoroch postupovala pomaly, ale keď pápežskí komisári začali do kláštorov s miernejšou disciplínou vymenovávať za predstavených bosých mníchov, vypukla v ráde veľká opozícia proti Jánovi. Reholná kapitula, ktorá sa zišla v roku 1577 v Plasencii v Španielsku, ho vyhlásila za najnebezpečnejšieho novátora, rušiteľa pokoja a odpadlíka od rehole. Dňa 4. decembra toho istého roku bol Ján v noci v Ávile zatknutý a tajne odvlečený do Toleda, kde bolo s ním zahájené súdne vyšetrovanie. Keď sa odmietol vzdať svojich prísnych zásad a vrátiť sa k miernejším zvyklostiam, ktoré boli v ráde už dávno schválené apoštolským stolcom, bol podľa reholných stanov za neposlušnosť a vzdorovitosť uväznený v tmavej a stiesnenej kláštorní cele. Tam trpel deväť mesiacov o chlebe a vode, nemohol si ani v najväčšom teple vymeniť spodné prádlo a každý piatok bol v kláštornej jedálni bičovaný metlami tak, že ešte roky po tom mal stopy týchto rán.

K týmto telesným utrpeniam sa pridali aj duševné strasti: vnútorná vyčerpanosť, smútok, neustály nepokoj a pokušenie, že ho Boh zavrhol. Avšak Boh ho nezanechal v žalári bez útechy a posily. Keď na neho znova doľahli pochmúrne myšlienky, začal volať k Bohu o pomoc, a Kristus Pán sa mu zjavil a povedal: *„Hľa, Ján, tu som; neboj sa, ja ťa vyslobodím.“* Takisto sa mu zjavil aj Panna Mária a potešila ho slovami: *„Synu môj, upokoj sa a buď silný; tvoj smútok pominie a príde radosť.“*

Ján trpezlivo znášal všetky strasti a potupy, vo väzení chválil Boha a skladal sväté piesne. V jednej z nich volá úpenlivo k Bohu: *„Zmierni moje utrpenie; ty jediný to môžeš urobiť. Moje oči, zarmútené plačom, majú hodnotu len preto, aby hľadeli na teba; nech sa pozerajú na teba a posilnia sa, nech čerpajú svetlo od teba!“*

Až po deviatich mesiacoch sa Jánovi podarilo uniknúť z väzenia na slobodu. Bol taký zmenený a vyčerpaný, že ho mníšky v Tolede, kam sa dočasne uchýlil, sotva spoznali. Po zotavení sa pod ochranou svätej Terézie odišiel z mesta a stal sa predstaveným kláštora El Calvario. Nakoniec, po nesmiernych bojoch, dosiahla svätá Terézia v roku 1579 od pápeža Gregora XIII. povolenie, aby sa prísne karmelitánske kláštory spojili do zvláštnej reholnej provincie so svojím vlastným provinciálom. Takto sa aspoň

čiastočne naplnilo to, o čo svätá Terézia s Jánom z Kríža horlivo usilovali; karmelitánsky rád bol rozdelený na dve vetvy; okrem spoločného generálneho predstaveného v Ríme bola každá z nich samostatná. Od tej doby sa počet karmelitánskych kláštorov s prísnou disciplínou zvyšoval takmer každý rok. Hneď v roku 1579 založil Ján nový mužský kláštor v Baeze a v roku 1580 bol zvolený za priora v Granade. Cieľom obnovených karmelitánskych kláštorov bol život v rozjímaní a pokání. Ale už čoskoro si niektorí mnísi priali, aby bola ich prísna odlúčenosť od sveta účelne zmiernená, aby neboli povinní len takmer výlučne každý sám rozjímať a modliť sa, ale aby tiež vykonávali viac bohoslužieb v chráme, ktoré by prospeli veriacemu ľudu. Týmto snahám sa Ján postavil rozhodne na ďalšom všeobecnom zhromaždení rádu v roku 1582. Vyhlásil, že pracovať na náboženskom vzdelaní a spáse ľudu patrí predovšetkým duchovným správcom, ktorých Boh ustanovil za pracovníkov vo svojej vinici; povinnosťou karmelitánskych mníchov je hlavne vnútorná modlitba; modliac sa neustále, prospievajú aj svojím spôsobom Cirkvi i ľudu; život v rozjímaní je schválený príkladom a slovami Ježiša Krista, je jeho dielom a vedie k nemu. Mnísi väčšinou uznali správnosť týchto zásad a rozhodli sa ich aj naďalej dodržiavať.

Medzitým spočívalo na dielach svätej Terézie a jej pomocníka Jána z Kríža Božie požehnanie, takže už v roku 1585 mala nová karmelitánska spoločnosť s prísnou reholnou disciplínou v Španielsku 31 kláštorov, 15 mužských a 16 ženských. Keďže provinciál už nestačil vykonávať dozor nad všetkými, stal sa v roku 1585 Ján z Kríža jeho námestníkom a pomocníkom pre Andalúziu. Ako reholný predstavený sa Ján vždy správal láskavo, ale nie slabo; tam, kde to situácia vyžadovala, bol prísny bez prehnanej tvrdosti, viedol všetkých svojich podriadených, kňazov, bratov laikov aj reholníčky, rovnakým spôsobom podľa pravidiel rádu na cestu dokonalosti, nakladajúc s mníchmi i reholníčkami opatrne a účelne podľa povahy každého jednotlivca. Všetci sa k nemu obracali dôverčivo a ochotne ho počúvali, videli totiž, že on sám žil veľmi prísne a Pánov kríž niesol radostne, snažiac sa urobiť jeho bremeno sladkým a ľahkým. Bol proti častému kázania mníchov mimo kláštorný chrám aj proti hlučným oslavám svätých sviatkov a všeobecne proti neobyčajným pobožnostiam, ktoré boli hlavne zamerané na prilákanie zástupov ľudí do chrámu, kde pri takýchto slávnostiach obvykle býva málo skutočnej zbožnosti. Horlil tiež proti prílišnej nádhere kláštorných svätýň, ktorá spôsobovala duchovným mnoho starostí, hovoriac, že Boh si neželá, aby mu chudobní mnísi slúžili v nádhere. Bratom kládol na srdce, aby, keď už sú usilovní v modlitbách, rozjímaní a kajúcich skutkoch, kázali ľuďom svätosť viac príkladom než slovom, a aby mimo nevyhnutnej potreby nevychádzali z kláštorov. O reholných predstavených hovoril, že diabol im kladie tri pasce: aby podľahli domýšľavosti a pýche, aby sa vyhýbali práci a nakoniec, aby sa príliš zameriavali na vonkajšie veci a zanedbávali svoje vnútro. Aby sa sám nestal obeťou týchto pascí, ohradil sa proti pýche pokorou, vykonával všetky svoje povinnosti s úzkostlivou svedomitosťou a ak to bolo možné, vyhýbal sa styku so svetákmi.

Na cestách po kláštoroch bol Ján tak pohltený modlitbou a rozjímaním, že si nevšímal, čo sa okolo neho deje. Nie raz ho zachránil od úrazu len náhly výkrik jeho

sprievodcu. Chodil takmer vždy bosý, a keď na neho doľahla únava, posadil sa niekde pri studničke a občerstvil sa chlebom a vodou. Kedykoľvek vstúpil do niektorého kláštora, venoval svoju starostlivosť predovšetkým chorým reholníkom. Učil ich a potešoval slovom Božím, sám im slúžil a zabezpečoval im, čo potrebovali. Upratoval im lôžka, pral prádlo, čistil nádoby a nosil pokrmy a lieky. Staral sa im aj o dobrých opatrovníkov a nejednému z nich vyprosil od Boha úplné uzdravenie.

Veľká bola aj jeho dôvera v Boha. Keď mu raz oznámili, že kláštorná komora je prázdna a že bratia na druhý deň nebudú mať ani kúsok chleba, pokojne povedal: *„Ešte je dosť času, aby nám Boh zabezpečil to, čo nevyhnutne potrebujeme; on nás živí dnes a uživí aj zajtra.“* Na druhý deň sa mnísi sťažovali, že im došiel chlieb, ale Ján ich opäť povzbudil dôverovať v Boha, a hľa, čoskoro doniesol nejaký dobrodinec do kláštora zásobu potravín.

Keď Janovi skončilo obdobie, na ktoré bol zvolený za zástupcu provinciála, prevzal v roku 1587 opäť vedenie kláštora v Granade. Medzitým neprestával prosiť o milosť, aby od neho neboli odňaté utrpenia, ale aby trpezlivým znášaním všetkých súžení žil a zomrel ako horlivý nasledovník Ježiša Krista na ceste kríža. A tejto milosti sa mu dostalo v hojnej miere. Pri obnovovaní reholnej disciplíny vo svojom ráde čelil na začiatku mnohým ťažkostiam zo strany starších kláštorov a neskôr ho trápili aj jeho vlastné duchovné deti, predstavení nových kláštorov.

V roku 1588 sa Ján zúčastnil na generálnej kapitule rádu v Madride, ktorá sa pre neho stala zdrojom ďalších bolestných skúšok. Proti jeho vôli bolo rádu bosých karmelitánov a karmelitánok udelené nové zriadenie, ktorým mali byť definitívne zrušené posledné zvyšky slobody kláštorov. Celý rád bol rozdelený na niekoľko provincií a jeho predstavený, generálny vikár s poradným zborom siedmich bratov, dostal neobmedzenú moc riadiť všetky záležitosti kláštorov a vydávať príkazy všetkým reholníkom bez výnimky. Bola to krutá novota, ktorá vyvolala všeobecnú nespokojnosť, najmä v ženských kláštoroch, ktorým už nemalo byť dovolené voľne si voliť svojich spovedníkov. Ján, ktorý dobre predvídal, že nové, zbytočne centralizované zriadenie rádu vyvolá nezhody a rozbroje v kláštoroch, na generálnej kapitule pozdvihol svoj hlas proti nemu a varoval, aby nebolo zavádzané, inak že rád, ktorý sa rozvíjal, značne utrpí. Jeho výstražné slová však neboli vypočuté.

Dôsledky sa dostavili čoskoro. Obnovené ženské kláštory karmelitánskeho rádu sa sťažovali v Ríme a na ich žiadosť boli takmer úplne vyňaté z právomoci neobľúbeného zboru generálneho vikára. Apoštolská stolica im zároveň prisľúbila, že im bude zriadený osobitný reholný komisár ako predstavený. Týmto pápežským rozhodnutím bol generálny vikár nepríjemne dotknutý a vyhlásil, že s odbojnými mníškami už nechce mať nič spoločné. Ján sa však obával, že tieto reholníčky by boli bez potrebného dozoru a ochrany, kým nedostanú svojho komisára, a tak sa ich horlivo zastával u generálneho vikára. Keď si však tieto opustené mníšky priali, aby im bol za komisára pridelený Ján, vznikla domnienka, že on sám bol pôvodcom ich sťažností v Ríme a že prostredníctvom neho bol vydaný spomínaný pápežský nález. Ján bol preto rozhodnutím reholnej kapituly zbavený všetkých hodností v ráde a za trest poslaný ako prostý mních do odľahlého kláštora v Peñuele, kde bolo úplne

nemožné, aby sa zapájal do záležitostí rádu. Tento kláštor v pustej, skalnatej oblasti sa mu mal stať miestom čiastočného vyhnanstva. On však, nebojac sa žiadneho protivenstva, túto skúšku radostne prijal a znášal poníženie a hanbu trpezlivo.

V ústraní kláštora v Peñuele dokončil svoje náboženské spisy, na ktorých pracoval celé roky. Na okolité skalnaté výšiny často vystupoval ako pravý karmelitánsky pustovník, aby sa modlil a rozjímal o nebeských veciach. Jeho odporcom sa však zdalo, že aj v tomto úkryte je pre nich nebezpečný a že jeho vplyv na celý rád je stále veľký. Dosiahli teda, že mu v roku 1591 predstavení nariadili, aby sa spolu s ďalšími dvanástimi reholnými bratmi vydal na misie do Západnej Indie, ktoré chcel rád založiť. Ján prijal aj tento príkaz bez reptania a tešil sa myšlienkou, že bude môcť aj v Amerike milovať Boha, slúžiť mu a trpieť pre neho. Keď sa však už pripravoval na ďalekú cestu za more, náhle mu opuchla noha, takže nemohol ani stáť, nieto ešte chodiť. Cesta do Západnej Indie sa tak nekonala a keďže v kláštore v Peñuele nebolo dostupné lekárske ošetrenie, bolo Jánovi umožnené vybrať si jeden z dvoch kláštorov, kde by sa mohol liečiť. Prior jedného z týchto kláštorov bol Jánovi naklonený, on si však vybral kláštor v Ubede, kde bol predstaveným jeho rozhodný odporca. Ján tak učinil len preto, aby mohol zvyšok svojho života stráviť v ustavičnom utrpení a až do smrti sa cvičiť v nesení Kristovho kríža. A dosiahol, čo si prial. V Ubede s ním zaobchádzali s pohŕdaním, ba dokonca neľudsky a kruto. Keď súcitní ľudia, ktorí mu chceli uľaviť od telesných bolestí, poslali do kláštora plátno na vyčistenie a obviazanie jeho otvorenej rany na nohe, alebo lieky a potravu na posilnenie, prior tieto dary odmietol a odkázal darcom, že také veci nie sú vhodné pre prísneho mnícha a horlivca, akým je brat Ján z Kríža. Takéto nemilosrdenstvo a výsmech musel chorý svätec znášať od vlastného reholného brata; on však ku všetkému mlčal a len sa modlil, pokladajúc sa za nehodného hriešnika.

Medzitým sa jeho choroba zhoršila, rana na nohe sa rozšírila po celom tele, a lekári márne skúšali liečiť hnisajúce vredy rezaním a vypaľovaním. Bolesti, ktoré znášal, boli nesmierne, ale ešte väčšia bola jeho trpezlivosť. Neustále držiac v rukách kríž, pozerajúc naň a bozkávajúc ho, spomínal na Spasiteľa zjazveného ranami. Radoval sa, že mu je dané byť podobným Kristovi a ďakoval Bohu za milosť, že smie tak veľa trpieť. Táto hrdinská trpezlivosť a láska k Pánovi Ježišovi napokon dojala aj srdcia jeho odporcov a vzbudila v nich súcit a ľútosť. Sám provinciál, keď sa dozvedel o telesných bolestiach a obdivuhodnej trpezlivosti chorého Jána, ho navštívil a zvolal, že taký vzácny vzor cnosti by mal byť známy a vysoko cenený nielen reholnými bratmi, ale celým svetom. Mnísi sa teda začali o zbožného trpiteľa lepšie starať, ale on s vďakou odmietal všetko, čo nebolo v súlade s chudobou kláštora.

Chorý Ján trpel hrozné bolesti takmer tri mesiace. Keď sa blížila hodina jeho vykúpenia, prijal sviatosti, a keď sa bratia s planúcimi sviecami zhromaždili okolo jeho lôžka a rozplakali sa, prosil ich o odpustenie, že im nedával lepší príklad. Prosil aj zatvrdnutého priora o odpustenie, že mu bol na ťarchu a spôsoboval mu nepríjemnosti. Potom láskavo napomínal bratov, aby poslúchali predstavených, verne slúžili Bohu, milovali sa navzájom a podľa reholných pravidiel nielen slovami, ale najmä skutkami hlásali cestu spásy. Keď mu lekár oznámil, že smrť je už blízko,

potešil sa slovami žalmistu: *„Pôjdem do domu Hospodinovho.“* (Ž 121, 1). Na žiadosť provinciála udelil prítomným požehnanie a zvyšok dňa strávil v tichom rozjímaní. Keď o polnoci zvonili na ranné hodinky, vztýčil sa a povedal: *„Ja budem ranné hodinky spievať už v nebi.“* Potom naposledy pobozkal kríž, vzdychol: *„Pane, do tvojich rúk porúčam svojho ducha“* a odišiel na večnosť 14. decembra 1591 vo veku 49 rokov.

Nehybné telo zosnulého služobníka Božieho bolo prevezené do karmelitánskeho chrámu v meste Segovia, kde dodnes odpočíva neporušené. Pre vzácne milosti a zázraky, ktorými Boh Jána z Kríža oslávil za jeho života i po smrti, ho pápež Klement X. v roku 1675 vyhlásil za blahoslaveného a pápež Benedikt XIII. v roku 1726 zaradil jeho meno do zoznamu svätcov katolíckej Cirkvi.

Spisy sv. Jána od Kríža obsahujú nádherné úvahy o duchovných veciach, najmä rozjímania o trpkom umučení Pána, ďalej piesne, krásne kvety nadšenej zbožnosti a verný obraz milostiplnej duše, ktorá sa trápi svätou túžbou po Bohu. Sv. Ján z Kríža býva zobrazovaný v karmelitánskom reholnom rúchu (hnedom habite so škapuliarom a bielym plášťom), držiac v ruke kríž alebo obraz Panny Márie. Ako znak sa mu často pridáva tŕňová koruna na hlave.

Poučenie:

Tento veľký svätec, ktorý žil bohumilo a odriekavo, nebol ušetrený ani nepochopenia ani prenasledovania vlastnými reholnými bratmi. Nie je preto prekvapivé, že aj dnes sú kresťania, ktorí o svojich blížnych vyslovujú krivé súdy nielen slovami, ale aj verejne tlačou. Sv. Ján z Kríža, verný nasledovník Krista, znášal krivdy trpezlivo, odpúšťal svojim protivníkom a modlil sa za nich. Takto koná kresťan, ktorý je hodný svojho mena.

Sv. Ján z Kríža, keď prvýkrát slúžil svätú omšu, modlil sa za milosť, aby sa mohol vyvarovať každého hriechu. Inokedy prosil Boha, aby mu na jeho oslavu dovolil znášať čo najviac protivenstiev. Mnohí kresťania sa modlia iba za pozemské veci a zabúdajú prosiť za tie nekonečne dôležitejšie a vznešenejšie, za veci duchovné a nebeské. Nie je to znamením, že viac dbajú o telo ako o dušu, viac o čas ako o večnosť? Spasiteľ nás v Pánovej modlitbe učí, že sa máme usilovať a prosiť Nebeského Otca najprv o veci, ktoré slúžia na jeho česť a slávu, a až na druhom mieste o to, čo je nám užitočné po telesnej i duchovnej stránke. *„Hľadajte najprv kráľovstvo Božie a jeho spravodlivosť a toto všetko vám bude pridané.“* (Mt 6, 33).

---

24. novembra sa tiež pripomína pamiatka sv. Chrysogona, mučeníka († 304 v Akvileji), z ktorého relikvií uchováva Pražská katedrála niekoľko častí; sv. Krescenciána, rímskeho mučeníka; sv. Firminy, rímskej panny a mučenice; svätých panien a mučeníc španielskych Flóry a Márie, ktoré boli pre vieru zabité mohamedánskymi Maurami; sv. Protázia, milánskeho biskupa († 352); sv. Felicissima, umučeného v Perusii, odkiaľ boli získané dve časti jeho relikvií pre Pražskú katedrálu a ďalších.

25. NOVEMBER

Sv. Katarína Alexandrijská, panna a mučeníčka (4. stor.)

Vzdelaný kardinál Baronius († 1607) vyjadroval ľútosť nad tým, že žiaden z cirkevných spisovateľov staroveku nezanechal spoľahlivý životopis slávnej mučeníčky Kataríny. Legenda o sv. Kataríne má neskorší grécky pôvod a obsahuje určité podrobnosti, ktoré sa zdajú byť zjavne plodom predstavivosti autora. Jadro príbehu však má pravdepodobne historický základ. Uvádzame tu obsah legendy s vynechaním toho, čo je zjavne nepravdepodobné.

Na začiatku 4. storočia žila v hlavnom meste Egypta, Alexandrii, kresťanská panna Katarína. Pochádzala z urodzeného rodu, vynikala bohatstvom, telesnou krásou, neobyčajnými duševnými darmi a svätými cnosťami. Usilovným čítaním si osvojila múdrosť pohanských filozofov aj kresťanské učenie, takže svojou vzdelanosťou prevyšovala svoj vek i pohlavie. V roku 305 bol Maximin, nazývaný Daja, vymenovaný cisárom Galeriom za správcu Egypta a Sýrie. V nasledujúcom roku sa stal spolucisárom týchto oblastí. Tento muž zúrivo nenávidel kresťanov a usiloval sa oživiť upadajúce pohanstvo. Staval pohanské chrámy nielen v mestách, ale aj na vidieku a všade ustanovoval pohanských kňazov. Tí mali moc zvolávať všetkých obyvateľov do chrámov, kde museli podľa pripravených zoznamov predstúpiť pred oltár a obetovať modlám. Keď veriaci kresťania odmietli obetovať pohanským bohom a tak zaprieť Krista, cisár nariadil ich mučenie a vraždenie.

V roku 307 Maximin zavítal do Alexandrie a rozkázal na počesť bohov usporiadať veľkolepú slávnosť, na ktorej sa malo zúčastniť celé mestské obyvateľstvo. Modlárske oltáre horeli obeťami, kadidlový dym napĺňal chrámy a mestom zneli piesne a modlitby pohanských kňazov. Mnohí kresťania, žiaľ, zo strachu z ľudí sa na pohanských bohoslužbách zúčastnili. Horlivá kresťanka Katarína sa veľmi rmútila nad touto zradou, ale nemohla jej zabrániť. Keď sa však jedného dňa opäť hrnuli zástupy do modlárskych chrámov, už sa nedokázala zdržať. Spolu so svojimi služobnicami sa osemnásťročná panna pretlačila až k Maximinovi a s obdivuhodnou odvahou mu povedala: *„Cisár, keby si chcel, sám by si mohol pochopiť, že vaši bohovia sú len ilúziou a bláznovstvom. Už samotný zdravý rozum učí, že existuje len jedna najvyššia bytosť. Keď však túto prirodzenú a zrejmú pravdu nedokážeš pochopiť, ver aspoň svojim filozofom, ktorí tvrdia, že bohovia boli iba smrteľnými ľuďmi, ktorí si svojimi zásluhami získali úctu sveta a až neskôr boli nevedomým davom pokladaní za božstvá!“*

Ďalej svojou ohnivou rečou Katarína cisárovi vyčítala prenasledovanie kresťanov a dôrazne ho napomínala, aby sa obrátil, uveril a robil pokánie. Pyšný Maximin bol touto odvážnou rečou zaskočený a na chvíľu v ňom vzplanul hnev. Spanilý vzhľad a nezvyčajná odvaha i výrečnosť kresťanskej panny ho však upokojili. Naznačil jej, aby prišla do jeho paláca, kde budú môcť diskutovať podrobnejšie. Katarína sa v určený čas dostavila do cisárskeho paláca a s výnimočnou výrečnosťou vyvrátila pohanské mýty tak dôvtipne, že Maximin zostal v nemom úžase. Keďže sám nedokázal odpovedať na jej argumenty, prepustil ju, ale prikázal ju prísne strážiť. Hneď nato zvolal cisár veľký počet pohanských kňazov a mudrcov na verejnú diskusiu a hádku s Katarínou. Sľúbil bohatú odmenu tomu, kto by kresťanku porazil v učenosti, odvrátil ju od viery v Krista a takto zachránil česť bohov.

Do cisárovho paláca sa zišli poprední pohanskí učenci, známi svojím renomé po celej krajine. V domnienke, že mladé dievča sa pred takými učenými mužmi ani neodváži prehovoriť, začali s veľkou sebaistotou hovoriť o vznešenosti nesmrteľných bohov, ich oslňujúcich zjavoch a obdivuhodných skutkoch. Katarína však pokojne vypočula ich plané reči a už na začiatku svojej odpovede ich zmiatla jednoduchou otázkou: ako môžu dokázať, že všetko, čo hovorili, je pravda. Keď zostali nemí, vyvrátila ich liché tvrdenia presvedčivými dôvodmi, odhalila bezvýznamnosť vymyslených bohov, poukázala na pomýlenosť celého pohanstva a s nadšenou výrečnosťou dokázala, že existuje len jeden pravý Boh, Stvoriteľ vesmíru, a že jediná pravda sa nachádza v kresťanskej viere, ktorú zjavil vtelený Syn Boží. Táto viera je v súlade s ľudským rozumom a prináša duši blaženosť na tomto svete i vo večnosti.

Kristus Pán prisľúbil svojim nasledovníkom: *„Ja vám dám výrečnosť a múdrosť, ktorej nedokážu odporovať ani odvrávať všetci vaši protivníci.“* (Lk 21, 15). Týmto darom oplývala aj Katarína, takže pohanskí učenci neboli len ohromení jej múdrosťou, ale aj hlboko dojatí. Božia milosť ich mocne zasiahla; začali premýšľať o tom, čo im Katarína zvestovala, a napokon údajne sami uverili. Sklamaný cisár Maximin, vidiac, že Katarína zvíťazila nad pohanskými mudrcmi, sa ju pokúsil lichôtkami a veľkými sľubmi odvrátiť od Krista a priviesť k modloslužbe, no svätá panna ho rozhodne odmietla. Keď po dobrom neuspel, začal jej hroziť mučením a smrťou, ale aj to bolo márne. Katarína mu povedala: *„Urob, čo chceš; muky, ktorými hrozíš, nebudú trvať dlho a privedú ma do večnej slávy. Verím tiež, že moja smrť pre Ježiša Krista privedie mnohých k obráteniu a spáse.“* Cisár potom rozkázal Katarínu kruto zbičovať. Tento potupný a bolestný trest znášala mučeníčka mlčky a z jej úst vychádzali len jemné vzdychy horúcej modlitby. Keď kati už nevládali, strašne zranená panna bola odvlečená do väzenia, kde mala zahynúť hladom.

Zatiaľ čo hrdinská Katarína trpela vo väzení, cisárovná Justína sa dozvedela o tom, čo sa jej prihodilo. Pohnutá zvedavosťou a súcitom prišla k nej v noci do väzenia spolu s vojvodcom Porfyriom a vojenským sprievodom, aby spoznala túto spanilú a múdru dievčinu a ak to bude možné, pomohla jej. Katarína už celých jedenásť dní strádala vo väzení bez jedla, ale jej duch neochabol. Hovorila s cisárovnou o Bohu a kresťanstve tak presvedčivo a jemne, že uchvátila jej srdce láskou k Ježišovi Kristovi a priviedla ju k viere. Aj Porfyrius bol hlboko dojatý jej slovami a prejavom a opýtal

sa*: „Čo mi dá Kristus, ak sa stanem jeho služobníkom?“* Katarína odpovedala: *„Nikto nedokáže opísať, čo sľúbil Boh svojim verným služobníkom, ale aj ty to dostaneš, ak v tejto službe vytrváš.“* Porfyrius uveril a jeho príklad nasledovali aj niektorí vojaci, ktorí boli prítomní.

Na druhý deň sa cisár vrátil z cesty späť do Alexandrie a dozvediac sa, že Katarína ešte žije, povolal ju na ďalší výsluch. Bol ohromený, keď videl, že je zdravá a stále krásna, hoci bola hrozne zbičovaná a už dvanásť dní nič nejedla. Napokon ju opäť vyzval, aby sa poklonila modlám, ale keď opäť odmietla pohanskú poveru a vyznala Ježiša Krista, odsúdil ju na mučenícku smrť. Katarína mala zomrieť na hroznom mučidle. Tento zvláštny stroj mal štyri kolesá vybavené ostrými železnými hrotmi. Bola naň priviazaná, aby otáčaním kolies bolo jej telo roztrhané a zničené. Keď však kat chcel spustiť kolesá, laná, ktorými bola priviazaná, sa náhle pretrhli, stroj sa prudko pohol a zasiahol niektorých prítomných divákov, pričom niektorých poranil a iných zabil. S hromovým rachotom sa rozpadol na kusy, pričom svätica zostala nezranená.

Tento zjavný zázrak vyvolal medzi ľudom ohromenie a mnohí volali: *„Veľký je Boh kresťanov!“* a uverili v Krista. Len cisár zostal zatvrdený a premýšľal o nových spôsoboch, ako ju mučiť. Cisárovná sa k nemu priblížila a napomínala ho, aby Kataríne už viac neubližoval a radšej sa vzdal márneho boja proti Bohu, ktorý potvrdzuje pravdu kresťanskej viery takými zázrakmi. Keď napokon svätá Katarína poslednýkrát vyznala, že verí v Krista, Maximin sa rozohnil a rozkázal ju popraviť mečom. Rovnako aj Porfyrios a jeho vojaci, ktorých Katarína obrátila na vieru, podstúpili mučenícku smrť pre Ježiša Krista. Nakoniec prišiel rad aj na Katarínu. Bola odsúdená na smrť mečom. S jasnou tvárou pokľakla na popravisku, pomodlila sa za veriacich aj za nepriateľov Kristovej viery a odporučila sa Bohu, aby bol milosrdný k jej duši a nedovolil, aby jej telo padlo do rúk pohanov. Bola sťatá údajne 25. novembra roku 307.

Legenda hovorí, že telo svätej mučeníčky bolo anjelmi prenesené na horu Sinaj v Arábii. Niektorí cirkevní spisovatelia tento príbeh vykladajú tak, že ostatky sv. Kataríny boli na konci 8. storočia nájdené kresťanmi a prenesené do kláštora na hore Sinaj, kde ich mnísi s úctou prijali a uložili v chráme. Tento výklad vychádza z toho, že mnísi baziliáni bývali ľuďmi označovaní za anjelov. Je však nemožné s istotou potvrdiť túto verziu. Vieme však, že už cisárovná svätá Helena postavila na hore Sinaj kresťanskú svätyňu a v roku 527 dal cisár Justinián I. postaviť kláštor, ktorý je dodnes obývaný gréckymi mníchmi. Tento prastarý Kláštor svätej Kataríny, nachádzajúci sa 1528 metrov nad morom pod Mojžišovou horou, je dodnes obľúbeným cieľom pútnikov. Podľa tradície boli ostatky svätej Kataríny prenesené z hory Svätej Kataríny, ktorá sa týči neďaleko, do kláštora, kde boli pôvodne pochované.

Okrem pohrebnej kaplnky svätej Kataríny pri kláštornom chráme je tam mnoho ďalších kaplniek, ktoré kedysi patrili kresťanom rôznych obradov, najmä latiníkom. Osobitným ctiteľom svätej Kataríny bol Otec vlasti, cisár a kráľ Karol IV., ktorý jej bol vďačný za víťazstvo nad talianskymi sprisahancami v krvavej bitke pod hradom San

Felice pri Modene počas jej sviatku 25. novembra 1332. Karol, ktorý mal vtedy len šestnásť rokov, pripisoval toto víťazstvo príhovoru svätej Kataríny a uctieval ju po celý svoj život. Na svojom obľúbenom hrade Karlštejn si zriadil súkromnú kaplnku svätej Kataríny, ktorej nádhera dodnes vzbudzuje obdiv. Arcibiskupa Arnošta z Pardubíc presvedčil, aby bol deň svätej Kataríny ustanovený za zasvätený sviatok v Čechách. Zo sľubu, ktorý dal v bitke pri San Felice, nechal vybudovať na Novom Meste pražskom chrám svätej Kataríny s kláštorom rádových sestier pustovníckeho rádu svätého Augustína.

Jednou z najvýznamnejších staročeských legiend o svätej Kataríne je krásna Legenda o svätej Kataríne, ktorá obsahuje vyše 2500 veršov. Bola zložená pravdepodobne za čias Karla IV. V roku 1648 ju švédske vojská ukradli z domu pánov Rožmberkovcov na Hradčanoch v Prahe a odniesli do Štokholmu, kde ju v roku 1850 objavil Dr. Josef Pečírka. V tlačenej podobe ju vydal v roku 1860 Karol Jaromír Erben. Táto vzácna pamiatka staročeskej literatúry je dôkazom, ako veľmi bola u nás kedysi uctievaná svätá Katarína.

Svätá Katarína, ktorú Gréci nazývajú *„vždy čistá“,* patrí medzi štrnásť svätých pomocníkov a je patrónkou kresťanskej múdrosti. Filozofické fakulty vysokých škôl, pokiaľ boli ovplyvnené kresťanským duchom, ju vzývali ako svoju ochrankyňu a každoročne slávili deň jej pamiatky. Najslávnostnejšie sa tak dialo v Paríži.

Svätá Katarína býva zobrazovaná ako spanilá panna s korunkou na hlave (symbol šľachtického, podľa legendy kniežacieho pôvodu), s knihou a palmou v ruke (znaky múdrosti a mučeníctva), pričom pri jej nohách leží meč a časť rozbitého kolesa s hrotmi. Chrám svätej Kataríny v Prahe, založený Karolom IV., bol na začiatku 18. storočia ozdobený drahocennými obrazmi tejto svätice na klenbe, ktoré namaľoval slávny český maliar Václav Reiner.

V 11. storočí priniesol sinajský mních Simeon niektoré ostatky svätej Kataríny do francúzskeho mesta Rouen, odkiaľ štyri z nich získal Karol IV. a daroval ich pražskej katedrále.

Poučenie:

Svätá Katarína venovala veľa času a úsilia, aby sa vzdelala vo svetskej múdrosti, ale oveľa viac sa usilovala spoznať kresťanské pravdy a naučiť sa najdôležitejšie umenie, ktoré ukazuje kresťanovi cestu k spáse a určuje mu spôsob a prostriedky, ako po nej bezpečne kráčať. Bez tohto umenia by jej všetko ostatné učenie nebolo na nič, pretože poznanie bez bázne Božej nemá pred Bohom žiadnu hodnotu. Tomáš Kempenský hovorí, že na Božom súde nebudeme vypočúvaní z toho, čo sme vedeli alebo čo sme študovali, ale z toho, čo sme robili; nie z toho, či sme pekne hovorili, ale či sme nábožne žili.

V dnešnej dobe sa nešetrí nákladmi ani úsilím, aby aj široké vrstvy obyvateľstva získali čo najviac rozmanitých vedomostí, čo je určite užitočné a chvályhodné. Žiaľ, na náboženské a mravné vzdelanie sa často zabúda a zanedbáva sa. Ľudia si napĺňajú hlavy rôznymi, často úplne zbytočnými vecami, ale za zbytočné a stratu času

považujú spoznanie najvyšších právd a vzdelanie sa v najdôležitejšom umení. Z toho pramení žalostná neznalosť základných právd a hlavných povinností kresťanského života, ktorá dnes panuje nielen medzi obyčajnými ľuďmi, ale dokonca aj medzi tými, ktorí sa pýšia vyšším vzdelaním. Z toho pochádza moderná ľahostajnosť vo veciach viery, nevera a mravná spustlosť, ktorá ako rakovina rozkladá národy. Ľudia nevedia, prečo sú na svete, nepoznajú Boha ani svoje povinnosti voči nemu, žijú v hriechu a hynú v ňom. Čo im prospejú všetky ich vedomosti a umenie, ak nepoznajú pravdu o spáse a neriadia sa jej zákonmi? Na otázku, čo táto veda obsahuje, odpovedá Tomáš Kempenský: *„Veda o spáse spočíva v tom, aby ľudia vedeli, čo majú veriť, v čo majú dúfať, čoho sa majú báť, koho a čo majú milovať, čo majú konať a čomu sa vyhýbať, ak chcú byť spasení.“* Nestačí však poznať náboženské pravdy a cestu vedúcu do neba, ale musíme aj konať to, čo nám svätá viera prikazuje. Svätý Prosper hovorí: *„Nič nám nepomôže, že vieme, čo máme robiť, ak nekonáme to, čo sme sa naučili.“* Spasiteľ povedal: *„Keď to viete, ste blahoslavení, ak podľa toho aj konáte.“* (Jn 13, 17). Beda teda tým, ktorí zanedbávajú spoznávanie náboženských právd a kresťanských povinností, a beda aj tým, ktorí ich poznajú, ale nimi sa neriadia. Apoštol svätý Pavol píše: *„Poznanie nadúva, ale láska buduje. Ak si niekto myslí, že niečo vie, ešte to nevie tak, ako by mal vedieť.“* (1 Kor 8, 1-2).

Dňa 25. novembra si tiež pripomíname svätého Mosesa, kňaza a rímskeho mučeníka za čias cisára Décia; svätého Erasma, mučeníka z Antiochie a ďalších mučeníkov a vyznávačov, ktorých mená zostávajú zapísané v nebeskej knihe života.

26. NOVEMBER

I. Sv. Konrád, kostnický biskup (10. stor.)

Mesto Kostnica (Konstanz), nachádzajúce sa pri výtoku rieky Rýn z Bodamského jazera, založil v roku 378 syn cisára Konštantína Veľkého, Konstancius, a pomenoval ho po sebe – Konstancia. Už v 6. storočí tam bolo zriadené biskupstvo, ktoré pretrvalo dvanásť storočí, až kým nebolo v roku 1627 zrušené. Z biskupov tohto mesta vynikal v 10. storočí svojou svätosťou života svätý Konrád.

Konrád pochádzal zo starobylého šľachtického rodu Welfovcov, ktorí boli vždy verní Apoštolskej stolici. Jeho otcom bol Henrich, gróf z Altdorfu a matkou Berta, grófka z rodu Hohenwartov. Manželia, nasledujúc príklad svojich

cnostných predkov, žili bohabojne, zaobchádzali so svojimi poddanými dobrotivo a dbali na správnu výchovu svojich synov Rudolfa a Konráda. Obaja bratia, vyrastajúc pod ochranou takýchto rodičov, žili v bázni Božej, pričom na Konrádovi bolo už od útleho veku vidieť, že je povolaný k vyššej dokonalosti.

Na svoj vek bol neobyčajne vážny a usadený, nemal záľubu v detských hrách, rád chodil na bohoslužby, usilovne sa modlil a so zvláštnym potešením počúval rozhovory o náboženských veciach. Rodičia sa preto rozhodli, že ho zasvätia duchovnému stavu, a poslali ho do Kostnice, kde bola vynikajúca biskupská škola. Pod vedením slávneho biskupa Notinga Konrád rýchlo napredoval v učení aj v bohabojnom živote. Usilovne študoval vtedajšie vedy, najmä teológiu, vyhýbal sa svetu, bol nesmierne pokorný, zapieral sa rozličnými skutkami pokánia, bdel nad čistotou svojho srdca a s obľubou sa oddával modlitbám a rozjímaniu o nebeských veciach. Tieto krásne vlastnosti si získali srdcia jeho učiteľov aj spolužiakov, a najmä biskup Noting si ho obľúbil a prijal ho do zboru duchovenstva pri katedrálnom chráme.

Keď Konrád dokončil teologické štúdiá a dosiahol vek stanovený cirkevnými zákonmi, biskup ho vysvätil za kňaza a zveril mu dôležitý úrad pri správe diecézy. Ako pomocník a domáci priateľ biskupa Notinga si získal jeho plnú dôveru, takže o krátky čas celé riadenie diecézy spočívalo na jeho pleciach. V tomto úrade si počínal horlivo, obozretne a spravodlivo, vždy bystrým zrakom poznávajúc, čo je pre Cirkev a ľud najprospešnejšie. Nevšímal si žiadne prekážky a svoje spásonosné zámery presadzoval rozhodne, avšak citlivo, aby nikoho zbytočnou prísnosťou nezranil. Kanonici katedrálnej kapituly si ho obľúbili a zvolili za prepošta, hoci bol ešte mladý. Táto hodnosť mu pridala ďalšie povinnosti a práce, ktoré vykonával s veľkou horlivosťou. Opatrne spravoval biskupské aj kapitulné majetky a zveľadil ich. Bol dobrotivým pánom pre úradníkov aj služobníkov, mocným ochrancom utláčaných a chudobní a nešťastní sa k nemu utiekali ako k štedrému otcovi.

V roku 934 zomrel biskup Noting. Na jeho pohreb prišiel aj augsburský biskup svätý Oldrich, ktorý zostal v Kostnici, aby podľa želania duchovenstva viedol voľbu nového biskupa. Svätý Oldrich nariadil duchovenstvu a veriacim trojdňové modlitby a pôsty, aby si vyprosili dôstojného nástupcu zosnulého arcibiskupa. Pri voľbe vyzdvihol prepošta Konráda ako muža vynikajúceho všetkými cnosťami, ktoré apoštol svätý Pavol vyžaduje od biskupa, a navrhol, aby bol zvolený. Všetci prítomní zvolali: *„Nech je Konrád naším biskupom!“* Ľud voľbu prijal s nadšením, ale Konrád, pokladajúc sa za nehodného a neschopného, dlho odolával. Podvolil sa až po naliehavých slovách svätého Oldricha a prosbách duchovenstva i ľudu.

Na biskupskom stolci bol Konrád pre svojich zverencov vzorom slovom aj vlastným príkladom. Horlil pre Božiu slávu, neúnavne kázal Božie slovo, nabádal k cnostnému životu, zveľaďoval cirkevnú disciplínu, potláčal zlozvyky, oživoval náboženského ducha a dbal, aby v celej diecéze panovala živá katolícka viera a bohumilá morálka, vyvierajúca z viery. Bohaté dedičstvo po otcovi využíval na zveľaďovanie chrámov, podporu bohoslužieb a na pomoc chudobným. V Kostnici postavil tri nové chrámy na počesť sv. Jána, sv. Pavla a sv. Mórica a štedro ich obdaroval. Na vidieku svojej

diecézy obnovil mnohé chátrajúce svätyne, pričom katedrálny chrám nádherne ozdobil, zvýšil jeho príjmy a presvedčil kanonikov k spoločnému bývaniu a zborovému vykonávaniu cirkevných hodín a iných pobožností. Veľkú časť svojich príjmov venoval chudobným. V Kostnici im postavil útulok, kde našli pohostinstvo aj pútnici a pocestní. Chudobným bol utešiteľom, radcom a pomocníkom, pričom sa osobitne staral o opustené vdovy a siroty.

Biskup Konrád bol nepriateľom prázdnych rečí, ale o Bohu a náboženských veciach rozprával rád a dlho. Každý voľný čas dňa venoval modlitbám. Svätú omšu slúžil s hlbokou zbožnosťou a skľúčenosťou, často až s dojatím slzil pri oltári, a po omši sa oddával vrúcnemu rozjímaniu, pri ktorom sa jeho duša povznášala k vyvoleným v nebi. Udržiaval úprimné priateľstvo so sv. Oldrichom a často s ním viedol náboženské rozhovory. Pri jednej takej rozprave sa obaja priatelia tak zahĺbili do duchovných vecí, že si nevšimli jedlo položené na stole a sedeli pri ňom až do bieleho rána bez toho, aby niečo zjedli.

Biskup Konrád s dychtivosťou počúval rozprávanie pútnikov vracajúcich sa zo Svätej zeme a sám zatúžil po miestach, ktoré svojím pozemským životom posvätil Kristus Pán. Tri razy putoval do Palestíny v nádeji, že mu bude dopriate zomrieť v zemi, kde Spasiteľ vykúpil ľudstvo svojou obetnou smrťou, a byť pochovaný blízko jeho osláveného hrobu. Toto jeho zbožné prianie sa ale nenaplnilo. Zanechal však veriacim v Kostnici trvalú pamiatku na svoje tri púte do Svätej zeme tým, že dal v kostole sv. Mórica zriadiť napodobeninu Božieho hrobu z Jeruzalema.

V tom čase sa našli biskupi, ktorí si nárokovali právo voľne nakladať s majetkami kláštorov vo svojich diecézach a snažili sa odcudziť ich právoplatným držiteľom, aby si zväčšili vlastné príjmy. Spravodlivý biskup Konrád bol od takéhoto bezprávia ďaleko. Nasledujúc príklad svojho priateľa sv. Oldricha, vážil si duchovných synov sv. Benedikta, obhajoval ich práva a vždy im prejavoval priazeň. Životopisec sv. Konráda uvádza, že mu Boh udelil mimoriadne milosti, najmä dar proroctva, a ako príklad opisuje nasledujúcu udalosť: Raz sa Konrádov obľúbený žiak Gebhard posadil na biskupskú stolicu. Keď to svätec videl, povedal mu: *„Gebhard, posadil si sa na tento stolec predčasne; najprv musíš toto miesto postúpiť inému.“* A čo slovami naznačil, to sa stalo. Po Konrádovej smrti sa biskupom Kostnice stal Ganulolf a po ňom Gebhard, ktorý žil sväto a zanechal po sebe požehnanú pamiatku. Dodnes je veriacim ľudom uctievaný zvlášť v okolí mesta Bregenz.

Horlivosť biskupa Konráda presiahla hranice jeho diecézy. Bol uznávaný v celej ríši a jeho rada mala veľkú váhu nielen vo veciach cirkevných, ale aj štátnych. V roku 936 prispel k zvoleniu Otta I. za nemeckého kráľa a zohral významnú úlohu na biskupských snemoch v Ingelheime (948), v Augsburgu (952) a v Regensburgu (969), kde boli prijaté významné nariadenia na zlepšenie cirkevnej disciplíny a povznesenie náboženského života. V roku 964 bol spolu s ďalšími nemeckými biskupmi pri cisárovi Ottovi I. v Ríme. V tom čase patrila ku Kostnickej diecéze aj severná časť dnešného Švajčiarska, najmä krajina v kantóne Schwyz, kde sa nachádza slávne benediktínske opátstvo Einsiedeln. Tento kláštor bol založený na pustatine sv. Meinrada v roku 934, keď Konrád nastúpil na biskupský stolec v

Kostnici. Dekan katedrály v Štrasburgu, Eberhard, tu začal budovať rozsiahly kláštor a popri ňom veľkolepý chrám, ktorý bol dokončený v roku 948. Na prosbu opáta Eberharda sa Konrád spolu s priateľom Oldrichom odobral do Einsiedelnu, aby novú kláštornú svätyňu vysvätil.

Slávnosť vysvätenia bola stanovená na 14. september 948. Do kláštora sa zišli veľké zástupy ľudu, mnoho duchovných a šľachticov z celej ríše. Povesť hovorí, že v noci pred slávnosťou sa biskup Konrád, ako mal vo zvyku, vybral s niekoľkými mníchmi do novej pútnickej kaplnky v chráme, aby sa modlil. Len čo však vstúpil, začul prenádherný spev anjelov, ktorý rozpoznal ako piesne spievané pri vysviacke chrámov. Biskup aj jeho sprievod onemeli od úžasu a zostali v kaplnke na modlitbách až do svitania. Ráno, keď sa zhromaždilo duchovenstvo, šľachtici a ľud, biskup odmietal kaplnku vysvätiť, hovoriac, že je už vysvätená. Keď ho však ľud prinútil začať obrad, ozval sa tajomný hlas, ktorý všetci prítomní jasne počuli: *„Prestaň, kaplnka je už vysvätená samotným Bohom!“* Ľud začal oslavovať Boha a Pannu Máriu a biskup Konrád vysvätil iba chrám zasvätený sv. Móricovi.

Dodnes sa v kláštore Einsiedeln každoročne 14. septembra koná pamätná slávnosť *„anjelskej vysviacky“* pútnickej kaplnky Panny Márie, na ktorú prichádzajú obrovské zástupy veriacich pútnikov. Svoj požehnaný a činorodý život ukončil biskup Konrád zbožnou smrťou 26. novembra 976 po tom, ako spravoval kostnickú diecézu 42 rokov. Jeho telo bolo pochované, ako si zaživa želal, na vonkajšej strane chrámu sv. Mórica v Kostnici. Pre zázraky, ktorými bol po smrti oslávený, ho pápež Kalixt II. na deviatom všeobecnom cirkevnom koncile (prvom lateránskom) v roku 1123 vyhlásil za svätého.

Svätý Konrád býva vyobrazený s kalichom, nad ktorým sa nachádza pavúk. Legenda hovorí, že počas vianočnej omše mu spadol do kalicha veľký pavúk. Z úcty k Najsvätejšej Krvi Kristovej kalich vypil aj s pavúkom, dôverujúc Ježišovmu prísľubu, že jeho učeníkom neublíži ani jed. (Mk 16,18).

Poučenie:

Svätý Konrád už od mladosti vynikal cnosťami. Je známe, že mládež je nádejou vlasti, no tento titul nie je opodstatnený, ak mládež nie je vedená múdrymi rodičmi, učiteľmi a vychovávateľmi ku kresťanskému duchu. Mládež by mala byť vychovávaná k bázni pred Bohom, čistote, skromnosti, pracovitosti a všetkým cnostiam, ktoré ju pripravia nielen na službu Bohu a prácu na vlastnom večnom a časnom blahu, ale aj na to, aby svojím zbožným životom prospievala spoločnosti.

Hovorí sa, že keď cisár Otto I. v roku 964 spolu s biskupmi Konrádom a Oldrichom navštívil Rím, dal vzdoropápež Lev VIII. preskúmať, čo sa rozpráva o zázračnej vysviacke kaplnky v Einsiedelne. Tento príbeh potvrdil špeciálnou bulou. Hoci táto bula bola často spochybňovaná a zamietaná, bola zároveň obhajovaná. Pápež Pius VI. jej obsah potvrdil v liste z 15. mája 1793. Podobné legendy o Božom vysvätení existujú aj pri chráme Panny Márie v Avignone a hlavnom chráme v Saint-Denis pri Paríži. Tieto príbehy pripomínajú vysviacku Šalamúnovho chrámu (1 Kr 8 a 9) a sú

vyjadrením zbožnej viery, že Boh v niektorých svätyniach udeľuje výnimočné milosti tým, ktorí sa k nemu modlia alebo prosia svätých o príhovor.

Svätý Konrád žil a zomrel ako vzor cnostného života, ktorý má inšpirovať všetkých veriacich, aby pevný základ kresťanských hodnôt pretavovali do každodenného života.

II. Sv. Leonhard z Porta Mauricia, františkán (17. stor.)

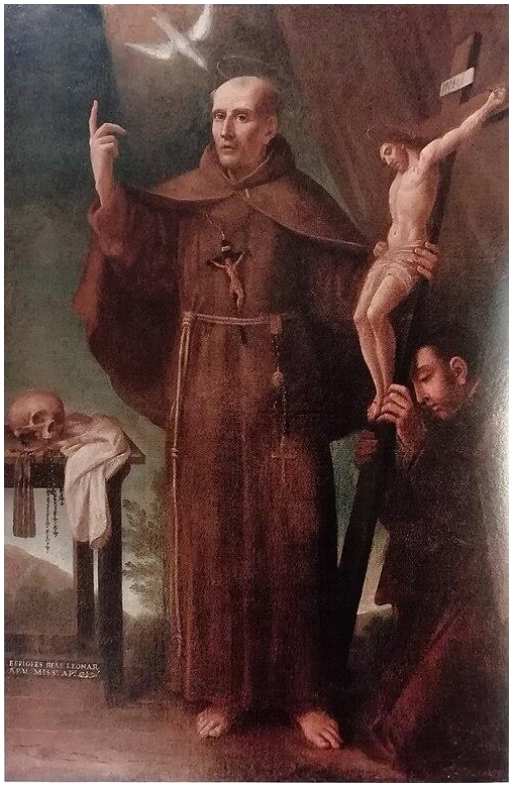

Svätý Leonard sa narodil 20. decembra 1676 v mestečku Porto Maurizio pri Janove v Taliansku, v rodine Casanuova. Pri krste dostal meno Pavol Hieronym. Už od detstva prejavoval znaky svojej budúcej svätosti. Vo veku desiatich rokov vstúpil do rímskeho kolégia, ktoré spravovali jezuiti. V tomto ústave sa vyznačoval usilovnosťou v štúdiu a zbožným životom. Neskôr patril medzi dvanásť chovancov, ktorí pod vedením pátra Caravitu založili významnú kongregáciu. Pavel Hieronym sa aktívne venoval vyučovaniu detí v katechizme a počas sviatkov privádzal do chrámu ľudí z ulíc, aby počúvali slovo Božie.

Po úspešnom ukončení štúdií v rímskom kolégiu sa rozhodol pre reholný život a túžil vstúpiť do františkánskeho kláštora svätého Bonaventúru. Hoci sa ho príbuzní a priatelia snažili od tohto rozhodnutia odradiť, Pavel Hieronym zostal pevný vo svojom úmysle. Vedomý si toho, že voľba životného stavu patrí viac Bohu ako ľuďom, vstúpil do kláštora napriek mnohým prekážkam. Po zložení reholných sľubov prijal meno Leonard z Porta Maurizia.

Ako kňaz sa čoskoro stal vzorom zbožnosti a svedomitého plnenia reholných povinností. Za svojho patróna a vzor si vybral svätého Vincenta Ferrera. Predstavení rádu mu zverili misijnú službu, ktorú Leonard prijal s veľkým nadšením. Svoje inšpiratívne kázne často zakončoval slovami: *„Ó Ježišu môj, milosrdenstvo!“* Jeho misijné aktivity prinášali veľké ovocie, avšak intenzívna práca oslabila jeho zdravie a na päť rokov musel prerušiť svoje kazateľské aktivity.

Počas tohto obdobia sa Leonard zameral na šírenie pobožnosti krížovej cesty, ktorú považoval za kľúčovú pre mravný a duchovný rozkvet spoločnosti. Pápeži obdarili túto pobožnosť mnohými odpustkami, čo Leonardovi umožnilo úspešne zakladať kalvárie a podporovať jej šírenie. Svätý Leonard mal osobitnú úctu k Panne Márii, ku ktorej sa počas svojej choroby neustále modlil. Vďaka jej príhovoru bol zázračne uzdravený a okamžite sa vrátil k misijnému pôsobeniu. Precestoval Toskánsko, Rím, okolité kraje, Janov a ostrov Korziku. Všade, kam prišiel, jeho kázne privádzali ľudí k

pokániu a duchovnému obráteniu. V samotnom Ríme boli kostoly preplnené poslucháčmi jeho horlivých a inšpiratívnych kázní. Medzi jeho poslucháčov patrili nielen bežní veriaci, ale aj šľachtici, kňazi, mnísi a biskupi. Kardinál Lambertini, neskorší pápež Benedikt XIV., si Leonarda veľmi vážil a často ho počúval. Leonardove slová mali veľkú silu, pretože svojím príkladným životom potvrdzoval, čo kázal.

Aby sa pripravil na nové misijné výzvy, pravidelne sa uchyľoval do samoty, kde sa modlil a postil. S podporou Toskánskeho veľkovojvodu získal vhodný dom pri Florencii, kde organizoval duchovné cvičenia podľa návodu svätého Ignáca z Loyoly. Tieto duchovné cvičenia odporúčal najmä kňazom a usiloval sa o ich rozšírenie.

Sv. Leonard sa vyznačoval veľkou dôverou v Boha. Počas vyučovania raz napísal tieto slová: *„Postav sa ako chudobný pred trónom Božím, pros ako chudobný, ktorý potrebuje vo všetkom pomoc. Aby ťa Boh vyslyšal, ukáž Mu svoju ničotnosť a poukáž na Jeho nekonečnú dobrotu. Obetuj Mu zásluhy Jeho Syna a pripomeň Mu Jeho prisľúbenia. Hovor s pokorným srdcom: 'Ach, Pane! Čo stratíš, keď mi daruješ vrúcnu lásku, hlbokú pokoru a anjelskú trpezlivosť? To by bol pre mňa veľký dar, ale Tebe nič neubudne.' Obetuj Mu zásluhy Ježišove a povedz: 'Pane, nemám žiadne zásluhy, som chudobný. Ale ako svätý Bernard Ti hovorím: Hľa, Tvoje rany sú moje zásluhy!'"* Inokedy písal: *„Ten, kto zúfa, nech pri každom pokušení hovorí: 'Či budem odsúdený, alebo nie, nechcem na to myslieť. Chcem však milovať Boha, ako len môžem!'"*

V Ríme v chráme svätého Teodora založil sv. Leonard bratstvo najsvätejšieho Srdca Ježišovho. V Koloseu, bývalom rímskom amfiteátri, kde zahynuli tisíce prvých kresťanov, zriadil 14 kaplniek s vyobrazeniami zastavení krížovej cesty Pána Ježiša. V mnohých mestách zaviedol ustavičnú poklonu Najsvätejšej sviatosti oltárnej. Najsvätejšie meno Ježiš a sväté meno Mária neustále zaznievali z jeho úst. Aby povzbudil k ich úcte aj iných, dal tieto požehnané mená vytesať do skál, ktoré umiestnil na verejných miestach ako pomníky.

Sv. Leonard mal vrúcnu lásku k Panne Márii a často o nej kázal. Raz povedal: *„Keď premýšľam o milostiach, ktoré som prijal skrze Máriu, cítim sa ako chrám, v ktorom sú steny pokryté ďakovnými tabuľkami. Na každej je napísané: 'Za milosť získanú od Boha skrze Máriu!' Tak je to aj so mnou. Každý môj dar – zdravý rozum, sväté reholné rúcho, všetky dobré hnutia a túžby – sú milosti, ktoré mám od Márie."* Často hovoril: *„Čo nedokáže strach pred peklom či súdom, dokáže jediná kázeň milej Matky Márie."* Raz na kazateľnici vyhlásil: *„Túžim zomrieť, aby som mohol žiť s Máriou."* A v inom kázaní dodal: *„Ó, ľudia moji, nie sú to prázdne slová. Hovorím úprimne: chcem zomrieť, aby som mohol žiť s Máriou. Matka moja, vezmi ma do svojho náručia, lebo túžim prísť k tebe ako biedne dieťa!"* Keď bol pokúšaný k hriechu, volal: *„Toto nenávidí Mária, moja najvyššia Pani. Nie, nikdy ju nezraním!"* Takto žil sv. Leonard pod stálou ochranou Panny Márie až do svojej smrti.

Svätý Leonard pracoval ako kazateľ na spáse duší nepretržite 44 rokov. Nebál sa obetovať ani znášať utrpenie, aby naplnil svoje poslanie. Keď cítil blížiaci sa koniec, utiahol sa do kláštora sv. Bonaventúru v Ríme, kde sa pripravil na svoju smrť. Zomrel 26. novembra 1751 vo veku 85 rokov. Keď sa správa o jeho smrti rozšírila, pápež

Benedikt XIV. zvolal: *„Veľa sme stratili na zemi, ale v nebi sme získali orodovníka!“* Pri týchto slovách sa pápež rozplakal. Na jeho hrobe sa udiali mnohé zázraky. Pápež Pius VI., ktorý ho poznal osobne, ho v roku 1796 vyhlásil za blahoslaveného. Pápež Pius IX. ho 29. júna 1867 svätorečil.

Sv. Leonard z Porta Maurizia býva zobrazovaný v reholnom rúchu, ako káže zástupom, s pravou rukou zdvihnutou a s krížom v ľavej ruke.

27. NOVEMBER

I. Sv. Virgil, salzburský biskup (8. stor.)

Podobne ako sv. Bonifác a mnohí iní apoštoli národov strednej a západnej Európy, aj sv. Virgil pochádzal z *„ostrova svätcov“* – Írska. Narodil sa v starej írskej šľachtickej rodine a jeho pôvodné meno bolo Feargil, ktoré si neskôr po latinsky upravil na Virgil. Starostlivou výchovou rodičov získal vynikajúce vzdelanie, pravdepodobne v kláštore na ostrove Iona (na severozápade Škótska), kde bola známa škola. Bol obdarený výnimočnými duchovnými darmi a mal neuhasiteľnú túžbu po poznaní. S vytrvalosťou nadobudol obrovské množstvo vedomostí, no popritom nezabúdal na rozvíjanie kresťanských cností. Medzi učenými a zbožnými mužmi svojej vlasti žiaril ako jasná hviezda. Hlboké štúdium bolo jeho obľúbenou činnosťou a náboženské pravdy ho viedli k tomu, aby opovrhoval telesnými rozkošami. Čím viac vedomostí získaval, tým viac sa vzďaľoval svetskému životu a približoval sa k Bohu.

Podobne ako mnohí jeho rodáci v tej dobe, aj Virgil už ako mladý túžil, že z lásky k Ježišovi Kristovi a nesmrteľným ľudským dušiam bude hlásať evanjelium národom, ktoré ešte zotrvávali v pohanstve. Po skončení štúdií prijal kňazské svätenie a okolo roku 742 odišiel spolu s niekoľkými krajanmi, medzi ktorými boli aj Alto a Lullas, do západných Franských krajín. Tam ho s veľkou úctou prijal správca ríše Pipin Malý. V tom čase bol na franskom dvore vo väzení bavorský vojvoda Odilo. Virgil si ho obľúbil, prihovoril sa u Pipina za dôstojné zaobchádzanie s ním a neskôr mu vyjednal prepustenie. Vojvoda sa Virgilovi za túto priazeň po celý život odvďačoval.

Na Pipinovu žiadosť odišiel Virgil do Bavorska, kde mu bolo zverené opátstvo sv. Petra v Salzburgu a správa salzburského biskupstva. V tej dobe bolo opátstvo spojené s biskupstvom, no Virgil sa biskupského svätenia zo skromnosti a opatrnosti

dočasne vzdal. Medzi ním a sv. Bonifácom istý čas vládlo nedorozumenie. Bonifác sa domnieval, že Virgil šíri bludy, usiluje sa získať biskupstvo z osobných dôvodov a dokonca provokuje vojvodu Odila proti nemu. Tieto podozrenia sa však neskôr ukázali ako nepravdivé. Virgil, učený muž, tvrdil, že Zem je guľatá a na druhej strane sú tiež ľudia, naši *„protinožci.“* Táto pravda, neskôr potvrdená námorníkmi, bola pre jeho súčasníkov ťažko pochopiteľná. Niektorí jeho názory prekrútili a tvrdili, že hovorí o podivných ľuďoch žijúcich pod zemou. Títo nevedomci ho obvinili zo šírenia bludov a žalovali ho u sv. Bonifáca, ktorý ho vyzval, aby svoje názory odvolal. Virgil, pevne presvedčený o svojej pravde, predložil učené dôkazy, ktoré však Bonifác a jeho nasledovníci nedokázali pochopiť.

Napokon Bonifác v roku 748 podal sťažnosť na Virgila v Ríme a požiadal Apoštolskú stolicu, aby v tejto veci rozhodla. Pápež Zachariáš, nesprávne pochopiac Virgilovo učenie o protinožcoch, to považoval za popretie článkov viery o jednote ľudstva a o vykúpení všetkých ľudí Kristom Pánom. Preto vyzval sv. Bonifáca, aby, ak Virgil skutočne učí bludy, ktoré sa mu pripisujú, ho zosadil a vylúčil z Cirkvi, pokiaľ by to neodvolal. Zároveň bol Virgil vyzvaný, aby prišiel do Ríma, obhájil sa alebo svoje názory odvolal. Ako je zrejmé, žaloba sv. Bonifáca vznikla z nedorozumenia; Virgil bol vzdialený akémukoľvek bludu a bol čistý aj od ostatných obvinení, ktoré mu nesprávne pripisovali. Ako pokorný muž prijal správu kláštora v Salzburgu len z najlepších úmyslov na prianie vojvodu Odila a ani netúžil po biskupskej hodnosti. Ak by mal sv. Bonifác nejaký dôvod sťažovať sa vojvodovi v nejakej veci, Virgil v tom nebol vinný.

Nemáme správy o tom, či sa Virgil ústne alebo písomne v Ríme očistil, ale niet pochýb o tom, že sa u pápeža dokonale obhájil a že sa aj so sv. Bonifácom zmieril. Niet sa však čo čudovať, že Virgil bol podozrievaný z bludov kvôli svojmu učeniu o protinožcoch; vtedy nepochopená a nesprávne chápaná náuka spôsobovala pohoršenie a obavy, že sa stane koreňom nebezpečných bludov. Táto udalosť však svedčí o tom, ako Virgil mimoriadne predbehol svojich súčasníkov vo vzdelaní.

Medzitým Virgil riadil kláštor sv. Petra v Salzburgu veľmi opatrne a neúnavne sa staral aj o biskupstvo, pričom mal pomocníka v krajanovi, svätom biskupovi Dobdovi, ktorý v diecéze vykonával všetko, čo patrí biskupom. Ako znalec cirkevných zákonov účinne hájil práva, majetky a hodnosti svojho kláštora i biskupstva, a to aj proti svojmu priateľovi vojvodovi. Keď Odilo z neznalosti právnych pomerov daroval svojmu kaplánovi Ursovi kláštor sv. Maximiliána v Pongave, Virgil sa proti tomu ohradil a predložil dôkaz, že vojvoda Teod a jeho syn Teodebert darovali miesto, na ktorom stál tento kláštor, s okolitou lesnou pôdou na tri míle, na večné časy salzburskému biskupstvu, a že právo na tento kláštor patrí výlučne biskupovi. Vojvoda navrhol výmenu alebo náhradu, ale Virgil trvajúc na svojom práve obnovil tento kláštor, ktorý bol vtedy zničený, a dosadil do neho niekoľkých duchovných.

Virgil sa z pokory zdráhal prijať biskupské svätenie, aj keď už boli dávno vyriešené nezhody, s ktorými sa stretol na začiatku svojej činnosti v Salzburgu. Až po dvadsiatich dvoch rokoch, v roku 767, po naliehavých prosbách susedných biskupov a žiadostí veriacich sa dal vysvätiť. Prvým jeho biskupským činom bolo slávnostné

vysvätenie chrámu v Oettingu, ktorý gróf Gunter Chiemgavský znovu postavil a s pripojeným kláštorom daroval stoličnému chrámu v Salzburgu. Do tej doby bol v Salzburgu jediný kláštorný a stoličný chrám sv. Pavla, a pretože už nestačil pre nával zbožného ľudu, začal Virgil v roku 767 stavať nový, samostatný biskupský chrám so štyrmi vežami, s rozmermi, ktoré boli v tej dobe nezvyčajné. Bola to budova, ktorá svojou nádherou a rozľahlosťou vzbudzovala úžas. Biskup osobne dohliadal na stavbu a vyplácal pracovníkov. Podľa podania každý piatok večer dával Virgil na stavenisko misu s peniazmi, aby si každý pracovník mohol vziať mzdu, akú si zaslúžil, a nikto si nebral viac; úcta k biskupovi a spravodlivosť držali všetkých pracovníkov na uzde, aby si brali len to, čo si zaslúžili za vykonanú prácu.

Keď bol nový chrám dokončený, Virgil ho v roku 773 vysvätil na počesť svojho predchodcu sv. Ruperta a preniesol časť jeho ostatkov do tohto chrámu zo starého kláštorného chrámu. Zároveň pri chráme ustanovil dvanásť svetských kanonikov, aby mnísi pri sv. Petrovi mohli naďalej žiť bez prekážok vo svojom povolaní a mohli sa slobodnejšie venovať misijnému dielu. Sv. biskup mal stále na pamäti cieľ, ktorý si stanovil, keď opúšťal svoju vlasť a mal vášnivú túžbu pracovať na spáse pohanov. Už skôr sa Virgil zoznámil s korutánskymi kňazmi Karatom a Chotimirom, ktorí boli ako rukojemníci odvlečení do Bavorska, a na želanie korutánskeho kniežaťa Boruta boli vychovávaní vo viere, aby ju mohli neskôr šíriť vo svojej vlasti. Po smrti Boruta v roku 750 bol za knieža v Korutánsku dosadený Karat. Keď po troch rokoch zomrel, jeho nástupcom sa stal Chotimír, horlivý a zbožný kresťan, ktorý sa úprimne snažil upevniť kresťanskú vieru medzi svojím ľudom. Sám si priviedol do svojej krajiny z Bavorska kňaza Majarona, a na jeho prosbu poslal Virgil v roku 754 do Korutánska svojho rodáka, krajinského biskupa Modesta so štyrmi kňazmi, z ktorých Kozár bol pôvodom Slovan, spolu s diakonom Ekihardom a niekoľkými duchovnými nižšieho stupňa, aby v krajine hlásali evanjelium a položili základy cirkevného zriadenia.

Kresťanstvo sa medzi alpskými Slovincami začalo dosť sľubne šíriť, avšak po smrti horlivého biskupa Modesta sa korutánski pohania vzbúrili proti kresťanským misionárom a vyhnali ich. Chotimír preto požiadal Virgila, aby sám prišiel do Korutánska a osobne prispel k upevneniu kresťanskej viery medzi tamojším ľudom, avšak opatrný biskup, predvídajúc neúspech, túto žiadosť nevypočul. Až po potlačení vzbury poslal do tejto krajiny kňaza Latina, ktorý tam už pôsobil s Modestom, a ďalších duchovných, medzi ktorými bol výslovne spomínaný kňaz Hajmon. Pohania sa však opäť vzbúrili, takže misionári sa vrátili do Bavorska bez výsledkov.

Keď bola aj táto vzbura potlačená, Virgil vyslal misionára Madalhóha a po ňom Varmana. Avšak keď v roku 769 zomrel zbožný Chotimír, po celej krajine vypukli nepokoje proti nemeckým duchovným a vôbec proti cudzincom, takže v Korutánsku neboli niekoľko rokov žiadni cudzinci kňazi. Až keď nový knieža a Chotimírov nástupca Vladuch (Valchuh), zrejme dosadený bavorským vojvodom Tassilom II., za jeho podpory utíšil nepokoje medzi ľudom, začal Virgil opäť posielať do Korutánska misionárov. Odvtedy postupovalo pokresťančovanie Korutánska rýchlejšie, no na veľkú škodu domáceho slovinského jazyka. Korutánske kniežatá stratili takmer

všetku svoju moc a stali sa len vazalmi nemeckých panovníkov, ktorí sa usilovali krajinu odnárodniť. Tassilo II. si sám pripojil niektoré časti Korutánska priamo k svojmu panstvu a na žiadosť biskupa Virgila ich daroval okolitým kláštorom a biskupom s povinnosťou vysielať odtiaľ misionárov do slovanských oblastí. Na tento účel bol neďaleko prameňov Drávy v Bystrickej doline (Pusterthal) založený kláštor Indija (Innichen) a zaplnený mníchmi z opátstva Scharnitz v Tirolsku, aby obrátili západných Slovincov na kresťanskú vieru. Tento nový kláštor podliehal frízskemu biskupovi Aribovi a jeho územie siahlo až k Slovinskej Matre a Slovinskej Holi (Tauern).

Na severe založil v roku 777 vojvoda Tassilo II., na radu Virgila, významný kláštor Kremsmünster a daroval mu 10 slovanských dedín a 30 slovanských rodín. Tak bolo vďaka Virgilovi zabezpečené, že alpskí Slovania mali dostatok kresťanských duchovných. Virgil sám posielal misionárov do severozápadného Štajerska z kláštora sv. Maximiliána v Pongau a do samotného Korutánska mníchov z opátstva sv. Petra v Salzburgu. Západní Slovinci dostávali kňazov z kláštorov v Innichene a Kremsmünsteri.

Virgil inak pôsobil vo svojom biskupskom úrade veľmi požehnane. Bol úprimným priateľom vojvodu Tassila a svojimi múdrymi slovami ho odvrátil od nerozvážnej vzbury proti franskému kráľovi. Na ostrove na Chiemskom jazere zriadil s pomocou učeného biskupa školu. Nariadil otvoriť staré zasypané bane na svojom území a získavať z nich železnú rudu. Mnísi, ktorých posielal do hôr, aby priviedli zanedbaných horalov ku Kristovi, objavili liečivý prameň v Gasteine, ktorý je známy dodnes.

Na sklonku života Virgil podnikol apoštolskú cestu po svojej rozsiahlej diecéze, precestoval najmä Korutánsko až k ústiu Drávy do Dunaja. Všade dbal na hlásanie pravej katolíckej viery a na rozvoj činorodej kresťanskej lásky. Zakladal užitočné zariadenia na upevnenie cirkevného života, vysväcoval kňazov, zabezpečoval ich materiálnymi prostriedkami, vyučoval ľud a pomáhal mu v rôznych potrebách. Keď sa po týchto ďalekých cestách vrátil do Salzburgu, so slzami povedal: *„Tu spočiniem naveky!“* Čoskoro nato horlivý biskup, vyčerpaný apoštolskými prácami, ochorel a usnul v Pánovi 27. novembra 784.

Bol dlho oplakávaný všetkými, ktorí ho poznali alebo počuli o jeho cnostiach. Telesné pozostatky zosnulého biskupa Virgila boli uložené v katedrále v Salzburgu. V roku 1181 boli jeho kosti nájdené a vyzdvihnuté a v roku 1233 ho pápež Gregor IX. vyhlásil za svätého.

Svätý Virgil býva zobrazovaný s modelom svojej katedrály v ruke. Je spolupatrónom salzburského arcibiskupstva a zemským patrónom v južnom Tirolsku, kde sa jeho výročná pamiatka oslavuje 27. novembra zasväteným sviatkom.

Slovinci, vďační za to, že sv. Virgil posielal misionárov ich predkom, osobne navštívil ich krajinu a upevňoval tam kresťanský poriadok, ho považujú a ctia ako svojho apoštola. Okrem bavorských kňazov pôsobili medzi Slovincami, najmä na juhu, aj duchovní z Akvilejského patriarchátu. Kristovu vieru šíril aj akvilejský patriarcha sv.

Pavlín (776–802). Za jeho čias bola v roku 810 cisárom Karolom Veľkým ustanovená rieka Dráva ako hranica medzi akvilejskou a salzburskou diecézou. Je pozoruhodné, že na území na pravom brehu Drávy, ktoré patrilo k Akvileji, sa až dodnes zachoval slovinský jazyk, zatiaľ čo v korutánskych oblastiach na ľavom brehu Drávy už dávno zanikol. Alpskí Slovinci, ktorí podľahli nemeckej nadvláde, totiž zažili rovnaký smutný osud ako Polabskí a Pobaltskí Slovania.

II. Sv. Barlám, pustovník a sv. Jozafat, indický kráľ (3. resp. 4. stor.)

Starobylé ústne podanie o sv. Barlámovi a sv. Jozafatovi sa zachovalo v pôvabnej legende, ktorú napísal sv. Ján Damaský († 780). Z púšte Tébais v Hornom Egypte prišli do Indie niektorí kresťanskí pustovníci a čoskoro sa im podarilo obrátiť veľký počet tamojších pohanov ku Kristovi. Keď však počet kresťanov v týchto končinách neustále rástol, indickí vládcovia sa toho zľakli. Jeden z nich, mocný kráľ Abener na hraniciach s Perziou, začal kruto prenasledovať vyznávačov Kristovej viery. Tomuto kráľovi sa narodil syn Jozafat, o ktorom bráhmani (indickí pohanskí kňazi) prorokovali, že bude vládnuť väčšiemu kráľovstvu než jeho otec, ale že si postaví trón v inej, neznámej ríši. Kráľ preto určil svojmu synovi za bydlisko prepychový palác vo vzdialenom meste a dal ho starostlivo strážiť, aby nespoznal kresťanov ani ľudskú biedu. Zároveň zabezpečil, aby syn mal všetko, čo robí život príjemným.

Jozafat v tomto ústraní prekvital telesnou krásou a bráhmanskou múdrosťou. Časom sa mu však začalo cnieť, že je zavretý a nemôže sa stýkať s ľuďmi. Jeden zo sluhov mu prezradil, že ho otec väzní, aby sa vraj nenakazil *„jedom kresťanov“.* Jozafat bol tým veľmi zarmútený, až ochorel žiaľom. Keď ho prišiel vystrašený kráľ navštíviť, Jozafat mu povedal: *„Prečo mi nedovolíš vychádzať? Musím sa trápiť v tomto smútku?“* Kráľ, hoci nerád, mu povolil opustiť palác, no svojim dvoranom prísne prikázal, aby pred ním dôkladne ukrývali akúkoľvek ľudskú biedu. Napriek tomu tento príkaz nebolo možné úplne splniť. Keď princ Jozafat po prvý raz opustil palác, hoci k nemu nesmel prísť žiadny chudák, jeho oči zazreli dvoch polonahých žobrákov – jedného malomocného a druhého slepého. Neskôr uvidel starca, ktorý bol blízko smrti. Keď Jozafat spoznal ľudskú biedu, veľmi sa zarmútil a premýšľal, čo nastane po smrti. Túto záhadu však sám nedokázal rozlúštiť a ani dvorania mu nevedeli dať uspokojivú odpoveď. V tom čase žil na púšti v Sennaare (v Núbii) nábožný kňaz a pustovník Barlám, ktorý horlivo slúžil Bohu modlitbami, rozjímaním a skutkami pokánia. Barlám dostal zhora pokyn, aby sa vydal na cestu do Indie a osvietil svetlom Kristovej viery mladého princa Jozafata. A tak sa prestrojil za kupca, putoval na východ a keď našiel palác kráľovského syna Jozafata, povedal jeho vychovávateľovi: *„Z ďalekej krajiny prinášam drahý kameň, ktorý otvára zrak duchovne slepým, zlepšuje sluch, lieči choroby duše a zaháňa zlých duchov. Tento kameň však môžu vidieť iba čisté duše; každý iný by načisto oslepol.“* Na to mu vychovávateľ odpovedal: *„Moje oko je už zakalené a moja duša poškvrnená, ale princ má nevinné srdce. Jemu ukáž svoj poklad.“* A tak priviedli cudzinca k Jozafatovi a ten sa mu prihovoril v podobenstvách, z ktorých princ pochopil, že prišiel uzdraviť jeho dušu zmietanú nepokojom a túžbou po pravde.

Barlám začal Jozafatovi vysvetľovať kresťanské pravdy a povedal: *„Kráľ kráľov dáva ľuďom nesmrteľnosť. Jeho trón prevyšuje všetky iné tróny. Je to trikrát svätý Boh, vyvýšený nad všetkými bohmi, bytosť nesmierne vznešená a nepochopiteľná. On prišiel na tento svet a ja som bol poslaný, aby som ťa o ňom poučil.“* Barlám pokračoval rozprávaním o stvorení sveta všemohúcom Pánovi, o raji a prvých ľuďoch, o ich páde, o prisľúbenom Vykupiteľovi a jeho diele. Princ Jozafat počúval dychtivo a jeho duša sa naplnila nikdy nepoznanou radosťou. Božia milosť ho osvietila, takže zaplakal od radosti, zostúpil z trónu, objal Barláma a zvolal: *„Už rozumiem, že na tvoj drahý kameň môžu hľadieť iba čisté duše; tvoje slová už zahnali z mojej duše tmu a smútok!“* A Barlám povedal: *„Dobre si ma pochopil. Tým drahým kameňom, ktorý ti prinášam je kresťanstvo.“* Potom mu vysvetľoval podstatu Božieho kráľovstva založeného Ježišom Kristom na zemi na spásu ľudstva. Hovoril o viere, krste a pokání, o dobrých skutkoch, zmŕtvychvstaní, súde a večnej odmene. Nakoniec Jozafat uveril a bol Barlámom pokrstený. Obaja muži sa potom ešte dlho spolu modlili. Barlám, na princovu prosbu, mu daroval svoj plášť a vyjadril želanie, že sa raz opäť stretnú. Rozlúčili sa a Barlám sa vrátil do svojej púšte.

Keď sa kráľ Abener dozvedel, čo sa s Jozafatom stalo, nesmierne sa zarmútil a plánoval ho mučením prinútiť, aby sa vrátil k viere svojich otcov. Boh však princa zachránil a povzbudil ho k úteku na bezpečné miesto. Kráľ privolal pohanských mudrcov a prikázal im, aby Jozafatovi znechutili kresťanstvo. Ich snahy však boli márne. Princ, posilnený Božou milosťou, pevne stál vo viere a bol nevýslovne šťastný, že našiel pravdu v Kristovi. Keď kráľ videl, že Jozafata neprekoná, a bál sa, aby nestratil jeho lásku, urobil ho spoluvládcom. Jozafat vztýčil na svojom paláci svätý kríž a čoskoro si svojou dobrotou a múdrosťou získal srdcia všetkých poddaných. Jeho sláva rástla a jeho kresťanské cnosti priviedli mnohých pohanov k viere v Krista a ku krstu. Nakoniec aj kráľ Abener, keď pochopil márnosť pohanstva a videl rastúcu slávu svojho zbožného syna, dal sa poučiť o kresťanskej viere, prijal krst a zomrel po niekoľkých rokoch v jeho náručí. Odvtedy Jozafat vládol celej ríši sám, dával ľudu príklad svätého života a šíril v ňom kresťanskú vieru. Keď vládol už štyridsať rokov, jeho duša zatúžila po inom kráľovstve a tróne. Odovzdal žezlo zbožnému kresťanovi Barachiášovi a odišiel do cudziny. Keď našiel Barláma, zostal s ním na púšti a spolu slúžili Bohu. Keď svätý pustovník Barlám blažene zomrel v Pánovi, Jozafat pochoval jeho telo na púšti a potom žil v jeho jaskyni sám. Nikto o ňom nič nevedel, okrem pustovníka, ktorý ho priviedol k Barlámovi.

Jozafat žil na púšti tridsať rokov, kým dozrel pre nebeské kráľovstvo. Zomrel svätou smrťou a za pozemskú kráľovskú korunu, ktorou opovrhol, dostal od Boha korunu večnej slávy. Jeho telesné pozostatky pochoval pustovník, ktorý jeho zbožné skutky a smrť oznámil v Indii. Škoda, že táto krásna legenda, ktorej obsah a hebrejské mená svedčia o tom, že vznikla na Východe, neuvádza presne, kde a kedy sv. Jozafat vládol.

Poučenie:

Drahý kameň nevyčísliteľnej hodnoty, kresťanskú vieru, priniesol Jozafatovi Barlám. A Jozafat, prijmúc tento poklad, nedal si ho nijakým spôsobom vziať. Tento drahocenný klenot máme aj my všetci. Bez akýchkoľvek našich zásluh, čisto z Božej

milosti, dostalo sa nám už v detskom veku nevyčísliteľného dobrodenia pravej viery Kristovej, bez ktorej nie je možné páčiť sa Bohu ani dosiahnuť pozemský pokoj a večnú spásu. Bohužiaľ, tento klenot nemá u mnohých ľudí veľkú hodnotu; ba niektorí by ho nečestne predali, hoci aj za malý zisk, podobne ako Judáš predal Krista Pána za tridsať strieborných.

A prečo si mnohí ľahkovážni kresťania neváţia klenot svätej viery? Pretože nepoznajú jeho nesmiernu hodnotu, ani sa nesnažia ju pochopiť, alebo preto, že tento klenot žiari svetlom, ktoré nečistá duša neznesie. Iba čistá duša rozumie vznešeným pravdám kresťanského náboženstva, ochotne ich prijíma, váži si ich a je pripravená pre ne podstúpiť akúkoľvek obetu. Skutočnými príčinami náboženskej ľahostajnosti sú teda jednak úmyselná nevedomosť, jednak morálna skazenosť. Kristus Pán povedal Nikodémovi: *„A súd je v tomto: Svetlo prišlo na svet, a ľudia milovali tmu viac ako svetlo, lebo ich skutky boli zlé. Veď každý, kto zle robí, nenávidí svetlo a nejde na svetlo, aby jeho skutky neboli odhalené. Ale kto koná pravdu, ide na svetlo, aby bolo vidieť, že svoje skutky koná v Bohu.“* (Jn 3, 19–21.)

Dňa 27. novembra sa tiež pripomína pamiatka svätých antiochijských mučeníkov – biskupa Basilea, Auxilia a Saturnia; v arménskej Sebaste svätých mučeníkov Agáta, kňaza, a Hiréna; v Akvileji biskupa svätého Valeriána; vo Francúzsku svätého Maxima, biskupa a ďalších.

28. NOVEMBER

I. Sv. Jozafat Kuncevič, poľocký arcibiskup, mučeník (16. stor.)

Slovanskí Rusi, prijmúc kresťanskú vieru, boli spočiatku všetci katolíci gréckeho obradu a cirkevne spájali svoje spoločenstvo s Apoštolskou stolicou v Ríme. Kyjevský veľkoknieža Izjaslav (1054–1078) dokonca za pápeža Gregora VII. vyhlásil svoju krajinu za pápežské léno. Keď povestný Michal Cerulárius spôsobil v Konštantínopole neblahý cirkevný rozkol, ruskí biskupi odmietli s týmto rozkolníkom akékoľvek cirkevné spoločenstvo a zostali spojení s Rímom. Až kyjevský metropolita Nikefor (1104–1121), pôvodom Grék, začal vnášať grécky rozkol do ruskej katolíckej cirkvi, ktorý postupne zachvátil celú Rus a odtrhol ju od západnej latinskej Cirkvi, hoci spojenie medzi ruskými panovníkmi a pápežmi bolo občasne obnovované.

Na všeobecnom cirkevnom koncile vo Florencii v roku 1439 obnovili Gréci jednotu s Rímom, čím sa opäť katolíckou stala aj Rus. Kyjevský metropolita Izidor, ktorý mal veľké zásluhy na tomto zjednotení, bol za to menovaný kardinálom. No čoskoro, najmä po dobytí Konštantínopolu mohamedánskymi Saracénmi (1453), sa cirkevný rozkol medzi Grékmi opäť rozšíril a spolu s ním aj medzi Rusmi, najmä v moskovskom veľkokniežatstve. V 13. storočí pripadli Vitebsk a Smolensk Litve, v 14. storočí k nej boli pripojené Kyjev, Podolie, Halič a Vladimír, a neskôr celá Biela Rus. Poľský kráľ Štefan Bátory ešte rozšíril tieto územia porážkou Rusov v roku 1582, pričom im odňal mnoho miest. Tak sa Malá a Biela Rus dostali pod poľskú korunu.

V moskovskej metropole sa grécky rozkol natrvalo presadil a v kyjevskej metropole sa od začiatku 16. storočia šíril, až koncom tohto storočia nastal významný obrat. Hrabivosť rozkolníckych patriarchov v Konštantínopole natoľko rozhnevala niektorých maloruských biskupov, že sa rozhodli na základe uznesení florentského koncilu z roku 1439 vrátiť k jednote s Rímom. Ich príklad nasledovali aj ostatní gréckoslovanskí biskupi v poľsko-ruských krajinách a v roku 1595 na zhromaždení v litovskom meste Brest uzavreli jednotu s Apoštolskou stolicou. Pápež Klement VIII. prijal túto správu s nevýslovnou radosťou a ponechal Rusínom ich doterajšie cirkevné obrady gréckeho spôsobu, bohoslužobný jazyk staroslovanský a ďalšie osobitnosti. Návrat bol slávnostne potvrdený na zhromaždení biskupov v Breste 8. októbra 1596. Protivníci katolíckej Cirkvi na Rusi zúrili proti tejto jednote, ale väčšina Malorusov (dnešná Ukrajina) ju prijala.

V tejto dobe sa narodil Jozafat Kuncevič, vlastným menom Ján, v roku 1580 vo Vladimíre, hlavnom meste volynského kniežatstva. Jeho rodičia, otec Gabriel Kuncevič, potomok starého šľachtického rodu, a matka Marina, boli zbožní kresťania. Ján už ako dieťa prejavoval sklon k modlitbe a tichému životu. Naučil sa čítať a rýchlo ovládal cirkevné modlitby v staroslovienčine, ktoré každodenne spieval. Keď vyrástol, otec ho poslal do Vilniusu, aby sa tam vyučil za obchodníka. Mladý Ján však nemal záľubu v obchode, namiesto toho sa venoval modlitbám a čítaniu cirkevných kníh. Vo Vilniuse, ktoré bolo strediskom rozličných náboženských skupín, najmä rozkolníkov, luteránov a kalvínov, spoznal pravú Cirkev a od tej doby sa zúčastňoval bohoslužieb v kláštore uniatov sv. Trojice. Tu ochotne slúžil ako zvonár, spevák a predčítač.

V tom čase priviedol kyjevský metropolita Hypac Pocej z Ríma do Vilniusu vzdelaného gréckoslovanského kňaza Petra Arkadia, aby obhajoval úniu proti rozkolníkom. Kráľ Žigmund III. mu pritom pomohol založiť seminár pre slovanských katolíckych bohoslovcov v tomto meste. S týmto kňazom sa zoznámil mladý kupecký učeň Kuncevič a začal navštevovať jeho prednášky. Okrem toho sa zúčastňoval aj na rusínskych prednáškach na jezuitskej akadémii vo Vilniuse, vždy, keď mal chvíľu voľného času. Ján sa túžil stať duchovným, hoci neovládal latinčinu a v tom čase neexistovali katolícke bohoslovecké knihy v rusínčine. Tieto prekážky ho však neodradili. Vzdelával sa súkromne a pod vedením dvoch jezuitov, známych svojou učenosťou a zbožnosťou, sa zaúčal do duchovného života. Napriek skromnému vzdelaniu a obmedzenej príprave, jeho bystrý rozum a výborná pamäť mu spolu s

vytrvalou usilovnosťou umožnili časom nadobudnúť hlboké teologické poznatky. Medzitým jeho zamestnávateľ zistil, aké má úmysly, a často mu dohováral, aby sa venoval radšej obchodu. Sľuboval mu, že mu ako bezdetný zanechá celý svoj majetok. Ján však zostal pevný vo svojom rozhodnutí a v roku 1604 opustil svojho pána. Rozlúčil sa s rodičmi a potom odcestoval za metropolitom Pocejom. Ten, keď spoznal jeho povolanie do duchovného stavu, ho s radosťou prijal do rádu sv. Bazila v kláštore Najsvätejšej Trojice vo Vilniuse. Tu, vo veku 24 rokov, bol Kuncevič oblečený do rehoľného rúcha a prijal kláštorné meno Jozafat.

Kláštor Najsvätejšej Trojice vo Vilniuse bol v tom čase vo veľmi zlom stave. Od roku 1584 spravovala jeho majetky mestská rada, ktorá ich využívala len pre vlastný prospech. Archimandriti (opáti) zanedbávali svoje povinnosti a priviedli kláštor na mizinu. Nakoniec v ňom zostal iba jediný mních. Rád baziliánov na Rusi bol celkovo v žalostnom stave. Mnohí mnísi sa nepripojili k únii vyhlásenej v Breste v roku 1595 a tí, ktorí jej zostali verní, nemali apoštolského ducha. Vo Vilniuse bolo jediné útočisko únie práve v Trojičnom kláštore, ktorý však stál na pokraji zániku. Na druhej strane ulice stál nádherný kláštor sv. Ducha, kde sídlili rozkolnícki mnísi, zarytí odporcovia únie.

Jozafat podstúpil veľkú obetu, keď vstúpil do Trojičného kláštora. Nenašiel tam ani len primeranú izbu na bývanie. Okrem jedálne a dvoch miestností pre opáta boli všetky ešte nezrútené miestnosti prenajaté svetským ľuďom. Napriek tomu bol tento spustnutý kláštor jedinou pevnosťou a nádejou únie vo Vilniuse. Jozafat si našiel chatrný príbytok blízko brány kláštora v malej komôrke, kde svetskí ľudia ešte neprenikli. Uzavrel sa tam na kľúč a žil ako pustovník.

V baziliánskom ráde sa novici mali tri roky pripravovať, než mohli zložiť slávnostné sľuby. Avšak v zanedbanom Trojičnom kláštore neexistoval noviciát a o rehoľnom živote sa tam nedalo ani hovoriť. Jozafat teda ihneď zložil do rúk metropolitu Poceja dobrovoľné sľuby chudoby, ustavičnej čistoty a dokonalej poslušnosti. Nemal žiadneho skúseného mnícha ako duchovného vodcu, no jeho učiteľom bol sám Duch Svätý. Za krátky čas sa sám stal výborným vodcom iných na ceste k dokonalosti. Mladý mních sa neprestajne venoval modlitbe a zbožným rozjímaniam. Zo svojej pustovníckej komôrky vychádzal iba do chrámu alebo na blízky cintorín. Pravidelné pobožnosti predpísané rehoľou nestačili jeho horlivosti. V noci vstával a modlil sa až do ranných hodín buď v kláštornej svätyni, alebo na cintoríne, kde dokonca v daždi a snehu kľačal celé hodiny a vznášal vrúcne prosby k Bohu za obrátenie nekatolíckych Slovanov.

Rehoľa sv. Bazila prikazuje mníchom život veľmi asketický: chudobu, čistotu a poslušnosť, neustálu zdržanlivosť od mäsitých pokrmov, časté prísne pôsty, niekedy predĺžené až do večera, šesť veľkých pôstov do roka, počas ktorých je zakázané konzumovať vajcia, ryby a mlieko; nočné bdenie a spoločné cirkevné modlitby. Všetky tieto prísne pravidlá Jozafat ochotne dodržiaval, aby odčinil svoje hriechy a hriechy svojich poblúdených krajanov. Okrem toho si dobrovoľne ukladal rôzne mimoriadne skutky pokánia: spal na holej podlahe, a to len málo, opásaval sa ostnatou reťazou, nosil drsné spodné rúcho, bičoval sa až do krvi a chodieval aj v

mraze bosý modliť sa na cintorín. Trvalým motívom tejto kajúcnosti bola pre neho spása Rusínov a obnova cirkevnej jednoty. Každý deň s plačom volával: *„Hospodine, Bože náš, prosím ťa, znič všetky rozkoly a vráť nám jednotu!“* Nad všetky cnosti si cenil čistotu; pre jej ochranu vrúcne prosil o orodovanie Bohorodičku a obnovoval svoje predsavzatie, že s Božou milosťou zomrie v neporušenej nevinnosti. Keď raz skazení nepriatelia najali nečestnú ženu, aby ho zviedla, chytil palicu a vyhnal ju tak, že rýchlo utiekla. Táto udalosť sa rozšírila po meste a získala mu úctu všetkých šľachetných ľudí. Mnohí mešťania k nemu prichádzali, aby ho spoznali a obdivovali. Jozafat, nechcel byť vo svojom samotárom živote obťažovaný, a tak sa presťahoval z doterajšej izby do opustenej kaplnky sv. Lukáša pri kláštornom chráme a pokračoval tam v pustovníckom živote.

Okrem náboženských a kajúcnych skutkov Jozafát neúnavne študoval. Obstarával si knihy vydávané proti únii rozkolníckymi bratstvami vo Vilniuse, vo Ľvove a v Ostrogu a zaznamenával si z nich všetky bludy a zámerne prekrútené miesta Svätého písma, ktorými sa mal rozkol potvrdzovať. Následne napísal obranný spis *„O porušení slovanských kníh a o bludoch, ktoré bratstvá Vilnianske, Ostrožské a Ľvovské tlačou šíria.“* V spise *„O krste sv. Vladimíra“* dokázal zo staroslovanských cirkevných kníh, že ruská cirkev bola na začiatku katolícka. Okrem toho v tom čase zostavil katechizmus a mnohé traktáty o sporných článkoch viery, ktorými sa rozkolníci líšili od katolíkov. Žiaľ, tieto spisy zostali nevytlačené a dostali sa do rúk rozkolníkov. Len jeho *„Obrana únie“* bola neskôr vydaná tlačou.

Keď Jozafat už viac ako rok zotrvával v zanedbanom Trojičnom kláštore, dostal tento reholný ústav konečne predstaveného. V roku 1605 bol metropolitom Pocejom menovaný archimandritom Samuel Sienczylo, ale tento mních nemal ani potrebné vzdelanie, ani zmysel pre reholný život. Preto aj Jozafat, vidiac, že jeho nádej na obnovu kláštora sa rozplýva, už uvažoval o odchode na pustatinu. Od toho ho však odhovárali otcovia jezuitského kolégia vo Vilniuse, ku ktorým sa vždy obracal o radu, a najmä k šľachticovi Jánovi Rutskom, ktorý bol jeho dôverným priateľom. Tento vzácny muž sa neskôr, podľa Božieho zámeru, stal oporou cirkevnej jednoty a významným obhajcom katolíckej Cirkvi v rusko-poľských krajinách.

Rutský sa narodil v roku 1573 z kalvínskych rodičov, ale bol pokrstený gréckoslovanským obradom. Spočiatku chodil do školy novokrstencov, neskôr do kalvínskej školy vo Vilniuse. Keď však v tomto meste spoznal jezuitov, pravidelne navštevoval ich kázne. V roku 1590, keď mu zomrel otec, odišiel na ďalšie štúdiá do Prahy, kde v kolégiu sv. Klementa vykonal duchovné cvičenia a prijal katolícku vieru. Z Prahy odišiel Rutský do Würzburgu, kde u jezuitov študoval filozofiu, po troch rokoch sa stal doktorom a odmietnuc pozvanie svojej matky, zapálenej kalvínky, aby sa vrátil domov, bol zbavený jej finančnej podpory. Následne cestoval do Ríma, kde plánoval vstúpiť do gréckeho kolégia spravovaného jezuitmi. Keď však počul, že študenti tohto ústavu sa zaväzujú prísahou slúžiť po celý život gréckokatolíckej cirkvi, zľakol sa, lebo od svojho obrátenia si zvykol na rímskokatolícke zriadenie a o gréckokatolíckej cirkvi na Litve si myslel, že čoskoro zanikne pre nedostatok vzdelaných kňazov a uvedomelých veriacich. Avšak spovedníci mu povedali, že si ho

Boh vyvolil za nástroj na uskutočnenie cirkevnej jednoty v Litve; aby sa teda podriadil Božiemu zámeru. Rutský váhal aj naďalej a medzitým študoval teológiu v Ríme, až sa dostal k pápežovi Klementovi VIII., ktorý od neho žiadal, aby sa obetoval pre gréckoslovanskú cirkev. Rutský naliehavo prosil, aby smel žiť a zomrieť v rímskokatolíckej Cirkvi, ku ktorej doteraz patril, no pápež ho zaviazal poslušnosťou, aby prestúpil do gréckoslovanskej cirkvi, a po udelení požehnania ho prepustil. Rutský poslúchol, hoci s veľkým žiaľom, a zložil predpísanú prísahu. Hneď nato sa v roku 1603 vrátil do Vilniusu a bol pripravený bojovať za úniu.

Avšak vo Vilniuse našiel katolícku Cirkev v beznádejnom stave; ľudia nasledovali schizmatikov a medzi niekoľkými miestnymi gréckokatolíckymi duchovnými nebol ani jeden, ktorý by si zaslúžil jeho dôveru. Rutský sa stal malomyseľným, pretože nemal v celom meste priateľa, až sa zoznámil s Kuncevičom, vtedy ešte mladým obchodníkom, ktorému ochotne robil učiteľa. Vo Vilniuse musel Rutský čeliť aj veľkým pokušeniam; litovskí šľachtici sa ho snažili odvrátiť od náboženského života a matka mu vyčítala, že vstúpil do katolíckej Cirkvi, a nútila ho, aby sa oženil. Rutský si však nevšímal rozmarných šľachticov a rázne odmietal rady svojej matky.

Medzitým zomrel riaditeľ gréckokatolíckeho seminára vo Vilniuse, a úsilím miestneho latinského biskupa Vojnu bol za jeho nástupcu vymenovaný Rutský, ktorý sa síce tejto funkcie ujal, ale už po niekoľkých mesiacoch sa mu znechutila; a tak opustil Vilnius a v roku 1605 odišiel do Moskvy. Odtiaľ sa čoskoro vrátil do Vilniusu vo veľkej skľúčenosti; jedinou útechou mu boli návštevy u Jozafata v Trojičnom kláštore. V roku 1606 Rutský putoval do Ríma, aby si vyžiadal povolenie vrátiť sa do rímskokatolíckej Cirkvi a vstúpiť buď do Spoločnosti Ježišovej, alebo do rádu bosých karmelitánov. Jeho odchodom zostal Jozafat vo Vilniuse opäť osamelý; premýšľal, či by sa nemal stať pustovníkom, keďže nádej na obnovu Trojičného kláštora a cirkevnú jednotu v Litve sa mu zdala márna.

V roku 1607 však do Vilniusu zavítal metropolita Pocej, vysvätil Jozafata za diakona a uložil mu povinnosť kázať v kláštornom chráme. Už koncom toho istého roku 1607 mal Jozafat okolo seba štyroch nádejných mladíkov, ktorí boli ochotní spolu s ním pracovať na obnove zanedbaného Trojičného kláštora. Chýbal im však vodca. Rutský, ktorý sa vrátil z Ríma a žil vo Vilniuse, síce každý deň prichádzal do Trojičného kláštora, ale po získaní želaného povolenia od pápeža plánoval čo najskôr vstúpiť buď do Spoločnosti Ježišovej, alebo medzi karmelitánov. Tu však Boh spôsobil náhlu zmenu v jeho zmýšľaní. Rutský sa nečakane rozhodol, že vstúpi do rádu sv. Bazila a zasvätí svoj život zanedbanej gréckoslovanskej cirkvi, ku ktorej ho už v roku 1603 sám pápež Klement VIII. tak naliehavo vyzýval. To prinieslo Jozafatovi nesmiernu radosť. Dňa 6. septembra 1607 sa Trojičný kláštorný chrám stal dejiskom dávno nevídanej slávnosti. Za prítomnosti mnohých litovských šľachticov boli v tejto svätyni Rutský a štyria mladíci, ktorých Jozafat pripravil na rehoľný život, od archimandritu Sienczyla oblečení do rúcha sv. Bazila. Dňa 1. januára 1608 Rutský v kláštore zložil rehoľné sľuby a prijal kláštorné meno Jozef. Trojičný kláštor tak po dlhej dobe opäť získal malú, no vzornú skupinu mníchov, ktorých dušou bol Jozafat, hoci si želal byť len vďačným žiakom učeného Rutského. Obaja priatelia, Kuncevič a

Rutský, sa hneď za pomoci šľachty pustili do obnovy Trojičného kláštora. Už koncom roku 1608 sa im podarilo dokončiť jeho stavbu a získať ju späť z cudzích rúk. V kláštore nastal nový život. Rutský, ktorý bol čoskoro vysvätený za kňaza, slúžil každý deň svätú omšu a vo všetky sviatočné dni viedol reholných bratov k Pánovmu stolu, čo bola pre Rusínov novinka. Bol kazateľom, novicmajstrom, spovedníkom, domácim učiteľom latinčiny a cirkevnoslovanského jazyka; v skutočnosti bol správcom kláštora, pretože archimandrita nebol na túto úlohu spôsobilý. V kázaní sa striedal s Kuncevičom, ktorý bol zároveň riaditeľom chrámu, vedúcim cirkevného spevu a správcom domácich potrieb. Okrem toho Kuncevič často chodil do mesta a jeho okolia, kde viedol s ľuďmi náboženské rozhovory, čím získal mnoho stúpencov z radov schizmatikov. Vďaka tejto horlivosti sa čoskoro zdvojnásobil počet novicov v kláštore, a ľudia si zvykli chodiť do kláštorného chrámu na kázne a prijímať sväté sviatosti.

Medzitým sa schizmatici a protestanti v Litve vzbúrili proti kráľovi Žigmundovi III., aby ho prinútili zničiť úniu s Rímom. Keď sa však kráľ proti nim rozhodne postavil, začali mu hroziť, no dňa 6. júla 1607 boli v bitke pri Guzowe porazení. V dôsledku toho protestantizmus v Poľsku upadal a katolícka viera silnela, najmä po smrti kniežaťa Konštantína Ostrožského, významného podporovateľa schizmy, v roku 1608. Schizmatici, ktorí stratili podporu šľachty po neúspešnom povstaní, sa snažili odvrátiť od katolíckej Cirkvi duchovenstvo a zmocniť sa Trojičného kláštora vo Vilniuse. Na tento účel získali archimandritu Samuela Sienczyla, ktorý bol predstaveným kláštora už od roku 1605. Tento dvojtvárny a zákerný muž nikdy nebol naklonený katolíckej Cirkvi a len čakal na príhodnú chvíľu, aby od nej verejne odpadol. Tajne sa spojil so schizmatikmi a zamýšľal vyhnať Rutského, prepustiť novicov a vyhlásiť sa za nezávislého predstaveného kláštora, čím by sa postavil proti metropolitovi Pocejovi. O Jozafatovi si myslel, že ho získa po dobrom. Jeho zlomyseľné plány však stroskotali; Rutský aj Jozafat sa od tohto zradcu dištancovali a podali na neho metropolitovi vo Varšave žalobu. Metropolita následne dňa 7. júna 1608 ustanovil Rutského svojím generálnym vikárom vo vilňuskom biskupstve s plnou právomocou nad svetským aj reholným duchovenstvom a nariadil Sienczylovi, aby správu kláštora odovzdal Rutskému. Hrdý a zákerný Sienczylo však tento príkaz nedokázal zniesť. Vystúpil verejne z jednoty s Rímom a odmietol opustiť kláštor. V kláštore tak vznikol otvorený konflikt medzi odpadlíkom a vernými mníchmi. Podľa Sienczylových inštrukcií mali schizmatici, aj za cenu násilia, kláštor obsadiť a zajať Rutského i všetkých, ktorí by sa im postavili na odpor. Jozafata sa pokúsili získať lsťou – vylákali ho z kláštora a presviedčali, aby sa pridal na ich stranu. Ich úklady však zlyhali. Jozafat ich lichôtky odmietol a po návrate do kláštora odpovedal na otázku bratov, kde bol a čo sa mu prihodilo: *„Bol som v pekle a počul som hlasy diablov, ktorí ma volali, aby som zaprel svätú vieru.“*

Sprisahanie proti kláštoru vyšlo najavo a bolo potlačené vojskom. Zradca Sienczylo bol metropolitom zosadený a exkomunikovaný z Cirkvi. Vďaka váhavosti kráľa Žigmunda a ríšskeho snemu však Sienczylo, po vyhnaní z Vilniusu, predstierajúc víťazstvo, sa vrátil ako samozvaný pastier Rusínov. Pomocou mestskej rady sa násilne pokúsil preniknúť do Trojičného kláštora, kde bol medzitým na kráľov

rozkaz ustanovený za právoplatného archimandritu Rutský. Do Vilniusu zavítal kráľ Žigmund a rázne ukončil machinácie schizmatikov. Sienczylo bol vyhostený zo zeme, dvaja hlavní buriči boli odsúdení na smrť a ostatným odbojníkom bola uložená vysoká pokuta. Metropolitovi Hypaciovi Pocejovi bol vrátený katedrálny chrám a jedenásť ďalších mestských chrámov, ktoré schizmatici neprávom držali vo svojej moci. Vo Vilniuse tak zvíťazila únia nad rozkolom. Schizmatici sa však sprisahali proti životu sedemdesiatročného metropolitu Poceja. Jeden z nich, mestský radca Ján Tupeka, na námestí s taseným mečom zaútočil na metropolitu a chcel ho zabiť. Metropolita bol zasiahnutý mečom a spadol na zem. Hoci prišiel o dva prsty na ľavej ruke, útok prežil. Vrah utiekol, no bol chytený, uväznený a odsúdený na smrť. Jozafat ho navštívil vo väzení, priviedol ho k ľútosti, zmieril s Bohom aj s katolíckou Cirkvou a sprevádzal ho na popravisko.

Vo Vilniuse zavládol potom pokoj, pretože schizmatici stratili svoju niekdajšiu moc. Na začiatku roku 1609, keď tieto náboženské nepokoje zúrili, bol Jozafat vysvätený za kňaza grécko-slovanským obradom. Odvtedy, inšpirovaný príkladom Rutského, slúžil každý deň nekrvavú obetu Nového zákona a svojou nábožnosťou vzdelával rusínske duchovenstvo. Je pozoruhodné, akým spôsobom si Jozafat osvojil vynikajúce teologické vzdelanie. Neznalý ani latinčiny, ani gréčtiny, nemohol sa učiť vedám z tlačených kníh; nezostávalo mu teda nič iné, len si súkromnou usilovnosťou hľadať a zhromažďovať to, čo potreboval. V tomto mu najviac pomohol dôverný priateľ Valentín Kovalský, kňaz Spoločnosti Ježišovej a profesor bohoslovia na akadémii vo Vilniuse, keď mu súkromne v maloruskom jazyku vysvetľoval základy kresťanskej filozofie a teológie podľa spisov sv. Tomáša Akvinského. Jozafat si tieto výklady zapisoval a vďaka svojmu bystrému rozumu sa stal vynikajúcim teológom a obhajcom katolíckej pravdy proti bludárom i rozkolníkom. Jeho kázne mali nevídaný úspech; obrovské zástupy rozkolníkov boli nimi obrátené.

Nepriatelia zúrili od hnevu a povolali si na pomoc protestantských kazateľov, aby ho verejnými debatami prekonali; on však, osvietený a posilňovaný Božou milosťou, vychádzal z týchto náboženských sporov ako víťaz a jeho protivníci boli zahanbení. Preslávil sa vzácnou znalosťou Svätého písma i východných cirkevných otcov, a vo svojich kázňach o sporných článkoch viery najčastejšie na obranu katolíckej pravdy používal miesta z liturgických kníh gréckoslovanských a starých domácich spisovateľov tak presvedčivo, že katolíci mu právom dali titul *„bič na rozkolníkov.“* Nepriatelia ho nazvali *„dušochvatom,“* on sa však touto prezývkou chválil a hovoril im: *„Daj Boh, aby som všetky vaše duše uchvátil a dostal do neba!“*

Jozafat často sedával v spovednici celé dni od rána do večera a rád chodieval medzi ľudí, aby ich súkromne poučil o svätej spovedi a povzbudil ich častejšie sa spovedať. Aj na prechádzkach sa dával s ľuďmi do reči a povzbudzoval ich k prijímaniu sviatostí. Ľud sa za ním hrnul všade, kde šiel, počúval jeho slová a prejavoval mu lásku. Nábožný mních, vždy jarého ducha, jednal s každým nesmierne láskavo a poskytoval svoje služby najmä chudobným a chorým, aby si získal ich duše. Navštevoval chatrče i obe mestské nemocnice a posluhoval chudobným chorým; upravoval im lôžka, čistil a bozkával ich rany, poučoval ich o náboženských

povinnostiach a udeľoval im sväté sviatosti. Sám žil veľmi asketicky; v zime vstával o tretej ráno, v lete už o druhej, bičoval sa, rozjímal o umučení Pána, modlil sa a čítal Sväté písmo; potom budil bratov, slúžil svätú omšu a venoval sa práci. Prísne kajúce skutky, na ktoré si zvykol už v mladosti, konal vždy tajne, takže jednoduchí mnísi o nich ani netušili. Dokázal rozhodne brániť práva svojho kláštora a vždy ich úspešne obhájil, keď boli napadnuté; a vždy, keď sa reholní bratia ocitli v hmotnej núdzi, pomáhal im aj žobraním. Rovnako horlivo sa staral o panenský kláštor baziliánok vo Vilniuse, kde mal pridelenú duchovnú správu.

V roku 1610 bol rozkolný moskovský patriarcha Ignác, ktorý bol vzburou vyhnaný zo svojho sídla, prijatý pod ochranu poľského kráľa Žigmunda III. a našiel pohostinstvo v Troječnom kláštore vo Vilniuse, kde bol krátko nato Jozafatom získaný pre cirkevnú jednotu. Tu aj zomrel v roku 1616 ako katolík. Jeho návrat do katolíckej Cirkvi veľmi prospel jednote. V tom čase sa v Litve usadil potomok byzantských cisárov, Grék Emanuel Kantakuzen, a Jozafat bol jeho sprievodcom pri návrate do cirkevnej jednoty. Všeobecne bol Troječný kláštor centrom jednoty a zdrojom povzbudivého náboženského života v Litve. Zrazu sa však vo Vilniuse usadil nebezpečný nepriateľ jednoty, Maxim Smotrycký, ktorý vynikal skvelým nadaním a rozsiahlymi vedomosťami, získanými na protestantských školách v Nemecku. Rozhodol sa znovu oživiť rozkol v Litve, ktorý sa sotva podarilo potlačiť. Na tento účel vydal spis proti jednote *„Plač rusínskej cirkvi,“* v ktorom sa ukázal byť viac protestantom ako rozkolníkom. Litovskí rozkolníci však neprehliadli jeho bludy a týmto spisom boli povzbudení k novému odporu proti jednote a mocne proti nej vystúpili na sneme vo Varšave v roku 1611. Avšak jednota mala neprekonateľného obhajcu, slávneho poľského rečníka Petra Skargu, kňaza Spoločnosti Ježišovej, ktorý svojimi úchvatnými slovami odrazil všetky útoky rozkolníkov.

V roku 1612 vysvätil staručký metropolita Pocej Rutského za biskupa, čo Jozafat prijal s veľkou radosťou, dúfajúc, že tento vynikajúci muž bude môcť vo svojom vznešenom úrade ešte viac prospievať rádu baziliánov, než činil ako predstavený Troječného kláštora. Únia mohla byť zabezpečená len horlivou činnosťou baziliánov. Medzitým v Troječnom kláštore pribúdalo mladších mníchov a jezuiti vo Vilniuse im poskytovali na svojej akadémii vedecké vzdelanie. Jozafat získal pre katolícku Cirkev šľachtica Mieleszka a od neho v roku 1613 dostal opustený, kedysi slávny pútnický chrám Panny Márie v Žirovičoch na Smolensku. Obnovil ho, postavil pri ňom reholný dom a osadil ho horlivými mníchmi. Ruský ľud sa okamžite začal vracať k starobylému milostivému obrazu Matky Božej v tejto svätyni a kláštor v Žirovičoch sa stal pre Litvu tým, čím bola Čenstochová pre Poľsko. Baziliáni v Žirovičoch neúnavne pracovali na kazateľnici, v spovednici a v školách, časom si zriadili tlačiareň na vydávanie katolíckych kníh v rusínčine a takto upevňovali medzi ľudom úniu.

Dňa 13. júla 1613 zomrel v pokročilom veku kyjevský metropolita Hypatij Pocej, obnoviteľ cirkevnej jednoty v poľsko-ruských krajinách, a jeho nástupcom sa stal jeho významný spolupracovník Jozef Rutský, ktorý hneď ustanovil svojho priateľa Jozafata za archimandritu Troječného kláštora vo Vilniuse. Tak sa Jozafat vrátil do

svojho kláštora, v ktorom v tom čase už žilo 70 mníchov. Bol naplnený svätou radosťou, keď videl, že tam panuje jednota, spokojnosť, horlivosť a reholná disciplína. S opravdivou láskou sa ujal vedenia mníchov a stal sa im výnimočným učiteľom na ceste k dokonalosti, takže pod jeho vedením sa kláštor stal liahňou kresťanských cností. Horlivý opát si zakladal obzvlášť na slávnostnom slávení bohoslužieb a dôstojnom cirkevnom speve. Na tento účel v kláštore vychovával určitý počet chlapcov ako spevákov. Horlivo sa usiloval o spásu ľudských duší, neprestajne kázal Božie slovo, učil novicov a povzbudzoval ľudí k častému prijímaniu sviatostí.

Jeho zásluhou sa stalo, že do mestských rád vo Vilniuse mohli byť prijímaní iba katolíci. Na vykonávanie dobrých skutkov nešetril výdavkami; hojne rozdával almužny chudobným a keď sám nič nemal, chodil žobrať a nikdy sa nevrátil naprázdno. Neraz vyprosil mníchom aj chudobným nadprirodzenú pomoc v núdzi; preto sa mnísi naučili dôverovať Božej prozreteľnosti a nikdy si nerobili úzkostlivé starosti o zajtrajšok. Chudobu si veľmi vážil a radšej trávil čas s chudobnými ako s boháčmi. Miloval tiež pokoru a neprestával sa umŕtvovať. Bol vzorovým rehoľníkom a získal si mnoho nasledovníkov nielen medzi mníchmi, ale aj medzi svetskými ľuďmi.

V roku 1614 sa metropolita Rutský rozhodol putovať do Kyjeva a vzal si Jozafata za sprievodcu. Kyjev bol kolískou kresťanstva na Rusi. Kyjevské arcibiskupstvo bolo pôvodne metropolou celej Rusi; keď však Malá Rus pripadla Litve, severovýchodná Rus dostala vlastného metropolitu so sídlom v Moskve, a kyjevskí metropoliti od tej doby obyčajne sídlili v litovských mestách Vilniuse a Novogrudku, neskôr aj vo Varšave. Medzitým Kyjev, podobne ako Moskva, upadla do rozkolu. Katedrálny chrám Božskej Múdrosti v Kyjeve, ktorý prežil všetky búrky, zostal síce v držbe únijného metropolitu, ostatné mestské svätyne však ovládali odštiepenci, okrem chrámu sv. Michala s malým kláštorom Vydubyckým (Vsevolodským), ktorý obývali katolícki baziliáni. Rutský cestoval do Kyjeva, aby osobne zaujal stolec svojich predchodcov vo veľkom chráme Božskej Múdrosti a takto preukázal, že si je vedomý svojho práva ako metropolita únijnej ruskej cirkvi. Cesta nekonečnými ruskými stepami bola pre Rutského a Jozafata veľmi náročná a nebezpečná, ale obaja prekonali všetky prekážky a šťastne došli do Kyjeva.

Metropolita Rutský vstúpil do svojho katedrálneho chrámu v slávnostnom sprievode, zatiaľ čo Jozafat kázal obrovskému zhromaždeniu ľudí o cirkevnej jednote. Po kázni metropolita vykonal slávnostné bohoslužby, a potom Jozafat rýchlo zamieril do blízkeho Pečerského kláštora, ktorý sa majestátne vypínal na pahorku nad riekou Dneper. Už od detstva Jozafat s túžbou počúval o tomto výnimočnom ruskom kláštore a prial si uzrieť a uctiť jeho svätyne, známe hrobmi svätých mníchov Antonija a Teodosija a púťami maloruského ľudu. Nanešťastie boli baziliánski mnísi tohto kláštora zarytými odporcami únie. Ich archimandrita Nikefor Tur, ktorý sa stal nástrojom kniežaťa Konštantína Ostrožského, odmietol poslušnosť metropolitovi Pocejovi a odpadol k rozkolu. Jozafat dobre vedel, aká nálada panuje v kláštore, a predsa sa tam odvážil vstúpiť, pripravený na všetko. Keď vstúpil do brány

a oznámil svoje meno, v kláštore nastal poplach a ozývalo sa: *„Je tu zlodej duší, poďte všetci a pozrite sa na neho!“* Zbehlo sa asi sto mníchov a skôr, než hosť stihol prehovoriť, všetci sa na neho vrhli; jedni divoko kričali, iní ho strkali a hrozili, že ho zabijú, ďalší ho chceli hodiť do Dnepra, pričom mu nadávali do zradcov, vzbúrencov a ničiteľov pravoslávia. Jozafat tieto surové výbuchy znášal mlčky, a keď sa mnísi upokojili, začal k nim mierne hovoriť: *„Prišiel som, aby som vzdal úctu tomuto posvätnému a veľkou minulosťou preslávenému miestu, aby som obdivoval veľkosť vášho kláštora, najmä relikvie svätých mužov, našich otcov. Mám veľkú radosť, keď vidím, že aj po toľkých storočiach tu žije taký významný počet synov nášho Bazila. Putoval som sem, aby som pozdravil bratov a porozprával sa s nimi. Som ochotný stať sa vaším žiakom, ak medzi vami nájdem múdreho muža, ktorých je tu určite mnoho, ktorý by ma zo Svätého písma, diel svätých Otcov a vašich cirkevných kníh presvedčil o pravde a v nej ma utvrdil.“*

Lahodná reč odzbrojila mníchov. Pozvali Jozafata, aby medzi nich zasadol, a chceli ho pohostiť, ale on odmietol a požiadal o nejaké duchovné čítanie. Keď mu priniesli slovanské Sväté písmo, liturgické knihy a životopisy svätých mužov z Pečerského kláštora, začal hovoriť na obranu cirkevnej jednoty a neustále sa odvolával na miesta z prinesených kníh. Svoju reč zakončil slovami: *„Je len jedna pravá Kristom Ježišom založená svätá všeobecná Cirkev; naša gréckoslovanská cirkev musí byť jednotná s cirkvou latinskou.“* Mnísi sa čudovali jeho slovám, ktoré nedokázali vyvrátiť; a keď Jozafat odchádzal, hovorili si medzi sebou: *„Naozaj si zaslúži meno zlodej duší; ešte nikto k nám takto nehovoril.“* Vyprevadili ho až do mesta a zdvorilo sa s ním rozlúčili. Samotný metropolita bol veľmi prekvapený, keď počul, ako Jozafat v kláštore obstál. A to nebol jediný úspech ich ďalekej cesty do Kyjeva. Úsilím oboch apoštolských mužov Rutského a Jozafata konvertoval mestský radca Batila z rozkolu na úniu, a okrem neho získali pre katolícku Cirkev dvoch rozkolníckych svetských kňazov. Títo traja muži sa časom stali horlivými podporovateľmi cirkevnej jednoty. Aj počas cesty späť Jozafat obrátil niekoľkých odštiepencov. Jeho návrat do Vilniusu bol veľmi slávnostný; obyvateľstvo ho vítalo s nadšením. Jozafat sa vo Vilniuse opäť pustil do práce na Pánovej vinici a čoskoro dosiahol ďalšie úspechy. Najväčšou jeho korisťou boli v tom čase kráľovskí vojvodovia Michal Sokoliňský v Polocku a Bohdan Tyškevič v Novogrodku, ktorí, získaní Jozafatom pre katolícku Cirkev, stiahli za sebou z rozkolu k únii veľkú časť litovskej šľachty a mnoho významných meštianskych rodín.

Od tej doby sa už na Litve nesmelo hovoriť o únii s pohŕdaním, pretože uniti mali v šľachte aj v popredných meštianskych rodoch mocných obrancov. V roku 1617 Jozafat pozval vybrané vrstvy obyvateľstva z Vilniusu na verejnú rozpravu, v ktorej mali baziliáni hovoriť o pravovernosti úniatskej cirkvi. Osobitne vyzval aj odštiepencov, aby priniesli slovanské cirkevné knihy, z ktorých boli mnísi ochotní čerpať dôkazy pravdy, ktorej boli obhajcami. Aby sa rozprava ľahšie uskutočnila a dokončila, malo sa diskutovať len o jednom článku viery, o prvenstve Apoštolského stolca. Táto verejná rozprava sa konala v stanovený čas a na veľké zhromaždenie poslucháčov urobila hlboký dojem; odštiepenci sa ani neodvážili odpovedať. Na žiadosť mnohých priateľov dal Jozafat túto rozpravu vytlačiť. Kniha vyšla pod názvom: *„Obrana jednoty svätej Cirkvi“* koncom roku 1617 vo Vilniuse. V diele sa

dokazuje, že Malá Rus prijala svätú vieru z Konštantínopolu v čase, keď Gréci ešte neboli odštiepení od Ríma; že keď neskôr Konštantínopol podľahol rozkolu, Malorusi zostali verní cirkevnej jednote, nedbajúc na rozkolníckych byzantských patriarchov, a že preto musí byť gréckoslovanská cirkev zjednotená s cirkvou latinskou. Toto dielo malo veľký úspech; mnohí odštiepenci boli jeho prostredníctvom obrátení a nepriatelia únie umĺkli. Vo Vilniuse bolo dielo cirkevnej jednoty takmer dokončené; takmer celé obyvateľstvo sa zásluhou Jozafata vrátilo do katolíckej Cirkvi.

Metropolita Rutský sa rozhodol ustanoviť Jozafata za pomocníka staručkého polockého arcibiskupa, ktorého cirkevný obvod zahŕňal celú Bielu Rus okrem Smolenska. Jozafat mal po úspešnom dokončení svojho spasiteľného diela na Litve prijať apoštolskú prácu na inom mieste, kde jeho horlivosť sľubovala mimoriadne plody. Jozafat, keď sa dozvedel, čo ho čaká, premýšľal, ako by sa zbavil bremena, ktoré mal na seba vziať, ba uvažoval aj o úteku; no Rutský mu opísal veľmi zlý stav polockej diecézy a dodal: *„Boh od vás žiada, aby ste sa ujali tisícov nesmrteľných duší a zachránili ich pred záhubou.“* Jozafat sa dal do plaču a kľačiac úpenlivo prosil, aby mohol zostať vo svojom kláštore, no metropolita ho zaviazal poslušnosťou, aby sa podrobil. Jozafat opäť rozmýšľal a zvažoval útek niekam do pustatiny, ale jeho starý priateľ P. Kovalinský a iní dôverníci mu radili, aby poslúchol metropolitu. Ešte predtým, než bol Jozafat vysvätený za biskupa, sa zúčastnil prvej valnej schôdze katolíckych baziliánov, ktorú metropolita Rutský zvolal na deň 15. júla 1617 na svoj rodný hrad Rutu. Na schôdzi bola stará rehoľa sv. Bazila doplnená niektorými dodatkami, ktoré podrobne určovali povinnosti mníchov podľa ich dôstojností a úradov. Do čela celého rádu bol postavený protoarchimandrita (generál), pričom metropolitovi zostala najvyššia právomoc v ráde. Na tejto schôdzi oznámil metropolita, že kráľ už potvrdil voľbu Jozafata za biskupa a pomocníka polockého arcibiskupa. Jozafat ešte raz prosil s plačom, aby ho tohto bremena ušetrili, no všetky jeho námietky boli márne. Tak bol dňa 12. novembra 1617 v Trojičnom chráme vo Vilniuse slávnostne vysvätený metropolitom Rutským za biskupa. Na svoj budúci úrad v Polocku sa pripravoval o samote modlitbou a kajúcimi skutkami pätnásť dní. Keď opúšťal Vilnius, tisíce zbožných ľudí ho sprevádzali, nariekajúc nad stratou tohto apoštolského muža.

Polock, ležiaci pri ústí riečky Poloty do Dviny, sa v roku 1235 dostal pod Litvu. V roku 1500 bolo zriadené Polocké vojvodstvo, ktoré v roku 1563 dobyli Rusi; no už v roku 1579 ho kráľ Štefan Bátory odobral Rusom a pripojil ho k poľskej korune. Staré biskupstvo v Polocku bolo v 15. storočí povýšené na arcibiskupstvo s podriadenými biskupstvami Vitebským a Mstislavským. Až do konca 13. storočia bol Polock s Rímom v cirkevnej jednote; neskôr prišli časy, keď aj Polock podľahol rozkolu, z ktorého sa však opäť oslobodil. Na začiatku 17. storočia sa takmer celé obyvateľstvo polockej arcidiecézy hlásilo ku gréckokatolíckej cirkvi so slovanským liturgickým jazykom. Polocký arcibiskup zaujímal v poľsko-ruských krajinách po kyjevskom metropolitovi významné postavenie, a keďže sa nachádzal na hranici medzi katolíckym Poľskom a rozkolníckou Moskvou, mal veľký vplyv na vývoj náboženského života v tamojších oblastiach. Vtedajší polocký arcibiskup Gedeon

Brolnický (1601–1618) inklinoval k rozkolu, no ako deväťdesiatročný, zoslabnutý starec, žil v úplnej nečinnosti. K tomuto staručkému arcibiskupovi bol poslaný Jozafat ako pomocník, a po jeho smrti sa mal stať jeho nástupcom. Obyvatelia Polocka privítali Jozafata 9. januára 1618 s veľkou radosťou a slávou, hoci nepriatelia šírili reči, že je skôr tajným jezuitom než baziliánom. Starému arcibiskupovi sľúbil Jozafat úctu a synovskú oddanosť, čím si okamžite získal jeho srdce.

Po prevzatí úradu sa už na začiatku prejavil ako veľký horliteľ pre Božie služby podľa gréckoslovanského obradu a čoskoro rozptýlil nedôveru niektorých nespokojencov, ktorí ho podozrievali, že je odporcom tohto obradu. Z katedrálneho chrámu odstránil všetky neporiadky a prikázal, aby nekrvavá obeta Nového zákona, ktorá sa tam dovtedy slúžila len v nedele a sviatky, bola konaná každý deň. Duchovným nariadil, aby mesačne pristupovali k sviatosti pokánia, a zosadil diakonov a kňazov, ktorí sa po ovdovení druhýkrát oženili, čo bolo v rozpore so zákonmi východnej cirkvi.

Bol najvyšší čas, aby neporiadky, ktoré zavládli za vlády neschopného arcibiskupa Brolnického, boli pevnou rukou odstránené. V arcibiskupskom dome nenašiel Jozafat takmer žiadne zásoby; požičal si preto od jezuitov toľko obilia, koľko bolo potrebné do žatvy, a rozdával hojne almužny chudobným, takže mu niekedy nezostalo nič; ba dokonca niekoľkokrát zastavil aj svoje biskupské insígnie, aby mohol nasýtiť hladujúcich chudákov. Keď sa o jeho povýšení dozvedel jeho brat, ponáhľal sa za ním do Polocka v nádeji, že od neho dostane veľa peňazí. Jozafat mu však daroval len 40 zlatých a dvoje skromných šiat a povedal: *„Milý brat, nemôžem pre teba urobiť viac; cirkevné príjmy patria Cirkvi a chudobným; pomôž si vlastnou prácou.“* Medzitým starý arcibiskup Brolnický chradol a Jozafat sa oňho staral a pripravoval ho na kresťanskú smrť. Starca to dojalo natoľko, že vyznal katolícku vieru, vyspovedal sa u neho, prijal najsvätejšiu sviatosť a posledné pomazanie. Krátko nato, ešte v roku 1618, zomrel zmierený s katolíckou Cirkvou a Jozafat sa stal jeho riadnym nástupcom na polockom arcibiskupskom stolci.

Josafat, usilujúci sa o rozkvet baziliánskeho rádu, venoval zvláštnu pozornosť aj svetskému duchovenstvu, ktoré bolo v tom čase zanedbané, bez potrebného vzdelania a často bez horlivosti, pričom mnohí boli aj morálne upadnutí. Svetskí kňazi grécko-slovanského obradu (popi), keďže boli ženatí, sa zaoberali najmä tým, ako uživiť svoje rodiny, a kvôli nedostatočným príjmom si privyrábali rôznymi spôsobmi: jedni svätokupectvom, iní úžerou, prevádzkovaním hostincov či predajom vodky. Mnohí z nich, ľudia hrubého správania, sa opíjali spolu s prostým ľudom. V tejto situácii bola nevyhnutná dôkladná náprava, ktorej sa Jozafat chopil s apoštolskou horlivosťou. Podnikal vizitačné cesty po celej arcidiecéze, všade hlásal ľudu Božie slovo a učil duchovných správcov, ako majú žiť a vykonávať svoj posvätný úrad. Všetci duchovní boli povinní zúčastňovať sa synod (poradných zhromaždení), kde od nich arcibiskup požadoval správy o ich živote a úrade, poskytoval im rady, pokyny a nariadenia. Dôrazne im kládol na srdce striedmosť, čistotu, dôsledné slávenie bohoslužieb a časté pristupovanie k sviatosti zmierenia. Nariadil, aby sa počas nedieľ a sviatkov po svätej omši vysvetľovali veriacim hlavné články viery a učili ich základné modlitby. Farári boli povinní aspoň dvakrát ročne navštíviť

všetkých svojich farníkov a vyspovedať ich počas adventu a ešte slávnostnejšie počas pôstu. Jozafat prísne zakázal duchovným akékoľvek pohoršenie, najmä svätokupectvo, úžeru, násilie a neviazaný život, a potláčal rozličné poverčivé obrady, ktoré vznikli z nevedomosti alebo zištnosti. Keď zistil, že mnohí duchovní, ovdovení, sa s povolením predošlého nedbalého arcibiskupa znovu oženili, skôr z nevedomosti cirkevného práva než zo zlého úmyslu, a že majú početné rodiny, zakázal im iba slúžiť sväté omše a spovedať, no ponechal ich v úrade, aby sa ich rodiny neocitli v biede. Aby sa všetci duchovní mohli striedať na synodách, konalo sa ich v každom obvode niekoľko podľa potreby. Aby tieto zhromaždenia mali trvalý účinok, Josafat zostavil a dal vytlačiť 48 synodálnych pravidiel, ktoré si každý farár musel dôkladne preštudovať. Arcibiskup vo všetkých obvodoch ustanovil horlivých dekanov ako dozor nad duchovenstvom, aby dbali na dodržiavanie synodálnych predpisov. Keďže nebolo možné, aby chudobné ženaté a nevzdelané grécko-slovanské duchovenstvo z vidieka absolvovalo hlbšie teologické štúdiá, Jozafat pre nich zostavil stručný katechizmus, ktorý jasným štýlom zhrnul základné pravdy katolíckej viery a morálky. Osobitne sa tu venoval otázkam rozlišujúcim katolícku vieru od učenia rozkolníkov a protestantov, ako sú učenie o Duchu Svätom, o Božej milosti, o sviatostiach, o Cirkvi a o primáte rímskeho pápeža. Tento katechizmus je výnimočným dielom. Unitárski kňazi boli povinní naučiť sa ho naspamäť a podľa neho vyučovať ľud. Časom sa rozšíril po celej arcidiecéze a výrazne prispel k upevneniu a rozkvetu pravej viery a cirkevného života na Rusi.

Josafat, keď nastúpil do úradu arcibiskupa v Polocku, zistil, že nevzdelané a morálne upadnuté svetské duchovenstvo nepožíva žiadnu vážnosť. Svetskí páni, ktorí pokladali popov za robotníkov, s nimi zaobchádzali nedôstojne; dosadzovali a vyháňali farárov podľa vlastného uváženia, zadržiavali im povinné dávky a uzurpovali si právomoci vo výlučne cirkevných veciach. Vstupovali dokonca do manželských i liturgických záležitostí, a úbohí farári, podrobení ich zotročeniu, ich slepo poslúchali. Proti týmto neprávostiam arcibiskup vystúpil s neoblomnou rozhodnosťou. Zakázal svetským pánom rozhodovať o cirkevných záležitostiach a duchovným prísne zakázal podriadiť sa im. Rozhodným a dôsledným konaním sa Jozafatovi podarilo oslobodiť gréckoslovanskú uniatskú cirkev z doterajšieho otroctva a získať jej slobodu. Aby sa schizma nerozširovala podlým spôsobom, zakázal arcibiskup patrónom stavať chrámy bez cirkevného povolenia a dosadzovať k nim potulných kňazov, ktorých vysielalo rozkolnícke bratstvo z Vilniusu. Neposlušným duchovným stanovil tresty a nenapraviteľných vyhnal zo svojej arcidiecézy. Bieloruský ľud si Jozafata úprimne obľúbil, pretože nikdy predtým nevidel arcibiskupa tak činného a výnimočného. Vďaka Jozafatovi sa Bielorusko stalo najpevnejšou pevnosťou cirkevnej jednoty a neskôr sa mohlo pochváliť najväčším počtom mučeníkov za jednotu. Ťažšie to mal Jozafat s nepoddajnými šľachticmi a mešťanmi, ktorí boli zvyknutí rozkazovať vo veciach cirkevných a pohŕdať duchovenstvom. Tieto vrstvy sa arcibiskup snažil získať pre jednotu dôkladnými kázňami, súkromnými rozhovormi a najmä knihami. Na jeho kázne v katedrálnom chráme prichádzali obrovské zástupy poslucháčov, a keď končil, ľudia volali: *„Svätý otče, hovorte ešte; radi vás budeme počúvať ďalej!“* Jeho neodolateľná výrečnosť

dokázala ľudí presvedčiť a silno pôsobila na ich srdcia. So schizmatikmi viedol súkromné náboženské rozhovory; prijímal ich vo svojom dome, navštevoval ich a neprestával, kým sa neobrátili a nevyspovedali. Neštítil sa nijakej námahy, aby získal duše blížnych, a neprestával napomínať duchovných správcov, aby viedli ľudí najmä k svätej spovedi. Sám bol ochotný každému poslúžiť vyslúžením sviatosti zmierenia. Ak sa dopočul, že niekto ochorel, ihneď sa za ním ponáhľal a snažil sa ho presvedčiť, aby prijal sväté sviatosti, pričom sa ponúkal, že ho osobne vyspovedá. Dbal tiež na to, aby bola mládež čo najskôr vedená k spovedi a prijímaniu.

Arcibiskup Jozafat si rímskokatolícke duchovenstvo veľmi vážil a snažil sa odstrániť predsudky ruského ľudu voči nemu. Rád sa zúčastňoval na bohoslužbách latinského obradu, najmä u jezuitov. Kedykoľvek sa konala 40-hodinová pobožnosť, zúčastňoval sa na nej so svojou družinou. Rovnako sa zúčastňoval na slávnostiach Božieho Tela, ktoré grécka cirkev nemá. Tieto jeho činy mu nepriatelia vyčítali, no on zostával dôsledný a až do smrti prejavoval rímskej Cirkvi a jej apoštolským ustanovizniam úctu.

Jozafat, hoci bol arcibiskupom, neprestal byť reholníkom a žil prísne kajúcne, tak ako bol zvyknutý v kláštore. Vstával denne pred svitaním a zvončekom budil domáce duchovenstvo na ranné modlitby v chráme. Hodiny strávil v noci osamote na modlitbách, kľačiac v chráme alebo na susednom cintoríne, a podroboval sa prísnej askéze. Nikdy nejedol mäsité pokrmy a k prísnym pôstom podľa východnej cirkvi a rádu sv. Bazila pridával ešte mimoriadne pôsty. Nosil stále drsné spodné rúcho s tŕňovým opaskom okolo bedier a potajomky sa bičoval až do krvi.

Apoštolskou činnosťou oboch veľpastierov, Rutského a Jozafata, sa celá Rus, Malá i Bielorus, spolu s ostatnými kniežatstvami ruského Poľska stali jednotnými s Rímom, s výnimkou jediného mesta Kyjev. Inak sa zdalo, že schizma bola už všade vykorenená. Ale zatvrdnutí rozkolníci, ktorí neprestávali potajomky bojovať proti únii, si našli pomocníkov v takzvaných ruských bratstvách. Členovia týchto bratstiev, majúc dostatok peňazí, sa snažili získať späť svoju moc násilím, keďže sa im nepodarilo zvíťaziť nad unitármi zákonnou cestou. Okrem toho si rozkolníci pomocou Grékov najali kozákov, a týmito dvoma spôsobmi sa rozhodli krvavo vykoreniť cirkevnú jednotu na Rusi.

Ukrajinskí kozáci spočiatku nebojovali proti obnovenému spojeniu, ba dokonca boli rozhodnými odporcami kniežaťa Konštantína Ostrožského, prvého bojovníka za grécky rozkol na Malej Rusi na konci 16. storočia. Neboli nepriateľmi katolíckeho Poľska, ani priateľmi rozkolníckej Moskvy. Až keď sa ukrajinskí kozáci spojili s divokými zaporožskými kozákmi, sídliacimi na ľavom brehu rieky Dneper za vodopádmi (porohmi) a najmä od roku 1599 za udatného hetmana zaporožských kozákov Konaševiča Sahajdačného, zarytého rozkolníka, obrátili svoje zbrane proti katolíckej únii. Prvým násilným činom bolo obsadenie katolíckeho baziliánskeho kláštora sv. Michala v Kyjeve v roku 1618, keď boli kozáci najatí rozkolníkmi na boj proti únii. Tamojší generálny vikár metropolitu Rutského pre malú skupinku unitárov v Kyjeve, Antonij Grekovič, bol už dlho tŕňom v oku rozkolníkov. Tí sa rozhodli zbaviť ho násilím. V zimnej noci vtrhli kozáci do kláštora, vrhli sa na

spiaceho vikára, zviazali ho a vliekli k zamrznutému Dnepru. V ľade vysekali otvor a uvrhli ho do vody, pričom mu, keď sa chytil ľadu, sekerami odsekli ruky. Po tomto zločine kláštor vyrabovali. Bol to začiatok zúrivého prenasledovania cirkevnej jednoty na Rusi. Hlavným iniciátorom divokého boja proti únii v poľsko-ruských krajinách sa stal rozkolnícky jeruzalemský patriarcha Teofan IV., prefíkaný Grék. Svojou dotieravosťou si získal dôveru konštantínopolského patriarchu, ktorý ho v roku 1618 poveril plnými právomocami v Moskve. Tam sa Teofan rozhodol podnecovať intrigy proti susednému Poľsku, zastával záujmy všetkých Rusov ako svoje vlastné a získal kozáckeho hetmana Konaševiča na svoju stranu. Dňa 23. marca 1620 prišiel Teofan do Kyjeva, kde bol slávnostne privítaný a predsedal zhromaždeniu rozkolníkov, ktoré vyhlásilo unitárom boj na život a na smrť. Metropolita Rutský mal byť úkladne zavraždený; zvolili si sedemdesiat mužov, aby ho prenasledovali, a vrahovi sľúbili veľkú odmenu. Medzitým bol spáchaný ďalší zločin – katolícky bazilián Antonij Butkyjevič, vyslaný prešovským biskupom na vizitáciu diecézy, bol počas služby pri oltári zabitý sekerou rozkolníckym kňazom.

Správa o týchto zločinoch spôsobila v celom Poľsku veľký rozruch. Kráľ sa práve pripravoval na vojnu s Turkami, a keďže zistil, že zaporožskí kozáci, bez ktorých sa nezaobišiel, boli najatí Teofanom, snažil sa tohto nebezpečného človeka zbaviť po dobrom. Avšak prefíkaný Teofan napísal kráľovi do Varšavy zmierlivý list a uvedomujúc si, že násilím svoj cieľ nedosiahne, rozhodol sa zničiť úniu zákerne. Menoval sedem rozkolníckych biskupov a 15. augusta 1620 ich vysvätil ako vzdorobiskupov proti katolíckym unitárom. Tento akt bol neslýchanou drzosťou, akú dokázal len prešibaný Grék. Rozkolnícki biskupi, ktorých Teofan bez akéhokoľvek práva vymenoval, boli úhlavní nepriatelia únie, muži bez apoštolských cností. Našťastie boli vtedy biskupské stolce v poľsko-ruských krajinách obsadené vernými unitármi, a tak bol Teofan donútený odísť z krajiny. Jeho zhubná sejba sa však ujala a bujnela ďalej. Rozkolníci, nimi poštvaní, šírili reči, že noví biskupi sú právoplatnými pastiermi ruského ľudu, majúcimi cirkevnú právomoc od konštantínopolského patriarchu, a že biskupov unitárov treba vyhnať ako votrelcov. Na pomoc si volali vodcov rozkolu i protestantov a najviac sa spoliehali na kozákov. V roku 1620 už na sneme vo Varšave vystupovali rozkolníci proti unitárom veľmi arogantne, no kráľ Žigmund im odvetil: *„Radšej nech sa Poľsko rozpadne a nech zahynieme, než aby svätá viera podľahla záhube!“* Začiatkom roka 1621 prišiel do Varšavy hetman kozákov Konaševič rokovať s kráľom o pripravovanej vojne s Turkami a ponúkol mu pomoc, avšak iba pod podmienkou, že noví biskupi budú uznaní. Kráľ, postavený do ťažkej situácie, mu odpovedal, že ide o vojnu a nie o cirkevné spory, ktoré je potrebné nateraz odložiť. Metropolita Rutský a arcibiskup Jozafat, ktorí tiež pricestovali do Varšavy na snem, museli od rozkolníkov znášať veľké ústrky; všade na nich zúrivo pokrikovali a nazývali ich buričmi a zradcami, hoci kráľ na sneme opäť vyhlásil: *„Radšej zomriem, než aby som pripustil čo i len najmenšiu vec proti Bohu!“* Napokon sa Rutský rozhodol proti drzým útokom nepriateľov vystúpiť na sneme s pozoruhodným prejavom na obranu únie. Odsúdil intrigy rozkolníkov, odhalil zákerné plány zradcu Teofana a opísal, ako obnovený baziliánsky rád pôsobí požehnane a ako za únie ruský ľud prospieva v zbožnosti a mravnosti. Tieto

argumenty, vyslovené neodolateľnou výrečnosťou, zaskočili rozkolníkov natoľko, že sa neodvážili odpovedať. Rokovanie o cirkevných záležitostiach bolo odložené na ďalší snem. Medzitým vypukla vojna s Turkami. Tridsaťtisíc kozákov prisahalo kráľovi Žigmundovi III. vernosť a všetci túto prísahu dodržali. Dňa 28. septembra 1621 bol sultán Osman so svojím ohromným vojskom pri Chocime nad Dnestrom porazený poľskými zbraňami; v pamätnej bitke zahynulo šesťdesiattisíc Turkov a sultán bol donútený uzavrieť s Poľskom mier.

Jozafat medzitým čelil krutým bojom v Poľocku. Teofan vymenoval za vzdorobiskupa proti nemu známeho Smotryckého, ktorý sa medzičasom stal rozkolníckym mníchom a prijal reholné meno Melecij. Do Poľocka sa však pre istotu zatiaľ neodvážil vstúpiť, keďže kráľ Žigmund nariadil, aby bol okamžite zatknutý, ak by sa objavil na území Jozafatovej arcidiecézy. Smotrycký zatiaľ z kláštora sv. Ducha vo Vilniuse rozosielal pamflety proti Jozafatovi, kráľovi a unitárom, pričom ho rozkolnícke bratstvo vo Vilnise horlivo podporovalo. Metropolita Rutský tieto útoky odrážal rázne, ale neustále napádanie únie rozkolníkmi prinášalo svoje ovocie, a čoskoro v Mohyleve, Orši a Vitebsku vypovedali Jozafatovi poslušnosť. Bolo to dielo Smotryckého. Nešťastím bolo, že Jozafat musel práve v tom čase odísť spolu s Rutským na snem do Varšavy, aby obhajoval úniu. Pri odchode z Poľocka zveril vedenie svojej diecézy generálnemu vikárovi Genadovi Chmeľnickému, no na jeho naliehavé prosby sa čoskoro vrátil do svojho sídla. Medzitým sa však v Poľocku odohral smutný prevrat; rozkolníci získali v meste víťazstvo vďaka intrigám Smotryckého. Jozafat svojou neúnavnou činnosťou síce získal späť mnohých, ktorí sa od neho odcudzili, no vyplieniť kúkoľ nasadený nepriateľmi sa mu nepodarilo ani v Poľocku, ani vo Vitebsku, Mohyleve či Orši, hoci svojou osobnou činnosťou, kázaním, vyučovaním a láskavými dohováraniami priviedol späť k Cirkvi mnohých odpadlíkov. Výsledky však neboli úmerné jeho horlivosti; v spomínaných mestách si rozkolníci udržali väčšinu a rozhodujúcu moc. Zarmútený Jozafat sa po návrate do Poľocka rozhodol hľadať ochranu u kráľa Žigmunda proti ohavným intrigám a útokom Smotryckého. Kráľ vydal list, v ktorom označil Smotryckého za zvodcu, buriča a zradcu, a naliehal na ľud, aby bol poslušný riadnemu, katolíckemu arcibiskupovi Jozafatovi Kuncevičovi. Keď bol tento kráľovský list čítaný na radnici v Poľocku, vyvolali rozkolníci obrovské nepokoje a chceli sa vrhnúť na Jozafata, no palatín Michal Sokoliňský pohrozil ich vodcovi smrťou. Jozafat zostal pokojný a nemyslel na potrestanie vinníkov; práve táto zhovievavosť mu získala nielen niektorých nepriateľov, ale aj samotného pôvodcu minulého povstania, ktorý ho na kolenách prosil o odpustenie, ktoré mu bolo udelené.

V tom čase sa k únii obrátila aj vdova po bývalom palatínovi Poľocka, Bohdanka Volovičová, a zdalo sa, že katolíkom v Poľocku svitá nádej na lepšie časy. Ako v Poľocku, tak mal byť kráľovský list vyhlásený aj vo Vitebsku. Keď však Jozafat koncom februára 1622 dorazil do tohto mesta a nechal list verejne prečítať na radnici, rozkolníci vyhlásili, že budú proti únii bojovať všetkými prostriedkami bez ohľadu na kráľa či jeho úradníkov. Keď arcibiskup potom slúžil svätú omšu v katedrálnom chráme, vtrhli dnu, zbili kňazov aj jeho služobníkov a vyrabovali kostolnú pokladnicu. Už začiatkom marca toho istého roku boli síce na kráľovský

príkaz nútení vrátiť zadržané chrámy arcibiskupovi, ale verných katolíkov v meste zostalo len málo a zúriví nepriatelia ich neprestávali verejne urážať, ba aj vnikali do chrámov a páchali na nich násilie. Medzitým sa Smotrycký vytratil z Vilniusu a ponáhľal sa k rozkolníckemu metropolitovi Jobovi Brolnickému, ktorý na jeho radu vyslal posolstvo ku kozákom, aby sa postavili proti kráľovi, ak nebude poslušný. Zároveň vyjednávalo rozkolnícke bratstvo vo Vilniuse s kozákmi v Záporoží, a grécky patriarcha vyslal z Konštantínopola dvanásť vyzvedačov so štváčskymi listami na Malú Rus. Tomuto sprisahaniu už nedokázal čeliť kráľ Žigmund, hoci ho sám pápež Gregor XV. písomne vyzval, aby nedopustil zničenie únie. Metropolitovi Rutskému sa na varšavskom sneme nepodarilo zabrániť víťazstvu rozkolu. Kráľ a jeho radcovia, či chceli alebo nie, sa podrobili väčšine snemovne, ktorá v roku 1623 rozhodla, že rozkolníci, biskupi vysvätení Teofanom, budú uznaní za biskupov proti unitárskym biskupom. Smotrycký sa najviac zaujímal o zničenie metropolitu Jozafata a vydával proti nemu nové a nové hanopisy. Ostatní vzdorobiskupi čakali zatiaľ pod ochranou kozákov na priaznivý okamih. Vedenie rozkolu sa rozrástlo až do takej miery, že boli ochotní radšej sa vzdať kresťanskej viery, než vrátiť sa k cirkevnej jednote s Rímom. O Jozafatovi šírili rozkolníci najhanebnejšie ohovárania, neustále ho urážali, hádzali po ňom kamene a hrozili mu smrťou. Kým v Poločku sa mnohí vrátili do katolíckej Cirkvi, až tam zostal len malý zvyšok rozkolníkov, v Orši, Mohyleve, Mstislavi a najmä vo Vitebsku bolo verejne hlásané, že arcibiskup bude zabitý. Jozafat dúfal, že sa mu podarí priviesť rozhorčený ľud na lepšiu cestu. Ale vodcovia rozkolu vo Vitebsku sa neprestali vyhrážať voči nemu. Raz, keď arcibiskup prechádzal po moste v cirkevnom sprievode, jeden zo sprievodcov mu pohrozil utopením; inokedy vtrhli rozrušení do katedrálneho chrámu, kde práve Jozafat slúžil svätú omšu, zbili jeho diakona do krvi a boli by sa vrhli aj na neho samotného, keby ho nebránili prítomní šľachtici. Mnoho trápení musela znášať aj družina arcibiskupa, najmä arcidiakon Dorotej Lecikovič a Emanuel Kantakuzén. Nenávisť voči Jozafatovi rástla, a keď si uvedomoval, čo ho čaká, pripravoval sa pokojne na mučenícku smrť. Keď ho priatelia varovali, odpovedal im: *„Viem, že ma chcú zavraždiť, ale viem aj to, že aj svätí Otcovia boli pre vieru vydaní na smrť.“* Svojim nepriateľom povedal z kazateľnice: *„Nenávidíte ma na smrť a hľadáte môj život, ale ja vás nosím v srdci a považoval by som sa za šťastného, keby som mohol zomrieť pre vašu spásu.“* Už nemyslel a nehovoril o ničom inom, len o smrti, hovoriac: *„Kto mi dá, aby som mohol zomrieť pre nášho Pána Ježiša Krista a pre jednotu svätej katolíckej Cirkvi! Kiež by mi bolo umožnené vyliať svoju krv pre Krista, aby som s ním žil.“*

V júli roku 1628, keď pobýval u metropolitu Rutského na zámku Rut, kde sa konalo veľké zhromaždenie rádu baziliánov, podarilo sa mu obrátiť na katolícku vieru a zaopatriť sviatosťami jedného ťažko chorého šľachtica kalvínskeho vyznania. Ešte významnejší úspech dosiahol Jozafat v litovskom mestečku Duda, kde našiel pohostinstvo v dome kalvínskeho šľachtica Soroku. Krátkou rozpravou o náboženstve obrátil na katolícku vieru jeho tri dcéry a získal ich pre katolícku Cirkev. Za to ho šľachtic Soroka vyhnal a poslal na neho svojich psov, no o chvíľu sa na naliehanie dcér zahanbil za tento nedôstojný čin, nasadol na koňa, ponáhľal sa za urazeným hosťom, ospravedlnil sa mu, vyspovedal sa a stal sa katolíkom. Medzitým

rozkolný kyjevský metropolita Jób Borecký zohnal kozákov a prinútil skupinku verných katolíkov v meste, aby odpadli od únie. Keď to odmietli, zaobchádzalo sa s nimi ukrutne. Traja muži, ktorí v roku 1615 počas krátkej návštevy Rutského a Jozafata v Kyjeve prestúpili z rozkolu k únii, boli vtedy zavraždení pre svoju katolícku vieru. Boli to mestský radný Batila a dvaja svetskí kňazi.

Koncom októbra 1623 Jozafat oznámil, že sa vydá do Vitebska, kde rozkolníci najviac zúrili. Keď ho priatelia od tejto nebezpečnej cesty odhovárali, prorocky im povedal: *„Nebojte sa, milé deti. Ak príde z Vitebska smutná správa, bude sa týkať len mňa. Nikto iný nezomrie.“* Pred odchodom ešte požiadal generálneho vikára Chmeľnického, aby dohliadol na dokončenie hrobky, ktorú si nechal postaviť v hlavnom chráme v Polocku. Keď sa mu niektorí bieloruskí šľachtici ponúkli, že ho budú sprevádzať na ochranu pred nepriateľmi, odmietol a povedal: *„Neprajem si ľudskú ochranu. Boh sám je mojím štítom. A budem šťastný, ak zomriem pre vieru.“*

Len čo Jozafat dorazil do Vitebska, zhlukol sa proti nemu rozvášnený dav ľudí, ktorý žiadal jeho smrť. Avšak arcibiskup otcovskými slovami rozohnal rozvášnené zástupy. Spiklenci sa preto uchýlili k ľsti. Štvali ľudí proti arcibiskupovým sluhom v nádeji, že sa budú brániť, a vznikne nepokoj, ktorý bude možné využiť proti Jozafatovi. Arcibiskup však prehliadol ich úmysly a zakázal svojim sluhom opúšťať dom a zapájať sa do hádok s ľudom. Napriek tomu plnil svoje biskupské povinnosti až do poslednej chvíle – slúžil sv. omše, spovedal a kázal Božie slovo. Dňa 11. novembra spiklenci najali potulného kňaza Eliáša, aby verejne nadával Jozafatovi pred jeho domom. Dúfali, že na arcibiskupov príkaz bude zatknutý, čo vyvolá nepokoj. Arcibiskup však zakázal akékoľvek násilie. Po modlitbách strávených na zemi s rukami rozpätými v tvare kríža Jozafat 12. novembra vošiel do chrámu na ranné modlitby. Medzitým sluhovia zajali Eliáša, čím spiklenci dosiahli svoj cieľ. Zvony mesta spustili poplach a zúrivý dav obliehal arcibiskupský palác. Keď Jozafat vyšiel z chrámu, ľud mu neublížil, no situácia sa vyhrotila. Po útoku na palác bol zranený Emanuel Kantakuzen a iní kňazi. Jozafat sa medzitým modlil, pripravený na mučenícku smrť. Keď bol Jozafat vyrušený krikom na chodbe, otvoril dvere a už stál pred svojimi vrahmi. Vľúdne im povedal: *„Pán Boh nech je s vami, drahí synovia, prečo tak ukrutne zaobchádzate s mojimi domácimi? Ak máte niečo proti mne, tu som!“* A zdvihol ruky, aby ich požehnal. V tej chvíli sa z opačnej izby vrhli na neho dvaja zločinci. Jeden ho udrel kyjakom a druhý mu zasadil smrteľnú ranu sekerou do hlavy. Mučeník padol na zem v bezvedomí, no útočníci sa na neho vrhli ako šelmy, bodali ho, bili a šliapali po ňom. Potom sa rozbehli za jeho služobníkmi, aby ich všetkých povraždili. Umierajúci mučeník ešte zdvihol pravicu a z jeho úst zaznel povzdych: *„Bože môj!“* Vrahovia skríkli: *„On ešte žije!“* a dvakrát mu vystrelili do hlavy. Potom ho vytiahli na dvor, hanobili jeho mŕtve telo, a keď ho úplne zbili, strhli z neho rúcho i žinenú košeľu. Mŕtvolu vláčili za mestom na brehu rieky Dviny, kde na ňu priviazali ťažký kameň a hodili ju do vody.

Podivuhodné však bolo, že nikto z Jozafatových spoločníkov nezomrel, hoci traja jeho najbližší priatelia utrpeli vážne zranenia. Dokonca samotní vrahovia to považovali za zjavný zázrak. Dňa 17. novembra videli rybári na mieste, kde bola

mŕtvola ponorená, jasné svetlo. Keď miesto preskúmali, našli telo a vytiahli ho na breh. Unitárni kňazi ho odprevadili s plačúcim ľudom do katedrálneho chrámu, kde bolo vystavené deväť dní. Polocký starosta Ján Chodyga, horlivý rozkolník, prišiel v tom čase do Vitebska. Keď videl krv stekajúcu z Jozafatovej rozťatej hlavy, bol taký dojatý, že sa rozplakal a rozhodol sa vzdať rozkolu. Po návrate do Polocka sa zmieril s katolíckou Cirkvou a vyhlásil, že je pripravený položiť za ňu život. Toto bolo prvé ovocie Jozafatovej mučeníckej smrti. Vo Vitebsku náhle utíchli všetky vášne; aj vrahovia plakali a ľutovali svoj zločin. Tisíce ľudí prichádzali z blízka i zďaleka, aby videli umučeného arcibiskupa, a všetci nad ním nariekali. Zástupcovia mesta Polock, radní páni, duchovní a šľachtici, prišli po jeho telo a odniesli ho do Polocka, kde ho s veľkou slávou uložili v katedrálnom chráme. Pohreb sa však konal až po príchode metropolitu Rutského 18. januára 1625.

Poučenie:

Boh čoskoro oslávil Jozafata zázrakmi. Jeho telo zostalo celý rok 1624 vystavené v katedrálnom chráme v Polocku a aj počas silných mrazov vytekala z rany na hlave krv. Mestský radný Peter Dankovský, ktorý bol úplne slepý, sa dal k jeho telu doviesť. Padol na kolená, prosil o Jozafatov príhovor u Boha a očami sa dotkol jeho žinenej košele. Okamžite získal zrak, čo v roku 1627 pod prísahou potvrdil. Podobným spôsobom sa uzdravila žena jedného polockého mešťana, ktorá dlho trpela očnou chorobou. Do roku 1664 bolo zaznamenaných asi sto zázrakov na Jozafatov príhovor. Melecij Smotrycký, ktorý bol pôvodcom tohto hrozného zločinu, utiekol do Kyjeva, odtiaľ do Konštantínopolu a neskôr sa prenasledovaný výčitkami svedomia túlal po Grécku a Palestíne. Napokon sa v roku 1727 milosťou Božou obrátil na katolícku vieru, robil pokánie a stal sa horlivým obhajcom cirkevnej jednoty, ktorú predtým tak urputne prenasledoval.

Obyvatelia Vitebska ťažko pykali za svoj zločin – hlavní vinníci boli popravení a mesto bolo vystavené veľkým pokutám. Boh však odmenil ich ľútosť: obyvatelia Vitebska prijali katolícku vieru a zostali jej verní po dlhý čas, aj keď museli často znášať mnohé útrapy. Podobne celý Polock prijal úniu a vysoko si vážil pamiatku svojho významného arcibiskupa Jozafata. Na naliehavé prosby metropolitu Rutského pápež Urban VIII. už v roku 1624 nariadil preskúmať život a hrdinské cnosti umučeného Jozafata a v roku 1643 ho vyhlásil za blahoslaveného mučeníka. Odvtedy nové zázraky volali po svätorečení, avšak kvôli mnohým prekážkam nebolo možné tento proces doviesť do konca až do doby, keď pápež Pius IX. dňa 29. júna 1867 zaradil meno tohto apoštolského mučeníka za cirkevnú jednotu v Rusku do zoznamu svätcov katolíckej Cirkvi. Veľkolepých slávností svätorečenia v chráme sv. Petra sa zúčastnili všetci traja vtedajší arcibiskupi katolíckych Malorusov z Haliče. Z Ruska však vtedy do Ríma nikto nemohol prísť; tam bolo, žiaľ, dielo sv. Jozafata už dávno násilne ničené a pokladané za zločin.

Pozostatky sv. Jozafata boli v katedrálnom chráme v Polocku nábožne uctievané veriacim ľudom, až kým za cára Petra Veľkého nenastali pre grécko-slovanskú katolícku Cirkev hrozné časy. Tento panovník, úhlavný nepriateľ únie, ktorý sa vydával za priateľa a spojenca poľského kráľa Augusta II., zavítal v roku 1705 do

Polocka. Dňa 11. júla, keď vošiel do katedrálneho chrámu počas večpier, vlastnou rukou zabil unitárneho kňaza Teofana Kolbečinského, dal upáliť troch katolíckych baziliánov a ich popol rozprášil. Ostatných mníchov dal zbiť a ich kláštor vydrancovať vojskom. Keď mu bolo povedané, že arcibiskup Jozafat bol zavraždený rozkolníkmi, hrozil, že jeho pozostatky spáli. Aby boli zachránené, boli odovzdané kniežaťu Radziwilovi, ktorý ich uložil v Bielej v Podlesí v špeciálne na tento účel postavenej kaplnke. Tam zostali až do najnovších čias, keď bolo dielo ničenia únie dokonané. Keď ruská vláda za cára Alexandra II. zrušila poslednú unitárnu diecézu v Chelme, nariadila, aby boli pozostatky sv. Jozafata prevezené na neznáme miesto. Takto chceli ruské úrady zabezpečiť, aby ľud, ktorý bol násilne donútený prijať rozkol, úplne zabudol na veľkého svätca, ktorého mučenícka krv posvätila a upevnila grécko-slovanskú cirkev v Rusku.

Ruská rozkolná vláda za cárovnej Kataríny II. a cárov Mikuláša I. a Alexandra II. túto Cirkev kruto prenasledovala. Koľko mučeníkov a vyznávačov katolícka Cirkev vyslala po sv. Jozafatovi do neba, vie len kniha života, ktorú píše sám Boh. Výročná pamiatka sv. Jozafata sa všeobecne slávi 12. novembra; v Čechách 28. novembra. Pápež Lev XIII. nariadil, aby sa sväté omše a cirkevné hodinky na počesť tohto svätca konali po celej katolíckej Cirkvi.

II. Sv. Štefan Mladší, opát a mučeník (8. stor.)

Cirkevní spisovatelia označujú sv. Štefana, ktorého blahoslavenú pamiatku si dnes svätá Cirkev pripomína, ako *„Mladšieho“*, na rozlíšenie od prvého mučeníka sv. diakona Štefana. Niekedy ho volajú aj *„z vrchu sv. Auxencia“.* Sv. Štefan Mladší sa narodil v roku 714 v Konštantínopole. Jeho rodičia boli veľmi bohatí a nábožní. Už pred jeho narodením ho vyznačil milostivý Boh. Zbožná matka Anna sa počas veľkonočnej nedele horlivo modlila k Bohu, aby jej daroval syna. Po mnohých modlitbách mala sen, v ktorom počula slová: *„Buď pokojná, tvoja modlitba je vyslyšaná!“* Krátko nato zistila, že Boh vyslyšal jej prosby. Keď sa jej narodil syn, obetovala ho Preblahoslavenej Panne Márii a povedala: *„Prijmi, ó Matka Božia, tohto milovaného syna, ktorého mi Boh daroval na tvoj príhovor!“* Keď počula, že do hlavného chrámu v Konštantínopole prichádza nový arcibiskup, sv. Germán, ponáhľala sa s novorodeným synom do chrámu sv. Sofie. Vystúpila na miesto, kadiaľ mal prechádzať sv. Germán, a keď sa k nej priblížil, zvolala: *„Požehnaj, ó pane, moje dieťa!“* Sv. Germán pozdvihol ruku k požehnaniu a povedal*: „Nech ho požehná Pán na príhovor prvého svojho mučeníka!“* Po bohoslužbách pokrstil sv. Germán jej syna a dal mu meno Štefan mučeník.

Malý Štefan pod ochranou zbožných rodičov rástol v nábožnosti a láske k Bohu. Rodičia ho dali najlepším učiteľom, ktorí ho vzdelávali a vychovávali. Štefan už od mladosti vynikal zbožnosťou a vzdelanosťou. Obľuboval čítanie Svätého písma a diel sv. Jána Zlatoústeho (Chryzostoma). V šestnástich rokoch sa už prejavovala jeho duševná sila, ktorú získal hlbokými vedomosťami a horlivými modlitbami. V roku 726 vydal cisár Lev Isaurský, nevzdelaný a surový panovník, nariadenie, aby

kresťania prestali uctievať obrazy. Sv. Germán sa márne snažil poučiť cisára o správnom význame uctievania obrazov v Cirkvi. Pápež Gregor II. mu v roku 730 odpovedal, že vo veciach viery majú rozhodovať biskupi, nie svetskí vládcovia. Cisár však odvolal pravoverných biskupov a nahradil ich nehodnými ľuďmi. Po celom Východe boli ničené sochy a obrazy, pričom mnoho kresťanov bolo prenasledovaných a zabitých.

Zbožní rodičia sv. Štefana Mladšieho boli nútení opustiť svoje rodné mesto. Na úteku zverili Štefana opátovi Jánovi v kláštore sv. Auxencia pri Chalcedóne. Mladý Štefan sa v kláštore prejavil takou horlivosťou, že už po roku prijal mníšske rúcho a zložil slávnostný sľub. Bol vzorom pokory, poslušnosti a obetavej lásky. Jeho povinnosťou bolo zaobstarávať hmotné potreby kláštora, čo vykonával s veľkým nasadením. Po smrti otca sa Štefan postaral o svoju matku a sestry. Predal rodinný majetok, rozdal peniaze chudobným a zabezpečil matke a sestrám miesto v kláštoroch v Bitýnii. Následne sa vrátil do kláštora sv. Auxencia, kde pokračoval v čítaní svätých spisov, rozjímaní a plnení svojich povinností.

V roku 744 zomrel zbožný a významný opát Ján. Mnísi jednomyseľne zvolili za svojho opáta tridsaťročného brata, sv. Štefana. Auxencinskí mnísi zvolili múdro a v mladom Božom mužovi sa nesklamali. Sv. Štefan si za svoje obydlie vybral úzku celu na vrchole hory, ktorú predtým obýval jeho predchodca. Bratia obývali väčšinou roztrúsené izbičky na vrchu sv. Auxencia, pričom tvorili jedno spoločenstvo. Na spoločné bohoslužby sa schádzali do kláštora na úpätí vrchu. Ich každodenné činnosti zahŕňali nepretržitú modlitbu, opisovanie kníh, pletenie košov a výrobu rybárskych sietí.

Sv. Štefan vynikal nad všetkými svojou zbožnosťou. Prácou vlastných rúk si zabezpečoval chlieb, pričom jeho telesné potreby boli natoľko skromné, že mohol zo zárobku pomáhať aj chudobným. Jeho zbožný život bol známy široko-ďaleko, a tak k nemu prichádzalo stále viac nasledovníkov. V priebehu rokov počet mníchov výrazne vzrástol.

Vo veku štyridsaťdva rokov sa sv. Štefan z pokory vzdal opátskeho úradu a utiahol sa do úzkej jaskyne podobnej hrobu. V tejto jaskyni nemohol ani stáť, iba ležať. Bola z polovice odkrytá, takže vždy videl nebo, po ktorom túžil. V lete znášal páľavu slnka, v zime dážď, sneh a mráz. Život sv. Štefana v pustovni bol mimoriadne prísny. Za odev mu slúžila hrubá ovčia koža, pod ktorou nosil železnú reťaz v tvare kríža. Táto reťaz visela z pliec na bedrá a bola upevnená k telu železným opaskom pod pazuchami a na drieku. Sv. Štefan sa prísne postil a väčšinu dňa aj noci venoval modlitbám, spevu žalmov, čítaniu posvätných textov a rozjímaniu.

K sv. Štefanovi prichádzali aj z ďaleka ľudia, aby ho požiadali o radu alebo o príhovor u milosrdného Boha. Uchyľovali sa k nemu aj mnísi prenasledovaní bezbožnými cisárskymi úradmi. Tento múdry muž Boží ich prijímal s láskavosťou a radil im, aby sa uchýlili do odľahlých krajov, kde ešte neboli obrazoborci. V tom čase začalo zúriť nové prenasledovanie katolíkov za uctievanie svätých obrazov. V roku 754 cisár Konštantín Kopronymos, syn predchádzajúceho násilníka, ktorý nebol ani

kresťanom, ani židom, ani pohanom, zhromaždil synodu kacírskych biskupov, aby odsúdili úctu k svätým obrazom. Týchto biskupov dosadil jeho otec Lev Isaurský a čiastočne aj on sám. Tí radi vyhoveli žiadosti násilníckeho cisára. Konštantín prevýšil svojho otca v krutosti, keď dal vraždiť kresťanov, ktorí uctievali obrazy, hoci aj v súkromí. Mnohí mnísi, kňazi a pravoverní kresťania prichádzali k sv. Štefanovi pre radu. Ten ich utvrdzoval v pravej viere, povzbudzoval ich vo vytrvalosti a radil, ako čeliť prenasledovaniu, pričom ich uisťoval o Božej podpore. Násilnícky cisár sa dopočul o svätosti a vážnosti tohto Božieho muža a chcel si ho získať pre svoje bezbožné zámery a vymôcť si jeho súhlas. Preto poslal na vrch sv. Auxencia k sv. Štefanovi svojho radcu Kallista, úlisného a výrečného intrigána, spolu s darmi a odkazom, v ktorom vyjadroval cisárovo uznanie Štefanovej učenosti a nábožnosti. Cisár očakával, že svätec podpíše uznesenie zvolaných biskupov a prispeje tak k *„pokoju“* v Cirkvi.

Sv. Štefan však odmietol podpísať uznesenie kacírskych biskupov, ktoré bolo v rozpore so zdedeným učením svätej Cirkvi. Vyhlásil, že je pripravený obetovať svoj život za úctu k posvätným obrazom. S veľkou dôstojnosťou povedal: *„Nie, pane môj, nemôžem podpísať nariadenie zhromaždených kacírskych biskupov, ktoré by znamenalo úpadok čistej viery! Nikdy na seba neuvalím kliatbu Božiu ani katolíckej Cirkvi. Každý deň som pripravený preliať svoju krv a obetovať aj svoj život za úctu k obrazom, ktorú chce cisár potlačiť na svoju večnú hanbu. Keby som mal v tele len toľko krvi, koľko by sa zmestilo na dlaň, aj tú by som vylial za obraz ukrižovaného Ježiša. Odnes späť cisárovi jeho dary! Kto sa neštíti postaviť sa na čelo odporných bludárov, toho olej hriešnikov nebude voňať v mojej cele, a jeho pokrm nepoškvrní ústa moje.“* Kallistus sa vrátil k cisárovi zahanbený a odovzdal mu odpoveď svätého Štefana. Cisár na odpoveď svätého Štefana zúrivo zareagoval aj preto, že očakával priaznivý výsledok. Nariadil teda Kallistovi, aby okamžite vzal vojakov, odviedol svätca z jeho pustovne do kláštora na úpätí vrchu a tam ho, spolu s ostatnými mníchmi, strážil, kým nedostane ďalší rozkaz. Kallistus so svojimi vojakmi dorazil k pustovni sv. Štefana a násilne ho vytiahli z jeho úzkej jaskyne. Keď však videli, že svätec je taký slabý, že nedokáže stáť ani chodiť, ich tvrdé srdcia sa pohli súcitom. Roky strávené v neustálom pôste a život v nízkej jaskyni, kde len sedával a kľačal, ho celkom vysilili. Súcitní vojaci ho opatrne vzali na ruky a do kláštora ho odniesli s najväčšou šetrnosťou. Tam ho, spolu s ostatnými mníchmi, strážili šesť dní. Počas tohto času sv. Štefan a jeho spolubratia neprijali žiadny pokrm; neprestajne sa modlili a spievali žalmy vo dne i v noci. Keďže cisár Konštantín Kopronymus práve (v roku 757) odišiel na vojenskú výpravu proti Bulharom, vojaci nevedeli, čo majú s väznenými mníchmi urobiť. Na siedmy deň sv. Štefana opäť odniesli späť do jeho pustovne.

Po návrate cisára do Konštantínopolu Kallistus zosnoval intrigu na zničenie svätého Štefana. Chcel ho očierniť a spochybniť jeho vážnosť u pravoverných kresťanov. Podplatil jedného bezbožného mnícha, aby rozširoval ohováranie, že sv. Štefan má hriešny vzťah s vdovou, ktorá na jeho radu vstúpila do kláštora neďaleko vrchu sv. Auxencia. Cisár, keď sa dopočul o tejto ohováračskej obžalobe, nariadil sudcovi, aby s vojakmi vtrhol do ženského kláštora, uväznil vdovu a priviedol ju do

Konštantínopolu. Vojaci násilne vnikli do kláštora práve počas modlitieb mníšok. Ich zbožná pieseň náhle utíchla, nahradená krikom a zvukom vylamovania dverí. Vydesené mníšky sa rozutekali. Len predstavená, menom Anna, ostala pevne stáť. Odvážne sa pýtala na dôvod tohto násilného vpádu. Sudca oznámil rozkaz cisára. Predstavená zavolala obviňovanú vdovu a prikázala jej, aby šla s jednou sestrou pred cisára a povedala pravdu. Cisár osobne vypočúval uväznenú vdovu. Bezočivo sa jej pýtal, aké prostriedky použil sv. Štefan, aby ju zviedol k zločinu. Vdova odvážne odpovedala: *„Pane, hľa, moje telo je v tvojej moci. Môžeš ho mučiť podľa svojej vôle, ale nikdy odo mňa nepočuješ nič iné ako čistú pravdu. Sv. Štefan je nevinný, svätý muž, ktorému vďačím za spásu svojej duše.“* Na všetky ďalšie necudné otázky mlčala. Rozzúrený cisár ju poslal do žalára. Na druhý deň ju sudca predviedol na námestie, kde zhromaždil veľký zástup. Znova ju vypočúval, ale ona neochvejne obhajovala svätosť života sv. Štefana. Sudca ukázal na zväzok prútov a pohrozil: *„Týmito ťa dám šľahať až na smrť, ak nevyznáš hriešne obcovanie s opátom.“* Mníška mlčala. Na sudcov pokyn ju vojaci poviazali a začali biť prútmi, až kým neomdlela a prestala dýchať. Ubičovanú na smrť ju vojaci surovo odvliekli späť do kláštora, kde krátko nato zomrela.

Sv. Štefan neprestával povzbudzovať pravoverných kresťanov k vyznávaniu svätej viery a vytrvalosti počas krutého prenasledovania. Obrazoborci, ktorí ho chceli umlčať a zničiť, pripravili novú zákernú pascu. Cisár zakázal prijímať novicov do kláštorov, najmä z radov svojich služobníkov, aby tak prejavil svoju nenávisť voči katolíkom. Na radu úlisných kacírskych dvoranov sám naviedol jedného sluhu, aby predstieral, že je kajúcnik a požiadal o prijatie do kláštora. Dvoran Juraj Synklet prišiel k pustovni sv. Štefana, predstieral pokoru a kajúcnosť, a prosil o prijatie do rádu. Sv. Štefan rozpoznal, že prosebník patrí k cisárskemu dvoru, pretože nemal bradu, čo bolo v súlade s cisárovým príkazom. Svätý opát váhal prijať ho medzi bratov, nielen pre svoju opatrnosť, ale aj pre dobre známy cisárov prísny zákaz. Avšak úlisný Juraj neustával v naliehaní. So slzami a predstieranou úprimnosťou tvrdil, že je na cisárovom dvore prenasledovaný pre vyznávanie pravej viery a že jeho duša je v smrteľnom nebezpečenstve.

Sv. Štefan, ktorý vo svojej zbožnosti nepoznal podlosť a pretvárku, sa nad ním zľutoval a prijal ho do rádu. O niekoľko dní neskôr však Synklet utiekol z kláštora v mníšskom rúchu a predstúpil pred cisára. Na druhý deň cisár zvolal kacírskych mešťanov do divadla a zaviedol tam aj podvodného dvorana. Pred zhromaždeným ľudom v mníšskom rúchu ukázal Synkleta ako dôkaz, že mnísi, a najmä sv. Štefan, ignorujú cisárske zákony a lákajú cisárových služobníkov do kláštorov, kde ich vraj kazia. Na znak opovrhnutia strhol z Juraja mníšske rúcho a hodil ho medzi dav, ktorý ho zneuctil a pošliapal. Potom ho dali obnažiť, poliať vodou a *„očistiť od nečistoty mníšskej“.* Nakoniec ho obliekli do honosného dvoranského rúcha. Týmto hanebným predstavením a nenávistnými výrokmi proti mníchom podnietil cisár nenávisť kacírskych zástupov voči sv. Štefanovi a jeho spolubratom, aby ospravedlnil svoje krutosti voči katolíkom.

Následne cisár Konštantín Kopronymus vyslal vojakov na vrch sv. Auxencia, aby vykonali jeho pomstu na nevinných mníchoch. Suroví vojaci násilne vyhnali mníchov z kláštora a ich chyží, podpálili kláštor, jednotlivé cely i chrám. Sv. Štefana vytiahli z jeho pustovne a vláčili ho po skalách a tŕňoch. Bezohľadne ho bili a ponižovali, kým ho nedovliekli k morskému brehu. Odtiaľ ho odvliekli do kláštora v meste Chrysopol, ležiacom neďaleko Konštantínopolu, kde ho uväznili. Po niekoľkých dňoch vyslal tyranský cisár do kláštora zmiešanú komisiu, ktorá pozostávala z piatich kacírskych biskupov, cisárovho radcu Kallista a tajomníka, aby vyšetrovali sv. Štefana. Vojaci priviedli svätého opáta, spútaného reťazami, pred vyšetrovateľov. Sv. Štefan sa postavil s jasnou tvárou pred bludárov, pripravený brániť pravdu. Kacírski biskupi sa mu prihovorili naoko priateľsky, lichotiac mu, a vyzvali ho, aby zmenil svoje zmýšľanie a podpísal uznesenie cisára a biskupov. Dokonca mu vysvetľovali, že je jeho povinnosťou podporiť výnos miestneho cirkevného snemu. Sv. Štefan sa však nedal zviesť ich rečami. Pevne a neochvejne dokazoval, že snem nemá žiadnu právoplatnosť, pretože bol zvolaný bez vedomia pápeža, najvyššej hlavy Cirkvi, a jeho uznesenia neboli schválené rímskou stolicou. Navyše zdôraznil, že učenie, ktoré tento snem hlásal, pochádza výlučne od kacírskych biskupov a je v rozpore so všetkými všeobecnými snemami svätej Cirkvi. Nakoniec sa opýtal: *„Či to nie je pravda?“* Títo nepriatelia pravdy boli nútení mlčať. Potom sv. Štefan obrátil svoj pohľad k nebu a zvolal: *„Kto nevzýva Pána Ježiša Krista v Jeho obraze, nech je prekliaty!“* Na tieto slová sa rozčúlil kacírsky biskup z Nikomédie, pyšný, surový a svetský človek, a chcel svätého udrieť. No predbehol ho jeden kacírsky vojak, ktorý nemilosrdne zrazil sv. Štefana na zem. Svätý však ďakoval Bohu za túto urážku a trýznenie. Radca Kallistus a cisársky tajomník sa zahanbili nad touto surovosťou biskupa a vojaka, a spoločne s ostatnými nehodnými biskupmi odišli z kláštora. Keď sa vyslanci vrátili k cisárovi, ten sa ich spýtal, čo dosiahli. Kallistus odpovedal: *„Sme premožení!“* A pridal chvály na učenosť, výrečnosť a cnosti sv. Štefana. Tyranský cisár sa zožieral hnevom. Škrípal zubami, ale nevedel si rady, pretože sa neodvážil zavraždiť svätého muža, ktorého si ctili nielen katolíci, ale aj mnohí miernejší kacíri. Obával sa vzbury nielen v Konštantínopole, ale aj v jeho okolí. Nakoniec sa rozhodol a vypovedal sv. Štefana do vyhnanstva na ostrov Prokonnesus (dnes Marmara).

Svätý trpiteľ ďakoval Bohu, že ho omilostil a dovolil mu trpieť za česť Jeho Syna, Pána Ježiša Krista. S radosťou opustil Konštantínopol a v roku 763 odišiel na pustý ostrov. Na ostrove si sv. Štefan našiel jaskyňu v brale pri morskom pobreží a vyvolil si ju za svoje obydlie. Žil tu veľmi prísne, živoriac z korienkov, poľného ovocia a zelín, pričom čerstvú pitnú vodu mu poskytovala blízka studnička. Onedlho za ním prišli aj bratia mnísi, ktorých krutý tyran rozohnal z vrchu sv. Auxencia. Priviedli so sebou aj matku a sestry sv. Štefana, ktoré neskôr na tomto ostrove zomreli. Ostrov Prokonnesus sa stal akoby veľkým chrámom. Dňom i nocou sa tu ozývali modlitby a chválospevy. Svätí vyhnanci, napriek svojej chudobe a biede, žili šťastne a spokojne. Denne spoločne navštevovali kostolík sv. Anny, ktorý si opravili, a konali tam bohoslužby. Z ostrova sa šírilo učenie o cti posvätných obrazov do celého Východu. Sv. Štefan počas svojho vyhnanstva vykonal mnoho zázrakov, o ktorých sa rozchýrila povesť. Medzi inými bol k nemu prinesený vojak, ktorý bol ochrnutý na všetkých končatinách. Jeho

príbuzní úpenlivo prosili sv. opáta, aby ťažko chorého vojaka požehnal. Sv. Štefan podal vojakovi na pobozkanie znamenie sv. kríža a prežehnal ho. Len čo sa vojakove pery dotkli sv. kríža, bol zázračne uzdravený. Šťastný vojak sa vrátil do Konštantínopolu a verejne oslavoval sv. Štefana ako Božieho muža, pričom ostro vystupoval proti kacírom obrazoborcom.

Úcta ku sv. Štefanovi a k posvätným obrazom rástla zo dňa na deň. Keď sa o tom dozvedel tyranský cisár Konštantín Kopronymus, rozzúril sa ešte viac. Rozkázal vojakom, aby sv. Štefana zatkli ako buriča ľudu a priviedli ho v okovách do Konštantínopolu. Cisár chcel mať tohto Božieho muža blízko, aby sa mu mohol pomstiť. Vojaci poviazali ruky a nohy sv. Štefana okovami a dovliekli ho do hlavného mesta. Po niekoľkých dňoch cisár rozkázal predviesť sv. opáta pred svoj súd. Keď ho zbadal, zúrivo zvolal: *„Toto je ten bedár, ktorý ma všade hanobí a strpčuje môj život?“* Sv. Štefan mlčky znášal cisárove potupné slová. Cisár pokračoval v urážkach a nakoniec zakričal: *„Ty opovážlivec, prečo neodpovedáš na moje otázky? Alebo si myslíš, že nie som toho hoden?“* Svätý pokojne odpovedal: *„Vladár a cisár, ak máš oprávnený dôvod, aby si ma zavraždil, neváhaj. Som pripravený. Ak si ma však zavolal, aby si ma vypočul, utíš svoj hnev. Zákony tvojej ríše prikazujú, aby sa aj so zločincom zaobchádzalo mierne.“* Cisár sa potom opýtal na ctenie obrazov: *„Myslíš si, že šliapeme po Kristovi, keď šliapeme po Jeho obraze? Prečo nás považuješ za kacírov?“* Sv. Štefan s dôkladnosťou vysvetľoval učenie sv. Cirkvi, že obrazy svätých si zaslúžia úctu. Prítomný kacírsky biskup sa snažil obhajovať obrazoborcov. Sv. Štefan požiadal o mincu. Keď mu ju podali, ukázal na obraz cisára vyrytý na nej a opýtal sa: *„Pane, čí je tento obraz a nápis?“* Cisár zachmúrene odpovedal: *„Číže by bol, ak nie cisárov?“* Svätý pokračoval: *„Ak by niekto túto mincu hodil na zem a pošliapal ju, bol by trestaný?“* Sudcovia odpovedali: *„Bol by vinný zo zrady a ako taký by bol aj potrestaný.“* Sv. Štefan zdvihol hlas a povedal: *„Ó, poľutovaniahodná zaslepenosť! Považujete za velezradu zneuctenie obrazu smrteľného človeka, a čo tí, ktorí šliapu po obrazoch Spasiteľa Božieho, Jeho svätej Matky a iných svätých? Aký trest ich čaká?“* Keď všetci mlčali, sv. Štefan hodil mincu na zem a s opovržením na ňu stupil. Prítomní v zúrivosti zaútočili na sv. Štefana a chceli ho vyhodiť z okna. Cisár, otrasený týmto výstupom, tomu zabránil, ale dal ho poviazať, zavesiť mu na krk povraz a viesť ako zradcu ulicami Konštantínopolu do žalára, kde mal byť oficiálne odsúdený.

Medzičasom, čo sa odohrávali tieto udalosti so sv. Štefanom, prenasledovali obrazoborci stále viac a viac pravoverných kresťanov bez ohľadu na vek či stav. Prenasledovanie sa odohrávalo nielen v Konštantínopole, ale po celom Východe, ba dokonca aj na Západe, kam siahala moc bludárskeho tyrana. Cisár Konštantín Kopronymus už skôr vydal prísny rozkaz, aby všetci jeho poddaní zložili prísahu, ktorou sa mali zrieknuť ctenia sôch a obrazov svätých, ba dokonca nimi opovrhovať. Ak sa ešte niekde nachádzali obrazy či sochy, mali byť zničené, spálené alebo inak odstránené. V dôsledku tohto hrozného nariadenia boli všetci kresťania nútení skladať túto bohapustú prísahu. Tí, ktorí odmietli, čelili strašným mučeniam, boli zmrzačení alebo zavraždení. Najmenším trestom bolo zhabané imanie a vyhnanstvo. Katolícki veľmoži, zemania, mešťania, roľníci, kňazi, mnísi a mníšky, ba aj cisárski

vojaci, ktorí nechceli zaprieť svätú vieru a ctili obrazy a sochy svätých, boli kruto prenasledovaní po celej východnej rímskej ríši. V žalári, kde bol uväznený sv. Štefan, bolo 342 mníchov, ktorí sem boli privlečení zo všetkých kláštorov a ktorí boli odhodlaní radšej zomrieť v mukách, než by zložili túto ohavnú prísahu. Keď sv. Štefan uzrel taký veľký počet veľkodušných vyznávačov katolíckej viery, zaplakal od radosti a zveleboval Boha za Jeho veľké milosrdenstvo. Všetci títo vyznávači si sv. opáta vysoko vážili ako mučeníka, bozkávali mu ruky a nohy. Žalár sa premenil na chrám Boží. Dňom i nocou sa ozývali vrúcne modlitby a spevy žalmov. Strážcovia žalára, pohnutí trpezlivosťou a duchovnou radosťou týchto svätých mužov, napriek prísnym rozkazom cisára preukazovali väzňom najväčšiu láskavosť a zmierňovali ich biedu, ako len mohli. Sv. Štefan sa postil, požíval jedlo iba dvakrát do týždňa. Neustále sa modlil, rozjímal a povzbudzoval bratov k vytrvalosti vo viere.

Jedného dňa sv. Štefan predpovedal svojim bratom, že sa blíži jeho koniec. Väzni sa touto správou veľmi zarmútili, no svätý ich potešil nádejou, že všetci sa čoskoro stretnú u Boha. Následne sa svedomito pripravil na smrť. Mnohí pravoverní kresťania prichádzali do žalára, povzbudení príkladom sv. vyznávača a jeho druhov. Deň pred svojou smrťou oznámil sv. Štefan zbožnej manželke hlavného žalárnika, že nasledujúce ráno bude prosiť Boha v nebi za ňu i za všetkých väzňov. Keď sa tyranský cisár dozvedel, že sv. Štefan premenil žalár na chrám Boží a že obyvatelia Konštantínopolu ho často navštevujú, aby počuli jeho kázne, rozzúril sa a nariadil jeho smrť. Avšak krvavý výrok rýchlo odvolal, pretože chcel, aby sv. Štefan zomrel ukrutnejším spôsobom, a nedoprial mu verejnú mučenícku smrť. Namiesto toho rozkázal dvom radcom a ich služobníkom, aby navštívili žalár a pokúsili sa ešte raz presvedčiť sv. Štefana, aby podpísal nariadenie proti uctievaniu obrazov. Ak by odmietol, mali ho bičovať až do smrti. Keď radcovia prišli do žalára, našli sv. Štefana pohrúženého v hlbokej modlitbe. Pohnutí touto scénou padli na kolená, prosili ho o požehnanie a vrátili sa celkom zmenení. Cisárovi oznámili, že sv. Štefan nariadenie nepodpísal a že už je aj tak blízko smrti.

Na druhý deň ráno sa sv. Štefan dojímavým spôsobom rozlúčil s bratmi slovami: *„Žite blažene, otcovia a bratia, žite s Bohom! Vytrvajte neohrozene vo viere a modlite sa za mňa, lebo čas mojej smrti je tu. Už vidím korunu pred bránou. Jediné, čoho sa obávam, je, že kvôli mojim nedostatkom a množstvu zanedbaní mi satan bude klásť prekážky, a že tak nedosiahnem spásu.“* Keď videl, že všetci začali hlasno plakať, požiadal, aby mu podali posvätené rúcho rádu. Potom chcel odložiť svoju kapucňu, ale bratia ho prosili, aby to neurobil, keďže by to nebolo vhodné. Sv. Štefan odpovedal: *„Bojovník má vstúpiť na miesto boja celkom voľný. Nemôžem dopustiť, aby tento drahocenný odev bol znesvätený.“* Nakoniec odložil kapucňu, obliekol si svoje pustovnícke rúcho, sadol si medzi bratov a rozprával s nimi o večnosti. A vskutku, cisár sa dozvedel, že ho sudcovia oklamali. Zavčas rána začal zúriť a hrozne kričal: *„Či už niet nikoho, kto by mi bol verný a oslobodil ma od tohto mnícha?“* Vtedy povstal jeden z cisárových obľúbencov, zhromaždil vojenskú a pouličnú zberbu a s touto tlupou vtrhol do žalára. Násilníci poviazali svätého Štefana povrazmi a reťazami, vliekli ho ulicami mesta a ukrutne ho trýznili. Keď ho vliekli pred chrámom svätej Teodory, snažil sa povstať a narovnať svoje telo, aby vzhliadol na chrám. Jeden

zo surových trýzniteľov ho udrel hákom tak prudko do hlavy, že sa mu lebka rozštiepila a mozog sa rozsypal po skalnatej dlažbe.

Zbožný kresťan menom Teodorius pozbieral jeho mozog. Bezduché telo svätého Štefana potom šialená kacírska zberba vláčila ulicami Konštantínopolu tak dlho, kým neboli všetky jeho údy dokaličené a roztrúsené po okolí. Napokon krutá tlupa hodila jeho telo do jamy, kam sa hádzali telá zločincov. Takto dokončil svätý Štefan Mladší svoj bohumilý život mučeníckou smrťou 28. novembra roku 768.

Poučenie:

Svätý Štefan sa vyznačoval veľkou stálosťou vo vyznávaní pravého učenia svätej Cirkvi proti bludárom a obrazoborcom. Za toto sväté učenie znášal s obdivuhodnou trpezlivosťou potupu, trýznenie a nakoniec podstúpil aj mučenícku smrť. Čo ozbrojilo tohto zbožného mnícha z vrchu svätého Auxencia takou pevnou vierou, pokojnou mysľou v utrpení a neohrozenou stálosťou? Usilovne čítal spisy cirkevného otca svätého Jána Zlatoústeho (Chryzostoma) a bol dokonale pripravený vzdorovať klamstvu a zvádzaniu kacírov, bezbožných obrazoborcov. Títo, podobne ako Mohamedáni, si nectili obrazy svätých a krvavo prenasledovali pravoverných katolíkov.

Slávny opát benediktínov Gerbert (nar. r. 1720 v Čiernom lese v Nemecku) píše o svätých cirkevných Otcoch a ich spisoch: *„Z týchto prameňov má Boží učenec zavlažovať svoje polia; z nich má čerpať zmysel svätého Písma, získavať dôkazy pre články viery a osvetľovať ich význam, ako aj ozbrojiť a posilniť svojho ducha pokladmi náboženstva. Kresťanská viera sa totiž nezakladá na nových výmysloch či plodoch ľudského rozumu, ale bola odovzdaná od Krista a apoštolov prostredníctvom nepretržitej nite ústneho podania – tradície. Preto niet inej cesty, ako sa uistiť o trvalosti článkov viery (dogiem), než prostredníctvom tohto živého prameňa, keďže práve apoštoli neprestajne dňom i nocou skúmali sväté Písmo a Boží zákon a nám, svojim potomkom, odovzdali čistý a neporušený poklad Božieho slova.“*

Kresťan, vedz, že učenie svätej Cirkvi je založené na svätom Písme a apoštolskom ústnom podaní. Kto sa toho nedrží, ten blúdi. Aj ty máš nasledovať príklad svätého Štefana Mladšieho v horlivosti za pravé Božie učenie a v trpezlivosti pri prenasledovaniach od bludárov, *„osvietencov“* a súčasných neznabohov. Milostivý Boh dopúšťa prenasledovanie pre hriechy ľudí. Svätý Cyprián hovorí: *„Prestaneš sa ponosovať, ak si uvedomíš, že si zaslúžiš to, čo trpíš.“* Svätý Štefan vedel, že Pán Ježiš Kristus trpel za hriešne ľudské pokolenie, a preto ho chcel nasledovať a trpieť za hriechy iných. Kresťan, aj ty máš trpieť z lásky k blížnym, aby sa oslávilo meno Božie!

Ako bohaprázdni kacíri obrazoborci zúrili proti pravoverným kresťanom v minulosti, tak sa podobné útoky na vieru a jej vyznávačov opakovali a stále opakujú zo strany kacírov a bludárov. Bludy a kacírstva, ktoré vznikli v 15. a 16. storočí v Európe, sa šírili často za cenu krvavého prenasledovania pravoverných kresťanov. Tieto ideológie všade prinášali nepokoje a občianske vojny. Protestant Dr. Hinrichs sám priznáva: *„Reformácia všade, kde sa dostala, vyvolala občiansku vojnu.“*

V našej vlasti pomáhali šíriť nové bludy a kacírstva mečom aj zúriví Turci. Obsadili takmer tri štvrtiny územia, odkiaľ vyhnali katolíckych kňazov a tam aktívne podporovali šírenie nových protestantských náuk. Niektorí magnáti a zemania si privlastnili biskupské a farské majetky, prijali nové učenie a nútili poddaných, aby ich nasledovali. Tak sa stalo, že v ostrihomskom arcibiskupstve, kde bolo pred Moháčskou katastrofou (1526) až 900 fár, zostalo okolo roku 1560 sotva 100 katolíckych fár. Napríklad v Zvolenskej stolici, ktorá patrila k ostrihomskému arcibiskupstvu, existovali v roku 1657 katolícke fary iba v Sielnici a Detve. Zatiaľ čo luteráni ovládali 39 fár, tak Jezuiti v Banskej Bystrici a Španej Doline pôsobili iba ako misionári. Katolícki kňazi, ktorí zostali verní Cirkvi, boli buď vyhnaní, alebo ukrutne zavraždení. Farské matriky a dokumenty boli ničené, a bludári kruto prenasledovali kňazov i veriacich, najmä v okolí banských miest, kam sa už dávnejšie prisťahovali nemeckí baníci a priniesli so sebou bludné luteránske učenie.

V banskom meste Ľubietová bol na počiatku šírenia Lutherovho učenia umučený katolícky kňaz Ján. Nárayovská vizitácia z roku 1692 opisuje túto krvavú udalosť nasledovne: *„V Ľubietovej, ako sa nesie verejná a pospolitá povesť v celej stolici, bol na druhý deň veľkonočný zoťatý katom na vŕšku mimo mesta Ján, istý katolícky kňaz, asi pred 170 rokmi (teda okolo roku 1522), keď sa začalo šíriť kacírstvo v Uhorsku. Mnohí baníci z Nemecka, už nakazení kacírstvom, sa sem hrnuli. Ján sa pred smrťou bránil, tvrdiac, že je nevinný a nespravodlivo odsúdený. Preto ich preklial v troch veciach: aby nikdy nemali dvanástich senátorov v jednom roku (čo sa vždy potvrdzuje skutkom, keďže im každý rok niekto zomrie); aby nemali požehnania v baniach; a aby nikdy nezažili radosť sviatočnej oslavy Božej počas polnočnej omše na Vzkriesenie alebo Narodenie Pána. Nástupníci a súčasní farári tohto miesta potvrdzujú, že tieto kliatby sa často napĺňajú, a tvrdia, že miesto je naozaj pozbavené baníckeho požehnania.“* V Ľubietovej bol 5. septembra 1678 na deň sv. Vavrinca zavraždený katolícky farár Laurenc Ptachelius, pôvodom Čech. Povstalci ho zabili z nenávisti voči svätej Cirkvi. V roku 1681, počas Tokoliovských vojen a prenasledovania katolíkov, ľubietovskí luteráni uväznili farára Jána Benkoviča, 30-ročného zbožného a vzdelaného kňaza. Žiadali, aby zaprel svoju vieru a vykúpil sa. Keď im nevyhovel a ďalej hlásal Kristovo učenie, prinútili ho vykopať si hrob a sťali ho. Obraz Jána Benkoviča sa nachádza v kostole susednej obce Dúbravice. V Mičinej, blízko Banskej Bystrice, luteráni okolo roku 1671 zavliekli katolíckeho farára Evarista na blízky kopec, kde ho živého zakopali po hrdlo do zeme a pluhom mu odorali hlavu. Miesto, kde bol Evarist umučený, dodnes nesie názov *„Kňazíkom“* (M. Plathy *„Elenchus sacerd. cath.“*). V roku 1675 tu ukameňovali farára Matiasa Glozeliusa a v roku 1688 chceli spáliť Gerarda Augusta Menčíka. V Dubovej na Horehroní bol 18. septembra 1677 zastrelený farár Michal Bajmóci. V susednej Valaskej Tokoliho vojaci v roku 1677 ubili farára Štefana Višnóciho. Po vykúpení zo zajatia v Klenovci podľahol svojim zraneniam v Banskej Bystrici. V Ponikách zajali Tokoliovci a Turci 6. januára 1678 farára Jakuba Delatha, 20 školákov a 300 obyvateľov. Farára prepustili v Jágre po zaplatení výkupného 600 imperiálov. V Brezne roku 1681 zadržali luteráni starého kňaza, piaristu Tomáša sv. Anzelma, ktorého ukrutne zbili, posmešne obliekli do dvoch poltov slaniny namiesto omšového rúcha a ťahali ho na kopec

Dúbravka. Keď už nevládal, bodali ho kopijou a chceli zapáliť slaninu na jeho tele. Nakoniec ho zhodili do potoka, kde ho polomŕtveho nechali. Katolíci ho v noci zachránili, no zomrel na ceste do kláštora v Kremnici, kde je pochovaný u Františkánov.

Tieto udalosti svedčia o tom, ako luteráni prenasledovali katolíckych kňazov a veriacich vo Zvolenskej stolici i na ďalších miestach. Takéto zúrenie heretikov pripomína, že skutoční kresťania vždy čelili nepriateľom Božieho učenia. Ako hovorí sv. Cyprián: *„Syn Boží trpel, aby nás učinil synmi Božími, no syn ľudský nechce trpieť, aby sa stal synom Božím.“*

Dňa 28. novembra sa koná aj pamiatka sv. Rufusa, mučeníka z čias cisára Diokleciána; sv. Sosténa, učeníka Pána a spoločníka sv. Pavla apoštola (1 Kor 1,1); sv. Gregora III., pápeža (731–741); v Afrike sv. biskupov Papiana a Mansvéta, umučených ariánskym kráľom Genserichom; sv. Jakuba Picenského z rádu sv. Františka, patróna Neapola a ďalších.

29. NOVEMBER

I. Sv. Saturnin, biskup a mučeník (3. stor.)

K slávnym apoštolom, ktorí šírili kresťanskú vieru v Galii ešte za vlády pohanských Rimanov, patrí aj svätý Saturnin. Pápež svätý Fabián (236–250) vysvätil výnimočného rímskeho kňaza Saturnina na biskupa a v roku 245 ho spolu s niekoľkými spoločníkmi vyslal do Galie, aby priniesol svetlo Kristovej pravdy tam, kde dosiaľ vládla tma pohanských povier a zvráteností. Už počas cesty hlásal Saturnin s požehnanými výsledkami na mnohých miestach Božiu pravdu, a nakoniec sa okolo roku 250 usadil v bohatom obchodnom meste Toulouse pri rieke Garonne. Tam začal hlásať evanjelium pohanom a čoskoro sa vďaka jeho apoštolskej činnosti, ktorú hojne podporovala Božia milosť, podarilo založiť sľubnú kresťanskú obec. Tá si vybudovala vlastnú svätyňu, ktorá však onedlho nestačila návalu horlivých veriacich.

V tom čase mali Rimania v Toulouse rozľahlý chrám, kapitol, ktorý bol centrom pohanského modlárstva a známy v okolí svojimi veštbami pohanských bohov. Len čo však biskup Saturnin prišiel do mesta a začal kázať Kristov kríž, veštby utíchli. Márne modlárski kňazi prinášali bohom početné obety; márne ich vyvolávali a zaklínali – modly už nevydávali žiadne veštby. Pohania boli z toho zmätení a zmocnil sa ich veľký strach. Nakoniec, pátrajúc po príčine, usúdili, že toto nešťastie spôsobili kresťania, a predovšetkým ich biskup Saturnin. Biskup totiž chodieval zo svojho príbytku, ktorý bol vedľa pohanského chrámu, do svätyne, kde sa kresťania zhromažďovali na bohoslužby. Modloslužobníci si domysleli, že práve jeho prítomnosť a činnosť odstrašila ich bohov, ktorí preto zmĺkli. Rozhodli sa teda uzmieriť rozhorčených bohov Saturninovou smrťou.

Jedného dňa, keď pohania práve viedli obetného býka do svojho chrámu, aby urobili ďalší pokus na uzmierenie bohov, išiel biskup Saturnin podľa zvyku s kňazom a dvoma diakonmi na bohoslužby do kresťanskej svätyne. Pri kapitole stál zástup pohanského ľudu, ktorý sa pripravoval na obetnú slávnosť. Vtedy niekto spoznal biskupa a začal kričať: *„Pozrite, tu prichádza nepriateľ našich bohov a hlavný šíriteľ novej viery! On zatracuje bohov a zavinil, že od nich nedostávame žiadne veštby. Chyťte ho, nech obetuje našim bohom, alebo nech zomrie!“* Pohania sa vrhli na kresťanských duchovných. Kňaz a obaja diakoni utiekli, no biskupa chytili, odvliekli do kapitoly a žiadali, aby obetoval modlám. On však odpovedal veľkým hlasom: *„Poznám jediného pravého Boha a iba jemu obetujem obetu chvály. Vaši bohovia sú zlí duchovia a vy im neslúžite obetami zvierat, ktoré sú bezcenné a ničomné, ale záhubou svojich duší. Ako však môžete chcieť, aby som sa bál vašich bohov, o ktorých počúvam, že sa ma sami boja?“* Táto rozhodná a jasná odpoveď zahanbila modloslužobníkov a ešte viac rozpálila ich hnev. Chytili ho, zviazali mu nohy povrazom a priviazali ho k býkovi, ktorého potom násilne hnali po schodoch kapitoly dolu. Už na prvých schodoch sa svätému biskupovi roztrieštila hlava o kameň a vyrazený mozog postriekal schodisko. Zohavené telo mučeníka potom býk vliekol ulicami, až sa povraz pretrhol.

Kresťanskí muži sa zo strachu pred zúrivosťou pohanov rozpŕchli, no dve kresťanské ženy, plné viery a odvahy, odniesli telo svätého biskupa a s úctou ho pochovali. Toulouský biskup Hilarius nad jeho hrobom postavil kaplnku. Keď Boh na príhovor svätého Saturnina obdaril zbožných veriacich výnimočnými milosťami, biskup Silvius na začiatku 4. storočia začal na tomto mieste stavať rozsiahly chrám, ktorý dokončil jeho nástupca Exsuperius.

Dodnes vyniká medzi 41 katolíckymi svätyňami francúzskeho mesta Toulouse starobylý nádherný chrám sv. Saturnina s kryptou a náhrobkom tohto svätého mučeníka.

Poučenie:

Takú veľkú obetu, akú priniesol svätý Saturnin pre Ježiša Krista, nie je dané vykonať každému kresťanovi, ani ju Boh od nás nežiada. Stačí, ak budeme Bohu verní v maličkostiach – teda ak mu budeme obetavo slúžiť podľa svojich životných pomerov v stave, do ktorého nás povolal. Tu má každý dostatok príležitostí, aby sa obetoval Bohu a takto mu prejavil svoju lásku: potláčať v sebe zmyselnosť a vôbec telesnú žiadostivosť, aj pýchu, lakomstvo, hnev, závisť a lenivosť, pričom sa má usilovať o sväté cnosti, aj keď za to musí znášať nepohodlie, námahu a protivenstvá. *„Kto je verný v najmenšom, je verný aj vo veľkom, a kto je nepoctivý v malom, je nepoctivý aj vo veľkom.“* (Lk 16, 10) *„Žite duchovne a nebudete spĺňať žiadosti tela. Lebo telo si žiada, čo je proti duchu, a duch, čo je proti telu.“* (Gal 5, 16-17)

II. Sv. Flora, panna a španielska mučeníčka (9. stor.)

Moslimskí Arabi pod vedením Tárika (Tárik ibn Zijád), ktorých si privolali nespokojní Španieli na pomoc proti Vizigótom, porazili v roku 711 ich kráľa Rodericha v bitke pri Jereze de la Frontera a postupne si podmanili takmer celé Španielsko. Spočiatku víťazi zaobchádzali s podmanenými kresťanmi veľmi neľudsky, no neskôr, zo strachu pred mocným Franským kráľovstvom, zvolili miernejší prístup. Napriek tomu neprestávali kresťanov zvádzať k prijatiu moslimskej viery (islamu). Aby uľahčil ich odpad od kresťanstva, kalif Abdalrahmán II. (822–852) podporoval zmiešané manželstvá, umožnil kresťanom vstup do štátnych služieb a otvoril im arabské školy. Tieto výsady čoskoro priniesli svoje ovocie: mnohí kresťanskí mladíci túžili po sláve v moslimskej učenosti, dychtivo čítali arabské knihy, pohŕdali dielami starokresťanských mysliteľov a odcudzovali sa svojmu národu aj viere.

Kresťania v štátnych úradoch sa pred moslimami nemodlili ani nevyznávali Krista; dokonca niektorí sa nehanbili verejne bojovať proti svojim spoluveriacim a krajanom. Tieto intrigy však medzi vernými kresťanmi vyvolali zápal a odhodlanie brániť Krista a odporovať zrade nehodných kresťanov. Úprimní veriaci ich nazývali zradcami, pred moslimami verejne vyznávali Krista ako Boha a Mohameda označovali za falošného proroka a zvodcu.

V roku 850 tak v Španielsku vypuklo kruté prenasledovanie kresťanov. Prvou obeťou sa stal sv. Perfekt, učený kňaz a znalec arabských vied z Córdoby, ktorý bol 18. apríla 850 odsúdený na smrť a popravený za svoju vieru v Krista. Táto mučenícka smrť podnietila mnohých kresťanov, ktorí dosiaľ o Mohamedovi mlčali, aby verejne vyznávali Krista ako Božieho Syna a Mohameda nazývali falošným prorokom. Za to boli odsúdení na smrť a ich telá spaľované. V tomto období podstúpili mučenícku smrť aj kresťanské panny Flora a Mária.

Flora, rodáčka zo Sevilly, pochádzala zo zmiešaného manželstva; jej otec bol moslim, matka kresťanka. Podľa platného zákona mala byť a zostať moslimkou, no keď jej matka skoro zomrela, bola tajne vychovaná v kresťanskej viere a úplne sa jej oddala. V jej čistom, zbožnom srdci sa rozvinula svätá láska k Ježišovi Kristovi, ktorá ju viedla na cestu vyššej dokonalosti. Keď vyrástla na krásnu pannu, pohŕdala svetom, doma sa v samote venovala modlitbe a podrobovala sa prísnym skutkom pokánia. Jej starší brat, zarytý moslim a nepriateľ kresťanov, s ňou zaobchádzal veľmi kruto. Sledujúc každý jej krok, robil jej mnoho príkorí, takže zo strachu pred ním sa len zriedka odvážila ísť do chrámu na bohoslužby. Nakoniec sa Flora rozhodla, že už ďalej nebude trpieť bratovo prenasledovanie. Opustila otcovský dom a našla útočisko v

panenskom kláštore v Córdobe. Keď sa o tom dozvedel jej brat, veľmi sa nahneval. Aby sa pomstil kresťanom, neprestajne ich osočoval a obviňoval, čím dosiahol zatknutie a uväznenie niekoľkých kňazov. Keď sa to Flora dozvedela, považovala za nečestné zostávať v úkryte a takto poskytovať svojmu nehodnému bratovi zámienku na prenasledovanie nevinných kresťanov. Odišla z kláštora a po návrate domov mu povedala: *„Tu som a nebojím sa. Verím v Krista a hrdo sa hlásim k jeho krížu. Rob si so mnou, čo chceš; utrpenie a muky ma ešte viac posilnia v láske k Spasiteľovi!“* Táto odhodlanosť na chvíľu zarazila moslima; snažil sa Floru presviedčať lichotivými sľubmi, aby ju odvrátil od Krista, no márne. Potom vzplanul hnevom a začal svojej sestre hroziť. Keď však ani takto nepoľavila vo svojej viere, surovo ju zbil a obžaloval u moslimského sudcu zo zločinu hodného smrti – že vraj odpadla od islamu ku kresťanstvu. Flora rozhodne prehlasovala, že sa nikdy nehlásila k Mohamedovi, ale od detstva bola a – s Božou pomocou – až do smrti zostane kresťankou. Sudca však nariadil, aby ju ukrutne zbičovali, až bola polomŕtva, a potom ju odovzdal bratovi, aby ju *„vzdelal v islame“.* Ak by zostala zatvrdená, mala byť opäť postavená pred súd a potrestaná smrťou.

Zmučenú pannu liečili istý čas domáce ženy, pričom bola starostlivo držaná v ústraní. Len čo sa však uzdravila, ušla v noci cez okno svojej izby na strechu susedného domu a odtiaľ na slobodu. Niekoľko dní sa ukrývala u príbuznej kresťanskej rodiny a potom ušla do mestečka Ossaria, kde našla u známej panej láskavé prijatie a prístrešie. Nezostala tam však dlho. Nemala pokoja; v jej duši rástla túžba dokončiť svoje mučeníctvo, spečatiť svoje vyznanie viery obetou vlastného života. Vrátila sa preto do Córdoby a vstúpila do chrámu sv. Ascikla, kde sa vrúcne modlila za dar osvietenia a sily. Tu sa k nej pridala Mária, panna rovnakého veku, zbožnosti i zmýšľania, sestra diakona Valabonsa, ktorý nedávno podstúpil mučenícku smrť za vieru. Obe panny si navzájom otvorili svoje srdcia a rozhodli sa, že verejne vydajú svedectvo o Kristovi. Predstúpili pred moslimského sudcu, kde Flora ako prvá prehovorila: *„Som tá, ktorú si už raz dal zbiť, pretože sa hlásim ku kresťanskej viere, hoci môj otec bol moslim. Bohužiaľ, bola som slabá, a preto som sa zo strachu skryla. Teraz sa však už nebojím a dôverujúc v Božiu moc ti oznamujem, že sa klaniam Ježišovi Kristovi, Božskému Spasiteľovi, a vaším falošným prorokom Mohamedom pohŕdam.“* Na to Mária dodala: *„Aj ja, ktorej brat už dosiahol mučenícku korunu, verím v Krista, pravého Boha, a vaše mohamedánske náboženstvo pokladám za dielo zlých duchov.“* Sudca vzplanul divokým hnevom a začal kresťanské panny hrubo urážať. Hrozil im zneuctením a otroctvom, a napokon ich dal uväzniť.

Práve v tom čase bol v Córdobe spolu s mnohými kresťanmi uväznený aj sv. Eulogius, kňaz a učiteľ významnej kresťanskej školy v Córdobe. Keď sa dozvedel o Flore a Márii, napísal vo väzení spis *„Povzbudenie k mučeníctvu“,* ktorý im venoval, aby ich posilnil a utvrdil vo svätej viere. Flora a Mária boli ešte trikrát postavené pred súd a vyzývané, aby zapreli Krista a prijali islam; no zakaždým márne. Obe boli dňa 24. novembra 851 popravené mečom – najprv Flora, potom Mária. Ich telá zostali celý deň a noc na popravisku a na druhý deň boli hodené do rieky Guadalquivir.

Telo mučeníčky Márie bolo neskôr nájdené kresťanmi a pochované v kláštore v Cutecleare; z tela mučeníčky Flory sa našla iba hlava, ktorá bola spolu s hlavou Márie uložená v kláštornom chráme sv. Ascikla v Córdobe. Mená svätých mučeníčok Flory a Márie sú uvedené aj v rímskom zozname svätých. Tieto sväté panny bývajú zobrazované s odznakmi mučeníctva – palmou a mečom. Ich pamiatka sa slávi 24. novembra.

Poučenie:

Šiesty deň po mučeníckej smrti oboch panien bol kňaz Eulogius spolu so svojimi spoločníkmi prepustený z väzenia, ako tieto svätice predpovedali. Avšak úplnú slobodu nezískal, keďže bol nútený žiť pod ochranou nehodného metropolitu Rekkafrida. Tento odpadlík vyhlasoval, že kresťania, ktorí dobrovoľne odmietajú Mohamedov zákon a vyznávajú Krista, páchajú zločin hodný smrti. Okrem toho sa ochotne pridával k moslimskej vláde ako krutý pomocník, pričom horlivých kresťanských biskupov a kňazov nielen karhal, ale aj uväzňoval. Takýmto spôsobom boli v roku 851 uväznení mnohí verní kňazi spolu s Eulogiom, ktorý, vynikajúc učenosťou i svätosťou života, neprestával počas týchto smutných čias povzbudzovať kresťanov k vytrvalosti vo viere. Dodával odvahu odsúdencom, ctil ich ako svätcov, s úctou pochovával ich telá a sám túžil po mučeníckej korune. Eulogius, prepustený z väzenia a nútený žiť u Rekkafrida, prestal slúžiť svätú omšu, aby nemal kontakt s nehodným metropolitom, ktorý priviedol do záhuby toľkých kresťanov. Až keď dostal od vlastného cordóbskeho biskupa príkaz, aby vykonával svoje kňazské povinnosti, začal znova slúžiť sväté omše.

Svätosť, horlivosť a literárna činnosť, ktorou Eulogius počas prenasledovania posilňoval utláčaných kresťanov vo viere, sa stretli s obdivom všetkých ostatných španielskych biskupov. Tí ho po smrti toledského arcibiskupa Vistremira v roku 858 jednohlasne zvolili za jeho nástupcu. Keďže však v ťažkých pomeroch španielskej cirkvi nebolo možné Eulogia vysvätiť za biskupa, biskupi za jeho života nepristúpili k novej voľbe. Eulogius však už dlho nežil; jeho túžba po mučeníctve sa skoro naplnila. Moslimské dievča menom Leokricia bola tajne pokrstená svojou príbuznou Litiosou a vychovávaná podľa kresťanskej viery. Keď sa o tom dozvedeli jej rodičia, deň aj noc ju trýznili, až kým neušla k Eulogiovi a jeho sestre Anulone. Tí ju zverili spoľahlivým priateľom. Keď však raz Leokricia navštívila Anulonu, bola zajatá a uväznená. Spolu s ňou bol uväznený aj Eulogius. Na súde otvorene vyznal, že nemohol tejto dievčine odmietnuť učenie kresťanskej viery, a dodal, že je ochotný naučiť Kristovmu náboženstvu aj samotného sudcu, ak by o to stál. Sudca mu pohrozil bičovaním a smrťou, no Eulogius sa nezdráhal odsúdiť Mohameda. Bol preto postavený pred radu kalifa.

Pred kalifovou radou Eulogius hlásal Kristovo evanjelium, no jej členovia ho nechceli počúvať a odsúdili ho na smrť mečom. Zomrel mučeníckou smrťou 11. marca 859. Dňa 15. marca bola potom umučená aj Leokricia. Stalo sa to za vlády kalifa Mohameda I., ktorý vládol od roku 852 po smrti svojho otca Abdelrahmana II. Za vlády oboch týchto kalifov bolo umučených ešte mnoho ďalších kresťanov pre ich

vieru; správy o nich zaznamenal sv. Eulogius vo svojom diele *„Pamätník svätých, tri knihy o mučeníkoch z Córdoby“.*

Pamiatka sv. Eulogia a sv. Leokricie sa slávi v dňoch ich smrti – 11. a 15. marca.

Dňa 29. novembra sa tiež pripomína pamiatka sv. mučeníkov Saturnina, starca, a Sisinia, diakona, umučených v Ríme za vlády Diokleciána a Maximiana; sv. Filomena, umučeného za vlády cisára Aureliana (270–275) v maloázijskom meste Ancyra (Angora); sv. Paramana a jeho spoločníkov z čias cisára Décia; sv. Illumináty, panny v talianskom meste Tuder a ďalších. S vďačnosťou a láskou si dnes český národ spomína na nábožného *„Otca vlasti“* Karola IV., najväčšieho a najslávnejšieho českého kráľa, ktorý dňa 29. novembra roku 1378, tri hodiny po západe slnka, pokojne a ticho zomrel požehnanou smrťou v Pánovi vo veku 63 rokov na Pražskom hrade. Celý jeho život bol ozdobený krásnymi kresťanskými cnosťami a jeho pamiatka zostane navždy posvätná pre všetkých verných Čechov.

30. NOVEMBER

I. Sv. Ondrej, apoštol Pána (1. stor.)

Pánovým apoštolom sa dostalo nadmieru vznešené poslanie. Pokračovali v diele svojho Božského Majstra: ohlasovali jeho spásonosné učenie celému svetu, posväcovali ľudstvo vykúpené Kristovou krvou, šírili svätú Cirkev po celej zemi, spravovali ju a takto sprístupňovali ovocie Pánovho kríža vykúpenému ľudstvu. Sú námestníkmi Ježiša Krista v Božom kráľovstve na zemi, sú kormidelníkmi jeho lode na rozbúrenom mori tohto sveta, sú neotrasiteľnými základmi a stĺpmi stavby svätej Cirkvi. Z nich prvý spoznal a nasledoval Božského Majstra Ondrej, a preto sa nazýva prvým povolaným Kristovým apoštolom. Ondrej pochádzal z mestečka Betsaida pri Genezaretskom jazere. Bol synom Jonáša a bratom Šimona Petra. (Jn 1, 44). Tak ako otec a brat, aj on sa živil rybárčením. Keď Ján Krstiteľ začal ohlasovať blížiace sa Božie kráľovstvo a mocnými slovami povzbudzovať k pokániu, Ondrej sa k nemu pridal spolu s inými učeníkmi. Keď sa Ježiš po štyridsiatich dňoch pôstu na púšti vrátil k Jordánu, Ján Krstiteľ ho predstavil svojim učeníkom ako Baránka Božieho, ktorý sníma hriechy sveta. Na druhý deň stál Ján opäť na púšti a boli pri ňom dvaja jeho učeníci. Keď sa k nim priblížil Ježiš, Ján opäť povedal: *„Hľa, Baránok Boží!“* Títo dvaja učeníci, medzi nimi Ondrej a Ján (Miláčik), počuli jeho slová a hneď šli za Ježišom. Pochopili hlboký význam slov svojho učiteľa a uveriac v Ježiša ako v Mesiáša, boli pripravení ho nasledovať. Ježiš sa obrátil, uzrel, že idú za ním, a spýtal

sa ich: *„Čo hľadáte?“* Oni nesmelo odpovedali: *„Rabbi (Učiteľ), kde bývaš?“* Ježiš im láskavo povedal: *„Poďte a uvidíte.“* I šli a videli, kde býva, a zostali u neho ten deň; bolo to okolo desiatej hodiny (štvrtej popoludní). Na druhý deň Ondrej hneď oznámil svojmu bratovi Šimonovi radostnú správu: *„Našli sme Mesiáša.“* A priviedol ho k Ježišovi (Jn 1, 35–42).

Od toho dňa Ondrej a Šimon prichádzali častejšie k Ježišovi. Boli svedkami jeho prvého zázraku v Káne Galilejskej a sprevádzali ho na veľkonočné sviatky do Jeruzalema. Medzitým však naďalej vykonávali svoju rybársku živnosť vo svojom rodisku, až kým neboli povolaní medzi dvanástich apoštolov. Koncom toho istého roku Pán Ježiš, keď prechádzal popri Genezaretskom jazere, uvidel oboch bratov, Šimona a Ondreja, ako hádžu sieť do mora. Povedal im: *„Poďte za mnou a urobím z vás rybárov ľudí.“* A oni hneď opustiac siete išli za ním. (Mt 4, 18–20).

Čím je človek chudobnejší, tým viac si váži to málo, čo má; tým vrúcnejšie na tom lipne. Ondrej a Šimon vlastnili iba skromné rybárske náčinie, no keď ich Ježiš vyzval, aby sa k nemu natrvalo pridali, neváhali a vzdali sa i tohto jediného nepatrného majetku. Dovtedy lovili ryby; od tej chvíle mali zhromažďovať ľudí do Kristovej siete. Tak sa Ondrej stal apoštolom Pána. Odvtedy bol Ondrej s ostatnými apoštolmi neustálym svedkom Ježišových rečí, skutkov a divov. Z niektorých miest svätých evanjelií je zrejmé, že Ondrej požíval zvláštnu dôveru svojho Božského Majstra.

Keď na púšti za Genezaretským jazerom išiel za Ježišom veľký zástup ľudí a nebolo tam jedla, Ondrej povedal: *„Je tu jeden chlapec, ktorý má päť jačmenných chlebov a dve ryby; ale čo je to pre toľkých?“* Ježiš týmito piatimi chlebmi a dvoma rybami nasýtil päťtisíc mužov, nepočítajúc ženy a deti (Jn 6, 1–13). Keď Pán Ježiš predpovedal zničenie Jeruzalema, koniec sveta a svoj slávny príchod v deň súdu, Ondrej spolu s Petrom, Jakubom a Jánom sa ho opýtali: *„Povedz nám, kedy to bude a aké znamenie bude, keď sa všetky tieto veci začnú napĺňať?“* Spasiteľ ich napomenul, aby bdelí očakávali jeho príchod, lebo nevedia dňa ani hodiny. (Mk 13, 4).

Po zoslaní Ducha Svätého sa Ondrej vydal na apoštolské cesty do ďalekých krajín, aby pohanom hlásal evanjelium. Pôsobil hlavne v Skytii, čo bol názov, ktorým starovekí Gréci a Rimania označovali neurčito všetky neznáme krajiny na severovýchode dolného Dunaja a severne od Čierneho mora. Predpokladá sa, že Ondrej nejaký čas strávil na severnom pobreží Čierneho mora i v krajinách dolného Dnepra a v týchto končinách rozsieval semeno Kristovej viery. Zo Skytie sa Ondrej odobral do Malej Ázie a precestoval Pontus, Kapadóciu, Galáciu, Bitýniu a Grécko, kde v hlavnom meste Achájska, v Patrase, dokončil svoje apoštolské poslanie mučeníckou smrťou. Horlivým ohlasovaním Kristovho evanjelia a mnohými zázrakmi obrátil veľké množstvo pohanov. Tým však rozhneval miestodržiteľa cisára Egeata v Patrase a bol ním predvolaný na súd. Na súde sa Egeas na Ondreja oboril a vyčítal mu, že ničí chrámy bohov a zvádza ľudí ku kresťanskej sekte, ktorú cisári nariadili vyhladiť. Ondrej, plný odvahy, horlivo hovoril o Ježišovi Kristovi, budúcom sudcovi všetkých ľudí, o jeho dobrovoľnej obetnej smrti na kríži, a ponúkol sa miestodržiteľovi, že mu vysvetlí tajomstvá kresťanskej viery a jej spásonosnú moc. To Egeasa ešte viac rozhorčilo, pohrozil Ondrejovi ukrižovaním, ak nezaprie Krista a

nebude obetovať modlám. Ondrej však slávnostne vyhlásil, že obetuje len jedinému pravému Bohu. Nato bol ukrutne zbičovaný a uvrhnutý do väzenia. Keď mu oznámili, že zomrie potupnou smrťou na kríži, odpovedal, plný Ducha Svätého, odvážne: *„Som služobníkom Kristovho kríža a viac po ňom túžim, než by som sa ho bál.“* Kríž bol pre Židov symbolom strachu a v príslovia znamenal súhrn utrpenia a hanby. No keď bol Ondrej vedený na popravisko a uzrel kríž pripravený pre neho, jeho srdce prenikla svätá radosť a túžba a zvolal: *„Buď pozdravený, ó kríž, ktorý si bol posvätený Kristovým telom a ozdobený jeho údmi ako perlami! Kým na teba nevstúpil môj Pán, bol si postrachom na zemi, ale teraz nás napĺňaš nebeskou túžbou. Veriaci vedia, aké milosti v sebe ukrývaš a aké dary udeľuješ. Istý a radostný sa k tebe ponáhľam, aby si ma prijal ako učeníka toho, ktorý bol na tebe obetovaný. Dlho som ťa očakával, svätý kríž, vrúcne milovaný; vysloboď ma z tohto sveta a vráť ma môjmu Majstrovi, aby ma skrze teba prijal ten, ktorý ma skrze teba vykúpil.“* Aby apoštol, vyčerpaný mukami, nezomrel rýchlo, ale až po dlhom trápení, nebol na kríž pribitý klincami, ale priviazaný povrazmi. Ondrej zostal na kríži živý až do tretieho dňa, neprestávajúc ďakovať Kristovi Pánovi, že bol uznaný za hodného pripodobniť sa mu smrťou. Z kríža, ako z kazateľnice, hlásal zhromaždeným zástupom evanjelium, až napokon 30. novembra odovzdal svoju dušu. Vzácnejší spôsob, akým by sa mohol uzavrieť život staršieho brata sv. Petra, si ani nemožno predstaviť.

Podľa najstarších, hoci nejasných záznamov, sa predpokladá, že sv. Ondrej zomrel na šikmom kríži v tvare písmena X. Odvtedy sa šikmý kríž nazýva svätoondrejským krížom. Rozchádzajú sa údaje o roku jeho ukrižovania; mohlo to byť za vlády Domiciana alebo až za Trajána.

Vzácna kresťanská pani Maximilla s úctou zložila mŕtve telo apoštola z kríža, pomazala ho voňavými masťami a pochovala ho. V roku 357 boli pozostatky sv. Ondreja prenesené do chrámu sv. apoštolov v Konštantínopole. Keď však roku 1204 križiaci dobyli toto mesto a zmenili Byzantskú ríšu na latinské cisárstvo, kardinál Peter z Kapuy odniesol tieto ostatky do Talianska a slávnostne ich uložil v katedrále v Amalfi, kde sa väčšia časť z nich uchováva dodnes.

Hlava sv. Ondreja bola za pápeža Pia II. prenesená do chrámu sv. Petra v Ríme. Aj iné talianske mestá sa pýšia menšími časťami z jeho ostatkov. Chrám sv. Víta v Prahe vlastní jeden zub a tri kosti sv. Ondreja.

Poučenie:

Keď sv. Ondrej uzrel kríž, na ktorom mal dokončiť svoj život, plesal posvätnou radosťou, pozdravoval ho, bozkával a objímal. Nás nikto nepripína na drevený kríž, aby sme na ňom, ako tento apoštol, zomreli mučeníckou smrťou. Boh však na nás niekedy dopúšťa iný kríž: chudobu, biedu, chorobu, telesné bolesti, stratu blízkych, opustenosť, rôzne starosti, trpké sklamania a protivenstvá od zlých ľudí. Nuž, ako prijímame tento kríž?

Ako málo je milovníkov Kristovho kríža, ktorí si prajú vstúpiť do kráľovstva nebeského krížovou cestou, cestou utrpenia! Tomáš Kempenský píše: *„Ježiš má mnoho milovníkov nebeského kráľovstva, ale málo nosičov jeho kríža. Mnoho má*

tých, ktorí hľadajú potešenie, ale málo tých, ktorí hľadajú zármutok; viac je tých, ktorí idú k stolu, ale málo tých, ktorí idú k pôstu. Všetci chcú s ním oslavovať, ale málo tých, ktorí chcú zaňho trpieť. Mnoho ich nasleduje Ježiša až k lámaniu chleba, ale málo až k pitiu z kalicha utrpenia. Mnoho ich vzdáva česť jeho zázrakom, ale málo ich nasleduje potupy kríža. Mnoho ich miluje Ježiša, pokiaľ ich nezasiahne nič nepríjemné. Mnohí ho chvália a velebia, pokiaľ dostávajú od neho nejaké potešenia. Ale keď sa Ježiš skryje a na chvíľu ich opustí, buď sa dajú do plaču, alebo padnú do prílišnej malomyseľnosti.“ Aký osud čaká vo večnosti slabochov, ktorí svoj kríž nechcú nosiť a snažia sa ho zbaviť, aj hriešnym spôsobom? Pravým učeníkom Ježiša Krista nie je ten, kto ho nechce nasledovať utrpením. *„Ak s Kristom trpíme, s ním aj budeme oslávení.“* (Rim 8, 17)

II. Sv. Tomáš Morus, anglický kancelár, mučeník (15. stor.)

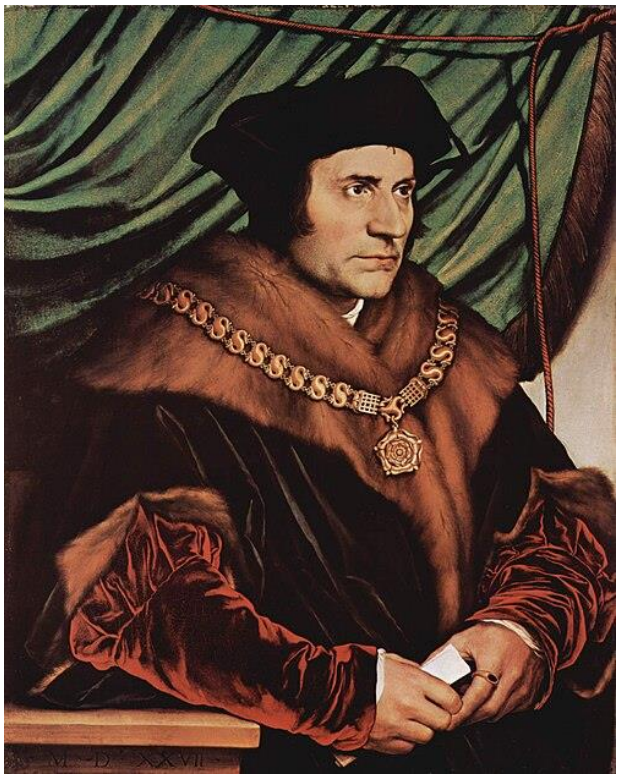

Medzi najslávnejšie katolícke krajiny patrilo Anglicko a to až do 16. storočia, keď nehodný kráľ Henrich VIII. odtrhol krajinu od Apoštolskej stolice, vyhlásil sa za hlavu anglickej cirkvi a voči verným katolíkom sa správal horšie než rímski pohanskí cisári. Medzi obete tohto korunovaného tyrana patril aj slávny katolícky učenec Tomáš Morus. Tomáš Morus (More) sa narodil v roku 1480 v Londýne. Jeho otec, John More, bol členom najvyššieho kráľovského súdneho dvora. Prvé vzdelanie Tomáš získal v dome kardinála a canterburského arcibiskupa, Johna Mortona. Keď mal sedemnásť rokov, nastúpil na vysokoškolské štúdiá do Oxfordu, kde sa venoval kresťanskej filozofii a starým jazykom, najmä gréčtine. Na prianie svojho otca sa v roku 1499 vrátil do Londýna, kde sa venoval právu, pričom so záľubou študoval aj teológiu. Usilovne čítal spisy svätých Otcov a v širokých kruhoch anglických študentov prednášal o dielach sv. Augustína, najmä o jeho diele Mesto Božie, čo v Londýne vzbudzovalo veľký záujem.

Čoskoro sa preslávil svojou výnimočnou učenosťou, no ešte viac ho zdobili ušľachtilé kresťanské cnosti: živá viera, vrelá zbožnosť, pokora, ostražitosť a askéza. Pred každou prácou sa vždy modlil k Bohu o dar osvietenia. Každý deň sa nábožne zúčastňoval na svätej omši, často sa postil, spával na holej zemi a nosil kožený pás. Aby sa mohol lepšie upevniť vo svojom duchovnom živote, žil štyri roky v kartuziánskom kláštore v Londýne. Hoci nezložil rehoľné sľuby, riadil sa ich pravidlami. V tichu kláštora sa venoval modlitbe, zbožným úvahám a štúdiu. Najradšej trávil čas v chráme pred svätostánkom.

Neskôr sa vydal na cesty do Holandska a Francúzska. Po štúdiu na univerzitách v Lovani a Paríži sa vrátil domov, kde sa v roku 1506 oženil s cnostnou šľachtičnou. So svojou nábožnou manželkou žil v šťastnom manželstve, a keď po jej smrti zostal sám so štyrmi deťmi, znovu sa oženil s vdovou Alicou Middletonovou. Aj toto manželstvo bolo veľmi šťastné. Ako schopný právnik a svedomitý sudca si rýchlo získal všeobecnú dôveru a povesť vynikajúceho odborníka. Čoskoro bol menovaný námestníkom prvého úradníka v grófstve a neskôr zmierovacím sudcom. So svojou rodinou býval na statku v dedine Chelsea pri Londýne, odkiaľ každé ráno po svätej omši plával po rieke Temži do mesta za svojím povolaním.

Vidiecke sídlo Tomáša Morusa v Chelsea bolo stánkom zbožnosti, pokoja a práce. Pri dome si pristaval kaplnku a každý deň ráno aj večer zhromažďoval celú rodinu i všetkých sluhov k spoločným modlitbám. Každý deň sa zúčastňoval na svätej omši vo farskom chráme a modlieval sa mariánske hodinky i kajúcne žalmy. Piatky slávil podľa prísneho kartuziánskeho spôsobu, pričom k obvyklým pobožnostiam pridával aj bičovanie tela. V nedele a sviatky ho bolo vidieť medzi kostolnými spevákmi v chórovom rúchu, v cirkevných sprievodoch nosieval kríž, a hoci zastával najvyššie hodnosti, nehanbil sa miništrovať kňazom pri svätej omši. Nikto z jeho domácnosti nesmel zaháľať; všetci usilovne pracovali. Chudobným bol dobrým otcom; na svojom majetku postavil verejný chudobinec a sám nosieval chudobným pomoc. Prístavbou rozšíril farský chrám v Chelsea a obohatil ho o vzácne liturgické nádoby a rúcha. Všetka táto láska mu bola odmenená hojným Božím požehnaním. Jeho deti vynikali učením i krásnymi cnosťami a boli mu pýchou i potešením. Z nich najmilšia mu bola dcéra Margaréta. Vo vedách sa mohla porovnávať s mnohými učencami; najradšej čítala latinské spisy svätých otcov. Svojmu dobrému otcovi bola oddaná celou dušou; jej duch bol podobný jeho duchu; dcérino srdce bolo vždy otcovi otvorené. Len ona vedela, ako prísne sa jej otec potajomky umŕtvuje, a dlhé roky mu pripravovala kajúce rúcho z hrubej látky. Bola správkyňou chudobinca, ktorý jej otec založil. Jej úprimná láska krásne žiarila aj z listov, ktoré si navzájom písali.

Tomáš Morus sa svojimi kresťanskými cnosťami stal miláčikom ľudu a jeho rozsiahle vedomosti v rôznych oblastiach budili veľkú úctu a obdiv súdobých učencov. O jeho sídle v Chelsea napísal učený Erasmus Rotterdamský svojmu priateľovi: *„Povedal by si, že je to Platónova akadémia; ja však dodávam: Je to praktická škola kresťanského náboženstva.“* Tam Morus sám vyučoval svoje deti, a keď to pre svoje úradné povinnosti nemohol, povzbudzoval ich písomne, aby si svedomito všímali vzdelanie i cnosť. Tam písal aj znamenité diela, ktoré mu získali čestné tituly ozdoby Anglicka a tvorcu krásnych umení vo vlasti. Jeho dielom najvýznamnejším je *„Utopia.“* V tomto diele ostro kritizuje neblahé pomery a skazené mravy svojej doby, pričom zároveň prejavuje svoju pevnú a nezlomnú katolícku vieru, kajúcnosť, úctu k duchovenstvu, vážnosť k posvätným cirkevným obradom a odpor k náboženským novátorom.

Roku 1509 Morus oslávil nastolenie mladého kráľa Henricha VIII. latinskou básňou; v roku 1517 svojou prítomnosťou a znamenitým prejavom utíšil divoké povstanie ľudu proti Holanďanom; v roku 1518 v mene mesta Londýna privítal pápežského vyslanca kardinála Vavrinca Campeggia. Nebolo teda divu, že Henrich VIII. sa

usiloval získať tohto váženého muža pre svoje služby. Hoci Tomáš nikdy netúžil po dvorských hodnostiach, nakoniec prijal úrad a stal sa kráľovským tajným radcom. V tomto úrade často vítal v mene kráľa vznešených zahraničných hostí a riešil dôležité štátne záležitosti. Jeho zásluhou bol v roku 1525 uzavretý mierový zväzok Anglicka s Francúzskom. Nemalé zásluhy mal aj na mieri z roku 1529, ktorý zblížil Henricha VIII. s cisárom Karolom V.

Medzitým mu pribúdali ďalšie dvorské hodnosti; bol menovaný rytierom, štátnym pokladníkom, kancelárom vojvodstva Lancaster a po mieri v roku 1529 anglickým lordkancelárom. Ako obľúbenec kráľa Henricha VIII. zabával jeho aj jeho rodinu rozpravami o teologických a svetských vedách. Kráľ často býval hosťom na jeho statku v Chelsea a správal sa k nemu veľmi dôverne. Napriek tomu Morus nikdy nedokázal ku kráľovi cítiť plnú dôveru, keďže čoskoro zistil, že jeho srdce ovládla pýcha a zmyselnosť. Henrich VIII. sa v roku 1509 oženil s Katarínou Aragónskou, zbožnou a krásnou vdovou po svojom staršom bratovi Artúrovi. Katarína, ktorá so svojím kráľovským manželom prežila sedemnásť rokov, mu porodila päť detí; troch synov a dve dcéry, z ktorých prežila len jediná – Mária. Keďže Katarína bola o osem rokov staršia ako jej manžel a v dôsledku choroby stratila svoju krásu, zmyselný kráľ žil v neustálej nečistote. Jednou z jeho mileniek bola Mária Boleynová; a keď sa jej nasýtil, zaľúbil sa do jej mladšej sestry Anny, dvorného dievčaťa kráľovnej, ktorá však prehlásila, že bude jeho manželkou, ale nikdy nie milenkou. Tento odpor len zväčšil kráľovu náruživosť. Vymýšľal si klamlivé dôvody a žiadal v Ríme, aby jeho manželstvo s Katarínou bolo vyhlásené za neplatné, aby mohol uzavrieť sobáš s Annou Boleynovou a povýšiť ju na trón. Nad touto hriešnou a neslýchanou žiadosťou sa pápež Klement VII. zhrozil, pretože manželstvo Henricha s Katarínou bolo uzavreté so súhlasom pápeža Júlia II. podľa cirkevných zákonov, a preto bolo nespochybniteľne platné. Žiadosť vzbudila v Ríme tým väčšie prekvapenie, že práve Henrich VIII. doposiaľ rázne vystupoval proti buričským činom odpadlíka Luthera a v tejto nepokojnej dobe mnohonásobne prejavil svoju vernosť a oddanosť Apoštolskej stolici. Dokonca napísal proti Lutherovým bludom spis *„Obrana siedmich sviatostí“*, za ktorý mu pápež Klement VII. udelil čestný titul *„Obranca viery“.* Okrem toho v roku 1521 radil cisárovi i falckému kurfirstovi, aby Lutherovo bludárstvo úplne potlačili.

Zatiaľ čo nekresťanskú žiadosť Henricha VIII. prejednávali v Ríme, pokúšal sa získať podporu podplácaním univerzít, aby rozhodli v jeho prospech; ba dokonca ponúkal cisárovi Karolovi V. veľké množstvo peňazí, aby neobhajoval práva svojej tety, kráľovnej Kataríny. Všetky tieto intrigy však boli márne. Pápež Klement VII. rozhodol podľa práva, že manželstvo Henricha s Katarínou je platné, a prikázal kráľovi, aby svoju zapudenú manželku opäť prijal, inak bude nad ním vyslovená cirkevná kliatba. Srdce poctivého kancelára Tomáša Morusa bolo z poblúznenia náruživého kráľa naplnené nevýslovným zármutkom; predvídal, že z toho vzíde pre Anglicko veľké nešťastie. Keď Luther v Nemecku začal vzburu proti katolíckej Cirkvi a hlásal neslýchané bludy, Morus čoskoro vytušil, že ríši hrozí strašná pohroma. Preto náboženských novátorov označil za odbojníkov a vydával proti nim spisy brániace katolícku vieru.

Náhle sa však aj starokatolícke Anglicko ocitlo v nebezpečenstve, že ho vášnivý Henrich VIII. strhne do víru bludárstva. Kráľ sa snažil získať predovšetkým svojho kancelára Morusa, ktorý požíval veľkú vážnosť nielen v Anglicku, ale aj za jeho hranicami. Morus však pokľakol pred kráľom a s bolesťou mu priznal, že bez porušenia svedomia nemôže vysloviť priaznivý rozsudok. Kráľ mu vtedy povedal, že už viac nebude jeho svedomie znepokojovať, no svoje slovo nedodržal.

Medzitým sa Henrich VIII. v januári roku 1533 nechal zosobášiť s Annou Boleynovou. V tom istom roku, 16. mája, Morus zložil svoj úrad kancelára, pretože ako horlivý katolík ho už nemohol ďalej vykonávať. Kráľ to považoval za opovážlivosť, navonok však Morusa pochválil a poďakoval mu za jeho veľké zásluhy o vlasť. Morus sa potom uchýlil na svoj vidiecky statok, aby sa pripravil na horký kalich blížiaceho sa utrpenia. Aby nevzniklo podozrenie, že schvaľuje kráľovo hriešne konanie, aby prejavil poslušnosť, úctu a lásku k Apoštolskej stolici a aby spasil svoju dušu, vzdal sa najčestnejšieho postavenia v celej ríši. Jeho rodina bola tým pochopiteľne zronená, no on si zachoval pevnú myseľ. Svojim sluhom odporučil, aby sa rozišli, keďže ich chcel ušetriť nešťastia. Sluhovia sa s plačom rozlúčili s dobrotivým pánom a odišli na miesta, ktoré im u priateľov a známych zabezpečil. Svoju rodinu tiež pripravoval na to, čo malo prísť. Často hovoril o kresťanskej smrti, o nebeských radostiach a pekelných trestoch. V ústraní potom napísal niekoľko výnimočných diel na obranu katolíckej viery proti nemeckým bludárom, najmä o Najsvätejšej sviatosti oltárnej.

Dňa 1. júna 1533 mala byť Anna Boleynová korunovaná za anglickú kráľovnú. Morus bol na túto slávnosť pozvaný, no odmietol nielen pozvanie, ale aj ponúknuté peniaze. Keď mu vojvoda z Norfolku poradil, aby sa kráľovej vôli podvolil a pamätal na to, že hnev kráľa môže znamenať jeho smrť, pokojne odpovedal: *„Ak je to tak, nie je medzi mnou a vašou milosťou iný rozdiel, než že ja zomriem dnes a vy zajtra.“* Táto odmietavá odpoveď kráľa podráždila, no ešte viac na Morusa zanevrela kráľovná, ktorá od tej chvíle usilovala o jeho záhubu. Henrich VIII., ktorý žiadnym spôsobom nedosiahol rozvod svojho manželstva s Katarínou Aragónskou ani povolenie na sobáš s Annou Boleynovou, sa odtrhol od Ríma a v roku 1534 sa nechal zotročeným parlamentom vyhlásiť za hlavu anglickej cirkvi. Všetkému duchovenstvu bolo prikázané, aby učilo, že nie pápež, ale jediný kráľ má všetku cirkevnú právomoc.

Biskupom bola uložená nová prísaha, ktorou sa mali zriecť pápeža, uznať cirkevnú zvrchovanosť kráľovu a sľúbiť, že pápežovi v Anglicku nikdy nepriznajú nijakú vážnosť a nebudú s ním mať žiadne styky. Kto by sa týmto rozkazom vzoprel, mal byť vyhlásený za velezradcu. Keď Anna Boleynová porodila dcéru Alžbetu, nechal Henrich VIII. Jemu podriadeným parlamentom prijať zákon o následníctve, ktorým bol jeho sobáš s Katarínou Aragónskou vyhlásený za neplatný a sobáš s Annou Boleynovou za právoplatný; následníctvo na kráľovskom tróne bolo priznané výhradne potomstvu Anny Boleynovej. Kto by proti tomuto zákonu hovoril, písal alebo konal, alebo by sa zdráhal ho uznať prísahou, bol by vyhlásený za vlastizradcu a mal čeliť najprísnejším trestom.

Najprv malo prisahať všetko duchovenstvo v Londýne; z laikov dostal príkaz iba Tomáš Morus, aby 13. apríla 1534 prisahal na tento zákon. Morus, vedomý si toho, čo ho čaká, sa vyspovedal, zúčastnil sa na sv. omši, prijal Telo Pána a rozlúčil sa so svojím majetkom v Chelsea. Keď od neho požadovali predpísanú prísahu, povedal, že na článok o následníctve by prisahal, pretože je to vec svetská, patriaca parlamentu, ale celý zákon ako katolík prísahou uznať nemôže, keďže by tak priznal neplatnosť pravého kráľovho manželstva. Neprisahal, vedomý si toho, že treba viac poslúchať Boha než ľudí. Jeho príklad nasledovali toho istého dňa iba dvaja muži: biskup z Rochesteru John Fisher a bývalý kráľov spovedník Dr. Wilson. Obaja boli za to uväznení v Toweri; Morusovi bolo zatiaľ uložené väzenie vo Westminsteri, ale o štyri dni bol aj on prevezený do Toweru.

V žalári zostal Morus pokojný, s čistým svedomím. Modlil sa, čítal a písal. Tu napísal knihu o tom, že *„pre vieru sa netreba báť smrti,“* ďalej *„Modlitby vybrané zo žalmov“* a *„Výklad umučenia nášho Pána Ježiša Krista,“* ktorý však už nestihol dokončiť. Aj vo väzení sa ho snažili získať na stranu kráľa. Jeho najmilšej dcére Margaréte bolo dovolené otca navštíviť, aby ho presvedčila k poslušnosti. Otec jej však vysvetlil, aby neurobila nič proti svojmu svedomiu, a podobne hovoril aj k svojej manželke Alici, keď ho prišla prosiť, aby nezničil šťastie svojej rodiny. Morus sa jej spýtal: *„Ako dlho si myslíš, že by som mohol ešte žiť?“ „Dobrých dvadsať rokov,“* odpovedala Alice. A on jej odpovedal: *„Aj keby si povedala niekoľko tisíc rokov, bolo by to zvádzajúce; ale aj tak by to bolo veľké bláznovstvo, pre tisíc rokov stratiť večnú blaženosť.“*

Morus zostal vo väzení viac ako rok; tu k nemu prišiel v mene kráľa Tomáš Cromwell, aby sa ho spýtal, čo si myslí o kráľovej cirkevnej zvrchovanosti, ktorá bola schválená parlamentom ako zákon. Väzeň odpovedal: *„Nebudem sa už miešať do svetských ani duchovných záležitostí; ak kráľ chce moje telo, nech ma usmrtí; daj Bože, aby moja smrť bola pre neho užitočná!“* Krátko nato, 4. mája 1535, boli pred oknami Morusovho žalára popravení traja priorovia kartuziánskeho rádu za to, že odmietli prísahou uznať kráľovu cirkevnú zvrchovanosť. Morus, pozerajúc sa z okna na popravu, povedal svojej dcére Margaréte, ktorá bola práve pri ňom: *„Pozri, drahé dieťa, ako radostne títo reholníci kráčajú na smrť, akoby išli na svadbu. Boh ich rýchlo zoberie k sebe; ja úbožiak však ešte nie som hoden takej milosti.“*

3. júna bol Morus opäť vyzvaný, aby vyjadril svoj názor o kráľovej zvrchovanosti nad cirkvou; odpovedal, že ani kráľ, ani parlament nemajú právo narúšať svedomie, a dodal, že prísahu nezloží, hoci svojho kráľa naďalej ctí a miluje. Rozhnevaný Henrich VIII., vidiac, že Morus sa nepodrobí, nariadil, aby bol prísnejšie strážený a aby mu vzali knihy i všetko písacie náradie. A keď sa Morus nenechal zlomiť ani úskokmi, aby vyhovel kráľovej požiadavke, bol 1. júla vedený najľudnatejšími ulicami na súd, kde kedysi sám predsedal. Tam ho porota odsúdila na smrť rozštvrtením, pričom jeho hlava mala byť vystavená na moste. Odsúdenec si tento nespravodlivý rozsudok vypočul v tichosti a dodal: *„Apoštol svätý Pavol kedysi súhlasil s odsúdením diakona Štefana na smrť a dohliadal na šaty tých, ktorí ho kameňovali; a predsa sú Pavol i Štefan v nebi priateľmi a zostanú nimi naveky. Hoci ma dnes, vážení páni lordi, vydávate na smrť, prosím a modlím sa, aby sme sa raz aj my spolu stretli v nebi.“*

Len čo Morus vykročil zo súdnej siene, vrhol sa mu k nohám syn Ján a s plačom ho prosil o otcovské požehnanie. Pred Towerom čakala na otca dcéra Margaréta a v slzách ho bozkávala. Otec požehnal milovanej dcére a povedal: *„Drahé dieťa, to, čo znášam, znášam nevinný, no podľa vôle Božej. Aj ty sa zver do jeho svätej vôle a s trpezlivosťou prijímaj svoj zármutok.“* Na štvrtý deň napísal Morus dcére uhlom posledný list na rozlúčku. V ten istý deň mu bolo oznámené, že kráľ milostivo zmenil trest rozštvrtenia na sťatie. Poprava bola určená na nasledujúci deň, 6. júla. Morus prijal túto správu pokojne a poďakoval sa kráľovi za to, že dovolil, aby jeho manželka a deti mohli byť prítomné na jeho pohrebe. Zvyšné hodiny venoval modlitbe, pripravujúc sa na cestu do lepšieho života.

Dňa 6. júla 1535 bol Tomáš Morus vedený z Toweru na smrť. V ruke niesol veľký kríž a oči mal upreté na nebo. Istá žena mu cestou ponúkla pohár vína, on ho však odmietol, hovoriac: *„Kristus nepil víno, ale ocot a žlč.“* Na popravisku prosil zhromaždený ľud a dovolával sa jeho svedectva, že zomiera vo viere svätej katolíckej Cirkvi, verný Bohu i kráľovi. Kľakol, predniesol žalm: *„Zmiluj sa nado mnou, Bože, podľa svojho milosrdenstva!“* (Ž 51,1) pobozkal kata a položiac hlavu na klát, bol sťatý. Tak zomrel Tomáš Morus, významný učenec a štátnik svojej doby, ozdoba Anglicka a pýcha katolíckej Cirkvi, ktorú za svojho života i pri smrti vyznával a za ktorú ochotne podstúpil mučenícku smrť. Cisár Karol V., keď sa dozvedel, že Morus bol popravený, zvolal: *„Obetoval by som najlepšie mesto svojej ríše, keby som získal tohto muža do svojich služieb.“*

Poučenie:

Po mučeníkovi Tomášovi Morusovi prišiel v nešťastnom Anglicku rad na verného katolíckeho biskupa z Rochesteru, Jána Fishera. Keďže odmietol uznať kráľa za hlavu anglickej cirkvi, bol trinásť mesiacov väznený. Keď ho medzičasom pápež Pavol III. povýšil na kardinála, Henrich VIII. vyhlásil: *„Nech mu pápež pošle klobúk; postarám sa, aby nemal hlavu, na ktorú by si ho nasadil.“* Kráľ rozkázal biskupa sťať mečom a jeho mŕtve telo vystaviť na obdiv ľudu.

Kardinál Reginald Pole, ktorý odsudzoval kráľovu nemravnosť, tiež pocítil Henrichovu zúrivosť. Pretože však žil v zahraničí, kde sa ho kráľ nemohol zmocniť, kráľ nechal popraviť jeho matku a dvoch príbuzných. Na dvore odpadlíka Henricha VIII. vládla hrubosť, podlosť a hanebná vášeň. Keď 7. januára 1536 zomrela zapudená kráľovná Katarína, tehotná Anna Boleynová na znak radosti vystrojila ples a na ňom tak náruživo tancovala, že predčasne porodila mŕtveho syna. Nato vrtkavý kráľ dal svoje manželstvo s Annou vyhlásiť za neplatné a 19. mája toho istého roku ju dal popraviť. Medzitým sa zaľúbil do Jany Seymourovej, ktorú si vzal za manželku. Po pôrode syna Eduarda VI. však zomrela už 24. októbra 1537. Kráľ sa potom oženil s Annou z Cleve, ale keď ju uzrel a nepovažoval ju za takú krásnu, ako mu ju opisovali, zapudil ju a oženil sa s Katarínou Howardovou. Keď však vyšlo najavo, že táto žena pred manželstvom nebola pannou, dal ju kráľ o krátky čas popraviť a oženil sa po šiesty raz s Katarínou Parrovou, ktorá ho prežila.

Takéto pohoršenie spôsoboval kresťanskému svetu nemravník na tróne, ktorý, vyhlásiac sa za hlavu anglickej cirkvi, zúrivo prenasledoval všetkých, čo odmietali uznať jeho cirkevnú zvrchovanosť. Na katolíkov dopadala surová ruka tohto tyrana, ktorý bez ohľadu na právo a hanbu nakladal s cirkvou, majetkom a životmi svojich nešťastných poddaných podľa vlastnej vôle. V roku 1536 zrušil 374 kláštorov a skonfiškoval ich majetok; v roku 1540 rovnaký osud postihol 168 kláštorov; v roku 1541 boli zničené kostoly a špitály johanitov, zrušených bolo aj 99 kolégií, 2374 kaplniek, nemocníc a bratstiev so všetkými ich nadáciami a napokon bolo zničených 700 kláštorov v Írsku. Tento ohromný počet cirkevných ustanovizní založili a štedro obdarovali zbožné mysle anglických katolíckych predkov, kým ich všetky Henrich VIII. násilne nezrušil a nezabavil ich majetok, ktorý dosahoval hodnotu asi 38,4 milióna libier šterlingov. A predsa bola jeho pokladnica stále prázdna, pretože jeho dvorania sa snažili ukradnúť, čo mohli. Slávne chrámy a kláštory, tieto pamätníky katolíckej zbožnosti a umeleckého vkusu, boli ničené, a kosti svätcov z nich boli rúhavo vyhadzované.

Nezachovali sa ani hroby sv. Augustína, apoštola Anglicka, ani sv. Tomáša Becketa; dokonca aj hrob veľkého kráľa sv. Alfréda bol zničený. Počas svojho 38-ročného panovania dal Henrich VIII. popraviť 2 kráľovné, 2 kardinálov, 2 arcibiskupov, 18 biskupov, 13 opátov, 500 priorov a mníchov, 38 doktorov teológie a práva, 12 vojvodov a grófov, 164 šľachticov, 153 mešťanov a 110 žien. Oddajúc sa pitiu a prejedaniu natoľko stučnel, že sa vo svojom paláci mohol pohybovať z miesta na miesto len za pomoci špeciálneho zariadenia, ba dokonca pre svoju obezitu nebol schopný sa ani podpísať, až napokon 28. januára 1547 biedne zomrel. Nie je teda prekvapujúce, že čím dôkladnejšie dnešný anglický národ spoznáva svoje dejiny, tým viac každým rokom narastá počet tých, ktorí sa vracajú do materskej Cirkvi svojich dávnych predkov, ktorú v 6. storočí v Anglicku zasiali pápež Gregor Veľký a apoštol svätý Augustín.

III. Sv. Andrej Svorad, pustovník a sv. Benedikt, mučeník (10. stor.)

Na čarokrásnom strednom Považí, oproti obci Opatová, povyše mesta Trenčín, sa na pravom brehu rieky Váh vypína strmé, obdĺžnikové bralo, ktoré ľud nazýva Skalkou. Na jeho vrchole sú viditeľné zrúcaniny bývalého kláštora a chrámu sv. Benedikta. V prastarých pohanských časoch postavili naši predkovia na temene tohto vrchu chrám zasvätený bohyni Devane, známej aj ako Krásna Panna. Keď však pôsobením sv. Cyrila a Metoda (okolo roku 863) naši predkovia úplne opustili pohanstvo, pohanská svätyňa na Skalke upadla do zabudnutia.

V 10. storočí však Skalka ožila nanovo. Jej lesmi sa začali ozývať zbožné žalmy dvoch svätých mužov – Andreja Svorada (tiež známeho ako Zorard) a Benedikta, patrónov nitrianskeho biskupstva. Títo pustovníci žili v jaskyni na Skalke a svojim príkladom šírili zbožný život medzi kresťanmi na brehoch Váhu a Nitry. Pôsobili v čase, keď sa sv. Štefan, prvý uhorský kráľ, usiloval vykoreniť pohanstvo medzi Maďarmi, ktorí sa usadili v niekdajšej Panónii, Potisí a na strednom Dunaji. Sv. Štefan tiež pracoval na

odstránení cirkevných rozkolov, upevnení svätej Cirkvi a na tom, aby zabezpečil časné i večné blaho svojich poddaných.

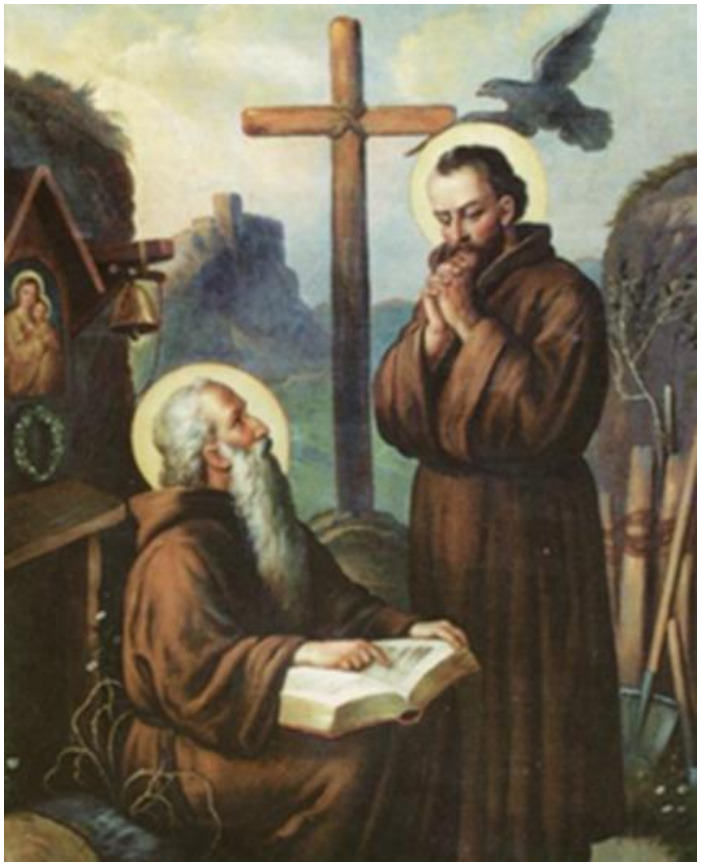

Svätý Andrej Svorad sa narodil v 10. storočí v poľskom mestečku Opatovce, ktoré ležalo na pravom brehu Visly, ako to uvádzajú poľskí historici. Jeho rodičia, Marek a Agneša, sa živili roľníctvom. Pri svätom krste dostal meno Svorad. Zbožní rodičia viedli Svorada k viere a vychovávali ho s veľkou starostlivosťou. Mladík sa vyhýbal hluku sveta a nachádzal potešenie v úzkom spojení s Bohom. Keď dospel, opustil rodný dom i márnosti sveta a odišiel do Beskýd. Tam si našiel osamelú jaskyňu v brale blízko mestečka Cehov, ležiaceho pri tatranskom potoku Dunajec v krakovskom biskupstve. V tejto pustovni prežil mnoho rokov v prísnom odriekaní, modlitbách a rozjímaní.

V tom čase mali Poliaci priateľské vzťahy s obyvateľmi horných krajov Uhorska, najmä preto, že už pred rokom 975 patrili pod jedného panovníka. Uhorské knieža Gejza si navyše vzal za manželku poľskú kňažnú Adelajdu. Koncom 10. storočia sa zbožný pustovník Svorad rozhodol opustiť svoju jaskyňu nad Dunajcom a odišiel do Nitry. Vstúpil do kláštora na vrchu Zobor (vtedy Sobor), ktorý bol zasvätený sv. Hyppolitovi a obývaný mníchmi rádu sv. Benedikta. Po zložení slávnostných sľubov prijal meno Andrej.

Svätý Andrej Svorad žil v ráde sv. Benedikta tak príkladne, že si získal veľkú úctu nielen medzi spolubratmi, ale aj u zbožného opáta Filipa. Všetci obdivovali jeho prísny život a skvelé cnosti pokorného brata. Po niekoľkých rokoch si od predstaveného vyžiadal dovolenie opustiť kláštor sv. Hyppolita. Na vrchu Zobor si nad studničkou našiel jaskyňu, kde istý čas viedol veľmi prísny pustovnícky život. Onedlho sa k nemu pripojil brat z kláštora, svätý Benedikt, a obaja sa pretekali v zbožnosti, sebazapieraní a v úsilí o kresťanskú dokonalosť. Ich láska k pustovníckemu životu bola taká veľká, že sa rozhodli opustiť vrch Zobor, kde ich rušili časté návštevy bratov mníchov a zbožných veriacich. Odišli na opustený vrch Skalku, ležiaci na pravom brehu Váhu, povyše Trenčína, a usadili sa v bralových jaskyniach. Na Skalke sv. Andrej Svorad žil ešte prísnejšie ako predtým. Trýznil svoje telo prísnym pôstom a ťažkými prácami. Počas týždňa sa tri dni prísne postil a v ostatné dni sa živil iba ovocím. Počas štyridsaťdenného pôstu skonzumoval len štyridsať orechov. So sv. Benediktom sa pravidelne stretávali v jaskyni, kde spolu

spievali žalmy a modlili sa cirkevné hodinky. Po namáhavých denných prácach a bohoslužbách sv. Andrej odpočíval v dubovom kláte, ktorý si sám vydlabal a obložil tŕním. Klát bol taký malý, že len sotva pojal jeho telo. Nad hlavou mal upevnenú drevenú obruč, na ktorej viseli štyri ťažké kamene. Keď počas spánku pohol hlavou, kamene ho udreli a tým ho prebudili, aby mohol pokračovať v modlitbách, žalmových spevoch a rozjímaní.

Dobrotivý Boh odmenil verného a horlivého služobníka mnohými zázrakmi a nadprirodzenou útechou. Raz, keď následkom pôstu a ťažkej práce pri rúbaní dreva omdlel v lese, zjavil sa pri ňom mladík anjelskej krásy, ktorý ho preniesol do jeho jaskyne. Keď sa sv. Andrej prebral z vytrženia, zakázal svojmu žiakovi Benediktovi komukoľvek vyzradiť tento nadprirodzený zážitok, kým nezanechá tento svet. Chýr o svätom živote pustovníkov sa šíril široko-ďaleko. Kresťania z okolia i z ďalekých krajín prichádzali k nim, aby prosili o radu, duchovnú pomoc alebo útechu. Žiaden núdzny človek neodchádzal z ich pustovne bez pomoci či povzbudenia. Ich príkladný kresťanský život inšpiroval ľudí na celom Považí.

Keď sv. Andrej Svorad pocítil, že sa blíži jeho posledná hodina, vrátil sa do kláštora na vrchu Zobor, aby sa pripravil na blaženú smrť. V tom čase bol v Nitre odsúdený na smrť istý zločinec. Sv. Andrej ho sprevádzal na cestu k šibenici, pričom zločinec cestou skrúšene oľutoval svoje hriechy. Keď bol obesený, sv. Andrej sa nad jeho telom modlil, prežehnal ho sv. krížom, a zázrakom bol odsúdenec oslobodený z pút smrti.

Pripravený svätými sviatosťami na cestu do večnosti, sv. Andrej napomínal bratov mníchov, aby vytrvali v kresťanskej dokonalosti. Požiadal opáta Filipa, aby po jeho smrti sňal z neho rúcho a obmyl jeho telo, čo bolo zvykom pred pochovaním mŕtveho brata. Sv. Andrej Svorad zomrel spravodlivou smrťou v roku 1009.

Po jeho smrti sa odhalilo, akým prísnym spôsobom krotil náruživosti svojho tela. Keď opát Filip vyzliekol jeho pustovnícke rúcho, našiel na jeho tele železnú reťaz, ktorá sa hlboko zarezala do jeho kože. Krajinský vojvodca si vyžiadal polovicu tejto reťaze a uchovával ju v najväčšej úcte. Telo sv. Andreja Svorada bolo slávnostne pochované v hlavnom chráme sv. Emmerama v Nitre.

Sv. Benedikt, učeník sv. Andreja Svorada, sa narodil v desiatom storočí na Považí v rodine nábožných a vznešených kresťanských rodičov. Pod ich starostlivou opaterou vyrastal a neskôr bol poslaný na štúdium do kláštornej školy na vrchu Zobor pri Nitre. Po ukončení štúdií zahorel neuhasiteľnou túžbou po kresťanskej dokonalosti. Rozlúčil sa s milovanými rodičmi, príbuznými a priateľmi, odriekol sa všetkých pozemských radostí a stal sa mníchom v kláštore sv. Hyppolita. V kláštore sa pridružil k sv. Andrejovi Svoradovi, ktorý sa stal jeho duchovným učiteľom a vodcom na ceste k svätosti. Sv. Benedikt nasledoval svojho učiteľa do pustovní na vrchu Zobor a na Skalke, kde s ním prežil mnohé krásne dni v bohumilej samote. Spolu trávili čas na modlitbách, v prísnom pôste a v úsilí o spásu svojich duší.

Po blaženej smrti sv. Andreja na Zobore sa sv. Benedikt vrátil na Skalku, kde sa usadil v jaskyni svojho učiteľa. Tam pokračoval v prísnom a zbožnom živote. Rozšíril pôvodnú jaskyňu a nasledoval kroky sv. Andreja. Jeho život pozostával z prísnych

pôstov, trýznenia tela tvrdou prácou, vrúcnych modlitieb a spevov, rozjímania, šírenia Božieho slova a poučovania krajanov o kresťanskej viere, nebeských pokladoch a každodennom živote. Spevmi žalmov súperil s vtákmi v lese a rozširoval Božie požehnanie po okolí. Takto žil sv. Benedikt tri roky v jaskyni – v samote, chudobe, kajúcnosti, zbožnosti a dobročinnosti. Jeho pokojný život však narušili zločinci, ktorí sa domnievali, že v jeho jaskyni nájdu veľkú korisť. Keď však nenašli nič hodnotné, sv. Benedikta zavraždili. Jeho telo odvliekli k juhovýchodu, asi štvrť hodiny cesty od pustovne, a zhodili ho zo strmej skaly do bystrých vôd Váhu. Táto tragická udalosť sa stala v roku 1012.

Milostivý Boh však oslávil telo svojho svätého služobníka a mučeníka zázrakmi. Po celý rok zostalo jeho telo nedotknuté – riečne ryby ani raky sa ho nedotkli, a ostalo svieže a neporušené. Velikánsky orol, ktorý každý deň poletoval nad Váhom a posedával na jeho brehoch, zvestoval vodný hrob sv. Benedikta ľuďom z okolia, ktorí s bolesťou zistili, že svätý pustovník zmizol zo svojej jaskyne. Zarmútení kresťania, upozornení neobvyklým správaním tohto vzácneho vtáka, sa zhromaždili na brehu Váhu. Obratní plavci sa spustili do vody a našli na dne rieky telo sv. Benedikta. Vyzdvihli ho na breh, neporušené, akoby ho vrahovia hodili do vody len deň predtým. Telo sv. Benedikta bolo slávnostne pochované v Trenčíne. Keď sa pri jeho hrobe začali diať zázraky, jeho telesné ostatky boli prenesené do Nitry. Tam boli uložené v chráme sv. Emmerama vedľa ostatkov jeho učiteľa a druha, sv. Andreja Svorada.

Na hrobe sv. Andreja Svorada a Benedikta, ako aj na Skalke, sa diali mnohé zázraky. V priebehu času zbojníci ubili svojho druha na Skalke. Jeden kajúci zločinec, ktorý bol takmer na smrť ubitého, sa utiahol do jaskyne k svätým pustovníkom a úpenlivo prosil dobrotivého Boha o zľutovanie. A hľa, polomŕtvy bol náhle uzdravený na príhovor svätých pustovníkov a mučeníkov. Hlasne zveleboval milosrdného Boha a svojich mocných orodovníkov. Veriaci ľud i svätá Cirkev neskôr vyhlásili sv. Andreja Svorada a Benedikta za svätých, ktorých začali vzývať ako mocných orodovníkov u Boha vo všetkých potrebách života.

Dňa 17. júla 1224 oslávil nitriansky biskup Jakub I. jaskyňu na Skalke, v ktorej žili svätí pustovníci a kde bol sv. Benedikt umučený. Jaskyňa, ktorá bola v tom čase stále poznačená jeho svätou krvou, bola slávnostne posvätená ako pamätné miesto. Vďačný biskup Jakub na začiatku svojho úradu založil na tomto mieste opátstvo sv. Benedikta a vybavil ho majetkami a dôchodkami. Nad jaskyňou dal postaviť benediktínsky kláštor s kostolom. Na strmej skale nad Váhom, oproti Opatovej a Trenčínu, kde vrahovia zhodili telo sv. Benedikta do rieky, nechal postaviť kostol s dvoma vežami na počesť svätého mučeníka.

Príjmy opátstva rozmnožil uhorský kráľ Béla IV. v roku 1238, keď navštívil Skalku a presvedčil sa, že mnísi, ktorí ohlasovali Božie slovo a spovedali na celom Považí, trpeli veľkým nedostatkom. Neskôr, v roku 1297, potvrdil nitriansky biskup Paskasius základnú listinu Jakuba I. Opátstvo pretrvalo až do osudnej bitky pri Moháči v roku 1526, ktorá znamenala porážku uhorského vojska. Po tejto bitke začala sláva týchto náboženských pomníkov sv. Andreja Svorada a Benedikta upadať

v dôsledku mnohých pohrôm. Počas nepokojov spojených so Zápoľovcami sa benediktínski mnísi rozpŕchli. V roku 1528 si však nitriansky biskup Štefan Podmanický vyprosil právo patronátu nad opátstvom. Napriek tomu Zápoľovci postupne zhabali majetky opátstva, ktoré neskôr prešli do rúk cisárskych veliteľov.

V roku 1644 kráľ Ferdinand III., na žiadosť ostrihomského arcibiskupa Juraja Lippaya, udelil opátstvo Skalky jezuitom, ktorí tam založili svoje kolégium. Po zrušení Spoločnosti Ježišovej prešiel majetok opátstva do správy študijného fondu, ktorý slúžil na podporu vzdelávania a školstva. Po všetkých týchto pohromách sa kláštor a kostol na Skalke postupne premenili na zrúcaniny, ktoré vidíme dnes. Napriek tomu veriaci neprestali prichádzať na Skalku na každoročné púte, kde sa na zrúcaninách modlili, spievali a rozjímali o zázrakoch, ktorými Boh poctil svojich služobníkov sv. Andreja Svorada a Benedikta.

Dňa 17. júla 1853 bol slávnostne vysvätený novo opravený kostolík pri jaskyni na Skalke, zasvätený úcte sv. pustovníkov a mučeníka. Nitriansky biskup Imrich Palugyai ho obdaroval nadáciou. Každoročne sa v tento deň, alebo v nasledujúcu nedeľu, zhromažďuje zbožný ľud na Skalke pri jaskyni svätých patrónov. V kostolíku sa slúži svätá omša, ohlasuje sa Božie slovo a spievajú sa nábožné piesne na počesť sv. Andreja a Benedikta. Tento deň je v Nitre a v Opatovej zasväteným sviatkom na ich úctu ako patrónov nitrianskeho biskupstva.

Sv. Andrej Svorad býva zobrazovaný v pustovníckom rúchu, ako sa modlí so zopätými rukami v dutom dube, pri ktorom stojí anjel. Sv. Benedikt je zobrazovaný tiež v pustovníckom rúchu pred jaskyňou, ako odrieka svätý ruženec so zopätými rukami; neďaleko sa blížia vrahovia a nad nimi poletuje orol.

Dňa 30. novembra sa taktiež slávi pamiatka svätej Maury, panny a mučeníčky v Konštantínopole a svätého Trojana, biskupa mesta Saintes vo Francúzsku.

DECEMBER

1. DECEMBER

Sv. Eligius, biskup (7. stor.)

Na dvore franských kráľov Merovejcov Chlothara II. a Dagoberta v 7. storočí žila dvojica vzácnych mužov zo svetského stavu, ktorí, hoci už vo vyššom veku, boli nečakane povýšení na biskupské stolce. Stali sa ozdobou duchovenstva svojej vlasti a významne prispeli k upevneniu a rozkvetu viery medzi zvereným ľudom. Z nich zlatník Eligius sa stal biskupom v Noyone a kancelár Audoén bol vyslaný za biskupa do Rouenu.

Eligius sa narodil okolo roku 588 v dedine Châtelac neďaleko Limoges v rodine rímsko-galského pôvodu. Jeho otec sa volal Eucherius. Eligius prejavoval už od mladosti výnimočnú záľubu v kreslení a remeselnej zručnosti, a tak ho dali do učenia u známeho zlatníka a kráľovského mincovníka Abba v Limoges. Eligius sa rýchlo ukázal ako talentovaný učeň a čoskoro prevýšil aj očakávania svojho majstra. S vytrvalou usilovnosťou dosiahol mimoriadnu zručnosť v zlatotepectve a klenotníctve a jeho práca si získala veľké uznanie. Vo svojom povolaní však nezabúdal na kresťanské povinnosti. Doma sa pravidelne modlil, každý deň navštevoval svätú omšu, počas práce pozdvihoval svoju myseľ k Bohu a večer si vždy spytoval svedomie. Pravidelne pristupoval k sviatostiam, počúval kázne a rozjímal o pravdách viery. Takto upevňoval svoju vieru a plnil povinnosti z nej vyplývajce. Vyhýbal sa hriechu, cvičil sa v sebaovládaní a nachádzal potešenie v dobrých skutkoch.

V roku 620 sa Eligius presťahoval do Paríža, kde jeho umenie vzbudilo taký obdiv, že si ho kráľ Chlothar II. nechal predstaviť na odporúčanie svojho pokladníka Bobba. Kráľ si u neho objednal skvostný trón, na čo mu zveril veľké množstvo zlata a drahokamov. Eligius úlohu vykonal s majstrovskou precíznosťou, a keď trón dokončil, kráľ bol veľmi spokojný. Neskôr ho ešte viac prekvapil, keď mu zo zvyšného materiálu priniesol ďalší menší, no rovnako krásny trón. Touto zručnosťou a čestnosťou si Eligius získal plnú dôveru kráľa. Chlothar II. mu zabezpečil bývanie v kráľovskom paláci, ustanovil ho za dvorného zlatníka a zveroval mu drahocenné kovy a klenoty na rôzne práce.

Eligius sa stal nielen uznávaným umelcom, ale aj dôverným poradcom kráľa. Napriek svojej vysokej pozícii zostal dokonalým kresťanom. Starostlivo sa vyhýbal pokušeniam, postil sa, nosil pod dvoranským odevom kajúcne rúcho a postupne sa vzdával honosných šiat, nahrádzajúc ich skromnými. Čím viac ho svet oslavoval, tým

viac sa cvičil v pokore. Obľuboval čítanie životopisov svätých, najmä tých, ktorí žili a pôsobili vo Francúzsku, a snažil sa nasledovať ich príklad.

Eligius sa venoval výrobe liturgických nádob a ozdôb pre chrámy, osobitne skriniek na relikvie svätých, ktoré si nesmierne vážil. Pre kosti sv. Martina, biskupa v Tours, zhotovil schránku zdobenú zlatom a drahokamami a podobné skvosty vytvoril aj pre ostatky sv. Germana a sv. Dionýza. Svoje bohaté príjmy využíval na dobročinné účely a vždy dbal na to, aby sa jeho myseľ obracala k Bohu. Rozdával všetko, čo mal, súc pre ľudí bohatý, ale sebe chudobný. Jeho štedrá dobrotivosť bola v Paríži všeobecne tak známa, že cudzincom, ktorí sa po ňom pýtali, hovorili, aby ho išli hľadať tam, kde sa zhromažďujú zástupy žobrákov; tam ho určite nájdu.

Často posielal svojich sluhov do mesta a dával, ako hospodár ten z evanjelia, privádzať k sebe slepých a chromých chudákov, ktorých sám hostil; a až keď boli nasýtení, sám trochu zjedol, ak niečo na stole zostalo. Osobitný súcit mal s vojnovými zajatcami, ktorí boli vodení na trh ako otroci na predaj; niekedy vykúpil až sto takýchto úbožiakov, mužov, ženy i deti, a keď mu nestačila hotovosť, obetoval na to aj svoje hmotné veci – nádherné šaty, drahocenný pás, zlaté náramky, ba i ozdobné topánky. Takto vykúpeným zajatcom dával na výber, či sa vrátia do svojej vlasti, alebo zostanú v jeho dome, kým nenájdu vhodné zabezpečenie. Stále mal pri sebe určitý počet týchto ľudí a žil s nimi bratsky, akoby v kláštore. Podobnou láskavosťou sa Eligius staral aj o väzňov a nešťastníkov odsúdených na smrť.

Eligius mal dôveru a priazeň aj u kráľa Dagoberta. Kráľ ho ustanovil svojím vrchným mincmajstrom, často ho navštevoval v jeho dielni a zveroval mu dôležité úlohy. Najmä ho vyslal k vzbúreným Bretóncom, aby ich upokojil a priviedol k poslušnosti. Toto poslanie Eligius úspešne splnil; Bretónci sa podrobili kráľovi a zaviazali sa mu poslušnosťou. Eligiova vážnosť ako zlatníka a mincmajstra tým veľmi vzrástla, takže aj biskupi a vyslanci cudzích panovníkov sa u neho domáhali rady a prostredníctva u kráľa Dagoberta.

Okrem chudobných a nešťastníkov Eligius štedro podporoval aj cirkevné ustanovizne. Od kráľa Dagoberta dostal ako dar majetok Solignac pri Limoges, kde v roku 631 založil rozsiahly kláštor. Vybavil ho všetkým potrebným, najmä hojným počtom kníh, a uviedol tam mníchov rádu sv. Benedikta. V zakladacej listine kláštora napísal mníchom: *„Pamätajúc na svoje hriechy a dúfajúc, že z nich budem oslobodený, prosím vás o príhovor; dávam vám málo za veľké veci, dávam pozemské majetky za nebeské statky, časné za večné.“*

Neskôr založil aj iné rehoľné domy, najmä panenský kláštor v Paríži na pozemku darovanom kráľom. Keď tento kláštor stavali, Eligius si všimol, že murári vyšli so stavbou asi o stopu za hranicu darovaného pozemku, čo ho veľmi znepokojilo. Ihneď zastavil ďalšiu výstavbu, ponáhľal sa ku kráľovi, pokľakol pred ním a prosil o odpustenie chyby, ktorá sa pri stavbe stala, ponúkajúc náhradu. Táto poctivosť a pokora kráľa hlboko dojali. Obrátil sa na svojich dvoranov a povedal: *„Pozrite na vernosť Kristových miláčikov! Moji úradníci mi bez výčitiek svedomia odcudzujú*

celé pozemky a majetky, a tento Boží služobník sa neodváži ponechať si ani len stopu pôdy navyše z darovaného pozemku, hoci ide o Boží dom!“

Veľká dôvera a priazeň, ktorú Eligius požíval u kráľa, mu na dvore vzbudili závistníkov a nepriateľov. Posmešne ho nazývali dvoranským mníchom, jeho zbožné a dobročinné skutky považovali za prefíkané úmysly a snažili sa ho u kráľa očierniť. Avšak Eligius si z týchto malicherných zlomyseľností nič nerobil a ďalej išiel svojou cestou, pričom kráľ zostal jeho ctiteľom a priateľom. Rovnako ho ctili a milovali všetci čestní ľudia na kráľovskom dvore. Osobitnú lásku k nemu prechovával franský šľachtic Audoén, ktorý prišiel ako mladík na kráľovský dvor v Paríži a stal sa tam za kráľa Dagoberta kancelárom. Obaja priatelia, Eligius a Audoén, spolu súťažili v nábožnosti a bohumilých skutkoch.

V roku 639 zomrel biskup Noyonský a Tournayský, sv. Acharius, a jeho nástupcom bol zvolený Eligius. Jeho priateľ Audoén bol ustanovený za biskupa v meste Rouen. Obaja, považujúc sa za nehodných takej vznešenej hodnosti, zdráhali sa ju prijať; napokon im však neostalo nič iné, než sa podriadiť jednomyseľnému prianiu duchovenstva i veriacich. Aby mohli postupne prijať všetky svätenia až po biskupské pomazanie v súlade s cirkevnými zákonmi, čakali celý rok, počas ktorého sa dôkladne oboznamovali s povinnosťami svojho budúceho povolania, až kým na prosebnú nedeľu v roku 640 neboli vysvätení za biskupov.

Územie diecézy Noyonsko-Tournayskej bolo veľmi rozsiahle; zahŕňalo aj Flámsko a Brabantsko v dnešnom Belgicku a Holandsku, kde vtedy ešte prevládalo pohanstvo. Najmä Frízovia vzdorovali kresťanstvu, keďže to bolo náboženstvo ich nepriateľov Frankov, s ktorými neustále, ale neúspešne, bojovali. Z tohto dôvodu nemohli franskí misionári dosiahnuť medzi týmto ľudom výraznejšie úspechy. Eligius, nastúpiac do úradu biskupa, obrátil svoju pozornosť predovšetkým na tie oblasti, kde sa doteraz nepodarilo zakoreniť vieru v Krista. Vydal sa na apoštolské cesty a prekonávajúc tisíce prekážok, dostal sa až na frízske pobrežie. Polodivoké obyvateľstvo týchto končín prijalo misionára s nedôverou a odporom, ba život Eligia sa viackrát ocitol v ohrození. Horlivý biskup však nedbal na žiadne prekážky a bol pripravený podstúpiť pre Ježiša Krista mučenícku smrť. Pravdu Božiu hlásal s pokojom a tak láskavo, že sa odpor voči nemu postupne zmierňoval.

Pohania začali počúvať jeho slová najprv zo zvedavosti, a mnohí z nich, spoznajúc jeho dobrotu, sa k nemu priklonili. Po vyučení sa vo svätej viere prijímali krst. Týmto spôsobom sa Eligiovi podarilo priviesť veľký počet duší ku Kristovi, aj keď väčšina obyvateľov Frízska naďalej zotrvávala v pohanstve. Po návrate z misijných ciest sa Eligius v Noyone usilovne venoval práci na Pánovej vinici. Jeho hlavnou starosťou bola obnova cirkevnej disciplíny medzi duchovenstvom i veriacimi. Zúčastňoval sa na stretnutiach biskupov, napríklad v Chalons-sur-Saône, kde dôrazne apeloval na dodržiavanie cirkevných zákonov a potláčanie ich porušovania. Sám pri presadzovaní disciplíny konal mierne a láskavo, no keď dobrota nestačila, uchyľoval sa k spravodlivej prísnosti, nedbajúc na hrozby zatvrdených odporcov.

Raz, počas sviatku svätých Petra a Pavla, kázal v obci neďaleko Noyonu proti rozmarným tancom. Niektorí ľahkomyseľní obyvatelia sa nahnevali a chystali mu úklady. Biskup sa však nenechal zastrašiť, opätovne ich pokarhal a keď neposlúchli, vylúčil ich z Cirkvi. Zatvrdení odporcovia ho chceli napadnúť, ale Boh ich rýchlo potrestal, a vystrašený ľud sa dal na pokánie.

Aj ako biskup zostal Eligius pokorným a dobročinným mužom, ktorý sa prejavoval kajúcnymi skutkami. Každý deň hostil pri svojom stole dvanásť chudobných, ktorým sám podával jedlo a umýval nohy. Jeho dom bol vždy prístupný všetkým, ktorí potrebovali pomoc. Aby sa vyhol zbytočným výdavkom a mohol štedrejšie podporovať chudobných, absolvoval apoštolské cesty po diecéze prevažne pešo. Kamkoľvek prišiel, zanechal po sebe stopy svojej dobročinnosti.

Po osemnástich rokoch požehnanej práce v biskupskej službe sa pripravil na kresťanskú smrť. Keď jeho učeníci, priatelia a služobníci plakali pri jeho lôžku, povedal im: *„Upokojte sa; idem za Pánom, ktorý ma volá!“* Rozlúčil sa s nimi, odporučil svoju dušu Bohu a blažene zosnul 1. decembra 658. Bol pochovaný v katedrále v Noyone. Kráľovná Bathilda dala jeho hrob nádherne ozdobiť. Veriaci ho začali ctiť ako svätého a získali jeho príhovorom u Boha mnohé mimoriadne milosti.

Veľká časť pozostatkov svätého Eligia sa dodnes uchováva v Noyone; dve jeho kosti daroval a odovzdal pražskej katedrále Karol IV.

Svätý Eligius je zobrazovaný v biskupskom rúchu, s kováčskym náčiním – kladivom a kliešťami – ako symbolmi jeho remesla. Zlatníci a príbuzné remeslá vo Francúzsku ho už oddávna uctievajú ako svojho patróna. Aj pražskí zlatníci si ho zvolili za ochrancu. Karol IV. v roku 1378 priniesol z Francúzska relikvie svätého Eligia a jeho biskupskú korunu, ktoré daroval pražským zlatníkom.

Tieto klenoty boli uložené v kostolíku svätého Martina na Starom Meste, neskôr premenovanom na kaplnku svätého Eligia. Každoročne tu slávili sviatok svojho patróna. V roku 1592 zlatníci kaplnku darovali jezuitom, a na jej mieste vznikla veľká sieň v Klementíne. Biskupská koruna svätého Eligia a ďalšie dary Karola IV. boli v roku 1876 uložené v Českom národnom múzeu.

---

1. decembra sa tiež pripomína pamiatka sv. Diodóra, kňaza, Marciana, diakona, a ich rímskych spoločníkov mučeníkov; sv. Ansana, mladíka umučeného pre kresťanskú vieru v Ríme za cisára Diokleciána; sv. Olympiáda, mučeníka; sv. Prokula, biskupa a mučeníka; sv. Evázia, biskupa a mučeníka; v Miláne sv. Kastriciana, biskupa; sv. Ursiciána, biskupa; sv. Natálie, vdovy po mučeníkovi sv. Hadriánovi, ktorého pamiatka sa slávi 8. septembra a ďalších.

2. DECEMBER

Sv. Bibiána, panna a mučeníčka (4. stor.)

Svätá Bibiána bola dcérou rímskeho veľmoža Flaviana; jej matka sa volala Dafrosa a sestra Demetria. Táto vznešená kresťanská rodina bola v Ríme vysoko ctená a veľmi bohatá. Cisár Konštantín Veľký vymenoval Flaviana za miestodržiteľa v Ríme, pretože poznal jeho spravodlivosť, múdrosť a horlivú oddanosť svätej Cirkvi. Flavian vo svojej vysokej funkcii chránil a podporoval vzmáhajúce sa kresťanstvo a svojim životom dával podriadeným príklad všetkých kresťanských cností. Po smrti cisára Konštantína Veľkého a jeho synov Konštantína II. a Konštanca, sa v roku 350 stal samovládcom rímskej ríše jeho tretí syn Konštancius. Ten sa stal zjavne podporovateľom ariánskeho bludu, ktorý popieral božstvo Pána Ježiša Krista, a začal ukrutne prenasledovať pravoverných katolíckych biskupov a výnimočných svetských veriacich. Flavian, horlivý obhajca pravovernosti, zostal v tom čase miestodržiteľom v Ríme a všemožne bojoval proti ariánskemu bludu, utvrdzoval obyvateľov v pravej viere a verejne vyznával božstvo Spasiteľa. Cisár Konštancius si pri nástupe na trón povolal Flaviana a pokúšal sa ho vľúdnosťou i hrozbami presvedčiť, aby prijal ariánske učenie. Cisár dúfal, že všeobecne obľúbený muž by svojím príkladom priviedol mnoho katolíkov k odpadlíctvu. No Flavian sa nedal zviesť a zostal pevný vo viere. Nahnevaný cisár ho zbavil úradu a Flavian aj so svojou manželkou Dafrosou a dcérami Bibiánou a Demetriou opustil Rím. Uchýlil sa na svoje statky, kde sa staral o spásu svojej rodiny.

Po smrti cisára Konštancia v roku 361 nastúpil na trón Julián Apostata, zlopovestný odpadlík od kresťanstva. Julián sa snažil obnoviť pohanstvo a zničiť kresťanstvo, pričom kresťanov prenasledoval s mimoriadnou ukrutnosťou. V Ríme jeho plány vykonával miestodržiteľ Apronian s diabolskou rozkošou. Flavian, keď videl utrpenie kresťanov, opustil pokoj svojho domova a odvážne vystúpil na verejnosti. Horlivo napomínal veriacich k stálosti, povzbudzoval ich a poskytoval podporu väzneným kresťanom. Jeho horlivosť nezostala nepovšimnutá. Cisár Julián nariadil Apronianovi, aby Flaviana uväznil, zbavil ho všetkých majetkov a ak by odmietol obetovať pohanským bohom, aby ho zavraždil.

Flavian bol uvrhnutý do žalára, kde sa ho miestodržiteľ márne pokúšal nakloniť k odpadlíctvu. Flavian odmietol a slávnostne vyhlásil, že radšej stratí všetko, než by zaprel pravého Boha. Apronian ho vo svojom hneve zbavil znakov dôstojnosti, dal mu vypáliť znak otroctva na čelo a poslal ho do vyhnanstva do pohoria Taurus. Flavian znášal všetky útrapy s pokorou a radosťou. Pred odchodom sa rozlúčil so

svojou rodinou, povzbudzoval ju k vernosti Bohu a vyrazil na cestu sprevádzaný surovými vojakmi. Zhabanie majetku priviedlo Flavianovu manželku Dafrosu a ich dcéry Bibiánu a Demetriu do najväčšej biedy. V roku 361 svätý Flavian zomrel vo vyhnanstve následkom mučenia, hladu a biedy. Jeho pamiatku, spolu s pamiatkou 30 ďalších svätých mučeníkov, si svätá Cirkev pripomína 22. decembra.

O krátky čas začal Apronian sužovať aj zbožnú manželku svätého Flaviana, Dafrosu, aby zaprela svätú vieru. Keď videl, že vzdoruje a odmieta obetovať modlám, uvrhol ju do smradľavého žalára a všemožne ju trýznil. Horlivá služobnica Božia však nezaprela Krista Pána. Apronian ju nakoniec dal vyviesť za mesto, kde bola v roku 362 sťatá. Jej pamiatka sa slávi 4. januára. Zbožné sestry Bibiána a Demetria žili od roku 367 v nádhernom, no neľútostnom Ríme, utiahnuté od hluku sveta a v najväčšej biede. Po svätých rodičoch nezdedili nič, iba pevnú vieru v Pána Ježiša Krista a cnostný život – dva poklady, ktoré im žiadny pohanský tyran nemohol odňať. Posilňované svätou vierou znášali trpezlivo a s odvahou stratu milovaných rodičov, bohatstva, potupu od bezbožného sveta i biedu. Boli ochotné obetovať aj svoje životy z lásky k Pánu Ježišovi.

Bezbožný Apronian si čoskoro spomenul na šľachetné kresťanské panny a dal ich zatknúť. Uvrhol ich do tmavého žalára, kde ich sužoval hladom a smädom, aby ich prinútil zaprieť svätú vieru. Zbožné sestry však odolávali mukám neohrozene počas piatich mesiacov. Žalár bol verným služobniciam Krista milší než skvostný palác, a aj napriek hladu ich tváre prekypovali krásou. Keď tyran zistil, že ich nezlomí väznením a hladom, predvolal ich pred súdnu stolicu. Najprv ich prehováral mierne, aby sa zriekli Spasiteľa a ponúkol im cisárovu priazeň, vrátenie zhabaného majetku a vznešených manželov. Sväté panny však odpovedali, že radšej podstúpia ešte väčšie muky a ukrutnú smrť, než by zapreli pravého Boha a klaňali sa modlám. Tyran im hrozil strašnými mučeniami, no sväté panny sa nedali zastrašiť. Márne im ukazoval krvavé mučidlá. Ony obrátili pohľad k nebu a zvelebovali Pána Ježiša Krista. Zúrivý pohan ich dal mučiť a znova ich uvrhol do žalára. Útle telo svätej panny Demetrie nezmieslo ukrutné bičovanie a trápenie. Podľahla mnohému prenasledovaniu a milostivý Boh ju skrze tichú smrť v žalári povolal k sebe.

Svätá Bibiána stratila všetko, čo jej bolo na tomto svete drahé: otca, matku, sestru i všetku podporu. V žalári bola vystavená mnohým mukám a musela bojovať sama proti zlobe nepriateľov i pohanských spoluväzňov. Zúrivý Apronian urobil všetko, aby ju prinútil odpadnúť od svätej viery. Nakoniec vymyslel diabolský plán – zveril ju do rúk necudnej ženy menom Rufina, aby ju navádzala na hriech a priviedla k zapretiu viery. Necudná Rufina sa všemožne usilovala splniť pohanovu žiadosť. Odkrývala Bibiáne tajomstvá necudnosti, vychvaľovala telesné rozkoše, ukazovala oplzlé obrazy, spievala nemravné piesne a rozprávala o nehanebných skutkoch. Deň aj noc dráždila svätú pannu zverskými prostriedkami, no jej úsilie bolo márne. Bibiána si zapchávala uši, zatvárala oči a utekala pred pohanskou zvodnicou, pričom prespevovala žalmy a vzývala meno Ježiš. Keď Rufina stratila trpezlivosť, rozzúrila sa a začala Bibiánu biť a mučiť. Svätá panna však odolala všetkým útokom. Nenávidela hriech viac než akékoľvek mučenie či smrť a posilňovala sa v modlitbe.

Keď sa Apronian dopočul, že Bibiána nepodľahla ani diabolským nástrahám, rozhneval sa. Rozkázal katom, aby ju na smrť zbičovali. Kati vyzliekli nevinnú pannu donaha, poviazali jej ruky, pripevnili ju k stĺpu a bičovali povrazmi zakončenými olovenými guľôčkami. Svätá Bibiána znášala tieto muky s tichou trpezlivosťou, vzývajúc milostivého Boha o posilnenie. Po dlhom mučení odovzdala svoju nevinnú dušu Spasiteľovi. Tento hrdinský čin sa stal 2. decembra roku 363 v Ríme za vlády bezbožného cisára Juliána Apostatu.

Kati predhodili telo svätej Bibiány hladným psom, no milostivý Boh zázračným spôsobom ochránil sväté ostatky tejto veľkej mučeníčky a svojej služobnice. Jej telo zostalo na popravisku neporušené dva dni. Nábožný kňaz menom Ján tajne v noci vzal sväté ostatky a s úctou ich pochoval pri hroboch jej matky Dafrosy a sestry Demetrie. Pápež Simplicius dal na mieste jej odpočinku vystaviť skvostný chrám k úcte svätej Bibiány. Pôvodne bol nazvaný podľa zbožnej rímskej paničky Olimpie, ktorá financovala jeho výstavbu. Chrám časom chátral, a preto ho pápež Honorius III. dal opraviť. Keď sa neskôr opäť rozpadal, bol pripojený k bazilike preblahoslavenej Panny Márie Väčšej. V roku 1628 pápež Urban VIII. nechal postaviť nový chrám zasvätený svätej Bibiáne. Tento chrám ozdobil ostatkami svätej Bibiány, jej sestry Demetrie a ich matky Dafrosy, ktoré boli nájdené a vyzdvihnuté z miesta známeho ako cintorín svätej Bibiány. Chrám stojí dodnes v Ríme ako skvostný pomník mučeníckej smrti tejto vznešenej a nevinnej panny.

Svätá Bibiána býva zobrazovaná ako mladá a vznešená rímska panna. V pravej ruke drží palmovú ratolesť, symbol víťazstva mučeníka, a v ľavej povrázky so závažím z olovených guľôčok, ktoré boli nástrojom jej utrpenia.

Poučenie:

Svätá Bibiána bola pokúšaná k hriechu necudnosti a k zapretiu viery, no svojou vrúcnou láskou k Bohu si uchovala čistotu a vernosť. Táto láska jej nielenže pomohla vyhnúť sa pádu, ale uľahčila jej cestu utrpenia a premenila krutú smrť na blažený triumf mučeníčky.

Zvádzanie blížnych na hriech, najmä na nečistotu, je veľkou neprávosťou a ohavnosťou. Aj dnes sa mnohí dopúšťajú takéhoto hriechu, šíriac pokušiteľské myšlienky slovami či písaním. Takzvaní *„osvietenci“* a *„voľnomyšlienkári“* často pripomínajú hada-pokušiteľa v raji, keď prestupovanie Božích a cirkevných zákonov vykresľujú v lákavom svetle. Podobne ako rímski pohania, ktorí nad bránami domov necudnosti písali: *„Hic felicitas“* – *„Tu je blaženosť!“* Najmä mládež by si mala dávať pozor na takéto pokušenia, ktoré na ňu číhajú najmä vo veľkých mestách, kde môže byť vystavená nebezpečenstvám pri vzdelávaní alebo službe. Nádherné šaty, drzé pohľady, lichotivé slová, zvodné divadlá a tance, oplzlé vtipy, zmyselná hudba, alkoholické nápoje a lahodné jedlá sú často prostriedkami, ktorými sú mladíci a panny zvádzaní k nečistote.

Mladí ľudia by mali byť ostražití a využívať všetky dostupné prostriedky na ochranu svojej nevinnosti, ktorá je najkrajšou cnosťou a ozdobou duše. Zvodcovia bývajú často uchránení od potupy, zatiaľ čo ich obete, najmä ženy, musia znášať hanbu.

Spanilé devy a cnostní mládenci, vezmite si k srdcu slová svätého Ambróza: *„Zmyselnosť je diablovou udicou, ktorá nás priťahuje k pádu. Je matkou hriechu a hriech je ostňom smrti. Odložme zmyselnosť, lebo jej rozkoše zvádzajú krátko, no nakoniec zanechávajú horkosť a otroctvo hriechu je horkejšie než žlč.“*

Nasledujte skvelý príklad svätej Bibiány v časoch pokúšania. Vzoprite sa pokušeniam, vyhýbajte sa im a modlite sa k Bohu o posilu slovami: *„Neuveď nás do pokušenia.“*Zvádzanie k hriechu alebo dávanie rady vedúcej k zlu prináša ťažký trest nielen tým, ktorí sa hriechu dopustia, ale aj samotnému zvodcovi či radcovi. Kráľ Dávid vrúcne prosil Boha, aby ho ochránil pred hriechmi druhých, keď volal: *„Od tajných (hriechov) mojich očisť ma, Pane, a cudzie odpusť služobníkovi svojmu!“* (Ž 18, 13-14)

Kto býva pôvodcom zvádzania k hriechu? Často sú to rodičia alebo predstavení. Príkladom je bezbožná Herodias, ktorá nahovorila svoju dcéru, aby si od kráľa Herodesa vyžiadala hlavu svätého Jána Krstiteľa. Podobne konal židovský veľkňaz Kaifáš, ktorý dobre vedel o Kristovej nevinnosti, no napriek tomu povedal v židovskej rade: *„Je pre vás lepšie, ak zomrie jeden človek za ľud a nezahynie celý národ.“* (Jn 11, 50) Takto často konajú aj radcovia panovníkov. Boh ich však varuje cez proroka Izaiáša: *„Beda vám, odpadlíci, ktorí dávate rady, ale nie odo Mňa, a snujete plány, no nie z Môjho Ducha!“* (Iz 30, 1)

V roku 1596 vládla v Anglicku známa kacírka, kráľovná Alžbeta. Jej radca, lord Houzden, ležal ťažko chorý v Londýne. Jednej noci sa mu vo sne zjavilo šesť zosnulých kráľovských radcov, ktorí už dávno zomreli. Medzi nimi bol aj povestný Alžbetin milenec, lord Dudley, gróf z Leicesteru, a ďalší radcovia: tajomník Wolfingham, najvyšší sudca Poukerin, kancelár Haddus, Tomáš Henningen a František Knovis. Všetci žiarili v ohni, okrem najvyššieho sudcu, ktorý bol studený ako ľad. Oznámili Houzdenovi, že prišli, aby ho varovali pred večným zatratením za jeho vinu na Alžbetiných hriechoch, ku ktorým ju navádzal. Povedali mu, že podobný osud čaká aj ďalšieho radcu, Williama Cecila, ktorý bol v tom čase zdravý. Varovanie sa naplnilo – Houzden zomrel v zúfalstve a Cecilius čoskoro tragicky zahynul.

Ďalší príklad uvádza Orosius (De Valerio). Počas vlády tyrana Valéria, ktorý prenasledoval kresťanov, pohanský umelec vyrobil medeného dutého býka s dvierkami na boku. Tento dar ponúkol Valériovi so zvrátenou radou, aby doň zatváral kresťanov, pod býkom zapálil oheň a počúval ich výkriky, ktoré mali znieť ako býčie ručanie. Podľa Božej spravodlivosti dal Valérius zavrieť do býka samotného umelca. Oheň spálil bezbožného radcu, ktorý reval ako býk a zahynul strašnou smrťou.

Múdry Sirach hovorí: *„Kto inému jamu kope, sám do nej spadne; a kto strojí úklady, tie ho dobehnú.“* (Sir 27, 29-30) Podobný osud stretol kalvína Perinna v Anglicku, ktorý radil, aby kameň používaný katolíckymi kňazmi pri svätej omši bol prenesený na popravisko a používaný na sťatie zločincov. Čoskoro však aj jeho vlastnú hlavu sťali na tomto kameni za jeho zločiny. Kresťan, chráň sa zvádzania alebo navádzania iných k hriechu! Pamätaj, čo zbožný Tobiáš povedal svojmu synovi: *„Po všetky časy chváľ Boha a pros Ho, aby spravoval tvoje cesty. Všetky tvoje rady nech sú založené na*

Ňom.“ (Tob 4, 20) Riadiť svoje činy a rady podľa Božích prikázaní je jediná cesta, ako zachrániť svoju dušu od záhuby.

---

2. decembra sa pripomína aj sv. Eusebius a jeho rímski spoločníci mučeníci za cisára Valeriána; sv. Poncián, rímsky mučeník; sv. Chromácius, biskup z Akvileje, súčasník a priateľ sv. Hieronyma a sv. Ambróza († 406); sv. Lupus, biskup z Verony; sv. Non, biskup z Balbeku v Sýrii a ďalší.

3. DECEMBER

Sv. František Xaverský, apoštol Indie a Japonska (16. stor.)

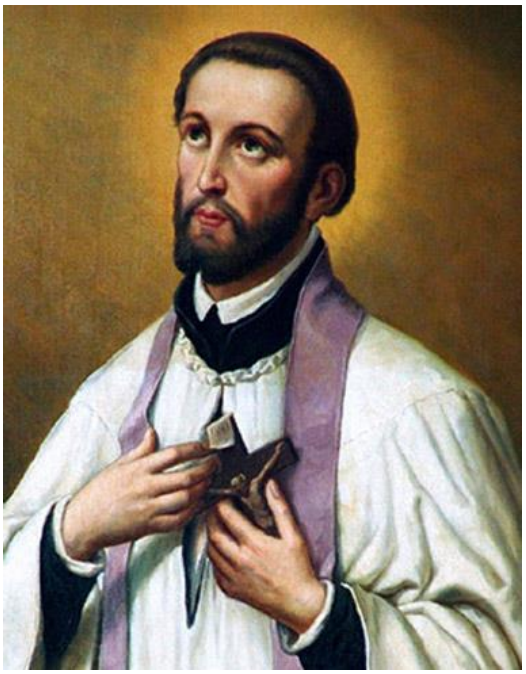

Na južnom úpätí Pyrenejí v Španielsku, neďaleko mesta Pamplona v niekdajšom kráľovstve Navarra, stojí starý hrad Xavier (španielsky Chavier). Tam sa 7. apríla 1506 narodil veľký apoštol pohanov v Indii a Japonsku, František, nazývaný podľa svojho rodiska Xaverský. Jeho otec, Don Jasso, bol vážený právnik a radca navarrského kráľa Jána; jeho matka, Mária Azpilkueta Xavierová, pochádzala z navarrského kráľovského rodu. Starší synovia týchto urodzených manželov sa venovali vojenskej kariére, ale najmladší František už od mladosti prejavoval výnimočné dary ducha a záujem o vedu. Keď mal osemnásť rokov, otec ho poslal študovať na univerzitu v Paríži. František vynikal príťažlivým vzhľadom, telesnou silou, odvahou, bystrým rozumom, príjemnými mravmi a zbožnosťou. V tom čase bola parížska mládež morálne skazená, no František zostal neporušený a zachoval si panenskú čistotu. Býval v kolégiu sv. Barbory, kde s vynikajúcimi výsledkami študoval a v roku 1528 získal titul doktora slobodných umení. Následne vyučoval Aristotelovu filozofiu na univerzite a tešil sa všeobecnej obľube. V tom istom kolégiu býval v jednej izbe s Petrom Fáberom, ktorý bol doktorom od roku 1529.

V roku 1528 prišiel do Paríža Ignác z Loyoly, vtedy už 37-ročný, a v roku 1529 získal bezplatné ubytovanie v kolégiu sv. Barbory. Tam ho poverili, aby s ním Peter Fáber opakoval súkromné školské výklady. Ignác sa teda ubytoval v izbe s Františkom a Petrom. Duchovne vyspelý Ignác, hoci bol ich žiakom, sa čoskoro stal ich učiteľom. Ignác spoznal vo Františkovi muža schopného veľkých činov a snažil sa ho získať pre svoj plán vytvoriť skupinu horlivých mužov, ktorí by pod krížom Krista bojovali za česť a slávu Božiu a pracovali na spáse ľudských duší. Petra Fábra získal ľahko, ale s Františkom to bolo ťažšie. František, hrdý na svoj rod a schopnosti, túžil po svetských poctách a pohŕdal Ignácom, ktorého chudobné oblečenie, dobrovoľná chudoba a mníšska pokora mu pripadali ako prejavy nízkeho ducha. Ignác sa však nevzdával a

snažil sa prebudiť v mladom doktorovi túžbu po vyššej dokonalosti. Preukazoval mu úctu, ochotne mu slúžil a privádzal mu nových žiakov.

Postupne si František začal Ignáca vážiť a keď sa dozvedel, že Ignác bol dôstojníkom v armáde a preukázal vo vojne statočnosť, uznal, že jeho činy sú znakom vzácneho ducha. Ignác často opakoval Františkovi a Petrovi slová Krista: *„Čo osoží človeku, keby získal celý svet, ale svojej duši by uškodil?“* (Mk 8,36). Tieto slová nakoniec prenikli do Františkovho srdca a zmenili ho. Stal sa Ignácovým učenlivým žiakom a novým človekom. Medzitým sa Františkov otec rozhodol odvolať syna z Paríža, pretože sa domnieval, že jeho budúcnosť na univerzite nie je sľubná. Napísal mu list, ale práve keď ho chcel odoslať, dostal list od svojej dcéry Magdalény, predstavenej kláštora klarisiek v Gandii. V liste prosila dcéra otca, aby Františka nijako nenútil opustiť Paríž a vrátiť sa domov, pretože jej Boh zjavil, že je povolaný k veľkým veciam v Cirkvi svätej. Otec teda od svojho úmyslu upustil a list, ktorý už napísal, Františkovi neposlal.

Okrem Petra Fábra a Františka Xaverského sa v Paríži k Ignácovi pripojili Jakub Lainez, Alfonz Salmeron, Mikuláš Bobadilla a Šimon Rodriguez. Ignác s týmito svojimi spoločníkmi konal duchovné cvičenia. Peter Fáber, ktorý bol ako prvý z nich vysvätený za kňaza, im 15. augusta 1534 v podzemnej mariánskej kaplnke chrámu sv. Denisa na Montmartri v Paríži odslúžil svätú omšu a podal im Telo Pána. Nato všetci zložili sľuby chudoby, čistoty, púte do Jeruzalema a poslušnosti pápežovi. Tak sa František Xaverský pridal k Ignácovmu spoločenstvu. Potom sa usilovne venoval štúdiu teológie a cvičil sa v kajúcnosti, trávil veľa času v modlitbách a v zbožnom rozjímaní, často prijímal sväté sviatosti a podroboval sa skutkom odriekania. V roku 1535 sa Ignác spolu s Františkom Xaverským, Salmeronom a Lainezom vydal do Španielska, kde si z dôvodu sľubu chudoby museli usporiadať rodinné záležitosti. Podľa spoločnej dohody sa mali všetci spoločníci stretnúť 25. januára 1537 v Benátkach.

František sa po rozlúčke s príbuznými vrátil zo Španielska do Paríža a 15. novembra 1536 sa odtiaľ vydal spolu s ostatnými na cestu do Benátok. Pred odchodom z Paríža vykonal neobyčajný skutok kajúcnosti. Keďže sa chcel potrestať za svoje niekdajšie zaľúbenie v tanci, potajomky si spútal ruky, nohy a boky uzlovitými povrazmi tak tesne, že sotva dokázal chodiť. Cestou na sebe nič nedal znať a premáhal bolesť s nadľudskou trpezlivosťou, až nakoniec omdlel a spadol na zem. Keď spoločníci zistili, čo si František urobil, boli ohromení. Nemohli mu povrazy z opuchnutého a hnisajúceho tela odstrániť, a tak ho odniesli do blízkej dediny, kde privolali ošetrovateľa. Ten sa márne pokúšal povrazy odrezať, až nakoniec zasiahol sám Boh a Františkovi pomohol.

František chcel svojim spoločníkom prejaviť vďačnosť za ich starostlivosť, a tak sa im snažil pomáhať, hľadal najlepšie cesty a ponúkal sa, že im ponesie batožinu. Oni však jeho služby zdvorilo odmietali. Pútnici, každý s ružencom na krku, breviárom v ruke a malým batohom na chrbte, putovali cez Alsasko, Lotrinsko, Švajčiarsko a Tirolsko, znášajúc nepriazeň zimného počasia. Často boli v ohrození života, keďže

prechádzali protestantskými územiami a krajinami okupovanými nepriateľskými vojskami cisára Karola V. alebo francúzskeho kráľa Františka I.

Do Benátok dorazili 8. januára 1537, kde sa stretli s Ignácom. Ten každému z nich pridelil nejakú službu v mestskej nemocnici, aby sa cvičili v odriekaní a láske k blížnym. František dostal za úlohu slúžiť predovšetkým nevyliečiteľne chorým. Čelil ťažkej skúške, keď sa musel postarať o chudáka, ktorý mal odporný vred šíriaci strašný zápach, kvôli čomu sa mu všetci vyhýbali. Aj František pocítil odpor, no spomenul si na Ignácovo napomenutie *„Premáhaj sa,“* pristúpil k chorému, objal ho, pobozkal jeho vred a vysal hnis. Odvtedy už nikdy nepociťoval odpor voči žiadnemu človeku, bez ohľadu na jeho chorobu.

Počas pôstu v roku 1537 sa všetci spoločníci, okrem Ignáca, vydali pešo do Ríma. Cestovali žijúc z almužien a odpočívali buď v nemocniciach, alebo pod holým nebom. Pri Ravenne na brehu Jadranského mora trpeli tri dni hladom, nemajúc ani kúsok chleba. Inde sa stretli s nadávkami a bitkou od lodníkov, keď nemali na zaplatenie prevozu. Jeden z nich dokonca dal pri Ankone do zálohy svoj breviár, ktorý neskôr vyplatili z almužien nazbieraných v meste.

V Ríme ich pápež Pavol III. láskavo prijal, preskúmal ich zámer a schválil ich plán cestovať do Palestíny a šíriť katolícku vieru. Upozornil ich však, že nadchádzajúca vojna s Turkami im znemožní púť do Jeruzalema. Nakoniec im dal povolenie, aby tí z nich, ktorí ešte neboli kňazmi, prijali vysviacku od ktoréhokoľvek biskupa. A tak sa spoločníci radostne vrátili do Benátok k Ignácovi. Znovu tam posluhovali chorým, obnovili svoje sľuby pred pápežským vyslancom, arcibiskupom Hieronymom Verallim, a 24. júna 1537 boli všetci vysvätení na kňazov biskupom Vincentom Nagusanciom.

Na svoju prvú svätú omšu sa František pripravoval prísnou kajúcnosťou. V jednej dedinke neďaleko Padovy si našiel opustenú chatrč, kde sa na štyridsať dní uchýlil do samoty. Spával na slame, žil z vyžobraného chleba a vody, nosil kajúcnu košeľu, bičoval sa až do krvi, modlil sa, rozjímal a čítal duchovné knihy. Svoju prvú nekrvavú obetu novozákonnej svätej omše slávil vo Vicenze, pričom prelieval slzy hlbokého dojatia. Jeho prísny život však oslabil jeho telesné sily, a preto bol prijatý do mestskej nemocnice, kde musel zdieľať posteľ s iným chorým človekom. Tá bola taká úzka a krátka, že preňho nebola odpočinkom, ale mukou. Keď sa trochu zotavil, Ignác ho poslal do mesta Bologna.

Tamojší kanonik Hieronym Casalini, správca chrámu sv. Lucie, si všimol jeho nábožnosť a pokoru, a preto mu ochotne ponúkol ubytovanie a starostlivosť vo svojom dome. František to však odmietol a usadil sa v nemocnici, kde chcel žiť len z vyžobraného chleba. Po prekonanej chorobe bol veľmi slabý, no bez ohľadu na svoje zdravie pokračoval s neúnavnou horlivosťou vo svojej práci v Bologni. Kázal Božie slovo na verejných priestranstvách, vyučoval mládež katechizmus, slúžil chorým, navštevoval väzňov a na univerzite prednášal scholastickú filozofiu. Niet divu, že opäť ochorel. Tentoraz ho niekoľko mesiacov trápila zimnica, až schradol na kosť a vyzeral ako mŕtvola.

Na jar v roku 1538 sa František na Ignácov príkaz spolu s ostatnými spoločníkmi odobral do Ríma. Keďže im nebolo možné putovať do Palestíny, ponúkli svoje služby pápežovi na akúkoľvek misiu. Zatiaľ zostali v Ríme, kde František striedavo s Fábrom kázal v chráme sv. Vavrinca v nedele a sviatky. Horlivosť všetkých spoločníkov vzbudzovala v meste veľké nadšenie; ľudia sa k nim schádzali, počúvali ich slová, kajali sa a často prijímali sväté sviatosti. V tom čase zbožný portugalský kráľ Ján III. túžil priniesť Kristovo náboženstvo do svojich východoindických dŕžav. Keď počul o neobyčajne plodnej činnosti nového spoločenstva v Ríme, nariadil svojmu vyslancovi, aby požiadal pápeža Pavla III. o šiestich Ignácových spoločníkov, ktorí by v Indii hlásali evanjelium. Ignác však mohol z malého počtu svojich spoločníkov ponúknuť len dvoch, Rodrigueza a Bobadillu. Keď však Bobadilla deň pred plánovaným odchodom ochorel, jeho miesto zaujal František Xaverský, čo mu prinieslo nesmiernu radosť. Zdalo sa mu totiž, že vo sne videl pohana v smrteľnom nebezpečenstve, ktorému sa ponáhľal na pomoc, niesol ho na ramenách a ťažké bremeno ho prinútilo stonať a kričať, až sa prebudil. Od toho dňa horlivo túžil po misiách medzi pohanmi a túžil obetovať svoj život za ich spásu. Preto zaplesal, keď mu bolo uložené vydať sa na ďalekú cestu k pohanom. Keďže existovala nádej, že Ignácovo spoločenstvo čoskoro získa apoštolské potvrdenie a bude povýšené na rád, zanechal František v Ríme Jakubovi Lainezovi vlastnoručne napísané vyhlásenie, v ktorom sa zaväzoval dodržiavať stanovy rádu, ktoré pápež schváli, a uznávať Ignáca za predstaveného. Spoločnosť Ježišova bola pápežom Pavlom III. potvrdená už o šesť mesiacov, ešte predtým, než František opustil Európu.

František bol pripravený na cestu už za niekoľko hodín. Sám si opravil rúcho a po otcovských napomenutiach od Ignáca a požehnaní od pápeža sa pripojil k portugalskému vyslancovi Mascarenhasovi. Spolu so spoločníkom Šimonom Rodriguezom opustil Rím 16. marca 1540. Po ceste sa pútnici zastavili v Lorete, kde zostali osem dní. František tam zveril svoje poslanie medzi pohanmi Panne Márii a prosil o jej materinský príhovor.

V Bologni bol privítaný s veľkými poctami, pričom celý deň do neskorej noci spovedal. Nasledujúci deň ho obyvatelia odprevádzali niekoľko hodín za mesto. Ľud, keď zistil, že ho už nikdy viac neuvidí, plakal od ľútosti a mnohí si želali ísť s ním do Indie. Dlhá cesta z Ríma do Portugalska trvala pútnikom štrnásť týždňov. Keď prekročili Pyreneje a prechádzali Navarrou, ocitli sa blízko hradu Xavier, kde žili jeho bratia so starnúcou matkou. Portugalský vyslanec sa domnieval, že František bude chcieť odbočiť do svojho rodiska, no keď sa František o tom nezmienil, naznačil mu, že by mohol navštíviť svojich príbuzných, aby nevznikli sťažnosti, že pri ceste k ďalekým národom zabúda na svoju rodinu. František, ktorý sa už nadobro odvrátil od sveta, však povedal: *„So svojimi príbuznými sa stretnem až v nebi, nie len na krátky okamih s bolestným pocitom, že sa opäť rozlúčime, ale s čistou radosťou, že naše spojenie bude trvať naveky.“* Napokon pútnici dorazili koncom júna 1540 do portugalského hlavného mesta Lisabon. František bol prijatý veľmi láskavo, no odmietol honosné ubytovanie v kráľovskom paláci, ktoré mu bolo ponúknuté, a namiesto toho sa ubytoval v mestskej nemocnici. Keďže musel čakať na odplávanie lode do Indie, medzičasom spolu so spoločníkom Rodriguezom v meste ošetrovali

chorých, navštevovali väzňov, kázali, učili mládež, spovedali a s veľkým úspechom pracovali na spáse duší. Obaja misionári boli považovaní za nebeských poslov. Keď to videl kráľ Ján III., napísal Ignácovi do Ríma so žiadosťou, aby títo vynikajúci kňazi zostali v Lisabone, kde ich činnosť prinášala veľký osoh ľudu. Ignác dovolil Rodriguezovi zostať, no Františkovi nariadil, aby odišiel na misie do Indie. V Lisabone sa k Františkovi pripojili kňaz Pavol z Kamerina a brat František Mansiglia, ktorí boli prijatí do Spoločnosti Ježišovej.

Skôr než František opustil Lisabon, dostal listiny z Ríma, ktorými ho pápež ustanovil za apoštolského legáta s rozsiahlou právomocou hlásať Kristovu vieru a zakladať kresťanské komunity vo vzdialených východných krajinách. Vďaka tejto hodnosti mu kráľ Ján III. ponúkol služobníctvo a veľkolepé dary, ale František prijal len jednoduché rúcho a niekoľko kníh, ostatné odmietol slovami: *„Ten, kto nič nepotrebuje, nikdy nepocíti nedostatok. Pokiaľ mám dve ruky, nepotrebujem sluhu. Verím, že tým, že nebudem konať zlo, nebudem pohoršovať blížnych ani neznižovať dôstojnosť, ktorú mi zveril pápež.“*

Napokon 7. apríla 1541 František spolu s kňazom Pavlom z Kamerina a bratom Františkom Mansigliom nastúpil v prístave v Lisabone na veľkú loď, ktorá mala nového indického miestodržiteľa Dona Martina Alfonza de Sousu dopraviť do Goy. Na palube bolo okolo 900 ľudí – vojakov, obchodníkov, dobrodruhov a sluhov, ktorí sa na túto dlhú a neistú cestu vydali prevažne zo zištných dôvodov. Plavba bola mimoriadne nebezpečná, ale cestujúci, nedbajúc na nič, trávili čas vášnivými hrami, surovými rečami a hádkami. František ich považoval za svojich zverencov a usiloval sa priviesť ich na lepšiu cestu. Urovnával spory a svojimi láskavými slovami predchádzal akémukoľvek pohoršeniu. Každý deň vyučoval nevedomých námorníkov katechizmus, v nedele a sviatky kázal na palube pod sťažňom a spovedal. Nemajúc vlastného sluhu, neváhal vykonávať najjednoduchšie práce na lodi a jedlo, ktoré mu poskytovali z kuchyne miestodržiteľa, rozdeľoval chorým. Tak si získal lásku všetkých cestujúcich a podnietil ich k náprave. Na preplnenej lodi vypukli nákazlivé choroby, čo spôsobilo obrovský zmätok. Len František nestratil duchaprítomnosť – potešoval chorých, dával im lieky, pripravoval im jedlo, umýval ich, čistil ich nádoby a zaopatroval ich sviatosťami. Všetci si ho ctili ako apoštolského muža a nazývali ho svätým otcom. Nemohli pochopiť, ako neprestal slúžiť chorým, aj keď sám dva mesiace trpel bolesťami žalúdka. Najhoršie bolo pre chorých, keď loď prechádzala rovníkovou oblasťou popri guinejskom pobreží, kde panovalo bezvetrie a neznesiteľné horúčavy. František, zoslabnutý na smrť, napriek tomu ďalej slúžil chorým. Kajutu, ktorú mu vyčlenil miestodržiteľ, prenechal najťažšie chorým cestujúcim a sám obyčajne odpočíval na palube, pričom namiesto vankúša mal zvinutú lodnú plachtu. Loď, ktorá oboplávala Mys Dobrej nádeje, pristála v auguste 1541 po takmer päťmesačnej plavbe pri Mozambiku, na malom ostrove pri východnom rovnomennom africkom pobreží, kde mali Portugalci niekoľko pevností. Na tomto mieste sa zvyčajne zastavovali portugalské lode plávajúce do Goy, no námorníci sa tu nezdržiavali dlho, pretože ostrov bol nezdravý kvôli horúčave a bažinatej pôde. Tentoraz sa však miestodržiteľ rozhodol, že tu prezimujú, keďže medzi posádkou bolo veľa chorých. Niektorých chorých nechal preniesť z lodí do

kráľovskej nemocnice, a František, hoci bol veľmi slabý, im slúžil dňom i nocou, až kým sám neochorel. Niektorí kupci mu ponúkli, že ho prijmú do svojich domovov a postarajú sa o neho, ale on zostal na lodi. Jedného dňa lekár vyšetril Františkovi tep a začudoval sa, prečo si neželá odpočinok, keď je vážnejšie chorý než ostatní. František odpovedal, že by poslúchol lekárovu radu, keby ho predchádzajúcu noc nevolala povinnosť k ťažko chorému človeku. Bol to mladý námorník so zlou povesťou, ktorý v dôsledku strašného tepla prišiel o rozum a ležal na slame už takmer umierajúc. František ho rýchlo preniesol na svoje lôžko, kde sa mladík prebral; potom mu láskavo dohováral, vzbudil v ňom ľútosť, zaopatril ho sviatosťami a sprevádzal ho až do smrti. Po tomto milosrdnom skutku ležal František tri dni v bezvedomí a až keď mu trikrát pustili žilou, jeho horúčka ustúpila.

Po šiestich mesiacoch odplával František s miestodržiteľom na inej lodi, pričom jeho dvaja spoločníci zostali zatiaľ v Mozambiku, aby ďalej slúžili chorým, ktorí museli zostať v nemocnici. Aby mohli neskôr pokračovať v ceste so zotavenými cestujúcimi, ponechali v Mozambiku admirálsku loď, ktorá ich priviezla z Lisabonu. To, že František pokračoval z Mozambiku do Indie na inej lodi, sa stalo Božím riadením; loď, ktorá neskôr vyplávala za nimi, stroskotala pri ostrove Salsetta (severne od Bombaja v Prednej Indii) a potopila sa s nákladom i množstvom cestujúcich, z ktorých sa zachránila len malá časť. Z Mozambiku dorazil František do prístavného saracénskeho mesta Melinda (dnešné územie Somálska). V tom čase udržiavali Portugalci priateľské vzťahy s moslimskými Saracénmi. Pri Melinde mali portugalskí kupci cintorín, na ktorom stál vysoký, zlatom sa lesknúci a zďaleka viditeľný kríž. Keď František uzrel toto znamenie lásky, vrhol sa na zem a prosil Boha, aby tamojším domorodcom doprial radosť z kresťanskej viery. Keďže sa však miestodržiteľ nemohol zdržať, loď pokračovala ďalej a na začiatku Adenského zálivu pristála pri veľkom ostrove Sokotra. Podľa tradície na tomto ostrove kázal apoštol svätý Tomáš, no miestni divokí obyvatelia, ktorí tvrdili, že sú kresťania, nevedeli o Kristovi nič. Mali židovské a moslimské zvyky, napríklad obriezku, no muži si dávali mená apoštolov a ženy sa volali Mária. František sa im snažil posunkami vysvetliť tajomstvo vykúpenia a potrebu krstu. Táto nemá reč mala účinok; rodičia mu nosili svoje deti, aby ich pokrstil. S nevýslovnou radosťou obetoval František Bohu tieto prvotiny z pohanstva, ktoré získal, a snažil sa ostrovanom vysvetliť, aby sa vzdali zlých zvykov od Židov a moslimov a aby žili kresťanským životom. Keď sa mu však táto snaha začala dariť, musel náhle odplávať. Keď sa to ostrovania dozvedeli, prišli plačúc k jeho nohám, ponúkali mu ovocie a prosili ho, aby neodchádzal, tvrdili, že ak zostane, celý ostrov sa čoskoro stane kresťanským. Miestodržiteľ však Františka presvedčil, že ostrovania sú nestáli a že ostrov býva terčom pirátov, pričom v Indii ho čaká omnoho väčšia úroda. František poslúchol a odplával. Spomienka na ostrov, kde jeho práca medzi pohanmi prvýkrát priniesla úspech, však zostala v jeho duši. Neskôr napísal niekoľko listov do Portugalska s naliehavou prosbou, aby Sokotru oslobodili spod moci Saracénov.

Napokon František 6. mája 1542 dorazil do Goy, hlavného mesta portugalskej Indie, po dlhej námornej ceste z Lisabonu, ktorá trvala trinásť mesiacov. Keď vystúpil na breh, išiel najprv k arcibiskupovi Albuguergovi a pokľakol pred ním, ukázal mu

pápežské listiny potvrdzujúce jeho právomoc. Zároveň však prehlásil, že túto výsadu bude využívať iba so súhlasom arcibiskupa. Ján Albuguerque, člen rádu sv. Františka, hlboko zbožný a cnostný biskup, bol touto pokorou nesmierne prekvapený. Pozdvihol kľačiaceho misionára, ďakoval Bohu za horlivého spolupracovníka a vyhlásil, že mu nebude brániť vo vykonávaní apoštolskej právomoci, keďže bol do Indie vyslaný na slávu Božiu a pre spásu ľudských duší. Starobylé indické mesto Goa, povýšené v roku 1510 vojvodcom Alfonzom Albuguergom na hlavné mesto portugalských držieb v Indii, malo v druhej polovici 16. storočia 200.000 obyvateľov a bolo najvýznamnejším obchodným mestom Ázie. Portugalskí osadníci v Goe a celkovo v Indii však upadli do morálneho úpadku a stali sa najväčšou prekážkou pre rozvoj a upevnenie kresťanskej viery v týchto končinách. Z kresťanstva si ponechali iba meno; inak žili horšie ako pohania. Nepočúvali Boha, dopúšťali sa mnohoženstva a neľudského zaobchádzania i vykorisťovania domorodých Indov. Ich vinou zaniklo mnoho kresťanských osád, ktoré boli v Indii predtým založené. Okrem Goy, kde sa horlivý arcibiskup Albuguerque márne snažil napraviť ich skazené mravy, nebolo v Indii takmer katolíckych kňazov.

František po príchode do Goy našiel útočisko v nemocnici a venoval sa starostlivosti o chorých. Čoskoro spoznal morálny úpadok miestneho obyvateľstva a začal svoje apoštolské poslanie medzi zvrhlými Portugalcami. Aby Boh požehnal jeho prácu, celú noc sa modlil, a potom chodil po uliciach so zvončekom, zvolával kresťanské aj pohanské deti, vodil ich do kostola alebo na iné vhodné miesto a učil ich, aby doma rozprávali, čo sa naučili. Robil to každý deň, a mnohé deti mu privádzali svojich rodičov. Iné prinášali modly, aby ich zničil, a ďalšie mu hovorili, kde sú v rodinách nemluvňatá, aby ich mohol pokrstiť. Takto si získal deti a začal v chráme Panny Márie vyučovať aj dospelých kresťanov a pohanov, ktorí ho nasledovali po príklade detí. Kresťanom kázal o pokání a živote podľa viery, pohanov presviedčal o pravde kresťanského náboženstva. Aby si poslucháči lepšie zapamätali to, čo počuli, napísal pre nich krátku knihu o hlavných pravdách kresťanstva. Ani to mu však nestačilo. Vyhľadával v meste zatvrdilých hriešnikov, ktorí sa mu vyhýbali, navštevoval ich a snažil sa ich obrátiť láskavým dohováraním a poučením.

Okrem tejto apoštolskej činnosti František neprestával pomáhať chorým v nemocnici; zbieral pre nich almužny, tešil ich, slúžil im a často trávil noci pri tých, ktorým bolo najhoršie. Jeho horlivosť nepoznala medze; celý deň učil deti aj dospelých, navštevoval domy chorých a zatvrdilých hriešnikov, krstil a spovedal, zabúdajúc na svoje vlastné potreby, až niekedy celé štyri dni nič nejedol a väčšinu nocí trávil v modlitbách. V meste nastala veľká zmena; za päť mesiacov František potlačil najhoršie nešváry, pozdvihol verejnú mravnosť, oživil vieru v mnohých rodinách a získal veľký počet pohanov pre katolícku Cirkev, čo arcibiskup Albuguerque považoval za zázrak.

Medzitým sa František dozvedel, že na Komorinskom myse (južný cíp Prednej Indie) kmeň Paravov prijal pred rokmi kresťanstvo, aby dosiahol ochranu Portugalcov proti svojim nepriateľom. Avšak pre nedostatok kazateľov opäť upadli do pohanstva. Pretože neúrodná, piesočnatá a horúca krajina nikoho z Európanov nelákala na

usídlenie, František sa rozhodol, že Paravom pôjde zvestovať evanjelium osobne. Miestny kráľ Sosa mu ponúkal peniaze i ďalšie rozličné potreby na cestu, on však prijal iba nové topánky a v októbri 1542 vyplával z prístavu v Goe s dvoma mladými duchovnými, ktorí ovládali malabarský jazyk. František sa tento jazyk za krátky čas naučil sám, aspoň v takej miere, ako to nevyhnutne potreboval na kázanie. Zabezpečil tiež malabarský preklad apoštolského vyznania viery, modlitby Otčenáš, Zdravas Mária, Desatora Božích prikázaní a katechizmu. Takto pripravený začal František na rybárskom pobreží opäť šíriť vieru, najprv medzi deťmi, aby prostredníctvom nich získal aj dospelých domorodcov. Chodil od dediny k dedine, zvolával mládež zvončekom a učil ich o kresťanskej viere. Následne sa obracal k dospelým, získaval si ich láskavosťou, dobrotou, obetavou láskou a prísnym životom. Chudobní rybári sa k nemu hrnuli v zástupoch, preukazovali mu detinskú úctu, pozorne počúvali jeho kázania a prijímali od neho krst. Veľmi mu pomáhala spolupráca s mládežou, ktorú využíval na obrátenie dospelých na kresťanskú vieru, ako aj vďačnosť chorých, ktorí sa po jeho poučení často uzdravili, keď prijali Kristovu vieru a dotkli sa ruženca alebo iných jeho vecí. Takto František pôsobil medzi Paravmi s požehnaným úspechom; niekedy bol už taký unavený, že nemohol hovoriť ani hýbať slabnúcimi rukami. Túžil po spolupracovníkoch, a tak sa vrátil do Goy, kde založil seminár pre mladých indických misionárov, ktorého vedenie zveril kňazovi Pavlovi z Kamerina. Nasledujúci rok opäť navštívil rybárske pobrežie na myse Komorín a vybral si spomedzi pokrstených Paravov najschopnejších mužov, ktorých rozmiestnil po osadách. Tam zriadil modlitebne, kde sa mali domorodci, ktorí prijali vieru, stretávať v nedele a sviatky, modliť sa a opakovať to, čo sa už naučili. Takýmto spôsobom sa malo kresťanstvo medzi týmto kmeňom zachovať až do príchodu misionárov, ktorí sa zatiaľ pripravovali v seminári v Goe.

Z územia Paravov cestoval František pešo do susedného kráľovstva Travankor na malabarskom pobreží, ktoré bolo celé pohanské. Už za mesiac tu obrátil a pokrstil 10.000 pohanov. Celé dediny prijímali svätý krst; iba hrdý a zvrhlý kráľ Travankoru a pohanskí kňazi bráhmani odporovali Kristovej viere. Veľká zmena však nastala, keď do tejto krajiny vtrhol lúpežný kmeň Badagov. František zhromaždil malú skupinu kresťanov, postavil sa do ich čela a išiel s nimi nepriateľom naproti. Držiac v ruke kríž, zahnal ich na útek iba slovami: *„V mene živého Boha vám prikazujem, aby ste sa zastavili a okamžite vrátili do svojej vlasti!“* Tým bol kráľ Travankoru ohromený, a hoci sám zostal pohanom, rozkázal po celej svojej krajine oznámiť, aby všetci jeho poddaní ctili a poslúchali *„veľkého otca“* ako samotného kráľa. Františkovi poslal množstvo peňazí, ktoré on ihneď rozdal chudobným.

Keď takto kráľovským nariadením bolo umožnené, aby všetci obyvatelia Travankoru mohli prijať a slobodne vyznávať kresťanskú vieru, počet veriacich v tejto krajine rástol zo dňa na deň. Aj mnohí bráhmani uverili a dali sa pokrstiť. František tu založil 45 kresťanských svätýň, a keď už nestačili náporu zástupov, kázal zo stromov pod holým nebom. Jeho horlivú činnosť podporoval najmä jeho svätý život a zázraky, ktorými ho Boh oslavoval. Hoci neustále pracoval až do vyčerpania, na ďalekých cestách sa nevzdával skutkov prísneho pokánia. Jeho strava bola stravou najchudobnejších vrstiev obyvateľstva; v noci spával najviac tri hodiny na holej zemi

v rybárskych chatrčiach, zvyšok nočného času trávil modlitbami a konaním skutkov milosrdenstva.

Okrem zázrakov, ktoré Božou mocou vykonal na chorých, je doložené, že v Travankore vzkriesil štyroch mŕtvych. Keď chcel zatvrdilých pohanov v istej dedine získať pre Krista, dal otvoriť hrob muža pochovaného deň predtým. Kľakol si, pomodlil sa a mocným hlasom v mene živého Boha prikázal mŕtvemu, aby vstal. Muž vstal, bol živý a zdravý, a všetci prítomní pohania, vidiac tento zázrak, zhíkli od údivu a žiadali si svätý krst. Povesť o zázračnej moci *„veľkého kresťanského otca“* sa rozšírila po celej Indii. Z mnohých miest k nemu prichádzali poslovia a prosili, aby prišiel a zvestoval im Kristovo učenie. František posielal prosebné listy do Ríma, Paríža a Lisabonu, aby mu poslali spolupracovníkov, ktorí by mu pomohli v jeho misijnej práci v Indii. V jednom z týchto listov píše: *„Keby to bolo možné, navštívil by som všetky univerzity v Európe, zvlášť vysokú školu v Paríži, a povedal by som všetkým, ktorí majú viac vzdelania než lásky: Ach, koľko duší stratí nebo a bude uvrhnutých do pekla vašou vinou!“* František, ktorý ešte nemohol opustiť Travankor, poslal zatiaľ na ostrov Manar (severozápadne od Cejlónu) jedného z misionárov, ktorého nechal na rybárskom pobreží u Paravov. Tomuto sa za krátky čas podarilo obrátiť značný počet ostrovanov na kresťanskú vieru. Ale už o niekoľko mesiacov neskôr dal cejlónsky kráľ Jaffnapatam, krutý nepriateľ kresťanov, zavraždiť sedemsto týchto konvertitov, medzi nimi aj svojho vlastného syna. A práve mučenícka krv týchto kresťanov značne prispela k šíreniu Kristovej viery na Cejlóne.

František sa potom z Travankoru dostal na Cejlón a pokúsil sa u miestodržiteľa Sosu o zosadenie krutovládcu Jaffnapatama z trónu, no chamtiví portugalskí obchodníci tento plán prekazili. Na týchto nábožensky ľahostajných a morálne skazených lakomcov sa František vo svojich listoch často sťažuje a vyjadruje všeobecne smútok nad tým, že jeho misijné dielo v Indii dostáva len nedostatočnú podporu. Z Indie napísal medzi iným aj portugalskému kráľovi Jánovi III.: *„Boh ti daroval nový svet nielen preto, aby sa tvoja kráľovská pokladnica obohacovala, ale hlavne na Božiu slávu a pre dobro ľudí. Zdá sa mi, akoby som počul hlas Indie volať do neba a nariekať, že z pokladov, ktoré odtiaľ plynú do tvojej pokladnice, sa tak málo využíva na najpotrebnejšie duchovné potreby!“*

Pre nepriaznivý vietor sa František nemohol vrátiť na Travankorské pobrežie. Rozhodol sa teda, že bude hlásať evanjelium na indických ostrovoch až do najvzdialenejších končín východu. V tomto úmysle sa utvrdil počas púte do Meliaporu (Kalaminy), kde sa podľa povesti nachádzal hrob apoštola svätého Tomáša. Tam strávil niekoľko dní a nocí na modlitbách a následne vyplával na juhovýchodný výbežok Zadnej Indie, ktorý od roku 1511 patril Portugalcom. Obyvateľstvo tohto mesta tvorili kresťanskí Portugalci, pohanskí domorodci a Židia; čo sa však týka mravnosti, medzi nimi neboli veľké rozdiely; všetci žili ľahkovážnym životom. Správa o príchode apoštolského misionára spôsobila v Malake veľký rozruch; ľudia sa zhromažďovali v prístave a s úctou ho zdravili, a túlili sa k nemu najmä deti. Niektorí portugalskí obchodníci ponúkali Františkovi pohostinstvo, no on sa podľa svojho zvyku opäť ubytoval v mestskej nemocnici. A keď zistil, že v

obyvateľstve vládne nemravnosť, rozhodol sa, že sa s Božou pomocou pokúsi tento hriech potlačiť. Pripravil sa na túto úlohu pôstom, bdením a modlitbou a začal navštevovať lode v prístave, nemocnice, väznice aj súkromné domy, kde poskytoval duchovné poučenia, napomenutia, varovania a útechu. V nedeľu a vo sviatky kázal v chráme, v piatok učil otrokov katechizmus a každý večer prechádzal mestom, zvoniac zvončekom a vyzývajúc ľudí, aby sa modlili za obrátenie hriešnikov a za duše v očistci. Deti vodil v sprievodoch k oltárikom, ktoré zriadili na verejných priestranstvách, a tam sa s nimi modlil. Aby si získal dôveru rôznych vrstiev obyvateľstva, prispôsobil sa každému; s vojakmi sa rozprával o vojne, s obchodníkmi o obchode, so šľachticmi o rytierstve, a takto si získal ich priazeň a priviedol ich na cestu pokánia. Premysleným spôsobom sa snažil v meste vykoreniť pohanské mnohoženstvo, ktoré si mnohí Portugalci obľúbili. Istý portugalský obchodník mal sedem žien; František si získal jeho priazeň a dôveru, často ho navštevoval a nakoniec ho presvedčil, aby týmto ženám dal jednu po druhej slušnú výbavu, zbavil sa ich a začal žiť na ceste pokánia.

V Malake obrátil František aj židovského učiteľa, ktorý bol zarytým nepriateľom Kristovej viery. Mnohí jeho súverci boli potom jeho príkladom pohnutí, aby aj oni uverili a prijali svätý krst. Z Malaky sa František dostal na súostrovie Ambon, ktorého obyvatelia prijali pred rokmi kresťanstvo, ale neskôr od neho odpadli, keď s nimi Portugalci neľudsky zaobchádzali. Ostrovania, ktorí boli zároveň trápení moslimskými pirátmi, sa väčšinou ukrývali v neprístupných lesoch, no František, nedbajúc na drsné podmienky ani nebezpečenstvá, si k nim kliesnil cestu, prekonávajúc všetky prekážky. Keď si získal ich dôveru, snažil sa predovšetkým oživiť ich kresťanskú vieru. Práca sa mu darila dobre; ostrovania sa znovu obrátili ku Kristovi a prinášali mu svoje deti, aby ich pokrstil. Potom sa František pustil do kázania na pobreží Saracénom a pokrstil ich veľké množstvo. Počet kresťanov na týchto ostrovoch takto výrazne vzrástol, a František povolal z pobrežia rybárov dvoch horlivých misionárov, aby pokračovali v jeho započatom diele. Medzitým v prístave mesta Amboina pristálo deväť portugalských a španielskych lodí, na ktorých zúril mor. Časť námorníkov bola prenesená na breh, ostatní zostali na zamorených lodiach. František sa s nadľudskou obetavosťou staral o týchto nešťastníkov. Slúžil im vo dne v noci a snažil sa, aby nikto z vojakov, ktorí boli veľmi spustnutí, nezomrel bez zmierenia s Bohom a prijatia svätých sviatostí. Neúnavný misionár sám pochovával mŕtvych a za ich duše slúžil sväté omše, pričom sa zároveň staral aj o zdravých a naliehavo ich nabádal k pokániu.

Keď mor ustal, František vyplával z Amboiny na ostrov Buru. Počas plavby na mori vypukla veľká búrka a loď sa ocitla vo veľkom nebezpečenstve. František vtedy vzal krížik, ktorý stále nosil na krku, a držiac ho na šnúrke, dotkol sa ním rozbúreného mora. Búrka sa okamžite utíšila, ale krížik, ktorý bol jeho najmilším sprievodcom, spadol do hlbín. Svätca to veľmi zarmútilo; na druhý deň, keď vystúpil na ostrov a kráčal po pobreží, z mora sa vynoril rak, ktorý mu v klepetách priniesol stratený krížik. František s nevýslovnou radosťou prijal tento svoj poklad, horlivo ho pritisol k srdcu a kľačiac ďakoval Bohu.

Veľkú pozornosť venoval František divokým obyvateľom ostrova Rosala, ale spočiatku sa obrátil iba jediný muž. Ten prijal krstné meno František, vstúpil do portugalského vojska a bol v bitke roku 1588 zranený. Zomrel zbožne vzývajúc presväté meno Ježiš. Svätec s ľútosťou opustil ostrov, kde bola jeho práca márna, no keď sa sem časom vrátil, podarilo sa mu s Božou milosťou obrátiť a pokrstiť všetkých obyvateľov ostrova.

Výrazné úspechy dosiahol František na ostrove Ulate. Keď k nemu dorazil, hlavné mesto bolo práve obliehané nepriateľmi. Obyvatelia mesta, trpiaci nedostatkom pitnej vody a ukrutným teplom, zomierali od smädu. František, prešmyknúc sa cez nepriateľský tábor, sľúbil kniežaťu, že mestu zabezpečí potrebnú vodu, ak tam dovolí vztýčiť kríž. Knieža rád súhlasil a sľúbil, že ak im bude pomožené, on aj jeho poddaní prijmú kresťanstvo. František postavil v meste vysoký kríž, zhromaždil obyvateľov, pokľakol a vzýval Boha, aby poslal dážď a svetlo svätej viery. Sotva sa pomodlil, oblohu zahalili mraky a spustil sa výdatný dážď. Ľud jasal, nepriatelia odtiahli a knieža dodržal svoje slovo. František vyučil obyvateľov kresťanskej viere a všetkých, vrátane kniežaťa, pokrstil.

V tom čase takmer celé Molucké súostrovie podliehalo moslimskému kráľovi so sídlom v hlavnom meste Ternate na rovnomennom ostrove. Kráľ bol poplatníkom portugalskej koruny. František sa rozhodol hlásať evanjelium v tejto oblasti. Aj na Ternate musel predovšetkým napraviť mravy skazených Portugalcov. Boh požehnal jeho apoštolskú prácu tak hojne, že v hlavnom meste sa nepolepšili iba dvaja Portugalci; všetci ostatní, poučení, sa obrátili na cestu pokánia. Potom svätec začal kázať pohanským a moslimským domorodcom a obrátil aj kráľovnú Neachile, ženu bystrého rozumu, ktorá bola predtým zarytou moslimkou a nepriateľkou Kristovej viery. Pri krste dostala meno Izabela. Jej príklad podnietil veľké množstvo moslimských obyvateľov ostrovov, aby uverili a dali sa pokrstiť.

V tom čase sa vzbúrili proti Portugalcom obyvatelia ostrova, ktorý Európania nazývali Del Moro. Zavraždili kňaza Šimona Vaza, niekdajšieho Františkovho sprievodcu na Moluckých ostrovoch, a vrátili sa k modloslužbe. František sa rozhodol vyplávať na tento ostrov, pretože kdekoľvek mu svitla nádej na získanie čo i len jednej duše, neľakal sa žiadnych prekážok. Priatelia ho odrádzali od návštevy tohto ostrova, opisujúc tamojších obyvateľov ako ohavných divochov a ľudožrútov, ktorí cudzincov otravujú a jedia, a dokonca vraždia svojich zostarnutých rodičov. Celé súostrovie Moro považovali za miesto so smrtonosným podnebím, pôdou striedavo sopečnou a močaristou, plnou jedovatých hadov a dravej zveri. Ale František povedal svojim opatrným priateľom: *„Kto ste vy, že chcete klásť hranice všemohúcnosti a milosti nášho Spasiteľa? Keby na týchto ostrovoch bolo možné nájsť zlato a vzácne korenie, určite by sa kresťania neľakali žiadnych nebezpečenstiev a húfne by tam prichádzali; keď však ide o spásu ľudských duší, mal by som sa zbabelo báť tam ísť? Hovoríte, že ma ostrovania zabijú. Tej milosti nie som ako hriešnik hoden! Nech so mnou naložia akokoľvek; som odhodlaný podstúpiť najväčšiu obetu pre jedinú dušu!“*

Cestou po mori upadol svätý František do vytrženia mysle a zvolal: *„Pane Ježišu, kto sú tí úbožiaci, ktorí boli tak ukrutne povraždení!“* Lodníci sa preľakli, no na ich otázky o tom, o ktorých ľuďoch hovoril, svätec neodpovedal. Sotva loď zakotvila pri brehu ostrova, spoznali lodníci, že František mal Božím vnuknutím videnie; na brehu ležalo osem nedávno zavraždených ľudských tiel. Len čo pochovali tieto mŕtve telá, pribehol dav ostrovanov, a keď uvideli Františka, začali mu preukazovať úctu a nazývali ho svätým otcom. Svätec im ohlasoval vieru, Desatoro Božích prikázaní a kresťanské modlitby malabarským jazykom. Jeho láskavosť mocne pôsobila na týchto ostrovanov; obdivovali, že muž tak vzdelaný a významný k nim prichádza zďaleka a preukazuje im priazeň a lásku. Nemalú zásluhu na Františkovom pôsobení mali aj deti; behali za ním, túlili sa k nemu, učili sa od neho kresťanským pravdám a modlitbám a doma rozprávali, čo sa naučili. Takým spôsobom si svätec získal dôveru divokých ostrovanov, pohanov aj mohamedánov, a začal im hlásať Kristovo učenie. Oni uverili, prijali krst a zanechali surové zvyky, aby žili podľa kresťanských zásad.

V meste Tolo obrátil a pokrstil František 25.000 domorodcov, a takisto mesto Mamoya sa jeho zásluhou úplne obrátilo na kresťanskú vieru. Horlivosť týchto nových kresťanov bola taká, že keď boli neskôr pre svoju vieru prenasledovaní, nikto z nich ju nezaprel. Ale ani tieto krásne úspechy Františkovi nestačili; keď obrátil obyvateľstvo na pobreží a v mestách, vyhľadával divokých domorodcov v lesoch a jaskyniach a snažil sa ich lahodnými slovami získať na svoju stranu. Keď sa skrotili, vštepoval im základné pravdy viery a kresťanskej morálky a krstil ich. Takto na týchto odľahlých ostrovoch zožal bohaté ovocie svojej apoštolskej práce, z čoho mal takú útechu, že takmer neustále plakal od radosti.

Po troch mesiacoch sa František v roku 1547 vrátil na ostrov Ternate a zostal tam po celú pôstnu dobu, hlásajúc Božie slovo Portugalcom aj domorodcom a vysluhujúc im sväté sviatosti. Aj tentoraz obrátil na tomto ostrove veľký počet pohanov. Rozmarného kráľa, ktorý žil v mnohoženstve, sa mu však nepodarilo obrátiť, hoci s ním často diskutoval o náboženstve a tešil sa jeho dôvere. Zato obrátil a pokrstil niekoľko dvoranov, dve sestry a vnuka zatvrdilého kráľa, ktorí po príklade kráľovnej Izabely zostali verní Kristovi Pánovi až do smrti, znášajúc pre neho protivenstvá. Aby kresťanská viera v týchto končinách naďalej rástla, nechal František na Ternate horlivého kňaza a zaslúžil sa o to, že tam čoskoro vzniklo sídlo Spoločnosti Ježišovej. Na ostrove tiež vybral dvadsať schopných mladíkov a poslal ich do Goy, aby sa vzdelávali a stali sa vierozvestcami pre svojich krajanov.

O pôsobení svätého Františka na mnohých iných indických ostrovoch nemáme podrobné správy, a len Boh sám vie, kde všade v ďalekých končinách hlásal Božie slovo a koľko ľudských duší tam získal. Na ostrove Celebes pokrstil kráľa, jeho syna i dcéru a veľký počet domorodcov. Apoštoloval tiež medzi divochmi na Sumatre a Jáve, priplával aj na Mindanao v súostroví Filipín a istý čas pracoval na spáse tamojších domorodcov. Obvykle sa nikde nezdržiaval dlho; položiac na nejakom mieste základy kresťanstva a pripraviac pôdu pre vzrast svätej viery, zveril jej ďalší rozvoj Božej prozreteľnosti a svojim nástupcom v apoštolskom diele a ponáhľal sa inam. Rád sa však vracal na miesta, kde jeho práca priniesla požehnané výsledky.

Napokon sa František rozhodol vrátiť do Goy, aby misionárov, ktorí prišli z Európy, rozoslal na rôzne miesta v indickom súostroví a usporiadal záležitosti rehoľného domu Spoločnosti Ježišovej v tomto meste. Na spiatočnej ceste sa František zastavil na viacerých miestach, zvlášť v Malake a na rybárskom pobreží. Tam ho Paravovia, jeho milovaní veriaci, privítali s nevýslovnou radosťou, vzali ho na plecia a s jasotom ho niesli do chrámu. Svätec, presvedčiac sa, že tento ľud je vrúcne oddaný kresťanskej viere a žije zbožne, sa tam zdržal celý mesiac. Po návšteve niektorých susedných krajín dorazil v januári 1548 do Goy. Odtiaľ ihneď poslal dvoch spoločníkov do Malaky, kde ich zásluhou bolo čoskoro založené jezuitské kolégium. To sa neskôr stalo zdrojom horlivých misionárov, ktorí odišli na Moluky, do Japonska i Číny.

V Goe sa František zotavoval z namáhavých ciest modlitbou a rozjímaním. Jeho najmilšou činnosťou bolo hľadať zatvrdilých hriešnikov a privádzať ich na cestu pokánia. Niekedy pri tom používal podivuhodné metódy, aké len nevyčerpateľná láska k nesmrteľným dušiam dokáže vymyslieť. Pohrúžený do zbožných rozjímaní často upadal do vytrženia mysle a zažíval nevýslovnú útechu od Boha. Neraz bol týmito sladkými potešeniami taký uchvátený, že so strnulo upretým pohľadom do neba zvolával: *„Už dosť, ó Pane, dosť!“*

Františkove listy zasielané do Európy mali na každého čitateľa neodolateľný účinok. Kardináli aj samotný pápež túžili ich vidieť. Svätý Filip Neri nimi býval nadšený a dával ich čítať svojim žiakom. Keď získal dvadsať horlivých mladíkov, chcel ich po Františkovom vzore odviesť na misie do Indie. Významní muži ho však presvedčili, aby zostal v Ríme. Tieto listy inšpirovali piatich členov Spoločnosti Ježišovej, aby sa vyplavili z Európy do Goy. Tam ich 3. decembra 1548 František s veľkou radosťou prijal ako žiadaných spolupracovníkov. Niekoľko dní nato sa ponáhľal na rybárske pobrežie, aby potešil a posilnil tamojšie kresťanské obyvateľstvo, ktoré sužovali nájazdy divokých susedov Badagov. Odtiaľ cestoval do Kocinu, kde sa zoznámil s kráľom Maldivského súostrovia. Tento kráľ, vyhnaný vzburou svojich poddaných, našiel útočisko pod ochranou Portugalcov. František ho získal pre kresťanskú vieru a pri krste mu dal meno Emanuel.

Takmer sedem rokov rozsieval František semeno Kristovej viery v Indii, kde pokrstil obrovské množstvo pohanov a založil kresťanské osady aj misionárske stanice na mnohých ostrovoch. No ani celá rozsiahla India nestačila jeho planúcej horlivosti; túžil priniesť svetlo svätého evanjelia až do najvzdialenejších východných krajín, do Japonska. V tom istom roku 1542, keď František dorazil z Európy do Goy, portugalský námorník Mendez Pinto priplával k japonským brehom. Portugalci začali s Japoncami obchodovať a v meste Kagošima sa stretli okrem iných domorodcov aj s mladým Japoncom Andžirom. Tento muž, ktorý stratil pokoj duše pre ľahkomyseľný život, sa utiahol do pohanského kláštora. Modloslužobní bonzovia mu však nevedeli pomôcť. Obrátil sa teda na európskych obchodníkov o radu. Tí, nepoznajúc japonský jazyk, mu síce nedokázali odpovedať, no už vtedy sa mu dostalo istých správ o kresťanskom náboženstve. Keď po dvoch rokoch do Kagošimy opäť dorazila portugalská loď, kupec Alvar Vaz poradil Andžirovi, aby cestoval do

Indie za známym misionárom Františkom Xaverským, ktorý mu iste vráti pokoj svedomia. Andžiro sa teda bez váhania vydal na cestu a priplával do Malaky, kde však Františka nenašiel. Ani tento neúspech ho neodradil; plavil sa do Malaky po druhýkrát a tentokrát sa s týmto slávnym svätcom stretol. Hneď pri prvom stretnutí pocítil v sebe zvláštnu útechu a vyhlásil, že je pripravený prijať kresťanskú vieru. František okamžite rozpoznal mimoriadne schopnosti tohto muža. To, čo sa od neho dozvedel o Japonsku, v ňom prebudilo vrúcnu túžbu ohlasovať evanjelium v tejto krajine. František, presvedčený, že mu Boh poslal tohto výnimočného Japonca ako budúceho spolupracovníka, odviezol Andžira aj jeho dvoch spoločníkov do Goy. Tam ich dal pripraviť na krst a vzdelávať ako katechétov. Na Turíce roku 1548 všetci traja prijali krst od arcibiskupa Jána Alberguergua. Andžiro dostal krstné meno Pavol, jeho dvaja spoločníci mená Ján a Anton.

Andžir, naučiac sa za krátky čas po latinsky a vštiepiac si do pamäti celé evanjelium podľa sv. Matúša, začal v uliciach Goy napomínať kresťanov k pokániu a povzbudzovať pohanov, aby uverili a dali sa pokrstiť. František sa nemohol vynadiviť, aké ovocie prináša Božia milosť v duši tohto muža, a utvrdil sa v zámere, že s ním a jeho spoločníkmi vycestuje do Japonska. Bolelo ho, že veľký japonský národ, o ktorom počul, že je obdarený výnimočnými schopnosťami, nepozná Krista Pána a žije v pohanstve. Keď ho portugalskí obchodníci varovali pred nebezpečnou cestou do Japonska, odpovedal: *„Zvláštna vec; odrádzate ma od cesty, ktorú chcem podniknúť pre spásu duší, ale cesta za pozemským ziskom sa vám nezdá byť veľkou obetou. Je mi naozaj ľúto, že ste ma už predbehli, a nechcem, aby sa hovorilo, že obchodníci majú väčšiu odvahu a statočnosť ako misionári.“* Sv. Ignác napísal do Ríma: *„Som pripravený vydať sa na plavbu do Japonska, vzdialeného odtiaľto (z Goy) 1300 míľ. Neviem ani vyjadriť, akú útechu moja duša pociťuje z tejto cesty, hoci na nej budem čeliť mnohým nebezpečenstvám prudkých búrok, skalísk, víchric a námorných lupičov. Boh mi však dal pevnú nádej, že Kristova viera tam bude zasadená a rozšírená.“*

Krátko pred odchodom z Goy vymenoval František za generálneho vikára indických misií svojho verného spoločníka, kňaza Pavla z Kamerina, a určil novým misionárom z Európy stanice, kam sa mali odobrať. Boli to väčšinou miesta, kde už sám apoštoloval. Na ostrov Sokotru v Adenskom zálive poslal ďalších kazateľov. Na cestu do Japonska si vzal okrem Andžira a jeho dvoch spoločníkov ešte kňaza Kozmu de Torresa a laického brata Jána Fernándeza, oboch členov Spoločnosti Ježišovej. S nimi sa 14. apríla 1549 vyplavil z Goy a už 31. mája toho istého roku dorazil do Malaky. Tu ho potešila správa, že istý japonský knieža by sa rád stal kresťanom a želá si príchod misionárov zo Spoločnosti Ježišovej, o ktorých počul veľa chvály od portugalských obchodníkov. František strávil noc pred sviatkom sv. Jána Krstiteľa modlitbami v kaplnke Panny Márie v Malake. Večer 24. júna 1549 nastúpil so svojimi sprievodcami na starú čínsku džunku patriacu Číňanovi Nicedeovi. Tá bola jediným dostupným plavidlom, hoci jej majiteľ, ktorý bol námorným pirátom, nebol veľmi spoľahlivý. Napriek tomu sa podujal dopraviť misionárov priamo do Japonska. Svoj sľub však nedodržal, plavil sa po mori podľa svojej vôle a zavítal aj do čínskych prístavov Kanton a Čin-čeu v provincii Fo-ťien. Nakoniec bol vetrom zahnaný k

japonským brehom a prinútený vplávať do prístavu mesta Kagošima na ostrove Kjúšu, rodisku Pavla Andžira.

František tak 15. augusta 1549 vstúpil na japonskú pôdu. Túto radostnú udalosť pripisoval zvláštnemu Božiemu riadeniu a príhovoru Panny Márie, ktorej kaplnku navštívil pred odchodom z Malaky, a na jej sviatok dorazil bez nehody do krajiny, po ktorej tak veľmi túžil. Pavel Andžir okamžite vyhľadal svoju rodinu a potešil ju svojim návratom i zmenou, ktorá sa s ním medzičasom udiala. Jeho manželka, jediná dcéra a celé príbuzenstvo prijali kresťanských misionárov s vrelosťou a vďačnosťou. Pavol ich všetkých oboznámil s kresťanskou vierou a František ich pokrstil. Tak sa rodina prvého pokrsteného Japonca stala jadrom prvej kresťanskej obce v Japonsku. Správa o cudzích kňazoch a ich učení sa rýchlo rozšírila po Kagošime a kniežatstve Sacuma, vzbudzujúc nemalú pozornosť obyvateľov. Knieža Sacumy sa v tom čase zdržiaval vo svojom sídle vzdialenom asi šesť hodín od prístavného mesta Kagošima. Zavolal si Andžira a kládol mu otázky o povesti, zvykoch a sile Portugalcov. Jeho odpovede knieža veľmi uspokojili.

Andžir mal so sebou krásny obraz Panny Márie s Dieťaťom, ktorý si priniesol z Indie. Knieža sa nad obrazom podivil a pokľakol pred ním. Jeho matka si želala, aby jej namaľovali podobný obraz, a požiadala Andžira, aby spísal obsah kresťanského učenia. Keď jej želanie splnil, náboženstvo Krista si veľmi obľúbila. Keď sa o tom dozvedel František, vyžiadal si u kniežaťa audienciu, čo mu bolo ochotne vyhovené. Už v Indii sa František začal učiť ťažký japonský jazyk, a čoskoro vedel toľko, že preložil výklad viery do japončiny. Po príchode do Kagošimy mohol o krátky čas začať kázať po japonsky, čo sa právom považuje za zázrak. Pôstom a modlitbami sa pripravil na dôležité stretnutie s kniežaťom zo Sacumy a svoje dielo odporučil ochrane archanjela sv. Michala. Na jeho sviatok, 29. septembra 1549, sa vydal na dvor pohanského vládcu. Kniežací manželia ho privítali s veľkou úctou a celý deň až do noci počúvali jeho výklady o Kristovom učení. Boli hlboko dojatí, keď počuli, že František a jeho spoločníci prekonali náročnú, tisíce míľ dlhú a nebezpečnú námornú cestu z Európy do Japonska, aby tu ohlasovali pravého Boha. Táto nezištnosť a obetavosť bola pre nich dôkazom, že cudzinci hovoria z presvedčenia. Knieža sa Františka pýtal na rôzne veci a povedal mu, že ak je jeho náboženstvo pravdivé, nech sa pripraví na tvrdý boj proti peklu. Napokon knieža s radosťou súhlasil, aby misionári mohli voľne hlásať kresťanské učenie v jeho krajine, a po niekoľkých dňoch tento súhlas potvrdil osobitným verejným výnosom.

František a jeho spoločníci začali japonskému ľudu najskôr vysvetľovať, že všetko, čo učia obe vtedy v Japonsku rozšírené pohanské náboženstvá – budhizmus a šintoizmus – o domnelých božstvách, sú len bájky a nezmysly. Potom vykladali desať Božích prikázaní, pričom zdôrazňovali, že sú rozumné a vedú k morálke a pravému šťastiu. Až keď takto pripravili poslucháčov, začali im zvestovať tajomstvá kresťanskej viery, pričom sa snažili používať podobenstvá a dôkazy z rozumu i života, aby ich urobili zrozumiteľnými. Pohania spočiatku počúvali zo zvedavosti, no keď misionári začali hovoriť o jedinom Bohu v troch osobách a o ukrižovanom Božom Synovi, mnohí s posmeškami odchádzali. Podobne sa to stalo aj sv. Pavlovi v

Aténach, keď kázal o vzkriesení z mŕtvych. Niektorí Japonci však boli natoľko rozumní, že si zobrali čas na pochopenie kresťanského učenia a Boh im požehnal, takže ešte pred uplynutím roka niekoľko z nich prijalo svätú vieru. Prvým, kto sa dal pokrstiť, bol chudobný muž nízkeho pôvodu, ktorý prijal meno Bernard a stal sa verným služobníkom a sprievodcom misionárov.

František čoskoro pochopil, že japonský ľud by kresťanstvo prijal ľahšie, keby sa podarilo získať na jeho stranu modloslužobných budhistických kňazov (bonzov), ktorí sa v krajine tešili veľkej úcte. Tých bolo tisíce a mali veľký vplyv na ľud. Svätý muž teda navštívil vodcu bonzov v Kagošime. Tento osemdesiatročný starec, menom Ningit *(„Srdce pravdy“),* ani nevedel, či je ľudská duša nesmrteľná. Keď mu František vysvetlil dôkazy o nesmrteľnosti duše, priznal, že nikdy nestretol tak učeného a vznešeného muža, ako bol tento európsky bonz. Starec však kresťanskej náuke neporozumel; zato sa obrátili dvaja z najvzdelanejších bonzov v Kagošime a František ich poslal do Goy, aby sa pripravili na úlohu kazateľov medzi svojimi krajanmi.

Bonzovia, keď videli úspechy kresťanských misionárov, začali sa ich báť. Chodili po domoch a varovali ľudí, aby nepočúvali ich kázania. Sami však na kázania chodili a snažili sa ich rušiť, no márne. Boh sám pomáhal misionárom a potvrdzoval ich slová zázrakmi, podobne ako kedysi apoštolom. Istému vznešenému Japoncovi zomrela jediná dcéra, čo ho natoľko zarmútilo, že skoro prišiel o rozum. Dvaja pokrstení krajania mu poradili, aby prosil Boha kresťanov o záchranu svojej dcéry a požiadal veľkého učiteľa Františka o príhovor. Zúfalý otec sa ponáhľal k svätcovi, vrhol sa mu k nohám a s mnohými slzami ho prosil, aby vyprosil život jeho dcére. František, dojatý jeho bolesťou, sa rozplakal. Potom sa spolu s Fernandezom utiahol do domácej kaplnky a obaja sa vrúcne modlili. Svätý muž okamžite pocítil, že ich modlitby boli vypočuté, a keď sa vrátil k zúfalému otcovi, nadšene zvolal: *„Choď, tvoje prianie sa splnilo!“* Japonec spočiatku nerozumel zmyslu týchto slov a odchádzal nespokojný, no sotva vyšiel na ulicu, pribehol jeho sluha a oznámil mu, že jeho dcéra opäť žije. Celý zmätený sa otec zastavil a v tej chvíli už pri ňom stála jeho živá a zdravá dcéra, ktorá ho objímala. Vrátil sa s ňou k Františkovi a obaja boli poučení o Kristovom náboženstve a pokrstení. Správa o tomto zázraku vyvolala v meste veľký údiv a od toho dňa pribúdalo veriacich. Na začiatku roku 1550 už bolo v Kagošime 100 pokrstených, medzi nimi aj významná dvorná dáma, ktorá zostala verná svätej viere až do smrti.

Bonzovia si uvedomili, že im hrozí nebezpečenstvo, a pohrozili kniežaťu povstaním, ak neodvolá výnos vydaný v prospech cudzích kňazov. Knieža sa zľakol, a keď do prístavu na susednom ostrove Hirado vplávali portugalské obchodné lode, rozhneval sa. Vzhľadom na spory s vládcom Hirada zakázal svojím poddaným pod trestom smrti zrieknuť sa domácich japonských bohov. Malá kresťanská obec v Kagošime však vytrvala vo viere aj napriek prenasledovaniu. Duch Svätý posilňoval veriacich, ktorí boli vďační za to, že patria do Cirkvi Božej, a boli ochotní obetovať za Ježiša Krista aj svoje životy. František tak mohol pokojne zveriť ďalší rozvoj tejto Kristovej obce Bohu. Pripravoval ich na nastávajúce boje kázaniami o umučení Pána a v

septembri 1550 opustil Kagošimu. Rozhodol sa, že pôjde do hlavného mesta ríše Miaka na veľkom ostrove Honšú, aby si od cisára (mikada) vyžiadal povolenie na hlásanie evanjelia po celom Japonsku.

Z Kagošimy putoval František pešo po západnom pobreží ostrova Kjúšú, pričom si v batohu sám niesol všetky potrebné veci na svätú omšu. Cestou sa zastavil v opevnenej osade patriacej kniežaťu zo Sacumy a s úspechom kázal posádke – sedemnásť osôb tu prijalo svätý krst. Veliteľ si obľúbil kresťanské náboženstvo a povolil, aby jeho manželka a najstarší syn boli potajomky pokrstení. Sám sa však neodvážil verejne prihlásiť ku Kristovi, obávajúc sa hnevu svojho pána. František tu zotrval istý čas, upevňoval nových veriacich vo viere a poveril ich starostlivosťou pokrsteného správcu pevnosti, zbožného starca. Zanechal mu kópiu japonského prekladu katechizmu, dal pokyny na spoločné pobožnosti a odplával na ostrov Hirado, ktorý patril kniežatstvu Figen na severozápade Kjúšú. Tam našiel niekoľko portugalských lodí zakotvených v prístave. Európski obchodníci ho privítali čestnými salvami z diel a v slávnostnom sprievode ho odprevadili do kniežacieho paláca, aby mu uľahčili jeho apoštolské dielo v tejto krajine. Knieža zo Sacumy, ktorý vyhnal kresťanských misionárov z Kagošimy, bol týmto urazený. To však stačilo na to, aby jeho rival z Hirada prijal Františka a jeho spoločníkov s vľúdnosťou a povolil im voľne hlásať kresťanské učenie vo svojej krajine. A ich práca sa tam mimoriadne darila – za jediný mesiac sa na Hirade obrátilo viac pohanov, než za celý rok v Kagošime. František si uvedomil, aký veľký úžitok by jeho dielo prinieslo, keby získal priazeň samotného cisára.

Povzbudený úspechmi na Hirade sa František preplavil do prístavného mesta Fukuoka na severnom pobreží Kjúšú. Odtiaľ putoval pešo k prielivu, nechal sa prepraviť na druhý breh a v Šimonoseki vstúpil na pôdu najväčšieho japonského ostrova Honšú. Pokračoval do Jamaguči, hlavného mesta kniežatstva Magato, ktoré bolo v celej ríši známe pre svoju zmyselnosť a nemravnosť. František a jeho sprievodca Fernandez sa tu na verejných priestranstvách začali ľuďom prihovárať a hlásať kresťanskú pravdu. O úspechu tejto práce svedčí list, ktorý František poslal z Jamaguči do Goy: *„Dvakrát denne sme na uliciach predčítali z našej knihy a hovorili k ľuďom o Kristovom náboženstve. Niektorí šľachtici nás pozvali k sebe, aby podrobne spoznali naše náboženstvo, a prisľúbili ho prijať, ak ho nájdu lepším ako svoje. Mnohí pohania počúvali naše učenie ochotne, iní s nevôľou a pohŕdaním. Kedykoľvek sme kráčali ulicami mesta, húfy ľudí na nás pokrikovali: Hľa, muži, ktorí nás vyzývajú, aby sme sa podriadili ich zákonu, pretože vraj bez Stvoriteľa všetkých vecí a jeho Syna nemôžeme byť zachránení od záhuby.‘ Hľa, učitelia, ktorí tvrdia, že je nesprávne mať viac žien, než iba jednu!“* Keď obaja misionári takto niekoľko dní kázali v meste, povolal ich k sebe knieža Oxindono. Na jeho otázky odpovedal František, že prišli z ďalekej Európy, aby Japoncom zvestovali náboženskú pravdu, pretože nikto nebude spasený, ak úprimne a zbožne neuctieva pravého Boha a jeho Syna Ježiša Krista, Vykupiteľa sveta. Potom si knieža nechal vysvetliť Desatoro Božích prikázaní. Po pozornom vypočutí misionárov ich dobrotivo prepustil.

Misionári zostali v meste ešte nejaký čas a kázali ľuďom. Mnohí ich dychtivo počúvali a plakali, keď rozprávali o bolestnom umučení Pána, ale len málo z nich uverilo a nechalo sa pokrstiť. O svojom prvom pobyte v meste Jamaguči František vo svojich listoch napísal málo, no jeho sprievodca Ján Fernandez tieto správy neskôr doplnil. Uviedol, že svätec spočiatku prejavoval pokoru, no keď si uvedomil, že Japonci považujú kresťanskú pokoru a dobrotu za prejavy zbabelosti a prostoty, začal vystupovať dôstojne a rozhodne ako posol Boží. Pred kniežaťom Oxindonom otvorene karhal nemravnosť šľachty, ba dokonca aj samotného kniežaťa, pričom mu pohrozil súdom Kráľa kráľov, všemohúceho Boha, pred ktorým je aj najväčší svetský panovník len červ v prachu.

Na začiatku decembra 1550 František spolu s Fernandezem a dvoma pokrstenými Japoncami opustil Jamaguči a pešo sa vydal do cisárskeho sídla Miaka. Len viera, ktorá prenáša hory, mu mohla dať odvahu na takú cestu v neznámej krajine, zaviatej snehom a plnej nebezpečenstiev od zbojníkov i vojsk. V tom čase totiž prebiehala vojna medzi cisárom a odbojnými japonskými kniežatami. Pre tieto nebezpečenstvá museli misionári kráčať okľukami a nakoniec sa ponúkli ako sluhovia istému japonskému šľachticovi, aby pod jeho ochranou mohli bezpečne pokračovať v ceste. František niesol šľachticovu batožinu na svojom batohu, v ktorom mal aj veci potrebné na svätú omšu, a ťažko kráčal za jeho koňom.

Cestou bol dvakrát zranený šípmi a niekoľkokrát na neho hádzali kamene. Niet divu, že neďaleko Miaka takmer podľahol týmto námahám a útrapám. Zasiahla ho prudká horúčka, no čoskoro sa uzdravil a napokon dorazil do sídelného mesta. Žiaľ, jeho nádeje sa nenaplnili. Márne sa usiloval o audienciu u cisára. Ani korunný vojvodca nebol ochotný prijať ho bez peňažného úplatku, ktorý František nemal. Snažil sa aspoň verejne hlásať Kristovo učenie, ale mestské obyvateľstvo, zaneprázdnené prípravami na odrazenie nepriateľského útoku, nemalo ani čas, ani pokoj na počúvanie cudzieho učiteľa. Františkovi neostávalo nič iné, len sa vrátiť. Jeho mimoriadne náročná výprava do Miaka však nebola úplne zbytočná. Útrapami pripravil pôdu, na ktorej o desať rokov neskôr vyrástla rozkvitajúca kresťanská obec. Počas cesty pokrstil niekoľko novorodencov, ktorých pohanskí rodičia opustili. Najväčším prínosom bolo, že z vlastnej skúsenosti spoznal politickú situáciu Japonska. Zistil, že cisár je len formálnym vládcom celej ríše a že japonské kniežatá (daimiovia) vládnu svojimi lénami takmer nezávisle ako samostatní králi. Rozhodol sa, že odteraz sa bude usilovať získať predovšetkým japonské kniežatá. Keďže sa mu zdalo, že kniežatstvo Nagato s jeho ľudnatým hlavným mestom je najvhodnejšou pôdou pre siatie svätého evanjelia, rozhodol sa venovať všetky svoje sily tomuto kniežatstvu. Na spiatočnej ceste z Miaka cestoval čiastočne po mori loďou z Osaky na ostrov Hirado, kde sa mu, zdá sa, dostal do rúk list od biskupa z Goy spolu s odporúčacím listom a darmi od miestodržiteľa Indie, pôvodne určenými pre cisára. Po vypočutí rady portugalských obchodníkov sa rozhodol vystupovať pred kniežaťom z Nagata ako vyslanec miestodržiteľa Indie a odovzdať mu list i dary.

Keď dorazil do Jamaguči, obliekol si lepšie šaty než obvykle a so svojimi spoločníkmi, ktorí vystupovali ako jeho služobníci, predstúpil pred knieža. Prečítal mu list od

miestodržiteľa a odovzdal mu zaslané dary, medzi ktorými boli hodiny a hudobný stroj – veci, ktoré boli v tom čase v Japonsku úplne neznáme. Knieža bolo radostne prekvapený a Františkovi na oplátku ponúkol zlato a striebro. Svätec však netúžil po pozemských pokladoch; prosil len, aby knieža dovolilo kresťanským učiteľom voľne hlásať Boží zákon na svojom území. Knieža okamžite súhlasil a verejne vyhlásil, že ho teší, že v jeho kniežatstve sa hlása nebeský zákon, a že každý, kto chce, ho môže prijať. Zároveň Františkovi pridelil opustený dom (kláštor) pohanských bonzov na bývanie.

Obyvatelia Jamaguči, vidiac priaznivé správanie kniežaťa voči kresťanským misionárom, k nim začali húfne prichádzať, vedení zvedavosťou spoznať ich náboženstvo. Misionári kázali dvakrát denne a po kázaniach často viedli dlhé diskusie s bonzami, ktorých sa zakaždým zhromaždilo toľko, že dom bol preplnený. Z odpovedí, ktoré misionári dávali na rôzne, väčšinou absurdné otázky bonzov, poslucháči spoznávali nezmyselnosť učenia týchto modloslužobníkov a pravdu kresťanskej viery. Už po piatich dňoch sa päť vznešených Japoncov rozhodlo prijať krst, a boli to práve tí, ktorí predtým pri diskusiách prejavovali najväčšiu nenávisť voči kresťanstvu. Misionári svojimi odpoveďami a dôkazmi každý deň zaháňali bonzov do úzkych, až títo *„vrahovia ľudských duší“* prestali odporovať a umĺkli. Výsledkom bolo, že počas dvoch mesiacov bolo obrátených a pokrstených najmenej 500 pohanov. O založení katolíckej obce v Jamaguči František radostne písal vo svojich listoch, no jeho skromnosť zamlčala mimoriadne milosti, ktoré mu Boh udelil na upevnenie svätej viery medzi pohanmi. Svätec Božou mocou vrátil reč nemému, sluch hluchému a schopnosť hovoriť a chodiť človeku, ktorý bol nemý aj chromý.

Rovnako pozoruhodný bol dar jazykov, ktorým Boh obdaril Františka. Tak ako v deň Turíc spôsobil Duch Svätý, že apoštol, hovoriaci jedným jazykom, bol pochopený všetkými poslucháčmi v ich vlastnom jazyku, podobne František pri náboženských diskusiách, keď mu kládli stovky otázok naraz, odpovedal tak, že každý pýtajúci sa počul odpoveď primeranú svojej otázke. Navyše František ovládal cudzie jazyky s neslýchanou rýchlosťou a niekedy nimi kázal, hoci sa ich nikdy neučil. Hoci bežná komunikácia v zložitom japonskom jazyku mu robila ťažkosti, v náboženských prednáškach a kázaniach hovoril plynulo a čisto. Dokonca aj Číňania, ktorí nevedeli po japonsky, mu rozumeli. Zázraky podobné tým, ktoré sa stali po zoslaní Ducha Svätého v Jeruzaleme, sa opakovane diali pri jeho kázaniach medzi pohanmi v Indii aj Japonsku.

Horlivým nasledovníkom Františkových vzácnych cností bol jeho spoločník Fernandez. Keď raz v Jamaguči na ulici hlásal Kristovo učenie, nejaký nevychovanec mu napľul do tváre. Fernandez, akoby sa ho táto urážka vôbec netýkala, si vzal šatku, zotrel si slinu a pokračoval v učení. Tento postoj hlboko zapôsobil na poslucháčov. Jeden vážený japonský učiteľ okamžite požiadal o krst a ďalší ho nasledovali, vrátane mladíka, ktorý študoval na škole, aby sa stal bonzom. Po prijatí krstu dostal meno Vavrinec, vstúpil do Spoločnosti Ježišovej a šíril kresťanskú vieru vo svojej vlasti.

František pripúšťal ku krstu len tých, ktorí boli dobre poučení o základných pravdách kresťanstva, a vo všetkých náboženských záležitostiach si počínal veľmi

obozretne. Už v roku 1551 vzrástla katolícka obec v Jamaguči na 3000 členov a ďalej sa rýchlo rozrastala. Celé skupiny žiakov opúšťali bonzov a prechádzali ku kresťanským misionárom. Moc a vážnosť týchto modloslužobníkov postupne upadala. Bonzovia začali kniežaťu hroziť pomstou japonských bohov, ak bude ďalej tolerovať nové náboženstvo. Knieža sa však neodvážil odvolať svoj výnos, ktorým misionárom povolil verejne kázať. Obával sa totiž, že by tým odradil portugalských obchodníkov, ktorí do jeho krajiny privážali vzácne európske výrobky, a že by urazil miestodržiteľa Indie, od ktorého prijal dary a za ktorého poslov považoval misionárov. Aby však rozhorčeným bonzom bolo predsa len trochu vyhovené, knieža začal ukladať pokuty obráteným Japoncom za to, že pohŕdali domácimi bohmi. Ale ani jeden z nich preto neodpadol od Kristovej viery, všetci boli odhodlaní obetovať za ňu nielen svoj majetok, ale ak by bolo treba, aj svoju krv.

V roku 1551 sa Františkovi naskytla príležitosť priniesť kresťanstvo do veľkého kniežatstva Bunga, ktoré zaberalo značnú časť východného pobrežia ostrova Kjúšu. Do prístavu Hidži dorazili portugalské obchodné lode, a keď sa o tom svätec dozvedel, poslal k prichádzajúcim obchodníkom posla, aby sa spýtal, či pre neho nemajú listy. Kupci sa zaradovali, že misionár, ktorého meno sa preslávilo po celej Indii, je nablízku, a kapitán mu poslal listy z Goy a pozval ho k sebe. František povolal kňaza Kozmu de Torres z Hirada, zveril mu duchovnú správu v Jamaguči, nechal mu na pomoc brata Fernandeza a na konci augusta 1551 sa v sprievode troch kresťanských Japoncov vydal do Bunga. Preplavil sa cez prieliv Šimonoseki na breh ostrova Kjúšu a cestu do Hidži, dlhú 60 hodín pešo, absolvoval s batohom obsahujúcim omšové náčinie na chrbte, až napokon neďaleko Hidži zoslabol od únavy. Opuchnuté nohy a bolesti hlavy mu bránili pokračovať ďalej, a tak poslal jedného zo sprievodcov k portugalským obchodníkom. Tí k nemu hneď vyslali kone, no keď ho našli, ako sa s námahou posúva ďalej pod ťarchou svojho bremena, ponúkli mu koňa. Keď odmietol, zosadli a sprevádzali ho pešo.

V prístave bol svätec slávnostne privítaný portugalskými námorníkmi, ktorí na jeho počesť niekoľkokrát vypálili zo zbraní. Výstrely vyľakali knieža, ktorý si myslel, že obchodníci sa bránia morským pirátom. Knieža k nim poslal svojho pobočníka s ponukou vojenskej pomoci, kapitán však vysvetlil, že výstrely boli prejavom radosti z príchodu slávneho svätca Františka, ktorého si portugalský kráľ vysoko váži. Knieža sa tomu čudoval, pretože bonzovia mu nahovorili, že František nie je svätec, lebo ho počuli vraj rozprávať s diablom. Bungský knieža, keď sa dozvedel, že kresťanský učiteľ František, priateľ a obľúbenec portugalského kráľa, prišiel do jeho krajiny, vyslal k nemu slávnostné posolstvo s pozvaním. Portugalskí obchodníci sa dohodli, že Františka odprevadia ku kniežaťu v okázalom sprievode. Posadili ho do člnu a spolu s ním sa vydali do neďalekého hlavného mesta Funai (Oita). Tam na neho čakali zástupy ľudí a kniežací veliteľ mu ponúkol honosné nosidlá, ktoré však František odmietol a kráčal do kniežacieho paláca pešo, sprevádzaný tridsiatimi Portugalcami ozdobenými zlatými reťazami a tridsiatimi japonskými šľachticmi. Sám bol oblečený v komži so zlatom lemovanou štólou. Na konci sprievodu kráčal kapitán s piatimi obchodníkmi, ktorí niesli svätcove veci: obraz Panny Márie, japonský preklad katechizmu, topánky, zlatom vykladanú palicu a slnečník. Ľudia sa

tlačili, aby tento sprievod videli, a mnohí vystupovali na strechy, lebo Japonci milovali takéto okázalosti. Knieža Civan bol mladý muž známy svojou vážnosťou, spravodlivosťou a statočnosťou. O Františkovi už počul vďaka povesti, ktorú o jeho činnosti v Jamaguči šírili Portugalci, a chcel ho už dávnejšie pozvať. Privítal ho na svojom dvore s kniežacími poctami, vzal ho za ruku a posadil vedľa seba na trón, čo naplnilo dvoranov úžasom. Potom povedal prítomným bonzom: *„Akí by sme boli šťastní, keby sme pochopili, odkiaľ tento muž čerpá svoju múdrosť. Hovorí jednoducho a rozumne; ale naši bonzovia sú zaslepení a tárali len nezmysly, ktorým žiadny rozumný človek nemôže veriť.“* Za tieto slová začal jeden z bonzov kričať, preklínal knieža a nazýval ho zatvrdilým hriešnikom, až mu knieža prikázal odísť. Až do poludnia vážne diskutoval s Františkom o náboženstve a potom s ním aj s jeho sprievodcami obedoval. Na rozlúčku František pobozkal kniežaťu podľa japonského zvyku bočnú zbraň a poprial mu, aby ho Boh prijal za verného sluhu a vyznávača svojho zákona a po smrti vzal do neba.

Slávnostné prijatie kresťanského učiteľa na kniežacom dvore nezostalo bez účinku. Obyvatelia hlavného mesta sa za cudzincami, ktorých knieža tak poctilo, zhromažďovali s úctou. František sa horlivo venoval práci a dosiahol, že mnohí prijali kresťanskú vieru. Keď sa Portugalci obávali o jeho zdravie a presviedčali ho, aby si doprial odpočinok, odpovedal im, že jeho pokrmom, odpočinkom i samotným životom je záchrana duší hynúcich v diabolskom otroctve. Ohromný úžas vyvolalo náhle obrátenie známeho bonza z Kanafany menom Sakai-Gyroma, ktorý vyzval Františka na verejnú diskusiu o náboženstve. Po dlhom kladení rôznych otázok a námietok, prekonaný jeho argumentmi a dotknutý Božou milosťou, náhle pred početným obecenstvom padol na zem a zvolal: *„Ježišu Kriste, večný a pravý Syn Boží, odovzdávam sa ti a vyznávam srdcom i jazykom, že si všemohúci Boh od večnosti!“* Obrátiac sa k prítomným, povedal: *„Vy všetci, ktorí ste ma počúvali, odpusťte mi, že som vám hlásal učenie, ktoré teraz uznávam a verejne prehlasujem za blud a lož!“* K prijatiu krstu sa ihneď prihlásilo 500 Japoncov, no František sa neunáhlil; krst udeľoval až po náležitej príprave, predvídajúc, aké skúšky čakajú tých, ktorí prijmú vieru v Krista.

Knieža Civan sa priklonil ku kresťanskej viere, no politické ohľady a nutnosť zrieknuť sa mladíckych vášní mu ešte bránili, aby prijal krst. František ho neúnavne napomínal k mravnému životu, pripomínal mu krátkosť a nestálosť pozemského života, vtláčal mu lásku k chudobným a chuť konať skutky milosrdenstva. Podnietil ho k vydaniu prísneho zákazu japonského zlozvyku vraždenia novorodencov. Tak František budoval pevné a trvalé základy kresťanského života v Japonsku, nedbajúc na narastajúcu zlosť bonzov a dôverujúc Bohu.

Medzitým, čo František úspešne šíril Kristovo evanjelium vo Funai, mladá cirkev v Jamaguči čelila tvrdým skúškam. Po jeho odchode sa tamojší bonzovia snažili odčiniť morálnu porážku, ktorú im spôsobil. Náboženskými diskusiami sa pokúšali prekonať kňaza Kozmu a brata Fernandeza, no obaja rázne vyvracali ich mylné argumenty a verejne odhaľovali ich nevedomosť, hlúposť i zvrátenosť. Títo zvrhlí modloslužobníci, neschopní zvíťaziť nad kresťanskou pravdou, neváhali šíriť

najhanebnejšie lži o kazateľoch, tvrdili, že jedia ľudské mäso a že diabol ich vyhlásil za svojich učeníkov. V októbri 1551 bonzovia vyvolali krvavé povstanie proti Nagatskému kniežaťu Oxindonovi. Knieža, obkľúčený vzbúrencami, v zúfalstve podpálil svoj palác, vlastnou rukou prebodol svojho syna, rozpáral si brucho nožom a zahynul. Požiar zúril osem dní a krv tiekla potokmi. Obaja misionári unikli smrti vďaka ochrane obrátenej kňažnej, ktorá ich ukrývala, kým nebezpečenstvo pominulo. Tieto nepokoje však prispeli ku Kristovmu náboženstvu; Nagatským kniežaťom sa stal brat vládcu Bungy, ktorý bol kresťanom veľmi naklonený. To Františka podnietilo, aby dal v Jamaguči vybudovať pekný chrám, na ktorého stavbu získal potrebné prostriedky od bohatých portugalských kupcov.

František počas svojich apoštolských ciest vykonal veľké veci. Jeho duch bol naplnený Božím svetlom, srdce mu horelo nadprirodzenou láskou k Bohu a k ľudským dušiam, jeho jazyk prekypoval nebeskou múdrosťou a jeho ruky konali divy. Za desať rokov, ktoré strávil v Indii a Japonsku, osobne pokrstil ohromný počet pohanov. Už desať rokov po jeho odchode z Japonska bolo v tejto ríši 400.000 kresťanov. Boh ho obdaril vzácnymi milosťami: jeho nezištnosť a obetavosť pre spásu ľudí boli neprekonateľné, jeho trpezlivosť a odriekanie boli veľké, jeho pokora dojímavá. Aj v najvzdialenejších končinách Východu spomínal na svojho druha a predstaveného Ignáca z Loyoly. Často si opakoval jeho heslo: *„Premáhaj sa!“*, nazýval ho svätcom a najdrahším otcom svojej duše. Z veľkej úcty mu písal listy kľačiac a čítal ich takisto kľačiac. Ústrižok z jedného takého listu s Ignácovým podpisom nosil stále pri sebe ako svätú relikviu.

Ani všetky dovtedajšie obdivuhodné skutky, ktoré vykonal na oslavu Boha a spásu ľudských duší, neuspokojili jeho plamennú horlivosť. Jeho duch objímal celý svet a žiadny, akokoľvek odvážny plán na šírenie Kristovho učenia a na večné blaho ľudí, sa mu nezdal príliš veľký či nemožný. Skúsenosťami s bonzami František pochopil, že iba muži výnimočnej cnosti a vzdelania dokážu v Japonsku úspešne pracovať pre vieru v Krista. Okrem toho nadobudol presvedčenie, že vzdelané vrstvy Japoncov, na ktorých najviac záležalo, by sa ľahšie priklonili ku kresťanskému náboženstvu, keby ho prijali aj Číňania. V tom čase sa totiž rozsiahla a starobylou domácou osvietenosťou pýšiaca čínska ríša tešila nesmiernej vážnosti a úcte vo všetkých národoch východnej Ázie. Náboženstvo a vzdelanosť Číňanov boli považované aj v Japonsku za smerodajné. Japonci sa často Františka pýtali, prečo o jeho učení nevedia nič rozvážni Číňania. Zvyknutý pracovať a bojovať za Kristovu vec práve tam, kde bola potrebná najväčšia obetavosť a odvaha, sa po zrelej úvahe rozhodol, že starostlivosť o ďalší rozvoj kresťanskej viery v Japonsku zverí svojim druhom, vráti sa do Indie, aby usporiadal misijné záležitosti, a potom sa vydá do Číny.

Zatiaľ mal kňaz Kozmas de Torres (Cosme de Torres) spravovať kresťanskú obec v Jamaguči a starať sa aj o veriacich v Hirade a v kniežatstve Bungo, zatiaľ čo Pavol Andžír mal vo svätej viere upevňovať kresťanov vo svojom rodisku, Kagošime. Nasledujúci rok mali do Japonska prísť noví misionári, aby s posilnení pokračovali v diele pokresťančenia tejto krajiny. Skôr než František opustil Japonsko, musel vo Funai podstúpiť posledný boj s bonzami. Práve sa lúčil s kniežaťom a už bol na

odchode, keď sa vo dverách stretol s bonzom Fukarandonom, ktorý bol oslavovaný ako svetlo budhistického učenia v Japonsku. Na pozvanie svojich priateľov prišiel, aby kresťanského kazateľa pred kniežaťom zahanbil. Pohŕdavo na neho pozrel a s drzou domýšľavosťou mu začal vnucovať svoje nechutné bájky o putovaní duší a večnosti sveta. Keď svätec tieto táraniny stručne a vtipne odmietol, modloslužobník ho bezočivo osočoval, až kým ho knieža neprinútil odísť so slovami: *„Keby si nebol bonz, dal by som ti hneď sťať hlavu.“*

Bonzovia sa rozzúrili a podnietili modloslužobný ľud proti kniežaťu, ktorému takto hrozilo vážne nebezpečenstvo. Vyľakaní Portugalci sa chystali na náhly odchod z prístavu a naliehali na Františka, aby bezodkladne nastúpil na pripravenú loď a odišiel s nimi. Svätec im však odpovedal, že jeho útek by bol právom považovaný za čin zbabelca; kresťanov by pohoršil a pohania by jasali. Preto neposlúchol radu svojich krajanov a uchýlil sa do chatrče pokrsteného Japonca, kde pokojne čakal, čo sa bude diať ďalej. Portugalskí kupci, nechcejúc ho opustiť, sa rozhodli tiež zostať na svojom mieste, nech sa stane čokoľvek. Tento postoj pozdvihol klesajúcu morálku kresťanov, a bonzovia, vidiac, že sa Portugalci neboja, sa už neodvážili poštvávať ľudí proti kniežaťu. Napriek tomu sa ešte raz pokúsili verejnou diskusiou ponížiť a zahanbiť nenávideného misionára.

František, dôverujúc aj tentokrát Bohu, bol pripravený vstúpiť do boja s modloslužobníkmi, a knieža súhlasil pod podmienkou, že bonzovia zachovajú poriadok a pokoj. Hneď na druhý deň, 16. novembra, sa vo Funai pred kniežaťom začala verejná diskusia o náboženstve. Fukarandono sa na ňu dostavil s 3000 bonzami, zjavne s úmyslom zastrašiť knieža. Prišli aj portugalskí kupci, oblečení do honosných šiat so zlatými reťazami. Diskusia trvala tri dni. Ako obvykle, František dôvtipne vyvracal všetky často smiešne a drzé námietky pyšných bonzov proti kresťanskej viere a viackrát ich natoľko zmiatol, že by sa boli medzi sebou pobili. Medzi nimi boli totiž aj stúpenci starojaponskej šintoistickej modloslužby, ktorí odmietali budhistické bájky. Tieto dve sekty sa nakoniec na seba tak rozhnevali, že knieža povedal modloslužobníkom, aby radšej počúvali rozum a *„neštekali ako psi.“*

František, počúvajúc prefíkané a zákerne položené otázky a námietky týchto diablových služobníkov, viackrát užasol a povedal portugalskému kapitánovi, ktorý stál po jeho boku: *„Všimnite si, čo títo ľudia namietajú proti nášmu náboženstvu; veru, to nevychádza z nich, ale z vnuknutia zlého ducha. Ale dôverujem Bohu, že bude odpovedať za mňa.“* V tomto ťažkom zápase s prefíkanými bonzami sa František ešte viac utvrdil v úmysle vyslať do Japonska výrečných a výnimočne vzdelaných misionárov. Po trojdňovej diskusii knieža Civan vyhlásil, že kresťanské náboženstvo spočíva na základoch zhodných so zdravým rozumom a že bonzovia nedokážu jeho učenie nijako vyvrátiť. Potom chytil Františka za ruku a pri odprevádzaní ho s celým svojím dvorom mu sľúbil, že bude ochrancom kresťanov, a vyslal s ním posla k indickému miestokráľovi, prostredníctvom ktorého sa dožadoval spojenectva s portugalským kráľom a žiadal misionárov, aby v jeho ľude ďalej šírili vieru, mravnosť a kresťanskú vzdelanosť. Medzitým čo sa knieža s Františkom lúčil, rozhnevaní bonzovia privolávali na neho pomstu japonských bohov, vraj bol

kresťanským čarodejníkom zvedený. Tento knieža sa neskôr (v roku 1578) nechal pokrstiť a prijal meno František na pamiatku nezabudnuteľného apoštola Japonska. Žil kajúcne a veľmi nábožne, ničil modlárstvo a účinne podporoval dielo kresťanských misionárov. Mnoho si preto vytrpel, a po príkladnej smrti bol pochovaný v rehoľnom rúchu jezuitov. Po sv. Františkovi si práve tento knieža získal najväčšie zásluhy o kresťanstvo v Japonsku.

Dňa 20. novembra 1551 nastúpil František v prístave Hidži na loď spolu s dvoma kresťanskými Japoncami, Bernardom a Matejom, a vyslancom kniežaťa z Bunga, a rozlúčil sa s Japonskom. Ešte pred tromi rokmi bolo Kristovo učenie v tejto krajine úplne neznáme; v tom istom roku však už boli v štyroch kniežatstvách založené nádejné kresťanské obce. Tisíce Japoncov radostne vyznávali Ježiša Krista, v ich vlasti boli položené pevné základy, na ktorých sa o niekoľko rokov neskôr začala dvíhať veľkolepá budova japonskej cirkvi. Požehnanie, ktoré František zvolával na Japonsko pri jeho opúšťaní, prinieslo bohaté ovocie.

Po niekoľkých dňoch pokojnej plavby sa loď, ktorou sa František vracal do Goy, ocitla vo veľkom nebezpečenstve. Strhla sa strašná búrka; koráb sa stal hračkou víchrov a rozbúrených vĺn. Aby sa loď odľahčila, posádka naložila všetok náklad na čln, ktorý priviazali dvoma lanami k zadnej časti lode, a pätnásť mužov doň nastúpilo. Zrazu však v tmavej noci čln zasiahol prudký víchor, lano spájajúce ho s loďou sa pretrhlo a samotná loď začala klesať. Cestujúcich zachvátil smrteľný strach, len František, neprestávajúc sa modliť, nestrácal odvahu. Keď bolo najhoršie, zvolal mocným hlasom: *„Pane Ježišu Kriste, láska mojej duše, pre svätých päť rán Tvojich prosím Ťa, pomôž nám!“* V tej chvíli sa loď prestala potápať a posádka zmobilizovala sily, aby ju zachránila. Čln s mužstvom a nákladom sa však zdal byť stratený, hoci František predpovedal, že po troch dňoch sa dcéra vráti k matke, lebo tonúcich mužov zveril pod ochranu nebeskej Kráľovnej; posádka mu neverila. Svätý muž sa dva dni postil, a hľa, na tretí deň uvideli čln, ako poháňaný vetrom pláva k lodi s celým zachráneným mužstvom a nákladom.

Po usporiadaní záležitostí Spoločnosti Ježišovej v Indii sa pripravoval na cestu do Číny. V Japonsku, ktoré bolo spojené s Čínou politickým zriadením i starobylou domácou vzdelanosťou, nadobudol František presvedčenie, že by bolo takmer márne šíriť kresťanstvo medzi nižšími vrstvami pohanského obyvateľstva, ak by sa najskôr nepodarilo získať vyššie vrstvy. Vedel, že tamojší poddaní prijmú Kristovu vieru len vtedy, keď sa k nej priklonia vládnuci učenci, úradníci, šľachtici a vojenskí hodnostári. Tieto vrstvy chcel získať pre Krista pomocou kresťanského vzdelávania. Tento plán si zaslúži úctu a obdiv, nielen z náboženského, ale aj z čisto ľudského hľadiska. Na Zelený štvrtok, 14. apríla 1552, vyplávala z Goy loď, ktorá mala Františka s portugalským posolstvom dopraviť do Číny. Na čele tejto výpravy stál Didak Pereira, ktorý niesol dary a listiny čínskemu cisárovi s ponukou priateľstva od portugalského kráľa Jána III. Loď, prekonávajúc mnohé ťažkosti, dorazila do Malaky, no tam čelilo portugalské posolstvo nečakanej prekážke. Vrchný portugalský správca v Malake, Álvaro Ataide, ktorý pred rokom márne žiadal Didaka Pereiru o pôžičku 10.000 dukátov, sa rozhodol pomstiť. Nechcel Pereirovi dovoliť, aby

pokračoval do Číny ako kráľovský posol, a pod vymyslenou zámienkou dal z lode odstrániť kormidlo. František márne presviedčal pyšného úradníka, že posolstvo slúži veľkému misijnému dielu a že za svoje prekážky podlieha ťažkým cirkevným trestom. Ataide nielenže zostal neoblomný, ale odvážil sa dokonca zosmiešniť Františka. Svätý muž preto prvýkrát použil svoje právo ako apoštolský legát a vylúčil Ataideho z Cirkvi. Posolstvo portugalského kráľa do Číny bolo zmarené a Pereira bol nútený zostať dočasne v Malake. Lakomec Ataide povolil ďalšiu plavbu lode až potom, čo kapitán súhlasil s prepravou jeho tovaru a ľudí, ktorí ho mali predať Číňanom; z Pereirových ľudí mohlo pokračovať len niekoľko osôb s malým nákladom. František tak prišiel o všetky prostriedky, ktoré mali slúžiť jeho poslaniu v Číne, no nestratil odvahu. Rozhodol sa podniknúť nebezpečnú cestu do Číny sám, pričom svojich spoločníkov, ktorých priviedol z Goy, poslal späť do Japonska. Pri sebe si ponechal iba brata Antona, pôvodom Číňana, ako tlmočníka, a mladíka, taktiež zrejme Číňana, ktorého si priviedol z Goy.

František a jeho malá skupina nastúpili na loď s 500 pasažiermi, aby sa pokúsili dostať do pohanskej Číny, kde cudzincom hrozil trest smrti za vstup. Keď loď uviazla počas 14 dní v bezvetrí a cestujúcim začala dochádzať pitná voda, František požehnal morskú vodu, ktorá sa stala pitnou. Tento zázrak presvedčil mnohých pohanov, ktorí sa dali spolu so svojimi ženami a deťmi pokrstiť. Následne František vykonal ešte väčší zázrak, keď mohamedánskemu cestujúcemu, ktorého päťročný syn spadol do mora, vyprosil syna späť živého a zdravého. Otec spolu s rodinou prijal kresťanskú vieru a dal sa pokrstiť.

Loď zakotvila pri čínskom ostrove Sancian, ležiacom oproti mestu Kanton, šesť míľ od pevniny. Na ostrove mali portugalskí obchodníci povolenie obchodovať s Číňanmi, no nesmeli si stavať murované domy, len provizórne prístrešky. František bol Portugalčanmi privítaný s radosťou a postavil si na brehu chatrč, kde každý deň slúžil omšu, kázal a udeľoval sviatosti. Napriek varovaniam obchodníkov, ktorí ho odrádzali od nebezpečného úmyslu vstúpiť do Číny, František neustúpil. Nakoniec našiel čínskeho obchodníka, ktorý za veľkú odmenu súhlasil, že ho tajne dopraví do Kantonu a ukryje ho vo svojom dome na predmestí. Tam sa František chcel obrátiť na cisárskeho miestodržiteľa a vysvetliť mu účel svojej misie. Tento plán však vyľakal portugalských obchodníkov, ktorí sa obávali, že miestodržiteľ ich potrestá a zabaví im tovar. František sa rozhodol vyčkať, kým obchodníci s nákladom neodplávajú do Malaky. Medzitým ochorel na horúčku, ktorá ho sužovala dva týždne. Po odchode obchodníkov zostala na ostrove už len loď, ktorou prišiel, spolu s niekoľkými námorníkmi. Po zotavení z choroby márne hľadal Číňana, ktorý ho mal dopraviť do Kantonu; ten človek, očividne zo strachu, nedodržal svoje slovo. František túžobne hľadel na neďaleké pobrežie pevniny, vzdychal od žiaľu a prelieval hojné slzy, že sa nemôže dostať do krajiny, kde ešte stále vládla tma modloslužby. Správa, ktorá k nemu mimochodom dorazila, že siamský kráľ pripravuje slávnostných poslov k čínskemu cisárovi, vzbudila v opustenom svätcovi myšlienku, že ak sa nemôže dostať do Číny priamo, pôjde do Siamska a pridá sa k týmto poslom. Dokonca zvažoval aj to, že prenikne do Tatárska a neskôr sa vydá na misie do Etiópie; ale Boh si ho už chcel povolať do neba.

Dňa 20. novembra slúžil svoju poslednú svätú omšu a hneď na to ho opäť zachvátila horúčka. Preniesli ho na loď, ale kvôli vlnobitiu, ktoré loď rozkolísalo, sa jeho stav zhoršil; námorníci ho preto na druhý deň vyniesli na pustý breh. Tam ležal pod holým nebom bez pomoci niekoľko dní, až kým ho obchodník Alvarez nenechal preniesť do chatrče postavenej z vetví, ktorá bola slabo prikrytá slamou a neposkytovala ochranu pred nepriaznivým jesenným počasím. Neschopný lodný holič mu dvakrát pustil žilou, čo len zvýšilo jeho bolesti. Jeho utrpenie bolo veľké, no ešte väčšia bola jeho trpezlivosť. Držiac v rukách kríž, upieral naň svoj pohľad a opakoval zbožné povzdychy, ktoré sa modlieval od mladosti: *„Ó najsvätejšia Trojica! Bože môjho srdca! Dobrý Ježišu, zmiluj sa nado mnou! Mária, ukáž sa byť matkou!“* V horúčkovitých záchvatoch neprestával horlivo hovoriť o Číne a pokoj na jeho vyčerpanej tvári bol predzvesťou večného pokoja, ktorý mu už bol pripravený v nebi. Takto ležal trinásť dní v smrteľnom zápase, až okolo druhej hodiny popoludní v piatok 2. decembra 1552 prišla chvíľa jeho vykúpenia. Naposledy uprel svoje slzami zaliate oči na kríž, zašepkal slová chválospevu: *„V teba, Pane, som dúfal, nech nie som naveky zahanbený“* a vydýchol dušu vo veku štyridsaťšesť rokov. Niekoľko dní nato napísal svätý Ignác z Loyoly, netušiac o Františkovej smrti, list, v ktorom ho povolával do Ríma, aby mu zveril vedenie Spoločnosti Ježišovej; list však Františka už nezastihol živého. Veľký apoštol Indie a Japonska zomrel v najväčšej chudobe na pustom čínskom ostrovčeku a chudobný bol aj jeho pohreb. Nasledujúcu nedeľu odniesli brat Anton, svetský mladík a dvaja námorníci jeho telo na neďaleký pahorok, kde ho pochovali v drevenej bedni naplnenej nehaseným vápnom, aby sa mäso rýchlo rozložilo a kosti mohli byť neskôr prenesené do Malaky. Keď však 16. februára 1553 dal kapitán portugalskej lode otvoriť jeho hrob, zistilo sa, že svätcovo telo zostalo neporušené, hoci ležalo dva a pol mesiaca vo vápne; ani jeho rúcho nebolo zničené. Telo bolo ponechané neporušené v bedni naplnenej vápnom a prevezené do Malaky. Tam sa stal ďalší zázrak; len čo bolo svätcovo telo prinesené na breh, náhle ustala morová epidémia, ktorá v meste zúrila niekoľko týždňov. Odtiaľ bolo telo prepravené do Goy, kde ho 16. marca 1554 celé mesto slávnostne privítalo a odprevadilo na pohreb do chrámu sv. Pavla pri kolégiu Spoločnosti Ježišovej.

Boh, ktorý už počas Františkovho života vyznačil jeho dielo milosťou jazykov, proroctiev a zázrakov na oslavu svojho mena, ho neprestal oslavovať ani po jeho smrti mnohými zázrakmi. Tento apoštolský misionár bol čoskoro považovaný za svätca a na jeho počesť boli postavené sochy, obrazy a svätyne. Náboženská úcta k nemu sa rýchlo rozšírila po celej Indii, Japonsku i Európe. Za blahoslaveného ho vyhlásil pápež Pavol V. v roku 1619 a pápež Gregor XV. ho 12. marca 1622 zapísal do zoznamu svätých katolíckej Cirkvi. Výročná pamiatka svätého Františka Xaverského sa podľa nariadenia pápeža Alexandra VII. slávi 3. decembra.

Poučenie:

V roku 1563 čínska vláda postúpila pobrežné mesto Macao, ležiace oproti ostrovčeku Sancian, Portugalčanom ako jediné miesto pre obchod s čínskymi kupcami. Jezuiti tam založili kolégium a po svätorečení Františka Xaverského na mieste jeho prvého hrobu postavili kamenný pamätník s latinským a čínskym

nápisom: *„Učiteľ zo Spoločnosti Ježišovej, svätý František Xaverský, ktorý prišiel z najvzdialenejšieho západu, vošiel do neba v mesiaci december 32. roku vlády cisára Kia-cima.“* Teraz sa nad niekdajším hrobom tohto svätca na ostrovčeku San-čan týči krásny gotický chrámik s vežou vysokou 24 metrov, ktorý bol 25. apríla 1869 vysvätený. Asi dvadsať minút od tejto svätyne stojí neďaleko husto obývanej dediny katolícky misijný dom. Na kužeľovitom vrchu za chrámom sa vypína ihlan s ďalekoviditeľným krížom, ktorý zo všetkých strán označuje okolo plávajúcim lodiam miesto, kde dokončil svoj pozemský život najväčší apoštol pohanov po svätom Pavlovi, svätec František Xaverský. Telo svätého Františka Xaverského je dodnes uložené v chráme svätého Pavla v Goe vo veľkolepom, drahokamami zdobenom striebornom náhrobku; jeho pravica, ktorou pokrstil nespočetné zástupy pohanov, bola medzitým prevezená do Ríma. Tento svätec je zobrazovaný buď ako dvíha ľavicu s krížom a udeľuje krst Indiánovi či Japoncovi, alebo ako opustený umiera na pustom morskom pobreží. Medzi najvýznamnejšie pamätníky svätého Františka Xaverského patrilo súsošie na Karlovom moste v Prahe od známeho sochára Ferdinanda Brokoffa, ktoré však strhla ničivá povodeň v roku 1890 a odniesla do Vltavy.

Na 3. decembra pripadá aj pamiatka svätého Klaudia, stotníka, a jeho spolumučeníkov v Ríme; svätého Kasiana, súdneho pisára z afrického mesta Tingis, ktorý bol pre svoju vieru umučený v roku 298; svätého Ambika a spolumučeníkov v Nikomédii; svätého Mirokleta, Milánskeho biskupa; svätého Birina, biskupa v Anglicku; svätého Galgána, pustovníka v Toskánsku a ďalších.

4. DECEMBER

Sv. Barbora, panna a mučeníčka (3. stor.)

O živote svätej panny Barbory, ktorá sa od dávna teší nábožnej úcte na Východe aj na Západe, nemáme písomné súdobé svedectvá ani všeobecne spoľahlivé správy z ranej kresťanskej histórie; preto sa musíme uspokojiť s tým, čo hovorí tradícia. Z rôznych legiend, ktoré sa často výrazne líšia aj v podstatných veciach, vyberáme podstatu podania z rímskeho martyrológia.

Barbora sa narodila niekedy na začiatku tretieho storočia v hlavnom meste Bitýnie, Nikomédii, pohanským a vznešeným rodičom. Jej matka zomrela skoro, a otec Dioskur, ktorý mal len túto jedinú dcéru, sa o ňu staral s veľkou starostlivosťou a dbal na jej

výchovu i vzdelanie, samozrejme pohanským spôsobom, pretože bol horlivým modloslužobníkom. Keď Barbora vyrástla na krásnu pannu, nedôverčivý a nadmieru opatrný Dioskur dostal zvláštny nápad. Buď chcel, aby bola chránená pred zhýralými mladíkmi, obávajúc sa, že by mohla byť unesená alebo zvedená, alebo sa bál, že by sa mohla zoznámiť s kresťanstvom, ktoré sa počas vlády mierneho cisára Alexandra Severa (222–235) stávalo obľúbeným najmä medzi vznešenými rodinami a zvlášť medzi ženami. Preto si zaumienil, že ju úplne izoluje od sveta a umožní jej kontakt len s dôveryhodnými služobníkmi a vybranými učiteľmi. Dioskur zavrel Barboru do osobitnej časti svojho domu, postavenej ako pevná veža, a zariadil jej tam luxusný a pohodlný byt, kam mali prístup iba domáci sluhovia a učitelia. Tí vyučovali mimoriadne nadanú dievčinu vedám a umeniam. Hoci sa Dioskur snažil týmto spôsobom zabrániť, aby sa Barbora neoboznámila s kresťanskou vierou, jeho snaha bola márna a cieľ nedosiahol. Pevné dvere a zámky síce bránili mladej panne vychádzať do mesta, kde sa kresťanstvo úspešne šírilo, ale Božia milosť k nej prenikla aj cez hrubé múry jej väzenia. Bola odlúčená od sveta, ale inak, než si otec želal; jej srdce zostalo zatvorené pre pozemskú lásku, no otvorilo sa láske nebeskej. Barbora, žijúc v samote a nerušená, sa vážne zamýšľala nad božskými vecami, nad večnosťou, svetom, človekom a jeho poslaním na zemi. Často počas pokojných nocí hľadela zamyslene z plochej strechy svojho väzenia na hviezdnatú oblohu a na zem ponorenú do spánku, uvažujúc o otázkach, ktoré si kladie každý premýšľajúci človek: ako vznikol vesmír a aké poslanie má v ňom človek. Všetko, čo dosiaľ počula od svojich učiteľov o pohanských bohoch, nestačilo jej srdcu; ani spisy gréckych mudrcov a básnikov, ktoré usilovne čítala, neukájali jej túžbu po poznaní. Jej šľachetná duša prahla po pravde, no nenašla ju v poverách a pohanských bájach. V jej srdci sa ozýval tajomný hlas Stvoriteľa vesmíru, ktorý je všemohúci, nesmierne múdry a dobrotivý a miluje všetky tvory. Dlho však nemala oblažujúcu istotu, až sa Boh nad ňou zľutoval a obdaril ju svetlom kresťanského náboženstva. Akým spôsobom Barbora vo svojom ústraní spoznala kresťanskú vieru, nie je známe; podľa jednej legendy si tajne dopisovala so slávnym kresťanským učiteľom Origenesom, ktorý ju takto dôkladne poučil o Kristových pravdách. Nech to už bolo akokoľvek, Barbora vďaka Božej milosti uverila v Ježiša Krista a stala sa jeho horlivou vyznávačkou.

Medzitým Barbora vyrástla v krásnu pannu a povesť o jej kráse, vzdelanosti a bohatstve prilákala mnohých urodzených mladíkov, ktorí sa u jej otca uchádzali o jej ruku. Dioskurovi to lichotilo, a tak navštívil svoju dcéru a ponúkol jej jedného zo žiadateľov za manžela, uisťujúc ju, že s ním bude šťastná a týmto rozhodnutím poteší aj svojho otca. Barbora však prosila, aby ju návrhmi na sobáš nezaťažoval, čo otec považoval za ostýchavosť, prirodzený dôsledok dlhej izolácie neskúsenej panny od ľudí. Dúfal, že dcéra si to časom rozmyslí a zmení svoj názor. Medzitým sa chystal na dlhšiu cestu. Pred odchodom ho Barbora požiadala, aby jej v jej obydlí dal zariadiť kúpeľ, čomu rád vyhovel. Podľa jeho návrhu mal mať kúpeľ iba dve okná, ale Barbora prikázala staviteľovi, aby pridal tretie okno a na dne kúpeľa nechal vyhotoviť kríž, aby mala neustále na pamäti tajomstvo Najsvätejšej Trojice a milosť Kristovho vykúpenia. V tejto kúpeli prijala krst a zasvätila sa svojmu Vykupiteľovi sľubom

večného panenstva. Všetok svoj čas až do otcovho návratu venovala zbožným modlitbám a rozjímaniu o získanej Božej milosti.

O jej pokrstení existujú rôzne legendy. Podľa jednej z nich ju pokrstil Origenov posol, kňaz Valentín alebo Valencián. Keď sa Dioskur vrátil domov, nútil Barboru, aby sa vydala, no ona mu povedala, že chce zostať slobodná, aby mu mohla byť oporou v jeho starobe. Skutočná príčina jej rozhodnutia však otcovi nezostala dlho utajená; keď si všimol kríž a tri okná v kúpeli, spýtal sa jej, čo to znamená. Tu sa Barbora už nerozpakovala priamo oznámiť otcovi, že sa stala kresťankou a zasnúbila sa nebeskému ženíchovi Ježišovi Kristovi. Zároveň nadšene vyhlásila, že modloslužba je pošetilosťou i bezbožnosťou a že len v kresťanstve je pravda a spása. Tieto slová ohromili horlivého modloslužobníka Dioskura; zdalo sa mu, akoby všetky jeho nádeje a plány boli nepriaznivým osudom v okamihu zmarené. V tej chvíli sa jeho otcovská láska k jedinej dcére zmenila na šialenú nenávisť; soptiac hnevom sa chopil meča a vrhol sa na Barboru. Bol by ju na mieste zavraždil, keby nebola rýchlo ušla a neukryla sa v horách. Ako hladný vlk ju potom prenasledoval, až kým mu istý pastier neprezradil jej úkryt. Tam sa na ňu vtrhol, práve keď sa modlila. Nemilosrdne ju trýznil, dal ju svojimi služobníkmi spútať a odviesť späť do domu. Myslel si, že ju donúti hladom a prísnym väzením k poslušnosti, ale mýlil sa. Odvážna kresťanka sa radovala, že je jej dané trpieť pre milovaného Spasiteľa. Ani hrozby, ani ukrutnosti otca ju nezlomili vo viere a v rozhodnutí zachovať si panenstvo. Dioskur sa natoľko rozohnil, že potlačiac v sebe prirodzený otcovský cit, sám spútal dcéru a odviedol ju k sudcovi Marciánovi, aby s ňou bolo naložené ako s nepriateľkou bohov podľa zákona. Keď Marcián uvidel krásnu kresťanskú pannu, zhrozil sa z rán, ktoré jej spôsobil vlastný otec. Rozkázal jej rozmotať putá a láskavo ju presviedčal, aby vzhľadom na svoju mladosť a skvelé vyhliadky, ktoré ju čakajú vo svete, nezapríčinila sebe a svojmu rodu hanbu a potupu, ale aby poslúchla otca, zriekla sa kresťanstva a vzdala úctu nesmrteľným bohom. Barbora mu však pokojne odpovedala: *„Pokladám si za najväčšie šťastie, že som kresťankou. Vedz, že žiadna svetská moc ma nedonúti, aby som sa spreneverila nebeskému ženíchovi, ktorému som sa zasnúbila. Vaši bohovia sú dielom ľudských rúk, necítia, nemôžu hovoriť ani nikomu pomôcť. Nikdy nebudem obetovať mŕtvym modlám.“* Sudca, ohromený a nahnevaný z jej statočnej odpovede, dal priniesť mučidlá. Keď sa Barbora nezľakla, rozkázal ju zbičovať do krvi a odvliecť do väzenia. Tam sa mučeníčka tešila z rozjímania o horkom utrpení Ježiša Krista a sladkej úteche, že znášajúc pre Neho potupu a trápenie, stane sa účastnou Jeho slávy. A Spasiteľ jej dodal silu k ďalšiemu boju a uzdravil jej zranené telo. Na druhý deň Marcian povolal Barboru opäť na výsluch, a keď ju videl zdravú, začudoval sa a povedal, že ju uzdravili bohovia; preto by im mala z vďačnosti obetovať. Ale svätá panna mu odpovedala: *„Nebuď slepý a nepripisuj moje uzdravenie neživým veciam. Uzdravil ma Ježiš Kristus, pravý a živý Boh, ktorého tvoja zaslepená myseľ nepozná ani nie je hodná spoznať.“* Táto reč premenila sudcovu pýchu na zúrivosť; prikázal, aby krehkú pannu trýznili železnými nástrojmi, páliac jej boky fakľami, udierajúc jej hlavu a zo zlosti jej odrezali prsia. V týchto hrozných mukách svätica plesala a modlila sa: *„Pane Ježišu Kristе, príď mi na pomoc a neopúšťaj ma!“* Nakoniec Marcian odsúdil Barboru na smrť mečom; odviedli ju na

popravisko, kde ju nepopravoval obyčajný kat, ale jej vlastný otec. Očitý svedok všetkých týchto strašných múk Dioskur zrazil svojej dcére hlavu, čo vydesilo aj prítomných pohanov. Čoskoro nato bol tento neľudský otec usmrtený bleskom. Podľa tradície sa mučenícka smrť sv. Barbory kladie do roku 237 za vlády cisára Maximina (235–238). Niekoľko častí z jej ostatkov získal a v roku 1370 daroval pražskej katedrále Karol IV.

Svätá Barbora patrí do zboru štrnástich svätých pomocníkov a veriaci ju uctievajú a vzývajú ako zvláštnu patrónku proti náhlej a nekajúcnej smrti. V roku 1448 muž menom Henrich Stok v Holandsku, celý popálený, vzýval túto sväticu a zostal nažive, až kým prijal Najsvätejšiu sviatosť. V roku 1512 boli dvaja rytieri za lúpežníctvo v Prahe na Pohořelci nabodnutí na koly. Jeden z nich, menom Chleveč, dlho visel na kole, neschopný zomrieť; ľutoval svoje hriechy a modlil sa až do večera. V noci sa pod ním kôl prelomil, a nešťastník sa odtiahol na neďaleké smetisko, pričom mal časť kolu v tele. Ráno si dal zavolať kňaza, ktorému sa vyznal, že napriek svojim veľkým hriechom sa po celý život modlil k sv. Barbare, aby ho na jej príhovor ochránila pred nekajúcou smrťou. Skrušene sa vyspovedal, prijal Telo Pánovo, skonal ešte v ten deň a bol pochovaný na cintoríne hradčanského chrámu sv. Benedikta. Na pamiatku tejto udalosti bola postavená kaplnka sv. Barbory, ktorá dodnes stojí na Loretánskej ulici na Hradčanoch.

Táto svätica bývala dôverne vzývaná takisto v rôznych nebezpečenstvách, súvisiacich s ohňom a bleskom; jej obrazy bývali umiestňované na zvony, ktorými sa zvonilo proti mračnám, na prachárne a zbrojnice; na francúzskych a španielskych vojnových lodiach býval jej obraz nad miestnosťou, kde sa uchovával strelný prach, a samotná miestnosť bola nazývaná *„Barborou“* (francúzsky *„Saint Barbe“*). Okrem delostrelcov považujú sv. Barboru za patrónku najmä baníci a hutníci. Najveľkolepejším pomníkom náboženskej dôvery a úcty k tejto patrónke šťastnej smrti sa môže pochváliť naša Kutná Hora; najväčším klenotom tohto starého českého baníckeho mesta je totiž chrám sv. Barbory, svätyňa, ktorá je po umeleckej stránke svojim druhom jedinečná na svete. Sv. Barbora býva zobrazovaná ako mladá panna s korunkou na hlave, s kalichom, nad ktorým je hostia, v jednej ruke a s palmou alebo mečom v druhej, pričom vedľa nej stojí veža. Kalich s hostiou je symbolom jej mocného príhovoru u Boha proti náhlej smrti bez zaopatrenia svätými sviatosťami. Nádherný obraz tejto svätice od Karla Škrétu sa nachádza na oltári v kláštornom chráme rytierov Johanitov v Prahe a na Karlovom moste stojí (vedľa sôch svätíc Alžbety a Margaréty) pekná socha sv. Barbory od Jána Brokoffa z roku 1705.

Poučenie:

Zbožní ctitelia sv. Barbory, vzývajúc ju o príhovor, aby neboli postihnutí náhlou smrťou a nezomreli bez svätých sviatostí, sa zároveň snažia žiť tak, aby boli pripravení podľa Božej vôle každú chvíľu kresťansky zomrieť. Neodkladajú pokánie; sv. Augustín hovorí: *„Človek, ktorý odkladá nápravu života až na poslednú hodinu, zavádza a klame sám seba, hrajúc sa so smrťou. Je nesmierne nebezpečné, ba je to bláznovstvo a ohavnosť pred Bohom, ak niekto odkladá vec, od ktorej závisí celá večnosť, až na poslednú chvíľu.“* V tejto súvislosti napísal sv. Ján Zlatoústy: *„Hovoríš,*

že Boh mnohým hriešnikom doprial čas, aby sa na konci života mohli napraviť; pýtam sa: Dopraje ho aj tebe? Kde máš na to záruku?“ A napokon, koľko je tých, ktorí sa v hodine smrti skutočne obrátili k Bohu skrúšeným pokáním? Na to odpovedá sv. Bernard: *„V celom Svätom písme som našiel iba jedného; bol to lotor ukrižovaný s Kristom; on je jediný, aby si nestrácal nádej; je však jediný, aby si sa neopovážil ľahkomyseľne dúfať.“* Pripomínajúc si kajúceho lotra, nad ktorým sa zomierajúci Spasiteľ zmiloval, pamätaj aj na druhého lotra, ktorý zomrel nekajúcne, hoci jeho kríž stál vedľa Kristovho. Ak chceš byť v bezpečí, priprav sa včas a nekonaj ako človek, ktorý pokúša Boha. *„Nehovor: Pánovo milosrdenstvo je veľké, zľutuje sa nad množstvom mojich hriechov. Lebo milosrdenstvo i hnev prichádzajú od neho rýchlo a na hriešnikov hľadí jeho hnev. Neodkladaj so svojím obrátením sa k Pánovi, ani to neodsunuj zo dňa na deň. Lebo jeho hnev príde nečakane a rozmetá ťa, až príde jeho pomsta.“* (Sir 5, 6–9).

Dňa 4. decembra sa tiež slávi pamiatka sv. Teofana v Konštantínopole; v Bonónii sv. Felixa, biskupa; v Kolíne nad Rýnom sv. Annona, arcibiskupa; v Mezopotámii sv. Maruta, biskupa a iných.

Od pradávnych čias sa v tento deň stal zbožným zvykom konať spoločnú pamiatku *„štrnástich svätých pomocníkov“*; sú to: sv. Achác (Acacius) – proti moru a chorobám, sv. Blasius (Blažej) – proti chorobám hrdla; sv. Egídius (Aegidius, Giles) – proti chorobám vnútorných orgánov, sv. Erazim (Elmo, Erasmus) – patrón námorníkov a proti žalúdočným chorobám, sv. Eustach (Eustachius) – proti náhlym nešťastiam a ohňu, sv. Cyriak (Cyriax) – proti chorobám a démonickým útokom, sv. Juraj (Georgius) – proti moru a vojnám, sv. Krištof (Christophorus) – ochranca cestujúcich, sv. Pantaleón (Pantaleon) – patrón lekárov a proti chorobám, sv. Vít (Vitus) – proti horúčke a chorobám nervového systému, sv. Diviš (Deodatus) – často volaný proti chorobám duševným (niekedy spomínaný ako Dymphna), sv. Achác – už spomenutý (niekde sa mená menia podľa lokálnej tradície), sv. Barbora (Barbara) – proti náhlym úmrtiam a ohňu, sv. Margaréta (Margareta, Marina) – proti chorobám a neplodnosti.

5. DECEMBER

I. Sv. Peter Chryzológ, učiteľ Cirkvi (5. stor.)

Rovnako ako konštantínopolský patriarcha sv. Ján získal čestné priezvisko Chryzostomos (Zlatoústy, sviatok má 27. januára), podobne bol ravenský arcibiskup sv. Peter nazvaný Chryzológom (Zlatorečivý). Títo dvaja svätci boli časovo blízki; Peter sa narodil v roku 406, Ján zomrel hneď nasledujúceho roku 407.

Peter, syn vážených a bohabojných rodičov v talianskom meste Imola, vynikal už od mladosti nadaním, usilovnosťou, zbožnosťou a čistými mravmi. Urobil dojem na vtedajšieho Imolského biskupa Kornélia, ktorý ho prijal do zboru duchovných pri

katedrálnom chráme a udelil mu diakonské svätenie. Mladý diakon sa poctivo vzdelával a pokračoval na ceste svätých cností. Postupne dosiahol bohaté vedomosti a vynikal vzácnou múdrosťou, takže sa stal výborným radcom a pomocníkom svojho biskupa. V roku 433 zomrel ravenský arcibiskup Ján, a okamžite sa pristúpilo k voľbe jeho nástupcu, ktorý sa potom s posolstvom vybral do Ríma požiadať pápeža o schválenie svojej voľby. Spolu s týmito vyslancami cestoval do Ríma za inými záležitosťami aj imolský biskup Kornélius so svojím sprievodcom, diakonom Petrom. V tú istú noc, keď títo pútnici dorazili do Ríma, zjavil sa pápežovi Sixtovi III. vo sne apoštol sv. Peter a niekdajší ravenský biskup sv. Apolinár a napomenuli ho, aby nepotvrdil za ravenského arcibiskupa toho, koho mu poslovia predstavia, ale aby ustanovil za najvyššieho pastiera v Ravenne imolského diakona Petra, ktorý práve prišiel so svojím biskupom do Ríma.

Na druhý deň, keď ravenskí poslovia predstúpili pred pápeža, dozvedeli sa, že ich arcibiskupom nebude ten, koho si priali, ale diakon Peter. Boli z toho nemálo zaskočení a netajili svoju nevôľu. Keď im však pápež vysvetlil, čo mu bolo zjavené a prikázané, upokojili sa a velebili Boha. Peter bol samotným pápežom vysvätený za kňaza aj biskupa a potom uvedený ravenskými poslami do svojho sídelného mesta; tam mu vyšiel v ústrety cisár Valentinian III. (423–455) so svojou matkou Placidou a sprevádzali ho pri slávnostnom nastolení v katedrálnom chráme. Ravenna bola v tom čase cisárskym sídlom Západorímskej ríše.

Peter, povolaný na arcibiskupský stolec proti svojej vôli, nemal z tohto povýšenia veľkú radosť; vo svojej prvej kázni adresovanej duchovenstvu a ľudu Ravenny povedal: *„Okrem všetkých mojich darov vložil Boh na mňa nesmierne ťažké bremeno; preto vás predovšetkým prosím, aby ste mi pomáhali niesť ho tým, že budete poslušní Božím prikázaniam aj mojim napomenutiam.“* Sám sa verejne zaviazal pred celou obcou, že bude vyhľadávať výlučne Božiu slávu a spásu duší, ktoré mu boli zverené. Nový ravenský arcibiskup verne plnil, čo svojmu ľudu sľúbil. Bol bdelým a dobrotivým pastierom svojho stáda. Neúnavne kázal Božie slovo; aj zatvrdnutí hriešnici, hlboko dojatí jeho výrečnosťou, nastupovali cestu pokánia a vlažní veriaci začali žiť kresťanským životom. Neraz, keď na kazateľnici karhal neprávosti, rozohnil sa natoľko, že od únavy nemohol ďalej hovoriť, čo malo na poslucháčov neodolateľný účinok; chrámom sa ozýval plač a všetci prítomní úpenlivo vzývali Božie milosrdenstvo. Takéto chvíle prinášali svätému kazateľovi nevýslovnú radosť.

Vo svojich kázňach často vykladal žalmy, prorokov, časti evanjelií i listy sv. Pavla a dôsledne odporúčal kresťanské cnosti. Rozhodne a vytrvalo potieral rôzne zlozvyky a neplechy, ktoré sa v meste udržali z pohanských čias. Na nový rok vychádzali obyvatelia Ravenny za mesto s maskami na tvárach a zabávali sa pri akejsi modle rozpustilými tancami, hrami a pokrikmi. Proti tomuto zlozvyku neprestával bdelý arcibiskup kázať. Raz o účastníkoch týchto neslušných zábav povedal: *„Kto sa chce teraz zabávať s diablom na zemi, nebude sa môcť radovať s Kristom v nebi.“* Nakoniec tento zlozvyk vykorenil, modlu rozbil a na jej mieste postavil kríž.

Svojmu ľudu bol Peter dobrým otcom. Zastával sa vdov a sirôt, hájil ich práva pred násilníkmi a podporoval ich radou i materiálne. Bol potešiteľom nešťastníkov, živiteľom chudobných a s neúnavnou trpezlivosťou učil nevedomých kresťanskej pravde. Bol prísny voči sebe, ale mierny a láskavý voči podriadeným. Sväté cnosti, najmä úprimnú pokoru, vyučoval nielen slovom, ale aj vlastným príkladom. Podarilo sa mu obrátiť na kresťanskú vieru množstvo pohanov. Jeho múdrosť žiarila široko-ďaleko a jeho meno bolo vážené v celej Cirkvi.

Jeho vážnosť bola taká veľká, že Eutyches, pôvodca bludu o jedinej prirodzenosti v Ježišovi Kristovi, ktorý bol na konštantínopolskom koncile odsúdený, sa v roku 448 snažil osobitným listom získať jeho podporu, aby týmto spôsobom dosiahol pre nové bludárstvo mocnú podporu v západnej Cirkvi. Ale svätý arcibiskup Ravenny odpovedal tomuto bludárovi: *„Bez súhlasu rímskeho biskupa nemôžeme nič rozhodnúť.“* Pokarhal jeho všetečné zasahovanie a napomenul ho, aby netrhal jednotu Cirkvi, zriekol sa svojho kacírstva a vo všetkom poslúchal pápeža. Zdôraznil, že svätý Peter stále žije na Rímskom stolci, spravuje Cirkev a poskytuje pravdu všetkým, ktorí ju úprimne hľadajú.

V roku 448 prišiel na cisársky dvor do Ravenny slávny biskup z Auxerre, Germanus. Po tom, čo spoznal vzácne cnosti arcibiskupa Petra, stal sa jeho dôverným priateľom. Títo dvaja svätci sa spolu rozprávali o vážnych otázkach viery a navzájom sa povzbudzovali k účinnej obrane pravovernosti proti rozličným bludárom tej doby. Onedlho však Germanus v Ravenne ochorel a zomrel v Pánovi. Pred smrťou si želal, aby bol pochovaný vo svojej domovine. Arcibiskup Peter zariadil, aby bolo jeho telo prevezené do Auxerre, a na pamiatku si ponechal kajúce rúcho, ktoré Germanus neustále nosil. Túto relikviu si Peter vážil viac než všetky poklady.

Arcibiskup Peter spravoval ravenské arcibiskupstvo takmer osemnásť rokov, pričom neúnavne pracoval na oslave Boha a na blahu svojho ľudu. Keď cítil, že sa blíži jeho koniec, túžil po dôkladnej príprave na smrť. Preto sa odobral do svojho rodiska v Imole, kde chcel v samote, modlitbách a rozjímaní čakať na posledné chvíle svojho pozemského života. Pred rozlúčkou s duchovnými z Ravenny ich napomenul, aby mali Boha stále na pamäti, verne zachovávali jeho prikázania a postarali sa o voľbu nového arcibiskupa.

Po niekoľkých dňoch navštívil chrám svätého mučeníka Kasiána, ktorého od mladosti uctieval. Tam obetoval na oltári zlatú korunu zdobenú drahokamami a drahocenný kalich. Prijal sväté sviatosti a pokľakol pri hrobe svätého mučeníka, prosiac ho o príhovor v poslednom boji. Potom zomrel svätou smrťou v Pánovi v roku 450. Jeho telo bolo pochované v chráme sv. Kasiána v Imole; jeho pravica bola prenesená do Ravenny. Jeho pamiatka sa v katolíckej Cirkvi slávi 4. decembra, v Čechách 5. decembra.

Už za života nazývali tohto výrečného duchovného Petra Ravenského *„Chrysológom“* (Zlatorečivý). Cirkev ho zaradila medzi svojich svätých učiteľov. Z jeho diel sa zachovalo 160 kázní, z ktorých deväť bolo v roku 1875 preložených do češtiny Fr. V. Čapkom.

Poučenie:

Z jeho kázní o pôste a almužne vyberáme tento úryvok: *„Keď rozumný námorník odväzuje loď od brehu a púšťa sa do vĺn, aby preplával more, odkladá starosti o dom, vlasť, manželku a majetok. Celou dušou, telom a mysľou sa venuje prácam na lodi, aby mohol prekonať zradné vlny a šťastne dosiahnuť cieľ. Tak aj my, bratia, keď sa vydávame na more pôstu a dráhu štyridsiatich dní, odvážme loďku nášho tela od brehu sveta. Vzdajme sa starostí o svetskú vlasť, na dreve kríža rozprestrime plachty svojej mysle. Lano cností, veslá múdrosti a kormidlo disciplíny nech sú našou výbavou na túto cestu. Počas plavby sledujme nebo a držme sa správnej cesty, aby sme bezpečne dorazili do prístavu veľkej noci zmŕtvychvstania.*

Keďže máme putovať rozľahlými a pustými priestormi, cez klamné viery a neisté samoty, je potrebné, aby sme si niesli všetok pokrm a nápoj. Vezmime si teda hojné milosrdenstvo, ktoré poslúži na naše zaopatrenie. Bratia! Pôst hladuje, pôst smädí, ak nie je živený pokrmom lásky. Pôst sa trasie zimou, pôst krehne, keď ho neoblieka šat almužny, keď ho neprikrýva odev milosrdenstva. Ako jarný vánok spôsobuje, že všetky poľné byliny kvitnú, tak milosrdenstvo pôsobí, že zo semena pôstu vyrastie kvet, že cnosť pôstu prinesie ovocie k nebeskej žatve. Kto sa postí a nerozdáva svoj obed, ale ho schováva, ten sa postí z lakomstva, a nie pre Krista. Keď sa teda postíme, bratia, vložme svoj obed do rúk chudobného, aby ruka chudobného zachovala to, čo by nám zničilo brucho. Milosrdenstvom k chudobnému si zabezpečíme milosrdenstvo, aby sme, zbavení trestu, mohli istotne dosiahnuť spásu. Márne dúfa v milosrdenstvo ten, kto tu nebol milosrdný. Kto koná milosrdenstvo, beží za odmenou; kto milosrdenstvo nekoná, beží si pre trest.“

II. Sv. Sabas, opát (5. stor.)

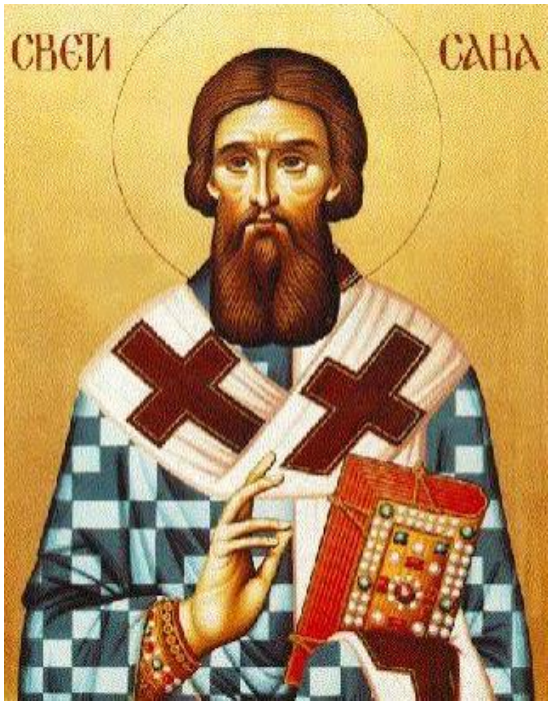

Keď na sklonku piateho storočia staroveké pustovníctvo a mníšstvo vo východných krajinách strácali životnú silu a zanikali, obnovil ich a povzbudil k novému rozkvetu slávny palestínsky pustovník Sabas. Tento svätec sa narodil v roku 499 v kappadóckom mestečku Mutale, v zámožnej rodine. Keď mal päť rokov, jeho otec, stotník vo vojsku, dostal príkaz odísť bezodkladne do Alexandrie v Egypte, a tak odišiel s manželkou, nechajúc malého Sabu v Mutale pod ochranou svojho švagra. Odvtedy sa mladému Sabovi nedarilo. Prísna žena jeho strýka sa k nemu správala surovo. Tri roky znášal jej týranie, až utiekol do domu iného strýka, otcovho brata, kde s ním zaobchádzali ľudskejšie. Keďže mu rodičia zabezpečili značné dedičstvo, medzi oboma strýkami vznikol ostrý

spor o jeho správu. Sabas, vnímajúc tento spor, utiekol do neďalekého kláštora, kde sa desať rokov vzdelával v potrebných vedomostiach a zbožnosti.

Medzitým sa strýkovia uzmierili a snažili sa Sabasa vylákať z kláštora, ale on im odkázal, že radšej bude opovrhnutým a posledným v Božom dome, než by sa odvážil vrátiť do zvodného a márneho sveta. Obľúbil si tichý a odriekavý mníšsky život a svojou horlivosťou v modlitbe a kajúcnosti tak vynikal, že ho obdivovali aj skúsení mnísi a volali ho mladým starcom.

Keď raz v horúci deň namáhavo pracoval v kláštornej záhrade, uprel zrak na krásnu jabloň. Odtrhol si zrelé jablko a so záľubou si ho obzeral, no odrazu mu napadlo, že toto lákavé ovocie je obrazom zmyselného pokušenia. V tej chvíli jablko odhodil a sľúbil si, že už nikdy nebude jesť žiadne ovocie. Takú mieru sebaovládania dosiahol Sabas už vo svojich mladých rokoch.

Keď mal Sabas osemnásť rokov, dovolil mu opát, aby mohol na vhodnom mieste žiť ako pustovník. Vybral sa do Jeruzalema, kde navštívil posvätné miesta a hľadal duchovného vodcu, ktorý by ho zasvätil do prísneho pustovníckeho života. V tom čase v Palestíne vynikal svätý starec Euthymius, ktorý založil niekoľko kláštorov a žil v samote na púšti blízko Jericha. Sabas k nemu prišiel a úpenlivo ho prosil, aby ho prijal za svojho žiaka. Euthymius mu však povedal, že je ešte príliš mladý na to, aby zvládol ťažkosti a nebezpečenstvá prísneho odriekania a úplnej samoty na púšti. Odporučil mu najskôr dôkladnú prípravu v blízkom kláštore, kde bol predstaveným svätý Teoktist. Sabas pokorne nasledoval jeho radu a vstúpil do kláštora. Tam ochotne vykonával aj tie najnepríjemnejšie domáce práce. Bol telesne silný, a tak nosil ťažké bremená, vodu aj drevo do kláštora, pomáhal slabším bratom pri práci, staral sa o chorých a prijímal každú prácu, ktorú bolo treba vykonať. Po celodennej námahe sa dlho do noci venoval modlitbám.

Raz na opátov príkaz Sabas sprevádzal jedného z mníchov do Alexandrie, kde sa po rokoch stretol so svojimi rodičmi. Keď ho prosili, aby u nich zostal a vymenil špinavý mníšsky habit za vojenský odev, povedal im, že zostane verný zástave Kráľa kráľov a Pána pánov, ktorému sa zasvätil sľubom. Keď ho nedokázali presvedčiť, dali mu na cestu dvadsať zlatých. Sabas prijal iba tri a po návrate do Palestíny ich odovzdal svojmu opátovi.

Dvanásť rokov sa Sabas cvičil v kláštore v prísnom odriekaní, až mu nakoniec dovolili, aby sa usadil v odľahlej jaskyni nad potokom Cedron. Na tejto pustatine žil päť rokov v samote, v modlitbách a vo svätom rozjímaní. Venoval sa manuálnej práci a dodržiaval prísny pôst. Každú sobotu večer prichádzal do kláštora, prinášajúc päťdesiat košov, ktoré za týždeň vyrobil. Po nedeľných bohoslužbách a spoločných modlitbách sa večer vracal do svojej jaskyne s novými palmovými ratolesťami, z ktorých plietol koše. Svätý pustovník Euthymius sa každý rok od polovice januára do Kvetnej nedele podroboval veľkému pôstu. Keď sa presvedčil, že Sabas medzitým úplne odumrel svetu, prijal ho v roku 472 za svojho spoločníka na púšti a svedka svojho odriekania. Po smrti tohto svätého pustovníka sa Sabas presunul bližšie k

Jordánu, kde strávil štyri roky v divokej pustatine. Tu sa často stretával s potulnými Saracénmi, ale iných ľudí nevídal.

Po štyroch rokoch si našiel nové obydlie v jaskyni na strmom svahu skalnatej hory. Tu žil veľmi skromne, živil sa sporými korienkami a planým ovocím, ktoré zbieral po okolí. Po vodu musel chodiť ďaleko, pretože potok pod svahom bol často vyschnutý alebo plný bahnitej vody. Aby si uľahčil prístup do jaskyne, priviazal k dverám povraz, po ktorom sa spúšťal dolu a šplhal hore. Táto činnosť však vzbudila pozornosť pastierov z okolia. Čoskoro k nemu začali prichádzať ľudia z blízka i z ďaleka, prinášajúc mu potravu a žiadajúc, aby sa stal ich učiteľom a duchovným vodcom. Sabas to najprv odmietal, túžiac žiť a zomrieť v samote. Nakoniec sa však rozhodol slúžiť nielen Bohu, ale aj ľuďom.

Za krátky čas sa okolo neho zhromaždilo päťdesiat učeníkov, ktorí boli ochotní žiť podľa jeho vzoru. Sabas im pod horou vybudoval pustovnícke chatrče a veľkú jaskyňu upravil na modlitebňu. Netrvalo dlho a nová pustovnícka osada mala už 150 členov, ktorí pod Sabasovým vedením slúžili Bohu modlitbou, prísnymi pôstami a ďalšími kajúcnymi skutkami. Hoci Sabas nebol kňazom, zo skromnosti sa nikdy neusiloval o kňazské vysvätenie. Jeho pustovníci preto mali bohoslužby iba vtedy, keď ich navštívil nejaký cudzí kňaz. Táto situácia však medzi pustovníkmi vyvolala nevôľu. Dokonca ho obžalovali u jeruzalemského patriarchu Salusta, že keď odmieta prijať kňazstvo, nie je spôsobilý viesť ich spoločenstvo.

A patriarcha, povolajúc si Sabasa k sebe a prekonajúc jeho odpor, ho vysvätil v roku 484 za kňaza, oficiálne ho vyhlásil za predstaveného pustovníckej osady, ktorú založil, a vysvätil novú svätyňu, ktorá tam medzitým vznikla. Povesť o slávnom otcovi pustovníkov, Sabasovi, sa šírila široko-ďaleko a priťahovala k nemu z celej Palestíny i okolitých krajín mužov a mladíkov túžiacich po spáse, ktorí sa s radosťou podriadili jeho duchovnému vedeniu. Mnohí z nich mu prinášali svoje pozemské majetky, no najväčšou dobrodinkou novej pustovníckej osady bola jeho vlastná matka. Tá, keď ovdovela, priniesla synovi celý svoj majetok a zvyšok života strávila v kajúcnosti pod jeho vedením až do smrti.

Týmto spôsobom získal Sabas toľko prostriedkov, že mohol na pustatine postaviť dva rozsiahle kláštory – jeden pre novicov a druhý pre starších rehoľníkov – a okrem toho dva domy pre pocestných a chorých. Za tieto zásluhy bol Sabas jeruzalemským patriarchom ustanovený za hlavného predstaveného všetkých pustovníkov a mníchov v Palestíne.

V tom čase bola východná cirkev rozrušovaná rozkladnými živlami, ktoré prenikali aj medzi pustovníkov a šírili medzi nimi ducha neposlušnosti a vzbury. Po smrti patriarchu Salusta sa proti Sabasovi postavili nespokojní pustovníci a obžalovali ho u nového patriarchu Eliáša, že je príliš prísny a ukladá im neznesiteľné bremená. Sabas, keď to počul, povedal: *„Diablovi treba odporovať a s ním zápasiť, ale ľuďom, pre zachovanie pokoja, ustúpme a vyhnime sa im.“* Odišiel teda a ukryl sa na inej, vzdialenej pustatine. No aj tam sa okolo neho čoskoro zhromaždilo množstvo nových žiakov, a zo všetkých strán k nemu prichádzali ľudia, prosiac o radu, útechu,

poučenie a pomoc v rôznych potrebách. Kvôli tomu nemal Sabas na tejto pustatine vytúžený pokoj a neustále pocty, ktoré mu vzdávali prichádzajúci, ho po dvoch rokoch prinútili vrátiť sa do svojho kláštora.

Jeho odporcovia proti nemu znova začali intrigovať a šesťdesiati z nich hlučne odišli na iné miesto. Väčšina mníchov však zostala Sabasovi verná a zaviazala sa mu poslušnosťou. Sabas medzi nimi obnovil prísnu kláštornú disciplínu a dohliadal na to, aby mnísi a pustovníci po celej krajine zachovávali pravidlá svätých egyptských Otcov. Na pustovníkov, ktorí odišli, však nezabudol. Navštívil ich, spoznal ich biedu a postaral sa o ich výživu i o pomoc pri stavbe svätyne. Týmto spôsobom zlomil ich vzdor a priviedol ich k ľútosti a pokániu.

Starnúcemu opátovi Sabasovi bola milosťou Božou daná úloha byť počas náboženských zmätkov, ktoré zavládli v gréckej cirkvi, pevným pilierom pravoverného katolíckeho učenia proti monofyzitom (Eutychianom). Títo bludári, odsúdení na všeobecnom cirkevnom koncile v Chalcedóne roku 451, neprestávali tvrdošijne šíriť svoje scestné učenie o jedinej prirodzenosti Krista Pána. Podporoval ich aj cisár Anastáz I. (491–518) a pravoverných biskupov prenasledoval.

Jeruzalemský patriarcha Eliáš vyslal v roku 512 opáta Sabasa, ktorého nazýval *„svetlom Palestíny“,* s niekoľkými pustovníkmi do Konštantínopolu k cisárovi, aby ho odvrátil od bludárov a získal pre katolícku Cirkev. Ctihodná postava a presvedčivé slová Sabasa cisára veľmi dojali, no trvalú zmenu jeho presvedčenia nepriniesli.

Sabas sa počas zimy roku 512 zdržal v predmestskom kláštore v Konštantínopole. Keď sa dozvedel, že cisár plánuje zosadiť pravoverného jeruzalemského patriarchu Eliáša, vybral sa za ním a výrečne ho obhajoval, no márne. Rovnako márne nabádal Sabas cisára, aby prestal zaťažovať mestá nadmernými daňami. Na jar roku 513 sa Sabas vrátil na svoju pustatinu v Palestíne. Medzitým sa pod cisárovou ochranou na patriarchálny stolec v Konštantínopole dostal mních Severus, zjavný bludár. Palestína ho odmietla, nechcela s ním mať žiadne styky. Keď sa Severus v roku 513 pokúsil druhýkrát donútiť patriarchu Eliáša, aby sa k nemu pridal, Sabas spolu s ostatnými opátmi Palestíny prišiel do Jeruzalema, vyhnal Severových vyslancov a zhromaždil jeruzalemský ľud na hore Kalvária. Tam všetci jednomyseľne vyriekli kliatbu na Severusa a jeho stúpencov.

Nakoniec bol Eliáš v roku 517 cisárom poslaný do vyhnanstva, kde nasledujúci rok zomrel. Vyhnanca navštívil Sabas a z jeho prorockých slov sa dozvedel, že cisár Anastáz bude čoskoro povolaný na večnosť. Na miesto zosadeného Eliáša bol v Jeruzaleme dosadený patriarcha Ján, ktorý prisľúbil, že sa pripojí k bludárovi Severovi. Keď sa o tom dozvedel Sabas, zvolal palestínskych opátov, prísne ich napomínal a prinútil Jána, aby svoj sľub odvolal a zostal pravoverným.

Cisár následne nariadil Jánovo uväznenie. Medzitým však Sabas rýchlo vyslal do Jeruzalema asi 10.000 palestínskych mníchov, ktorí sa zhromaždili v chráme sv. Štefana. Tam patriarcha spolu s opátmi Sabasom a Teodosiom vyslovili kliatbu na Severa a všetkých ostatných monofyzitov. Cisár plánoval oboch opátov aj Jána poslať do vyhnanstva, ale pre nastávajúcu vojnu nemohol svoj zámer uskutočniť. V tom

istom roku 518 zomrel cisár Anastáz. Na jeho miesto nastúpil pravoverný cisár Justín I. (518–527), ktorý povolal prenasledovaných katolíckych biskupov z vyhnanstva a v celej ríši zverejnil závery chalcedónskeho cirkevného koncilu proti bludom monofyzitov.

Kedykoľvek išlo o Božiu česť a spásu ľudských duší, staručký Sabas neváhal opustiť svoju milovanú pustatinu a verejne pôsobiť. Po smrti cisára Anastáza sa tak vzdal samoty a cestoval po Palestíne, kde vyvracal bludy a hlásal katolícku pravdu. Podarilo sa mu utvrdiť tisíce nerozhodných kresťanov v pravej viere a priviesť ich k uznaniu záverov chalcedónskeho koncilu.

Od roku 520 sa v Palestíne opäť objavili, najmä medzi mníchmi, nepríjemné spory týkajúce sa Origenesových spisov, ktoré výrazne narušovali verejný pokoj. Z tohto dôvodu staručký Sabas na žiadosť palestínskych biskupov v roku 530 druhýkrát odcestoval do Konštantínopolu. Chcel tam zároveň obhájiť palestínskych kresťanov pred cisárom Justiniánom I., ktorých obviňovali, že sú zapletení do povstania Samaritánov, ktorí v krajine páchali zverstvá ohňom a mečom.

Cisár prijal svätého starca s veľkou úctou. Poslal mu naproti loď s niekoľkými biskupmi a dvoranmi a pri uvítaní vo svojom paláci pokľakol pred ním na kolená a žiadal ho o požehnanie. Cisár ochotne prisľúbil vyhovieť Sabasovým žiadostiam a nariadil, aby sa rázne zakročilo proti buričom a lupičom v Palestíne a aby sa znova postavili chrámy, ktoré zničili. Cisár tiež sľúbil, že dá v Jeruzaleme vybudovať veľký dom pre pútnikov a zmierni dane pre obyvateľstvo Palestíny. Na tento účel vydal cisár príslušné rozkazy palestínskym úradom. Sabas sa s nimi vrátil do Jeruzalema, kde ho radostne privítali.

Po úspešnom splnení svojho poslania sa Sabas vrátil na svoju pustatinu, kde sa už pripravoval na kresťanskú smrť. Keď ho postihla ťažká choroba, povolal k sebe bratov a rozlúčil sa s nimi dojímavým napomenutím, aby milovali samotu a svedomite zachovávali rehoľné pravidlá. Určil si nástupcu a usnul blaženou smrťou v Pánovi 5. decembra 532, vo veku 93 rokov.

Poučenie:

Svätý Sabas často prebýval vo svätom meste Jeruzaleme, kde sa tešil veľkej úcte, a preto mu bol udelený čestný titul Hagiopolita (Svätomestčan). Jeho ostatky boli neskôr prenesené do Konštantínopolu. V roku 1130 sa pražský biskup Meinhard vybral do Jeruzalema a získal vzácnu časť ostatkov svätého Sabasa, ktoré daroval katedrále sv. Víta v Prahe.

Z východnej cirkvi sa úcta k svätému Sabasovi preniesla aj do Ríma. Na Aventíne sa nachádzal významný grécky kláštor sv. Sabasa, ktorý bol známy vzdelanými mníchmi, ktorí poskytovali svoje služby Apoštolskej stolici v záležitostiach gréckej cirkvi. Rímsky kalendár svätých pripomína svätého Sabasa v deň jeho smrti, 5. decembra. Svätý Sabas býva zobrazovaný ako pustovník s jablkom v ruke.

---

5. decembra sa tiež slávi pamiatka sv. Krišpíny, africkej mučeníčky za vlády cisára Diokleciána; sv. Júlia a jeho spolumučeníkov v Afrike; v Nicei sv. Basa, biskupa a mučeníka; v Pávii sv. Dalmácia, biskupa a mučeníka; sv. Pelina, biskupa z Brindisi a mučeníka; sv. Nicécia, biskupa z Trevíru a ďalších.

6. DECEMBER

Sv. Mikuláš, myrský biskup (3. stor.)

V zástupe vyznávačov katolíckej Cirkvi je sv. Mikuláš jedným z najznámejších a najslávnejších. Žiaľ, nemáme presné správy o jeho živote. Známe je, že bol biskupom v Myre v maloázijskej Lykii a že počas posledného prenasledovania kresťanov pred cisárom Konštantínom Veľkým trpel pre vieru a získal si slávu vyznávača Krista. Všetko ostatné, čo sa o ňom píše, patrí do oblasti zbožného podania.

Mikuláš sa narodil približne v polovici 3. storočia v lykijskom meste Patara v rodine vážených kresťanských rodičov a bol nimi zbožne vychovávaný. Keď sa stal duchovným nižšieho stupňa, bol vzorom bohabojnosti, striedmosti a čistoty. Po smrti rodičov zdedil veľký majetok, ktorý považoval iba za zverený na správu, a využíval ho na pomoc chudobným.

Mal milosrdné srdce, rozdával almužny plnými rukami a tešil zarmútených. Najradšej však konal dobré skutky v skrytosti. V jeho rodisku žila schudobnená šľachtická rodina vo veľkej núdzi. Zúfalý otec napokon dospel k strašnému rozhodnutiu predať nevinnosť svojich troch dcér, aby si zabezpečili živobytie. Keď sa Mikuláš o tomto zámere dozvedel, rozhodol sa rodinu zachrániť. Pod rúškom noci sa priblížil k ich domu a vhodil otvoreným oknom mešec peňazí, ktorý mal postačiť ako veno pre jednu z dcér. Tento čin opakoval druhý a tretí raz, až boli všetky tri dcéry vydaté za poctivých mužov. Napokon otec vypátral svojho dobrodinca, padol mu k nohám, bozkával mu ruky a ďakoval za prejavené dobrodenie. Mikuláš však odmietol akékoľvek poďakovanie a napomenul otca, aby radšej chválil Boha, od ktorého pochádza každý dobrý dar, a aby nikdy neporušoval jeho prikázania. Hoci si Mikuláš prial, aby jeho skutky zostali utajené, správa o jeho štedrosti sa rozšírila po celom meste. Kvôli tejto sláve sa rozhodol odísť do Svätej zeme, aby slúžil výhradne Bohu. Počas plavby do Egypta sa na mori strhla veľká búrka. Keď lodníci videli, že hrozí stroskotanie, prosili Mikuláša, aby sa modlil za ich záchranu. Jeho modlitby boli vypočuté, búrka ustala a more sa upokojilo.

Z Egypta putoval Mikuláš do Jeruzalema, kde sa modlil na svätých miestach a uchýlil sa do púšte. Tu túžil pracovať na svojej spáse, ale Boh mu zjavil, že jeho úlohou je pomáhať aj blížnym. Preto sa vrátil do svojej vlasti, kde ho čakalo široké pole

činnosti. V tom čase (medzi rokmi 270–280) sa biskupi Lykie zišli v Myre, aby zvolili nového biskupa. Najstarší biskup dostal vnuknutie, že novým biskupom má byť muž, ktorý ráno ako prvý vstúpi do chrámu. Nasledujúci deň sa Božím riadením Mikuláš skoro ráno vydal do chrámu na modlitbu. Keď biskupi vošli a našli ho modliť sa, vybrali ho za biskupa Myrského a vysvätili ho, hoci Mikuláš sa tomu bránil.

Na biskupskom úrade bol Mikuláš vzorom dokonalej lásky k Bohu i blížnym. Žil veľmi prísne – postil sa a odpočíval len na holej zemi; zvyšok noci trávil v modlitbách a svätom rozjímaní. Bol nesmierne pokorný a tichý, nikdy nehľadal vlastnú česť, ale snažil sa šíriť výlučne slávu Božiu. Svoju dojemnú nábožnosť prenášal na svoje stádo a bol štedrým podporovateľom chudobných a nešťastných. Navštevoval, poučoval a tešil chorých, väzňov i zajatcov, sýtil hladných a bol ochrancom detí, zvlášť sirôt a vdov, ako aj všetkých nespravodlivo prenasledovaných ľudí. Konať skutky kresťanského milosrdenstva bolo pre neho najväčším potešením. Tento dobrotivý, láskavý a mierny biskup bol však zároveň bdelým strážcom na Sione. Statočne bojoval za Kristovu vieru proti vonkajším aj vnútorným nepriateľom, aby maril ich útoky. Keď cisár Diokleción vydal príkazy prenasledovať a mučiť kresťanov, horlivý Mikuláš neprestával vyvracať pohanské povery, hlásať Kristovu pravdu a povzbudzovať veriacich k vytrvalosti. Nakoniec došlo aj na neho – bol zajatý, poslaný do vyhnanstva a uväznený. Ani vyhnanstvo, ani väzenie a okovy ho však nezlomili. Trpezlivo a radostne znášal toto utrpenie, pripravený kedykoľvek podstúpiť pre Ježiša Krista aj najkrutejšie muky a smrť. Svojich spoluväzňov kresťanov povzbudzoval, potešoval a upevňoval ich dôveru v Božiu prozreteľnosť, pričom im vysvetľoval Kristovo učenie.

V žalári strávil Mikuláš niekoľko rokov, až kým ho za cisára Konštantína Veľkého v roku 313 neprepustili na slobodu. Potom sa opäť ujal svojho pastierskeho úradu a s neúnavnou horlivosťou sa venoval Pánovej vinici. Keď cisárske vojsko, ktoré malo potlačiť vzburu vo Frygii, začalo plieniť mesto neďaleko Myry a obyvatelia sa chopili zbraní na obranu, Mikuláš svojimi mocnými slovami zabránil krviprelievaniu. V tom čase sa dozvedel od troch dôstojníkov, ktorí boli ubytovaní v jeho dome, že mestský sudca za úplatok odsúdil troch nevinných mešťanov na smrť. Mikuláš bez meškania bežal na popravisko, kde mali byť už popravení, a okamžite dosiahol ich prepustenie. Nespravodlivý sudca, ktorého podvod odhalil svätý biskup, sa triasol strachom, že ho Mikuláš obžaluje u cisára, a sľúbil polepšenie. Mikuláš sa nad ním zľutoval a odpustil mu.

Biskup Mikuláš, ako verný pastier svojho stáda, ostražito bdel, aby sa do neho nevnieslo ariánske bludárstvo, a slúžiac dlhé roky s neúnavnou horlivosťou Bohu, Cirkvi aj veriacim, odišiel plný zásluh na večnosť. Nemáme presné správy o konci jeho života; podľa neoverených údajov zomrel sväto 6. decembra okolo roku 327. Jeho telo bolo pochované v katedrálnom chráme v Myre a Boh, ktorý ho už za života obdaril vzácnymi darmi, ho po smrti oslávil mnohými zázrakmi.

Už v 5. storočí bol svätý Mikuláš uctievaný ako mocný orodovník u Boha a veľký divotvorca. Zástupy zbožného ľudu putovali k jeho hrobu v Myre, aby na tomto posvätnom mieste boli vyslyšané ich modlitby. V 6. storočí dal cisár Justinián I.

postaviť v Myre nádherný chrám zasvätený svätému Mikulášovi, ktorý o tri storočia neskôr nádherne obnovil cisár Bazil I.

Vďaka obchodným stykom talianskych kupcov s východnými krajinami sa zbožná úcta k svätému Mikulášovi rozšírila aj do západnej Európy. Obzvlášť námorníci ho vzývali ako svojho mocného ochrancu. V roku 1087 talianski kupci ľstivo a násilne preniesli ostatky svätého Mikuláša z Myry do mesta Bari na pobreží Jadranského mora. Obyvatelia Bari začali okamžite stavať na jeho počesť veľkolepý chrám. Pápež Urban II. v roku 1089 chrám osobne vysvätil a v ňom slávnostne uložil tieto sväté ostatky. Na jeho príkaz sa od roku 1089 začala sláviť výročná pamiatka prenesenia ostatkov svätého Mikuláša z Myry do Bari, ustanovená na 9. mája.

Odvtedy patrí chrám svätého Mikuláša v Bari medzi najslávnejšie pútnické miesta v Taliansku. Výročný sviatok prenesenia tela svätého Mikuláša do Bari zaviedol v roku 1093 na žiadosť pápeža Urbana II. svätý Efraim, kyjevský arcibiskup, aj na Rusi. Táto slávnosť sa tam slávi dodnes, ako významné svedectvo niekdajšej jednoty tejto dnes schizmatickej ríše s Apoštolskou stolicou v Ríme. Svätý Mikuláš je zbožne uctievaný a vzývaný vo všetkých slovanských krajinách, najmä v Čechách, kde mu je zasvätených 14 chrámov a kaplniek. Vo katedrále sv. Víta v Prahe sa nachádza sedem kúskov jeho ostatkov. Tento svätec je zvláštnym patrónom detí, keďže už od mladosti bol príkladom nevinnosti a zbožnosti. Ako biskup sa otcovsky staral o deti a vychovával ich v bázni Božej.

Zobrazovaný býva v biskupskom ornáte, s knihou svätého evanjelia v ruke, ktorého bol horlivým hlásateľom a obhajcom, a na nej tri zlaté jablká. Tie pripomínajú trojitý dar, ktorým zachránil v Patare tri panny pred morálnym úpadkom. Na obrovskej klenbe chrámu sv. Mikuláša na Malej Strane v Prahe je svätec zobrazený ako ochranca obchodníkov a námorníkov, vznášajúci sa v nebeskej sláve nad prístavom, kde obchodníci vykladajú tovar.

Poučenie:

Svätý Mikuláš preukazoval milosrdenstvo chudobným a snažil sa svoje dobré skutky vykonávať v skrytosti, ako prikazuje Spasiteľ: *„Dávajte si pozor, aby ste svoje dobré skutky nekonali pred ľuďmi, aby vás obdivovali; inak nemáte odmenu u svojho Otca, ktorý je na nebesiach. Keď dávaš almužnu, nech nevie tvoja ľavá ruka, čo robí pravá.“* (Mt 6, 1-3) Svätý Ambróz hovorí: *„Tí, ktorí hľadajú odmenu na tomto svete, nezhromažďujú si nič pre večnosť, a keď už tu prijali svoju mzdu, nemôžu dúfať v odmenu na onom svete.“* Svätý Bonaventúra píše: *„Almužna sa podobá semienku; semeno musí byť skryté v zemi, takisto treba aj almužnu dávať tajne.“*

Svätý Mikuláš, ktorý skoro ráno prišiel do Myry, hneď vstúpil do chrámu, aby sa modlil. Tak aj každý zbožný kresťan začína deň myšlienkou na Boha a modlitbou. Každodenná ranná modlitba je pre dušu potrebnejšia ako pokrm pre telo. Kto ju zanedbáva, dáva miesto vo svojom srdci diablovi, ktorý ho plní márnymi a hriešnymi myšlienkami. Svätý František Saleský hovorí: *„Rannou modlitbou otvárame okná svojej duše slnku spravodlivosti, večernou modlitbou ich zatvárame pred pekelnými temnotami.“* Svätý Bazil píše: *„Ranný čas je vyhradený na modlitbu, aby sme prvé*

pohyby duše a mysle zasvätili Bohu a nedali priestor starostiam, kým sa nerozveselíme v myšlienkach na Boha.“

Dňa 6. decembra sa pripomína aj pamiatka svätých žien Dionýzie, Datívy, Leontie a nábožného muža Tercia, ako aj ďalších piatich svätcov, umučených za ariánskeho kráľa Hunnericha v Afrike. Tiež svätého Majorika, syna mučeníčky Dionýzie, umučeného roku 249 v Alexandrii; svätého Polychromia, kňaza umučeného ariánmi; svätej Aselly, panny z Ríma a ďalších.

7. DECEMBER

Sv. Ambróz, milánsky biskup a učiteľ Cirkvi (4. stor.)

„Dobrý je ten učiteľ, ktorý skutkami napĺňa to, čo učí slovami. Žiaci vedia, že pravda je to, čo počujú, keď vidia, že učiteľ to sám nezanedbáva. Skutky presvedčia viac ako slová.“ Tento výrok svätého Ambróza sa naplno vzťahoval na neho samotného.

Ambróz sa narodil medzi rokmi 335–340, pravdepodobne v Trieri, ako syn Ambrosia, cisárskeho miestodržiteľa v Galii. Po predčasnej smrti otca († cca 350) sa mladý chlapec spolu s ovdovenou matkou presťahoval do Ríma, kde pod jej ochranou napredoval v učení i cnostiach. Ovládal grécky jazyk a literatúru, sám sa úspešne pokúšal o poéziu a obľúbil si umenie rétoriky. Po ukončení štúdií sa s výbornými výsledkami venoval právnickej dráhe a svojou učenosťou a výrečnosťou si čoskoro získal významné meno v súdnych kruhoch a priazeň najuznávanejších súčasníkov. Už v roku 364 bol na odporúčanie milánskeho miestodržiteľa Anicia Proba ustanovený za prísediaceho súdneho dvora v Miláne a v roku 370 ho cisár Valentinianus I. povýšil na miestodržiteľa Ligúrie a Emílie. Keď sa mal ujať tohto úradu, Anicius Probus mu povedal: *„Choď a vykonávaj svoj úrad nie ako sudca, ale ako biskup.“*

Ambróz, usadený v Miláne, spravoval svoj vysoký úrad vážne, svedomito a horlivo, čím si čoskoro získal všeobecnú vážnosť a lásku obyvateľov. Dbal na dodržiavanie zákonov, spravodlivo riadil a urovnával záležitosti a spory občanov a často k nim verejne prehováral. V tom čase bola milánska cirkev rozdelená ariánskym bludom, ku ktorému sa hlásil aj miestny biskup Auxencius, zaprisahaný nepriateľ pravoverných katolíkov. Po jeho smrti v roku 374 sa rozdelená obec nevedela

zjednotiť pri voľbe jeho nástupcu. Katolíci chceli katolíckeho biskupa, zatiaľ čo ariáni sa snažili presadiť svojho stúpenca. Napätie sa vystupňovalo do takej miery, že hrozilo povstanie a krviprelievanie. Aby zabránil nepokojom, Ambróz ako miestodržiteľ prišiel do chrámu, kde sa mala konať voľba, a výrečnými slovami vyzýval prítomných k pokoju a múdrosti. Jeho prejav mal veľký účinok, v chráme zavládlo ticho. Vtedy sa z davu ozval detský hlas: *„Nech je biskupom Ambróz!“* a všetci prítomní jednomyseľne volali: *„Nech je naším biskupom Ambróz!“* Náhle ustali všetky spory a obe strany sa svorne zhodli na voľbe cisárskeho miestodržiteľa za svojho duchovného pastiera. Ambróz, ktorý od detstva vyznával kresťanskú vieru, však ešte nebol pokrstený. Okrem toho nemal potrebné teologické vzdelanie a uvedomoval si ťažké bremeno biskupskej dôstojnosti. Preto ho táto nečakaná voľba veľmi zaskočila a preľakol sa. Snažil sa presvedčiť ľudí, že sa nemôže podrobiť tejto voľbe, no všetky jeho námietky boli márne. Aby ukázal, že je nehodný, prikázal verejne potrestať dvoch zločincov a do svojho paláca pozval niekoľko žien pochybnej povesti. Ľud však jeho zámer prehliadol a trval na svojom: *„Tvoj hriech nech padne na nás!“* Ambróz sa preto rozhodol utiecť a ukryť sa v Pavii, no blúdil celú noc a ráno sa, vyčerpaný, ocitol pred bránami Milána. Bol odvedený späť do svojho paláca a strážený až do návratu poslov, ktorí boli vyslaní k cisárovi do Trevíru, aby získali potvrdenie voľby. Cisár Valentinianus I. (364–375) voľbu schválil a nariadil, aby sa Ambróz čo najskôr ujal biskupského úradu v Miláne.

Keď Ambróz videl, že ďalší odpor je márny a že je to Božia vôľa, podrobil sa. Po dôkladnej príprave bol pokrstený katolíckym biskupom, postupne prijal nižšie svätenia, diakonát a kňazstvo. Dňa 7. decembra 374 bol vysvätený za biskupa Milána. Pamätajúc na slová apoštola, že biskup nemá byť lakomý ani dychtivý po nečestnom zisku, rozdal svoj majetok chrámom a chudobným. Chrámom tiež odkázal svoje statky s výnimkou doživotného dôchodku pre svoju sestru Marcelínu, ktorá žila v panenskom zasvätení Bohu. Svojmu staršiemu bratovi Satyrovi zveril správu domu a sám sa úplne oddal biskupskej službe. Aby si doplnil vzdelanie, dôkladne študoval Sväté písmo a diela významných cirkevných autorov, najmä gréckych, ako boli svätý Gregor Naziánsky, svätý Bazil a Origenes. Jeho učiteľom a radcom bol bohabojný rímsky kňaz Simplicianus, ktorý sa neskôr stal milánskym biskupom.

Apoštolské povinnosti Ambróz plnil veľmi svedomito. Sám sa neustále vzdelával v posvätných vedách a horlivo učil zverených veriacich katolíckym pravdám. Každú nedeľu a sviatok kázal v katedrále tak pútavo a výrečne, že bol považovaný za najväčšiu ozdobu Milána. Povesť o jeho rečníckom umení sa čoskoro rozšírila po celej ríši a jeho presvedčivá výrečnosť priviedla mnohých svetských ľudí na cestu viery.

Ambróz má neoceniteľnú zásluhu na obrátení veľkého svätca Augustína. Božím riadením Augustín prišiel v roku 384 do Milána a zo zvedavosti začal navštevovať Ambrózove kázne, spočiatku obdivujúc len jeho rečnícke schopnosti. Postupne sa však začal zaoberať obsahom jeho slov, vážne premýšľal o katolíckych náboženských pravdách, ktoré počul, a odvrátil sa od bludov manicheizmu. Vstúpil medzi katechumenov a v roku 387 ho samotný Ambróz pokrstil.

Ambróz neúnavne slúžil veriacim, počúval spovede a prejavoval veľký súcit s hriešnikmi. Plakal nad nimi tak dojímavo, že aj tí najzarytejší pocítili pravú ľútosť a konali pokánie. Žil veľmi prísne; okrem nedieľ a sviatkov sa každý deň postil až do západu slnka. Spával len málo a často dlho do noci zotrvával na modlitbách. Bol láskavým otcom chudobných; nikto od neho neodchádzal bez rady, útechy alebo pomoci. Jeho dom bol denne plný ľudí a každý mal k nemu voľný prístup. Plakal s tými, čo plakali, a radoval sa s tými, čo boli šťastní. Múdro riešil spory, ktoré mu ľudia dôverne predkladali, zmieroval nepriateľov, získaval milosť pre odsúdených, zastával sa utláčaných chudákov, opustených vdov a sirôt.

V roku 377 sa väčšina ariánskych Vizigótov presunula do Mýzie a Trácie, kde im cisár Valens pridelil sídla. Konflikty medzi presídlencami a cisárskymi úradníkmi však viedli k vzbure, pri ktorej cisár zahynul. Neskôr ďalšia skupina Vizigótov prekročila Dunaj a usadila sa v Ilýrii, pričom pustošili krajiny a zajatcov predávali do otroctva. Ambróz sa horlivo staral o týchto nešťastníkov. Na ich vykúpenie obetoval všetko, čo mal, a nakoniec predal aj zlaté a strieborné cirkevné nádoby, aby ich vyslobodil z otroctva. Títo vykúpení otroci mu boli najväčšou radosťou a pýchou. O nich napísal: *„Sú zlatom s pravou a trvalou hodnotou; toto Kristovo zlato nás vyslobodí od smrti.“* Rovnako sa Ambróz staral o utečencov, ktorí v Taliansku hľadali útočisko pred Vizigótmi. Štedro ich podporoval a vyzýval aj susedných biskupov, aby im pomáhali.

Ariáni dúfali, že bývalý cisársky miestodržiteľ Ambróz, keďže sa stal biskupom, sa nebude zapájať do náboženských záležitostí a možno sa z opatrnosti pridá k nim, keďže mali v Miláne väčšinu. Ambróz však bol osvieteným a odvážnym strážcom a hlásateľom katolíckej pravdy. Verného plnenia svojich biskupských povinností sa nevzdal ani v dôsledku nátlaku najvplyvnejších ľudí. Napísal precízne dielo o viere v Najsvätejšiu Trojicu a svojím výrečným slovom i skutkami vykoreňoval všetky herézy v Cirkvi, ktorá mu bola zverená. Dbal na cirkevnú disciplínu, usilovne sa zúčastňoval na synodách a konciloch a staral sa o duchovenstvo, aby žilo príkladne. Pri udeľovaní svätení bol veľmi obozretný, vážil si vzorných kňazov a hlboko oplakával ich smrť.

Ako milovník panenskej čistoty o tejto anjelskej cnosti kázal tak pútavo, že dievčatá z okolia aj z ďalekých končín, dokonca z Afriky a Mauretánie, prichádzali do Milána, aby ho počúvali a sľúbili Bohu večné panenstvo. Ambróz pre tieto zbožné panny postavil neďaleko Milána kláštor. Jeho kázne o vznešenosti a kráse panenstva natoľko ovplyvnili ženskú mládež, že mnohé milánske matky zakazovali svojim dcéram ich navštevovať, aby nepohrdli manželstvom, ako to už urobilo veľa iných panien.

Cisárovná Justína, vdova po Valentinianovi I. a zarytá ariánka, ktorá spravovala Afriku, Taliansko a Ilýriu v mene svojho neplnoletého syna Valentiniana II., videla, že Ambróz svojou činnosťou oslabuje ariánstvo a posilňuje katolícku vieru. Preto sa ho rôznymi spôsobmi snažila odstrániť. Dokonca zvolala zhromaždenie biskupov naklonených ariánstvu, aby ho pod nejakou zámienkou zosadili. Ambróz sa na toto zhromaždenie dostavil, ale spolu s ním prišiel aj obrovský dav verných katolíkov,

takže vystrašení dvorania ho naliehavo prosili, aby rozhorčený ľud upokojil. Ambróz ich prosbe vyhovel, a tak bol plán vdovy cisárovnej zmarený.

Kedykoľvek zomrel katolícky biskup, snažili sa ariáni s pomocou cisárovnej Justíny dosadiť na jeho miesto svojho stúpenca. Rovnako postupovali aj po smrti sirmijského biskupa v Ilýrii. Aby takémuto úskoku zamedzil, Ambróz sa čo najrýchlejšie vydal do Sirmia a usiloval sa, aby bol zvolený pravoverný katolík. Tento postup však Justínu veľmi nahneval a snažila sa Ambróza z mesta vyhnať. Ambróz však neprestával bojovať za to, aby sa sirmijským biskupom stal katolík. Raz, keď na tento účel zanietene kázal v katedrále, priblížila sa k nemu drzá žena a pokúšala sa ho potupne strhnúť z kazateľnice. Ambróz však v kázni vytrval a obrátiac sa k nehanebnici vážne povedal: *„Nie som síce hodný kňazstva, ale tebe a tvojmu pohlaviu sa nepatrí vzťahovať ruku na kňaza. Obávaj sa Božieho súdu, ktorý ťa môže postihnúť!“* Sotva tieto slová dopovedal, dotyčná žena náhle zomrela. Ambróz na urážku nezabudol, no zúčastnil sa na jej pohrebe. Táto náhla Božia spravodlivosť naplnila ariánov takým strachom, že ustúpili, a za biskupa bol zvolený dokonalý kňaz Anomius, ktorého Ambróz vysvätil.

V roku 382 pápež Damaz I. zvolal do Ríma cirkevný snem, na ktorom sa zúčastnil aj Ambróz, ktorý nebol v Ríme od svojho povýšenia na biskupský stolec v Miláne. Na sneme bol prítomný aj slávny Hieronym. V Ríme sa Ambróz po rokoch stretol so svojou sestrou Marcellinou, ktorá ho privítala s veľkou radosťou; ich matka medzičasom zomrela. Krátko po Ambrózovom návrate do Milána sa vojenské jednotky v Británii vzbúrili a vyhlásili za cisára Maxima. Cisár Gracián, starší syn zosnulého Valentiniana I., sa o tom dozvedel počas pobytu v Taliansku a bez meškania vytiahol proti povstalcom. Skôr než však došlo k bitke, jeho vojaci ho opustili a pridali sa k Maximovi. Gracián utiekol, ale v Lyone ho dostihli a v roku 383 zabili.

Graciánovou smrťou získal mladý Valentinian II. vládu nad celým Západom, ale najskôr bolo potrebné uzavrieť mier s uchvatiteľom Maximom. V tejto veci sa vdova cisárovná Justína obrátila na nenávideného biskupa Milána, aby sa ujal jej nedospelého syna a sprostredkoval mier s Maximom. Šľachetný Ambróz, nevšímajúc si krivdy, ktoré Justína spôsobila jemu a veriacim katolíkom, začal vyjednávať s Maximom a dosiahol sľub, že Valentinianovi nebude ublížené. Cisár Gracián, vidiac, že kresťanstvo v Rímskej ríši nezadržateľne napreduje a pohanstvo vymiera, vydal nariadenie, aby z Rímskeho senátu odstránili oltár bohyne víťazstva (Viktórie), pred ktorým senátori skladali prísahy a prinášali obete. Hoci väčšinovo pohanský senát protestoval, cisár nariadenie nezrušil a navyše odňal pohanským chrámom majetky a vestálkam privilégia aj príspevky zo štátnej pokladnice. Po Graciánovej smrti sa pohanskí senátori usilovali, aby sa socha bohyne Viktórie vrátila do senátu a aby pohanským kňazom a vestálkam boli obnovené výsady a dôchodky. Prefekt Ríma Symmach v tomto duchu podal žiadosť Valentinianovi II. Cisárska rada odporúčala, aby jej bolo vyhovené. Ambróz sa však o tomto rokovaní včas dozvedel a dôrazne prosil cisára listom, aby ako kresťan nepodporoval pohanskú modloslužbu. Vynikajúco vyvrátil Symmachovu žiadosť osobitným rozborom. Keď tento

Ambrózov rozbor a list prečítali na cisárskej rade, poradcovia znova naliehali na splnenie žiadosti pohanských senátorov. Štrnásťročný Valentinian II. však získal odvahu k rozhodnému činu, prísne pokarhal svojich kresťanských poradcov za zradu a rezolútne zamietol žiadosť pohanských senátorov. Ambróz tak zamedzil pokusu obnoviť pohanské zvyky v Rímskom senáte a prispieť k ďalšiemu životu modloslužby.

Podobné snahy pohanských senátorov znova zmaril aj u cisára Teodosia počas jeho pobytu v Taliansku. Zatiaľ cisárovná Justína, dôverujúc, že vláda jej syna Valentiniána II. je zabezpečená, sa namiesto vďaky odplácala biskupovi Ambrózovi rôznymi krivdami a utláčala verných katolíkov. V roku 385 chcela odňať katolíkom chrám za mestom, aby sa počas nadchádzajúcich vianočných sviatkov v ňom mohla konať ariánska bohoslužba. Mladý Valentinián II. v tejto veci podporoval svoju matku, no statočný Ambróz sa postavil tomuto bezpráviu a odkázal cisárovi: *„Obec, ktorá nie je Kristovi zasnúbená platným manželstvom, je cudzoložnica. Čo máš spoločné s cudzoložnicou (s ariánskou sektou)?“* Márne mu Justína hrozila trestami, mučením a smrťou, ak chrám nevydá ariánom. Nasledujúceho roku mu opäť nariadila, aby prepustil ariánom iný chrám a zaobstaral preň bohoslužobné potreby. Svätý Ambróz opäť odmietol a rozhodne povedal: *„Cisár má moc nad hradbami a priekopami miest, no nad svätyňami právo nemá; sú to Božie domy. Keby cisár žiadal, čo je moje, dal by som mu všetko; hoci všetko, čo mám, patrí chudobným. Som pripravený podstúpiť väzenie i smrť, ale chrám Pánov bludárom nevydám a Kristovo stádo nezradím. Radšej zomriem pred očami svojej obce na schodoch oltára.“* Justína ho preto vyzvala, aby opustil Miláno; on však odpovedal, že svoje stádo dobrovoľne neopustí. Napokon na Veľký piatok prišlo vojsko, aby chrám násilím obsadilo. Ambróz sa však s vernými katolíkmi zavrel vo svätyni a zotrval tam tri dni. Zbožný ľud zostal so svojím biskupom, pripravený za neho zomrieť. Zatiaľ čo vojaci obkľúčili chrám, Ambróz vo vnútri s bratmi spieval žalmy a cirkevné chválospevy. Aj tentoraz bol pokus ariánov uchvátiť katolícky chrám zmarený; sám mladý Valentinián II., vidiac, že ľud sa búri, zrušil príkaz svojej matky, aby katolíkom odobrali chrám, a prepustil nevinných katolíkov, ktorých dala Justína uväzniť. Práve v čase, keď Ambróz musel znášať toľké protivenstvá od cisárovnej Justíny, potešoval ho Boh nevýslovnou radosťou z obrátenia a pokrstenia niekdajšieho stúpenca manichejskej sekty Augustína. V tom čase Ambróz v Miláne Božím riadením objavil ostatky svätých mučeníkov, bratov Gervázia a Protázia, o ktorých sa dovtedy nevedelo. Dal ich preniesť do nového katedrálneho chrámu v Miláne, ktorý práve dokončil. Zázraky, ktorými Boh oslávil týchto mučeníkov počas ich prenesenia v Miláne, povzbudili malomyseľných katolíkov k novej dôvere a horlivosti a obrátili mnohých ariánov. Odvtedy sa katolícka viera v meste rýchlo šírila, zatiaľ čo ariánske bludárstvo chradlo, až úplne zaniklo. Tak ako ariánske bludy, potieral Ambróz aj iné škodlivé sekty, ktoré sa pokúšali podvratným učením ničiť katolícku pravdu. Keď do Milána prišli vodcovia novomanichejskej sekty Instancius a Priscillian, hľadajúc podporu u Ambróza, tento svätý biskup sa proti nim rozhodne postavil a potieral ich bludy; a tí čoskoro z mesta odišli.

Uzurpátor Maximus nedodržal slovo dané Ambrózovi, že nechá mladého Valentiniána II. na pokoji. Pripravil vojsko, nečakane vtrhol do Talianska a tiahol priamo na Miláno. Na cisára i jeho matku padol strach, a tak opäť privolali na pomoc Ambróza. Svätý muž zabudol na krivdy, ktoré mu spôsobila Justína, a po druhýkrát sa vybral k Maximovi, aby ho prosil o mier. Tentokrát však jeho misia neuspela; Maximus hovoril o Justíne i jej synovi s hnevom a biskupovi vyčítal, že ho kedysi odvrátil od výpravy do Talianska. Ambróz sa teda vrátil bez úspechu do Milána. V tejto krajnej núdzi utiekla Justína s Valentinianom II. do Solúna pod ochranu cisára Teodosia, ktorý vládol na Východe už od roku 379. Šľachetný panovník prijal utečencov a vytiahol do boja, kde v roku 388 na dolnom toku Sávy porazil Maxima a nechal ho mečom popraviť. Víťazný Teodosius potom vstúpil do Milána, vrátil Valentinianovi II. vládu nad Západom a v Ríme spolu s ním oslávil víťazstvo. Zvolal senát a nabádal pohanských senátorov, aby prijali nebeskú pravdu, a nariadil, aby štátna pokladnica už viac neniesla výdavky na pohanské obety. Po návrate do Milána napravil, čo bolo potrebné vo veciach štátu, a zotrval tam tri roky.

V Miláne Teodosius spoznal výnimočné cnosti veľkého biskupa Ambróza a s oddanosťou syna sa riadil jeho múdrymi radami. Ambróz si naopak vážil šľachetného cisára, pretože bol horlivým a zbožným katolíkom, ktorý sa zasadzoval o odstránenie pohanských a heretických bludov a o rozmach Cirkvi. Teodosius však mal jednu závažnú chybu – bol prchký a ľahko podliehal hnevu. Keď v roku 390 pobúrený ľud v Solúne zavraždil cisárskeho veliteľa a niekoľkých ďalších dôstojníkov, Teodosius sa nesmierne rozhneval a rozhodol sa vykonať krvavú pomstu na obyvateľoch Solúna. Ambróz a iní katolícki biskupi ho prosili, aby potrestal len vinníkov, no na radu dvoranov, najmä kancelára Rufina, prikázal v treste nebrať ohľad na nikoho. Tento príkaz bol vykonaný strašným spôsobom: ozbrojení cisárski vojaci vtrhli do solúnskeho divadla a tri hodiny bez milosti zabíjali zhromaždených obyvateľov, mladých i starých. Celkovo bolo takto zabitých asi 7000 ľudí, z veľkej časti nevinných. Odvolanie tohto prchkého príkazu dorazilo do Solúna neskoro, keď už bola strašná pomsta vykonaná.

Tento ukrutný čin naplnil biskupa Ambróza nevýslovnou bolesťou; odišiel z mesta, aby v samote oplakal a vyrozprával Bohu svoju bolesť. Následne napísal cisárovi list, v ktorom mu bez obáv vytkol veľkosť a ohavnosť jeho viny a dodal, že sa nesmie odvážiť vstúpiť do chrámu Pánovho a prijímať sväté sviatosti, kým verejným a úprimným pokáním neuspokojí urazenú Božiu spravodlivosť. Cisár, nedbajúc na toto napomenutie, jedného dňa vstúpil do katedrály v Miláne na bohoslužby. Keď to Ambróz zistil, vyšiel mu v biskupskom rúchu v ústrety a v predsieni chrámu mu zastúpil cestu slovami: *„Ani krok ďalej, knieža! Stále nechápeš svoje previnenie a jeho ohavnosť? Tvoje ruky sú stále poškvrnené nevinnou krvou, a ty sa odvažuješ prijímať Božie Telo? Odstúp a neodvažuj sa dokonávať túto vraždu rúhavým znesvätením! Podrob sa radšej spasiteľnému pokániu, ktoré uzdraví chorú dušu a navráti jej zdravie!“* Rázne slová apoštolského biskupa cisára hlboko dojali. Spočiatku sa snažil svoju vinu ospravedlniť a odvolával sa na príklad kráľa Dávida, ktorý sa dopustil cudzoložstva a vraždy, no Ambróz mu odpovedal: *„Ak si nasledoval hriech Dávida, nasleduj aj jeho pokánie.“* Teodosius sa odmlčal a v slzách sa podvolil

verejnému pokániu podľa vtedajšej cirkevnej disciplíny. Celých osem mesiacov oplakával svoje hriechy, zatvorený vo svojom paláci, a keď sa blížili Vianoce, veľmi sa trápil a nariekal, že mu nie je dovolené vstúpiť do Pánovho chrámu, kam smie vstúpiť aj posledný z jeho poddaných. Nakoniec šiel za Ambrózom a naliehavo ho prosil o rozhrešenie. Svätý biskup, vidiac jeho slzy a pokoru, mu prikázal postaviť sa v chráme medzi kajúcnikov. Teodosius poslúchol, vstúpil do svätyne, vrhol sa na zem a kajúcne vyznával svoje previnenia, prosiac o odpustenie. Keď splnil uložené podmienky, najmä že každý cisársky výnos o poprave alebo konfiškácii majetku nadobudne právoplatnosť až na tridsiaty deň po druhom potvrdení, Ambróz ho opäť zmieril s Bohom i Cirkvou a pripustil ho k bohoslužbám a k Pánovmu stolu. Od tej doby si Teodosius výnimočného biskupa Ambróza ešte viac vážil a riadil sa jeho radami.

Jedného dňa položil cisár na oltár v katedrálnom chráme v Miláne obvyklú obetu a zostal v presbytériu, pretože chcel byť prítomný bohoslužbám, ako bolo v Konštantínopole zvykom. Svätý biskup mu však odkázal, že toto miesto je vyhradené pre duchovenstvo, a tak cisár pokorne zostúpil medzi ostatných veriacich. Keď neskôr prišiel do Konštantínopolu, už nechcel sedieť pri oltári v presbytériu, ako to robieval predtým. Keď sa ho patriarcha Nektarios opýtal, prečo sa vzdáva tohto zvyku, odpovedal významne: *„Až v Ambrózovi som našiel človeka, ktorý mi povedal pravdu. Poznám len jediného, kto je hodný biskupskej dôstojnosti – je to Ambróz; až vďaka nemu som pochopil rozdiel medzi biskupom a cisárom.“*

Na podnet Teodózia sa mladý cisár Valentinian II. zriekol ariánizmu, žil bohabojne a svojmu dobrodincovi Ambrózovi preukazoval synovskú oddanosť a lásku. Jeho matka Justína však tvrdohlavo zotrvávala v heréze, v ktorej aj nekajúcne zomrela. Na radu Teodózia sa Valentinian II. presťahoval do Galie a spočiatku prebýval v Trevíre, neskôr vo Vienne. Teodózius mu poskytol skúseného vojvodcu Arbogasta, ktorý mu však slúžil verne len dovtedy, kým bol Teodózius nablízku. Po Teodóziovom návrate na Východ sa medzi Arbogastom a Valentinianom II. rozpútali spory. Mladý cisár márne volal Teodózia, aby ho vyslobodil z moci pyšného Arbogasta. Vo svojom súžení túžil nešťastný panovník po svätom krste, ktorý dosiaľ odkladal, a želal si ho prijať z rúk svojho otcovského priateľa, biskupa Ambróza. Poslal komorníka do Milána, aby ho priviedol, a netrpezlivo očakával jeho príchod. Nedočkal sa ho však. Pri prechádzke na brehu rieky Rhôny vo Vienne bol na rozkaz zradného Arbogasta úkladne zavraždený v roku 392. Jeho telo previezli do Milána, kde ho pochovali s veľkým plačom ľudu. Biskup Ambróz hlboko ľutoval smrť tohto nádejného a dobrého panovníka a predniesol pohrebnú reč, v ktorej zdôraznil, že hoci zosnulý nebol pokrstený, jeho horlivá túžba po krste mu získala krstnú milosť.

Zradca Arbogast vyhlásil za cisára právnika Eugénia a obaja sa snažili nakloniť si Ambróza, ale svätý biskup odmietol akékoľvek spoločenstvo s týmito podvodníkmi. Cisárovi Teodóziovi Eugénius poslal posolstvo s ponukou mieru, no Teodózius sa chystal na boj proti tomuto uzurpátorovi. S dôverou v Boha a s odporúčaním svätého Jána Krstiteľa vytiahol v roku 394 do boja. Po prekročení Álp úspešne bojoval proti nepriateľskej armáde; Eugénius bol zajatý vlastným vojskom, vydaný a zabitý

rozzúreným vojakom. Arbogast ušiel z boja a spáchal samovraždu prebodnutím dýkou.

Tak sa Teodózius stal jediným vládcom celej Rímskej ríše. Do Milána povolal svojich dvoch synov, Arkádia a Honória, zveril ich do opatery svätému biskupovi Ambrózovi a prikázal im, aby si ho ctili a poslúchali ako otca. Zvyšok roku 394 strávil Teodózius upevňovaním kresťanskej viery a usporadúvaním štátnych záležitostí. Neskôr rozdelil ríšu medzi svojich synov – staršiemu Arkádiovi odkázal Východ, mladšiemu Honóriovi Západ. Čoskoro nato zomrel bohabojnou smrťou v Miláne 17. januára 395. Biskup Ambróz za neho vykonal zádušné bohoslužby a predniesol nad jeho hrobom znamenitú reč. Cisár Teodózius právom nesie prívlastok Veľký. Grécka cirkev si ho uctieva ako svätca.

Krátko po Teodóziovej smrti objavil Ambróz v Miláne pozostatky svätých mučeníkov Nazariana a Celza a slávnostne ich preniesol do chrámu svätých apoštolov v tom istom meste. Aj tentoraz sa na oslavu týchto mučeníkov zázračne prejavila Božia moc. Boh však oslávil aj samotného Ambróza už za jeho života divmi. Správy o ňom prenikli až za hranice ríše k polodivým kmeňom; kráľovná Markomanov Fredigilda, túžiac po kresťanskej viere, si priala byť poučená v pravdách kresťanstva a pokrstená samotným Ambrózom. Dokonca prišla kvôli tomu do Milána, ale svätec bol už vtedy mŕtvy.

Počas všetkých rokov ako biskup v Miláne sa Ambróz usilovne venoval písaniu. Práve keď vykladal 43. žalm, postihla ho ťažká choroba, takže toto dielo zostalo nedokončené. K lôžku chorého biskupa poslal vojvodca cisára Honória, Stilicho, niekoľkých mužov s odkazom, aby si od Boha vyprosil predĺženie drahocenného života. Svätý biskup však poslom odpovedal: *„Žil som medzi vami tak, že keby som mal žiť dlhšie, nemusel by som sa za nič hanbiť; napriek tomu sa smrti nebojím – mám dobrého Pána!“*

V tom čase prebýval v dome chorého Ambróza svätec Honorát, ktorý bol nedávno pomazaný za biskupa vo Vercelli. V noci na Bielu sobotu, 4. apríla 397, Honorát trikrát počul hlas: *„Vstaň a ponáhľaj sa, čoskoro odíde!“* Honorát sa ponáhľal k chorému a podal mu poslednýkrát Telo Pána. Hneď potom Ambróz, modliac sa a so skríženými rukami, blažene usnul v Pánovi. Pochovaný bol v katedrálnom chráme v Miláne a jeho pamiatka zostala požehnaním pre všetky budúce časy.

Poučenie:

Historik sv. Ambróza, Paulín, ho zaraďuje medzi mužov mocných výrečnosťou, ktorí si zasluhujú byť nazývaní hradbami Cirkvi. Sv. Ambróz je jedným z najplodnejších a najvýznamnejších cirkevných spisovateľov. Patrí medzi štyroch veľkých latinských učiteľov Cirkvi, spolu so sv. Augustínom, sv. Hieronymom a sv. Gregorom Veľkým. Po sebe zanechal 29 rozsiahlejších spisov, rôzne reči, výklady Svätého písma, pojednania o viere a mravoch, 92 listov a niekoľko nádherných cirkevných piesní.

Sv. Ambróz sa v Miláne obzvlášť staral o zveľadenie bohoslužieb. Až do jeho čias boli v chrámoch žalmy odriekavané spoločne. On však zaviedol po gréckom vzore spev

žalmov a cirkevných piesní, ktoré sám skladal. Vzorom mu bola liturgia sv. Bazila Veľkého. Podľa svedectva sv. Augustína zaviedol tieto zmeny počas prenasledovania katolíckej obce v Miláne ariánskou cisárovnou Justínou. Vtedy zaradil sv. Ambróz do bohoslužieb spev na útechu a povzbudenie sužovaných veriacich. Táto novinka sa ujala a stala sa vzácnou pamiatkou na ich odvahu a vytrvalosť počas ťažkých čias.

Okrem toho urobil sv. Ambróz aj niekoľko zmien v samotných bohoslužobných obradoch, a to podľa gréckeho vzoru. Tak vznikla v Miláne ambroziánska liturgia. Sv. Augustín, spomínajúc na nádherný cirkevný spev v Miláne, napísal: *„Koľko sĺz som vyronil, keď som počúval hymny a posvätné piesne, ktoré sa s dojemnou zbožnosťou spievali v tvojom chráme, ó Pane! Ako hlboko bývala nimi dojatá moja myseľ! Sladko prenikal spev do mojich uší, pravda spievaných slov mi prenikala do srdca a posvätný cit zbožnosti z neho vyvieral.“*

Ambroziánska liturgia, ktorá sa dodnes dodržiava v Miláne, bola zavedená aj do Prahy mníchmi Ambroziánmi. Tí mali hlavný kláštor pri Miláne, v lese, kde sa sv. Ambróz často oddával zbožným rozjímaniam. Z Milána ich povolal Karol IV. do Prahy a na pamiatku svojho korunovania železnou lombardskou korunou v roku 1355 im založil na Novom Meste chrám a kláštor sv. Ambróza. Tento kláštor však zanikol počas husitských nepokojov.

Z cirkevných piesní, ktoré sa pripisujú sv. Ambrózovi, pochádza najmenej dvanásť priamo od neho. O majestátnom ambroziánskom chválospeve *„Te Deum laudamus“* (*„Teba, Bože, chválime“*), ktorý sa mu tiež pripisuje, panujú rôzne názory. Niektorí odborníci ho považujú za preklad z gréckeho prostredia, iní ho pripisujú neznámemu skladateľovi z Milána z piateho storočia.

Sv. Ambróz býva zobrazovaný ako cirkevný učiteľ v biskupskom ornáte s knihou v ruke, pričom pri ňom býva úľ. Hovorí sa, že keď bol ešte nemluvňaťom, roj včiel sa usadil na jeho tvári a po chvíli odletel, bez toho aby mu ublížil. Podľa legendy včely vchádzali do jeho úst a vychádzali z nich, akoby tam ukladali svoj med. Úľ je teda symbolom výrečnosti tohto slávneho cirkevného učiteľa *„oplývajúcej medom“*.

Sv. Ambróz je hlavným patrónom mesta Milána. Jeho sviatok sa slávi 7. decembra, v deň jeho vysvätenia za biskupa. Obdiv vzbudzuje apoštolská odvaha biskupa Ambróza, ktorý sa nebál prísne a verejne pokarhať mocného cisára Teodózia za jeho veľké previnenie. Rovnako je obdivuhodná kresťanská pokora tohto panovníka, ktorý svoje hrozné previnenie úprimne uznal a príkladne činil pokánie. Aj my sme hriešnici; čo sme však už vykonali Bohu milého za svoje hriechy? Ako sme napravili spôsobené pohoršenia? Aké predsavzatia sme si vzbudili a ako sme ich splnili? Ako sme sa snažili vyhýbať zlým príležitostiam a potláčať v sebe náklonnosť k hriechom? Ako sme využívali spásonosné prostriedky, ktoré nám Cirkev ponúka na nápravu života? Skrátka, aké ovocie pokánia sme priniesli a prinášame? Zamyslime sa s ľútosťou nad tým, že naše pokánie býva často neplatné a teda neplodné, pretože možno svoje hriechy ospravedlňujeme a neľutujeme ich, alebo sa z nich nevyznávame úplne a úprimne, nečiníme za ne dostatočné zadosťučinenie a znovu sa k nim vraciame. Je nesmierne nebezpečné brať pokánie na ľahkú váhu. Sv. Ambróz

hovorí: *„Ľahšie som našiel ľudí, ktorí si zachovali nevinnosť, než tých, ktorí vykonali pokánie náležite a dostatočne.“ „Obráťte sa a čiňte pokánie zo všetkých svojich neprávostí, aby vás vaše neprávosti nezničili. Odhoďte od seba všetky svoje priestupky, ktorých ste sa dopustili, a urobte si nové srdce a nového ducha, lebo nechcem smrť zomierajúceho,“* hovorí Pán Boh. *„Obráťte sa a budete žiť.“* (Ez 16, 30–32.)

---

7. decembra si pripomíname aj sv. Agathona, vojaka a mučeníka v Alexandrii; v Afrike sv. Serva, umučeného Vandalmi; v Kampánii sv. Urbana, biskupa; sv. Maruta, biskupa Tagritského v Mezopotámii, a ďalších.

8. DECEMBER

Sviatok Nepoškvrneného Počatia Panny Márie

V okamihu, keď bola blahoslavená Matka Ježiša Krista, Panna Mária, počatá v lone svojej matky Anny, sa začalo napĺňať starozákonné proroctvo o vykúpení a spáse hriešneho sveta. Predpovedaný koreň Jesseho, ktorý už takmer odumrel, z ktorého mal vyrásť strom nového života, začal pučať (Iz 11, 1); prorocká hviezda z Jakubovho rodu (Nm 24, 17), ktorá mala zvestovať ľudstvu svetlo a spásu, vydala svoj prvý lúč. Zornica Nového zákona prvýkrát zažiarila. Do nebeskej brány, z ktorej mal vyjsť Kristus, Slnko, ktoré oživuje svet, bol vložený kľúč. Smutná zima, ktorá sužovala ľudí starého sveta, sa roztopila. Hlas hrdličky bolo počuť v našej krajine; biela snežienka, posol blížiacej sa jari, prenikla cez sneh, ktorý dusil zem. Už začala žiť Mária, Panna, ktorú si vyvolil Hospodin, aby nám dala vytúženého Mesiáša, ktorý mal z hlbín záhuby vyviesť hriešne ľudstvo na výšiny života a blaženosti. Preto tento vznešený sviatok napĺňa srdcia všetkých veriacich kresťanov posvätnou radosťou, ako to dnes spieva Cirkev: *„Tvoje počatie, panenská Božia Matka, zvestovalo celému svetu radosť, pretože z teba vzišlo Slnko spravodlivosti, Kristus, náš Boh.“*

Každý človek sa začína rodiť so smutným dedičstvom po našich prarodičoch – s dedičným hriechom. Preto žalmista vzdychá: *„V neprávostiach som bol počatý a v hriechu ma počala moja matka.“* (Ž 50, 7) A sv. Pavol hovorí: *„Od narodenia sme boli deťmi hnevu.“* (Ef 2, 3) *„Ako skrze jedného človeka prišiel na tento svet hriech a skrze hriech smrť, tak smrť prešla na všetkých ľudí, pretože všetci zhrešili.“* (Rim 5, 12)

Jedinou výnimkou je Božia Matka, Panna Mária. Jedine ona zo všetkých smrteľníkov bola počatá bez poškvrny dedičného hriechu. Táto výsada jej bola udelená zázračne a jedinečne. Prorok Jeremiáš bol posvätený v lone svojej matky (Jer 1, 5; Sir 49, 9) a podobne bol Pánov predchodca Ján Krstiteľ oslobodený od dedičného hriechu a naplnený Duchom Svätým ešte v lone svojej matky (Lk 1, 15). Avšak Panna Mária nemala na sebe Adamov hriech ani jediný okamih. Ihneď, ako začala žiť, to znamená, keď sa jej duša spojila s telom, bola ochránená od tohto hriechu a ozdobená posväcujúcou Božou milosťou. Táto výnimočná milosť jej bola udelená pre predvídané zásluhy Ježiša Krista, a preto vyznávame, že aj ona bola vykúpená, ale osobitným spôsobom – vyšším, než akým sú vykúpení ostatní ľudia. Boh si ju predurčil a vyvolil za svoju matku od večnosti, a preto ju ozdobil takou čistotou, nad ktorú už, okrem Boha, nemožno nič väčšie ani pomyslieť.

Podľa prisľúbenia Hospodina v raji mala Panna Mária rozšliapať hlavu pokušiteľa našich prarodičov, pekelného hada diabla (Gn 3, 15), čo naplnila tým, že porodila Vykupiteľa, Ježiša Krista, ktorý zlomil moc, akú diabol mal nad hriechom podrobeným ľudstvom. Keďže mala poraziť diabla a zvíťaziť nad ním, nemohla byť ani na okamih jeho podriadená, čo by sa bolo stalo, keby ju Boh nebol ochránil pred dedičným hriechom už od začiatku jej života.

Syn Boží, pôvodca a darca všetkej svätosti, si nemohol zvoliť matku, ktorá by nebola úplne svätá a bez najmenšieho náznaku hriechu. Dobrý syn sa o všetky svoje prednosti, česť a dôstojnosť delí s milovanou matkou. Tak aj najsvätejší Syn Boží posvätil svoju vyvolenú matku už v okamihu jej počatia, keď spôsobila, že milosťou Božou bola počatá v lone svojej matky bez dedičného hriechu, v úplnej čistote a nepoškvrnenosti.

Ako vyvolená Matka Syna Božieho a Nevesta Ducha Svätého bola podľa sv. Bonaventúru Panna Mária povýšená do nevýslovnej dôstojnosti, ktorá akoby vyvažovala a vyprázdňovala všemohúcnosť Božiu. *„Boh môže stvoriť dokonalejší svet a vznešenejšie nebesá, ale nedokáže udeliť svojmu tvorovi vyššiu dôstojnosť, než akú má Božia Matka.“* Boh Otec jej zveril svojho jednorodeného Syna; Syn Boží si ju vyvolil za matku; Duch Svätý ju pripravil tak, že z jej krvi bolo utvorené telo Syna Božieho. Nestačilo by, aby Boh oslobodil Pannu Máriu od dedičného hriechu neskôr, ako to urobil u sv. Jána Krstiteľa už v lone jeho matky. Vznešená dôstojnosť materstva Syna Božieho, na ktoré bola predurčená a vyvolená si vyžadovala to, že nemohla byť ani na okamih zaťažená hriechom. Ak mala byť Mária príbytkom a chrámom Syna Božieho, musela byť úplne čistá, svätá, bez akéhokoľvek náznaku hriechu, pretože večná svätosť sa nemôže nijako stýkať s nesvätosťou.

Panna Mária svojou dôstojnosťou prevyšuje aj zbory čistých nebeských duchov, svätých anjelov. Keby začala svoj život s dedičným hriechom a čo i len na krátky okamih zostala v tomto stave, boli by ju bezhriešni anjeli prevýšili. Dokonca možno povedať, že by nad ňou vynikali aj Adam a Eva vo svojej pôvodnej svätosti pred pádom, čo by však nebolo zlučiteľné s jej vznešenou dôstojnosťou, ktorá ju povýšila nad všetkých anjelov aj ľudí.

Viera v Nepoškvrnené počatie Panny Márie je nevyhnutným článkom v učení o vykúpení sveta Ježišom Kristom. Túto pravdu zjavil Duch Svätý v Novom zákone. V evanjeliu sv. Lukáša (Lk 1, 28) čítame, že anjel Gabriel, poslaný Bohom do Nazareta, aby oznámil Panne Márii, že sa stane matkou zasľúbeného Vykupiteľa, jej povedal: *„Zdravas', milosti plná, Pán s tebou, požehnaná si medzi ženami."* Keby bola Mária poškvrnená dedičným hriechom a rovnala sa alebo aspoň podobala ostatným ženám, určite by ju Boh ústami anjela nenazval *„milosti plnou"* a *„požehnanou medzi ženami".* Ani Gabriel by nemohol povedať, že *„Pán je s tebou".*

S učením o Nepoškvrnenom počatí Panny Márie súvisí aj viera, že nemala nikdy ani najmenší osobný hriech. Sv. Anzelm hovorí, že Mária, čistejšia než všetky tvory vrátane anjelov, bola od hriechu vzdialenejšia než oni. Na Panne Márii nebolo nikdy nič poškvrnené, žiaden tieň a nič, čo by odporovalo svetlu; bola čistým dňom, čistým svetlom bez akejkoľvek noci a temnoty. Nemala žiadnu náklonnosť k zlému ani prekážky v konaní dobra. Nebola v nej zlá žiadostivosť; bola svetlom, najpodobnejším večnému Svetlu – Bohu.

Už čistá kresťanská myseľ sa bráni predstave, že by hriech mohol mať prístup k milovanej dcére nebeského Otca, vyvolenej Neveste Ducha Svätého, ktorá porodila Syna Božieho, Vykupiteľa Ježiša Krista, v ktorom prebýva všetka svätosť. Presvedčenie o úplnej bezhriešnosti panenskej Matky Božej bolo v katolíckej Cirkvi vždy prítomné. Sv. Augustín píše: *„Ak je reč o hriechu, vylučujem najblahoslavenejšiu Pannu Máriu, o ktorej, z úcty k Božej cti, v tejto otázke nechcem hovoriť; pretože tá, ktorá bola uznaná za hodnú počať a porodiť toho, ktorý, ako je známe, nemal žiadny hriech, musela nepochybne obdržať viac milostí, aby mohla všeobecne zvíťaziť nad hriechom."* A sv. Ambróz hovorí: *„Nie je divu, že Pán, keď chcel vykúpiť svet, svoje dielo začal u matky, aby tá, skrze ktorú sa pripravovala spása, bola prvá, kto dostane jej ovocie."*

Najblahoslavenejšia Panna Mária sa nazýva nepoškvrnenou už v najstarších liturgiách a u východných cirkevných Otcov, predovšetkým sv. Epifania, Efrema Sýrskeho a Jána Zlatoústeho, a tak ju v roku 787 nazval aj Druhý nicejský všeobecný koncil. Na Východe sa slávnosť počatia Panny Márie konala už v piatom storočí, a v západnej cirkvi ju zaviedol v siedmom storočí v Španielsku sv. Ildefonz, Toledský biskup. V jedenástom storočí ju začal sláviť sv. Anzelm v Anglicku. Vo Francúzsku sa slávila už na začiatku dvanásteho storočia. V habsburských krajinách sa táto slávnosť stala verejným sviatkom od roku 1629. Pápež Klement XI. nariadil v roku 1708, aby sa slávila ako zasvätený sviatok v celej katolíckej Cirkvi.

Tridentský koncil, ktorý sa zaoberal otázkou dedičného hriechu, v roku 1546 vyhlásil, že nemá v úmysle zahrnúť do tohto rozhodnutia blahoslavenú a nepoškvrnenú Matku Božiu Máriu. Nakoniec, 8. decembra 1854, bolo Nepoškvrnené počatie Panny Márie so súhlasom všetkých katolíckych biskupov slávnostne vyhlásené pápežom Piom IX. za jasný a zjavený článok viery. Zároveň bolo nariadené, aby sa na záver loretánskych litánií vždy pridávala prosba: *„Kráľovná bez poškvrny dedičného hriechu počatá, oroduj za nás!"*

Poučenie:

Nepoškvrnená Panna Mária svojou úplnou bezhriešnosťou zobrazuje morálnu veľkosť a krásu prvých ľudí, stvorených Bohom v pôvodnej svätosti, podľa jeho obrazu a podoby. Tak vo tmách tohto sveta žiari aspoň jedna hviezda nebeským svetlom, nikdy nezakaleným; tak medzi tŕním, ktoré rozšíril hriech po celej zemi, kvitne aspoň jedna ruža bez tŕňov, jedna čistá ľalia bez poškvrny. Na celom svete, v biednom ľudstve poznačenom následkami Adamovho hriechu, bujnie žiadostivosť tela, žiadostivosť očí a pýcha života. Nech nepoškvrnená, prečistá Panna Mária svojím mocným príhovorom na nebesiach vyprosí pre nás, aby oheň Božej lásky očistil a posvätil naše hriešne duše, aby sme s čistým srdcom a neporušeným telom slúžili najsvätejšiemu Bohu až do posledného výdychu svojho života!

Panna Mária, bez poškvrny dedičného hriechu počatá, býva zobrazovaná v bielom rúchu, s vencom z dvanástich hviezd okolo hlavy, niekedy s bielou ľaliou v ruke, stojac na polmesiaci a šliapajúc na hlavu hada, ktorý sa pod ňou vinie na zemeguli (Zjv 12, 1). Veniec hviezd symbolizuje jej nebeskú vznešenosť; ľalia je znakom jej neporušenosti a bezhriešnosti; mesiac, obraz nestálosti a premenlivosti, nad ktorým stojí, značí jej neochvejnú stálosť v Božej milosti; pekelný had pripomína proroctvo Hospodina v raji o žene, ktorá mu rozšliape hlavu.

---

8. decembra si tiež pripomíname sv. Eutychiána, pápeža a mučeníka (274–283); sv. Makaria, umučeného v Alexandrii za cisára Décia; sv. Eucharia, prvého Trevírskeho biskupa, učeníka sv. Petra apoštola; sv. Sofronia, biskupa na ostrove Cyprus a sv. Anastáziu, pannu, z ktorej relikvií získal a v roku 1372 daroval dve časti pražskému veľchrámu Karol IV.

9. DECEMBER

I. Sv. Leokádia, panna a mučeníčka (3. stor.)

Mierumilovný vládca Konštancius Chlorus, otec Konštantína Veľkého, ktorý mal na starosti správu Galie, Británie a Španielska, poskytoval kresťanom čo najviac ochrany a náboženskej slobody, hoci jeho cisársky nadriadený Maximian Herkuleus kruto prenasledoval Kristovu Cirkev. Veriacim predovšetkým v Galii, kde Konštancius Chlorus prebýval, si užívali pokoj. Španielsko patrilo taktiež pod jeho žezlo, avšak v tejto vzdialenej krajine dávali cisárski úradníci voľný priechod starším protikresťanským zákonom, obzvlášť neľudským nariadeniam, ktoré boli vydané

v roku 303 cisárom Diokleciánom na podnet Galéria proti vyznávačom Krista.

V tom čase žila v španielskom meste Toledo urodzená kresťanská panna Leokádia, ktorá už od detstva horlivo slúžila Bohu. Vynikajúc telesnou krásou, vzácnymi duševnými darmi, skromnosťou a nežnou zbožnosťou si získala úctu všetkých kresťanov v meste a dávala im krásny príklad mravnej dokonalosti. Pohŕdajúc svetom a jeho pôžitkami trávila najradšej čas v tichu svojho domova, v modlitbách a v rozjímaní o Božích veciach. Na veriacich v Tolede sa však zrazu zosypala veľká búrka. Do mesta prišiel cisársky miestodržiteľ, krvilačný Dacián, a začal pátrať po kresťanoch, aby ich podľa zákona prenasledoval. Táto dravá šelma rýchlo objavila nevinne čistú holubicu Leokádiu a dala ju predviesť pred seba na výsluch. Zjav spanilej kresťanskej panny však zapôsobil aj na jeho hrubú myseľ; zvláštny cit podobný súcitu na chvíľu prenikol jeho dušu a jeho jazyk kládol slová mierne a jemné. Dacián spočiatku lichotil Leokádii, že je urodzená, múdra a krásna, takže by mohla zasadnúť na trón. Ľutoval ju, že sa nechala zaslepiť a zlákať natoľko, že sa spreneverila nesmrteľným bohom a pridala sa k smutnej a opovrhovanej spoločnosti kresťanov. Vysvetľoval jej, ako veľmi vraj znižuje svoj vzácny pôvod vyznávaním ukrižovaného Krista, a presviedčal ju, aké výhodné je slúžiť cisárskym bohom a aké nebezpečné je nimi pohŕdať. Napokon ju vyzval, aby potupila Krista, obetovala modlám a takto si zachránila život. Leokádia si ticho vypočula túto úlisnú reč a odpovedala skromne a rozhodne: *„Márne sa snažíš sladkými a výrečnými slovami odvrátiť ma od viery v Krista Ježiša. Ani môj urodzený stav, na ktorý poukazuješ, neotrasie mojou vierou. Najväčšou slávou a najvyšším šťastím mojím je, že som poznala a ctím pravého Boha a jeho jednorodeného Syna, ktorý za našu spásu zomrel na kríži. Jemu patrím celá a slúžim ako pokorná služobníčka. Vedz, že nič na svete ma od neho neodlúči ani neprinúti k modloslužbe. Rada podstúpim za svoju vieru muky aj smrť, lebo Kristus mi za to dá korunu večného života.“* Daciánove oči vzplanuli divokým hnevom. Už viac nelichotil kresťanskej panne ani nehovoril mierne; rozzúrený a urazený jej rozhodnou odpoveďou rozkázal vojakom, aby ju zbičovali a odviedli do väzenia. Mal v úmysle znova ju vypočuť neskôr a odsúdiť na smrť, ak sa bude opäť zdráhať obetovať modlám. Zmučená Leokádia kráčala radostne do žalára, sprevádzaná mnohými priateľmi a známymi, ktorí plakali. Ona však pokojne povedala: *„Bojovníci Kristovi, neplačte nado mnou, ale radujte sa, že mi je dané trpieť za vyznávanie Ježiša Krista.“* Vo väzení znášala Leokádia veľké bolesti z ukrutného bičovania. Ešte väčší žiaľ jej však spôsobovali správy, že Dacián dokonáva v Tolede svoje kruté dielo, obchádza iné mestá a všade prenasleduje, mučí a vraždí verných služobníkov Krista.

V Méride statočne vyznala Ježiša Krista pred Daciánom útla kresťanská panna Eulália a bola preto na jeho rozkaz zbičovaná, natiahnutá na škripec, železnými hrebeňmi trhaná a pálená horiacimi fakľami, až vypustila dušu. Nad týmito ukrutnosťami sa rozžialila uväznená Leokádia a zahorela vrúcnou túžbou po nebeskej vlasti. Modlila sa, aby ju Boh odvolal z tohto hriešneho sveta, a jej modlitba bola vyslyšaná; anjel Pánov zbavil jej dušu telesných pút a uviedol ju do zeme večného pokoja.

Mŕtve telo svätej panny pohania vyvliekli z väzenia a hodili za mestské hradby dravým vtákom ako korisť, ale nasledujúcu noc ho kresťania vzali a s úctou pochovali. Jej smrť sa s istotou kladie do roku 304. Deň nie je známy; v rímskom zozname svätcov sa uvádza 9. december ako deň jej úmrtia, no zrejme nesprávne, pretože zomrela krátko po mučeníctve svätej Eulálie, ktoré sa udialo 10. decembra.

O svätej Leokádii sa pochvalne zmieňuje toledský cirkevný koncil v roku 633. Hoci táto svätica zomrela prirodzenou smrťou, právom sa nazýva mučeníčkou, pretože bola kruto zbičovaná a väznená pre kresťanskú vieru. Mesto Toledo ju uctieva ako svoju patrónku a na jej počesť vybudovalo tri svätyne na miestach, kde sa narodila, zomrela a kde bola pochovaná. Jej ostatky sú uložené v katedrále v Tolede.

Poučenie:

Zmučená Leokádia, odchádzajúc do väzenia, napomenula svojich plačúcich priateľov, aby sa radšej s ňou tešili, že môže z lásky k Bohu znášať protivenstvá. Takisto aj Pánovi apoštoli, ktorí boli pre ohlasovanie ukrižovaného a vzkrieseného Spasiteľa zbičovaní židovskou radou, sa radovali, že boli uznaní za hodných trpieť pohanenie pre meno Ježiša (Sk 5, 41). Mnohí ľudia sa domnievajú, že šťastný je ten, komu sa všetko darí a koho nikdy nepostretne žiadne súženie, ba pokladajú za osobitného Božieho miláčika takého človeka, ktorý je bez utrpenia. No táto domnienka je klamná. Pán hovorí: *„Ja tých, ktorých milujem, karhám a trestám.“* (Zjv 3, 19). Preto sa svätý Bernard modlil: *„Chcem, aby si sa na mňa hneval, Otče milosrdenstva, avšak tým hnevom, ktorým napravuješ zblúdencov, nie hnevom, ktorým zatracuješ hriešnikov.“* A svätý Hieronym píše: *„Veľký je hnev, keď sa Boh na hriešnikov už nehnevá. Preto hovorí cez Ezechiela k nekajúcemu Jeruzalemu: Ustane môj hnev proti tebe a odňatá bude moja žiarlivosť od teba, upokojím sa a už sa nebudem hnevať.“* (Ez 16, 42). *„Lebo koho Pán miluje, toho tresce, a šľahá každého, koho prijíma za syna.“* (Hebr 12, 6). *„Otec vychováva iba toho, koho miluje; učiteľ karhá iba toho žiaka, ktorý je bystrejší; a ak lekár prestáva liečiť, vzdal sa nádeje na uzdravenie.“* Podľa týchto slov svätého Hieronyma teda nie je pre hriešnika väčšieho trestu, ako keď by ho Boh, nevšímajúc si ho a netrestajúc, zanechal túžbam jeho srdca. Svätý Gregor vhodne hovorí, že tak ako chorým, ktorým už niet pomoci, sa dovolí všetko, tak aj Boh poskytuje zavrhnutým všetko, čo si želajú. Preto svätý Bonaventúra volá: *„Ponáhľaj sa, ó Pane, ponáhľaj sa a zraňuj služobníkov svojich svätými ranami, aby sme neboli zranení smrteľnými ranami.“*

A svätý František Saleský hovorí: *„Ó svätý zármutok, ó požehnané utrpenie, ktoré nás poháňa, aby sme hľadali pomoc u nebeského Utešiteľa! Z mnohých a rozličných, veru nemalých úžitkov, ktoré utrpenie poskytuje, je iste jedným z najväčších to, že nás utrpenie privádza k Bohu. V šťastí často zabúdame na Pána, ale v nešťastí nachádzame jedine a len u neho žiadaný úkryt.“*

II. Sv. Gorgónia Nazianska (4. stor.)

V cirkevných dejinách žiari nehynúcou slávou svätosti preslávená rodina Nazianska, ktorá dala nebesiam dvoch svätcov a dve svätice. Nábožná panna Nonna v kappadockom meste Nazianzus (dnes turecké mesto Nenizi v provincii Aksaray) sa vydala za mešťana Gregora. Keď zistila, že sa zmieta v poblúdení sekty Hypsistariánov, s veľkým zanietením sa snažila poučiť ho o pravde a priviesť do lona katolíckej Cirkvi. Jej úsilie bolo korunované úspechom; keď v roku 325 prišlo do Nazianzu niekoľko katolíckych biskupov, ktorí cestovali na Nicejský cirkevný koncil, Gregor sa nechal nimi pripraviť na svätý krst a prijal túto sviatosť z ich rúk. V roku 329 bol Gregor zvolený za biskupa Nazianzu.

Nonna svojmu manželovi porodila tri deti: dcéru Gorgóniu a synov Gregora a Césaria. Gorgónia, najstaršia z nich, narodená okolo roku 325, kráčala v šľapajach svojej svätej matky a vynikala zbožnosťou, tichosťou a pokorou. Vyhýbala sa akémukoľvek márnotratnému prepychu a tvrdila, že nádherné šaty a šperky sa hodia jedine svetákom hrajúcim v divadle. Milovala samotu, bola mlčanlivá, obľubovala modlitbu a čítanie duchovných kníh. Neustále mala na mysli Boha, uvažovala o smrti a večnosti a pozorne bdela nad sebou, aby si zachovala poklad nevinnosti. Na želanie rodičov sa Gorgónia vydala za bohatého muža, ktorému bola vzornou manželkou. Aj keď sa sobášom obohatila, zostala skromnou, pokornou a tichou. Svoje deti vychovávala v bázni Božej a núdznym ľuďom preukazovala štedré skutky milosrdenstva. Jej brat, biskup Gregor, o nej napísal, že *„bola svetlom slepým, oporou chromým, matkou sirotám, živiteľkou vdovám a útočiskom chudobným.“* Sama žila jednoducho; často sa postila a dlhé noci trávila na modlitbách, čítaní svätých textov a spievaní žalmov. Nejedno ráno sa tak zahĺbila do rozjímania o nebeských veciach, že ju nevyrušila ani búrka, ani krupobitie. Dvakrát ťažko ochorela, lekári už nedúfali v jej uzdravenie, no ona v oboch prípadoch vyviazla zdravá, čo považovala za zázrak a odmenu za svoju nezlomnú dôveru v Boha. Napokon mala na svete len jedno želanie: aby jej Boh predĺžil život až do chvíle, keď jej manžel prijme svätý krst, ktorý sa vtedy často odkladal do vyššieho veku. Na tento účel sa horlivo modlila a Boh jej prianie splnil. Po tejto radosti zatúžila už iba po nebeskej vlasti. Keď ochorela, trpezlivo znášala bolesti a potešovala zarmúteného manžela i plačúce deti slovami svätej viery a nádeje na večný život. Jej starnúca matka Nonna a brat Gregor prišli k jej lôžku a boli svedkami jej zbožnosti i túžby po nebi. Nakoniec zomrela 9. decembra 372 pokojnou smrťou v Pánovi.

Poučenie:

Svätá Gorgónia zomrela v tom istom roku, keď bol jej brat Gregor (Gregor Naziánsky, známy aj ako Gregor Teológ (okolo 329–390), patrí k najvýznamnejším cirkevným otcom 4. storočia) vlastným otcom vysvätený za biskupa. Druhý brat, sv. Césarius, ju predišiel na večnosť už v roku 369. Storočný otec Gregor zomrel v roku 374 a deväťdesiatročná matka, svätá Nonna, odišla z tohto sveta v roku 375. Všetci členovia tejto rodiny prežili život plný zásluh a svätosti.

---

9. decembra sa tiež pripomína sv. Restitutus, Kartáginský biskup a mučeník; sv. mučeníci africkí Peter, Sukcessus, Bassianus, Primitivus a ďalší; sv. Prokulus, Veronský biskup; sv. Syrus, Pavijský biskup a iní.

10. DECEMBER

I. Sv. Menas a alexandrijskí spolumučeníci (3. stor.)

Maximin Daias, od roku 305 spoluvládca, neskôr v rokoch 307–311 popri Galériovi cisár na východe, prenasledoval Kristovu Cirkev ešte horšie, než sa dialo počas predchádzajúcej Diokleciánovej samovlády. Avšak aj pohanské obyvateľstvo sužoval neznesiteľnými daňami, čím si vyslúžil všeobecnú nenávisť. Obyvateľstvo hlavného mesta Egypta, Alexandrie, sa proti nemu začalo búriť. Tento odpor chcel nahnevaný Maximin krvavo potlačiť, ale Menas, pôvodom Grék z Atén, jeho hlavný poradca, múdry a všeobecne vážený muž, ho priviedol k miernosti. Maximin ho poslal do Egypta, aby upokojil tamojšie obyvateľstvo, čo sa Menasovi podarilo.

Alexandrijskí obyvatelia, spoznajúc Menasovu rozvážnosť, spravodlivosť a dobrotu, ho dobrovoľne poslúchli, a tak sa v rozbúrenom meste dosiahol pokoj bez akéhokoľvek násilia. Menas bol horlivým kresťanom, hoci cisár a dvorania o tom nevedeli. V Alexandrii si získal dôveru a priazeň rozvážnym a láskavým správaním, a slovom i vlastným príkladom obrátil ku Kristovi mnohé vznešené rodiny v meste. Prostredníctvom nich sa svätá viera rýchlo šírila aj medzi bežnými ľuďmi.

V tom čase cisár Maximin rozposlal do všetkých krajov listy, v ktorých prísne prikazoval opravovať pohanské chrámy, stavať nové a aby všetci muži so ženami, deťmi a služobníkmi obetovali bohom, pričom ak to bude potrebné, mali byť k obetovaniu donútení násilím. Medzitým sa pod Menasovou ochranou stala Alexandria útočiskom pre kresťanov prenasledovaných inde. Tým si Menas znepriatelil pohanských modloslužobníkov, ktorí ho obvinili u cisára, že jeho zásluhou sú bohovia v Egypte pohŕdaní, chrámy a modly chátrajú a obety zanikajú.

Toto obvinenie Maximina nesmierne zaskočilo, keďže netušil, že jeho obľúbený poradca by mohol byť schopný niečoho takého. Poslal svojho dôverníka Hermogena do Alexandrie, aby vec riadne vyšetril, a ak zistí Menasovu vinu, prísne ho potrestal. Hermogenes, v tom čase ešte pohan, bol inak poctivý a spravodlivý muž. Keďže nemohol inak, vydal sa do Alexandrie s pevným úmyslom, že Menasa, o ktorého vine nepochyboval, verejne odsúdi podľa cisárovho rozkazu, hoci nerád, pretože bol jeho krajanom. Keď prišiel do Alexandrie, zbavil obvineného Menasa všetkých hodností a dal ho uväzniť. Nasledujúci deň bol Menas vedený pred súd. Keď ľud videl tohto šľachetného svojho obľúbenca spútaného okovami, začal plakať. Hermogenes sa obvineného spýtal na jeho náboženstvo a zistil, že je kresťan. Vyzval ho v mene cisára, aby sa okamžite zriekol Krista a obetoval modlám, inak podstúpi kruté mučenie. Menas sa však pousmial a presvedčivými slovami rozprával o bludoch pohanského modlárstva a neomylnej pravde kresťanskej viery. Dodal: *„Trestami sa hrozí len zločincom. Byť kresťanom nie je zločin. Cisárovi som vždy verne slúžil.“*

Jeho dôvody, ktorými vyvrátil pohanské povery a potvrdil kresťanské učenie, si získali súhlas prítomného ľudu. Hermogenes však bol tak zahanbený, že rozkázal spravodlivého muža kruto zmučiť a odviecť do väzenia. Neskôr sa však z hnevu spamätal a vážne premýšľal o tom, čo Menas hovoril. Jeho slová mu stále zneli v ušiach a hýbali mu srdcom. Nemohol celú noc spať a ľutoval svoju unáhlenosť.

Ráno, mysliac si, že Menas už vo väzení zomrel, poslal vojakov, aby jeho telo pochovali s poctami hodnými jeho vysokej hodnosti. Vojaci sa však vrátili a hlásili, že väzeň žije a vo väzení veselo spieva chvály svojmu Bohu. Vtedy sa Hermogena dotkla Božia milosť. Zatúžil po náboženstve, ktoré dáva človeku radosť v súžení. Dal teda Menasa vyviesť z väzenia a ospravedlnil sa mu za spôsobenú krivdu. Nechal sa od neho poučiť o kresťanskej viere, uveril a prijal krst. Táto udalosť vyvolala v Alexandrii veľký rozruch a mnohí pohania, nasledujúc Hermogena, sa dali tiež pokrstiť. Nad tým sa pohanskí modloslužobníci rozhorčili a u cisára obvinili Alexandrijského miestodržiteľa, Rustika, že jeho nevhodnou zhovievavosťou a slabosťou sa v meste rozmáha kresťanstvo a stará viera v bohov upadá. Rustik sa tejto žaloby naľakal a bez meškania poslal cisárovi rýchleho posla s listom, v ktorom podrobne opísal, ako Menas a Hermogenes pohŕdli modloslužbou, pridali sa ku kresťanom a šíria ich náboženstvo medzi ľuďmi. List končil naliehavou prosbou, aby cisár bezodkladne prišiel do Alexandrie a sám potrestal odpadlíkov, aby sa napokon celé mesto nestalo kresťanským.

Maximin sa obžalobou proti Rustikovi aj jeho listom rozbesnel a po príchode do Alexandrie predvolal Menasa a Hermogena na súd. Zvolal: *„Nešťastníci, podlo ste ma oklamali a zradili! Poslal som vás, aby ste v tomto meste vykorenili kresťanstvo, a vy sami privádzate ľud k tejto viere. Za to zaplatíte svojimi životmi!“* Menas sa pokúsil obhájiť, ale v tej chvíli vojaci zrazili Hermogena na zem, odsekali mu ruky a nohy a divoko ho bili, až vypustil ducha. Medzitým Menas pokľakol a modlil sa za svojho priateľa, až sa kati vrhli aj na neho. Neľudsky ho mučili a nakoniec ho zabili sekerou. Týmto ukrutnostiam mlčky a s ľútosťou prizeralo množstvo ľudí. Zrazu sa zástupom na popravisko predral starý verný Menasov sluha, Eugraf, a začal bozkávať umučené telo svojho pána. Keď ho priviedli k cisárovi, povedal bez okolkov: *„Prelial si nevinnú krv. Ak si žiadaš smrť kresťanov, vezmi aj môj život. Zabil si môjho vznešeného veliteľa, tak zabi aj mňa!“* Maximin, rozbesnený, zoskočil z trónu a vlastným mečom zabil starca Eugrafa.

Poučenie:

Aké požehnanie prináša dobrý príklad! Kresťan Menas vlastným príkladom obrátil množstvo obyvateľov Alexandrie na kresťanskú vieru, ba ku Kristovi Pánovi priviedol aj samotného Hermogena, svojho sudcu. *„Nech tak svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca, ktorý je na nebesiach.“* (Mt 5,16.) Svätý Bernard hovorí: *„Nepoznám lepšiu radu, ako svojím príkladom ukazovať bratovi, čo má robiť a čoho sa má vyvarovať, povzbudzujúc ho k dokonalosti skutkami, a nie iba slovami.“ „Kto žije dobre v skrytosti, ale neprospieva k výchove iných, je uhlím; kto však vydáva seba za príklad svätosti, ukazuje mnohým*

svetlo cnosti a je lampou, pretože zahrieva seba i osvetľuje iných.“ „Ľuďom dávajme dobrý príklad zjavnými skutkami, anjelom robme radosť tajnými vzdychmi.“

II. Sv. Melchiades, pápež a mučeník (3. stor.)

Sv. Melchiades, známy aj ako Milciades, sa narodil v treťom storočí v Afrike. Už od mladosti mnoho trpel pre svoju vieru, a preto je ctený ako mučeník, aj keď zomrel prirodzenou smrťou. Ako kňaz sa sv. Melchiades vyznačoval nábožnosťou, učenosťou, obozretnosťou a horlivosťou. Mal odvahu postaviť sa pred tyrana cisára Maxencia a svojimi dôkazmi ho donútil nariadiť, aby Cirkvi boli navrátené majetky, ktoré jej počas krutého prenasledovania kresťanov odobrali. Po smrti pápeža sv. Eusebia, ktorý zomrel vo vyhnanstve na Sicílii v roku 311, bol za pápeža zvolený sv. Melchiades. Sv. Augustín ho vo svojom 162. liste opisuje ako *„najlepšieho muža, syna kresťanského pokoja a otca kresťanského ľudu“.*

Keď cisár Konštantín Veľký ukončil prenasledovanie kresťanov a stal sa kresťanom, sv. Melchiades využil jeho priazeň v prospech Cirkvi. Cisár mu daroval kráľovský palác na Lateráne, ktorý sa stal sídlom pápežov. Sv. Melchiades tiež poslal svojich diakonov, vybavených cisárskymi listami, k rímskemu mešťanostovi, aby získal späť ďalšie majetky Cirkvi. Rím sa vďaka nemu a cisárovej podpore začal dvíhať z podzemných katakomb a kresťania mohli neobmedzene budovať nádherné chrámy na oslavu pravého Boha.

Sv. Melchiades sa staral o rozkvet a čistotu Cirkvi. Vydal dve významné nariadenia: 1. Zakázal kresťanom pôst v nedeľu a vo štvrtok, keďže tieto dni tradične dodržiavali pohania. 2. Druhé nariadenie, ktorého význam zostáva nejasný, je predmetom diskusií medzi teológmi. V roku 313 zvolal synodu v Ríme za účasti 11 biskupov. Jej cieľom bolo upraviť cirkevné záležitosti, odsúdiť herézy a priviesť bludárov späť k jednote Cirkvi.

Sv. Melchiades zomrel 10. decembra 313. Bol pochovaný v katakombách sv. Kalixta na Appiovej ceste. Pápež Pavol I. neskôr preniesol jeho ostatky do chrámu sv. Silvestra. Jeho životopis napísal sv. Bernard a jediný rukopis tohto životopisu sa nachádza v kolégiu sv. Benedikta v Anglicku. So sv. Silvestrom, ktorý sa stal nástupcom sv. Melchiada na stolci sv. Petra v Ríme, sa začína nová epocha v dejinách svätej cirkvi; bol posledným pápežom, ktorý bol pochovaný v katakombách.

Poučenie:

Sv. Melchiades bol horlivým služobníkom Božím a ochrancom kresťanskej viery, no zároveň bol synom pokoja a zhovievavým otcom voči hriešnikom. Chápal, že Kristova smrť na kríži bola dostatočnou obetou za hriechy sveta, no zároveň veril, že

hriešnik má činiť úprimné pokánie. Sv. Hieronym o pokání napísal: *„Ó, pokorná slza! Tvoja moc je obrovská. Nebojíš sa sudcovho trónu, umlčuješ obžaloby nepriateľov a nič ti nezabráni vstúpiť pred Boha. Keď vstúpiš, nikdy sa nevraciaš naprázdno. Premáhaš nepremožiteľného, zaväzuješ Všemohúceho a nakláňaš si Syna Panny Márie.“* Kresťan, ak zhrešíš, konaj pokánie so slzami kajúcnosti. Tak budeš hodným údom svätej Cirkvi a nemusíš sa báť ani sudcu – Pána Ježiša Krista.

Dňa 10. decembra sa tiež pripomínajú svätí mučeníci kňaz Karpofor a diakon Abundius; sväté panny a mučeníčkye zo Španielska Eulália a Júlia; svätý Merkúrius a spoločníci mučeníci zo Sicílie; svätý Syndulf, biskup vo Vienne a ďalší.

11. DECEMBER

Sv. Damas, pápež (4. stor.)

Svätý Damas, pôvodom Španiel, sa narodil okolo roku 306. Jeho otec Antonios sa krátko po jeho narodení presťahoval s rodinou do Ríma, kde pôsobil najprv ako duchovný nižšieho stupňa v chráme sv. Vavrinca, neskôr ako diakon a kňaz. Damas už v chlapčenskom veku vstúpil do zboru chrámových služobníkov, kde slúžil po boku svojho otca. Vynikal usilovnosťou, zbožnosťou a mravnosťou, vďaka čomu bol následne vysvätený za diakona.

Keď cisár Konštancius poslal pápeža sv. Liberia do vyhnanstva, rímske duchovenstvo sa zaviazalo prísahou, že počas jeho života si nezvolia nového pápeža. Aj Damas zostal Liberiovi verný a údajne ho sprevádzal do vyhnanstva v Bereji v Trácii. Vyhnanstvo Liberia však netrvalo dlho. Cisár, pod vplyvom prosieb významných rímskych dám a obáv z ľudovej vzbury, povolil pápežovi návrat do Ríma. Medzitým bol Damas vysvätený za kňaza. Po návrate z vyhnanstva sa však Liberius musel ukrývať v rímskych katakombách až do smrti cisára Konštancia († 361), ktorý podporoval ariánstvo. V tom čase sa Damas stal rímskym arcidiakonom a usilovne pomáhal sužovanému pápežovi pri spravovaní náročného úradu, čím si získal úctu a priazeň duchovenstva i veriacich.

Keď pápež Liberius v roku 366 zomrel, väčšina duchovenstva a rímskeho ľudu zvolila Damasa za jeho nástupcu. V tom čase však bola veľká časť rímskeho duchovenstva ovládaná chamtivosťou, ctižiadostivosťou a nemravnosťou. Diakon Ursicin túžil po pápežskom úrade, no keď sa jeho nádeje nenaplnili, pokúsil sa zmocniť úradu Kristovej Cirkvi nelegitímnym spôsobom. Zvolal svojich stúpencov, medzi ktorými boli duchovní a muži z nižších spoločenských vrstiev, a nechal sa nimi

zvoliť za vzdoropápeža. Ursicin bol nelegálne vysvätený za biskupa v zákutí Liciniovej baziliky. Týmto sa v Ríme začal cirkevný rozkol. Strany Damasa a Ursicina sa navzájom násilne konfrontovali. Damasovi stúpenci násilím vnikli do Ursicinovho chrámu, kde spôsobili krvipreliev anie, a následne obsadili aj Lateránsku baziliku. Damas bol v tejto svätyni podľa cirkevných predpisov na ôsmy deň po svojom zvolení vysvätený za biskupa biskupom Ostijskej diecézy. Nepokoje v meste však pokračovali. Jedného dňa bolo zabitých 137 ľudí, inokedy 160, nepočítajúc tých, ktorí zomreli neskôr na následky zranení. Mierny Damas sa týchto násilností nezúčastnil a ľutoval ich. Ako riadne zvolený pápež však nemohol ustúpiť ctižiadostivému uchádzačovi a bránil svoje práva. Prefekt mesta Juvencius poslal Ursicina do vyhnanstva, ale toto opatrenie nebolo účinné. Ursicinovi stúpenci sa vrátili do mesta a znova vyvolávali nepokoje. Ráznejšie si počínal Juvenciov nástupca, prefekt Pretextát, ktorému sa podarilo na čas obnoviť poriadok. Cisár Valentinián I. nariadil vyhnať Ursicinových stúpencov z Ríma, no neskôr svoje rozhodnutie zrušil a povolil im návrat za podmienky, že budú pokojní. Keď Ursicinovi stúpenci opäť vyvolali rozbroje, cisár nariadil ich definitívne vyhnanie. Ursicin bol poslaný do Galie a jeho stúpenci boli vypovedaní na rôzne miesta. Posledný chrám, ktorý držali, museli odovzdať Damasovi, čím bol rozkol potlačený.

Doba v období pápeža Damasa bola plná zmätkov. Bludné učenie ariánstva naďalej rástlo a spôsobovalo veľké škody kresťanským národom, čím podnecovalo vznik ďalších škodlivých siekt ohrozujúcich čisté Kristovo učenie. Vtedy Kristova loďka potrebovala bdelého, múdreho a statočného kormidelníka, akým bol aj Damas. Po odstránení rozkolu a upokojení Rimanov zvolal v roku 369 cirkevný snem v Ríme, na ktorom sa zišlo 93 biskupov. Tí jednomyseľne odsúdili ariánske bludárstvo a zavrhli milánskeho biskupa Auxencia, významného podporovateľa ariánizmu na Západe. Podobne Damas vystúpil proti ariánom a iným bludárom na ďalších cirkevných snemoch, ktoré sa konali v Ríme v rokoch 374, 376 a 380. S jeho súhlasom nadobudol Konštantínopolský koncil v roku 381, ktorý odsúdil bludné učenie Macedonia o Duchu Svätom, význam a autoritu druhého všeobecného cirkevného koncilu.

Damas udržiaval živé styky s pravovernými biskupmi na Východe a podporoval ich v utrpeniach, ktoré zažívali za vlády tvrdého ariána cisára Valensa (364–378). Keď bol alexandrijský patriarcha Peter, nástupca sv. Atanáza, vyhnaný ariánmi, Damas ho prijal v Ríme a po smrti cisára Valensa mu pomohol vrátiť sa na jeho stolec. Damas sa s veľkou horlivosťou snažil odstrániť cirkevný rozkol aj v Antiochii, kde proti riadne zvolenému biskupovi Paulínovi vystupoval samozvanec Flavián. Na tento účel bol v Ríme v roku 382 zvolaný snem, na ktorý Damas pozval aj učeného Hieronyma. Tohto vzdelaného svätca si Damas veľmi vážil – radil sa s ním v dôležitých veciach, ustanovil ho za svojho tajomníka pri písaní listov a zveril mu opravu starého latinského prekladu Písma svätého (Itala). Hieronym zostal v Ríme až do smrti svojho patróna Damasa.

Damas sa neúnavne usiloval o upevnenie cirkevnej disciplíny a odstránenie rôznych zlozvykov vtedajšieho rímskeho duchovenstva. Najväčším problémom bola

chamtivosť, ktorej mnohí duchovní podliehali, zneužívajúc nábožnú štedrosť žien na svoje sebecké účely. Damas v roku 370 presvedčil cisára Valentiniana I., aby vydal zákon zakazujúci duchovným a mníchom vstupovať do domovov vdov a panien a prijímať od nich dary, dedičstvá alebo spravovať ich majetok na úkor oprávnených dedičov. Tento zákon dal Damas verejne vyhlásiť vo všetkých chrámoch a dôsledne dbal na jeho uplatňovanie. Týmto si však získal nových odporcov, ktorí sa spojili s rozkolníckou stranou Ursicina a snažili sa Damasa zosadiť. Spolu s rozkolníkmi ho hanobili, obviňovali ho z podnecovania predošlých nepokojov a dokonca spochybňovali jeho čistotu. Najali pokrsteného, no odpadnutého Žida, aby ho obvinil z nejakého zločinu – pravdepodobne z prekročenia právomocí pri vyhnaní niekoľkých bludárov z Ríma. Damas bol cisárom vyhlásený za nevinného, no zranená česť a dôstojnosť ho prinútili požiadať o cirkevné vyšetrovanie. Biskupi zhromaždení na sneme v Ríme v roku 378 preskúmali obvinenie a zamietli ho ako zlomyseľný útok na pápeža. Potvrdili Damasovu nepoškvrnenú povesť a požiadali cisára, aby pápež ani biskupi nemohli byť súdení na svetských súdoch. Cisár vyhovel a nariadil, aby žaloby a svedectvá od zlomyseľných a nečestných osôb proti biskupom neboli na súdoch akceptované.

Damas bojoval nielen proti bludárstvu, ale aj proti zvyškom pohanstva. Na jeho podnet cisár Gracián nariadil odstránenie oltára a modly bohyne Víťazstva (Viktórie) z rímskeho senátu. Damas tiež inicioval ničenie modiel v divadlách a na verejných priestranstvách v Ríme. Veľkú starostlivosť venoval aj zveľaďovaniu chrámov a rímskych cintorínov. Vybudoval novú svätyňu pri Ardeatskej ceste, znova postavil chrám sv. Vavrinca, pri ktorom ako mladík mnoho rokov slúžil a chrám sv. Anastázie vyzdobil vzácnymi maľbami. Dbal o zachovanie katakomb, prenášal mnohé ostatky svätých do chrámov a na náhrobky mučeníkov dával nápisy. Proti bludárom Damas nariadil, aby sa v cirkevných hodinkách pridával ku každému žalmu chválospev *„Sláva Otcu i Synu i Duchu Svätému“,* aby tak duchovní i veriaci neustále vyznávali pravoverné učenie katolíckej cirkvi o Najsvätejšej Trojici. Súčasníci chválili jeho pevnosť a rozhodnosť pri obrane svätej viery proti bludárom, ako aj jeho mravnú čistotu, pokoru, dobročinnosť, horlivosť pri zveľaďovaní chrámov a bohoslužieb a výnimočnú učenosť. Veľký svätec Hieronym o tomto priaznivcovi a dôvernom priateľovi povedal, že bol výnimočný muž, neprekonateľný, zakorenený vo Svätom písme, panenský učiteľ panenskej Cirkvi, ktorý miloval čistotu a rád počúval jej chvály. Významný biskup mesta Kyros v Sýrii Teodoret († 458), napísal o Damasovi, že bol mužom ozdobeným všetkými cnosťami, ktorý si svojím zbožným životom získal nesmrteľnosť, planul horlivosťou pre šírenie viery a nič nezanedbával, aby bolo učenie apoštolov zachránené a bránené. Pápež Damas bol taktiež spisovateľom a básnikom. Listy, ktoré písal sv. Hieronymovi, svedčia o jeho bystrej a skúmavej mysli. Z básní, ktoré písal vo forme náhrobných nápisov, sála detinská zbožnosť. Svoj záslužný život zavŕšil svätou smrťou 10. (alebo možno 11.) decembra 384 vo vysokom veku takmer osemdesiatich rokov. Telo tohto svätého pápeža bolo uložené v chráme, ktorý sám vybudoval pri Ardeatskej ceste. Jeho ostatky boli v roku 1616 vyzdvihnuté a slávnostne prenesené na iné miesto.

Poučenie:

Príčinou krvavých nepokojov v Ríme za pápeža sv. Damasa bola nespútaná ctižiadostivosť Ursicina. Aké zlo už táto zaslepená vášeň spôsobila na svete! Človek posadnutý ctižiadostivosťou závidí každému, kto je nad ním, a neváha použiť akékoľvek prostriedky, aby sa povýšil nad ostatných. Využíva všetko, čo mu môže pomôcť dosiahnuť česť a hodnosť, kráča po krivých cestách a neštíti sa žiadneho zločinu, aby dosiahol svoj cieľ. Takýto človek nemá bázeň Božiu. Sv. František Saleský píše: *„Ctižiadostivosť spôsobila, že anjel sa stal diablom a stal sa nepriateľom Božím. Človek, ovládnutý pýchou a chamtivosťou po cti, stratil svoju pôvodnú spravodlivosť, v ktorej bol stvorený, a zem sa stala peklom, lebo všetko zlo, ktoré nepravosti prinášajú, nie je nič iné ako peklo.“* Sv. Alfonz Liguori hovorí*: „Ctižiadostivosť je ako opica napodobňujúca lásku, avšak prevráteným spôsobom. Láska všetko znáša, ale pre večné statky. Ctižiadostivosť tiež všetko znáša, ale pre pominuteľné veci tohto sveta. Láska je dobrotivá k chudobným, ctižiadostivosť k bohatým. Láska znáša všetko, aby sa zapáčila Bohu. Ctižiadostivosť znáša všetko pre márnosť. Láska verí a dúfa vo všetko, čo súvisí s večnou slávou. Ctižiadostivosť verí a dúfa vo všetko, čo súvisí s márnou slávou sveta.“* Sv. Augustín dodáva: *„Koľko tŕňov nachádza ten, kto sa naháňa za dôstojnosťami! A čo dosiahneme napokon? Len trochu dymu, ktorý nás nenasýti, a ktorý sa krátko po smrti stratí.“ „Videl som bezbožného, ako sa vyťahoval a vypínal sťa céder košatý; no sotva som prešiel, už ho tam nebolo, aj som ho hľadal, ale nenašiel.“* (Ž 37, 35–36)

---

11. decembra si Cirkev pripomína aj pamiatku sv. Trazóna, rímskeho mučeníka; sv. Viktorika a jeho spoločníkov mučeníkov; sv. Barsabáša, mučeníka z Perzie; sv. Eutycha, španielskeho mučeníka; sv. Sabína, biskupa z Piacenzy; sv. Daniela, stĺpovníka z Konštantínopolu († 489) a ďalších.

12. DECEMBER

Sv. Jodok, pustovník (7. stor.)

Semená Kristovho evanjelia, ktoré na konci 6. storočia zasial pápež svätý Gregor Veľký v Anglicku prostredníctvom apoštolského vierozvestcu svätého Augustína a jeho druhov, sa ujali a prinášali čoskoro hojný úžitok. Svedčí o tom veľký počet domorodých anglických svätcov, medzi ktorých patrí aj knieža Jodok (tiež známy ako Judoc alebo Josse), syn jedného zo siedmich kráľov, vtedy panujúcich v rozdelenom Anglicku.

Jodok sa narodil niekedy na začiatku 7. storočia a podľa vtedajšieho zvyku bol zverený na výchovu do jedného z anglických kláštorov. Tam sa naučil pohŕdať pozemskými hodnosťami, majetkami a rozkošami a zatúžil po vyššej morálnej dokonalosti.

Keď mu bol ponúknutý trón, rozhodol sa radšej opustiť vlasť, aby mohol v chudobe a pokore slúžiť Bohu a pracovať na svojej spáse v ďalekej cudzine. Obliekol si skromné šaty a pridal sa k niekoľkým pútnikom cestujúcim do Ríma. Pútnici prechádzali franskou ríšou, ktorej vtedy celej vládol od roku 628 kráľ Dagobert. V Paríži sa Jodok stretol s franským šľachticom Haimom, ktorý, keď spoznal jeho zbožnosť, si ho obľúbil a poradil mu, aby sa stal kňazom. Tento stav mu podľa Haimových slov poskytoval najúčinnejšie prostriedky na šírenie Božej slávy a prácu na vlastnej spáse i spáse blížnych. Haimo mu ponúkol pohostinstvo vo svojom dome a všetko potrebné na prípravu ku kňazstvu. Jodok túto priateľskú radu poslúchol, vzdal sa cesty do Ríma a na Haimove náklady sa vzdelával v posvätných vedách, prijal kňazské svätenie a zostal na majetku svojho priaznivca, kde slúžil Bohu a učil ľud slovom aj príkladom.

Hoci jeho pôsobenie na tomto mieste bolo požehnané, stále túžil po samote. Po siedmich rokoch odišiel so svojím priateľom Vulmarom do oblasti, kde sa dnes na niekoľkých ostrovoch rieky Loiry rozkladá mesto Les Ponts-de-Cé. Usadil sa tam na ostrovčeku, kde mu Haimo neskôr zriadil pustovňu s kaplnkou. Na tejto pustatine Jodok prebýval so svojím druhom, venoval sa modlitbám, rozjímaniu o Božských veciach a kajúcim skutkom. Svoje skromné životné potreby si zabezpečoval ručnou prácou a poskytoval almužnu chudobným, ktorí k nemu prichádzali.

Raz, keď mal iba jeden chlieb, prišiel žobrák. Jodok nariadil Vulmarovi, aby chlieb rozdelil a dal žobrákovi štvrtinu. Krátko nato prišiel druhý a tretí žobrák, ktorí dostali tiež po štvrtine. Keď prišiel štvrtý žobrák, Jodok mu povedal: *„Drahý brat, sme tu dvaja a zostala nám už len jedna štvrtina chleba, ale vidím, že si veľmi vyhladovaný. Vezmi teda to, čo nám ostalo, a najedz sa.“* Vulmar, rozhorčený, namietal: *„Čo nám zostane? Nemáme si nechať vôbec nič?“ Ale Jodok odpovedal láskavo: „Len daj žobrákovi to, čo máme, o nás sa postará Boh!“* A ešte v ten deň priplávali po rieke k ostrovčeku štyri lode nesúce hojnú zásobu potravín. Na lodiach nebol nikto a nebolo známe, odkiaľ prišli ani kto ich zásobil. Jodok a Vulmar za túto nečakanú pomoc vrúcne ďakovali Bohu a získané potraviny využívali pre seba i pre prichádzajúcich chudobných.

Časom sa rozšírila zvesť o pustovníkovi Jodokovi, ktorý svojimi cnosťami priťahoval ľudí z blízka i z ďaleka. Tí ho velebiac prosili o radu a poučenie. Svätému pustovníkovi však tento nával nevyhovoval, túžil po samote, aby mohol naplno pracovať na vlastnej spáse. Po ôsmich rokoch sa preto presťahoval do ďalšej pustatiny zvanej Rimak, kde si postavil kaplnku svätého Martina. Ale susedný ľud ho vypátral aj na tomto odľahlom mieste a hrnul sa za ním. Preto Jodok po nejakom čase odišiel z tejto pustatiny a keď našiel pri mori tienisté údolie, zvolal: *„Tu je moje odpočinutie navždy, tu budem prebývať!“* V tomto údolí mienil slúžiť Bohu až do smrti; preto si tu zriadil pustovňu a dve svätyne na počesť sv. Petra a sv. Pavla. Po všetky roky, ktoré Jodok trávil na pustatine, musel neprestajne bojovať proti telu, svetu i diablovi. Avšak Božou milosťou, modlitbou, svätým rozjímaním a prísnym kajaním úspešne prekonával všetky pokušenia a krotil prirodzenú náklonnosť k

zlému. Napokon si zaumienil vykonať púť do Ríma, ktorú už v mladosti začal, ale nedokončil.

V Ríme pobudol nejaký čas, navštevoval posvätné miesta a osobitne si ctil hroby svätých mučeníkov. Vtedajší pápež sv. Martin I., keď počul o tomto nábožnom pustovníkovi, ho túžil vidieť. Láskavo ho prijal a spýtal sa na jeho pôvod. Jodok pápežovi odhalil, čo doteraz starostlivo tajil – že je potomkom kráľovského rodu a dobrovoľne sa vzdal pozemského kráľovstva, aby získal kráľovstvo nebeské. Pápež bol týmto priznaním veľmi prekvapený, pochválil pustovníka a obdaroval ho svätými relikviami. Posilnený Jodok sa vrátil na svoju milovanú pustatinu. Boh mu zjavil hodinu jeho smrti, na ktorú sa zbožne pripravoval päť mesiacov, a svoju pozemskú púť ukončil blažene 13. decembra 653.

Poučenie:

Sv. Jodok sa vzdal kráľovskej koruny, aby dosiahol korunu nebeskú; pohŕdol pozemskými pôžitkami a pominuteľnými pokladmi, aby získal poklady večné. Vedel, že svätosť a večný život možno dosiahnuť len odriekaním a zapieraním seba samého. Samozrejme, nie je nevyhnutné, aby každý kresťan kvôli tomu opustil svet a trýznil sa na pustatine, ale pravda je, že nikto nebude spasený bez boja proti hriechu, bez obety a bez odriekania.

Tomáš Kempenský hovorí: *„Ak dokonale premôžeš sám seba, všetko ostatné si ľahko podrobíš. Najdokonalejšie víťazstvo je totiž zvíťaziť nad sebou samým; kto má svoje telo podrobené rozumu a svoj rozum vo všetkom podriadený Bohu, ten je naozaj víťaz a pán sveta.“ „Nech teda nevládne hriech vo vašom smrteľnom tele, aby ste poslúchali jeho žiadosti.“* (Rim 6, 12.) *„Umŕtvujte teda svoje pozemské údy: smilstvo, nečistotu, vášeň, zlú žiadostivosť a lakomstvo, čo je modloslužba!“* (Kol 3, 5.)

---

12. decembra sa slávi pamiatka sv. Sinesia, rímskeho mučeníka z čias pápeža sv. Sixta II. (257–258); sv. Epimacha a jeho spoločníkov, umučených v roku 249 v Alexandrii; sv. Hermogéna a jeho spoločníkov; sv. Maxencia a spoločníkov v Trevíri a ďalších.

13. DECEMBER

II. Sv. Lucia, panna a mučeníčka (3. storočie)

Koncom tretieho storočia žila v Syrakúzach na ostrove Sicília vznešená kresťanská vdova Eutychia so svojou jedinou dcérou Luciou, ktorú starostlivo vychovávala. Lucia vyrastala v bázni Božej, obľubovala čítanie o životoch svätých mučeníkov a obzvlášť si obľúbila a vzývala panenskú sväticu Agátu (sviatok má 5. februára), ktorá za čias cisára Décia v meste Katánia na Sicílii podstúpila mučenícku smrť. Keď s matkou navštevovala hroby svätých mučeníkov a rozjímala o ich cnostiach, vrúcne túžila ich nasledovať. Už v mladom veku sa zasvätila Pánovi Ježišovi sľubom večného panenstva.

Keď Lucia dospela na krásnu pannu, uchádzal sa o jej ruku urodzený pohanský mladík. Eutychia, nevediac o sľube svojej dcéry, plánovala ju dať za manželku tomuto nápadníkovi. Lucia sa zľakla a v úzkosti sa obrátila k Bohu, aby ju ochránil pred hroziacim nebezpečenstvom. Boh vypočul jej modlitby. Vdova Eutychia trpela štyri roky ťažkým krvácaním, s ktorým si lekári nevedeli rady. Starostlivá dcéra s ľútosťou hľadela na utrpenie svojej matky a láskavo jej slúžila, až kým sa nerozhodla odviesť ju k hrobu sv. Agáty v Katánii, kde sa už mnohí uzdravili na príhovor tejto svätice.

Matka a dcéra sa odobrali do Katánie a vrúcne sa modlili pri hrobe sv. Agáty, vzývajúc ju o pomoc. Práve vtedy sa tam slávila nekrvavá obeta Nového zákona, počas ktorej sa čítalo evanjelium o žene, ktorú uzdravil Pán Ježiš, keď sa dotkla jeho rúcha. Tento príbeh posilnil Luciu v nádeji, že Kristus uzdraví aj jej matku, a povedala: *„Drahá matka, veríš, že je pravda to, čo sme práve počuli? Buď si istá, že na príhovor sv. Agáty sa ti dostane pomoci.“* Po skončení bohoslužieb zostali obe pútničky v chráme. Eutychia, unavená, zaspala a vo sne uvidela oslávenú svätiku Agátu, ktorá ju potešila správou, že jej modlitby boli vypočuté. Keď Eutychia precitla, bola úplne uzdravená. Matka a dcéra ďakovali Bohu za preukázanú milosť a šťastne sa vrátili do Syrakúz.

Eutychia sa rozhodla zabezpečiť svojej dcére výhodný sobáš, no Lucia jej povedala: *„Drahá matka, milosťou Božou si bola uzdravená. Dopraj aj mne milosť a nehovor už o smrteľnom ženíchovi. Už dávno som zasnúbená Pánovi neba. Daj mi moje veno, aby som ho mohla odovzdať mene nesmrteľného ženícha chudobným.“* Nábožná matka, nechcejúc odporovať sľubu svojej dcéry, jej vyhovela, no dodala: *„Opatrovala som tvoj podiel verne a dám ti ho, ale vlastné dedičstvo si ponechám až do smrti. Až potom s ním budeš môcť slobodne nakladať.“* Lucia jej však odpovedala: *„Drahá matka, vypočuj moju radu. Kto dáva Bohu iba to, čo si po smrti nemôže odniesť, nemá za to žiadne zásluhy. Ak chceš obetovať Bohu niečo, čo mu bude milé, obetuj mu to, čo môžeš ešte sama používať, kým si živá a zdravá. Takáto obeť ti prinesie nebeskú žatvu.“* Tieto slová mocne zasiahli srdce vdovy Eutychie, a preto poslúchla svoju dcéru. Obe rozpredali svoje šperky a majetky a ponechali si len toľko, koľko potrebovali na živobytie. Zvyšok rozdali chudobným.

Medzitým sa nápadník Lucie dozvedel, že táto nevesta predala svoje majetky. Keď mu Lucia povedala, že výťažok chce použiť na získanie veľkého duchovného pokladu, upokojil sa. No neskôr pochopil, že prišiel nielen o veno, ale aj o možnosť oženiť sa s Luciou. Rozhneval sa a obžaloval ju pred súdom ako kresťanku. Sudca

Paschazius ju vyzval, aby verejne obetovala pohanským bohom. Svätá Lucia mu odpovedala: *„Čistá a nepoškvrnená nábožnosť pred Bohom a Otcom je: navštevovať siroty a vdovy v ich tiesni a zachovať sa nepoškvrneným od tohoto sveta.* (Jak 1, 27) *To som urobila. Rozdala som svoje majetky chudobným a obetovala som ich živému Bohu. Teraz, keď už na svete nemám nič, dávam mu seba samú ako živú obeť.“* Sudca na to zvolal: *„Takéto bludy rozprávaj svojim márnomyseľným spoluveriacim; mňa neoklameš, ja som strážcom a vykonávateľom cisárskych rozkazov!“* Lucia odpovedala: *„Ty poslúchaš cisárske rozkazy, ja však poslúcham Božie prikázania. Ty sa bojíš smrteľných vládcov, ale ja sa bojím večného Boha.“* Keď jej sudca vyčítal, že svoj majetok premárnila údajne s neužitočnými ľuďmi, Lucia túto obžalobu odmietla vážne so slovami: *„Svoj majetok som uložila bezpečne a nikdy som nemala spoločnosť s ľuďmi, ktorí poškvrňujú telo i dušu. Takými zvodcami sú všetci, ktorí vytrhávajú ľudské duše z čistého náručia Božieho a nútia ich k zrade, aby obetovali mŕtvym modlám.“* Sudca vykríkol: *„Tvoja bezočivosť skončí, keď začne mučenie!“* Svätica však povedala, že jej slová sú inšpirované Duchom Svätým, a na ďalšiu sudcovu otázku odpovedala, že čisté duše sú chrámami Božími a prebýva v nich Duch Svätý. Sudca jej slová posmešne obrátil a riekol: *„Toho Ducha Svätého z teba vyženieme vo verejnom dome hanby, kde budeš zneuctená! Vyber si: buď poslúchni cisársky rozkaz a obetuj bohom, alebo vykonám, čím som ti pohrozil.“* Lucii takto pripravili pekelnú pascu, ale ona sa nezľakla, pretože pevne dúfala, že jej nebeský ženích, Ježiš Kristus, nedopustí, aby bola jej čistota poškvrnená. Táto nádej sa splnila. Keď kati, ktorí mali svätú pannu odviesť do domu neviestok, k nej pristúpili a dotkli sa jej, stála ako skala, držaná neviditeľnou silou. Nebolo možné ju nijako pohnúť. Paschasius to považoval za čarodejníctvo, no keď mu svätica povedala: *„Teraz môžeš jasne vidieť, že vo mne prebýva Duch Svätý. Zanechaj teda svoju neveru,“* rozbesnil sa a nariadil, aby okolo nej zapálili oheň, aby bola upálená. Božou mocou však oheň Lucii neublížil. Nakoniec jej kat vrazil dýku do hrdla. Mučeníčka pokojne prijala smrteľnú ranu a ešte niekoľko hodín žila. Keď prijala Telo Pána a napomenula prítomných kresťanov k vytrvalosti vo viere, dodala, že ich prenasledovanie čoskoro skončí, a zomrela slávnou smrťou v Pánovi 13. decembra 304, za vlády krvilačného nepriateľa Kristovej Cirkvi, cisára Diokleciána.

Telo panenskej mučeníčky Lucie kresťania úctivo pochovali a po skončení prenasledovania nad jej hrobom postavili krásny chrám. Sláva tejto svätice sa rozšírila po celej Cirkvi; už od najstarších čias sa jej meno pripomína medzi mučeníkmi a mučeníkami, ktorých kňaz vzýva pri svätej omši po pozdvihovaní. Ostatky sv. Lucie boli neskôr čiastočne prenesené do Mét a Benátok. Z nich daroval časť lebky, rameno a prst Karol IV. katedrále v Prahe.

Poučenie:

Svätý Bazil v pojednaní o pravom panenstve vysvetľuje, že Kristus Pán vždy zázračne chránil čistotu svätých panien, keď boli odsúdené surovými nepriateľmi, aby padli za obeť zvieracím vášňam. Tak boli zachránené sväté Agáta, Agnesa, Lucia a mnohé ďalšie. Spasiteľ nedopustí, aby nevinné ovečky, ktoré sa mu obetovali a dôverujú mu, boli v čase nebezpečenstva mu vyrvané diablom. Len tí, ktorí sa spoliehajú na seba,

vyhľadávajú príležitosti na hriech a dobrovoľne sa vrhajú do nebezpečenstva, padajú a hynú.

II. Sv. Otília, opátka (7. stor.)

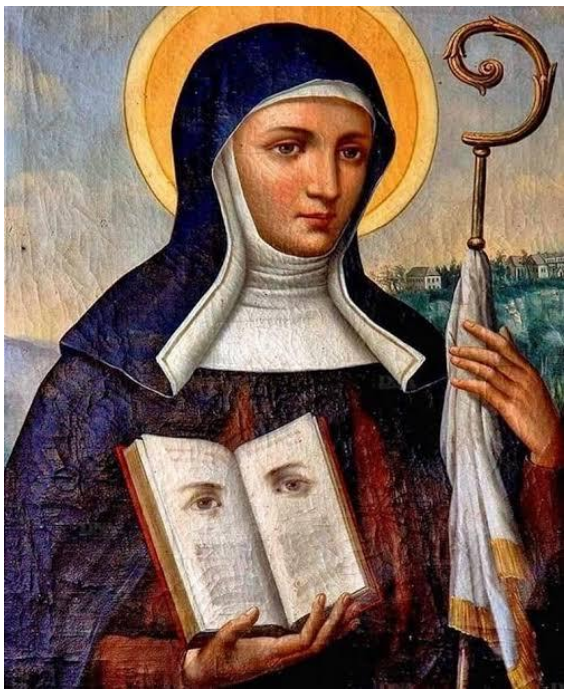

Niekoľko hodín na juhozápad od mesta Štrasburg v Dolnom Alsasku sa vo Vogézach týči príkre bralo vysoké 801 metrov so slávnym pútnickým chrámom a ruinami starého hradu a kláštora Hohenburg. Mohutné hradby pochádzajú z rímskych čias; kláštor bol založený koncom 7. storočia a jeho prvou opátkou bola svätá Otília.

Za vlády franského kráľa Childeberta II. (656–693) panoval na Hohenburgu alemanský vojvoda alebo gróf Eticho I., pán mnohých hradov a majetkov, muž drsnej a neústupnej povahy. Jeho manželka Beresinta, sestra matky biskupa sv. Leodegara z Autunu, bola veľmi nábožná a dobrotivá žena. Boh ju však podrobil ťažkej skúške. V roku 662 porodila dcérku, a keď so slzami vzala novorodeniatko do náručia, s bolesťou zistila, že je slepé. Vojvoda očakával syna, a keď sa dozvedel, že dostal dcéru, prijal túto správu s nevôľou. Keď navyše zistil, že dieťa je slepé, rozčúlil sa natoľko, že v záchvate hnevu prikázal, aby sa pôrod utajil, a zamýšľal nechať dieťa zabiť, pretože sa mu zdalo, že jeho vznešený rod je tým zneuctený. Dobrá matka však úbohú dcérku zachránila. V obave o jej život ju tajne zverila bývalej komornej, aby sa o ňu starala. Táto žena odišla s dieťaťom do Scherweilu neďaleko Sélestatu a starostlivo ho opatrovala. Jej nadmerná starostlivosť však vzbudila u ľudí podozrenie o pôvode slepého dieťaťa.

Po roku poslala Beresinta pestúnke odkaz, aby dieťa odniesla do burgundského kláštora Palma (Beaume-les-Nonnes). Tam sa slepého dievčatka ujala jej príbuzná, opátka kláštora. Tá napísala vojvodkyni, aby pevne dúfala, že Boh môže ešte slepému dieťaťu vrátiť zrak. Podľa legendy prišiel na Boží pokyn do kláštora biskup sv. Erhard z Regensburgu a pokrstil zapudenú dcéru vojvodu Eticha, ktorej dal meno Otília. Počas krstu dostala Otília nielen duchovné, ale aj telesné svetlo; keď biskup pomazal jej oči, začala vidieť a vľúdne sa na neho usmiala. Biskup velebil Boha a povedal: *„Dcéra moja, pohliadni na mňa aj v nebi!“* Tento zázrak vyvolal veľkú radosť v kláštore aj na vzdialenom Hohenburgu, ale vojvoda Eticho zostal zatrpknutý a odmietal o svojej dcére čokoľvek počuť.

Otília zostala v kláštore, kde pod ochranou starostlivej opátky vyrástla v krásnu pannu. Oplývala svätými cnosťami, láskou k Bohu, pokorou, čistotou a dobrotivosťou, bola vzorom pre všetky mníšky. Jej život v kláštornom ústraní plynul pokojne, no myšlienka na domov ju veľmi zarmucovala. Vedela, že otec ju odmieta a jej matka veľmi trpí. Otília sa každý deň horlivo modlila za svoju matku aj za otca,

aby Boh obmäkčil jeho srdce. Matka Beresinta posielala do kláštora skromné prostriedky na výživu svojej dcéry, ktoré získavala s námahou. Jeden z bratov Otílie jej prinášal správy z domova a podporoval ju darmi, ktoré však ona dávala chudobným. Túžba po domove a matke v Otílii časom vzrástla. Napísala svojmu bratovi, ktorý jej bol naklonený, aby pre lásku k Bohu vyprosil u otca povolenie, aby sa mohla vrátiť domov. Brat ochotne súhlasil, no vojvoda zakaždým odmietol akékoľvek zmienky o dcére, aj keď brat bol jeho miláčikom. Nakoniec si brat uvedomil, že otec možno nenávidí Otíliu preto, že ju nikdy nevidel. Rozhodol sa preto priviesť ju domov na vlastnú zodpovednosť. Poslal po ňu voz a služobníctvo s odkazom, aby sa bez meškania vydala na cestu.

Jedného dňa vojvoda a jeho syn pozorovali z Hohenburgu údolie, keď práve k hradu prichádzal voz. Vojvoda sa opýtal, kto ho chce navštíviť, a syn odpovedal: *„Tvoja vlastná dcéra Otília, túžiaca po tvojej láske.“* Tu vojvoda Eticho nahnevane zvolal: *„Kto sa opovážil bez môjho vedomia ju sem pozvať?“* Syn mierne odpovedal: *„Ja, otče, som si to dovolil urobiť z ľútosti nad nešťastnou sestrou, ktorá na hanbu nášho rodu musela žiť chudobne a zarmútene v cudzine.“* V tej chvíli stratil prudký vojvoda všetku rozvahu a udrel syna palicou tak silno, že sa tento jeho miláčik zvalil na zem a krátko na to zomrel.

Otília sa so srdcom plným novej, bolestivej rany vrátila do kláštora Palma a zverila sa do Božej vôle. Medzitým však v zatvrdnutom srdci vojvodu Eticha nastala zmena; smrť obľúbeného syna ním otriasla a prebudila výčitky svedomia i ľútosť. Začal teda o zapudenej dcére uvažovať láskavejšie, až ju nakoniec povolal späť na Hohenburg. Napriek tomu sa k nej ešte nesprával ako dobrý otec k hodnej dcére. Zveril ju do ochrany britskej mníške a určil jej denný príspevok, aký sa obvykle dával služobníkom. Otília pokorne ďakovala za tento skromný dar. Zvyknutá na chudobu kláštora, znášala ju pokojne a trpezlivo. Vyhýbala sa ruchu dvoru, dobrovoľne si odopierala pôžitky a delila sa s chudobnými o peniaze, šaty a jedlo. Vo svojom ponížení nachádzala útechu v myšlienke na Boha a neprestajne ho prosila, aby priviedol jej otca na cestu spásy a nedovolil jeho duši zahynúť.

Jedného dňa Eticho náhodne stretol Otíliu a spýtal sa, čo robí. *„Nesiem trochu ovsenej múky chorému chudákovi, aby som mu pripravila pokrm,“* odpovedala. V tej chvíli si vojvoda uvedomil, aký vzácny poklad je jeho dcéra, a zároveň sa zahanbil za svoje necitlivé správanie. Povedal: *„Zabudni, milá dcéra, na to, čo sa stalo. Od dnešného dňa ti bude lepšie!“* Odvtedy sa vojvoda k svojej dcére správal láskavo a jej doba utrpenia sa skončila. V roku 680 daroval Eticho hrad Hohenburg so všetkými majetkami a výnosmi Otílii, aby ho premenila na kláštor pre panny. Povedal jej*: „Modli sa tu so svojimi družkami za moju úbohú dušu, aby našla odpustenie hriechov.“* Týmto spôsobom sa tento tvrdý muž zmenil vďaka modlitbám a príkladu svojej svätej dcéry. Usiloval sa odčiniť krivdy a bezprávia, ktoré jej spôsobil, a nahradzoval svoju niekdajšiu zatvrdilosť skutočnou otcovskou láskou. Nasledoval jej cnosti a žil kajúcne, až kým v roku 690 zomrel ako kresťan. Krátko po ňom odišla na večnosť aj jeho zbožná manželka Beresinta, ktorú Boh odmenil za prežité utrpenie hojnou radosťou už na zemi.

Otília sa pustila do budovania rozsiahleho kláštora na Hohenburgu, ktorý by mohol prijať veľký počet mníšok a chovankýň. V tom čase nebol v Alsasku žiaden ženský kláštor, preto sa do nového kláštora na Hohenburgu hlásilo mnoho nábožných dcér, najmä zo vznešených alsaských rodín. Stavebné práce na Hohenburgu trvali desať rokov a nový kláštor mal čoskoro 130 mníšok, medzi ktorými boli aj tri dcéry Otíliinho brata Adalharda. Prvá opátka tohto kláštora, Otília, v ňom zaviedla pravidlá sv. Benedikta a spravovala ho ako matka, vedúc svoje sestry slovom i príkladom na cestu dokonalosti.

Bola tiež dobrou matkou všetkým chudobným a núdznym, ktorým preukazovala veľké skutky milosrdenstva. Keď si všimla, že najmä v zime chorí a starí nemohli prichádzať do kláštora na strmý vrch, postavila okolo roku 700 na úpätí Hohenburgu druhý kláštor nazývaný Niedermünster a vedľa neho dom pre chorých, chudobných a pútnikov. Pred týmto kláštorom zasadila tri lipy na počesť Najsvätejšej Trojice, ktoré vyrástli na mohutné stromy a po stáročia pripomínali jej pamiatku.

Otília s veľkou láskou prijímala pútnikov z Írska a Anglicka. Ako horlivá opátka sa snažila priviesť nábožných mužov z rôznych krajín k tomu, aby sa stali kňazmi a pomáhali upevňovať vieru a zbožnosť medzi ľuďmi. Pod jej vedením oba kláštory výborne prosperovali a stali sa úrodnou pôdou pre bázeň Božiu, čistotu, pokoru, poslušnosť a lásku k blížnym. V kláštoroch našli stovky zbožných panien pokoj a spásu, množstvo chorých, chudobných a pútnikov bolo opatrovaných a chránených.

Otília, ktorá na krste svätom nadobudla zrak, prechovávala osobitnú úctu k svätému Jánovi Krstiteľovi. Na jeho počesť dala na Hohenburgu postaviť kostolík a pri ňom skromnú izbičku, kde sa v samote modlila, rozjímala a čítala Sväté písmo i spisy cirkevných Otcov. Dobre ovládala latinský jazyk a písala pekne po latinsky. Z lásky k Bohu sa zriekla všetkých pôžitkov a lahôdok, zapierala svoje telo. Okrem cirkevných sviatkov jedla len jačmenný chlieb, trochu zeleniny a pila len vodu. Dlhé noci prebývala v modlitbách a spávala len málo, na medvedej koži, pričom používala kameň ako vankúš. Všetko, čo podnikala, smerovalo k oslave Boha a k večnému i časnému blahu ľudí. Denne navštevovala špitál pod vrchom, kde sama kŕmila a obliekala žobrákov, slúžila chorým, prijímala pútnikov, tešila zarmútených a dávala rady a poučenia. Raz zaklopal na bránu špitála chudobný muž pokrytý odpornými vredmi. Otília sa najprv zhrozila a odstúpila, no okamžite sa spamätala, prijala ho láskavo, nakŕmila ho a modlila sa za neho. Na jej modlitbu sa tento muž zázračne uzdravil.

Otília slúžila Bohu a ľuďom v kláštore štyridsať rokov. Keď naplnila svoju lampu zásluh, pocítila, že prichádza očakávaná chvíľa odchodu k nebeskému ženíchovi, Ježišovi Kristovi, ktorému sa v mladosti zasnúbila. Zvolala rehoľné sestry do kostolíka svätého Jána Krstiteľa, dala im posledné napomenutia a odporučila sa ich modlitbám. Keď zaznel zvon, prepustila ich. Po cirkevnej hodinke sa sestry vrátili, no Otília už nejavila známky života. V žiali a plači ju objímali, bozkávali jej ruky a hlavu. Vtedy Otília zrazu precitla a nábožne prijala Telo Pánovo. Počas modlitieb sestier pokojne skonala v Pánovi 13. decembra 720. Pochovali ju v kostolíku svätého Jána Krstiteľa na Hohenburgu.

Boh už počas jej života prejavoval jej svätosť zázrakmi a po smrti sa jej hrob stal slávnym pútnickým miestom. Navštevovali ho pútnici z celého Alsaska i iných krajín, vrátane Karola Veľkého, kráľa Ľudovíta Zbožného, cisára Henricha Svätého a pápeža Leva IX. Pod ochranu svätej Otílie sa utiekali najmä slepci a ľudia postihnutí očnými chorobami a na jej príhovor u Boha zázračne získavali zrak a uzdravenie.

Poučenie:

Svätým príkladom, dlhoročnou činnosťou a požehnanou prácou svojich kláštorov Otília významne prispela k upevneniu kresťanských hodnôt v Alsasku, a právom je považovaná za patrónku tejto krajiny. Po jej smrti bol Hohenburg premenovaný na kláštor a horu svätej Otílie (Odilienberg). Rehoľníčky tohto kláštora sa spočiatku riadili rehoľou svätého Benedikta, ale od 11. storočia si osvojili pravidlá svätého Augustína po vzore kanonikov kolegiálnych kapitúl.

V roku 1354 cisár Karol IV. spolu s olomouckým biskupom Jánom Očkom z Vlašimi a štrasburským biskupom Jánom z Lichtenburgu navštívili kláštor svätej Otílie, kde bol pred nimi otvorený hrob tejto svätice. Cisár získal relikviu – rameno svätej Otílie, ktorú spolu s ďalšími svätými ostatkami, najmä svätého Erharda, niekdajšieho biskupa z Regensburgu, daroval hlavnej katedrále svätého Víta v Prahe, ktorá sa v tom čase opätovne stavala. Keď sa Ján Očko stal v roku 1364 pražským arcibiskupom, dal v roku 1367 na vlastné náklady postaviť v novej katedrále kaplnku svätého Erharda a Otílie, kde zriadil oltár. Oltárnikom v tejto kaplnke sa okolo roku 1379 stal svätý Ján Nepomucký, ktorý bol v tom čase čerstvo vysvätený na kňaza a slúžil ako prvý notár arcibiskupskej kancelárie. Práve pred touto kaplnkou, pod vysokou klenbou, bol svätý Ján Nepomucký v roku 1393 pochovaný po mučení, a na tomto mieste dnes stojí jeho strieborný náhrobok.

Na začiatku 17. storočia bolo pri farskom kostole svätého Ducha na Starom Meste v Prahe založené Bratstvo svätej Otílie na pomoc veriacim dušiam v očistci. Členmi bratstva bývali aj významní šľachtici a preláti, medzi ktorými bol aj kráľ Ferdinand II. Za patrónku bratstva bola vyvolená svätá Otília, pretože podľa tradície vyprosila svojmu otcovi večné svetlo života. Bratstvo vykonávalo svoje pobožnosti pri oltári svätej Otílie v uvedenom kostole, ktorý je zachovaný dodnes. Na sviatok svätej Otílie sem prichádzali procesie zbožných Pražanov, najmä tých, ktorí trpeli očnými chorobami. Hoci kláštor svätej Otílie vo Vogézach dávno zanikol, jeho kostol s osláveným hrobom svätice je dodnes významným pútnickým miestom. Uchováva sa tu kalich, z ktorého prijala sväté prijímanie, a v bývalej kláštornej záhrade stojí kaplnka s kameňom, na ktorom kľačala a modlila sa so slzami za obrátenie a spásu svojho otca. Neďaleko v skale sa nachádza prameň, ku ktorému sa viaže nasledovná legenda: počas horúceho dňa, keď svätá Otília kráčala do špitála, našla žobráka umierajúceho smädom. Po modlitbe na tom mieste vytryskol prameň čerstvej vody, ktorá osviežuje pútnikov dodnes.

Dňa 13. decembra sa okrem svätej Otílie slávi aj spomienka na svätého Eustrácia a jeho spoločníkov, mučeníkov z Arménska; svätého Antiocha, umučeného za cisára Hadriána na ostrove Sardínia a svätého Autberta, biskupa ako aj ďalších svätých.

14. DECEMBER

Sv. Spiridion, biskup (3. stor.)

Rodiskom a pôsobiskom svätého Spiridiona bol krásny ostrov Cyprus v Stredozemnom mori, ktorý sa stal známym hneď na začiatku kresťanstva kázaním apoštola svätého Pavla. Spiridion sa narodil na konci 3. storočia chudobným kresťanským rodičom, ktorí boli roľníci, a bol vychovávaný v bázni pred Bohom. Už v detskom veku sa oddal vrúcnej láske k Ježišovi Kristovi a osvojil si pokoru, striedmosť a spokojnosť s málom. Pri pasení stáda svojho otca sa často osamote horlivo modlil a v nedele a sviatky s radosťou navštevoval bohoslužby. Keď sa naučil čítať, s veľkou horlivosťou študoval Sväté písmo a naučil sa evanjeliá takmer celé naspamäť. S nábožnou vrúcnosťou sa zúčastňoval na nekrvavej obete Nového zákona, dychtivo počúval výklady Božieho slova, ktoré si opakoval pri pasení a rozjímal o nich. Vyhýbal sa zbytočným kontaktom s ľuďmi, odmietal akúkoľvek neviazanosť a zachoval si detskú prostotu a nevinnosť.

Keď Spiridion dosiahol dospelosť, jeho rodičia si priali, aby sa oženil. Zasnúbil a oženil sa teda s bohabojnou dcérou istého roľníka a žili spolu v harmónii. Obaja manželia usilovne pracovali na svojom statku a povzbudzovali sa navzájom k zbožnosti slovami aj príkladom. Boh im požehnal, a tak ich domácnosť bola miestom pokoja a skutočného šťastia. Ich jediná dcéra Irena vyrastala v ich duchu, skoro sa zasvätila Bohu večným panenstvom a po smrti matky sa svedomito starala o domácnosť, čím dopriala Spiridionovi viac času na nábožné skutky.

Spiridion mal len nepatrné životné potreby a zo svojich príjmov štedro podporoval chudobných a pocestných. Žiadny chudobný človek od neho nikdy neodišiel bez almužny a útechy; každého hosťa prijímal láskavo a pohostinne. Ak mu bolo ublížené, rád odpúšťal a zabúdal na krivdy. V prípade nezhôd a nepriateľstiev medzi susedmi sa usiloval o zmierenie a neodpočíval, kým sa mu to nepodarilo. Nikto ho nevidel nahnevaného ani nepočul tvrdé slovo z jeho úst – vždy bol príkladne tichý a pokojný.

Jednej noci sa do jeho ovčinca vlámali zlodeji, ale keď chceli s ukradnutým dobytkom odísť, boli zázračnou mocou zastavení, takže sa nemohli pohnúť. Ráno ich Spiridion

našiel a po modlitbe za nich im láskavo a s humorom povedal: *„Aby vaša usilovná nočná stráž v mojom ovčinci nebola bez odmeny, vezmite si barana.“*

Počas prenasledovania kresťanov cisárom Galeriom bol aj Spiridion povolaný vydať svedectvo o Ježišovi Kristovi. Podobne ako mnohí iní horliví kresťania bol predvolaný pred súd. Keď odmietol obetovať modlám a verejne vyznal svoju vieru, bol podrobený mučeniu a odsúdený na ťažkú prácu v baniach. Za cisára Konštantína bol spolu s ostatnými kresťanskými väzňami prepustený a vrátil sa k svojej dcére. Po prekonaní tejto ťažkej skúšky, nosiac na svojom tele znaky utrpenia pre Ježiša Krista, si získal medzi veriacimi veľkú úctu a lásku. S ešte väčšou horlivosťou slúžil Bohu a prejavoval milosrdenstvo svojim blížnym.

Po smrti Trimitského biskupa na Cypre bol Spiridion zvolený za jeho nástupcu. Napriek tomu, že bol jednoduchým pastierom, prijal biskupské svätenie. Ako biskup zostal verný svojej skromnosti – naďalej spravoval svoje malé hospodárstvo a vlastnými rukami pracoval, čím nasledoval príklad apoštola svätého Pavla. Keďže bol už od mladosti zvyknutý na chudobu a striedmosť, uspokojil sa aj ako biskup so svojou pastierskou chatkou, chodil bosý, obliekal sa jednoducho a žil celkovo veľmi skromne. Výnosy zo svojej práce i dary od veriacich rozdeľoval na dve časti. Jedna mu postačovala na potreby Cirkvi a výživu domácnosti, druhú časť rozdával chudobným. Zvyšok, ktorý ušetril vďaka svojej striedmosti, odkladal pre nepredvídané udalosti veriacich, najmä na bezúročné pôžičky pre chudobných remeselníkov. Kedykoľvek ho niekto požiadal o pôžičku, mohol si potrebné peniaze vziať sám zo skrinky, ktorú mu Spiridion ukázal. Keď dlh splácal, Spiridion ho opäť poslal položiť peniaze na rovnaké miesto. Spiridion nikdy vrátené peniaze neprepočítaval, lebo sám bol čestný a považoval za čestných aj ostatných. Raz prišiel kupec, ktorý si požičal peniaze, a keď ich neskôr prišiel vrátiť, využil dôveru biskupa a peniaze si opäť vzal. Keď sa však neskôr ocitol v núdzi, požiadal o ďalšiu pôžičku. Hoci Spiridion vedel, že ho tento človek oklamal, láskavo mu povedal, aby si zobral peniaze z miesta, kde predtým splatil dlh. Keď však kupec našiel skrinku prázdnu, priznal sa, že v skutočnosti žiadne peniaze nevrátil. Spiridion ho pokarhal slovami: *„Od toho dňa, čo si prišiel splatiť dlh, tu nikto iný nebol. Ak si naozaj položil peniaze do skrinky, nájdeš ich tam; ak však hľadáš to, čo si sám vzal, klameš seba, nie mňa.“* Kupec sa zahanbil, priznal vinu a prosil o odpustenie.

Spiridion ako biskup navštevoval domčeky veriacich, učil ich kresťanským pravdám, dohliadal na ich mravy a jednal s nimi láskavo. Raz, keď navštívil dom jedného zbožného kresťana, domáci ho s radosťou privítali a umyli mu nohy. Prišla tam aj jedna žena, ktorá mu chcela slúžiť, ale Spiridion ju odmietol so slovami: *„Žena, nedotýkaj sa ma!“* Keď neprestávala, pošepkal jej dôvod: nedávno totiž spáchala hanebný hriech. Napomenul ju, aby sa vydala na cestu pokánia.

Boh, ktorý odhaľuje maličkým to, čo skrýva pred múdrymi (Mt 11, 25), osvecoval Spiridiona nebeským svetlom a bohato mu nahrádzal nedostatok školského vzdelania. Svätý biskup vnikal do hĺbok Božích právd a tajomstiev viery a vedel ich jasne a zrozumiteľne vysvetliť. Posilňoval svojich veriacich v pravovernom učení, zvyšoval ich nábožnosť a mnohým bol viditeľným nástrojom Božej milosti. Najviac

im kládol na srdce, aby sa vyhýbali hriechom a keď zhrešili, aby robili pokánie. Nikdy nepočul učené prednášky, ale každý deň sedával pri nohách Božského Majstra, čítal jeho slová v Písme svätom a o nich nábožne rozjímal. Každé slovo Pána z evanjelií považoval za posvätné. Na jednej schôdzi istý učený biskup hovoril o uzdravení ochrnutého človeka, ale namiesto slova *„lôžko“* použil iný výraz, podľa jeho názoru uhladenejší, no menej zrozumiteľný. Spiridion sa rozhorlil, vstal a povedal: *„Prečo sa hanbíš použiť slovo, ktoré použil sám Spasiteľ?“*

Spiridion bol obdarovaný darom divov a proroctva. Raz, keď išiel do chrámu, cudzia žena, pohanka, mu položila k nohám mŕtve dieťa a plačlivo prosila o pomoc. Spiridion pochopil, čo chce, ale zdráhal sa modliť za zázrak. Jeho diakon Artemidor ho povzbudil slovami*: „Len vzývaj Krista, Pána života a smrti, ktorý vždy vypočuje tvoje modlitby. Ak to neurobíš, ľudia povedia, že sa zastávaš len mocných a chudobnými pohŕdaš.“* Spiridion sa vrúcne modlil, aby Boh vrátil žene jej syna živého, a dieťa ožilo. Matka si ho radostne odniesla.

Vekom i zásluhami ctihodný a milosťou Božou preslávený biskup Spiridion sa zúčastnil aj prvého všeobecného cirkevného koncilu v Nicei v roku 325, kde sa tešil medzi zhromaždenými pravovernými biskupmi veľkej vážnosti. Aj neskôr obhajoval katolícku pravdu proti ariánom a už v starobe sa v roku 344 zúčastnil cirkevného snemu v Sardike, kde bolo potvrdené nicejské vyznanie viery a svätý Atanáz, ktorého kacíri zosadili a vyhnali, sa dočkal veľkého zadosťučinenia. Spiridion, zrelý pre nebo, usnul blažene v Pánovi okolo roku 349.

Poučenie:

Cirkevný historik Rufinus uvádza, že na všeobecný koncil v Nicei okrem biskupov, kňazov, diakonov a duchovných nižších rádov prišiel aj veľký počet vzdelaných laikov. Medzi nimi boli aj pohanskí mudrci, ktorí sledovali rokovania čiastočne zo zvedavosti, aby sa podrobne oboznámili s kresťanským učením, čiastočne s nepriateľským úmyslom, aby podporovali nezhody medzi biskupmi a tak poškodili kresťanské náboženstvo. Z týchto mudrcov pútal všeobecnú pozornosť najmä jeden, ktorý vynikal bystrosťou a rečníckym umením. Žlčovito napádal katolícku vieru a nikto mu nevedel oponovať. Vtedy vstal nevzdelaný, prostý vyznávač a rázne povedal pohanskému mudrcovi: *„V mene Ježiša Krista počúvaj, ty premúdry človek, pravdu. Boh je jeden, on stvoril nebo a zem a človeku, stvorenému z hliny, vdýchol dušu. On svojím všemohúcim Slovom stvoril všetky viditeľné i neviditeľné bytosti. O tomto Slove vieme, že je Syn Boží, ktorý sa narodil z panny, svojou smrťou nás vykúpil a svojím zmŕtvychvstaním nám získal večný život. A vyznávame, že znovu príde súdiť naše myšlienky, slová a skutky. Veríš tomu aj ty? Vedz, že Božie kráľovstvo nespočíva v brilantnom rečníctve, ale v duchu a pravde.“* Pohanský mudrc, prekvapený týmto nečakaným oslovením, mlčal. Vyznávač pokračoval: *„Ak tomu veríš, poď so mnou do chrámu a prijmi pečať svätej viery.“*Vtedy sa pohanského mudrca náhle dotkla Božia milosť; vstal a povedal svojim prívržencom: *„Podivná vec. Kým na mňa dorážali rozumovými dôvodmi, odpovedal som rovnako rozumovými argumentmi. Ale proti nadľudskej moci nemôžu obstáť ľudské slová. Ktokoľvek z vás pocítil to, čo som pocítil ja, keď tento muž hovoril, nech uverí v Ježiša Krista a nasleduje tohto starca,*

z ktorého prehovoril sám Boh.“ A mudrc, ktorý sa obrátil, šiel do chrámu a prijal krst. Dejiny neuvádzajú meno starca, ktorého prostá a výstižná reč obrátila tohto pohana. Neskôr sa všeobecne verilo, že tým starcom bol svätý biskup Spiridion.

Dňa 14. novembra sa pripomína aj pamiatka svätého Heróna a jeho spoločníkov mučeníkov z Alexandrie; svätého Drusa a ďalších mučeníkov z Antiochie; svätého Justa a svätého Abundancia, mučeníkov; svätého Nikária, biskupa z Remeša a svätej panny Eutropie, jeho sestry, ako aj Florensa, diakona a ďalších kresťanov, ktorí boli v roku 407 umučení Vandalmi pre vieru. Z ich ostatkov má pražský chrám dve kosti.

15. DECEMBER

I. Sv. Eusebius, vercelský biskup (3. stor.)

Jedným z najhorlivejších obrancov pravoverného katolíckeho učenia proti bludárom ariánom bol vercelský biskup svätý Eusebius. Narodil sa na ostrove Sardínia a po smrti otca prišiel so svojou ovdovenou matkou Restitutou do Ríma, kde už v mladosti vstúpil do duchovného stavu. Podrobnosti o jeho mladosti nie sú známe; vieme len, že za pontifikátu pápeža Silvestra (314–335) bol v Ríme lektorom (kostolným predčítačom) a neskôr sa presťahoval do mesta Vercelli na pravom brehu rieky Sesia v piemontskom kraji. Tu sa vyznačoval nábožným životom a horlivým plnením svojich duchovných povinností natoľko, že ho v roku 340 duchovenstvo aj veriaci jednomyseľne zvolili za vercelského biskupa. Dňa 15. decembra toho istého roku bol vysvätený za biskupa a ujal sa svojho vznešeného úradu.

Biskup Eusebius viedol svojich zverencov slovom aj vlastným príkladom na cestu dokonalosti. Plný lásky k Bohu a k blížnym dokázal túto lásku zapáliť aj v srdciach svojich veriacich. Jeho život bol veľmi odriekavý: prísne sa postil, pil iba vodu, nosil jednoduché oblečenie a pohŕdal svetskými poctami aj pôžitkami. Zo všetkých cností zvlášť odporúčal panenskú čistotu a mnohých mladíkov priviedol k rozhodnutiu slúžiť Bohu v panenstve. Pod jeho horlivou starostlivosťou dosahovali zbožní veriaci vysokú úroveň morálnej dokonalosti a hriešnici sa obracali na pokánie. Osobitnú pozornosť venoval výchove duchovenstva. Eusebius ako prvý v západných krajinách spojil mníšsky spôsob života s kňazským stavom. Po vzore zavedenom v gréckej cirkvi žil so svojím duchovenstvom v sídelnom meste v spoločnom dome, kde prepojil duchovnú správu s prísnou disciplínou, rehoľnou zbožnosťou a rozvíjaním posvätnej vedy. Jeho dom sa stal plodnou školou nábožných a horlivých duchovných.

Podľa svedectva svätého Ambróza vyšlo z duchovného seminára vercelského biskupa Eusebia mnoho výnimočných kňazov, osvietených a svätých biskupov, vyznávačov aj mučeníkov. Svätý Ambróz o tomto seminári napísal: *„Táto komunita je nebeským a anjelským zborom, ktorý dňom i nocou spieva chvály Bohu, tíši jeho hnev a neustálou vrúcnou modlitbou vzýva jeho milosrdenstvo. Členovia tohto zboru sa venujú buď svätému čítaniu, alebo práci. Tento spôsob života si zasluhuje našu pozornosť, pretože ťažkosti a prísne pôsty sú tu nahrádzané pokojom duše, posilňované príkladom, zmierňované zvykom a spríjemňované svätou činnosťou.“*

Horlivému biskupovi Eusebiovi však nebolo dopriate dlhodobo pôsobiť v pokoji. Cisár Konštancius, ktorý bol naklonený ariánom, začal prenasledovať verných katolíckych biskupov a usiloval sa najmä o zosadenie slávneho svätca Atanáza v Alexandrii. Pápež Liberius sa pokúšal o zmier s cisárom a navrhol usporiadanie cirkevného snemu v Akvilei, ale cisár s tým nesúhlasil. V roku 353 zvolal cisár sám snem biskupov do Arelatu v Galii, kde im predložil na podpis odsúdenie Atanáza vypracované ariánmi. Tí, ktorí odmietli podpísať, čelili nebezpečenstvu zosadenia, vyhnanstva, ba aj smrti. Po tomto bezprecedentnom násilí pápež Liberius poslal k cisárovi poslov s prosbou o zvolanie nového snemu a zároveň požiadal vercelského biskupa Eusebia, aby sa k týmto poslom pripojil.

Cisár, prebývajúc vtedy v Miláne, súhlasil, a tak sa v roku 355 v Miláne zišlo približne 300 biskupov. Mnohí z najvýznamnejších biskupov Západu sa však nezúčastnili, tušiac, čo sa bude diať. Neprítomný bol aj vercelský biskup Eusebius; keď sa k nemu však dostalo osobitné písomné pozvanie od cisára i pápežských splnomocnencov a snem k nemu vyslal poslov, predsa sa odobral do Milána, hoci predvídal, že bude sklamaný. V Miláne musel Eusebius čakať desať dní, kým bol pripustený na rokovanie, na ktorom sa podľa cisárovho rozkazu jednalo o zosadení Atanáza. Keď bol nakoniec Eusebius pozvaný na schôdzu, predložili mu odsúdenie Atanáza na podpis. On však odpovedal, že treba najskôr rokovať o viere, pretože vie, že mnohí z prítomných sú poškvrnení bludom; navrhol, aby najprv podpísali Nicejské vyznanie viery o Božstve Krista Ježiša, ktoré ihneď predložil. Dionýz, milánsky biskup, pristúpil ako prvý, aby podpísal, čím prejavil svoju pravovernosť, ale ariánsky biskup Valens mu pero i papier vytrhol z ruky a zvolal: *„Nič také sa nesmie stať!“* Prítomní katolíci v chráme sa rozhorčili a žiadali, aby boli ariáni vyvedení. Keď sa to rozniesol po meste, úplne pravovernom, uznali ariánski vodcovia za vhodné presunúť rokovanie snemu z chrámu do cisárskeho paláca; avšak svoj cieľ aj tak nedosiahli.

Cisár, snažiac sa vynútiť odsúdenie Atanáza, povolal pred seba významných katolíckych biskupov a žiadal ich podpisy. Biskupi Eusebius z Vercellu, Dionýz z Milána a Lucifer z Cagliari namietali, že nie je správne ani možné odsúdiť neprítomného Atanáza na základe žaloby jeho nepriateľov. Cisár však nahnevane zvolal: *„Ja sám na neho vznášam žalobu, to stačí!“* Na to biskupi statočne odpovedali, že hoci cisárova vážnosť platí na svetskom súde, v otázkach náboženstva treba dbať predovšetkým na cirkevné zákony. Konštancius zvolal: *„Cirkevným zákonom je moja vôľa!“* Keď sa biskupi nenaľakali ani týchto slov a napomínali cisára, že raz sa bude musieť Bohu zodpovedať za svoje vládnutie, pohrozil im takmer mečom, ale potom

sa upokojil a vyhlásil, že každého, kto sa nepodrobí jeho vôli, pošle do vyhnanstva. Biskupi odišli do chrámu a modlili sa s ľudom, až kým neprišiel cisárov komorník s vojskom a nedal zatknúť 174 osôb – biskupov, kňazov, diakonov aj laikov. Nakoniec si cisár na sneme násilím vynútil odsúdenie Atanáza; len Eusebius z Vercellu, Dionýz z Milána, Lucifer z Cagliari a dvaja pápežskí vyslanci odmietli súhlasiť s týmto nespravodlivým odsúdením a preto boli poslaní do vyhnanstva. Nastalo všeobecné prenasledovanie pravoverných biskupov; samotný pápež Liberius bol vyhnaný do Beroe v Trácii. Ariáni jasali, ich blud bol vyhlásený za štátne náboženstvo.

Svätý vyhnanec Eusebius bol odvedený do mesta Skytopolis v Palestíne. Tu bol uvrhnutý do tmavej a tesnej väznice, v ktorej nemohol ani vzpriamene stáť, ani ležať. Po čase bol premiestnený do súkromného domu istého starca Jozefa, ktorý s ním zaobchádzal láskavo a dovoľoval veriacim, aby ho navštevovali a poskytovali mu úľavu. Svätému biskupovi bola od verných katolíkov prejavovaná nežná pozornosť a úcta, no jeho duša trpela obavou, že jeho stádo, zbavené pastiera, už mohlo padnúť za obeť bludárom. Napokon mu jeden z jeho diakonov priniesol potešiteľné listy a hojnú podporu z Vercellu aj z iných obcí jeho biskupstva. Eusebius zaplesal, že jeho veriaci zostali stáli vo viere a nezabúdajú na svojho pastiera. Prijaté almužny okamžite rozdelil medzi ostatných katolíkov, ktorí s ním zdieľali vyhnanstvo, aby zmiernil ich trpký osud.

V Skytopolise vtedy pôsobil ariánsky biskup Patrofil, zákerný a krutý človek, ktorého Eusebius vo svojich listoch nazýva svojím žalárnikom. Tento zarytý bludár závidel svätému vyhnancovi úctu a lásku, ktorú mu prejavovali katolíci, a snažil sa ho zničiť. Na jeho pokyn jedného dňa ariáni vtrhli do Eusebiovho príbytku a násilne ho odviedli do iného domu, kde ho zavreli do tmavej komôrky, aby k nemu nemohol nikto z katolíkov. Svätý muž napísal verejný list, v ktorom vyhlásil, že od ariánov neprijme ani jedlo, ani nápoj, a postaral sa o to, aby ich ukrutnosti boli odhalené celému svetu. Keďže násilníci s vyhnancom zaobchádzali bez úradného povolenia na vlastnú päsť, zľakli sa a prepustili ho, keď štyri dni nepožil ani jedlo, ani nápoj. Katolíci priviedli svätého biskupa slávnostne späť do jeho obydlia, no ich láska k nemu podnietila ariánov k novému násiliu. Už po troch týždňoch do jeho obydlia vtrhol dav ozbrojený kyjmi, olúpil ho o všetko, čo mal, a opäť ho odviedol do väzenia. Tam svätec znovu odmietal prijímať jedlo a nápoj od svojich nepriateľov, a keď hladoval a trpel smädom šesť dní, ocitol sa už blízko smrti. Zvesť o jeho stave sa rozšírila mestom a vyvolala medzi ľuďmi veľké rozhorčenie, takže bol opäť prepustený z väzenia. Vo väzení musel znášať veľké utrpenia; jedného dňa mu ukrutníci priviazali lano k nohám a vláčili ho po strmých schodoch hore-dole. Toto mučenie opakovali, keď odmietol vstúpiť do cirkevného spoločenstva s nimi.

Zo Skytopolu bol svätý vyhnanec odvedený do Kappadócie a neskôr do Thebaidy v Hornom Egypte, odkiaľ poslal jednému španielskemu biskupovi list, v ktorom píše, že si túžobne želá zomrieť v okovách a útrapách, aby bol oslávený v Božom kráľovstve. Zákerný cisár Konštancius, ktorého katolícki biskupi právom nazývali antikristom, dravcom a ukrutnou šelmou, porovnávali ho s Achabom, Herodesom a Nerom, zomrel v roku 361. Jeho nástupca, cisár Julián Odpadlík, si zaumienil zničiť

kresťanské náboženstvo nenásilným spôsobom, a tak povolil všetkým vyhnaným biskupom, aby sa vrátili. Tak sa skončilo aj kruté obdobie vyhnanstva svätého Eusebia. Nešiel však priamo do svojho biskupstva, ale ponáhľal sa najskôr za slávnym Atanázom do Alexandrie, aby sa poradili, čo robiť, aby sa dosiahla jednota a svornosť v kresťanstve, ktorá bola vtedy nadovšetko potrebná, keď na cisárskom tróne vládol pohan, zarytý nepriateľ kresťanstva. Na tento účel sa Eusebius zúčastnil aj alexandrijského cirkevného snemu v roku 362, na ktorom sa uzniesli, že biskupi, ktorí zradili vieru, budú opäť prijatí do jednoty katolíckej Cirkvi, ak svoje chyby úprimne oľutujú a prijmú Nicejské vyznanie viery.

Z Alexandrie sa Eusebius odobral do Antiochie, aby sa pokúsil vyriešiť tamojší cirkevný rozkol. Okrem toho navštívil mnoho ďalších obcí na Východe a snažil sa všade presadiť uznesenia Nicejského a Alexandrijského snemu, upevniť slabých vo viere a priviesť zblúdilcov späť do lona katolíckej Cirkvi. Napokon sa v roku 363 cestou cez Ilýriu vrátil do Talianska, kde ho veriaci privítali ako slávneho víťaza. Za svoje utrpenie bol odmenený veľkou radosťou a sladkou útechou, keď sa presvedčil, že jeho stádo si vďaka horlivému úsiliu vynikajúceho duchovenstva uchovalo svoju svätú a neporušenú vieru a odolalo nástrahám ariánov. Staručký Eusebius, opäť sa ujmúc správy svojho biskupstva, neprestával venovať hlavnú pozornosť obrane pravej viery proti ariánom. Na tento účel sa spojil so slávnym biskupom sv. Hilarom z Piktávie, ktorý ako on pretrpel vyhnanstvo za svoju vernosť katolíckemu učeniu. Títo dvaja svätci sa snažili predovšetkým zničiť podvratnú činnosť ariánskeho biskupa Auxencia z Milána, ktorý šíril bludy po celom severnom Taliansku. V roku 364 sa odobrali do Milána, kde verejne vystúpili proti tomuto bludárovi, no jeho prívrženec cisár Valentinián I. im nariadil, aby čoskoro odišli. Týmto nezdarom sa však nenechali odradiť a pokračovali v potieraní bludov a šírení katolíckej pravdy. Podarilo sa im priviesť späť do lona svätej Cirkvi mnohých biskupov, ktorí sa k ariánom pripojili buď zo strachu a slabosti, alebo z nevedomosti, keď nevedeli prehliadnuť zákerné intrigy týchto bludárov.

Svetlo šírené týmito dvoma svätcami, Eusebiom a Hilarom, osvetlilo Taliansko aj Galiu a preniklo až do najvzdialenejších kútov, takže vďaka ich pôsobeniu ariánstvo na Západe značne upadlo a napokon úplne zaniklo. Biskup sv. Eusebius si takto získal nehynúce zásluhy na víťazstve katolíckej pravdy nad ariánskym bludárstvom a rozlúčil sa s týmto svetom vo veku požehnaných 88 rokov okolo roku 370. Staré záznamy uvádzajú dátum jeho úmrtia na 1. augusta; jeho výročná pamiatka sa však slávi 15. decembra. Hoci zomrel prirodzenou smrťou, nazýva sa mučeníkom pre veľké útrapy, ktoré musel znášať vo vyhnanstve pre Ježiša Krista a jeho Cirkev. Z jeho spisov sa zachovalo niekoľko listov.

Poučenie:

O sv. Eusebiovi a ostatných verných katolíckych biskupoch, ktorí boli pre vieru poslaní do vyhnanstva nehodným cisárom Konštanciom, napísal sv. Ambróz: *„Im sa zdalo byť potešením každé miesto, kamkoľvek sa dostali. Nič im nechýbalo, lebo oplývali bohatstvom viery. Boli chudobní, nemajúc prostriedky na živobytie, a predsa obohacovali ľudí milosťami. Boli skúšaní pôstmi, ťažkosťami, väzením a*

nočnými bdeniami, no predsa nezomreli. V slabosti nachádzali silu. Nič ich nelákalo k svetským radostiam, pretože ich sýtila túžba po spravodlivosti. Nepálilo ich horúce slnko, lebo ich občerstvovala nádej večnej milosti. Nepoddávali sa treskúcej zime, pretože ich hrial duch nábožnosti. Nebáli sa okovov, lebo Kristus ich oslobodil od pút hriechov. Nežiadali si uniknúť smrti, lebo boli presvedčení, že s Kristom Ježišom opäť vstanú z mŕtvych.“

II. Sv. Kristiana, panna (4. stor.)

Na južnom svahu pohoria Kaukazu, v oblasti dnešného Gruzínska, pri rieke Kura, žil v staroveku národ Iberiov, ktorý patril k médsko-perzskému kmeňu. V tomto národe zapustila korene kresťanská viera na začiatku štvrtého storočia vďaka kresťanskej otrokyne, ktorú rímske záznamy svätcov nazývajú Kristianou, teda kresťankou. O pôvode, rodisku a mladosti tejto svätice nemáme žiadne správy. Pravdepodobne bola zajatá arménskymi lúpežníkmi, ktorí vtrhávali do susedných krajín, kde plienili a odvážali zajatcov do otroctva. Takýmto spôsobom sa Kristiana dostala do Iberie. Jej pán, ktorý ju kúpil ako otrokyňu, s ňou spočiatku zaobchádzal nemilosrdne. Musela vykonávať ťažkú prácu bez odpočinku a úľav. V ďalekej cudzine, medzi neznámymi pohanmi, nemala nikoho, komu by sa posťažovala alebo kto by ju potešil. Ale ako horlivá kresťanka hľadala a nachádzala posilu a útechu v modlitbách k svojmu milovanému Spasiteľovi. Kedykoľvek na ňu doliehala skľúčenosť, pripomínala si Ježišovo utrpenie. Jeho príklad mala stále na zreteli vo svojom ponižujúcom stave, keďže on sám neprišiel, aby mu slúžili, ale aby sám slúžil. Ticho a trpezlivo sa podriadila Božej Prozreteľnosti a znášala všetky ťažké práce i útrapy otrockého stavu bez reptania. K svojim pánom bola úctivá a priateľská, poslušne plnila ich rozkazy a slúžila im poctivo a verne. Voči ostatným sluhom bola láskavá, rada im pomáhala a snažila sa ich odvracať od hriechov. Dôsledne sa vyhýbala pohanským obradom a zvykom a starostlivo dbala na to, aby sa ani najmenším previnením nespreneverila svojmu Pánovi Kristovi. Nado všetko si cenila panenskú čistotu, ktorú si vysoko ctili aj pohanskí Iberovia. Nikdy nezanedbávala ranné a večerné modlitby a všetky svoje práce konala v Božom mene. Často zotrvávala na modlitbách celú noc. Prísne dodržiavala kresťanské pôsty a navyše si ukladala ďalšie dobrovoľné pôsty. Usilovala sa zo všetkých síl, aby medzi pohanmi zostala čistá na tele i na duši.

Svojimi vzácnymi cnosťami, do tej doby neznámymi Iberom, si Kristiana časom získala dôveru a vážnosť svojich pánov, úctu a priazeň ostatných služobníkov. Pohania sa s údivom pýtali, prečo nežije tak ako ostatní ľudia a odkiaľ čerpá trpezlivosť a silu, aby tak pokojne a spokojne znášala svoj ťažký osud. Odpovedala im: *„Som kresťanka, a preto je mojou povinnosťou takto slúžiť pravému Bohu, Ježišovi Kristovi.“* Pri takýchto príležitostiach Kristiana pohanom rozprávala o Božom Spasiteľovi a jeho diele. Opisovala im jeho pozemský život, utrpenie, smrť i oslávenie a vykladala im jeho vznešené učenie. Jej slová neraz hlboko dojali poslucháčov, ktorí sa zamysleli nad tým, čo počuli, a rozchádzali sa plní vážnosti. Tak Kristiana rozsievala prvé semienka Božieho slova v iberskom národe. Boh, ktorého Kristiana tak úprimne uctievala, jej udelil hojné milosti. V Iberskom národe bolo

zvykom, že matky nosili svoje choré deti z domu do domu, hľadajúc dobrú radu a pomoc. Raz sa stalo, že zúfalá matka oslovila Kristianu, či nepozná liek na chorobu jej dieťaťa. Kristiana odpovedala: *„Žiadny prirodzený liek pre tvoje dieťa nepoznám, ale Ježiš Kristus, ktorého uctievam, dokáže uzdraviť aj tú najhoršiu chorobu. Verím, že uzdraví aj tvoje dieťa.“* Potom vzala na smrť choré dieťa, položila ho na lôžko, na ktorom spávala, a pokľaknúc sa modlila k Bohu za jeho uzdravenie. A Boh vyslyšal jej modlitbu; dieťa náhle ozdravelo a potešená matka si ho odniesla domov. Správa o tomto zázraku sa rýchlo rozšírila po celej krajine a dostala sa až k chorej kráľovnej, ktorá márne hľadala pomoc u lekárov. Kráľovná teda prikázala, aby Kristianu priviedli k nej. Keďže však pokorná otrokyňa váhala vstúpiť do kráľovského paláca, dala sa kráľovná priniesť k nej a prosila ju o príhovor u Boha. Kristiana bola zaskočená. Pokladala sa za nehodnú žiadať a očakávať od Boha zjavný zázrak, no zároveň nechcela sklamať dôveru, ktorú kráľovná prejavila v modlitbu k Bohu kresťanov. Po chvíľke rozmýšľania položila chorú kráľovnú na svoje lôžko a na kolenách sa modlila za jej uzdravenie. A skôr, než dokončila modlitbu, kráľovná už pocítila, že bolesti ustupujú a zdravie sa jej vracia. Vstala úplne uzdravená a z vďačnosti ponúkala Kristiane bohaté dary, no nábožná panna nič neprijala, hovoriac, že je dostatočne bohatá v Ježišovi Kristovi a očakáva od neho v nebi ešte väčšie poklady. Potom vyzvala kráľovnú, aby vzdala vďaku pravému Bohu, v ktorého mene bola uzdravená. Kráľovná sa dala Kristianou poučiť o Ježišovi Kristovi a uverila v neho. Kráľ Mirian sa nesmierne radoval z náhleho a podivuhodného uzdravenia svojej manželky, no napriek jej naliehavým prosbám, aby prijal kresťanskú vieru, váhal, obávajúc sa, že by sa pohanský ľud proti nemu vzbúril. Napokon však jeho odpor voči kresťanstvu zlomila neobyčajná udalosť.

Jedného dňa, keď bol kráľ na love so svojou družinou, prišla hustá hmla a obloha sa zatiahla. Kráľ sa oddelil od svojho sprievodu, zablúdil v hlbokom lese a nevedel, ktorým smerom sa vydať. Márne volal na svojich spoločníkov, márne vzýval pohanských bohov. Zmocnila sa ho hrôza; myslel si, že sa stane korisťou dravej zveri. Tu mu prišlo na myseľ obrátiť sa k Bohu kresťanov, o ktorom mu kráľovná rozprávala a ktorého mocou bola uzdravená. Urobil sľub, že ak vyviazne z nebezpečenstva, v ktorom sa nachádza, uverí v tohto Boha a bude ho uctievať. A hľa, obloha sa vyjasnila, kráľ našiel svoju družinu a vrátil sa s ňou domov. Okamžite zavolal Kristianu a požiadal ju, aby ho poučila o kresťanskej viere. Kristiana ochotne prijala túto úlohu a vzdávala radostné vďaky Pánovi za milosrdenstvo, ktoré preukázal kráľovi, vzbudiac v jeho srdci túžbu po pravde a spáse. Zároveň kráľovi poradila, aby vyslal posolstvo k cisárovi do Konštantínopolu so žiadosťou o vyslanie kresťanských kňazov do Iberie. Kristiana, ako len vedela, vykladala kráľovi pravdy a povinnosti kresťanského učenia. Kráľ našiel v kresťanstve zaľúbenie a naliehal na svojich dvoranov a iných významných mužov, aby prijali túto vieru a odporúčali ju ľudu. Jeho úsilie bolo úspešné; nechal postaviť prvú kresťanskú svätyňu v krajine. Tak sa stalo, že pôda pre Božie slovo bola v Iberii dobre pripravená pre vierozvestcov z Konštantínopolu. Hlavnú zásluhu na zavedení kresťanského náboženstva v Iberii mala Kristiana.

Ďalšie podrobnosti o jej živote nie sú známe. To, čo vieme, zapísal kresťanský spisovateľ Rufinus z Akvileje († 410), ktorý svoje informácie počul od syna prvého kresťanského kráľa Iberie, Miriana. Podkaukazskí kresťania volajú svätú Kristianu Ninou a ctia ju ako svoju patrónku a osvietiteľku. Rímsky zoznam svätcov pripomína jej sviatok 15. decembra.

Poučenie:

Chudobná otrokyňa Kristiana zapálila v cudzom národe Iberie svetlo viery v Krista. Boh pohliadol na poníženie tejto svojej vernej služobnice, naplnil ju svojou milosťou a skrze ňu vykonal veľké veci. Z jej otroctva vzišla spása celému národu. Hľa, ako *„tým, ktorí milujú Boha, všetko slúži na dobré“* (Rim 8, 28). Podriaďujme sa teda Božej Prozreteľnosti, aj keď na nás dopúšťa veci, ktoré sa z ľudského pohľadu zdajú zlé, a verme spolu so svätým Augustínom, že všetko, čo sa vo svete deje proti našej vôli, sa deje len z Božej vôle. Svätý František Saleský píše: *„Keby som mal ešte raz prísť na svet, pohŕdal by som ešte viac všetkou ľudskou opatrnosťou, ako doteraz, a celú svoju dôveru by som vkladal iba výlučne do nepochopiteľnej Prozreteľnosti môjho Boha.“* Príklad svätej Kristiany ukazuje, že aj kresťan z nižšieho spoločenského postavenia môže s Božou milosťou získať zásluhy na večnej spáse blížnych, s ktorými sa stretáva vo svojom každodennom živote. Aj prostá kresťanská slúžka môže svojím spôsobom nábožensky vzdelávať a mravne povznášať svojich spoluslužobníkov a domácich, zvlášť deti rodiny, v ktorej slúži. *„Každý nech žije tak, ako ho Boh povolal. Každý nech zostane v tom stave, v ktorom bol povolaný.“* (1 Kor 7, 17. 20).

---

15. decembra sa tiež slávi pamiatka sv. Ireneja a rímskych spolumučeníkov za cisára Valeriána; sv. Faustína a afrických spolumučeníkov; sv. Valeriána, biskupa, ktorý trpel pre vieru v Afrike za vlády vandalského kráľa Geisericha a ďalších.

16. DECEMBER

Sv. Adela, cisárovná (10. stor.)

Starozákonný mudrc hovorí o dobrej žene, že je ozdobou svojho domu, a prirovnáva ju k slnku, ktoré vychádza na výšinách Božích. (Sir 26, 21) *„Milosť nad milosť je žena svätá a cudná.“* (Sir 26, 19) Takou výnimočnou ženou bola sv. Adela, ktorá svojím pozoruhodným osudom, ušľachtilými kresťanskými cnosťami a zásluhami o Cirkev i blaho ľudu zanechala po sebe povesť a slávu, akú nedosiahla žiadna iná rímskonemecká cisárovná.

Adela (Adelheid), dcéra burgundského kráľa Rudolfa II. a jeho manželky Berty Švábskej, sa narodila okolo roku 931. Keď mala šesť rokov, zomrel jej otec a ovdovená matka ju vychovávala sama v bázni Božej. Pestovala v nej náklonnosť k modlitbe, pracovitosti a ku skutkom milosrdenstva, zabezpečila jej dôkladné vzdelanie a starostlivo bdela nad tým, aby ju nezasiahli svetské nástrahy. Tak vyrastala Adela pod matkinou ochranou a napredovala v nábožnosti, čistote, tichosti a pokore. Už v mladom veku bola podľa vtedajšieho zvyku zasnúbená talianskemu

kráľovi Lotharovi a v roku 947, keď dosiahla šestnásty rok, sa za neho vydala. Hoci bola mladá, dávala všetkým ženám dokonalý príklad kresťanskej manželky. Žila len pre Boha a pre svojho manžela, s ktorým súcitne zdieľala všetky jeho osudy. Nehľadajúc svetské zábavy trávila najradšej čas v tichu svojej domácnosti na modlitbách a rozdávala štedré dary zo svojho bohatého vena všetkým, ktorí ju prosili o pomoc. Skutky kresťanského milosrdenstva boli pre ňu sladkým potešením.

Tri roky žila Adela s kráľom Lotharom v šťastnom manželstve a porodila mu dcéru Emmu. Avšak slnko pozemského šťastia sa jej rýchlo zatiahlo. Ctižiadostivý vojvoda Berengar z Ivrey si uchvátil veľkú časť Talianska a Lotharovi ponechal len tieň vlády nad kráľovstvom. V tejto tiesni požiadal Lothar o pomoc byzantského cisára Konštantína VII., no dňa 22. novembra 950 zomrel. Adela so žiaľom pochovala svojho manžela v Miláne a odobrala sa do svojho vdovského sídla v Pavii. Tu však čoskoro zistila, že spolu s manželom jej bola odňatá aj kráľovská koruna a nádej, že ju niekedy opäť získa. Táto strata však nezlomila jej pevnú dôveru v Boha; svoj trpký osud znášala trpezlivo a bola odhodlaná podrobiť sa pokorne všetkému, čo jej Božia Prozreteľnosť určí.

Berengar, ktorý sa zmocnil vlády v Taliansku, sa 15. decembra 950 nechal korunovať za kráľa v Pavii. Aby však niektoré zahraničné knieža nezískalo nárok na taliansku korunu oženením sa s mladou vdovou Adelou, požiadal ju o ruku pre svojho syna Adalberta. Adela ho však rozhodne odmietla. Nahnevaný Berengar dal preto Adelu aj s jej dcérou Emmou zatknúť a odviezť najprv do Coma a potom na hrad Garda pri rovnomennom jazere. Tam ich uväznili a museli znášať krutú núdzu, potupu a dokonca aj telesné týranie. Adela, zbavená všetkého, čo mala, bola držaná vo väzení ako zločinec. Ani v tomto nešťastí však neprestala dôverovať v Boha a so zbožnými modlitbami sa odovzdávala do jeho vôle. Jej nádej sa napokon splnila. Po štyroch mesiacoch jej kaplán Martin pomohol utiecť z väzenia. V tmavej noci vyviedol matku i dcéru cez otvor v hradnej stene k brehu jazera a previezol ich člnom na druhý breh. Adela sa s dcérou niekoľko dní ukrývala v skalných roklinách a lesoch, zatiaľ čo kňaz Martin, preoblečený za žobráka, prosil v chatrčiach miestnych rybárov o chlieb.

Keď Berengarovi pátrači opustili túto oblasť, poslala Adela Martina k reggijskému biskupovi Adelhardovi, vernému priateľovi svojho zosnulého manžela, s prosbou o útočisko. Adelhard sa ujal nešťastnej vdovy a dal ju bezpečne dopraviť na hrad Canossa k svojmu šľachetnému rytierovi Attonovi. Berengar márne obliehal tento nedobytný hrad, aby opäť získal Adelu do svojej moci.

Medzitým jeho násilnosti na bezbrannej kráľovnej vdove vyvolali všeobecnú neľúbosť a rozhorčenie. Pápež Agapet II. už predtým požiadal mocného nemeckého kráľa Otta I., aby prišiel oslobodiť Taliansko spod Berengarovej nadvlády. Keď aj Adela poslala Ottovi prosebný list so žiadosťou o ochranu pred tyranom, Otto zhromaždil vojsko, prešiel cez Alpy, zmocnil sa Lombardie a víťazne vstúpil do Pavie, ktorá mu otvorila svoje brány. Berengar upustil od obliehania Canossy a pred nemeckým vojskom utiekol. Otto I. poslal z Pavie pre Adelu a privítal ju s veľkou poctou. Otto, ktorý bol v tom čase vdovec (jeho prvá manželka Edita pred časom zomrela), už skôr uvažoval o sobáši s Adelou, aby spolu s ňou získal lombardskú korunu. Po osobnom stretnutí s ňou v Pavii jej bez váhania ponúkol svoju ruku.

Začiatkom roka 952 si Otto vzal Adelu za manželku. Svadba sa konala v Pavii s veľkou slávou a prítomní ospevovali mladú, krásnu a zbožnú kráľovnú, ktorej pevná dôvera v Boha počas krutého utrpenia bola tak obdivuhodne korunovaná. Adela však nepodľahla pozemskému lesku a sláve. Ostala pokorná a náhlu zmenu vo svojom živote pripisovala Bohu s vrúcnou vďakou za to, že ju pozdvihol z najhlbšieho poníženia na trón.

Ešte v roku 952 cestovala Adela s manželom do Nemecka, kde ju všade vítali ako posla z nebies. Po ťažkých dňoch utrpenia sa Adela dočkala nerušenej blaženosti. Žijúc v kráľovskom sídle v Magdeburgu porodila manželovi dcéru Matildu, ktorá sa neskôr stala opátkou v Quedlinburgu, a troch synov, z ktorých prežil iba najmladší Otto II. Tohto dediča trónu vychovávala Adela s veľkou starostlivosťou v bázni Božej. Výchovu potom zavŕšil brat jeho otca, kolínsky arcibiskup sv. Bruno. Roku 962 sprevádzala Adela svojho kráľovského manžela do Ríma, kde ju spolu s ním pápež Ján XII. korunoval na cisárovnú. Tak dosiahla najvyššiu pozemskú hodnosť. Viac ako cisárska koruna ju však zdobili spanilé kresťanské cnosti – živá viera, neochvejná dôvera v Boha, detinská zbožnosť, pokora a milosrdná láska k blížnym. Svoju veľkú moc využívala na oslavu Boha, zveľadenie Cirkvi svätej a pomoc chudobným. Vybavila významné výsady pre opátstvo Montecassino, zabezpečila, aby majetky po Berengarovi prešli na biskupstvo v Modene, a založila v Taliansku aj v Nemecku mnoho kláštorov, kostolov a charitatívnych inštitúcií.

V prejave kresťanskej lásky povolala dve dcéry svojho niekdajšieho úhlavného nepriateľa Berengara na cisársky dvor a starala sa o ne s materskou láskou. Ako manželka, matka a gazdiná si povinnosti plnila vždy s veľkou svedomitosťou. Nikdy nezaháľala; popri každodenných modlitbách a domácich prácach sa neustále venovala skutkom milosrdenstva a užitočnej ručnej práci.

Po jedenástich šťastných rokoch manželstva zomrel cisár Otto I. v roku 973 a bol pochovaný arcibiskupom Adalbertom v Magdeburgu. Tohto pohrebu sa zúčastnil aj mladý Slavníkovec Vojtech, ktorý vtedy študoval v tomto meste. Slávny arcibiskup Adalbert, niekdajší dôverník zosnulého cisára, zostal aj naďalej múdrym radcom a duchovným vodcom ovdovenej Adely.

Dedič trónu Otto II., ktorý bol už za otcovho života v Nemecku zvolený za kráľa, korunovaný v Ríme za cisára a zasnúbený s dcérou gréckeho cisára Teofanou, bol

mladý a neskúsený. Potreboval opatrnú ruku, ktorá by ho viedla, a túto pomoc mu poskytla jeho zbožná matka Adela. Poznajúc potreby ríše a obdarená bystrým duchom bola jeho výbornou radkyňou a strážila ho ako anjel strážny, aby sa neodchýlil z cesty Božej bázne. Vládol šťastne a všetky jeho podniky sa darili, pokiaľ počúval svoju nábožnú a obozretnú matku.

Záškodní lichotníci, ktorým Adela prekážala, však časom odcudzili synovo srdce od matky. Aj žiarlivá a ctižiadostivá Teofana brojila proti svojej svokre, až Otto II. natoľko stratil súdnosť, že výbornú matku pre jej štedrosť voči chudobným a kláštorom vyhnal od dvora. Po veľkom šťastí tak Adelu opäť zasiahla ťažká skúška. S bolestivou ranou v materskom srdci sa v roku 973 uchýlila do Talianska a odtiaľ do Burgundska, kde ju s radosťou privítal jej brat, kráľ Konrád.

S Adelou sa z cisárskeho dvora v Nemecku vytratilo aj Božie požehnanie. Mladý Otto II., zbavený svojej zbožnej a múdrej radkyne, sa oddal rozmarnému životu a svojimi nerozvážnymi činmi stratil úctu a priazeň kniežat i biskupov. Jeho manželka Teofana navyše vyvolávala odpor panstva a ľudu k dvoru, čo spôsobilo všeobecnú nespokojnosť v ríši.

Vyhnaná Adela sa neprestávala modliť za syna, aby ho Boh osvietil a priviedol na lepšiu cestu. Jej modlitby boli vypočuté. Na naliehavé prosby a napomenutia opáta z Cluny sv. Majola si Otto II. uvedomil svoje chyby a čestne povolal matku Adelu späť do Pavie. Ospravedlnil sa jej, urobil ju vládkyňou v Lombardsku a odvtedy jej prejavoval synovskú úctu a lásku.

V roku 981 oslávila Adela Veľkú noc so synom v Ríme a na jeseň sa vrátila do svojho sídla v Pavii. Otto II. medzitým potlačil občianske nepokoje v Ríme a vydal sa na výpravu proti Grékom a moslimským Arabom v južnom Taliansku, hoci ho matka od tejto nebezpečnej akcie odrádzala. Jej zlé tušenie sa čoskoro naplnilo – cisár bol neďaleko mesta Cotrone pri Tarentskom zálive vlákaný Arabmi do pasce, zahanbene porazený a nakoniec zomrel v roku 983 v Ríme na úplavicu.

V mene trojročného syna Otta III., dediča trónu, prevzala vládu v Nemecku ovdovelá Teofana. Proti jej regentstvu sa však postavili Henrich Bavorský, Lothar Francúzsky, Boleslav II. Český a Mečislav Poľský. V roku 984 sa zmocnili Otta III. a Henrich Bavorský sa sám prehlásil za kráľa. Až v roku 985 bol uzavretý mier, v ktorom bol Otto III. uznaný za kráľa a Henrichovi bolo vrátené Bavorsko.

Po smrti Otta II. sa Adela odobrala do Nemecka, aby bola nablízku svojmu mladému vnukovi Ottovi III. a svojimi bohatými skúsenosťami prospievala ríši. Malicherná Teofana ju však prinútila vrátiť sa do Pavie. Až keď v roku 991 Teofana na ceste do Talianska náhle zomrela, Adela sa opäť ponáhľala do Nemecka, aby vychovávala nedospelého vnuka a spravovala ríšu, kým nedosiahne dospelosť.

V tom čase ovdovela Adelina dcéra Emma, kráľovná Francúzska, a vplyvom intrigánov sa odcudzila svojmu synovi Ľudovítovi. Adela dokázala zmieriť matku so synom, no čoskoro potom Emma zomrela. Starnúca Adela sa dožila ešte smrti svojho

brata Konráda, Burgundského kráľa, aj svojej dcéry Matildy, opátky kláštora v Quedlinburgu, ktorá vynikala múdrosťou a zbožnosťou.

Keď Otto III. dospel a prevzal vládu nad ríšou, Adela dúfala, že sa konečne bude môcť podľa túžby svojho srdca venovať výlučne nábožnosti a skutkom milosrdenstva. Čoskoro však bola opäť vyrušená. Proti jej synovcovi Rudolfovi III. v Burgundsku povstalo nespokojné panstvo. Adela sa rozhodla pokúsiť sa o zmierenie v tejto krajine. Pred cestou do Burgundska navštívila mnohé chrámy a kláštory, ktoré založila, a s radosťou sa presvedčila, že jej zbožné dary prinášajú požehnané ovocie.

V Lausanne sa stretla so svojím synovcom Rudolfom III. a cestovala s ním do Burgundska, kde čoskoro nastolila pokoj. Na spiatočnej ceste cez Alsasko sa Adela zastavila v kláštore v Selci, ktorý založila, a tam blažene zomrela obklopená rehoľnými sestrami 16. decembra 999.

Hneď po smrti bola Adela považovaná a uctievaná za svätú. Jej život opísalo mnoho spisovateľov, najmä klunijský opát svätý Odilo, ktorý obzvlášť vyzdvihol jej pevnú vieru a nezlomnú nádej v Boha. Nemecko, Taliansko a Burgundsko súperili v oslavovaní tejto svätej cisárovnej stavbou pomníkov. Trvalú pamiatku po sebe zanechala v mnohých kláštoroch, ktoré založila a štedro obdarila. Jej meno sa uvádza v niektorých starých zoznamoch svätcov. Svätá Adela býva zobrazovaná ako cisárovná s korunou na hlave.

Poučenie:

Svätá Adela nikdy nestrácala odvahu v nešťastí, ale zachovala si nezlomnú dôveru v Boha. A Boh jej pomohol. Svätý Alfonz Liguori hovorí: *„Cnosť dôvery je Bohu tak príjemná, že, ako sám vyjadril, má zaľúbenie v tých, ktorí dúfajú v neho. Pánovi sa páčia tí, čo sa ho boja, a tí, čo dúfajú v jeho milosrdenstvo.“* (Ž 147, 11.)

Svätá Adela zostala skromná a pokorná aj napriek tomu, že dosiahla najvyšší stupeň dôstojnosti a moci na zemi. Bola si neustále vedomá, že všetko, čo má, pochádza od Boha, a že človek, aj keby oplýval všetkými Božími a ľudskými darmi, zostáva krehkým a smrteľným tvorom, ktorý bez Boha nedokáže nič dobré vykonať. *„O koľko si väčší, o toľko sa uponižuj vo všetkom, a budeš milý Bohu.“* (Sir 3, 20.) Adela krásne kresťansky odplatila svojmu premoženému nepriateľovi Berengarovi všetku nespravodlivosť a krutosť, ktorej sa na nej dopustil, keď prijala do svojho domu jeho opustené dcéry a materinsky sa o ne starala. Svätý Bernard píše: *„Veľkou cnosťou je, keď neublížiš tomu, kto ti urobil krivdu; veľkou slávou je, keď odpustíš, hoci by si mohol ublížiť; vznešeným spôsobom pomsty je, keď odpustíš premoženému.“*

Pamätný deň svätej Adely pripadá na 16. decembra, keď si pripomíname aj starozákonných mládencov Ananiáša, Azariáša a Misaela; svätú Albínu, pannu a mučenicu z Formie v Kampánii; svätého Adóna, arcibiskupa z Vienne, ktorého ostatky uchováva Pražská katedrála; svätého Beána, biskupa z Aberdonu v Írsku a ďalších.

17. DECEMBER

Sv. Olympias, vdova (4. stor.)

Svätá Olympias, dcéra vysokého cisárskeho úradníka v Konštantínopole, osirela už ako dieťa. Po rodičoch zdedila značný majetok a vychovávala ju Teodosia, sestra ikonijského biskupa sv. Amfilocha. Táto nábožná pestúnka sa o Olympiadu starala ako dobrá matka a viedla ju slovom aj príkladom k kresťanskej dokonalosti.

Olympias sa ako šestnásťročná vydala za bohabojného správcu cisárskych majetkov Nebridiusa, no už po dvadsiatich mesiacoch šťastného manželstva ovdovela. Cisár Teodózius Veľký si želal, aby sa mladá, bohatá a krásna vdova vydala za jeho vznešeného príbuzného, Španiela Elpídia. Olympias však pevne vyhlásila, že zostane vdovou až do smrti. Cisár sa nahneval a nariadil, aby jej majetok spravoval štátny úradník, až kým nedosiahne tridsať rokov. Osemnásťročná Olympias však už bola taká duchovne vyspelá, že ju toto rozhodnutie nezarmútilo. Napísala cisárovi list v tomto znení: *„Preukázal si mi milosť hodnú nielen cisára, ale aj biskupa. Tým, že si prevzal správu môjho majetku, si ma zbavil mnohých starostí a obáv, že by som s ním mohla nesprávne nakladať. Ak nariadiš, aby bol rozdelený medzi chrámy a chudobných, naplníš moju radosť. Obávam sa totiž, že by ma mohla ovládnuť márnivosť, ak by som ho rozdeľovala sama, a tiež by ma časný majetok mohol odvádzať od duchovných hodnôt.“*

Cisársky úradník, ktorý mal spravovať majetok Olympiady, s ňou zaobchádzal nevľúdne a obmedzoval jej osobnú slobodu, takže nemohla ani navštevovať chrámy. Cisár Teodózius sa však po troch rokoch vrátil zo západných krajín do Konštantínopolu a presvedčil sa o duchovnej vyspelosti a cnostiach Olympiady. V roku 391 jej preto vrátil zadržaný majetok, aby s ním mohla voľne nakladať. Olympias ho štedro využívala na Božiu slávu a na pomoc blížnym. Podporovala chrámy, kláštory a nemocnice, starala sa o opustené vdovy a siroty, poskytovala prístrešie a obživu starým a chudobným, pomáhala pútnikom, umývala im nohy, navštevovala chorých a slúžila im, zabezpečovala dôstojný pohreb pre chudobných a vynakladala veľké prostriedky na vykupovanie väzňov, otrokov a zajatcov.

Svätý Ján Zlatoústy prirovnal jej milosrdnú dobročinnosť k rieke, ktorá je prístupná každému, zavlažuje i najodľahlejšie kraje a svojím tokom obohacuje more. Okrem telesného milosrdenstva poskytovala Olympias aj duchovné milosrdenstvo. Rozdávala almužny, napomínala hriešnikov, aby činili pokánie, učila nevedomých náboženským pravdám, radila pochybujúcim, tešila zarmútených, znášala trpezlivo krivdy, odpúšťala a modlila sa za živých aj za mŕtvych. Napriek bohatstvu žila skromne a v odriekaní. Nosila jednoduché vdovské rúcho a žila podľa pokynov sv. Pavla pre vdovy: *„Tá, ktorá je naozaj vdovou a je osamelá, dúfa v Boha a dňom i nocou vytrvalo prosí a modlí sa. Ale tá, čo žije v rozkošiach, je za živa mŕtva. A toto prikazuj: aby boli bezúhonné.“* (1 Tim 5, 5–7). Z jej úst nikdy nevyšlo tvrdé ani neláskavé slovo a všetky jej dobré skutky boli posvätené svätou láskou k Bohu a kresťanskou pokorou.

Povesť o jej bohumilom živote sa rozšírila po celej Východnej cirkvi. Najvýznamnejší muži tej doby, svätci Gregor Naziánsky, Epifanius, Gregor Nyssský, Amfiloch, Ján

Zlatoústy a ďalší si ju veľmi vážili a ospevovali jej cnosti. Vtedajší konštantínopolský patriarcha Nektarios si Olympiadu vážil natoľko, že ju prijal medzi diakonky, ktoré vykonávali rôzne služby v Cirkvi, najmä pri krstoch a pri starostlivosti o choré ženy. Podľa pokynov svätého Pavla (1 Tim 5, 9–10) sa tento cirkevný úrad udeľoval iba vdovám, ktoré mali najmenej šesťdesiat rokov, boli vydaté len raz a mali počestnú povesť.

Po smrti patriarchu Nektaria sa jeho nástupcom v Konštantínopole stal v roku 397 slávny svätec Ján Zlatoústy. Olympias mala to šťastie, že bola očitou svedkyňou požehnanej činnosti tohto veľkého pastiera v hlavnom meste. S nadšením počúvala jeho neprekonateľné kázne a patrila medzi jeho najhorlivejšie učeníčky. Jánovi Zlatoústemu však nebolo dopriate pôsobiť v Konštantínopole pokojne a slobodne. Neohrozene karhal neresti na cisárskom dvore i medzi ľudom, čím si získal mnohých nepriateľov. Najmä márnomyseľná a panovačná cisárovná Eudoxia, podnecovaná prefíkaným komorníkom Eutropiom, na neho veľmi zanevrela. V roku 404 dal slaboch cisár Arkadios na príkaz svojho dvora Jána Zlatoústeho vypovedať z Konštantínopolu a poslal ho do vyhnanstva. Spolu s ním boli prenasledovaní aj jeho najvernejší stúpenci. Po odchode patriarchu vypukol požiar, ktorý zničil jeho chrám. Nepriateľsky naladení odporcovia bez akýchkoľvek dôkazov pripísali tento čin priateľom Jána Zlatoústeho. Mnohí z nich boli zatknutí, vypočúvaní, väznení a mučení, no po vyšetrovaní, ktoré potvrdilo ich nevinu, ich cisár nariadil prepustiť.

Mestský správca Optát však na vlastnú päsť začal vyšetrovanie znova a postupoval nespravodlivo a kruto. Speváka Eutropia dal zatknúť, uväzniť a umučiť ohňom i železom. Podobne kruto zaobchádzal s kňazom Tigriom, ktorého po prežití mučenia vypovedal do Mezopotámie. Optátova bezohľadnosť nešetrila ani ženy a panny – niektoré zomreli na mučidlách, iné vo väzeniach. Keď Optát nedokázal nájsť vinníka, obvinil aj bohabojnú diakonku Olympiadu a drzo sa jej spýtal, prečo zapálila chrám. Olympias mu dôstojne odpovedala: *„Celý môj doterajší život ma zbavuje takéhoto podozrenia. Kto vynakladá mnoho peňazí na obnovu chrámov, ten ich predsa nebude páliť!“* Ani zaslepený Optát nemohol jej argumentu protirečiť, a tak ju prepustil. Olympias však nemala od nepriateľov pokoja; neustále ju prenasledovali a nútili sťahovať sa z miesta na miesto. V zime ťažko ochorela a zotavila sa až na jar. Potom jej nariadili opustiť mesto. Uchýlila sa na vidiek, no nikde nebola v bezpečí pred úkladmi nepriateľov, a tak musela hľadať útočisko v chatrčiach po dedinách.

Jedného dňa ju znovu predvolali pred súd a požiadali ju, aby sa zriekla Jána Zlatoústeho a uznala za pravého biskupa Arsakia, ktorý bol dosadený proti cirkevným zákonom. Olympias však rozhodne odmietla zradiť patriarchu a statočne obhajovala jeho práva i dobré meno. Za to jej uložili pokutu dvesto libier zlata. Neskôr ju ešte viackrát súdili, pretože odmietala uznať Arsakia za patriarchu. V dôsledku toho jej majetok zhabali a jej domy vyplienili. Dokonca jej vlastní služobníci a ľudia, ktorým predtým štedro pomáhala, sa obrátili proti nej a hanobili ju. Jej život bol plný utrpenia a bolestí. Olympias však tieto skúšky znášala s láskou k Bohu. Posilňovalo ju vedomie, že trpí pre spravodlivosť. Nebola však v utrpení opustená – mnohí veriaci, ktorí zostali verní Jánovi Zlatoústemu, ju povzbudzovali a tešili.

Medzitým Ján Zlatoústy pobýval vo vyhnanstve najprv v Nicei, potom v Kapadócii a neskôr v najvzdialenejších končinách Malej Ázie. Odtiaľ posielal veriacim do Konštantínopolu listy, v ktorých chválil ich stálosť, povzbudzoval ich k trpezlivosti v utrpení, potešoval ich a ďakoval im za lásku, ktorú mu prejavovali štedrými darmi. Takto bol svätý vyhnanec neustále v spojení so svojimi vernými katolíkmi v Konštantínopole. Olympias dostávala od neho tiež súkromné listy, z ktorých čerpala hojnú útechu aj silu v ťažkých skúškach svojho života. Z vďačnosti mu posielala veľa peňazí na obživu, takže vo vyhnanstve nielenže netrpel núdzou, ale sám mohol podporovať chudobných, vykupovať zajatcov aj otrokov. Najmä príklad sv. Jána Zlatoústeho a jeho vzácne listy upevnili Olympias v kresťanskej dokonalosti natoľko, že čím viac musela trpieť od nepriateľov, tým viac sa radovala v Pánovi, vediac, že *„utrpenia tohto času nie sú porovnateľné s budúcou slávou, ktorá sa na nás zjaví.“* (Rim 8,18).

Majúc živú vieru a nadprirodzenú lásku k Bohu, neprestávala zo svojho majetku konať dobro aj voči nevďačným a zlým a po kresťansky splácala ich nenávisť požehnaním. Sv. Jánovi Zlatoústemu už nebolo dopriate vrátiť sa z vyhnanstva do Konštantínopolu; zomrel po nespočetných útrapách v Komane, v ďalekom Ponte, 14. septembra 407. Olympias ho prežila, no o jej ďalších osudoch nemáme žiadne správy. Jej smrť sa datuje do roku 410. Výročná pamiatka tejto svätice sa východnou cirkvou slávi 25. júla, u nás 17. decembra.

Poučenie:

Listov sv. Jána Zlatoústeho adresovaných sv. Olympias je sedemnásť. V prvom z nich čítame toto dojímavé poučenie: *„Neklesaj na duchu, drahá Olympias; je len jedno zlo, len jedno pokušenie, ktorého sa máme báť, a tým je hriech, ako som už niekoľkokrát povedal. Všetko ostatné, nech je to čokoľvek — úklady, nepriateľstvo, podvod, osočovanie, falošné obvinenia, strata majetku, vyhnanstvo, ostré meče, rozbúrené more, ba aj skaza celého sveta — to všetko je takmer iba rozprávkou. To všetko pominie, potrvá iba chvíľku, dotýka sa len smrteľného tela a nemôže ublížiť bdelej duši.“*

Inokedy jej svätec napísal tieto slová: *„Všetko, čo si doteraz vytrpela, je len pavučina, tieň a dym, ak to porovnáš s odmenou, ktorej sa ti dostane. Čo záleží na tom, že si bola vyhnaná z mesta, že musíš putovať z miesta na miesto a že ťa všade odmietajú? Čo záleží na tom, že ti bol odňatý majetok, že ťa vláčia po súdoch, že ťa vojaci ženú a strkajú, že znášaš protivenstvá od tých, ktorým si preukazovala nespočetné dobrodenia, a že ti tvoji vlastní krivdia? Čo je toto všetko, ak zvážiš, že odmenou za víťazstvo je nebo s nevyjadriteľnými statkami a radosťami, ktoré nemajú konca!“* V poslednom liste svätý vyhnanec poučuje Olympias o tom, ako v utrpení zápasiť a víťaziť, pričom píše: *„Šťastná, trikrát šťastná si kvôli korune, ktorú ti už uplietajú, za tvoje boje. Tieto boje nesú v sebe už svoju odmenu, ktorá spočíva v radosti, duchovnej veselosti, statočnosti a vytrvalosti. Táto odmena je taká veľká, že ju nemožno potlačiť; naopak, povyšuje a vyvyšuje nad všetky iné veci. Cvičením a prípravou sa stáva neporušiteľnou a nedotknuteľnou, aby si v rozbúrenej víchrici stála pevne ako na neochvejnej skale, aby si uprostred rozbúrených morských*

prúdov pokojne putovala k svojmu povolaniu. Toto je odmena za utrpenie, to je to nebo, na ktorom majú trpezliví účasť ešte predtým, než vstúpia do nebeského kráľovstva.“

Dňa 17. decembra si pripomíname aj pamiatku sv. Floriána, Kalanika a ich druhov, ktorí boli umučení v palestínskej Eleuteropoli za cisára Heraklia od Saracénov; sv. Lazára, ktorého vzkriesil Kristus Pán, a ktorý sa podľa tradície stal neskôr prvým biskupom v juhofrancúzskom meste Marseille a apoštoloval aj na cyperskom ostrove; v Belgicku si pripománame sv. Vivínu, pannu; sv. Fortunáta, biskupa z Poitiers, autora životopisov mnohých svätcov a skladateľa významných cirkevných piesní († 609); sv. Sturmiusa, prvého opáta z Fuldy († 779) a ďalších.

18. DECEMBER

Sv. Vunibald, opát (8. stor.)

Na konci siedmeho a začiatkom ôsmeho storočia bolo v Anglicku obľúbeným zvykom podnikanie náboženských púti na vzdialené posvätné miesta. Zástupy anglických pútnikov, medzi ktorými boli aj králi a šľachtici, putovali každý rok dlhými cestami cez Galiu a Taliansko do Ríma, aby navštívili hroby kniežat apoštolov, sv. Petra a Pavla. Tak sa v roku 720 vydal na púť do Ríma aj šľachtic, príbuzný anglického kráľovského rodu, Richard, so svojimi dvoma synmi, devätnásťročným Vunibaldom a o rok starším Vilibaldom. Po vylodení pri ústí rieky Seiny a ceste cez Galiu, počas ktorej navštívili mnohé pamätné svätyne, dorazili do Talianska. Tam však Richard náhle ochorel a zomrel v meste Lucca. Obaja zarmútení synovia pochovali jeho telo a pokračovali v púti. V Ríme sa ubytovali v jednom z kláštorov, modlili sa pri hroboch svätých mučeníkov, vstúpili do duchovného stavu prijatím tonsúry, usilovne čítali Sväté písmo a spisy cirkevných Otcov a svojím kajúcim životom sa utvrdzovali v kresťanskej dokonalosti. Na jar roku 721 však obaja ochoreli na vleklú horúčku. Keď sa im trochu polepšilo, rozlúčili sa. Vilibald sa vydal na cestu do Palestíny, zatiaľ čo Vunibald, zoslabnutý po chorobe, zostal v Ríme, kde sa utiahol k modlitbám a zbožným rozjímaniam.

Koncom roka 722 prišiel do Ríma na pozvanie pápeža Gregora II. nemecký misionár sv. Bonifác, ktorého pápež vysvätil za biskupa s právomocou vykonávať apoštolskú činnosť medzi kmeňmi, ktoré dovtedy obrátil na kresťanskú vieru, alebo ich ešte len plánoval obrátiť. Vunibald, ktorý bol blízkym príbuzným sv. Bonifáca (pravdepodobne jeho bratrancom), mu už vtedy v Ríme zrejme prisľúbil, že sa časom

stane jeho spolupracovníkom pri šírení viery v Nemecku. Po päťročnom pobyte v Ríme sa Vunibald vrátil do Anglicka, aby niektorých svojich príbuzných priviedol k duchovnému životu. Tento zámer sa mu podaril. Po čase sa so svojím bratom a niekoľkými ďalšími príbuznými a priateľmi opäť vydal do Ríma, kde sa stal mníchom benediktínskeho rádu.

V roku 731 odišiel s niekoľkými anglosaskými spoločníkmi do Durýnska k sv. Bonifácovi, ktorý ho vysvätil za kňaza. Neúnavnou apoštolskou činnosťou sv. Bonifáca sa už rozsiahle oblasti v Hesensku a Durýnsku obrátili na kresťanstvo. Napriek hojným úspechom však bolo stále málo pracovníkov, ktorí by šírili a upevňovali Božie kráľovstvo v Nemecku. Preto sa sv. Bonifác veľmi potešil, keď sa k nemu pridal nový nádejný spolupracovník Vunibald. Zveril mu sedem rozsiahlych cirkevných obvodov v Durýnsku. Vunibald sa však neobmedzil len na tieto oblasti; odvážne hlásal Božie slovo aj v Bavorsku, kde ho v jeho apoštolských snahách mocne podporoval vojvoda Odilo.

Na všetkých týchto územiach Vunibald vyučoval dospelých i deti kresťanským pravdám, mocným slovom bojoval proti poverám a pohanským zvyklostiam, čelil násilnostiam slobodných ľudí a nepravostiam nevoľníkov a všetkých viedol ma cestu kresťanskej morálky a usporiadaného rodinného i občianskeho života. Vo svojej práci bol odvážny a rázny, no zároveň rozvážny, spravodlivý a láskavý. Hoci mal slabé telo a krehké zdravie, neštítil sa žiadnej námahy a žil mimoriadne prísne; víno nepil nikdy, jeho modlitby a rozjímania trvali dlho do noci a zbožným odriekaním posilňoval svojho ducha, aby smeroval len k Bohu a k spáse jemu zvereného ľudu.

Aby jeho snaha o upevnenie kresťanského poriadku medzi nemeckými kmeňmi priniesla ešte hojnejšie ovocie, želal si založiť kláštor na vhodnom mieste, ktorý by sa stal semenišťom schopných misionárov, centrom viery a zbožnosti, ako aj školou a výchovným zariadením pre mládež. Po niekoľkých rokoch požehnanej práce v Durýnsku a Bavorsku odišiel na radu miestneho biskupa do Würzburgu, aby tu založil kláštor. Napokon však z Würzburgu odišiel, lebo mu prekážal tamojší zvyk požívania vína a usúdil, že vinárska krajina nie je vhodná na založenie kláštora s prísnou rehoľnou disciplínou, ktorú si predstavoval.

Medzitým sa starší brat Vunibalda, Vilibald, po návrate z púte do Palestíny zdržiaval nejaký čas na Monte Cassine v Taliansku. Na žiadosť sv. Bonifáca bol od pápeža Gregora III. vyslaný do Nemecka, kde sa stal prvým biskupom Eichstättu. Vunibald ho navštívil, keď sa vracal z Würzburgu. Obaja bratia sa po mnohých rokoch radostne zvítali a horlivo diskutovali o tom, čo by mohli podniknúť na povznesenie náboženského života v Nemecku. Dohodli sa, že založia nový kláštor v horách neďaleko Eichstättu, a Vilibald za tým účelom získal kúpou zalesnenú krajinu, ktorú nazvali Heidenheim.

Vunibald sa bez meškania pustil do klčovania lesa, upravil pôdu a postavil niekoľko provizórnych chatrčí pre mníchov spolu s jednoduchou svätyňou. Za krátky čas dostal štedrú podporu od veriacich ľudí, čo mu umožnilo vybudovať v Heidenheime pekný chrám a dva rozsiahle kláštory – mužský a ženský. Opátom mužského kláštora

sa stal Vunibald, zatiaľ čo ženský kláštor spravovala jeho sestra Walburga. Tá bola inšpirovaná sv. Bonifácom a svojimi bratmi, aby podobne ako oni opustila svoju vlasť. Prišla do Nemecka s tridsiatimi anglosaskými rehoľníčkami, aby sa podieľala najmä na výchove dievčenskej mládeže a podporovala tak náboženský život. Najskôr nejaký čas pôsobila v novozaloženom kláštore v Bischofsheime, až kým ju nevyzvali, aby sa stala prvou abatišou ženského kláštora v Heidenheime.

Vunibald zhromaždil vo svojom kláštore veľký počet bratov a viedol ich slovom aj príkladom k zbožnosti, pokore a odriekavému životu. Okrem starostlivosti o kláštor sa horlivo venoval duchovnému blahu obyvateľstva širokého okolia. Hoci väčšina obyvateľstva v tejto oblasti už prijala kresťanskú vieru, mnohí ľudia stále lipli na pohanských zvykoch, poverách, nemorálnych vzťahoch a rodinných zväzkoch medzi príbuznými. Vunibald sa usiloval tieto zvyšky pohanstva vykoreniť a vštepiť ľuďom kresťanské zmýšľanie. Túto neľahkú prácu vykonával vytrvalo, múdro a statočne, prekonávajúc rôzne prekážky a čeliac nerozumu, predsudkom i zlej vôli. Nedal sa zastrašiť ani otvorenými hrozbami. Zatvrdilí odporcovia sa ho pokúšali rôznymi spôsobmi odstrániť, a to aj pomocou povier a útokov na jeho život. Vunibald však vždy unikol ich nástrahám a neprestával bojovať proti zlým zvykom a viesť ľudí ku kresťanským cnostiam.

Jedna z rehoľníčok z Heidenheimu, Vunibaldova súčasníčka, zanechala o jeho živote toto svedectvo: *„Tento svätý muž sa nedal zastrašiť hrozbami zlých ľudí ani oklamať pokryteckými lichôtkami, ktoré by ho zviedli z cesty, po ktorej kráčal. Pevne dôveroval Bohu a neprestával vo svojich kázňach odvracať ľudí od nezmyselného modlárstva. Rozsievajúc sväté učenie medzi kmeňmi blízkymi aj vzdialenými, mnohých priviedol do služby Bohu. Spájal prefíkanosť hada s prostotou holubice. Zvodcov karhal ostrými slovami, no nikdy nezabúdal na miernosť. Proti zlým útokom nepriateľov sa ozbrojil podľa slov apoštola štítom viery, pancierom spravodlivosti, kopijou Božieho slova, mečom umŕtvovania a šípmi kresťanských cností. Dňom i nocou rozjímal o Písme svätom a svoje reči prispôsoboval schopnostiam poslucháčov. Bol všetkým pre všetkých; k utláčaným súcitný, k chudobným milosrdný, ku všetkým, ktorí ho počúvali, tichý a láskavý, a svojou láskou si získaval srdcia všetkých.“*

Svojím odriekavým životom a neúnavnou prácou, najmä počas ďalekých misijných ciest, si Vunibald podlomil svoje už tak slabé zdravie. Jeho duch však neochaboval ani uprostred telesného utrpenia. Bolesti znášal s podivuhodným pokojom. Zdalo sa, že s pokračujúcou telesnou slabosťou a chorobou mu pribúda duchovná horlivosť a sila. Napokon bol taký zoslabnutý, že už nemohol slúžiť svätú omšu v kláštornej kaplnke. Dal si preto zriadiť oltár vo svojej izbe, kde obetoval novozákonnú obetu vždy, keď mu to zdravotný stav umožnil. Napriek tomu sa odhodlal na púť k hrobu sv. Bonifáca († 754) do Fuldy, aby sa na tomto posvätnom mieste posilnil modlitbou. Tam ho však zastihla ťažká choroba, ktorá ho sužovala tri týždne. Vunibald sa ešte zotavil natoľko, že sa mohol vrátiť do Heidenheimu, no odvtedy už myslel na svoju smrť.

Jeho najvrúcnejším želaním bolo, aby mohol ukončiť svoj pozemský život pri hrobe zakladateľa svojho rádu, sv. Benedikta. Preto vyslal zvláštne posolstvo na Monte Cassino s prosbou, aby mu v tomto kláštore poskytli prístrešie. Keď dostal priaznivú odpoveď, že bude s radosťou prijatý, začal sa pripravovať na cestu. Avšak biskup Vilibald, ktorý prišiel na pozvanie do Heidenheimu, spolu s rehoľnými bratmi, vidiac jeho slabosť a únavu, ho presvedčili, aby sa svojho zámeru vzdal.

Keď Vunibald pochopil, že jeho dni sú spočítané, zavolal si k sebe svojho milovaného brata Vilibalda. Obaja bratia sa rozprávali o Božích veciach a tešili sa spoločnou modlitbou. Na druhý deň prišli všetci rehoľní bratia rozlúčiť sa so svojím otcovským vodcom. Keď so slzami v očiach stáli okolo jeho lôžka, prehovoril k nim týmito slovami: *„Moji milovaní synovia a bratia, prosím vás, vždy prispôsobujte svoje správanie a skutky Božej vôli. Zachovajte si vzájomnú lásku a pravú katolícku vieru. Neporušene dodržujte rehoľnú disciplínu tak, ako som vám ju predpísal, naučil vás ju a ako ste to sľúbili Bohu. Odpúšťam vám všetky vaše poklesky; odpustite aj vy mne, ak som voči vám pochybil slovami, skutkami alebo akýmkoľvek iným spôsobom. Odporúčam vás Bohu; vytrvajte v pokoji!“*

Potom, čo prijal sväté sviatosti, odovzdal svoju dušu Pánovi a zomrel blaženou smrťou 18. decembra 761 po tom, čo spravoval svoj kláštor desať rokov. Pochovaný bol v kláštornej kaplnke v Heidenheime a rehoľní bratia, zachovávajúc jeho požehnanú pamiatku, ho začali uctievať ako svätca.

Po smrti Vunibalda prevzala abatiša Walburga správu mužského kláštora v Heidenheime. Pod jej starostlivosťou oba kláštory rozkvitali a významne prispievali k rozvoju náboženského života v tamojšej oblasti. Asi šestnásť rokov po smrti opáta Vunibalda nechal biskup Vilibald v Heidenheime postaviť nový chrám a preniesť doň telo svojho brata. Pri tejto príležitosti zistili, že jeho telo zostalo neporušené. Bolo vyzdvihnuté z hrobu a s veľkou slávou prenesené do novej svätyne, kde zostalo niekoľko dní vystavené k verejnej úcte.

Počas tohto obdobia boli mnohí chorí na jeho príhovor zázračne uzdravení, a odvtedy sa medzi veriacimi rozšírila dôvera a úcta k nemu. Kláštor sv. Vunibalda v Heidenheime na rieke Rohrach v Bavorsku pretrval osem storočí, no v roku 1537 ho protestanti zrušili. Pamätný chrám však stojí dodnes a požehnaná pamiatka na jeho svätého zakladateľa nikdy nezanikne.

Poučenie:

Zomierajúci svätec Vunibald naliehal na svojich rehoľných synov a bratov, aby vytrvali v dobrom, verne zachovávali jeho predpisy a svoje sľuby. Sv. Bernard hovorí: *„Spasený nebude ten, kto dobre začal, ale ten, kto vytrvá až do konca. Začínajú mnohí; vytrvajú máloktorí. Vytrvalosť je vznešená dcéra najvyššieho kráľa, ovocie a zavŕšenie cností, sklad všetkého dobra. Bez tejto cnosti nikto neuvidí Boha; len ona privádza milovníkov poslušnosti do príbytku nebeského kráľa, aby ho mohli uzrieť v jeho sláve.“* A sv. Hieronym píše: *„U kresťanov neplatí začiatok, ale koniec. Pavol začal zle, ale skončil dobre. Judášov začiatok bol chvályhodný, ale jeho koniec bol*

poškvrnený zradou.“ Preto, kto stojí, nech sa stará, aby nepadol. *„Buď verný až do smrti, a dám ti veniec života.“* (Zjv 2, 10.)

---

18. decembra sa taktiež pripomína pamiatka sv. mučeníkov Ruffa a Zosima vo Filipách v Macedónii; v sýrskej Laodicei sv. mučeníkov Teotima a Basiliana; v Afrike sv. Kvinta, Simplica a ich spoločníkov; v Mopsvestii v Kilíkii mučeníka sv. Auxencia, biskupa; sv. Gaciána, prvého biskupa z Tours († 304) a ďalších.

19. DECEMBER

I. Sv. manželia Timotej a Maura, mučeníci (3. stor.)

Krvilačný vrah kresťanov, cisár Dioklecián, sa vzdal vlády 5. mája 305, ale ukrutné prenasledovanie Kristovej Cirkvi, ktoré predtým znovu vyvolal, pokračovalo až do jeho smrti v dalmátskej Solone v roku 313, keď víťazný cisár Konštantín povolil kresťanom náboženskú slobodu. Ešte v tom istom roku, keď Dioklecián odstúpil, boli v hornoegyptskom meste Perape umučení pre Ježiša Krista manželia Timotej a Maura. Timotej, ktorý dostal od svojich bohabojných rodičov v Perape vzornú výchovu, vynikal horlivosťou vo viere, zbožnosťou a čistotou mravov. Bol čoskoro prijatý do cirkevnej služby a po dosiahnutí nižšieho zasvätenia (úradu lektora) predčítal veriacim zhromaždeným v chráme predpísané časti z Písma svätého, životopisy mučeníkov Kristových a pastierske listy biskupov. Kresťania si ho veľmi vážili, ale zarytí modloslužobníci ho nenávideli, pretože sa otvorene a radostne hlásil ku kresťanstvu, bol naň hrdý a horlivo pracoval na jeho šírení medzi pohanmi.

Bol ženatý len tri týždne s mladou sedemnásťročnou kresťankou Maurou, keď sa v roku 305 v Hornom Egypte zdvihla nová vlna prenasledovania Kristových vyznávačov. Timotej bol spolu s ďalšími veriacimi zajatý a predvedený pred miestodržiteľa Arriana na výsluch. Timotej si od mladosti želal trpieť pre svätú vieru, a preto sa vôbec nebál predstúpiť pred súd. Keď bol vyzvaný, aby obetoval pohanským bohom, odvetil rozhodne: *„Duch Ježiša Krista, ktorý je vo mne, mi nedovolí prinášať také obete. Nebojím sa žiadnych múk.“* Miestodržiteľ mu nariadil, aby aspoň odovzdal na spálenie sväté Písma, ktorých bol opatrovníkom. Timotej odpovedal: *„Radšej by som ti odovzdal vlastné deti, keby som nejaké mal, než naše*

posvätné knihy.“ Táto statočná odpoveď miestodržiteľa natoľko popudila, že okamžite vydal Timoteja na mučenie. Nariadil priložiť mu na oči a uši žeravé železo, aby už nemohol vidieť sväté Písma, ktoré si tak veľmi vážil, ani počuť ich čítanie. Keď však mučeník v strašných bolestiach hlasno a radostne velebil Boha, miestodržiteľ prikázal katom, aby mu nohy zovreli do klady, na krk mu zavesili kameň a do úst mu vložili drevený kolík, aby už nemohol hovoriť a chváliť Boha kresťanov.

V týchto krutých mukách bol držaný dlhší čas, aby sa jeho viera a láska ku Kristovi oslabila a zrútila. Timotej však vytrval neoblomne vo svojej svätej viere, takže prítomní diváci, vidiac jeho stálosť, žasli a desili sa. Jeden lichotník navrhol miestodržiteľovi, že Timotej má mladú manželku, ktorú veľmi miluje, a bolo by vhodné privolať ju, aby ho prehovorila k tomu, aby sa vzdal Krista a obetoval modlám. Keď prišla Maura, miestodržiteľ jej osamote vysvetľoval, že jej manžel zomrie ukrutnou smrťou, ak ho sama nepresvedčí a nezachráni. Mladučká Maura, ktorá ešte nebola dostatočne utvrdená vo viere, sa zhrozila a sľúbila, že urobí všetko, aby drahého manžela zachránila. Priviedli ju k Timotejovi, a keď ho uvidela, prepukla v plač a žalosť. Kati medzičasom uvoľnili Timoteja a z úst mu vybrali kolík, aby mohol hovoriť. Maura sa spamätala z preľaknutia a začala svojmu mučenému manželovi s dojemným naliehaním dohovárať, ale jej úsilie bolo márne. Timotej jej rečiam nevenoval pozornosť a požiadal svojho prítomného otca, aby mu zahalil hlavu šatkou, aby necítil smrteľný zápach vychádzajúci z jej rúcha. Keď však Maura neprestávala lichotivými rečami naň doliehať a prosiť ho, aby aspoň naoko povolil miestodržiteľovej žiadosti, Timotej sa za ňu nahlas pomodlil a vážne povedal: *„Akože, Maura, si kresťanka alebo pohanka? Môžu byť tvoje slová rečou osoby vychovanej vo viere v Krista? Mala si ma radšej povzbudiť, aby som statočne podstúpil muky, a namiesto toho ma od nich odrádzaš! Mám sa pre dočasné šťastie na tomto svete vzdať večnej blaženosti? Aby som unikol krátkemu utrpeniu, mám sa svojvoľne uvrhnúť do večných múk pekla?“*

Timotejove slová mali takú silu, že Maura akoby precitla z krátkodobého poblúznenia, spoznala svoju vinu, padla na kolená a s plačom sa manžela spýtala, aké pokánie by mala vykonať za svoj hriech. Svätý Timotej odpovedal: *„Povedz vládcovi, že nielenže nebudem prehovárať manžela, aby zradil kresťanskú vieru, ale že som aj sama odhodlaná podstúpiť s ním mučeníctvo pre túto vieru.“* Toho sa Maura zľakla a namietala, že je príliš mladá a slabá, a preto si netrúfa predstúpiť pred vládcu, nehovoriac o podrobení sa krutému mučeniu. Ale Timotej, ktorému zvláštna Božia milosť dodala schopnosť priniesť najťažšiu obetu pre Ježiša Krista, povedal svojej manželke: *„Spomeň si na Felicitu a jej sedem synov, na panenské mučeníčky Anežku a Cecíliu, o ktorých si čítala a počula. Pochop, že neboli silnejšie než ty, a predsa preliali svoju krv pre Krista. Ty sa bojíš urobiť to isté? Myslíš si, že Kristus by ti neposkytol silu v boji? Koruna už čaká aj na teba. Čoskoro budeme s Ježišom Kristom spojení navždy!“* Po týchto slovách Timotej pokľakol a vyzval svoju manželku, aby sa modlila s ním. V tej chvíli sa Maury dotkla Božia milosť a náhle stratila všetok strach. Odhodlala sa obetovať svoj život pre Ježiša Krista. Vstala, postavila sa pred vládcu a povedala to, čo jej poradil manžel. Vládcu obvinila zo zlého úmyslu, keď ju zvádzal k zrade Krista, a prehlásila, že je pripravená znášať akékoľvek muky, aby napravila

svoje previnenie. Takú náhlu zmenu vládca u mladej kresťanskej ženy neočakával. Snažil sa ju zlomiť sľubmi a hrozbami. Keď však neoblomne vyznávala Krista, rozkázal vytrhať jej krásne vlasy. Maura, posilnená Božou milosťou, sa radovala z tejto bolesti a potupy a ďakovala Spasiteľovi za možnosť takto zadosťučiniť za márnivosť, s akou si kedysi zdobila hlavu.

Rozhnevaný vládca dal potom Mauru uvrhnúť do kotla s vriacou vodou. Keď zostala bez ujmy, pohrozil, že ak nezaprie Krista, vložia jej do úst žeravé uhlíky. Maura pokojne odpovedala: *„Urob to; žeravými uhlíkmi očistím hriechy spáchané jazykom. A urobíš mi dobro, ak týmto spôsobom očistíš aj celé moje telo.“* Bola mučená ohňom, ale Boh ju zázračne posilňoval, takže ani v tomto trápení nestratila odvahu. Timoteja napĺňala radosť nad statočnosťou jeho manželky. Hlasno velebil Boha, ktorého milosrdenstvo obrátilo slabú Mauru a urobilo z nej hrdinskú mučeníčku pre Ježiša Krista. Nakoniec vládca pochopil, že s oboma kresťanskými manželmi nedosiahne nič ani najkrutejším mučením. Odsúdil ich na smrť ukrižovaním a rozkázal, aby boli ukrižovaní tak, aby mohli hľadieť jeden na druhého a znášať tak ešte väčšie utrpenie.

Mauru čakala ešte jedna ťažká skúška. Na popravisko pribehla jej matka, žalostne nariekala a prehovárala ju, aby hanebnou smrťou nezneuctila rod a radšej zaprela Krista, aby si zachránila život. Ale mučeníčka odpovedala: *„Všetka svetská sláva je ako dym, ktorý sa rozplynie vo vzduchu. Ale sláva verných služobníkov Božích je večná.“* Potom sa vytrhla matke a pristúpila ku svojmu krížu. Obaja manželia boli ukrižovaní a vo svojich strašných bolestiach si dodávali odvahu a trpezlivosť, až kým ich duše nevošli do nebeského kráľovstva, čo sa stalo 19. decembra 305.

V paláci cisára Justiniána I. (527–565) v Konštantínopole kedysi stál chrám svätých manželov a mučeníkov Timoteja a Maury, až kým ho Turci v roku 1453 po dobytí mesta nezničili. Ich pamiatka sa v Konštantínopole slávila 3. mája. Tento deň uvádza aj rímsky kalendár svätých.

II. Sv. Pelagia, kajúcnička (5. stor.)

Láskavý Spasiteľ povedal: *„Neprišiel som povolávať spravodlivých, ale hriešnikov.“* (Mt 9, 13) Počas celého svojho pozemského života vyhľadával hriešnikov, aby ich priviedol na cestu spásy. A stále ich vyhľadáva svojím nekonečným milosrdenstvom, a tak to bude až do skončenia sveta. Dôkazom jeho milosrdenstva je aj život sv. Pelagie, ktorej pamiatku si dnes svätá Cirkev pripomína.

Sv. Pelagia sa narodila na začiatku piateho storočia v Antiochii v Ázii. Jej rodičia boli pohania, no Božia milosť spôsobila, že už v mladosti bola vyučovaná v kresťanskej viere a stala sa katechumenkou, čakateľkou na svätý krst. Pelagia vyrástla na pôvabnú a inteligentnú mladú ženu. Jej duševné dary a výnimočná telesná krása vzbudzovali obdiv, ale zároveň ju priviedli na cestu márnivosti. Pod vplyvom lichotenia a túžby po svetských rozkošiach zabudla na svoje kresťanské povinnosti. Stala sa divadelnou herečkou a žila hriešnym životom, podobne ako kedysi sv. Magdaléna.

Krása, bohatstvo, zlaté šperky a nádherný spôsob života sa stali pre Pelagiu dôležitejšími než kresťanské cnosti. Výnosy zo svojich hriechov míňala na zdobenie tela, zatiaľ čo jej duša zostala prázdna, čierna a vzdialená od Boha. Pre kresťanov v Antiochii bola Pelagia veľkým pohoršením. Boh však vo svojej nekonečnej milosrdnosti pripravil pre Pelagiu príležitosť k obráteniu. V roku 426 sa v Antiochii konal miestny cirkevný snem, na ktorý pozval patriarcha Maximian biskupov z okolia. Medzi nimi bol aj sv. Nonnus, biskup z Heliopolisu, známy pre svoju horlivosť a úspechy v šírení kresťanskej viery. Tento muž Boží obrátil v meste Edesa 30.000 Saracénov na kresťanstvo a jeho zbožný život bol príkladom pre všetkých.

Pred otvorením snemu kázal sv. Nonnus v predsieni chrámu zasväteného sv. mučeníkovi Juliánovi. Jeho slová boli mocné, prenikavé a plné Ducha Svätého. Zhromaždený ľud pozorne počúval, až kým nenastal rozruch. K chrámu sa totiž blížil hlučný sprievod vedúci Pelagiu, ktorá sedela na bohato ozdobenej mulici. Jej nádherný výzor a skvostný sprievod pútali pohľady všetkých. Prítomní biskupi sklopili oči a vzdychali nad týmto pohoršením. Sv. Nonnus prerušil svoju kázeň a dlho sa díval na odchádzajúcu Pelagiu. Po kázni sa obrátil k biskupom a spýtal sa ich, čo si myslia o Pelagiinej nádhere. Keď biskupi mlčali, povedal: *„Dotkol sa ma pohľad na túto ženu. Aký účet budeme raz skladať pred Božím súdom, keď porovnáme naše úsilie s jej námahou? Hľa, koľko času a úsilia venuje ona na ozdobovanie svojho tela, aby sa zapáčila hriešnym ľuďom! Ako málo sa my staráme o to, aby sme zdobili svoje duše cnosťami a zapáčili sa Bohu!“* Po svojich dojímavých slovách sa sv. Nonnus odobral do svojho obydlia. Zamkol dvere, padol na kolená a v slzách kajúcnosti volal: *„Pane Ježišu Kriste, odpusť mne, nehodnému hriešnikovi! Vyznávam, že starostlivosť, ktorú vynaložila táto hriešna žena za jediný deň na ozdobenie svojho tela, prevyšuje všetku moju celoživotnú starosť o moju dušu. Ako sa vôbec môžem odvážiť predstúpiť pred Tvoju svätú tvár? Ako sa môžem ospravedlniť pred Tvojou spravodlivosťou za svoju nedbanlivosť? Nechcem pred Tebou skrývať svoje hriešne srdce, lebo Ty vidíš až do najhlbších záhybov mojej duše. Stojím pred Tvojím oltárom, a predsa Ti nikdy neobetujem dušu tak krásnu, akú odo mňa žiadaš. Táto žena sľúbila, že sa zapáči ľuďom, a svoj sľub splnila. Ja som sľúbil, že budem žiť pre Teba, a nedodržal som svoje slovo. Nemám zásluhy ani pre nebo, ani pre svet, pretože som zanedbal plnenie Tvojich príkazov. Jedinou mojou nádejou je Tvoje milosrdenstvo, ktoré jediné ma môže zachrániť.“*

Celý deň strávil sv. Nonnus v kajúcnom plači. Na druhý deň, v nedeľu, povedal svojmu diakonovi Jakubovi: *„Brat môj, mal som sen, ktorý ma zarmútil. Vidím v ňom čiernu holubicu, veľmi špinavú, ktorá dlho stála pri oltári. Potom začala obletovať okolo mňa, ale špina a zápach, ktorý z nej vychádzal, boli neznesiteľné. Holubica sa pri mne zdržovala až do ukončenia modlitby katechumenov. Keď diakon zvolal: ‚Padnite na kolená!‘, holubica zmizla. Po omši som odchádzal z chrámu a tá istá holubica sa ku mne znova priblížila. Nakoniec som ju chytil a hodil do nádoby s vodou, ktorá stojí v predsieni chrámu. Len čo dopadla do vody, okamžite sa očistila od špiny i zápachu. Vyletela von, biela ako sneh, a stratila sa mi z dohľadu.“* O chvíľu sa sv. Nonnus s diakonom vybral do chrámu, kde sa zhromaždili aj ostatní biskupi. Po prečítaní svätého Evanjelia ho vyzvali, aby prehovoril k ľudu. Sv. Nonnus vystúpil na kazateľňu

a začal hovoriť o všeobecnom súde a o večných pokladoch. Jeho slová boli také dojímavé, že celé zhromaždenie sa rozplakalo. Rozprával o blaženosti spravodlivých, ktorí s čistým srdcom prebývajú vo večnej radosti u Boha, a tiež o odsúdení hriešnikov, ktorí naveky trpia muky pekla, pretože zneužívali Božie milosti a pošliapali jeho milosrdenstvo. Medzi poslucháčmi bola aj verejná hriešnica Pelagia. Do chrámu neprišla z nábožnosti, ale z márnivosti, aby pred ľuďmi ukázala svoje nádherné oblečenie. Ale jej srdca sa dotkla Božia milosť. Začala cítiť hlbokú vinu a hanbu za svoj ohavný život. Pred očami sa jej zjavila priepasť pekla, ktoré bolo pripravené pre jej hriešnu dušu.

Po kázni povedala svojim dvom sluhom: *„Ostaňte tu a čakajte, kým svätý biskup Nonnus nevyjde z chrámu. Potom ho sledujte, zistite, kde býva, a oznámte mi to.“* Keď sv. Nonnus vyšiel z chrámu, sluhovia ho nasledovali a zistili, že býva v skromnej izbičke pri chráme sv. mučeníka Juliána. O tomto mieste hneď informovali Pelagiu. Hriešnica si sadla k stolu a napísala biskupovi tento list: *„Svätému služobníkovi Pána Ježiša Krista píše hriešnica a služobníčka diabla. Počula som, že váš Boh zostúpil z neba, nie aby povolal spravodlivých, ale hriešnikov. Počula som, že sa ponížil a rozprával sa s verejnými hriešnikmi, ba ani s cudzoložnicou zo Samárie sa nehanbil hovoriť. Ak si ty učeník takého Učiteľa, neopovrhni mnou, biednou hriešnicou, ktorá túži hovoriť s tebou a obrátiť sa.“*

Sv. Nonnus odpovedal na list slovami: *„Ktokoľvek si, Boh pozná teba, tvoje skutky aj tvoju vôľu. Hovorím ti však, aby si neprecenila moju ničomnosť. Som síce sluhom Božím ale aj hriešnym človekom. Ak je tvoja túžba obrátiť sa k Bohu úprimná a skutočne chceš žiť v cnosti a pravej viere, môžeš sa so mnou porozprávať v prítomnosti biskupov, ktorí sú tu zhromaždení. Samého ma nenájdeš.“* Pelagia si tieto slová prečítala a okamžite sa ponáhľala do chrámu sv. Juliána. Keď sv. Nonnus počul, že verejná hriešnica prišla, zhromaždil ostatných biskupov a nechal ju priviesť. Keď Pelagia predstúpila pred biskupov, padla na kolená, objala nohy sv. Nonna a zvolala: *„Prosím ťa, pane môj, zmiluj sa nado mnou, tak ako to robil tvoj Majster, Pán Ježiš Kristus. Učiň zo mňa pravú kresťanku, lebo som bahno hriechu a priepasť zla. Prosím ťa o svätý krst!“* Sv. Nonnus jej prikázal vstať a povedal: *„Pravidlá Cirkvi nedovoľujú pokrstiť verejnú hriešnicu, pokým sa dostatočne neosvedčí, že neopustí cestu pokánia a nevráti sa k svojmu predošlému životu.“* Keď Pelagia počula tieto slová, opäť padla k jeho nohám, zaliala ich úprimnými slzami, usušila ich svojimi rozpustenými vlasmi a naliehavo prosila: *„Otče, budeš niesť zodpovednosť za moju dušu, ak ma odmietneš. Ak mi odoprieš svätý krst, Boh ti to pripíše za vinu a moje budúce hriechy budú tvojou záťažou. Ak ma nezachrániš, zaprieš Boha a ja sa vrátim k modlám. Očisť ma vodou a Duchom Svätým, aby som bola čistou obetou pre Boha!“*

Prítomní biskupi obdivovali jej horlivosť a túžbu oslobodiť sa z moci diabla. Rozhodli sa poslať diakona Jakuba k patriarchovi Maximianovi, aby zabezpečil prítomnosť diakonky potrebnej pre krst Pelagie. Patriarcha Maximian v Antiochii si s radosťou vypočul správu od diakona Jakuba. Keď dorazil na miesto, povedal sv. Nonnusovi: *„Dobré je, ctihodný otče, že ti Boh zveril túto úlohu. Vedel som, že budeš hovoriť a konať správne.“* Diakonka Romana prišla na žiadosť sv. Nonna a na jeho príkaz

zdvihla kľačiacu Pelagiu. Sv. Nonnus jej povedal: *„Dcéra moja, choď a vyznaj svoje hriechy.“* Pelagia skrúšene odpovedala: *„Keď skúmam svoje svedomie, nenájdem v sebe žiaden dobrý skutok. Poznám však svoje hriechy a viem, že ich počet prevyšuje zrnká piesku na brehu mora. Moje slzy nestačia na ich zmytie. Verím však, že Boh mi odpustí všetky neprávosti a bude ku mne milostivý.“* Sv. Nonnus sa jej spýtal: *„Ako sa voláš?“* Kajúcnica odpovedala: *„Moji rodičia ma nazvali Pelagia. Mešťania z Antiochie ma však pre moju nádheru a bohatstvo nazývali Margaritou (perlou). Bola som výstavným krámom diabla.“* Sv. Nonnus ju poučil o základných pravdách viery, vykonal nad ňou exorcizmus, aby ju celkom oslobodil od moci diabla, a potom ju pokrstil. Po krste jej podal Telo Pána. Diakonka Romana sa stala jej krstnou matkou. Sv. Nonnus povedal diakonovi Jakubovi: *„Radujme sa dnes s anjelmi Božími, pretože táto žena našla spásu. Na znak radosti si dnes dovolíme trochu oleja a vína k nášmu jedlu.“*

Keď Pelagia odpočívala v izbe spolu s Romanou, zjavil sa jej vo sne diabol a pokúšal ju slovami: *„Margarita moja, povedz, či som ťa neozdoboval zlatom a drahokamami? Čím som ťa zarmútil, že si ma opustila? Povedz mi, ako to môžem napraviť?“* Pelagia sa prežehnala znamením svätého kríža a odpovedala: *„Boh, ktorý ma vyslobodil z tvojich osídiel a uviedol do nebeskej komnaty, nech ti odporuje namiesto mňa, zlý duch!“* Od tohto času ju už diabol nepokúšal a Pelagia zostala pevná vo svojej viere. Na tretí deň po prijatí svätého krstu prikázala Pelagia svojmu sluhovi: *„Choď, prezri moju skriňu, spíš všetko, čo nájdeš - zlato, striebro, ozdoby a drahocenné rúcha - a dones to sem.“* Sluha splnil jej príkaz. Kajúcnica následne požiadala diakonku Romanu, aby zavolala svätého Nonnusa. Keď prišiel, Pelagia mu odovzdala všetky svoje poklady a povedala: *„Pane, toto sú poklady, ktorými ma obohatil diabol. Odovzdávam ti ich, aby si s nimi naložil podľa svojej vôle. Ja už nechcem na svete žiadne poklady, iba tie, ktoré sú Božie.“*

Svätý Nonnus privolal správcu chrámu, odovzdal mu Pelagiin majetok a prísne mu prikázal: *„Zaprisahávam ťa na najsvätejšiu a nerozdielnu Trojicu, aby si nič z tohto majetku nepoužil na biskupstvo ani na chrám Boží. Rozdeľ tento poklad medzi vdovy, siroty a chudobných, aby to, čo bolo získané hriešnym spôsobom, bolo využité na dobré dielo. Tak sa poklady hriešnice premenia na poklady spravodlivosti. Ak by si porušil túto prísahu, nech na teba spočinie Božia kliatba a budeš mať podiel s tými, ktorí kedysi kričali: ‚Ukrižuj ho!‘“* Následne Pelagia zavolala svojich sluhov a služobnice, darovala im peniaze a povedala: *„Ponáhľajte sa, opustite tento hriešny svet, aby sme sa my všetci, ktorí sme boli spoločníkmi v neprávostiach, stretli v živote večnom a blahoslavenom.“*

Na ôsmy deň po prijatí svätého krstu odložila biele rúcho, ktoré nosili novokrstenci, a obliekla si kajúcne drsné rúcho s chudobným plášťom, ktorý jej daroval svätý Nonnus. Keď sa lúčila s Romanou, táto zaplakala. Pelagia ju utešovala: *„Nenariekaj, sestra moja, ale raduj sa, že som si, ako kedysi Mária Magdaléna, vyvolila lepšiu cestu, ktorú Pán v evanjeliu pochválil.“* Potom Pelagia opustila Antiochiu a odišla do Jeruzalema. Na Olivovej hore, kde sa pred svojím utrpením modlil náš Spasiteľ, si postavila malú chyžku. Medzitým patriarcha Maximian rozpustil zhromaždenie

biskupov a svätý Nonnus sa so svojím diakonom Jakubom vrátil do svojho mesta Heliopolisu v Sýrii. O niekoľko rokov neskôr sa diakon Jakub vybral na púť do svätého mesta. Pred odchodom požiadal svätého Nonnusa o požehnanie. Ten mu prikázal: *„Keď prídeš do Jeruzalema, vyhľadaj pustovníka Pelagia, ktorý už roky žije skrytým životom na Olivovej hore. Bude ti na duchovný úžitok.“*

Jakub prišiel do Jeruzalema, kde zbožne oslávil sviatok vzkriesenia Pána. Na druhý deň začal hľadať pustovníka. Keď dorazil na Olivovú horu, našiel pustovňu, no dvere boli zatvorené. Zaklopal na okienko, ktoré sa hneď otvorilo. Objavila sa v ňom vychudnutá a bledá tvár. Jakub, ohromený, sa spýtal: *„Si ty Pelagius, ku ktorému ma posiela svätý Nonnus?“* Keď dostal kladnú odpoveď, pustovník mu riekol: *„Sv. Nonnus nech sa za mňa modlí, lebo je skutočne svätý.“* Nato sa okno zavrelo a Jakub počul, ako sa z pustovne ozývajú kajúcne žalmy a modlitby. I on sa modlil a spieval žalm. Po návrate do Jeruzalema sa Jakub rozhodol znova navštíviť pustovníka. No tentoraz na jeho klopanie nikto neodpovedal. Opakoval svoju návštevu ešte dvakrát, no márne. Napokon si pomyslel: *„Možno Boží služobník odišiel, alebo zomrel.“* Otvoril násilím okienko a videl pustovníka ležať na zemi bez života. Rýchlo sa vrátil do Jeruzalema, aby oznámil jeho smrť. Keď prišli sluhovia Boží a začali pripravovať telo na pohreb, zistili, že domnelý pustovník bol v skutočnosti žena - kajúcna Pelagia. Našli aj list, v ktorom sa dozvedeli o jej minulosti. Stalo sa to v roku 450. Po jej smrti sa meno svätej Pelagie preslávilo pre jej svätý život a neslýchanú kajúcnosť. Až do dvanásteho storočia ukazovali pútnikom jej pustovňu, kde v odriekaní a pokání ukončila svoj život.

Svätá Pelagia býva vyobrazená v kajúcom rúchu, ako kľačí pod skalou s rozpustenými vlasmi a zopätými rukami, s bičom pohodeným vedľa nej.

Poučenie:

Svätá Pelagia nám slúži ako vzor skutočnej kajúcnosti. Po uvedomení si hriechov a ohavností svojho predchádzajúceho života sa rozhodla zanechať hriešne živobytie a kráčať po tŕnistej ceste kresťanskej cnosti. Vytrvala v kajúcnosti až do blaženej smrti. Pochopila hlboký význam slov múdreho Siracha: *„Pevne sa drž Pánovej cesty, podľa svojho správneho rozumu a svedomia, tak nech ťa sprevádza slovo pokoja a pravdy!“* (Sir 5, 12)

Šťastný je človek, ktorý od mladosti verne slúži Bohu. Šťastný je aj ten, ktorý sa ako márnotratný syn po svojich blúdeniach kajúcne vráti na cestu spásy. Večne nešťastný je však človek, ktorý odmieta uznať svoju hriešnosť a aj napriek všetkým dobrým napomenutiam zostáva zatvrdilo v nekajúcnosti. O takých Kristus hovorí: *„Budete ma hľadať, a nenájdete ma. A v hriechu svojom zomriete!“* (Jn 7, 34; 8, 21)

Rovnako ako voda bez slnečného tepla zamrzne a zmení sa na tvrdý ľad, aj srdce nekajúcneho hriešnika postupne stvrdne. Múdry Sirach o takom človeku hovorí: *„Vzdorné srdce skúsi na konci zlo, lebo kto miluje nebezpečenstvo, zahynie v ňom.“* (Sir 3, 27) Na potvrdenie tejto pravdy poslúži nasledujúci prípad. V meste Karalise na Sardínii žil významný gróf z rodu Monaldov, ktorý mal dvoch synov. Mladší syn, Alvarus, už od mladosti túžil po bohatstve a bol zaslepený lakomstvom. Začal

závidieť otcovi jeho zdravie a dlhý život, pretože sa nemohol dočkať, kedy získa dedičstvo. Starší brat mu taktiež zavadzal. Túžil čo najskôr zdediť celý majetok a rozhodol sa zbaviť svojich najbližších. Jedného dňa pozval staršieho brata na poľovačku, kde dal príkaz vernému sluhovi, aby brata hodil do vody a utopil ho. Sluhovi sa podarilo vykonať tento strašný čin. Ešte v tom istom roku, počas návratu otca z hostiny v susednom meste, dal Alvarus zavraždiť aj jeho. Keď sa o smrti manžela dozvedela grófka, zármutok ju zlomil a zakrátko umrela. Tak sa mladý gróf Alvarus stal dedičom celého veľkého majetku. Veril, že jeho zločiny zostanú navždy ukryté. Ale mýlil sa. Po čase bol vymenovaný za prísediaceho sudcu najvyššieho zemského súdu. Jedného dňa bol pred súd privedený zločinec, ktorý počas vypočúvania prehlásil, že Alvarus mu zaplatil za utopenie jeho brata a vraždu otca. Gróf zostal omráčený, no vzápätí poprel obvinenia a označil výpoveď za lož. Aby zločinca umlčal, podplatil žalárnika, aby ho tajne obesil. Podarilo sa mu tak na istý čas utajiť pravdu. Alvarus žil bezbožne ďalších 25 rokov, počas ktorých ho Boh mnohokrát napomínal prostredníctvom výčitiek svedomia a spomienok na zavraždených. Keď ho nakoniec zastihla smrteľná choroba, pokrvní sa ho snažili zachrániť a privolali kňaza, aby ho vyspovedal. Hriešnik však všetky napomenutia odmietol. Keď kňaz naliehal, Alvarus ho posmešne vyhnal. Dokonca aj po zjavení samotného Spasiteľa vo sne, ktorý ho láskavo a prísne vyzýval k pokániu, Alvarus odpovedal rúhavými slovami. Napokon zomrel bez pokánia, zatrpknutý a plný nenávisti, dobrovoľne odovzdávajúc svoju dušu zatrateniu.

Kresťan, buď si istý, že ten, kto má zatvrdnuté srdce aj napriek mnohým spasiteľným napomenutiam, nakoniec odíde z tohto sveta do večnosti bez pokánia. Veď Kristus Pán povedal: *„Ak nebudete činiť pokánie, zahyniete.“* (Lk 13, 3) Kresťan nesmie z nijakej príčiny, ani len zdanlivo, súhlasiť s hriechom, hoci by takýmto súhlasom mohol uniknúť veľkým ťažkostiam, vyhnúť sa škode alebo dosiahnuť zisk. Veď čo osoží človeku, keby získal celý svet, ale svojej duši by uškodil? „*Syn môj, ak by ťa hriešnici lákali, neprivoľuj im.“* (Prís 1, 10)

---

19. decembra si pripomíname sv. Nemesia, mučeníka, ktorý bol v roku 249 upálený v Alexandrii; svätých mučeníkov z Nikaje Daria, Sozima, Pavla a Sekunda; v Nikomédii sv. Cyriaka a jeho spolumučeníkov; v palestínskej Gaze sväté ženy Mauru a Tey; v Ríme sv. Faustu, matku svätice Anastázie a iných.

20. DECEMBER

Sv. Peter Klaver, misionár (16. stor.)

Čo všetko dokáže človek, posilňovaný Božou milosťou, vykonať z lásky k blížnemu, dokazuje nám skvelý príklad bohumilého života svätého Petra Klavera, misionára v Západnej Indii. Svätý Peter Klaver, o ktorom možno právom povedať, že bol mučeníkom lásky, sa narodil v roku 1581 v mestečku Verd v Španielsku. Jeho rodičia, pochádzajúci zo zemianskeho stavu, boli hlboko nábožní kresťania. Už od detstva vštepovali svojmu synovi do srdca lásku k Bohu a blížnym. Ako mladík sa Peter vydal na cestu kresťanskej cnosti a dokonalosti, z ktorej neodbočil až do svojej blahoslavenej smrti. Keď rodičia rozpoznali jeho veľkú túžbu po kňazskom povolaní, poslali ho na štúdiá k jezuitom do Barcelony. Po nadobudnutí potrebného vzdelania vstúpil Peter do Spoločnosti Ježišovej.

Už počas noviciátu si stanovil pevný plán do budúcnosti: byť kňazom podľa srdca Ježišovho. Roky prípravy na mníšsky život prežil v Taragone, na ostrove Mallorca a v Barcelone. Po zložení rehoľných sľubov zatúžil odísť, podobne ako svätý František Xaverský, do Západnej Indie (Ameriky), aby tam hlásal sväté Evanjelium pohanom. Na jeho naliehavé prosby mu predstavení nakoniec udelili povolenie. List s týmto povolením Peter pokorne pobozkal a uchovával ho až do smrti. Bez toho, aby sa rozlúčil s rodičmi, vyrazil na cestu. V Seville nastúpil na loď, hoci ešte nebol vysvätený za kňaza, pretože sa v pokore nepovažoval za hodného takej dôstojnosti. Počas plavby sa staral o chorých, kázal posádke a cestujúcim, a pravidelne sa modlil ruženec. Nikto na lodi sa neodvážil pred týmto mladým misionárom vysloviť nič nepočestné. Všetci ho vnímali ako anjela strážcu. Po dlhej, no šťastnej plavbe dorazili do juhoamerického mesta Cartagena. Keď Peter prvýkrát vstúpil na pôdu tejto krajiny, ktorá sa mala stať dejiskom jeho apoštolskej horlivosti, pobozkal ju.

Cartagena, jedno z najväčších miest Južnej Ameriky, bola v tom čase hlavným trhoviskom s africkými otrokmi. Napriek bohatstvu miestnej prírody na všetky plody zeme bolo okolie nezdravé, s veľkým výskytom jedovatého hmyzu, najmä komárov. Keď Peter Klaver prišiel do Cartageny, otroci privážaní z Afriky boli predávaní a rozvážaní ďalej. Ich osud bol nesmierne bolestný – boli vnímaní ako dobytok a ich vlastníci, často pohania, im neprejavovali žiadne milosrdenstvo. Otrokom síce umožňovali, ba dokonca im prikazovali, aby prijali kresťanstvo, no po krste ostávali bez náboženskej výchovy či útechy viery. Boli kresťanmi iba podľa

mena a ich každodenná realita bola naplnená tvrdou prácou až do úplného vyčerpania, doplnenou krutým zaobchádzaním od dozorcov. Týmto trpiacim černochom poslal milostivý Boh svätého Petra Klavera. V chudobnom dome jezuitov v Cartagene začal horlivý misionár svoju prácu z lásky k blížnym. Učil sa od otca Alfonza zo Sandovala, ale čoskoro ho svojou horlivosťou prevýšil. Na naliehanie svojich predstavených bol nakoniec pokorný sluha Boží vysvätený za kňaza.

Prvou starosťou svätého Petra Klavera bolo zaobstarať si tlmočníkov, aby prostredníctvom nich mohol hovoriť s úbohými černošskými otrokmi v ich jazyku. Postupne si ich reč osvojil. Keď sa dozvedel, že k brehu dorazila loď s novou skupinou otrokov, jeho oči sa zaiskrili radosťou, vpadnutá, bledá tvár sa zrazu zafarbila a okamžite padol na kolená, ďakujúc Bohu za ďalšiu príležitosť k službe. Potom bezodkladne bežal do prístavu. Po ceste si zaobstaral citróny, tabak a chlieb, zabezpečil tlmočníkov a s láskavým prístupom pristupoval k černochom, aby sa nebáli. Po krátkom rozhovore ich občerstvil a obdaroval, čím si okamžite získal ich dôveru a náklonnosť. Keď sa blížila ďalšia loď, Peter často s úsmevom hovorieval: *„Potrebujeme udice, aby sme ich ulovili.“* Jeho priateľ mu vždy ochotne poskytol zásoby na občerstvenie otrokov. Po získaní ich dôvery začal s ešte väčšou snahou privádzať černochov k Bohu. Najprv vyhľadával deti, ktoré sa narodili počas dlhej plavby, a krstil ich. Potom navštívil chorých otrokov, očistil ich od špiny, umyl ich rany, nakŕmil ich a občerstvil nápojom. S nehou ich objímal a začal pripravovať na sviatosť krstu. Tým, ktorých pokrstil, zavesil na krk olovený znak s vyrytými svätými menami Ježiš a Mária. Zdravým otrokom, ktorí vychádzali z lodí, podával ruku, chorých vlastnoručne vynášal na svojich ramenách a všetkých sprevádzal až do ich dočasných obydlí. Táto nezištná a hlboká láska k blížnym budila obdiv u všetkých.

Najväčšiu starosť mu však spôsoboval nedostatok tlmočníkov. Aby si zabezpečil ich služby, chodil po domoch a žiadal o podporu, až kým nevyzbieral dostatok prostriedkov. Tie použil na platenie tlmočníkov, vykupovanie otrokov a pomoc chudobným. Potom sa pustil do vyučovania pohanov. Spolu s tlmočníkmi navštevoval domy, v ktorých bývali otroci a žaláre, kde boli väznení. Neraz tam našiel viac ako stovku nešťastníkov natlačených v úzkych, tmavých a zapáchajúcich priestoroch. Mnohí upadli do mdlôb už len pri vstupe do takého prostredia, ale svätý Peter sa nenechal odradiť. Pred každou návštevou väzenia kľačal pred Najsvätejšou sviatosťou oltárnou a modlil sa za milosrdenstvo pre seba i pre otrokov.

Do väzenia chodil vždy s vrecom na chrbte, v ktorom nosil superpelíciu, štólu, sucháre, ovocie, víno a vodu na občerstvenie. Niekedy brával aj všetko potrebné na postavenie oltára. Napriek tejto záťaži sa pohyboval rýchlo, často rýchlejšie ako jeho sprievodcovia. Po príchode do väzenia najskôr vyhľadal chorých, očistil ich, podal im víno, jedlo a ovocie a potom ich vyučoval vo viere a krstil ich. Zdravých otrokov zhromaždil na dvore, kde postavil oltár a vztýčil svätý kríž. Mužov usadil na jednu stranu, ženy na druhú a začal ich vyučovať o pravdách katolíckej viery. Pri výučbe používal jednoduché podobenstvá z prírody. Napríklad napínal kožu na ruke a vysvetľoval: *„Musíte zložiť zo seba starého človeka, tak ako had zhadzuje svoju starú kožu.“*

Po krste sa staral, aby si černosi zachovali nevinnosť získanú sviatosťou. Navštevoval ich dňom i nocou, pomáhal im v chorobách a biede, zbieral pre nich milodary a často im nosil jedlo z vlastných skromných zásob. V čase mariánskych sviatkov organizoval pre otrokov hostiny, na ktorých sám jedol s nimi a privádzal hudobníkov, aby ich potešil. Po jedle ich povzbudzoval k dôvere a úcte k Panne Márii, modlil sa s nimi ruženec a rozposlal ich v pokoji.

Svätý Peter Klaver obetoval všetko pre úbohých otrokov – zaopatroval nahých, sýtil hladných, tešil zarmútených a stále ich vyučoval vo viere. Každý jeho čin smeroval k tomu, aby otroci spoznali Božiu lásku a zanechali hriešny život. Každú nedeľu a vo sviatok spovedal svoje stádo a pri svätej omši podával kajúcnikom Telo Pánovo. Vždy sa o nich staral. Kdekoľvek ich videl spolu, priblížil sa k nim, prehovoril a napomínal ich k dokonalosti kresťanského života. Vystríhal otrokov pred pokleskami, najmä pri tanci, ku ktorému mali černosi veľkú náklonnosť. Napomínal ich, aby si pri tanci dávali pozor na seba. Keď sa pri tanci správali slušne, nehovoril nič. Ak však zbadal niečo neslušné, hneď vzal do jednej ruky kríž, do druhej bič a rozohnal neslušných tanečníkov i hudobníkov. Tak sa stávalo, že keď niekde na ulici stál muž so ženou a svätý Peter Klaver sa blížil, hneď sa rozchádzali a vraveli: „*Nechaj ma, či nevidíš, že prichádza otec Klaver?*“ Opilcov a bohorúhačov prísne karhal. Keď suroví páni otrokov týrali, horlivo sa otrokov zastával, označoval ich za Božích miláčikov a nahrádzal škodu, ktorú otrokom spôsobili. Mnohých zúfalých otrokov vyviedol zo zúfalstva a naučil ich trpezlivo znášať svoj ťažký osud. Niekedy prácou vysilený omdlieval, no neustával vo svojom úsilí. Často od rána do večera spovedal v jezuitskom kostole, najmä v pôstnom čase. Po Veľkej noci prehľadával každý kút mesta, aby našiel človeka, ktorého by mohol zaopatriť svätými sviatosťami. Za túto horlivosť si však veľa vytrpel, najmä od pánov, ktorí nechceli k nemu posielať svojich otrokov. Dokonca i kláštorní bratia ho niekedy sužovali, keď mu vyčítali jeho veľkú horlivosť. No svätý apoštol mal dve pravidlá, ktorými sa riadil v protivenstvách a trápeniach. Tie zneli: *„Keď ma ľudia prenasledujú alebo o mne hovoria zle, buď si to zaslúžim, alebo nie. Ak si to zaslúžim, načo by som sa sťažoval? Ak si to nezaslúžim, musím ďakovať Bohu za príležitosť trpieť a mlčať. Keď mi ľudia robia nepríjemnosti, prečo by som netrpel ako osol? Žalmista hovorí (72): Ako osol učinený som pred Tebou! S oslom môžu robiť, čo chcú, a on sa neohlási!“* Keď niektorí bratia obdivovali jeho trpezlivosť a tichosť, hovoriac, že je akoby hluchý, keď ho ľudia tupia, odpovedal takto: *„Či nás ľudia pokladajú za učených, alebo za hlupákov, na tom málo záleží. Ale či sme poslušní a pokorní, na tom záleží veľa.“* Takto žil a pôsobil horlivý apoštol černochov v meste Cartagéna celých tridsaťšesť rokov. Ľudia ho nazývali svätým. A milostivý Boh chcel svojho verného a horlivého sluhu ešte viac očistiť, aby ho mohol ešte väčšmi osláviť.

V roku 1650 v Amerike zúril mor. Pre svätého Petra Klavera sa tým otvorilo nové pole činnosti pre jeho obetavú lásku k blížnym. Hoci bol celkom zoslabnutý prácou, námahou a sebazapieraním, konal divy lásky. Vo dne i v noci sa staral o duchovnú spásu svojich miláčikov, opatroval chorých, neprestajne sa modlil a činil najprísnejšie pokánie, aby odvrátil Boží trest. Napokon ho samého zachvátil mor a priviedol ho na pokraj hrobu. V bolestiach volával: *„Moje hriechy priviedli tento mor,*

ktorým je mesto trestané; a to preto, že som bol vždy najnehodnejší zo všetkých jeho sluhov.“

Túžil po kráľovstve nebeskom, ale milostivý Boh chcel ešte na čas zachovať tohto anjela strážneho pre mesto Cartágena. Svätý Peter Klaver sa zotavil z ťažkej choroby, no jeho telo ostalo ochromené. Neustále sa mu triasli údy, takže nedokázal poriadne používať ruky ani nohy. Jeden černoch ho obliekal, podával mu jedlo a vodieval ho do chrámu. Odvtedy sa svätý muž horlivo pripravoval na smrť. Denne sa spovedal a prijímal Telo Kristovo. Keď ešte viac zoslabol, nechal sa nosiť k chorým, aby, ako hovorieval, nebol na svete zbytočne. Chorých tešil a napomínal, no stávalo sa, že bol celkom opustený. Nikto si ho nevšímal. Jezuiti a bratia mali svoje povinnosti, a tak trpiteľa nemal kto ošetrovať. V noci nemohol spávať a celé noci trávil na modlitbách a rozjímaniach. Tak navidomoči chradol horlivý sluha Boží a neprestajne hovoril o smrti. V roku 1654, dňa 6. septembra, sa nechal zaviesť dvoma černochmi do chrámu, kde prijal sväté sviatosti. Večer ho postihla zimnica, ktorá ho neprestajne sužovala. Na sviatok narodenia Preblahoslavenej Panny Márie tíško usnul v Pánovi. Stalo sa to v roku 1654, dňa 8. septembra.

Izbička, v ktorej svätý Peter Klaver ukončil svoju pozemskú púť, bola rozobraná zbožnými kresťanmi. Každý chcel mať po ňom niečo na pamiatku. Deti na uliciach mesta volali: *„Zomrel svätec!“* Jeho pohreb bol slávnostný. Celé mesto vzdalo úctu jeho telesným ostatkom. Otroci, jeho miláčikovia, nariekali ako vďačné deti za milovaným otcom. Boh oslávil svojho verného služobníka počas jeho života i po smrti mnohými zázrakmi. Preto ho pápež Pius IX. dňa 30. septembra 1851 vyhlásil za svätého.

Svätý Peter Klaver je vyobrazovaný ako jezuita, s palicou ozdobenou krížom v ľavej ruke, vedľa neho je černoch, ktorého krstí.

Poučenie:

Svätý Peter Klaver prejavil vo svojom živote hrdinskú lásku k blížnym. V prímorskom veľkomeste Cartágena v Južnej Amerike, kde panuje neznesiteľná horúčava a časté dažde, vládlo nezdravé počasie. Sem prichádzali ľudia za bohatstvom. V meste sa konal aj trh s úbohými otrokmi, ktorí boli kruto vytrhnutí zo svojej vlasti, nakladaní na lode ako zvieratá a určovaní na ťažkú a neustálu prácu. Prozreteľnosť Božia ustanovila svätého Petra Klavera na pomoc týmto biednym ľuďom, ako mu to predpovedal jeho svätý priateľ Alfonz Rodriguez. Žiadne pero nie je schopné opísať, čo tento verný sluha Boží vykonal pre telesné i duchovné dobro otrokov. Počas 36 rokov požehnane pôsobil medzi nimi a pokladal sa za otroka týchto otrokov. Ale svätý Peter Klaver sa nestaral iba o otrokov v Cartágene, aby ich získal pre Boha; navštevoval aj okolité oblasti, aby tam hlásal Božie slovo. Nepoznal prekážky – ani dážď, ani vietor, ani neznesiteľnú horúčavu, ani bolestivé bodnutia komárov. Nič ho neodradilo od jeho apoštolskej práce. Často musel vystupovať na strmé vrchy, predierať sa cez skalné bralá pokryté tŕním, brodiť sa potokmi a bahnom či raziť si chodník cez neprístupné húštiny pralesov. Krv mu tiekla z rúk i nôh, ale jeho útechou bol svätý kríž, ktorý nosil na svojej pútnickej palici, a obraz Preblahoslavenej Panny

Márie, ktorý mal pripnutý na prsiach. Keď prišiel do chalupy pohanov, hlásal Božie slovo a ošetroval chorých. Zoslabený a sotva poznateľný sa potom vracal po neschodnej ceste domov. Avšak ani vtedy neodpočíval – hneď pokračoval v apoštolskej práci v meste Cartágena. Keď ochorel, nikdy sa nesťažoval. Naopak, hovorieval: *„Moje hriechy zasluhujú ešte viac.“* Kresťan, uč sa plniť zákon lásky k blížnym! Tu máš skvelý príklad! Váž si svätú katolícku Cirkev, lebo iba v nej sa rodia a vychovávajú takíto hrdinovia lásky k blížnym – skutoční nasledovníci Pána Ježiša Krista!

Áno, kresťanská láska sa prejavuje iba v katolíckej Cirkvi. Príkladom je svätý Rajmund, ktorý založil rád na vykupovanie zajatých kresťanov z rúk neveriacich moslimov. Raz sám odišiel do Alžíru a vykúpil mnohých kresťanov z otroctva. Keď mu došli peniaze, dal sa sám za otroka. Jeho obetavosť rozhnevala neveriacich, ktorí ho neľudsky mučili. Napriek tomu navštevoval zajatých kresťanov, tešil ich a svojím učením priviedol mnohých mohamedánov ku krstu. Hoci ho odsúdili na mučenie, vydržal všetko a neskôr bol vykúpený za veľké peniaze. Hľa, ako si neveriaci dokážu málo ceniť kresťanskú lásku k blížnym! Ale ani u bludárov niet opravdivej lásky k blížnym. Kresťanská láska je darom Ducha Svätého. Kde niet Ducha Svätého, tam nemôže byť ani lásky. A Duch Svätý pôsobí iba v katolíckej Cirkvi.

Skutočná kresťanská láska k blížnym nemá hraníc u vyvolencov Božích! Učeník svätého Františka z Assisi, menom Juniperus (Borievka), bol svätý muž, plný lásky k Bohu i k blížnym. Rozdal chudobným všetko, čo mal. Keď nemal nič, dal im svoju kapucňu a habit, aké vtedy nosievali chudobní ľudia v Taliansku. Nakoniec rozdal aj chrámové rúcha, knihy, záclony a všetko, čo mu prišlo pod ruky. Predstavený kláštora mu zakázal rozdávať čokoľvek, čo patrí rádu. Po niekoľkých dňoch po tomto zákaze stretol Juniperus žobráka, ktorý ho prosil o almužnu. S ľútosťou povedal: *„Nemám nič, čo by som ti mohol dať, len túto kutňu. Predstavený mi zakázal dať ti ju, ale ak si ju vezmeš, nebudem ti brániť.“* Žobrák mu kutňu zobral a nechal Junipera polonahého. Keď sa vrátil do kláštora, bratia sa pohoršili. Ale svätý František povedal: *„Kiežby som mal celý les takýchto Borievok (Juniperov)!“* Kresťan, nasleduj svätého Petra Klavera v láske k blížnym podľa svojich možností a budeš opravdivým učeníkom Kristovým, ktorý z nekonečnej lásky k nám obetoval seba samého na smrť na potupnom dreve kríža.

---

20. decembra si pripomíname aj svätých mučeníkov Liberáta a Bajula v Ríme; sv. Ammóna a spolumučeníkov vojakov v Alexandrii; sv. Filogonia, biskupa v Antiochii; svätých kňazov Eugéna a Makária, ktorí boli umučení v Arábii za vlády Juliána Odpadlíka; sv. Dominika, Siloského opáta v Španielsku a ďalších.

21. DECEMBER

Sv. Tomáš, apoštol Pána (1. stor.)

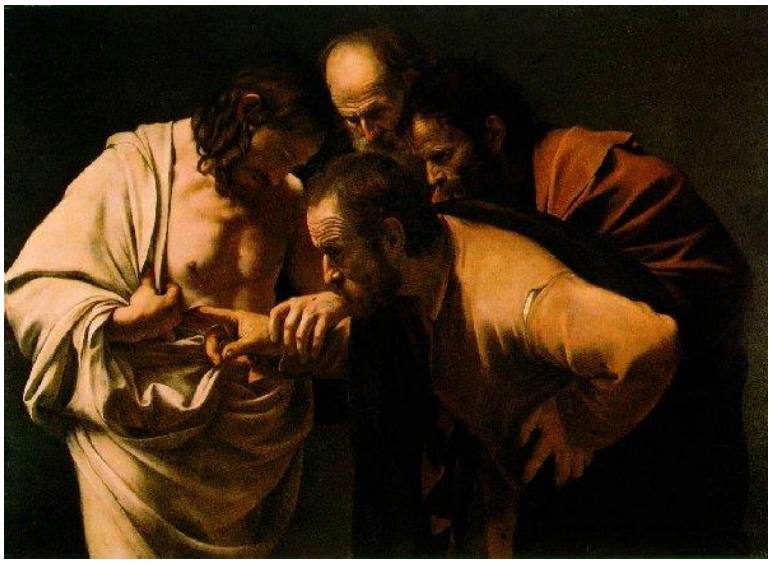

V Evanjeliu podľa sv. Jána sa apoštol Tomáš na troch miestach nazýva gréckym menom Didymus, čo znamená *„Dvojča“.* Pochádzal z Galiley a živil sa rybolovom. Od chvíle, keď ho Kristus povolal do zboru dvanástich apoštolov, nasledoval ho na jeho cestách a prejavoval mu horlivú oddanosť. Keď Lazár zomrel v Betánii, Pán Ježiš povedal svojim učeníkom: *„Poďme znova do Judey.“* Chcel vzkriesiť Lazára. Učeníci ho však odrádzali slovami: *„Učiteľ, len nedávno ťa chceli Židia ukameňovať, a opäť tam ideš?“* Ježiš im odpovedal: *„Lazár zomrel. A kvôli vám sa radujem, že som tam nebol, aby ste uverili. Poďme k nemu!“* Učeníci stíchli zo strachu, že by ich v Judsku mohlo postihnúť niečo zlé. No Tomáš, odvážnejší než ostatní, povedal svojim spoluučeníkom: *„Poďme aj my a umrime s ním.“* (Jn 11, 7–16) Tieto krásne slová svedčia o veľkej láske Tomáša k Božskému Majstrovi aj o jeho odvahe; bol pripravený s ním trpieť i zomrieť.

Tomáš bol muž pevného ducha a ráznej povahy. Túžil poznať pravdu a keď o nej získal presvedčenie, pevne sa jej držal. Keď sa Spasiteľ pri poslednej večeri lúčil so svojimi učeníkmi, oznámil im, že s nimi zostane už len krátko. Keď preto zosmutneli, potešoval ich slovami: *„Nech sa vaše srdcia neznepokojujú. Verte v Boha a verte aj vo mňa. V dome môjho Otca je mnoho príbytkov. Idem vám pripraviť miesto. A keď odídem a pripravím vám miesto, zasa prídem a vezmem vás k sebe, aby ste aj vy boli tam, kde som ja. A cestu, kam idem, poznáte.“* Pre učeníkov však bolo ťažké pochopiť tieto slová, pretože ešte neboli osvietení Duchom Svätým. Stále sa upínali na falošnú nádej pozemského kráľovstva Mesiáša a nechceli prijať, že Majster hovorí o svojej smrti a o stretnutí s nimi v dome nebeského Otca. Tomáš, túžiac dôkladne pochopiť každé slovo Majstra, bez okolkov povedal: *„Pane, nevieme, kam ideš; ako môžeme poznať cestu?“* Ježiš ho ochotne poučil slovami: *„Ja som cesta, pravda a život. Nikto neprichádza k Otcovi, iba skrze mňa.“* (Jn 14, 1–6) Tomáš z tejto odpovede pochopil, že Pán Ježiš je jediný pravdivý učiteľ, ktorému máme veriť; že on jediný je pôvodcom večného života, po ktorom máme túžiť; že on sám nám ukázal jasnú a neomylnú cestu, po ktorej podľa jeho prikázaní a príkladu môžeme vojsť do večného života. Mimo neho niet pravdy, niet života ani cesty; bez neho nikto nemôže prísť k Otcovi, do nebeského kráľovstva.

Večer toho istého dňa, keď Kristus Pán vstal z mŕtvych, boli jeho učeníci zhromaždení v Jeruzaleme zo strachu pred Židmi za zatvorenými dverami. Ježiš prišiel, postavil sa do stredu a povedal im: *„Pokoj vám!“* Keď to povedal, ukázal im

ruky a bok. Učeníci sa zaradovali, keď uvideli Pána. Potom im opäť povedal: *„Pokoj vám! Ako mňa poslal Otec, aj ja posielam vás.“* Keď to povedal, dýchol na nich a povedal: *„Prijmite Ducha Svätého. Komu odpustíte hriechy, budú mu odpustené, komu ich zadržíte, budú mu zadržané.“* Tomáš, jeden z dvanástich, však nebol s nimi, keď prišiel Ježiš. Tomáš, uchvátený láskou ku Kristovi Ježišovi, si prial raz zomrieť s ním. No potupná smrť Pána na kríži ho zmiatla a naplnila nevýslovným žiaľom. Pod ťarchou nesmierneho smútku mu z pamäti vyprchali dôkazy Božskej moci milovaného Majstra, ktorých bol očitým svedkom. Jeho srdce bolo zvierané trpkým pocitom sklamania; zdalo sa mu, že všetky nádeje, ktoré vkladal do Pána, sa smrťou rozplynuli. V trápení nedokázal nájsť súvis medzi slovami, skutkami a smrťou svojho Majstra. Vyhýbal sa ľuďom a ako blúdiaca ovca sa túlal po osamelých miestach, až sa napokon vrátil k apoštolom. Tí ho privítali radostnou správou: *„Videli sme Pána!“* Tomáš im však odpovedal: *„Ak neuvidím na jeho rukách stopy po klincoch a nevložím svoj prst do rán po klincoch a nevložím svoju ruku do jeho boku, neuverím.“* Nemal pochybnosti o úprimnosti svojich druhov, ale nedôveroval ich zmyslom. Myslel si, že sa mýlia, a odmietal ich svedectvo. Neveril nikomu, len sebe a svojmu Majstrovi. Jeho nedôvera však nevychádzala zo zlého srdca, ale z duše túžiacej po poznaní pravdy a istoty. A neveriaci mal byť presvedčený. Spasiteľ chcel, aby všetci jeho vyvolení učeníci boli jednotní vo viere. O osem dní boli učeníci opäť zhromaždení, tentoraz aj s Tomášom. Ježiš znova prišiel cez zatvorené dvere, postavil sa do stredu a povedal: *„Pokoj vám!“* Potom oslovil Tomáša: *„Vlož sem prst a pozri moje ruky! Vystri ruku a vlož ju do môjho boku! A nebuď neveriaci ale veriaci!“* Spasiteľ, vediac, že Tomáš úprimne a poctivo hľadá vieru a pravdu, splnil jeho želanie. Tomáš uvidel svojho Majstra živého, videl rany na rukách, nohách a boku, počul z jeho úst vlastné slová, a vložil svoju ruku na do jeho boku. Tak nadobudol istotu a presvedčenie. Vzkriesený Ježiš stál pred ním. Tomášovi akoby z očí spadol závoj, akoby mu z hrude spadol ťažký kameň. Už nepochyboval; v jeho duši zažiarilo svetlo pravdy a viery, nádej a útecha naplnili jeho srdce. Preniknutý novým svetlom a životom, roznietený láskou k milovanému Majstrovi, premožený úžasom, radosťou a vďačnosťou padol k jeho nohám a zvolal: *„Pán môj a Boh môj!“* Vidí Vzkrieseného a vyznáva ho za Boha. A Ježiš prijal jeho vyznanie. Aby však poučil Tomáša i ostatných apoštolov o tom, aká vzácna je jednoduchá, detská viera, povedal: *„Uveril si, pretože si ma videl. Blahoslavení tí, čo nevideli, a uverili.“* (Jn 20, 19–29)

Ešte na dvoch miestach Nového zákona je zmienka o sv. Tomášovi. Bol jedným zo siedmich učeníkov, ktorým sa zjavil vzkriesený Ježiš, keď celú noc lovili na Tiberiadskom mori, no neúspešne, až im Pán požehnal lov, takže sotva vládali vytiahnuť sieť pre množstvo rýb. (Jn 21, 2) Napokon sa Tomáš spomína v zbore jedenástich apoštolov, ktorí po Pánovom nanebovstúpení vytrvalo zotrvávali s Máriou, Ježišovou matkou, na modlitbách, očakávajúc príchod Ducha Svätého. (Sk 1, 13) Po zoslaní Ducha Svätého sa apoštol Tomáš odobral do ďalekých krajín, aby hlásal Kristovo evanjelium rôznym východným národom. Najmä medzi Partmi, ktorí žili v Perzii. Tradícia uvádza aj Médov a iné kmene. Hovorí aj, že vyhľadal a pokrstil troch mudrcov, ktorí prišli do Betlehema pokloniť sa novonarodenému Spasiteľovi.

Nakoniec hlásal Krista v Malabare (prednej Indii), kde dosiahol mučenícku korunu v meste Maliapur (Kalamina).

Traduje sa, že apoštol sa každý večer chodil modliť na blízky pahorok, kde vytesal do skaly kríž. Keď to zbadali modloslužobnícki kňazi, bráhmani, zhlukli sa a jeden z nich Tomáša prebodol kopijou, keď kľačal a modlil sa. Ostatní ho dobili kyjakmi. Tak apoštol spečatil svoju vieru a lásku k Božskému Majstrovi mučeníckou smrťou. Pre neho bolo žiť Kristom a zomrieť pre Krista ziskom.

Pozostatky sv. Tomáša boli neskôr prenesené do mesta Edesa v Mezopotámii, kde boli v štvrtom storočí, podľa dobových správ, veľmi uctievané veriacimi. Odtiaľ boli následne prevezené do Ortony v Taliansku a niekoľko ich častí sa dostalo aj do pražskej katedrály.

Asi okolo roku 600 sa časť sýrskych prívržencov heretika Nestoria prisťahovala do Malabaru. Títo osadníci sa začali nazývať Tomášovými kresťanmi (Tomášovci), pretože za svojho prvého vierozvestcu a zakladateľa kresťanstva v tejto oblasti považovali apoštola sv. Tomáša. Ich potomkovia sa v roku 1599 zriekli herézy a spojili sa s katolíckou Cirkvou. Výročná pamiatka apoštola sv. Tomáša sa v západnej cirkvi slávi 21. decembra, vo východnej cirkvi 3. júna; okrem toho sa pamiatka prenesenia jeho pozostatkov slávi 3. júla. Sv. Tomáš býva zobrazovaný s kopijou.

Poučenie:

Vzkriesenie ukrižovaného Ježiša Krista je pečaťou kresťanského náboženstva a najmocnejším dôkazom jeho pravdivosti. *„Ak Kristus nevstal z mŕtvych, márne je naše kázanie a márna je aj naša viera. Ale teraz Kristus vstal z mŕtvych, prvotina tých, ktorí zosnuli,“* hovorí sv. Pavol. (1 Kor 15, 14. 20.) Vzkriesený Spasiteľ sa zjavoval svojim učeníkom, hovoril s nimi, ukazoval im svoje rany, jedol a pil s nimi, aby ich úplne presvedčil, že žije, že má to isté telo, ktoré videli pribité na kríži, zjazvené, a ktoré bolo položené do hrobu. Tak apoštoli, ktorí boli predtým maloverní, uverili v Ježiša Krista a ich viera premohla svet. Videli vzkrieseného Pána a dotýkali sa ho vlastnými rukami. Všade hlásali svoje nevyvrátiteľné presvedčenie, že vstal z mŕtvych, nesmrteľný a slávny, ako víťaz nad smrťou a diablom. Za toto presvedčenie ochotne znášali utrpenie a podstupovali mučenícku smrť. Obzvlášť Tomáš mohol oprávnene kázať pohanským národom: *„Čo sme počuli, čo sme vlastnými očami videli, čo sme uzreli a čoho sa naše ruky dotýkali o Slove života, zvestujeme vám, aby ste aj vy mali spoločenstvo s nami. Veď my máme spoločenstvo s Otcom a s jeho Synom Ježišom Kristom.“* (1 Jn 1, 1–3) Tomáš mohol ukázať ruku, ktorou vložil prst do rany vzkrieseného Majstra, a prst, ktorým sa dotkol rán jeho rúk. Je isté, že jeho kázanie, sprevádzané takýmito dôkazmi, hlboko zapôsobilo na poslucháčov. V tomto duchu sv. Peter Damiani napísal, že Tomášov prst sa stal učiteľom sveta. A sv. Gregor dodáva: *„K viere nám viac prospela Tomášova nevera než viera ostatných učeníkov, pretože keď tohto učeníka priviedlo k viere dotýkanie, zbavil nás všetkých pochybností a utvrdil našu vieru.“*

Dňa 21. decembra sa slávi aj pamiatka toskánskych mučeníkov sv. Jána a sv. Festa; v Lýcii sv. Temistokla, mučeníka; v Nikodémii sv. Gliceria, kňaza a mučeníka; v Antiochii sv. Anastázia,

biskupa a mučeníka; v Trevíri sv. Severína, biskupa; v Alexandrii sv. Eugenie, panny a mučenice a ďalších.

22. DECEMBER

I. Sv. Flavián, mučeník (4. stor.)

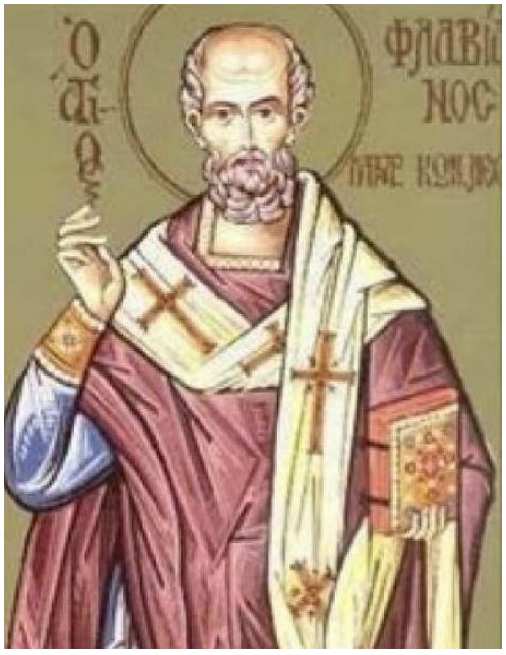

Za vlády cisára Konštantína Veľkého (306–337) žil v Ríme urodzený kresťan Flavián s manželkou Dafrosou, ktorá mu porodila dve dcéry, Bibiánu a Demetriu. Flavián vynikal múdrosťou, spravodlivosťou, čistotou mravov a láskou k blížnym. Bol preto ctený a obľúbený medzi kresťanmi aj pohanmi, a dokonca si ho cisár natoľko vážil, že ho vymenoval za prefekta mesta. Tento úrad Flavián vykonával svedomito, vedomý si toho, že zo svojho vládnutia bude musieť Bohu skladať účty. Zároveň sa však horlivo staral aj o rozvoj kresťanstva v Ríme.

Kým vládol Konštantín Veľký, Flavián mohol voľne prispievať k šíreniu viery v Krista. Aj počas vlády jeho syna Konštanta (337–350) požíval slobodu. No situácia sa zmenila, keď sa cisár Konštancius, ktorý v roku 351 ovládol celú ríšu, priklonil k ariánom a začal kruto prenasledovať verných katolíkov. Toto bezprávie napĺňalo Flaviánovo spravodlivé srdce zármutkom. Podporoval katolíkov a posilňoval ich vo viere. Cisár preto nariadil jeho zosadenie z úradu prefekta v Ríme. Tento pád Flaviána nijako nezlomil, pretože Božie priateľstvo považoval za vzácnejšie než akúkoľvek priazeň ľudí. Tešil sa, že môže trpieť za pravdu Kristovu. Nástupca cisára Konštancia, Julián Odpadlík (361–363), otvorený pohan, sa snažil znovu oživiť pohanstvo a urobiť z neho vládnuce náboženstvo celej ríše. Hoci priamo neprikázal kresťanov vraždiť, uchyľoval sa k útlaku a násiliu, aby ich donútil k pohanstvu. Povzbudení cisárovým postojom sa pohania sami dopúšťali na kresťanoch mnohých krutostí, pričom pohanskí úradníci kresťanov často utláčali, aby sa zapáčili cisárovi.

Mnohých veriacich v Ríme uväznili a iní sa ocitli vo veľkej biede. Flavián im pomáhal, ako len mohol. Hmotne ich podporoval, navštevoval väzňov, tešil ich a povzbudzoval, aby radšej znášali aj najkrutejšie prenasledovanie, než by mali zaprieť Krista. Rimania si na jeho spravodlivé a dobrotivé správanie ako prefekta spomínali s vďakou a prejavovali mu úctu. Preto sa úrady spočiatku neodvážili zasiahnuť proti nemu prísnejšie. Keď však Flavián naďalej povzbudzoval kresťanov k vernosti vo viere a tým kazil cisárove zámery, bol napokon uväznený a postavený pred súd. Sudca Apronián ho vyzval, aby sa vzdal služby kresťanom a zaprel Krista. Flavián však odpovedal: *„Som kresťan a kresťanom zostanem. Vedz, že by som považoval za najväčšiu česť, keby som mohol pre Ježiša Krista obetovať nielen svoj majetok, ale aj*

život.“ Apronián ho odsúdil na stratu šľachtického titulu a nariadil, aby bol pokladaný za otroka. Myslel si, že tento trest bude pre urodzeného šľachtica a bývalého cisárskeho úradníka potupnejší a bolestnejší než smrť. Vojaci hneď odobrali Flaviánovi všetky šľachtické odznaky a žeravým železom mu na čelo vypálili hanlivé znamenie otroka. Flavián však znášal túto potupu a bolesť pokojne a povedal: *„Túto potupu považujem za najväčšie vyznamenanie, akého sa mi kedy dostalo.“* Apronián by rád Flaviánovi potrestal ešte viac, ale pre jeho obľubenosť medzi Rimanmi sa obával vzbury. Preto zabavil všetok jeho majetok a poslal ho do vyhnanstva v Taurinských kúpeľoch (Aquae Taurinae, neďaleko dnešného Turína). Vojakom nariadil, aby s ním zaobchádzali kruto.

Flavián prijal tento nespravodlivý rozsudok s tichou pokorou, dúfajúc, že útrapy vyhnanstva mu čoskoro prinesú korunu večného života. Bolesťou preňho bolo iba rozlúčenie s manželkou a dcérami, ktoré po strate majetku ostali v biede. Predpokladal, že s nimi nebude zaobchádzané ľudsky. Napriek tomu jeho odvážna a Boha milujúca myseľ zostala neotrasená. Manželku a dcéry odporučil do ochrany Božej prozreteľnosti a rozlúčiac sa s nimi, bol odvlečený do vyhnanstva. Počas cesty musel znášať týranie od surových vojakov, a vo vyhnanstve ho čakala opustenosť, potupa, bieda a hlad. Jeho utrpenie bolo veľké, ale ešte väčšia bola jeho dôvera v Boha. Útechu a posilu nachádzal v modlitbe, a keď sa jedného dňa modlil, sklonil hlavu a vydýchol dušu.

Sv. Flavián je právom počítaný medzi mučeníkov, pretože hrdinsky znášal veľké protivenstvá pre pravú kresťanskú vieru.

Poučenie:

To, čo sv. Flavián predvídal na ceste do vyhnanstva, sa čoskoro naplnilo; jeho manželku a dcéry v Ríme postihli kruté skúšky. Boli olúpené o majetok otca; aby si zlodeji upevnili svoj lup, vláda sa snažila ich zničiť. Najskôr bola Dafrosa rôznymi spôsobmi mučená a nakoniec uvrhnutá do väzenia. Keď však odmietla zaprieť Ježiša Krista, bola sťatá mečom. Sviatok tejto svätej mučeníčky sa slávi 4. januára. Osirotené sestry Bibiána a Demetria, dedičky živej viery svojich rodičov, trpezlivo znášali bolestnú stratu aj svoju biedu. Kvôli chudobnému Ježišovi sa radovali z chudoby, do ktorej boli uvrhnuté. Čoskoro však boli aj ony, spolu s mnohými ďalšími kresťanmi, uväznené. Apronián, ktorý prišiel o jedno oko, pripisoval túto nehodu kresťanským kúzlam a dal mnohých z nich uvrhnúť do väzenia a trápiť hladom a smädom, aby ich odvrátil od Krista a priviedol k modloslužbe. Obe Flaviánove dcéry však aj v útrapách väzenia zostali verné svojej svätej viere. Keď pohan Apronián videl, že hladom a smädom nič nezmôže, začal im sľubovať milosť a cisárovu priazeň, vrátenie otcovských majetkov a výhodné manželstvo. Ani týmito spôsobmi sa však kresťanské panny nedali zviesť k odpadlíctvu. Nakoniec im pohrozili mučením, ale ony, majúc na zreteli večnú slávu, sa tejto hrozby nezľakli. Utrápená Demetria dlho nevydržala strasti väzenia a náhle zomrela pri nohách svojej sestry. Jej pamiatka sa slávi 21. júna.

Nakoniec zostala z celej rodiny iba Bibiána. Apronián, ktorému sa nepodarilo ani sľubmi ani väzením túto kresťanskú pannu prinútiť k modloslužbe, sa rozhodol, že ju privedie ku hriechu, dúfajúc, že takto zaprie Kristovu vieru. Zveril ju istej nehanebnej žene, aby v nej prebudila oheň hriešnych túžob. Ale Bibiána sa vrúcne modlila, aby ju Boh svojou milosťou zachránil, a nedala sa zviesť ku hriechu ani lichotením, ani ranami. Apronián rozhnevaný a zahanbený touto statočnosťou nakoniec rozkázal Bibiánu priviazať ku stĺpu a ubiť ju na smrť kyjakmi opatrenými olovom. Po dvoch dňoch pochoval kňaz Ján jej umučené telo vedľa matky a sestry.

V piatom storočí bol nad hrobom týchto svätých mučeníčok postavený chrám, ktorý pápež Urban VIII. v roku 1625 obnovil. Pred bránou tejto svätyne stojí stĺp, na ktorom bola sv. Bibiána umučená. Ostatky svätíc Bibiány, Demetrie a Dafrosy sú uložené pod hlavným oltárom tohto chrámu. Výročná pamiatka sv. Bibiány sa slávi 2. decembra.

II. Sv. Servulus, žobrák (6. stor.)

Bohumilý život svätého žobráka Servula opísal sám pápež sv. Gregor Veľký (590–604), keď v jednej zo svojich kázní rozprával toto: V predsieni, ktorou sa vchádza do chrámu sv. Klementa (v Ríme), žil muž menom Servulus, ktorého mnohí z vás poznali, ako aj ja. Bol chudobný na svetské statky, ale bohatý na zásluhy. Od detstva až do smrti trpel dnou. Ako mám opísať veľké utrpenie tohto muža, ktorý nemohol ani stáť, ani sa vzpriamiť na lôžku, ani sedieť, ani pozdvihnúť ruku k ústam, ani sa otočiť na druhú stranu? Starali sa o neho ako o nemluvňa jeho matka a brat, ktorým prenechával almužny prijaté od dobrotivých ľudí, a čo zostalo po zaistení najnutnejších potrieb, prikazoval rozdať iným chudobným. Riadil sa napomenutím nábožného Tobiáša, ktorý prikazoval svojmu synovi: *„Konaj skutky milosrdenstva, syn môj, podľa toho, koľko máš! Ak máš veľa, dávaj z toho viac; ak máš málo, neboj sa konať dobro aj z mála!“* (Tob 4, 8). Nevedel síce čítať, ale kúpil si Sväté písmo, a kedykoľvek to bolo možné, pozýval k sebe bohabojných ľudí a prosil ich, aby mu z neho čítali. Takýmto spôsobom nadobudol dokonalé poznanie obsahu Božích kníh. Vo svojom bolestnom utrpení neprestával dňom i nocou vďačne oslavovať Boha chválospevmi. Zo Svätého písma vedel, že *„tým, ktorí milujú Boha, všetko slúži na dobré.“* (Rim 8, 28). Preto sa riadil napomenutím apoštola sv. Jakuba: *„Buďte teda, bratia, trpezliví až do Pánovho príchodu. Pozrite: aj roľník čaká na vzácnu úrodu zeme a trpezlivo čaká, kým nedostane včasný i neskorý dážď: Buďte aj vy trpezliví a posilnite si srdcia, lebo Pánov príchod sa približuje.“* (Jak 5, 7–8). Keď sa blížil čas, aby jeho veľká a neochvejná trpezlivosť bola odmenená, jeho choroba, ktorá postihovala vonkajšie údy, sa presunula do vnútra. Keď cítil, že smrť je blízko, v noci prebudil pútnikov, ktorých hostil vo svojom príbytku, a prosil ich, aby vstali a spievali s ním žalmy za jeho blažený odchod z tohto sveta. Spieval s nimi a umierajúc prestal, no náhle zo všetkých síl zvolal: *„Stíšte sa; nepočujete chválospevy, ktoré zazneli z neba?“* A keď sa jeho duša ponorila do nebeského spevu, ktorý v sebe počul, pokojne odovzdal ducha Pánovi. V tej chvíli bola celá miestnosť naplnená príjemnou vôňou,

takže všetci prítomní boli nevýslovne povzbudení a boli presvedčení, že jeho duša vošla do večnej blaženosti. Toľko hovorí sv. Gregor Veľký.

Poučenie:

Meno Servulus znamená služobník; tento svätý žobrák bol pokorným služobníkom a nasledovníkom Ježiša Krista. Sv. Gregor ukončuje svoje rozprávanie týmito slovami: *„Hľaďte na slávny koniec tohto muža, ktorý na zemi znášal toľko utrpenia s takou pokorou! On, podľa slov Pána, bol dobrou zemou, ktorá v trpezlivosti priniesla úrodu. Zoraný pluhom protivenstva, dosiahol ako odmenu bohatú žatvu. Dobre uvážte, bratia, aké výhovorky použijeme na prísnom Božom súde, keď sme, majúc zdravé ruky a časné bohatstvo, zanedbávali konať dobré skutky, zatiaľ čo tento muž, neschopný ovládať svoje ruky, plnil Božie prikázania!“* Sv. Gregor pokračuje: *„Nebude ani potrebné, aby Boh na naše zahanbenie postavil proti nám svätých apoštolov, ktorí kázaním priviedli celé zástupy do neba, ani svätých mučeníkov, ktorí si svoj vstup do nebeskej vlasti vybojovali preliatím svojej krvi. Čo povieme, keď uvidíme tohto Servula, ktorého ruky boli zviazané neustálou chorobou, ale ktorá mu nezabránila konať dobré skutky? Pozorne to uvážte, bratia moji, a povzbudzujte sa k horlivosti v konaní dobra, aby ste mohli byť spoločníkmi tých zbožných duší, ktoré sú nám teraz predkladané ako príklad hodný nasledovania!“*

Dňa 22. decembra sa tiež slávi pamiatka svätých mučeníkov Demetria, Honorata a Flóra; v Alexandrii sv. Ischirióna, mučeníka; sv. Cheremóna, biskupa a jeho spolumučeníkov z Egypta; v Nikomédii sv. Zenóna, vojaka a mučeníka a ďalších.

23. DECEMBER

Sv. Viktória, panna a mučeníčka (3. stor.)

Za krutého prenasledovania Kristovej Cirkvi cisárom Déciom (249–251) sa istý počet slabších kresťanov nechal zviesť k odpadnutiu, no mnohí verní statočne bojovali za Ježiša Krista až do smrti a získali korunu mučeníctva. V meste Tibur (dnes Tivoli), vzdialenom tri a pol míle od Ríma, žili dve priateľky, panny Viktória a Anatólia, dcéry urodzených rodičov, ktoré boli vychované v kresťanskej viere. Plné vrúcnej lásky k Pánovi Ježišovi mu v súkromí nábožne slúžili. Nedôverujúc svojej mladosti, vyhýbali sa svetu a báli sa, že verejným vyznávaním viery vyvolajú hnev pohanov.

Keď cisár Décius obnovil staré trestné zákony proti kresťanom a nariadil vládcom, aby ich akýmkoľvek spôsobom nútili zaprieť Krista, Viktória vypočula naliehavé rady niektorých významných žien a rozhodla sa prijať žiadosť urodzeného Rimana Eugena, ktorý sa uchádzal o jej ruku. Hoci bol pohan, Viktória dúfala, že ho časom privedie k poznaniu pravdy a získa jeho dušu pre Boha, pretože sa zdal byť mužom dobrého srdca a bezúhonných mravov. Okrem toho sa Viktória upokojovala myšlienkou, že v nadchádzajúcich prenasledovaniach kresťanov jej ženích bude

štítom a ochrancom, a že si svätú vieru zachová ľahšie, než keby zostala nevydatá. Aj Anatólii sa naskytol nápadník, urodzený mladík Aurelius, no tá ho odmietla, pretože sa zaviazala Kristovi Pánovi sľubom ustavičného panenstva. Márne boli všetky prostriedky, ktoré používal, aby si získal jej srdce. Nakoniec sa obrátil na snúbenicu svojho priateľa Eugena a naliehavo ju prosil, aby svoju družku presvedčila. Viktória sa domnievala, že urobí dobrý skutok, ak svojej priateľke poskytne dobrú radu. Snažila sa ju presvedčiť rôznymi argumentami, aby uzavrela manželstvo s Aureliom. Povedala, že jej nápadník je urodzený a bohatý muž a že nebude nemožné priviesť ho ku kresťanskej viere. Chválila manželský stav ako ctihodný, Bohom ustanovený a posvätený. Líčila hrozné nebezpečenstvá, ktorým boli kresťanské panny v tom čase vystavené, keď žili v neustálom strachu, že budú pre svoju vieru uvrhnuté do väzenia a mučené.

Anatólia, potom ako si trpezlivo vypočula dôvody svojej milej priateľky, jej začala vysvetľovať, že panenstvo je vznešenejším stavom ako manželstvo. Hovorila tak pôvabne a presvedčivo, že citlivá Viktória sa razom zmenila a vyhlásila, že aj ona sa zasvätí Ježišovi Kristovi ustavičným panenstvom. Hneď rozdala svoje šperky chudobným a odkázala Eugenovi, že sa nemôže stať jeho manželkou, pretože si za jediného ženícha vyvolila Pána a Spasiteľa. Eugen bol týmto odkazom nesmierne zdesený a akokoľvek sa snažil zvrátiť podivný úmysel svojej snúbenice, ona pevne vytrvala vo svojom sľube.

V čase prenasledovania Cirkvi boli kresťania často predvolávaní pred súd a odsudzovaní z najnižších pohnútok. Cisárske výnosy nemali veľký účinok na pokojné domácnosti kresťanských rodín či na osamelé panny, avšak ľudská zloba, závisť a chamtivosť prenikali aj k nim a privádzali týchto nevinných ľudí pred pohanských sudcov. Pohanskí muži, ktorých pýchu urazilo odmietnutie kresťanských panien, sa často mstili takýmto udavačským spôsobom. Odmietnutí nápadníci Eugen a Aurelius by boli Viktóriu a Anatóliu udali ako kresťanky, ale ich lakomstvo ich prinútilo konať inak. Keby ich úrady odsúdili pre vieru, skonfiškovali by ich majetky, ktoré si však chceli privlastniť sami. Preto podali na svoje domnelé snúbenice žalobu, že ich podviedli, porušili zasnúbenie a premrhali im sľúbené veno. Týmto spôsobom Eugen získal od úradov povolenie vziať Viktóriu do svojej moci. Dal ju odviesť na svoj majetok, kde ju prísne strážili, a snažil sa ju prinútiť, aby zmenila svoje rozhodnutie a podriadila sa jeho vôli. Keď však nezabralo ani sľubovanie, prosby, náreky či hrozby, týral ju hladom a rôznymi spôsobmi. No Viktória zostala pevná vo svojom rozhodnutí. Ani väzenie, hlad či mučenie ju nezlomili, a radšej bola ochotná podstúpiť smrť, než aby zradila svoj posvätný sľub. Boh, v ktorého pevne dúfala, jej dodával odvahu a silu.

Uväznenú Viktóriu smeli navštevovať dospelé dievčatá, aby ju presvedčili k sobášu s Eugenom. Tieto návštevy však priniesli nečakaný výsledok. Viktória pohanským dievčatám vysvetľovala vznešené učenie kresťanskej viery. Mnohé z nich uverili v Ježiša Krista, dali sa pokrstiť, ba niektoré sa natoľko nadchli pre stav panenstva, že sa tiež zasvätili Kristovi sľubom ustavičnej čistoty. Keď sa to dozvedeli pohania, obávali sa, že Viktória strhne za sebou všetky ich dcéry. Naliehali preto na Eugena,

aby vzdorovitú Viktóriu vydal na súd ako kresťanku a zvodkyňu. Tradícia hovorí, že sv. Viktória podstúpila pre Ježiša Krista mučenícku smrť sťatím dňa 23. decembra 253 v Sabinských horách, kde dnes stojí mestečko Monte Leone. Jej priateľka sv. Anatólia bola pre vieru umučená v tom istom roku 9. júla.

Poučenie:

Latinské slovo *„victoria“* znamená víťazstvo. Rimania uctievali vymyslenú bohyňu víťazstva Viktóriu, ktorú zobrazovali ako okrídlenú pannu s kopijou a vavrínovým vencom. Kresťanská svätica Viktória naplnila význam svojho mena; zvíťazila nad telom, svetom i diablom a je korunovaná v nebi dvojitou korunou – panenskou a mučeníckou. Zobrazovaná býva s krížom v pravej ruke, pod ktorým vybojovala dobrý boj, a palmou v ľavej ruke, symbolom víťazstva, ktoré dosiahla; porazený nepriateľ, pekelný drak, sa krčí pod jej nohami.

Možno niekto povie, že svätá Viktória konala nerozvážne, keď odmietla výhodné manželstvo a zvolila si stav panenstva a mučenícku smrť. Avšak Božie súdy sú iné ako ľudské. Nezáleží na tom, či sa naše konanie páči ľuďom, ale či sa páči Bohu. Svätý Pavol hovorí: *„Mne naozaj málo záleží na tom, či ma súdite vy alebo iný ľudský súd. Lebo Pán je môj sudca.“ „Živočíšny človek neprijíma veci Božieho Ducha; sú mu bláznovstvom a nemôže ich pochopiť.“* (1 Kor 4, 3. 4.; 2, 14.)

Dňa 23. decembra sa tiež spomínajú svätí Migdonius a Mardonius, ktorí boli umučení za vlády cisára Diokleciána v Nikomédii; v Kandii sv. Teodul a deväť spolumučeníkov, ktorí boli za vlády cisára Décia sťatí pre vieru a ďalší.

24. DECEMBER

I. Štedrý deň

Starí kresťania sa na dôstojné slávenie veľkých cirkevných sviatkov pripravovali veľmi horlivo. Večer pred slávnosťou sa zhromaždili v chráme Pánovom a tam strávili väčšinu noci v pôste, modlitbách, speve žalmov, čítaní a počúvaní Božieho slova a vo svätej spovedi. Tieto nočné bdenia (vigílie) majú apoštolský pôvod. Sv. Ambróz hovorí: *„Pán Ježiš strávil celú noc v modlitbách, nie preto, že by modlitby potreboval, ale aby ti dal príklad na nasledovanie. Zotrvávaj na modlitbách za teba, aby si sa naučil, ako sa máš modliť za seba.“*

Spočiatku mali všetky hlavné sviatky Pána, ako aj sviatky Panny Márie a niektorých svätcov vigílie. Tiež za zomrelých sa často konali takéto nočné bdenia a nábožní kresťania bdeli aj pri hroboch svätých mučeníkov, niekedy celé noci. Neskôr, už za čias sv. Hieronyma, však horlivosť kresťanov ochabla a tieto nočné pobožnosti sa stávali príležitosťou na rôzne pohoršenia. Preto boli čiastočne zrušené alebo samy zanikli, a príprava na sviatky sa presunula na predchádzajúce dni. Odtiaľ pochádza aj názov *„vigílie“* (svätvečery) pre tieto dni pred veľkými cirkevnými slávnosťami. Jedine vigília pred sviatkom Narodenia Pána sa zachovala čiastočne v pôvodnej

podobe. Raz do roka, o polnoci pred týmto vznešeným sviatkom, sa v našich chrámoch konajú slávnostné bohoslužby na pamiatku narodenia Božieho Syna, Ježiša Krista. V neskorých nočných hodinách zaznieva tichými mestami, dedinami a krajinami zvučný hlas zvonov. Nábožní veriaci prichádzajú do osvetlených chrámov, aby sa zúčastnili nekrvavej novozákonnej obety a pripravili sa na blížiaci sviatok bdením, modlitbou a spevom posvätných piesní.

Svätvečer slávnosti Narodenia Pána sa u nás príhodne nazýva Štedrým dňom a večerom; pripomína nám nevýslovnú štedrosť nebeského Otca, ktorý *„tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nik, kto v neho verí, nezahynul, ale mal život večný.“* (Jn 3, 16). V tento posledný deň posvätného adventného obdobia zbožný kresťan zintenzívňuje svoje úsilie, ktorým sa počas tohto času snažil očistiť svoje srdce a pripraviť ho ako dôstojný príbytok pre Božieho Syna.

Podľa starého cirkevného zvyku sa ešte aj dnes v niektorých krajinách na Štedrý večer domy odymujú kadidlom a kropia svätenou vodou za sprievodu recitácie žalmu *„Zmiluj sa nado mnou, Bože,“* chválospevu *„Moja duša velebí Pána“* a príslušnej modlitby. Takýmto cirkevným požehnaním sa veriacim pripomína, aké dôležité je nielen pripraviť svoje srdce na prijatie nebeského hosťa Krista Ježiša, ale aj očistiť svoje domovy od všetkého, čo by mohlo brániť jeho prítomnosti. Po celodennom prísnom pôste býva podľa starobylého zvyku na Štedrý večer v katolíckych domácnostiach bohatšia spoločná večera z pôstnych jedál. Veriaci obdarúvajú svoje deti i domácich rôznymi darmi a nezabúdajú ani na chudobných, ktorých štedrejšie podporujú.

Krásne zvyky a piesne Štedrého večera, vychádzajúce z jemnej slovanskej povahy, boli typické pre našich predkov. Najkrajším zvykom Štedrého večera je stavanie jasličiek a domáca pobožnosť pri nich. Tento zvyk zaviedol sv. František z Assisi a naši predkovia si ho veľmi obľúbili. V súčasnosti ho však miestami nahradil vianočný stromček, ktorý starí Slovania nepoznali. Štedrý večer napĺňa veriaceho kresťana pocitom posvätnej nehy a pokoja. Milé Jezuliatko v jasličkách láka deti, prebúdza spomienky na blažené detstvo a vzbudzuje v nás zbožné city. Zachovaj Boh nášmu národu najdrahšie dedičstvo po otcoch, svätú vieru, aby sa aj naši potomkovia mohli na Štedrý večer radovať v Pánovi a aby sa v našich chrámoch každý rok počas svätej noci ozýval zo zanietených sŕdc starobylý chválospev: *„Narodil sa Kristus Pán, veseľme sa!“*

Podľa starého zvyku občiansky kalendár umiestňuje na Štedrý deň pamiatku prarodičov ľudského pokolenia Adama a Evy. Adam je praotec všetkých ľudí podľa tela, Ježiš Kristus je druhý, lepší praotec ľudstva, ktoré ním bolo znovuzrodené. Adam priniesol na svet hriech, Kristus Pán odstránil hriech aj jeho následky. Náš pozemský otec Adam a matka Eva nám i sebe privodili časnú aj večnú smrť; Božským Synom nepoškvrnenej Panny Márie však bola smrť premožená a získali sme večný život. *„Lebo ako je skrze človeka smrť, tak je skrze človeka aj zmŕtvychvstanie. Veď ako všetci umierajú v Adamovi, tak zasa všetci ožijú v Kristovi.“* (1 Kor 15, 21–22)

II. Sv. Anastázia, mučeníčka (3. stor.)

Na každej svätej omši po pozdvihovaní kňaz vzýva okrem iných svätcov aj meno svätej mučeníčky Anastázie. Táto svätica bola dcérou vznešeného Rimana Pretextáta a jej matkou bola Flavia. Pretextát bol pohan, no Flavia, horlivá kresťanka, vychovávala svoju dcéru vo viere v Krista. Dobré semeno viery sa uchytilo v citlivej duši Anastázie a prinieslo skoro výnimočné ovocie. Keď mala dvanásť rokov, chodila s matkou k váženému kresťanskému učiteľovi, kňazovi Chrysogonovi, a ďalej sa vzdelávala v Kristovom učení. Už v tomto veku bola dokonale upevnená vo svätej viere, keď jej zbožná matka Flavia zomrela. Odvtedy bol Chrysogon osirotenej dievčine jediným učiteľom a sprievodcom na ceste kresťanskej dokonalosti.

Keď Anastázia dospela, jej otec Pretextát ju zasnúbil urodzenému pohanovi Publiovi, napriek jej odporu voči tomuto manželstvu. Publius bol zarytý nepriateľ kresťanov a človek skazených mravov. Pre mladú Anastáziu nastalo obdobie ťažkých skúšok po boku tohto zhýralca. Trpela od neho surové týranie, bola svedkyňou jeho nemravného života a najviac ju zraňoval jeho opovržlivý výsmech z kresťanského náboženstva, ktoré bolo pre ňu najdrahším pokladom na svete. Vo svojom utrpení hľadala úľavu a potechu v modlitbe a v skutkoch kresťanskej lásky. V tom čase, za vlády cisárov Diokleciána a Maximiána, bolo v Ríme uväznených mnoho kresťanov a v okovách biedne trpeli. Anastázia sa horlivo starala o týchto nešťastníkov. Prezlečená do prostého šatu a sprevádzaná sluhom, navštevovala väzenia, uplácala strážcov, aby si získala prístup dnu, kde prinášala väzňom jedlo, nápoje a lieky. Súčasne ich povzbudzovala k vytrvalosti vo svätej viere a posilňovala ich duše kresťanskou útechou.

Chudobným kresťanom po meste prinášala pomoc a starala sa o chorých. Tieto návštevy však neostali dlho tajomstvom. Publius sa rozhneval a nariadil sluhom, aby sledovali každý jej krok a počúvali, čo hovorí. Anastázia tak nikdy nebola v bezpečí; domáci služobníci sa k nej správali nedôverčivo a zaobchádzali s ňou tvrdo. Nakoniec ju Publius úplne izoloval od okolitého sveta a držal ju prísne zavretú v domácnosti, dúfajúc, že takto ju skoro zničí a bude môcť bez prekážok užívať jej veno. Anastáziu bolelo, že už nemohla navštevovať kresťanských väzňov ani chorých, a trápilo ju, že Publius jej veno, ktoré pokladala za majetok chudobných, rozhadzoval na nemravný život. Jej smútok vyvrcholil, keď bol jej svätý učiteľ Chrysogon uväznený pre vieru. Anastázia si s týmto svätcom intenzívne dopisovala a listy, ktoré jej posielal z väzenia, boli jej jedinou útechou.

Keď Anastázia pod ťarchou utrpenia už takmer klesala, prišla hodina jej vykúpenia. Publius bol cisárom náhle poverený vyslaním na perzský dvor. Pred odchodom prikázal, aby jeho manželka zostala v domácom väzení pod prísnym dozorom, mysliac si, že do jeho návratu do Ríma už zomrie. Avšak Publius sám náhle zomrel na ceste, a tak bola Anastázia oslobodená od všetkých útrap. S radosťou ďakovala Bohu a využila získanú slobodu na to, aby opäť obetavo slúžila prenasledovaným a chudobným kresťanom. Ako dobrá matka ich živila, ošetrovala chorých, navštevovala uväznených vyznávačov a povzbudzovala ich k vytrvalosti v krvavom boji za Ježiša Krista.

Na jeseň roku 303 bol svätec Chrysogon v okovách odvlečený do Akvileje. Anastázia ho sprevádzala a slúžila mu až do jeho mučeníckej smrti 24. novembra 303. Videla ho pred súdom, kde odmietol klaňať sa modlám a slávne vyznal vieru v Ježiša Krista, Božieho Syna. Bola svedkom jeho mučenia a na popravisku, kde mu kat sťal hlavu, otvorene smútila a plakala nad jeho smrťou.

Po smrti svätého Chrysogona dala Anastázia svoj majetok predať, aby podporila chudobných kresťanov. Nemala už iné prianie, než obetovať svoju vlastnú krv Kristovi Pánovi. Nakoniec prišiel rad aj na ňu. Bola obvinená pred ilýrskym prefektom a keď ani prosby, ani sľuby, ani hrozby a mučenie nedokázali odvrátiť jej vieru od milovaného Spasiteľa, bola odsúdená na smrť upálením. S radosťou a odvahou kráčala na miesto popravy a spolu s ďalšími mučeníkmi bola zaživa upálená 25. decembra, čím sa práve na sviatok Narodenia Pána znovuzrodila pre nebo. Stalo sa tak podľa tradície v roku 304.

Miesto, kde svätá Anastázia podstúpila mučenícku smrť pre Ježiša Krista, nie je zo starých záznamov celkom jasné; najpravdepodobnejšie však bola upálená v hlavnom meste Ilýrie, Sirmiu (Sremska Mitrovica). Odtiaľ boli jej ostatky najskôr prenesené do Konštantínopolu a neskôr do Ríma.

Poučenie:

Už v 4. storočí bol v Ríme postavený chrám svätej Anastázie, kde pápeži na Božie narodenie slúžili druhú svätú omšu. Preto Rimania 25. decembra chodili v slávnostnom sprievode do tejto svätyne. Až dodnes sa na sviatok Narodenia Pána pri druhej omši (za úsvitu) koná zvláštna modlitba za svätú Anastáziu.

III. Sv. Gregor, kňaz a mučeník (3. stor.)

Začiatkom štvrtého storočia žil v meste Spalato (dnešný Split) zbožný kňaz, všeobecne známy ako Gregor zo Spalata. Bol horlivým sluhom Božím a neohrozene ohlasoval sväté evanjelium, hoci v tom čase ukrutný cisár Dioklecián kruto prenasledoval svätú Cirkev, najmä biskupov a kňazov. V roku 304 prišiel do Spalata vojenský plukovník Flakkus. Dozvedel sa, že kňaz Gregor nedbá na cisársky zákaz a ohlasuje učenie Ježiša Krista. Ihneď ho dal chytiť vojakmi a predviesť pred seba. Spýtal sa ho: *„Si ty ten povestný Gregor zo Spalata?“* Svätý Gregor smelo odpovedal: *„Áno, ja som.“* Plukovník na to zvolal: *„Ty zvádzaš cisárových poddaných! Si*

nepriateľom štátnych bohov a opovrhovateľom cisárov!“ Svätý Gregor odpovedal: *„Od mladosti slúžim Bohu, ktorý ma stvoril. Nikto ma neprinúti, aby som sa Mu neklaňal!“* Plukovník sa spýtal: *„Kto je teda tvoj Boh?“* Svätý kňaz pokojne vysvetľoval: *„Môj Boh je Ten, ktorý stvoril človeka na Svoj obraz, je všemohúci a nesmrteľný a každému človeku odplatí podľa jeho skutkov.“* Flakkus ho však ostro prerušil: *„Nemárni slová! U mňa platí poslušnosť — inak…“* Svätý Gregor mu smelo odvetil: *„Neviem, čo chceš dosiahnuť svojimi rozkazmi. Ja viem, čo mám robiť!“* Plukovník pokračoval prísnym hlasom: *„Ak si chceš zachrániť svoj život, choď do chrámu a obetuj bohom. Potom budeš naším priateľom a nepremožiteľní cisári ťa zahrnú milosťami.“* Svätý Gregor vážne odpovedal: *„Ako mi osoží milosť smrteľného cisára, ak upadnem do nemilosti nesmrteľného Boha? A čo je krátka blaženosť, ktorú mi sľubuješ, oproti večnému nešťastiu? Nežiadam si takú milosť ani biedne šťastie! Preto nebudem obetovať diablom, ale iba Pánu Ježišovi Kristovi, môjmu Bohu!“* Po týchto slovách dal pohanský plukovník mučiť svätého Gregora a nakoniec mu dal sťať hlavu. To sa stalo 24. decembra roku 304.

Telo svätého mučeníka kat nechal ležať na popravisku pod holým nebom. Divé zvery, ktoré sa potulovali krajinou, sa neodvážili dotknúť jeho tela a utekali od neho. Pohania, ktorí to videli, zvolali: *„Naozaj, Boh kresťanov je jediný veľký a pravý Boh!“* Mnohí z nich uverili v Pána Ježiša Krista a dali sa pokrstiť. Ukrutný tyran Flakkus krátko nato zomrel biednou smrťou.

Nábožná kresťanská žena menom Abundancia odkúpila od pohanských vojakov telo svätého Gregora za tridsaťpäť zlatých. Pomazala ho drahými voňavými masťami a tajne ho pochovala s veľkou úctou. Neskôr boli jeho ostatky prenesené do Milána a odtiaľ do mesta Kolín nad Rýnom, kde sa uchovávajú dodnes.

Svätý Gregor, mučeník zo Spalata, sa vyobrazuje v kňazskom rúchu. V pravej ruke drží meč a v ľavej pozdvihnutú palmovú ratolesť.

Poučenie:

Svätý Gregor s radosťou obetoval svoj život za svätú vieru, lebo bol presvedčený, že iba ona je pravá. Kto verí, že Boh zjavil sväté pravdy a že svätá Cirkev ich neomylne učí, ten verí pevne, aj keby mal byť prenasledovaný, trápený či usmrtený. Svätý Sanktus počas prenasledovania kresťanov v Galii (Francúzsku) v roku 178 odpovedal na každú otázku katom: *„Som kresťan!“* Hoci ho kruto trýznili, prikladali mu na telo rozžeravené železné dosky, a jeho telo bolo popálené, zostal pevný vo svojej viere. Druhé mučenie, ktoré podstúpil, mu dokonca pripadalo ako úľava, lebo znášal bolesti za svätú vieru! Svätej viere máme obetovať všetko.

Kresťan, nasleduj svätého Gregora vo vyznávaní svojej viery. Kto stratí vieru, stratí večný život.

IV. Sv. Mikuláš, vojak a vyznávač (10. stor.)

Grécky cisár Nikeforos panoval od roku 963 do roku 969. Často viedol vojny s Bulharmi a v jeho vojsku sa nachádzal udatný kresťanský bojovník menom Mikuláš. Tento mladý a krásny vojak sa popri svojej statočnosti vyznačoval aj čistotou duše. Bol vychovaný nábožnými rodičmi v bázni Božej a zachoval si nevinné srdce aj medzi surovými druhmi. V krvavých bitkách sa modlil k Bohu o ochranu a bojoval statočne ako lev. Raz Nikeforos zahájil novú vojenskú výpravu proti nespokojným Bulharom. Počas pochodu sa Mikuláš so svojimi druhmi zastavil v hostinci, kde žila bezbožná dcéra hostinského. Táto mladá žena si zaumienila, že krásneho vojaka zvedie k nemravnosti. Urobila všetko pre to, aby si ho naklonila. Keď si to nábožný Mikuláš všimol, povedal bezočivej dievčine: *„Mýliš sa vo mne. Nepatrím medzi tých vojakov, ktorí túžia po chvíľkových rozkošiach, ktoré urážajú Boh a ktoré vedú do večného zatratenia.“* Bezočivá dievčina nepočula nikdy takúto reč od vojaka a zarazila sa, ale vášeň ju neopustila. Pokúsila sa svoj zlý úmysel uskutočniť. V noci bezočivo vošla do Mikulášovej izby a snažila sa ho zvádzať lichotením. Mikuláš ju však so znechutením vyhnal. Keď prišla aj druhýkrát, odhodlaný vojak ju zahnal tým, že ju zbil a vyhodil z izby. Toto morálne víťazstvo sa stalo počiatkom jeho duchovnej dokonalosti. Keď sa večer ukladal na lôžko, úprimne sa modlil k Bohu a ďakoval mu, že mu pomohol zachovať si nevinnosť srdca. V sne sa mu zjavil Boh a uistil ho o radosti, ktorú mu spôsobil svojím odporom proti pokušeniu diabla. Mikulášovi sa tiež ukázalo bojisko, kde cisárske vojsko statočne bojovalo proti Bulharom, ktorí utrpeli porážku. Vidieť však mohol aj ďalší vývoj, keď Bulhari získali posily, znovu zaútočili a dosiahli víťazstvo. Na krvavom bojisku ležalo množstvo mŕtvych a ranených. Mikuláš videl medzi nimi prázdne miesto a spýtal sa, čo to znamená. Počul nadpozemský hlas, ktorý povedal: *„Toto miesto bolo pripravené pre tvoje mŕtve telo, keby si nebol odolal pokušeniu a nepremohol ho!“* Keď sa Mikuláš prebudil, rozmýšľal o tomto zjavení a bol zvedavý, či sa jeho sen vyplní.

Grécke vojsko vtrhlo na nepriateľské územie a nastal boj. V prvej krvavej bitke zvíťazili Gréci a Bulhari sa rozpŕchli do vrchov. S novými posilami sa však Bulhari zotavili a rozpútal sa nový krvavý boj. Tentoraz Bulhari zvíťazili a množstvo Grékov zahynulo. Mikuláš, ktorý bojoval v prvých radoch ako lev, nebol zranený. Uvedomil si, že Boh ho zázračne ochránil. Z celého srdca ďakoval Bohu a rozhodol sa, že sa zasvätí jeho službe. Opustil vojsko a vstúpil do kláštora. Ako mních žil svätý život a stal sa príkladom pre bratov. Zomrel blaženou smrťou.

Sv. Mikuláš sa zobrazuje ako mladý vojak s ľaliou v ľavej ruke.

Poučenie:

Sv. Mikuláš premohol pokušenie k nečistote, a preto ho Boh odmenil večnou slávou. V pokušení si spomenul na Boha a vzýval jeho pomoc. Podobne by si mal konať aj ty, kresťan, keď si pokúšaný na hriech, najmä na nečistotu! Ryba mečovka uniká pred svojimi nepriateľmi pomocou svojho ostrého meča, ktorý rozreže sieť a oslobodí sa. Pre človeka je takýmto *„mečom“* modlitba a pevnosť vo viere. Sv. Mikuláš odolal

pokušeniu hneď na začiatku. Aj kresťan musí byť rozhodný a vzoprieť sa každému pokušeniu. Vezmime si príklad z prírody: rastlina rosička (Drosera rotundifolia) má listy pokryté lepkavými chĺpkami. Keď na list sadne hmyz, list sa zavrie a drží obeť, kým nezahynie. Podobne kresťanská panna či mládenec musia odolať pokušeniu a brániť svoju česť. Kresťan by mal vzdorovať aj najmenším pokušeniam, lebo diabol postupuje rovnako ako jež z bájky. Najprv prosí len o malý kútik, no nakoniec si prisvojí celé miesto. Preto treba byť ostražitý a neustále odolávať zlu, aby sa nerozšírilo do celého života.

Dňa 24. decembra sa tiež spomína pamiatka štyridsiatich svätých panien umučených za cisára Décia v Antiochii; svätého Luciana a spolumučeníkov v Tripolise; svätého Eutymia, mučeníka v Nikomédii; svätého Delfína, Bordeauxského biskupa; v Ríme svätú Tarsillu, pannu; v Trevíri svätú Irmu, pannu, dcéru kráľa Dagoberta a ďalších.

25. DECEMBER

Sviatok Božieho narodenia

„Kristus sa nám narodil; poďme, klaňajme sa mu!“ Dnes sa po celom kresťanskom svete ozýva toto radostné volanie svätej Cirkvi. Toto je deň, ktorý učinil Pán; deň novej zmluvy, ktorú naveky uzavrela nekonečná Božia láska s ľudstvom. *„Nech jasá spravodlivý, veď víťazstvo je blízko; nech sa raduje hriešnik, pretože je pozvaný prijať odpustenie; nech ožije pohan, pretože je povolaný k životu.“* (Sv. Lev Veľký) *„Veď zjavila sa Božia milosť na spásu všetkým ľuďom.“* (Tít 2, 11)*; dnes sa stal dvojaký zázrak, ktorý presahuje všetok rozum a chápe ho len viera. Boh sa narodil a Panna porodila.“* (Sv. Bonaventúra) *„A Slovo sa telom stalo a prebývalo medzi nami. A my sme uvideli jeho slávu, slávu, akú má od Otca jednorodený Syn, plný milosti a pravdy.“* (Jn 1, 14)

Hriechom prvých rodičov, Adama a Evy, bola na nich i na všetkých ich potomkov uvalená nesmierna bieda časná i večná. Z tohto upadnutého stavu sa úbohí ľudia nemohli vlastnými silami vyslobodiť. Vykupiteľom a obnoviteľom hriešneho, večnému trestu podliehajúceho ľudstva

mohol byť iba Boh-človek, Boh i človek zároveň. A práve toho Vykupiteľa poslal v plnosti času nebeský Otec ľuďom: svojho jednorodeného Syna, od večnosti splodeného, ktorý sa stal človekom, aby nás svojím obetným životom a zmiernou smrťou vykúpil a spasil.

„Mnohokrát a mnohými spôsobmi hovoril kedysi Boh otcom skrze prorokov. V týchto posledných dňoch prehovoril k nám v Synovi, ktorého ustanovil za dediča všetkého a skrze ktorého stvoril aj svet,“ takto oznamuje svätý Pavol a s nadšením volá spolu so žalmistom k tomuto večnému a všemohúcemu Pánovi: *„Ty, Pane, si na počiatku stvoril zem aj nebesia sú dielom tvojich rúk. Ony sa pominú, ale ty zostaneš a všetci sťa odev zostarnú, zvinieš ich ako plášť, ako odev a zmenia sa. Ale ty si vždy ten istý a tvoje roky sa nepominú.“* (Hebr 1, 1–12)

Dnes slávime narodeniny Pána a Spasiteľa sveta; dnes sa naplnilo Izaiášovo proroctvo: *„Chlapček sa nám narodil, syn nám je daný, kniežatstvo spočíva na jeho pleciach a jeho meno bude Podivuhodný, Radca, Boh Mocný, Otec večnosti, Knieža pokoja.“* (Iz 9, 6)

Vitaj teda, vianočný sviatok, vitaj sviatok narodenia Pána! Keď už ľudské pokolenie na vlastnej koži pocítilo zhubné následky a ťarchu Adamovej viny, večný Boží Syn sa znížil k zemi a pôsobením Ducha Svätého sa vtelil v lone čistej Panny. O tomto presvätom, nevyspytateľnom tajomstve vedeli len Mária, požehnaná medzi ženami, a jej svätý ženích Jozef, ktorému to zjavil Pánov anjel (Mt 1, 18–25) a len zbožní manželia Zachariáš a Alžbeta.

Podľa Micheášovho proroctva mal očakávaný Mesiáš prísť na svet v Betleheme v Judsku (Mich 5, 2). Aby sa toto proroctvo naplnilo, Božia prozreteľnosť usmernila cisára Augusta, aby vydal nariadenie o sčítaní všetkého obyvateľstva Rímskej ríše, ku ktorej v tom čase patrila aj Palestína. V Palestíne sa toto sčítanie konalo podľa dávneho zvyku rozdelenia ľudu na pokolenia a kmene; preto bol každý povinný ísť do miesta pôvodu svojich predkov a dať sa tam zapísať. Mária aj Jozef pochádzali priamo z rodu kráľa Dávida, a preto sa museli vydať na dlhú a náročnú cestu z Nazareta do betlehemského mesta, Dávidovho rodiska. Božia prozreteľnosť tak použila pohanského cisára, aby bez jeho vedomia naplnila svoje sväté plány: aby Panna Mária prišla na miesto, o ktorom bolo známe, že bude rodiska Mesiáša; aby meno novonarodeného Vykupiteľa bolo zapísané do verejných záznamov ríše, a aby Židom i pohanom po všetky časy dosvedčovalo čas jeho narodenia i jeho pôvod z rodu Dávidovho.

V Pánovom mene sa Jozef vydal s Pannou Máriou na túto dlhú a náročnú cestu do Betlehema. Keď došli do mesta, Jozef márne klopal na dvere domov. Nikto nechcel poskytnúť nocľah chudobnému mužovi a cudzincom, pričom Máriin požehnaný stav mohol hostiteľom spôsobiť problémy. Jozef sa teda obrátil na verejnú nocľaháreň, ale pre množstvo prichádzajúcich tam už nebolo miesto, kde by si Mária mohla odpočinúť. Tak sa naplnili slová evanjelistu: *„Prišiel do svojho vlastného, a jeho vlastní ho neprijali.“* (Jn 1, 11) Vo vápencových pahorkoch Palestíny je mnoho jám a jaskýň, ktoré slúžili pocestným, ich zvieratám, pastierom i stádam ako útočisko. Keď

sa teda svätému Jozefovi počas noci nepodarilo nájsť prístrešie v Betleheme, našiel si za mestom jaskyňu, v ktorej mali pastieri maštaľ. Bol už najvyšší čas, pretože Panne Márii sa naplnili dni, aby porodila. *„I porodila svojho prvorodeného syna, zavinula ho do plienok a uložila do jasieľ.“* (Lk 2, 7) Týmito jednoduchými slovami rozpráva evanjelista Lukáš najvznešenejšiu udalosť sveta – narodenie Božského Vykupiteľa Ježiša Krista.

Tak ako slnko, ktoré dáva svetlo celému svetu, vychádza nad obzor bez hluku, pokojne, tak prišiel Boží Syn na tento svet skromne; v pokore, v ponížení a v najväčšej chudobe. Nie v kráľovskom meste ani v zlatom paláci, ale v opovrhovanej maštali sa narodil panovník, ktorého pôvod siaha do večnosti (Mich 5, 2). Tam našiel svoj prvý odpočinok, o ktorom neskôr povedal: *„Líšky majú svoje nory a nebeské vtáctvo hniezda, ale Syn človeka nemá, kde by hlavu sklonil.“* (Mt 8, 20). Ľudia sa ženú za bohatstvom; hľa, novorodený Ježiš leží v chudobných jasliach. Ľudstvo sa opája rozkošami; hľa, Spasiteľ je zahalený do prostých plienok. Ľudstvo sa pýši nádherou a pýchou; hľa, vtelený Boh sa narodil v maštali. Už jeho narodenie je teda prvým dôrazným, hoci nemým kázaním proti žiadostivosti očí, túžbam tela a pýche života. Ponížil a zmaril sám seba, aby nás, úbohých hriešnikov, znovuzrodil, povýšil a posvätil. Novonarodenému Spasiteľovi sa prví poklonili jeho blažená Matka Mária a svätý ženích Jozef. Kto dokáže precítiť posvätnú radosť panenskej Matky, keď videla, vzala do náručia, bozkávala a kojila svoje Božské dieťatko? Kto opíše nežnú úctu a starostlivosť, ktorú mu venoval vyvolený pestún Jozef?

V Palestíne býva aj v decembri mierne počasie; hojný dážď zavlažuje pôdu a pastvín je dosť, takže stáda môžu zimovať pod holým nebom. Keď sa Spasiteľ narodil, pastieri na planine pod Betlehemom v noci bdeli a strážili svoje stáda. Boli to prostí ľudia, bohabojní a úprimní, ako pastier Dávid, ktorý na tých miestach pásol stádo svojho otca. Práve týmto chudobným a pokorným ľuďom bola ako prvým oznámená radostná zvesť o narodení Pána. Zrazu stál vedľa nich Pánov anjel a oslnila ich Božia sláva, takže sa veľmi preľakli. Anjel im však povedal: *„Nebojte sa. Zvestujem vám veľkú radosť, ktorá bude patriť všetkým ľuďom: Dnes sa vám v Dávidovom meste narodil Spasiteľ Kristus Pán. A toto vám bude znamením: Nájdete dieťatko zavinuté do plienok a uložené v jasliach.“* A s anjelom bolo množstvo nebeského vojska, ktoré chválilo Boha a hovorilo: *„Sláva Bohu na výsostiach a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle.“* (Lk 2, 6–14). *„Veď kým všetko objímalo hlboké ticho a noc v rýchlom behu došla do polovice, zostúpilo tvoje všemohúce slovo z neba, z kráľovského trónu, ako tvrdý bojovník doprostriedka zeme.“* (Múd 18, 14–15). Tieto slová starozákonného mudrca sa naplnili v svätú noc. Keď ľudia spali a tma pokrývala zem, narodil sa Syn Boží. Zostúpil z nebeského trónu a prišiel na tento svet ako chudobné dieťa. Jeho narodenie však okamžite oslavovali blažené nebeské bytosti, ako sa patrilo na Kráľa pravdy a svätosti. Pastieri, ktorí v noci bdeli, s údivom zbadali okolo seba jasné svetlo; ale nebol to svit mesiaca ani lesk hviezd, ale anjel Pánov ich obklopil nebeským jasom, akoby stáli na slnku. *„Bolo vhodné, aby za tichej noci zažiarilo svetlo jasnejšie a žiarivejšie ako slnko, keď sa narodilo Svetlo sveta,“* píše svätý Ambróz. A jeho narodenie oslávili zástupy anjelov chválospevom, chváliac

nekonečnú lásku nebeského Otca a blahoslaviac ľudí dobrej vôle, ktorým Spasiteľ priniesol pokoj, aký svet nemôže dať.

Blažené posolstvo anjelov spôsobilo v srdciach pastierov nevýslovnú radosť. Už sa nebáli, ale radovali sa, a keď anjeli odišli, zatúžili všetci ísť a povzbudzovali sa navzájom: *„Poďme teda do Betlehema a pozrime, čo sa to stalo, ako nám oznámil Pán."* Ponáhľajúc sa, prišli a našli Máriu, Jozefa a dieťa položené v jasliach. A keď to videli, pochopili, čo im bolo povedané o tom dieťati. Všetci, ktorí to počuli, sa divili nad tým, čo im pastieri hovorili. (Lk 2, 15–18). Pastieri, poučení anjelským zvestovaním a osvietení Božou milosťou, spoznali, že dieťatko, ktoré našli v maštali, uložené v jasliach, je prisľúbený Mesiáš; padli na kolená a zbožne sa mu klaňali. Podľa starobylého podania mu obetovali rôzne dary, aké im ich chudoba dovolila, ale najlepšou obetou bolo ich srdce; iný dar od nás Pán nežiada. Poctiac Božské dieťatko, blahoslavili jeho matku Máriu a rozprávali, čo im anjel zvestoval, a akí sú šťastní, že mohli uvidieť Vykupiteľa sveta. *„Ale Mária zachovávala všetky tieto slová vo svojom srdci a premýšľala o nich."* (Lk 2, 19). Bola dojatá radosťou pastierov a ich slová si hlboko vtlačila do srdca; porovnávala ich rozprávanie s tým, čo sama vedela o tajomstve vtelenia Božieho Syna a čo bolo o ňom predpovedané v Starom zákone. Tento bohatý poklad poznania zachovala pre Cirkev. Od Panny Márie sa totiž o týchto veciach dozvedel svätý Lukáš a zapísal ich vo svojom evanjeliu. Šťastní pastieri, ktorí spoznali tajomstvo vykúpenia sveta a utvrdili sa vo viere, sa vrátili domov, velebili a chválili Boha za všetko, čo počuli a videli, tak, ako im bolo povedané. (Lk 2, 20).

Pristúpme aj my s betlehemskými pastiermi k jasličkám a pokloňme sa novonarodenému Spasiteľovi. Prebuďme v sebe vieru v neho, ďakujme mu za jeho nebeskú lásku a obetujme mu svoje telo i dušu. Ak sa Kristus Pán svojou milosťou narodí aj v našich srdciach, už tu na zemi budeme oplývať pokojom, ktorý bol vo svätú noc zvestovaný ľuďom dobrej vôle anjelmi.

Poučenie:

Podľa starobylého cirkevného zvyku môže každý kňaz na Božie narodenie slúžiť tri sväté omše. V Ríme od pradávna slúžili pápeži na Vianoce svätú omšu na troch miestach: o polnoci v chráme Panny Márie Väčšej, ktorý sa nazýva *„U jasličiek"*, za svitania v chráme sv. Anastázie a za bieleho dňa v chráme sv. Petra. Tieto tri sväté omše sa slúžia na oslavu trojitého narodenia Pána, ako ich rozlišuje Cirkev: večného splodenia z Boha Otca, telesného narodenia z Panny Márie a duchovného narodenia v srdciach ľudí. Polnočná svätá omša, nazývaná anjelská, oslavuje tajomstvo časného narodenia Božieho Syna v Betleheme; číta sa evanjelium o tejto radostnej udalosti, ktorú anjeli oslavovali chválospevom *„Sláva Bohu na výsostiach!"* Druhá svätá omša, nazývaná pastierska, sa slúži na úsvite; v evanjeliu sa rozpráva o betlehemských pastieroch, ktorí, veriac anjelskému zvestovaniu, ponáhľali sa pokloniť novonarodenému Spasiteľovi. Táto svätá omša oslavuje duchovné narodenie Krista Pána v našich srdciach, ku ktorému dochádza, keď ho, podľa príkladu zbožných pastierov, prijímame s úprimnou vierou, a zvlášť vtedy, keď sme skrze sväté sviatosti posväcovaní jeho milosťou a znovuzrodení pre večný život. Takto sa Ježiš Kristus duchovne rodí v našich srdciach, takto nám vychádza nebeské slnko; preto sa táto

svätá omša slúži za úsvitu. Tretia, najslávnostnejšia vianočná svätá omša, slúžená za bieleho dňa, obsahuje evanjelium sv. Jána o večnom splodení Božieho Syna Ježiša Krista z Boha Otca: *„Na počiatku bolo Slovo a Slovo bolo u Boha a to Slovo bolo Boh. Ono bolo na počiatku u Boha. Všetko povstalo skrze neho a bez neho nepovstalo nič z toho, čo povstalo.“* (Jn 1, 1–3).

Tajomstvo narodenia Krista Pána Cirkev neustále uskutočňuje svojím pôsobením, aby jeho svetlo zažiarilo všade až do končín zeme a jeho kráľovstvo zavládlo po celom svete. Narodenie Spasiteľa Ježiša Krista je najväčšou a najvýznamnejšou udalosťou na svete; je zlomovým bodom v dejinách ľudstva. Keď sa Syn Boží stal človekom, ľudstvo bolo povýšené na dôstojnosť Božieho synovstva. *„Tým, čo ho prijali, dal moc stať sa Božími deťmi, tým, čo veria v jeho meno; ktorí sa nenarodili ani z krvi, ani z vôle tela, ani z vôle muža, ale z Boha.“* (Jn 1, 12–13). Preto sa kresťanský letopočet právom začína narodením Krista Pána v Betleheme.

Dňa 25. decembra sa v Ríme slávi aj pamiatka svätej Anastázie, mučeníčky a svätej Eugénie, panny a mučeníčky, ktorá bola sťatá pre vieru za cisára Galliena (260-268). V Nikomédii sa spomína niekoľko tisíc mučeníkov, ktorí sa za cisára Diokleciána zhromaždili v deň narodenia Pána na bohoslužbách a boli v chráme upálení alebo zadusení.

26. DECEMBER

Sv. Štefan, diakon a prvý mučeník (1. stor.)

Na druhý sviatok vianočný oslavuje Cirkev sv. Štefana, ktorý ako prvý zo všetkých učeníkov Ježiša Krista prelial za neho svoju krv. Včera sa tomuto svetu narodil Majster, dnes sa však nebesiam zrodil jeho horlivý učeník. Včera prišiel na túto zem večný Kráľ v našej podobe; dnes jeho víťazný bojovník opustil stan svojho tela, aby prijal korunu života. Včera anjeli oslavovali novonarodeného Spasiteľa, dnes s radosťou prijali Štefana do svojho spoločenstva.

Po zoslaní Ducha Svätého apoštoli v Jeruzaleme s veľkou mocou vydávali svedectvo o vzkriesení Ježiša Krista a veľká milosť bola vo všetkých veriacich. Taká mocná bola ich láska, že podľa Pánovej rady dobrovoľne zanechávali svoje pozemské majetky; všetci, ktorí vlastnili pozemky alebo domy, ich predávali, a peniaze kládli k nohám apoštolov, ktorí ich rozdávali chudobným. Nebolo medzi nimi núdznych, lebo

každému sa dostávalo podľa jeho potrieb. Takto bolo množstvo veriacich jedno srdce a jedna duša, a nikto nepovažoval nič z toho, čo mal, za svoje vlastné, ale všetko mali spoločné. (Sk 4, 32–35) Mladé jeruzalemské spoločenstvo veriacich žilo nebeským životom; spomienka na Krista a horúca láska k nemu ich napĺňala posvätným nadšením a radosťou. Všetci sa milovali v Pánovi; medzi nimi nebolo pýchy ani lakomstva, zaujímali sa iba o nebeské veci. Avšak s narastajúcim počtom veriacich sa začali objavovať aj nezhody. Stalo sa, že jeruzalemskí predstavení Cirkvi, pôvodom palestínski Židia, štedrejšie podporovali svojich krajanov a nerešpektovali ženy cudzinky. Rozpor medzi pokrstenými palestínskymi Židmi a veriacimi z rozptýlených Židov, hovoriacimi po grécky, ktorí žili medzi pohanmi, bol dlho krotený kresťanskou láskou, ale napokon sa prejavil. Grécky hovoriaci židokresťania reptali proti palestínskym Židom, že pri každodennom rozdeľovaní opomínajú ich vdovy.

Keď sa o tom apoštoli dozvedeli, rozhodli sa upokojiť roztržku medzi veriacimi. Zhromaždili všetkých veriacich z jeruzalemskej Cirkvi a povedali: *„Nie je správne, aby sme my zanedbávali Božie slovo a obsluhovali pri stoloch. Preto si, bratia, vyhliadnite spomedzi seba sedem osvedčených mužov, plných Ducha a múdrosti, a na túto úlohu ustanovíme ich. My sa budeme celkom venovať modlitbe a službe slova.“* (Sk 6, 2-4) Táto reč sa zapáčila všetkým, a vybrali Štefana, muža plného viery a Ducha Svätého, a ďalších šiestich: Filipa, Prochora, Nikanora, Timona, Parmenéša a Mikuláša. Predstavili ich apoštolom, ktorí sa za nich modlili a kládli na nich ruky.

Až dovtedy vykonávali apoštoli všetky úlohy zverené im Kristom, vrátane starostlivosti o chudobných. To však bolo možné iba v začiatkoch, keď bol počet veriacich malý. Ako však jeruzalemská Cirkev rástla, množili sa aj ich povinnosti, až už nemali dostatok síl. Preto ustanovili siedmich pomocníkov – diakonov, ktorí sa okrem starostlivosti o chudobných a hmotné potreby Cirkvi venovali aj kázaniu Božieho slova, vysluhovaniu krstu a podávaniu Najsvätejšej sviatosti. Spomedzi diakonov vynikal najviac Štefan. Apoštolské položenie rúk v ňom prebudilo takú horlivosť, že si ho verejne vážili ako apoštolov. Konal veľké zázraky a divy medzi ľuďmi a spájal dary nadprirodzené s výnimočným rečníckym talentom. Štefan, dobre vzdelaný v gréckych vedách, mohol ľahko diskutovať so Židmi pochádzajúcimi z cudziny a kázať na ich zhromaždeniach.

V tom čase boli Židia rozšírení vo všetkých mestách Rímskej ríše. Najmä v Alexandrii tvorili dve pätiny obyvateľstva, v africkej Kyrene štvrtinu; v Ríme bolo množstvo židovských utečencov (Libertínov), ktorí získali slobodu, a mnoho Židov žilo aj v Ázii (Mýzii, Lýdii, Kárii a Frýgii), Cilícii a Grécku. Títo príslušníci židovského národa, žijúci rozptýlení medzi pohanmi, si v Jeruzaleme udržiavali svoje vlastné školy (synagógy). Tu pôsobili najslávnejší učitelia a vykladači Mojžišovho zákona so svojimi žiakmi. Kázanie a činnosť diakona Štefana im však bolo na pohoršenie, pretože nielenže dokazoval, že Ježiš Kristus je prisľúbený Mesiáš, ale otvorene hlásal, že obradné predpisy Starého zákona stratili v Cirkvi platnosť. Taktiež vyhlasoval, že krvavé obety nariadené Mojžišom už nemajú žiadnu cenu ani význam, keďže zmierujúca smrť Pána na kríži naplnila to, čo tieto obety iba predobrazovali.

Apoštoli, snažiac sa získať duše pre Krista, sa k židovským horlivcom správali spočiatku zhovievavo a šetrne, no Štefan rázne odmietal ich tvrdohlavé lipnutie na starých zvykoch a ich nebezpečné blúznenie o posvätnej moci obradov Starého zákona. Títo zaslepení vykladači zákona povstali proti Štefanovi a snažili sa ho usvedčiť z bezbožnosti. Najmä sa s ním hádali niektorí zo škôl, ktoré patrili Libertínom, Cyréncanom, Alexandrijčanom a tí, ktorí pochádzali z Cilície a Ázie. Nemohli však odolať múdrosti a Duchu Svätému, ktorý z neho prehováral. Napádali ho ostrými slovami, no on im pokojne odpovedal z Písma, vysvetľoval výroky prorokov, vyvracal ich bludy a jasne a mocne odrážal ich námietky, až všetko, čo hovorili, bolo zbytočné. Tak sa na ňom naplnili slová Pána: *„Nie vy budete hovoriť, ale Duch vášho Otca bude hovoriť vo vás.“* (Mt 10, 20). A: *„Ja vám dám ústa a múdrosť, ktorej nebudú môcť odolať všetci vaši protivníci.“* (Lk 21, 15). Pravda však budí nenávisť. Židovskí horlivci, ktorí v učených hádkach nič nezmohli, začali premýšľať, ako Štefana násilne odstrániť. V tomto úmysle mali oporu vo vtedajšej politickej situácii.

Po odstránení Piláta z funkcie zveril sýrske knieža Vitellius dočasnú správu Judska svojmu priateľovi Marcellovi. Ten, majúc veľmi obmedzenú moc, nemohol voči Židom vystupovať s takou autoritou a prísnosťou ako jeho predchodcovia. Židovská veľrada túto slabosť využila, aby si vydobyla bývalé práva, o ktoré ju predchádzajúci správcovia Judska pripravili. Tak rástla vášeň a odvaha židovských horlivcov. Netrpeli nikoho, kto útočil na Zákon, a keďže ich Štefan verejne pokoril, pripravovali sa na pomstu. Zdržiavali sa však, kým bol Vitellius v Jeruzaleme, lebo práve plánoval vojenské ťaženie proti Petrejskému kráľovi Aretovi. Keď sa však na Turíce roku 37 dozvedel o smrti cisára Tibéria, okamžite odvolal svoje vojsko z Jeruzalema do vojenského tábora a sám sa vydal do Antiochie.

Tak boli Židia zbavení jeho prítomnosti, a keďže im dočasne nikto nebránil, odvážili sa konať. Najprv sa snažili pobúriť ľud. Najatí muži rozširovali, že počuli Štefana hovoriť rúhavé slová proti Mojžišovi a Bohu. Podľa zákona mal byť každý, kto sa rúhal Bohu, ukameňovaný. (Lv 24, 14). Stačilo teda, že Štefan bol označený za rúhača, aby sa vzbúrili ľud, starší i zákonníci. V tejto búrlivej situácii zajali židovskí horlivci svätého diakona a priviedli ho pred veľradu, ktorá zasadla k súdu v priestrannej sieni pri chráme. Postavili proti nemu krivých svedkov, ktorí tvrdili: *„Tento človek neprestáva hovoriť proti svätému miestu a Zákonu. Počuli sme ho hovoriť, že Ježiš Nazaretský zničí toto miesto a zmení ustanovenia, ktoré nám dal Mojžiš“* (Sk 6, 11–14).

Kristus Pán predpovedal zničenie Jeruzalema i jeho chrámu (Mt 24, 2) a vyhlásil, že Zákon prišiel zdokonaliť. (Mt 5, 17). Preto ani Štefan nemohol hovoriť inak. Ako jeho Majster, aj on otvorene hovoril o uctievaní Boha v duchu a pravde a o čase, keď už nebude uctievaný len na svätom vrchu v Jeruzaleme, ale na každom mieste, kde ho ľudia budú vzývať v duchu a v pravde. (porov. Jn 4, 21–24). Štefan taktiež odsudzoval farizejské povinnosti, ktoré prekrúcali Zákon a ktoré zákonníci pripisovali Mojžišovi, aby ich mohli ukladať ľudu. Kriví svedkovia však jeho slová prekrútili tak, aby ho mohli označiť za rúhača. Keď Štefan stál pred veľradou, mal sa brániť proti vzneseným obvineniam. Celá veľrada upriamila naňho svoje pohľady a videli, že jeho

tvár je ako tvár anjela. (Sk 6, 15). Vnútorná milosť Ducha Svätého vyžarovala z jeho tváre a naplnila ju nadprirodzeným jasom. Na otázku veľkňaza: *„Je to tak?“* Štefan neodpovedal priamo. Sudcovia čakali na jeho priznanie, aby ho mohli odsúdiť, ale on sa rozhodol naposledy hovoriť o Kristovi Ježišovi. Namiesto obrany teda kázal pred veľradou spôsobom, akým sa kázalo v židovských školách.

A tak začal Štefan hovoriť o vyvolení praotca Abraháma, čo lichotilo židovským sudcom, hoci im unikla jeho myšlienka – totiž, že Boh si vyvolil svoj ľud už v Chaldeji, ešte pred zavedením obriezky, a to na základe viery Abraháma, nie na základe telesného znamenia. Obriezka, ktorou sa Židia pýšili, bola teda len pečaťou zmluvy s Bohom, nie zdrojom zásluh. Sudcovia túto myšlienku nepochopili ani vtedy, keď Štefan pokračoval a spomínal Jozefa, ktorého jeho vlastní bratia zavrhli, pričom poukazoval na to, že aj oni zavrhli Spasiteľa, omnoho väčšieho než bol Jozef, záchranca Židov v Egypte. Keď Štefan prešiel k Mojžišovi, vyzdvihol, ako mu synovia Izraela odporovali, hovoriac: *„Kto ťa ustanovil kniežaťom a sudcom nad nami?“* (Sk 7, 35).

Mojžiš však sám predpovedal, že jeho zákon raz stratí platnosť, keď povedal*: „Pán Boh vám vzbudí proroka z vašich bratov, ako som ja; toho budete počúvať.“* (Dt 18, 15). Štefan ďalej pripomínal, že Izraeliti opustili Mojžiša práve vtedy, keď dostával od anjela Božie slová života. Odvrátili sa od neho a uctievali zlaté teľa. Takto Štefan pripomínal Židom hriechy ich otcov. O chráme, na ktorý boli Židia takí pyšní, povedal: *„Šalamún postavil Hospodinovi dom. Ale Najvyšší nebýva v domoch rukou postavených, ako hovorí prorok: ‘Nebo je mi trónom, zem podnožou mojich nôh.’“* (Iz 66, 1). Členovia veľrady počúvali Štefana so zvedavosťou a pohŕdaním, no jeho slová im unikali. Medzitým dav ľudí vonku burácal a medzi nimi bol aj Šavol, ktorého pohľad i srdce prekypovali nenávisťou. Nakoniec Štefan zvolal: *„Vy, tvrdošijní s neobrezaným srdcom a ušami, vy vždy odporujete Duchu Svätému; vy takisto ako vaši otcovia. Ktorého z prorokov vaši otcovia neprenasledovali? Zabili tých, ktorí predpovedali príchod Spravodlivého, a teraz ste ho vy zradili a zavraždili. Zákon, ktorý ste prijali prostredníctvom anjelov, ste nezachovávali!“* (Sk 7, 51-53)

Tieto slová vyvolali u sudcov veľrady zúrivý hnev. Pýšili sa obriezkou ako znamením svojho vyvolenia, no Štefan ich obvinil, že majú neobrezané srdcia a uši. Pýšili sa zákonom, no sami ho neplnili; prenasledovali prorokov a nakoniec zradili a zavraždili samotného Mesiáša. Sudcovia tieto slová nezniesli. Pukali im srdcia od zlosti a škrípali zubami na Štefana, a znemožnili mu ďalej hovoriť. Štefan pochopil, že jeho osud je spečatený. Plný túžby po Kristovi zdvihol zrak k nebu a v Božom zjavení videl Krista stojaceho po pravici Otca. V extáze vykríkol: *„Hľa, vidím otvorené nebo a Syna človeka stáť po pravici Božej.“* Tieto slová pobúrili Židov, ktorí ich považovali za rúhanie. Krikom sa vrhli na Štefana, vytiahli ho za mesto aby ho ukameňovali.

Mojžišov zákon prikazoval, aby sa trest vykonal mimo mesta. Svedkovia – žalobcovia – zložili svoje plášte k nohám mládenca menom Šavol, aby mohli hádzať kamene s väčšou obratnosťou. Žalobcovia najprv položili ruky na hlavu odsúdeného, čím potvrdili, že ich svedomie je čisté, a potom hádzali prvé kamene. Štefan sa počas

kameňovania modlil: *„Pane Ježišu, prijmi môjho ducha.“* Kľačiac na kolenách ešte zvolal: *„Pane, nepočítaj im tento hriech!“* (Sk 7, 56-60) Po týchto slovách zomrel. Jeho telo bolo ponechané dravcom, no niekoľkí bohabojní muži ho v noci odniesli a s veľkým nárekom pochovali. (Sk 8, 2)

Podľa sv. Hieronyma bolo telo svätého Štefana pochované na pozemku Gamaliela neďaleko Jeruzalema. Zostalo tam až do roku 415, keď ho kňaz Lucián na základe zjavenia našiel. Biskup Jeruzalema, Ján, dal jeho ostatky preniesť do chrámu na hore Sion. Časti ostatkov sa neskôr dostali do Španielska, Galie, Afriky a Konštantínopolu. Za pápeža Pelagia I. boli prenesené do Ríma, kde sú uložené v hrobke sv. Vavrinca. Výročná pamiatka nájdenia tela sv. Štefana sa v katolíckej Cirkvi slávi 3. augusta. Pražská katedrála uchováva už od dávnych čias šesť relikvií sv. Štefana, z ktorých dve získal a daroval Karol IV.

Poučenie:

Sv. Štefan bol veľký, pretože plný milosti a sily konal zázraky medzi ľuďmi a kázal v židovských synagógach o Ježišovi Kristovi tak mocne, že jeho odporcovia mu nemohli odporovať. Ešte väčším však bol, keď zomierajúc odpustil svojim vrahom a modlil sa za nich. Takto sa ukázal byť horlivým učeníkom a nasledovníkom svojho Božského Majstra. Jeden z tých, za ktorých sa zomierajúci diakon modlil, bol Šavol, ktorý súhlasil aj s jeho usmrtením (Sk 7, 59).

O ňom hovorí sv. Augustín: *„Keby sa Štefan nebol modlil, Cirkev by nemala Pavla.“* Svätí Otcovia blahoslavia diakona Štefana, pretože ako prvý spečatil vieru v Ježiša Krista svojou krvou. Cirkev teda právom slávi jeho pamiatku hneď po Narodení Pána, aby ten, ktorý prvý zomrel mučeníckou smrťou za Krista, bol oslávený ako prvý po ňom. Sv. Štefan je predobrazom všetkých kresťanských mučeníkov.

Tak ako Izraeliti, kým sa dostali do zasľúbenej zeme oplývajúcej mliekom a medom, museli prejsť Červeným morom a vyprahnutou púšťou, aj vyvolený ľud Nového zákona musel prejsť morom krvi a púšťou dlhých prenasledovaní, než dosiahol pokoj. Mučeníci zomierali, ale ich viera nezanikla; tak ako oheň rozfúkaný vetrom šľahá mocnejším plameňom, tak sa aj kresťanstvo rozvíjalo búrkami prenasledovania. Napájané krvou svätých mučeníkov prúdilo čoraz sviežejšie v žilách ľudstva. Tak bola obnovená tvárnosť starého sveta a tak Cirkev zvíťazila nad židovstvom aj pohanstvom.

Dňa 26. decembra sa tiež slávi pamiatka sv. Marina, rímskeho mučeníka; sv. Zosima, pápeža (417-418); sv. Archelåa, biskupa v Mezopotámii; sv. Zenóna, biskupa Majumského a iných.

27. DECEMBER

Sv. Ján, apoštol a Pánov evanjelista (1. stor.)

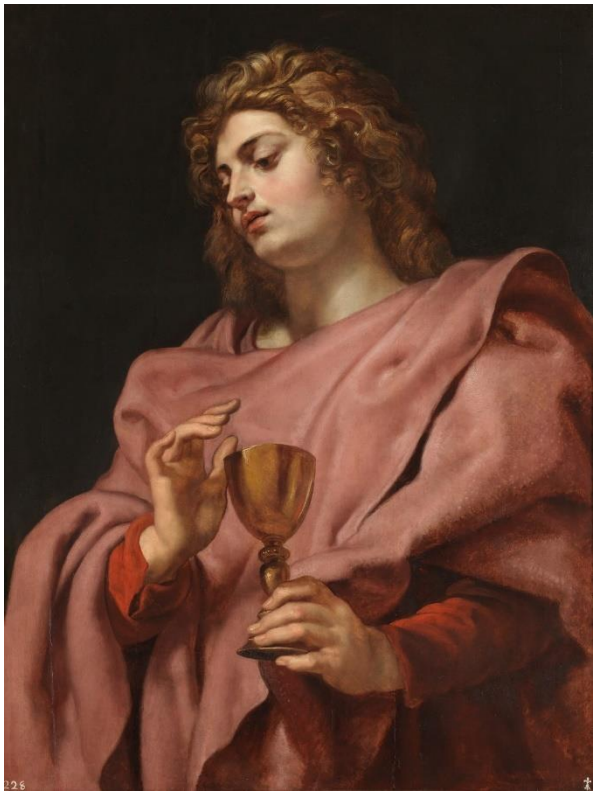

Dnešný tretí sviatok vianočný sa krásne a významne radí k slávnosti Narodenia Pána. Z lásky prišiel Boží Syn na tento svet a lásku vštepoval do sŕdc svojich učeníkov. Svätú lásku k nemu preukázal mladistvý diakon Štefan mučeníckou smrťou, zatiaľ čo miláčik Ján ju dokazoval počas svojho dlhého života.

Apoštol Ján bol syn galilejského rybára Zebedea a jeho manželky Salome. Okrem neho mali títo nábožní manželia ešte staršieho syna Jakuba. Obaja bratia pomáhali svojmu otcovi v rybárskom remesle. Keď Ján Krstiteľ začal za Jordánom kázať pokánie a oznamovať príchod prisľúbeného Mesiáša, Ján, syn Zebedeov, túžiaci po spáse, sa k nemu pridal. Jedného dňa stál Ján Krstiteľ opäť na púšti so svojimi dvoma učeníkmi, Ondrejom a Jánom. Vtedy k nim pristúpil Ježiš, a keď ho Ján Krstiteľ uvidel, povedal: *„Hľa, Baránok Boží.“* Títo dvaja učeníci ho počuli hovoriť a išli za Ježišom, pričom u neho zostali celý deň (Jn 1, 35–39). Na konci toho istého roka Pán Ježiš, kráčajúc popri Galilejskom mori, povolal od rybárskych sietí Šimona a Ondreja, aby sa stali rybármi ľudí. Potom zazrel iných dvoch bratov, Jakuba a jeho brata Jána, na lodi s ich otcom Zebedeom, ako opravujú siete, a povolal aj ich. Oni hneď opustili siete aj svojho otca a šli za ním, stali sa jeho učeníkmi (Mt 4, 21–22; Mk 1, 19–20).

Na druhý rok svojho verejného pôsobenia sa Kristus Pán s učeníkmi uchýlil do tichého kraja na západe, do mestečka Kafarnaum. Tam vystúpil na horu, aby sa modlil, a strávil celú noc v modlitbe k Bohu. Keď nastal deň, povolal svojich učeníkov a vybral si z nich dvanástich, ktorých nazval apoštolmi. (Lk 6, 12–16). Najdôvernejší apoštoli Pána boli okrem Petra bratia Jakub a Ján. Najmä Ján bol pre svoju jemnosť a čisté srdce najmilší. Svojmu Majstrovi bol oddaný celým svojím srdcom. Bol miláčikom Pánovým a sám sa nazýva *„učeníkom, ktorého Ježiš miloval“* (Jn 13, 23). Na začiatku Ján aj Jakub dokazovali svoju lásku k Pánovi prirodzenou prudkosťou, ktorá voči iným ľuďom niekedy hraničila s neľúbosťou. Obaja bratia chceli, aby z neba zostúpil oheň a spálil samaritánske mesto, ktorého obyvatelia odmietli pohostiť ich Majstra. Preto im Pán dal priezvisko *„Boanerges“*, čo znamená *„synovia hromu“.* (Mk 3, 17) Ale neustálym stykom s Božským Majstrom sa ich láska čoskoro vycibrila a ich myseľ nadobudla pokoj. Ján sprevádzal svojho milovaného Majstra na všetkých jeho cestách po tri roky a spolu s Petrom a svojím bratom Jakubom bol svedkom všetkých jeho rečí aj skutkov. Bol prítomný pri uzdravení Petrovej svokry (Mk 1, 29), pri vzkriesení Jairovej dcéry (Mk 5, 37) a pri premenení Pána na hore (Mk 9, 1). Jeho a Petra

Pán poslal, aby mu pripravili veľkonočného baránka (Lk 22, 8). Pri poslednej večeri, keď sedel po pravici svojho Majstra, položil svoju hlavu na jeho hruď a na Petrovo pokynutie sa opýtal, ktorý z apoštolov ho zradí (Jn 13, 23–25). S Petrom a svojím bratom Jakubom bol Ján svedkom smrteľnej úzkosti Pána v Getsemanskej záhrade (Mt 26, 37). Keď Ježiša zajali, Ján ho nasledoval a vošiel do siene veľkňaza, kde priviedol aj Petra (Jn 18, 15–16). Ján sprevádzal Božského trpiteľa až na Kalváriu a bol svedkom jeho ukrižovania. Zo všetkých apoštolov jedine on stál pri kríži Ježiša spolu s jeho bolestnou matkou, Máriou Kleofášovou a Máriou Magdalénou. Práve vtedy sa ukázala obrovská dôvera, ktorú Pán vložil do svojho milovaného učeníka Jána. Keď Ježiš uvidel matku a učeníka, ktorého miloval, povedal svojej matke: *„Žena, hľa, tvoj syn.“* Potom povedal učeníkovi: *„Hľa, tvoja matka.“* A od tej hodiny ju učeník prijal k sebe (Jn 19, 25–27).

Umierajúci Spasiteľ zveril svoje rúcho vojakom, kajúcemu lotrovi sľúbil raj, nepriateľom odpustil a najvzácnejší poklad – svoju matku – zveril milovanému učeníkovi Jánovi. Prvého dňa po sobote, ráno, keď sa Ján od Márie Magdalény dozvedel, že hrob, kam položili Ježišovo telo, je prázdny, hneď bežal spolu s Petrom. Predbehol ho a prišiel k hrobu prvý. Naklonil sa, uvidel plachty, ale nevstúpil. Potom prišiel aj Peter a vošiel do hrobu, a za ním vstúpil aj Ján a uveril (Jn 20, 1–8). Keď sa vzkriesený Ježiš zjavil svojim učeníkom, ktorí lovili ryby na Genezaretskom jazere, Ján ho spoznal ako prvý (Jn 21, 1–7). Vtedy Pán ustanovil apoštola Petra za vrchného pastiera svojich baránkov a oviec a predpovedal mu, akou smrťou oslávi Boha. Keď sa Peter spýtal, čo bude s Jánom, Ježiš mu povedal*: „Chcem, aby on zostal, dokiaľ neprídem. Čo teba do toho? Ty poď za mnou.“* (Jn 21, 15–22). Táto odpoveď obsahuje tajomstvo, ktoré spôsobilo domnienku, že Ján nezomrie, hoci on sám toto tvrdenie vyvrátil (Jn 21, 23). Spasiteľ v tejto odpovedi zdôraznil násilnú Petrovu smrť v protiklade s pokojnou smrťou Jána.

Všetci apoštoli, okrem Jána, zomreli mučeníckou smrťou. Ján prežil všetkých svojich druhov a pokojne sa rozlúčil s týmto svetom až vtedy, keď si po neho prišiel jeho milovaný Majster. Po zoslaní Ducha Svätého bol Ján po boku Petra medzi poprednými učeníkmi pri zakladaní a šírení palestínskej cirkvi. Obaja apoštoli sa radovali, že smú trpieť potupu pre meno Ježiša (Sk 5, 41). Keď Samaritáni prijali Božie slovo, Peter a Ján boli vyslaní z Jeruzalema a udeľovali im sviatosť birmovania vkladaním rúk a modlitbou (Sk 8, 14–17). Ján bol spolu s Petrom a Jakubom Mladším považovaný za stĺp Cirkvi svätej (Gal 2, 9). Podľa tradície zostal Ján v Jeruzaleme až do smrti a nanebovzatia Panny Márie, ktorej bol verným ochrancom. Po mučeníckej smrti sv. Pavla sa Ján presťahoval do Efezu, kde sa stal vedúcou osobnosťou apoštolskej činnosti. Ján upevnil efezskú cirkev do tej miery, že sa stala významnou cirkvou Malej Ázie. Odtiaľ sa Ján vydával do blízkych aj vzdialených kresťanských obcí, kde hlásal Kristovo učenie, dohliadal na ne a zriaďoval biskupstvá. Viedol najmä sedem cirkví v Malej Ázii: Efezskú, Smyrnenskú, Pergamskú, Tyatirskú, Sardskú, Filadelfskú a Laodicejskú (Zjv 1, 11).

V Efeze sa pri Jánovi zhromaždil zbor vynikajúcich učeníkov, ktorí prichádzali aj z ďalekých krajov, aby z úst tohto posledného žijúceho apoštola počuli Kristove slová. Najvýznamnejšími jeho učeníkmi boli Papias, hierapolský biskup, sv. Polykarp,

smyrnenský biskup, a sv. Ignác, mučeník a antiochijský biskup. Boh zachoval Jána dlho nažive a určil mu pôsobisko práve v krajoch, kde bola jeho činnosť a bdelosť najviac potrebná. Už čoskoro sa totiž v týchto oblastiach objavili nebezpečné bludy rôznych novátorov, ktorí mýlili a otravovali veriacich. Ebioniti učili, že Kristus Pán bol obyčajný človek a že je potrebné zachovávať obradné predpisy Starého zákona; Dokéti hlásali, že Spasiteľ mal telo len zdanlivé; učeníci arcikacíra Šimona Čarodejníka a najmä bludár Cerinth šírili nezmyselné báchorky o Bohu Stvoriteľovi i o Kristovi Ježišovi.

Tieto bludy apoštol Ján mocným slovom potieral; aby sa však presné kresťanské učenie proti vtedajším bludárom uchovalo, na prosbu maloázijských cirkví spísal svoje evanjelium s úmyslom doplniť správy troch starších evanjelií (podľa sv. Matúša, sv. Marka a sv. Lukáša). Okrem toho napísal sv. Ján tri epištoly, z ktorých prvá je sprievodným listom k jeho evanjeliu. Ako svedčia niektorí starí cirkevní spisovatelia (Tertulián, Eusebius, sv. Hieronym), Ján bol počas prenasledovania kresťanov za cisára Domiciána (81–90) zajatý a v okovách odvedený do Ríma, kde ho pred Latinskou bránou hodili do kotla naplneného vriacim olejom; avšak Božou mocou vyviazol bez akéhokoľvek zranenia. Tak vydal svedectvo o Kristovi aj na Západe, v samotnom hlavnom meste Ríme, a hneď nato, v roku 95, bol poslaný do vyhnanstva na pustý ostrov Patmos v Egejskom mori (juhozápadne od Efezu).

Spasiteľ prisľúbil apoštolom, že keď príde Duch Svätý, bude im zvestovať budúce veci, ktoré sa majú stať. Táto predpoveď sa naplnila na apoštolovi Jánovi počas jeho vyhnanstva na Patmose. Tam mu Boh zjavil hlboké tajomstvá o stave a budúcich osudoch Pánovej Cirkvi; to, čo videl a počul v nebeskom vytržení, napísal do svojej knihy, ktorá je poslednou časťou Nového zákona. Všeobecným obsahom Zjavenia sv. Jána sú osudy svätej Cirkvi, jej boje a konečné víťazstvo. Kniha je napísaná siedmim maloázijským cirkvám, ktoré Ján spravoval, a podľa výroku sv. Hieronyma obsahuje toľko tajomstiev, koľko slov. Tieto tajomstvá Pán zjavil práve apoštolovi Jánovi, pretože on ho miloval najviac.

Hneď po násilnej smrti cisára Domiciána v roku 96 jeho nástupca Nerva odvolal všetky protikresťanské nariadenia, a tak sa apoštol Ján vrátil z vyhnanstva do Efezu, kde pracoval pre dobro Cirkvi Pánovej až do svojej smrti. Jeho živý apoštolský duch neochabol ani v starobe. Svätý starec, plný horúcej lásky k Ježišovi Kristovi i k jeho vykúpeným, bedlivo spravoval cirkvi, ktoré mu boli zverené, hlásal im Božiu pravdu, ustanovoval biskupov a kňazov a vytrhával burinu, ktorú rozsievali bludári, neštítiac sa žiadnej námahy ani nebezpečenstva.

Z posledných rokov činnosti sv. Jána v Efeze nám starí cirkevní spisovatelia zachovali niektoré významné podrobnosti. Apoštol raz vošiel do kúpeľov, ale keď počul, že je v nich popierač Kristovho božstva Cerinth, zvolal: *„Utečme odtiaľ, aby sa nezrútila strecha, pretože pod ňou je Cerinth, nepriateľ pravdy!“* Na svojich apoštolských cestách spoznal sv. Ján v jednom meste mladíka obdareného úžasnými duchovnými darmi. Obľúbil si ho a zveril ho miestnemu biskupovi s dôrazným napomenutím, aby dbal na jeho mravy a večnú spásu. Biskup sľúbil, že nad mladíkom bude otcovsky bdieť, a vzal ho do svojho domu, kde ho slovom i príkladom viedol k bázni Božej, až

ho napokon pokrstil. Potom však biskup vo svojej starostlivosti poľavil, domnievajúc sa, že pokrstený mladík už ďalšiu opateru nepotrebuje. Medzitým sa však úbohý mladík dostal do spoločnosti zlých druhov, ktorí ho časom úplne skazili. Najprv ochabol v zbožnosti, dopúšťal sa menších pokleskov, a neskôr sa neštítil ani ťažkých hriechov, až napokon udusil hlas svedomia a uvrhol sa do priepasti strašných neprávostí. Nakoniec sa stal lúpežníkom a vodcom lotrov, pričom sa dopúšťal aj krviprelievania. Keď sa apoštol Ján opäť vrátil k biskupovi, ktorému bol mladíka zveril, povedal mu: *„Vráť mi poklad, ktorý som ti zveril!“* Biskup, mysliac si, že apoštol hovorí o zlate alebo striebre, odpovedal, že žiadny poklad neprijal. Ale sv. Ján povedal: *„Mládenec, ktorého som ti zveril, a jeho duša – o tie ťa žiadam.“ Tu* biskup sklopil oči a povzdychol si: *„Zomrel!“ „Akou smrťou?“* spýtal sa apoštol a biskup smutne odvetil: *„Zomrel Bohu; stal sa zločincom a vodcom zbojníkov v horách.“* Apoštol sa nesmierne zarmútil a zvolal: „*Akého strážcu som ustanovil nad dušou svojho brata! Rýchlo priveďte koňa a niekoho, kto mi ukáže cestu!“* Bez otáľania nasadol na koňa a vybral sa do hôr, kde sa ukrývali zbojníci. Keď ho chytili, povedal im: *„Zaveďte ma k svojmu vodcovi.“* Zbojníci ho viedli lesom a ich vodca, keď ich zbadal, zastal. Keď však spoznal apoštola, hanblivo pred ním utiekol. Svätý starec, nehľadiac na svoj pokročilý vek, bežal za ním a volal: *„Prečo, syn môj, utekáš ozbrojený pred svojím otcom, bezbranným starcom? Zmiluj sa nado mnou, syn môj! Neboj sa, ešte máš nádej na spásu. Ja sám budem skladať Kristovi účty za teba, a ak bude treba, zomriem za teba, ako Kristus zomrel za nás. Položím svoju dušu za tvoju. Zastav sa a ver mi, že ma k tebe poslal Kristus!“* Nešťastný mladík sa zastavil, zachvátila ho bázeň a hanba, zahodil zbraň, padol na kolená a horko plakal. Prosil o odpustenie a objal starého svätca, neodvážil sa podať mu svoju pravicu poškvrnenú krvou. Apoštol ho chytil za pravicu, pobozkal ju a prisľúbil, že vyprosí preňho odpustenie u Krista Pána. Potom ho priviedol späť do mesta a stal sa jeho sprievodcom na ceste pokánia. Po mnohých pôstoch a modlitbách sa kajúcnik zmieril s Bohom i so svätou Cirkvou. Túto dojímavú udalosť uchoval cirkevný historik Eusebius zo spisov Klementa Alexandrijského.

Keď staručký apoštol Ján už nevládal chodiť ani dlho kázať, učeníci ho nosili na rukách do chrámu. Keď ho veriaci prosili, aby im povedal nejaké slová, stále opakoval: *„Deti moje, milujte sa navzájom!“* Tieto slová hovoril zakaždým, keď ho priniesli medzi veriacich, bez toho, aby dodal čokoľvek iné. Nakoniec sa ho učeníci spýtali: *„Učiteľ, prečo stále hovoríš to isté a opakuješ stále ten istý odkaz?“* Odpovedal im: *„To je prikázanie Pána; ak ho zachováte, stačí to.“*

Starý Ján, skľúčený bremenom vysokého veku a dlhoročnou prácou na Pánovej vinici, neprestával umŕtvovať svoje krehké telo, ako to robil celý život. Nikdy nejedol mäsité pokrmy a často sa podroboval prísnym a dlhým pôstom. Raz sa hral so skroteným zvieratkom, hladil ho a držal v ruke. Poľovník, ktorý šiel okolo, sa čudoval, že muž takého významu trávi čas hraním sa so zvieratkom. Apoštol sa ho spýtal: *„Prečo nemáš tetivu svojho luku stále napnutú?“ „Aby nestratila pružnosť a silu,“* odpovedal poľovník. Apoštol dodal: *„Dobre robíš. Nuž teda nečuduj sa, že dovolím svojej mysli neškodnú zábavu, aby neochabla, ale zostala schopná premýšľať o veľkých veciach a plniť svoje povinnosti.“*

Sv. Ján prežil všetkých ostatných apoštolov a bol svedkom strašného Božieho súdu, ktorým, podľa Pánovho proroctva, Boh potrestal zatvrdilý židovský ľud. Prežil zničenie Jeruzalema (r. 70), premenenie Palestíny na pustatinu i rozptýlenie neveriacich Židov po celom svete. Dožil sa ešte doby, keď Cirkev Ježiša Krista, ktorá zvíťazila nad starým židovstvom, sa rýchlo rozvíjala medzi pohanmi a rozšírila sa po celej Rímskej ríši – od Ktésifontu za Eufratom až po samotný Rím. Apoštol Ján zomrel v Efeze okolo roku 100 za vlády cisára Trajána vo veku deväťdesiatich rokov, pokojnou a blaženou smrťou. Božský Majster si napokon prišiel po svojho milovaného učeníka a uviedol ho do nebeského mesta, ktorého slávu mu ukázal už vo videní na ostrove Patmos. Veriaci v Efeze pochovali telo svojho apoštola a biskupa za mestom na pahorku, kde neskôr postavili krásny chrám. Svätý Ján býva zobrazovaný ako evanjelista s knihou a perom, pričom pri ňom býva orol ako symbol jeho vzletu k nebeským výšinám vo svojom evanjeliu. Na obrazoch býva často zobrazený aj s kalichom v ruke, podľa starého zvyku, keď Cirkev žehná víno a prosí Boha, aby zachoval ľudí od škôd na tele i duši a udelil im večný život. Až dodnes v niektorých katolíckych krajinách kňaz na tento sviatok podáva veriacim požehnané víno, hovoriac: *„Pi lásku sv. Jána.“* Tento obrad má pravdepodobne pripomenúť veriacim lásku k Bohu i blížnym, ktorú hlásal Ján celý život slovami a skutkami . Kalich v rukách sv. Jána Evanjelistu na obrazoch nám má pripomenúť slová Pána, ktoré povedal tomuto apoštolovi, jeho bratovi Jakubovi a ich matke Salome: *„Môžete piť kalich, ktorý mám ja piť?“* (Mt 20, 22.)

Poučenie:

Spomedzi všetkých učeníkov Ježiša Krista pochopil a najlepšie mu rozumel apoštol Ján, pretože ho najdokonalejšie miloval. Preto aj Evanjelium sv. Jána je nesmierne vznešené. Miláčik Pánov opisuje Spasiteľa ako vteleného Syna Božieho, a to verne podľa obrazu, ktorý si o ňom uchovával vo svojom srdci; i najmenšie podrobnosti rozpráva s takou starostlivosťou, akej je schopná len najnežnejšia láska. Účel svojho písania vyjadril sv. Ján slovami: *„Aby ste verili, že Ježiš je Mesiáš, Syn Boží, a aby ste vierou mali život v jeho mene.“* (Jn 20, 31.)

Sv. Ján vo svojom prvom liste píše pútavo a dojímavo o svätej láske k Bohu a k blížnym. *„Hľaďte, akú lásku nám preukázal Otec, že sa môžeme volať Božími synmi, a nimi aj sme.“* (1 Jn 3, 1.) *„V tom sa ukázala Božia láska k nám, že svojho jednorodeného Syna poslal Boh na svet, aby sme skrze neho mali život. Milovaní, keď nás Boh tak miloval, aj my máme milovať jedni druhých.“* (1 Jn 4, 9-11.) *„Ak má niekto pozemský majetok a vidí brata v núdzi a srdce si pred ním zatvorí, ako v ňom môže ostávať Božia láska? Deti moje, nemilujme len slovom a jazykom, ale skutkom a pravdou.“* (1 Jn 3, 17-18.) *„Ak by niekto povedal, že miluje Boha, a nenávidel by svojho brata, je luhár. Lebo kto nemiluje svojho brata, ktorého vidí, ako môže milovať Boha, ktorého nevidí? A toto prikázanie máme od Boha: aby ten, kto miluje Boha, miloval aj svojho brata.“* (1 Jn 4, 20-21.) V druhom liste sv. Ján varuje pred zvodcami, ktorí hlásajú bludné učenie o Ježišovi Kristovi: *„Ktokoľvek zachádza ďalej a neostáva v Kristovom učení, nemá Boha. Kto ostáva v jeho učení, ten má aj Otca aj Syna. Ak niekto prichádza k vám a neprináša toto učenie, neprijímajte ho do domu, ani ho nepozdravujte.“* (2 Jn 9-

10.) V treťom liste sv. Ján píše: *„Nemám väčšiu radosť, ako keď počujem, že moje deti žijú v pravde.“* (3 Jn 4.) Pravda je preňho jeho Božský Majster: *„Kto je luhár, ak nie ten, kto popiera, že Ježiš je Kristus!? To je antikrist, kto popiera Otca i Syna.“* (1 Jn 2, 22.) *„Každý, kto sa narodil z Boha, premáha svet; a toto je víťazstvo, ktoré premáha svet: naša viera.“* (1 Jn 5, 4.)

---

27. decembra si tiež pripomíname sv. Maxima, Alexandrijského biskupa; sv. Teofana, Nicejského biskupa a jeho brata sv. Teodora; sv. Nicératu, pannu a iných.

28. DECEMBER

Pamiatka svätých Neviniatok

Patriarcha Jakub, keď sa chystal zomrieť v Egypte, prorokoval: *„Neoddiali sa žezlo od Júdu, ani berla od jeho nôh, kým nepríde (Ten), ktorému prislúcha (žezlo) a ku ktorému sa pritúlia národy.“* (Gn 49, 10.) Týmito slovami sa predpovedá, že dlho očakávaný Vykupiteľ sa narodí v čase, keď Židia stratia vládu a ich pánom bude cudzinec. Tento čas nastal, keď sa v roku 39 pred Kristom stal z rozhodnutia Rimanov židovským kráľom Herodes, pôvodom Idumejec. K trónu sa dostal podlosťou a zradou a s pomocou rímskeho vojska si násilím podmanil Jeruzalem, kde ukrutne vládol, obávajúc sa sprisahania proti sebe. Zo žiarlivosti a strachu o svoju korunu dal popraviť Antigona, syna kniežaťa Aristobula II.; dal povraždiť všetkých členov židovskej veľrady, ktorí boli jeho odporcami; v Jerichu dal utopiť brata svojej manželky, sedemnásťročného Aristobula, ktorého predtým povýšil na veľkňaza; zabil staré knieža Hyrkána II., 80-ročného posledného Hasmoneovca, jeho vnučku, vlastnú manželku Mariamnu, ako aj manžela svojej sestry Salome. Vyhladil celý rod Machabejský , aby ho nemohol ohroziť žiadny súper. Preto niet divu, že Židia tohto cudzinca a tyrana nenávideli, aj keď sa snažil získať si ich priazeň, najmä rozšírením a zveľadením jeruzalemského chrámu.

Čím bol Herodes starší, tým sa stával podozrievavejším a krutejším; každý rok jeho vlády bol poznačený nejakou vraždou. Keďže vedel, že v tom čase Židia očakávajú Mesiáša z rodu Dávidovho, prikázal zhromaždiť a spáliť ich rodokmene, aby si nikto nemohol uplatňovať nárok na Dávidov trón. Jedného dňa bol Herodes prekvapený

nečakanou návštevou. Do Jeruzalema prišli s veľkým sprievodom traja vznešení mudrci a pýtali sa: *„Kde je ten, ktorý sa narodil ako židovský kráľ? Lebo sme videli jeho hviezdu na východe a prišli sme sa mu pokloniť.“* Keď to Herodes počul, zľakol sa. Tušil blížiace sa nebezpečenstvo; bál sa o trón, o ktorý by ho mohol pripraviť novonarodený kráľ, ktorého moc a sláva boli očividne známe aj v ďalekých krajinách, hoci sám o ňom doteraz nič nevedel. Príchod cudzincov však vyrušil aj obyvateľov Jeruzalema; jednak otázky mudrcov o novonarodenom židovskom kráľovi vyvolali medzi nimi veľký rozruch, jednak sa obávali nových občianskych nepokojov a krutosti nedôverčivého Herodesa, ktorý bol na svoju kráľovskú dôstojnosť mimoriadne žiarlivý.

Vyľakaný Herodes zhromaždil všetkých veľkňazov a učiteľov ľudu a pýtal sa ich, kde by sa mal Mesiáš narodiť. Oni mu odpovedali: *„V Betleheme v Judei, lebo tak je napísané prostredníctvom proroka Micheáša.“* Keď takto zistil miesto narodenia budúceho mocného kráľa, prefíkaný Herodes si tajne povolal mudrcov a dôkladne sa ich vypytoval na čas, kedy sa im hviezda ukázala, aby mohol vypočítať vek dieťaťa, ktoré by preňho mohlo byť vrcholne nebezpečné. A keď mudrcov prepúšťal do Betlehema, podvodne im povedal: *„Choďte a dôkladne sa popýtajte na dieťa. Keď ho nájdete, oznámte mi to, aby som sa mu aj ja prišiel pokloniť.“* Zdá sa, že nevinní mudrci nepostrehli zákerný úmysel, ktorý starý intrigán Herodes vtedy mal a zakryl priateľskými slovami; vypočuli si ho a odišli z Jeruzalema. Nasledovali hviezdu, ktorá sa im opäť ukázala, prišli do Betlehema a našli Božské dieťa Ježiša s Máriou, jeho matkou. Padli na kolená, poklonili sa mu a otvorili svoje poklady, aby mu obetovali dary: zlato, kadidlo a myrhu. A vo sne dostali napomenutie, aby sa nevracali k Herodesovi, a tak sa do svojej vlasti vrátili inou cestou. Keď odišli, Jozefovi sa vo sne zjavil anjel Pánov a povedal: *„Vstaň, vezmi dieťa i jeho matku a utekaj do Egypta. Zostaň tam, kým ti nepoviem, lebo Herodes bude hľadať dieťa, aby ho zahubil.“* Jozef vstal, v noci vzal dieťa i jeho matku a odišiel do Egypta. (Mt 2, 1–14.)

Herodes netrpezlivo očakával návrat cudzincov, no márne. Možno si spočiatku myslel, že nič nenašli a hanbili sa prísť s neúspechom. Bol totiž neveriacim a neveril, že by sa Mesiáš mohol narodiť z nízkeho stavu v bezvýznamnom judejskom mestečku. Ale čoskoro ho znepokojila správa, ktorá kolovala po meste – že Mesiáš sa už skutočne narodil, že starec Simeon aj prorokyňa Anna ho videli v chráme a vydali o ňom svedectvo. Medzitým sa farizeji sprisahali proti krutému kráľovi, odmietli mu zložiť prísahu vernosti, vyhrážali sa mu Božím súdom, že jeho rod bude zvrhnutý z trónu, a podnecovali ľud proti nemu. Tento zvrat priviedol hnevlivého kráľa do besnej zlosti; dal zaživa upáliť vodcov sprisahania, Júdu a Matyáša, a mnoho ich stúpencov popraviť. Keď však videl, že celý Jeruzalem je rozrušený myšlienkou a nádejou na osloboditeľa, rozhodol sa, že novonarodeného kráľa zavraždí. Ale kde a ako ho nájsť?

Zo slov mudrcov o hviezde, ktorá sa im ukázala na východe, a z toho, čo sa v meste hovorilo o Simeonovi a prorokyni Anne, Herodes usúdil, že dieťa, ktorého sa obával, nemá viac ako dva roky. Rozhodol sa okamžite: aby všetky nádeje ľudu na Mesiáša z Betlehema razom zmaril, rozkázal povraždiť všetkých chlapcov do dvoch rokov,

nielen v Betleheme, ale aj v jeho okolí. Bol presvedčený, že takto nepreží ani to dieťa, ktorého sa chcel zbaviť, aby si udržal trón pre seba i svojich potomkov.

Krutý rozkaz bol vykonaný bez meškania; suroví vojaci, zvyknutí na krvipreliatie, vraždili v Betleheme i jeho okolí všetkých chlapcov mladších ako dva roky. Všade tiekla krv nevinných kojencov a nemluvniat, všade bolo počuť nárek nešťastných matiek, všade zneli kliatby na neľudského tyrana z úst bezbranných mužov. Istotne nejeden otec a nejedna matka, brániac svoje deti, padli tiež rukou kata. Evanjelista Matúš, snažiac sa stručnými slovami vyjadriť hrôzy tohto masakru, napísal: *„Vtedy sa naplnilo, čo povedal prorok Jeremiáš: ‚Hlas v Ráme bolo počuť, plač a veľký nárek. Ráchel oplakáva svoje deti a nechce sa dať potešiť, lebo ich niet.‘“* (Mt 2, 17–19.) Židia považovali Ráchel, milovanú manželku praotca Jakuba, za praotcovu matku a svoju orodovníčku u Boha. Po zničení mesta a jeruzalemského chrámu kráľom Nabuchodonozorom boli Židia zhromažďovaní v meste Ráma, dve hodiny cesty severne od Jeruzalema, kde bola pochovaná Ráchel. Odtiaľ boli v oddelených skupinách odvádzaní do babylonského zajatia. Prorok Jeremiáš, chcejúc opísať nárek a plač tohto nešťastného ľudu, uvádza, že nad hrozným osudom Židov zaplakala aj samotná Ráchel, matka izraelského ľudu, vo svojom hrobe, a nedala sa potešiť kvôli svojim synom, ktorí buď zahynuli mečom, hladom či morom, alebo boli odvlečení do zajatia.

To, čo napísal starozákonný prorok, evanjelista svätý Matúš vzťahuje na ukrutné vraždenie betlehemských detí. Koľko týchto nevinných detí bolo umučených, evanjelista neuvádza; keďže však Betlehem bol jedným z najmenších judských miest a mal aj s okolím sotva tri až štyri tisíc obyvateľov, odborníci predpokladajú, že týchto mučeníkov a ďalších dospelých osôb zabitých spolu s nimi nebolo viac než sto. Ako jemné kvietky a poľné klasy zlomené vetrom, padli nevinné betlehemské deti z náručia svojich matiek do predčasného hrobu.

Cirkev ich považuje za skutočných, hoci nevinných mučeníkov, pretože, aj keď nepoznali Krista Pána, predsa zomreli mučeníckou smrťou pre neho. Svedčili o ňom nie slovami, ale preliatou krvou, a týmto krstom krvi sa stali účastnými jeho milosti. Preto sa pamiatka týchto maličkých mučeníkov slávi hneď tretí deň po sviatku Narodenia Pána. Ich slávnu smrť oslavuje svätý Gregor slovami: *„Blahoslavené detičky, ešte ste na prahu narodenia, a už sa vám otvára večný život. Sotva ste uzreli svetlo, už bežíte na cestu spásy, a po krátkom čase dosahujete prvotiny svätosti. Zdáte sa byť ešte nezrelé na smrť, a už blažene umierate, aby ste mohli večne žiť. Ešte ste neopustili kolísku, a už dosahujete víťaznú korunu!“*

Herodes márne usiloval o smrť Božského Spasiteľa; podarilo sa mu len zakryť jeho kolísku krvavou oponou. Všemohúci Boh, ktorý ničí múdrosť múdrych a zavrhuje rozumnosť rozumných (1 Kor 1, 19), zmaril Herodesove úklady. Krutý vlk nenašiel hľadaného baránka; starostlivý pestún Jozef zachránil Božské dieťa s jeho matkou útekom do Egypta, kde zostali v bezpečí až do Herodesovej smrti.

Na Ježiša Krista sa zloba ľudí zamerala už na začiatku jeho pozemského života. Jemu ako mužovi bolesti bol už na tomto svete pripravený tŕňový veniec namiesto koruny

a kríž namiesto trónu; už v kolíske zakúsil protivenstvá a ukázal, aké prenasledovania čakajú jeho Cirkev. Prvými obeťami tohto prenasledovania boli betlehemské deti. *„Oni sú vykúpení z ľudí ako prvotiny Bohu a Baránkovi. V ich ústach sa nenašla lož: sú bez poškvrny pred Božím trónom“* (Zjv 14, 4–5). *„Prišli z veľkého súženia, oprali si rúcha a vybielili ich v krvi Baránka.“* (Zjv 7, 14).

Ohavný vrah Herodes bol ešte za svojho života zasiahnutý zaslúženým Božím súdom. Trápil ho smútok a zlé svedomie a privádzal ho až k zúfalstvu; v chorobných záchvatoch vídal zakrvavené postavy svojich obetí a kričal hrôzou ako šialenec. Navyše ho sužovali nepokoje a vzbury. Vlastný syn Antipatros, narodený z manželky Doris, krivo obvinil svojich bratov Alexandra a Aristobula z úkladov o otcov život, a prchký Herodes ich dal zadusiť. Avšak čoskoro sa preukázala nevina oboch mladíkov, a zároveň sa ukázalo, že Antipatros sám chcel otrávіť svojho otca, za čo bol uväznený. Krátko po vraždách v Betleheme starý hriešnik Herodes ťažko ochorel. Jeho telo postupne podliehalo rozkladu; horúčava spaľovala jeho vnútro a neutíšiteľný hlad a smäd mu spôsobovali ešte väčšie muky. Čím viac jedol a pil, tým väčšie bolo jeho trápenie. Nohy mu opuchli, celé telo pokryli vredy, z ktorých vyliezali červy. Z jeho rozkladajúceho sa tela sa šíril neznesiteľný zápach, ktorý nikto nevedel zniesť.

Josephus Flavius (Antiquitates Judaicae) opisuje, že napriek týmto mukám zostal Herodes zatvrdilý. Dal sa previezť do kúpeľov v Kallirhoé na východnej strane Mŕtveho mora, no jeho stav sa ešte zhoršil. Ani v najväčších bolestiach nezanechal svoju ukrutnosť. Dal povolať popredných mužov zo všetkých judských miest a dedín, nechal ich uväzniť v divadle a povedal svojej sestre Salome a jej manželovi Alexandrovi: *„Viem, že Židia sa tešia na moju smrť a oslavovali by ju ako radostnú udalosť; chcem však, aby mali dôvod plakať. Keď naposledy vydýchnem, dajte týchto mužov uväznených v divadle zabiť, aby moja smrť prinútila celé Judsko trúchliť.“* Hneď nato prišla z Ríma správa, že väznený Antipatros má byť popravený, ak Herodes nebude súhlasiť s tým, aby bol vyhnaný. *„Vtedy sa chcel Herodes prebodnúť nožom, a keď mu v tom zabránili, rozkázal Antipatra zabiť.“* Päť dní nato, pred veľkonočnými sviatkami, vrah betlehemských neviniatok zomrel v strašných bolestiach zúfalou smrťou. Jeho rozkaz na povraždenie mužov zadržiavaných v divadle nebol vykonaný. Nikto ho neoplakal, do hrobu ho sprevádzalo len preklínanie ľudu. Tak sa na tomto nekajúcom zločincovi naplnilo slovo žalmistu: *„Najhoršia je smrť hriešnikov.“* (Ž 33, 22).

---

28. decembta sa koná pamiatka sv. Eutychia, kňaza a Domiciana, diakona, mučeníkov v galatskej Ankare; sv. Kastora a spolumučeníkov z Afriky; v Ríme sv. Donaty a spolumučeníčok; v Poutone sv. Troadia, mučeníka a ďalších.

29. DECEMBER

Sv. Tomáš Becket, canterburský arcibiskup, mučeník (12. stor.)

Tak ako v druhej polovici 11. storočia slávny pápež sv. Gregor VII. statočne bránil slobodu katolíckej Cirkvi proti cisárovi Henrichovi IV., tak aj o osemdesiat rokov neskôr canterburský arcibiskup sv. Tomáš podstúpil obranný boj za práva Cirkvi s anglickým kráľom Henrichom II. Obaja títo svätci zomreli, bojujúc za oslobodenie Cirkvi od svetskej moci; Gregor VII. zomrel vo vyhnanstve a arcibiskup Tomáš bol zavraždený. Ale ich spravodlivá vec zvíťazila.

Tomáš Becket, syn váženého londýnskeho mešťana Gilberta Becketa, sa narodil 21. decembra 1117 v Londýne. Od detstva bol vedený k bázni Božej a prvé vzdelanie získal v domácej škole. Neskôr odišiel na vyššie štúdiá do Paríža, kde si okrem dôkladných vedomostí osvojil aj uhladenosť a obratnosť, ktoré mu neskôr otvorili cestu k významným hodnostiam. Po návrate z Paríža vzbudzoval svojou učenosťou a schopnosťami všeobecnú pozornosť. Vtedajší canterburský arcibiskup Teobald ho prijal do svojho dvora a vyslal najprv do Bologne a potom do Auxerre, aby študoval cirkevné a svetské právo. V tom čase Tomáš niekoľkokrát navštívil Rím, kde vybavoval posolstvá svojho arcibiskupa k pápežskej stolici. V roku 1154 bol menovaný canterburským arcidiakonom a dekanom v Beverley. V roku 1156 ho na odporúčanie arcibiskupa Teobalda povýšil kráľ Henrich II. na anglického kancelára. Stal sa tak po arcibiskupovi canterburskom druhým najvýznamnejším hodnostárom ríše.

Ako kancelár žil Tomáš na verejnosti v prepychu; udržiaval si skvelý sprievod, obliekal sa nádherne, usporadúval bohaté hostiny a hlučné poľovačky. No osobne sa prikláňal k životu odriekavému, bol striedmy, miloval čistotu a bol dobrodincom chudobných. Svoj úrad vykonával s veľkou horlivosťou; bránil skutočné aj domnelé práva koruny aj proti biskupom, no nikdy nenechával pre väčší zisk kráľovskej komory uvoľnené cirkevné benefíciá dlho neobsadené; biskupstvá a opátstva a vôbec miesta dôležité a čestné dostávali na jeho návrh iba schopní a hodní muži. Kráľ miloval výnimočného kancelára, zveril mu dozor nad výchovou svojho najstaršieho syna, zaobchádzal s ním ako s priateľom, často s ním stoloval a odovzdal mu opraty vlády. A Tomáš bol tejto dôvery hoden; pevnou rukou riadil štátne záležitosti, usilujúc sa zachovať jednotu a mier v ríši; nepokojnú šľachtu držal mocne na uzde, potlačil lúpežníctvo, ktoré v bojoch o trón pred nástupom Henricha II. v Anglicku bujnelo, bdel nad zachovávaním zákonov, podporoval obchod, bol ochrancom ľudu proti utláčateľom, zdobil krajinu dôstojnými stavbami a zvýšil jej vážnosť v cudzine.

V tom čase bol anglický kráľ pánom viac než polovice Francúzska; preto sa musel častejšie vydávať na výpravy do tejto krajiny. V roku 1159 začal Henrich II. vojnu s francúzskym kráľom Ľudovítom VII., a kancelár Tomáš Becket, sprevádzajúc ho na čele jazdeckého oddielu, dobýval nepriateľské pevnosti a osvedčil sa na bojovom poli práve tak znamenite, ako bol v mieri preslávený štátnickým umením. Zatiaľ čo Henrich II. ešte zotrvával v Normandii, zastihla ho v roku 1161 správa o smrti canterburského arcibiskupa Teobalda. Povolal teda k sebe kancelára Tomáša a uložil mu, aby sa bez meškania pripravil na odchod do Anglicka. A keď bol kancelár pripravený na cestu, kráľ mu povedal: *„Moja vôľa je, aby si bol canterburským arcibiskupom a primasom ríše.“* Prekvapený Tomáš však namietol: *„Uváž, kráľu, akého muža chceš povýšiť nad zbor takých svätých mníchov! Som si istý, že keby sa stalo podľa tvojej vôle, čoskoro by si mi odňal svoju priazeň. Dôvera, ktorá teraz medzi nami vládne, by sa obrátila na najtrpkejšiu nenávisť, lebo predvídam, že by si si osoboval právo zasahovať do cirkevných záležitostí, čo by som ja nemohol zniesť.“* Ale kráľ trval na svojom a Tomáš, chtiac nechtiac, sa mu nakoniec podrobil. Canterburská kapitula prijala kráľov rozkaz, aby bol kancelár Becket zvolený za arcibiskupa, len s nevôľou; jednak preto, že kráľ si osoboval právo, ktoré mu neprislúchalo, jednak preto, že kancelár sa zdal byť mužom svetu príliš oddaným a od kráľa závislým, a neposkytoval záruku, že na zreteli bude mať predovšetkým prospech Cirkvi a bude hájiť jej práva. A tak bol Tomáš zvolený, prijal kňazské svätenie, 3. júna 1162 bol pomazaný na biskupa a s veľkou slávou zasadol na canterburský arcibiskupský stolec.

Ako nový arcibiskup sa stal pokorným a odriekavým služobníkom Pána a čoskoro presvedčil kapitulu, že ich obavy boli zbytočné. V rozľahlom paláci obýval jedinú skromne zariadenú izbu a žil jednoducho; nosil drsné mníšske rúcho, každý deň vstával pred východom slnka a niekoľko hodín sa venoval modlitbe, potom slúžil svätú omšu a venoval sa povinnostiam svojho úradu. Spočiatku si ponechal aj úrad kancelára, no neskôr, proti vôli kráľa, ho zložil, keďže zistil, že nemôže slúžiť dvom pánom zároveň. Voľný čas aj veľkú časť noci venoval modlitbe, rozjímaniu a štúdiu. Ako primas sa nemohol vyhnúť zvykom a usporadúval bohaté hostiny pre pozvaných šľachticov, hodnostárov a učencov, no sám jedával a pil veľmi málo a často sa podroboval prísnym pôstom. V roku 1165 sa Tomáš zúčastnil snemu v Tours vo Francúzsku, ktorý pracoval hlavne na uznaní legitímneho pápeža Alexandra III. proti vzdoropápežovi Viktorovi IV., ktorého zvolila strana cisára Fridricha I.

Kým bol Tomáš kancelárom, hájil práva a výsady koruny aj proti Cirkvi. Keď sa však stal arcibiskupom, neúnavne bojoval za práva Cirkvi proti šľachte aj samotnému kráľovi. Požadoval navrátenie cirkevných majetkov, ktoré si neprávom privlastnili niektorí šľachtici, a tiež, aby duchovní už neboli predvolávaní na svetské súdy, ale podliehali výhradne cirkevným súdom. Toto bolo začiatkom roztržky medzi kráľom a arcibiskupom. V roku 1163 Henrich II. zvolal snem do Westminsteru, kde naliehal na biskupov, aby sa zaviazali dodržiavať staré krajinské obyčaje, no snem sa skončil bez výsledku.

V roku 1164 bol opäť zvolaný snem do kráľovského sídla v Clarendone. Keď sa arcibiskup Tomáš ani pod hrozbou smrti nepodvolil a neuznal proticirkevné zvyky, kráľ zostavil šestnásť článkov a predložil ich na schválenie. Tieto články obmedzovali právomoc pápežskej stolice v Anglicku a všetku cirkevnú moc odovzdávali do rúk kráľa. Snem články prijal, ale arcibiskup Tomáš odmietol pripojiť svoju pečať. Pod nátlakom biskupov, ktorí sa obávali kráľovho hnevu, však nakoniec ustúpil. Tento čin neskôr oľutoval, podrobil sa pokániu a požiadal pápeža o rozhrešenie, ktoré aj získal. Henrich II., vidiac, že Tomáš sa mu nechce podriadiť, obvinil ho z nevery a velezrady. Tomáš bol odsúdený na stratu všetkého majetku a vyhlásený za odbojníka. Tentoraz sa Tomáš dostavil pred súd v Northamptone; keď však hovorca súdu chcel oznámiť rozsudok, arcibiskup ho prerušil a zakázal sudcom, aby súdili svojho duchovného otca. Odvolal sa k pápežovi, odišiel zo súdnej siene a v noci 14. októbra 1164 utiekol z Anglicka. Prezlečený za mnícha sa v nebezpečenstve smrti preplavil na pevninu, prešiel cez Flámsko a nakoniec sa dostal k pápežovi Alexandrovi III., ktorý v tom čase sídlil vo francúzskom meste Sens.

Pápež ho láskavo prijal a keďže Tomáš vedel, že sa stal arcibiskupom nekanonickým spôsobom, vzdal sa svojho úradu. Pápež však, predvídajúc, že jeho odstúpením by bola cirkevná sloboda v Anglicku navždy potlačená, potvrdil jeho voľbu a presvedčil ho, aby svoju dôstojnosť znovu prijal. Po troch týždňoch strávených u pápeža sa Tomáš dočasne usadil v cisterciánskom kláštore Pontigny. Tam odložil všetky znaky svojej hodnosti, žil ako mních, kajal sa, čítal Sväté písmo, modlil sa a rozjímal. Medzitým však rozhorčený kráľ Henrich II., ktorý nemohol samotného Tomáša potrestať, kruto prenasledoval jeho príbuzných – bratov, sestry, synovcov, netere a ich deti. Zobral im všetok majetok a vyhnal ich zo svojej ríše. Nešťastní vyhnanci utiekli k Tomášovi, ale ten im nemohol pomôcť; vo Francúzsku im však všade poskytovali ochotný prístrešok a štedrú podporu.

Tomáš, podporený pápežom, verejne zavrhol Clarendonské články, vyobcoval z Cirkvi niekoľkých anglických šľachticov, ktorí odmietali vrátiť ukradnuté cirkevné majetky, a pohrozil samotnému Henrichovi II. kliatbou, ak v Anglicku nevráti Cirkvi slobodu a práva. Kráľ na to reagoval vyhrážkou, že vyženie všetkých cisterciánskych mníchov zo svojej ríše, ak kláštor Pontigny bude naďalej poskytovať útočisko arcibiskupovi. Tomáš, nechcejúc spôsobiť kláštoru problémy, opustil Pontigny v roku 1166 a uchýlil sa pod ochranu francúzskeho kráľa Ľudovíta VII.

Ľudovít mu ochotne povolil usadiť sa v kláštore sv. Kolumbána v Sens. Tam Tomáš naďalej žil ako prísny mních – modlil sa a rozjímal dlho do noci, podroboval sa bičovaniu, spal na holých doskách s kameňom namiesto vankúša a z pokory stoloval s chudobnými pútnikmi, pričom sa uspokojil so skromnou stravou. Medzitým prebiehali medzi pápežom a Henrichom II. intenzívne rokovania, no nedospelo sa k žiadnemu výsledku, pretože kráľ sa odmietal vzdať Clarendonských článkov. Spor sa stal témou celého kresťanského Západu a zintenzívnil boj medzi duchovnou a svetskou mocou. Pápež sa márne snažil o zmierenie, zatiaľ čo kráľ pokračoval v prenasledovaní Tomášových stúpencov a hrozil, že ak pápež vyhlási interdikt (zákaz vykonávania bohoslužieb) v Anglicku, kruto sa pomstí.

Napokon sa zdalo, že sa dlhoročný spor urovná. Na osobnom stretnutí 22. júna 1170 vo Francúzsku sa Henrich II. a arcibiskup Tomáš Becket zmierili, čo na pápežskom dvore vyvolalo veľkú radosť. Kardinál Albert však, vidiac dvojakosť tohto zmieru, nič dobré netušil. Kráľ povolil Tomášovi návrat do Anglicka. Ten sa po šiestich rokoch vyhnanstva pripravoval na cestu. Jeho priatelia ho varovali, aby zmieru neveril, no Tomáš im odpovedal: *„Aj keby som vedel, že ma v Anglicku rozsekajú, vrátil by som sa k svojmu stádu, od ktorého som bol tak dlho vzdialený.“* Skutočne očakával násilnú smrť. Keď sa lúčil s francúzskym kráľom, svojím ochrancom, povedal mu: *„Idem do Anglicka, aby som tam položil svoj život; ale nech sa stane Božia vôľa.“* Po návrate bol jeho príchod oslavovaný ako triumf. Ľud ho všade vítal s radosťou a úctou, považoval ho za mučeníka za právo a víťaza nad neobľúbeným kráľom. 5. decembra 1170 arcibiskup Tomáš Becket slávnostne vstúpil do Canterbury. Predtým však, podľa dohody s pápežom, uvalil cirkevné tresty na kráľových poradcov, konkrétne na londýnskeho a salisburského biskupa, ktorých exkomunikoval, a na yorského arcibiskupa, ktorého suspendoval. Keď však dorazil do Canterbury, čelil výčitkám kráľových prívržencov a hrozbám od svetských držiteľov cirkevných majetkov. Ani výčitky, ani hrozby však nezlomili jeho odvahu. Postihnutí biskupi a šľachtici sa nakoniec vydali za kráľom Henrichom II., ktorý v tom čase prebýval v Normandii, a sťažovali sa, že Tomáš v Anglicku nešíri pokoj, ale vojnu. Tým kráľa ešte viac popudili proti arcibiskupovi. Yorský arcibiskup mu povedal priamo: *„Pokiaľ bude Tomáš nažive, nedosiahnete pokoj ani dobré dni vo svojej ríši.“* Nato rozhnevaný kráľ zvolal: *„Jedol môj chlieb a pošliapal ma nohami. Akých zbabelcov som vychoval, že niet nikoho, kto by moju hanbu pomstil na tom drzom kňazovi!“* Tieto slová počuli štyria normanskí rytieri a okamžite vybehli. Kráľ, spamätajúc sa z návalu hnevu, si uvedomil ich úmysel a poslal za nimi poslov, no už bolo neskoro. Rytieri sa ponáhľali do Canterbury a po príchode k Tomášovi ho surovo žiadali, aby zrušil vyhlásené tresty kliatby a suspendácie; keď však rozhodne odmietol, bežali, zvolali skupinu ozbrojencov a znovu vtrhli do arcibiskupského domu. Medzitým sluhovia ušli a s Tomášom zostalo len niekoľko mníchov. Tí ho prosili, aby sa uchýlil do susednej katedrály; keď však váhal, odvliekli ho tam nasilu a chceli zavrieť chrámové dvere. On to však nedovolil a povedal: *„Chrám Pánov nie je pevnosť; rád položím svoj život za Cirkev.“* Potom šiel a pokľakol pred oltár. V tej chvíli vtrhli do chrámu spiklenci a divoko kričali: *„Kde je zradca?“* Keď nikto neodpovedal, jeden z nich zvolal: *„Kde je arcibiskup?“* Nato vstal Tomáš a povedal: *„Ja som arcibiskup, nie zradca. Ak hľadáte mňa, už ste ma našli. Som pripravený preliať svoju krv pre Boha a jeho Cirkev; len vás v mene Pánovom prosím, aby ste neubližovali môjmu ľudu.“* A znovu pokľakol, odporúčajúc seba i svoje stádo Bohu, Panne Márii a mučeníkovi sv. Dionýzovi. Spiklenci opäť žiadali zrušenie cirkevných trestov, a keď Tomáš opäť odmietol, jeden z nich zvolal: *„Tak teda zomrieš!“* Arcibiskup odpovedal: *„Som pripravený svojou krvou zaistiť Cirkvi slobodu a pokoj!“* Nato sa naňho vrhli, snažiac sa ho vyvliecť z chrámu. Tomáš sa chytil stĺpa, a v tej chvíli dostal dve sečné rany do hlavy. Keď si utieral krv z čela, zasiahla ho tretia smrteľná rana, ktorá ho zrazila na zem. Padajúc povedal: *„Do tvojich rúk, ó Pane, porúčam svojho ducha,“* a prijal štvrtú ranu, ktorá mu roztĺkla lebku tak, že vyrazený mozog sa rozptýlil po stupňoch oltára.

Táto strašná vražda bola spáchaná 29. decembra 1170 pri oltári sv. Benedikta v katedrále v Canterbury. Vystrašené duchovenstvo sa po úteku vrahov vrátilo a slávnostne pochovalo telo zavraždeného arcibiskupa v katedrále, pričom ľudia ho začali uctievať ako svätca a mučeníka Božieho. Keď kráľ Henrich II. dostal správu o násilnej smrti Tomáša, bol úplne otrasený; na niekoľko dní sa uzavrel a poslal poslov do Canterbury, aby tam vyjadrili jeho hrôzu nad zločinom a ľútosť nad jeho nerozvážnymi slovami, ktoré vrahov podnietili k tomuto ohavnému skutku. Ďalších poslov vyslal k pápežovi, aby predišiel kliatbe na svoju osobu a zákazu bohoslužieb v jeho ríši. Vražda slávneho anglického primasa na posvätnom mieste totiž vyvolala v Anglicku aj v celom západnom kresťanstve obrovské pobúrenie. Sľuby, ktoré poslovia dali v kráľovom mene, dosiahli to, že pápež na Zelený štvrtok roku 1171 len všeobecne exkomunikoval páchateľov vraždy. Po splnení všetkých podmienok sa Henrich II. zmieril s Cirkvou.

27. septembra 1172 prisahal v prítomnosti svojho syna Henricha III., pápežských vyslancov a všetkých normanských biskupov a opátov, že smrť Tomáša nenariadil ani si ju neželal, a slávnostne vyhlásil, že je pripravený zmieriť sa s Cirkvou, pretože možno svojím hnevom a unáhlenými slovami dal podnet k tomuto zločinu. Zároveň kráľ prisahal, že bude poslúchať pápeža Alexandra III. a jeho nástupcov; že dovolí odvolávať sa k Apoštolskej stolici; že sa zúčastní krížovej výpravy do Jeruzalema a podporí templárov, aby mohli udržiavať určitý počet bojovníkov; že udelí milosť prívržencom zavraždeného primasa a vráti katedrále v Canterbury zhabaný majetok; a že zruší zvyklosti škodiace Cirkvi v Anglicku zavedené počas jeho vlády. Na tieto podmienky prisahal aj kráľov syn Henrich III. Potom sa kráľ podrobil uloženému pokániu a kľačiac pri dverách chrámu prijal rozhrešenie, bol slávnostne uvedený do chrámu a uznal Anglicko za pápežské léno.

Tak statočný arcibiskup Tomáš Becket svojou krvou vybojoval pre anglickú cirkev slobodu a práva. Zápasil dobrý boj, dokonal beh, zachoval vieru a nakoniec mu Pán dal korunu spravodlivosti. (2 Tim 4, 7-8.)

Poučenie:

Katedrála v Canterbury, ozdobená jeho mučeníckou smrťou a hrobom arcibiskupa Tomáša, dosiahla veľkú slávu. Na jeho hrobe veriaci získavali mimoriadne milosti; na jeho príhovor sa tam diali zázraky na chorých. Preto ho pápež Alexander III. už v roku 1173 vyhlásil za svätého. Od tej doby sa množili nábožné púte k hrobu sv. Tomáša. Aj jeho bývalí odporcovia putovali kajúcne do veľkolepej katedrály v Canterbury a vzývali ho o príhovor u Boha. Sám kráľ Henrich II., bojujúc nešťastne so svojím synom Henrichom III. a nenávidený ľudom, hľadal útočisko a pomoc pri hrobe sv. Tomáša; a kajúcne skutky, ktorým sa tam verejne podrobil, mu napokon získali priazeň ľudu, takže medzi ním a jeho synom došlo k zmiereniu.

Z ostatkov sv. Tomáša z Canterbury získala pražská katedrála tri časti, z ktorých jednu jej v roku 1377 daroval Karol IV. Na uctenie tohto svätca bolo katedrále v Canterbury časom obetované veľké množstvo vzácnych darov a slávne púte k jeho hrobu prebiehali po všetky časy až do vlády kráľa Henricha VIII., ktorý pamiatku

tohto slávneho Božieho mučeníka hanebne zneuctil. Sv. Tomáš bojoval až do smrti za slobodu katolíckej Cirkvi, ktorú tento korunovaný netvor nohami pošliapal; navyše ho lákal bohatý poklad katedrály v Canterbury, zhromaždený od veriacich na poďakovanie a z vďačnosti za milosti, ktoré si na príhovor sv. Tomáša od Boha vyprosili. Henrich VIII. v roku 1538 predvolal už pred 368 rokmi umučeného arcibiskupa Tomáša pred súd, vyhlásil ho za buriča a vlastizradcu, jeho kosti dal vybrať z hrobu, spáliť katom, popol rozmetať, hrob zničiť a zakázal ho nazývať svätcom a vzývať ho. Potom vydrancoval chrámovú pokladnicu a dal ju na 26 vozoch odviezť do svojej komory. Od tej doby je katedrála v Canterbury, pohrebisko apoštola Anglicka sv. Augustína i mučeníka sv. Tomáša, odcudzená katolíckym bohoslužbám. Avšak pamiatka a sláva sv. Tomáša neboli potlačené v Anglicku, ktoré bolo surovo odtrhnuté od katolíckej Cirkvi, zatiaľ čo na ohavnom Henrichovi VIII. sa naplnilo slovo Písma sv.: *„Meno bezbožných zhnije s nimi.“* (Prís 10, 7.)

Dňa 29. decembra sa tiež pripomína pamiatka sv. Trofima, žiaka sv. Pavla apoštola (Sk 20, 4; 21, 29; 2 Tim 4, 20), sv. Krescencia, spoločníka sv. Pavla apoštola (2 Tim 4, 10) a prvého biskupa vo Vienne; sv. Zenobia, kňaza a mučeníka vo fénickom Tyre a iných.

30. DECEMBER

I. Sv. Melánia Mladšia (4. stor.)

Podivuhodnú zmenu spôsobilo Kristovo náboženstvo v starom rímskom šľachtickom stave, ktorý za čias pohanských cisárov hlboko upadol. V druhej polovici štvrtého storočia sa v mnohých slávnych rímskych rodoch prebudila nová duchovná sila a horlivé úsilie o morálnu veľkosť, o kresťanské hrdinské cnosti: čistotu, pokoru, odriekanie a milosrdenstvo voči blížnym. Muži slávnych mien, potomkovia Scipionov, Gracchov, Marcellov a Aniciov, sa zriekali rozkošníctva, prepúšťali svojich otrokov na slobodu, predávali väčšinu svojich majetkov a výťažok rozdávali chudobným, žili takmer v kláštornom odriekaní a bratsky spolunažívali s jednoduchým ľudom. Ešte podivuhodnejší obrat spôsobilo kresťanské učenie v zmýšľaní a živote vznešených rímskych dám a dcér. Vychované v prepychu a zvyknuté na panské rozmary, odkladali šperky a drahocenné šaty, obľúbili si odriekanie v ústraní, obliekali sa jednoducho a neštítili sa vykonávať domáce práce spolu so služobníctvom. Vyhľadávali chudobných a chorých, slúžili im, vykupovali otrokov a dlžníkov, podporovali chrámy i osoby zasvätené Bohu. Takýto vzácny

príklad kresťanských cností dával svetu aj rímsky senátorský rod, ktorého ozdobou boli svätice Melánia Staršia a jej vnučka Melánia Mladšia.

Melánia Mladšia sa narodila okolo roku 381 v Ríme a bola zbožne vychovaná svojimi bohabojnými rodičmi, otcom Publikolom a matkou Albinou. Túžila slúžiť Bohu v ustavičnom panenstve, avšak na naliehavé prosby rodičov sa vo veku štrnástich rokov vydala za sedemnásťročného Piniana, syna niekdajšieho afrického miestodržiteľa Severa. Melánia si svojho vynikajúceho manžela obľúbila, ale nemohla potlačiť túžbu po odriekaní. Keď porodila svoje prvé dieťa, ktoré čoskoro po krste zomrelo, ponúkla manželovi svoj majetok a prosila ho, aby sa zriekol svojich manželských práv a dovolil jej opustiť svet a slúžiť Bohu osamote. Pinian však nesúhlasil, a tak s ním žila v súlade ďalej. Po šiestich rokoch porodila syna, no aj toto dieťa čoskoro zomrelo. Aj jeho matka sa ocitla na pokraji smrti. Pinian, ktorý svoju manželku vrúcne miloval, bol jej ťažkou chorobou nesmierne zdrvený. Keď videl, že jej hrozí smrť, utekal do chrámu, aby sa za ňu modlil. Tu poslala chorá Melánia odkaz Pinianovi, že ak sa pred Bohom zaviaže sľubom manželskej zdržanlivosti a rozhodne sa žiť s ňou ďalej ako brat so sestrou, Boh jej určite vráti zdravie. Pinian, ktorý mal vtedy len dvadsaťštyri rokov, tentoraz ochotne súhlasil a jeho manželka sa uzdravila. Od tej chvíle bola Melánia oslobodená od všetkých pút, ktoré ju predtým viazali k svetu, a mohla bez prekážok nasledovať svoje zbožné srdce. Aj Pinian, ktorý verne zachovával sľub daný manželke, si obľúbil zbožnosť a dobročinnosť. Obaja manželia sa presťahovali na svoj vidiecky majetok neďaleko Ríma, kde žili v ústraní, horlivo slúžili Bohu, spoločne sa modlili a prejavovali blížnym skutky milosrdenstva. Raz hostili niekoľkých ilýrskych biskupov, ktorí boli ako priatelia svätého vyhnanca Jána Zlatoústeho prenasledovaní a hľadali útočisko v Ríme.

V tom období prišla z Jeruzalema do Ríma Melánia Staršia. Táto svätica sa narodila v roku 343 a vydala sa v Ríme za významného štátneho hodnostára. Keď vo veku 28 rokov ovdovela, zverila svojho jediného syna Publikolu nábožným učiteľom na výchovu a sama sa zasvätila pustovníckemu životu. Opustila Rím a odišla do Egypta, kde strávila desať rokov na púšti, rozdávala almužny mníchom a pustovníkom, od ktorých sa učila životu odriekania. Keď ariánsky cisár Valens utláčal veriacich katolíkov, mnísi v Egypte trpeli najviac – jedni boli väznení, iní sa rozpŕchli. Melánia živila 5000 ukrývajúcich sa mníchov, za čo bola predvedená pred súd, no sudca, keď videl jej odvahu, ju prepustil. Neskôr odišla do Palestíny, kde slúžila dvanástim vyhnaným biskupom, ktorým v nočnom čase nosila potrebné veci. Bola však prezradená a predvedená k miestodržiteľovi. Melánia mu prezradila svoj vznešený pôvod a obhajovala nevinných vyhnancov tak statočne, že miestodržiteľ ju prepustil a dovolil, aby mohla biskupom slúžiť ďalej. V Jeruzaleme založila ženský kláštor, kde žila s rehoľníčkami 27 rokov. Povesť o tejto nábožnej vdove sa rozšírila po všetkých kresťanských krajinách. Keď sa teda vybrala do Ríma, aby svojich príbuzných utvrdila v katolíckej viere proti ariánskym bludom, bola v Neapole slávnostne privítaná. Do Ríma prišla v jednoduchom rúchu a tu ju úctivo privítali aj najvýznamnejší muži. Tu obrátila na katolícku vieru pohana Aproniána, manžela svojej tety Avity. Z Ríma putovala do Afriky za sv. Augustínom. Tu ju zastihla správa, že jej syn Publikola, otec Melánie Mladšej, zomrel. Podľa svedectva sv. Augustína

prijala túto správu s príkladnou kresťanskou statočnosťou. Potom ešte raz navštívila Rím, kde povzbudila svojich príbuzných, aby žili bohabojne, pamätali na chudobných a opustili hlučné mesto. Vrátila sa do Jeruzalema, kde rozdala zvyšok svojho majetku chudobným a po štyridsiatich dňoch blažene zomrela v Pánovi.

Veľké cnosti tejto svätej vdovy opísali sv. Paulín Nolský, sv. Augustín a sv. Hieronym. Melánia Mladšia bola hlboko dojatá slovami a príkladom svojej svätej starej matky a rovnako aj jej manžel Pinian, ktorý si túto vzácnu starenu veľmi vážil. Obaja manželia rozhojnili svoju zbožnosť, predali nádherné šaty a vzácny nábytok a peniaze darovali chrámom a chudobným. Starali sa o chorých a opustené siroty. Pre svoju štedrosť čelili výčitkám a pohŕdaniu lakomých boháčov. Keď začali predávať aj svoje pozemky, aby mohli ešte viac pomáhať núdznym, Pinianov brat im niektoré statky zabavil pod zámienkou rodinného práva. Manželia sa nebránili, ale keď súd rozhodol, že môžu so svojím majetkom voľne nakladať, rozpredali všetky rozsiahle statky v okolí Ríma, na Sicílii, v Británii, Galii, Španielsku a Afrike. Z výnosu financovali cirkevné a dobročinné aktivity, najmä vykupovanie otrokov. Melánia udelila slobodu 8000 otrokom, ponechala si len niekoľko služobníc a delila sa s nimi o domáce práce. Týmto spôsobom uložila svoje ohromné bohatstvo do *„Božích rúk“,* aby ho zachránila pred chamtivosťou Visigótov, ktorí pod vedením Alaricha vtrhli do Talianska. V roku 409, tesne predtým, než Alarich dobyl a spustošil Rím, sa Pinian, Melánia a jej matka Albina uchýlili na Sicíliu a odtiaľ sa preplavili do Afriky.

Cestou po mori pristáli pri jednom ostrove, kde boli kresťanskí obyvatelia prepadnutí a ničení námornými lupičmi, a hrozilo im, že zahynú, ak im nikto nepomôže. Pinian a Melánia vykúpili týchto nešťastníkov z rúk lupičov a pokračovali ďalej v plavbe. Istý čas pobudli v Kartágu, potom navštívili sv. Augustína v Hippe a nakoniec sa usadili v numidskej Tagaste. Tam založili dva kláštory – mužský a ženský.

Melánia žila so svojou matkou v ženskom kláštore, kde podstupovala prísnu disciplínu. Jedla iba chlieb a byliny zapíjala vodou, často ostávala niekoľko dní bez jedla, spávala iba dve hodiny na tvrdom lôžku a zvyšok noci trávila v modlitbách a rozjímaní. Počas dňa šila odevy pre chudobných, ošetrovala chorých a rozdávala almužny. Čítala Sväté písmo, učila sa naspamäť jeho najkrajšie výroky, prepisovala náboženské knihy a rozdávala ich chudobným. Rozprávala sa o duchovných veciach s nábožnými kňazmi, najmä s biskupom sv. Alypiom. Štedro podporovala kostoly a chudobných až v Egypte a Sýrii. Svojím príkladným životom ovplyvnila aj mužov, pričom viacerí sa vďaka nej obrátili na lepšiu cestu. Pinian, Melánia a Albina žili v Tagaste sedem rokov, až kým sa v roku 417 nevydali na púť do Jeruzalema. To miesto ich tak očarilo, že sa rozhodli natrvalo usadiť blízko posvätných miest spojených so životom, utrpením a oslávením Božského Spasiteľa.

Melánia bola v Jeruzaleme veľmi šťastná a často trávila celé noci na modlitbách v tamojších svätyniach. Niekoľkokrát navštívila so svojím manželom svätého pustovníka Hieronyma v Betleheme, kde sa rozprávali o náboženských veciach. Dvakrát cestovala z Jeruzalema do Egypta, aby navštívila tamojších pustovníkov, učila sa od nich hrdinským cnostiam a priniesla im štedrú podporu z výnosu predaja svojich zvyšných pozemkov v Taliansku.

Na sviatok Zjavenia Pána v roku 420 sa Melánia uchýlila do malého domčeka na Olivovej hore, ktorý si dala postaviť. Tam žila trinásť rokov v samote, prijímala iba svojho manžela Piniana, matku Albinu a istú príbuznú pannu. Keď však Albina v Jeruzaleme ťažko ochorela, Melánia opustila svoj domček a o matku sa starala až do jej nábožnej smrti v roku 433.

Potom sa Melánia zavrela do tmavej jaskyne, kde prežila celý rok v prísnej kajúcnosti, až kým ju Boh nepovolal späť k činnému životu. Správy o jej hrdinských cnostiach prilákali do Jeruzalema veľa nábožných panien, ktoré túžili, aby im bola učiteľkou a sprievodkyňou na ceste dokonalosti. Melánia preto opustila svoju jaskyňu, postavila nový kláštor pre tieto panny, dala im múdre pravidlá a stala sa ich radkyňou, matkou i služobnicou. Predstavenou kláštora sa však nestala, aj keď si to panny veľmi želali. Namiesto seba ustanovila inú zbožnú a skúsenú predstavenú, ktorej bola poslušná.

Podľa príkladu svojej nábožnej manželky založil Pinian v Jeruzaleme mužský kláštor, kde po krátkom čase zomrel svätou smrťou v roku 435. Melánia potom ešte viac túžila po smrti, aby sa pridala k svojej babičke, matke a manželovi v nebi. Na tomto svete však mala ešte jedno jediné želanie. Jej strýko Volusian, brat zosnulej Albiny, stále odmietal kresťanstvo a žil rozmarným životom. Raz ho cisár Valentinianus III. poslal na dôležitú diplomatickú misiu k cisárovi Teodosiovi II. do Konštantínopolu, kde však ťažko ochorel. Volusian si spomenul na svoju neter Melániu a napísal jej do Jeruzalema, že si veľmi praje ešte raz ju vidieť a porozprávať sa s ňou. Melánia sa po modlitbách a rade s nábožnými mužmi rozhodla, že ho navštívi, aby ho obrátila a zachránila. Cestou bola duchovenstvom aj veriacimi úctivo vítaná ako svätica. V Chalcedóne sa modlila na hrobe svätej Eufémie za osvietenie svojho strýka. Keď konečne dorazila do Konštantínopolu a vstúpila do izby chorého Volusiana, bola vyčerpaná a skromne oblečená, takže ju strýko takmer nespoznal a vykríkol: *„Aká zmena sa s tebou stala, Melánia!“* Volusian, ktorý si pamätal Melániu ako mladú, krásnu a nádherne oblečenú ženu, bol ohromený jej vzhľadom. Melánia mu odpovedala: *„Milý strýko, pochop, čo si myslím o budúcom živote a večných hodnotách. Vedz, že by som nešliapala nohami po sláve, nádhere, bohatstve a pôžitkoch tohto sveta, keby to, čo sa očakáva v budúcom živote, nebolo nekonečne vznešenejšie.“* Volusian bol natoľko dojatý Melániinou chudobou a odriekavým životom, že nakoniec uveril, oľutoval svoje hriechy a dal sa pokrstiť. Melánia plesala nevýslovnou radosťou a starala sa o chorého strýka, až kým ten nezomrel kajúcou smrťou.

Počas svojho pobytu v Konštantínopole Melánia vzbudzovala všeobecnú pozornosť a tešila sa veľkej úcte nielen medzi ľudom, ale aj na cisárskom dvore. Cisárovi Teodóziovi II. aj jeho manželke Eudoxii dávala užitočné rady a napomínania; svojimi slovami aj príkladom obracala mnohých k lepšiemu životu a k službe Bohu. Dňa 30. decembra 439 sa Melánia šťastne rozlúčila s Konštantínopolom a odišla, pretože si želala osláviť veľkonočné sviatky pri Pánovom hrobe v Jeruzaleme. Nasledujúceho roku do Jeruzalema prišla cisárovná Eudoxia, ktorá sa zásluhou nábožnej Melánie upevnila v kresťanskej pokore a trpezlivosti. Melánia potom založila v Jeruzaleme

druhý mužský kláštor a pripravovala sa na svoju smrť. Ešte raz obišla všetky posvätné miesta v Palestíne, oslávila sviatok Narodenia Pána v Betleheme a po návrate do Jeruzalema vážne ochorela v chráme sv. Štefana. Prijala sväté sviatosti, rozlúčila sa so svojimi duchovnými sestrami a blažene zomrela v Pánovi 31. decembra 439. Celá Palestína oplakávala jej smrť a Boh ju oslávil zázrakmi. Jej meno sa preslávilo po celom kresťanskom svete.

Pamiatka sv. Melánie Mladšej a jej manžela sv. Piniana sa slávi 31. decembra.

Poučenie:

Svätá Melánia sa zriekla pôžitkov tohto sveta a výhod svojho urodzeného stavu, aby mohla ľahšie slúžiť Bohu a pracovať na svojej spáse. Prísnou kajúcnosťou umŕtvovala svoje telo, lebo vedela, že *„telo je hrobom mŕtvej duše“* (sv. Augustín). *„Bratia, sme dlžníkmi, ale nie telu, aby sme museli žiť podľa tela. Lebo ak budete žiť podľa tela, zomriete. Ale ak Duchom umŕtvujete skutky tela, budete žiť. Veď všetci, ktorých vedie Boží Duch, sú Božími synmi.* (Rim 8, 12–14).

Svätá Melánia rozdala svoje veľké bohatstvo na bohumilé účely, no sama žila v dobrovoľnej chudobe. Svätý Vincent de Paul hovorí: *„Najlepšou poisťovňou tvojho majetku je chatrč chudoby a núdze; je to pokladnica so siedmimi zámkami, z ktorej sa vyplácajú tvoje peniaze so stonásobným úrokom.“* V živote zasvätenom Bohu a odumretom svetu sa Melánia vytrvalo modlila a bdela. Tomáš Kempenský píše: *„Človek, ktorý zaprel sám seba, býva veľmi slobodný a bezpečný. Avšak starý nepriateľ, ktorý sa stavia proti všetkému dobrému, neustáva s pokušením; deň i noc spriada ťažké úklady, aby strhol do osídla toho, kto je neopatrný. Preto hovorí Pán: Bdejte a modlite sa, aby ste nevošli do pokušenia.“*

II. Sv. Sabinus, biskup a mučeník a jeho spoločníci (3. stor.)

V meste Assisi v Taliansku žil za čias rímskych cisárov Diokleciána a Maximiana Herkulia učený a zbožný biskup menom Sabinus. V roku 303 vypuklo krvavé prenasledovanie kresťanov v celej Rímskej ríši. Miestodržiteľ kraja, menom Venustian, dal uväzniť svätého biskupa Sabina spolu s jeho dvoma diakonmi, Exsuperanciom a Marcelom. Na druhý deň boli vyznávači Krista predvedení pred Venustianovu súdnu stolicu. Miestodržiteľ ich nútil zaprieť vieru a obetovať modlám. Keď to odmietli, nechal ich kruto bičovať. Keď ani toto nepomohlo, pohrozil im smrťou, pričom im dal na výber: klaňať sa modlám alebo podstúpiť bolestnú smrť. Svätý Sabinus odvážne povedal: *„Keď mi dovoľuješ robiť, čo chcem, ukážem ti, že tvoji bohovia, ktorých uctievaš, sú ničím. Ukáž mi jedného zo svojich bohov!“* Pohanskí sluhovia doniesli ozdobenú modlu a postavili ju pred svätého biskupa. Svätý Sabinus chytil modlu a s takou silou ju hodil na zem, že sa rozpadla na kúsky. Prítomní pohania, ktorí mohli jasne vidieť ničomnosť svojich modiel, začali kričať a oborili sa na svätého vyznávača Krista. Miestodržiteľ Venustian prikázal strážam, aby Sabina ochránili pred rozvášneným davom, a sám ho odsúdil na odťatie oboch

rúk, ktorými *„pohanil“* štátneho boha. Potom ho nechal odviesť do smradľavého žalára.

Medzitým dal Venustian mučiť svätých diakonov Exsuperancia a Marcela. Kati ich priviazali ku stĺpom a bičovali až do vyčerpania. Keď aj napriek tomu hlasno vyznávali Krista ako Spasiteľa sveta, tyran ich dal natiahnuť na škripec a ich telá trieť železnými hrebeňmi, až kým nezomreli. Popravu svätého biskupa Sabina miestodržiteľ odložil.

Sabina pravidelne navštevovala v žalári nábožná vdova Serena a tajne ho zásobovala jedlom. Vdova, ktorá veľmi milovala svojho slepého vnuka Prisciana, prosila Sabina, aby mu svojimi modlitbami vyprosil u Boha navrátenie zraku. Na Sabinovu vrúcnu modlitbu bol Priscian zázračne uzdravený. Keď sa Venustian, ktorý sám trpel bolesťami očí, dopočul o Priscianovom zázračnom uzdravení, povolal svätého biskupa a prosil ho o uzdravenie. Sabinus následne vyučoval miestodržiteľa vo viere, a ten sa dal pokrstiť. Pri krste použil Sabinus vodu, ktorú nalieval na Venustianovu hlavu vlastnými okyptenými ramenami. Po krste prijala sviatosť i Venustianova manželka a deti. Venustianove bolesti očí ustúpili, a on verejne vyznal vieru v Krista.

Keď sa o tom dozvedel cisár Maximian, vyslal do Assisi plukovníka Lucia, aby zabil Venustiana, jeho rodinu aj Sabina. Venustiana a jeho rodinu Lucius nechal umučiť na smrť a neskôr sa presunul do Spoleta. Po čase dal Lucius predviesť pred svoj súd aj Sabina. Ani Lucius však nedokázal Sabina prinútiť, aby sa klaňal modlám. Preto ho dal kruto zbiť až na smrť. Svätý Sabinus zomrel mučeníckou smrťou 30. decembra 303 (podľa niektorých zdrojov 304).

Katolícka Cirkev ustanovila pamiatku svätého Sabina na 30. december.

Poučenie:

Svätý Sabinus využíval čas svojho pozemského života na spásu svojej duše a ochotne obetoval svoj život, aby získal večný život. Eucharius sa raz vyjadril: *„Kto mi vráti tento deň, tento rok, ktoré som premárnil márnymi záležitosťami?“* Kresťan, používaj čas svojho života podľa príkladu svätého Sabina na spásu svojej duše! Ručičky na vežových hodinách bývajú pozlátené. Prečo? Snáď preto, aby boli lepšie viditeľné? Nie, na tento účel by bola vhodnejšia biela farba. Ukazovatele sú pozlátené, aby naznačili, že čas má cenu zlata. Kresťan, ktorý si neváži čas svojho života alebo ho zle využíva, nech pamätá, že zle využitý čas vedie k zatrateniu. Hovorí sa, že raz zbožný mních počas nočnej modlitby začul hrozné nariekanie. Keď sa spýtal, kto je ten nariekajúci, dostal odpoveď: *„Som zatratená duša! Ja a všetci, ktorí sme večne zatratení, ľutujeme najviac zo všetkého stratu času.“*

Život svätého Sabina bol podľa svätého Františka Saleského evanjeliom v skutkoch. Rozdiel medzi evanjeliom a životom svätého Sabina je taký, ako rozdiel medzi hudbou zapísanou v notách a hudbou predvedenou výnimočnými virtuózmi. Kresťan, ži ako svätý Sabinus, podľa predpisov evanjelia! Svätý Sabinus sa s pokorou modlil k Bohu za telesné i duchovné uzdravenie svojho nepriateľa Venustiana. Milostivý Boh vyslyšal jeho modlitbu a Venustian sa stal kresťanom i mučeníkom.

Podobne ako svätého Sabina, vyslyší Boh prosby každého svojho svätého a verného služobníka.

Kresťan, vzývaj svätých o pomoc vo svojich potrebách! Ich orodovanie má veľkú moc pred Bohom a môže ti priniesť veľký osoh.

---

30. decembra je aj pamätný deň sv. Anisia a biskupa zo Solúna; sv. Eugena, biskupa z Milána; sv. Liberia biskupa z Ravenny a ďalších.

31. DECEMBER

Sv. Silvester, pápež (3. stor.)

Božia prozreteľnosť povolala sv. Silvestra na apoštolský stolec sv. Petra v Ríme v pamätihodnom období, ktoré sa stalo zlomovým bodom v dejinách Kristovej Cirkvi i Rímskej ríše. V tom čase nastal rozhodujúci obrat, ktorý ovplyvnil všetky nasledujúce časy. Kresťania, ktorí boli viac ako dve a pol storočia kruto prenasledovaní pohanskými cisármi, získali náboženskú slobodu. Svätá Cirkev vyšla z temných katakomb ako víťaz nad starým a zhnitým pohanstvom.

Silvester bol rodom Riman, syn vážených kresťanských rodičov, otca Rufina a matky Justíny. Vzdelanie a náboženskú výchovu získal od zbožného kňaza Cyrina. Vynikal mravnosťou, zbožnosťou, nadaním a učenosťou, a preto čoskoro vstúpil do služieb Cirkvi. Pápež Marcellinus (296–304) ho vysvätil za kňaza ešte pred posledným veľkým prenasledovaním kresťanov za vlády krvilačného cisára Diokleciána. Kristova Cirkev bola vtedy ešte stále vo veľkom nebezpečenstve, a preto bola potrebná nadšená viera a horlivá láska každého, kto sa rozhodol jej slúžiť. Silvester tieto cnosti naplno stelesňoval – v ťažkých časoch vytrvalo plnil svoje povolanie, bol verný pastier veriacich, žil svätо, bol horlivý v modlitbe a preukazoval obetavú lásku utláčaným bratom. Podľa príkladu svojich rodičov rád prijímal pútnikov a slúžil im; okrem iného hostil vo svojom dome aj pútnika Timoteja, ktorý prišiel do Ríma, aby sa modlil pri hroboch apoštolských kniežat Petra a Pavla. Tento horlivý muž zostal v Ríme dlhší čas a verejne svedčil o kresťanskej viere. Pohania ho však zajali, a keď odmietol zaprieť Krista, odsúdili ho na smrť a sťali ho mečom. Jeho umučené telo pochoval kňaz Silvester pri ceste do Ostie. Sudca sa domnieval, že Timotej zanechal u svojho hostiteľa veľké bohatstvo, a z túžby po ňom dal uväzniť aj

Silvestra. Ten bol však čoskoro prepustený, keďže sudca, ktorý prehltol rybiu kosť, náhle zomrel.

Koncom roku 313 zomrel pápež sv. Melchiades a už v januári roku 314 bol Silvester zvolený za jeho nástupcu. Vtedy už Kristova Cirkev v západnej časti Rímskej ríše zažívala slobodu po slávnom víťazstve cisára Konštantína nad Maxentiom pri Milvijskom moste (28. októbra 312). Na apoštolskom stolci sv. Petra sa dovtedy vystriedalo 31 pápežov, ktorých si Cirkev všetkých ctí ako svätcov. Pápež Silvester horlivo využíval náboženskú slobodu, ktorú kresťanom udelil cisár Konštantín. Veriaci už neboli nútení skrývať sa potajme v podzemných katakombách alebo súkromných domoch, ani sa nemuseli báť prenasledovania pre svoju vieru. Biskupi a kňazi verejne hlásali Kristovo učenie, slávili bohoslužby a vysluhovali sviatosti bez akýchkoľvek prekážok.

Zatiaľ čo na Západe vládol pokoj, na Východe, kde vládol Konštantínov švagor Licinius, prenasledovanie kresťanov pokračovalo. Licinius síce podpísal slávny Milánsky edikt (313), ktorým bola kresťanom povolená náboženská sloboda, ale po rozdelení ríše, keď musel niektoré oblasti odstúpiť Konštantínovi, sa s ním znepriatelil. Znovu začal prenasledovať kresťanov a dokonca proti Konštantínovi rozpútal vojnu. Licinius bol porazený v dvoch bitkách, pri Adrianopole a pri Chalcedóne (323). Po jeho smrti v roku 324 sa celá ríša zjednotila pod vládou Konštantína, ktorý sa verejne prihlásil ku kresťanstvu. Všetko, čo tento mocný panovník vykonal pre svätú Cirkev, sa dialo na radu a so súhlasom pápeža Silvestra.

Konštantín spolu so svojou matkou sv. Helenou dal postaviť mnoho nádherných chrámov. V Ríme bolo šesť hlavných: chrám sv. Petra na Vatikánskom pahorku, chrám sv. Pavla za hradbami, chrám sv. Jána v Lateráne, chrám sv. Kríža, chrám sv. Sebastiána a chrám sv. Vavrinca. Tieto chrámy vysvätil pápež Silvester. Konštantín z rôznych dôvodov odkladal prijatie svätého krstu, najmä preto, že túžil byť pokrstený vo vodách Jordánu. Nakoniec však, keď v roku 337 v Konštantínopole ťažko ochorel, nechal sa previezť na svoj letohrádok v Nikomédii. Tam ho na smrteľnej posteli pokrstil a birmoval biskup Eusebius. Konštantín zomrel na Turíce oblečený v bielom rúchu.

Hoci pápež Silvester požíval plnú slobodu a priazeň cisára Konštantína, musel znášať mnoho starostí i zármutku pre úklady nepriateľov čistého kresťanského učenia, ktorí narúšali vnútorný pokoj a jednotu Cirkvi a svojimi bludmi zvádzali veriacich. Veľa zlého vtedy spôsobili v Afrike donatisti, stúpenci Donata rozkolníka z Kartága, ktorí hlásali, že Cirkev nesmie vo svojom lone trpieť hriešnikov, a keďže považovali sviatosti katolíkov za neplatné, znovu krstili tých, ktorí sa k nim pridali. Už 1. augusta roku 313 sa vďaka úsiliu cisára Konštantína zišli katolícki biskupi z Talianska, Galie a Afriky v Arelate (Arles) a zavrhli bludy donatistov. Títo bludári však neprestali šíriť svoje scestné učenie, ale za života Konštantína sa im nepodarilo získať pôdu mimo Afriky.

Ešte väčší zmätok v Cirkvi za pápeža Silvestra spôsobil neblahý Arius, ktorý popieral Božskú prirodzenosť Ježiša Krista. Aby boli jeho škodlivé bludy potlačené, cisár

Konštantín, po porade s biskupmi a po dohode s pápežom Silvestrom, zvolal prvý všeobecný cirkevný koncil do mesta Nicea v Bitýnii, ktorý zasadal od 20. mája do 25. augusta roku 325. Pápež, keďže sa nemohol osobne zúčastniť, poslal do Nicey svojich splnomocnencov – španielskeho biskupa Hosiusa z Córdoby a dvoch rímskych kňazov Vita a Vincencia, ktorí koncilu predsedali. Na tomto koncile bolo zhromaždenými biskupmi zavrhnuté Ariovo bludárstvo a slávnostne vyhlásené katolícke učenie o Ježišovi Kristovi: *„Pánovi našom, jednorodeným Synom Božím, zrodeným z Otca pred všetkými vekmi; Boh z Boha, Svetlo zo Svetla, pravý Boh z Boha pravého, splodeným, nie stvoreným, jednej podstaty s Otcom: skrze neho bolo všetko stvorené. On pre nás ľudí a pre našu spásu zostúpil z nebies. A mocou Ducha Svätého vzal si telo z Márie Panny a stal sa človekom. Za nás bol aj ukrižovaný za vlády Poncia Piláta, bol umučený a pochovaný, ale tretieho dňa vstal z mŕtvych podľa Svätého písma. A vystúpil do neba, sedí po pravici Otca. A znova príde v sláve súdiť živých i mŕtvych.“* Toto vyznanie viery bolo spolu s ostatnými uzneseniami koncilu zaslané pápežovi Silvestrovi, ktorý ho potvrdil a verejne vyhlásil. Konštantín, hoci ešte nebol pokrstený, sa na tento pamätný cirkevný koncil dostavil v cisárskom lesku, bol prítomný diskusiám biskupov a preukazoval im príkladným spôsobom synovskú úctu. Udelením platnosti ich uzneseniam dodal im váhu zákonov Rímskej ríše a snažil sa vykoreniť Ariovo bludárstvo.

Žiaľ, neskôr Konštantínova dôverčivosť spôsobila, že sa nechal oklamať prefíkanými ariánmi; keďže nebol teologicky vzdelaný, určitý čas považoval samotného arcikacíra Aria za nevinného muža. Povolal ho z vyhnanstva a uprednostňoval jeho stúpencov na svojom dvore, hoci inak zostal vždy pravoverným katolíkom a ochrancom viery vyhlásenej v Nicei.

O živote a činnosti pápeža Silvestra sa zachovalo len málo spoľahlivých správ. Bol štedrým podporovateľom chudobných a zveľaďovateľom Božích služieb, vydal rôzne predpisy o posvätných obradoch, ustanovil biskupov pre rôzne miesta a celkovo ich vysvätil 65. Po 21 rokoch múdreho a neúnavného spravovania Pánovej Cirkvi dozrel pre nebo a dokončil svoju pozemskú púť svätou smrťou 31. decembra roku 335.

Pochovaný bol na cintoríne sv. Priscilly a na jeho hrobe bol umiestnený jednoduchý nápis: *„Tu odpočíva katolík a vyznávač.“* V ôsmom storočí dal pápež Pavol I. preniesť ostatky tohto svätca do svätyne, ktorá sa dnes nazýva chrámom sv. Silvestra. Odtiaľ získal v roku 1370 Karol IV. dve časti kostí sv. Silvestra a daroval ich Pražskej katedrále.

Sv. Silvester býva zobrazovaný so spútaným drakom, ktorý symbolizuje Ariovo heretické učenie, zavrhnuté katolíckou Cirkvou za jeho pontifikátu.

Poučenie:

Výročným dňom spomienky na sv. Silvestra sa končí občiansky rok. A práve v tento deň sa každému z nás mimovoľne vynorí vážna myšlienka o čase, ktorý rýchlo plynie do večnosti. To, čo dnes nazývame budúcnosťou, sa čoskoro stane prítomnosťou a následne minulosťou. *„Naše dni na zemi sú ako tieň, a nie je v nich žiadneho trvania.“* (1 Krn 29,15). Žalmista Pánov narieka: *„Naše roky sa počítajú ako pavučina; počet dní*

nášho života je sedemdesiat rokov, a ak sme silní, osemdesiat rokov; a aj to, čo je nad ne, je iba práca a bolesť.“ (Ž 89,9-10).

Čas rýchlo ubieha a náš pozemský život je krátky. A predsa v tomto krátkom čase musíme splniť obrovskú úlohu. Nie sme stvorení len pre tento svet; naša duša je nesmrteľná a po telesnej smrti nás čaká nový život bez konca – buď nesmierne blažený, alebo nevýslovne nešťastný, podľa toho, ako sme si zaslúžili. Pozemský život má byť pre nás školou a prípravou na blaženú večnosť. Boh nás stvoril a poslal na tento svet, aby sme ako úrodné stromy prinášali dobré ovocie a ako usilovní robotníci pracovali na Jeho diele. Každý z nás má vo svojom stave a okolnostiach vykonať toľko dobra, koľko s Božou milosťou dokáže a tým si zhromaždiť hojný poklad zásluh pre večnosť. To všetko môžeme urobiť iba počas života na tejto zemi, a z toho je zrejmá nesmierna hodnota času nášho pozemského života. *„Nič nie je užitočnejšie ako čas, lebo ním môžeme získať Božie kráľovstvo.“* (sv. Bonaventúra). *„Za krátky čas môže človek získať milosť a nebeskú slávu.“* (sv. Bernard). *„Boh nám dáva čas, aby sme ho vždy využívali na Jeho oslavu.“* (sv. Terézia). Ako múdro využívať čas, nám ukazujú svätí a svätice Božie. Tomáš Kempenský píše: *„Trávili všetok čas užitočne; každú hodinu zasvätenú Bohu považovali za krátku, a pre veľkú sladkosť bohomyseľnosti zabúdali aj na telesné potreby. Cez deň pracovali a v noci zotrvávali na modlitbách, pričom ani počas práce neprestávali vnútorne rozjímať. Boli chudobní na pozemské statky, ale nesmierne bohatí na Božiu milosť a cnosti. Boli cudzincami pre svet, ale dôvernými priateľmi Boha. Sami seba pokladali za nič a v očiach tohto sveta za opovrhnutých, no pred Bohom boli vzácni.“*

Svet dnešných čias je plný neviery, nerestí a pohoršenia. Úprimnému katolíkovi je preto užitočné a potrebné často obracať oči, unavené a zarmútené bláznovstvami a neprávosťami ľudí odcudzených Ježišovi Kristovi, k povzbudzujúcim obrazom bohumilého života, aké nám poskytujú svätí a svätice Božie. Čítajme teda s radosťou životy svätých, rozjímajme o ich cnostiach a s Božou milosťou ich horlivo nasledujme! *„Preto nám Boh ráčil predstaviť cnosti svätých, aby sme nasledujúc ich kroky mohli dosiahnuť nebeské kráľovstvo. Prosme teda Boha, aby nám vznešené cnosti, z ktorých pripravil svojim svätým korunu, neboli na potupu ani na odsúdenie, ale na úžitok a spásu; lebo čím viac čítame o životoch svätých bez toho, aby sme nasledovali ich príklad, tým väčšiu vinu na seba uvaľujeme.“* (sv. Bernard)

Dňa 31. decembra si tiež pripomíname pamiatku svätých mučeníčok Donáty, Pavlíny, Rustiky, Nominady, Serotíny a Hilárie v Ríme, sv. Sabiana, biskupa a mučeníka; sv. Potenciána, mučeníka; sv. Kolumby, panny a mučeníčky; sv. Zotika, rímskeho kňaza v Konštantínopole; sv. Barbaciana, kňaza v Ravenne a ďalších.

**Kráľovi vekov, nesmrteľnému
a všemohúcemu Ježišovi Kristovi, Spasiteľovi
sveta a nášmu Pánovi, ktorý je korunou
všetkých svätých a jedinou cestou, pravdou
a životom, a bez ktorého nikto neprichádza
k Otcovi, nech je sláva, chvála, česť
a vďakyvzdanie na veky vekov. Amen.**

REGISTER (Január – December)

Bl. Anežka Česká (2. mar.)
Bl. Ján Krstiteľ de La Salle, zakladateľ rehole Školských bratov (6. máj)
Bl. Ján Sarkander, kňaz a mučeník (17. mar.)
Bl. Peter Gonzalez, dominikán (15. apr.)
Bl. Peter Kanízius zo Spoločnosti Ježišovej (17. apr.)
Devätnásť svätých gorkumských mučeníkov (21. júl)
Pamiatka svätých Neviniatok (28. dec.)
Pamiatka všetkých verných zosnulých (2. nov.)
Sedem svätých bratov-mučeníkov, synov sv. Felicity, mučeníčky (10. júl)
Sv. Abdon a sv. Sennen, mučeníci (30. júl)
Sv. Adela, cisárovná (16. dec.)
Sv. Afra, mučeníčka (5. aug.)
Sv. Agáta, panna a mučeníčka (5. feb.)
Sv. Agathon, pustovník (22. okt.)
Sv. Achác, biskup (30. mar.)
Sv. Albert, jeruzalemský patriarcha (8. apr.)
Sv. Albín, biskup (1. mar.)
Sv. Alexander, alexandrijský patriarcha (26. feb.)
Sv. Alexius, žobrák (17. júl)
Sv. Alfonz Liguori, biskup, zakladateľ rádu a učiteľ Cirkvi (2. aug.)
Sv. Alfonz Rodriguez, pokorný kláštorný brat (30. okt.)
Sv. Alfréd Veľký, anglický kráľ (28. okt.)
Sv. Alojz Gonzaga (21. jún)
Sv. Alžbeta, durínska kňažná (19. nov.)
Sv. Amand, biskup (26. okt.)
Sv. Amát, biskup (13. sept.)
Sv. Ambróz, milánsky biskup a učiteľ Cirkvi (7. dec.)
Sv. Ammon, pustovník (3. okt.)
Sv. Anaklet, pápež a mučeník (13. júl)
Sv. Anastáz z Perzie, mučeník (22. jan.)
Sv. Anastázia, mučeníčka (24. dec.)
Sv. Andrej Svorad, pustovník (30. nov.)
Sv. Andronik, biskup (17. máj)
Sv. Anežka Rímska, panna a mučeníčka (21. jan.)
Sv. Anežka z Montepulciana, panna (20. apr.)
Sv. Angela Merici, zakladateľka rádu (31. máj)
Sv. Anna, matka Panny Márie (26. júl)
Sv. Anzelm, arcibiskup a učiteľ Cirkvi (21. apr.)
Sv. Ansgar, apoštol severu (3. feb.)
Sv. Anton Paduánsky (13. jún)
Sv. Anton Veľký, praotec mníchov (17. jan.)
Sv. Anton, florentský arcibiskup (10. máj)
Sv. Apolinár, biskup a mučeník (23. júl)
Sv. Apolónia, panna a mučeníčka (9. feb.)
Sv. Apolonius, mučeník (18. apr.)
Sv. Aretas a jeho spoločníci, arabskí mučeníci (25. okt.)
Sv. Arkadius, mučeník (12. jan.)
Sv. Arsenij, srbský arcibiskup (29. okt.)
Sv. Atanáz Veľký, alexandrijský arcibiskup (8. máj)
Sv. Augustín Gažotič, záhrebský biskup (3. aug.)
Sv. Augustín z Canterbury, apoštol Anglicka (24. máj)
Sv. Augustín, biskup a učiteľ Cirkvi (28. aug.)
Sv. Baldomer, subdiakon (27. feb.)
Sv. Barbora, panna a mučeníčka (4. dec.)
Sv. Barlám, pustovník a sv. Jozafat, indický kráľ (27. nov.)
Sv. Barnabáš, apoštol Pána (11. jún)
Sv. Bartolomej, apoštol Pána (24. aug.)
Sv. Bávo, pustovník (2. okt.)
Sv. Bazil Veľký, arcibiskup Cézarey, učiteľ Cirkvi (14. jún)
Sv. Benedikt a bratia, mučeníci a patróni českí (12. nov.)
Sv. Benedikt Jozef Labre (16. apr.)
Sv. Benedikt z Anianu, opát (12. feb.)
Sv. Benedikt, patriarcha rehoľného života na Západe (21. mar.)
Sv. Benedikt, mučeník (30. nov.)
Sv. Benjamín, mučeník (31. mar.)
Sv. Benno, biskup a vierozvestca polabských Slovanov (16. jún)

Sv. Bernard, druhý zakladateľ cisterciánskeho rádu, učiteľ Cirkvi (20. aug.)
Sv. Bernardín Sienský, františkánsky kňaz (20. máj)
Sv. Bibiana, panna a mučeníčka (2. dec.)
Sv. Blandína a lyonskí spolumučeníci (2. jún)
Sv. Blažej, biskup a mučeník (3. feb.)
Sv. Bonaventúra, učiteľ Cirkvi (14. júl)
Sv. Bonifác, apoštol Nemcov, arcibiskup a mučeník (5. jún)
Sv. Bonifác, mučeník (14. máj)
Sv. bratia Kozma a Damián, lekári a mučeníci, patróni českí (27. sept.)
Sv. bratia Nereus a Achilleus, mučeníci (12. máj)
Sv. Brigita, vdova (8. okt.)
Sv. Bruno Veľký, kolínsky arcibiskup (11. okt.)
Sv. Bruno, apoštol Prusov (14. feb.)
Sv. Bruno, zakladateľ kartuziánskeho rádu (6. okt.)
Sv. Burkard, biskup (24. okt.)
Sv. Cecília, panna a mučeníčka (22. nov.)
Sv. Celestín I., pápež (6. apr.)
Sv. Cyprián, biskup, cirkevný Otec a mučeník (15. sept.)
Sv. Cyprián, kňaz a mučeník (26. sept.)
Sv. Cyriak, sv. Largus a sv. Smaragd, rímski mučeníci (8. aug.)
Sv. Cyril a Metod, apoštoli Slovanov (5. júl)
Sv. Cyril Cézarejský, mučeník (29. máj)
Sv. Cyril, alexandrijský patriarcha (28. jan.)
Sv. Cyril, jeruzalemský biskup a patriarcha (23. mar.)
Sv. Damas, pápež (11. dec.)
Sv. Dezider, biskup a mučeník (23. máj)
Sv. Dionýz, alexandrijský biskup (3. okt.)
Sv. Dionýz, parížsky biskup a mučeník (9. okt.)
Sv. Dismas, kajúcnik (25. mar.)
Sv. Dominik, zakladateľ rádu (4. aug.)
Sv. Dorota, panna a mučeníčka (6. feb.)
Sv. Dympna, panna a mučeníčka (15. máj)
Sv. Eberhard, salzburský arcibiskup (23. jún)
Sv. Ediltruda, opátka (23. jún)
Sv. Edmund, anglický arcibiskup (16. nov.)
Sv. Eduard, mučeník, anglický kráľ (18. mar.)
Sv. Eduard, vyznávač, anglický kráľ (13. okt.)
Sv. Efrém Sýrsky, učiteľ Cirkvi (15. feb.)
Sv. Efrém, kyjevský arcibiskup (28. jan.)
Sv. Egídius, pustovník a opát (1. sept.)
Sv. Eleazar, gróf z Ariana a jeho manželka blahoslavená Delfína (27. sept.)
Sv. Eleonóra, kráľovná (21. feb.)
Sv. Eligius, biskup (1. dec.)
Sv. Emerám, misionár a bavorský mučeník (23. sept.)
Sv. Emerenciána, panna, mučeníčka (23. jan.)
Sv. Emygdius, biskup a mučeník (9. aug.)
Sv. Engelbert, kolínsky arcibiskup, mučeník (7. nov.)
Sv. Engracia, panna a mučeníčka (16. apr.)
Sv. Epipod a sv. Alexander, mučeníci (22. apr.)
Sv. Erasmus, biskup a mučeník (2. jún)
Sv. Eudoxia, mučeníčka (1. mar.)
Sv. Eufrázia, panna (13. mar.)
Sv. Eufrozína, panna (11. feb.)
Sv. Eugen, kartáginský biskup (13. júl)
Sv. Eucherius, biskup (20. feb.)
Sv. Eulália, panna a mučeníčka (12. feb.)
Sv. Eulogius (11. mar.)
Sv. Eusebius, kňaz a mučeník (14. aug.)
Sv. Eusebius, vercelský biskup (15. dec.)
Sv. Eustach, mučeník (20. sept.)
Sv. Eustach, opát (29. mar.)
Sv. Fabián, mučeník (20. jan.)
Sv. Faustín a Jovita, bratia mučeníci (15. feb.)
Sv. Febronia, panna a mučeníčka (25. máj)
Sv. Félix a sv. Fortunát, bratia mučeníci (11. jún)
Sv. Felix z Cantalicia, brat kapucín (18. máj)
Sv. Felix z Valois, spoluzakladateľ rehole (20. nov.)
Sv. Felix z Noly, kňaz a mučeník (14. jan.)
Sv. Ferdinand, španielsky kráľ (30. máj)
Sv. Fidelis zo Sigmaringenu, mučeník (26. apr.)
Sv. Filip a svätý Jakub mladší, apoštoli Pána (1. máj)
Sv. Filip Benicius z rehole Servitov (23. aug.)

Sv. Filip Neri, zakladateľ rehole oratoriánov (26. máj)
Sv. Filip, heraklejský biskup a jeho spolumučeníci (22. okt.)
Sv. Filip, prvý diakon (7. jún)
Sv. Firmus a sv. Rustik, mučeníci (9. aug.)
Sv. Flavián, konštantínopolský patriarcha (17. feb.)
Sv. Flavián, mučeník (22. dec.)
Sv. Flora, panna a španielska mučeníčka (29. nov.)
Sv. Florián, mučeník (4. máj)
Sv. Fokas, záhradník a mučeník (3. júl)
Sv. Fotinus, biskup a mučeník a spoločníci (2. jún)
Sv. František Borgia zo Spoločnosti Ježišovej (10. okt.)
Sv. František Caracciolo, zakladateľ rádu (4. jún)
Sv. František Regis, kňaz Spoločnosti Ježišovej (15. jún)
Sv. František Saleský, biskup a učiteľ Cirkvi (29. jan.)
Sv. František Solano, kňaz minorita (24. júl)
Sv. František Xaverský, apoštol Indie a Japonska (3. dec.)
Sv. František z Assisi, zakladateľ rádu (4. okt.)
Sv. František z Paoly, zakladateľ rehole (2 apr.)
Sv. Františka Rímska (9. mar.)
Sv. Fridolín, vierozvestca Alemanov (6. mar.)
Sv. Fridrich, biskup a mučeník (18. júl)
Sv. Frumenc, apoštol Etiópčanov (27. okt.)
Sv. Fulgencius, biskup (1. jan.)
Sv. Gabriel, archanjel (24. mar.)
Sv. Gallus, opát (16. okt.)
Sv. Genesius, mučeník (26. aug.)
Sv. Genesius, právnik a mučeník (2. sept.)
Sv. Genovéva Parížska, panna (3. jan.)
Sv. Gerard, biskup a mučeník (24. sept.)
Sv. German, biskup (28. máj)
Sv. Gertrúda, mníška rádu sv. Benedikta (15. nov.)
Sv. Gertrúda, opátka (20. mar.)
Sv. Gervázius a sv. Protázius, bratia mučeníci (19. jún)
Sv. Godelieva (6. júl)
Sv. Godfrey, amienský biskup (8. nov.)
Sv. Gordius, mučeník (4. jan.)
Sv. Gorgónia Nazianska (9. dec.)
Sv. Gorgonius a sv. Dorotheus, mučeníci (9. sept.)
Sv. Gotthard, biskup (4. máj)
Sv. Gregor Divotvorca, biskup (17. nov.)
Sv. Gregor Naziánsky, biskup a učiteľ Cirkvi (9. máj)
Sv. Gregor Nysský, biskup (27. mar.)
Sv. Gregor Veľký, pápež a učiteľ Cirkvi (12. mar.)
Sv. Gregor VII., pápež (25. máj)
Sv. Gregor, kňaz a mučeník (24. dec.)
Sv. Guido z Anderlechtu, kostolník (12. sept.)
Sv. Guido, opát (31. mar.)
Sv. Guntram, burgundský kráľ (29. mar.)
Sv. Hadrián a spolumučeníci (8. sept.)
Sv. Haštal, mučeník (26. mar.)
Sv. Hedviga, vojvodkyňa a patrónka Sliezska (17. okt.)
Sv. Helena, cisárovná (18. aug.)
Sv. Heliodor, biskup (3. júl)
Sv. Henrich, cisár (15. júl)
Sv. Heribert, arcibiskup (18. mar.)
Sv. Hermagoras a sv. Fortunát, mučeníci z Aquileie (12. júl)
Sv. Herman Jozef (7. apr.)
Sv. Hermenegild, mučeník (13. apr.)
Sv. Hieronym Emiliani, zakladateľ rádu (20. júl)
Sv. Hieronym, učiteľ Cirkvi (30. sept.)
Sv. Hilár, biskup, učiteľ Cirkvi,
Sv. Hilarion, pustovník (21. okt.)
Sv. Hildegarda, opátka (18. sept.)
Sv. Homobon (14. nov.)
Sv. Honorát, biskup (16. jan.)
Sv. Hubert, lutyšský biskup (3. nov.)
Sv. Hugo, biskup (1. apr.)
Sv. Hyacint, kňaz dominikán, patrón Poľska (16. aug.)
Sv. Hypolit, kňaz a mučeník (13. aug.)
Sv. Ida, pustovníčka (30. okt.)

Sv. Ignác z Loyoly, zakladateľ Spoločnosti Ježišovej (31. júl)
Sv. Ignác, konštantínopolský patriarcha (24. okt.)
Sv. Ignác, mučeník (1. feb.)
Sv. Imrich, uhorský princ a vyznávač (5. nov.)
Sv. Innocent I., pápež (28. júl)
Sv. Irena, panna (21. feb.)
Sv. Irenej, biskup a mučeník zo Sirmia (24. mar.)
Sv. Irenej, lyonský biskup a mučeník (28. jún)
Sv. Ivan, pustovník (25. jún)
Sv. Ivo, patrón právnikov (19. máj)
Sv. Izabela, kráľovná Portugalska (8. júl)
Sv. Izidor Madridský, roľník (10. máj)
Sv. Izidor Sevillský, biskup a učiteľ Cirkvi (4. apr.)
Sv. Jakub starší, apoštol Pána (25. júl)
Sv. Jakub, perzský mučeník (20. nov.)
Sv. Ján a Pavol, bratia a mučeníci (26. jún)
Sv. Ján Almužník, alexandrijský patriarcha (30. jan.)
Sv. Ján Bernard Olivetský, zakladateľ rádu (22. aug.)
Sv. Ján Damascénsky, učiteľ Cirkvi (6. máj)

Sv. Ján Gualbert, zakladateľ rádu (12. júl)
Sv. Ján Kapistrán, františkán (23. okt.)
Sv. Ján Kentský, patrón Poľska (20. okt.)
Sv. Ján Krstiteľ de Rossi, kňaz (23. máj)
Sv. Ján Krstiteľ, predchodca Pána (24. jún)
Sv. Ján Mlčanlivý, biskup a pustovník (13. máj)
Sv. Ján Nepomucký, mučeník a hlavný český patrón (16. máj)
Sv. Ján Vladimír, dalmátsky kráľ, mučeník (22. máj)
Sv. Ján z Boha (8. mar.)
Sv. Ján z Fakundy, augustiniánsky kňaz (12. jún)
Sv. Ján z Kríža, kňaz karmelitánskeho rádu (24. nov.)
Sv. Ján z Mathy, zakladateľ rádu (8. feb.)
Sv. Ján Zlatoústy, konštantínopolský patriarcha (27. jan.)
Sv. Ján, apoštol a Pánov evanjelista (27. dec.)
Sv. Január, biskup a mučeník (19. sept.)
Sv. Joachim, vyznávač (16. apr.)
Sv. Jodok, pustovník (12. dec.)
Sv. Johanna Františka de Chantal, zakladateľka rádu (21. aug.)
Sv. Jonáš a Barachísus, mučeníci (29. mar.)
Sv. Jozafat Kuncevič, poľocký arcibiskup, mučeník (28. nov.)
Sv. Jozef Kalasanský, zakladateľ rehole (27. aug.)
Sv. Jozef Kupertínsky, kňaz františkán (18. sept.)
Sv. Jozef, pestún Pána, ochranca katolíckej Cirkvi (19. mar.)
Sv. Júlia z Kartága, panna a mučeníčka (22. máj)
Sv. Julián, kňaz a mučeník (16. mar.)
Sv. Julián, mučeník a sv. Basilissa, panna (9. jan.)
Sv. Juliána Falconieri, zakladateľka rádu (19. jún)
Sv. Juliána, panna a mučeníčka (16. feb.)
Sv. Juliata, mučeníčka (7. jún)
Sv. Július I., pápež (12. apr.)
Sv. Juraj, mučeník (24. apr.)
Sv. Justín, kňaz a rímski spolumučeníci (17. sept.)
Sv. Justín, mučeník (13. apr.)
Sv. Justína Paduánska, panna a mučeníčka (7. okt.)
Sv. Justína, panna a mučeníčka (26. sept.)
Sv. Justus, biskup (2. sept.)
Sv. Kajetán, zakladateľ rehole (7. aug.)
Sv. Kalixt, pápež a mučeník (14. okt.)
Sv. Kamil de Lellis, zakladateľ rehole (18. júl)
Sv. Kanut, dánsky kráľ, mučeník (19. jan.)
Sv. Karol Boromejský, kardinál, milánsky arcibiskup (4. nov.)
Sv. Kasián, mučeník (13. aug.)
Sv. Kasilda, panna (9. apr.)
Sv. Katarína Alexandrijská, panna a mučeníčka (25. nov.)
Sv. Katarína de Ricci, panna (13. feb.)
Sv. Katarína Janovská, vdova (13. sept.)
Sv. Katarína Sienská, panna (30. apr.)

Sv. Katarína švédska, panna (22. mar.)
Sv. Kazimír, poľský princ (4. mar.)
Sv. Kilian, biskup a mučeník (8. júl)
Sv. Klára z Montefalca, opátka (18. aug.)
Sv. Klára, zakladateľka rádu (12. aug.)
Sv. Klement I., pápež a mučeník (23. nov.)
Sv. Kleofáš, učeník Pánov (25. sept.)
Sv. Klotilda, kráľovná (3. jún)
Sv. Koloman, mučeník (13. okt.)
Sv. Kolumbán, opát (21. nov.)
Sv. Konrád, kostnický biskup (26. nov.)
Sv. Konrád, pustovník (19. feb.)
Sv. Korbinián, biskup (20. nov.)
Sv. Kornélius, mučeník (2. feb.)
Sv. Kornélius, pápež a mučeník (14. sept.)
Sv. Krispín a Krispinián, bratia mučeníci (25. okt.)
Sv. Kristiana, panna (15. dec.)
Sv. Kristína, panna a mučeníčka (24. júl)
Sv. Krištof, mučeník (25. júl)
Sv. Kunhuta, cisárovná (3. mar.)
Sv. Kvirín, biskup a mučeník (4. jún)
Sv. Kvirín, mučeník (30. mar.)
Sv. Ladislav, uhorský a chorvátsky kráľ (27. jún)
Sv. Lambert, biskup a mučeník (17. sept.)
Sv. Lazar, mních a maliar (22. feb.)
Sv. Leander, biskup (27. feb.)
Sv. Leodegar, biskup (2. okt.)
Sv. Leokádia, panna a mučeníčka (9. dec.)
Sv. Leonard, pustovník (6. nov.)
Sv. Leonhard z Porta Mauricia, františkán (26. nov.)
Sv. Leontios a jeho spolumučeníci (18. jún)
Sv. Leopold, rakúsky markgróf (15. nov.)
Sv. Lev II., pápež (28. jún)
Sv. Lev IX., pápež (19. apr.)
Sv. Lev Veľký, pápež a cirkevný učiteľ (11. apr.)
Sv. Liberát a spolumučeníci z Kartága (17. aug.)
Sv. Libor, biskup (23. júl)
Sv. Lidwina, panna (14. apr.)
Sv. Longin, mučeník (15. mar.)
Sv. Lucia, panna a mučeníčka (13. dec.)
Sv. Lucián a sv. Marcián, mučeníci (26. okt.)
Sv. Lucián, antiochijský kňaz a mučeník (7. jan.)
Sv. Ludger, biskup (26. mar.)
Sv. Ľudmila, prvá mučeníčka, matka českého národa (16. sept.)
Sv. Ľudovít Bertrán z rádu sv. Dominika (11. okt.)
Sv. Ľudovít IX., francúzsky kráľ (25. aug.)
Sv. Ľudovít, biskup z Toulouse (19. aug.)
Sv. Lukáš, evanjelista Pána (18. okt.)
Sv. Lutgarda, panna cisterciánskej rehole (16. jún)
Sv. Magdaléna de Pazzi, karmelitánka (27. máj)
Sv. Magnus, opát (6. sept.)
Sv. Makarius Alexandrijský, pustovník (2. jan.)
Sv. Malachiáš, arcibiskup (5. nov.)
Sv. Malchus, pustovník (22. okt.)
Sv. Mamert, arcibiskup z Vienne (11. máj)
Sv. manželia Timotej a Maura, mučeníci (19. dec.)
Sv. Marcel a jeho synovia, mučeníci (30. okt.)
Sv. Marcel I., pápež (16. jan.)
Sv. Marcian a Nikander, mučeníci (17. jún)
Sv. Marek, evanjelista Pána (25. apr.)
Sv. Margaréta, kráľovná Škótska (10. jún)
Sv. Margita, panna (28. jan.)
Sv. Margaréta, panna a mučeníčka (13. júl)
Sv. Margita Kortonská, kajúcnica (22. feb.)
Sv. Mária Egyptská, kajúcnička (8. apr.)
Sv. Mária Kleofášova (9. apr.)
Sv. Mária Magdaléna (22. júl)
Sv. Mária z Mallye (28. mar.)
Sv. Mária, služobnica, panna a mučenica (1. nov.)
Sv. Marius a jeho spoločníci, mučeníci (19. jan.)
Sv. Marta, panna, učeníčka Pána (29. júl)
Sv. Martin, biskup z Tours (11. nov.)
Sv. Martin, pápež a mučeník (12. nov.)
Sv. Martina, panna a mučeníčka (30. jan.)
Sv. Matej, apoštol Pánov (24. feb.)
Sv. Matilda, kráľovná (14. mar.)
Sv. Matúš, apoštol a evanjelista Pána (21. sept.)

Sv. Maurícius a spoločníci mučeníci (21. sept.)
Sv. Maurus, opát (15. jan.)
Sv. Maximilián, biskup a mučeník (12. okt.)
Sv. Medard, biskup (8. jún)
Sv. Mechtilda, panna (10. apr.)
Sv. Melánia Mladšia (30. dec.)
Sv. Meletius, biskup (12. feb.)
Sv. Melchiades, pápež a mučeník (10. dec.)
Sv. Melor, mučeník (3. okt.)
Sv. Menas a alexandrijskí spolumučeníci (10. dec.)
Sv. Michal archanjel (29. sept.)
Sv. Mikuláš Tolentinský, kňaz pustovníckeho rádu sv. Augustína (10. sept.)
Sv. Mikuláš, myrský biskup (6. dec.)
Sv. Mikuláš, vojak a vyznávač (24. dec.)
Sv. Modest, apoštol Korutánska (9. feb.)
Sv. Monika, vdova (21. máj)
Sv. Narcis, biskup a mučeník (18. mar.)
Sv. Narcis, jeruzalemský biskup (29. okt.)
Sv. Nestor, biskup a mučeník (26. feb.)
Sv. Nicefor (13. mar.)
Sv. Nikefor, mučeník (20. feb.)
Sv. Nilus, pustovník a opát (26. sept.)
Sv. Nonna, matka troch svätcov (6. aug.)
Sv. Norbert, zakladateľ rádu, arcibiskup, patrón Česka (6. jún)
Sv. Notburga, panna (14. sept.)
Sv. Odo, opát (18. nov.)
Sv. Oľga, prvá ruská kresťanská kňažná (10. júl)
Sv. Olympias, vdova (17. nov.)
Sv. Ondrej Avellin, kňaz rádu Teatínov (10. nov.)
Sv. Ondrej Corsini, biskup (4. feb.)
Sv. Ondrej, apoštol Pána (30. nov.)
Sv. Onesimus, biskup a mučeník (16. feb.)
Sv. Osita, panna a mučeníčka (7. okt.)
Sv. Osvald, anglický kráľ (5. aug.)
Sv. Osvald, biskup (29. feb.)
Sv. Otília, opátka (13. dec.)
Sv. Otto, biskup, apoštol Pomoranských Slovanov (3. júl)
Sv. Pacifik, kňaz františkán (25. sept.)
Sv. Pafnuc, biskup (11. sept.)
Sv. Pachomius, prvý zostavovateľ pravidiel mníšskeho života (15. máj)
Sv. Pambo, pustovník (1. júl)
Sv. Pamfil a jeho spoločníci, mučeníci (1. jún)
Sv. Pankrác, mučeník (12. máj)
Sv. Pantaleon, mučeník (27. júl)
Sv. Paschal Baylon, brat františkán (17. máj)
Sv. Patrik, apoštol Írska (16. mar.)
Sv. Paulín, biskup z Noly (22. jún)
Sv. Pavla, vdova (26. jan.)
Sv. Pavol Tébsky, prvý pustovník (15. jan.)
Sv. Pavol z Kríža, zakladateľ rehole (28. apr.)
Sv. Pavol, apoštol Pána (30. jún)
Sv. Pavol, biskup a mučeník (7. jún)
Sv. Pavol, pustovník (10. jan.)
Sv. Pelagia, kajúcnička (19. dec.)
Sv. Peregrín, Servit (2. máj)
Sv. Perpetua a sv. Felicita, mučeníčky (5. mar.)
Sv. Peter Celestín, pápež a pustovník (19. máj)
Sv. Peter Damiani, biskup a učiteľ Cirkvi (23. feb.)
Sv. Peter Chryzológ, učiteľ Cirkvi (5. dec.)
Sv. Peter Klaver, misionár (20. dec.)
Sv. Peter Nolaskus, zakladateľ rádu (31. jan.)
Sv. Peter z Verony, mučeník (29. apr.)
Sv. Peter z Alkantary (19. okt.)
Sv. Peter, apoštol Pána (29. jún)
Sv. Petronela, panna (31. máj)
Sv. Pius I., pápež (11. júl)
Sv. Pius V., pápež (5. máj)
Sv. Placid, opát a jeho spolumučeníci (5. okt.)
Sv. Polykarp, biskup a mučeník (26. jan.)
Sv. Porfyr, biskup (28. feb.)
Sv. Praxeda, panna (21. júl)
Sv. Primus a sv. Felicián, bratia mučeníci (9. jún)
Sv. Priska, panna a mučeníčka (18. jan.)
Sv. Prokop, Sázavský opát, patrón český (4. júl)
Sv. Pulcheria, cisárovná (9. sept.)
Sv. Radegunda, kráľovná (14. aug.)
Sv. Rafael, archanjel (24. okt.)
Sv. Rajmund Nonnatus, kardinál (31. aug.)
Sv. Rajmund Pennafortský (23. jan.)

Sv. Regina, panna a mučeníčka (7. sept.)
Sv. Remaklus, biskup (3. sept.)
Sv. Remígius, apoštol Frankov (1. okt.)
Sv. Richard, biskup (3. apr.)
Sv. Robert, opát, zakladateľ rádu (29. apr.)
Sv. Rogacian a Donacian, mučeníci (24. máj)
Sv. Rochus, patrón proti moru (17. aug.)
Sv. Roman, diakon a mučeník (18. nov.)
Sv. Roman, mučeník (9. aug.)
Sv. Roman, opát (28. feb.)
Sv. Romuald, opát (7. feb.)
Sv. Rozália, panna a pustovníčka (4. sept.)
Sv. Rudolf a sv. Verner, mučeníci (18. apr.)
Sv. Rupert, biskup (27. mar.)
Sv. Ružena Limská, panna (30. aug.)
Sv. Ružena z Viterba, panna (4. sept.)
Sv. Sabas, opát (5. dec.)
Sv. Sabinus, biskup a mučeník a jeho spoločníci (30. dec.)
Sv. Saturnin, biskup a mučeník (29. nov.)
Sv. Sáva, arcibiskup a patrón Srbov (27. apr.)
Sv. Sebastián, mučeník (20. jan.)
Sv. Serapia a sv. Sabina, mučeníčky (29. aug.)
Sv. Serapion, pustovník (23. mar.)
Sv. Servác, biskup (13. máj)
Sv. Servulus, žobrák (22. dec.)
Sv. Severín, norický apoštol (8. jan.)
Sv. Scholastika, opátka (10. feb.)
Sv. Silver, pápež a mučeník (20. jún)
Sv. Silvester, pápež (31. dec.)
Sv. Silvín, biskup (17. feb.)
Sv. Simeon Jeruzalemský, biskup a mučeník (18. feb.)
Sv. Sisoes Veľký, pustovník a vzor pokory (6. júl)
Sv. Spiridion, biskup (14. dec.)
Sv. Stanislav Kostka (13. nov.)
Sv. Stanislav, biskup a mučeník (7. máj)
Sv. Symforián, mučeník (22. aug.)
Sv. Symforosa a jej sedem synov, mučeníkov (17. júl)
Sv. Šimon a sv. Júda, apoštoli Pána (28. okt.)
Sv. Šimon Stylita (StĺpnikI) (5. jan.)
Sv. Štefan Mladší, opát a mučeník (28. nov.)
Sv. Štefan Nemanja, srbský kráľ (13. feb.)
Sv. Štefan, diakon a prvý mučeník (26. dec.)
Sv. Štefan, uhorský kráľ (20. aug.)
Sv. Tarachus, Probus a Andronikus, mučeníci (11. okt.)
Sv. Tekla, panna a mučeníčka (23. sept.)
Sv. Teobald, pustovník (1. júl)
Sv. Teodor, kňaz a mučeník (23. okt.)
Sv. Teodor, mučeník (9. nov.)
Sv. Teodora, panna a mučeníčka (28. apr.)
Sv. Teodózij, kyjevský opát (3. máj)
Sv. Teodózius Veľký, opát (11. jan.)
Sv. Terenc a jeho spoločníci, mučeníci (10. apr.)
Sv. Terézia, panna karmelitánskej rehole (15. okt.)
Sv. Thais, kajúcnica (7. okt.)
Sv. Tiburcius, mučeník (11. aug.)
Sv. Timotej, biskup a mučeník (24. jan.)
Sv. Timoteus, mučeník (22. aug.)
Sv. Títus, biskup (4. jan.)
Sv. Tomáš Akvinský, učiteľ Cirkvi (7. mar.)
Sv. Tomáš Morus, anglický kancelár, mučeník (30. nov.)
Sv. Tomáš z Villanovy, arcibiskup vo Valencii (22. sept.)
Sv. Tomáš, apoštol Pána (21. dec.)
Sv. Tomáš Becket, canterburský arcibiskup, mučeník (29. dec.)
Sv. Toribio, arcibiskup (23. mar.)
Sv. Ulrich, biskup (4. júl)
Sv. Urban, pápež a mučeník (25. máj)
Sv. Uršula, panna a spolumučeníčka (21. okt.)
Sv. Václav, mučeník a patrón Čiech (28. sept.)
Sv. Valburga, panna (25. feb.)
Sv. Valentín, kňaz a mučeník (14. feb.)
Sv. Vavrinec Justiniani, patriarcha Benátok (5. sept.)
Sv. Vavrinec z Brindisi, kapucínsky kňaz (9. júl)
Sv. Vavrinec, diakon a mučeník (10. aug.)
Sv. Venanc, mučeník (18. máj)
Sv. Vendelín, opát (20. okt.)
Sv. Verena, panna, 414
Sv. Veronika (4. feb.)
Sv. Veronika z Milána (13. jan.)
Sv. Veronika, panna (9. júl)

Sv. Vigil, tridentský biskup a mučeník (26. jún)
Sv. Viktória, panna a mučeníčka (23. dec.)
Sv. Viktorín, biskup a mučeník (5. sept.)
Sv. Viliam, arcibiskup (10. jan.)
Sv. Viliam, opát (6. apr.)
Sv. Viliam, vojvoda a mních (28. máj)
Sv. Vilibald, biskup (7. júl)
Sv. Vincent de Paul, zakladateľ rádu (19. júl)
Sv. Vincent Ferrerský (5. apr.)
Sv. Vincent, diakon a mučeník (22. jan.)
Sv. Vincent, sv. Sabina a sv. Kristeta, mučeníci (27. okt.)
Sv. Virgil, salzburský biskup (27. nov.)
Sv. Vít, mučeník, český patrón a jeho spolumučeníci sv. Modest a sv. Krescencia (15. jún)
Sv. Vitál, biskup (23. okt.)
Sv. Vladimír, ruské knieža (15. júl)
Sv. Vojtech, biskup, mučeník a patrón českého národa (23. apr.)
Sv. Vunibald, opát (18. dec.)
Sv. Wolfgang, regensburgský biskup (31. okt.)
Sv. Zefirín, pápež a mučeník (26. aug.)
Sv. Zenón, biskup (12. apr.)
Sv. Zikmund, kráľ a mučeník, patrón český (2. máj)
Sv. Zita, panna (27. apr.)
Sv. Zuzana, panna a mučeníčka (11. aug.)
Sviatok 26 svätých japonských mučeníkov (13. feb.)
Sviatok Božieho narodenia (25. dec.)
Sviatok Mena Panny Márie (14. sept.)
Sviatok Nájdenia Svätého Kríža (3. máj)
Sviatok Nanebovzatia Panny Márie (15. aug.)
Sviatok Narodenia Panny Márie (8. sept.)
Sviatok Navštívenia Panny Márie (2. júl)
Sviatok Nepoškvrneného Počatia Panny Márie (8. dec.)
Sviatok Obrátenia svätého Pavla, apoštola (25. jan.)
Sviatok Očisťovania Panny Márie (Hromnice) (2. feb.)
Sviatok Panny Márie Karmelskej (16. júl)
Sviatok Premenenia Pána (6. aug.)
Sviatok Siedmich blahoslavených zakladateľov rádu Služobníkov Panny Márie (11. feb.)
Sviatok sv. Petra v okovách (1. aug.)
Sviatok Ustanovenia svätého Petra (18. jan.)
Sviatok Všetkých svätých (1. nov.)
Sviatok Zasnúbenia blahoslavenej Panny Márie (23. jan.)
Sviatok Zjavenia Pána alebo svätých Troch kráľov (6. jan.)
Sviatok Zvestovania Panny Márie (25. mar.)
Štedrý deň (24. dec.)
Štyridsať svätých mučeníkov zo Sebastie (10. mar.)